

Regnskab, selskabsskat, moms og afgifter
og selskabsret i overblikksform

Overblik ^{s25}/ Regnskab ^{s31}/ Selskabsskat ^{s629}/

Moms og afgifter ^{s747}/ Selskabsret ^{s833}

Overblik Inspiration Viden Regnskabshåndbogen 2019

Udgiver: PwC, Strandvejen 44, 2900 Hellerup

Bestilling: www.pwc.dk/rh

Website: www.pwc.dk

Redaktion: Henrik Steffensen (ansv.), Kim Tang Lassen, Jan Fedders, Sahra Albrecht, Martin Kristensen, Thomas Ryttersgaard, Daniella Krol Lundtang, Karina Nielsen, Rasmus Risager Eriksen, Jens Pultz Pedersen, Mogens Pedersen, Klaus Okholm, Søren Bech, Joan Faurskov Cordtz, Maria Raabye Füchsel, Claus Boldt, Sandra Erichsen, Helle Riber Toftegaard, Mette Yaghoubi og Vivi Clemmensen (sekretær).

Produktion: M&C – 0316-18

Design: Anders Cold/Antistandard

Tryk: Cool Gray A/S

Oplag: 5.500

ISBN: 87-91837-79-0

ISSN: 2446-189X

Redaktionen er afsluttet 1. december 2018. Regnskabshåndbogen 2019 omhandler konkrete emner og forhold, som vi har udvalgt. Bogens indhold er derfor vejledende, og konkrete forhold kan kræve konsultation.

Denne publikation er udarbejdet alene som en generel orientering om forhold, som måtte være af interesse, og gør det ikke ud for professionel rådgivning. Du bør ikke disponere på baggrund af de oplysninger, der er indeholdt i denne publikation, uden at indhente specifik professionel rådgivning.

Vi afgiver ingen erklæringer eller garantier (udtrykkeligt eller underforstået), hvad angår nøjagtigheden og fuldstændigheden af de oplysninger, der findes i publikationen, og, i det omfang loven tillader, accepterer eller påtager PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, dets aktionærer, medarbejdere og repræsentanter sig ikke nogen forpligtelse, ansvar eller agtpågivenhedspligt for eventuelle konsekvenser, som følger af, at du eller andre handler eller undlader at handle i tillid til de oplysninger, der findes i publikationen, eller for eventuelle beslutninger truffet på baggrund af publikationen.

© 2018 PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab. Alle rettigheder forbeholdes. I dette dokument refererer "PwC" til PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, som er et medlemsfirma af PricewaterhouseCoopers International Limited, hvor hver enkelt virksomhed er en særskilt juridisk enhed.

Kopiering af bogens materiale kan ske til eget brug til undervisning. Erhvervsmæssig udnyttelse af materiale i bogen kræver skriftlig tilladelse af PwC. Enhver anvendelse af materiale skal tydeligt angive kilde, samt at PwC har rettighederne til materialet.

***Overblik
Inspiration
Viden***

Regnskabshåndbogen
2019

Introduktion

Regnskabshåndbogen 2019 omhandler ændringer og gældende regler vedrørende Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter samt Selskabsret, som har betydning for regnskabsaflæggelsen for 2018. Bogen henvender sig til praktikere og andre, som ønsker at blive klogere på relevante emner i forhold til en virksomheds regnskabsaflæggelse.

Bogen er delt op i fire hovedafsnit: *Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter* samt *Selskabsret*. Ud over en beskrivelse af reglerne indeholder bogen en lang række eksempler inklusive beregninger, som illustrerer anvendelsen af reglerne.

I afsnittet *Overblik* får du et overblik over de væsentligste ændringer i 2018 inden for Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter samt Selskabsret. Hvert af de fire hovedafsnit i Regnskabshåndbogen – *Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter* samt *Selskabsret* – indeholder endvidere et indledningskapitel med en omtale af de meste relevante tendenser i forhold til ny lovgivning og udviklingstendenser inden for området. Herefter beskrives de relevante regler på væsentlige områder.

Vi har i år forbedret læsbarheden af regnskabskapitlet. Som følge af, at ÅRL er en rammelov, hvor vi i høj grad anvender IFRS som fortolkningsgrundlag samt den generelle tilnærmelse af reglerne under ÅRL til IFRS, har vi valgt at sammenskrive de afsnit, hvor ÅRL og IFRS kun har mindre forskelle. Det vil i indledningen til hvert afsnit tydeligt fremgå, om afsnittet er sammenskrevet, og hvilke dele af afsnittet, der er sammenskrevet, da præsentation og oplysningskrav som udgangspunkt ikke vil være sammenskrevet.

Regnskabshåndbogen 2019 indeholder ingen modelårsrapporter eller tjeklister. Disse er i stedet tilgængelige på vores hjemmeside. Du kan på www.pwc.dk/tm finde en oversigtsside med adgang til alle vores regnskabsværktøjer, herunder modelregnskaber og diverse tjeklister. I bogens enkelte kapitler er der henvisninger til relevante, konkrete afsnit, noter eller lignende i modelregnskaberne.

I regnskabskapitlet finder du endvidere en oversigt over de væsentligste forskelle i indregning, måling og præsentation mellem ÅRL og IFRS.

Har du behov for yderligere litteratur om ÅRL eller IFRS, henviser vi til PwC's særskilte publikationer om en række aktuelle specialemner, fx vores danske publikationer om Indregning af omsætning efter IFRS 15 og Leasing efter IFRS 16.

Vi vil i øvrigt anbefale, at du tilmelder dig Dialog fra PwC (via www.pwc.dk/tilmeld). Så modtager du løbende og helt automatisk elektronisk information om netop de emner, du har behov for.

Du kan bestille yderligere eksemplarer af Regnskabshåndbogen 2019 på www.pwc.dk/rh. Og du kan downloade den fra vores hjemmeside. Det er en interaktiv version med links og søgemuligheder. Herudover kan du via iBooks hente Regnskabshåndbogen 2019 i en iPad-udgave.

Vi håber, at du får glæde af håndbogen og ønsker dig god læselyst. Hvis du ønsker emner uddybet eller har forslag og kommentarer, er du naturligvis velkommen til at kontakte os.

Med venlig hilsen

PwC

Indhold

Introduktion	5
Overblik	25
Regnskab	25
Selskabsskat	26
Moms og afgifter	26
Selskabsret	27

Regnskab

1. Ændringer til IFRS og årsregnskabsloven	31
1.1 Ændringer til årsregnskabsloven	31
1.2 Internationale regnskabsstandarder	32
1.2.1 Nye IFRS-standarder for 2018	32
1.2.2 Nye IFRS-standarder for 2019 og frem	34
2. Forskelle på indregning og måling mellem IFRS og årsregnskabsloven	35
2.1 Generelt (afsnit 3)	35
2.2 Aktiver og forpligtelser (afsnit 4)	36
2.3 Resultatopgørelsen (afsnit 5)	40
2.4 Egenkapital (afsnit 6)	41
2.5 Pengestrømsopgørelse (afsnit 7)	41
2.6 Koncernregnskab (afsnit 9)	41
2.7 Andre områder (afsnit 10)	43
3. Generelt	46
3.1 Grundlæggende krav til årsrapporten	46
3.1.1 Årsregnskabsloven	46
3.1.2 Internationale regnskabsstandarder	49
3.2 Årsrapportens bestanddele og regnskabsklasser	53
3.2.1 Årsregnskabsloven	53
3.2.2 Internationale regnskabsstandarder	61
3.3 Regnskabsåret	62
3.3.1 Årsregnskabsloven	63
3.3.2 Internationale regnskabsstandarder	65
3.4 Sammenligningstal	66
3.4.1 Årsregnskabsloven	66
3.4.2 Internationale regnskabsstandarder	71

3.5	Ledelsespåtegning	73
3.5.1	Årsregnskabsloven.....	73
3.5.2	Internationale regnskabsstandarder	76
3.6	Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning	77
3.6.1	Årsregnskabsloven.....	77
3.6.2	Internationale regnskabsstandarder	80
3.7	Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri	90
3.7.1	Anvendt regnskabspraksis	90
3.7.2	Oplysningskrav.....	97
3.8	Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl.....	101
3.8.1	Definition	101
3.8.2	Regnskabsmæssig behandling.....	104
3.8.3	Præsentation	106
3.9	Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporter og delårsrapporter	107
3.9.1	De tidsmæssige rammer for udarbejdelse af årsrapporten	107
3.9.2	To indberetningsløsninger – Regnskab Basis og Regnskab Special	112
3.9.3	Omgørelse	115
3.9.4	Delårsrapporter	116
3.9.5	Særlig regel for modervirksomheder i underkoncerner	116
3.9.6	Sprog i årsrapporten.....	116
3.9.7	Underskriftsforhold	117
3.9.8	Ansvarsforhold i forhold til udarbejdelse og indsendelse af en årsrapport.....	117
3.9.9	Mulighed for dispensation	119
3.9.10	Virksomheder under likvidation	119
4.	Aktiver og forpligtelser med tilhørende noteoplysninger	120
4.1	Generelle bestemmelser om balancen	120
4.1.1	Årsregnskabsloven.....	120
4.1.2	Internationale regnskabsstandarder	124
4.2	Immaterielle anlægsaktiver.....	127
4.2.1	Definition	128
4.2.2	Indregning	129
4.2.3	Måling.....	134
4.2.4	Oplysninger og præsentation	141
4.3	Materielle anlægsaktiver.....	144
4.3.1	Definition	144
4.3.2	Indregning	146
4.3.3	Måling.....	149
4.3.4	Oplysninger og præsentation	165
4.4	Låneomkostninger	168
4.4.1	Definition	168
4.4.2	Indregning	169
4.4.3	Måling.....	171
4.4.4	Oplysninger og præsentation	175

4.5	Finansielle aktiver og forpligtelser	175
4.5.1	Årsregnskabsloven.....	176
4.5.2	Internationale regnskabsstandarde	184
4.5.3	Fortolkninger og løsninger.....	227
4.6	Investeringsjendomme.....	232
4.6.1	Definition og klassifikation	233
4.6.2	Indregning	236
4.6.3	Måling.....	246
4.6.4	Oplysninger og præsentation	250
4.7	Kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer.....	254
4.7.1	Definition	255
4.7.2	Indregning	257
4.7.3	Måling.....	258
4.7.4	Præsentation og oplysninger.....	266
4.8	Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")	268
4.8.1	Nedskrivning af anlægsaktiver til genindvindingsværdi	268
4.8.2	Aktiver omfattet af kravet om udarbejdelse af en nedskrivningstest	269
4.8.3	Identifikation af nedskrivningsbehov.....	270
4.8.4	Måling af genindvindingsværdien	271
4.8.5	Pengestrømsfrembringende enheder (CGU)	275
4.8.6	Skat.....	276
4.8.7	Goodwill mv.	277
4.8.8	Virksomhedsaktiver ("Corporate assets").....	279
4.8.9	Nedskrivninger på enkelt aktiver eller på CGU-niveau.....	280
4.8.10	Tilbageførsel af nedskrivninger.....	281
4.8.11	Oplysninger og præsentation	281
4.9	Varebeholdninger	284
4.9.1	Definition	285
4.9.2	Indregning	285
4.9.3	Måling.....	286
4.9.4	Oplysninger og præsentation	293
4.10	Periodeafgrænsningsposter.....	294
4.10.1	Definition	294
4.10.2	Indregning	295
4.10.3	Oplysninger og præsentation	296
4.11	Medarbejderforpligtelser	296
4.11.1	Definition	297
4.11.2	Indregning	297
4.11.3	Måling.....	306
4.11.4	Oplysninger og præsentation	310
4.11.5	Nye og ændrede regler.....	311

4.12	Hensatte forpligtelser	313
4.12.1	Definition	314
4.12.2	Indregning	317
4.12.3	Måling	321
4.12.4	Oplysninger og præsentation	325
4.13	Eventualforpligtelser og eventualaktiver	327
4.13.1	Definition	327
4.13.2	Indregning	327
4.13.3	Måling	329
4.13.4	Oplysning og præsentation	329
5.	Resultatopgørelsen med tilhørende noteoplysninger	335
5.1	Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen	335
5.1.1	Årsregnskabsloven.....	335
5.1.2	Internationale regnskabsstandarder	342
5.2	Indregning af indtægter efter årsregnskabsloven	346
5.2.1	Årsregnskabsloven.....	347
5.2.2	Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning.....	358
5.3	Indregning af indtægter efter IFRS	371
5.3.1	Nye og ændrede IFRS-standarder	371
5.4	Skat i årsregnskabet.....	400
5.4.1	Anvendelsesområde.....	400
5.4.2	Definition	400
5.4.3	Indregning	401
5.4.4	Måling.....	409
5.4.5	Oplysninger og præsentation	411
5.4.6	Nye og ændrede IFRS-standarder	414
6.	Egenkapital.....	415
6.1	Egenkapitalopgørelsen	415
6.1.1	Årsregnskabsloven.....	415
6.1.2	Internationale regnskabsstandarder	423
6.2	Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser	424
6.2.1	Årsregnskabsloven.....	424
6.2.2	Internationale regnskabsstandarder	427
7.	Pengestrømsopgørelse.....	428
7.1	Grundlæggende krav	429
7.2	Pengestrømme.....	433
7.2.1	Driftsaktivitet	437
7.2.2	Investeringsaktivitet	438
7.2.3	Finansieringsaktivitet	440
7.3	Oplysninger og præsentation	440
7.3.1	Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL	440
7.3.2	Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS	440

8. Ledelsesberetningen.....	442
8.1 Årsregnskabsloven.....	442
8.1.1 Generelt	442
8.1.2 Overblik over kravene til ledelsesberetningen i de enkelte regnskabsklasser	443
8.1.3 Betalinger til offentlige myndigheder.....	447
8.1.4 Særligt om beskrivelse af forhold vedrørende overtagelsesværn mv. ...	448
8.1.5 Særligt om oplysning om virksomhedsledelse mv.	449
8.1.6 Alternative Performance Measures (APM)	452
8.2 Samfundsansvar og den kønsmæssige sammensætning af ledelsen	453
8.2.1 Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar	453
8.2.2 Erfaringer med kravene til redegørelsen samfundsansvar	455
8.2.3 Indhold af redegørelsen	455
8.2.4 Det underrepræsenterede køn i ledelsen	463
8.3 Internationale regnskabsstandarder.....	467
9. Koncernregnskab.....	469
9.1 Årsregnskabsloven.....	469
9.1.1 Koncernregnskabspligten	470
9.1.2 Konsolideringens omfang	474
9.1.3 Konsolideringen	477
9.1.4 Associerede virksomheder og fællesledede virksomheder i koncernregnskabet	481
9.1.5 Oplysninger og præsentation	481
9.2 Internationale regnskabsstandarder.....	484
9.2.1 Koncernregnskabspligten	484
9.2.2 Konsolideringsomfang.....	485
9.2.3 Indregning og måling	489
9.2.4 Associerede virksomheder og fællesledede virksomheder (joint ventures) i koncernregnskabet	491
9.2.5 Fælleskontrollerede arrangementer i koncernregnskabet	491
9.2.6 Oplysninger og præsentation	493
9.2.7 Nye og ændrede IFRS-standarder	495
10. Andre områder.....	496
10.1 Virksomhedssammenslutninger	496
10.1.1 Årsregnskabsloven.....	496
10.1.2 Internationale regnskabsstandarder	505
10.1.3 Nye og ændrede IFRS-standarder	517
10.2 Segmentoplysninger	517
10.2.1 Årsregnskabsloven.....	517
10.2.2 Internationale regnskabsstandarder	519
10.3 Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt til salg	527
10.3.1 Definition	528
10.3.2 Indregning og måling	536
10.3.3 Præsentation	540
10.3.4 Oplysninger.....	542

10.4 Aktiebaseret aflønning.....	544
10.4.1 Årsregnskabsloven	544
10.4.2 Internationale regnskabsstandarde	546
10.5 Nærtstående parter.....	558
10.5.1 Definitionen på nærtstående parter	558
10.5.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL	563
10.5.3 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS	568
10.6 Begivenheder efter balancedagen	575
10.6.1 Definition.....	576
10.6.2 Indregning og måling	579
10.6.3 Oplysninger og præsentation.....	581
10.7 Leasing	582
10.7.1 Årsregnskabsloven	583
10.7.2 Internationale regnskabsstandarde	584
10.8 Offentlig støtte.....	605
10.8.1 Definition.....	605
10.8.2 Indregning og måling	607
10.8.3 Oplysninger og præsentation.....	610
10.9 Dagsværdimåling.....	611
10.9.1 Årsregnskabsloven	611
10.9.2 Internationale regnskabsstandarde	613
10.9.3 Særligt vedrørende ejendomme.....	616
10.10 Delårsrapporter	620
10.10.1 Delårsrapportens indhold efter delårsrapportbekendtgørelsen	621
10.10.2 Delårsrapportens indhold efter IAS 34	622
10.10.3 Udarbejdelse af halvårsrapport for statslige aktieselskaber.....	625

Selskabsskat

1. En praktisk orienteret indgangsvinkel	629
2. Ændringer i skattelovgivningen og omtale af væsentlige love.....	629
2.1 Ændringer i skattelovgivningen	629
2.1.1 Højere skattefradrag for udgifter til forsøgs- og forskningsvirksomhed	630
2.1.2 Justering af reglen om tynd kapitalisering	630
2.1.3 Fradrag for erhvervsmæssige lønomkostninger	630
2.2 Oversigt over væsentlige skattelove.....	632
3. Almindelige regler for opgørelse og selvangivelse af skattepligtig indkomst	633
3.1 Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S	633
3.1.1 Opgørelse udskudt skat	636
3.2 Skatteafstemning.....	638
3.3 Effektiv skatteprocent	639

3.4	Indkomståret	639
3.4.1	Forlængelse af indkomståret i forbindelse med et selskabs opløsning...	640
3.4.2	Omlægning af indkomståret i forbindelse med ind- og udtræden af sambeskatning	640
3.4.3	Omlægning af indkomstår	641
3.5	Acontoskatteordningen.....	642
3.6	Selvangivelse og krav til indhold.....	643
3.6.1	Der er tre typer af oplysningsniveauer.....	643
3.6.2	Skatteregnskabet.....	644
3.7	Selvangivelsesfristen.....	645
3.8	Skattepligt til Danmark.....	646
4.	Permanente forskelle	646
4.1	Driftsomkostninger.....	646
4.2	Kapitalinteresser.....	651
4.3	Renteudgifter og renteindtægter	652
4.4	Repræsentationsudgifter.....	652
4.5	Udgifter til kapitalfremskaffelse.....	654
4.6	Stiftelsesomkostninger ved lånoptagelse mv.....	655
4.7	Udgifter i forbindelse med aktieaflønningsordninger mv.....	656
4.8	Tab og erstatninger	657
4.9	Den skattemæssige behandling af udbytter	658
5.	Midlertidige forskelle.....	658
5.1	Skattemæssige afskrivninger.....	659
5.1.1	Omregning til kontantværdier	659
5.1.2	Afskrivning på driftsmidler og skibe	660
5.1.3	Udlejningsaktiver	663
5.1.4	Særlige afskrivningssatser på faste anlæg og infrastrukturanlæg	664
5.1.5	Afskrivning på bygninger og installationer.....	665
5.1.6	Afskrivning på kunstnerisk udsmykning	667
5.1.7	Indretningsudgifter i lejede lokaler	667
5.1.8	Bygninger på lejet grund.....	668
5.1.9	Afskrivning på immaterielle aktiver	668
5.2	Hensættelse til ukurans på varebeholdninger.....	669
5.3	Hensættelse til tab på debitorer	671
5.4	Igangværende serviceleverancer	671
5.5	Intern avance på varelager	672
5.6	Andre hensatte forpligtelser	673
5.6.1	Garantiforpligtelser	673
5.6.2	Service- og reparationsforpligtelser	673
5.7	Fradrag for forudbetalte driftsomkostninger	674
5.8	Indirekte produktionsomkostninger	674
5.9	Skyldige omkostninger.....	675
5.10	Hensættelse til feriepengeforpligtelse	675
5.11	Skattemæssige underskud.....	676

6. Særlige skattemæssige forhold	677
6.1 Beskæring af finansieringsudgifter efter reglerne om tynd kapitalisering, SEL § 11	677
6.1.1 Opgørelse af egenkapital og gæld	679
6.1.2 Konsolideringsreglen	680
6.1.3 Tynd kapitalisering – faste driftssteder	682
6.1.4 Fradragsbeskæring	683
6.2 Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger renteloft bestemt af skattemæssige værdier, SEL § 11 B	684
6.2.1 Opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne (SEL § 11 B stk. 4)	685
6.2.2 Opgørelsen af aktiverne (skattemæssig værdi)	686
6.2.3 Fordeling af en eventuel fradragsbeskæring ved sambeskatning	687
6.3 Beskæring efter EBIT-reglen, SEL § 11 C	688
6.4 Ejendomsavancebeskatning	690
6.4.1 Den skattemæssige anskaffelsessum	691
6.4.2 Udskydelse af avancebeskatningen	693
6.4.3 Modregning af avancer og tab	693
6.5 Kursgevinst og -tab på fordringer og gæld	693
6.5.1 Særligt vedrørende koncernmellemværender	698
6.6 Skattefrit tilskud	699
6.7 Rekonstruktion af selskabskapital	700
6.7.1 Gældsfrigørelse	701
6.7.2 Koncernforhold mv.	702
6.7.3 Gældsfrigørelse som led i en samlet ordning	703
6.7.4 Konvertering af gæld til aktiekapital	705
6.7.5 Kontant kapitalforhøjelse kombineret med nedbringelse af gæld	706
6.7.6 Anskaffelsessum for aktier erhvervet ved konvertering eller kontant indskud kombineret med indfrielse af gæld	709
6.8 Fast driftssted i udlandet	709
6.8.1 Særligt om renter og royalties	710
6.9 Obligatorisk national sambeskatning	711
6.9.1 Obligatorisk national sambeskatning	711
6.9.2 Koncernbegrebet	711
6.9.3 Kun koncernforbindelse en del af året	713
6.9.4 Obligatorisk omlægning af indkomståret	713
6.9.5 Administrationsselskabet	714
6.9.6 Opgørelse af sambeskatningsindkomsten	715
6.9.7 Underskudsanvendelse	716
6.9.8 Underskudsbegrænsning	718
6.9.9 Subsambeskatning	718
6.9.10 Genbeskatning af underskud – ”skyggesambeskatning”	718
6.9.11 Løbende genbeskatning	719
6.9.12 Genbeskatning ud over den løbende genbeskatning	719
6.9.13 Genbeskatning af udenlandske filialer	720

6.10	Frivillig international sambeskatning	720
6.10.1	Genbeskatning af underskud	721
6.10.2	Genbeskatning ved ophør af international sambeskatning	721
6.11	Selskabers aktie- og udbyttebeskatning	722
6.11.1	Definition af datterselskabsaktier	722
6.11.2	Definition af koncernselskabsaktier	724
6.11.3	Definition af skattefri porteføljeaktier	724
6.11.4	Definition af skattepligtige porteføljeaktier	724
6.11.5	Beskatning af aktieavance	724
6.11.6	Beskatning af udbytte modtaget af et dansk selskab	725
6.11.7	Beskatning af udbytte modtaget af udenlandske selskaber	726
6.11.8	Mellemholdingregel	727
6.11.9	Udlodning af likvidationsprovenu	728
6.11.10	Salg af aktier mellem koncernforbundne parter samt visse omstruktureringer	729
6.11.11	Salg af aktier til det udstedende selskab	729
7.	International selskabsbeskatning	730
7.1	CFC-beskatning	730
7.1.1	Bestemmende indflydelse og 50 %-kravet	730
7.1.2	Opgørelse af CFC-indkomsten	731
7.1.3	Aktivtesten – 10 %-kravet	731
7.1.4	Beskatning af moderselskabet	732
7.2	Transfer pricing	733
7.2.1	Definition	733
7.2.2	Hvert land sine regler	733
7.2.3	Hvem er omfattet af armslængdeprincippet i ligningslovens § 2?	734
7.2.4	Korrektioner til den skattepligtige indkomst	735
7.2.5	Oplysnings- og dokumentationsregler	735
7.2.6	Bagatelgrænse	738
7.2.7	Sanktioner ved utilstrækkelig eller mangelfuld dokumentation	739
7.2.8	Revisorerklæring	739
7.2.9	Forældelse vedrørende transfer pricing-reguleringer	740
7.2.10	Skattestyrelsens værdiansættelsescirkulære	741
7.3	Lempelse for udenlandske skatter	741
7.3.1	Credit-lempelse	741
7.4	Generel omgængelsesklausul i dansk skatteret	742
7.4.1	Retspraksis	742

Moms og afgifter

1. Indledning	747
1.1 Baggrund.....	747
2. Opstart af virksomhed	748
2.1 Moms	748
2.1.1 Momspligtig person	748
2.1.2 Momspligtig transaktion.....	748
2.1.3 Hvornår skal en virksomhed momsregistreres?	749
2.1.4 Hvordan bliver virksomheden momsregistreret?	750
2.2 Afgifter	751
2.2.1 Afgiftspligtig person	751
2.2.2 Hvornår skal virksomheden registreres for afgifter?	751
2.2.3 Afgiftspligtig registrering.....	751
2.2.4 Hvordan bliver virksomheden registreret for afgifter?	752
2.3 Told	752
2.3.1 Hvornår skal virksomheden registreres for handel med udlandet?	752
2.3.2 Toldbevillinger	753
2.4 Opsætning af virksomhedens økonomisystem til korrekt håndtering af moms og afgifter	753
2.4.1 Momskonti og brugen af momskoder	753
2.5 Fakturakrav	755
2.5.1 Momsmæssige fakturakrav	755
2.5.2 Afgiftsmæssige fakturakrav.....	756
2.5.3 Fakturering i anden valuta end DKK.....	756
2.5.4 Tidspunkt for fakturaudstedelse	756
2.5.5 Hvilket lands regler er gældende?	757
2.5.6 Sælgers pligt ved udstedelse af faktura til andre EU-lande.....	757
2.5.7 Købers pligt ved modtagelse af faktura	757
2.5.8 Forenklet faktura – beløbsgrænser	757
2.5.9 Elektronisk fakturering.....	758
3. Virksomhed i drift	758
3.1 Momspligtige aktiviteter	758
3.1.1 Sondring mellem levering af varer og ydelser	759
3.1.2 Indenlandsk handel	759
3.1.3 Handel med udlandet	760
3.2 Momsgrundlag	765
3.2.1 Rabatter	765
3.2.2 Tilskud	766
3.2.3 Tilgift	767
3.2.4 Efteropkrævning af moms.....	767

3.3	Afgiftspligtige aktiviteter	768
3.3.1	Afgiftspligtige produkter i Danmark	768
3.3.2	Afgiftspligtige aktiviteter i Danmark	769
3.3.3	Betaling af afgifter	770
3.3.4	Afgiftsregnskab	770
3.3.5	Eksport til udlandet	770
3.3.6	Salg uden afgift	771
3.4	Momsfritagelse og lønsumsafgift	771
3.4.1	Momsfritagelse efter ML § 13	771
3.4.2	Opgørelse af lønsumsafgift	771
3.4.3	Momsfritagelse efter ML § 34	773
3.5	Afgiftsfritagne aktiviteter	774
3.6	Momsfradrag	774
3.6.1	Generelt om fradragsret	774
3.6.2	Særligt om opgørelsen af den delvise fradragsret	777
3.7	Godtgørelse af energiafgifter	779
3.7.1	Hvem er berettiget til at få godtgjort energiafgifter?	780
3.7.2	Elektricitet	781
3.7.3	Brændsler – olie, kul og gas	784
3.7.4	Vand	787
3.8	Særlige momsfradrag	788
3.8.1	Biler	789
3.8.2	Repræsentation	789
3.8.3	Personalerelaterede omkostninger	790
3.8.4	Markedsføring/reklame	791
3.9	Indberetninger til myndighederne	791
3.9.1	Indberetning til Skattestyrelsen – momsangivelsen	791
3.9.2	Indberetning til Skattestyrelsen – afgiftsangivelserne	794
3.9.3	EU-salg uden moms	796
3.9.4	Intrastat	796
3.9.5	Frist for angivelse af moms og afgifter til Skattestyrelsen	797
3.9.6	Skattekonto	798
3.10	Særlige emner	799
3.10.1	Tab på debitorer	799
3.10.2	Fast ejendom	802
3.10.3	Reguleringsforpligtelse	805
3.10.4	Udlæg og viderefakturering	806
3.10.5	Holdingselskaber	808
3.10.6	Virksomhedsoverdragelse, herunder omstrukturering	810
3.10.7	Gavekort	813
3.10.8	Voucher	813
3.10.9	Eksportmomsordning	814
3.10.10	Kantinemoms	816
3.10.11	Den digitale markedsplads	817
3.10.12	Byggepladser, godtgørelse af energiafgifter	819
3.10.13	Spilafgift	820

3.10.14 Grænsehandel med afgiftspligtige varer	820
3.10.15 Told.....	821
3.11 Handlinger, der sikrer, at momsen er korrekt	822
3.11.1 Sandsynliggørelse af købsmoms	823
3.12 Skal virksomheden have penge tilbage fra Skattestyrelsen?	826
4. Ophør af moms- og afgiftspligtige aktiviteter	827
4.1 Indsendelse af ophørsblanket.....	827
4.2 Varelager, driftsmidler, fast ejendom mv.	828
4.3 Skattestyrelsen inaktiverer momsregistreringen.....	828

Selskabsret

1. Selskabslovgivningen aktuelt	833
1.1 Vedtagne lovforslag	833
1.2 Lovforslag på vej	834
2. Selskabsloven.....	835
2.1 Stiftelse af et selskab.....	835
2.1.1 Kapitalkrav.....	836
2.1.2 Apportindskud	839
2.1.3 Stiftelse til regnskabsmæssige værdier eller dagsværdier	841
2.1.4 Efterfølgende erhvervelser	842
2.1.5 Anmeldelse	843
2.1.6 Stiftelse med tilbagevirkende og fremadrettet kraft	843
2.2 Kapitalandele, ejerfortegnelser mv.	844
2.2.1 Ejerbog og ejerregistret	845
2.2.2 Register for reelle ejere.....	847
2.3 Forhøjelse af selskabets kapital	852
2.3.1 Bemyndigelse til bestyrelsen.....	854
2.3.2 Fondsemission.....	855
2.3.3 Anmeldelse	856
2.3.4 Tidsforløb.....	856
2.3.5 Indarbejdelse i årsrapporten.....	857
2.3.6 Tegningsoptioner	858
2.3.7 Konvertible eller udbyttegivende gældsbreve	858
2.3.8 Efterfølgende erhvervelser	859
2.4 Nedsættelse af selskabets kapital	859
2.4.1 Offentliggørelse.....	862
2.4.2 Gennemførelse og anmeldelse	862
2.4.3 Tidsforløb.....	862
2.4.4 Indarbejdelse i årsrapporten.....	863

2.5	Egne kapitalandele	864
2.5.1	Erhvervelse.....	864
2.5.2	Afhændelse.....	865
2.5.3	Egne kapitalandele i koncernforhold	865
2.5.4	Regnskabsmæssig behandling af egne kapitalandele.....	868
2.6	Kapitaltab	868
2.6.1	Retablering af selskabskapitalen.....	869
2.6.2	Ansvar	870
2.7	Selskabets ledelse	870
2.7.1	Direktionens pligter.....	871
2.7.2	Bestyrelsens pligter.....	871
2.7.3	Tilsynsråd.....	872
2.7.4	Forretningsorden.....	873
2.7.5	Måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning i det centrale ledelsesorgan.....	873
2.7.6	Møder i bestyrelse og tilsynsråd	874
2.7.7	Beslutningsdygtighed i bestyrelsen og tilsynsrådet.....	875
2.7.8	Aflønning generelt.....	875
2.7.9	Retningslinjer for incitamentsaflønning til ledelsen	876
2.7.10	Aftaler indgået med enekapitalejer	876
2.8	Generalforsamling	877
2.8.1	Ordinær generalforsamling.....	877
2.8.2	Ekstraordinær generalforsamling.....	878
2.8.3	Indkaldelse til generalforsamling.....	878
2.8.4	Beslutningskompetence	879
2.8.5	Sprog.....	880
2.8.6	Ejeraftaler	881
2.9	Udbytte.....	881
2.9.1	Ekstraordinært udbytte.....	884
2.9.2	Forsvarlighed i relation til udbytte	887
2.9.3	Udbytte i forlængelse af et offentligt overtagelsestilbud	888
2.9.4	Tilskud i koncernforhold.....	888
2.9.5	Transfer pricing-justeringer	890
2.10	Økonomisk bistand til moderselskaber, kapitalejere og ledelse m.fl.	890
2.10.1	Udlån og sikkerhedsstillelse	892
2.10.2	Udlån til visse moderselskaber.....	894
2.10.3	Cash pool-ordninger	896
2.10.4	Ansvar	897
2.10.5	Sædvanlige forretningsmæssige transaktioner	897
2.10.6	Selvfinansiering	898
2.10.7	Lovlig selvfinansiering.....	898

2.11 Fusion og spaltning.....	901
2.11.1 Fusion	901
2.11.2 Spaltning	907
2.11.3 Særligt om straksfusion eller straksspaltning af anpartsselskaber.....	911
2.11.4 Særligt om fusioner og spaltninger med fremadrettet virkning	913
2.11.5 Oversigt over muligheder for at fravælge dokumenter ved fusion og spaltning	913
2.11.6 Det regnskabsmæssige virkningstidspunkt for fusioner og spaltninger...	914
2.11.7 Tidsforløb og frister ved fusion og spaltning	916
2.11.8 Tilførsel af aktiver.....	917
2.12 Likvidation og opløsning	918
2.12.1 Likvidation	918
2.12.2 Opløsning ved betalingserklæring.....	920
2.12.3 Tvangsopløsning.....	921
2.12.4 Genoptagelse.....	921
2.13 Filialer	922
2.14 Koncerner.....	925
2.15 Særligt om iværksætterselskaber (IVS'er)	926
2.15.1 Selskabskapital.....	927
2.15.2 Stiftelse	927
2.15.3 Særlig reserve.....	927
2.15.4 Udbytte regler	928
2.15.5 Omregistrering til ApS.....	928
2.15.6 Andre forhold	928

3. Oversigt over væsentlige forskelle mellem aktieselskaber, anpartsselskaber og iværksætterselskaber..... 929

Gængse forkortelser, kontaktoplysninger og øvrige publikationer

Gængse forkortelser 937

Kontaktoplysninger 938

Tilmeld dig Dialog..... 941

Vil du vide mere? 942

Overblik

Overblik

Regnskabshåndbogen indeholder en gennemgang af nyheder samt gældende regler og praksis inden for områderne *Regnskab*, *Selskabsskat*, *Moms og afgifter* samt *Selskabsret*.

I dette overblikss afsnit har vi gengivet de væsentligste nyheder inden for de nævnte områder, hvilket, vi håber, kan medvirke til at give et hurtigt overblik over udviklingen. En detaljeret gennemgang findes i de respektive afsnit.

Regnskab

2018 har været endnu et stille år for årsregnskabsloven som følge af, at loven gennemgik en større modernisering i 2015. Disse ændringer blev implementeret i 2016. ERST udsendte imidlertid en meget væsentlig udtalelse om virksomhedssammenslutninger i foråret 2018, hvorefter virksomhedssammenslutninger efter ÅRL i langt højere grad skal følge de samme regler som under IFRS. Udtalelsen beskriver derfor de mest almindeligt forekommende spørgsmål ved anvendelse af IFRS 3 som en udfyldelse af årsregnskabslovens rammebestemmelser. Herunder fx:

- Trinvise virksomhedsovertagelser
- Behandling af transaktionsomkostninger
- Identifikation af immaterielle aktiver ved købsprisallokering
- Indregning af goodwill vedr. minoritetsinteresser
- Efterfølgende regulering af betingede købsvederlag
- Køb og salg af minoritetsinteresser.

I udtalelsen findes også eksempler på situationer, hvor det ikke er nødvendigt at anvende IFRS 3 som vejledning.

Udtalelsen træder i kraft for virksomhedssammenslutninger, som finder sted den 1. juli 2018 eller senere, men kan også anvendes på virksomhedssammenslutninger inden.

I efteråret 2018 kom der også et forslag til ændringer til ÅRL. Høringsforslaget er fremsat for at sikre en yderligere harmonisering til regnskabsdirektivet og ændringsdirektivet samt for at give mulighed for at anvende en række nye IFRS-standarder under ÅRL. De største ændringer vedrører muligheden for at anvende dele af IFRS 9, IFRS 15 og IFRS 16 under ÅRL.

Det var forventet, at regler om "Alternative Performance Measures" (APM) ville være med i ændringsforslaget til ÅRL, men disse udeblev.

2018 har til gængæld i IFRS-forstand været et "stort år" med to nye store standarder – IFRS 9 og IFRS 15. Derudover er der en række småjusteringer til de eksisterende standarder samt et nyt fortolkningsbidrag på valutaomregning, som ligeledes træder i kraft i 2018.

IFRS 9 indeholder væsentlige ændringer til klassifikation og måling af finansielle aktiver, væsentlige lempelser til bestemmelserne om regnskabsmæssig afdækning og en ny metode for nedskrivning på tilgodehavender og udlån, baseret på forventede tab ("expected loss") fremfor som hidtil ud fra konstaterede tab.

IFRS 15 om indregning af indtægter indeholder langt mere vejledning end IAS 11 og IAS 18, og alene af den grund vil den kunne påvirke indtægtsførslen.

I 2019 træder IFRS 16 om leasing i kraft. Det er den standard, der får størst betydning for de fleste. Den betyder, at alle leasingaftaler skal indregnes i balancen på leasingtagersiden. Det betyder, at den hidtidige sondring mellem operationelle og finansielle leasingaftaler ikke længere er relevant for leasingtagere. I stedet skal alle leasingaftaler behandles på samme måde, som finansielle leasingaftaler behandles efter IAS 17. På leasinggiversiden har IASB besluttet, at den nuværende sondring mellem operationel og finansiell leasing opretholdes. Standarden er EU-godkendt og træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2019 eller senere.

Selskabsskat

Inden for selskabsbeskatning har folketingsåret 2017/2018 budt på lovændringer, som giver fradrag for lønomkostninger til medarbejdere, der beskæftiger sig med udvidelse af virksomheden samt øget fradrag for forsøgs- og forskningsudgifter med 101,5 % af udgiften i 2018 og 2019, stigende til 110 % i 2026. Herudover foreligger et lovudkast om at ophæve EBIT-reglen i selskabsskattelovens § 11 C, der er en rentefradragsbegrænsningsregel, og erstatte den med en ny EBITDA-regel. Ændringen skal have virkning for indkomstår, der påbegyndes den 1. januar 2019 eller senere. Endvidere er der et nyt lovudkast om CFC-beskatning, så den bliver i overensstemmelse med EU's skatteundgåelsesdirektiver. Det medfører bl.a., at der kan ske CFC-beskatning i flere tilfælde, at flere indkomstarter henregnes til CFC-indkomst, og at CFC-reglerne bliver endnu mere komplekse.

Moms og afgifter

I Regnskabshåndbogen 2019 har vi igen inkluderet et afsnit omkring moms og afgifter. Det har vi gjort, fordi virksomhederne i dagligdagen håndterer store pengebeløb vedrørende moms og afgifter, hvor virksomhederne opkræver og indbetaler moms og afgifter til SKAT. Det er derfor vigtigt for regnskabet, at moms og afgifter bliver håndteret og indberettet korrekt. Samtidig er det vigtigt, at virksomheden foretager de nødvendige kontroller af, at der betales de korrekte beløb til SKAT. Selv mindre fejl i den systemmæssige håndtering af moms og afgifter kan betyde, at der enten betales for meget i moms og afgifter, eller at virksomheden betaler for lidt. I begge tilfælde er konsekvensen, at regnskabet ikke er korrekt.

Nyheder i årets udgave er bl.a. lidt om gavekort, den digitale markedsplads, tilskud og sidste nyt om holdingselskabers momsfradragsret.

Selskabsret

I 2018 er der gennemført tre ændringer af selskabsloven.

Mindstekravet til aktieselskabers selskabskapital er nedsat fra TDKK 500 til TDKK 400. Ændringen har også effekt for partnerselskaber.

Det er nu muligt at omdanne selskaber og foreninger med begrænset ansvar – SMBA og AMBA – til aktieselskaber.

For iværksætterselskaber er det nu præciseret, det er muligt at foretage indskud af andet end kontanter ved omregistrering til et anpartsselskab. Endvidere er det præciseret, at det i forbindelse med omregistreringen er muligt at lave en kapitalforhøjelse på TDKK 50 eller derover.

Derudover er reglerne for registrering af reelle ejere ændret således, at registrering af reelle ejere er obligatorisk sammen med stiftelse af et selskab samt at en manglende registrering kan føre til tvangsopløsning.

I efteråret er der fremsendt et lovforslag om implementering af ændringer til aktionærrettighedsdirektivet. Disse regler vil bl.a. indeholde krav om afstemninger vedrørende ledelsesvederlag, krav om vederlagsrapport og krav til transaktioner med nærtstående parter.

Regnskab

1. Ændringer til IFRS og årsregnskabsloven

1.1 Ændringer til årsregnskabsloven

2018 har været et stille år for ÅRL som følge af, at loven gennemgik en større modernisering i 2015, hvilket blev implementeret i 2016.

I foråret udsendte ERST den ventede udtalelse om virksomhedssammenslutninger. Udtalelsen beskriver de mest almindeligt forekommende spørgsmål ved anvendelse af IFRS 3 som en udfyldelse af ÅRL's rammebestemmelser om virksomhedssammenslutninger. Udtalelsen indeholder beskrivelser af forskellige typer af transaktioner og den regnskabsmæssige behandling, fx trinvis virksomhedsovertagelser, behandling af transaktionsomkostninger, identifikation af immaterielle anlægsaktiver ved købsprisallokering, efterfølgende regulering af betingede vederlag samt køb og salg af minoritetsinteresser inklusive mulighed for indregning af goodwill på minoritetsinteresser. Udtalelsen beskriver også situationer, hvor det ikke vil være nødvendigt at anvende IFRS 3 som vejledning ved virksomhedssammenslutninger. Udtalelsen er beskrevet nærmere i afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*.

Det var forventet, at ESMA's guidelines om "Alternative Performance Measures" (APM), ville blive implementeret i ÅRL i forbindelse med en ændring af ÅRL i 2018. Den ændring til ÅRL, som er blevet præsenteret i efteråret 2018, indeholder dog ingen implementering af ESMA's guidelines. For nærværende ser det derfor ikke ud til, at ESMA's guidelines implementeres i dansk lovgivning i denne omgang. Det kan dog stadig være en rigtig god idé at følge med i udviklingen omkring APM'er, fordi ESMA's guidelines er blevet implementeret i mange andre EU-lande.

APM er hovedtal og mellemtotaler, der opgøres på et ureguleret grundlag. Det kan fx være omsætning rensat for valutakursudsving, organisk omsætningsvækst, resultat før usædvanlige forhold, resultat baseret på standardpriser mv. Sådanne tal og mellemtotaler anvendes ofte i ledelsesberetningen i ledelsens beskrivelse af virksomhedens udvikling.

ERST har i efteråret 2018 sendt et forslag til en række ændringer til ÅRL i høring. Såfremt ændringerne efterfølgende bliver vedtaget i Folketinget, forventes de at træde i kraft den 1. juli 2019 og få virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2020 eller senere. Det vil dog være muligt at førtidsimplementere ændringerne. Høringsforslaget skal være med til at sikre harmonisering til regnskabsdirektivet og indeholder bl.a. mulighed for anvendelse af nye IFRS-standarder til fortolkning af ÅRL.

Det er derfor i ændringsforslaget beskrevet, at både IFRS 15, Omsætning fra kontrakter med kunder og IFRS 16, Leasing kan rummes inden for rammerne i loven. Det betyder i praksis, at det er muligt at fortolke ÅRL's rammebestemmelser ud fra IFRS 15 og IFRS 16, og virksomhederne derfor i fremtiden får mulighed for at indregne omsætning baseret på reglerne i IFRS 15 og indregne samtlige leasingaftaler i balancen – både operationelle og finansielle – baseret på IFRS 16. I begge situationer vil der være tale om valg af anvendt regnskabspraksis, og standarderne skal derfor anvendes fuldt ud til fortolkning af ÅRL's rammebestemmelser.

IFRS 15 er beskrevet i afsnit 5.2 *Indregning af indtægter efter årsregnskabsloven*, mens IFRS 16 er beskrevet i afsnit 10.7 *Leasing*.

ÅRL og regnskabsdirektivet er bygget op omkring IAS 39. Den nye IFRS-standard om finansielle instrumenter, IFRS 9 kan derfor kun anvendes til at udfylde rammerne i loven i den udstrækning, der ikke opstår konflikt med lovens ordlyd. Lovbemærkningerne forventer derfor, at den nye model til hensættelse af forventede tab på tilgodehavender (expected loss) i IFRS 9 vil være bedre egnet til at udfylde lovens rammer end IAS 39, da den i højere grad tager højde for forsigtighedsprincippet. Derfor forventes det også, at denne model kan anvendes til fortolkning af ÅRL's rammebestemmelser. Her vil derfor også være tale om en ændring af anvendt regnskabspraksis. Den forventede tabsmodel er beskrevet i afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*.

1.2 Internationale regnskabsstandarder

1.2.1 Nye IFRS-standarder for 2018

I 2018 træder to nye store standarder samt en række mindre ændringer til eksisterende standarder og en enkelt IFRIC i kraft. Ændringer af generel interesse omfatter:

1. IFRS 9, Finansielle instrumenter
2. IFRS 15, Omsætning fra kontrakter med kunder og ændringer til IFRS 15
3. Ændringer til IFRS 2 vedrørende aktiebaseret vederlæggelse
4. Ændringer til IAS 40 vedrørende overførsel af investeringsejendomme
5. Årlige forbedringer 2014-2016
6. IFRIC 22, Transaktioner i fremmed valuta og forudbetalinger.

Ad 1. IFRS 9, Finansielle instrumenter

Den nye standard vedrørende finansielle instrumenter ændrer grundlæggende ved den regnskabsmæssige behandling af finansielle instrumenter på en række områder, nemlig:

- Klassifikation og måling af finansielle aktiver
- Nedskrivning af tilgodehavender
- Regnskabsmæssig afdækning.

Antallet af kategorier for finansielle aktiver ændres til tre (mod fire i IAS 39), herunder amortiseret kostpris (omfatter visse gældsinstrumenter fx tilgodehavender og obligationer mv.), dagsværdi over anden totalindkomst (omfatter visse gældsinstrumenter fx factoringordninger) og dagsværdi over resultatopgørelsen (omfatter gældsinstrumenter, der ikke falder ind under de to første kategorier, fx afledte finansielle instrumenter og aktier).

Tilgodehavender skal nedskrives på basis af en forventet tabsmodel. For sædvanlige varetilgodehavender er indført en bestemmelse om, at det samlede forventede tab skal indregnes straks.

Bestemmelserne om regnskabsmæssig afdækning bliver væsentligt forenklet. Således vil en transaktion som udgangspunkt kvalificere til regnskabsmæssig afdækning, hvis den ud fra virksomhedens finansielle risikostyringsstrategi kvalificerer hertil. For en nærmere omtale af IFRS 9 henvises til afsnit 4.5.2 *Internationale regnskabsstandarder* om finansielle instrumenter.

Ad 2. IFRS 15, Omsætning fra kontrakter med kunder og ændringer til IFRS 15

Den nye standard vedrørende indtægtsindregning omfatter indtægter fra kontrakter med kunder og erstatter IAS 18 om salg af varer og serviceydelser, IAS 11 om entreprisetraktrakter og IFRIC 15 om salg af fast ejendom. Der indføres en model, hvor der indregnes omsætning i takt med, at virksomhedens leveringsforpligtelse over for kunden (performance obligation) opfyldes. Det betyder i praksis, at overgang af kontrollen over aktivet/ydelsen får stor betydning for tidspunktet for indtægtsindregning. For en række virksomheder vil den nye standard primært medføre behov for at etablere en anden (måske bedre) dokumentation for indtægtsindregning, uden at det medfører egentlige ændringer i den nuværende regnskabspraksis, mens den for andre virksomheder kan medføre ændringer i den nuværende regnskabspraksis. Det kan fx være virksomheder, der har indtægter fra salg af licenser, virksomheder, der leverer outsourcingydelser, og virksomheder, der indgår bindende aftaler om produktion af aktiver, og som ikke er individuelt tilpassede til kunden, der kan blive påvirket af IFRS 15.

Ændringerne til IFRS 15 indeholder samtidig præciseringer vedrørende identifikation af leveringsforpligtelser ("performance obligations"), vurdering af agent/principal, vurdering af licenser samt yderligere illustrative eksempler.

For en nærmere omtale af IFRS 15 henvises til afsnit 9.2 *Internationale regnskabsstandarder* om indregning af indtægter fra kunder.

Ad 3. Ændringer til IFRS 2 vedrørende aktiebaseret vederlæggelse

Ændringen omfatter følgende tre forhold:

- Optjeningsbetingelser på kontantbaserede ordninger skal behandles efter samme regler som optjeningsbetingelser for egenkapitalbaserede ordninger.
- Hvis en aktiebaseret vederlæggelsesordning indeholder mulighed for, at virksomheden tilbageholder en del af egenkapitalinstrumenterne til betaling af en evt. kildeskat, som påhviler modtageren, skal sådanne ordninger behandles som egenkapitalbaserede ordninger, hvis ordningen uden muligheden for at tilbageholde instrumenter blev vurderet som egenkapitalbaseret. Det vil sige, at der ikke skal ske opdeling i en kontantordning vedrørende skatten og en egenkapitalordning for den resterende del af instrumenterne.
- Der indføres bestemmelser for den regnskabsmæssige behandling af modifikationer til en kontantbaseret ordning, som på grund af modifikationerne ændres til en egenkapitalbaseret ordning.

Ad 4. Ændringer til IAS 40 vedrørende overførsel af investeringsejendomme

Ændringerne præciserer, at der kun må ske overførsler mellem investeringsejendomme og varelager eller domicilejendomme, når der er sket en aktuel ændring i brugen af ejendommen.

Ændringen i brug skal være dokumenteret, og ledelsens intentioner om at ændre brugen er ikke i sig selv dokumentation nok for en ændring af klassifikationen af ejendommen.

Nedenstående er eksempler på dokumentation for ændring af brug af ejendomme:

- Virksomheden begynder at anvende en tidligere investeringsejendom selv: overførsel fra investeringsejendom til domicilejendom
- Påbegyndelse af udvikling med det formål at sælge ejendommen: overførsel fra investeringsejendom til varelager
- Virksomheden ophører med eget brug af ejendommen, som samtidig er en udlejningsejendom: overførsel fra domicilejendom til investeringsejendom
- Påbegyndelse af udlejning af ejendommen på en operationel leasingaftale: overførsel fra varelager til investeringsejendom.

Ad 5. Årlige forbedringer 2014-2016

I de årlige forbedringer er indført tre mindre præciseringer til eksisterende standarder, hvoraf den ene trådte i kraft i 2017, mens de andre to træder i kraft i 2018. Ændringerne, der træder i kraft i 2018, er to mindre præciseringer til henholdsvis IFRS 1 og IAS 28. Præciseringen til IFRS 1 vedrører ophævelse af visse lempelser for finansielle instrumenter, personaleydelse og investeringsvirksomheder ved overgang til IFRS 1. Bestemmelserne var ikke længere relevante. Med ændringen til IAS 28 præciseres det, at når en venture virksomhed vælger at måle kapitalandele i en associeret virksomhed eller et joint venture til dagsværdi med værdiregulering over resultatopgørelsen, kan dette valg foretages for hvert joint venture eller associeret virksomhed.

Ad 6. IFRIC 22, Transaktioner i fremmed valuta og forudbetalinger

Fortolkningen giver guidance til hvilken valutakurs, der skal anvendes i transaktioner, hvor betaling for et aktiv, omkostning eller omsætning enten er modtaget eller betalt før modtagelse af det pågældende aktiv, omkostning eller omsætning. Fortolkningen giver også guidance til transaktionsdagen for forudbetalinger i flere rater.

IAS 21 kræver, at virksomheder bruger valutakursen på transaktionsdagen, der defineres som det tidspunkt, hvor transaktionen først opfylder kriterierne for indregning. Det fastlægges i fortolkningen, at valutakursomregning skal foretages på transaktionsdagen for forudbetalingen, og det ikke-monetære aktiv eller forpligtelser herefter ikke valutakursreguleres. Hvis der er flere forudbetalinger, skal der fastsættes en transaktionsdag for hver betaling.

1.2.2 Nye IFRS-standarder for 2019 og frem

I 2019 træder den nye leasingstandard – IFRS 16 i kraft.

Den helt afgørende ændring i forhold til den nuværende standard IAS 17 er, at der gøres op med sondringen mellem finansiel og operationel leasing. Dermed skal leasingtager indregne alle leasingaftaler i balancen. Undtaget er alene leasingaftaler med en maksimal løbetid på ét år og leasingaftaler, der omfatter aktiver med en individuel lav værdi (tiltænkt pc'ere, telefoner og lign.).

For leasinggivere bevares den nuværende model med sondring mellem finansiel og operationel leasing.

For en nærmere omtale af IFRS 16 henvises til afsnit 10.7.2.8 *Nye og ændrede IFRS-standarder* vedr. IFRS 16 – ny standard om den regnskabsmæssige behandling af leasing.

I 2019 træder et nyt fortolkningsbidrag, IFRIC 23 om regnskabsmæssig behandling af usikre skattepositioner også i kraft samt tre mindre ændringer til henholdsvis IFRS 9 om finansielle instrumenter, IAS 28 om langfristede investeringer i associerede virksomheder og joint ventures samt IAS 19 om genmåling af pensionsforpligtelsen. Derudover træder årlige forbedringer 2015-2017 i kraft i 2019. Det indeholder præciseringer til IFRS 3 om virksomhedsovertagelser, IFRS 11 om fælleskontrollerede arrangementer, IAS 12 om indkomstskatter og IAS 23 om låneomkostninger.

I 2021 træder den nye standard om forsikringskontrakter - IFRS 17 i kraft. IFRS 17 introducerer principper for måling, præsentation og oplysning om forsikringskontrakter. Det centrale i IFRS 17 er, at forsikringskontrakter måles til nutidsværdien af de forventede pengestrømme.

2. Forskelle på indregning og måling mellem IFRS og årsregnskabsloven

Nedenfor angives i summarisk form en række forskelle på indregning og måling mellem IFRS som godkendt af EU og ÅRL. IFRS-standarder for små og mellemstore virksomheder omtales ikke.

Tallene i parentes henviser til de konkrete afsnit i regnskabsdelen, hvor emnet er beskrevet detaljeret.

2.1 Generelt (afsnit 3)

Grundlæggende krav til årsrapporten (3.1)

Efter IAS 1 kan uvæsentlige poster sammendrages med andre uvæsentlige poster. Efter ÅRL kan poster også sammendrages, men dog således at romertalsposter og hovedposter i resultatopgørelsen og balanceskemaerne ikke sammendrages.

Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning (3.6)

Efter IAS 21 skal virksomheden fastlægge sin funktionelle valuta og benytte denne som målevaluta. Årsrapporten kan præsenteres i en anden valuta end funktionel valuta (præsentationsvaluta). Efter ÅRL kan årsrapporten præsenteres i DKK, EUR eller anden valuta, i det omfang det er relevant. Det forudsættes, at virksomheden præsenterer sin årsrapport i sin målevaluta.

Efter IAS 21 er der ikke krav om anvendelse af en bestemt præsentationsvaluta. Efter ÅRL kan årsrapporten præsenteres i DKK, EUR eller en anden relevant valuta.

2.2 Aktiver og forpligtelser (afsnit 4)

Generelle bestemmelser om balancen (4.1)

Efter IAS 1 skal gæld, hvor virksomheden ikke har en ubetinget ret til at udskyde betaling til senere end et år fra balancedagen, klassificeres som kortfristet. Det medfører, at et i henhold til låneaftalen langfristet lån hos et pengeinstitut, hvor de almindelige forretningsbetingelser giver pengeinstituttet ret til at opsiges det med kort varsel, klassificeres som kortfristet. Efter ÅRL klassificeres et sådant lån som langfristet, hvis hensigten er, at det skal afvikles i henhold til aftalen, og pengeinstituttet ikke har indikeret, at det vil opsiges lånet.

Immaterielle anlægsaktiver (4.2)

Efter IAS 38 skal immaterielle aktiver med en ubestemmelig levetid ikke afskrives. De skal i stedet underkastes en årlig nedskrivningstest. Efter ÅRL skal immaterielle aktiver altid afskrives. Herudover skal goodwill ikke afskrives under IFRS, mens ÅRL kræver, at goodwill afskrives over brugstiden, som er den forventede levetid. Kan levetiden ikke fastsættes pålideligt, skal afskrivningsperioden fastsættes til ti år.

IAS 36 kræver, at goodwill og immaterielle anlægsaktiver med ubestemmelig brugstid nedskrivningstestes årligt. Efter ÅRL skal der udelukkende ske nedskrivningstest af immaterielle anlægsaktiver ved indikationer på værdiforringelse.

Efter ÅRL skal virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellemstore ikke aktivere udviklingsomkostninger. Dette er et krav efter reglerne i IAS 38, hvis indregningskriterierne herfor er opfyldt. Efter både IFRS og ÅRL skal aktiverede udviklingsomkostninger afskrives over deres brugstid. Såfremt brugstiden på udviklingsprojekter ikke kan fastsættes pålideligt, afskrives disse efter ÅRL over ti år. Efter IFRS forventes brugstiden altid at kunne fastsættes pålideligt.

Opgørelsen af kostprisen på egenfremstillede immaterielle anlægsaktiver kan efter ÅRL indeholde indirekte omkostninger, mens kostprisen på egenfremstillede immaterielle anlægsaktiver efter IAS 38 alene kan indeholde direkte henførbare omkostninger.

ÅRL tager ikke udtrykkeligt stilling til, hvorledes en variabel betaling for et anlægsaktiv skal behandles. Det er nu antaget, at der under IAS 38 er et praksisvalg, hvor virksomheden kan vælge enten at regulere kostprisen på aktivet eller indregne værdireguleringen af den betingede betaling i resultatopgørelsen (svarende til modellen i IFRS 3 om regulering af variable betalinger i virksomhedsovertagelser). Det må her antages, at ÅRL forudsætter regulering via kostprisen, men ERST har ikke konkret taget stilling hertil.

Materielle anlægsaktiver (4.3)

Opgørelsen af kostprisen på egenfremstillede materielle anlægsaktiver kan efter ÅRL indeholde indirekte omkostninger, mens kostprisen på egenfremstillede materielle anlægsaktiver efter IAS 16 alene kan indeholde direkte henførbare omkostninger.

Efter IAS 16 kan en efterfølgende regulering af kostprisen på et materielt aktiv som følge af et variabelt element foretages enten via resultatopgørelsen eller via en regulering af kostprisen. Der er tale om et valg af anvendt regnskabspraksis. Det antages, at ÅRL kræver en regulering af kostprisen via anlægsaktivets kostpris og ikke via resultatopgørelsen, der er dog ikke taget konkret stilling hertil.

Låneomkostninger (4.4)

IAS 23 kræver aktivering af låneomkostninger på kvalificerende aktiver, hvilket typisk er aktiver, hvor fremstillingsperioden er længerevarende. Efter reglerne i ÅRL er der ikke krav om aktivering af låneomkostninger på kvalificerende aktiver. Låneomkostninger kan derimod vælges aktiveret under ÅRL. Hvis aktivering vælges som praksis, er reglerne under ÅRL de samme som under IAS 23.

Finansielle aktiver og forpligtelser (4.5)

Efter IAS 32 skal finansielle instrumenter samt hertil afledte renter og udbytter klassificeres i overensstemmelse med det reelle økonomiske indhold af aftalen. Efter ÅRL skal instrumenterne som udgangspunkt klassificeres på grundlag af den selskabsretlige afgrænsning mellem egenkapital og forpligtelser. Det vil dog ud fra en vurdering af aftalernes reelle indhold være muligt at klassificere disse i overensstemmelse med IAS 32.

Efter IAS 32 må finansielle aktiver og forpligtelser ikke præsenteres modregnet, hvis der alene eksisterer en legal modregningsadgang, men hvor der ikke er modregningshensigt. Efter ÅRL kan foretages modregning i enhver situation, hvor der er legal modregningsadgang.

Efter IFRS 9 skal finansielle aktiver, hvis kontraktlige pengestrømme udelukkende indeholder betaling af renter og hovedstol, og som besiddes i en forretningsmodel, der har til formål at indkassere de kontraktlige pengestrømme eller at sælge de finansielle aktiver, måles til dagsværdi over anden totalindkomst. Efter ÅRL skal sådanne finansielle aktiver måles til amortiseret kostpris. Derudover skal finansielle aktiver, der er egenkapitalinstrumenter, fx aktier i en anden virksomhed efter IFRS 9, måles til enten dagsværdi over resultatopgørelsen eller dagsværdi over anden totalindkomst. Efter ÅRL skal sådanne finansielle aktiver altid måles til dagsværdi over resultatopgørelsen. Ikke-børsnoterede aktier kan imidlertid vælges målt til historisk kostpris under ÅRL. Denne mulighed er ikke tilgængelig under IFRS 9.

Finansielle aktiver samt udlån og tilgodehavender udstedt af virksomheden selv, som ikke tilhører handelsbeholdningen, skal efter IFRS 9 kun måles til amortiseret kostpris, hvis de kontraktlige pengestrømme udelukkende indeholder betaling af renter og hovedstol, og de besiddes i en forretningsmodel, der har til formål at indkassere de kontraktlige pengestrømme. Efter ÅRL skal finansielle aktiver, der holdes til udløb, altid måles til amortiseret kostpris.

Nedskrivninger på udlån skal efter IFRS 9 opgøres efter en forventet tabsmodel, mens udlån, der er anlægsaktiver, efter ÅRL skal nedskrives, når der er forhold, som indikerer, at de har været udsat for værdifald. Det forventes dog, at IFRS 9 modellen fremtidigt bliver tilgængelig under ÅRL.

IFRS 9 giver mulighed for i visse tilfælde at vælge at måle gældsinstrumenter, der i øvrigt skulle have været målt til amortiseret kostpris, til dagsværdi. ÅRL giver ikke denne tilvalgsmulighed.

IFRS 9 giver visse muligheder for at vælge måling af finansielle forpligtelser til dagsværdi over resultatopgørelsen. Efter ÅRL skal finansielle forpligtelser opgøres til amortiseret kostpris. ÅRL giver ikke mulighed for at vælge måling af finansielle forpligtelser til dagsværdi.

Råvarekontrakter, hvor den underliggende vare umiddelbart kan omsættes til likvider (energikontrakter, visse metaller), kan vælges målt til dagsværdi over resultatopgørelsen efter IFRS 9. Efter ÅRL må råvarekontrakter, som er indgået med henblik på eget brug, ikke indregnes i regnskabet, medmindre der er tale om tabsgivende kontrakter.

Bestemmelserne om regnskabsmæssig afdækning kan tilvælges transaktion for transaktion efter IFRS 9, mens bestemmelserne om regnskabsmæssig afdækning som udgangspunkt skal anvendes efter ÅRL, hvis kontrakten er indgået med henblik på finansiell risikoafdækning. Det er dog muligt at fravælge bestemmelserne om regnskabsmæssig afdækning pr. type af afdækning (fx rente, valuta). Det forventes, at ÅRL i fremtiden tilpasses IFRS på dette område, således det også bliver muligt frit at til- eller fravælge regnskabsmæssig sikring under ÅRL.

Investerings ejendomme (4.6)

Efter IAS 40 kan en investerings ejendom, der leases under en operationel leasingaftale, behandles som en finansiell leasingaftale, hvis det er virksomhedens praksis at måle investerings ejendomme til dagsværdi. En sådan måling er ikke inden for rammerne af ÅRL.

Efter IAS 40 er det vanskeligt at forestille sig, at man ændrer fra brug af dagsværdi på investerings ejendomme til kostpris. Under ÅRL findes der ingen udtrykkelig begrænsning ud over de almindelige bestemmelser for ændring af anvendt regnskabspraksis, herunder kravet om behørig begrundelse og et bedre retvisende billede.

Ved brug af kostprismodellen i IAS 16 tillader IAS 40 ikke, at der vælges en praksis efter IAS 16 med opskrivning over egenkapitalen. Dette er muligt under ÅRL.

Kapitalandele i dattervirksomheder, fællesledede og associerede virksomheder (4.7)

Efter IAS 27 skal kapitalandele i dattervirksomheder måles til kostpris, dagsværdi eller indre værdi. Dagsværdireguleringer indregnes enten i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst, afhængig af klassifikation efter IFRS 9. Efter ÅRL skal kapitalandele i dattervirksomheder måles til kostpris, dagsværdi over egenkapitalen eller indre værdi. Opskrivning til dagsværdi kan ikke indregnes over resultatopgørelsen.

Investeringselskaber skal efter IAS 27 måle kapitalandele i dattervirksomheder til dagsværdi med værdiregulering via resultatopgørelsen i overensstemmelse med IFRS 9. ÅRL tillader ikke, at kapitalandele måles til dagsværdi med værdiregulering via resultatopgørelsen. Hvis kapitalandelene måles til dagsværdi, skal opskrivningen indregnes direkte på egenkapitalen.

Ved anvendelse af indre værdis metode på associerede virksomheder i koncernregnskabet efter IFRS benyttes reglerne fra IFRS 3. Det betyder blandt andet, at goodwill ikke afskrives. Ved anvendelse af indre værdis metode på associerede virksomheder i koncernregnskabet under ÅRL benyttes reglerne i § 122. Det betyder blandt andet, at der skal afskrives på goodwill, se ovenfor under immaterielle aktiver.

Udbytte fra kapitalandele indregnes efter IAS 27 som en indtægt, uanset om betalingen overstiger akkumuleret indtjening i ejerperioden, og samtidig foretages en nedskrivningstest på kapitalandelen. Efter ÅRL indregnes alene udbytte, der overstiger akkumuleret indtjening i ejerperioden i resultatopgørelsen. Overskydende beløb anses som en reduktion af kostprisen på kapitalandelene, hvis de måles til kostpris. ERST tillader dog også anvendelse af IFRS-modellen, hvor udlodtet udbytte indtægtsføres, uanset udbyttet overstiger den akkumulerede indtjening i dattervirksomheden. Det er imidlertid en indikation på, at kapitalandelene i dattervirksomheden er værdiforringet, hvorfor der skal udarbejdes en nedskrivningstest.

Interesser i fælleskontrollerede virksomheder eller aktiviteter, der klassificeres som joint operations (se nedenfor under afsnit 2.6 *Koncernregnskab*), skal efter IFRS 11 indregnes i forhold til den økonomiske interesse heri, dvs. i realiteten pro rata i moderselskabsregnskabet. Interesser i joint operations kan efter ÅRL som udgangspunkt ikke indregnes i forhold til den økonomiske interesse i selskabsregnskabet. En konkret vurdering af det reelle indhold vil efter omstændighederne kunne føre til en sådan indregning. Under ÅRL antages, at det er muligt at følge IFRS 11. Det vil imidlertid også være muligt, at behandle investeringen som en kapitalandel og indregne den til kostpris, indre værdi eller dagsværdi.

Efter IFRS 5 skal nettoaktiver i dattervirksomheder henholdsvis kapitalandele i associerede virksomheder, som udelukkende besiddes med henblik på salg, måles til laveste værdi af regnskabsmæssig værdi og forventet salgspris med fradrag af salgsomkostninger i koncernregnskabet. Efter ÅRL skal nettoaktiver i dattervirksomheder måles efter de almindelige regler, og kapitalandele i associerede virksomheder måles til indre værdi, uanset om de besiddes med henblik på salg.

Hensatte forpligtelser (4.12)

Efter IAS 37 skal der ved afgørelse af, om der foreligger en forpligtelse på balancedagen, tages hensyn til lovforslag, som foreligger på balancedagen, hvis det er så godt som sikkert, at lovforslaget vedtages. Efter ÅRL skal der tages hensyn til lovforslag, som foreligger på balancedagen, hvis vedtagelsen blot er sandsynlig.

2.3 Resultatopgørelsen (afsnit 5)

Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen (5.1)

Efter IAS 1 skal årsrapporten indeholde en opgørelse over samlede indtægter og omkostninger (totalindkomstopgørelse). Denne kan præsenteres i forlængelse af selve resultatopgørelsen eller som en separat opgørelse.

Efter ÅRL skal årsrapporten ikke indeholde en totalindkomstopgørelse. Indtægter og omkostninger indregnet direkte i egenkapitalen må ikke præsenteres i forlængelse af resultatopgørelsen, men skal præsenteres i egenkapitalopgørelsen.

Efter IAS 1 er det muligt, at usædvanlige, ordinære poster præsenteres som en selvstændig post i resultatopgørelsen. Efter ÅRL kan posterne i resultatopgørelsen kun underopdeles post for post – og præsenteres i en note for særlige poster. Til gengæld kræver ÅRL en specifikation i noterne af sådanne poster – ofte benævnt særlige poster.

Indregning af indtægter (5.2)

Efter IFRS 15 må der udelukkende tages hensyn til variable vederlag, hvis det anses som højst sandsynligt (»highly probable«), at disse ikke skal tilbageføres. Efter ÅRL skal de variable vederlag blot være sandsynlige (»probable«).

Hvis der er tale om løbende levering af services eller løbende overførsel af et fysisk aktiv, skal indtægter indregnes henover en periode efter IFRS 15. Endvidere indregnes indtægter løbende, hvis der leveres et aktiv, som ikke har alternative brugsmuligheder, og hvor der samtidig er ret til betaling for udført arbejde. Efter ÅRL er det en mulighed at indregne entrepris-aftaler efter produktionsmetoden i takt med arbejdets udførelse, såfremt der er tale om et specialfremstillet (fysisk) aktiv, uanset om der er ret til vederlag for udført arbejde.

Efter IFRS 15 skal det samlede vederlag i en kontrakt fordeles i forhold til de relative dagsværdier af de enkelte leveringsforpligtelser, hvilket også vil være en mulighed under ÅRL. Alternativt kan under ÅRL anvendes en model, hvor vederlaget fordeles, så der fx henføres en andel af fortjenesten til hver leveringsforpligtelse.

Returretigheder indregnes efter IFRS 15 som en udskydelse af den tilhørende omsætning som et passiv, mens kostprisen på de varer, der forventes returneret, indregnes som et aktiv (en periodeafgrænsningspost). Dette vil også være muligt under ÅRL. Alternativt kan anvendes en model, hvor de to poster i balancen indregnes som en nettopost.

Efter IFRS 15 skal et agent-/principalforhold vurderes efter de tre indikatorer, der er opstillet i standarden, og som har til formål at vurdere, hvorvidt virksomheden har ”kontrol” over varen eller serviceydelsen. Efter ÅRL antages, at der er mulighed for at benytte modellen i IFRS 15. Det skyldes, at IFRS 15 synes at udtrykke substansen i transaktionen, jf. ÅRL § 13 om substans. Alternativt vil vurderingen af agent-/principalforhold kunne følge fem kriterier i IAS 18.IE21.

Enhver skat eller afgift forbundet med omsætningen opkrævet på vegne af tredjemand skal fragå i omsætningen efter IFRS 15. Efter ÅRL omfatter dette som udgangspunkt kun omsætningsafhængige afgifter. Det er dog muligt også at fratrække mængdeafhængige afgifter.

Licensindtægter skal efter IFRS indregnes henover licensperioden, såfremt der er tale om en »dynamisk« licens, mens indtægter vedrørende »statiske« licenser skal indregnes på salgstidspunktet. Efter ÅRL har der ikke hidtil været en ensartet praksis for, hvorledes licensindtægter indregnes. Efter ÅRL er der mulighed for at benytte modellen i IFRS 15, jf. ÅRL § 13 om substans. Alternativt kan benyttes den praksis, der hidtil har været under IAS 18.

Hvis ændringerne til ÅRL fremsat i efteråret 2018 vedtages i den foreslåede form, vil det være en mulighed at anvende IFRS 15 til at udfylde reglerne i ÅRL, hvilket vil betyde, at man under ÅRL vil kunne undgå forskelle til IFRS 15 ved indregning af indtægter.

2.4 Egenkapital (afsnit 6)

Egenkapitalopgørelsen (6.1)

Efter IAS 32 udgør en obligation, der giver indehaveren en ret til at konvertere en fast hovedstol til et fast antal aktier, et sammensat finansielt instrument set fra udsteders synspunkt. Derved skal den deles op i et gældslement og et egenkapitalelement. En sådan opdeling er tilladt, men ikke krævet efter ÅRL.

2.5 Pengestrømsopgørelse (afsnit 7)

Efter IAS 7 skal en modervirksomhed altid udarbejde en pengestrømsopgørelse. Efter ÅRL kan en modervirksomhed undlade at udarbejde pengestrømsopgørelse, hvis dens pengestrømme indgår i pengestrømsopgørelsen for koncernen. Endvidere kan en virksomhed i regnskabsklasse B efter reglerne i ÅRL altid undlade at udarbejde en pengestrømsopgørelse.

Efter IAS 7 skal en dattervirksomhed altid udarbejde en pengestrømsopgørelse. Efter ÅRL kan en dattervirksomhed undlade at udarbejde pengestrømsopgørelse, hvis dens pengestrømme indgår i en pengestrømsopgørelse for koncernen.

2.6 Koncernregnskab (afsnit 9)

Efter IFRS skal virksomheder, der opfylder definitionen på at være investeringsvirksomheder, ikke aflægge koncernregnskab, men i stedet måle deres investeringer i datterselskaber til dagsværdi over resultatopgørelsen. En sådan undtagelse findes ikke efter ÅRL. ÅRL giver ikke mulighed for at måle kapitalandele i datterselskaber til dagsværdi med værdiregulering over resultatopgørelsen.

Efter IFRS 10 skal der ved afgørelse af, om der foreligger kontrol, tages hensyn til potentielle stemmerettigheder (optioner, warrants, konvertible obligationer og lignende). Der skal foretages en helhedsvurdering af, om disse rettigheder i realiteten giver indehaveren kontrol over virksomheden. Det vil være tilfældet, hvis de aktuelt kan udnyttes, og det er økonomisk meningsfyldt at udnytte dem. Efter ÅRL skal der ved afgørelse af, om der foreligger kontrol, tages hensyn til potentielle rettigheder, som kan udnyttes på balancedagen. Der ses efter ÅRL alene bort fra sådanne rettigheder, hvis hensigten har været, at de aldrig skulle kunne udnyttes, fx fordi udnyttelseskursen på udstedelsestidspunktet var så langt over værdien af de underliggende aktier, at udnyttelse måtte anses for usandsynlig. Det vil sige, at man under IFRS 10 alene tager hensyn til de potentielle stemmerettigheder, hvis der er tale om en reel ret, mens man under ÅRL som altovervejende hovedregel tager hensyn til dem, hvis de kan udnyttes på balancedagen.

Efter IFRS 10 skal dattervirksomheder, der er erhvervet og alene besiddes med henblik på videresalg, konsolideres – dog således, at aktiver og forpligtelser i dattervirksomheder, der opfylder betingelserne i IFRS 5, jf. afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt til salg*, præsenteres særskilt i en linje under henholdsvis aktiver og forpligtelser. Efter ÅRL kan disse udeholdes af konsolideringen og præsenteres i et nettobeløb (indre værdi).

Efter IFRS 10 skal der ved salg af en så stor del af en investering i en dattervirksomhed, at det medfører opgivelse af kontrol, foretages en regulering til dagsværdi af den tilbageværende kapitalinteresse, også selvom den efter transaktionens gennemførelse udgør en associeret virksomhed. En sådan regulering er ikke mulig efter ÅRL, når kapitalinteressen udgør en associeret virksomhed efter delsalget. Her skal den forholdsmæssige del af den regnskabsmæssige værdi af den tilbageværende kapitalinteresses anses som ny kostpris. Derfor vil der ikke kunne indregnes gevinst eller tab i denne situation under ÅRL som under IFRS.

Efter IAS 28 skal bestemmelserne i IFRS 3 anvendes ved måling af associerede virksomheder efter equity-metoden i koncernregnskabet. Det betyder blandt andet, at goodwill ikke afskrives. Efter ÅRL skal bestemmelserne i loven benyttes ved anvendelse af equity-metoden til måling af associerede virksomheder i koncernregnskabet. Det betyder blandt andet, at der skal afskrives på goodwill over brugstiden, som er den forventede levetid. Kan levetiden på goodwill ikke fastsættes pålideligt, skal afskrivningerne ske over ti år.

Kapitalandele i associerede virksomheder, der besiddes med henblik på salg, skal efter IAS 28 og IFRS 5 måles til det laveste af bogført værdi og forventet salgspris med fradrag for salgsomkostninger. Kapitalandele i associerede virksomheder indregnes efter indre værdi i koncernregnskabet efter ÅRL.

Efter IAS 28 må balancedagen for det regnskab, der danner grundlag for indregning af den associerede virksomhed i koncernregnskabet, ikke afvige med mere end tre måneder fra koncernens balancedag. Efter ÅRL må en associeret virksomhed indregnes på grundlag af det seneste årsregnskab for den associerede virksomhed.

Efter IFRS 11 skal investeringer i virksomheder og aktiviteter over hvilke, der er fælles kontrol, klassificeres som enten "joint ventures" eller "joint operations". Joint operations er karakteriseret ved, at investorerne har direkte adgang til aktiver og hæftelse for forpligtelser, mens joint ventures er karakteriseret ved, at investorerne alene har adgang til nettoaktiverne. Joint operations skal indregnes i forhold til den økonomiske interesse heri, dvs. svarende til pro rata-konsolidering. Joint ventures skal indregnes efter indre værdis metode i henhold til IAS 28. Efter ÅRL indregnes fælleskontrollerede virksomheder og aktiviteter enten efter indre værdis metode eller pro rata-konsolideres afhængig af, hvilken praksis virksomheden vælger.

2.7 Andre områder (afsnit 10)

Virksomhedssammenslutninger (10.1)

Efter IFRS 3 skal immaterielle aktiver indregnes i overtagelsesbalancen uden hensyntagen til sandsynligheden for de fremtidige økonomiske fordele. Sandsynligheden skal tages i betragtning ved måling af aktivet. Efter ÅRL må kun aktiver, der opfylder definitionen på aktiver – og hvor det er sandsynligt, at de vil være forbundet med fremtidige økonomiske fordele – indregnes. ERST har imidlertid udtalt, at det ikke vil være i strid med reglerne at indregne immaterielle aktiver i en overtagelsesbalance efter IFRS 3's regler.

Værdiansættelsen af de identificerede aktiver og forpligtelser skal efter IFRS 3 opgøres til den dagsværdi, en uafhængig tredjemand vil betale. ÅRL anerkender, at der ved værdiansættelsen af aktiver og forpligtelser kan tages hensyn til købers hensigt med aktivet henholdsvis forpligtelsen. Såfremt køber har til hensigt at afvikle aktivet, værdiansættes det således til nul eller den scrapværdi, aktivet måtte have. Med den nye udtalelse fra ERST bliver IFRS tilpasset ÅRL. For virksomhedssammenslutninger, der fandt sted inden den 1. juli 2018, vil det være muligt at bruge de gamle regler under ÅRL og værdiansætte aktiver og forpligtelser under hensyntagen til købers hensigt. For senere virksomhedsovertagelser må ikke tages hensyn til købers hensigt med aktivet.

Efter IFRS 3 skal eventualforpligtelser indregnes i overtagelsesbalancen, uanset om definitionen på en forpligtelse er opfyldt. Efter ÅRL må kun forpligtelser, der opfylder definitionen på forpligtelser, indregnes. Med den nye udtalelse fra ERST skal eventualforpligtelser indregnes i overtagelsesbalancen, hvis de kan måles pålideligt. For virksomhedssammenslutninger, der fandt sted inden den 1. juli 2018, vil det være muligt at bruge de gamle regler under ÅRL og undlade indregning af eventualforpligtelser, der ikke opfylder definitionen. For senere virksomhedsovertagelser skal eventualforpligtelser indregnes, hvis de kan måles pålideligt.

Efter IFRS 3 skal goodwill ikke afskrives, men i stedet mindst én gang om året underkastes nedskrivningstest. Efter ÅRL skal goodwill afskrives over brugstiden, som er den forventede levetid. Hvis den forventede levetid ikke kan opgøres pålideligt, fastsættes afskrivningsperioden til ti år.

Efter IFRS 3 må overtagelsesbalancen reguleres i 12 måneder fra overtagelsesdagen. Efter ÅRL anses det for muligt at regulere i overtagelsesåret samt i det efterfølgende, fulde regnskabsår. Med den nye udtalelse fra ERST om virksomhedssammenslutninger må en regulering af overtagelsesbalancen kun finde sted indenfor 12 måneder efter overtagelsesdagen. For virksomhedssammenslutninger, der fandt sted inden den 1. juli 2018, vil det være muligt at bruge de gamle regler under ÅRL og regulere overtagelsesbalancen i overtagelsesåret samt i det efterfølgende regnskabsår. For senere virksomhedsovertagelser må kun reguleres indenfor 12 måneders vinduet.

IFRS 3 tillader, at der enten indregnes goodwill vedrørende minoritetsinteressen ved en virksomhedsovertagelse (fuld goodwill-metoden) eller kun indregnes den købte goodwill (partiell goodwill-metoden). ÅRL tillader alene indregning af købt goodwill. Med den nye udtalelse fra ERST vil det være muligt også at indregne fuld goodwill vedrørende minoritetsinteresser under ÅRL. Under IFRS foretages valget for hver virksomhedsovertagelse, mens der under ÅRL vil være tale om et valg af anvendt regnskabspraksis, der skal anvendes på samtlige virksomhedsovertagelser.

IFRS 3 tillader ikke i koncernregnskabet, at købsomkostninger indregnes i opgørelsen af kostprisen ved en virksomhedsovertagelse, men skal indregnes i resultatopgørelsen. ÅRL kræver, at disse omkostninger indregnes i kostprisen i koncernregnskabet. Med den nye udtalelse fra ERST bliver ÅRL tilpasset IFRS. For virksomhedssammenslutninger, der fandt sted inden den 1. juli 2018, vil det være muligt at bruge de gamle regler under ÅRL og tillægge købsomkostninger til købsprisen. For senere virksomhedsovertagelser skal købsomkostningerne indregnes i resultatopgørelsen.

Efter IFRS 3 skal regulering af betinget vederlag som hovedregel indregnes i resultatopgørelsen, med mindre der er tale om en regulering af kostprisen som følge af forhold, der eksisterede på overtagelsesdagen. I så fald må kostprisen alene reguleres i en periode på 12 måneder efter overtagelsesdagen. Efter ÅRL indregnes en sådan regulering af et betinget vederlag tidsubegrænset som en regulering til kostprisen og dermed goodwill. Med den nye udtalelse fra ERST bliver ÅRL tilpasset IFRS, således en efterfølgende regulering af købsvederlaget altid skal indregnes i resultatopgørelsen, medmindre den foretages indenfor 12 måneder efter overtagelsesdagen. For virksomhedssammenslutninger, der fandt sted inden den 1. juli 2018, vil det være muligt at anvende de gamle regler under ÅRL og regulere kostprisen og dermed goodwill med efterfølgende reguleringer af et betinget købsvederlag. For senere virksomhedsovertagelser skal reguleringer til betingede vederlag efter 12 måneders reguleringsperioden indregnes i resultatopgørelsen.

Efter IFRS 3 skal der ved trinvis overtagelser foretages en regulering til dagsværdi af den eksisterende kapitalinteresse på tidspunktet for koncernforholdets etablering. Det samme gælder eksisterende kapitalandele ved etablering af et associeringsforhold. Efter ÅRL kan der ikke foretages en sådan regulering. Med den nye udtalelse fra ERST bliver ÅRL tilpasset IFRS, således der skal ske værdiregulering via resultatopgørelsen ved trinvis overtagelser. For virksomhedssammenslutninger, der fandt sted inden den 1. juli 2018, vil det være muligt at bruge de gamle regler under ÅRL og undlade en regulering af den hidtidige kapitalandel. For senere virksomhedsovertagelser skal reguleringen til dagsværdi af den eksisterende kapitalinteresse foretages.

Ophørende aktiviteter og anlægsaktiver bestemt til salg (10.3)

Efter IFRS 5 skal langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg, måles til den laveste værdi af regnskabsmæssig værdi og dagsværdien med fradrag af afhændelsesomkostninger. Der skal ikke længere foretages afskrivning. Efter ÅRL skal anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, måles efter de almindelige bestemmelser for anlægsaktiver. Til gengæld indeholder ÅRL regler for særskilt præsentation af aktiver og forpligtelser vedrørende ophørende aktiviteter, som efter IFRS vil være omfattet af aktiver bestemt for salg. Her tillader ÅRL, at der tilpasses sammenligningstal i balancen, mens IFRS 5 ikke tillader tilpasning af sammenligningstal.

Efter IFRS 5 må der ikke ske en tilpasning af sammenligningstal i balancen, mens der er et krav om tilpasning af sammenligningstal i resultatopgørelsen for ophørte aktiviteter. ÅRL stiller ikke krav om sammenligningstal, men har heller ikke et forbud mod det. Dvs. man kan for ophørte aktiviteter godt vælge ikke at tilpasse sammenligningstal i resultatopgørelsen og tillige vælge at tilpasse sammenligningstal for aktiver og forpligtelser vedrørende ophørende aktiviteter i balancen.

Aktiebaseret aflønning (10.4)

Efter IFRS 2 skal aktiebaseret aflønning, der klassificeres som en egenkapitalordning, indregnes med en omkostning i resultatopgørelsen. Efter ÅRL er det ikke krævet, at der indregnes en omkostning i resultatopgørelsen af sådanne ordninger, men det er heller ikke forbudt.

Efter IFRS 2 anses en ordning i en dattervirksomhed, hvor modervirksomheden tildeler egenkapitalinstrumenter til ansatte i dattervirksomheden, for at være en egenkapitalordning, selvom dattervirksomheden forpligter sig til at vederlægge modervirksomheden kontant på udnyttelsestidspunktet. Efter ÅRL er der ikke pligt til at indregne egenkapitalordninger, men såfremt dattervirksomheden er forpligtet til at betale likvider til modervirksomheden for ordningen, skal ordningen behandles som en kontantbaseret ordning, hvorefter der indregnes en gældsforpligtelser, som omkostningsføres henover optjeningsperioden. Det er dog også muligt under ÅRL at følge reglerne i IFRS 2.

Nærtstående parter (10.5)

Kravet om oplysning om tilstedeværelse af nærtstående parter og transaktioner med nærtstående parter gælder i ÅRL alene for virksomheder i klasse C-D samt alle erhvervsdrivende fonde, mens kravet i IAS 24 gælder alle virksomheder. Efter ÅRL er det muligt alene at oplyse om transaktioner, som ikke er indgået på normale markedsvilkår. Denne undtagelse gælder ikke efter IFRS. I ÅRL gælder en undtagelse i moderselskabsregnskabet omfattende transaktioner med helejede dattervirksomheder. Denne undtagelse gælder heller ikke efter IFRS.

Erhvervsdrivende fonde skal dog også efter ÅRL oplyse om samtlige transaktioner med nærtstående parter.

Leasing (10.7)

Efter IAS 17 og IAS 40 er det muligt for en leasingtager at behandle operationelle leasingaftaler på investeringsejendomme som finansiell leasing (således at de indgår til nutidsværdien af minimumsleasingforpligtelserne), hvis ejendommen måles til dagsværdi under iagttagelse af leasingtagers begrænsede råderet. Efter ÅRL er det ikke tilladt at behandle operationelle leasingaftaler som finansielle leasingaftaler.

Efter IAS 17 skal gevinst ved salg og tilbageleasing, der resulterer i en finansiel leasingkontrakt, præsenteres som en periodeafgrænsningspost og indregnes i resultatopgørelsen over leasingkontraktens løbetid. Samtidig skal anlægsaktivet reguleres til salgsprisen. Er realiteten i aftalen et lån, fx hvis ejendomsretten til aktivet automatisk går tilbage til leasingtager ved leasingperiodens udløb, skal aftalen dog behandles som en låneaftale. Efter ÅRL kan et sådant salg og tilbageleasing tillige behandles som en lånetransaktion. Det indebærer, at det modtagne provenu indregnes som en forpligtelse, mens det berørte aktiv ikke påvirkes af transaktionen.

Offentlig støtte (10.8)

Efter IAS 20 kan tilskud, givet til erhvervelse/opførelse af aktiver, modregnes aktivets værdi. Efter ÅRL er en sådan modregning ikke mulig.

Ikke-monetære aktiver modtaget som tilskud kan måles til dagsværdi ved indregning af en tilsvarende udskudt indtægt efter IAS 20. Kostprisen for et ikke-monetært aktiv udgør det faktisk betalte beløb under ÅRL.

IAS 20 omfatter bl.a. ordninger, hvor der via et offentligt reguleret system opnås indtægter i forbindelse med produktion af vindmøllestrøm (grønne certifikater). Sådanne ordninger kan efter ÅRL anses for offentligt tilskud efter IAS 20. Alternativt kan indtægterne klassificeres som omsætning, eftersom certifikaterne indtjenes i takt med leveringen af strøm som en del af virksomhedens ordinære aktivitet.

3. Generelt

3.1 Grundlæggende krav til årsrapporten

Grundlæggende krav til årsrapporten er behandlet i ÅRL §§ 11-16, lovens bilag 1, begrebsrammen til de internationale regnskabsstandarder og IAS 1.

3.1.1 Årsregnskabsloven

De grundlæggende krav til årsrapporten skal tages i betragtning ved udarbejdelsen af denne og er særligt relevante ved løsning af regnskabsproblemer, som ikke er behandlet i eksisterende lovgivning eller standarder.

Efter ÅRL skal årsregnskabet give et retvisende billede af virksomhedens og – hvis der er udarbejdet koncernregnskab – koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat. ÅRL udtaler sig ikke specifikt om pengestrømsopgørelsen, men det må følge, at i det omfang - årsregnskabet indeholder en pengestrømsopgørelse - skal årsregnskabet ligeledes give et retvisende billede af virksomhedens og koncernens pengestrømme. Ledelsesberetningen skal give en retvisende redegørelse af de forhold, den omhandler.

Kravet om et retvisende billede indebærer, at årsregnskabet skal bidrage til regnskabsbrugernes økonomiske beslutningstagning vedrørende:

- regnskabsbrugerens placering af ressourcer,
- ledelsens forvaltning af virksomhedens ressourcer samt
- fordeling af virksomhedens ressourcer.

Alle årsregnskabs og koncernregnskabs bestanddele – det vil sige fx resultatopgørelse, balance, eventuel pengestrømsopgørelse og noteoplysninger – skal bidrage til det retvisende billede. Hertil kommer, at virksomheder i regnskabsklasse B, C og D skal udarbejde en ledelsesberetning. Virksomheder i regnskabsklasse A har ikke pligt til at udarbejde en ledelsesberetning. Læs mere om kravene til ledelsesberetningen i afsnit 8 *Ledelsesberetningen*.

Er lovens bestemmelser ikke tilstrækkelige i forhold til at give et retvisende billede af virksomhedens, henholdsvis koncernens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat, skal der gives yderligere oplysninger i årsregnskabet og eventuelt i koncernregnskabet.

Supplerende beretninger (fx om viden, miljø, samfundsansvar, etik eller lignende), som ledelsen frivilligt har valgt at medtage i årsrapporten, skal ligeledes give et retvisende billede inden for rammerne af almindeligt anerkendte retningslinjer for sådanne beretninger. Indeholder en supplerende beretning oplysninger af betydning for det retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling, skal disse oplysninger medtages i den lovpligtige del af årsrapporten og må således ikke blot henlægges til den frivillige del.

Kravet om et retvisende billede betyder også, at virksomheder skal fravige lovens bestemmelser i de særlige tilfælde, hvor anvendelsen af lovens bestemmelser vil stride mod kravet om et retvisende billede. En sådan fravigelse skal hvert år oplyses i noterne og begrundes konkret og fyldestgørende med oplysning om, hvilken indvirkning fravigelsen har på virksomhedens, henholdsvis koncernens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat. Så vidt muligt, skal den beløbsmæssige indvirkning af fravigelsen angives. Lovens krav til indregning og måling kan næppe fraviges, hvis denne fravigelse medfører, at der anvendes metoder til indregning og måling, som er forskellige fra IFRS.

Kravet om et retvisende billede opfyldes blandt andet ved iagttagelse af følgende grundlæggende forudsætninger:

Klarhed	Årsrapporten skal udarbejdes på en klar og overskuelig måde.
Substans	Der skal tages hensyn til de reelle forhold frem for formaliteter uden reelt indhold. Indhold frem for formalia indebærer, at det er vigtigere at vise det reelle indhold af et givent forhold frem for alene at henholde sig til de formelle karakteristika.
Væsentlighed	Alle relevante forhold skal indgå i årsrapporten, medmindre de er ubetydelige. Anses flere ubetydelige forhold tilsammen for at være betydelige, skal de medtages i årsrapporten.

Going concern	Driften af en aktivitet formodes at fortsætte, medmindre den ikke skal eller ikke antages at kunne fortsætte. Afvikles en aktivitet, skal klassifikation og opstilling samt indregning og måling tilpasses denne afvikling, men alene inden for lovens bestemmelser. Er denne forudsætning ikke opfyldt, skal der i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis gives oplysning om, på hvilket grundlag årsrapporten så er udarbejdet.
Neutralitet	Enhver værdiændring skal vises uanset indvirkningen på egenkapital og resultatopgørelse.
Periodisering	Transaktioner, begivenheder og værdiændringer skal indregnes, når de indtræffer, uanset tidspunktet for betaling. Det indebærer, at der skal tages hensyn til indtægter og omkostninger vedrørende den regnskabsperiode, årsrapporten omfatter. Pengestrømsopgørelsen skal dog ikke udarbejdes under hensyntagen til dette princip.
Konsistens	Indregningsmetoder og målegrundlag skal anvendes ensartet for samme kategori af forhold.
Bruttoværdi	Hver transaktion, begivenhed og værdiændring skal indregnes og måles hver for sig, ligesom de enkelte forhold ikke må modregnes med hinanden. Det betyder, at modregning af aktiv og passivposter eller modregning af omkostnings og indtægtsposter som altovervejende hovedregel ikke må forekomme i årsrapporten. Eksempelvis må et tilgodehavende hos en debitor ikke uden videre modregnes med en finansiell forpligtelse til den samme virksomhed. Hver enkelt regnskabspost skal i sig selv give udtryk for regnskabspostens værdi.
Formel kontinuitet	Balancen primo regnskabsåret skal svare til balancen ultimo det foregående regnskabsår.
Reel kontinuitet	Det kræves, at regnskabsår, opstilling, klassifikation, konsolideringsmetoder, indregningsmetoder og målegrundlag samt den anvendte monetære enhed ikke må ændres fra år til år. Kravet om reel kontinuitet giver mulighed for at udarbejde regnskabsanalyser for udviklingen i en virksomhed.

Mens det grundlæggende krav om et retvisende billede har forrang for lovens øvrige bestemmelser, kan konkrete bestemmelser tilsidesætte de grundlæggende forudsætninger. Det fremgår fx i ÅRL § 50, at indtægter og omkostninger fra positioner, som er effektivt sikret, kan modregnes med de tilsvarende indtægter og omkostninger fra sikringen.

I loven defineres tillige årsrapportens delelementer, fx aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger. Det er udgangspunktet, at begivenheder og transaktioner skal opfylde definitionen på fx et aktiv, før de kan indregnes som et aktiv i årsrapporten. Lovens bestemmelser kan imidlertid gå forud for dette krav. Eksempelvis kan virksomheder i regnskabsklasse B uanset definitionen på aktiver i bilag 1, C, nr. 1, undlade at indregne finansielt leasede aktiver. Tilsvarende kan virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellem undlade at indregne udviklingsprojekter.

3.1.2 Internationale regnskabsstandarder

3.1.2.1 Begrebsrammen

IASB har i tilknytning til de internationale regnskabsstandarder udarbejdet en begrebsramme – Conceptual framework for Financial Reporting. Begrebsrammen er ikke en egentlig standard, men skal blandt andet være til hjælp for IASB ved udviklingen af de internationale regnskabsstandarder. Ligeledes kan begrebsrammen være af betydning ved anvendelse og fortolkning af de internationale regnskabsstandarder og ved behandling af emner, som endnu ikke er omfattet af en international regnskabsstandard.

Da begrebsrammen ikke er en egentlig standard, kan der i de internationale regnskabsstandarder være bestemmelser om regnskabsmæssige problemstillinger, som ikke er i overensstemmelse med begrebsrammen. I så fald har regnskabsstandardernes bestemmelser forrang fremfor begrebsrammen. IASB vil dog arbejde for, at fremtidige regnskabsstandarder bliver i overensstemmelse med begrebsrammen.

Begrebsrammen tager udgangspunkt i nuværende og potentielle investorer og kreditgivers informationsbehov, da disse behov anses for at være stort set de samme som hos de andre regnskabsbrugere. Dette er en noget mere snæver brugergruppe, end ÅRL lægger op til. Det skyldes blandt andet, at ÅRL også indeholder bestemmelser om supplerende beretninger, som ikke udelukkende retter sig mod investorer.

Det angives i begrebsrammen, at formålet med regnskabet – foruden at understøtte investorernes økonomiske beslutningstagen – også er en kontrol af, hvorvidt ledelsen har forvaltet virksomhedens ressourcer effektivt. I begrebsrammen er den grundlæggende forudsætning for regnskabsaflæggelsen antagelsen om "going concern". Derudover kræver IAS 1, at årsrapporten aflægges i overensstemmelse med periodiseringsprincippet. Formålet med periodiseringsprincippet er at vise effekten af transaktioner og begivenheder i den periode, hvor disse finder sted, uanset hvornår den korresponderende ind- eller udbetaling finder sted.

For at sikre, at årsregnskabets information er nyttig for regnskabsbrugerne, opererer begrebsrammen med to fundamentale, kvalitative egenskaber:

- relevans
- troværdig repræsentation.

Det er nødvendigt, at begge kriterier overholdes for at støtte brugerne i deres økonomiske beslutningstagen. I forlængelse heraf introducerer begrebsrammen fire supplerende kvalitative egenskaber, som skal hjælpe til at forøge årsregnskabets nytteværdi:

- sammenlignelighed
- verificerbarhed
- rettidighed
- forståelighed.

Information er *relevant*, hvis den kan påvirke regnskabsbrugerens økonomiske beslutninger. Relevansen af information er afhængig af dens karakter og væsentlighed. Selvom informationen ikke umiddelbart synes væsentlig, kan karakteren være relevant for vurderingen af virksomhedens fremtidsudsigter. Som eksempel kan nævnes forekomsten af usædvanlige forhold, hvor den blotte tilstedeværelse af posten er relevant – uanset dennes kvantitative omfang. I andre tilfælde er en information kun relevant, hvis den er væsentlig. Væsentlighed afhænger af størrelsen af posten eller fejlen. Information er væsentlig, hvis udeladelse heraf – eller fejl heri – kan have indflydelse på regnskabsbrugerens økonomiske beslutningstagen truffet på grundlag af årsrapporten.

For at information kan være relevant, skal den være rettidig. Der kan dog ligge en afvejning mellem dette krav og kravet om pålidelighed.

For at give en *troværdig repræsentation* af virksomhedens økonomiske forhold skal årsrapporten:

- angive indhold frem for formalia
- være neutral, dvs. være udarbejdet under omhu ved udøvelsen af skøn og ikke værdiansætte aktiver eller indtægter for højt og forpligtelser eller omkostninger for lavt. Det er dog væsentligt, at forsigtighed ikke resulterer i skjulte reserver
- være fejlfri, hvilket betyder, at der hverken eksisterer fejl eller udeladelser, som vil påvirke beskrivelsen af økonomiske transaktioner eller regnskabsposter
- være fuldstændig.

Sammenlignelighed indebærer både, at årsregnskabet informationer kan sammenlignes fra periode til periode og på tværs af virksomheder inden for samme branche.

Årsrapportens oplysninger skal desuden være verificerbare. Det betyder, at forskellige uafhængige parter med samme informationsniveau skal kunne nå frem til en vis konsensus om årsrapportens indhold. Begrebsrammen anerkender dog, at fuldstændig enighed ikke kan opnås.

Rettidighed betyder, at informationen skal være tilgængelig for beslutningstagere i tide til at kunne have betydning for deres beslutninger.

Informationers *forståelighed* afhænger delvist af modtageren. I begrebsrammen forudsættes, at regnskabsbrugere har et rimeligt kendskab til forretningsmæssige og økonomiske forhold og regnskabsvæsen samt vilje til at studere oplysningerne med rimelig omhu. At information skal være forståelig betyder ikke, at virksomheden kan undlade at oplyse om komplekse forhold.

IAS 1 præsentation af årsregnskaber

Efter IAS 1 er formålet med årsregnskabet at give et retvisende billede af virksomhedens og – hvis der indgår et koncernregnskab – koncernens aktiver og forpligtelser, egenkapital, finansielle stilling, resultat og pengestrømme. IFRS regulerer alene regnskabsopstillingerne, inklusive noter, således er ledelsesberetningen i henhold til IFRS heller ikke en del af det retvisende billede.

Et retvisende billede kræver ifølge standarden, at:

- alle bestemmelser i de relevante standarder og fortolkningsbidrag er overholdt
- information, herunder redegørelse for anvendt regnskabspraksis, fremstilles på en måde, som sikrer relevante, pålidelige, sammenlignelige og forståelige oplysninger
- yderligere oplysninger gives, når bestemmelserne i de internationale regnskabsstandarder ikke er tilstrækkelige til at sikre, at indtrufne begivenheder bliver hensigtsmæssigt beskrevet i årsregnskabet. Oplysningerne skal gives, så regnskabsbrugeren kan forstå, hvilken effekt disse begivenheder har haft på virksomhedens aktiver, forpligtelser, egenkapital, finansielle stilling, resultat og pengestrømme.

Regnskabspraksis på områder, hvor der ikke findes nogen standard, fastsættes jf. IAS 8, så det sikres, at årsregnskabet giver informationer, som er:

- klare og overskuelige
- relevante for regnskabsbrugernes beslutningstagning
- pålidelige, idet de er et troværdigt udtryk for aktiver og forpligtelser, finansiell stilling, resultat og pengestrømme og afspejler den økonomiske realitet bag begivenheder og transaktioner og ikke alene den juridiske form
- neutrale og upartiske, afspejler behørig omhu samt i al væsentlighed er fuldstændige.

I IAS 1 er udgangspunktet, at overholdelse af de internationale regnskabsstandarder vil føre til et retvisende billede. I de meget sjældne tilfælde, hvor anvendelsen af en international regnskabsstandard ikke vil give et retvisende billede, skal virksomheden afvige fra standarden og oplyse:

- at ledelsen har konkluderet, at årsregnskabet med fravigelsen giver et retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling, indtjening og pengestrømme
- at årsregnskabet er i overensstemmelse med internationale regnskabsstandarder, bortset fra at man har afvejet fra en standard for at opnå et retvisende billede
- hvilken standard virksomheden har fravejet, hvori afvigelsen består, herunder hvilken regnskabsmæssig behandling standarden foreskriver, hvorfor denne behandling ville være misvisende i det givne tilfælde, og hvilken behandling man i stedet har valgt
- den beløbsmæssige virkning af afvigelsen på virksomhedens resultat, aktiver, forpligtelser, egenkapital og pengestrømme for hvert af de præsenterede regnskabsår.

Årsrapporten skal endvidere opfylde en række grundlæggende regnskabsprincipper:

Going concern	Begrebet er forklaret ovenfor ved gennemgangen af ÅRL's bestemmelser.
Periodisering	Begrebet er forklaret ovenfor ved gennemgangen af ÅRL's bestemmelser.
Kontinuitet	Dette begreb blev ovenfor opdelt i reel og formel kontinuitet. Standarden angiver, at følgende forhold er de eneste, som kan retfærdiggøre kontinuitetsbrud: • Virksomhedens aktiviteter er væsentligt ændret, eller ledelsen har konkluderet, at en ændret præsentation vil give en mere hensigtsmæssig præsentation af transaktioner og andre begivenheder • En ændret opstillingsform er påkrævet som følge af en ny eller ændret regnskabsstandard.
Frekvens	Virksomheden skal aflægge et fuldstændigt regnskab mindst en gang årligt. I situationer, hvor regnskabsafslutningen flyttes, skal virksomheden oplyse om grunden hertil samt at regnskabstallene ikke er sammenlignelige.
Sammenligningstal	Sammenligningstal skal præsenteres for det foregående regnskabsår. Ligeledes skal der medtages sammenligningstal for beskrivende oplysninger, hvis dette er relevant for forståelsen. Ændringer, fx ændringer i regnskabspraksis eller reklassifikationer, i forhold til forrige regnskabsår skal anføres og begrundes i anvendt regnskabspraksis. I visse tilfælde kræves, at en tredje balance præsenteres. For mere information om sammenligningstal, se afsnit 3.4 <i>Sammenligningstal</i>.
Væsentlighed og sammendrag af regnskabsposter	Alle væsentlige regnskabsposter skal præsenteres særskilt i årsrapporten. Beløb vedrørende uvæsentlige poster kan sammendrages med poster af samme art eller funktion.
Modregning	I lighed med ÅRL's "bruttoprincip" angives det i IAS 1, at alle væsentlige poster skal præsenteres separat i årsrapporten. Det kræves dog, at uvæsentlige beløb skal sammendrages med poster af samme art eller funktion og altså ikke oplyses separat. Aktiver og forpligtelser må kun modregnes, hvis modregning kræves eller tillades i en anden international regnskabsstandard. Indtægter og omkostninger må kun modregnes, hvis: • det kræves eller tillades i henhold til en anden international regnskabsstandard • gevinster, tab og tilknyttede omkostninger, som opstår i forbindelse med de samme eller lignende transaktioner og begivenheder, ikke er væsentlige (jf. ovenfor).

3.2 Årsrapportens bestanddele og regnskabsklasser

ÅRL's anvendelsesområde, regnskabsklasser og årsrapportens bestanddele er behandlet i ÅRL §§ 1-7 a, 17, 18, 22, 22 a, 22 b, 78, 102 og bilag 2. Tilsvarende forhold efter de internationale regnskabsstandarder behandles i IAS 1.

3.2.1 Årsregnskabsloven

3.2.1.1 Årsregnskabslovens anvendelsesområde

ÅRL regulerer som udgangspunkt alle erhvervsdrivende virksomheder uanset juridisk form eller størrelse. En virksomhed anses efter ÅRL § 1 som værende erhvervsdrivende, hvis denne leverer varer, rettigheder, pengemidler, tjenester eller lignende, for hvilke der almindeligvis modtages et vederlag. Er en virksomhed omfattet af selskabsloven, lov om erhvervsdrivende fonde, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder eller i øvrigt er erhvervsdrivende i henhold til anden lovgivning, anses virksomheden altid som erhvervsdrivende, uanset om virksomheden helt eller delvist er undtaget for kravene i de nævnte love. Loven gælder dog ikke for erhvervsdrivende virksomheder, som:

- er omfattet af regnskabsregler, fastsat ved eller i henhold til lov om finansielle virksomheder
- er omfattet af lov om statens regnskabsvæsen, eller
- udelukkende er omfattet af regnskabsregler fastsat ved eller i henhold til lov om kommunernes styrelse.

Regnskabsklasser

Loven er bygget op om byggeklodsmodellen, hvor hver virksomhed er indplaceret i regnskabsklasse A, B, C eller D, der hver indeholder et sæt regnskabsbestemmelser. Modellen har til formål at lette læsningen af loven og stille forskellige krav til forskellige størrelser af virksomheder. De højeste krav til regnskabsaflæggelsen stilles til børsnoterede virksomheder klasse D, uanset virksomhedens størrelse, mens de mindste krav stilles til virksomheder i regnskabsklasse A, dvs. virksomheder, der frivilligt offentliggør en årsrapport.

Opbygningen betyder, at den enkelte virksomhed som minimum skal overholde reglerne i den regnskabsklasse, den tilhører samt de underliggende regnskabsklasser. Virksomheden kan dog frivilligt vælge at følge regler fra en højere regnskabsklasse, når dette oplyses i anvendte regnskabspraksis.

Mikrovirksomheder

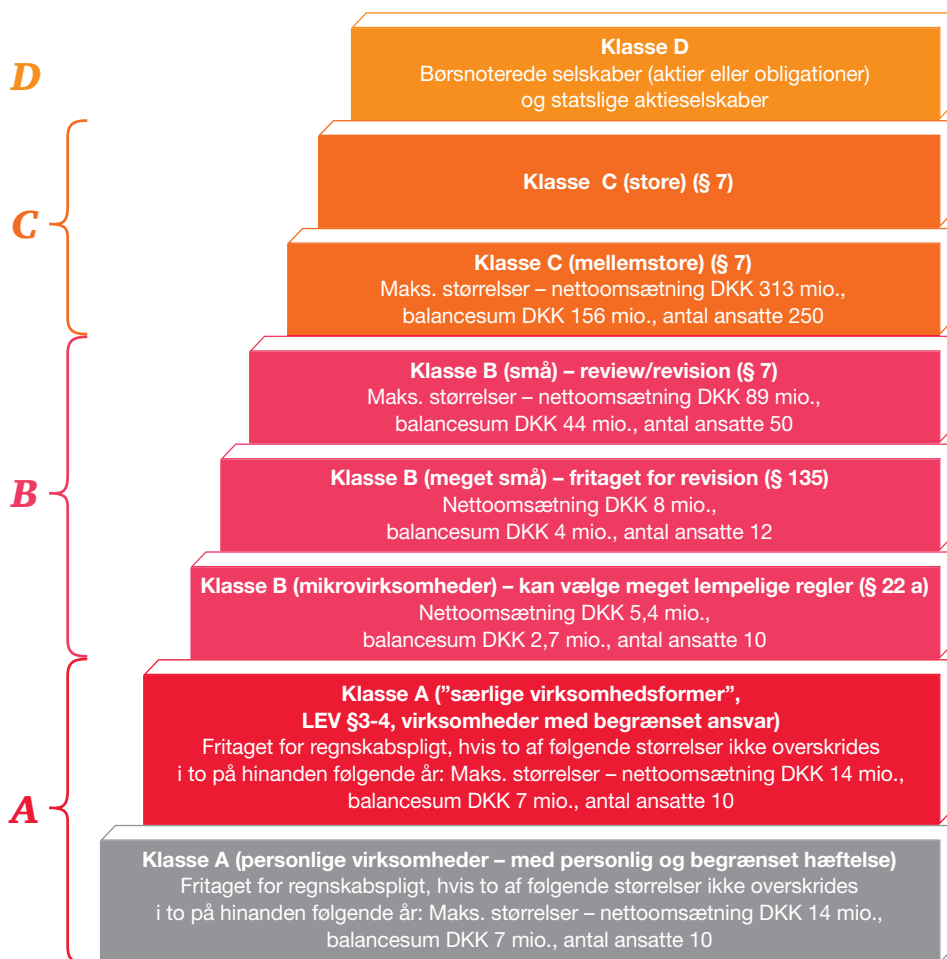
Mikrovirksomheder er i lovens forstand ikke en særskilt regnskabsklasse, men er størrelsesmæssigt de mindste virksomheder i regnskabsklasse B. De skal derfor principielt overholde de samme regnskabskrav som almindelige B-virksomheder – dog med visse undtagelser. Reglerne for mikrovirksomheder giver de helt små virksomheder mulighed for at opstille meget simple regnskaber, hvor der er krav om meget få noteoplysninger. Regnskabet vil derfor i høj grad komme til at bestå af en resultatopgørelse og en balance med få yderligere oplysninger.

Tilvalg fra andre regnskabsklasser

Regnskabsklasse A indeholder kun virksomheder, som ikke er pligtige til at aflægge årsrapport efter ÅRL. Ønsker en ikke-regnskabspligtig virksomhed frivilligt at aflægge årsrapport, skal dette (mindst) ske efter reglerne for regnskabsklasse A, hvis årsrapporten anvendes til andet end virksomhedens eget brug. På samme måde kan enhver virksomhed altid vælge at følge reglerne for en højereliggende regnskabsklasse i byggeklodsmodellen, jf. ÅRL § 7. Den skal dog ikke nødvendigvis følge hele det højere sæt af regler, men følge reglerne i den højere regnskabsklasse på en systematisk og konsekvent måde.

Tilvælges eksempelvis en målings- eller indregningsbestemmelse fra en højereliggende regnskabsklasse, skal eventuelle tilhørende oplysningskrav også opfyldes.

Loven inddeler virksomhederne i følgende regnskabsklasser:

I situationer, hvor andre virksomhedsformer, fx I/S'er, K/S'er og P/S'er er regnskabspligtige, skal de på tilsvarende måde følge bestemmelser og regler i årsregnskabsloven for regnskabsaflæggelse. Det betyder ligeledes, at fastlæggelse af regnskabsklasse skal ske på samme måde som for anparts- og aktieselskaber.

Fastlæggelse af regnskabsklasse

Ved fastlæggelsen af regnskabsklassen skal virksomheden fastlægge virksomhedens nettoomsætning, balancesum og gennemsnitlige antal ansatte. Det er udgangspunktet, at størrelsesgrænserne skal opgøres på baggrund af den regnskabspraksis, virksomheden har valgt.

Når balancesummen skal fastlægges, er det balancen ultimo regnskabsåret, der skal anvendes. Der bliver således ikke taget hensyn til virksomhedens klassifikation mellem kort- og langfristede aktiver. Der tages ligeledes ikke særlige hensyn til valgte indregningskriterier og målegrundlag, hvilket hænger sammen med udgangspunktet om, at opgørelse af størrelsesgrænsen skal ske på baggrund af den af virksomheden valgte regnskabspraksis.

For selskaber, der anvender udenlandsk arbejdskraft eller har filialer og koncernselskaber i udlandet kan det være vanskeligt at opgøre det gennemsnitlige antal medarbejdere. ÅRL tager ikke stilling til medarbejdere ansat i og uden for Danmark, og der henvises således blot til anvendelse af ATP-metoden. I situationer, hvor ATP-metoden ikke kan anvendes, må der anvendes en tilnærmet metode, der svarer til ATP-metoden i relation til beregningsformler. Det gennemsnitlige antal medarbejdere vil således være summen af de på forskellig vis beregnede gennemsnitstal, omregnet til heltidsansatte.

Opgørelse af størrelsen af virksomhedens omsætning skal følge lovens definition jf. bilag C, nr. 13. Heraf fremgår, at nettoomsætningen er salgsværdien af produkter og tjenesteydelser mv., der relaterer sig til selskabets ordinære drift. Rabatter, merværdiafgift og anden direkte henførelse, skal fratrækkes ved opgørelsen. Den nettoomsætning, der anvendes ved fastlæggelse af regnskabsklasse, skal svare til en periode på 12 måneder. Det betyder i praksis, at hvis selskabets regnskabsår er kortere eller længere end 12 måneder, skal nettoomsætningen reguleres, hhv. enten forhøjes eller formindskes. Er der tale om et nystiftet selskab, med forlænget regnskabsår på 15 måneder, der har været inaktivt de første seks måneder, skal der ikke ske regulering af nettoomsætningen.

Særligt om opgørelse af nettoomsætning

Når virksomhedens regnskabsklasse fastlægges, gælder en speciel regel, hvis virksomhedens øvrige indtægter overstiger virksomhedens almindelige nettoomsætning fra salg af varer, tjenesteydelser og entreprisekontrakter. Virksomhedens nettoomsætning skal derfor opgøres inklusive finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed, hvis disse indtægter samlet, mindst svarer til virksomhedens nettoomsætning hidrørende fra salg af varer, entreprisekontrakter og tjenesteydelser. Som finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed anses i denne sammenhæng bl.a. følgende:

Finansielle indtægter	Indtægter fra investeringsvirksomhed
Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	Positive værdireguleringer fra investerings-ejendomme
Indtægter fra andre kapitalandele, værdipapirer og tilgodehavender, der er anlægsaktiver	Realiserede gevinster ved salg af investerings-ejendomme
Andre finansielle indtægter fra tilknyttede virksomheder	
Andre finansielle indtægter fx renter og udbytter fra finansielle aktiver	

Indtægterne opgøres som udgangspunkt på en bruttobasis. Det betyder fx, at en virksomhed, som har kapitalandele i to dattervirksomheder, der måles til indre værdi, skal medregne overskud fra dattervirksomhed A, mens underskud fra dattervirksomhed B ikke kan fratrækkes ved opgørelse af beregningsgrundlaget for nettoomsætning.

I den forbindelse har det været diskuteret, hvad finansielle indtægter omfatter. Her har fokus særligt været rettet mod valutakursreguleringer, indtægter fra værdipapirer og indtægter fra sikringskontrakter.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at indtægter fra valutakursreguleringer skal opgøres på årsbasis således, at der kigges på virksomhedens samlede valutakursreguleringer over året som helhed. Hvis valutakursreguleringerne samlet udgør en indtægt skal denne medregnes ved opgørelse af nettoomsætningen. Tilsvarende er det PwC's opfattelse, at urealiserede værdireguleringer af værdipapirer skal opgøres for hvert værdipapir, således det er underordnet, om virksomheden i løbet af regnskabsåret har bogført værdireguleringerne dagligt eller månedligt. Hvis det, den urealiserede værdiregulering på det enkelte værdipapir, når året er gået, er positiv, skal denne medregnes ved opgørelsen af nettoomsætningen. Realiserede værdireguleringer medregnes naturligvis, hvis de er positive. Vedrørende sikringskontrakter er det PwC's opfattelse, at disse medregnes ved opgørelsen af nettoomsætningen, når de indregnes i resultatopgørelsen og udgør positive værdireguleringer på sikringskontrakterne. En midlertidig placering på egenkapitalen skal derfor ikke medtages ved fastlæggelsen af størrelsen af nettoomsætningen

Eksempel: Opgørelse af størrelsesgrænse

Selskab A er en holdingvirksomhed, der ejer kapitalandele og driver konsulentvirksomhed.

	År 1	År 2	År 3
Selskabets nettoomsætning			
Management fee	DKK 10 mio.	DKK 15 mio.	DKK 8 mio.
Salg af konsulentydelse	DKK 19 mio.	DKK 25 mio.	DKK 25 mio.
Anden omsætning	DKK 2 mio.	DKK 4,5 mio.	DKK 4,5 mio.
Udbytte fra dattervirksomheder	DKK 15 mio.	DKK 17 mio.	DKK 24 mio.
Øvrige finansielle indtægter	DKK 1 mio.	DKK 4 mio.	DKK 5,5 mio.
Øvrige finansielle omkostninger	DKK 4 mio.	DKK 3,5 mio.	DKK 2 mio.
Balancesum	DKK 100 mio.	DKK 100 mio.	DKK 100 mio.
Antal ansatte	20	20	20

Efter hvilken regnskabsklasse skal selskab A aflægge regnskab i år 3?

Løsning

I år 1 er selskabet en klasse B-virksomhed, da den ikke overstiger grænserne for en klasse C. Der tages ikke højde for finansielle indtægter, da disse ikke mindst svarer til omsætningen.

I år 2 overstiger selskab grænserne for en klasse C-virksomhed (mellem), da omsætningen udgør DKK 44,5 mio., og balancesummen udgør DKK 100 mio. De finansielle indtægter er ikke medtaget i beretningen, da disse ikke mindst svarer til omsætningen.

Selskabet skal i år 2 aflægge regnskab efter klasse B, da størrelsesgrænserne skal overskrides i to på hinanden følgende år; før selskabet rykker til regnskabsklasse C. Selskabet oversteg ikke to af størrelsesgrænserne i år 1.

I år 3 er selskabets finansielle indtægter steget og overstiger omsætningen. De skal således tillægges ved opgørelsen af selskabets omsætning, hvorfor denne kan beregnes til DKK 58 mio. Da balancesummen udgør DKK 100 mio., overstiger selskabet grænserne for en klasse C-mellem virksomhed.

Selskabet skal i år 3 aflægge regnskab efter klasse C-mellem, da størrelsesgrænserne er overskredet i to på hinanden følgende år.

At størrelsesgrænsen for nettoomsætning opgøres på en anden måde, ændrer ikke på præsentationen i resultatopgørelsen. Virksomhedens indtægter skal derfor præsenteres som hidtil i resultatopgørelsen, hvorfor det kun er ved opgørelse af nettoomsætningen til brug for fastlæggelse af regnskabsklassen, at nettoomsætningen skal opgøres på ovenstående måde.

Kravet gælder for samtlige regnskabsklasser, herunder ved fastlæggelse af koncernens størrelse og dermed koncernregnskabspligten.

Opgørelsesmetoden har særlig betydning for holding- og investeringsvirksomheder, der typisk har lav omsætning fra salg af varer og tjenesteydelser, men derimod store finansielle indtægter eller indtægter fra investeringsvirksomhed.

Kravet om to på hinanden følgende regnskabsår skal hindre, at tilfældige kortvarige ændringer i aktivitetsomfanget bevirker hyppige ændringer i regnskabsklasse og adgang til at anvende undtagelsesreglerne efter ÅRL § 4 og § 7.

Toårskravet gælder ved såvel ind- som udtræden af den enkelte regnskabsklasse. Ind- og udtræden er uafhængig af, hvilke to af de tre størrelsesgrænser, der "over- eller understiges". Det ene år kan det være nettoomsætningen og antal medarbejdere, mens det i det andet år kan være balancesummen og antal medarbejdere. Et nystiftet selskab indplaceres i en regnskabsklasse baseret på tallene for selskabets første regnskabsår.

Overskridelsen i to på hinanden følgende år skal være reel. Såfremt en virksomhed i klasse B ændrer regnskabspraksis, som medfører, at virksomheden overskrider størrelsesgrænsen til klasse C, indtræder virksomheden ikke i klasse C i det første år, blot fordi sammenligningstallene også tilpasses.

Brugen af nettoomsætning og balancesum indebærer, at regnskabspligtens omfang i realiteten afhænger af virksomhedens valgte regnskabspraksis. ERST har dog udtalt, at der kan skiftes nedad til en lavere regnskabsklassens regnskabspraksis, såfremt virksomheden efter ændringen af regnskabspraksis opfylder størrelsesgrænserne for den nye, lavere regnskabsklasse.

Størrelsesgrænserne skal som udgangspunkt beregnes ud fra virksomhedens valgte regnskabspraksis. Balancesummen beregnes som balancesummen på balancedagen, mens omsætningen beregnes på 12-måneders basis. Hvis en regnskabsperiode på seks måneder har en omsætning på DKK 30 mio., er omsætningen i relation til størrelsesgrænserne således DKK 60 mio.

Hvorvidt en virksomhed er børsnoteret og dermed skal aflægge efter regnskabsklasse D, afhænger af virksomhedens status på regnskabsaflæggelsestidspunktet. En virksomhed, der på balancedagen er børsnoteret, men som på regnskabsaflæggelsestidspunktet er blevet afnoteret, skal således ikke aflægge årsrapport efter regnskabsklasse D. Tilsvarende gælder, at såfremt en virksomhed børsnoteres efter balancedagen (og inden regnskabsaflæggelsestidspunktet), skal årsrapporten pr. den netop passerende balancedag udarbejdes efter regnskabsklasse D.

For information om anvendelse af regnskabspraksis fra højereliggende regnskabsklasser henvises til afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri*.

Årsrapportens bestanddele

I tabellen på følgende side ses de elementer, en årsrapport skal indeholde for henholdsvis regnskabsklasse A, B, C og D.

Årsrapportens indhold/ Regnskabsklasse		Mikrovirk- somhed				
		A	(B)	B	C	D
Lovpligtig	Ledelsespåtegning (se modelregnskab "Ledelsespåtegning")	X ¹	X ¹	X ¹	X ¹	X
	Revisionspåtegning (se modelregnskab "Den uafhængige revisors påtegning")			X ²	X	X
	Ledelsesberetning (se modelregnskab "Ledelsesberetning")		(X) ³	(X) ³	X	X
	Redegørelse for anvendt regnskabspraksis (se modelregnskab "Regnskabspraksis")	X	(X) ^{4, 5}	X	X	X
	Balance (se modelregnskab "Balance 31. december")	X	X	X	X	X
	Resultatopgørelse (se modelregnskab "Resultatopgørelse 1. januar – 31. december")	X	X	X	X	X
	Egenkapitalopgørelse (se modelregnskab "Egenkapitalopgørelse")				X	X
	Pengestrømsopgørelse (se modelregnskab "Pengestrømsopgørelse for koncernen 1. januar – 31. december")				X	X
	Noteoplysninger (se modelregnskab "Noter til årsrapporten")	X	X ⁵	X	X	X
Frivillig	Supplerende beretninger (valgfrit)					
	Videnregnskab					
	Miljøregnskab					
	Socialt regnskab					
	Etisk regnskab					
	Øvrige former for supplerende beretninger					

Forklaring til notehenvisningerne ovenfor:

- 1) Virksomheder i regnskabsklasse A-C, hvis ansvarlige ledelsesorgan kun består af ét medlem på tidspunktet for årsrapportens godkendelse, kan undlade at medtage en ledelsespåtegning i årsrapporten. Dvs. en direktør og ingen bestyrelse fx i et anpartsselskab.

I praksis kan man dog forudse, at selskabets revisor fortsat vil kræve, at ledelsen påtegner årsrapporten, idet ledelsen fortsat over for revisor skal dokumentere, at den har godkendt den foreliggende version af årsrapporten.

- 2) Små virksomheder i regnskabsklasse B kan undlade revision ifølge ÅRL § 135, såfremt virksomheden i to på hinanden følgende regnskabsår på balancetidspunktet ikke overskrider to af disse tre størrelser:

- en balancesum på DKK 4 mio.
- en nettoomsætning på DKK 8 mio.
- et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede på 12.

Bestemmelsen gælder ikke for erhvervsdrivende fonde. Ved stiftelse af et selskab kan revisionen fravælges i stiftelsesdokumentet. Overstiges to af grænserne, omfattes selskabet af revisionspligten, uanset om revision er fravalgt i stiftelsesdokumenterne.

Uanset virksomhedens størrelse, når den er omfattet af regnskabsklasse B, kan der som et alternativ til revision vælges udvidet gennemgang – se dog nedenstående om særlige regler for holdingvirksomheder.

For holdingvirksomheder gælder særlige regler for fravalg af revision. Holdingvirksomheder, der ejer kapitalandele og råder over betydelig indflydelse (20-50 %) over disse virksomheders driftsmæssige og finansielle ledelse, kan vælge udvidet gennemgang. Det er en betingelse for valg af udvidet gennemgang, at holdingvirksomheden og de virksomheder, den ejer kapitalandele i og udøver betydelig indflydelse over, ikke tilsammen overstiger grænserne for virksomheder i klasse B i to på hinanden følgende år. En lille holdingvirksomhed, der tilsammen med de virksomheder, den ejer kapitalandele i, og udøver betydelig indflydelse over, ikke overstiger grænserne for revisionspligt, kan helt fravælge revision.

- 3) Virksomheder i regnskabsklasse B skal udarbejde en ledelsesberetning, der beskriver virksomhedens væsentligste aktiviteter, redegør for eventuelle væsentlige ændringer i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold samt oplyser om egne kapitalandele. Virksomheden kan dog frivilligt give oplysningerne i noter i stedet. I så fald vil der ikke være krav om at udarbejde en ledelsesberetning, men oplysningerne vil blive omfattet af en eventuel revisionspligt.
- 4) Mikrovirksomheder skal vælge årsregnskabslovens mest simple målemetode, som er kostpris. Det betyder, at mikrovirksomheder ikke må tilvælge følgende regnskabspraksis:
- Reguleringer af finansielle aktiver mv. til dagsværdi efter årsregnskabslovens § 37. Finansielle aktiver og forpligtelser skal derfor altid indregnes til kostpris
 - Reguleringer af investeringsejendomme til dagsværdi via resultatopgørelsen (og dermed ingen afskrivning) efter årsregnskabslovens § 38. Investeringsejendomme skal derfor indregnes til kostpris eller til dagsværdi over egenkapitalen.

De almindelige regler om opskrivning af aktiver via egenkapitalen – og en bunden reserve med en tilsvarende værdi kan fortsat godt benyttes.

- 5) Mikrovirksomheder kan undlade at give noteoplysninger om følgende:
- Anvendt regnskabspraksis
 - Gæld, der forfalder til betaling mere end fem år efter balancetidspunktet
 - Oplysninger om visse særlige poster
 - Oplysninger om gennemsnitlige antal ansatte.

Hvis virksomheden anvender en eller flere af undtagelserne, skal der oplyses herom i noter.

Loven indeholder en række bestemmelser om rækkefølgen mv. af de enkelte elementer i årsrapporten:

- Supplerende beretninger, der knyttes til årsrapporten, skal placeres særskilt efter de lovpligtige bestanddele
- Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis kan placeres et hvilket som helst sted i den lovpligtige del af årsrapporten
- Opgørelsen over bevægelser på egenkapitalen skal for regnskabsklasse C udarbejdes som en særskilt egenkapitalopgørelse. Det er valgfrit for mikrovirksomheder og andre virksomheder i regnskabsklasse B at udarbejde en opgørelse over bevægelser på egenkapitalen. Det er ligeledes valgfrit, hvorvidt de udarbejder en særskilt egenkapitalopgørelse eller en opgørelse over bevægelser på egenkapitalen som en note. Læs mere herom i afsnit 6. *Egenkapital*.
- Supplerende beretninger, der knyttes til årsrapporten, skal placeres særskilt efter de lovpligtige bestanddele.

Udarbejder virksomheden også et koncernregnskab, kan virksomheden:

- sammendrage ledelsesberetningen for modervirksomheden og koncernen, hvis de oplysninger, der er forskellige for modervirksomheden og koncernen, fremgår hver for sig
- undlade at give oplysninger i årsregnskabet for modervirksomheden, hvis oplysningerne er de samme som koncernens oplysninger.

3.2.2 Internationale regnskabsstandarder

Børsnoterede virksomheder i klasse D, som har aktier eller gældsbeviser noteret, skal anvende EU-kommissionens godkendte internationale regnskabsstandarder (IFRS) ved aflæggelse af et koncernregnskab. Såfremt der ikke er tale om en koncern, er dette ligeledes gældende ved udarbejdelse af virksomhedens regnskab.

Såfremt en virksomhed udarbejder et koncernregnskab efter IFRS, er der ved udarbejdelse af moderselskabsregnskabet valgfrihed med hensyn til, om virksomheden ønsker at aflægge moderselskabsregnskabet efter ÅRL eller IFRS.

Ved aflæggelse af en årsrapport efter IFRS skal virksomheden herudover være opmærksom på de supplerende krav efter ÅRL, der følger af koncernens henholdsvis moderselskabets størrelse. Vælger en virksomhed i regnskabsklasse B eller C frivilligt at aflægge regnskab efter IFRS, medfører det alene, at virksomheden skal følge de supplerende krav, der ligger inden for den regnskabsklasse, som virksomheden tilhører.

Tilsvarende skal IFRS-moderselskabsregnskaber overholde de almindelige bindingskrav i overensstemmelse med årsregnskabsloven og selskabslovgivningen, herunder eksempelvis krav til binding af reserve for udviklingsprojekter, jf. ÅRL § 83, binding af ikke-indbetalt selskabskapital efter ÅRL § 35 b, binding af lovlig selvfinansiering efter SEL § 206, stk. 2 etc.

I IAS 1 angives, at en fuldstændig årsrapport skal indeholde bestanddelene:

- Balance (se side 17 i IFRS-modelregnskabet)
- Opgørelse over indregnede indtægter og omkostninger, bestående af resultatopgørelse (se side 9 i IFRS-modelregnskabet) og opgørelse over anden totalindkomst (se side 10 i IFRS-modelregnskabet) – eventuelt som én samlet opgørelse
- Egenkapitalopgørelse (se side 21 i IFRS-modelregnskabet)
- Pengestrømsopgørelse (se side 24 i IFRS-modelregnskabet)
- Anvendt regnskabspraksis (se IFRS-modelregnskabet, note 172 – ”Summary of significant accounting policies”) og udvalgte noter (se side 26 i IFRS-modelregnskabet – ”Notes to the consolidated financial statements”).

Det bemærkes, at egenkapitalopgørelsen efter IFRS alene indeholder transaktioner med ejerne – i modsætning til ÅRL, hvor opgørelsen også indeholder fx opskrivninger af anlægsaktiver, valutakursreguleringer mv. Den særlige opgørelse over anden totalindkomst indeholder disse øvrige værdireguleringer efter IFRS. Det er imidlertid muligt at indarbejde opgørelsen over anden totalindkomst i resultatopgørelsen, så opgørelsen over anden totalindkomst præsenteres i forlængelse af resultatopgørelsen. Derved præsenteres én samlet opgørelse over virksomhedens samlede indkomst ("Totalindkomstopgørelse").

I totalindkomstopgørelsen skal posterne opdeles i poster, som på et senere tidspunkt tilbageføres/recirkuleres til resultatopgørelsen, og poster som ikke vil blive tilbageført/recirkuleret gennem resultatopgørelsen.

De internationale regnskabsstandarder kræver ikke, at årsrapporten indeholder en ledelsesberetning. IAS 1 anfører dog, at virksomheden kan udarbejde en ledelsesberetning, som forklarer hovedfaktorerne i virksomhedens indtjening og finansielle stilling samt hvilke usikkerhedsfaktorer, der påvirker virksomheden. IFRS-bekendtgørelsen kræver dog, at en virksomhed, der aflægger årsrapport efter IFRS, også medtager en ledelsesberetning efter ÅRL's krav hertil for den respektive regnskabsklasse.

Den differentiering af krav til årsrapporten, som ÅRL's byggeklodsmodel medfører, findes – med undtagelse af segmentrapportering, der alene gælder for børsnoterede selskaber og oplysning om indtjening pr. aktie – ikke i IFRS. Det er derimod et krav i IAS 1, at såfremt en årsrapport udarbejdes efter IFRS, skal IFRS følges til fulde.

IFRS-vejledning om ledelsesberetningen

IASB har udsendt en IFRS-vejledning om ledelsesberetningen (Management Commentary). Vejledningen er rettet mod virksomheder, der aflægger regnskab efter IFRS, men er ikke obligatorisk. Den udstikker udelukkende generelle retningslinjer for indholdet af ledelsesberetningen.

Formålet med ledelsesberetningen er at give regnskabsbrugerne ledelsens kommentarer til årsrapporten, og den skal dermed supplere og komplimentere årsrapporten. Beretningen skal ikke alene omtale, hvad der er sket, men også give ledelsens vurdering af, hvorfor det er sket. Ledelsesberetningen skal være tydeligt adskilt fra anden finansiell information. For mere om ledelsesberetningen efter de internationale regnskabsstandarder, se afsnit 8. *Ledelsesberetningen.*

3.3 Regnskabsåret

Bestemmelser om regnskabsåret findes i ÅRL § 15 og IAS 1.

3.3.1 Årsregnskabsloven

Som hovedregel skal regnskabsåret omfatte 12 måneder, og det skal begynde og slutte på en bestemt dato i året. Det næste regnskabsår skal begynde dagen efter det foregående regnskabsårs balancedato. Loven har ingen klart definerede krav til valget af regnskabsår. Regnskabsåret skal dog fastlægges således, at det på retvisende måde fortæller om selskabets økonomiske stilling. Dette må baseres på aktiviteterne art og omfang, herunder sæsonudsving. Valg af en regnskabsperiode, hvor der på balancedagen forefindes mange uafsluttede transaktioner, kan skabe stor usikkerhed ved opgørelsen af regnskabsårets poster og dermed begrænse muligheden for at give et retvisende billede af præstationerne.

For at sikre kontinuitet og sammenlignelighed er det ikke tilladt at ændre regnskabsår af flere omgange, da dette vil være et brud på de grundlæggende forudsætninger efter ÅRL § 13.

Omlægning af regnskabsår forudsætter ændring af virksomhedens vedtægter i aktieselskaber, anpartsselskaber og erhvervsdrivende fonde, men ikke for virksomheder omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder. Ændringen skal anmeldes til ERST. Forholdet skal endvidere omtales i årsrapporten under anvendt regnskabspraksis, da der er tale om et kontinuitetsbrud vedrørende lovens grundlæggende forudsætning om kontinuitet og sammenlignelighed.

Ændres et regnskabsår, må omlægningsperioden ikke overstige 12 måneder. I særlige situationer, kan omlægningsperioden dog udgøre maksimalt 18 måneder. Særlige situationer er når:

- der etableres koncernforhold,
- der etableres deltagelse i fælles ledelse over en anden virksomhed eller
- der sker en fusion mellem to eller flere virksomheder.

Når en virksomhed etableres, kan den første regnskabsperiode dog omfatte et kortere eller længere tidsrum end 12 måneder. Der er ingen undergrænse, men den første regnskabsperiode må maksimalt vare 18 måneder.

Moder- og dattervirksomheder skal have samme regnskabsår, medmindre dette ikke er muligt på grund af forhold, som er uden for virksomhedernes kontrol. Dette kan nødvendiggøre en ændring af regnskabsåret ved en koncerndannelse. Andre situationer, hvor det kan være nødvendigt at ændre regnskabsåret for at opnå samme regnskabsperiode i en række virksomheder, er ved etablering af deltagelse i fælles ledelse af en anden virksomhed.

Når det af de ovennævnte årsager er nødvendigt at ændre regnskabsåret, gælder de samme regler som ved stiftelse af en virksomhed. Det vil sige, at omlægningsperioden kan omfatte andet end 12 måneder, men maksimalt 18 måneder. Ved benyttelse af en længere omlægningsperiode end 12 måneder skal den begivenhed, der har udløst omlægningen, dog finde sted i den lange omlægningsperiode (se eksempler nedenfor). Giver en koncernetablering således ret til en længere omlægningsperiode, skal virksomhedsovertagelsen derfor have fundet sted i omlægningsperioden.

Ændres regnskabsåret af andre årsager end de ovennævnte, skal omlægningsperioden være mindre end 12 måneder. Det er muligt at ændre første regnskabsår, hvis dette fra starten er fastsat til fx 12 måneder, og det ønskes ændret til fx 18 måneder. Ændring af et regnskabsår kan endda ske efter udløbet af det pågældende regnskabsår. Sker dette, skal beslutningen dog vedtages og anmeldes til ERST inden udløbet af fristen for indsendelse af årsrapporten i henhold til det allerede anmeldte regnskabsår. For virksomheder i regnskabsklasse D er fristen for at anmelde en omlægning senest fire måneder efter regnskabsårets udløb, mens øvrige virksomheder skal anmelde en omlægning senest fem måneder efter regnskabsårets udløb.

Denne lange frist for at ændre regnskabsåret – op til fem måneder efter udløbet af regnskabsåret – gælder både for ændring af første regnskabsår og efterfølgende ændringer af regnskabsåret, hvis man vel at mærke ikke ændrer regnskabsåret, således at fem måneders fristen brydes for det nye regnskabsår. En omlægningsperiode på over 12 måneder indebærer, at det forhold, som begrunder omlægningen, skal være indtruffet i omlægningsperioden. Anvendelse af en omlægningsperiode på over 12 måneder kan dog ske på et senere tidspunkt, såfremt det ikke har været muligt at omlægge regnskabsåret i den pågældende periode på grund af forhold, som var ude af virksomhedens kontrol. Se dog nedenfor vedrørende lempelsens begrænsede anvendelsesområde. Kravet om, at det forhold, der begrunder omlægningen, skal være indtruffet i omlægningsperioden, var tidligere et absolut krav og fremgik af bemærkningerne til bestemmelsen.

Der har i praksis været eksempler, som har forsøgt at udfordre reglerne om regnskabsår. Således har ERST generelt taget forbehold for koncernetableringer eller omstruktureringer, som har til formål at forlænge en regnskabsperiode ud over de 12 måneder. Forbeholdet rammer naturligvis ikke almindelige koncernetableringer, som er driftsmæssigt begrundet.

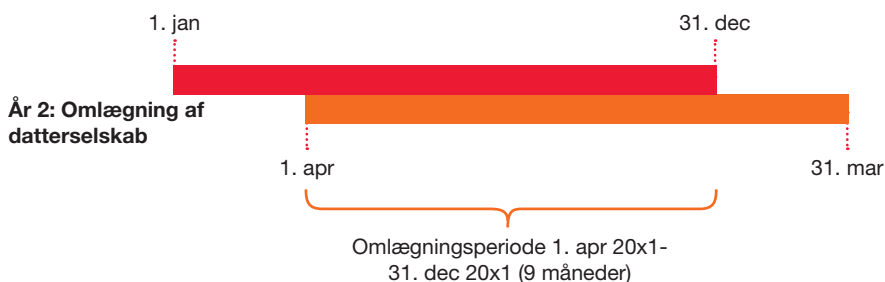
Der har således været eksempler på, at man har forsøgt at udnytte reglerne, så fx en udenlandsk modervirksomhed til en dansk virksomhed har ønsket at ændre det udenlandske regnskabsår og i den forbindelse har ønsket, at det danske selskab benytter en omlægningsperiode på mere end 12 måneder. Det danske selskab har ikke opfyldt "koncernetableringsreglen", eftersom der ikke er tilkøbt nye virksomheder. Det udenlandske selskab har i den forbindelse etableret et (tomt) dansk søsterselskab til det danske selskab med et afvigende regnskabsår. Herefter er der søgt lavet en aftale, hvorefter kontrollen med den danske virksomhed er overgivet til den nye søstervirksomhed – og derved har man påstået "koncernetablering" og ønsket omlægning af regnskabsåret for det danske selskab med en længere omlægningsperiode end 12 måneder. En sådan konstruktion anses efter styrelsens opfattelse for en omgåelse af reglerne. Det betyder, at en anmeldelse af det nye regnskabsår til ERST efter styrelsens vurdering er ulovlig, og anmelder risikerer derfor en ansvarspådragende handling ved at forestå anmeldelsen af den ugyldige generalforsamlingsbeslutning.

Eksempel

Selskab MS har regnskabsår 1. januar-31. december, og Selskab DS har regnskabsår 1. april-31. marts. 1. marts 20x15 overtages Selskab DS af Selskab MS.

Ét af selskaberne skal omlægge regnskabsåret. Der er herefter følgende muligheder:

Omlægning af moderselskabets regnskabsår

Selskab MS har følgende muligheder: Omlægningsperiode 1. jan 20x1-31. mar 20x1 (3 mdr.), 1. jan 20x0-31. mar 20x1 (15 mdr.) eller 1. jan 20x1-31. mar 20x2 (15 mdr.)

Ved omlægning af regnskabsår har det fra tid til anden været diskuteret, om der skal ske tilpasning af sammenligningstal. Det har bl.a. været et spørgsmål om, hvorvidt fx ændring af balancedagen fra den 30. september til den 31. december skal føre til, at man skal udarbejde en proformabalance pr. 31. december året før, således at der er fuld sammenlignelighed mellem det nye regnskabsårs balancedato og den samme balancedag 12 måneder før. Det samme gælder (måske i endnu højere grad) for resultatopgørelsen. Det er imidlertid klart, at en sådan tilpasning ikke er påkrævet, hvorfor ændringer i regnskabsår generelt ikke skal føre til tilpasning af sammenligningstal. Som sammenlignende balance hhv. resultatopgørelse skal således vises de pågældende tal for den tidligere valgte regnskabsperiode.

3.3.2 Internationale regnskabsstandarder

Ifølge IAS 1 består et regnskabsår normalt af en periode på et år. Standarden accepterer et fastlagt regnskabsår på fx 52 uger – forudsat at dette ikke betyder væsentlige afvigelser fra årsrapporter, som omfatter et år.

Eksempel

En amerikansk koncern med dattervirksomhed i bl.a. Danmark har regnskabsafslutning den sidste fredag i april måned. Det er dén dag, hvor den danske dattervirksomhed skal udarbejde sit regnskab og koncernrapportering til modervirksomheden i USA. Efter ÅRL er et sådant regnskabsår som hovedregel ikke tilladt – her vil regnskabsåret formentlig hedde 1. maj-30. april. Det kan betyde, at virksomheden – afhængig af væsentligheden – må udarbejde to sæt regnskabsdata. Et, der understøtter den koncerninterne regnskabs-aflæggelse til modervirksomheden – og et, der svarer til den danske årsrapport.

Det fremgår af IAS 1, at regnskabsåret kun kan omlægges i særlige tilfælde. Det fremgår dog ikke, hvad særlige tilfælde er. Omlægning med henblik på at få ens balancedag i alle koncern-virksomheder anses som et "særligt tilfælde".

Hvis en virksomhed ændrer regnskabsår, skal virksomheden ifølge IAS 1 – ud over at præsen-tere det regnskabsår, som årsrapporten dækker – oplyse:

- årsagen til, at en anden periode end et år er anvendt
- at sammenligningstal for resultatopgørelsen, egenkapitalbevægelser, pengestrømme og tilknyttede noter ikke er sammenlignelige.

IAS 1 indeholder ikke krav om, at omlægningsperioden maksimalt må udgøre en given tids-periode – som fx 18 måneder i ÅRL. En IFRS-aflægger skal dog via IFRS-bekendtgørelsen følge reglerne i ÅRL ved omlægning af regnskabsåret og vil derfor blive omfattet af de samme begrænsninger, som omtalt ovenfor.

3.4 Sammenligningstal

Bestemmelser om sammenligningstal findes i ÅRL §§ 22, 24, 32, 51, 52, 55, 66, 78, 86, 96, 98 b, 101, 128, 132 samt IAS 1, IAS 8 og IAS 37.

3.4.1 Årsregnskabsloven

ÅRL kræver generelt sammenligningstal for regnskabsopgørelserne (resultatopgørelse, balance og pengestrømsopgørelse). Det gælder dog ikke egenkapitalopgørelsen. Derimod kræves næsten ikke sammenligningstal for oplysninger i årsregnskabet. ÅRL indeholder der- for specifik angivelse af de konkrete oplysninger, hvor sammenligningstal er et krav. Disse fremgår af nedenstående skema:

Krav om sammenligningstal ¹	Regnskabs- klasse B	Regnskabs- klasse C	Regnskabs- klasse D
Regnskabsopgørelserne			
Resultatopgørelse ² og balance	X	X	X
Egenkapitalopgørelse	Ikke krav om egenkapitalopgørelse	Ikke krav	Ikke krav
Pengestrømsopgørelse	Ikke krav om pengestrømsopgørelse	X	X
Noteoplysninger			
Vederlag mv. for regnskabsåret til nuværende og forhenværende medlemmer af ledelsen for deres funktion fordelt på hvert ledelsesorgan	Ikke krav om oplysning ³	X	X
De samlede forpligtelser til at yde pension til medlemmer af ledelsen	Ikke krav om oplysning ³	X	X
Oplysningen om særlige incitamentsprogrammer til medlemmer af ledelsen	Ikke krav om oplysning ³	X	X
Samlet honorar for regnskabsåret til den revisionsvirksomhed og dennes dattervirksomheder, som udfører den lovpligtige revision	Ikke krav om oplysning	X (store C)	X

- 1) For virksomheder, der aflægger årsrapport efter regnskabsklasse A, er der ikke krav om sammenligningstal.
- 2) Virksomheder, der anvender den artsopdelte resultatopgørelse, skal som følge af skemakravene i resultatopgørelsen specificere personaleomkostninger på lønninger, pensioner og andre omkostninger til social sikring, enten direkte i resultatopgørelsen eller i en særskilt note. Oplyses specificationen i en særskilt note, skal sammenligningstal angives.
- 3) Erhvervsdrivende fonde skal oplyse herom uanset regnskabsklasse.

Eksempel: Fusion

Der foretages en koncernintern fusion, hvor et søsterselskab fusioneres ind i selskabet. Fusionen besluttet midt i regnskabsåret.

Kan man anvende bogført værdi-metoden og således undlade at korrigere sammenligningstal?

Løsning

I en fusion mellem søsterselskaber kan man anvende sammenlægningsmetoden eller bogført værdi-metoden.

Brug af sammenlægningsmetoden medfører, at man skal betragte de to selskaber som om de altid har været ét selskab – dvs. sammenligningstallene tilpasses i det fortsættende selskab.

Brug af bogført værdi-metoden medfører, at man på beslutningsdatoen – eller eventuelt på den første dag i regnskabsåret (hvis dette er det regnskabsmæssige virkningstidspunkt for fusionen bestemt i fusionsplanen) – overfører de bogførte værdier fra det ophørende selskab til det fortsættende selskab. Der skal ikke foretages tilpasning af sammenligningstal.

Andre transaktioner end fusion/spaltning, dvs. fx ”salg til bogførte værdier”, hvor man ønsker at anvende bogført værdi-metoden, skal gennemføres per transaktionsdagen. Sådanne ”salg til bogførte værdier”-transaktioner kræver særlig iagttagelse af selskabsretlige forhold, da der ofte kan være tale om udbytte/tilskudsbetragtninger.

Herudover gælder alene enkelte yderligere bestemmelser, hvor der kræves sammenligningstal i noter. Hvis arabertalsposter er sammendraget for at fremme overskueligheden, skal der være sammenligningstal i de noter, som specificerer disse sammendragne poster. Sammenligningstal for de sammendragede poster i resultatopgørelsen i henhold til ÅRL §§ 32 og 81 kan – ud over i de ovenfor anførte tilfælde – undlades i det første år, hvor virksomheden ikke længere sammendrager disse poster og angiver ”Bruttofortjeneste” eller ”Bruttotab”.

Bortset fra hvad der fremgår ovenfor, er der efter årsregnskabsloven ikke krav om sammenligningstal i noter, ligesom der ikke er krav om sammenligningstal ved talmæssige oplysninger, der gives i ledelsesberetningen.

Der er som altovervejende hovedregel ikke krav om sammenligningstal i selskabets stiftelsesår. Derfor er der ikke krav om, at der i årsregnskabet er sammenligningstal fra åbningsbalancen. Oplysninger kan dog frivilligt gives, hvilket bl.a. vil være hensigtsmæssigt, hvis selskabet er stiftet ved indskud af en eksisterende virksomhed. Er der tale om koncerninternt indskud af en virksomhed, som regnskabsmæssigt er behandlet efter sammenlægningsmetoden, skal der til gengæld gives sammenligningstal, som om virksomheden altid havde været ejet af det nystiftede selskab.

Sammenligningstal skal opretholdes, selv om posten ikke er aktuel for indeværende år. Såfremt sammenligningstal for regnskabsposten ikke er sammenligneligt med foregående års poster, skal sammenligningstal så vidt muligt tilpasses.

Det første år, hvor en modervirksomhed udarbejder koncernregnskab – fordi virksomheden tidligere har været undtaget herfra på grund af koncernens samlede størrelse – kræves sammenligningstal i koncernregnskabet. Der gælder derfor ingen undtagelser hertil, uanset at virksomheden derved kommer til at vise koncerntal for en periode, hvor der ikke var pligt til at udarbejde koncernregnskab. Dog kan virksomheden undlade at vise sammenligningstal for andet til fjerde foregående regnskabsår i hoved- og nøgletalsoversigten i ledelsesberetningen. Her skal virksomheden dog være opmærksom på, at hvis modervirksomheden ikke selvstændigt udarbejder en hoved- og nøgletalsoversigt, fordi der henvises til hoved- og nøgletalsoversigten for koncernen, vil der være krav om at vise modervirksomhedens tal i hoved- og nøgletalsoversigten for andet til fjerde foregående regnskabsår.

Tilpasning af sammenligningstal

ÅRL kræver en tilpasning af sammenligningstal i følgende situationer:

- Ved ændring af klassifikationer af poster
- Ved ændring af regnskabspraksis
- Ved rettelse af væsentlige fejl
- Ved virksomhedssammenslutninger indregnet efter sammenlægningsmetoden.

Eksempel: Forkert afskrivningsperiode (væsentlig fejl)

Et selskab har vurderet afskrivningsperioden til fem år for et større produktionsanlæg, som er taget i brug medio år 20x1.

I år 20x3 konstateres, at anlægget i anlægskartoteket i 20x2 kun er belastet med halvdelen af de årlige afskrivninger (fordi man har videreført samme afskrivning som i 20x1, hvor der kun er indregnet et halvt års afskrivning).

Løsning:

Da der er tale om en væsentlig fejl i 20x2 regnskabet, rettes sammenligningstallene i 20x3 regnskabet med de i 20x2 manglende afskrivninger, også selvom afskrivninger normalt ikke kan rettes bagud i tid. Det skyldes, der er tale om en væsentlig fejl.

Eksempel: Forkert afskrivningsperiode (skøn)

Et selskab har vurderet afskrivningsperioden til fem år for et større produktionsanlæg, som er taget i brug medio år 20x1.

I år 20x3 skønnes, at anlæggets brugstid er længere end de fem år og nok reelt udgør ti år.

Hvordan skal virksomheden forholde sig til det for meget afskrevne i 20x1 og 20x2?

Løsning:

Der er tale om en skønsmæssig ændring af afskrivningsperioden, hvor de for meget foretagne afskrivninger i tidligere år ikke kan tilbageføres.

Sammenligningstallene skal derfor ikke rettes. Konsekvensen af det ændrede skøn afspejles alene i mindre afskrivninger i de kommende regnskabsår.

De ændrede skøn skal forklares, ligesom den beløbsmæssige indvirkning på aktiver, passiver, den finansielle stilling og resultatet skal oplyses.

Såfremt sammenligningstal for regnskabsposten ikke er sammenligneligt med foregående års regnskabspost, skal sammenligningstallene som udgangspunkt tilpasses, jf. ÅRL § 24. Det skal fremgå af anvendt regnskabspraksis, at sammenligningstallene er tilpasset. Tilpasningen skal begrundes konkret og fyldestgørende. Der er dog ikke krav om, at sammenligningstal skal tilpasses, hvis den manglende sammenlignelighed skyldes ændringer i virksomhedens aktivitet, som fx ved køb eller salg af dattervirksomheder i en koncern. Her skal den manglende sammenlignelighed dog ligeledes oplyses og begrundes konkret og fyldestgørende.

Ved ændring af anvendt regnskabspraksis kan en virksomhed undlade af tilpasse sammenligningstal for andet til fjerde foregående regnskabsår i hoved- og nøgletaloversigten. Undlades tilpasning, skal der gives oplysning om den manglende tilpasning i tilknytning til oversigten med en overordnet omtale af, hvilken indvirkning den ændrede regnskabspraksis har på virksomhedens sammenligningstal.

Herudover gælder det for en virksomhed, som overgår til en stor virksomhed i regnskabsklasse C eller en virksomhed i regnskabsklasse D, hvor virksomheden tidligere var omfattet af lavere regnskabsklasser, at de kan undlade at vise nettoomsætningen i oversigten over hoved- og nøgletal for de pågældende regnskabsår, hvor virksomheden var omfattet af de lavere regnskabsklasser, hvis virksomheden ikke tidligere har præsenteret nettoomsætning.

Overgår en virksomhed fra regnskabsklasse A til B eller C eller fra regnskabsklasse B til C, er det ikke krævet at tilpasse sammenligningstal som følge af ændret regnskabspraksis. Imidlertid skal tilpasning finde sted, når en virksomhed overgår fra regnskabsklasse C til D.

Er det ikke muligt at tilpasse sammenligningstal, fx ved en praksisændring, hvor man mangler tilstrækkelige oplysninger for sammenligningsåret, skal det oplyses konkret og fyldestgørende, at de anførte beløb for regnskabsåret og det foregående år ikke er sammenlignelige, og forholdet skal begrundes. I så fald skal praksisændringen gennemføres med virkning fra begyndelsen af indeværende regnskabsår. Manglende mulighed for at tilpasse sammenligningstal giver således ikke grundlag for at undlade en praksisændring, som ellers er nødvendig for bedre at give et retvisende billede af virksomhedens og en eventuel koncerns forhold. I praksis må det antages at være sjældne tilfælde, hvor sammenligningstal ikke kan tilpasses, som følge af manglende oplysninger.

Ved ændring af regnskabsår vil omlægningsperioden være enten over eller under 12 måneder. Regnskabsposterne vil derfor ikke umiddelbart være sammenlignelig med det foregående regnskabsårs poster. ÅRL er tidligere fortolket således, at sammenligningstal tilpasses i sådanne situationer. Det er imidlertid vanskeligt på en meningsfyldt måde at foretage en sådan tilpasning, og det er derfor ERST's opfattelse, at en ændring af regnskabsår ikke skal føre til tilpasning af sammenligningstallene.

Såfremt en virksomhed foretager tilpasning af sammenligningstallene, skal ændringen begrundes konkret og fyldestgørende i årsregnskabet. Ved ændring af regnskabsperiode eller ændring af virksomhedens aktivitet, hvor sammenligningstal ikke tilpasses, skal den manglende sammenlignelighed oplyses.

Hvis en virksomhed ved en koncernintern virksomhedssammenslutning vælger at anvende bogført værdi metoden, jf. afsnit 10.1.1.4 *Bogført værdi-metoden* medfører dette, at der ikke rettes sammenligningstal som en konsekvens af virksomhedssammenslutningen. I stedet indregnes virksomhedssammenslutningen til bogførte værdier på overtagelsesdagen.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en ændring af virksomhedens aktivitet ikke bør føre til ændring af sammenligningstallene. Det skyldes, at en aktivitetsændring ikke er en formel tilpasning af årsregnskabet, men derimod udtryk for ændrede realiteter, der skal afspejles fuldt ud i årsregnskabet. Det gælder særligt, hvis ændringen hidrører fra en virksomhedssammenslutning. Gennemføres en virksomhedssammenslutning ved brug af overtagelsesmetoden, jf. ÅRL §§ 121-123, vil det således også være i strid med ÅRL at tilpasse sammenligningstal. Det er derfor PwC's opfattelse, at ændringen i koncernens henholdsvis virksomhedens aktiviteter i stedet skal beskrives.

3.4.2 Internationale regnskabsstandarder

IAS 1 kræver som hovedregel et års sammenligningstal for alle beløbsmæssige informationer i årsregnskabet. Kravet gælder således resultatopgørelsen, anden totalindkomst, balancen, pengestrømsopgørelsen, egenkapitalopgørelsen og alle noteoplysninger.

Det er vigtigt også at være opmærksom på, at der er krav om sammenligningstal for de beskrivende oplysninger i noterne, hvis det er relevant for forståelsen for det aktuelle regnskabsår. Ligeledes er der krav om, at beskrivende oplysninger fra foregående år, som fortsat er relevant for forståelsen af det aktuelle regnskabsår, skal medtages.

Som et eksempel kan nævnes en retssag, hvor udfaldet i foregående regnskabsår var usikkert, og i det aktuelle regnskabsår endnu ikke er afgjort. I en sådan situation vil der være krav om sammenligningstal i den beskrivende oplysning om retssagen.

Ledelsesberetningen er ikke omfattet af IFRS og dermed heller ikke af kravet om sammenligningstal jf. IAS 1. I praksis gives dog næsten altid sammenligningstal vedrørende beskrivende oplysninger i ledelsesberetningen.

Der gives i en enkelt standard en specifik tilladelse til at undlade sammenligningstal. Dette er tilfældet i IAS 37, som tillader, at der ikke medtages sammenligningstal i noten, hvor bevægelserne for hver kategori af hensatte forpligtelser specificeres. Dog skal primo- samt ultimo-værdien af de enkelte hensættelser oplyses i noten.

Hvis præsentationen eller klassifikationen af poster i årsregnskabet ændres, skal sammenligningstal ligeledes tilpasses. I denne forbindelse skal virksomheden oplyse om:

- Arten,
- beløbet og
- årsagen til reklassifikationen.

Er det ikke praktisk muligt at tilpasse sammenligningstal, skal virksomheden oplyse om årsagen hertil samt om arten af de ændringer, som ville være nødvendige, hvis beløbene kunne reklassificeres.

IAS 8 kræver tilpasning af sammenligningstal ved ændringer i anvendt regnskabspraksis og ved rettelse af væsentlige fejl. Alle fejl – bortset fra uvæsentlige fejl – skal rettes med tilbagevirkende kraft, dvs. ved indregning på primo egenkapitalen og tilpasning af sammenligningstal.

Det skal bemærkes, at de hoved- og nøgletal for de foregående fire år, som fremgår af ledelsesberetningen, ikke betragtes som sammenligningstal i de internationale regnskabsstandarder. Derfor kræver IFRS ikke tilpasning af hoved- og nøgletalsoversigten ved fx overgang til aflægelse af årsregnskab efter de internationale regnskabsstandarder eller ved ændring af anvendt regnskabspraksis. Der gælder tilsvarende en lempelse herfor iflg. IFRS-bekendtgørelsen, da hoved- og nøgletalsoversigten i ledelsesberetningen er et krav iflg. denne bekendtgørelse.

Supplerende sammenligningstal

Hvis der frivilligt præsenteres yderligere sammenligningstal end de af IFRS krævede, skal de være i overensstemmelse med IFRS. Eksempelvis kan en virksomhed vælge at medtage en totalindkomstopgørelse for tre perioder, uden at dette samtidig medfører krav om også at præsentere, fx en balance og en pengestrømsopgørelse for tre perioder og omvendt.

Præsenteres yderligere sammenligningstal frivilligt for fx totalindkomstopgørelsen, skal tilhørende noter også præsenteres med yderligere sammenligningstal.

Ændring i regnskabspraksis, tilpasning eller omklassifikation af poster i årsregnskabet

Ved en ændring af anvendt regnskabspraksis, tilpasning – herunder rettelse af væsentlige fejl – og ved omklassifikation af poster i årsregnskabet gælder følgende krav for åbningsbalancen for sammenligningsåret (den 3. balance):

- den 3. balance skal præsenteres for begyndelsen af det krævede sammenligningsår, uanset om der gives sammenligningstal for yderligere perioder
- den 3. balance skal alene medtages, hvis praksisændringen/tilpasningen har en væsentlig indvirkning på åbningsbalancen for sammenligningsåret
- der ikke er krav om noter til den 3. balance.

Der er ikke krav om noter til den 3. balance jf. IAS 1.

3.5 Ledelsespåtegning

Bestemmelser om ledelsespåtegningen findes i ÅRL §§ 2, 8, 9, 9a, 10, 10 a, 18, 22, 78, 102 og 135 samt IAS 10.

3.5.1 Årsregnskabsloven

Det er et krav efter reglerne i ÅRL § 2 stk. 1, at ledelsen skal afgive en ledelsespåtegning. Dette krav gælder alle virksomheder, der aflægger årsrapport efter årsregnskabsloven eller IFRS, jf. IFRS-bekendtgørelsen. Kravet gælder også, når børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber aflægger delårsrapporter.

For virksomheder, hvor ledelsen kun består af én person, fx i et ApS, hvor der er en direktion med kun ét medlem og ingen bestyrelse, er kravet om medtagelse af en ledelsespåtegning ophævet. Indberetningen til ERST anses som dokumentation for godkendelse af årsrapporten. Dette gælder ikke virksomheder i regnskabsklasse D.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en virksomhed, der ellers er fritaget for at medtage en ledelsespåtegning, med fordel kan medtage denne alligevel. Ledelsespåtegningen viser, at der er tale om det endelige, godkendte regnskab, som ledelsen har aflagt og indestår for. Der er ingen ændringer i ledelsens ansvar, uanset om ledelsespåtegningen medtages eller ej.

I ledelsespåtegningen skal ledelsen erklære, hvorvidt:

- årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens og eventuelle standarders krav (herunder fx IFRS'erne) samt eventuelle krav i vedtægter eller aftaler
- årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab giver et retvisende billede af virksomhedens og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat
- virksomheden opfylder betingelserne for at undlade revision, såfremt dette er fravalgt. For virksomheder, som undlader en ledelsespåtegning jf. ovenfor, skal denne erklæring i stedet gives i ledelsesberetningen.

Ledelsen i børsnoterede virksomheder skal endvidere erklære, at:

- ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i virksomhedens og, hvis der er udarbejdet koncernregnskab, koncernens aktiviteter og økonomiske forhold, årets resultat og virksomhedens finansielle stilling og den finansielle stilling som helhed for de virksomheder, der er omfattet af koncernregnskabet
- ledelsesberetningen indeholder en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som virksomheden og, hvis der er udarbejdet koncernregnskab, koncernen står overfor.

ÅRL stiller ikke krav om, at ledelsespåtegningen for regnskabsklasse B og C skal indeholde et specifikt udsagn om, hvorvidt ledelsesberetningen giver en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omfatter.

Det er ledelsen, som er udpeget eller valgt på tidspunktet for underskrivelsen af årsrapporten, der skal underskrive ledelsespåtegningen. Således skal ethvert medlem af ledelsen underskrive årsrapporten. I kapitalsselskaber vil det være direktionen og bestyrelsen/tilsynsrådet, mens det i anpartsselskaber alene vil være direktionen, såfremt der ikke findes en bestyrelse eller et tilsynsråd.

Eksempel: Ny direktør efter balancedagen

Et selskab har efter balancedagen fået en ny direktør. Direktøren mener ikke at skulle underskrive årsrapporten, da tiltrædelsen er sket efter balancedagen, og han/hun derfor ikke har haft indflydelse på virksomheden og resultaterne for det foregående regnskabsår.

Løsning

Uanset, at direktøren ikke med sine handlinger har kunnet påvirke resultaterne i det afsluttede regnskabsår, skal direktøren underskrive årsrapporten og må derfor sætte sig ind i det grundlag, som årsrapporten baserer sig på, så han/hun har en tilstrækkelig forståelse af årsrapporten til at kunne tiltræde de i punkt 3.5.1 nævnte erklæringsforhold. Det skyldes, at det er den siddende ledelse på godkendelsesdagen, der udarbejder årsrapporten og derfor også skal godkende årsrapporten.

Dateringen af ledelsespåtegningen kan være forskellig for de enkelte medlemmer. Det vil imidlertid være den sidste underskriftsdag, der anses som den gyldige underskriftsdag for det pågældende ledelsesorgan. Det er således på den sidste underskriftsdag, at årsrapporten anses for godkendt af ledelsen.

Kravet om underskrift og underskriftens datering bortfalder ved digital underskrift. Her skal underskriverens navn dog tydeligt fremgå i tilknytning til ledelsespåtegningen.

Ledelsens påtegning er medtaget for at markere ledelsens ansvar for udarbejdelse af årsrapporten i forhold til revisors ansvar for revision af årsrapporten. Ledelsespåtegningen erklærer positivt, at ledelsen anser årsrapporten for aflagt i overensstemmelse med relevant lovgivning, som angivet herover.

Et eksempel på en ledelsespåtegning fremgår i PwC's ÅRL modelregnskab.

Hvis årsrapporten indeholder supplerende beretninger, skal ledelsen tillige erklære, om disse beretninger giver en retvisende redegørelse inden for rammerne af almindeligt anerkendte retningslinjer for sådanne beretninger. For virksomheder uden en ledelsespåtegning skal denne erklæring gives i ledelsesberetningen i stedet.

Er virksomheden ikke underlagt revisionspligt efter reglerne i ÅRL § 135, stk. 1 og 2, skal medlemmerne af de ansvarlige ledelsesorganer i ledelsespåtegningen erklære, at virksomheden opfylder betingelserne for fravalg af revision, hvis dette ønskes. Ledelsen skal også i tilknytning til ledelsespåtegningen oplyse, hvorvidt generalforsamling eller andet godkendelsesorgan har besluttet, at det kommende års årsrapport ligeledes ikke skal revideres. Den sidste oplysning skal dog kun gives, første gang ledelsen beslutter at fravælge revision. For virksomheder uden en ledelsespåtegning skal denne erklæring gives i ledelsesberetningen i stedet. Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at et skifte fra revision til udvidet gennemgang efter ERST's erklæringsstandard ikke anses for at være et fravalg af revision..

PwC's opfattelse/anbefaling

Hvis revision fravælges fra og med næste regnskabsår, er det PwC's anbefaling, at der efter bestyrelsens underskrifter tilføjes denne sætning: "Generalforsamlingen har besluttet, at årsrapporten for det kommende regnskabsår ikke skal revideres".

Det er PwC's opfattelse, at en virksomhed, der ellers er fritaget for at medtage en ledelsespåtegning, med fordel kan medtage denne alligevel. Ledelsespåtegningen viser, at der er tale om det endelige, godkendte regnskab, som ledelsen har aflagt og indestår for.

Det forekommer, at et eller flere ledelsesmedlemmer mener, at årsregnskabet ikke er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens krav eller ikke giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat. Uenigheden fritager dog ikke det enkelte medlem fra kravet om underskrift, men uenigheden skal imidlertid angives i tilknytning til underskriften. Derved vil et ledelsesmedlem kunne tage "forbehold" for de dele af årsrapporten, hvor ledelsesmedlemmet er uenig med den resterende ledelse. Det er derimod ikke tilladt for et ledelsesmedlem at undlade at underskrive årsrapporten under henvisning til uenighed med den øvrige ledelse. Det vil heller ikke være tilladt for hele ledelsen at tage forbehold for årsrapporten, de kan blot sørge for at udarbejde en årsrapport, som opfylder lovens krav.

Eksempel: En minoritetsandel af bestyrelsen er uenig i regnskabet

Et bestyrelsesmedlem er uenig i, at årsregnskabet er retvisende og vil derfor ikke underskrive årsrapporten. Kan bestyrelsesmedlemmet undlade det?

Løsning

Ledelsesmedlemmet skal underskrive årsrapporten, men skal ikke stå inde for noget, som man er uenig i. Derfor må bestyrelsesmedlemmet indføje tilstrækkelige oplysninger om, hvori uenigheden består og så vidt muligt med beløb anføre konsekvenserne.

Alternativet er at udtræde af ledelsen – gerne på et bestyrelsesmøde, hvor årsagen til udtræden protokolføres, således at begrundelsen dokumenteres af hensyn til afgrænsning af medlemmets ledelsesansvar.

Efter ERST's praksis skal der altid foreligge et underskrevet eksemplar af årsrapporten på virksomhedens kontor. Det eksemplar af årsrapporten, som fremlægges til godkendelse på generalforsamlingen og efterfølgende indberettes til ERST, skal derimod ikke nødvendigvis være underskrevet fysisk af ledelsen. Her bekræfter dirigenten ved sin underskrift, at det eksemplar af årsrapporten, der er fremlagt og godkendt på generalforsamlingen, svarer til det eksemplar, som findes i underskrevet form på virksomhedens kontor. Det er dog et krav, at revisors underskrift fremgår af påtegningen på det eksemplar, som indberettes til ERST.

Dirigenten skal på årsrapportens forside skrive under på, at årsrapporten er fremlagt og godkendt på virksomhedens ordinære generalforsamling.

3.5.2 Internationale regnskabsstandarder

De internationale regnskabsstandarder kræver ikke, at årsrapporten indeholder en ledelsespåtegning.

IAS 10 tilkendegiver dog, at tidspunktet for årsrapportens godkendelse til offentliggørelse, og hvilke(n) person(er), der godkendte offentliggørelsen, skal fremgå af årsrapporten. Samtidig skal det fremgå, om virksomhedens ejere eller andre har ret til at ændre i årsrapporten efter udstedelsen.

Hos danske aktieselskaber er de personer – eller de organer – der godkender årsrapporter til offentliggørelse, direktionen og bestyrelsen/tilsynsrådet. Årsrapporten skal herefter godkendes af generalforsamlingen.

Aflægger en virksomhed årsrapport efter IFRS, skal virksomheden efter ÅRL § 9 samt IFRS-bekendtgørelsens supplerende krav medtage en ledelsespåtegning ligesom virksomheder, der aflægger årsrapport efter ÅRL, jf. ovenfor.

3.6 Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning

Bestemmelser om målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning findes i ÅRL §§ 16, 39, 49, 51 og 53 samt IAS 21.

3.6.1 Årsregnskabsloven

ÅRL kræver, at indregning, måling og oplysninger i monetære enheder som udgangspunkt skal præsenteres i DKK eller EUR. En anden relevant valuta kan anvendes, såfremt denne er relevant for virksomheden eller virksomhedens koncern. Ved vurdering af om en anden valuta er relevant, lægges i praksis de samme kriterier til grund, som anvendes ved fastlæggelse af den funktionelle valuta under IFRS jf. afsnit 3.6.2 *Internationale regnskabsstandarder*.

Under ÅRL kræves det, at virksomheden måler sine transaktioner i præsentationsvalutaen. ÅRL opererer ikke med mere end én valuta – netop præsentationsvalutaen. Denne vil således altid være den samme som målevalutaen. Det er derfor ikke muligt for virksomheder, der aflægger regnskab efter ÅRL, at præsentere årsrapporten i en anden valuta end den, der anvendes som målevaluta. Transaktioner, aktiver og forpligtelser, der måles i andre monetære enheder end præsentationsvalutaen, skal derfor omregnes ved udarbejdelse af årsregnskabet. På dette punkt er der således forskel mellem ÅRL og IFRS, eftersom IFRS opererer med mere end én valuta.

Omregning af monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta til årsregnskabspræsentationsvaluta sker til balancedagens valutakurs. Kursdifferencen herfra skal indregnes i resultatopgørelsen. Alle andre poster i balancen og transaktioner skal omregnes ved brug af transaktionsdagens valutakurs. Ved regnskabsaflæggelsen opstår derfor ingen kursregulering fra disse poster. En undtagelse gælder dog for aktiver og forpligtelser, som er op- eller nedskrevet. Disse poster skal omregnes med valutakursen på tidspunktet for op- eller nedskrivningen.

Nedenstående tabel viser de overordnede forskelle mellem ÅRL og IFRS.

	Hovedregel: Præsentation i samme valuta som funktionel valuta (målevaluta)	Undtagelse: Præsentation i anden valuta end funktionel valuta
IAS 21 (IFRS)	Normale omregningsregler for transaktioner i en anden valuta end den funktionelle valuta: • Transaktioner i fremmed valuta omregnes til transaktionsdagens kurs. • Monetære balanceposter omregnes til balancedagens kurs. Kursdifferencer indregnes i resultatopgørelsen. • Ikke-monetære balanceposter fastholdes til transaktionsdagens kurs.	Regnskab udarbejdet i den funktionelle valuta omregnes: • Balance til balancedagens kurs • Resultatopgørelse til gennemsnitskurs • Alle valutakursdifferencer ved omregningen indregnes i anden totalindkomst.

	Hovedregel: Præsentation i samme valuta som funktionel valuta (målevaluta)	Undtagelse: Præsentation i anden valuta end funktionel valuta
ÅRL	Samme regler som IAS 21 (IFRS).	Samme omregningsregler som under IAS 21's hovedregel præsenteret til venstre. Den funktionelle valuta behandles derfor som fremmed valuta.

Integreret kontra selvstændig enhed

ÅRL skelner mellem integrerede og selvstændige udenlandske enheder ved fastlæggelse af reglerne om valutaomregning af datterselskaber mv. Der gælder følgende regler:

Enhed	Definition	Valutaomregningsmetode
Integreret enhed	Udenlandske aktiviteter og virksomheder, hvor aktiviteten anses som en "forlængelse" af den rapporterende virksomheds egne aktiviteter.	Monetære aktiver og forpligtelser fra fremmed valuta til årsrapportens præsentationsvaluta (DKK, EUR eller en anden relevant valuta) omregnes til balancedagens valutakurs. Kursdifferencen herfra skal indregnes i resultatopgørelsen. Alle andre poster i balancen og transaktioner skal omregnes ved brug af transaktionsdagens valutakurs. En undtagelse gælder dog for aktiver og forpligtelser, som er op- eller nedskrevet. Disse poster skal omregnes med valutakursen på tidspunktet for op- eller nedskrivning. Er der tale om en integreret enhed, følger valutaomregningsmetoden således de almindelige regler for valutakursomregning af transaktioner i fremmed valuta.
Selvstændig udenlandsk enhed	Udenlandske aktiviteter og virksomheder, hvor aktiviteten anses som uafhængig af den rapporterende enhed.	Alle balanceposter omregnes til balancedagens valutakurs. Transaktioner skal omregnes på baggrund af transaktionsdagens kurs (i praksis en gennemsnitlig kurs). Kursomregningen af primoegenkapitalen og årets resultat til balancedagens kurs indregnes direkte i egenkapitalen under de frie reserver. Modsat IFRS er der ikke krav om, at valutakursdifferencerne fremgår særskilt på en linje under egenkapitalen*.

*) Ved en kommende ændring af ÅRL forventes det at blive et krav, at vise kursomregningen særskilt under egenkapitalen.

Hvorvidt en udenlandsk virksomhed er en selvstændig eller en integreret enhed, afhænger i realiteten af, om den pågældende virksomheds funktionelle valuta er den samme som moder-virksomhedens. Se nærmere om fastlæggelse af den funktionelle valuta i det efterfølgende afsnit 3.6.2 *Internationale regnskabsstandarder*.

ÅRL er derfor på dette punkt i al væsentlighed identisk med IAS 21, der skelner mellem funktionel valuta i de enkelte enheder frem for at benytte ovenstående terminologi med integrerede henholdsvis selvstændige enheder.

Ændring af præsentationsvaluta

Der findes i ÅRL ingen specifikke bestemmelser om, hvordan skift af præsentationsvaluta hos en virksomhed skal behandles. Er alle virksomhedens væsentlige aktiviteter i fx USD, mens det er valgt at aflægge regnskab i DKK eller EUR, vil en ændring i præsentationsvaluta til USD anses som en ændring i regnskabspraksis. Derfor skal resultatopgørelse og egenkapital opgøres, som om virksomheden hele tiden havde anvendt den pågældende valuta som præsentationsvaluta. Det betyder bl.a., at værdien af anlægsaktiver skal omregnes med udgangspunkt i valutakursen på de respektive anskaffelsestidspunkter.

Et sådant krav om tilpasning med tilbagevirkende kraft vil dog ikke være gældende, hvis ændringen skyldes, at en anden valuta er blevet relevant. Det vil eksempelvis være tilfældet, hvis virksomhedens aktivitet ændres i en sådan grad, at pengestrømme, samhandelsvaluta mv. ændres. Her foretages ændring med fremadrettet effekt, dvs. at primobalancen omregnes til den nye præsentationsvaluta ved anvendelse af kursen på denne dag.

Der kan alene foretages skift i præsentationsvaluta ved udløb af et regnskabsår med virkning for det efterfølgende regnskabsår, idet alle transaktioner skal bogføres på grundlag af den valuta, der skal anvendes i virksomheden.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at ændring af præsentationsvaluta kan ske ved omregning af balancens poster til balancedagens kurs, når den anden valuta ikke tidligere har været en relevant valuta.

Hyperinflation

ÅRL indeholder ingen specifikke bestemmelser, der regulerer hyperinflation, og korrektion for hyperinflation er derfor som udgangspunkt ikke tilladt. Såfremt regnskabets retvisende billede ikke kan opretholdes, kan det være nødvendigt at foretage korrektion af hensyn til det retvisende billede i henhold til ÅRL § 11. Reguleringen kan i dette tilfælde ske i henhold til IAS 29, hvor fremgangsmåde for korrektion af hyperinflation er reguleret. Metoden herfor er omtalt i afsnittet *Omregning fra funktionel valuta til en anden præsentationsvaluta*.

3.6.1.1 Oplysninger og præsentation

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal virksomheden beskrive metoderne for omregning fra fremmede valutaer til den valgte monetære enhed. Anvender virksomheden en anden præsentationsvaluta end DKK eller EUR, skal virksomheden give oplysning om kursen på den anførte valuta pr. balancedagen i forhold til DKK og den tilsvarende valutakurs pr. det foregående regnskabsårs balancedag.

Tilsvarende skal der oplyses om, hvordan positive og negative forskelsbeløb ved omregningen er behandlet.

3.6.2 Internationale regnskabsstandarder

Den primære internationale regnskabsstandard på dette område er IAS 21 – Valutaomregning – dog gælder IAS 39 – Finansielle instrumenter for valutaafdækningstransaktioner. Sidstnævnte regler er beskrevet i afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*.

IAS 21 angiver den regnskabsmæssige behandling af:

- transaktioner i fremmed valuta
- omregning af udenlandske virksomheders regnskaber, som er medtaget i virksomhedens årsregnskab ved konsolidering, pro rata-konsolidering eller efter den indre værdis metode
- omregning af en virksomheds resultatopgørelse og balance fra den funktionelle valuta til præsentationsvalutaen.

Den primære forskel mellem ÅRL og IFRS er, at IFRS skelner mellem funktionel og præsentationsvaluta.

Funktionel valuta	Valutaen i det økonomiske miljø, hvori virksomheden primært opererer. Denne fastlægges ud fra standardens bestemmelser.
Præsentationsvaluta	Den valuta, som årsrapporten præsenteres i. Denne vælges af virksomheden selv.

Fastlæggelse af den funktionelle valuta

Hver enkelt enhed i en koncern (modervirksomheden, dattervirksomheder, associerede virksomheder, filialer mv.) skal fastlægge sin funktionelle valuta. Det gælder også for fællesledede virksomheder og associerede virksomheder, der i koncernregnskabet skal måles til indre værdi.

En enhed i en koncern, er en del af koncernen, som har en selvstændig funktion og en vis grad af autonomi i forhold til den samlede koncern. Støttefunktioner i koncernen, som blot "tilfældigvis" er organiseret som selvstændige juridiske enheder, skal således ikke vurderes selvstændigt, men vurderes sammen med den tilknyttede enhed/koncern. Det vil fx normalt gælde en treasury-funktion eller mellemliggende holdingselskaber. Sådanne enheder vil derfor som udgangspunkt have samme funktionelle valuta som den virksomhed, de understøtter – i praksis modervirksomheden.

Fastlæggelse af en enheds funktionelle valuta sker ud fra en samlet vurdering af følgende primære forhold:

- Den valuta, som primært påvirker virksomhedens salgspriser
- Valutaen i det land, hvis konkurrencestyrke og lovgivning mv. (erhvervsmiljø, skatteregler mv.) påvirker virksomhedens salgspriser mest
- Den valuta, som har størst indflydelse på omkostningsniveauet i virksomheden.

Det er ikke afgørende, hvilken valuta virksomheden rent faktisk sælger sine varer i. Derimod er det afgørende, hvad der påvirker salgspriserne.

Eksempel: Fastlæggelse af funktionel valuta

Virksomhed A sælger computerudstyr i Danmark. Virksomhed A har følgende karakteristika:

- Alt salg foretages i DKK
- Der er hård priskonkurrence i DKK
- Løn og andre omkostninger afholdes i DKK (70 %)
- Computerudstyret købes i Fjernøsten og betales i USD (30 %).

Løsning

Virksomhedens funktionelle valuta er DKK baseret på følgende:

- Virksomhed A opererer alene i Danmark, og alt salg foretages i DKK
- Salgspriserne for virksomhed A's produkter forudsættes derfor primært at være underlagt konkurrencesituationen på det danske marked
- Hovedparten af virksomhed A's omkostninger afholdes i den lokale valuta DKK, og alene 30 % afholdes i USD.

Virksomheder, der køber og sælger varer, hvis verdensmarkedspris bestemmes af kursen på fx USD – eksempelvis virksomheder i olie- eller shippingbranchen – vil ofte have USD som funktionel valuta. Det gælder også, hvis de handler i DKK, da DKK har karakter af en afregningsvaluta snarere end den valuta, som har betydning for prisfastsættelsen.

I praksis vil salgsv valutaen imidlertid ofte indikere, hvilken valuta der påvirker virksomheden. Endvidere kan det forhold, at en virksomhed primært finansierer sig i en bestemt valuta eller primært akkumulerer likviditet i en bestemt valuta, indikere, at denne valuta er den funktionelle valuta.

Standarden indeholder en række supplerende forhold, som indikerer, om en udenlandsk enheds funktionelle valuta er den samme som modervirksomhedens. Disse er blandt andet:

- Er aktiviteterne modervirksomhedens ”forlængede arm”, eller udfører den lokale ledelse aktiviteterne med en væsentlig grad af selvstændighed?
- Udgør omfanget af transaktioner med modervirksomheden en væsentlig del af enhedens samlede transaktioner?
- Påvirker pengestrømmene fra enheden direkte modervirksomheden?
- Er de pengestrømme, der genereres i enheden, tilstrækkelige til, at enheden kan indfri sine forpligtelser i takt med, at de forfalder?

Eksempel

Den engelske salgsdattervirksomhed Trading Ltd. sælger udelukkende modervirksomhedens produkter og er i realiteten ledet af salgsdirektøren i den danske modervirksomhed. Trading Ltd.’s varekøb sker i DKK fra modervirksomheden, og virksomheden finansieres af modervirksomheden. Virksomhedens salgspris fastsættes ud fra DKK prisen og omregnes derefter til GBP.

Dattervirksomheden har samme funktionelle valuta som modervirksomheden, fordi dattervirksomheden fungerer som modervirksomhedens forlængede arm, og omfanget af transaktioner med modervirksomheden er væsentlig.

Omvendt afholder den udenlandske produktionsdattervirksomhed Production AB en betydelig del af dens omkostninger i SEK, men fastsætter salgspriserne ud fra udviklingen i DKK-kursen. Production AB er selvfinansierende og ledes af en selvstændig svensk ledelse.

Ud fra disse oplysninger kan det ikke umiddelbart konkluderes, at den funktionelle valuta er SEK. Den endelige konklusion skal fastlægges ud fra en samlet vurdering af de konkrete forhold i den enkelte situation i forhold til standardens primære og supplerende kriterier. Det skyldes, at DKK påvirker salgspriserne, selvom dattervirksomheden er selvfinansierende og ledes selvstændigt.

Eksempel: Fastlæggelse af funktionel valuta

Virksomhed A, et schweizisk holdingselskab, ejer en russisk dattervirksomhed, der besidder investeringsejendomme i Rusland. Ejendommene er lejet ud til både russiske og andre udenlandske selskaber.

Løsning

Ved fastlæggelse af funktionel valuta skal der lægges vægt på følgende forhold:

- Russisk dattervirksomhed
- Ejendommene i Rusland er sandsynligvis påvirket af udviklingen på det russiske ejendomsmarked
- Virksomheden er selvstyrende i form af egen aktiv ledelse
- Selvom virksomheden genererer indtægter i USD, er den reelle "driver" for lejeindtægterne det russiske ejendomsmarked. Lejekontrakterne er indgået i forhold til USD, men selskabet accepterer betaling i både USD og rubler
- Løbende udgifter til drift og vedligeholdelse afholdes primært i rubler.

Selvom lejekontrakterne er indgået i forhold til USD, vurderes det som et væsentligt forhold, at det er udviklingen på det russiske ejendomsmarked og udviklingen i rubler, der er afgørende for virksomhedens drift. På baggrund af de oplysninger, der er til rådighed, vurderes den funktionelle valuta at være rubler.

Holding i Schweiz

- Ingen reel aktivitet kan anses for en nullitet, er alene sat op af skattemæssige årsager og uden aktiv ledelse
- Eneste aktivitet er investeringen i dattervirksomheden. Værdien af dattervirksomheden er afhængig af udviklingen på det russiske ejendomsmarked
- At finansiering sker i USD er derfor som udgangspunkt ikke af betydning.

På baggrund af ovenstående vurderes, at holdingvirksomheden er en forlængelse af dattervirksomheden. Der er ingen selvstændig virksomhed, og værdien i holdingvirksomheden er direkte påvirket af udviklingen i dattervirksomheden, der i stor grad afhænger af det russiske ejendomsmarked. På baggrund heraf vurderes det, at den funktionelle valuta er rubler.

Transaktioner i fremmed valuta

En transaktion i fremmed valuta er en transaktion, der finder sted i eller skal afregnes i en anden valuta end den funktionelle valuta. Som eksempel på transaktioner kan nævnes:

- Køb eller salg af varer eller tjenesteydelser i fremmed valuta
- Optagelse af lån eller udlån af midler, hvor de skyldige eller tilgodehavende beløb er i fremmed valuta
- Andre erhvervelser eller afhændelser af aktiver eller indgåelser/indfrielse af forpligtelser i fremmed valuta.

Kravene til indregning og efterfølgende måling kan illustreres således:

	Måling på datoen for førstegangs- indregning	Efterfølgende måling
Ikke-monetære poster, der måles til kost- pris (fx materielle anlægsaktiver)		Spotkursen på transaktionsdagen
Ikke-monetære aktiver, der måles til dags- værdi (fx investeringsejendomme)	Spotkursen på transaktionsdagen	Spotkursen på omvurderingsdatoen*
Monetære poster (fx likvider, lån mv.)		Spotkursen på balancedagen

* Det vil som oftest være balancedagens kurs. Vær opmærksom på, at kursreguleringen på ikke-monetære poster, der måles til dagsværdi, følger dagsværdireguleringen (resultatopgørelse eller anden totalindkomst).

Monetære poster defineres som ”likvider samt andre aktiver og forpligtelser, herunder hensatte forpligtelser, der afregnes i fastlagte eller bestemmelige beløb”. Hensatte forpligtelser, der er monetære, omfatter fx pensionsforpligtelser.

Eksempler på ikke-monetære poster er:

- Varebeholdninger
- Materielle aktiver
- Garantiforpligtelser
- Periodeafgrænsningsposter (både under aktiver og forpligtelser)
- Aktier.

Aktier er ikke-monetære poster, da de ikke opfylder kravet om ”fastlagte eller bestemmelige beløb”. Aktier omregnes dog til balancedagens kurs, eftersom der er tale om et finansielt aktiv, der måles til dagsværdi.

Selve klassifikationen af valutakursreguleringer vil være anden totalindkomst eller resultatopgørelsen afhængig af, hvilken IFRS 9-kategori aktien er henført til:

Resultatopgørelsen Valutakursdifferencer fra transaktioner, hvor valutakursen ændrer sig fra henholdsvis transaktionsdagen til betalingsdagen eller indregningstidspunktet for en transaktion eller sidste periodes balancedato til denne periodes balancedato (relevant for uafsluttede transaktioner).

Anden totalindkomst Omfatter valutakursdifferencerne fra omregning af et ikke-monetært aktiv, hvor værdireguleringen indregnes i anden totalindkomst. Det gælder fx for opskrivninger og tilbageførsler heraf på materielle anlægsaktiver samt dagsværdireguleringer på en beholdning af aktier, der ved første indregning klassificeres som dagsværdi over anden totalindkomst (FVOCI).

Valutakursdifferencer på fx udlån, som i realiteten er en del af virksomhedens nettoinvestering i en udenlandsk enhed med en anden funktionel valuta end virksomhedens egen, skal i koncernregnskabet behandles, som om de var en del af investeringen (se nedenfor, hvor kriterierne er beskrevet).

Tillæg/fradrag til nettoinvestering i en udenlandsk enhed

Mellemværender, der er et tillæg/fradrag til nettoinvesteringen, bliver ofte etableret i situationer, hvor det af skattemæssige eller andre årsager er hensigtsmæssigt at have en lille virksomhedskapital i dattervirksomheden. Et sådant mellemværende (monetær post) skal i nogle tilfælde anses som en del af virksomhedens nettoinvestering. Forudsætningen er, at der ikke er planlagt tilbagebetaling, og en sådan heller ikke er sandsynlig inden for en overskuelig fremtid, typisk 10-15 år. En monetær post, som i realiteten er en del af virksomhedens nettoinvestering i en udenlandsk enhed med en anden funktionel valuta end modervirksomhedens, skal i koncernregnskabet behandles, som om den var en del af investeringen. Det betyder, at valutakursreguleringen på mellemværendet (uanset hvilken valuta mellemværendet er i) indregnes direkte i anden totalindkomst, indtil nettoinvesteringen afhændes. På afhændelsestidspunktet skal valutakursdifferencerne indregnes i resultatopgørelsen, jf. afsnittet *Omregning af regnskaber for udenlandske virksomheder*.

Løbende mellemværender, fx opstået ved køb/salg af varer må ikke klassificeres som tillæg/fradrag til nettoinvesteringen.

I såvel moder- som dattervirksomhedens enkelte regnskaber skal tab og gevinst på valutakursomregningen af mellemværenderne som udgangspunkt indregnes i resultatopgørelsen, da mellemværenderne i disse regnskaber klassificeres som monetære poster. Hvis datterselskabet derimod indregnes i moderselskabet efter indre værdis metode, skal en valutakursregulering vedrørende mellemværendet (nettoinvesteringen i datterselskabet) indregnes direkte i anden totalindkomst. Se afsnit 4.7 *Kapitalandele i datter-, fællesledede og associerede virksomheder*.

Regnskabsmæssig afdækning af en nettoinvestering i udenlandske enheder med anden funktionel valuta end modervirksomhedens er omfattet af reglerne i IFRS 9 om finansielle instrumenter. Se herom i afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*. Opfyldes betingelserne, indregnes kursreguleringer på fx et lån i anden totalindkomst, indtil nettoinvesteringen afhændes. På afhændelsestidspunktet skal valutakursdifferencerne indregnes i resultatopgørelsen.

Reglerne om kursomregninger – hvorefter kursreguleringer vedrørende mellemværender, der er en del af nettoinvesteringen, kan indregnes direkte i anden totalindkomst – må ikke blandes sammen med klassifikationsreglerne i balancen. Sådanne mellemværender vil således fortsat skulle klassificeres som tilgodehavender i balancen, ligesom tilgodehavendet skal vurderes i forhold til nedskrivninger efter IFRS 9.

Omregning fra funktionel valuta til en anden præsentationsvaluta

Efter IAS 21 kan årsregnskabet præsenteres i enhver valuta, som virksomheden selv fastsætter. Såfremt virksomheden vælger en anden præsentationsvaluta end den funktionelle valuta, skal dette imidlertid begrundes. Omregningen fra den funktionelle valuta til præsentationsvalutaen berører ikke de indre sammenhænge i regnskabet. Regnskabstallene i den funktionelle valuta omregnes til præsentationsvalutaen efter denne metode:

- Balancens poster omregnes til balancedagens kurs
- Resultatopgørelsen omregnes til transaktionsdagens kurs (eller en tilnærmet gennemsnitskurs)
- Kursregulering af primoegenkapitalen og kursregulering af resultatopgørelsen fra gennemsnitskurs til balancedagens kurs indregnes i anden totalindkomst.

Sammenligningstallene er de tal, der er præsenteret i sidste års årsregnskab for det pågældende regnskabsår. De skal således ikke omregnes til den seneste balancedags valutakurs.

Eksempel: Omregning til funktionel valuta

Virksomhed A's (modervirksomhed) funktionelle valuta er DKK. Dattervirksomhedens funktionelle valuta er EUR. Præsentationsvalutaen i koncernregnskabet er USD.

Hvordan omregnes der til koncernens præsentationsvaluta?

Løsning

Man kan foranlediges til først at omregne dattervirksomhedens regnskab til DKK og herefter til USD (trin for trin omregning). Det er imidlertid muligt også at omregne direkte fra dattervirksomhedens funktionelle valuta (EUR) til modervirksomhedens præsentationsvaluta (USD). Resultat og egenkapital bliver det samme, hvis valutakurserne fastsættes på perfekte markeder. Det skal bemærkes, at allokering af valutaomregningsreserven vil være forskellig, afhængig af om der foretages en direkte eller trin for trin-omregning.

Det skal bemærkes, at der altid sker omregning til præsentationsvalutaen – der skal derfor ikke omregnes til en fælles "koncernfunktionel valuta".

Valutakursregulering af forudbetaling

IFRIC 22 vedrørende behandling af kursomregning af forudbetalinger er vedtaget, og trådte i kraft for regnskabsår, der starter den 1. januar 2018 eller senere. IFRIC 22 fastslår, at en modtaget eller afgiven forudbetaling anses som en ikke-monetær post. Derfor skal denne alene fastholdes til den historiske valutakurs og ikke kursomregnes pr. balancedagen. En deponering af et beløb til sikkerhed for betalingen er ikke en forudbetaling, men et monetært aktiv. Dette skal således valutakursreguleres. Hvis der betales eller modtages flere forudbetalinger, skal der fastsættes en transaktionsdato for hver betaling eller modtagelse. Pr. denne dato skal beløbet kursomregnes.

Det følger ikke direkte af fortolkningsbidraget, hvornår en forudbetaling skal indregnes i balancen. Af IFRS 15 følger, at en forudbetaling på en salgskontrakt er en såkaldt kontraktforpligtelse fra det tidspunkt, hvor kunden enten har eller er forpligtet til at betale beløbet. Det betyder, at indtil dette tidspunkt indregnes der ikke et tilgodehavende hhv. modtagen forudbetaling. En valutakursændring fra tidspunktet for perioden fra udstedelse af faktura til betalingstidspunktet/tidspunktet, hvor kunden i henhold til aftalen er forpligtet til at betale forudbetalingsbeløbet, vil således ikke medføre, at der indregnes en valutakursregulering på tilgodehavendesiden, da tilgodehavendet regnskabsmæssigt først opstår i det øjeblik, hvor kunden er forpligtet til at betale.

Hyperinflation

Der gælder særlige regler, hvis enhedens funktionelle valuta er en hyperinflationsvaluta. Forud for omregningen til præsentrationsvalutaen skal regnskabet inflationskorrigeres i overensstemmelse med bestemmelserne i IAS 29. De inflationskorrigerede tal justeres herefter således:

- Alle regnskabs tal – dvs. såvel resultatopgørelse som balance – omregnes til balancedagens kurs
- Sammenligningstal omregnes til balancedagens kurs i det eller de pågældende år.

Hvis præsentrationsvalutaen også er en hyperinflationsvaluta, skal den aktuelle balancedags kurs også anvendes på sammenligningstallene. Der opgøres løbende lister med lande der er i hyperinflation. Pr. 1. oktober 2018 anses følgende lande for at være i hyperinflation:

- Sydsudan
- Surinam
- Syrien
- Venezuela
- Angola
- Argentina.

Omregning af regnskaber for udenlandske virksomheder

Der er ikke selvstændige omregningsregler for udenlandske virksomheders regnskaber, da hver enkelt enhed skal fastlægge sin funktionelle valuta. Selvstændige udenlandske enheder vil ofte normalt have den lokale valuta som funktionel valuta – udenlandske enheder, der blot udgør en ”forlænget arm” for modervirksomheden – vil typisk have samme funktionelle valuta som modervirksomheden.

Koncernens præsentationsvaluta vil ofte være lig modervirksomhedens funktionelle valuta. Derfor følger omregningen blot de almindelige regler for omregning fra funktionel valuta til præsentationsvaluta. Det betyder, at regnskaber for virksomheder, som har en anden funktionel valuta end koncernens præsentationsvaluta, omregnes til koncernens præsentationsvaluta efter de ovenfor anførte regler. Den kursdifference, der opstår ved omregningen, indregnes i anden totalindkomst. Bemærk, at den regnskabsaflæggende enhed selv kan fastlægge sin præsentationsvaluta, mens den funktionelle valuta i hver enhed fastlægges ud fra reglerne i IAS 21 om funktionel valuta, jf. ovenfor. Den akkumulerede kursregulering skal klassificeres som en særskilt reserve i anden totalindkomst. Når den pågældende enhed bliver solgt, skal kursreguleringen tilbageføres og indregnes i resultatopgørelsen. Se særskilt omtale heraf nedenfor.

Goodwill og merværdier, opstået ved en overtagelse af en enhed med en anden funktionel valuta end modervirksomhedens, skal altid behandles, som om disse var en del af den pågældende enhed, der er blevet overtaget. Det betyder, at goodwill og merværdier løbende omregnes til balancedagens kurs, og at kursreguleringerne indregnes i anden totalindkomst.

Benyttes modervirksomhedens funktionelle valuta som præsentationsvaluta, skal regnskaber for virksomheder, der har samme funktionelle valuta som modervirksomheden, ikke omregnes, eftersom deres regnskab allerede aflægges i den af koncernen valgte præsentationsvaluta.

Det forekommer i praksis, at bogføringen for enheder med samme funktionelle valuta som modervirksomheden – fx på grund af lokale krav – foretages i lokal valuta. Enhedens regnskab skal omregnes til den funktionelle valuta, så det – i det mindste tilnærmelsesvist – afspejler, hvorledes regnskabstallene ville have set ud, hvis bogføringen havde været foretaget i den funktionelle valuta. Dette opnås ved denne omregningsmetode:

- Transaktioner omregnes til transaktionsdagens kurs eller en tilnærmet gennemsnitskurs
- Monetære poster omregnes til balancedagens kurs. Kursreguleringer indregnes i resultatopgørelsen
- Ikke-monetære aktiver, der omvurderes – fx en beholdning af aktier, klassificeret til dagsværdi over anden totalindkomst (FVOCI), jf. IFRS 9 – omregnes til kursen på omvurderingstidspunktet. Kursreguleringer følger værdireguleringerne på det underliggende aktiv
- Ikke-monetære aktiver og forpligtelser, der ikke omvurderes, bevares til historisk kurs i balancen. Omkostninger og indtægter afledt heraf (afskrivninger, vareforbrug, resultatposter afledt af hensatte forpligtelser) indregnes ligeledes i resultatopgørelsen til historisk kurs.

Det skal bemærkes, at der kan opstå kursreguleringer på koncernmellemværender, som er elimineret i koncernregnskabet. Det er fx tilfældet, når der er forskel på moderselskabets og datterselskabets funktionelle valuta. Hvis en dansk modervirksomhed (funktionel valuta DKK) har et tilgodehavende i USD hos et amerikansk datterselskab (funktionel valuta USD), opstår der en valutakursdifference i koncernregnskabet, som præsenteres i resultatopgørelsen under finansielle indtægter eller omkostninger. Valutakursdifferencen afspejler risikoen for, at moderselskabet har tilgodehavendet i USD, eftersom det danske moderselskab er en DKK-virksomhed. Det skyldes, at når dattervirksomheden tilbagebetaler tilgodehavendet, skal det danske selskab omveksle det til DKK for at kunne bruge det i sin forretning, og denne risiko afspejles i koncernregnskabet.

Salg af en udenlandsk enhed

Ved salg af en udenlandsk virksomhed med en anden funktionel valuta end modervirksomhedens indregner modervirksomheden den akkumulerede valutakursregulering i resultatopgørelsen sammen med gevinst/tab på investeringen. Det samme gælder for eventuelle akkumulerede kursreguleringer, som kan henføres til et tilgodehavende, der anses som en del af nettoinvesteringen, og som tilbagebetales.

Delafståelser kan resultere i en anden klassifikation af investeringen. Dette har betydning for regnskabsmæssig behandling af den akkumulerede kursregulering, indregnet i den særlige reserve i egenkapitalen.

Udlodning af udbytte, som overstiger den akkumulerede indtjening i ejerperioden, anses ikke som en delafståelse. Den regnskabsmæssige behandling ved delafståelse fremgår af nedenstående skema:

Klassifikation FØR delafståelse	Klassifikation EFTER delafståelse	Akkumuleret kursregulering
Dattervirksomhed	Dattervirksomhed	Reallokering inden for egenkapitalen – valutaomregningsreserve vs. minoritetsinteresser
Dattervirksomhed	Anden kapitalandel, jf. IFRS 9	100 % indregning i resultatopgørelsen
Dattervirksomhed	Associeret virksomhed	100 % indregning i resultatopgørelsen

Ændring af en enheds funktionelle valuta

Ændrede forhold i en virksomhed kan gøre, at dens funktionelle valuta ændrer sig – og en sådan ændring af den funktionelle valuta skal indarbejdes fremadrettet. På ændringstidspunktet omregnes balancen til kursen på dette tidspunkt, hvorefter transaktioner fra og med denne dato registreres i den nye funktionelle valuta.

3.6.2.1 Oplysninger og præsentation

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af note 12 samt ”Summary of significant accounting policies”, note 25 (d), i IFRS-modelregnskabet.

Efter IAS 21 skal virksomheden *blandt andet* oplyse:

- Den beløbsmæssige størrelse af valutakursdifferencer, som er indregnet i årets resultat – bortset fra dem, som kan henføres til omregning af finansielle instrumenter, der måles til dagsværdi med indregning af dagsværdireguleringer i resultatopgørelsen (fx værdipapirer i fremmed valuta)
- Nettovalutakursdifferencer, der er indregnet direkte i anden totalindkomst som en særskilt post. Der skal ligeledes vises en afstemning af den beløbsmæssige størrelse af sådanne valutakursdifferencer ved begyndelsen og slutningen af regnskabsåret.

Er præsentrationsvalutaen forskellig fra den funktionelle valuta, skal årsagen til, at en anden valuta benyttes, oplyses. Årsagen til eventuelle ændringer i den funktionelle valuta skal oplyses.

3.7 Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri

Bestemmelser om anvendt regnskabspraksis og ændringer heri findes i ÅRL §§ 13, 17, 18, 21, 22, 22 b, 51, 53-55, 78, 87, 102, 119 og 125 samt IAS 1 og IAS 8.

3.7.1 Anvendt regnskabspraksis

3.7.1.1 Oplysning om anvendt regnskabspraksis

Den regnskabsaflæggende virksomhed skal anvende de bestemmelser, der er foreskrevet i en bestemmelse, standard samt fortolkningerne heraf, i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen. Typisk forekommer det, at virksomheder indenfor rammerne for disse bestemmelser kan vælge mellem forskellige målegrundlag og indregningsmetoder. Af hensyn til regnskabslæser skal virksomhedens årsrapport derfor indeholde en redegørelse for anvendt regnskabspraksis, hvor der redegøres for de indregningsmetoder og det målegrundlag, som er anvendt for alle elementer i årsrapporten, der er væsentlige for virksomheden.

Væsentlighedsbegrebet er her identisk med definitionen for væsentlige fejl, som er beskrevet i 3.8.1.2 *Væsentlige fejl*. Herefter vil udeladelser eller fejlinformationer af forhold være væsentlige, såfremt de individuelt eller kollektivt for en regnskabslæser kan påvirke beslutningen, som udarbejdes på baggrund af regnskabet. Væsentlighed afhænger af størrelsen og arten af udeladelsen eller fejlinformationen – og vurderingen af væsentlighed må basere sig konkret på virksomhedens aktiviteter.

Præsentationsvaluta

I afsnittet anvendt regnskabspraksis skal oplyses, hvilken præsentationsvaluta, der anvendes. Såfremt årsrapporten aflægges i en anden valuta end DKK eller EUR, skal det begrundes og anføres, hvilken kurs der er anvendt på balancedagen og i forudgående regnskabsårs balancedag. Se afsnit 3.6 *Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning* for yderligere oplysninger herom.

Krav til indhold i anvendt regnskabspraksis pr. regnskabsklasse

I anvendt regnskabspraksis skal angives, hvilken regnskabsklasse virksomheden aflægger årsrapport efter samt eventuelle tilvalg fra en højere regnskabsklasse, som virksomheden har anvendt. Redegørelsen skal/kan placeres samlet i et særskilt afsnit. Alternativt fordeles til de relevante noter jf. udtalelse fra ERST. Virksomhedens regnskabsklasse er styrende for, hvilket indhold virksomhedens anvendte regnskabspraksis som minimum skal indeholde. En virksomhed kan dog frivilligt vælge at anvende regler fra en overliggende regnskabsklasse. En virksomhed i regnskabsklasse B kan fx tilvælge udarbejdelse af en anlægsnote for anlægsaktiver eller fem års hoved- og nøgletalsoversigt fra regnskabsklasse C. I sådanne tilfælde skal virksomheden anføre, at den har tilvalgt disse regler. Det vil eksempelvis være tilstrækkeligt at anføre følgende, at: "Virksomheden aflægger årsrapport efter regnskabsklasse B med tilvalg af enkelte regler i regnskabsklasse C".

Det er ikke krævet at omtale, hvilke enkeltbestemmelser, der er tilvalgt. Dette fremgår implicit af anvendt regnskabspraksis og af noterne inkluderet fra den højereliggende regnskabsklasse.

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal som minimum indeholde følgende for regnskabsklasse B, C og D samt i koncernregnskabet:

	Regn- skabs- klasse B	Regn- skabs- klasse C og D	Koncern- regn- skab ¹
Indregningsmetoder og målegrundlag for aktiver og forpligtelser, herunder om hvorvidt renter indregnes i kostprisen	X	X	X
Værdiansættelsesmodeller og teknikker for aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi, hvor dagsværdien ikke opgøres på basis af observationer på et aktivt marked (fx investeringsejendomme)	X	X	X
Metoder samt efter hvilket grundlag der foretages op-, ned- og afskrivninger samt op- og nedreguleringer. Herunder skal nævnes:	X	X	X
• Forudsætningerne for den valgte beregningsmetode for finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til kapitalværdi eller amortiseret kostpris • Afskrivningsmetode, skøn over restværdi og brugstid i forbindelse med afskrivning af anlægsaktiver • Afskrivningsperioden for eventuel goodwill skal begrundes			
Metoder for indregning og måling af nettoomsætningen	X	X	X
Metoder for omregning fra fremmed valuta til den valgte monetære enhed	X	X	X
Metoder for sikring af værdien af aktiver og forpligtelser indregnet i balancen samt metoder for sikring af fremtidige pengestrømme	X	X	X
Indregningsmetoderne og målegrundlag anvendt ved virksomhedssammenslutninger	X	X	X
Andelsvirksomheders behandling af efterbetaling fra og tilbagebetaling til andelshavere	X	X	X
Indregningsmetoder og målegrundlag i relation til pengestrømsopgørelsens poster. Herunder skal det oplyses, hvad virksomheden henregner til likvider		X	X
Det skal særskilt oplyses, hvis virksomheden har undladt at udarbejde en pengestrømsopgørelse			
I ledelsesberetningen skal oplyses om de anvendte metoder til opgørelse af nøgletal, der indgår i ledelsesberetningen. I praksis indføres oftest en henvisning til anvendt regnskabspraksis, hvor metoderne medtages i stedet		X	X
Udeladelsen af en koncernvirksomhed fra konsolideringen begrundelsen herfor skal være konkret og fyldestgørende			X

	Regn- skabs- klasse B	Regn- skabs- klasse C og D	Koncern- regn- skab ¹
Hvis der ved konsolideringen af en dattervirksomhed anvendes en anden balancedag end modervirksomhedens			X
Er der mellem de to balancedatoer indtruffet betydningsfulde hændelser, som har haft indflydelse på dattervirksomhedens aktiver og passiver, dens finansielle stilling eller resultat, skal dette forklares			X
Hvis der i koncernregnskabet anvendes andre metoder til indregning og måling end dem, der er anvendt i modervirksomhedens årsrapport, skal dette oplyses samt en konkret og fyldestgørende begrundelse for at anvende andre metoder			X
Hvis virksomheden har benyttet undtagelsen i ÅRL § 114, stk. 2, nr. 4 (erhvervsdrivende moderfond holdes ude af konsolideringen), skal koncernens resultat og egenkapital oplyses			X
Hvis koncernregnskabet indeholder goodwill (positivt forskelsbeløb) eller badwill (negativt forskelsbeløb), skal de resterende positive og negative forskelsbeløb samt metoder, der er anvendt ved opgørelsen, oplyses			X

1) Aflægger virksomheden koncernregnskab, skal redegørelsen for anvendt regnskabspraksis i koncernregnskabet oplyse om koncernen, som om de konsoliderede virksomheder tilsammen var én virksomhed.

I ÅRL-modelregnskabet er der givet eksempler på anvendt regnskabspraksis.

Særligt vedrørende mikrovirksomheder i regnskabsklasse B

Virksomheder, der opfylder betingelserne for at være mikrovirksomheder (B-mikro), kan undlade at medtage en redegørelse for anvendt regnskabspraksis.

3.7.1.2 Ændringer i anvendt regnskabspraksis

En af de grundlæggende forudsætninger for udarbejdelse af årsregnskabet er kontinuitet i anvendt regnskabspraksis fra år til år, hvorfor anvendt regnskabspraksis som udgangspunkt skal være den samme fra regnskabsår til regnskabsår. Anvendt regnskabspraksis må kun ændres, når:

- der herved opnås et mere retvisende billede
- ændringen er nødvendig for at overholde nye regler ved:
 - overgang til ny regnskabsklasse
 - lovændring i henhold til nye standarder, som ERST kræver opfyldt i forbindelse med aflægelse af årsrapporten eller
 - nye standarder.

I praksis kan ændring af koncernforhold samt ændring af ledelsen også begrunde, at der foretages en ændring af anvendt regnskabspraksis.

Som eksempler på ændringer af anvendt regnskabspraksis kan nævnes:

- Ændring i måling af kapitalandele fra kostpris til indre værdi eller dagsværdi
- Ændring i måling af investeringsejendomme fra kostpris til dagsværdi
- Ændring i måling af materielle anlægsaktiver fra kostpris til omvurderet værdi
- Ændring i regnskabsmæssig behandling af udviklingsprojekter fra indregning i resultatopgørelsen til indregning i balancen med afskrivninger over resultatopgørelsen (gælder kun klasse B- og mellemstore C-virksomheder)

Ændring af regnskabspraksis dækker både ændring af principper i indregning, måling og præsentation.

Ændrer virksomheden regnskabspraksis, skal de poster i årsregnskabet, der berøres heraf, ændres i overensstemmelse med den nye praksis for indregning og måling. Effekten af ændringen indregnes direkte på egenkapitalen primo regnskabsåret. Sammenligningstal skal ligeledes ændres i overensstemmelse med den nye praksis. Årsregnskabet skal med andre ord udarbejdes, så det fremstår, som om den nye regnskabspraksis altid har været anvendt.

Ændring af præsentationsvaluta

Ændring af årsregnskabets præsentationsvaluta fra DKK eller EUR til en anden relevant fremmed valuta betragtes på samme måde som en ændring i anvendt regnskabspraksis. For yderligere omtale henvises til afsnit 3.6 *Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregninger*.

Opskrivning af materielle anlægsaktiver til dagsværdi

Ændrer virksomheden indregningsmetoder for at kunne opskrive materielle anlægsaktiver til dagsværdi, indregnes den heraf følgende opskrivning primo ændringsåret direkte på egenkapitalen i posten "Reserver for opskrivning". Sammenligningstal skal ikke tilpasses. Virkningen på udskudt skat af praksisændringen behandles i overensstemmelse med reglerne herom. Der henvises til afsnit 5.4 *Skat i årsregnskabet*.

Nye regnskabsposter

Nye regnskabsposter, der er opstået i løbet af regnskabsåret, skal i årsregnskabet ikke betragtes som en ændring i regnskabspraksis. Der er således tale om en ny regnskabspost, hvor anvendt regnskabspraksis skal fastlægges. Der er ligeledes heller ikke tale om ændringer af anvendt regnskabspraksis ved anvendelse af ny regnskabspraksis på transaktioner, som ikke tidligere har forekommet eller var væsentligt.

Ændring af afskrivningsmetode

Ændring af metode for afskrivning af anlægsaktiver anses derimod ikke for en praksisændring, men for en ændring i et regnskabsmæssigt skøn. For den regnskabsmæssige behandling af ændring i regnskabsmæssige skøn henvises til afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl*.

Eksempel: Er en ændring en ændring af praksis eller en skønsmæssig ændring?

En vognmandsvirksomhed har i årets løb fået nye ejere. Virksomheden har ikke hidtil haft restværdier på vognparken, da man forventede, at den økonomiske levetid svarede til den forventede anvendelsesperiode (brugstiden). De nye ejere vurderer, at bilernes brugstid er kortere end den økonomiske brugstid og opgør derfor en restværdi.

Er det en ændring af praksis?

Løsning

Der er ikke tale om ændring af praksis, men ændring af skøn. Afskrivninger kan ikke "genopskrives" (medmindre virksomheden vælger at opskrive til dagsværdi, jf. ÅRL § 41 og med binding af opskrivningen på egenkapitalen – hvilket fremadrettet medfører årlige reguleringer af opskrivningerne), og bogført værdi ændres derfor ikke (medmindre man vælger at opskrive til dagsværdi jf. ÅRL § 41) – men afskrivningerne bliver mindre fremadrettet.

3.7.1.3 Ændringer i anvendt regnskabspraksis ved ændret regnskabsklasse

Ved ændring i anvendt regnskabspraksis som følge af ændret regnskabsklasse kan virksomheden benytte sig af en række undtagelser, afhængig af regnskabsklasse.

Fra regnskabsklasse A til B

Ved ændring af regnskabsklasse fra A til B kan virksomheden benytte sig af følgende to lempelser:

- Ved indregning af aktiver, der efter reglerne i regnskabsklasse A ikke skulle indregnes eller skulle indregnes til et andet målegrundlag end i regnskabsklasse B, kan aktivets værdi på det forrige års balancedag anses for kostpris. Forrige års indregningsmetode og målegrundlag for aktivet skal oplyses i noterne.
- For de poster i årsregnskabet, som påvirkes af ændringer i indregningsmetoder og målegrundlag, kræves sammenligningstal ikke ændret.

Fra regnskabsklasse A eller B til C

Ved ændring af regnskabsklasse fra A eller B til C kan virksomheden benytte sig af følgende fem lempelser:

- Regnskabsklasse C-virksomheder skal indregne indirekte produktionsomkostninger på bl.a. varelageret, men virksomheden kan nøjes med at gøre dette fra og med det regnskabsår, hvor virksomheden overgår til regnskabsklasse C.
- En tilsvarende lempelse gælder for indregning af udviklingsomkostninger. Det kan således vælges, at disse først indregnes fra og med det regnskabsår, hvor virksomheden overgår til regnskabsklassen for store C-virksomheder.

- Finansielt leasede aktiver indregnes på aftaler, indgået fra og med det regnskabsår, hvor virksomheden overgår til regnskabsklasse C.
- Ligeledes er der alene krav om indregning af igangværende arbejder for fremmed regning efter produktionsmetoden, som er påbegyndt fra og med overgangen til regnskabsklasse C.
- I forlængelse af dette kan man undlade at tilpasse sammenligningstal.

Fra regnskabsklasse B til D

Ved ændring af regnskabsklasse fra B til D kan undtagelserne ikke benyttes.

Fra en højere regnskabsklasse til en lavere regnskabsklasse, fx klasse C til B

Der findes ingen specifikke bestemmelser i ÅRL om, hvordan en virksomhed skal forholde sig, når den rykker fra en højere regnskabsklasse til en lavere. Det er muligt at bibeholde den hidtil anvendte regnskabspraksis efter reglerne om tilvalg af indregningskriterier og målemetoder fra en højere regnskabsklasse. Såfremt denne metode anvendes, skal dette beskrives i afsnittet om anvendt regnskabspraksis. Ændres praksis, fx til undladelse af at aktivere udviklingsprojekter, skal dette ske med tilbagevirkende kraft efter de almindelige regler om ændring af anvendt regnskabspraksis.

Fra IFRS til ÅRL

For virksomheder, der overgår til ÅRL fra en anden regnskabspraksis, fx IFRS, findes regler herom i Bekendtgørelse om overgang til regnskabsaflæggelse efter årsregnskabsloven.

Tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL er begyndelsen på den første periode, for hvilken virksomheden præsenterer sammenligningstal i henhold til ÅRL. Det betyder, at overgangstidspunktet er primo sammenligningsåret. Overgår en virksomhed fra IFRS til ÅRL for årsrapporten for 1. januar-31. december 20x2 betyder det, at regnskabspraksis på en række områder blot skal justeres fra og med den 1. januar 20x1 (starten af sammenligningsåret).

Hovedreglen ved overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL er tilretning med fuldt tilbagevirkende kraft, men med mulighed for at benytte nedenstående undtagelser. Hvis én eller flere af bestemmelserne anvendes, skal der i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis oplyses om, hvilke undtagelser der har været anvendt samt gives en overordnet omtale af, hvordan anvendelsen af disse bestemmelser har påvirket virksomhedens finansielle stilling, indtjening og pengestrømme. Såfremt én eller flere af bestemmelserne anvendes, skal ensartede transaktioner indregnes og måles ensartet.

	Krav jf. ÅRL	Undtagelse jf. bekendtgørelse	PwC's kommentar
Virksomheds-sammen-slutninger	ÅRL tillader ikke indregning af visse aktiver, som kræves indregnet efter IFRS, herunder igangværende forskningsprojekter, eventuelaktiver og forpligtelser.	Virksomheden kan undlade at anvende ÅRL's bestemmelser om virksomhedssammenslutninger for de virksomhedssammenslutninger, der er gennemført forud for tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL. Hvis denne undtagelse anvendes, skal aktiver og forpligtelser, der hidrører fra en virksomhedssammenslutning, men som i henhold til ÅRL's bestemmelser ikke kan indregnes i balancen på tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL, indregnes som en del af goodwill fra virksomhedssammenslutningen.	På tidspunktet for overgang til ÅRL bliver det således muligt at omklassificere de aktiver og forpligtelser, der ikke kan indregnes i balancen efter ÅRL til goodwill.
Valutaomregning af balanceposter fra fremmed valuta til årsrapportens monetære enhed	Under ÅRL anses præsentrationsvalutaen for at være den funktionelle valuta/målevaluta. Under IFRS kan vælges en præsentrationsvaluta uafhængigt af den funktionelle valuta.	Ved omregning af balanceposter fra fremmed valuta til årsrapportens monetære enhed, kan valutakursen på tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL anses for den historiske kostpris. Denne undtagelse finder alene anvendelse for balanceposter, der tidligere blev omregnet til balance-dagens kurs, men som efter ÅRL's bestemmelser skal omregnes til transaktionsdagens kurs.	Undtagelsen er relevant, hvis der efter IFRS har været anvendt en anden præsentrationsvaluta end den funktionelle valuta, hvorved eksempelvis materielle anlægsaktiver erhvervet i den funktionelle valuta omregnes til balance-dagens kurs. Hvis man efter ÅRL fastholder IFRS-præsentrationsvalutaen, vil anlægsaktivet være erhvervet i en fremmed valuta og skal dermed efter lovens almindelige bestemmelser omregnes til transaktionsdagens kurs. Ved tilvalg af undtagelsen anvendes den bogførte værdi af aktivet og dermed valutakursen på overgangsdatoen som indgangsværdi.
Fastlæggelse af kostpris for immaterielle og materielle anlægsaktiver – efter IFRS er der ikke afskrevet på aktiverne	Anlægsaktiver skal afskrives, herunder også goodwill.	Hvis ÅRL's regler om virksomhedssammenslutninger undlades anvendt med tilbagevirkende kraft, skal aktiver og forpligtelser, der hidrører fra en virksomhedssammenslutning – men som i henhold til ÅRL's bestemmelser ikke kan indregnes i balancen på tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL – indregnes som en del af goodwill fra virksomhedssammenslutningen.	Det er muligt at undlade at regulere tilbage i tid vedrørende anlægsaktiver, der ikke under IFRS blev afskrevet, således at disse poster blot afskrives fremadrettet.

	Krav jf. ÅRL	Undtagelse jf. bekendtgørelse	PwC's kommentar
Fastlæggelse af kostpris for immaterielle og materielle anlægsaktiver – efter IFRS er aktiverne målt til dagsværdi	Immaterielle anlægsaktiver skal indregnes til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger.	Virksomheden kan på tidspunktet for overgang til regnskabsaflægning efter ÅRL fastlægge kostprisen for immaterielle og materielle anlægsaktiver, der i henhold til virksomhedens hidtidige regnskabspraksis blev målt til dagsværdi, som dagsværdien opgjort efter virksomhedens hidtidige regnskabspraksis. Uanset undtagelsen skal kostprisen opgjort efter den hidtidige regnskabspraksis danne grundlag for opgørelsen af binding af reserver under egenkapitalen (Reserve for opskrivning).	IFRS giver mulighed for at indregne visse immaterielle aktiver til omvurderet værdi. Det er nu også muligt, at opskrive immaterielle anlægsaktiver efter ÅRL. Immaterielle anlægsaktiver kan dog alene opskrives, hvis de handles på et aktivt marked.

3.7.2 Oplysningskrav

3.7.2.1 ÅRL

Af ÅRL fremgår det, at anvendt regnskabspraksis for alle regnskabelementer skal beskrives i ét samlet afsnit i årsregnskabet. I praksis ses ofte, at anvendt regnskabspraksis placeres samlet før de primære opgørelser (resultatopgørelse, balanceopgørelse, egenkapitalopgørelse samt pengestrømsopgørelse) eller i første eller sidste note til årsregnskabet.

Alternativt kan anvendt regnskabspraksis fordeles til de relevante noter jf. en udtalelse fra ERST. Det kræver dog fortsat, at der laves ét samlet afsnit om anvendt regnskabspraksis, der indeholder generel anvendt regnskabspraksis samtidig med, at der i dette afsnit medtages en oversigt over, i hvilke noter den mere specifikke regnskabspraksis er beskrevet.

Eksempel: Placering/ beskrivelse af anvendt regnskabspraksis

En virksomhed aflægger årsrapport efter ÅRL og påtænker at placere anvendt regnskabspraksis i de relevante noter. Virksomheden påtænker også at udarbejde et indledningsafsnit med generelle bestemmelser om anvendt regnskabspraksis og i den forbindelse også udarbejde en oversigt over, hvilke noter der indeholder anvendt regnskabspraksis.

Efter ÅRL § 53 synes det at fremgå, at anvendt regnskabspraksis skal udformes som ét afsnit, jf. udtrykket ”redegørelsen” i § 53, stk. 2.

Kan virksomheden i henhold til ÅRL vælge at placere anvendt regnskabspraksis i de relevante noter og således undlade at placere anvendt regnskabspraksis i ét samlet afsnit?

Løsning

ERST har udtalt, at den beskrevne fremgangsmåde til at beskrive anvendt regnskabspraksis ikke er i strid med ÅRL § 53. I indledningen til anvendt regnskabspraksis skal der dog være en oversigt over, hvor anvendt regnskabspraksis er placeret.

Efter lovens § 52a skal noterne præsenteres i samme rækkefølge som de poster i resultatopgørelse og balance, det vedrører. Anvendt regnskabspraksis skal i sagens natur følge denne rækkefølge.

Ændres den anvendte regnskabspraksis, skal ændringen begrundes konkret og fyldestgørende i anvendt regnskabspraksis med oplysning om:

- En beskrivelse af ændringen i anvendt regnskabspraksis og beskrivelse af såvel den tidligere gældende som den nye praksis.
- Hvilken indvirkning – herunder så vidt muligt den beløbsmæssige indvirkning, ændringen har på virksomhedens henholdsvis koncernens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat. Både for indeværende års tal og sammenligningstal.
- Skatteeffekten på både årets skat og udskudt skat.

Det anbefales, at omtale af ændringer i anvendt regnskabspraksis beskrives indledningsvist i afsnittet for anvendt regnskabspraksis, fx i et særskilt underafsnit, der tydeliggør overfor regnskabslæser, at virksomheden har foretaget ændringer i regnskabspraksis.

Endvidere skal sammenligningstal tilpasses i resultatopgørelse, balance samt noter. Ved ændring af anvendt regnskabspraksis kan en virksomhed undlade af tilpasse sammenligningstal for 2.-4. foregående regnskabsår i hoved- og nøgletalsoversigten. Undlades tilpasning, skal der gives oplysning om manglende tilpasning i tilknytning til oversigten med en overordnet omtale af, hvilken indvirkning den ændrede regnskabspraksis har på virksomhedens sammenligningstal. For mere information om tilpasning af sammenligningstal i forbindelse med ændring i anvendt regnskabspraksis henvises til afsnit 3.4 *Sammenligningstal*.

Er det undtagelsesvist ikke muligt at opgøre effekten af ændringen af anvendt regnskabspraksis fuldt ud med tilbagevirkende kraft, indarbejdes effekten fra og med det tidligste tidspunkt, hvor dette er muligt. Det kan fx være tilfældet, hvis en ny lovgivning/standard kræver dagsværdimåling af et aktiv, der hidtil har været målt til kostpris, og virksomheden ikke har dagsværdiopgørelser tilbage i tid.

Effekten af udskudt skat

Ved opgørelsen og præsentationen af en ændring af anvendt regnskabspraksis skal der tages hensyn til ændringens indvirkning på udskudt skat. Skatteeffekten skal måles og behandles i overensstemmelse med virksomheden oprindelige anvendte regnskabspraksis for skat. I lighed med den regnskabsmæssige behandling af ændring af regnskabspraksis, skal skatteeffekten af ændringen ligeledes indregnes i egenkapitalen primo.

Indvirkning på det kommende år

Såfremt ændringen udelukkende vurderes at have indvirkning på det kommende regnskabsår, skal dette forklares. Gennemføres flere ændringer af praksis samtidigt, kræver bruttoprincippet, at ændringerne beskrives hver for sig med angivelse af indvirkningen på aktiver, passiver, den finansielle stilling og resultatet samlet set.

Eksempel: Forskellig praksis i koncernselskaber

Et datterselskab i en koncern har en udlejningsejendom, der udlejes til koncernselskaber.

Hvordan vil praksis være?

Løsning

Baseret på, at ÅRL fortolkes med udgangspunkt i IFRS-reglerne, er ejendommen i datterselskabet at anse for en investeringsejendom, som kan måles til dagsværdi efter ÅRL § 38. Dvs. de årlige reguleringer til dagsværdi føres over resultatopgørelsen, og der afskrives ikke.

I koncernregnskabet er ejendommen at anse for en domicilejendom, som ikke kan indregnes efter § 38. Ejendommen skal derfor indregnes efter de almindelige regler for materielle anlægsaktiver §§ 40-43. Dvs. udgangspunktet er indregning til kostpris, og der skal foretages afskrivning på ejendommen over den forventede brugstid under hensyn til forventet restværdi. Ejendommen kan alternativt årligt reguleres til dagsværdi efter § 41, hvor en eventuel opskrivning skal bindes på egenkapitalen under "Reserve for opskrivning".

Reserven skal efter § 58 forklares fra primo til ultimo regnskabsåret, herunder tilgang, tilbageførsel af tidligere års opskrivninger, årets afskrivninger og afgang. Det vil for en virksomhed i regnskabsklasse B betyde, at en egenkapitalopgørelse skal udarbejdes. Efter § 58 skal der også oplyses om den regnskabsmæssige værdi, som ville være indregnet i balancen, hvis opskrivningen ikke var foretaget.

Anvendes indre værdis metode i moderselskabets regnskab på kapitalandelene, skal der ske samme reguleringer af værdien af ejendommen som i koncernregnskabet. Anvendes derimod kostpris i moderselskabets regnskab på kapitalandelene, opstår en forskel mellem egenkapitalen i moderselskabsregnskabet og egenkapitalen i koncernregnskabet.

3.7.2.2 IFRS

Beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis er en del af noterne efter IFRS. Det tillades, at anvendt regnskabspraksis kan præsenteres adskilt, således at beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis præsenteres i de noter, hvor der i øvrigt gives oplysninger om de pågældende regnskabsposter. Denne praksis har vundet indpas hos flere børsnoterede virksomheder de seneste år for at forbedre læsevenligheden og forståelsen af årsrapporten.

Oplysning om anvendt regnskabspraksis er særlig relevant for regnskabsbrugere, hvis den er valgt blandt flere tilladte alternativer. Nogle standarder kræver direkte, at der oplyses om ledelsens valg mellem flere tilladte alternativer. Det er eksempelvis tilfældet i IAS 16, der kræver oplysning om, hvilket målegrundlag (historisk kostpris eller dagsværdi), der er anvendt for hver kategori af anlægsaktiver, ligesom IFRS 7 kræver angivelse af, om finansielle instrumenter, omfattet af IFRS 9, indregnes på handelstidspunktet eller afviklingstidspunktet.

I noten for anvendt regnskabspraksis skal der redegøres for væsentlig regnskabspraksis. Ledelsen skal her redegøre for de valg/vurderinger, virksomheden har foretaget ved implementeringen af regnskabspraksis, der påvirker det aflagte regnskab væsentligt. Som eksempler på denne type af valg/vurderinger kan nævnes:

- Valg i forbindelse med afgrænsning af omkostningsbase for IPO
- Kriterier, efter hvilke virksomheden afgør, om en ejendom er en investeringsejendom, en domicilejendom eller et varelager
- Kriterier, efter hvilke virksomheden afgør, om udviklingsomkostninger kvalificerer sig til aktivering.

Internationale regnskabsstandarder regulerer ikke ledelsesberetningen og dermed ikke hoved- og nøgletalsoversigten. Der er derfor ikke krav om tilretning af hoved- og nøgletal i overensstemmelse med den nye regnskabspraksis. Dette er dog krævet for første sammenligningsår efter ÅRL, jf. afsnit 3.7.2.1 ÅRL.

IAS 1 kræver tilmed, at balancen indeholder to års sammenligningstal (sammenligningsåret samt primo sammenligningsåret), når virksomheden foretager ændring af regnskabspraksis, retter fejl eller ændrer klassifikation med tilbagevirkende kraft, forudsat den beløbsmæssige indvirkning på den finansielle stilling er væsentlig. Se afsnit 3.4 *Sammenligningstal* for mere om dette emne.

Når regnskabspraksis ændres, skal der gives en redegørelse for ændringerne. Redegørelsen skal også gives, hvis ændringen vurderes alene at få væsentlig virkning på virksomhedens aktiver og forpligtelser, egenkapital, finansielle stilling, resultat eller pengestrømme i efterfølgende år.

Redegørelsen skal oplyse om ændringer i anvendt regnskabspraksis i forhold til forrige regnskabsår og skal som minimum omfatte disse punkter pr. praksisændring:

- En beskrivelse af praksisændringen
- En begrundelse for årsagen til, at den nye anvendte regnskabspraksis giver pålidelig og mere relevant information
- Den beløbsmæssige indvirkning, som ændringen har på virksomhedens aktiver, forpligtelser, dens finansielle stilling, resultat og pengestrømme, angivet pr. regnskabspost
- Den beløbsmæssige indvirkning på indtjening og udvandet indtjening pr. aktie, hvis oplysningen i øvrigt er krævet
- Den beløbsmæssige indvirkning på regnskabsperioder forud for de, som præsenteres
- Begrænsninger med hensyn til muligheden for at indarbejde praksisændringen med tilbagevirkende kraft.

Ovennævnte krav kan som udgangspunkt kun fraviges, når de er umulige at opfylde, fordi de nødvendige informationer ikke er til stede. Der skal i så fald oplyses omstændighederne for, hvorfor dette ikke er muligt. Der skal gives en beskrivelse af, hvordan og hvornår ændringen i anvendt regnskabspraksis er gennemført.

Ud over gennemførte ændringer skal der også oplyses om vedtagne, men endnu ikke ikrafttrådte standarder og fortolkningsbidrag, som er relevante for virksomheden. Herunder skal kendte eller rimeligt sandsynlige effekter på virksomhedens regnskab angives.

Der henvises til vores IFRS-modelregnskab, note 26 for yderligere om ændringer i anvendt regnskabspraksis.

3.8 Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl

Bestemmelser om ændring i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl findes i Årsregnskabsloven ("ÅRL") §§ 49, 52, 54 og 95 samt IAS 1 og IAS 8.

3.8.1 Definition

3.8.1.1 Regnskabsmæssige skøn

ÅRL indeholder ingen definition af regnskabsmæssige skøn. Af IAS 8 fremgår det derimod, at som følge af usikkerheder, der er forbundet med forretningsaktiviteter, kan mange poster i årsregnskabet ikke måles nøjagtigt. En virksomhed kan således have brug for regnskabsmæssige skøn for nogle poster ved anvendelse af dennes anvendte regnskabspraksis. IAS 8 definerer regnskabsmæssige skøn som vurderinger og antagelser, der foretages ud fra den viden, som ledelsen har tilgængelig på tidspunktet for udarbejdelsen af regnskabet, for at kunne anvende den valgte regnskabspraksis, når en post ikke kan måles præcist.

Eksempelvis kan følgende regnskabsmæssige forhold kræve anvendelse af skøn:

- Størrelsen af forventede tab på tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser
- Størrelsen af forventede tab ved nedskrivning af varebeholdninger til nettorealisationsværdi
- Den forventede brugstid og dermed afskrivningsperioden for materielle og immaterielle anlægsaktiver
- Valg af afskrivningsmetode for materielle og immaterielle anlægsaktiver
- Størrelsen af garantiforpligtelser
- Kunders udnyttelse af returneringsrettigheder
- Størrelsen af en aktuarmæssigt opgjort pensionsforpligtelse
- Måling af et udskudt skatteaktiv.

I efterfølgende perioder kan det blive nødvendigt at foretage ændring til disse foretagne regnskabsmæssige skøn, fordi der sker ændringer i de forhold, der lå til grund for skønnene i form af indvundne erfaringer, yderligere information eller indtrufne begivenheder. Disse ændringer vil skulle behandles efter de beskrevne regler i afsnit 3.8.2.1 *Regnskabsmæssig behandling af ændringer af skøn*.

Regnskabsmæssige skøn vs. rettelse af fejl

Hvis en virksomhed på et senere tidspunkt som følge af mere erfaring bliver bedre til at skønne, er det udtryk for et nyt skøn og ikke en rettelse af fejl. Det kan også forekomme, at man på et senere tidspunkt konstaterer, at fx resultatet af en retssag blev anderledes end tidligere skønnet. I dette tilfælde vil der normalt heller ikke være tale om en fejl, da virksomheden har fået nye oplysninger, som giver mulighed for et bedre skøn. Fejl er således noget, som var fejlagtigt allerede på det tidspunkt, da skønnet blev udøvet, mens et ændret regnskabsmæssigt skøn hidrører fra efterfølgende ændringer i de forudsætninger, som skønnet hvilede på. I tilfælde af, at der laves fejl i forbindelse med udøvelsen af skønnet – fx at en virksomhed har anvendt en forkert afskrivningsprocent eller fejlagtigt ikke har indsat en restværdi på materielle anlægsaktiver – er der derimod tale om en væsentlig fejl, som skal rettes efter reglerne om fejlrettelser, jf. afsnit 3.8.2.2 *Regnskabsmæssig behandling af rettelser af fejl*.

Nedenstående eksempler afspejler forskellen på et regnskabsmæssig skøn og en væsentlig fejl:

Eksempel: Ændring af skøn

En virksomhed har i år 20x1 købt en maskine, som vurderes at kunne producere 100.000 enheder i brugstiden, og man forventer at producere 20.000 enheder pr. år.

I år 20x2 øges produktionen ved at gå i toholdsdrift – og man forventer nu at producere 40.000 enheder i 20x2, og afskrivningsperioden ændres som følge heraf.

Hvordan påvirker det regnskabet?

Løsning

Som følge af den øgede produktionsbelastning afkortes afskrivningsperioden fra fem år til tre år. Afskrivningerne i år 20x1 er uændrede, men fra tidspunktet i 20x2, hvor toholdsdrift iværksættes, afkortes afskrivningsperioden, og afskrivningerne forøges.

I regnskabet forklares, at brugsperioden er reduceret fra fem år til tre år som følge af den øgede produktion, og man anfører indvirkningen af det ændrede skøn på regnskabet jf. ÅRL § 54.

Eksempel: Er en manglende indregning af earn-out en fejl eller et skøn?

I forbindelse med et virksomhedskøb indgås en earn-out, som giver sælger en trinvis øget pris, hvis givne omsætningsvækstmål opnås.

Earn-ouden er ikke indarbejdet i købesumsallokeringen.

I år 20x2 konstateres, at der skal betales DKK 1 mio. til sælger.

Er der tale om en fejl eller et skøn?

Løsning

Det afhænger af de helt konkrete forhold. Hvis ledelsen ud fra forventningerne og deres bedste skøn på købstidspunktet vurderer, at de ikke forventer, at earn-ouden udløses, har ledelsen foretaget det bedst mulige skøn og derfor vurderet, at værdien er nul.

Hvis ledelsen ikke har udøvet skønnet og dermed ikke har vurderet forholdet, er der tale om en fejl. Er forventningerne i 20x1 og 20x2 ens og beløbet væsentligt, korrigeres sammenligningstallene i 20x2 regnskabet. Er grundlaget for earn-out beregningen i 20x2 derimod anderledes end de forventninger, ledelsen havde på købstidspunktet, må det konkret vurderes, hvor stor en del af earn-ouden, som er en fejl, der skal henføres til købesumsallokeringen og hvor meget, der vedrører ændrede skøn.

Regnskabsmæssige skøn vs. ændring i anvendt regnskabspraksis

Vurderingen af, om der er tale om ændring af et regnskabsmæssigt skøn eller ændring i anvendt regnskabspraksis, kan ligeledes være vanskelig. Sondringen er imidlertid vigtig, idet ændringen skal behandles forskelligt. I lovforarbejderne anføres, at ændring i regnskabsmæssige skøn adskiller sig fra ændring i anvendt regnskabspraksis ved, at ændring af skøn foretages indenfor rammerne af den anvendte regnskabspraksis. Såfremt virksomheden i enkeltstående tilfælde er i tvivl, skal forholdet behandles som en skønsændring. Se endvidere afsnit 3.7 Anvendt regnskabspraksis og rettelser heri.

3.8.1.2 Væsentlige fejl

Mens ændring af regnskabsmæssige skøn omfatter ændring i ledelsens vurdering og antagelse om det mest sandsynlige udfald som led i måling af en regnskabspost baseret på den anvendte regnskabspraksis, skyldes fejl ifølge IAS 8 forsætlig eller utilsigtet misbrug af eller tilsidesættelse af information, der eksisterer på regnskabsudarbejdelsestidspunktet og bør være anvendt ved udarbejdelse af årsrapporten. Regnskabsmæssige fejl hidrører fra misforståelser, regnefejl, misfortolkning af det faktiske forhold, besvigelser, misfortolkning af regelsættet eller lignende forhold.

Som eksempler på fejl kan nævnes:

- Over- eller undervurdering af regnskabsposter, fx nettoomsætning som følge af en systematisk fejl i virksomhedens it-systemer eller som følge af besvigelser
- Afskrivning af materielle anlægsaktiver med en fejlagtig afskrivningsprocent i forhold til fastlagte skøn over brugstiden
- Manglende indregning af en værdipapirbeholdning som følge af en forglemmelse
- Fejl i matematiske modeller ved opgørelse af pensions- eller garantiforpligtelser.

I praksis vil man typisk opdage fejl, der vedrører en eller flere tidligere perioder, i allerede godkendte regnskaber. Behandlingen af disse regnskabsmæssigt afhænger af væsentligheden af fejlene. Se endvidere afsnit 3.8.2.2 *Regnskabsmæssig behandling af rettelser af fejl*.

Om begrebet *væsentlige fejl* fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at væsentlige fejl omfatter alle de fejl, som kan påvirke regnskabsbrugernes beslutningstagen. Dette omfatter ikke alene de fejl, som bevirker, at regnskabet ikke giver et retvisende billede, herunder fundamentale fejl, men også andre fejl, som kan medføre ændringer i regnskabsbrugerens beslutningstagen. Størrelse af fejlen samt arten af fejlen, eller en kombination heraf, kan ifølge IAS 8 være en afgørende faktor ved vurderingen af, om en fejl er væsentligt. En *uvæsentlig* fejl er negativt afgrænset fra væsentlige fejl som fejl, der ikke er væsentlige.

PwC's opfattelse

Afsløring af besvigelser vil ofte have en negativ indvirkning på vurdering af en virksomheds finansielle stilling og dermed en negativ effekt på aktiekursen for en børsnoteret virksomhed. Afsløres en sådan besvigelse efter balancedagen, er spørgsmålet, hvorledes dette skal behandles hos en virksomhed, der har købt aktier i den pågældende virksomhed og dermed kan siges at have opgjort dagsværdien for højt på balancedagen. Det er PwC's opfattelse, at afsløring af besvigelser skal behandles som en efterfølgende begivenhed. På balancedagen har den handlede kurs været udtryk for det bedste bud på værdien af virksomheden, idet der i markedet må antages at være handlet på grundlag af offentliggjort information.

3.8.2 Regnskabsmæssig behandling

3.8.2.1 Regnskabsmæssig behandling af ændringer af skøn

En virksomhed skal indregne effekten af en ændring i et regnskabsmæssigt skøn fremadrettet – dvs. fra datoen for ændringen. Den regnskabsmæssige behandling af ændring af et regnskabsmæssigt skøn behandles på samme måde som indregningen af det oprindelige skøn. Rent praktisk betyder det, at virksomheden justerer den regnskabsmæssige værdi af posterne med skønnet i ændringsperioden.

Ændring af et skøn, der oprindeligt påvirkede resultatopgørelsen, skal derfor indgå i resultatopgørelsen. Er der fx i et tidligere regnskabsår foretaget en nedskrivning, som i indeværende regnskabsår viser sig at være ubegrundet, skal nedskrivningen tilbageføres over resultatopgørelsen i indeværende år. Samme tilgang gælder for ændringer af tidligere skøn, der har haft betydning for egenkapitalen, aktiver eller passiver. Her skal reguleringen tilsvarende indgå i disse poster. Ændringen skal klassificeres under den/de poster og funktioner, som den vedrører. Ændringen skal altså ikke vises som særskilte poster, men indgår under den aktivitet eller funktion, som det oprindelige skøn vedrørte. Sammenligningstal skal ikke tilpasses.

Særligt vedrørende afskrivninger

Afskrivninger, der er foretaget i tidligere år, må ikke tilbageføres. Afskrivningerne i indeværende og fremtidige regnskabsår skal i stedet tilpasses med det ændrede skøn. Vurderes det fx, at brugstiden for et materielt anlægsaktiv er mindre end oprindeligt skønnet, skal afskrivningerne i indeværende og fremtidige perioder baseres på den ændrede forventede brugstid, således at den regnskabsmæssige værdi ved brugstidens ophør svarer til den forventede. I det angivne eksempel vil de fremtidige afskrivninger af det pågældende aktiv dermed blive forøget. En forkortelse af afskrivningsperioden kan dog i sig selv være en indikator for, at der er indtruffet et nedskrivningsbehov, og aktivet dermed skal nedskrives. Se endvidere afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")*.

3.8.2.2 Regnskabsmæssig behandling af rettelser af fejl

Rettelse af en væsentlig fejl i årsrapporten for et tidligere regnskabsår skal behandles på samme måde som en ændring af anvendt regnskabspraksis, jf. afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri*. Det vil sige, at den beløbsmæssige nettoeffekt af alle væsentlige fejl skal indregnes direkte i egenkapitalen primo – og sammenligningstallene for tidligere år skal tilpasses. Rettelse af væsentlige fejl skal derfor korrigeres bagudrettet.

Uvæsentlige fejl rettes på samme måde som et ændret regnskabsmæssigt skøn og rettes således kun i det år, hvor fejlen opdages samt i de efterfølgende år.

Der er ikke længere krav om medtagelse af en egenkapitalopgørelse for klasse B-virksomheder under ÅRL, men loven kræver imidlertid oplysning om effekten af rettelse af væsentlige fejl, der med fordel kan medtages i afsnittet om anvendt regnskabspraksis i overensstemmelse med afsnit 3.8.3 *Præsentation*.

Loven kræver tilpasning af sammenligningstal på samme måde som ved praksisændringer. Det kan imidlertid forekomme, at det ikke er praktisk muligt fuldt ud at opgøre effekten ved begyndelsen af sammenligningsåret. I disse tilfælde må tilpasningen foretages så langt tilbage i tid, som det er muligt.

3.8.3 Præsentation

3.8.3.1 Ændring af regnskabsmæssige skøn

Ændres regnskabsmæssige skøn, skal de ændrede skøn forklares, ligesom den beløbsmæssige indvirkning på aktiver, passiver, den finansielle stilling og resultatet så vidt muligt skal oplyses. Disse oplysninger kan mest hensigtsmæssigt gives i afsnittet om anvendt regnskabspraksis eller i noterne til de af ændringen berørte poster.

Herudover skal virksomheder i regnskabsklasse C og D forklare indtægter og omkostninger, der hidrører fra ændring af regnskabsmæssige skøn.

3.8.3.2 Rettelse af væsentlige fejl

Ligesom for ændring af regnskabsmæssige skøn kræver ÅRL, at væsentlige fejl forklares, og at der gives oplysning om beløbsmæssig indvirkning af fejlen. Ved opgørelsen og præsentation skal der tages hensyn til skatteeffekten af korrektionen.

Derudover kræves i ÅRL i overensstemmelse med IAS 8, at oplysningerne indeholder:

- En beskrivelse af arten af de rettede fejl
- Den beløbsmæssige indvirkning specificeret pr. regnskabspost for alle de regnskabsår, der er medtaget i årsregnskabet
- Indvirkningen på indtjening pr. aktie, hvis virksomheden oplyser dette nøgletal (kun IFRS)
- Den beløbsmæssige andel af korrektionen, som vedrører regnskabsår, der ligger forud for de regnskabsår, sammenligningstallene omfatter
- At der er foretaget tilpasning af sammenligningstallene for tidligere år eller oplysning om årsagen til begrænsninger i muligheden for at rette fejl fuldt ud med tilbagevirkende kraft.

Oplysningerne kan placeres i anvendt regnskabspraksis eller i noterne.

3.8.2.3 Ændringer af IFRS-standarderne

I IAS 1 og IAS 8 har IASB vedtaget en ændring vedrørende definitionen på væsentlighed. Her i forslaget defineres væsentlighed således:

"Oplysninger er væsentlige, hvis udeladelse, fejlagtig angivelse eller tilsløring, med rimelighed kan forventes at påvirke beslutninger, som de primære regnskabsbrugere af en bestemt virksomheds årsrapporter foretager på grundlag af disse årsrapporter".

Det vigtigste nye forhold ved definitionen:

- *"Tilsløring"* er en ny tilføjelse til definitionen, da tilsløring har samme effekt for regnskabsbrugers beslutningsgrundlag som udeladelse og fejlagtig angivelse.
- *"Med rimelighed kan forventes at påvirke"* er en stramning i forhold til den eksisterende definition *"kan påvirke"*, som IASB vurderer er for bred.
- *"De primære regnskabsbrugere"* er også en skærpelse i forhold til den brede kreds af regnskabsbrugere i den nuværende definition. De primære regnskabsbrugere er nuværende og potentielle investorer, långivere og andre kreditorer, der har en forståelse for virksomheden, og som analyserer oplysningerne grundigt.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2020 eller senere.

3.9 Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporter og delårsrapporter

De tidsmæssige rammer for aflæggelse, indsendelse og offentliggørelse af årsrapporten er behandlet i ÅRL §§ 138-158 samt indsendelsesbekendtgørelsen.

Selskaber og erhvervsdrivende fonde samt virksomheder omfattet af lov om visse erhvervsdrivende virksomheder (fx visse interessentskaber og kommanditselskaber) og virksomheder, som frivilligt aflægger årsrapport efter ÅRL, skal indberette deres årsrapport digitalt.

Endvidere skal følgende indberette årsrapporter:

- filialer, skal indberette årsrapporten for den ejervirksomhed, som de indgår i
- underkoncerner, som undlader at udarbejde koncernregnskab, skal indberette det overliggende koncernregnskab – uanset om det er et dansk eller et udenlandsk koncernregnskab
- fonde, der benytter muligheden for at udarbejde koncernregnskab i et datterselskab, skal indberette koncernregnskabet for datterselskabet.

ERST offentliggør årsrapporten og andre digitalt indberettede dokumenter straks efter, indberetningen er foretaget.

3.9.1 *De tidsmæssige rammer for udarbejdelse af årsrapporten*

I Danmark sker offentliggørelse af årsrapporter ved digital indberetning til ERST. Indtil den 1. januar 2016 var det muligt i nogle situationer at indberette nogle få virksomheders årsrapporter på papir, men efter dette tidspunkt skal alle årsrapporter med undtagelse af likvidationsregnskaber indberettes digitalt.

Årsrapporten skal indberettes digitalt uden ugrundet ophold efter godkendelse og senest, så den er modtaget fem måneder efter udløbet af regnskabsåret. For børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber (klasse D) er indberetningsfristen imidlertid kun fire måneder. Ved ugrundet ophold forstås alene de ekspeditionsdage, der er nødvendige efter årsrapportens godkendelse til at foretage den digitale indberetning.

Fristerne for indberetning for forskellige udvalgte regnskabsår fremgår af efterfølgende tabel. Der skal tages hensyn til, om fristerne udløber i en weekend eller på en helligdag og derved udskydes til den kommende hverdag.

Frist for modtagelse af årsrapport i ERST

Regnskabsår	Regnskabsklasse B og C	Regnskabsklasse D
01.10.17-30.09.18	28.02.19	31.01.19
01.01.18-31.12.18	31.05.19	30.04.19
01.04.18-31.03.19	02.09.19	31.07.19
01.07.18-30.06.19	02.12.19	31.10.19

Virksomheder med begrænset ansvar, der er omfattet af lov om visse erhvervsdrivende virksomheder og aflægger årsrapport efter regnskabsklasse A, men som frivilligt vælger at udarbejde og indberette en årsrapport, er tillige underlagt en indsendelsesfrist på fem måneder.

Inden årsrapporten kan indberettes, skal den for selskaber godkendes på generalforsamlingen, og for erhvervsdrivende fonde skal årsrapporten være godkendt på et bestyrelsesmøde. Godkendelser skal ske i så god tid, at tidsfristen for indberetning til ERST kan opfyldes. Efter selskabsloven skal årsrapporten i kapitalselskaber være tilgængelig senest to uger før generalforsamlingens afholdelse. For børsnoterede virksomheder gælder, at årsrapporten skal være tilgængelig senest tre uger inden generalforsamlingen. I ikke-børsnoterede kapitalselskaber (aktie-, anparts- og partnerselskaber) kan kapitalejerne imidlertid i enighed træffe beslutning om fravigelse af 2-ugers reglen.

Det er virksomhedens ledelse, der er ansvarlig for, at årsrapporter indberettes og modtages i ERST. Dette gælder også, selvom opgaven uddelegeres. I kapitalselskaber skal dirigenten underskrive årsrapporten og derved sikre sig, at årsrapporten er godkendt af virksomhedens ledelsesorganer i overensstemmelse med lovgivningen og vedtægterne. Revisor skal tillige have underskrevet årsrapporten, såfremt årsrapporten er forsynet med en erklæring fra revisor. Virksomheden skal altid opbevare et fuldt underskrevet eksemplar af årsrapporten.

For krav til underskrifter af digitale årsrapporter se afsnit 3.9.7 *Underskriftsforhold*. Virksomheden skal altid opbevare et fuldt underskrevet eksemplar af årsrapporten.

Overskridelse af indberetningsfristen

Overskrides fristerne for indberetning, sender ERST et påkrav til virksomheden, hvori der rykkes for indberetning af årsrapporten. Dette påkrav fremsendes digitalt til virksomhedens digitale postkasse. Virksomheden får i påkravsbrevet en frist på otte hverdage fra påkravets datering til at indberette årsrapporten. Indberettes årsrapporten inden for denne frist, undgår virksomhedens ledelse at blive pålagt afgift ved for sen indberetning. Indberettes årsrapporten ikke inden for fire uger fra påkravets datering, kan ERST oversende virksomheden til skifteretten med henblik på tvangsopløsning.

Overskrides fristen på otte hverdage fra ERST's påkrav, ifalder de enkelte medlemmer af virksomhedens øverste ledelse (typisk bestyrelsen) en afgift. Afgiftens størrelse afhænger af fristoverskridelsens omfang.

Afgiften beregnes fra udløbet af indsendelsesfristen, dvs. fra fem måneder efter regnskabsårets afslutning (fire måneder for børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber). Afgiften pålægges hvert medlem af virksomhedens øverste ledelse (henholdsvis hver filialbestyrer i filialer).

Afgiften udgør pr. ledelsesmedlem:

- DKK 500 for 1. påbegyndte måned
- DKK 2.000 i alt for 2. påbegyndte måned
- DKK 3.000 i alt for 3. påbegyndte måned.

Afgiften kan højst udgøre DKK 3.000 pr. ledelsesmedlem.

Afgiftssatserne skal forstås, så den maksimale sats udgør DKK 3.000 pr. ledelsesmedlem pr. selskab. Det betyder, at i en større koncern, hvor mange selskaber indberetter årsrapport for sent til ERST, risikeres det, at ledelsesmedlemmerne påføres store omkostninger, såfremt ledelsesmedlemmerne fx er bestyrelsesmedlemmer i mange selskaber.

Indberettes årsrapporten ikke inden for fire uger fra påkravets datering, kan ERST oversende virksomheden til skifteretten med henblik på tvangsopløsning. For regnskabspligtige interessentskaber, kommanditselskaber og filialer kan ERST slette den pågældende virksomhed i styrelsens register uden yderligere varsel. ERST oplyser i påkravsbrevet datoen for, hvornår virksomheden oversendes til tvangsopløsning.

Virksomheder i likvidation, rekonstruktion eller under konkurs

Virksomheder, som er under solvent likvidation, skal fortsætte med at indsende årsrapporten efter ovennævnte retningslinjer, indtil likvidationen er afsluttet ved opløsning af virksomheden. Virksomheden har dog mulighed for at forlænge likvidationsperioden, jf. nedenfor.

For virksomheder, der er under rekonstruktionsbehandling efter konkursloven, gælder ovennævnte bestemmelser som udgangspunkt også. ERST kan dog tillade, at årsrapporten først indsendes, så den modtages hos ERST senest en måned efter rekonstruktionsbehandlingens ophør. På den måde undgår en virksomhed i rekonstruktion at skulle indsende en årsrapport i selve rekonstruktionsperioden.

Virksomheder, som er under konkursbehandling, skal ikke indsende en årsrapport til ERST. Genoptages virksomheden, skal den indsende årsrapporter for den manglende periode eller indsende en revideret åbningsbalance pr. datoen for konkursbehandlingens ophør, så årsrapporterne eller åbningsbalancen er modtaget senest en måned efter konkursbehandlingens ophør.

Er en virksomhed opløst i årets løb, fx ved solvent likvidation eller ved betalingserklæring, jf. SEL § 216, skal der ikke udarbejdes årsrapport for den del af regnskabsåret, hvor virksomheden var i aktivitet. Er virksomheden opløst efter udløbet af et regnskabsår, fritages virksomheden også for at indlevere årsrapporten for det regnskabsår, der er udløbet. Hvis opløsningen er sket ved en solvent likvidation efter selskabsloven, skal likvidator udarbejde og indsende et likvidationsregnskab, der skal udarbejdes i overensstemmelse med ÅRL's regler. I tilfælde, hvor virksomheden er opløst ved likvidation efter udløbet af et regnskabsår – men inden udløb af indberetningsfristen for årsrapporten – kan virksomheden undlade at indsende årsrapport for det senest afsluttede år, forudsat likvidationsregnskabet er indsendt inden udløbet af indberetningsfristen for årsrapporten. I en sådan situation omfatter likvidationsperioden tiden fra den seneste årsrapport, indtil likvidationsregnskabet afsluttes.

Er likvidationen ikke afsluttet inden indberetningsfristens udløb, er selskabet ikke undtaget fra at udarbejde og indberette en årsrapport for det senest afsluttede regnskabsår.

Likvidationsregnskaber er ikke omfattet af indsendelsesbekendtgørelsen. De skal indsendes som bilag til anmeldelsen om likvidationens afslutning og kan indberettes digitalt via www.virk.dk eller indberet@erst.dk eller indsendes på papir til ERST's adresse.

Foruden ovennævnte tilfælde med virksomheder under likvidation, rekonstruktionsbehandling eller frivillig opløsning kan der som udgangspunkt ikke indhentes dispensation i forhold til angivne tidsfrister.

Henvisning til andre årsrapporter

Såfremt et dansk mellemholdingselskab undlader at indsende koncernregnskab under henvisning til ÅRL § 112, skal selskabet sammen med sin egen årsrapport bl.a. indberette koncernregnskabet for den modervirksomhed, hvori mellemholdingselskabet indgår. Indberetningen skal ske digitalt. Når koncernregnskabet er udarbejdet for et dansk moderselskab, kan henvisningen til koncernregnskabet ske ved i indberetningen at henvise til XBRL-indberetningen for moderselskabet, hvor koncernregnskabet findes. Hvis koncernregnskabet er udarbejdet af et udenlandsk selskab, skal indberetningen ske digitalt ved at uploade en pdf-fil for det udenlandske koncernregnskab samtidig med den digitale indberetning af virksomhedens årsrapport.

For at kunne henvise til det overliggende koncernregnskab er det et krav, at koncernregnskabet er revideret, og at regnskabet indeholder en konsolideret ledelsesberetning.

Erhvervsdrivende fonde, der undlader at udarbejde koncernregnskab under henvisning til ÅRL § 111, stk. 3, skal uploade koncernregnskabet, der udarbejdes i det underliggende selskab.

Når loven tillader, at informationer, der som udgangspunkt skal gives i årsrapporten, som alternativ kan placeres i andre dokumenter end årsrapporten eller på virksomhedens hjemmeside, skal disse oplysninger eller redegørelser være tilgængelige for regnskabsbrugerne på det tidspunkt, hvor årsrapporten offentliggøres.

Dette gælder fx redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a, redegørelse for det underrepræsenterede køn, jf. ÅRL § 99 b, redegørelse for virksomhedsledelse, jf. ÅRL § 107 b og c, redegørelse for god fondsledelse, jf. ÅRL § 77 a samt redegørelse for udelingspolitik, jf. ÅRL § 77 b.

Filialer

Filialbestyrerne for en filial, der er registreret hos ERST som filial af en udenlandsk virksomhed, skal indberette den udenlandske virksomheds reviderede årsrapport, så den er modtaget hos ERST senest fem måneder efter regnskabsårets afslutning. Der kan ikke dispenseres fra fristen. Filialens eget regnskab kan ikke indsendes i stedet for regnskabet for den udenlandske virksomhed. Det indberettede årsregnskab skal i det mindste foreligge således, som den er udarbejdet og offentliggjort efter reglerne i den stat, som virksomheden henhører under. Årsrapporten for en udenlandsk virksomhed, der henhører under lovgivningen i et EU-/EØS-land, kan indberettes i urevideret stand, hvis revision er undladt i overensstemmelse med den lovgivning, der gælder for virksomheden i det pågældende EU-/EØS-land. Det betyder samtidig, at hvis man fx indberetter årsrapporten for et amerikansk hovedselskab af filialen, skal en sådan årsrapport altid være revideret af personer, som er autoriseret til at foretage revision i det pågældende land. Indberetningen skal foretages digitalt.

Hvis årsrapporten for det amerikanske selskab derimod ikke er revideret, overholdes kravene ikke, og filialbestyrerne bør overveje omdannelse af filialen til et selskab, da der ellers er risiko for, at filialen opløses.

Filialens egen årsrapport hverken kan eller skal indsendes til ERST.

Afgiftsbestemmelserne gældende for danske selskaber finder ligeledes anvendelse ved for sen indberetning af udenlandske virksomheders regnskaber.

I praksis kan der opstå vanskeligheder i forbindelse med indberetning af årsregnskabet for ejervirksomheden. Det skyldes, at indsendelsesfristerne for det pågældende årsregnskab i hjemlandet ofte er længere end de fem måneder, som er fristen for indsendelse af årsregnskabet til ERST. ÅRL indeholder ingen dispensationsmuligheder, så hvis dette krav kun vanskeligt kan opfyldes, bør det overvejes, om filialen skal omdannes til et selskab. I så fald er den danske ledelse selv herre over færdiggørelsen af selskabets årsregnskab.

Sprogkrav

Årsrapporter, der skal indberettes til ERST, skal som udgangspunkt udarbejdes på dansk. Det er imidlertid blevet muligt for danske selskaber at aflægge årsrapporten på engelsk, hvis det vel at mærke besluttet af generalforsamlingen og indarbejdes i vedtægterne. Sker det ikke, er sproget kravet fortsat dansk.

Virksomhederne kan altid udarbejde en tosproget årsrapport, hvor det af generalforsamlingen valgte sprog – dansk eller engelsk – altid skal være det ene sprog. Det valgte sprog vil i tvivlstilfælde altid være den gældende version.

Kravet om dansk (eller engelsk) affattelse gælder dog ikke for følgende dokumenter, som kan indsendes på et hvilket som helst sprog:

- Udenlandske modervirksomheders koncernregnskaber, som indberettes til ERST i henhold til ÅRL's § 112 (udenlandske moderkoncerner)
- Udenlandske virksomheders årsrapporter, som indberettes til ERST i henhold til ÅRL's § 143 (filialer)
- Udenlandske årsrapporter mv., som indberettes til ERST sammen med undtagelseserklæringer i henhold til ÅRL § 146.

Uanfægtet ovenstående undtagelser kan ERST altid efterfølgende forlange en bekræftet oversættelse (typisk til engelsk, dansk eller et nordisk sprog).

For børsnoterede virksomheder afhænger sprogkravene af de krav, som forefindes i det land, hvor den pågældende virksomhed har noteret aktier/gældsinstrumenter.

Virksomheder, som har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et eller flere EU-/EØS-lande, skal indberette årsrapporter og andre dokumenter, der skal indberettes til ERST efter ÅRL, på et eller flere sprog.

Virksomheder, som både har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked her i landet og i et eller flere andre EU-/EØS-lande, skal indberette årsrapporter mv. på dansk eller engelsk, hvis det er valgt som årsrapportsprog. Endvidere skal disse virksomheder indberette årsrapporter mv. på et sprog, som accepteres af den kompetente myndighed i det eller de pågældende lande.

Virksomheder, som alene har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et eller flere andre EU-/EØS-lande, skal indberette årsrapporter mv. på dansk eller engelsk eller på et sprog, der accepteres af den kompetente myndighed i det eller de pågældende lande. Indberettes årsrapporter mv. efter 1. pkt. på et andet sprog end dansk eller engelsk, skal disse virksomheder endvidere indberette årsrapporter mv. på dansk eller engelsk.

Virksomheder, som har gældsinstrumenter optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land med en pålydende værdi, der udgør mindst EUR 100.000 pr. enhed, skal indberette årsrapporter mv. på engelsk eller på dansk, hvis dansk accepteres af den kompetente myndighed i det eller de pågældende lande.

3.9.2 To indberetningsløsninger – Regnskab Basis og Regnskab Special

ERST stiller via det såkaldte Regnskab 2.0 to løsninger til rådighed for digital indberetning af årsrapporter via www.indberet.virk.dk: Regnskab Basis og Regnskab Special. Regnskab Basis kan anvendes af virksomheder i regnskabsklasse B og er en simpel indtastningsløsning, hvor man på www.virk.dk indtaster tal og tekster til årsrapporten. Virksomheder i regnskabsklasse C kan kun bruge Regnskabs Basis, hvis Regnskabs Basis indeholder de elementer for regnskabsklasse C, som den pågældende virksomhed har behov for ved indberetningen af årsrapporten – bl.a. kan koncernregnskaber ikke indberettes i Regnskab Basis.

Virksomheder, som ikke bruger Regnskab Basis, skal i stedet bruge Regnskab Special. Sidstnævnte kræver, at man har et system, som kan generere årsrapporten i XBRL-format. Hvis man anvender denne løsning, skal der afleveres en pdf-fil med årsrapporten i læsbart format samt en XBRL-fil, hvor årsrapporten udtrykkes i XBRL-sprog.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at Regnskab Basis ikke kan anvendes, hvis virksomheden selv ønsker at udarbejde sit regnskab i Excel eller Word. Dette skyldes, at Regnskab Basis ikke giver mulighed for at indberette en pdf-fil særskilt, idet pdf-fil og XBRL-fil genereres automatisk ud fra de indtastede regnskabsoplysninger. Hensigten med Regnskab Basis er derfor, at årsrapporten udarbejdes, indtastes og opstilles i det format, som ERST stiller til rådighed for virksomheden og ikke i virksomhedens egen struktur.

Udover disse systemer er der en tredje løsning "System til systemløsningen". Dette system tilgår Regnskab Speciel uden om www.virk.dk og anvendes primært af virksomheder, som indberetter mange årsrapporter, fx revisionsfirmaer.

3.9.2.1 Taksonomien for regnskaber aflagt efter ÅRL

ERST har udviklet og vedligeholder en taksonomi for årsrapporter, som udarbejdes efter ÅRL.

Taksonomien er selve rapporteringsstrukturen. Den indeholder de dataelementer, der indgår i en indberetning, og er altså en slags indholdsfortegnelse eller skabelon til finansiel rapportering. Taksonomien angiver de oplysninger, som kan medtages i en digital årsrapport.

Taksonomien følger lovens bestemmelser, herunder skemakravene i ÅRL, og det er principielt alle oplysninger i årsrapporten, som skal opmærkes til de enkelte elementer i taksonomien.

3.9.2.2 Taksonomi for regnskaber aflagt efter IFRS

ERST har ligeledes udviklet en taksonomi til IFRS-årsrapporter. IFRS-taksonomien er baseret på IFRS Taxonomy og Common Practice Concept udgivet af IFRS Foundation suppleret med yderligere danske krav. IFRS-taksonomien er væsentlig mere kompleks end ÅRL-taksonomien bl.a. som følge af, at IFRS ikke har skemakrav.

Det er derfor muligt at udvide IFRS-taksonomien med virksomhedsspecifikke taksonomielementer.

Det skal bemærkes, at ERST ikke stiller en indtastningsløsning til rådighed ved indberetning af IFRS-regnskaber som tilfældet er ved klasse B- og C-regnskaber.

3.9.2.3 Clob-opmærkninger

ERST har stillet krav om, at en række oplysninger skal opmærkes særskilt ved såkaldte clob-opmærkninger, når man anvender Regnskab Basis eller Regnskab Special. Clob-opmærkningerne er forskellige og afhænger af virksomhedens regnskabsklasse. Derudover gælder særlige krav for IFRS-aflæggere og erhvervsdrivende fonde.

Der gælder følgende clob-opmærkningskrav (clob-opmærkning er en større datamængde, som indberettes samlet, fx ledelsesberetningen eller de enkelte noter) i indsendelsesbekendtgørelsen:

	I Regnskab Basis/Special	Efter IFRS	Særligt for erhvervsdrivende fonde
Generelt	Generelt skal alle oplysninger opmærkes direkte, men der gælder dog enkelte muligheder for clob-opmærkning som omtales nedenfor.	Følgende opgørelser skal opmærkes direkte (ikke-clob-opmærkninger) • En eventuel erklæring fra revisor • Totalindkomstopgørelse, (resultatopgørelse og opgørelse af anden totalindkomst) • Balance • Pengestrømsopgørelse.	Fonde er omfattet af de samme grundprincipper som andre virksomheder. Dvs. anvendes Regnskab Basis eller IFRS, så skal de respektive oplysninger anføres.
Ledelses-påtegning	Ledelsespåtegning i Regnskab Basis • Ledelsespåtegningens tekstafsnit • Ledelsesmedlemmernes underskrifter, herunder • om eventuel uenighed.		
Oplysning om fravalg af revision	Oplysning om årsrapporten for det kommende år ikke skal revideres (det er underordnet, om oplysningen gives i forbindelse med ledelsespåtegningen eller ledelsesberetningen).		
Ledelsesberetning	Ledelsesberetninger med redegørelser for samfundsansvar, redegørelse for virksomhedsledelse, redegørelse for måltal og politikker for det underrepræsenterede køn eller betalinger til myndigheder skal clob-opmærke hver redegørelse, eller hvis redegørelserne er placeret på virksomhedens hjemmeside, skal URL-adressen direkte til redegørelserne clob-opmærkes.		Ledelsesberetninger eller noter med redegørelse for god fondsledelse. Skal clob-opmærke redegørelsen, eller hvis redegørelsen er på fondens hjemmeside, skal URL-adressen direkte til redegørelsen clob-opmærkes. Ledelsesberetninger eller noter med redegørelse for fondens uddelingspolitik. Skal clob-opmærke redegørelsen, eller hvis redegørelsen er på fondens hjemmeside, skal URL-adressen direkte til redegørelsen clob-opmærkes.

	I Regnskab Basis/Special	Efter IFRS	Særligt for erhvervsdrivende fonde
Noter	Clob-opmærkninger af noteoplysninger kan foretages på noteniveau – dog skal følgende særskilt opmærkes: • Regnskabsklassen, som årsrapporten er aflagt efter • Oplysning om tilvalg af elementer fra regnskabsklasse C eller D • Oplysning om der er foretaget ændring af regnskabspraksis • Oplysning om udeladt pengestrømsopgørelse • Oplysning om antal medarbejdere, hvis noter indeholder oplysning om antal medarbejdere • Oplysning om ledelsens forslag til beslutning om anvendelse af virksomhedens overskud eller dækning af underskud, hvis oplysningerne herom er givet i noterne.	Der er ikke krav om opmærkning af noter og regnskabspraksis, men det kan frivilligt tilvælges. Årsrapporten skal fremgå i sin helhed i pdf-filen, der skal uploades samtidigt med XBRL-filen.	

Aflægger virksomheden koncernregnskabet efter IFRS og moderselskabsregnskabet efter ÅRL, er der kun krav om at opmærke koncernregnskabet i XBRL-filen.

3.9.3 Omgørelse

En årsrapport, som er offentliggjort, kan omgøres, hvis offentliggørelsen af den nye årsrapport er i regnskabsbrugernes interesse som en nødvendig rettelse af væsentlige eller åbenbare fejl eller som berigtigelse af ulovlige forhold.

I en omgørelsessituation skal den nye årsrapport indberettes i Regnskab Basis eller Regnskab Special sammen med en redegørelse for, hvorfor den tidligere indberettede årsrapport skal omgøres. Redegørelsen offentliggøres sammen med den nye årsrapport.

Omgørelse er ikke tilladt, hvis den nye årsrapport indeholder nye oplysninger om, at årsregnskabet for det kommende regnskabsår ikke skal revideres, jf. årsregnskabslovens § 10 a. Det er således ikke muligt at fravælge revisionen i et omgjort regnskab – det skal være foretaget i den oprindeligt indberettede årsrapport.

Hvis betingelserne for omgørelse er opfyldt, offentliggør ERST den ændrede årsrapport, således at den er offentligt tilgængeligt sammen med den tidligere offentliggjorte årsrapport (i modsætning til tidligere kræver det ikke længere ERST's tilladelse til at omgøre).

Reglerne finder tilsvarende anvendelse for halvårsrapporter for statslige aktieselskaber og delårsrapporter for børsnoterede virksomheder.

Endvidere kan ERST tillade, at en offentliggjort undtagelseserklæring omgøres som berigtigelse af ulovlige forhold.

3.9.4 Delårsrapporter

Virksomheder, som er omfattet af krav om udarbejdelse og indsendelse af delårsrapporter til ERST, er også omfattet af krav om digital indberetning af delårsrapporter, og skal derfor indberette halvårsrapporter og eventuelle udarbejdede kvartalsrapporter.

3.9.5 Særlig regel for modervirksomheder i underkoncerner

Dattervirksomheder, der selv er modervirksomheder og som vælger at anvende ÅRL § 112, hvorved virksomheden ikke selv udarbejder koncernregnskab, men henviser til koncernregnskabet for en højereliggende modervirksomhed, skal indberette koncernregnskabet for den overliggende modervirksomhed, som en pdf-fil sammen med pdf-filen og XBRL-filen for virksomhedens egen årsrapport. Hvis det højereliggende koncernregnskab er udarbejdet i en dansk virksomhed, kan der henvises til XBRL-filen for denne virksomhed, hvorimod et koncernregnskab for et udenlandsk virksomhed skal uploades i form af en pdf-fil.

Tilsvarende gælder for fonde, som anvender undtagelsen i ÅRL § 111, stk. 3, hvor koncernregnskabet udarbejdes i et underliggende datterselskab. Fonden skal da indberette koncernregnskabet for dattervirksomheden sammen med sin egen årsrapport.

3.9.6 Sprog i årsrapporten

Årsrapporter og undtagelseserklæringer skal udarbejdes og indsendes på dansk eller engelsk eller som et kombinationsregnskab med et af disse to sprog og et tredje sprog fx dansk og tysk.

Sprogkravet om dansk eller engelsk gælder ikke for følgende dokumenter:

- 1) Udenlandske modervirksomheders koncernregnskaber, som indberettes til ERST i henhold til årsregnskabslovens § 112 (koncernregnskab for højere liggende modervirksomhed)
- 2) Udenlandske virksomheders årsrapporter, som indberettes til ERST i henhold til årsregnskabslovens § 143 (regnskab for en filials hovedvirksomhed)

- 3) Udenlandske årsrapporter mv., der indberettes til ERST som bilag til undtagelseserklæringer, jf. § 29 og (undtagelse fra udarbejdelse af årsrapport)
- 4) Udenlandske årsrapporter mv., der indberettes til ERST som bilag til modervirksomhedens henholdsvis dattervirksomhedens årsrapport (en fond, der undlader at udarbejde koncernregnskab med henvisning til en dattervirksomhed, en IFRS-aflæggende modervirksomhed, som undlader koncernregnskab, en klasse C-dattervirksomhed, der aflægger som årsrapport efter regnskabsklasse B).

ERST kan forlange, at de dokumenter, som ikke er på dansk eller engelsk, indberettes i bekræftet oversættelse til dansk eller engelsk.

3.9.7 Underskriftsforhold

Der stilles ikke krav om gengivelse af fysiske underskrifter på den til ERST digitalt indberettede årsrapport. Den, der indberetter årsrapporten, indestår overfor ERST for, at årsrapporten er underskrevet af dirigenten og en eventuel revisor, og at det er den endelige godkendte version af årsrapporten, som indberettes til ERST.

ERST kan indtil fem år fra modtagelsen af årsrapporten kræve, at virksomheden indsender et eksemplar af årsrapporten i læsbar skrift, som er underskrevet af dirigenten for generalforsamlingen, en eventuel revisor, og som er underskrevet af alle ledelsesmedlemmer af de ledelsesorganer, der er ansvarlige for at aflægge årsrapporten efter ÅRL.

Underskrifter på regnskabsdokumenter skal fremgå således, at der sikres en entydig identifikation af underskriver – dvs. det skal være personens personlige underskrift. Alternativt kan dokumentet underskrives med digitalsignatur eller NemId. Anvendes digitalsignatur, skal det, jf. indberetningsbekendtgørelsens § 3, stk. 2, være med et sikkerhedsniveau svarende til OCES-standarden, kvalificerede certifikater eller højere – og den unikke reference til den digitale dokumentsignatur skal fremgå af dokumentet, således det er muligt at validere den digitale signatur.

3.9.8 Ansvarsforhold i forhold til udarbejdelse og indsendelse af en årsrapport

Med indsendelsesbekendtgørelsen er der fastlagt følgende ansvarsforhold mellem ledelse, revisor, dirigent og indberetter.

...har følgende ansvar:

Ledelsen	• Virksomhedens ledelse, typisk bestyrelse og direktion, er ansvarlig for årsrapporter, som indberettes til ERST. Dette gælder, uanset om indberetningsopgaven er overdraget til andre. • Hvert medlem af bestyrelsen og direktionen har ansvaret for, at årsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med de regler, som gælder for virksomheden, og at årsrapporten kan revideres (hvis underlagt revisionspligt) og godkendes i tide. • Hvert medlem af bestyrelsen har ansvaret for at indsende årsrapporten rettidigt (dvs. fem måneder efter balancedagen, medmindre virksomheden har værdipapirer (aktier/gæld) optaget til handel på en børs, hvorved tidsfristen afkortes til fire måneder) – og uden ugrundet ophold, efter godkendelsen af årsrapporten er sket.
Revisor	• Revisor er ansvarlig for den erklæring, som revisor afgiver på årsregnskabet. Ledelsen skal underskrive ledelsespåtegningen i årsrapporten, inden revisor kan afslutte sin revision og underskrive sin erklæring til årsregnskabet.
Dirigenten	• Dirigenten bekræfter med sin underskrift på forsiden af årsrapporten, med digitalsignatur eller NemId, at årsrapporten er godkendt af ledelsen, dvs. at årsrapporten har været fremlagt på bestyrelsesmødet, og at den er godkendt på bestyrelsesmødet.
Indberetter	• Indberetter har et selvstændigt ansvar over for ERST for at sikre, at det er den godkendte og dermed endelige version af årsrapporten (og andre dokumenter), som indberettes. Det vil sige, at indberetteren skal iagttage, at årsrapporten er godkendt af ledelsen, og at dirigenten har godkendt på forsiden samt at regnskabet er underskrevet af revisor. • Endvidere skal indberetter påse, at der ikke er sket fejl ved indberetningen.
ERST	• Straks efter ERST modtager årsrapporten, bliver den offentliggjort i Det Centrale Virksomhedsregister (CVR), hvor offentligheden har adgang til årsrapporten. • ERST sender en mail til indberetteren eller til den mail, som indberetteren har anført i forbindelse med indberetningen. Mailen indeholder en digitalt genereret kvittering for modtagelsen samt årsrapporten i de formater, som årsrapporten er uploadet i. • Hvis ERST konstaterer, at de indberettede oplysninger ikke opfylder de grundlæggende krav til årsrapporter eller undtagelseserklæring mv., får virksomheden hhv. filialen af en udenlandsk virksomhed en frist til berigtigelse.

Det sker, at et selskabs generalforsamling vedtager et andet udbytte end foreslået af ledelsen i årsrapporten. Hvis der udloddes et højere udbytte end foreslået i årsrapporten, skal ledelsen tiltræde dette senest på generalforsamlingen. Når der udbetales et andet udbytte end foreslået i årsrapporten, kan selskabet vælge at rette årsrapporten eller at vedhæfte generalforsamlingsprotokollatet i indberetningen. Det er derfor vigtigt, at dirigenten kommunikerer ændringerne til den person, der indberetter årsrapporten.

3.9.9 *Mulighed for dispensation*

I visse tilfælde kan virksomheder, som aflægger regnskab efter ÅRL, ikke anvende taksonomien. Dette gælder, når regnskabet indeholder meget specielle poster, som ikke kan rummes inden for ÅRL-taksonomien, hvilket i praksis vil sige inden for ÅRL's skemakrav. Det kan eksempelvis være i de sjældne tilfælde, hvor virksomheden har været nødt til at afvige fra skemaerne for at opnå et retvisende billede, og at man derfor ikke vil kunne anvende ÅRL-taksonomien i den nuværende form. I sådanne tilfælde kan der søges om dispensation fra digital indberetning.

Erhvervsdrivende fonde har tidligere i nogle situationer kunnet opnå dispensation. I forbindelse med lovændringen af ÅRL i 2015 er pligten for fonde til at opdele aktiviteterne i erhvervsmæssige og ikke-erhvervsmæssige aktiviteter ophævet. Dermed er dispensationsmuligheden i realiteten blevet udfaset, da det er ganske få fonde, som i vedtægterne har krav om en sådan regnskabsmæssig opdeling af aktiviteterne i erhvervsmæssige og ikke-erhvervsmæssige.

Ansøgning om dispensation sker ved brug af en formular på www.virk.dk. Udgangspunktet er, at der hvert år skal søges på baggrund af den generalforsamlingsgodkendte årsrapport. Hvis ERST finder, at virksomheden ikke opfylder betingelserne for fritagelse for digital indberetning, vil virksomheden blive anmodet om at indberette årsrapporten digitalt.

Indsendelse af ansøgning om fritagelse for digital indberetning udskyder ikke indsendelsesfristen i ÅRL. Imødekommes ansøgningen ikke, kan der derfor pålægges afgift, hvis fristen for indberetning af årsrapporten er udløbet, når den digitale indberetning modtages. Det anbefales derfor at indsende ansøgningen i god tid inden virksomhedens indberetningsfrist.

Der kan på nuværende tidspunkt ikke søges om dispensation for digital indberetning af årsrapporter baseret på IFRS, idet virksomheden selv har mulighed for at udvide taksonomien, hvis der er behov herfor.

3.9.10 *Virksomheder under likvidation*

Virksomheder, som er under likvidation, skal indsende det afsluttende likvidationsregnskab til ERST som bilag til likvidators anmeldelse om likvidationens afslutning. Dette bilag indberettes ikke i XBRL, men som pdf sammen med likvidators anmeldelse.

4. *Aktiver og forpligtelser med tilhørende noteoplysninger*

Såvel ÅRL som de internationale regnskabsstandarter tager udgangspunkt i indregning og måling af balancens poster.

Balancen er behandlet i ÅRL §§ 18-27, 33-47, 51-55, 58-67, 73, 78, 80, 82-83 a, 86 a, 87 a, 88-93 a, 98 d, 102, 115, 118-120, 122 og lovens bilag 1 og 2 samt IFRS 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 16 og IAS 1, 2, 11, 12, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 26, 27, 28, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 40 og 41.

4.1 *Generelle bestemmelser om balancen*

4.1.1 *Årsregnskabsloven*

En virksomhed skal udarbejde en balance, indeholdende indregnede aktiver og passiver, uanset om den er omfattet af regnskabsklasse A, B, C eller D. Passiverne består af indregnede forpligtelser og egenkapital.

Aktiver og passiver skal præsenteres hver for sig i balancen og må ikke modregnes, medmindre der er særskilt hjemmel til modregning. Stigninger i aktiver eller fald i forpligtelser indregnes normalt som indtægter i resultatopgørelsen, mens fald i aktiver og stigninger i forpligtelser normalt indregnes som omkostninger i resultatopgørelsen. I nogle tilfælde er det et krav at indregne bevægelser i balancens poster direkte i egenkapitalen (se eksemplerne i fortolkninger og løsninger nedenfor).

Balancen skal præsenteres i overensstemmelse med skemakravene i ÅRL's bilag 2, hvor aktiverne er fordelt på hovedgrupperne anlægsaktiver og omsætningsaktiver, mens passiverne er fordelt på hovedgrupperne kort- og langfristede forpligtelser, hensatte forpligtelser samt egenkapital. Det er tillige muligt at anvende et balanceskema, hvor aktiver opdeles i kort- og langfristede aktiver, og forpligtelserne ligeledes opdeles i kort- og langfristede forpligtelser. Efter dette skema er hensatte forpligtelser en del af kort- og langfristede forpligtelser svarende til reglerne i IFRS.

Balancens elementer

Balancens elementer defineres i ÅRL, bilag 1.

Definitioner	
Aktiver	Ressourcer, der er under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden.
Anlægsaktiver	Aktiver, der er bestemt til vedvarende eje eller brug for virksomheden.
Omsætningsaktiver	Aktiver, der ikke er anlægsaktiver.
Kortfristede aktiver	Et aktiv er kortfristet, hvis det opfylder et af følgende kriterier: • Det forventes realiseret eller det besiddes med salg eller forbrug for øje som led i virksomhedens normale driftscyklus • Det besiddes primært med handel for øje • Det forventes realiseret inden for 12 måneder efter balancedagen • Det er i form af likvider, medmindre det er underlagt en begrænsning, som gør, at det ikke kan omsættes eller anvendes til at indfri en forpligtelse i mindst 12 måneder efter balancedagen.
Langfristede aktiver	Aktiver, som ikke er kortfristede aktiver jf. ovenfor, er langfristede aktiver.
Finansielle aktiver	Finansielle aktiver er aktiver i form af: • Likvider • Aftalt ret til at modtage likvider eller andre finansielle aktiver fra tredjemand • Aftalt ret til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være gunstige • Ret over egenkapital i en anden virksomhed.
Forpligtelser	Eksisterende pligter for virksomheden, opstået som resultat af tidligere begivenheder, og hvis indfrielse forventes at medføre afståelse af fremtidige økonomiske fordele.
Finansielle forpligtelser	Forpligtelser i form af: • Aftalt pligt til at afgive likvider eller andre finansielle aktiver til tredjemand eller • Aftalt pligt til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være ugunstige.
Hensatte forpligtelser	Forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller forfaldstid, og som vedrører regnskabsåret eller tidligere regnskabsår.
Egenkapital	Forskellen mellem indregnede aktiver og forpligtelser – nettoaktiver.

Reglerne i ÅRL om indregning og måling tager normalt udgangspunkt i, hvilken type aktiv eller forpligtelse der er tale om.

Minoritetsinteresser fremgår i koncernbalancen som en del af egenkapitalen. Tilsvarende er minoritetsinteressernes andel af årets resultat en del af resultatdisponeringen – og dermed ikke en omkostningspost i resultatopgørelsen, som det var indtil ændringen af årsregnskabsloven i 2015.

Målegrundlag

Der er fastsat forskellige metoder til måling af balancens elementer, alt efter hvilken typen af aktiv eller forpligtelse, der er tale om. Målemetoderne fremgår nedenfor:

Metode for måling	Forklaring på målemetode
Amortiseret kostpris	Den værdi hvilken et finansielt aktiv eller en finansiell forpligtelse blev målt til ved første indregning med: 1. Fradrag af afdrag 2. Tillæg eller fradrag af den samlede afskrivning på forskellen mellem det oprindeligt indregnede beløb og det beløb, der forfalder ved udløb 3. Fradrag af nedskrivninger.
Dagsværdi	Er det beløb, hvormed et aktiv kan udveksles, eller en forpligtelse kan udlignes ved transaktioner mellem to eller flere af hinanden uafhængige parter.
Genanskaffelsesværdi	Er den pris, der på balancedagen skal betales for at erhverve et tilsvarende aktiv.
Genindvindingsværdi	Genindvindingsværdien er den højeste værdi af: • kapitalværdien eller • nettosalgsprisen.
Kapitalværdi	Kapitalværdien for et aktiv er den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdi) af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventes at indbringe ved fortsat benyttelse i den nuværende funktion. Kapitalværdien for en forpligtelse er den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdien) af de fremtidige nettoudbetalinger, der skal ydes i forpligtelsens levetid.
Kostpris	Kostprisen for et aktiv, er det beløb, der er ydet som vederlag for aktivet, uanset om det er anskaffet fra en ekstern part eller internt fremstillet. Kostprisen for en forpligtelse, er det beløb, der er modtaget som vederlag for forpligtelsen.
Netto-realiseringsværdi	Nettorealiseringsværdien for et aktiv er summen af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventes at indbringe som led i normal drift. Nettorealiseringsværdien for en forpligtelse er summen af de fremtidige nettoudbetalinger, der skal ydes i forpligtelsens levetid.
Nettosalgsspris	Nettosalgssprisen er den pris, aktivet kan sælges til på balancedagen med fradrag af forventede salgsomkostninger.

Klassifikation af kort- og langfristede aktiver og forpligtelser

Der er indført en definition på kortfristede aktiver til brug for det skema, som opdeler både aktiver og forpligtelser i kort- og langfristede (samme opstilling som en IFRS-balance). Baggrunden herfor er, at virksomhederne kan vælge at opdele balancen i kort- og langfristede aktiver i stedet for omsætnings- og anlægsaktiver. Definitionen er baseret på IAS 1.66, og der er ingen forskelle mellem IFRS og ÅRL på dette punkt. Definitionen fremgår af afsnittet *Balancens elementer* ovenfor.

Vælger en virksomhed at anvende det tilpassede skema (IFRS-balancen), medfører dette, at der ikke længere er en hovedpost benævnt "Hensatte forpligtelser". De hensatte forpligtelser skal i stedet præsenteres under enten langfristede forpligtelser eller kortfristede forpligtelser afhængig af, hvornår de forfalder.

Selvom skemaet er tilpasset IFRS, skal langfristede aktiver der besiddes med henblik på salg, forblive klassificeret som langfristede aktiver efter ÅRL, indtil de er solgt, eller indtil brugen af aktiverne ophører, og de sættes til salg/udrangeres. Knytter aktiverne sig imidlertid til ophørende aktiviteter, kræver ÅRL, at aktiverne klassificeres som omsætningsaktiver/kortfristede aktiver under regnskabsposter "Aktiver vedrørende ophørende aktiviteter" og tilsvarende under "Forpligtelser vedrørende ophørende aktiviteter".

Klassifikation af låneforpligtelser

Det er ikke usædvanligt, at låneaftaler indeholder en klausul om, at långiver kan opsigte et langfristet lån med kort varsel. Det fremgår ikke af ÅRL, hvilken indvirkning långivers adgang til at opsigte lånet med et varsel på mindre end et år skal have på klassifikationen af lån, der har en kontraktlig løbetid på over et år.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at klassifikationen efter ÅRL skal afgøres ud fra långivers hensigt med udgangspunkt i substansen i aftalen. For virksomheder, der har en stabil og god indtjening, må hensigten antages at være, at lånet afvikles i overensstemmelse med den i låneaftalen aftalte afvikling. Derfor klassificeres et sådant lån som langfristet. Kun hvis der er specifikke forhold, der tilsiger, at långiver vil udnytte sin ret til at opsigte lånet, vil klassifikation som kortfristet gæld være relevant.

Er virksomhedens indtjening og likviditet under pres, er der større risiko for, at långiver vil benytte sin kontraktlige ret til at kræve lånet indfriet. Har virksomheden ikke fået indikationer fra långiver om, at denne vil overveje at kræve lånet indfriet, vil lånet fortsat kunne klassificeres som langfristet, forudsat at det vurderes, at der ikke er væsentlig usikkerhed om virksomhedens fortsatte drift.

Er der væsentlig tvivl om virksomhedens fortsatte drift, må det – afhængig af de drøftelser, der har været med långiver – konkret vurderes, om der er grundlag for at opretholde klassifikationen af lånet som langfristet.

Tilstedeværelsen af en sådan opsigelsesklausul vil efter omstændighederne udgøre en særlig finansiell risiko, som skal beskrives i årsrapporten.

Lån med specifikke lånebetingelser, der ikke er brudt på balancedagen, klassificeres som langfristede lån. Et brud efter balancedagen er en efterfølgende begivenhed, som ikke i selv har betydning for klassifikationen, men naturligvis vil give anledning til going concern-overvejelser og evt. oplysninger i årsrapporten herom.

Lån, hvorpå betingelserne er brudt på balancedagen på en sådan måde, at långiver har ret til at opsig lånet, er kortfristede. Har en forhandling med långiver efter balancedagen, men før tidspunktet for godkendelse af årsrapporten, resulteret i, at långiver har accepteret, at lånet fortsætter på de oprindelige vilkår, vil dette ikke få betydning for klassifikationen, da det afgørende er, at lånebetingelserne på balancedagen ikke har været overholdt. Dette er fuldt i overensstemmelse med IFRS. Virksomheden kan dog overveje at oplyse om forhandlingerne med banken som efter efterfølgende begivenhed.

Præsentation af balancen

I ÅRL § 52 a er der et krav om, at noter skal præsenteres i samme rækkefølge, som de poster i resultatopgørelsen og balancen, som noterne refererer til. Kravet gælder for regnskabsklasse B, C og D.

Bestemmelsen af noterækkefølgen hindrer ikke, at én note dækker flere poster i resultatopgørelse og balance, som eksempelvis skattenoten. Skattenoten vil i mange tilfælde relatere sig til både resultatopgørelse og balance. I et sådan tilfælde vil notens nummer afgøres af, hvor den første gang er relevant, hvilket ofte vil være resultatopgørelsens post "Skat af årets resultat". ÅRL § 52 a er heller ikke til hinder for, at noteoplysninger om anvendt regnskabspraksis placeres før noter om resultatopgørelse og balance.

4.1.2 Internationale regnskabsstandarder

Kort-/langfristet sondring

Efter IAS 1 skal aktiver og forpligtelser klassificeres i balancen ud fra en kort-/langfristet sondring, jf. IAS 1.60, medmindre en præsentation efter likviditetsorden må anses for at give mere relevant information. Likviditetsorden antages først og fremmest at være aktuelt for finansielle virksomheder. Brug af likviditetsorden ses stort set også kun anvendt af sådanne virksomheder. Opstillingen ved brug af likviditetsorden har været noget omdiskuteret, eftersom man i praksis har vanskeligt ved præcist at rangordne de enkelte poster på en entydig måde. Mange poster – fx materielle anlægsaktiver – rummer jo aktiver med vidt forskellig brugstid, mens der i posten med værdipapirer tilsvarende kan være aktiver, som først udløber om længere tid.

Nogle af problemerne med den entydige klassifikation rettes op via IAS 1, der kræver, at balanceposter, som indeholder såvel kort- som langfristede elementer, skal opdeles i noter. Endvidere kræver IFRS 7 en forfaldsanalyse for de finansielle forpligtelser og visse finansielle aktiver.

Aktiver

Et aktiv skal efter IAS 1.66 klassificeres som et kortfristet aktiv (current asset), når:

- aktivet forventes realiseret, solgt eller forbrugt i virksomhedens normale forretningscyklus
- aktivet besiddes primært med henblik på handel (trading)
- aktivet forventes afhændet inden for 12 måneder efter regnskabsårets udløb
- aktivet er likvider, jf. IAS 7, medmindre aktivet er undergivet restriktioner eller er øremærket til at indfri en bestemt forpligtelse senere end 12 måneder efter regnskabsårets udløb.

Alle andre aktiver er langfristede aktiver (non-current assets).

Det har i praksis været diskuteret, hvad der forstås ved "virksomhedens normale forretningscyklus". Det fremgår ikke nærmere af IAS 1, hvad der menes hermed. Ved forretningscyklus forstås overordnet den "normalperiode", som løber fra tidspunktet, hvor der indkøbes råvarer og frem til tidspunktet for kundens betaling. I mange tilfælde er denne periode under 12 måneder, hvorfor det er unødvendigt at tage hensyn til den ved klassificeringen, eftersom aktiver, som ligger inden for 12 måneder, i alle tilfælde er kortfristede aktiver. Alene i de tilfælde, hvor den normale forretningscyklus overstiger 12 måneder, er fastlæggelsen af betydning for klassifikationen af virksomhedens aktiver.

Som kortfristede aktiver anses bl.a. varebeholdninger og den kortfristede del af finansielle aktiver (det vil sige den del, man forventer at realisere inden for 12 måneder eller normale virksomhedens forretningscyklus), herunder fx tilgodehavender fra salg.

Materielle og immaterielle aktiver vil normalt være langfristede aktiver, og der foretages ikke nogen opdeling af disse poster i en kortfristet og langfristet del.

Forpligtelser

Forpligtelser skal efter IAS 1 klassificeres som en kortfristet forpligtelse (current liability), når:

- forpligtelsen forventes indfriet i virksomhedens normale forretningscyklus
- forpligtelsen besiddes primært med henblik på handel (trading)
- forpligtelsen forventes indfriet inden for 12 måneder efter regnskabsårets udløb
- virksomheden ikke har en ubetinget ret til at udskyde indfrielse til senere end 12 måneder efter regnskabsårets udløb.

Alle andre forpligtelser klassificeres som langfristede forpligtelser (non-current liabilities).

Klassifikation af låneforpligtelser

IASB arbejder på en ændring af definitionen af en kortfristet forpligtelse, hvor man vil fjerne begrebet ubetinget, da det anses for overflødigt og kan misforstås.

Begrebet ”ubetinget ret til at udskyde indfrielse til senere end 12 måneder” i sidste punkt medfører, at virksomheden – uden at långiver skal kunne modsætte sig det – skal kunne vælge at udskyde indfrielsen. En kassekredit indeholder eksempelvis normalt en frist, hvorefter banken kan opsigte aftalen, medmindre der på dette senere tidspunkt aftales en forlængelse. Derfor vil en kassekredit normalt også være klassificeret som en kortfristet forpligtelse.

Retten til senere at aftale en forlængelse kan ikke anses som en ubetinget ret for virksomheden til at udskyde indfrielsen, eftersom banken har ret til at lade gældsforholdet ophøre. Det samme gælder, hvis långiver har en ubetinget ret til at kræve indfrielse af et lån, der i henhold til aftalen er langfristet. Omvendt medfører det, at hvis virksomheden på balancedagen har en forpligtelse til at indfri et lån inden for de næste 12 måneder, anses det alligevel for langfristet, hvis virksomheden ubetinget kan vælge at forlænge det og samtidig har til hensigt at gøre det.

Denne ret skal være gældende på balancedagen, hvorfor en udskydelse af indfrielsen, der er aftalt med virksomhedens pengeinstitut efter balancedagen, ikke skal tages med i betragtning. En virksomheds ret til at konvertere et lån til et nyt lån i henhold til et på balancedagen modtaget lånetilbud, er heller ikke en ubetinget ret til at udskyde betaling, eftersom der er tale om et nyt lån, ligesom udbetalingen af lånet afhænger af de betingelser, der er opstillet i lånetilbuddet.

En ret hos modparten til at ophæve en låneaftale, hvis virksomheden misligholder lånebetingelserne, er alene relevant, hvis virksomheden på balancedagen har misligholdt låneaftalen. Forventer virksomheden, at den bryder lånebetingelserne inden for de næste 12 måneder fra balancedagen, har dette ikke betydning for klassifikationen på balancedagen, men det kan imidlertid være et forhold, der skal beskrives i årsrapporten.

De såkaldte flexlån – dvs. lån, hvor der årligt udstedes nye obligationer af kreditforeningen til finansieringen af lånet – er ikke kortfristede lån. Det skyldes, at låntager – bortset fra ved misligholdelse – har en ubetinget ret til at opretholde lånet over 10, 20 eller 30 år. Det er således alene den bagvedliggende finansiering, der omlægges årligt.

Det afgørende for klassifikationen af konvertible obligationer er, hvorvidt virksomheden har en ubetinget ret til at udskyde indfrielsen af betaling af likvider i mere end 12 måneder. En indehavers ret til at kræve konvertering til egenkapital inden for 12 måneder medfører derimod ikke klassifikation som kortfristet gæld.

Hvis der før balancedagen sker et sådant brud på lånebetingelserne, at lånet forfalder til betaling, skal lånet klassificeres som kortfristet, uanset at betingelserne genforhandles efter balancedagen, som medfører, at lånebetingelserne ikke længere er brudt. Endvidere skal der oplyses herom i noterne. Brydes lånebetingelserne på et langfristet lån efter balancedagen, således at det forfalder til betaling, skal der oplyses herom i noterne, men klassifikationen som langfristet gæld bevares.

Reglerne om kort- og langfristede forpligtelser indebærer, at hensatte forpligtelser på lige fod med finansielle forpligtelser skal opdeles i en kort- og en langfristet del. Forpligtelser, som efter IFRS 5 er bestemt til salg, anses altid som kortfristede, eftersom det er en forudsætning i IFRS 5, at ledelsen forventer at afhænde aktivgruppen/aktiviteten inden for 12 måneder. Også poster som udskudte indtægter, periodeafgrænsningsposter og anden gæld skal opdeles på kort- og langfristede forpligtelser.

Reglerne om låneomlægning af forpligtelser er nærmere omtalt i afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*.

Balancepræsentation efter IAS 1

- (a) Materielle anlægsaktiver
- (b) Investeringsjendomme
- (c) Immaterielle aktiver
- (d) Finansielle aktiver (med undtagelse af beløb, vist under (e), (h) og (i))
- (e) Investeringer, behandlet regnskabsmæssigt efter den indre værdis metode
- (f) Biologiske aktiver
- (g) Varebeholdninger
- (h) Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser og andre tilgodehavender
- (i) Likvider
- (j) Aktiver i midlertidig besiddelse
- (k) Leverandørforpligtelser og andre forpligtelser
- (l) Hensatte forpligtelser
- (m) Finansielle forpligtelser (med undtagelse af beløb, vist under (k) og (l))
- (n) Aktuelle skatteaktiver og skatteforpligtelser, som defineret i IAS 12
- (o) Udskudte skatteaktiver og udskudte skatteforpligtelser, som defineret i IAS 12
- (p) Forpligtelser vedr. aktiver i midlertidig besiddelse
- (q) Minoritetsinteresser, præsenteret som en del af egenkapitalen
- (r) Udstedt selskabskapital og reserver, der kan henføres til ejerne.

Ud over ovenstående kræves visse poster præsenteret særskilt i henhold til specifikke standarder, fx kontraktaktiver og kontraktforpligtelser jf. IFRS 15.

4.2 Immaterielle anlægsaktiver

Bestemmelser om immaterielle anlægsaktiver findes i ÅRL §§ 33, 36, 40-43, 49, 53, 58, 58 c, 59, 78, 83 og 88 a og IAS 38, IFRIC 12, SIC 29 samt SIC 32.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af immaterielle anlægsaktiver. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Der er visse immaterielle aktiver, som ikke er omfattet af IAS 38. Det gælder blandt andet:

- Immaterielle aktiver, der besiddes med henblik på salg som led i virksomhedens normale aktivitet. Disse klassificeres som varebeholdninger, jf. IAS 2 (læs mere i afsnit 4.9 *Varebeholdninger*)
- Rettigheder til mineraler, olie, naturgas og tilsvarende ressourcer, der ikke gendannes, og omkostninger i forbindelse hermed, jf. IFRS 6
- Akkvisitionsomkostninger og de immaterielle aktiver, der opstår i forsikringsvirksomheder fra de kontrakter, som indgås med forsikringstagerne. Disse er omfattet af IFRS 4
- Immaterielle aktiver, der stammer fra en finansiel leasingkontrakt, omfattet af IAS 17 om leasing
- Immaterielle aktiver, der besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5 (læs mere i afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt til salg*)
- Goodwill (læs mere i afsnit 9 *Koncernregnskab*).

4.2.1 Definition

ÅRL definerer ikke immaterielle aktiver, hvorfor definitionen i IAS 38 udfylder loven.

IAS 38 definerer immaterielle aktiver som identificerbare ikke-monetære aktiver uden fysisk substans. Sådanne aktiver vil typisk blive benyttet af virksomheden i forbindelse med produktion eller levering af varer eller tjenesteydelser, til udlejning til tredjepart eller til administrative formål.

Et immaterielt aktiv er identificerbart, hvis det enten er separerbart – dvs. at det kan sælges uafhængigt af andre aktiver i virksomheden – eller hvis det stammer fra kontraktmæssige eller juridiske rettigheder, uanset om aktivet kan sælges separat.

Følgende er eksempler på immaterielle aktiver, der opfylder definitionen:

- Patenter og rettigheder, fx distributions- eller broadcastrettigheder
- Licenser, fx spiritusbevilling
- Internetdomænenavne.

Nogle immaterielle aktiver kan være indeholdt i en fysisk form. Det gælder fx computersoftware. Ved bedømmelse af, om aktivet samlet skal behandles som et materielt aktiv efter IAS 16 eller et immaterielt aktiv efter IAS 38, skal det vurderes, om det er det materielle eller immaterielle element, der er det væsentligste.

Når software ikke er en integreret del af den tilhørende hardware, skal denne betragtes som et immaterielt aktiv. Derimod skal software i en computer, der ikke kan fungere uden den givne software, indgå som en del af det samlede materielle aktiv. Det gælder fx for en computers operativsystem.

Koncessionsrettigheder er beskrevet nærmere i IFRIC 12 og SIC 29. Efter IFRIC 12 skal det således vurderes nøje, hvorvidt en koncessionsrettighed udgør et immaterielt aktiv, omfattet af IAS 38, eller et finansielt aktiv/tilgodehavende, omfattet af IAS 39.

SIC 32 regulerer den regnskabsmæssige behandling af websiteomkostninger. Efter SIC 32 skal sådanne omkostninger indregnes som aktiver, hvis de opfylder kriterierne for at være udviklingsprojekter. Hvis ikke betingelserne er opfyldt – fx fordi websitet er et rent reklamesite, eller fordi der er tale om omkostninger afholdt i forbindelse med indledende kravspecifikationer – skal de afholdte omkostninger indregnes i resultatopgørelsen.

Eksempel: Immaterielt aktiv baseret på juridisk beskyttelse

En virksomhed i telekommunikationsbranchen har et betydeligt distributionsnetværk, som kræver vedligeholdelse. Ledelsen har kort over distributionsnetværket i hard copy, som gør, at virksomheden kan identificere aktivet, som former systemet. Virksomheden har afholdt betydelige omkostninger til udvikling af disse kort. De kan i praksis ikke sælges, da de alene har værdi for virksomheden.

Virksomheden ønsker at indregne et aktiv som følge af den forventede fremtidige indtjening fra kortene.

Løsning

Selvom kortene ikke er separerbare, har ledelsen kontrol over den immaterielle rettighed, som kortene repræsenterer. Hvis en tredjepart anvender kortene uden tilladelse fra ledelsen, vil tredjeparten overtræde ophavsretten. Den immaterielle ret er dermed baseret på en juridisk ret. Økonomiske fordele skabes som følge af besparelser i den vedligeholdelse, som virksomheden vil have som følge af adgangen til kortene. De omkostninger, som virksomheden har til udvikling af kortene, skal således aktiveres som et internt oparbejdet immaterielt aktiv.

4.2.2 Indregning

Et immaterielt aktiv indregnes kun, når det er sandsynligt, at aktivet vil tilføre fremtidige økonomiske fordele til virksomheden, og hvis kostprisen kan opgøres pålideligt. Alle erhvervede immaterielle anlægsaktiver skal derfor indregnes i balancen i modsætning til egen oparbejdede immaterielle aktiver. I forbindelse med virksomhedssammenslutninger findes dog særlige regler. Disse fremgår af afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*.

Eksempel: Tilbagekøb af distributionsrettigheder

En producent har givet en forhandler eksklusiv ret til at sælge producentens varer på et specifikt marked. Producenten ønsker nu selv at overtage salget på det pågældende marked og kan i henhold til aftalen med forhandleren opsige eksklusivretten med 24 måneders varsel. I stedet for at vente herpå ønsker producenten selv at overtage markedet ved at tilbagekøbe rettighederne nu. Man forventer en øget indtjening ved at have distributionen til markedet. Forhandleren accepterer tilbuddet fra producenten. Hvorledes skal tilbagekøbet behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Producentens tilbagekøb af rettighederne skal aktiveres som immaterielt aktiv og afskrives over levetiden, da der er økonomiske fordele ved at overtage markedet nu frem for at opsige kontrakten. Det er dog altid vigtigt at være kritisk i forhold til, om aftalen hænger sammen med en kompensation til forhandleren i forbindelse med opsigelsen af aftalen. En sådan kompensation for opsigelse af distributionsaftalen kan ikke aktiveres.

Aktivet skal afskrives over den forventede brugstid. Denne forventes at være 24 måneder, fordi man herefter ville have overtaget distributionsretten automatisk ved, at aftalen var udløbet. Derfor vil producenten naturligvis ikke vil betale for den del, der ligger ud over 24 måneder.

Eksempel: Sign-on bonus

En virksomhed tilbyder sign-on bonus for at tiltrække højt specialiserede medarbejdere på femårige kontrakter. Hvis medarbejderne ophæver aftalen før tid, har medarbejderen ret til at beholde sign-on bonussen. Hvordan skal sign-on bonussen regnskabsmæssigt behandles?

Løsning

Eftersom medarbejderen beholder sign-on bonussen ved førtidig ophævelse af aftalen, kan omkostningen ikke indregnes som et immaterielt aktiv. Det skyldes, at omkostningen ikke giver virksomheden ret til fremtidige økonomiske fordele, fordi medarbejderen kan forlade virksomheden på ethvert tidspunkt. Betalingen skal i stedet omkostningsføres.

Eksempel: Betaling i forbindelse med overtagelse af et lejemål

En detailvirksomhed ønsker at åbne en butik på Strøget i København. Virksomheden har undersøgt mulighederne og har fundet et egnet lejemål. For at virksomheden kan overtage lejemålet, er den nuværende lejer berettiget til at kræve en betaling, såkaldte "key money", på DKK 1 mio. Herefter kan lejemålet overdrages til virksomheden. Virksomheden har iflg. lejekontrakten mulighed for at forlænge lejemålet, og udlejer kan kun opsige lejekontrakten ved lejers misligholdelse. Ved en eventuel fraflytning af butikken er lejer berettiget til at kræve tilsvarende betaling hos en ny lejer.

Hvordan skal betalingen på DKK 1 mio. til den nuværende lejer af lejemålet behandles?

Løsning

Betaling af key money udgør et immaterielt aktiv. Virksomheden aktiverer derfor de betalte key money som et immaterielt aktiv og afskriver aktivet over den forventede brugstid under hensyntagen til muligheden for at forlænge lejemålet.

Eksempel: Ansættelsesklausuler

En virksomhed ansætter en medarbejder. Kontrakten indeholder en konkurrenceklausul på DKK 1 mio., som virksomheden kan lade træde i kraft, hvis medarbejderen opsiger aftalen. Klausulen skal forhindre medarbejderen i at søge job hos virksomhedens konkurrenter i tre år. Hvordan skal klausulen behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

På det tidspunkt, hvor medarbejderen opsiger aftalen, og virksomheden vælger at lade klausulen træde i kraft, indregner virksomheden en forpligtelse, der svarer til beløbet i konkurrenceklausulen.

Samtidig overtager virksomheden et immaterielt aktiv i form af en ret til at begrænse medarbejderen i sin adgang til at søge job hos konkurrenterne. Dette aktiv afskrives henover den periode, hvor konkurrenceklausulen har virkning.

Internt oparbejdet goodwill, varemærker, titler og kundelister må aldrig indregnes som immaterielle aktiver. Årsagen hertil er, at omkostningerne i praksis ikke kan opgøres pålideligt, ligesom udviklingen af sådanne aktiver vanskeligt kan adskilles fra udviklingen af virksomheden som helhed.

Det er endvidere ikke tilladt at indregne omkostninger forbundet med fx:

- Opstart af en virksomhed
- Uddannelse af medarbejdere
- Reklame og salgsfremmende foranstaltninger
- Flytning og reorganisering af hele eller dele af virksomheden.

Sådanne omkostninger kan ikke indregnes som et immaterielt aktiv, da de ikke repræsenterer et aktiv, som virksomheden har kontrol over. Omkostningerne hertil skal derfor indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes. Reklameomkostninger skal omkostningsføres i takt med, at ydelsen modtages fra leverandøren. Det er altså ikke muligt at udskyde omkostningsføring af eksempelvis reklamekataloger til et senere udsendelsestidspunkt, idet man da opnår nytte af aktivet.

Eksempel: Ikke-forbrugte reklameomkostninger

Skal ikke-forbrugte reklame- og markedsføringsmaterier indregnes som et immaterielt aktiv?

Løsning

Efter IFRS skal omkostningen løbende indregnes i takt med, at ydelsen modtages fra leverandøren.

Efter ÅRL er det tilladt at aktivere reklameomkostninger, når køber har adgang til reklameartiklen. Derved omkostningsføres beløbet først i takt med, at reklameomkostningerne udsendes/forbruges. Reklameomkostningerne anses for en periodeafgrænsningspost.

Eksempel: Kundeloyalitetsprogram

En stor supermarkeds kæde er udsat for betydeligt øget konkurrence på markedet. Som følge af den skærpede konkurrence udbyder supermarkeds kæden et loyalitetsprogram for at fastholde deres markedsandel. Kunder, som tilmelder sig kundeloyalitetsprogrammet, modtager loyalitetskort, som de kan bruge til at optjene bonuspoint til fremtidige køb etc.

Supermarkeds kæden ønsker at aktivere omkostningerne forbundet med etableringen af loyalitetsprogrammet som et immaterielt aktiv.

Løsning

Kundeloyalitetsprogrammet er internt oparbejdet og kan ikke aktiveres som et immaterielt aktiv, idet omkostninger til loyalitetsprogrammet ikke kan udskilles fra omkostninger relateret til markedsføring af supermarkeds kæden som helhed.

Udviklingsprojekter

Der skal sondres mellem forskningsomkostninger og udviklingsprojekter, hvor kun sidstnævnte må indregnes i balancen. Eksempler på henholdsvis forskningsaktiviteter og udviklingsaktiviteter:

Eksempler på forskningsaktiviteter	Eksempler på udviklingsaktiviteter
Aktiviteter, som har til formål at indhente ny viden.	Design, opførelse og testning af prototyper og modeller før produktion og anvendelse.
Søgen efter og evaluering samt endelig udvælgelse af forskningsresultaters og anden videns anvendelsesmuligheder.	Design af værktøj, opspændingsværktøj, støbeforme og stempler, der indebærer ny teknologi.
Søgen efter alternative materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.	Design, opførelse og drift af et forsøgsproduktionsanlæg, hvis størrelsesorden ikke er økonomisk rentabel for erhvervsmæssig produktion.
Udformning, design, evaluering og endelig udvælgelse af mulige alternativer til nye eller forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.	Design, opførelse og testning af et valgt alternativ til nye eller forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.

En helt central forudsætning for indregning af et udviklingsprojekt er, at der foreligger en projektbeskrivelse med en tilhørende økonomisk vurdering ("business case"). Denne skal dokumentere, at nutidsværdien af de forventede fremtidige pengestrømme som minimum svarer til de aktiverede omkostninger med tillæg af de forventede yderligere omkostninger til at færdiggøre projektet.

Virksomhedens egne udviklingsprojekter skal indregnes, hvis virksomheden kan dokumentere, at følgende kriterier er opfyldt:

- at det er teknisk muligt at færdiggøre aktivet, så de processer, produkter eller ydelser, som er et resultat af udviklingsprojektet, kan benyttes eller sælges
- at det er intentionen at færdiggøre aktivet og benytte eller sælge det eller de processer, produkter eller ydelser, som er et resultat af udviklingsprojektet
- hvorledes aktivet forventes at frembringe fremtidige økonomiske fordele. Virksomheden skal blandt andet påvise, at der findes et marked for det immaterielle aktiv eller for de produkter, der er et resultat af aktivet
- at der er tilstrækkelige finansielle, tekniske og andre ressourcer til rådighed til at færdiggøre projektet og til at benytte eller sælge det
- at de omkostninger, som kan henføres til projektet, kan identificeres særskilt.

I praksis vil intern udvikling af software også anses som et udviklingsprojekt og vil sædvanligvis opfylde indregningskriterierne, hvis der fx er tale om udvikling af produktionsstyrings- og administrative systemer. Endvidere vil udvikling af intra- og internetsites opfylde kriterierne, hvis de rent faktisk indgår i virksomhedens drift, og der sælges varer eller produkter fra hjemmesiderne.

Modsat kan virksomheden ikke indregne udviklingsomkostninger til internetsites, der alene er præsentations-/reklamesites.

Særligt om udviklingsprojekter – gælder kun under ÅRL

Virksomheder i regnskabsklasse B og mellem C har mulighed for – som et valg af regnskabspraksis – at indregne udviklingsprojekter og dertil knyttede internt skabte rettigheder, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. Store virksomheder i regnskabsklasse C skal derimod indregne udviklingsprojekterne i balancen, hvis indregningskriterierne ovenfor er opfyldt.

Når virksomheden indregner udviklingsprojekter i balancen, skal virksomheden samtidig indregne et beløb svarende til de aktiverede udviklingsomkostninger direkte i posten ”Reserve for udviklingsomkostninger” under egenkapitalen. Det betyder, at virksomhedens frie reserver reduceres med et beløb, der svarer til de aktiverede udviklingsomkostninger plus en eventuel skatteeffekt heraf. Dette gælder også under IFRS-bekendtgørelsen.

Ved et skift i regnskabsklasse fra klasse B eller mellem C til stor C kan virksomheden vælge alene at indregne immaterielle aktiver i form af udviklingsprojekter, der opstår fra og med det første regnskabsår, hvor virksomheden aflægger årsrapport efter regnskabsklasse stor C. Dvs. hvis en virksomhed skifter regnskabsklasse til stor C, kan virksomheden vælge at aktivere tidligere ikke-indregnede udviklingsprojekter. Det kræver dog, at de almindelige indregningskriterier er opfyldt tilbage i tid med hensyn til registrering og dokumentation. Dette krav kan ofte ikke opfyldes i praksis.

Efterfølgende omkostninger

Efterfølgende omkostninger skal indregnes som omkostninger, medmindre der er tale om forbedringer af det oprindelige immaterielle aktiv i resultatopgørelsen. Definition af en forbedring kræver, at virksomhedens økonomiske fordele fra aktivet bliver forøget. Det gælder fx forøgelse af funktionaliteten i eksisterende software.

4.2.3 Måling

4.2.3.1 Måling ved første indregning

Immaterielle aktiver måles til kostprisen på erhvervelsestidspunktet.

I kostprisen indgår selve købsprisen, afgifter, ikke-refunderbare skatter samt alle omkostninger, der kan henføres direkte til at forberede aktivet til dets planlagte brug. De direkte omkostninger inkluderer fx omkostninger til juridisk bistand.

Rabatter skal fratrækkes ved beregningen af omkostningerne. Omkostninger, der påløber, hvis betalingen for immaterielle aktiver udskydes ud over normale kreditvilkår, må ikke medregnes – de skal behandles som renteomkostninger. Med andre ord skal det immaterielle aktiv indregnes til kontantprisen.

Hvis det immaterielle aktiv erhverves for et symbolsk beløb eller helt gratis gennem et offentligt tilskud, kan virksomheden vælge enten:

- at måle det immaterielle aktiv til dagsværdi og samtidig indregne tilskuddet til dagsværdi som en periodeafgrænsningspost, jf. IAS 20 (denne metode skal anvendes under ÅRL), eller
- at måle det immaterielle aktiv til det beløb, der faktisk betales, plus omkostninger forbundet med at forberede aktivet til dets planlagte brug, hvor et tilskud modregnes i kostprisen (denne metode tillades ikke under ÅRL).

Hvis aftalen om erhvervelse af det immaterielle aktiv indeholder et variabelt vederlag fx en earn-out, hvor den endelige værdi først kan fastlægges på et senere tidspunkt, har virksomhedens ledelse et valg af anvendt regnskabspraksis for behandlingen af det variable vederlag. IFRIC har i en agenda decision konkret taget stilling til, at det variable vederlag enten måles til dagsværdi eller efter ledelsens bedste skøn, hvis det er sandsynligt, at det variable vederlag skal betales. Hvis ledelsen måler det variable vederlag til dagsværdi, skal alle efterfølgende værdireguleringer af det variable vederlag indregnes i resultatopgørelsen. Hvis det variable vederlag derimod måles efter ledelsens bedste skøn, når det er sandsynligt, at det skal betales, skal efterfølgende reguleringer indregnes i kostprisen for det immaterielle aktiv.

Internt oparbejdede immaterielle aktiver

Kostprisen for internt oparbejdede immaterielle aktiver er summen af de omkostninger, der er afholdt fra og med det tidspunkt, hvor det immaterielle aktiv opfyldte indregningskriterierne. Omkostninger, der er indregnet i resultatopgørelsen på et tidspunkt, hvor indregningskriterierne ikke er opfyldt, kan ikke efterfølgende aktiveres.

Omkostningerne for internt oparbejdede immaterielle aktiver – hvilket i praksis vil være udviklingsprojekter – skal indeholde alle omkostninger, der kan henføres direkte til fremstillingen eller forberedelse af aktivet til dets planmæssige anvendelse, eller som kan henføres hertil på et rimeligt og konsistent grundlag.

Omkostningerne inkluderer typisk:

- Omkostninger til materialer og serviceydelser, benyttet eller brugt i fremstillingen af det immaterielle aktiv.
- Løn og andre personalerelaterede omkostninger for medarbejdere, der er direkte involveret i fremstillingen af aktivet.
- Omkostninger, der er direkte forbundet med at sikre aktivets eksistens, såsom omkostninger i forbindelse med at få registreret en juridisk beskyttet rettighed.

Renteomkostninger skal medregnes, når opførelsen af aktivet løber over en længere periode ("kvalificeret aktiv"), og de øvrige betingelser for indregning af renteomkostninger i IAS 23 er opfyldt. For en nærmere beskrivelse af disse regler henvises til afsnit 4.4 *Låneomkostninger*.

Indregning af omkostninger, der ikke kan henføres direkte til det enkelte udviklingsprojekt, forudsætter, at der er etableret en egentlig udviklingsafdeling. Det indebærer, at der i realiteten alene kan indregnes omkostninger, der må anses som direkte henførbare omkostninger i forhold til udviklingsprojekterne.

Salgs-, administrations- og andre faste omkostninger må ikke indregnes som en del af kostprisen på det immaterielle aktiv.

Eksempel: Eksternt udviklet it-system

En produktionsvirksomhed anmoder en it-virksomhed om assistance med udvikling af nyt it-system for virksomheden. Virksomheden og it-leverandøren holder løbende møder, hvor virksomheden fremlægger sine behov og krav til systemet. Systemet er specialudviklet til virksomheden og skal tilegnes deres daglige behov. Så it-systemet er købt eksternt og udviklet specielt til brug for virksomheden. Hvordan skal virksomheden indregne dette projekt?

Løsning

Virksomheden skal aktivere de løbende afholdte omkostninger til ekstern udvikling som immaterielt aktiv. Selvom it-systemet udvikles eksternt, er der tale om et internt udarbejdet it-system, da det udvikles specifikt til virksomheden.

Der skal derfor også bindes et tilsvarende beløb, reduceret med skat, på reserven for udviklingsomkostninger på egenkapitalen.

Særligt om indirekte omkostninger – gælder kun under ÅRL

Virksomheder kan efter ÅRL ved internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver frivilligt vælge at indregne indirekte omkostninger i kostprisen. Det omfatter fx fællesomkostninger i en udviklingsfunktion, såfremt disse kan opgøres og måles pålideligt.

Virksomheden kan under ÅRL ligeledes vælge, om finansieringsomkostninger vedrørende udviklingsprojekterne skal indregnes som en del af aktivets kostpris. Under IFRS er dette derimod et krav, såfremt der er tale om et kvalificerende aktiv.

4.2.3.2 Efterfølgende måling

Aktiver med bestemmelig brugstid

IAS 38 skelner mellem immaterielle aktiver med bestemmelig brugstid henholdsvis ubestemmelig brugstid. ÅRL foretager ikke denne differentiering. Under ÅRL skal et immaterielt aktiv derfor altid afskrives, da det antages, at der er en bestemmelig brugstid.

Efter første indregning skal aktiver med en bestemmelig brugstid som hovedregel måles til kostpris med fradrag af af- og nedskrivninger. I særlige tilfælde er det tilladt at anvende omvurderingsmodellen, se nærmere herom efterfølgende. Immaterielle aktiver med bestemmelig brugstid skal afskrives over brugstiden, og afskrivningen skal påbegyndes, når aktivet er klar til brug.

Ved opgørelse af brugstiden skal en række forhold tages i betragtning, herunder:

- Virksomhedens forventede anvendelse af aktivet, og hvorvidt aktivet kan anvendes effektivt af en anden ledelse.
- Aktivets typiske produktlivscyklus og offentligt tilgængelige oplysninger om skøn over brugstiden for tilsvarende typer aktiver, der anvendes på tilsvarende måde.
- Teknisk, teknologisk, handelsmæssig eller anden form for forældelse.
- Stabiliteten i den branche, hvor aktivet anvendes, og ændringer i efterspørgslen efter producerede enheder eller tjenesteydelser fra aktivet.
- Konkurrenters eller potentielle konkurrenters forventede handlinger.
- Niveaue af vedligeholdelsesomkostninger, der er nødvendige for at opnå de forventede fremtidige økonomiske fordele fra aktivet, og virksomhedens evne og hensigt med hensyn til at nå et sådant niveau.
- Perioden, hvor virksomheden har kontrol over aktivet, og juridiske og lignende begrænsninger af aktivets anvendelse, eksempelvis udløbsdatoen på tilknyttede leasingkontrakter.
- Hvorvidt aktivets brugstid er afhængig af brugstiden for andre aktiver i virksomheden. Hvis virksomheden senere konstaterer, at den skønnede brugstid ikke længere er rimelig, skal afskrivningsperioden ændres. Ændringen er en ændring af et regnskabsmæssigt skøn. Det vil sige, at afskrivningerne alene skal ændres fremadrettet.

Den valgte afskrivningsmetode skal afspejle det mønster, hvorefter aktivets økonomiske fordele forbruges. Hvis dette mønster ikke kan fastlægges pålideligt, skal aktivet afskrives lineært.

Er et immaterielt aktiv knyttet til en juridisk beskyttet rettighed, må aktivet ikke afskrives over en længere periode end beskyttelsesperioden – medmindre denne uden videre kan forlænges ved udløb, og det er så godt som sikkert, at perioden rent faktisk forlænges.

Restværdien (scrapværdien) for et immaterielt aktiv skal fastsættes til nul, medmindre:

- en tredjepart har forpligtet sig til at købe aktivet, når brugstiden er udløbet
- der findes et aktivt marked for den pågældende type aktiv, og det er sandsynligt, at et sådant marked også vil eksistere, når brugstiden for aktivet er udløbet.

Det er et krav, at virksomheden løbende revurderer aktivets restværdi. Typisk vil restværdien for immaterielle anlægsaktiver være DKK 0, medmindre der foreligger en bindende aftale om salg på et senere tidspunkt. Der henvises til afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver* for en nærmere beskrivelse af restværdien.

Særligt om afskrivninger – gælder kun under ÅRL

Under ÅRL skal immaterielle anlægsaktiver altid afskrives over brugstiden. I de særlige tilfælde, hvor virksomheden ikke er i stand til at foretage et pålideligt skøn over brugstiden på aktiverede udviklingsomkostninger eller goodwill, skal denne antages at være ti år. Det betyder samtidig, at der altid skal fastlægges en brugstid for andre immaterielle aktiver end udviklingsprojekter og goodwill.

Immaterielle aktiver med ubestemmelig brugstid – gælder kun under IFRS

Hvis virksomheden ud fra den nuværende viden ikke kan forudse nogen tidsbegrænsning i nyten af de immaterielle aktiver, udgør aktivet et ”immaterielt aktiv med ubestemmelig brugstid”. Det indebærer, at aktivet alene skal undergå en årlig nedskrivningstest, jf. nedenfor – derfor sker der ingen løbende afskrivning af aktivet.

Det er undtagelsen, at et aktiv ikke har en bestemmelig brugstid. I praksis forekommer det primært ved overtagne navne- og varemærkerettigheder.

Omvurderingsmodellen (måling til dagsværdi) – tilladt alternativ i særlige tilfælde

Er der undtagelsesvist tale om et immaterielt aktiv, hvor dagsværdien fastsættes på et aktivt marked, er det som en alternativ regnskabspraksis tilladt at måle dette aktiv til dagsværdi, fratrullet efterfølgende akkumulerede af- og nedskrivninger. Hvis den regnskabsmæssige værdi forøges efter omvurderingsmodellen, skal forøgelsen indregnes direkte i anden totalindkomst, hvis omvurderingen er foretaget under IFRS. Hvis omvurderingen foretages under ÅRL, skal forøgelsen indregnes direkte på egenkapitalen – se nærmere i nedenstående afsnit. Den praktiske betydning af muligheden for at måle immaterielle aktiver til dagsværdi er begrænset, da der stort set ikke eksisterer immaterielle aktiver, hvis dagsværdi fastsættes i et aktivt marked. Der vil typisk være tale om eksport- og importkvoter samt produktionskvoter, hvis disse kan handles. Endvidere kan CO₂-kvoter, afhængig af det pågældende markeds likviditet, tilhøre denne kategori i takt med, at markedet for handel hermed er blevet mere likvidt. Om immaterielle aktiver, der er erhvervet som led i en virksomhedssammenslutning henvises til afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*.

Opskriver virksomheden sine immaterielle anlægsaktiver til dagsværdi enten via anden totalindkomst (IFRS) eller egenkapitalen (ÅRL), skal et beløb svarende til opskrivningen fratrullet eventuel udskudt skat indregnes direkte i posten ”Reserve for opskrivning” under egenkapitalen. Reserven opløses i takt med afskrivning af aktivet eller i tilfælde af salg af aktivet. Reserven skal reduceres med udskudt skat som følge af opskrivningen.

Udledningskvoter (CO₂-kvoter) – særligt under IFRS

I december 2004 udsendte IFRIC et fortolkningsbidrag om udledningskvoter (fx CO₂-kvoter), IFRIC 3, Emission Rights. Fortolkningsbidraget blev efter massiv kritik, blandt andet fra EU, trukket tilbage i juni 2005. Det er dog stadig IASB's opfattelse, at anvendelse af de i fortolkningsbidraget foreskrevne regler er i overensstemmelse med de relevante standarder, og at virksomhederne derfor kan vælge frivilligt at benytte reglerne.

Fortolkningsbidraget foreskriver følgende regnskabsmæssige behandling:

- Modtagelse af en udledningskvote behandles som modtagelse af et immaterielt aktiv ved statstilskud.
- Udledningskvoten og statstilskuddet måles ved første indregning til dagsværdi.
- Restværdien antages initialt at være lig dagsværdien, idet kvoten enten vil blive tilbageleveret som følge af udledning eller solgt i markedet, hvorfor aktivet anses at blive handlet i et marked, der er aktivt.
- Statstilskuddet indtægtsføres over løbetiden for kvoten. I dag har kvoterne ubestemmelig levetid, eftersom ikke-forbrugte kvoter kan overføres til senere kvoteperioder. Derfor indtægtsføres kvoterne i overensstemmelse med det faktiske forbrug.
- Der indregnes en hensat forpligtelse i takt med udledningen. Forpligtelsen måles til det beløb, som skal betales for det antal kvoter, det er nødvendigt at erhverve for at indfri forpligtelsen.
- Tilbagelevering af kvoten som følge af udledningen anses som en indfrielse af den hensatte forpligtelse, der er opbygget.

Andre modeller vil også være mulige at anvende, herunder indregning af kvoterne til DKK 0 ved tildeling, jf. IAS 20's mulighed herfor. Anvendes denne model, indregnes der ingen hensat forpligtelse, før virksomheden har udledt en større mængde, end de tildelte kvoter giver ret til. Omvendt indregnes den gevinst, som en virksomhed opnår, når der udledes mindre end de tildelte kvoter - først, når de overskydende kvoter sælges på markedet.

Nedskrivning af immaterielle aktiver

Immaterielle anlægsaktiver skal nedskrives efter bestemmelserne i IAS 36. Det indebærer, at aktivet skal nedskrives til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Genindvindingsværdien er den højeste værdi af salgspris med fradrag af afhændelsesomkostninger (nettosalgsværdi) og nutidsværdien af de forventede fremtidige nettobetalingstrømme – kapitalværdien – relateret til det pågældende aktiv. Nedskrivningen indregnes i resultatopgørelsen på samme vis som afskrivninger.

I mange tilfælde vil det ikke være muligt at fastlægge genindvindingsværdien for et enkelt immaterielt aktiv grundet manglende pålidelig måling af salgsprisen. Under sådanne forhold skal virksomheden opgøre genindvindingsværdien for den mindste pengestrømsfrembringende enhed "Cash Generating Unit" (CGU), som aktivet tilhører. Genindvindingsværdien for et enkelt aktiv kan ikke findes, hvis aktivet ikke genererer indbetalinger ved fortsat anvendelse, der er uafhængige af pengestrømme, som stammer fra andre aktiver.

For en yderligere gennemgang af nedskrivningsprocessen henvises til afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")*.

Aktiver med ubestemmelig brugstid eller ej klar til brug – gælder kun under IFRS

For immaterielle aktiver, der endnu ikke er klar til brug (udviklingsprojekter) eller har en ubestemmelig brugstid (varemærker etc.), skal nedskrivningstesten gennemføres årligt, uanset om der er indikationer på en værdiforringelse. Dette gælder også for goodwill.

Eksempel: Fastsættelse af levetid

En virksomhed har en koncession til at drive en lufthavn. Aftalen udløber om ti år. Koncessionen kan forlænges for et ubetydeligt beløb. Rettigheden har to gange tidligere været forlænget, og der er ikke noget, der tyder på, at dette ikke skulle ske igen. Koncessionen er vurderet til at kunne bidrage til positive pengestrømme for virksomheden på ubestemmelig tid.

Hvorledes skal virksomheden indregne og måle koncessionen?

Løsning

Licensrettigheden skal behandles som et immaterielt aktiv med ubestemmelig levetid. Et immaterielt aktiv under en begrænset tidsmæssig aftale kan anses som et aktiv med ubestemmelig levetid, såfremt aftalen kan forlænges uden væsentlige omkostninger. En betingelse for dette er, at der fortsat genereres positive pengestrømme.

Særligt om reserve for udviklingsprojekter

Reserve for udviklingsomkostninger, som etableres i året, hvor udviklingsomkostningerne etableres, skal løbende reduceres i takt med, at aktivet af- eller nedskrives. Det gøres i praksis ved på egenkapitalen at overføre et beløb svarende til afskrivningen fra udviklingsreserven direkte til overført resultat. Afskrivningen reduceres med udskudt skat.

Eksempel: Afskrivningsmetode på udviklingsprojekter

En virksomhed er begyndt at producere og markedsføre et produkt, som netop er blevet godkendt. Udviklingsomkostningerne for produktet er aktiveret. Patentet for produktet løber i ti år, og ledelsen budgetterer ikke noget væsentligt salg efter tidspunktet for patentets udløb.

Hvordan skal virksomheden afskrive udviklingsomkostningerne?

Løsning

Virksomheden skal afskrive de aktiverede udviklingsomkostninger lineært over patentets løbetid, medmindre forretningsplanen for produktet indikerer en kortere periode. Forventes produktet at leve over en kortere periode, skal aktivet afskrives over denne kortere periode. Såfremt perioden, for hvilket patentet vurderes at generere økonomiske fordele, formindskes, skal virksomheden foretage nedskrivningstest og klarlægge en praksis for systematisk afskrivning over den resterende forventede levetid.

4.2.4 Oplysninger og præsentation

4.2.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Immaterielle anlægsaktiver præsenteres i balancen under romertalspost I, som vist i ÅRL's modelregnskab.

De specificeres herunder i:

- Færdiggjorte udviklingsprojekter, herunder patenter og lignende rettigheder, der stammer fra udviklingsprojekter
- Erhvervede koncessioner, patenter, licenser, varemærker og lignende rettigheder
- Goodwill
- Udviklingsprojekter under udførelse og forudbetalinger for immaterielle anlægsaktiver.

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal omtalen af immaterielle anlægsaktiver som minimum indeholde:

- Indregningsmetoder og målegrundlag for de enkelte kategorier af immaterielle anlægsaktiver, herunder hvorvidt renter og indirekte omkostninger er indregnet i kostprisen.
- Efter hvilke metoder der af- og nedskrives. Herunder skal skøn over brugstid og eventuel restværdi angives.
- Begrundelse for afskrivningsperioden på goodwill, uanset længden på afskrivningsperioden. Hvis afskrivningsperioden er meget kort eller meget lang i forhold til virksomheder i samme branche, stilles skærpede krav til beskrivelse og begrundelse af afskrivningsperioden.

For virksomheder i regnskabsklasse C og D er der krav om en anlægsnote på immaterielle anlægsaktiver. Anlægsnoten i årsrapporten skal oplyse følgende om hver regnskabspost (se i øvrigt ÅRL's modelregnskab, note 10):

- Kostpris, af- og nedskrivninger:
 1. Kostpris:
 - Kostprisen ved det foregående regnskabsårs slutning
 - Tilgang i årets løb
 - Afgang i årets løb
 - Overførsler i årets løb til andre poster
 - Den samlede kostpris på balancetidspunktet.
 2. Opskrivninger
 - Opskrivninger ved foregående regnskabsårs slutning
 - Årets opskrivning
 - Årets tilbageførsler af tidligere årsopskrivninger og
 - De samlede opskrivninger på balancetidspunktet.

3. Af- og nedskrivninger:

- ▶ Af- og nedskrivninger ved det foregående regnskabsårs slutning
- ▶ Årets afskrivninger
- ▶ Årets nedskrivninger
- ▶ Årets af- og nedskrivninger på afhændede og udrangerede aktiver
- ▶ Årets tilbageførsler af tidligere års nedskrivninger samt tilbageførsel af de samlede af- og nedskrivninger på aktiver, der i året er afhændet eller udgået af driften
- ▶ De samlede af- og nedskrivninger på balancetidspunktet.

Når et immaterielt aktiv er opskrevet til dagsværdi, skal virksomheden – både i regnskabsklasse B, C og D – oplyse den regnskabsmæssige værdi, som det ville have været indregnet til, hvis opskrivningen ikke var foretaget, dvs. værdien af aktivet uden opskrivning og uden den akkumulerede afskrivning af den foretagne opskrivning.

Uanset regnskabsklasse skal alle virksomheder oplyse om eventuelle renteomkostninger, der er indregnet i kostprisen. Der skal oplyses med det beløb, der er tilbage efter foretagne afskrivninger. Nedskrivninger på kostprisen skal derimod ikke fragå i oplysningerne om det rentebeløb, der er indregnet.

Der gælder desuden et særligt oplysningskrav for aktiverede udviklingsprojekter. Virksomheden skal oplyse om de særlige forudsætninger, der ligger til grund for indregning og måling af udviklingsprojekter. Det kan eksempelvis omfatte den forventede fremdrift i projekterne og det forventede marked for det udviklede projekt mv.

I ledelsesberetningen skal virksomheder i regnskabsklasse C og D oplyse om forsknings- og udviklingsaktiviteter i eller for virksomheden. Endvidere skal oplyses om virksomhedens videnressourcer, i det omfang disse har særlig betydning for den fremtidige indtjening. Der henvises til kapitel 8 *Ledelsesberetningen*.

4.2.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Der kan henvises til IFRS-modelregnskabets note 25(t) og note 8(c) for henholdsvis anvendt regnskabspraksis og anlægsnote for immaterielle anlægsaktiver.

Immaterielle aktiver præsenteres under langfristede aktiver i balancen, men ellers er der ikke specifikke krav til detaljeringsgraden af præsentationen af immaterielle aktiver. Det er derfor muligt, at præsentere dem på en enkelt linje i balancen og opdelingen i undergrupper i noten. Som eksempler på grupper af immaterielle aktiver nævner IAS 38 varemærker, software, licenser, franchiserettigheder og udviklingsprojekter.

For hver gruppe af immaterielle aktiver skal der gives følgende oplysninger:

I afsnittet om anvendt regnskabspraksis	Brugstiden eller afskrivningsprocenten.
	Begrundelse for, hvorfor immaterielle anlægsaktivers brugstid er ubestemmelig og med angivelse af de faktorer, der har størst betydning ved vurdering heraf.
	Den anvendte afskrivningsmetode for immaterielle aktiver med bestemmelig brugstid.
	Angivelse af i hvilken eller hvilke poster i resultatopgørelsen afskrivningerne er indeholdt.
I øvrige noter	Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle anlægsaktiver med en ubestemmelig brugstid.
	Bruttoværdien og akkumulerede afskrivninger (inklusive nedskrivninger) ved periodens begyndelse og slutning.
	En afstemning af den regnskabsmæssige værdi fra primo til ultimo perioden (anlægsnote). Tilgange, hidrørende fra internt oparbejdede immaterielle aktiver og fra virksomhedssammenslutninger samt afgang ved salg af virksomheder og ved overførsel til kategorien anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, skal præsenteres særskilt.
	Endvidere skal valutakursomregning fremgå af anlægsnoten.
	I modsætning til ÅRL's krav skal anlægsnoten være forsynet med sammenligningstal.
	Størrelsen af de i året omkostningsførte forsknings- og udviklingsomkostninger.
	En beskrivelse af immaterielle aktiver, der individuelt er væsentlige for virksomheden som helhed. Beskrivelsen skal indeholde angivelse af det pågældende aktivs regnskabsmæssige værdi samt den tilbageværende afskrivningsperiode.
	For immaterielle aktiver, der er erhvervet med offentligt tilskud og indregnet første gang til dagsværdi, skal oplyses om: Dagsværdien ved den første indregning af aktivet, den regnskabsmæssige værdi, og om de efter den første indregning fortsat måles til en omvurderet værdi.
	Om der foreligger begrænsninger i ejendomsretten for nogle af de immaterielle aktiver og den regnskabsmæssige værdi af immaterielle aktiver stillet til sikkerhed for gæld.
	Forpligtelser til at erhverve immaterielle aktiver.
I øvrige noter (fortsat)	For aktiver, der måles til omvurderet værdi, skal der for hver kategori af disse oplyses om:
	Tidspunktet for omvurderingen, den regnskabsmæssige værdi af aktiverne og den regnskabsmæssige værdi, såfremt aktiverne i stedet blev målt til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger.
	Herudover skal opskrivningshenlæggelser ved årets begyndelse og slutning oplyses, ligesom ændringer i løbet af regnskabsåret skal oplyses. Endvidere skal eventuelle udbytteudlodningsrestriktioner, relateret til denne reserve, oplyses.

4.3 Materielle anlægsaktiver

Bestemmelser om materielle anlægsaktiver findes i ÅRL §§ 33, 36, 40-43, 49, 53, 58-60, 64, 83 a, 87-88, 90 a, 94 og 101 samt IAS 16.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af materielle anlægsaktiver. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 16 regulerer den regnskabsmæssige behandling af materielle anlægsaktiver. Standarden omfatter ikke følgende, som derfor ikke behandles i kapitlet:

- Investerings ejendomme, der måles til dagsværdi i henhold til IAS 40.
- Aktiver, der udgør varebeholdninger, som fx handelsejendomme. Disse er omfattet af IAS 2.
- Langfristede aktiver, der udelukkende besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5.
- Biologiske aktiver relateret til landbrugsaktiviteter. Disse er omfattet af IAS 41.
- Forekomster, efterforskning og udvinding af mineraler, olie, naturgas og andre tilsvarende naturressourcer, der ikke gendannes. Disse er omfattet af IFRS 6.

Se de særskilte afsnit 4.6 *Investerings ejendomme*, afsnit 4.9 *Varebeholdninger*, afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg* for at læse mere om disse områder.

4.3.1 Definition

Både ÅRL og IFRS definerer aktiver som ”Ressourcer, der er under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden”.

Det er kontrollen snarere end det formelle ejerskab, der er afgørende for, om der foreligger et aktiv for virksomheden. Dette indebærer, at materielle anlægsaktiver som hovedregel indregnes i balancen, hvis virksomheden råder over aktivet i medfør af finansielle leasingkontrakter (se afsnit 10.7 *Leasing*).

Materielle anlægsaktiver defineres ikke fuldstændig ens under ÅRL og IFRS.

4.3.1.1 Definition – gælder kun under ÅRL

Definitioner

Anlægs-aktiver	Aktiver, der er bestemt til vedvarende eje eller brug for virksomheden.
Materielle anlægs-aktiver	Loven definerer ikke materielle anlægsaktiver. Af balanceskemaerne fremgår, at materielle anlægsaktiver omfatter fysiske aktiver som grunde, bygninger, produktionsanlæg, maskiner, andre anlæg, driftsmateriel, inventar og lignende aktiver.

Der er under ÅRL mulighed for at anvende et alternativt skema for balancen, som i lighed med IFRS opdeler aktiverne i henholdsvis langfristede og kortfristede aktiver i stedet for opdelingen i anlægsaktiver og omsætningsaktiver. Ved brug af dette balanceskema anvendes følgende definitioner i ÅRL:

Definitioner

Lang-fristede aktiver	Aktiver, som ikke opfylder definitionen på kortfristede aktiver, er langfristede aktiver. Materielle anlægsaktiver er langfristede aktiver.
Kort-fristede aktiver	Et aktiv skal i bilag 2, skema 2, klassificeres som kortfristet, hvis det opfylder et af følgende kriterier: a) Det forventes realiseret eller det besiddes med salg eller forbrug for øje som led i virksomhedens normale driftscyklus. b) Det besiddes primært med handel for øje. c) Det forventes realiseret inden for 12 måneder efter balancedagen. d) Det er i form af likvider, medmindre det er underlagt en begrænsning, som gør, at det ikke kan omsættes eller anvendes til at indfri en forpligtelse i mindst 12 måneder efter balancedagen.
Materielle anlægs-aktiver	Loven definerer heller ikke i dette skema materielle anlægsaktiver. Af balanceskemaerne fremgår, at materielle anlægsaktiver omfatter fysiske aktiver som grunde, bygninger, produktionsanlæg, maskiner, andre anlæg, driftsmateriel, inventar og lignende aktiver.

4.3.1.2 Definition – gælder kun under IFRS

Definitioner

Materielle anlægs-aktiver	Virksomhedens fysiske aktiver, der forventes anvendt i mere end ét regnskabsår, og som er anskaffet til brug af virksomheden til handel med varer og tjenesteydelser, produktion, udlejning eller administrative formål.

4.3.2 Indregning

Materielle anlægsaktiver skal indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilfalde selskabet, og kostprisen på aktivet kan måles pålideligt. I praksis vil det normalt være sammenfaldende med leveringstidspunktet og for ejendomme overdragelsesdatoen. Det skal tillige vurderes, hvorvidt virksomheden har fået overdraget de fordele og risici, der er forbundet med ejerskabet af aktivet.

Opfyldelsen af kravet om sandsynlige fremtidige økonomiske fordele nødvendiggør normalt, at selskabet erhverver aktivet, jf. dog IAS 17 om leasing.

Ved erhvervelse af visse aktiver – eksempelvis fast ejendom – påtager køber sig nogle risici allerede på tidspunktet for indgåelse af en bindende købsaftale. Der er imidlertid ikke tale om, at køber i al væsentlighed har de fordele, der er knyttet til at besidde det pågældende aktiv, og det skal derfor først indregnes i balancen fra og med overtagelsesdagen. De økonomiske fordele opnås normalt først, når køber har adgang til at bruge aktivet. Indtil da vil der være tale om en gensidigt bebyrdende, uopfyldt kontrakt, der ikke skal indregnes i årsregnskabet, medmindre kontrakten er tabsgivende, jf. IAS 37.

PwC's opfattelse

IAS 16.74c foreskriver, at beløbet for kontraktlige forpligtelser for fremtidige anlægsinvesteringer oplyses. ÅRL indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, men det er PwC's opfattelse, at købsaftalen ligeledes bør noteoplyses som en kontraktlig forpligtelse ved brug af ÅRL, såfremt købet er væsentligt i forhold til vurderingen af virksomhedens finansielle stilling.

Dekomponering

IAS 16 fastslår, at det i visse tilfælde kan være påkrævet at opdele kostprisen for et aktiv i flere enkeltkomponenter og afskrive disse komponenter hver for sig (component approach).

Dette er tilfældet, når levetiden for de enkelte komponenter må formodes at være forskellig, og opdelingen i de enkelte bestanddele fører til en væsentlig forskellig indregning af afskrivninger i resultatopgørelsen. Som eksempler herpå kan nævnes fly og flymotorer, bygninger og installationer samt skibe og skibsmotorer.

Der kan også være tale om store produktionsanlæg, robotter mv., hvor hver enkelt bestanddel tildeles en andel af kostprisen og en fastsat brugstid.

Dekomponering har således betydning for indregning og måling, men ikke for oplysningskravene i årsregnskabet.

Eksempel: Dekomponering af indkøbt ejendom

En virksomhed har købt en ejendom. Købesummen beløber sig samlet til DKK 50 mio. og udgøres af væsentlige bestanddele med forskellig brugstid.

Skal der foretages dekomponering, og hvordan kan en sådan foretages?

Løsning

Der skal foretages dekomponering af ejendommen, med mindre effekten heraf på de årlige afskrivninger og ejendommens regnskabsmæssige værdi kan anses for uvæsentlig for regnskabet.

Købesummen kan for den del, der kan henføres til bygningen, fx opgøres i følgende bestanddele med hver sin brugstid:

- Mursten mv.
- Tag
- Vinduer og døre
- Installationer.

Dekomponeringen og afskrivningshorisonten fastsættes på ibrugtagningstidspunktet på baggrund af de oplysninger, der på dette tidspunkt er tilgængelige.

Eksempel: Fordeling af kostpris på grund og bygning, der er købt med henblik på nedrivning

En virksomhed køber en grund med en bygning, som virksomheden vil nedrive for at opføre en ny bygning.

Hvordan skal købsprisen fordeles mellem grund og bygning?

Løsning

Eftersom bygningen skal nedrives, må værdien af bygningen set fra købers side antages af udgøre nul, og hele købsprisen allokeres i givet fald til grunden.

Det kan forekomme, at købsprisen ifølge købsaftalen er fordelt på grund og bygninger i forhold til den offentlige ejendomsvurdering eller på anden vis fordelt ud fra skattemæssige forhold. En sådan fordeling kan ikke ukritisk lægges til grund regnskabsmæssigt.

Nødvendige investeringer uden selvstændige fremtidige økonomiske fordele

Anskaffelse af materielle anlægsaktiver eller ombygning af eksisterende materielle anlægsaktiver af sikkerhedsmæssige eller miljømæssige årsager forøger muligvis ikke direkte de fremtidige økonomiske fordele af eksisterende anlægsaktiver. Disse materielle anlægsaktiver skal imidlertid indregnes i balancen, hvis de er nødvendige for, at virksomheden kan opnå fremtidige økonomiske fordele fra de tilhørende aktiver.

Dette vil fx være tilfældet, hvis konsekvensen ved ikke at investere er, at virksomheden ikke længere må producere på de hidtidige aktiver. Det kunne fx være en situation, hvor en virksomhed af miljømæssige årsager er nødt til at forbedre udsugningen i en produktionshal. Selve udsugningen medfører ikke yderligere økonomiske fordele, men virksomheden får tilladelse til at fortsætte med at producere, når udsugningen er installeret.

Indregning er dog betinget af, at den samlede regnskabsmæssige værdi for det oprindelige aktiv samt det aktiv, der er påkrævet som følge af sikkerhedsmæssige eller miljømæssige årsager, ikke overstiger den samlede genindvindingsværdi.

Eksempel: Aktivering af aktiver uden fremtidig økonomisk indtjening

En virksomhed har som et krav fra de offentlige myndigheder investeret i aktiver, der bekæmper forurening, for at virksomheden kan opfylde landets miljølovgivning. Det pågældende aktiv genererer ikke i sig selv fremtidige økonomiske fordele.

Skal der foretages aktivering af disse miljøinvesteringer?

Løsning

Virksomhedens øvrige aktiver, som genererer fremtidige økonomisk fordele, vil ikke kunne anvendes uden disse miljømæssige aktiver. Derfor skal miljøinvesteringen aktiveres som en del af kostprisen på de oprindelige aktiver, da aktiverne skal ses i sammenhæng med de øvrige aktiver.

Retableringsforpligter

Forventede retableringsomkostninger eller omkostninger til fjernelse af et aktiv ved ophøret af dets brugsperiode skal indregnes som en del af aktivets kostpris, i det omfang retableringsforpligtelsen indregnes som en hensat forpligtelse efter IAS 37. Det vil fx være tilfældet, når virksomheden ved indflytning har ombygget lejede lokaler og har en pligt til at retablere disse, så de ved fraflytning fremstår i deres oprindelige form.

I det omfang, der blot er tale om en pligt til at vedligeholde lejede lokaler, så det ved lejemålets udløb fremstår i dets oprindelige stand, vil omkostningerne til vedligeholdelse ikke opfylde definitionen på et aktiv og vil derfor ikke kunne indregnes som en del af kostprisen af lejede lokaler. I stedet indregnes løbende en vedligeholdelsesomkostning og en tilsvarende forpligtelse, som afspejler årets slid på de lejede lokaler, hvis der ikke løbende foretages tilstrækkelig vedligehold af de lejede lokaler. Dette forekommer dog alene på lejede lokaler, hvor virksomheden over for udlejer er forpligtet til at afholde vedligeholdelsen. For egne bygninger kan en sådan opsat vedligeholdelse ikke indregnes som en hensat forpligtelse, fordi virksomheden ikke er forpligtet til at foretage vedligeholdelsen på egne bygninger.

Reserve dele mv.

Reserve dele, standby- og serviceudstyr skal indregnes efter samme regler som øvrige materielle anlægsaktiver, hvis de falder ind under definitionen på materielle anlægsaktiver. Såfremt virksomheden har anskaffet disse med henblik på vedvarende ejer eller brug (ÅRL) eller til brug i mere end én regnskabsperiode (IFRS), skal de således klassificeres som langfristede aktiver. Såfremt dette ikke er tilfældet, skal reserve dele, standby- og serviceudstyr klassificeres som varebeholdninger.

Beholdninger af mindre reserve dele indregnes normalt som varebeholdninger og driftsføres i takt med forbruget. Der kan eksempelvis være tale om skruer, pakninger, tændrør og lignende. Større reserve dele, standby- og serviceudstyr som eksempelvis motorer, gearkasser, måleapparater og lignende indregnes derimod normalt som materielle anlægsaktiver.

Småanskaffelser

Det ses til tider, at virksomheder i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis angiver en beløbsgrænse for aktivering af materielle anlægsaktiver. Hverken IFRS eller ÅRL opererer med en sådan grænse, og derfor skal alle aktiver, der opfylder definitionen på et materielt aktiv, som udgangspunkt indregnes i balancen. Når virksomhederne alligevel vælger at omkostningsføre visse småaktiver, er det ud fra en betragtning om væsentlighed, og at omkostningsførsel af småaktiverne ikke påvirker årsregnskabet væsentligt. Det er dog PwC's opfattelse, at en sådan oplysning om en grænse for aktivering af småaktiver ikke er af regnskabsmæssig karakter, men en udøvelse af en væsentlighedsvurdering, hvorfor denne specifikke oplysning bør udelades af årsregnskabet.

4.3.3 Måling

IAS 16 indeholder de samme målingsbestemmelser som ÅRL. IAS 16 indeholder dog mere detaljerede bestemmelser for, hvorledes kostprisen skal opgøres:

Kostpris på materielle anlægsaktiver

Købspris	Købsprisen inklusive ikke-refunderbare afgifter og med fradrag af rabatter.

Direkte omkostninger (indtil aktivet er klar til brug)	• Omkostninger til at klargøre stedet, hvor aktivet skal installeres • Leveringsomkostninger • Installationsomkostninger • Honorarer til arkitekter, ingeniører, rådgivere mv. • Estimerede retableringsomkostninger, jf. afsnit 4.12 <i>Hensatte forpligtelser</i>.

Hvis betaling for aktivet udskydes længere end normale kreditvilkår, skal aktivets kostpris svare til en kontantpris. Forskellen mellem kontantprisen og den samlede betaling indregnes som en renteomkostning over kreditperioden (dvs. ved amortisering af forpligtelsen, medmindre den for kvalificerende aktiver skal aktiveres i overensstemmelse med reglerne i IAS 23). Se afsnit 4.4 *Låneomkostninger*.

Endvidere fremgår, at indtægter, der opnås, inden aktivet tages endeligt i brug – fx ved en prøveproduktion – skal modregnes i kostprisen (dette ændres måske indenfor en kort årrække, da IASB har udsendt et forslag til ændring af IAS 16, som vil indebære, at sådanne indtægter indregnes i resultatopgørelsen).

Indirekte produktionsomkostninger	Hvis virksomheden helt eller delvist selv fremstiller et materielt anlægsaktiv, omfatter kostprisen under IFRS også de indirekte produktionsomkostninger, der er medgået i fremstillingsperioden, og som direkte kan henføres til det pågældende aktiv. Under ÅRL er indregning af indirekte produktionsomkostninger ikke et krav, men en regnskabspraksis, som virksomheden kan vælge at anvende. Det skal i så fald anvendes konsekvent.

Bestemmelsen om indregning af indirekte produktionsomkostninger skal som udgangspunkt forstås restriktivt. Udgangspunktet er derfor, at omkostningerne kun kan indregnes, når virksomheden producerer tilsvarende aktiver, eller der er tale om "falde bort" omkostninger, fx etablering af en særskilt proces udelukkende til fremstilling af det pågældende aktiv. Det vil være tilfældet, hvis aktivet fremstilles ved processer, der i forvejen findes i virksomheden til produktion af varer til videresalg. Der synes dog internationalt at være en ændring af ovenstående forståelse på vej, således at flere omkostninger accepteres aktiveret som en del af kostprisen, end det hidtil har været tilfældet.

Låneomkostninger	Under IFSR er indregning af finansieringsomkostninger i kostprisen på kvalificerende aktiver et krav, jf. reglerne i IAS 23 om låneomkostninger.

Under ÅRL er indregning af finansieringsomkostninger i kostprisen på egenfremstillede aktiver ikke et krav, men en regnskabspraksis, som virksomheden kan vælge at anvende.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at såfremt et aktiv leveres på kredit, og betalingsbetingelserne går ud over de normale kreditbetingelser, indeholder vederlaget i realiteten et renteelement, som skal udskilles fra kostprisen.

For en nærmere beskrivelse af disse regler henvises til afsnit 4.4 *Låneomkostninger*.

IAS 16 omtaler en række omkostninger, der ikke må henføres som en del af kostprisen. Det er omkostninger til:

- at starte en ny fabrik eller afdeling
- at markedsføre nye produkter og serviceydelser
- at drive virksomhed på en helt ny lokation med nye kunder, herunder træning og oplæring af personale
- administrations- og generelle faste omkostninger.

IAS 16 anfører endvidere, at når et anlægsaktiv er installeret og fungerer som forudsat (det vil sige, at alle nødvendige tilpasninger og indstillinger er foretaget), er kostprisen fastlagt. Efterfølgende ændringer i installation, placering mv. må derfor ikke uden videre indregnes som en del af kostprisen. Det gælder fx:

1. omkostninger, der påløber, indtil anlægsaktivet når op på fuld kapacitet
2. driftstab, som opstår, fordi efterspørgslen efter produktet endnu ikke er på det forventede niveau
3. omkostninger, forbundet med at flytte anlægsaktivet til en ny placering, fx som led i en omorganisering eller omstrukturering.

Det kan i praksis være vanskeligt at afgøre, hvornår driftsomkostninger er omfattet af pkt.

1. Er der fx tale om etablering af en ny produktionslinje, kan det være vanskeligt præcist at angive, hvornår aktivet er klar til den af ledelsen fastlagte brug, således at den efterfølgende periode må anses som en indkøringsperiode, hvor omkostningerne ikke kan aktiveres.

Hvis aktivet er i en testfase, hvor der produceres varer, skal indtægterne fra disse varer fragå i kostprisen (dette bliver måske ændret inden for en kort årrække, da IASB har udsendt et forslag til ændring af IAS 16, som vil indebære, at sådanne indtægter indregnes i resultatopgørelsen).

Er der tale om indtægter, der opnås som led i en proces, der ikke er nødvendig for at bringe aktivet i produktionsklar stand, indregnes indtægterne efter de sædvanlige indregningskriterier i resultatopgørelsen. Som et eksempel nævnes udlejning af en grund til parkeringspladser under opførelse af et byggeri på grunden. Ved "indtægter" ovenfor, som fragår i kostprisen, må antageligt forstås dækningsbidraget, således at direkte henførbare omkostninger til fx råvarer fragår i den indtægt, der ellers fradrages i anlægsaktivets værdi.

Flytning af et anlægsaktiv fra én fabrik til en anden, hvorefter aktivet muligvis bliver i stand til at producere mere som følge af et bedre produktionsmiljø, må ikke påvirke aktivets kostpris. Omkostninger til nedpakning, transport, ny-installation af aktivet mv. skal således indregnes i resultatopgørelsen. Derved udelukker IAS 16, at et aktivs kostpris kan påvirkes af fx installationsomkostninger flere gange i aktivets levetid.

Spild og svind, foranlediget af mindre erfaring i fremstillingen eller forlænget fremstillings-
tid for det pågældende aktiv, må ikke indregnes i kostprisen. Det samme gælder indkørb-
omkostninger med undtagelse af den del heraf, der eventuelt er nødvendig for at bringe
aktivet i produktionsklar stand.

Bytte

Er et aktiv erhvervet helt eller delvist ved bytte med et andet aktiv, hvor vederlaget ikke er
en kontant betaling, anses det som udgangspunkt også som en transaktion, jf. IAS 16.24.
Det betyder, at kostprisen for det erhvervede aktiv måles til dagsværdien for det bortbyttede
aktiv med tillæg eller fradrag af betalte eller modtagne likvider. En eventuel gevinst eller tab
på det bortbyttede aktiv skal indregnes i resultatopgørelsen.

Forudsætningen for, at byttransaktionen kan indregnes, er, at transaktionen har et for-
retningsmæssigt indhold, og hvor transaktionen kan forventes at påvirke virksomhedens
pengestrømme – det vil sige, hvor der ikke i realiteten byttes helt identiske aktiver.

Offentlige tilskud

Det forekommer, at en virksomhed modtager et tilskud fra det offentlige til køb eller opfø-
relse af et anlægsaktiv. IAS 20 omhandler den regnskabsmæssige behandling af offentlige til-
skud. IAS 20 kan også anvendes til fortolkning under ÅRL med den undtagelse, at et tilskud
ikke under ÅRL må modregnes i aktivets kostpris.

Eksempel: Klassifikation af modtaget tilskud til køb eller opførelse af anlægsaktiv

*I forbindelse med køb af en maskine til mere miljøvenlig produktion modtager virksomhe-
den et tilskud fra det offentlige.*

Hvordan skal dette tilskud klassificeres?

Løsning

*Tilskuddet skal efter ÅRL indregnes som en periodeafgrænsningspost under gældsforplig-
telserne. Beløbet indtægtsføres i takt med afskrivninger på maskinen, fx lineært. Kostpris
for maskinen og dermed også afskrivningsgrundlaget er således upåvirket af det mod-
tagne tilskud.*

*Efter IAS 20 er det som alternativ muligt at fratrække tilskuddet i maskinens kostpris (net-
tometoden), hvilket dermed reducerer afskrivningsgrundlaget. Dette er ikke tilladt ifølge
ÅRL på grund af det generelle modregningsforbud.*

Der henvises til afsnit 10.8 Offentlig støtte.

Variable vederlag

Når en virksomhed køber et materielt anlægsaktiv, forekommer det, at en del af kostprisen er variabel og afhænger af en fremtidig begivenhed, fx aktivets fremtidige udnyttelse (effektivitet) eller en fremtidig omsætning fra aktivet. Eksempelvis kan købsprisen for en vindmølle bestå af et fast beløb med tillæg af et variabelt beløb svarende til en andel af el-indtægterne for de kommende år.

Variable betalinger bruges i forskellige brancher, fx tele-, pharma- og ejendomsbranchen.

I forbindelse med en variabel betaling for et materielt aktiv opstår to spørgsmål:

- Skal der ved første indregning af aktivet indregnes en finansiell forpligtelse vedrørende den variable betaling?
- Hvor skal en efterfølgende regulering af værdien af den finansielle forpligtelse indregnes? I aktivets kostpris eller i resultatopgørelsen?

Der er hverken under ÅRL eller IFRS taget stilling til disse spørgsmål. IASB's fortolkningsorgan har drøftet forholdet. På grundlag heraf ses følgende metoder anvendt baseret på fortolkninger af henholdsvis IFRS 3 og IAS 16:

- IFRS 3: Ved første indregning af aktivet til kostpris indregnes en finansiell forpligtelse til dagsværdi til at dække den variable betaling. Efterfølgende reguleringer af den finansielle forpligtelse indregnes i resultatopgørelsen.
- IAS 16: Ved første indregning af aktivet estimeres en finansiell forpligtelse vedrørende den variable betaling ved anvendelse af ledelsens bedste skøn, hvis det er sandsynligt, at der skal betales et beløb. Efterfølgende reguleringer til estimatet af den finansielle forpligtelse indregnes i aktivets kostpris.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at såvel IFRS 3 som IAS 16 modellen kan anvendes på variabelt vederlag ved køb af materielle anlægsaktiver, og at valget mellem metoderne er et valg af anvendt regnskabspraksis. Dette betyder, at den valgte praksis skal anvendes på alle tilsvarende transaktioner, og at et skift af metode er udtryk for en ændring af anvendt regnskabspraksis. Begge metoder kan ligeledes anvendes under ÅRL.

IAS 16.74c foreskriver, at beløbet for kontraktlige forpligtelser for fremtidige anlægsinvesteringer oplyses. ÅRL indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, men det er PwC's opfattelse, at købsaftalen ligeledes bør noteoplyses som en kontraktlig forpligtelse ved brug af ÅRL, såfremt købet er væsentligt i forhold til vurderingen af virksomhedens finansielle stilling.

Forbedringer, reparation og vedligeholdelse

Omkostninger til reparation og vedligeholdelse af et materielt anlægsaktiv skal omkostningsføres i resultatopgørelsen. Forbedringer skal derimod indregnes som en del af aktivets værdi. Reparations- og vedligeholdelsesomkostninger afholdes eksempelvis for at forhindre, at et aktivs nytteværdi falder hurtigere end nødvendigt.

Der er tale om forbedringer, når der tilføres nye eller forbedrede egenskaber til et eksisterende aktiv, eller aktivets nytteværdi på anden måde forøges.

Effekten af en forbedring er derfor, at det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele fra det pågældende materielle anlægsaktivs anvendelse vil forøges ud over det oprindeligt vurderede. Derfor er det ikke arten af de afholdte omkostninger, der afgør den regnskabsmæssige behandling, men derimod at enten brugen af aktivet forbedres, eller at aktivets levetid forlænges som følge af forbedringen. Som et eksempel nævner IAS 16, at en (indkalkuleret) renovering af en ny erhvervet ejendom med henblik på at få den i en for virksomheden nødvendig stand, er en forbedring.

Eksempel

Typiske eksempler på forbedringer er afholdelse af omkostninger, som forlænger aktivets brugstid og/eller produktionsvolumen, forbedrer produktionskvaliteten eller reducerer produktionsomkostningerne.

IAS 16 angiver, hvornår omkostninger til hovedreparationer skal indregnes som et aktiv. I den forbindelse skal følgende forhold alle være opfyldt:

- Virksomheden har identificeret et beløb til større eftersyn eller hovedreparation som en separat del af aktivet og har allerede foretaget afskrivninger på denne del for at afspejle forbruget af fordele, som erstattes eller genoprettes ved det efterfølgende større eftersyn eller hovedreparation (components approach).
- Det er sandsynligt, at de fremtidige økonomiske fordele forbundet med aktivet vil tilgå virksomheden.
- Virksomhedens omkostninger til det større eftersyn eller hovedreparation kan måles pålideligt.

Når forholdene er opfyldt, skal reparationsomkostningen indregnes som en del af det/de relaterede aktiv(er) og afskrives som en separat del af aktivet/aktiverne, så den er fuldt afskrevet på det forventede tidspunkt for næste hovedreparation.

Er betingelserne ikke opfyldt, skal omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes.

Efterfølgende måling

Efterfølgende måling af materielle anlægsaktiver

Kostpris	Ved første indregning måles anlægsaktiver til kostpris, jf. ovenfor.
Afskrivning	Anlægsaktiver skal afskrives på en systematisk måde over aktivets forventede brugstid. Afskrivningsgrundlaget udgør kostprisen og skal reduceres med en forventet restværdi ved udløbet af brugstiden. Både den forventede restværdi og brugstiden skal revurderes løbende.
Opskrivning	Det er muligt som et valg af anvendt regnskabspraksis at opskrive materielle anlægsaktiver til en højere dagsværdi. Opskrivningen foretages direkte over egenkapitalen (under IFRS via anden totalindkomst) og påvirker derfor ikke resultatopgørelsen. Opskrivning skal anvendes for samtlige aktiver inden for samme kategori, fx kan bygninger opskrives til dagsværdi, mens driftsmidler måles til kostpris.
Nedskrivning	Der er nedskrivningspligt på materielle anlægsaktiver jf. ÅRL § 42 og IAS 16.30, hvis aktivets genindvindingsværdi er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Afskrivning

Kostprisen for materielle anlægsaktiver med begrænset brugstid skal formindskes med afskrivninger, der tilsigter en systematisk afskrivning af aktiverne over brugstiden. Afskrivninger er en fordeling af kostprisen på det materielle anlægsaktiv som udtryk for forbruget af aktivet.

Afskrivningsmetoden skal fastlægges, så den bedst muligt afspejler det mønster, hvorefter virksomheden forbruger det materielle anlægsaktiv. Nedenstående metoder kan anvendes:

- Lineær afskrivning
- Degressiv afskrivning
- Produktionsintensitetsmetode.

Er det mønster, hvorefter et materielt anlægsaktiv forbruges, ændret væsentligt i forhold til tidligere, kan det medføre, at den valgte afskrivningsmetode skal ændres. En ændring af afskrivningsmetode er en ændring af et regnskabsmæssigt skøn, der alene har fremadrettet indvirkning. Se nærmere herom i afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl*.

Afskrivningsgrundlaget udgør kostprisen fratrasket restværdien. Afskrivningsgrundlaget skal tillægges forbedringer og reguleres for op- eller nedskrivninger, tilbageførsler af sådanne og for ændringer i restværdien. Afskrivninger skal påbegyndes, når aktivet er klar til at blive taget i brug, uanset om det rent faktisk er taget i brug. Der skal således ikke afskrives på materielle anlægsaktiver under udførelse. Afskrivningerne skal indregnes i resultatopgørelsen, medmindre de indgår i kostprisen for et andet aktiv, fx som indirekte produktionsomkostninger på varebeholdninger.

Eksempel: Påbegyndelse af afskrivninger

En virksomhed opfører en maskine til eget brug. Maskinen er færdig den 1. november 20x1, men virksomheden tager først maskinen i brug den 1. marts 20x2.

Hvornår skal afskrivningerne påbegyndes?

Løsning

Afskrivningerne skal påbegyndes den dag, hvor maskinen er klar til brug, dvs. den 1. november 20x1. Det forhold, at maskinen ikke blev anvendt i en periode efter, den var klar til brug, er uden betydning.

For bygninger gælder, at de altid anses for at have en begrænset brugstid og derfor skal afskrives over brugstiden – uanset om bygningerne anvendes til produktion, administration, handel med varer og serviceydelser eller til udlejning til privat beboelse. Der skal således afskrives over brugstiden for at afspejle virksomhedens brug af den pågældende bygning, uanset om det vurderes, at bygningen ved løbende vedligeholdelse – og forventede prisstigninger – kan opretholde sin værdi.

Eksempel

En virksomhed køber en nyopført kontorejendom på en god adresse i København for DKK 100 mio. Virksomhedens ledelse hævder, at det er helt oplagt, at den pågældende ejendom holder prisen, eller at den endda stiger – det viser alle historiske erfaringer:

Virksomheden kan imidlertid ikke undlade at afskrive på bygningen med henvisning til, at restværdien må forventes mindst at svare til den bogførte værdi. Det skyldes, at restværdien ikke må indeholde forventede prisstigninger på ejendommen hen over brugstiden.

Hvis man tager udgangspunkt i, at ejendommens brugstid er 100 år, skal ledelsen i forbindelse med fastsættelse af restværdien vurdere, hvad den tilsvarende kontorejendom i København ville koste, hvis kontorejendommen var 100 år gammel på købstidspunktet. Denne pris er udtryk for restværdien.

Kravet om afskrivninger gælder ikke direkte for ÅRL regnskabsklasse A. ERST har imidlertid præciseret, at en virksomhed i regnskabsklasse A ikke ukritisk kan undlade at foretage afskrivninger på bygninger, hvorefter der realiseres et betydeligt tab i forbindelse med et salg eller nedrivning af bygningen. Hvis ejendommen løbende falder i værdi, vil det også i regnskabsklasse A være nødvendigt at foretage afskrivninger, og dette kan ikke erstattes af, at der eksempelvis hvert tredje år foretages nedskrivninger. Kravet om afskrivninger i denne situation skyldes det grundlæggende princip om, at værditab skal indregnes i den periode, værditabet vedrører.

Hvis der derimod eksempelvis er tale om en forældrekøbslejlighed, som efter virksomhedens skøn ikke falder i værdi, vil der efter ERST's opfattelse ikke være krav om at foretage afskrivninger i regnskabsklasse A, men de manglende afskrivninger vil øge behovet for at tage stilling til et eventuelt nedskrivningsbehov.

Materielle anlægsaktiver, der ikke undergår en egentlig værdiforringelse og derfor normalt anses for at have en ubegrænset brugstid, er eksempelvis grunde og kunstværker. Der afskrives derfor normalt ikke på denne type aktiver. Grunde udskilles fra bygningsdelen på fast ejendom, således at der afskrives på bygningen men ikke på grunden. Se ovenfor under 4.3.2 *Indregning* – dekomponering vedrørende køb af en grund med tilhørende bygning, som er købt med henblik på nedrivning.

Brugstiden

Definition

Brugstiden defineres på en af disse to måder:

- Den periode, hvori et materielt anlægsaktiv forventes anvendt i virksomheden, eller
- Det samlede produktionsvolumen, som et materielt anlægsaktiv forventes at producere for virksomheden.

Brugstiden skal fastsættes på ibrugtagningstidspunktet på baggrund af de informationer, som er tilgængelige på dette tidspunkt. IAS 16 anfører, at følgende forhold blandt andet skal tages i betragtning:

- Aktivets kapacitet og den forventede produktion
- Forventet slitage under hensyntagen til brugen (antal skift mv.) og virksomhedens reparations- og vedligeholdelsesprogram
- Teknisk forældelse
- Begrænsninger i aktivets anvendelse, foranlediget af fx juridiske forhold eller myndighedsforskrifter.

Revurdering

Brugstiden skal løbende revurderes. I henhold til IAS 16 vil ændringer i brugstiden kunne forekomme ved:

- Forbedring af et aktiv ud over dets oprindelige standard
- Udvikling af nye substituerende aktiver, baseret på ny teknologi
- Ændring i afsætningsmulighederne for de produkter, aktivet producerer
- Ændring i virksomhedens reparations- og vedligeholdelsesprogram.

IAS 16 præciserer, at brugstiden ikke nødvendigvis er sammenfaldende med aktivets økonomiske levetid, fx hvis det er virksomhedens praksis at udskifte aktivet på et tidligere tidspunkt end ved udløbet af den økonomiske levetid.

Ændres skønnet over den forventede brugstid, skal det ændrede skøn danne grundlag for de fremtidige afskrivninger, så aktivets regnskabsmæssige værdi afskrives over den revurderede resterende brugstid. Ændringen har således kun fremadrettet virkning. Der kan aldrig ændres afskrivninger bagud i tid, medmindre virksomheden har lavet en væsentlig fejl, jf. afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl*.

Reservedele, der anses for at være materielle anlægsaktiver, jf. ovenfor, skal som hovedregel først afskrives, når de tages i brug. Der skal imidlertid foretages en konkret vurdering af, hvorvidt reservedelene forringes i takt med, at tiden går, og ikke først fra det tidspunkt, hvor reservedelen tages i brug. Der kan eksempelvis være tale om reservedele til fly, som har en sidste anvendelsesdato. I så fald afskrives reservedelene sammen med det anlægsaktiv, som reservedelene er indkøbt til.

Afskrivninger skal beregnes under hensyntagen til aktivets forventede restværdi (scrapværdi) på tidspunktet, hvor aktivet ikke længere ønskes anvendt. Restværdien for materielle anlægsaktiver skal fastsættes på ibrugtagningstidspunktet til det beløb, som virksomheden på det aktuelle tidspunkt kan få for et tilsvarende aktiv, der har den alder, som det erhvervede aktiv har ved afslutningen af brugstiden.

Der skal foretages en årlig revurdering af restværdien, så den til stadighed afspejler værdien af et tilsvarende aktiv med den alder, aktivet har ved slutningen af brugstiden. Dette er både relevant, hvis der er sket en prisudvikling i markedet, og hvis de oprindelige forudsætninger for skønnet ændres, fx med hensyn til:

- Vedligeholdelsesprogram
- Teknologisk holdbarhed
- Fysisk forringelse
- Ændring af brugstid.

Det må antages, at revurderingen alene vil være relevant for aktiver, hvor der på grund af udsving i konjunkturer og inflation sker betydelige ændringer i den forventede restværdi, fx skibe, fly, vindmøller og bygninger.

Overstiger den revurderede restværdi den regnskabsmæssige værdi, ophører virksomheden med afskrivning af det pågældende aktiv.

En løbende ændring af restværdien indebærer dermed, at inflationen får betydning for de fremtidige afskrivninger. Dette skyldes, at en værdiregulering af restværdien med inflations-takten – og andre faktorer – kan reducere (eller forøge) de fremtidige afskrivninger. Allerede foretagne afskrivninger skal ikke korrigeres, det vil sige, at en ændring af restværdien kun har fremadrettet betydning, da der er tale om en ændring af et regnskabsmæssigt skøn.

Eksempel

Kostprisen for en produktionsejendom (ekskl. grund) udgør DKK 50 mio., og ved første indregning er restværdien opgjort til DKK 20 mio. Brugstiden er vurderet til at være 30 år. Efter 20 år revurderes restværdien til at udgøre DKK 25 mio. Der ses i eksemplet bort fra dekomponering af ejendommen i bestanddele.

De første 20 år udgør afskrivningsgrundlaget DKK 30 mio. (DKK 50 mio. – DKK 20 mio.), og der er således årligt afskrevet DKK 1 mio. (DKK 30 mio./30 år), dvs. i alt DKK 20 mio. Den regnskabsmæssige værdi udgør herefter på revurderingstidspunktet DKK 30 mio. (DKK 50 mio. – DKK 20 mio.).

Efter revurderingen udgør restafskrivningsgrundlaget DKK 5 mio. (DKK 30 mio. – DKK 25 mio.), som skal afskrives over de resterende 10 år af den forventede brugstid. De fremtidige, årlige afskrivninger udgør dermed DKK 0,5 mio. (DKK 5 mio./10 år).

Hvis restværdien på et tidspunkt overstige den regnskabsmæssige værdi af bygningen, ophører afskrivningen.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at en regulering af restværdien alene kan foretages på baggrund af allerede realiserede værdistigninger dvs. den inflation, der på balancedagen har fundet sted. Det vil ikke være tilladt at tage hensyn til fremtidige prisstigninger fx i form af fremtidig forventning til inflation. Det vil derfor næppe nogensinde være muligt ved første indregning at fastsætte en restværdi, som er lig kostprisen.

Virksomheden skal være opmærksom på, at forhøjelse af restværdien på ejendomme i visse tilfælde i væsentligt omfang skal henføres til grunden, som ikke skal afskrives.

Væsentlige efterfølgende ændringer til restværdien skal behandles som en ændring af regnskabsmæssige skøn, hvorved en ændring i skønnet over restværdien alene har fremadrettet virkning. Dette gælder både ændringer som følge af prisudvikling i markedet og ændringer som følge af en ændring i de oprindelige forudsætninger. Der henvises til afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl*. Dette betyder, at afskrivningerne alene tilpasses fremadrettet som følge af ændringen i skønnet over restværdien. De historiske afskrivninger må derfor ikke ændres.

Opskrivning

Materielle anlægsaktiver kan frivilligt opskrives til dagsværdi. Brugen af opskrivningsmodellen (omvurderingsmodellen) indebærer, at aktiverne skal måles til dagsværdi fratrukket akkumulerende af- og nedskrivninger. Den løbende opskrivning fritager således ikke fra kravet om at afskrive aktivet.

Opskrivning er en del af den anvendte regnskabspraksis, og metoden skal derfor benyttes konsekvent og kontinuerligt. IAS 16 præciserer, at hvis et aktiv opskrives, skal samtlige aktiver inden for samme kategori af materielle anlægsaktiver opskrives. Engangsopskrivninger er således ikke tilladte. Det er dog muligt på et systematisk grundlag at vælge opskrivning alene for en enkelt eller enkelte kategorier af materielle anlægsaktiver, fx kontorejendomme.

Eksempel: Adskillelse af produktionsfaciliteter og forretninger som særskilte kategorier

En virksomhed ejer en række ejendomme, hvor virksomhedens produktion foregår. Virksomheden ejer samtidig en række forretninger, hvorfra virksomhedens varer sælges. Herudover ejes en række administrationsejendomme. Virksomheden ønsker at foretage løbende måling af ejendommene til henholdsvis kostpris og dagsværdi.

Løsning

Såfremt hver af de enkelte kategorier af ejendomme kan adskilles fra de øvrige på baggrund af funktion, deres anvendelse og fysiske placering, er det tilladt at anvende forskellige målemetoder.

Efter første indregning er det inden for samme kategori ikke tilladt at anvende forskellige målemetoder.

Ved præsentation af ejendommene i balancen og noterne skal hver kategori præsenteres særskilt, og det skal af anvendt regnskabspraksis tydeligt fremgå, hvordan hver kategori af ejendomme måles.

Der skal foretages en regelmæssig værdiregulering, så den regnskabsmæssige værdi ikke afviger væsentligt fra dagsværdien på balancedagen. Principielt skal aktiverne inden for hver enkelt kategori vurderes på samme tidspunkt. IAS 16 anfører dog, at en regelmæssig vurdering af de forskellige aktiver – det vil sige, hvor alle aktiver fx omvurderes inden for en treårig periode – kan accepteres, hvis det sikres, at den samlede dagsværdi dermed ikke kommer til at afvige væsentligt fra den regnskabsmæssige værdi. Som udgangspunkt forventes dagsværdien dog opgjort ved hver balancedag.

Opskrivninger øger aktivets afskrivningsgrundlag, og de fremtidige afskrivninger skal baseres på den opskrevne værdi. En opskrivning medfører derfor – alt andet lige – at afskrivningerne over den resterende brugstid forøges og dermed, at resultatopgørelsen over en periode belastes af den foretagne opskrivning.

En opskrivning er en ikke-realiseret værdiforøgelse og må derfor ikke indregnes i resultatopgørelsen hverken i selve opskrivningsåret eller i det år, hvori opskrivningen realiseres i form af et salg af det materielle anlægsaktiv. Opskrivninger skal derfor indregnes direkte på egenkapitalen (ÅRL) eller i anden totalindkomst (IFRS). Opskrivningen med fradrag af udskudt skat indregnes i posten ”Reserve for opskrivning” under egenkapitalen.

Efterfølgende fald i dagsværdien, som medfører, at opskrivningen ikke kan opretholdes, tilbageføres tilsvarende direkte via egenkapitalen/i anden totalindkomst. Tilbageførsler kan ikke overstige beløbet under reserver for opskrivning af samme aktiv (dvs. den ikke-afskrevne del af opskrivningen af det pågældende aktiv).

Reserven opløses i takt med de foretagne merafskrivninger på opskrivningen, eller når aktivet sælges. Ved en opløsning af reserven overføres beløbet direkte fra reserven for opskrivninger til egenkapitalens frie reserver.

Begrundelsen for ikke at tillade indregning af reserven for opskrivninger i resultatopgørelsen er, at realiseringen ikke i sig selv skaber nogen indtægt i salgsøjeblikket. Indtægten opstår i perioden, inden opskrivningen bliver foretaget – den må dog ikke indregnes i resultatopgørelsen. En opskrivning får således den betydning, at værdiforøgelsen aldrig indregnes i resultatopgørelsen.

I henhold til reglerne i selskabsloven kan opskrivningsreserven benyttes til udstedelse af fondsaktier og -anparter, men ikke til fx dækning af underskud.

Hvis materielle aktiver opskrives, skal dagsværdien fastlægges ud fra følgende prioriterede rækkefølge:

1. Udgangspunktet er den pris, aktivet på balancedagen kan sælges til på et velfungerende marked (salgsværdien).
2. Kan salgsværdien ikke konstateres på et velfungerende marked, måles dagsværdien ud fra salgsværdien af aktivets enkelte bestanddele.
3. Er dette heller ikke muligt, kan en tilnærmet salgsværdi i form af aktivets kapitalværdi benyttes – dog kun i det omfang, der findes almindeligt accepterede værdiansættelsesmodeller og -teknikker herfor.
4. Er det ikke muligt at opgøre en tilnærmet salgsværdi, kan genanskaffelsesværdien eller nettorealiseringsværdien anvendes.

Se afsnit 10.9 *Dagsværdimåling*.

Ønsker en virksomhed at overgå til at opskrive materielle anlægsaktiver, skal dette behandles som en ændring i anvendt regnskabspraksis. Der henvises til afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri* for en beskrivelse af betydningen heraf. Der gælder dog den undtagelse for netop denne ændring af regnskabspraksis, at der ikke skal ske tilpasning af sammenligningstallene.

Nedskrivning

Er der indikationer på, at genindvindingsværdien af materielle anlægsaktiver er lavere end den regnskabsmæssige værdi, skal der foretages en beregning af genindvindingsværdien. Genindvindingsværdien er den højeste værdi af kapitalværdien henholdsvis salgsværdien fratrukket forventede omkostninger ved et salg. Er den beregnede genindvindingsværdi lavere end den regnskabsmæssige værdi, skal der nedskrives til denne lavere værdi.

Er det ikke muligt at fastsætte en genindvindingsværdi for det enkelte aktiv, skal nedskrivningsbehovet vurderes samlet for den mindste gruppe af aktiver (såkaldte CGU = Cash Generating Units), hvor der ved en samlet vurdering kan fastsættes en pålidelig genindvindingsværdi. Nedskrivning af en sådan gruppe af aktiver fordeles herefter systematisk på de enkelte aktiver.

En nedskrivning skal indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen, medmindre der er tale om en tilbageførsel af en tidligere opskrivning, jf. ovenfor. En nedskrivning eller tilbageførsel af en tidligere nedskrivning vil i sagens natur påvirke de fremtidige afskrivninger.

Reglerne om nedskrivninger fremgår af IAS 36. For en yderligere gennemgang af dette regelsæt henvises til afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")*.

Afhændelse

Et materielt anlægsaktiv skal udgå af balancen ved afhændelse. Afhændelsen indregnes den dag, hvor betingelserne for et varesalg i henhold til indregningskriterierne i IAS 18/IFRS 15 er opfyldt. Dette er sædvanligvis overdragelsesdatoen, dvs. den dag, hvor virksomheden ikke længere råder over aktivet. Ved salg af ejendomme er det derfor ikke tilstrækkeligt, at salgsaftalen er underskrevet. I de fleste tilfælde har virksomheden ikke afgivet råderetten over ejendommen på tidspunktet for underskrift af salgsaftalen, ligesom sælger ofte besvarer de væsentligste økonomiske fordele og risici frem til overtagelsesdatoen.

Aktivet udgår endvidere fra balancen på det tidspunkt, hvor det ikke længere benyttes og ikke har nogen salgsværdi, uanset om det er fuldt afskrevet (udrangering).

Fortjeneste eller tab ved afhændelse eller udrangering skal opgøres som forskellen mellem salgspris, reduceret med salgsomkostninger, og den regnskabsmæssige værdi på afhændelsestidspunktet. Gevinst og tab skal opgøres aktiv for aktiv.

Indtægter fra salg af et anlægsaktiv må som udgangspunkt ikke klassificeres som nettoomsætning, og hverken fortjeneste eller tab må modregnes i afskrivninger. Derimod skal fortjeneste indregnes under andre driftsindtægter, og tab indregnes under andre driftsomkostninger. Hvis virksomhedens forretningsmodel er at skabe indtægter ved dels løbende udlejning af materielle anlægsaktiver, dels at opnå gevinster ved efterfølgende salg, skal den opnåede salgspris dog klassificeres som nettoomsætning, ligesom den regnskabsmæssige værdi af aktivet på salgstidspunktet klassificeres som vareforbrug.

Når virksomheden har planer om at afhænde et aktiv eller allerede har indgået en salgsaftale om en fremtidig overdragelse, vil det i mange tilfælde under IFRS være relevant at iagttage bestemmelserne i IFRS 5 om langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt til salg*. Disse bestemmelser finder ikke anvendelse under ÅRL, hvor der alene finder omklassifikation sted, hvis der er tale om aktiver, som tillige vedrører en ophørende aktivitet.

Eksempel: Klassifikation af ejendom, der er sat til salg

En virksomhed er flyttet i nye lokaler. Den gamle ejendom anvendes ikke længere og er sat til salg.

Hvordan skal den gamle ejendom klassificeres i årsrapporten, når ejendommen ikke længere er til vedvarende eje eller brug for virksomheden?

Løsning

ÅRL: Ejendommen skal overføres til omsætningsaktiver til den regnskabsmæssige værdi på det tidspunkt, hvor den faktiske brug af ejendommen ophører. Fra dette tidspunkt skal der ikke længere foretages afskrivninger.

I den situation, hvor ejendommen fortsat anvendes af virksomheden frem til salgstidspunktet, skal ejendommen forblive klassificeret som et materielt anlægsaktiv, og afskrivningerne fortsættes frem til den endelige afhændelse.

Hvis der er tale om væsentlige anlægsaktiver, kan der oprettes en ny arabertalspost inden for de materielle anlægsaktiver, som eksempelvis benævnes "Ejendomme bestemt for salg".

Beslutningen om at sætte ejendommen til salg er en indikation på værdiforringelse, og ejendommen skal derfor vurderes for et nedskrivningsbehov.

IFRS: Ejendommen skal behandles efter bestemmelserne i IFRS 5 (se afsnit 10.3.2.1 Indregning og måling – gælder kun under ÅRL).

Erstatninger

IAS 16 tager stilling til den situation, hvor en virksomhed modtager en godtgørelse fra en tredjepart for værdiforringelse eller ved tab af materielle anlægsaktiver, fx en forsikringserstatning. Sådanne transaktioner skal behandles som tre særskilte transaktioner:

- Værdiforringelse af eller tab på det materielle anlægsaktiv
- Krav på betaling af forsikringsgodtgørelse
- Et eventuelt efterfølgende køb eller opførelse af et erstatningsaktiv.

Værdiforringelsen eller udrangeringen/afhændelsen skal behandles efter bestemmelserne om nedskrivning (se afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")*), henholdsvis bestemmelserne om udrangering/afhændelse. Godtgørelsen fra tredjeparten skal indregnes som en salgssum, når der erhverves ret hertil, og beløbet kan måles pålideligt.

Kostprisen for efterfølgende køb eller opførelse af erstatningsaktiver skal indregnes som erhvervelse af materielle anlægsaktiver i overensstemmelse med bestemmelserne om køb af aktiver, jf. ovenfor. Det betyder i praksis, at effekten af, at en fabrik brænder – og virksomheden modtager en nyværdierstatning herfor – er, at der indregnes en nettogevinst lig forskellen mellem erstatningssummen og den regnskabsmæssige værdi af fabriken umiddelbart forud for branden. Virksomheden bliver imidlertid efterfølgende belastet af merafskrivninger på de nye bygninger.

Eksempel

En ejendom har en regnskabsmæssig værdi på DKK 100 mio. Ejendommen brænder ned til grunden, og forsikringsselskabet udbetaler en forsikringssum på DKK 150 mio. svarende til kostprisen for at opføre en ny ejendom. Der ses i eksemplet bort fra værdien af selve grunden.

	Balance		Resultatopgørelse	
	Bygning	Bank	Ned-skrivninger	Andre drifts-indtægter
20x1:				
Primo:	100			
1. Bygningen brænder	100		100	
2. Forsikringssum udbetales		150		150
3. Ny bygning opføres	150	150		
Ultimo 20x1	150	0	100	150

Nettoeffekten bliver en regnskabsmæssig gevinst på DKK 50 mio. og – alt andet lige – en forøgelse af det fremtidige afskrivningsgrundlag med et tilsvarende beløb.

Regulering af retableringsforpligtelser

Efterfølgende ændringer af værdien af retableringsforpligtelser har forskellig indvirkning og kan få betydning for værdien af materielle anlægsaktiver afhængig af typen af regulering. Se nedenstående, der bl.a. baserer sig på IFRIC 1.

Eksempler på ændringer i retableringsforpligtelsen

Virksomheden er et år efter tættere på, at retableringsforpligtelsen skal indfries. Forpligtelsen var tilbagediskonteret til nutidsværdi, og forpligtelsen vokser derfor i værdi som følge af en diskonteringsseffekt (diskonteringsfaktor er uændret).

Den hensatte forpligtelse til retablering forøges.

Ændringen indregnes i resultatopgørelsen som finansiel omkostning.

Virksomheden konstaterer to år efter første indregning, at hensættelsen til retableringsforpligtelsen er alt for lav. Omkostningerne til retableringen forventes nu at blive cirka det dobbelte.

Ændringen indregnes som en justering af kostprisen på anlægsaktivet og dermed også i afskrivningsgrundlaget og som en justering af den hensatte forpligtelse. Afskrivningerne på aktivet vil derfor fremadrettet blive højere.

Man skal være opmærksom på, at en forøgelse af aktivets kostpris kan medføre, at der samtidig opstår et nedskrivningsbehov.

Virksomheden konstaterer tre år efter første indregning, at den hensatte forpligtelse bliver større som følge af, at diskonteringsfaktoren falder (hvorved effekten af diskonteringen reduceres).

Ændringen indregnes som en justering af kostprisen på anlægsaktivet og dermed også i afskrivningsgrundlaget og som en justering af den hensatte forpligtelse. Afskrivningerne korrigeres også fremadrettet.

4.3.4 Oplysninger og præsentation

4.3.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempel på oplysninger og præsentation fremgår af note 11 i ÅRL's modelregnskab.

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal oplyses om:

- Indregningsmetoder og målegrundlag for materielle anlægsaktiver, herunder hvorvidt indirekte produktionsomkostninger og renter indregnes i kostprisen.
- Afskrivningsmetode, skøn over restværdi og brugstid i forbindelse med afskrivninger.

Materielle anlægsaktiver skal i balancen præsenteres i disse poster:

- Grunde og bygninger
- Produktionsanlæg og maskiner
- Andre anlæg, driftsmateriel og inventar
- Materielle anlægsaktiver under udførelse og forudbetalinger for materielle anlægsaktiver.

Benævnelse af de anførte poster skal tilpasses, hvis virksomhedens særlige karakter gør det påkrævet. Eksempler på andre kategorier af materielle anlægsaktiver er skibe, fly, vindmøller og indretning af lejede lokaler.

Notekravene fremgår af følgende oversigt. Efter ÅRL er der ikke krav om sammenligningstal.

Krav til noteoplysninger	Omfattet regnskabs-klasse
• Renter, indregnet i hver enkelt aktivpost, hvis virksomheden indregner låneomkostninger som en del af kostprisen for aktiver. • Hvilke indregnede aktiver, der ikke ejes af virksomheden, og med hvilken værdi de er indregnet (finansielt leasede aktiver). • Stillet pant eller anden sikkerhed i aktiver, herunder det samlede omfang af pantsætningerne samt de pantsatte aktivers samlede regnskabsmæssige værdi. • Såfremt opskrivningsmodellen anvendes, skal der, jf. ÅRL § 58, i noterne oplyses om den regnskabsmæssige værdi, som aktiverne ville have haft, hvis ikke der havde været foretaget en opskrivning. • For virksomheder i regnskabsklasse B, som ikke tilvælger at medtage en egen kapitalopgørelse, skal årets bevægelser i "Reserve for opskrivning" specificeres således: - Størrelsen primo regnskabsåret - Tilgang i løbet af regnskabsåret - Årets tilbageførsler af tidligere års opskrivninger - Årets afskrivninger - Afgang i løbet af regnskabsåret - Størrelsen ultimo regnskabsåret.	Alle
Anlægsnote • Kostpris, opskrivninger samt af- og nedskrivninger oplyses således: - Kostpris: ▸ Kostprisen ved det foregående regnskabsårs slutning uden ned og afskrivninger ▸ Tilgang i årets løb ▸ Afgang i årets løb ▸ Overførsler i årets løb til andre poster ▸ Den samlede kostpris på balancetidspunktet. - Opskrivninger: ▸ Opskrivninger ved det foregående regnskabsårs slutning ▸ Årets opskrivninger ▸ Årets tilbageførsler af tidligere års opskrivninger ▸ De samlede opskrivninger på balancetidspunktet. - Af- og nedskrivninger: ▸ Af- og nedskrivninger ved det foregående regnskabsårs slutning ▸ Årets nedskrivninger ▸ Årets afskrivninger ▸ Årets af- og nedskrivninger på afhændede og udrangerede aktiver ▸ Årets tilbageførsler af tidligere års nedskrivninger samt tilbageførsel af de samlede af- og nedskrivninger på aktiver, der i året er afhændet eller udgået af driften ▸ De samlede af- og nedskrivninger på balancetidspunktet.	C + D
• Pantsætninger og de pantsatte aktivers regnskabsmæssige værdi specificeret for de enkelte poster.	C + D

4.3.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Bestemmelserne om præsentationen af materielle anlægsaktiver i balancen svarer i stort omfang til bestemmelserne i ÅRL. For eksempel på præsentation og oplysning henvises til note 8(a) i IFRS-modelregnskabet.

Placering i årsrapporten	Krav til indhold
Regnskabspraksis	- Hvorledes afskrivningsgrundlaget er opgjort - Den anvendte afskrivningsmetode og brugstiden - Regnskabspraksis for indregning af retableringsomkostninger i kostprisen.
Noter	Oplysning om den akkumulerede kostpris og de akkumulerede af og nedskrivninger primo og ultimo året
– anlægsnote	- En afstemning mellem den regnskabsmæssige værdi primo og ultimo, omfattende: - Tilgange - Afgange - Tilgang ved virksomhedssammenslutninger - Afgang ved salg af virksomheder - Overførsel til kategorien anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5 - Omvurderinger - Nedskrivninger og tilbageførsler heraf - Afskrivninger - Valutakursdifferencer. I modsætning til ÅRL skal anlægsnoten i lighed med andre noter indeholde sammenligningstal.
– øvrige oplysninger	Begrænsninger i ejendomsretten, omfanget af pantsætninger eller andre sikkerhedsstillelser samt den regnskabsmæssige værdi af de aktiver, der er stillet til sikkerhed. Oplysningerne skal gives for hver post under materielle anlægsaktiver: - Kontraktlige forpligtelser til at erhverve materielle anlægsaktiver - Udgifter afholdt på anlægsaktiver under udførelse. For opskrevne materielle anlægsaktiver skal tillige oplyses: - Grundlaget for opskrivningen - Tidspunktet for opskrivningen - Om der ved vurderingen er anvendt ekstern vurderingsmand - Forskelsbeløbet mellem den foretagne måling og det beløb, som aktivet ville være målt til, hvis opskrivning ikke var foretaget. Oplysning om størrelsen af opskrivningsshenlæggelser og årets bevægelser herpå. Størrelsen af finansieringsomkostninger, der er indregnet som en del af kostprisen for kvalificerende aktiver i perioden. Oplysning om restriktioner for udlodning af udbytte af opskrivningsshenlæggelser.

4.4 Låneomkostninger

Låneomkostninger er behandlet i ÅRL §§ 40, 44, 53 og 59 og IAS 23.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af låneomkostninger. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

4.4.1 Definition

ÅRL definerer ikke låneomkostninger, hvorfor der henvises til definitionen i IAS 23.

Låneomkostninger

I IAS 23 er låneomkostninger bredt defineret og omfatter følgende:

- Den effektive rente på lån, opgjort efter IFRS 9
- Beregnede renter på leasingforpligtelser indregnet i balancen
- Valutakursreguleringer på lån, i det omfang kursreguleringen er udtryk for kompensation af renteforskellen mellem virksomhedens funktionelle valuta og lånevalutaen.

Enkelte elementer af finansieringsomkostninger, fx dagsværdireguleringer på lån, der måles til dagsværdi, er derimod ikke omfattet af ovenstående definition.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at resultateffekten af en effektiv pengestrømssikring af et variabelt forrentet lån indgår som en del af låneomkostningerne.

Dermed indgår den faste rente, som lånet ved sikringen er omlagt til, som en renteomkostning. Tilsvarende gælder ved dagsværdisikring af et fastforrentet lån, hvor det er den variable rente, som lånet ved sikringen er omlagt til, der indgår som renteomkostning.

Henføres sikringsinstrumentet – her en renteswap – ikke til regnskabsmæssig sikring, skal hele dagsværdireguleringen af lånet holdes uden for opgørelse af låneomkostningerne.

Kvalificerende aktiv

Ved aktivering af låneomkostninger er det afgørende, om der er tale om et kvalificerende aktiv. Et kvalificerende aktiv er et aktiv, som nødvendigvis kræver en væsentlig tidsperiode for at blive klar til planlagt anvendelse eller salg. Afhængigt af de specifikke omstændigheder, kan følgende aktiver være kvalificerende:

- Varebeholdninger
- Produktionsanlæg
- Immaterielle aktiver
- Investeringsjendomme.

Aktiver og varebeholdninger, der fremstilles på kort tid, vil derimod ikke være kvalificerende aktiver. Ligeledes vil aktiver, der ved deres anskaffelse er klar til deres endelige anvendelse, ikke være kvalificerende aktiver, da der ikke sker en egentlig opførelse af disse aktiver i virksomheden.

4.4.2 Indregning

Låneomkostninger, der kan henføres til opførelsen af et kvalificerende aktiv, skal indregnes som en del af kostprisen på dette aktiv.

Det er ikke afgørende, om det kvalificerende aktiv fremstilles af virksomheden selv eller af en tredjemand for virksomhedens regning. Det betyder, at forudbetalinger til hel eller delvis betaling af et aktiv, der fremstilles af tredjemand for virksomhedens regning, også udgør en del af grundlaget for opgørelse af de låneomkostninger, der skal indregnes som en del af kostprisen.

Varer med lang produktionstid (væsentlig tidsperiode), som produceres rutinemæssigt eller serieproduceres, kan – men skal ikke – behandles som kvalificerende aktiver. Hvad der skal forstås ved en væsentlig tidsperiode, defineres ikke i IAS 23, men ofte anvendes en 12 måneders periode i praksis, hvilket bl.a. kan motiveres i, at IFRS 15 ikke betragter kredit givet til en kunde for en periode på under 12 måneder som væsentlig. Derfor kunne en tilsvarende periode også anvendes i relation til låneomkostninger.

Aktivering af låneomkostninger kræves ikke anvendt på kvalificerende aktiver, der måles til dagsværdi. Det er fx tilfældet med biologiske aktiver eller investeringsjendomme, i det omfang virksomheden har som regnskabspraksis at måle disse aktiver til dagsværdi, fordi også investeringsjendomme under opførelse skal måles til dagsværdi. Tilvalg af kapitalisering vil alene have betydning for klassifikation af renteomkostninger vs. dagsværdireguleringen af aktiverne, da selve dagsværdien ikke vil blive højere, fordi der aktiveres låneomkostninger.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at indregning af låneomkostninger kun kan ske i det omfang, virksomheden har nettofinansieringsudgifter, dvs. det er et krav, at virksomheden har afholdt faktiske låneomkostninger. En virksomhed, som fx ikke har nogen gæld, vil derfor heller aldrig kunne indregne låneomkostninger.

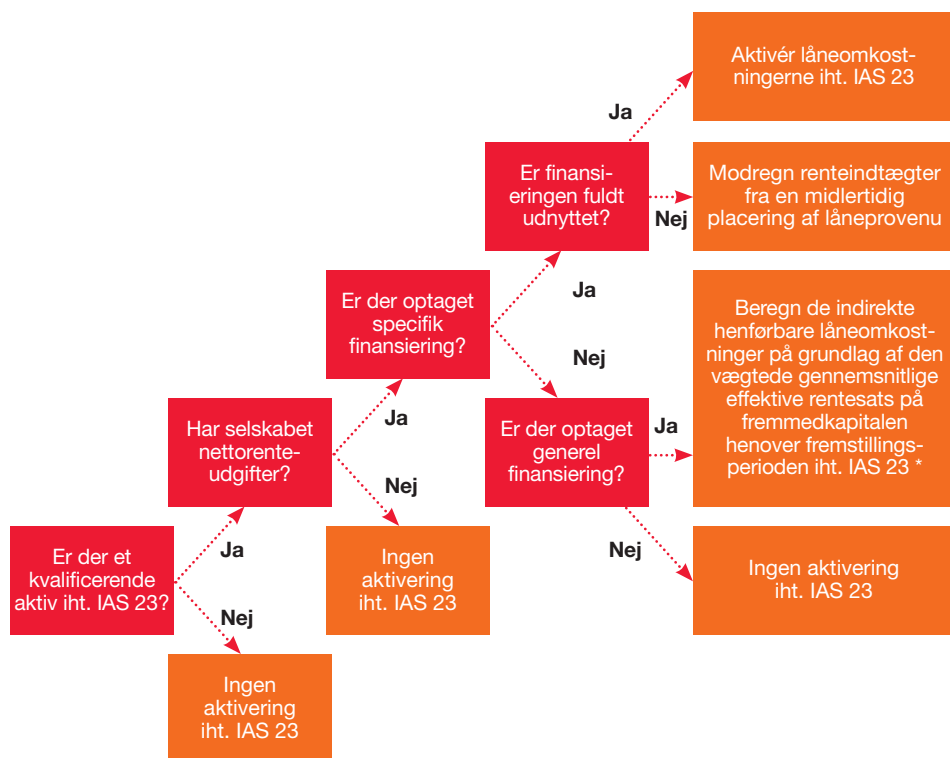
Valgfrihed – gælder kun under ÅRL

I henhold til ÅRL skal låneomkostninger som hovedregel indregnes i resultatopgørelsen i den periode, de vedrører, ligesom under IAS 23. Dog er der for alle regnskabsklasser mulighed for, at renter af kapital der er lånt til at finansiere fremstilling af henholdsvis anlægs- eller omsætningsaktiver, og som vedrører fremstillingsperioden, kan indregnes i kostprisen for disse aktiver. Der er således til forskel fra under IFRS en valgfrihed under ÅRL vedrørende indregning af låneomkostninger i aktiverens kostpris.

Det skal bemærkes, at aktivering af låneomkostninger anses som et valg af anvendt regnskabspraksis, hvorfor der ikke kan vælges frit fra aktiv til aktiv. Dog vil det være tilladt at vælge forskellig regnskabspraksis pr. aktivgruppe, herunder fx for materielle og immaterielle aktiver, således at låneomkostninger aktiveres på materielle anlægsaktiver, men ikke på immaterielle.

Rutediagram – aktivering af låneomkostninger

Nedenstående rutediagram afspejler indregningen af låneomkostninger i aktiverens kostpris.

*) Det aktiverede beløb kan maksimalt udgøre periodens faktiske renteomkostninger

4.4.3 Måling

I det omfang midler lånes specifikt med henblik på at anskaffe eller fremstille et kvalificerende aktiv, skal de faktiske låneomkostninger afholdt i regnskabsåret på dette lån indregnes i aktivets kostpris. Omkostningerne skal beregnes med fradrag af eventuelle investeringsafkast fra midlertidige investeringer af provenuet fra det specifikke lån.

Generel finansiering

Er der optaget et eller flere lån til generelt at finansiere anskaffelse eller fremstilling af kvalificerende aktiver, skal virksomheden beregne en vejet gennemsnitsrente ud fra regnskabsårets faktiske låneomkostninger. Omkostningerne indregnes herefter i kostprisen for de enkelte kvalificerende aktiver ved at tillægge en beregnet låneomkostning til de medgåede anskaffelsesomkostninger på det pågældende aktiv.

Den opgjorte låneomkostning, der skal kapitaliseres, beregnes ud fra gennemsnitsrenten og det kvalificerende aktivs gennemsnitlige regnskabsmæssige værdi i regnskabsåret.

En virksomhed kan ikke forudsætte, at en generel lånoptagelse forlods anvendes til finansiering af arbejdskapitalen fx varelager og debitorer. Et generelt lån skal derfor henføres til kvalificerende aktiver, inden det henføres til finansiering af arbejdskapitalen. Lånoptagelse, der entydigt finansierer arbejdskapital, fx en debitorbelåningskredit, kan omvendt ikke anses som generel lånoptagelse.

I praksis er der ofte problemer med afgrænsningen af, hvilke finansieringskilder der skal indgå i finansieringen som generel eller specifik lånoptagelse.

Eksempel: Overgang fra specifik til generel finansiering ved færdiggørelse af udviklingsprojekt

Et lån er optaget til finansiering af et udviklingsprojekt, som nu er færdiggjort. Forbliver lånet i dette tilfælde henført til dette projekt, eller skal lånet nu indgå som en del af den generelle finansiering i virksomheden? Det kan få betydning for, hvorvidt låneomkostningerne indregnes i resultatopgørelsen eller eventuelt aktiveres på nye kvalificerende aktiver.

Løsning

Nej, lånet skal ikke forblive henført til det færdiggjorte udviklingsprojekt. Lånet skal dermed klassificeres som en del af den generelle finansiering i virksomheden fra tidspunktet fra færdiggørelse af aktivet.

Eksempel: Overgang fra specifik til generel finansiering ved færdiggørelse af udviklingsprojekt – ejendom

Et lån optages med sikkerhed i fast ejendom til brug for finansiering af et udviklingsprojekt. Er der her tale om en specifik låneoptagelse?

Løsning

I det konkrete tilfælde vil det være op til den enkelte virksomhed at foretage et valg af regnskabspraksis. Lånet kan ikke entydigt henføres til udviklingsprojektet, men omvendt er der en klar årsagssammenhæng mellem låneoptagelsen og udviklingsprojektet. Hvis ikke det henføres til udviklingsprojektet, indgår det som en del af den generelle finansiering.

Begrænsning af aktiveret låneomkostning

De låneomkostninger, som indregnes i kostprisen, må ikke overstige de faktiske låneomkostninger for den pågældende periode. Har virksomheden midlertidigt placeret et provenu fra en generel låneoptagelse, er spørgsmålet, om sådanne renteindtægter skal fragå på samme måde som ved en specifik låneoptagelse. Hverken ÅRL eller IAS 23 regulerer behandlingen af sådanne renteindtægter fra midlertidig placering af et provenu fra en generel låneoptagelse.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at renteindtægter fra midlertidig placering af provenu fra generel låneoptagelse ikke er mulig at modregne i låneomkostningerne, fordi det ikke kan påvises, hvor midlerne hidrører fra.

Påbegyndelse af aktivering

Aktivering af låneomkostninger skal påbegyndes, når:

- afholdelse af omkostningerne på det kvalificerende aktiv påbegyndes
- finansieringsomkostningerne afholdes
- aktiviteter, som er nødvendige for at forberede det kvalificerende aktiv til dets planlagte anvendelse eller salg, er i gang. Disse aktiviteter omfatter teknisk og administrativt arbejde før påbegyndelsen af den fysiske opførelse.

Overstiger den regnskabsmæssige værdi eller den forventede endelige kostpris for et kvalificerende aktiv genindvindingsværdien, skal aktivet nedskrives efter de almindelige bestemmelser herom. Det angives i IAS 23, at indregning af låneomkostninger i kostprisen skal fortsætte under sådanne omstændigheder, men at aktivets regnskabsmæssige værdi skal nedskrives med henblik på at afspejle en værdiforringelse.

Aktiviteter, som er nødvendige til forberedelse af et kvalificerende aktiv til dets planlagte anvendelse, kan bringes til midlertidigt ophør. I så fald skal aktivering af finansieringsomkostninger også bringes til midlertidigt ophør. Til midlertidigt ophør af aktiviteter henregnes ikke situationer, hvor ophøret er en nødvendig/forventet/planlagt del af klargøringsprocessen, eller hvis der i perioden udføres væsentligt teknisk eller administrativt arbejde.

Indregning af låneomkostninger i kostprisen for et kvalificerende aktiv skal ophøre, når praktisk talt alle aktiviteter, som er nødvendige for at forberede aktivet til dets planlagte anvendelse eller salg, er færdiggjort. Hvis aktivet kan opdeles i flere dele, og hvis disse enkelte dele kan anvendes separat, mens opførelsen fortsætter på andre dele, skal indregning af finansieringsomkostninger på de færdigopførte dele ophøre, når de er klar til planlagt anvendelse.

Eksempel: Hvornår ophører aktivering af påløbne låneomkostninger?

Et selskab køber en kontorejendom pr. 1. januar 20x1 for lånte midler. Selskabet tager først ejendommen i brug pr. 1. april 20x2. I perioden 1. januar 20x1 til 1. april 20x2 foretages der indretning af lokalerne i den købte ejendom.

Skal de påløbne låneomkostninger aktiveres?

Løsning

Alene låneomkostninger, der er lånt til at finansiere fremstillingen, og som vedrører fremstillingsperioden, indregnes i kostprisen. Låneomkostninger, der relaterer sig til finansieringen af indretningen af lokalerne i perioden 1. januar 20x1 til 1. april 20x2, skal derfor aktiveres som en del af indretning af lejede lokaler.

Eksempel: Hvornår ophører aktivering af påløbne låneomkostninger?

Et selskab køber en kontorejendom pr. 1. januar 20x1 for lånte midler. Selskabet tager ejendommen i brug pr. 1. april 20x2, da de først skal fraflytte den eksisterende ejendom.

Skal de påløbne låneomkostninger for perioden 1. januar 20x1 til 1. april 20x2 indregnes som en del af ejendommens kostpris?

Løsning

Nej. Aktivering af låneomkostninger omfatter ikke "færdige aktiver", der erhverves eksternt. I nærværende tilfælde er ejendommen et færdigt aktiv, der ikke skal opføres af selskabet.

Tages ejendommen ikke i brug fra det tidspunkt, hvor den forventelig var klart til brug, kan omkostningsbeløb, der knytter sig til tomgangsperioden, ikke medregnes i kostprisen, men skal omkostningsføres straks, eftersom aktivet som sådan er klart til brug og ikke skal tilpasses yderligere.

Eksempel: Koncernintern finansiering af opførelse af kvalificerende aktiver i henhold til IAS 23

Virksomhed A, som er datterselskab til modervirksomhed M, har besluttet at opføre sin egen domicilejendom (kvalificerende aktiv i henhold til IAS 23). Virksomhed A overvejer to mulige måder, hvorpå den kan finansiere opførelsen af ejendommen:

- 1) Kapitaltilskud fra moderselskab
- 2) Lån fra moderselskab.

Skal låneomkostningerne forbundet med de to finansieringsmuligheder aktiveres i henhold til IAS 23?

Løsning

Finansiering af domicilejendommen via kapitaltilskud fra moderselskaber medfører ikke en låneomkostning, der skal aktiveres i henhold til IAS 23. Idet virksomhed A ikke påføres en låneomkostning, er der ikke afholdt faktiske låneomkostninger, som kan aktiveres.

Finansiering af domicilejendommen ved lån fra moderselskab medfører en låneomkostning, som skal aktiveres i årsregnskabet for virksomhed A.

Hvorledes dette skal behandles i koncernregnskabet afhænger af, hvorvidt moderselskabet M har optaget ekstern finansiering til at finansiere virksomhed A's opførelse af domicilejendommen.

Eksempel: Hvilken kapitaliseringssats skal anvendes ved aktivering af låneomkostninger i koncernforhold?

Dattervirksomhed B finansierer sin opførelse af en ny domicilejendom ved optagelse af lån hos moderselskabet M. I henhold til IAS 23 skal låneomkostningerne på denne finansiering aktiveres.

Til brug for denne aktivering meddeler M-koncernen en koncernintern rentesats, der er beregnet for M-koncernen som helhed.

Kan datterselskabet anvende denne rentesats i sit regnskab?

Løsning

Som udgangspunkt er svaret nej, fordi rentesatsen skal afspejle den virksomhedsspecifikke risiko.

Hvis risikoprofilen for dattervirksomhed B afviger væsentligt fra M-koncernen som helhed, skal rentesatsen justeres, således den passer til B's risikoprofil og dermed også den rente, virksomhed B låner til.

Der gælder dog fortsat et "laveste værdis princip", hvorved der maksimalt kan aktiveres låne og finansieringsomkostninger, der modsvarer de faktisk afholdte omkostninger.

4.4.4 Oplysninger og præsentation

4.4.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af ÅRL-modelregnskabet, note 10 (d).

Vælger virksomheden at aktivere låneomkostninger, skal det indregnede beløb oplyses for hvert aktivpost. Beløbet skal oplyses inklusive foretagne afskrivninger, dog eksklusive evt. nedskrivninger.

Selvom virksomheder, der aflægger regnskab efter klasse B, ikke er påkrævet at udarbejde en anlægsnote, skal oplysninger om aktiverede låneomkostninger fortsat gives.

4.4.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af IFRS-modelregnskabet, note 5 (d).

Følgende skal oplyses:

- Størrelsen af låne-/finansieringsomkostninger, der er indregnet som en del af kostprisen for kvalificerende aktiver i perioden
- Den anvendte kapitaliseringssats ved beregning af kapitaliserede låneomkostninger, hidrørende fra lån optaget til at finansiere fremstillingen generelt.

4.5 Finansielle aktiver og forpligtelser

Finansielle aktiver og forpligtelser omfatter både såkaldte primære finansielle instrumenter, såsom tilgodehavender, likvider og lån, og afledte finansielle instrumenter, såsom terminsforretninger, optioner og rente- og valutaswaps.

Primære finansielle instrumenter er ofte væsentlige i relation til en virksomheds årsregnskab, idet disse typisk knytter sig til virksomhedens hovedaktivitet i form af salg af varer og tjenesteydelser samt leverandørforpligtelser. Endvidere er mange virksomheder i vidt omfang lånefinansierede. Samtidig anvendes afledte finansielle instrumenter blandt andet i forbindelse med afdækning af positioner i fremmed valuta, renterisici, råvarer mv.

Kapitalandele i dattervirksomheder, fællesledede og associerede virksomheder er finansielle aktiver. Disse er ikke omfattet af de generelle bestemmelser om finansielle instrumenter og er omtalt særskilt i afsnit 4.7 *Kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer*. Tilsvarende gælder for leasingtilgodehavender og -forpligtelser, der er behandlet i afsnit 10.7 *Leasing*.

Egne kapitalandele anses ikke som finansielle instrumenter, og behandlingen heraf er derfor ikke medtaget i dette afsnit. De er i stedet omtalt i afsnit 6.2 *Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser*.

Gældende bestemmelser om finansielle aktiver og forpligtelser findes i ÅRL §§ 26, 33, 36-37a, 49-50, 53, 58a-58b, 63, 73, 88, 88b og 92-93 samt IFRS 9, IFRS 13, IAS 32, IFRIC 2, IFRIC 12, IFRIC 16 og IFRIC 19. Bestemmelser om opgørelse af dagsværdi af finansielle instrumenter og oplysninger herom er indeholdt i IFRS 13. Der henvises til afsnit 10.9 *Dagsværdimåling*.

4.5.1 Årsregnskabsloven

ÅRL definerer finansielle aktiver og forpligtelser således:

Finansielle aktiver	Finansielle forpligtelser
Likvider	En aftalt pligt til at afgive likvider eller andre finansielle aktiver til tredjemand
En aftalt ret til at modtage likvider eller andre finansielle aktiver fra tredjemand	En aftalt pligt til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være ugunstige
En aftalt ret til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være gunstige	
En ret over egenkapital i en anden virksomhed	

Immaterielle aktiver såsom patenter og varemærker er ikke finansielle aktiver. Kontrol over sådanne aktiver giver mulighed for fremtidige indbetalinger, men giver ikke en kontraktlig ret til at modtage likvide midler eller andre finansielle aktiver.

Forudbetalinger, der alene medfører rettigheden til at modtage varer eller tjenesteydelser – og ikke til at modtage likvide midler eller andre finansielle aktiver, er ikke finansielle aktiver.

Forudmodtagne indtægter er tilsvarende ikke finansielle forpligtelser, medmindre kunden har ret til at kræve kontant tilbagebetaling frem for levering af varerne. Garantforpligtelser er ikke finansielle forpligtelser, idet de fremtidige forpligtelser er knyttet til levering eller udbedring af allerede leverede varer og tjenesteydelser. Der er i stedet tale om en hensat forpligtelse.

Aktiver og forpligtelser, som ikke er aftalemæssige, fx skatte- og afgiftsmellemværender, opfylder ikke kriterierne til at være finansielle aktiver og forpligtelser.

ÅRL skelner mellem disse kategorier af finansielle aktiver og forpligtelser:

- Udlån og tilgodehavender, der hidrører fra virksomhedens egne aktiviteter
- Finansielle aktiver, der ikke er afledte finansielle instrumenter, som holdes til udløb
- Andre finansielle aktiver og afledte finansielle instrumenter, der er aktiver
- Finansielle forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning, og afledte finansielle instrumenter, der er forpligtelser
- Andre gældsforpligtelser.

Gruppen finansielle aktiver, der holdes til udløb, kan kun omfatte investeringer i værdipapirer med et fast udløbstidspunkt og tilkøbte tilgodehavender og udlån med fast udløbstidspunkt. Finansielle aktiver, der holdes til udløb, kan ikke omfatte aktier eller investeringsfor- eningsbeviser, eftersom disse ikke har noget fastsat udløbstidspunkt.

ÅRL definerer ikke, hvad et afledt finansielt instrument er. I praksis benyttes definitionen i IFRS 9 (se herom nedenfor).

ÅRL definerer heller ikke, hvornår et finansielt instrument er et gældsinstrument eller et egenkapitalinstrument. Som udgangspunkt baseres ÅRL på den juridiske aftale, fx at et konvertibelt lån er et gældsinstrument, selvom låneaftalen indeholder en ret for långiver til at konvertere lånet til egenkapital. Det accepteres dog også, at man ud fra omstændighederne kan anvende en substansbetragtning og dermed følge den klassifikation, som ville være anvendt under IFRS. For et konvertibelt lån vil det føre til udskillelse af en egenkapitaldel fra selve lånet.

4.5.1.1 Indregning

Finansielle aktiver og forpligtelser skal indregnes efter ÅRL's almindelige indregningskriterier. Det betyder, at de skal indregnes i årsregnskabet på det tidspunkt, hvor virksomheden opnår rettighederne (aktiver) henholdsvis påtager sig forpligtelserne (forpligtelser). Er det finansielle aktiv/forpligtelse knyttet til en gensidigt bebyrdende uopfyldt kontrakt, fx hvor der er indgået aftale om et fremtidigt varesalg eller et varekøb, indregnes det først på tidspunktet for levering af ydelsen (varen).

Som hovedregel skal indtægter indregnes i resultatopgørelsen, i takt med at de indtjenes. Det gælder som udgangspunkt også værdistigninger og -fald på finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi. Der gælder dog særlige regler for finansielle instrumenter, som benyttes til regnskabsmæssig afdækning. Se afsnit 4.5.1.3 *Regnskabsmæssig afdækning*.

Efter ÅRL § 37, stk. 5, er det muligt at indregne og måle finansielle instrumenter i overensstemmelse med IFRS 9. Anvendes denne mulighed, skal der oplyses om finansielle aktiver og forpligtelser som krævet af IFRS 7 og IFRS 13. Bestemmelserne i IFRS og ÅRL om indregning og måling af finansielle instrumenter er på visse områder identisk, IFRS er dog mere detaljeret end ÅRL og indeholder særlig regulering på visse områder. Denne særlige regulering omfatter bl.a.:

- Mulighed for at dagsværdiregulere visse investeringer uden om resultatopgørelsen
- Mulighed for under visse betingelser at dagsværdiregulere gæld (dagsværdioptionen)
- Mulighed for at måle visse råvarekontrakter med påtænkt fysisk levering til dagsværdi.

Der er tale om et ”alt eller intet” koncept, således at man som regnskabsaflægger enten tilvælger IFRS fuldt ud eller også blot følger ÅRL's bestemmelser. Det er endvidere de til enhver tid EU godkendte og ikrafttrådte IFRS, som skal anvendes.

4.5.1.2 Måling

I denne oversigt er vist, hvordan finansielle aktiver og forpligtelser måles.

Måling	Første indregning	Efterfølgende indregning		Løbende værdiændringer
		Aktiver	Forpligtelser	
Finansielle aktiver generelt	Kostpris	Dagsværdi		Resultatføres
Afledte finansielle instrumenter	Kostpris	Dagsværdi	Dagsværdi	Resultatføres ¹
Udlån og tilgodehavender hidrørende fra virksomhedens egne aktiviteter	Kostpris	Amortiseret kostpris		Årets amortisering indtægtsføres
Finansielle aktiver, der holdes til udløb	Kostpris	Amortiseret kostpris		Årets amortisering resultatføres
Kapitalandele, som ikke er optaget til handel på et aktivt marked	Kostpris	Valg mellem kostpris og dagsværdi		Resultatføres
Finansielle forpligtelser, der ikke indgår i en handelsbeholdning	Kostpris		Amortiseret kostpris	Årets amortisering resultatføres
Finansielle forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning	Kostpris		Dagsværdi	Resultatføres

1) Der gælder særlige regler ved regnskabsmæssig afdækning, jf. afsnit 4.5.1.3 *Regnskabsmæssig afdækning* (finansielle aktiver og forpligtelser).

Som det fremgår af oversigten, skal finansielle aktiver og forpligtelser måles til kostpris ved første indregning.

For aktiver er kostprisen det beløb, der er ydet som vederlag for aktivet, mens kostprisen for forpligtelser er det beløb, der er modtaget som vederlag for at påtage sig forpligtelsen. Transaktionsomkostninger indgår således i kostprisen som hhv. et tillæg (aktiver) og et fradrag (forpligtelser). Kursgevinst og -tab i forhold til den nominelle værdi indgår ligeledes.

Ved den efterfølgende måling skal finansielle aktiver som hovedregel måles til dagsværdi. Det betyder, at eventuelle transaktionsomkostninger ved førstkomende balancedag indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen.

Dagsværdien er den salgsværdi, der kan konstateres for de pågældende aktiver eller forpligtelser på et aktivt marked. Et aktivt marked er et marked, hvor transaktioner med aktivet eller forpligtelsen finder sted med tilstrækkelig hyppighed og i et tilstrækkeligt omfang til løbende at give prisfastsættelsesoplysninger. Kan salgsværdien ikke umiddelbart konstateres, skal aktiverne eller forpligtelserne måles til markedets salgsværdier for aktivets eller forpligtelsens enkelte bestanddele.

Eksisterer der heller ikke et aktivt marked for disse bestanddele, skal dagsværdien så vidt muligt måles til en tilnærmet salgsværdi ved hjælp af den for aktivet eller forpligtelsen relevante kapitalværdi, hvis denne kan beregnes ved hjælp af almindeligt accepterede værdiansættelsesmodeller og -teknikker. Kan en tilnærmet salgsværdi ikke beregnes, skal aktivet måles til kostpris.

At afledte finansielle instrumenter løbende skal måles til dagsværdi kan indebære, at instrumentet i nogle perioder skal klassificeres som et aktiv, mens det i andre perioder skal klassificeres som en forpligtelse.

Udlån og tilgodehavender, der hidrører fra virksomhedens egne aktiviteter, skal efter første indregning løbende reguleres til amortiseret kostpris, jf. ovenstående oversigt. Hvis virksomheden har købt en portefølje af udlån eller tilgodehavender fra andre virksomheder, er det ikke efter ÅRL muligt at kategorisere disse i denne kategori. De skal i stedet indgå i en af de andre kategorier, eksempelvis hold til udløb, hvis virksomheden har til hensigt – og mulighed for – at holde investeringerne til udløb.

Definition: Amortiseret kostpris

Ifølge ÅRL er amortiseret kostpris værdien, som det finansielle aktiv eller den finansielle forpligtelse blev målt til ved første indregning med:

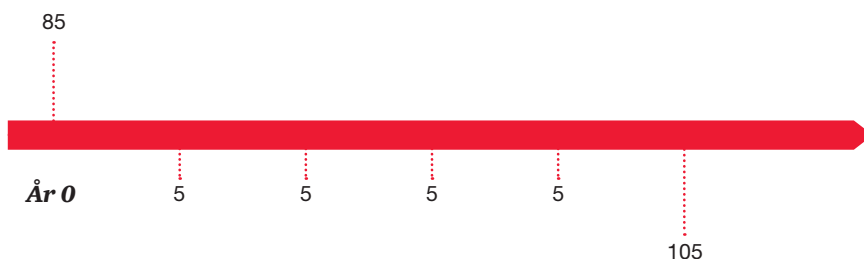
- fradrag af afdrag
- tillæg eller fradrag af den samlede amortisering af forskellen mellem det oprindeligt indregnede beløb og det beløb, der forfalder ved udløb
- fradrag af eventuelle nedskrivninger for aktivers vedkommende.

Amortiseringen beregnes på grundlag af den effektive rente på erhvervelsestidspunktet. Omkostninger i forbindelse med erhvervelsen af finansielle aktiver eller påtagelsen af finansielle forpligtelser, der efterfølgende skal måles til amortiseret kostpris, indgår som anført i kostprisen på erhvervelsestidspunktet og fordeles på den måde over aktivets henholdsvis forpligtelsens løbetid.

Eksempel: Anvendelse af den effektive rentes metode

En virksomhed optager et lån med en hovedstol på DKK 100, som forrentes med 5 % p.a. og løber i fem år. Ved lånoptagelsen modtager virksomheden DKK 90 og skal betale DKK 5 i lånoptagelsesomkostninger. Pengestrømmene bliver derfor:

Den effektive rente findes herefter ved at bestemme, hvilken rente der tilbagediskonterer alle udbetalingerne til en værdi på 85. I dette tilfælde bliver den effektive rente 8,84 %. Årets renteomkostning beregnes herefter på baggrund af den effektive rente og den heraf følgende restgæld. Årets renteomkostning og restgæld bliver derfor i de fem år følgende:

År	Gæld primo	Rente	Betaling	Gæld ultimo
1	85,00	7,51	5,00	87,51
2	87,51	7,74	5,00	90,25
3	90,25	7,98	5,00	93,23
4	93,23	8,24	5,00	96,47
5	96,47	8,53	105,00	0,00

En række finansielle aktiver og forpligtelser måles på trods af ovennævnte bestemmelser til en anden værdi end dagsværdi. Målingen vil afhænge af regnskabspostens art:

- Kontrakter om betinget vederlag for erhvervelse af virksomhed i forbindelse med en virksomhedssammenslutning
- Kontrakter om betaling, der afhænger af fysiske eller klimatiske faktorer, der er variable
- En arbejdsgivers finansielle aktiver og forpligtelser, der vedrører pensionsordninger og andre velfærdsordninger for virksomhedens beskæftigede
- Forsikringskontrakter
- Leasingaftaler
- Finansielle garantikontrakter, der skal sikre betaling i tilfælde af, at debitor misligholder sin betalingspligt

- Råvarebaserede kontrakter, som giver parterne ret til at afregne kontant eller i andre finansielle instrumenter, og som derfor anses som afledte finansielle instrumenter, og som:
 - er indgået for at sikre, og fortsat sikrer virksomhedens forventede behov med hensyn til køb, salg eller anvendelse
 - fra første færd blev indgået med henblik herpå og
 - forventes at blive afregnet ved levering af råvaren.

4.5.1.3 Regnskabsmæssig afdækning

ÅRL indeholder særlige bestemmelser om regnskabsmæssig afdækning.

Efter disse bestemmelser skal værdireguleringer, hidrørende fra finansielle aktiver og forpligtelser, som virksomheden udelukkende benytter til at afdække værdien af aktiver og forpligtelser, som virksomheden forventer at modtage eller påtage sig (afdækning af fremtidige pengestrømme, også kaldet cash flow hedge) – indregnes direkte i egenkapitalen. Beløbene tilbageføres fra egenkapitalen på det tidspunkt, hvor den afdækkede transaktion – eksempelvis et valutaafdækket varesalg – gennemføres. ÅRL fortolkes nu således, at det ikke længere er et krav at anvende regnskabsmæssig afdækning, selvom afdækning anvendes forretningsmæssigt. Det betyder fx, at virksomheden kan vælge om den vil anvende regnskabsmæssig afdækning inden for forskellige typer af afdækning, fx renteafdækning, valutaafdækning, råvareprisafdækning etc. Fx kan virksomheden vælge, at der anvendes regnskabsmæssig afdækning på renteafdækninger, men at man ikke vil anvende regnskabsmæssig afdækning på valutaafdækninger. Valget heraf udgør et valg af anvendt regnskabspraksis og skal dermed anvendes konsekvent inden for den enkelte type af regnskabsmæssig afdækning.

PwC's opfattelse

ÅRL kræver, at den regnskabsmæssige behandling skal afspejle substansen i en transaktion. Det betyder, at en transaktion, der er indgået til afdækning af en finansiell risiko, som udgangspunkt, jf. ovenfor skal behandles som en regnskabsmæssig afdækningstransaktion. Det er derfor PwC's holdning, at anvendelse af reglerne ikke er betinget af, at der foreligger en formel dokumentation i overensstemmelse med IFRS 9 (se nedenfor). Det vil dog være nødvendigt, at der foreligger dokumentation for, at afdækningsinstrumenterne er erhvervet med henblik på at afdække en specifik finansiell risiko og dokumentation for, at afdækningen kan forventes at være rimelig effektiv. Det kan eksempelvis være i form af politikker, der foreskriver, at der kun kan indgås afledte finansielle instrumenter af en bestemt type, hvis formålet er at afdække en specifik finansiell risiko.

Undtagelsen om indregning på egenkapitalen må kun anvendes til afdækning af pengestrømme. Bestemmelsen kan således ikke anvendes, når værdien af et allerede indregnet aktiv eller en indregnet forpligtelse afdækkes (dagsværdiafdækning). Dog accepteres det, at afdækning af valutakursrisikoen på nettoinvesteringer i udenlandske enheder også behandles som en pengestrømsafdækning.

Værdireguleringer, der hidrører fra aktiver og forpligtelser, som virksomheden benytter til at afdække værdien af allerede indregnede aktiver og forpligtelser (dagsværdiafdækning), skal indregnes i resultatopgørelsen.

Afdækningsinstrumentet skal måles efter ÅRL's normale målingsbestemmelser, jf. oversigten i afsnit 4.5.1.2 *Måling* (finansielle aktiver og forpligtelser), hvilket vil sige dagsværdi, når der er tale om et afledt finansielt instrument. Er der tale om et lån, som afdækker en valutakursrisiko på en nettoinvestering i en udenlandsk enhed, måles det til amortiseret kostpris. Valutakursreguleringen af hovedstolen indregnes i egenkapitalen.

ÅRL tillader, at finansielle aktiver og forpligtelser eller bestanddele heraf, hvis værdi er afdækket effektivt af et afdækningsinstrument, kan måles til dagsværdi, selvom de efter ÅRL's hovedregel skulle måles til amortiseret kostpris. Det praktiske anvendelsesområde er afdækning af fastforrentede finansielle instrumenter mod værdiudsving som følge af renteændringer. Det vil typisk være i form af en renteswap, hvor den faste rente på et lån konverteres til variabel rente. Ved anvendelse af denne undtagelsesbestemmelse undgås det, at et afdækningsinstrument måles til dagsværdi, mens det afdækkede måles til amortiseret kostpris efter lovens almindelige bestemmelser.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at bestemmelserne om dagsværdiafdækning tilsvarende kan anvendes på afdækning af risikoen for værdiudsving på bindende aftaler om køb eller salg af varer til en fast pris, eksempelvis afdækning af en fastpris-råvarekontrakt.

4.5.1.4 Oplysninger og præsentation

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal indregningsmetoderne og målegrundlag for finansielle aktiver og forpligtelser angives. For de poster, der måles til kapitalværdi eller amortiseret kostpris, skal forudsætningerne for den valgte beregningsmetode oplyses.

Der skal endvidere redegøres for metoderne anvendt til sikring af aktiver og forpligtelser, som virksomheden har påtaget sig henholdsvis modtaget.

Indtægter og omkostninger fra finansielle aktiver og forpligtelser skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen som henholdsvis finansielle indtægter og omkostninger (se ÅRL-modelregnskabet, Resultatopgørelse 1. januar-31. december).

Indtægter og omkostninger, der hidrører fra aktiver og forpligtelser, hvis værdi er effektivt afdækket af andre aktiver og forpligtelser, kan – uanset det generelle modregningsforbud – modregnes med indtægter og omkostninger, der hidrører fra afdækningstransaktionerne. Det omfatter fx dagsværdiregulering af et fastforrentet lån og den modsatrettede kursregulering af en renteswap, der er indgået til afdækning af renterisikoen. Bestemmelsen vedrører kun præsentationen i resultatopgørelsen. I balancen kan værdien af afdækningsinstrumentet således ikke modregnes i værdien af den afdækkede post.

Finansielle indtægter skal specificeres på (se ÅRL-modelregnskabet, note 6):

- indtægter af andre kapitalandele, værdipapirer og tilgodehavender, der er anlægsaktiver
- andre finansielle indtægter fra tilknyttede virksomheder
- andre finansielle indtægter.

Finansielle omkostninger skal specificeres på (se ÅRL-modelregnskabet, note 7):

- nedskrivning af finansielle aktiver
- øvrige finansielle omkostninger, herunder finansielle omkostninger, der hidrører fra tilknyttede virksomheder samt andre finansielle omkostninger.

PwC's opfattelse

ÅRL tager ikke stilling til, hvordan tilbageførsel af dagsværdiregulering vedrørende pen-gestrømsafdækning fra egenkapitalen skal klassificeres. Det er PwC's opfattelse, at den skal indregnes sammen med den afdækkede post, fx en omsætning i fremmed valuta eller et materielt anlægsaktiv, købt i fremmed valuta.

Tilgodehavender under omsætningsaktiver, der forfalder til betaling mere end et år efter regnskabsårets udløb, anses som langfristede. De skal klassificeres særskilt for hver arabertalspost, medmindre oplysningerne i stedet gives i noterne.

Forpligtelser, der forfalder til betaling inden for et år efter regnskabsårets udløb, er kortfristede. Andre forpligtelser er langfristede. Forpligtelserne skal klassificeres i overensstem-melse med disse kriterier for hver arabertalspost, medmindre tilsvarende oplysninger gives i noterne.

En forpligtelse kan være opdelt i en lang- og en kortfristet del. I disse tilfælde anføres det i lovforarbejderne, at det skal oplyses, hvis det ikke fremgår af postbenævnelsen, at der er tale om den samme forpligtelse.

Virksomheder i regnskabsklasse B, C og D skal oplyse om:

- Den del af virksomhedens samlede gæld, der forfalder til betaling mere end fem år efter balancetidspunktet (se ÅRL-modelregnskabet, note 23-24)
- Værdiansættelsesmodeller og -teknikker for aktiver og forpligtelser, der måles til dagsvær-di (fx unoterede kapitalandele og afledte finansielle instrumenter), hvor dagsværdien ikke måles på et aktivt marked
- Centrale forudsætninger anvendt ved fastsættelsen af dagsværdi for aktiver og forpligtel-ser, der måles til dagsværdi, hvor dagsværdien ikke måles på et aktivt marked

- Omfang og karakter af afledte finansielle instrumenter, der løbende måles til dagsværdi (fx renteswaps og valutaterminsforretninger, optioner, futures) herunder væsentlige aftalevilkår (fx valuta, mængde, løbetid, modpartens betalingsevne)
- Eventuelle tilgodehavender hos medlemmer af ledelsen, modervirksomhedens ledelse og nærtstående personer til denne kreds. I oplysningen skal angives summen af disse tilgodehavender, væsentlige vilkår – herunder rentefod – samt de beløb, der er tilbagebetalt i året. Oplysningerne skal fordeles på hver ledelseskategori. Er et lån optaget og indfriet i årets løb, skal det oplyses særskilt.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal endvidere oplyse om:

- For finansielle anlægsaktiver en anlægsnote, svarende til den, der skal laves for materielle og immaterielle anlægsaktiver (se ÅRL-modelregnskabet, note 10-11)
- For finansielle anlægsaktiver, der måles til kostpris, men hvor kostprisen er højere end dagsværdien, skal oplyses om årsagen til, at nedskrivning ikke er foretaget samt oplysning om dagsværdien. Herudover hvilken dokumentation, der ligger til grund for, at nedskrivning ikke er foretaget. Dette omfatter bl.a. kapitalandele, der måles til kostpris og holdtil- udløb-aktiver
- For hver post under gældsforpligtelser den del, der forfalder til betaling mere end fem år efter balancetidspunktet (se ÅRL-modelregnskabet, note 23-24)
- For konvertible gældsbreve, som virksomheden har udstedt:
 - Udestående beløb
 - Ombytningskursen
 - Den fastsatte frist for ombytning til kapitalandele
- For eventuelle optagne lån, hvor renten helt eller delvist er afhængig af det udbytte, som virksomheden deklarerer – eller af årets overskud:
 - Det udestående beløb
 - Den aftalte forrentning for hvert lån
- En kreditors tilkendegivelse af at ville træde tilbage til fordel for alle virksomhedens andre kreditorer med henblik på dækning af deres tilgodehavender i virksomheden: Oplysningen skal gives for hver forpligtelse, som er omfattet af tilbagetrædelsen. Der skal oplyses om det udestående beløb, tidspunktet for forfald og eventuelle særlige vilkår for tilbagetrædelsen.

4.5.2 Internationale regnskabsstandarder

Blandt de gældende internationale regnskabsstandarder er det IAS 32, IFRS 7 og IFRS 9, som angiver den regnskabsmæssige behandling af finansielle instrumenter. IFRS 13 angiver principperne for opgørelse af dagsværdi og indeholder oplysningskrav knyttet til dagsværdimåling. Herudover indeholder IAS 1 krav om oplysninger om kapitalforhold. Endvidere vedrører IFRIC 2, IFRIC 12, IFRIC 16 og IFRIC 19 finansielle instrumenter. IFRS 9 har erstattet IAS 39 for regnskabsår, der begyndte den 1. januar 2018 eller senere.

IFRS 9 indeholder indregnings- og målingsbestemmelserne. IAS 32 indeholder præsentationsbestemmelser samt bestemmelser for udsteders klassifikation af instrumenter mellem gældsforpligtelser og egenkapital. IFRS 7 indeholder oplysningskravene.

Finansielle instrumenter omfatter enhver aftale, der udgør et finansielt aktiv i en virksomhed og en modsvarende finansiell forpligtelse eller et udstedt egenkapitalinstrument i en anden virksomhed. Et finansielt aktiv er den kontraktlige ret til at modtage likvider eller andre finansielle instrumenter eller et egenkapitalinstrument i en anden virksomhed. En finansiell forpligtelse er en kontraktlig forpligtelse til at betale likvider eller andre finansielle aktiver.

Finansielle instrumenter omfatter både primære finansielle instrumenter såsom tilgodehaver, likvider og forpligtelser samt afledte finansielle instrumenter såsom terminkontrakter, optioner, swaps mv. Afledte finansielle instrumenter indbygget i andre aftaler vil også i visse tilfælde være omfattet.

Virksomheden skal klassificere sine finansielle instrumenter i overensstemmelse med indholdet af den kontraktlige aftale. Dette krav er særligt relevant for instrumenter, der juridisk klassificeres som egenkapital, men som udgør en pligt til at betale likvider og dermed er en finansiell forpligtelse eller omvendt. Overordnet kan det siges, at instrumenter kun skal klassificeres som egenkapital, hvis det er fuldt ud under virksomhedens kontrol, om indehaveren skal have udbetalt likvider. Det vil eksempelvis sige, at hvis virksomheden er forpligtet til at tilbagekøbe instrumentet – bortset fra i nogle specifikke undtagelsestilfælde – eller udlodde alt fremtidigt overskud, er der tale om en finansiell forpligtelse og ikke egenkapital.

Endvidere skal instrumenter, der indeholder såvel gælds- som egenkapitalelementer, opdeles på de respektive elementer. Det er eksempelvis relevant ved udstedelse af konvertible obligationer. IFRIC 2 indeholder en præcisering af, hvorledes virksomheder, der har en betinget pligt til at indløse indehaverne af dets kapitalandele, fx krav om en minimumskapital, skal klassificere dem. Det har bl.a. betydning i andelsvirksomheder.

Eksempel

En virksomhed har udstedt, hvad den benævner som aktier. Virksomheden er vedtægtsmæssigt forpligtet til at udbetale et minimumsudbytte på 3 % på disse aktier. Er der en selskabsretlig hindring for at udbetale beløbet, akkumuleres det til udbetaling på et senere tidspunkt, hvor det selskabsretligt er muligt at udbetale beløbet. Pligten til at udbetale udbytte udgør en finansiell forpligtelse.

Eksempel

En virksomhed har udstedt, hvad den benævner hybridkapital. Kuponrenten er fast med 10 % p.a. Indehaverne kan på intet tidspunkt kræve sit udlån tilbage, men virksomheden har ret til at indfri til kurs 100. Virksomheden har endvidere ret til at undlade at betale kuponrenten uden nogen begrundelse. Der er tale om egenkapital, eftersom selskabet kan vælge helt at undlade betaling.

Det følger af ovenstående, at et selskabs pligt til at indløse egne kapitalandele etablerer en finansiell forpligtelse. IAS 32 indeholder imidlertid en undtagelsesbestemmelse vedrørende kapitalandele med indløsningspligt, således at de i visse tilfælde klassificeres som egenkapital, selvom de udgør en pligt til at betale likvider. Undtagelsen kan være relevant for eksempelvis investeringsforeninger, andelsselskaber og visse interessentskaber. Betingelserne for egenkapitalklassifikation er bl.a. følgende:

- Kapitalandelene indløses til dagsværdi eller regnskabsmæssig indre værdi
- Kapitalandelene udgør den lavest rangerende klasse af egenkapitalinstrumenter, og alle instrumenter inden for kategorien har samme rettigheder.

Undtagelsen gælder ikke for minoritetsinteresser med indløsningspligt i koncernregnskabet. Der skal altså, uanset at de klassificeres som egenkapital i det pågældende selskab, indregnes en gældsforpligtelse i koncernregnskabet som følge af indløsningspligten.

4.5.2.1 Klassifikation og måling af finansielle instrumenter **Generelt**

Definitionerne af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser er i al væsentlighed sammenfaldende med ÅRL's definitioner. Som det fremgår af ovenstående, vil udstedte egenkapitalinstrumenter dog i visse tilfælde skulle klassificeres som gældsforpligtelser efter IFRS, ligesom instrumenter, der indeholder såvel et gælds- som et egenkapitalelement, skal opdeles i de respektive elementer. Endvidere indeholder IAS 32 mere uddybende definitioner vedrørende afledte finansielle instrumenter med virksomhedens egne kapitalandele (aktier) som det underliggende.

Den regnskabsmæssige behandling af finansielle instrumenter baseres på klassifikationen af instrumenterne, hvor der tages hensyn til følgende forhold:

1. hvorvidt instrumentet er et egenkapital- eller gældsinstrument,
2. instrumentets kontraktlige pengestrømme, og
3. den forretningsmodel den pågældende portefølje af finansielle aktiver indgår.

IFRS 9 indeholder tre kategorier for finansielle aktiver, omfattende instrumenter, der måles til amortiseret kostpris, dagsværdi over anden totalindkomst og dagsværdi over resultatopgørelsen. Alle finansielle aktiver skal ved første indregning måles til dagsværdi justeret for transaktionsomkostninger, der er direkte relateret til anskaffelsen af aktivet.

For at fastlægge hvilken målingskategori et finansielt aktiv tilhører, skal ledelsen først beslutte om det finansielle aktiv er en investering i et egenkapitalinstrument som defineret i IAS 32. Hvis det finansielle instrument ikke opfylder definitionen på et egenkapitalinstrument, skal det regnskabsmæssigt behandles som et ”gældsinstrument”.

Gældsinstrumenter, fx obligationer og udlån, der opfylder følgende betingelser, måles til amortiseret kostpris:

- De besiddes i en forretningsmodel, der har til formål at opnå de kontraktlige pengestrømme over instrumenternes løbetid
- De kontraktlige pengestrømme er udelukkende udtryk for renter og tilbagebetaling af hovedstol, jf. nedenfor.

Instrumenter, der både besiddes med henblik på at opnå de kontraktlige pengestrømme og salg, og hvis kontraktlige pengestrømme udelukkende omfatter renter og tilbagebetaling af hovedstol, klassificeres som dagsværdi over anden totalindkomst. Det svarer til IAS 39-kategorien disponibel for salg. Akkumuleret gevinst eller tab indregnet i anden totalindkomst tilbageføres derfor til resultatopgørelsen ved realisation.

Alle andre finansielle instrumenter måles til dagsværdi over resultatopgørelsen; dog kan egenkapitalinvesteringer, der ikke udgør en del af handelsbeholdningen, ved første indregning klassificeres som dagsværdi over anden totalindkomst. I modsætning til gældsinstrumenter tilbageføres akkumuleret værdiregulering ved salg ikke til resultatopgørelsen. Endvidere ophæves nedskrivningsbestemmelserne for denne kategori. Det vil sige, at der ikke skal ske tilbageførsel til resultatopgørelsen ved et værdifald, der efter de nuværende regler ville blive betragtet som en nedskrivning.

Herudover bibeholdes en dagsværdioption ved første indregning vedrørende ”Accounting mismatch”. Muligheden for at anvende dagsværdioptionen på instrumenter, der styres og evalueres på et dagsværdigrundlag, er ikke medtaget, da disse instrumenter i forvejen, jf. krav til forretningsmodellen, i praksis skal måles til dagsværdi.

IFRS 9 opdeler i lighed med ÅRL finansielle forpligtelser i to grupper:

Finansielle forpligtelser, der måles til dagsværdi over resultatopgørelsen, omfattende:	Handelsbeholdninger Til denne kategori hører korte positioner, dvs. hvor virksomheden har solgt et værdipapir uden at eje dette samt en eventuel negativ dagsværdi på afledte finansielle instrumenter. Forpligtelser, der ved første indregning henføres til denne kategori Der gælder de samme regler herfor, som omtalt ovenfor under finansielle aktiver. Dagsværdiændringen, der hidrører fra ændringer i egen kreditrisiko indregnes over anden totalindkomst, når en gældsforpligtelse er designet som dagsværdi over resultatopgørelsen.
Øvrige finansielle forpligtelser	Til denne kategori hører finansielle forpligtelser, som ikke indgår i den ovennævnte kategori.

Når først klassifikationen af finansielle aktiver er fastslået ved første indregning, er reklas-sifikation kun tilladt, hvis virksomheden ændrer sin forretningsmodel for styringen af finan-sielle aktiver. Det forventes kun at ske undtagelsesvist, hvor ændringen er besluttet af den øverste ledelse som følge af eksterne eller interne forandringer, og det skal være væsentligt for virksomheden. Ændringer i en virksomheds forretningsmodel sker når virksomheden begynder eller ophører med en aktivitet, der er væsentlig for driften.

Eksempel: Ændring i forretningsmodel

En virksomhed har en portefølje af kommercielle lån, den holder med henblik på at sælge på kort sigt. Virksomheden køber en anden virksomhed, der håndterer kommercielle lån og har en forretningsmodel, hvor lånene holdes med henblik på at indkassere de kontraktlige pengestrømme. Den oprindelige portefølje af lån er ikke længere til salg, da den nu holdes sammen med de tilkøbte kommercielle lån, og alle holdes med henblik på at indkassere de kontraktlige pengestrømme.

Eksempler: Ikke ændringer i forretningsmodel

- Ændringer i hensigten med finansielle aktiver (selv pga. væsentlige ændringer i markedsforhold)
- En overførsel af finansielle aktiver mellem dele af virksomheden med forskellige forretningsmodeller
- Midlertidigt bortfald af et bestemt marked for at finansielt aktiv
- En konvertibel obligation hvor konverteringsmuligheden udløber efter en vis periode. Udløbet er ikke en begivenhed, der medfører reklassifikation.

En reklassifikation skal regnskabsmæssigt ske fremadrettet fra datoen for reklassifikationen, som er den første dag i den første rapporteringsperiode efter ændringen. Tidligere indreg-nede gevinster eller tab (inklusive nedskrivninger) og renter skal ikke genberegnes.

Nedenstående tabel viser de forskellige muligheder for reklassifikation og deres regnskabs-mæssige konsekvenser.

Oprindelig kategori	Ny kategori	Regnskabsmæssige konsekvenser
Amortiseret kostpris	Dagsværdi via resultatopgørelsen	Dagsværdi måles på datoen for reklassifikation. Forskel mellem tidligere amortiserede kostpris og dagsværdi ved reklassifikationen indregnes i resultatopgørelsen (IFRS 9.5.6.2).
Dagsværdi via resultatopgørelsen	Amortiseret kostpris	Dagsværdi på datoen for reklassifikation betragtes som det nye bruttotilgodehavende. Den effektive rente beregnes på baggrund af dagsværdi på datoen for reklassifikationen (IFRS 9.5.6.3).

Oprindelig kategori	Ny kategori	Regnskabsmæssige konsekvenser
Amortiseret kostpris	Dagsværdi via anden totalindkomst	Dagsværdi måles på datoen for reklassifikation. Forskel mellem tidligere amortiserede kostpris og dagsværdi ved reklassifikationen indregnes i anden totalindkomst. Den effektive rente justeres ikke som følge af reklassifikationen (IFRS 9.5.6.4).
Dagsværdi via anden totalindkomst	Amortiseret kostpris	Dagsværdien på datoen for reklassifikationen bliver den nye amortiserede kostpris. Akkumulerede gevinster eller tab i anden totalindkomst fjernes fra egenkapitalen og justeres mod dagsværdien af det finansielle aktiv på datoen for reklassifikationen. Den effektive rente justeres ikke som følge af reklassifikationen (IFRS 9.5.6.5).
Dagsværdi via resultatopgørelsen	Dagsværdi via anden totalindkomst	Dagsværdien på datoen for reklassifikationen bliver den nye indregnede værdi. Den effektive rente beregnes på baggrund af dagsværdi på datoen for reklassifikationen (IFRS 9.5.6.6).
Dagsværdi via anden totalindkomst	Dagsværdi via resultatopgørelsen	Dagsværdien på datoen for reklassifikationen bliver den nye indregnede værdi. Akkumuleret gevinst eller tab i anden totalindkomst reklassificeres til resultatopgørelsen på datoen for reklassifikationen (IFRS 9.5.6.7).

Afledte finansielle instrumenter

Foruden ovennævnte finansielle instrumenter omhandler IFRS 9 den regnskabsmæssige behandling af afledte finansielle instrumenter.

I IFRS 9 defineres et afledt finansielt instrument som et instrument:

- hvis værdi ændres i takt med ændringer i en specificeret rente, pris på et finansielt instrument, råvarepris, valutakurs, pris- eller renteindeks, kreditrating eller kreditindeks, eller andre variable
- såfremt den underliggende variabel er en ikke-finansiell variabel, må den ikke vedrøre en af parterne specifikt, eksempelvis et regnskabsmæssigt overskud hos en af parterne
- der initialt ikke kræver nogen – eller kun en begrænset – investering i forhold til et primært instrument med samme eksponering for værdiudsving
- der afregnes på et fremtidigt tidspunkt.

Både forwardbaserede (hvor begge parter er forpligtet til at opfylde aftalen) og optionsbaserede kontrakter (hvor en part kan vælge, om kontrakten skal opfyldes) er således omfattet. Optionsaftaler, der kan resultere i en virksomhedsovertagelse, skal behandles som afledte finansielle instrumenter. Det betyder eksempelvis, at den ene parts ret til at købe den anden part ud i en fællesledet virksomhed til et andet beløb end dagsværdien på et fremtidigt tidspunkt skal værdiansættes som en finansiell option.

Er der derimod tale om en bindende aftale om køb af en virksomhed på et fremtidigt tidspunkt, behandles den som en gensidigt bebyrdende uopfyldt kontrakt, hvis løbetiden ikke overstiger den tid, der normalt er nødvendig for at gennemføre den pågældende type transaktion (opnåelse af myndighedsgodkendelser mv.). Er løbetiden længere, end hvad der er sædvanligt og nødvendigt, behandles den som en terminskontrakt på køb af en aktie.

Råvarebaserede kontrakter, der kan nettoafregnes – hvilket også omfatter videresalg umiddelbart efter levering med henblik på at opnå spekulationsgevinst eller kontrakter på varer, der umiddelbart kan konverteres til likvider, eksempelvis råolie, guld og lign. – hvor aftalen forventes opfyldt ved levering af de underliggende varer, og som indgås med det formål at tilgodese virksomhedens behov for at anvende eller levere de fysiske varer – skal som udgangspunkt ikke behandles som et afledt finansielt instrument efter reglerne i IFRS 9. Forventes nettoafregning, klassificeres instrumentet derimod som et afledt finansielt instrument og skal indregnes efter IFRS 9's bestemmelser herfor.

Undtagelse for eget forbrug

"Kontrakter, som indgås og fortsat besiddes med henblik på modtagelse eller overdragelse af det ikke-finansielle aktiv i overensstemmelse med virksomhedens forventede behov for køb, salg eller forbrug".

Undtagelse for eget forbrug er baseret på faktuelle forhold og forventninger. Der er ikke tale om et regnskabspraksisvalg. Det er således ikke muligt blot at sige, at virksomheder anvender henholdsvis ikke anvender denne undtagelsesbestemmelse. Bemærk dog IFRS 9's mulighed for at vælge måling af fysiske kontrakter med et likvidt aktiv som det underliggende til dagsværdi.

Forpligtelser ifølge earn out-aftaler (betingede vederlag) ved virksomhedssammenslutninger er finansielle forpligtelser og skal måles til dagsværdi og værdireguleres over resultatopgørelsen i henhold til IFRS 3.

For aftaler med afregning i egne aktier er det afgørende, hvorvidt antallet af aktier er variabelt eller fast henholdsvis bestemt, dvs. reguleres med en på forhånd fastsat procent. Kun hvis såvel antal aktier som kursen er bestemt, klassificeres et afledt finansielt instrument med egne aktier som det underliggende som et egenkapitalinstrument. I alle andre tilfælde klassificeres kontrakten som et afledt finansielt instrument og behandles efter IFRS 9.

Et afledt finansielt instrument med virksomhedens egne aktier som det underliggende, og som kan afvikles ved kontant differenceafregning (nettoafregning), klassificeres altid som et finansielt instrument. Det gælder, uanset om der er tale om et instrument på køb eller salg. Det betyder, at en optionspræmie initialt indregnes i balancen med den modtagne eller betalte præmie. Efterfølgende dagsværdireguleres kontrakten efter bestemmelserne i IFRS 9.

Udstedes instrumentet i en anden valuta end virksomhedens funktionelle valuta, anses ”fast for fast”-betingelsen ikke som opfyldt, da det beløb, udsteder skal betale eller modtage målt i den funktionelle valuta, vil variere. Der gælder en undtagelse for udstedte tegningsretter, som tilbydes forholdsmæssigt til alle eksisterende ejere af den samme aktieklasser. I dette tilfælde skal instrumentet klassificeres som egenkapitalinstrument uanset valuta.

Afledte finansielle instrumenter kategoriseres altid som dagsværdi via resultatopgørelsen, medmindre de er designet som afdækningsinstrumenter i en regnskabsmæssig afdækning.

Det indbyggede, afledte finansielle instrument skal separeres fra ”hovedkontrakten”, når følgende forhold alle er opfyldt:

- Det afledte finansielle instruments økonomiske karakteristika og risici er ikke nært forbundet med de økonomiske karakteristika og risici i ”hovedkontrakten”
- Et instrument, svarende til det instrument, der eventuelt skal udskilles fra den øvrige aftale, vil opfylde definitionen på et afledt finansielt instrument
- Den samlede kontrakt måles ikke i forvejen til dagsværdi med indregning af værdireguleringer i resultatopgørelsen.

Indbyggede afledte finansielle instrumenter i finansielle forpligtelser, der ikke er nært forbundne med hovedkontrakten, skal regnskabsmæssigt udskilles og dagsværdireguleres via resultatopgørelsen. Virksomheden kan dog vælge at måle hele den finansielle forpligtelse til dagsværdi via resultatopgørelsen, medmindre det indbyggede afledte finansielle instrument ikke væsentligt påvirker pengestrømmene fra kontrakten, eller det er klart, at det afledte finansielle instrument ikke skal udskilles.

En aftale om køb af varer fra en anden virksomhed, hvor betalingen skal erlægges i en valuta, som ikke er nogen af parternes funktionelle valuta, anses i visse tilfælde som et indbygget afledt finansielt instrument (en valutaterminskontrakt) i en kommerciel aftale. Valutaelementet behandles dermed som en valutaterminskontrakt, der skal udskilles og indregnes som en valutaterminskontrakt. Det betyder, at den underliggende købs- eller salgsaftale anses for indgået i lokal valuta. I en salgsaftale betyder det, at kontrakten dekomponeres til en aftale om levering i lokal valuta med beløbet divideret med terminskursen mellem de to valutaer, og en terminskontrakt om køb af den fremmede valuta til terminskursen. Valutaelementet skal dog ikke udskilles, hvis der er tale om en valuta, der sædvanligvis benyttes ved handel med de pågældende varer (fx USD ved råolie), eller når den pågældende valuta sædvanligvis benyttes til at indgå aftaler i den pågældende økonomi (fx en ”hård valuta” i et højinflationsland eller en ”stor” valuta i et lille land).

En ”gearet” prisreguleringsklausul i en købs- eller salgsaftale – eksempelvis en aftale om, at hvis prisen på en komponent, der indgår i en vare, stiger med 10 %, stiger prisen på varen med 20 % – anses altid for ikke at være nært knyttet til hovedkontrakten.

Hvis en låneaftale giver mulighed for førtidig indfrielse, skal optionen til førtidsindfrielse udskilles, medmindre udnyttelse af den på ethvert tidspunkt, hvor den kan udnyttes, kun vil resultere i en uvæsentlig fortjeneste eller et uvæsentligt tab i forhold til den regnskabsmæssige værdi.

4.5.2.2 Indregning

En virksomhed skal indregne et finansielt aktiv eller forpligtelse, når – og kun når – den indtræder i en aftale om det finansielle instrument.

For ”almindeligt” køb eller salg af finansielle aktiver – det vil sige værdipapirhandler på sædvanlige markedsvilkår, hvor levering sker umiddelbart efter aftalens indgåelse – fastslår IFRS 9, at virksomheden som en regnskabspraksis kan vælge enten at indregne instrumentet på aftaledatoen (valørdato) eller på leveringsdatoen (afregningsdato). Den anvendte praksis skal dog være konsistent inden for den enkelte kategori af finansielle aktiver.

Har virksomheden indgået en aftale om at købe eller sælge et bestemt finansielt instrument på et fremtidigt tidspunkt, som ikke er levering på sædvanlige markedsvilkår til en fastlagt pris, skal denne aftale altid indregnes på aftaletidspunktet, og ikke først når udvekslingen finder sted. I perioden indtil levering vil der nemlig være tale om et afledt finansielt instrument. Her afviger reglerne fra bestemmelserne om indregning af materielle og immaterielle aktiver, som først skal indregnes på det fremtidige tidspunkt, hvor levering sker.

En virksomhed skal indregne finansielle aktiver, så længe de økonomiske fordele ved aktiverne tilfalder virksomheden.

Indregning ophører, når de kontraktlige rettigheder til pengestrømmene enten ophører, eller når virksomheden overdrager aktivet, og virksomheden ved denne overdragelse overfører alle væsentlige risici og fordele knyttet til det finansielle instrument.

Ved en overdragelse forstås, at virksomheden enten overfører de kontraktlige rettigheder til modparten, eller at virksomheden bevarer de kontraktlige rettigheder til at modtage pengestrømmene, men er forpligtet til straks at sende dem videre til modparten (pass through arrangementer).

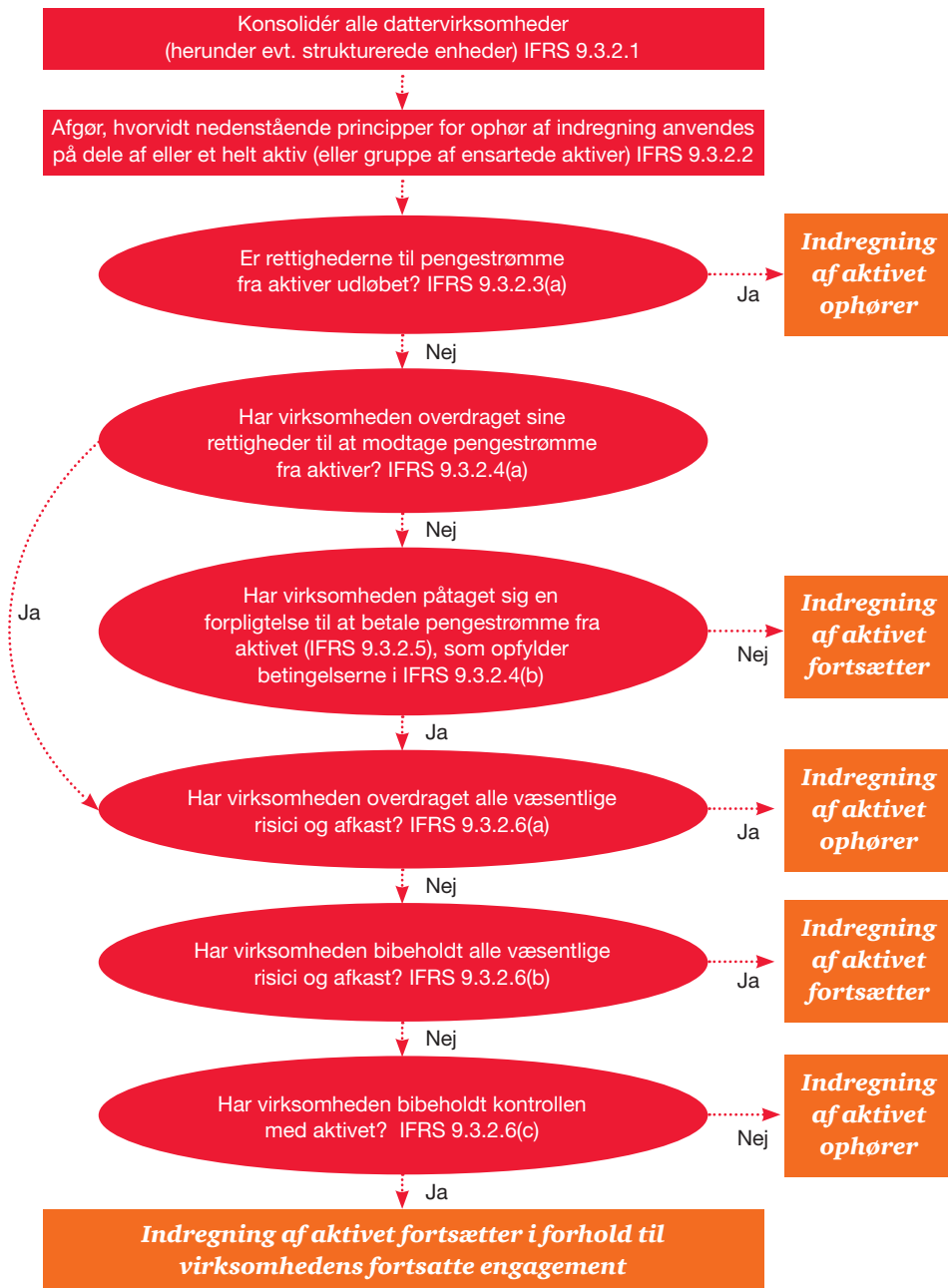
Ved en overdragelse af alle væsentlige fordele og risici knyttet til det finansielle instrument forstås, at virksomheden nu kun i et ubetydeligt omfang er eksponeret for ændringer i disse pengestrømme. Overdrager vil normalt fortsat være eksponeret for ændringer i pengestrømme, hvis:

- overdrager bevarer kreditrisikoen
- overdrager bevarer risikoen for forsinket betaling af uforrentede fordringer
- erhverver har en ret til at tilbagesælge aktivet til en værdi, der overstiger markedsprisen, eller overdrager har en ret til at tilbagekøbe aktivet til en værdi, der er lavere end markedsprisen.

I de tilfælde, hvor overdrageren hverken bevarer eller overfører alle væsentlige risici og fordele, ophører indregning, hvis overdrageren har opgivet kontrollen med aktivet. En sådan delvis bevarelse af risici og fordele kan opstå ved at bevare en væsentlig risiko, men overdrage en anden risiko, eller ved at begge parter tager en del af eksempelvis kreditrisikoen. Har erhververen mulighed for at sælge aktivet til tredjemand, og det i øvrigt i praksis er muligt at gøre dette, anses kontrollen for opgivet. I sådanne tilfælde ophører overdrageren med at indregne aktivet.

Er kontrollen ikke overført, indregner den overdragende virksomhed, hvad der svarer til virksomhedens fortsatte interesse i aktivet, fx den beløbsmæssige størrelse af en afgiven begrænset garanti.

Ophør af indregning af et finansielt aktiv

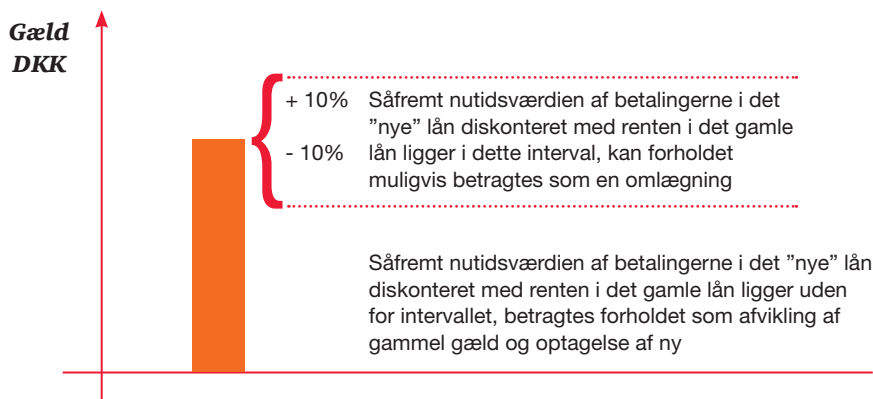
Når et finansielt aktiv ikke længere indregnes i balancen, skal et eventuelt tab eller en eventuel gevinst ved afhændelsen indregnes i resultatopgørelsen. Herunder tilbageføres den akkumulerede dagsværdiregulering på gældsinstrumenter i kategorien "dagsværdi over anden totalindkomst", der er indregnet direkte i anden totalindkomst. Tilbageførslen sker over resultatopgørelsen, således at de akkumulerede tab og gevinster på aktivet indregnes i resultatopgørelsen ved afhændelsen.

En finansiell forpligtelse skal indregnes, indtil den er betalt, eller indtil virksomheden som følge af lovgivningen eller aftale med kreditor er blevet frigjort for forpligtelsen. Gevinst eller tab i forhold til den regnskabsmæssige værdi indregnes i resultatopgørelsen.

Genforhandles en låneaftale med den samme kreditor, skal der skelnes mellem, om der foreligger:

- en afvikling af den gamle gæld og optagelse af ny eller
- omlægning af den eksisterende gæld.

En genforhandling mellem eksisterende låntager og långiver med væsentligt ændrede betingelser, skal regnskabsmæssigt behandles som afvikling af den gamle gæld og optagelse af en ny. Betingelserne er væsentligt ændrede, hvis nutidsværdien for nettoudbetalingerne inklusive transaktionsomkostninger under de nye forhold afviger 10 % eller mere fra nutidsværdien af de resterende nettoudbetalinger på den gamle forpligtelse, opgjort på grundlag af den effektive rente på det oprindelige lån. I modsat fald er der tale om en omlægning af det eksisterende lån.

PwC's opfattelse

Hvis nutidsværdien af den ændrede låneaftale ligger uden for +/- 10 %-grænsen, skal forholdet betragtes som en afvikling af det eksisterende lån og optagelse af et nyt. Det er imidlertid PwC's opfattelse, at man som i et regnskabspraksisvalg kan vælge også at inddrage de kvalitative forhold ved vurderingen, selvom nutidsværdien af de nye betalingsstrømme ligger inden for +/- 10 %-grænsen. Hvis de kvalitative forhold i den ændrede aftale afviger væsentligt fra forholdene i den oprindelige låneaftale, kan det altså betragtes som en indfrielse af den oprindelige låneaftale og optagelse af et nyt lån. De forhold, som skal tages i betragtning, er blandt andet:

- Valutaen, lånene er optaget i
- Fast versus variabel rente
- Konverteringsmuligheder
- Lånebetingelser i øvrigt, eksempelvis sikkerhedsstillelser.

Følgende eksempel illustrerer principperne.

Eksempel

Oprindeligt lån	År	1	2	3	4	5	6	7	8
Låneydelser		2.250	2.250	52.250					
Hovedstol	50.000								
Kuponrente	4,5%								
Effektiv rente	4,91%								
Bogført værdi/nutidsværdi af betalinger ved låneomlægning	49.441								
Indfrielsesbeløb, kurs 115	57.500								
Nyt lån	År	1	2	3	4	5	6	7	8
Udbetaling/ydelser	57.500	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	58.650
Hovedstol	57.500								
Kuponrente	2,00%								
Nutidsværdi af ændrede betalinger ved oprindelig effektiv rente	46.646								
Ændring i nutidsværdi i procent af oprindeligt låns bogførte værdi	<u>6,0%</u>								

Kvalificerer transaktionen til at være en låneomlægning, skal der ske omberegning af den regnskabsmæssige værdi ved tilbagediskontering af de nye ydelser med den oprindelige effektive rente og forskelsbeløbet indregnes i resultatopgørelsen. Transaktioner fratrækkes den herefter opgjorte regnskabsmæssige værdi.

Er betingelserne for, at der er tale om en låneomlægning, ikke opfyldt, skal der beregnes tab/gevinst ved indfrielse af den oprindelige forpligtelse. Denne udgøres af forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi af forpligtelsen, dvs. efter fradrag af uamortiserede låneomkostninger og det beløb, der erlægges ved indfrielsen plus eventuelle indfrielsesomkostninger. Tabet/gevinsten indregnes i resultatopgørelsen. Det nye lån behandles efter de almindelige bestemmelser for lån. Herunder amortiseres eventuelle transaktionsomkostninger og kurstab på det nye lån som en del af renteomkostningerne.

Nedenstående beslutningsdiagram viser, hvorledes ændringer i pengestrømme skal håndteres.

Mange virksomheder arbejder i dag med såkaldt reverse factoring- eller supply chain financing-arrangementer. Disse arrangementer har til formål at forbedre såvel købers som sælgers arbejdskapital derved, at sælger har mulighed for at få sit tilgodehavende hurtigt, mens køber har fordel af en lang kredittid. Der er i realiteten tale om trepartsforhold, hvor køber faciliterer, at sælger kan overdrage sit tilgodehavende med en lang kredittid til en bank, som er villig til at tage en kreditrisiko på køber. Spørgsmålet er, om en sådan overdragelse af fordringen medfører, at gælden ændrer karakter til at være bankfinansiering og ikke længere leverandørgæld.

Der er tale om en helhedsvurdering, hvor det generelt gælder, at jo tættere knyttet køber er til aftalen med banken, jo mere indikerer det, at der nu er tale om bankfinansiering. Er det eksempelvis køber, der 1:1 skal betale sælgers omkostninger ved at overdrage fordringen til banken, indikerer det, at der er tale om bankfinansiering. Ligeledes indikerer det, at det er bankfinansiering, hvis sælger er tvunget til at overdrage alle fordringer over for køber til banken.

IFRIC 19 omhandler transaktioner, hvor debitor og kreditor indgår en aftale om, at en finansiel forpligtelse indfries ved, at debitor udsteder egne egenkapitalinstrumenter. Fortolkningen fastslår, at debitor skal anse gælden for indfriet til dagsværdien af de egenkapitalinstrumenter, der udstedes. Gevinst eller tab i forhold til gældens bogførte værdi indregnes i resultatopgørelsen. Hvis dagsværdien af egenkapitalinstrumenterne ikke kan opgøres pålideligt, anvendes dagsværdien af gælden som grundlag for beregning af indfrielsesbeløbet. Behandlingen er anderledes end ved konvertible obligationer, hvor konverteringen ikke medfører regnskabsmæssig gevinst eller tab.

4.5.2.3 Måling

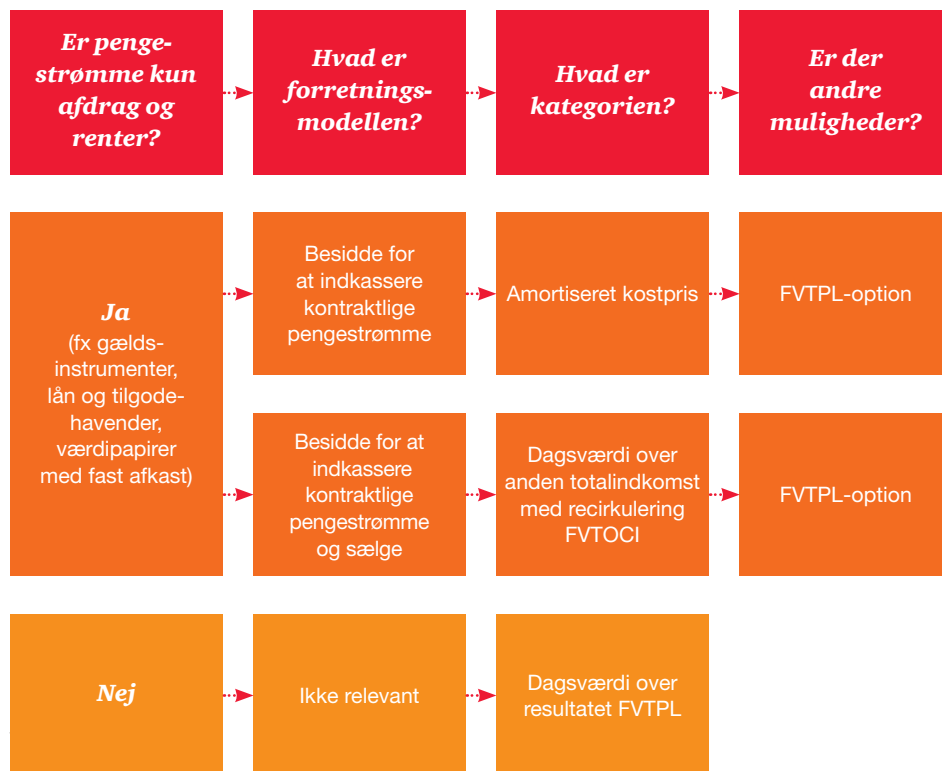
Finansielle instrumenter skal ved første indregning måles til dagsværdi, hvilket sædvanligvis vil svare til det beløb, der rent faktisk er betalt ved erhvervelse af et finansielt aktiv, eller det provenu, der er modtaget ved påtagelse af en finansiel forpligtelse. Afviger dagsværdien fra den betalte pris, skal det indledningsvist vurderes, om transaktionen indeholder andre elementer end overdragelse af eller etablering af det finansielle instrument. Har et datterselskab fx modtaget et rentefrit lån fra dets moderselskab, kan en lavere dagsværdi henføres til, at lånet er modtaget fra et moderselskab. Forskellen mellem det modtagne provenu og dagsværdi opgjort ud fra en relevant lånerente udgør et ejerindskud.

Ved indgåelse af finansielle instrumenter med uafhængige parter, skal det vurderes, om transaktionen indeholder andre elementer end overdragelse af det finansielle instrument. Indeholder transaktionen ikke andre elementer, kan en eventuel forskel kun indregnes straks i resultatopgørelsen, hvis der er tale om et finansielt instrument, der handles i et aktivt marked, eller hvis dagsværdi opgøres udelukkende på basis af observerbare markedsdata. Hvis ikke, skal forskellen amortiseres over instrumentets løbetid. Der vil således ikke kunne indregnes en "dag 1-gevinst" på ikke noterede værdipapirer, eksempelvis en pantebrevsbeholdning.

Skal instrumentet måles til amortiseret kostpris, indregnes endvidere de direkte henførbare transaktionsomkostninger. Det vil sædvanligvis kun omfatte eksterne omkostninger. En intern, transaktionsbaseret bonus vil dog også kvalificere.

Afledte finansielle instrumenter, der er forwardbaserede (det vil sige, at begge parter har en pligt i henhold til kontrakten) eksempelvis valutaterminskontrakter, har en dagsværdi på nul, hvis de er indgået på markedsvilkår. Er aftalen optionsbaseret (det vil sige, at den ene part kan vælge, om kontrakten skal gøres gældende eller ej), erlægges en præmie fra den part, der har valgmuligheden. Er aftalen indgået på markedsvilkår, er den betalte præmie lig dagsværdien af det finansielle instrument. Efterfølgende marginbetalinger er et tillæg eller fradrag til den regnskabsmæssige værdi – eller et separat finansielt instrument, afhængig af arrangementet.

Klassifikation og måling af finansielle aktiver – Gældsinstrumenter

For den regnskabsmæssige behandling af gældsinstrumenter, bestemmes klassifikationen på baggrund af to vurderinger:

1. Hvad er virksomhedens forretningsmodel for håndtering af finansielle aktiver?
2. Består pengestrømmene fra gældsinstrumentet udelukkende af renter og hovedstol?

IFRS 9 kræver, at det skal vurderes, hvorvidt aktivets kontraktlige betingelser giver virksomheden ret til på specificerede datoer at modtage pengestrømme, der udelukkende består af afdrag på hovedstolen og renter af restgælden (Solely Payment of Principal and Interest, eller SPPI). Hovedstolen er dagsværdien af det finansielle aktiv ved første indregning. Hovedstolen kan ændre sig over aktivets levetid ved eksempelvis afdrag. Renter er betaling for tidsværdien af penge og kreditrisici. Renter kan dog også omfatte betaling for grundlæggende lånerisici (eksempelvis likviditetsrisici) og omkostninger (eksempelvis administrationsomkostninger) associeret med at have det finansielle aktiv i en periode.

En almindelig obligation, hvor pengestrømmene kun består af renter og indfrielse af hovedstolen, opfylder kriterierne for et SPPI-instrument. En indfrielsesoption til en fast pris i en fast-forrentet obligation vil opfylde betingelser for at være et SPPI-aktiv, hvis der ikke kan opstå et væsentligt tab eller en væsentlig gevinst. Herudover omfatter udlån og tilgodehavender også SPPI-kriteriet, hvis tilbagebetalingen ikke omfatter andet end renter og hovedstol.

Hvis instrumentet potentielt indeholder andre former for pengestrømme, eller størrelsen af pengestrømmene påvirkes af andre faktorer, eksempelvis som følge af ændringer i virksomhedens resultater eller ændringer i et prisindeks, er der ikke tale om et SPPI-instrument. Dermed skal instrumentet henføres til kategorien dagsværdi over resultatopgørelsen.

Et instrument, der opfylder SPPI-betingelsen skal efterfølgende måles til enten amortiseret kostpris eller dagsværdi over anden totalindkomst. Klassifikationen afhænger af virksomhedens forretningsmodel for håndtering af den pågældende portefølje af finansielle aktiver. Der er ikke tale om en vurdering af forretningsmodel fra instrument til instrument. Forretningsmodellen er ikke afhængig af ledelsens hensigter med det enkelte instrument, men skal bestemmes på et højere aggregeringsniveau, der dog ikke behøver være hele den rapporterende enhed. Det kan eksempelvis være på porteføljeniveau.

Det skal vurderes, om forretningsmodellen udelukkende er at holde det finansielle aktiv med hensigt om at indkassere de kontraktlige pengestrømme, eller om forretningsmodellen giver plads til, at virksomheden kan sælge aktiverne med henblik på at forbedre pengestrømmene. Det kan eksempelvis være for at udnytte midlertidige fordele i rente- eller valutamarkedene eller lignende. Forretningsmodellen kan godt være at holde finansielle aktiver med henblik på at indkassere de kontraktlige pengestrømme, selv om der forekommer salg af de finansielle aktiver. Det kan eksempelvis være salg i tilfælde af, at det finansielle aktiv ikke længere ligger inden for rammerne af virksomhedens investeringspolitik, eller virksomheden har behov for at finansiere investeringer. Hvis det imidlertid sker jævnligt, at der sælges ud af porteføljen, skal virksomheden revurdere, hvorvidt disse salg er i overensstemmelse med en forretningsmodel, der er at indkassere de kontraktlige pengestrømme.

Et finansielt aktiv skal efterfølgende måles til amortiseret kost, hvis begge af følgende betingelser er opfyldt:

- det finansielle aktiv besiddes inden for en forretningsmodel, der udelukkende er at indkassere de kontraktlige pengestrømme, og
- SPPI-betingelsen er opfyldt.

Hvis aktivet måles til dagsværdi via anden totalindkomst, skal alle bevægelser i dagsværdien føres over anden totalindkomst, bortset fra indregning af nedskrivninger, renteindtægter og valutakursreguleringer af den amortiserede kostpris, der skal indregnes i resultatopgørelsen.

Såfremt aktivet opfylder SPPI-kriterierne, men ikke opfylder kriterierne for forretningsmodel – dvs. hverken indkassering af de kontraktlige pengestrømme eller en kombination af dette og salg – måles til dagsværdi via resultatopgørelsen.

Klassifikation og måling af finansielle aktiver – Egenkapitalinstrumenter

Investeringer i egenkapitalinstrumenter, der jævnfør definitionen i IAS 32.11 er en aftale, som giver indehaveren ret til en residuel interesse i en anden virksomheds nettoaktiver, måles altid til dagsværdi. Kun i sjældne tilfælde kan kostpris anvendes som passende estimat på dagsværdien. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis der ikke er tilstrækkelig nyere information tilgængeligt til måling af dagsværdi, eller hvis der er et stort udfaldsrum af mulige målinger af dagsværdien, og kostprisen repræsenterer det bedste estimat inden for dette udfaldsrum. Indre værdi må ikke anvendes som substitut for dagsværdi.

Egenkapitalinstrumenter, der indgår i handelsbeholdningen inklusive afledte finansielle instrumenter vedrørende egenkapitalinstrumenter, skal klassificeres som dagsværdi via resultatopgørelsen. For kapitalandele, der ikke indgår i handelsbeholdningen, kan ledelsen instrument for instrument ved første indregning uigenkaldeligt vælge, om ændringer i dagsværdi skal indregnes i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst. Dagsværdireguleringer indregnet i anden totalindkomst må ikke efterfølgende recirkuleres til resultatopgørelsen, men må gerne flyttes inden for egenkapitalen. Nedskrivningsbestemmelserne for denne kategori ophæves. Det vil sige, at værdifald modsat de nuværende bestemmelser ikke medfører reklassifikation af den akkumulerede nedskrivning til resultatopgørelsen.

Uanset om der vælges dagsværdireguleringer via resultatopgørelsen eller anden totalindkomst, skal udbyttebetalinger altid indtægtsføres i resultatopgørelsen. Undtaget er dog tilbagebetalinger, der i realiteten er nedbringelse af den investerede kapital. Eksempelvis vil en acontoudbytteudlodning i forbindelse med en igangværende likvidation som udgangspunkt være at anse som en tilbagebetaling af den investerede kapital og ikke som en udbytteindtægt.

Klassifikation og måling af finansielle forpligtelser

Kategori		Måling
Forpligtelser	Dagsværdi over resultatopgørelsen	Handel
		Designeret
	Andre finansielle forpligtelser	Amortiseret kostpris (Effektiv rentemetode)

Alle finansielle forpligtelser skal ved første indregning måles til dagsværdi. Der justeres for transaktionsomkostninger, som er direkte henførbare til udstedelsen af den finansielle forpligtelse, hvis de efterfølgende måles til amortiseret kostpris.

Der er to kategorier for måling af finansielle forpligtelser: dagsværdi og amortiseret kost. Finansielle forpligtelser skal måles til amortiseret kostpris medmindre der er krav om, at de skal måles til dagsværdi via resultatopgørelsen, eller virksomheden har valgt måling til dagsværdi via resultatopgørelsen.

Finansielle forpligtelser i en handelsbeholdning inklusive afledte finansielle instrumenter, der er forpligtelser, skal måles til dagsværdi via resultatopgørelsen.

En virksomhed kan ved første indregning designere en finansiel forpligtelse til dagsværdi via resultatopgørelsen, når dette medfører mere relevant information fordi det enten:

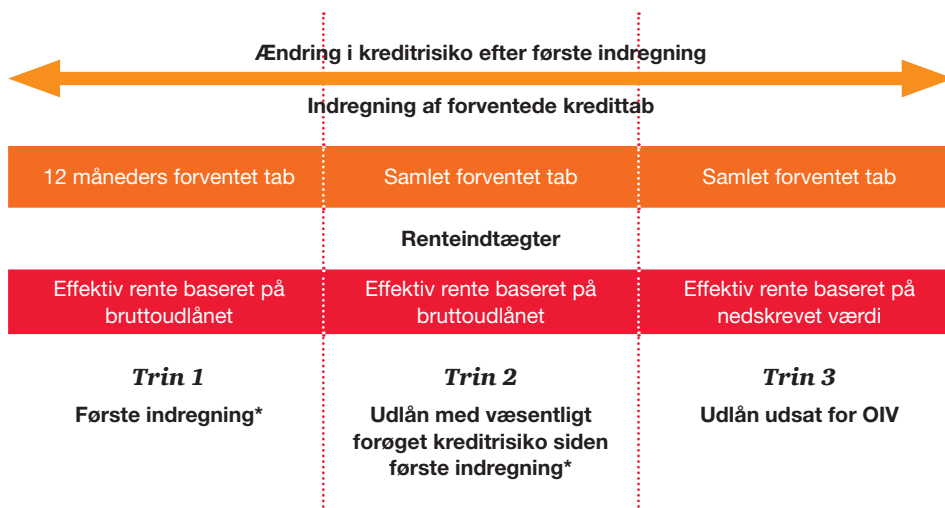
- Eliminerer eller væsentligt reducerer accounting mismatch eller
- En gruppe af finansielle forpligtelser overvåges på dagsværdibasis i overensstemmelse med en dokumenteret risikostyring eller investeringsstrategi, og informationen om denne gruppes dagsværdi overvåges af ledelsen internt.
- Indholder et indbygget afledt finansielt instrument jf. nedenfor.

Den del af dagsværdiændringen, der hidrører fra ændringer i egen kreditrisiko, indregnes over anden totalindkomst, når en gældsforpligtelse er designet som dagsværdi over resultatopgørelsen.

Efter IFRS 9 skal indbyggede afledte finansielle instrumenter i finansielle forpligtelser, der ikke er nært forbundne med hovedkontrakten, som udgangspunkt regnskabsmæssigt udskilles og dagsværdireguleres via resultatopgørelsen. Virksomheden kan dog vælge at måle hele den finansielle forpligtelse til dagsværdi via resultatopgørelsen, medmindre det indbyggede afledte finansielle instrument ikke væsentligt påvirker pengestrømmene fra kontrakten, eller det er klart at det afledte finansielle instrument ikke skal udskilles.

Nedskrivning af tilgodehavender og udlån

Nedskrivningsmodellen efter IFRS 9 er baseret på forventede tab. Nedskrivningerne sker i tre trin i en model for forventede tab. Der er dog en væsentlig undtagelse til denne model, nemlig almindelige tilgodehavender fra salg. På disse tilgodehavender skal der anvendes en forenklet model, jf. omtalen nedenfor. For ikke-finansielle virksomheder er tre-trins modellen dermed relevant for egentlige udlån. Modellen kan illustreres således:

*) Bortset fra lån, der var udsat for objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) allerede ved første indregning

Udlån og tilgodehavender bortset fra dem som allerede ved første indregning er værdiforringede (fx opkøb af en portefølje af nødlidende udlån), starter på første trin og forbliver der, så længe der ikke indtræffer en væsentlig forringelse af kreditkvaliteten. Der skal på trin 1 hensættes til tab hidrørende fra tabsbegivenheder, som forventes at indtræffe over de næste 12 måneder.

12 måneders forventet kredittab er en andel af de forventede kredittab i hele aktivets levetid og repræsenterer værdien af forventede kredittab resulterende fra en misligholdelse i de 12 måneder efter balancedagen. Ved hver balancedag skal virksomheden gennemføre 12 måneders forventede kredittab for finansielle instrumenter, på hvilke der ikke er indtruffet en væsentlig stigning i kreditrisikoen siden første indregning. Forskellen i de kontraktlige pengestrømme, virksomheden har til gode i henhold til kontrakten, og de pengestrømme, som virksomheden forventer at modtage tilbagediskonteret med den oprindelige effektive rente, udgør tabet. Virksomheden skal tage alle estimerede pengestrømme i hele tilgodehavendets forventede levetid med i overvejelserne. Det betyder eksempelvis, at der også skal tages hensyn til ændringer i betalingstidspunktet. Forventet kredittab er et vægtet gennemsnitligt kredittab, hvor de respektive sandsynligheder for misligholdelse er vægtene.

I praksis medfører dette, at de nye regler kræver en nedskrivning på dag 1 svarende til tab hidrørende fra de første 12 måneders forventede tabsbegivenheder, hvilket vil sige samlede tab fra en misligholdelse vægtet med en sandsynlighed for, at misligholdelsen vil finde sted inden for 12 måneder. Renteindtægter beregnes på bruttoværdien af det indregnede aktiv, dvs. før nedskrivninger for forventet tab.

Trin 2 omfatter udlån og tilgodehavender, hvis kreditrisiko er forøget væsentligt i forhold til kreditrisikoen ved første indregning, uden at der dog er objektive indikationer på værditab. Der skal her indregnes tab, der forventes at indtræffe over udlånets samlede løbetid. Renteindtægter skal stadig beregnes på bruttoværdien af det indregnede aktiv.

Trin 3 er finansielle aktiver, hvor der er objektive indikationer på værdiforringelse på balancedagen. Det fulde tab, der forventes i hele aktivets levetid, skal indregnes, og renter skal beregnes på nettobeløbet af aktivet, dvs. efter nedskrivningen.

For tilgodehavender fra salg, der ikke har noget væsentligt kreditelement, anvendes en forenklet model, hvor dag 1 nedskrivningen udgør det forventede kredittab i hele tilgodehavendets levetid. Der er altså ikke noget trin 1. Et væsentligt kreditelement defineres som en løbetid på et år. Det betyder i praksis, at langt de fleste ikke-finansielle virksomheder skal anvende denne forenklede model.

Det er værd at bemærke, at for virksomheder med en rullende portefølje af kortfristede tilgodehavender fra salg, vil niveauet for nedskrivninger ofte ikke flytte sig væsentligt efter tidspunktet for implementering af standarden. Der vil alene være tale om en fremrykning af indregning – en fremrykning, som i øvrigt ofte vil være kort, fordi kreditperioden er begrænset.

For tilgodehavender fra salg, der indeholder et væsentligt finansieringselement og leasingtilgodehavender, har virksomheder et valg i anvendt regnskabspraksis:

1. den simplificerede model, hvor nedskrivningen svarer til det forventede kredittab i hele aktivets levetid, eller
2. den generelle model, der kræver, at virksomheden overvåger væsentlige stigninger i kreditrisikoen.

Muligheden gælder ikke for udlån til eksempelvis kunder, associerede virksomheder el.lign., som jo pr. definition ikke er tilgodehavender fra salg, men er finansiering.

Simplificeret nedskrivningsmodel

IFRS 9 indeholder også en simplificeret model for nedskrivninger, som kan være relevant for selskaber, der har udlån eller investeringer i gældsinstrumenter med lav kreditrisiko.

Lav kreditrisiko betyder, at låntager på kort sigt vurderes at være i en stærk finansiell position til at betale sine forpligtelser. En lav kreditrisiko forudsættes at svare til en investment grade for virksomheder, der har en officiel credit rating. Virksomheden kan i denne situation vælge at foretage nedskrivninger svarende til 12 måneders forventet kredittab, uanset om der er sket en væsentlig stigning i kreditrisikoen.

Der kan ved fastlæggelse af de forventede kredittab anvendes en hensættelsesmatrix baseret på historiske observerede misligholdelser justeret for forventninger til fremtiden. Anvendelse af en sådan hensættelsesmatrix letter arbejdet med individuel overvågning af tilgodehavenderne.

Hensættelserne i henhold til en nedskrivningsmatrix kan eksempelvis baseres på, hvor længe tilgodehavenderne har været forfaldne. Tab må forventes at være større på ældre tilgodehavender end på nyere tilgodehavender.

Der skal foretages en hensigtsmæssig gruppering af tilgodehavender, hvis erfaringen viser væsentligt forskellige tabsmønstre for forskellige kundegrupper. Tilgodehavenderne kan eksempelvis grupperes efter geografi, produkttype, kunderatings, sikkerhed eller kreditforsikring eller arten af kunde.

Erfaringer med historiske kredittab skal justeres for rimelig relevant og fremadskuende information, i det omfang det kan ske uden unødige omkostninger.

4.5.2.4 Regnskabsmæssig afdækning

IFRS 9 giver mulighed for at benytte et særligt regnskabsmæssigt regelsæt, der har til formål at afspejle, at en virksomhed har foretaget finansiell afdækning af finansielle risici, såkaldt regnskabsmæssig afdækning. Det, der afdækkes, er sædvanligvis risici knyttet til finansielle instrumenter eller forventede pengestrømme, men IFRS 9 giver også mulighed for at anvende regnskabsmæssig afdækning på risici, relateret til ikke-finansielle aktiver, fx risikoen for værdiudsving på en varebeholdning.

I IFRS 9 opregnes tre former for afdækning:

- Afdækning af dagsværdi, hvor den risiko, der afdækkes, er risikoen for ændringer i dagsværdien af et indregnet aktiv, en indregnet forpligtelse eller en bindende aftale til fast pris, som vil påvirke resultatet. Det er underordnet, om virkningen på resultatet efter de almindelige regler indregnes med det samme eller i senere perioder.
- Afdækning af pengestrømme, hvor den risiko, der afdækkes, er risikoen for ændringer i fremtidige pengestrømme, som vil påvirke resultatet.
- Afdækning af nettoinvesteringer i en udenlandsk enhed. I relation til IFRS 9 anses en sådan investering som et enkeltaktiv og ikke som de respektive aktiver og forpligtelser, der indgår i den udenlandske virksomheds balance.

IFRS 9 indeholder en række betingelser for, at poster i balancen og fremtidige transaktioner regnskabsmæssigt kan behandles som afdækkede positioner

I relation til afdækningsreglerne er valutarisiko en risiko, der opstår som følge af positioner eller transaktioner i en valuta, der er forskellig fra den pågældende enheds funktionelle valuta. En udenlandsk dattervirksomheds positioner eller transaktioner i egen funktionel valuta er derimod ikke en valutarisiko, der kan afdækkes. Her er alene tale om en såkaldt omregningsrisiko. Se nærmere om omregning af regnskaber for koncernselskaber med en anden funktionel valuta end koncernens præsentationsvaluta i afsnit 3.6 *Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning*. Denne risiko kan dog afdækkes efter bestemmelserne om afdækning af nettoinvesteringer i udenlandske enheder.

Som udgangspunkt kan kun koncerneksterne transaktioner afdækkes. Koncerninterne transaktioner kan dog afdækkes, i det omfang transaktionen som helhed udsætter koncernen for en valutarisk risiko. Det vil eksempelvis være tilfældet, hvis en koncerns danske produktionsvirksomhed har DKK som funktionel valuta og sælger varer til en amerikansk salgsdattervirksomhed, og denne dattervirksomhed sælger varerne videre til koncerneksterne parter i USD. En ændret valutakurs vil i dette tilfælde påvirke koncernresultatet, eftersom produktionsomkostningerne er i DKK og salgssindtægterne i USD. Der er derimod ikke tale om nogen reel valutaeksposering ved en koncernintern udbytteudlodning. Det samme gør sig sædvanligvis gældende ved koncerninterne royaltytransaktioner, medmindre de knytter sig til betalinger til en ekstern part. Koncernresultatet vil nemlig i sig selv ikke kunne blive påvirket som følge af valutakursudsving. Sådanne transaktioner kan derfor ikke afdækkes.

Det er efter IFRS 9 muligt at afdække en gruppe af nettopositioner i fremmed valuta i en pengestrømsafdækning, eksempelvis nettokøb eller -salg i en fremmed valuta. Effekten af en sådan nettoafdækning skal reklassificeres til en særskilt linje i resultatopgørelsen ved realisation. Det er således ikke tilladt at justere alle regnskabslinjer, fx omsætning og vareforbrug, som om der havde været indgået en afdækning af bruttopositionerne.

IFRS 9 tillader, at elementer af risici i ikke-finansielle instrumenter afdækkes, fx råolieelementet i et raffineret olieprodukt. IFRS 9 tillader afdækning af elementer af såvel finansielle som ikke-finansielle poster, når de er identificerbare og kan måles pålideligt. Det omfatter ikke alene kontraktligt specificerede komponenter – dvs. en råvareprisreguleringsmekanisme indbygget i prissætningen af varen – men også ikke kontraktligt specificerede komponenter.

Risikoelementer skal vurderes i lyset af den specifikke markedsstruktur, som risikoen vedrører, og hvor afdækningen finder sted. Afdækning af råoliekomponenten i et raffineret olieprodukt vil sædvanligvis kunne opfylde kriterierne. Udgør den komponent, som en virksomhed ønsker at afdække, en væsentlig del af den samlede værdi af den pågældende vare, kan det være enklere blot at designere afdækningen som en proxyhedge, da man jo utvivlsomt vil kunne leve op til kravet om, at der er en økonomisk sammenhæng mellem det afdækkede og afdækningsinstrumentet.

En afdækningsrelation kvalificerer til behandling som regnskabsmæssig afdækning, hvis der er en økonomisk sammenhæng mellem det afdækkede og afdækningsinstrumentet. Det vil sige, at et værdiudsving på det afdækkede i rimeligt omfang skal udlignes af en værdistigning på afdækningsinstrumentet og omvendt uden, at dette er et udtryk for tilfældige udsving. Endvidere må kreditrisikoen ikke være dominerende i afdækningsinstrumentet.

Efter IFRS 9 er der tre kvalificerende kriterier, der skal opfyldes for, at en afdækningsrelation kvalificerer til regnskabsmæssig afdækning:

1. Bestemmelserne kan kun anvendes på kvalificerende afdækningsinstrumenter og kvalificerende afdækkede regnskabsposter.
2. Der skal være en formel designering og dokumentation.
3. Kravene til afdækningseffektivitet (økonomisk sammenhæng og kreditrisikoen i afdækningsinstrumentet må ikke dominere), skal opfyldes.

Som anført overfor skal der være en økonomisk sammenhæng, der sikrer, at værdien af det afdækkede og værdien af afdækningsinstrumentet ændrer sig i modsatte retninger som følge af en ændring i en underliggende variabel, uden at dette er tilfældigt. Som grundlag for påbegyndelse af regnskabsmæssig afdækning laves en fremadrettet effektivitetsvurdering. Effektiviteten kan, afhængig af afdækningens karakteristika, dokumenteres enten kvalitativt eller kvantitativt. For en simpel afdækning, hvor alle kritiske betingelser i afdækningsforholdet stemmer overens, vil en kvalitativ vurdering være tilstrækkelig. Ved proxyafdækninger vil der være behov for kvantitative tests. Det er ikke tilstrækkeligt alene at dokumentere en statistisk korrelation, da denne kan være tilfældig og ikke nødvendigvis betyder, at der er en økonomisk sammenhæng.

Afdækningens ineffektivitet skal måles og indregnes i resultatopgørelsen. Ved pengestrømsafdækninger anvendes normalt en hypotetisk derivatmetode, hvor ændringer i dagsværdien af de afdækkede pengestrømme opgøres som dagsværdiændringen på en perfekt afdækning. "Lower of"-reglen anvendes, hvilket betyder, at det ved ikke perfekte afdækninger er nødvendigt at beregne en værdi af en sådan hypotetisk finansiel kontrakt. Er den akkumulerede ændring i afdækningsinstrumentet i absolutte beløb højere end ændringen i det afdækkede, indregnes et overskydende beløb i resultatopgørelsen. Er den akkumulerede ændring i afdækningsinstrumentet i absolutte beløb lavere end ændringen i det afdækkede, indregnes hele dagsværdireguleringen af afdækningsinstrumentet i anden totalindkomst/egenkapitalen.

I en dagsværdiafdækning dagsværdireguleres det afdækkede vedr. den afdækkede risiko – fx et risikofrit renteelement i et fastforrentet lån – og indregnes i resultatopgørelsen, ligesom dagsværdiændringer af afdækningsinstrumentet indregnes i resultatopgørelsen.

En afdækning af en nettoinvestering behandles på samme måde som en pengestrømsaf-dækning.

Eksempel

En virksomhed kan have en eksponering over for en valutakursrisiko i en valuta, der er knyttet til en anden valuta. Hvis virksomheden anvender en afdækningskontrakt i denne anden valuta, fx fordi der er større likviditet i den valuta, skal afdækningsdokumentationen indeholde en kvalitativ vurdering, der forklarer, hvordan de to valutaer er knyttet til hinanden og hvorfor dette udgør en økonomisk sammenhæng. Afhængigt af, hvor tæt de to valutaer er knyttet til hinanden, kan det være nødvendigt at supplere afdækningsdokumentationen med en kvantitativ analyse af de to valutaers historiske kurser for at understøtte antagelsen om en økonomisk sammenhæng. En del virksomheder har eksempelvis historisk anvendt USD som proxy for CNY. De har afdækket fremtidige pengestrømme i CNY med terminkontrakter i USD med begrundelse om, at de to valutaer korrelerer, og at markedet for terminkontrakter i USD er væsentligt mere aktivt.

Det skal ved hver balancedag vurderes, om afdækningen lever op til effektivitetskriterierne, herunder om afdækningsratioen – altså forholdet mellem volumen på det afdækkede og afdækningsinstrumentet – er inden for det acceptable, hvis der benyttes proxy hedging. Er der således blot tale om et tilfældigt udsving, vil afdækningsratioen ikke umiddelbart blive påvirket, hvorfor ineffektiviteten ingen betydning får for afdækningsforholdet. Er der derimod tale om en permanent ændring – eksempelvis en devaluering – vil en virksomhed i praksis ændre afdækningsratioen tilsvarende. Såfremt ledelsen stadig ønsker at anvende eksempelvis terminkontrakter i USD til afdækning af valutarisici i forventede fremtidige pengestrømme i CNY, skal der foretages en rebalancering, hvor der foretages en justering af forholdet mellem omfanget af det afdækkede (CNY) og afdækningsinstrumentet (USD) for at undgå ubalancen. Regnskabsmæssigt behandles en sådan rebalancering fastlagt i virksomhedens risikostyringspolitikker som en fortsættelse af afdækningen.

Det er efter IFRS 9 ikke muligt frivilligt at ophøre med regnskabsmæssig afdækning. Ophør med regnskabsmæssig afdækning kan kun ske, når sikringsforholdet helt eller delvist ophører med at leve op til kriterierne for regnskabsmæssig afdækning. Som eksempel har en virksomhed en strategi for styring af risici, der siger, at 60 % til 90 % af gælden skal være til fast rente. Det faktiske niveau afhænger af markedsbetingelserne, og det nuværende risikostyringsmål er at have 80 % af gælden til fast rente. På grund af ændringer i markedsbetingelserne beslutter virksomheden at ændre sit risikostyringsmål, så andelen af fastforrentet gæld nedsættes fra 80 % til 70 %, således at målet stadig er inden for den gældende risikostyringsstrategi på grund af ændringen i risikostyringsmålene kræver IFRS 9, at afdækningsforholdet regnskabsmæssigt ophører for den del af afdækningen, der ikke længere opfylder risikostyringsmålet, dvs. de 10 %.

I IFRS 9 er der krav om anvendelse af basisjustering vedrørende tab eller gevinster på afdækningsinstrumenter til sikring af fremtidige pengestrømme vedrørende et ikke-finansielt aktiv eller forpligtelse, der var udskudt via anden totalindkomst. Det medfører, at kostprisen på det ikke-finansielle aktiv eller forpligtelse ved anskaffelsen skal justeres med den akkumulerede værdiregulering af afdækningsinstrumentet.

Efter IFRS 9 skal den afdækkede transaktion måles til nutidsværdi. Formålet med dette er at sikre, at målingen af afdækningens effektivitet reflekterer tidsværdien af penge og at eventuelle misforhold i den tidsmæssige placering af afdækningsinstrumentet, og det afdækkede bliver indregnet som ineffektivitet. Tidsværdien af penge har næppe stor betydning for afdækninger med kort tidshorisont under stabile rente- og valutaforhold, men den kan blive væsentlig for afdækninger med lang tidshorisont.

Tidsværdien af optioner kan nu vælges klassificeret som en "cost of hedge", således at indregning udskydes via anden totalindkomst, indtil den afdækkede transaktion gennemføres. Dette kan illustreres ved følgende eksempel på en pengestrømsafdækning.

Eksempel

Forskel på indregning af pengestrømsafdækning med optioner efter IFRS 9 og IAS 39. En virksomhed afdækker risikoen for en prisstigning på køb af en råvare, der leveres om seks måneder. Nuværende pris: 100. Sikret pris: 110. Betalt optionspræmie: 30.

Dagsværdi af option	30	32	31	20	12	12	15
Markedspris for varen	100	110	120	110	105	115	125
Indre værdi af option	0	0	0	0	0	5	15
Tidsværdi af option	30	32	21	20	12	7	0
Indregning efter IFRS 9							
Anden totalindkomst		2	-1	-11	-8	0	3
Recirkulering							15
Varelager/vareforbrug							-15
Indregning efter IAS 39							
Anden totalindkomst			10	-10		5	10
Recirkulering							-15
Resultatopgørelse		2	11	-1	-8	-5	-7
Varelager/vareforbrug							15

Endvidere kan virksomheden vælge, at termintillæg/fradrag hhv. basisrisikoen i terminskontrakter og valutaswaps udskilles, indregnes i anden totalindkomst og amortiseres fra denne reserve i takt med, at det afdækkede påvirker resultatopgørelsen. Efter IFRS 9 kan basisrisikoen ikke indgå ved opgørelse af dagsværdiændringen af det afdækkede. Derimod kan den ovenfor beskrevne udskydelsesmodel anvendes, hvilket i al væsentlighed vil føre til samme resultat. Bemærk at modellen kan anvendes på såvel dagsværdi såvel som pengestrømsaf-dækninger.

Behandlingen af den akkumulerede dagsværdiregulering indregnet i afdækningsreserven i egenkapitalen på det tidspunkt, hvor den afdækkede transaktion indtræffer, afhænger af typen af det afdækkede.

Nedenstående figur illustrerer reglerne:

	Indregning som en del af kostprisen på aktivet eller forpligtelsen	Indregning i resultatopgørelsen, i takt med at det afdækkede påvirker resultatet	Eksempler
Det afdækkede er et ikke-finansielt aktiv eller en ikke-finansiell forpligtelse	X		Køb af et varelager Forudmodtaget indtægt
Det afdækkede er en post, der ikke resulterer i indregning af et aktiv eller en forpligtelse		X	Omsætning i fremmed valuta
Det afdækkede er et finansielt aktiv eller en finansiell forpligtelse		X	Fastforrentet lån, hvor udbetalingskursen afhænger af renten

Eksempel

En virksomhed har afdækket købet af et nyt produktionsanlæg i fremmed valuta ved indgåelse af en terminskontrakt i denne fremmede valuta. Kursen på den fremmede valuta er steget i løbet af året, og terminskontrakten har derfor en positiv værdi på 10, som er indregnet direkte i anden totalindkomst. Kostprisen for produktionsanlægget er 210 opgjort efter kursen på købstidspunktet for produktionsanlægget. Der er tale om afdækning af et ikke-finansielt aktiv. Virksomheden skal derfor modregne dagsværdiændringerne i kostprisen for aktivet. Derved bliver kostprisen for aktivet $210 - 10 = 200$.

Afdækning af en bindende aftale om køb eller salg af et aktiv til en fast pris klassificeres som en dagsværdiafdækning. Det kan eksempelvis være afdækning af et køb af varer, der handles i et aktivt marked med fremtidig levering til en fast pris ved indgåelse af en swap, hvor der modtages en fast pris og betales en variabel pris.

Det betyder, at dagsværdiændringer af den bindende aftale, som kan henføres til afdækningen, skal indregnes i resultatopgørelsen og balancen. IFRS 9 giver mulighed for – som et alternativ – at vælge at klassificere valutaelementet i en bindende aftale som pengestrømsafdækning.

Valutakursafdækning af nettoinvesteringer i selvstændige udenlandske enheder følger ovennævnte indregningsbestemmelser for afdækning af pengestrømme. Den akkumulerede dagsværdiregulering tilbageføres fra anden totalindkomst og indregnes i resultatopgørelsen, når investeringen afhændes. IFRIC 16 indeholder nærmere bestemmelser om sådanne afdækninger af nettoinvesteringer. Fortolkningen fastslår, at den risiko, der kan afdækkes, er risikoen mellem den udenlandske enheds funktionelle valuta og modervirksomhedens funktionelle valuta. Det er altså ikke muligt at afdække risikoen i forhold til en eventuel anden præsentrationsvaluta.

Først fra det tidspunkt, hvor alle betingelser er opfyldt, kan en position regnskabsmæssigt behandles som en afdækket position. Finansielle instrumenter, der allerede er indregnet i balancen, kan i den forbindelse indgå i en position, der regnskabsmæssigt behandles som en afdækket position.

Behandling som pengestrømsafdækning ophører, når den ikke længere lever op til risikostyringsformålet eller de kvalificerende kriterier ikke længere er opfyldt, fx at der ikke længere er økonomisk sammenhæng mellem det afdækkede og afdækningsinstrumentet.

Grundlag for ophør af en regnskabsmæssig afdækning	Betingelserne for afdækning ikke længere er til stede, men den afdækkede transaktion forventes gennemført	Afdækket transaktion forventes ikke længere at finde sted	Afdækningsinstrumentet indfries eller overgår til at afdække en anden position
Regnskabsmæssig behandling	Fremadrettet ophør med behandling som regnskabsmæssig afdækning. Dagsværdireguleringer, der er indregnet i anden totalindkomst på ændringstidspunktet, tilbageføres på tidspunktet for gennemførelse af den afdækkede transaktion.	Ophør med behandling som regnskabsmæssig afdækning. Akkumulerede dagsværdireguleringer, som er indregnet i anden totalindkomst, tilbageføres straks til resultatopgørelsen.	Ophør med behandling som regnskabsmæssig afdækning. Akkumulerede dagsværdireguleringer, som er indregnet i anden totalindkomst, tilbageføres på tidspunktet for gennemførelse af den afdækkede transaktion.

4.5.2.5 Præsentation af finansielle instrumenter

Hverken IAS 32 eller IFRS 9 indeholder specifikke bestemmelser for præsentation af finansielle instrumenter. Af IFRS 7 fremgår det, at den regnskabsmæssige værdi af de forskellige kategorier af finansielle instrumenter (se afsnit 4.5.2.1 *Klassifikation af finansielle instrumenter*) skal oplyses enten direkte i balancen eller i noterne.

Af IAS 1 fremgår, at finansielle aktiver og langfristede, rentebærende gældsforpligtelser skal præsenteres særskilt i balancen. Endvidere finder IAS 1's sædvanlige klassifikationsbestemmelser i relation til, om en post er kort- eller langfristet, anvendelse.

IAS 32 anfører, at finansielle aktiver kan præsenteres modregnet i finansielle forpligtelser, når og kun når:

- der er legal modregningsadgang
- virksomheden har til hensigt enten at afregne netto eller afregne aktivet og forpligtelsen samtidig.

Juridisk modregningsadgang skal være gældende i enhver situation, dvs. såvel fortsat drift som egen eller modpartens konkurs. Det er således ikke tilstrækkeligt, at den alene gælder ved konkurs, eller at den gælder ved fortsat drift, men ikke i konkurs.

Samtidig afregning skal foregå på en sådan måde, at likviditets- og kreditrisikoen er minimal. Dette vil i praksis kun kunne opfyldes, når afregningen mellem parterne foregår via et clearinghouse.

Ovenstående medfører, at modregning af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser kun er mulig i begrænset omfang. Eksempelvis kan indestående i og forpligtelse til samme pengeinstitut ikke præsenteres modregnet, medmindre virksomheden har til hensigt – og mulighed for – at afregne forpligtelser og indeståender samtidig. Det samme gælder ved indgåelse af en række afledte finansielle instrumenter med forskellige afregningsdatoer.

Deponeringer eller modtagne beløb på marginkonti vil sædvanligvis heller ikke kunne præsenteres modregnet. Det forekommer, at der sker daglige marginafregninger af den fulde værdiændring på futures, der handles på en børs. Sådanne marginafregninger vil sædvanligvis opfylde betingelserne for modregnet præsentation.

4.5.2.6 Oplysninger om finansielle instrumenter

Oplysningskrav om finansielle instrumenter findes i IFRS 7. Oplysningskravene omfatter ud over finansielle instrumenter omfattet af IFRS 9 også finansielle leasingaftaler. Tilgodehavende beløb fra en entreprisekontrakt (omkostninger plus avancetillæg, fratrukket acontobetalingen) er også omfattet af IFRS 7. Dette gælder også acontofaktureringer til kunder. Egentlige forudbetalinger fra kunder (forpligtelse for virksomheden til at udføre arbejde) er ikke-finansielle forpligtelser og dermed ikke omfattet af IFRS 7.

IFRS 7 kræver, at en række oplysninger gives for hver klasse af finansielle instrumenter. Det er virksomheden, som ud fra oplysningskravene fastlægger, hvorledes opdelingen på klasser skal foretages. IFRS 7 kræver, at virksomheden dog som minimum skal:

- separere de finansielle instrumenter, som måles til amortiseret kostpris fra dem, som måles til dagsværdi
- behandle de finansielle instrumenter, som ikke falder ind under IFRS 7 – eksempelvis kapitalandele i associerede virksomheder – som separate klasser.

Virksomheden skal lave en afstemning – eller give tilstrækkelige informationer, så regnskabsbrugeren kan lave en afstemning – mellem disse klasser og beløbene i balancen.

Foruden begrebet ”klasser” opererer IFRS 7 med betegnelsen ”kategorier”. Disse kategorier svarer til IFRS 9’s målemæssige kategorier. IFRS 7 kræver således, at der enten i noterne eller i selve balancen gives oplysninger om den regnskabsmæssige værdi for kategorierne (se IFRS-modelregnskabet, note 7):

- Finansielle aktiver til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (krævet af IFRS)
- Finansielle aktiver til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (henført til kategorien ved første indregning)
- Finansielle forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (handelsbeholdninger)
- Finansielle forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (henført til kategorien ved første indregning)
- Finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris
- Finansielle forpligtelser, der måles til amortiseret kostpris
- Finansielle aktiver til dagsværdi med værdiændringer i anden totalindkomst.

I resultatopgørelsen eller i noterne skal virksomheden oplyse om:

- Nettogevinster eller nettotab hidrørende fra:
 - Finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen med separat præsentation af gevinster eller tab, hidrørende fra finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser, der er henført til denne kategori ved første indregning, og gevinster eller tab, hidrørende fra finansielle aktiver og finansielle forpligtelser fra en handelsbeholdning (se IFRS-modelregnskabet, note 5.b.). For finansielle forpligtelser, der er henført til dagsværdi via resultatopgørelsen, skal indtægter og omkostninger indregnet i anden totalindkomst og indtægter og omkostninger præsenteret i resultatopgørelsen præsenteres særskilt
 - Finansielle forpligtelser, målt til amortiseret kostpris (realisationsgevinst/tab omvurdering som følge af ændringer i estimerede pengestrømme)
 - Finansielle aktiver målt til amortiseret kostpris
 - Investeringer i egenkapitalinstrumenter designet til dagsværdi via anden totalindkomst.

- Samlede renteindtægter og samlede renteomkostninger (beregnet ved anvendelse af den effektive rentemetode) for finansielle aktiver og finansielle forpligtelser, som ikke tilhører kategorien dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (se IFRS-modelregnskab, note 5(d))
- Indtægter fra og omkostninger ved provisioner og gebyrer (bortset fra de beløb, der indgår i opgørelsen af den effektive rente), hidrørende fra:
 - Finansielle aktiver og finansielle forpligtelser, som ikke tilhører kategorien dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen
 - Forvaltningsaktiviteter og andre betroede aktiviteter, som indebærer forvaltning eller investering af aktiver på vegne af andre.

Renteindtægter og -omkostninger samt udbytte fra finansielle instrumenter, som måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, kan enten indgå som en del af det samlede afkast eller som henholdsvis renteindtægter og -omkostninger samt udbytte. Den valgte regnskabspraksis skal dog anvendes konsekvent. Det vil være muligt at anvende en regnskabspraksis for renteindtægter og -omkostninger og en anden for udbytte. Hvis udbytte præsenteres som en del af nettogevinst/-tab, skal beløbet dog oplyses særskilt i noterne, hvis beløbet er væsentligt. Hvis renteindtægter og -omkostninger fra instrumenter, som måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, præsenteres som renteindtægter og -omkostninger, skal beløbet opgøres ved anvendelse af den effektive rentemetode.

Har virksomheden valgt at henføre finansielle aktiver, der ellers ville blive målt til amortiseret kostpris eller dagsværdi via anden totalindkomst, eller finansielle forpligtelser til kategorien finansielle aktiver henholdsvis forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer gennem resultatopgørelsen, skal den give oplysninger om den beløbsmæssige ændring i dagsværdien i løbet af regnskabsåret og den akkumulerede dagsværdiændring, som kan henføres til ændringer i kreditrisikoen, opgjort enten:

- som den beløbsmæssige størrelse af den ændring i dagsværdien, som ikke kan henføres til ændringer i markedsforhold, der giver anledning til markedsrisiko
- ved brug af en anden metode, som efter virksomhedens opfattelse giver et mere korrekt billede af den beløbsmæssige størrelse af den ændring i dagsværdien, som kan henføres til ændringer i den kreditrisiko, der er forbundet med tilgodehavendet/forpligtelsen.

Ændringer i markedsforhold, som giver anledning til markedsrisiko, omfatter først og fremmest ændringer i en toneangivende rente og valutakurser, men kan også omfatte andre finansielle risici, fx aktiekurs- eller råvarerisici.

Metoderne, der anvendes til at opgøre ovennævnte, skal beskrives detaljeret. Hvis virksomheden mener, at de oplysninger, der er givet for at opfylde oplysningskravet, ikke giver et troværdigt billede af ændringerne i dagsværdien, som skyldes ændringer i kreditrisikoen, skal årsagen hertil angives tillige med de faktorer, virksomheden finder relevant.

For finansielle forpligtelser henført til kategorien, skal tillige oplyses om forskellen mellem det finansielle instruments regnskabsmæssige værdi og det beløb, virksomheden i henhold til kontrakten ville skulle betale ved kontraktens udløb til kreditor.

For finansielle aktiver, der er henført til kategorien, skal tillige oplyses om:

- den maksimale kreditrisiko for udlånet eller tilgodehavendet/gruppe af udlån og tilgodehavender pr. balancedagen
- det beløb, hvormed et afledt finansielt instrument eller tilsvarende instrument (kreditderivat) nedsætter den maksimale kreditrisiko
- den beløbsmæssige størrelse af ændringen i dagsværdien for alle tilknyttede kreditderivater eller lignende instrumenter i løbet af regnskabsåret og akkumuleret, siden lånets eller tilgodehavendets indgåelse.

Hvis en virksomhed har designeret investeringer i egenkapitalinstrumenter til dagsværdimåling via anden totalindkomst, skal den oplyse:

- Hvilke investeringer, der er designeret til måling til dagsværdi via anden totalindkomst
- Årsagerne for at anvende denne alternative præsentation
- Dagsværdi af hver af disse investeringer på balancedagen
- Indregning af udbytte på disse investeringer i perioden. Udbytter relateret til afhændede investeringer oplyses særskilt fra udbytter fra investeringer, der fortsat er indregnede
- Overførsler af akkumulerede gevinster eller tab inden for egenkapitalen i løbet af perioden samt forklaringer på disse overførsler.

Hvis en virksomhed afhænder et egenkapitalinstrument målt til dagsværdi via anden totalindkomst i løbet af regnskabsperioden, skal den oplyse:

- Årsager til afhændelse af investeringen
- Dagsværdi af investeringen på datoen for ophør med indregning
- Akkumuleret gevinst eller tab på afhændelsen.

Hvis virksomheden har omklassificeret et finansielt aktiv på grund af ændringer i forretningsmodellen, skal der gives en række oplysninger. De omfatter bl.a.:

- Dato for omklassificeringen
- En detaljeret begrundelse for ændringerne i forretningsmodellen og kvalitativ beskrivelse af dens regnskabsmæssige effekt
- Akkumulerede beløb omklassificeret ind i eller ud af hver kategori.

For hver regnskabsperiode efter omklassificering ud af dagsværdi via resultatopgørelsen skal der indtil ophør med indregning oplyses den effektive rente på datoen for omklassificeringen og den indregnede renteindtægt. For omklassificeringer ud af dagsværdi via resultatopgørelsen eller fra dagsværdi via anden totalindkomst skal der for perioden oplyses om dagsværdien af det finansielle aktiv ved udgangen af perioden og dagsværdiændringer, der ville have været indregnet i resultatopgørelsen eller anden totalindkomst, hvis omklassificeringen ikke havde fundet sted.

Modregningsadgang

Der skal i henhold til IFRS 7 gives visse oplysninger vedrørende modregning mellem finansielle aktiver og forpligtelser. Dette omfatter for modregnede beløb (se IFRS-modelregnskabet, note 23):

- Bruttobeløb før modregning
- Størrelsen af modregnede beløb
- Nettobeløb efter modregning.

For beløb, der kan modregnes i visse tilfælde, men som ikke opfylder betingelserne for modregnet præsentation, skal oplyses følgende:

- Beløb indregnet i balancen
- Effekten af aftaler, der medfører modregning, herunder finansielle instrumenter og sikkerheder i visse tilfælde
- Nettobeløb.

Der kan fx være tale om beløb, der vil kunne modregnes i henhold til en ”master netting agreement” omfattende afledte finansielle instrumenter (fx i en konkurssituation), men som ikke opfylder modregningsbetingelserne som følge af, at der ikke er aktuel modregningsadgang. Disse aftaler skal beskrives.

Overdragelse af finansielle aktiver

Har virksomheden overdraget finansielle aktiver på en sådan måde, at de ikke eller kun delvist opfylder kriterierne for ophør af indregning, skal for hver klasse af sådanne finansielle aktiver oplyses om:

- arten af de risici og fordele, knyttet til ejerskab, som virksomheden stadig er eksponeret for
- den regnskabsmæssige værdi af aktiverne og de dermed forbundne forpligtelser, hvis de fortsat indregnes fuldt ud
- hvis den fortsætter med at indregne aktiverne, i det omfang den fortsat har et engagement:
 - de oprindelige aktivers samlede regnskabsmæssige værdi
 - værdien af de aktiver, virksomheden fortsætter med at indregne
 - den regnskabsmæssige værdi af de dertil knyttede forpligtelser.

Ud over ovenstående oplysninger skal der for hver klasse af finansielle aktiver, som er overdraget – men fortsat indregnes helt eller delvist – gives en beskrivelse af arten af sammenhæng mellem det overtagne aktiv og tilhørende forpligtelser, herunder restriktioner opstået ved overdragelse af den rapporterende virksomheds anvendelse af aktivet.

For finansielle aktiver, som er overdraget, og som ikke længere indregnes, skal for hver klasse af sådanne finansielle aktiver oplyses:

- det beløb, som bedst repræsenterer virksomhedens maksimale tabsrisiko samt hvorledes beløbet er opgjort
- de udiskonterede pengestrømme, som er eller vil være nødvendige for at tilbagekøbe det finansielle aktiv eller andre beløb, som skal betales til erhververen i forbindelse med det overdragne aktiv. Ved variable pengestrømme opgøres beløbene med udgangspunkt i forholdene på balancedagen
- en forfaldsanalyse af de udiskonterede pengestrømme eller andre beløb med angivelse af de resterende kontraktfastsatte løbetider for virksomhedens fortsatte engagement
- kvalitativ information til understøttelse og forklaring af de angivne beløb.

For alle overdragne finansielle aktiver oplyses endvidere om:

- tab eller gevinst indregnet på tidspunktet for overdragelse af aktivet
- indregnede indtægter og omkostninger, både periodens og akkumuleret, i relation til virksomhedens fortsatte engagement i det overdragne aktiv
- hvis det samlede provenu som følge af overdragelsesaktivitet (som opfylder betingelserne for ophør af indregning) ikke er jævnt fordelt over regnskabsperioden.

Oplysninger om sikkerhedsstillelser

Om afgivne sikkerhedsstillelser skal virksomheden oplyse (se IFRS-modelregnskabet, note 24):

- den regnskabsmæssige værdi af finansielle aktiver, der er stillet som sikkerhed for forpligtelser eller betingede forpligtelser, herunder beløb, som er præsenteret separat som følge af, at erhverver har retten til at sælge eller genpant sætte den modtagne sikkerhedsstillelse
- vilkår, der er knyttet til sikkerhedsstillelsen.

Endvidere skal modtagne sikkerhedsstillelser for tilgodehavender oplyses pr. klasse af tilgodehavender. Har virksomheden modtaget pant i form af finansielle eller ikke-finansielle aktiver, som den kan sælge eller genpant sætte, uanset misligholdelse fra pantets indehaver, skal virksomheden oplyse:

- dagsværdien af det modtagne pant
- dagsværdien af pant, som virksomheden på denne måde har solgt eller genpant sat, og hvorvidt virksomheden er forpligtet til at levere det tilbage
- vilkår, der er knyttet til anvendelse af pantet.

Afstemning af konto for hensættelser til nedskrivninger på tilgodehavender

Hvis virksomheden nedskriver tilgodehavender mv. på en separat konto (eksempelvis en hensættelseskonto til registrering af individuelle værdiforringelser) frem for direkte at reducere tilgodehavendets regnskabsmæssige værdi, skal virksomheden præsentere en afstemning af ændringer i løbet af regnskabsåret på den pågældende konto for hver klasse af finansielle aktiver (se IFRS-modelregnskabet, note 12(c)(iii)).

Oplysning om visse indbyggede afledte finansielle instrumenter

Hvis en virksomhed har udstedt et instrument, som både indeholder et forpligtelses- og et egenkapitalelement, og instrumentet omfatter flere indbyggede afledte finansielle instrumenter med indbyrdes afhængige værdier (fx et konvertibelt gældsinstrument, som kan førtidsindfries), skal virksomheden oplyse om tilstedeværelsen af disse elementer.

Oplysninger om misligholdelser af låneaftaler

Har virksomheden misligholdt lån, der er indregnet på balancedagen, i form af manglende betaling, skal virksomheden give følgende oplysninger:

- Detaljer vedrørende eventuel misligholdelse i regnskabsåret af hovedstol, renter, indløsningsbestemmelser mv.
- Den regnskabsmæssige værdi på balancedagen af misligholdte lån
- Hvorvidt misligholdelsen er udbedret eller lånebetingelserne genforhandlet forud for tidspunktet for årsregnskabets godkendelse til offentliggørelse.

Har der i regnskabsåret fundet anden misligholdelse af låneaftaler sted end de ovennævnte – eksempelvis manglende opfyldelse af lånebetingelser (covenants) – skal virksomheden give de tilsvarende oplysninger for disse, hvis misligholdelsen gjorde det muligt for långiver at kræve tilbagebetaling af lånet. Dette gælder dog ikke, hvis misligholdelsen blev udbedret eller lånebetingelserne genforhandlet på eller forud for balancedagen.

Oplysninger om anvendt regnskabspraksis

Virksomheden skal i afsnittet om anvendt regnskabspraksis i oversigten over væsentlig anvendt regnskabspraksis oplyse de(t) ved udarbejdelsen af årsregnskabet anvendte målingsgrundlag og anden anvendt regnskabspraksis, som er relevant for forståelsen af årsregnskabet i relation til de af virksomheden anvendte finansielle instrumenter.

Oplysningerne omfatter bl.a.:

- Grundlag for at henføre finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser til kategorien dagsværdi over resultatopgørelsen, og arten af aktiver/forpligtelser, der er henført til kategorien
- Indregningstidspunkt for finansielle aktiver (handelsdag eller afviklingsdag).

Oplysninger om regnskabsmæssig afdækning

Virksomheden skal for hver type af risikoeksponering, hvor regnskabsmæssig afdækning anvendes (dvs. regnskabsmæssig afdækning af dagsværdi, afdækning af pengestrømme og afdækning af nettoinvesteringer i udenlandske virksomheder), separat give:

- Politik for risikostyring, herunder hvordan den er implementeret, og hvordan hver risiko opstår, hvorvidt den er fuldt eller delvist afdækket, og hvorfor
- Hvordan afdækningsaktiviteter kan påvirke timing og usikkerhed vedr. fremtidige pengestrømme
- En beskrivelse af afdækningsinstrumenter, og hvordan de anvendes
- Økonomisk sammenhæng mellem afdækningsinstrumenter og det afdækkede
- Hvordan hedgingratio er fastlagt ved proxy hedging

- Kilder til ineffektivitet
- Forventede transaktioner fra tidligere perioder, som ikke længere forventes at finde sted, hvor regnskabsmæssig afdækning har været anvendt.

Ved afdækning af pengestrømme skal virksomheden desuden for hver risikokategori i skemaform oplyse om:

- Tidsmæssig profil af afdækningsinstrumenternes nominelle beløb
- Gennemsnitlige renter eller priser på afdækningsinstrumenter
- Indregnede værdier på afdækningsinstrumenter
- I hvilke balanceposter afdækningsinstrumenterne er indregnet
- Ændringer i dagsværdi af afdækningsinstrumenter anvendt som grundlag for indregning af ineffektivitet i regnskabsperioden
- Ændringer i værdien af det afdækkede anvendt som grundlag for indregning af ineffektivitet i regnskabsperioden
- Beløb indregnet i reserve for pengestrømsafdækning for fortsættende afdækningsforhold
- Beløb indregnet i reserve for pengestrømsafdækning for ophørte afdækningsforhold
- Gevinster eller tab på afdækninger indregnet i anden totalindkomst
- Ineffektivitet, som indregnes i resultatet samt hvilken linje, det er indregnet i
- Beløb, som er fjernet fra anden totalindkomst og medtaget i årets resultat med angivelse af det beløb, der er medtaget i hver enkelt post i resultatopgørelsen
- En afstemning af hver klasse af afdækningsreserve.

Se IFRS modelregnskabet, note 12(b) for eksempler på oplysningerne.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at hvis en virksomhed vælger at behandle afdækningspositioner, der indgås og realiseres i samme regnskabsperiode, som regnskabsmæssig afdækning, skal disse medtages ved angivelsen af det beløb, som er indregnet på anden totalindkomst og fjernet igen i løbet af perioden.

Ved afdækning af dagsværdier skal virksomheden oplyse om

- gevinster eller tab på afdækningsinstrumentet
- de gevinster eller tab på den afdækkede post, som kan henføres til den afdækkede risiko.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at de gevinster og tab på afdækningsinstrumentet i en dagsværdiafdækning, der skal oplyses, er periodens gevinster og tab og ikke-akkumulerede gevinster og tab siden indgåelse af afdækningen.

Ved afdækning af en nettoinvestering i en udenlandsk virksomhed skal virksomheden afgive oplysninger svarende til oplysninger om pengestrømsafdækninger, bortset fra oplysninger om de forventede fremtidige pengestrømme.

Oplysninger om dagsværdi

Ifølge IFRS 7 skal dagsværdien for finansielle aktiver og forpligtelser oplyses, medmindre der er tale om kortfristede tilgodehavender og gæld, hvor det med rimelighed kan antages, at dagsværdien stort set svarer til den bogførte værdi. IFRS 13 angiver, hvilke oplysninger der skal gives for aktiver og forpligtelser, som måles til dagsværdi, hhv. hvis dagsværdi oplyses. De centrale oplysningskrav vedrørende finansielle aktiver og forpligtelser er beskrevet i det følgende.

Virksomheden skal for hver klasse af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser oplyse dagsværdien af den pågældende klasse af aktiver og forpligtelser på en måde, som gør det muligt at sammenligne den med den regnskabsmæssige værdi (se IFRS-modelregnskabet, note 7(h)).

Oplysninger om dagsværdi skal dog ikke gives:

- hvis den regnskabsmæssige værdi udgør en rimelig tilnærmelse af dagsværdien, eksempelvis for finansielle instrumenter, såsom kortfristede tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser og leverandørforpligtelser
- for kontrakter med diskretionær deltagelse (som beskrevet i IFRS 4), hvis dagsværdien af dette element ikke kan måles pålideligt.

Endvidere skal de anvendte metoder beskrives, og hvis der er anvendt en værdiansættelsesmodel, skal de forudsætninger, der er lagt til grund ved opgørelsen af dagsværdien af hver klasse af finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser, angives. Eksempelvis skal en virksomhed oplyse om de forudsætninger, der knytter sig til førtidige indfrielse, skønnede kredittab samt rente- og diskonteringssatser (se IFRS-modelregnskabet, note 7(h)).

Finansielle instrumenter, der måles til dagsværdi, enten gennem resultatet eller anden totalindkomst (disponibel for salg), eller hvis dagsværdi oplyses, opdeles efter følgende hierarki for måling af dagsværdien:

1. Noterede priser for identiske instrumenter
2. Værdiansættelse, baseret på observerbare priser, enten direkte (et sammenligneligt instrument) eller indirekte (observerbare priser, eksempelvis valutakurser og rentesatser)
3. Værdiansættelse primært baseret på ikke-observerbare input.

Endvidere skal der for finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi, oplyses om:

- Overførsler mellem kategorier
- For niveau 3 (ikke-observerbart input) skal der oplyses om følgende:
 - Indregnede gevinster og tab i regnskabsperioden, herunder indregnede gevinster og tab på instrumenter i behold på balancedagen
 - Periodens køb og salg.

- Angivelse af, om en rimelig sandsynlig alternativ forudsætning ville føre til en væsentlig anden værdi og en kvantificering heraf for niveau 3-instrumenter. Denne oplysning skal ligeledes gives for finansielle aktiver og forpligtelser, der ikke måles til dagsværdi, men hvis dagsværdi oplyses
- Proces for opgørelse af dagsværdi for niveau 3-målinger, se IFRS-modelregnskabet note 7(h).

Eksempler på kategorisering i dagsværdihierarkiet

Instrumentets karakteristika	Niveau	Kommentar
Børsnoteret aktie, der handles i et aktivt marked	1	Er handlen med instrumentet tynd, må det konkret vurderes, om de noterede priser giver et rimeligt udtryk for dagsværdien på balancedagen. Er handlerne sjældne, eller varierer priserne væsentligt, tilhører instrumentet niveau 2 eller 3.
En tiårig renteswap. Værdiansættelsen baseres på offentliggjorte swaprenter	2	Er løbetiden længere end den periode, for hvilken der offentliggøres renter, vil instrumentet tilhøre niveau 3, hvis anvendelsen af de ikke offentliggjorte renter har væsentlig betydning for værdiansættelsen.
En obligation med en debitor, som har en officiel credit rating	2	Det er muligt at observere såvel den risikofri rente som credit spreads på de officielle ratingklasser.
Et pantebrev	2	I visse tilfælde vil det være muligt at observere salgspriser for sammenlignelige pantebreve. I andre tilfælde vil der være et så væsentligt element af kreditrisiko tilknyttet værdiansættelsen, at instrumentet vil tilhøre niveau 3.
	3	

Hvis markedet for et finansielt instrument ikke er aktivt, fastsætter virksomheden dagsværdien ved anvendelse af en værdiansættelsesmetode. Den bedste indikation af dagsværdien ved første indregning er transaktionsprisen (dvs. dagsværdien af det betalte eller modtagne vederlag), medmindre instrumentet handles i et aktivt marked eller værdiansættes i henhold til en værdiansættelsesmodel, der udelukkende er baseret på observerbare markedsdata. Det betyder, at der kan være en forskel mellem det beløb, som er betalt, og den opgjorte dagsværdi pr. samme dag ved anvendelse af værdiansættelsesmetoden. Hvis der består en sådan forskel, som ikke kan indregnes straks som følge af, at dagsværdien ikke udelukkende kan opgøres med baggrund i observerbare markedsdata, skal virksomheden for hver kategori af finansielle instrumenter oplyse om:

- regnskabspraksis for indregning af denne forskel i resultatet for at afspejle en ændring i faktorer (herunder tid), som markedsdeltagere ville tage i betragtning ved prisfastsættelsen
- den samlede forskel, der i fremtiden skal indregnes i resultatet ved regnskabsårets begyndelse og slutning, og en afstemning af ændringer i denne forskel.

I de tilfælde, hvor virksomheden kan undlade at oplyse om dagsværdien, fordi denne ikke har kunnet måles pålideligt, eller fordi der er tale om en forsikringskontrakt med en diskretionær deltagelsesmulighed, skal virksomheden give oplysninger, som skal gøre det muligt for brugere af årsregnskabet selv at bedømme, om der er forskel på den regnskabsmæssige værdi og dagsværdien af de finansielle aktiver og de finansielle forpligtelser, herunder:

- det forhold, at dagsværdien ikke er oplyst for disse instrumenter, fordi den ikke kan måles pålideligt
- en beskrivelse af de finansielle instrumenter, deres regnskabsmæssige værdi og en redegørelse for, hvorfor deres dagsværdi ikke kan måles pålideligt
- oplysning om markedet for de pågældende instrumenter
- oplysning om, hvorvidt og hvordan virksomheden påtænker at afhænde de finansielle instrumenter
- det forhold, at indregning af finansielle instrumenter, hvis dagsværdi tidligere ikke kunne måles pålideligt, men nu kan måles pålideligt, dagsværdien på dette tidspunkt, og den beløbsmæssige størrelse af den indregnede gevinst eller det indregnede tab.

For konvertible gældsbreve indeholdende et egenkapitalinstrument vil kravet om oplysning af dagsværdi kun gælde for gældselementet, idet egenkapitalinstrumentet ikke er omfattet af oplysningskravet.

Oplysninger om risici knyttet til finansielle instrumenter

Virksomheden skal give oplysninger, som gør det muligt for brugere af virksomhedens årsregnskab at bedømme arten og omfanget af virksomhedens risici, hidrørende fra finansielle instrumenter på balancedagen. Disse risici omfatter kreditrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko:

Kreditrisiko	Likviditetsrisiko	Markedsrisiko
Kreditrisikoen er risikoen for, at modparten ikke er i stand til at opfylde sine forpligtelser.	Likviditetsrisiko er risikoen for, at virksomheden ikke kan indfri sine finansielle forpligtelser.	Markedsrisiko er risikoen for, at dagsværdien eller de fremtidige pengestrømme for et finansielt instrument ændres som følge af ændringer i markedskurser. Markedsrisiko omfatter tre typer af risici: valutarisiko, renterisiko og anden prisisiko.

Virksomheden skal for hver type risiko give følgende kvalitative oplysninger:

- De risici, virksomheden er udsat for, og hvordan de opstår (se IFRS-modelregnskabet, note 12)
- Virksomhedens målsætninger, strategier og procedurer for styring af risikoen og de metoder, der anvendes til at måle risikoen (se IFRS-modelregnskabet, note 12)
- Ændringer i ovenstående forhold siden sidste regnskabsperiode.

Virksomheden skal for hver type risiko, hidrørende fra finansielle instrumenter, give sammenfattende kvantitative oplysninger om den pågældende risiko for virksomheden på balancedagen. Disse oplysninger skal være baseret på den information, der rapporteres internt til virksomhedens ledelse.

Der skal dog altid som minimum gives:

- de oplysninger, der kræves i henhold til nedenstående oplysningskrav om risici, hvis de ikke er givet i medfør af ovennævnte, medmindre risikoen ikke er væsentlig (vedrørende begrebet ”væsentlighed” henvises til IAS 1)
- oplysninger om koncentrationer af risici, hvis de ikke fremgår af ovennævnte.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at væsentligheden af en risiko skal vurderes selvstændigt for hver type af finansielt instrument. Har en virksomhed eksempelvis investeret i udenlandske obligationer – og samtidig afdækket valutakursrisikoen ved indgåelse af en terminkontrakt – skal valutakursrisikoen på obligationerne vurderes uden hensyntagen til terminkontrakten.

Hvis de kvantitative data, der er oplyst på balancedagen, ikke giver et repræsentativt billede af virksomhedens risici i regnskabsåret, skal virksomheden give yderligere oplysninger, som giver et repræsentativt billede.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en virksomhed skal give de kvalitative oplysninger (se ovenfor) for hvert forretningsområde, hvis den styrer risiciene forskelligt i disse forretningsområder. Dette kan også gøres for de specifikke kvantitative oplysninger, der skal gives.

Specifikt krævede oplysninger om kreditrisici

Virksomheden skal oplyse om kreditrisici for hver klasse af finansielle instrumenter, hvortil der er knyttet kreditrisici, dvs. tilgodehavender, lånetilsagn og afgivne finansielle garantier.

Virksomhedens politik for nedskrivninger skal beskrives, herunder:

- Det beløb, der bedst udtrykker virksomhedens maksimale kreditrisiko på balancedagen uden hensyntagen til eventuel sikkerhedsstillelse eller andre udvidelser af kreditværdigheden (fx modregningsaftaler, der ikke opfylder kriterierne for modregning i henhold til IAS 32) (se IFRS-modelregnskabet, note 12(c)). Beløbet kræves ikke oplyst, hvis den maksimale kreditrisiko svarer til den bogførte værdi

- I forbindelse med det ovennævnte oplyste beløb skal der gives en beskrivelse af sikkerhedsstillelser og andre udvidelser af kreditværdigheden (modtagne garantier mv.) og den finansielle effekt heraf
- Oplysning om kreditkvaliteten af finansielle aktiver (se IFRS-modelregnskabet, note 12(c))
- Beskrivelse af grupperingen, hvis kreditvurderingen er foretaget på kollektiv basis
- Hvordan en vurdering af reduceret kreditkvalitet er foretaget
- Indikatorer af, at udestående forventes endeligt tabt
- Politik for finansielle aktiver, der er afskrevet, men stadigt søges indkrævet
- Hvordan fremadskuende information er indarbejdet i estimatet af kredittab, inklusive brug af makroøkonomisk information
- Ændringer i estimeringsteknikker eller væsentlige forudsætninger i regnskabsperioden og årsager til disse ændringer
- En beskrivelse af hvordan væsentlige ændringer i finansielle instrumenter i perioden bidrog til ændringer i hensættelsen til nedskrivninger (eksempelvis nye tilgodehavender, køb af aktiver eller afskrevne tilgodehavender).

Eksempel

En virksomhed producerer såsæd til landbruget. Såsæden anvendes primært i foråret. 75 % af virksomhedens kunder er placeret på den nordlige halvkugle og 25 % på den sydlige. Virksomhedens tilgodehavender fra salg er ca. DKK 4 mia. i juni og DKK 1 mia. i december. Virksomheden har balancedag den 31. december. Virksomheden skal derfor give yderligere oplysninger om dens eksponering for kreditrisici, som er repræsentativ for dens eksponering for denne risiko gennem året. Oplysningen kan gives som beløbsangivelse af, hvorledes virksomhedens eksponering svinger i løbet af året eller en angivelse af den gennemsnitlige eller højeste eksponering i løbet af året.

Hvis virksomheden kommer i besiddelse af finansielle eller ikke-finansielle aktiver i regnskabsåret ved at gøre udlæg i modtaget sikkerhed eller gøre brug af andre udvidelser af kreditværdigheden (eksempelvis garantier), og disse aktiver opfylder kriterierne i andre standarder for indregning, skal virksomheden give følgende oplysninger:

- Arten og den regnskabsmæssige værdi af de modtagne aktiver
- Hvis aktiverne ikke umiddelbart kan konverteres til likvide beholdninger, virksomhedens strategi for afhændelse af sådanne aktiver eller anvendelse af dem i forbindelse med sine aktiviteter.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en bindende aftale, som indregnes, fordi dagsværdirisikoen afdækkes (se ovenfor under afsnit 4.5.2.4 Regnskabsmæssig afdækning), ikke udsætter virksomheden for en kreditrisiko, der skal oplyses efter ovennævnte bestemmelser.

Oplysninger om kreditrisici omfatter også kreditrisici, relateret til afgivne finansielle garantier.

Specifikt krævede oplysninger om likviditetsrisici

Der skal gives følgende oplysninger om likviditetsrisici:

- En forfaldsanalyse af ikke-afledte finansielle forpligtelser, baseret på de kontraktlige restløbetider (se IFRS-modelregnskabet, note 12(d)).
- En forfaldsanalyse af afledte finansielle instrumenter, baseret på kontraktlige restløbetider, i det omfang de styres på dette grundlag. Styres de på basis af de forventede forfaldstidspunkter, anvendes disse i stedet.
- En beskrivelse af, hvordan virksomheden styrer den likviditetsrisiko, der er forbundet med de i ovennævnte oplyste løbetider (IFRS-modelregnskabet, note 12(d)). Det indbefatter bl.a. en forfaldsanalyse af finansielle aktiver, der indgår i likviditetsstyringen, i det omfang det er nødvendigt for at forstå likviditetsrisikoen.

Forfaldsanalysen skal indeholde de udiskonterede beløb, dvs. beløb inklusive fremtidige rentebetalinger. Der hverken kan eller skal derfor laves en afstemning til posterne i balancen. Oplysningskravet betyder samtidig, at instrumenter, hvor de relaterede pengestrømme falder på forskellige tidspunkter, opdeles, hvis pengestrømmene relateret til instrumentet forfalder på forskellige tidspunkter. Oplysningen gælder også for forpligtelser, relateret til finansielle leasingaftaler, men her vil kravet i praksis ofte være opfyldt ved angivelse af minimumsleasingydelse efter IAS 17. Oplysningskravet gælder kun for afledte finansielle instrumenter, hvis de har en negativ dagsværdi eller er bruttoafregnede kontrakter for køb af finansielle aktiver for likvider.

Sædvanlige valutaterminskontrakter vil normalt være bruttoafregnede. Afledte finansielle instrumenter med en positiv dagsværdi vil dog ofte indgå i likviditetsstyringen, hvorfor der i praksis ofte skal oplyses herom alligevel.

I de tilfælde, hvor kreditor har et valg med hensyn til tidspunktet for virksomhedens betaling, skal betalingen præsenteres i forfaldsanalysen på det tidligste tidspunkt, hvor virksomheden vil kunne blive afkrævet betaling. Afgivne finansielle garantier eller kredittilsagn indgår med det maksimale beløb i den tidligste periode, hvor de kan kræves betalt. De indgår uanset sandsynligheden for træk.

PwC's opfattelse

Ved angivelse af udiskonterede beløb i forfaldsanalysen for variabelt forrentede forpligtelser samt forpligtelser i udenlandsk valuta er det PwC's opfattelse, at dette bedst gøres ved anvendelse af terminsrenten (forwardrente) henholdsvis terminskursen på balancedagen. Det vil dog også være acceptabelt at anvende den aktuelle rente henholdsvis valutakurs på balancedagen.

Specifikt krævede oplysninger om markedsrisici

Markedsrisici omfatter renterisico, valutarisiko og andre prisisici. Renterisici omfatter såvel risikoen for ændringer i dagsværdien på fastforrentede finansielle instrumenter som følge af renteændringer som risikoen for ændring i rentebetalingerne på variabelt forrentede instrumenter som følge af renteændringer. Valutarisiko omfatter den risiko, der opstår som følge af, at virksomheden har en monetær post i en anden valuta end sin funktionelle valuta. En international koncern vil således ofte have en række forskellige valutaeksponeringer som følge af, at de enkelte enheder har forskellig funktionel valuta. Prisisikoen omfatter aktiekursrisiko, råvareprisisiko mv., knyttet til finansielle instrumenter. Virksomheden skal:

- præsentere en følsomhedsanalyse for hver type markedsrisiko, virksomheden er udsat for på balancedagen, med angivelse af, hvordan resultatet og egenkapitalen ville være blevet påvirket af ændringer i den relevante risikovariabel, som var rimeligt sandsynlige på det tidspunkt (se IFRS-modelregnskabet, note 12(b))
- beskrive de metoder og forudsætninger, der er lagt til grund for følsomhedsanalysen (se IFRS-modelregnskabet, note 12(b))
- beskrive ændringer i disse metoder og forudsætninger i forhold til det foregående regnskabsår og årsagerne til sådanne ændringer.

Uafdækkede positioner, eksempelvis en valutaposition, vil påvirke resultat og egenkapital med samme beløb. Positioner, der er regnskabsmæssigt afdækket, vil derimod ikke påvirke resultatet. I stedet vil egenkapitalen/anden totalindkomst blive påvirket ved pengestrømsaf-dækning som følge af, at værdien af afdækningsinstrumentet ændrer sig.

Nedenstående figur viser effekten af ovenstående på udvalgte positioner i fremmed valuta i et koncernregnskab.

	Resultat	Resultat og egenkapital	Egenkapital
Effektiv afdækning af forventet transaktion i fremmed valuta			X
Mellemværende med datterselskab med anden funktionel valuta end moderselskabets	X*		
Uafdækket mellemværende i fremmed valuta med ekstern part		X	

*) Der er ingen egenkapitalpåvirkning, idet mellemværendet elimineres i balancen og dermed modsvares af en valutakursomregning af denne post som en del af valutaomregning af nettoinvesteringen i den udenlandske enhed.

Hvis virksomheden internt anvender en analysemetode, fx value-at-risk, der afspejler den indbyrdes afhængighed mellem risikovariabler (fx rentesatser og valutakurser), kan denne følsomhedsanalyse dog i stedet anvendes og præsenteres. Virksomheden skal i så fald desuden give følgende oplysninger:

- En redegørelse for den anvendte metode og de vigtigste parametre og forudsætninger, der er lagt til grund for de oplyste data
- En redegørelse for formålet med den anvendte metode og for begrænsninger ved metoden, der kan betyde, at oplysningerne ikke fuldt ud afspejler dagsværdien af de pågældende aktiver og forpligtelser.

Udarbejder virksomheden en value-at-risk eller anden følsomhedsanalyse, som afspejler den indbyrdes afhængighed mellem risikovariabler for nogle finansielle instrumenter, men ikke for alle, kan den udarbejdede følsomhedsanalyse anvendes for de omfattede finansielle instrumenter, mens de almindelige oplysninger gives for de øvrige finansielle instrumenter.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at udlån, der er et tillæg til en nettoinvestering i en udenlandsk enhed, ikke skal medtages ved udarbejdelse af følsomhedsanalyser for valutakursudsving. Risikoen, forbundet med omregning af dattervirksomheders årsregnskaber til præsentationsvalutaen, skal heller ikke medtages i følsomhedsanalysen, da omregningsrisikoen ikke er en valutarisiko i henhold til IFRS 7.

Som det angives ovenfor, skal følsomhedsanalysen udarbejdes med udgangspunkt i ændringer, der er rimeligt sandsynlige. Den skal således ikke udarbejdes som en "worst case scenario".

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at de sammenligningstal, som skal gives i relation til de følsomhedsanalyser, der gives for markedsrisici, skal baseres på de relevante forhold på de tidligere balancedatoer. En virksomhed skal eksempelvis ikke angive effekten af, hvad en pr. balancedagen sandsynlig ændring i en relevant risikovariabel vil have på tidligere perioders resultat og egenkapital. Derimod skal angives, hvilken effekt en rimelig sandsynlig ændring pr. sammenligningsbalancedagen ville have haft.

Hvis den følsomhedsanalyse, virksomheden kan præsentere efter ovenstående bestemmelser, ikke er repræsentativ for den risiko, der er forbundet med et finansielt instrument (eksempelvis fordi eksponeringen på balancedagen er væsentligt anderledes end i løbet af året), skal virksomheden oplyse herom og begrunde, hvorfor den mener, følsomhedsanalysen ikke er repræsentativ.

I sådanne situationer bør der medtages en angivelse af, hvad følsomheden typisk vil være, fx i form af angivelse af den gennemsnitlige følsomhed.

Oplysninger om kapitalforhold

Virksomheden skal efter IAS 1 give oplysninger, der gør det muligt for regnskabsbrugeren at vurdere mål, praksis og processer for kapitalstyringen. Det kræver, at virksomheden giver følgende oplysninger:

- Kvalitative oplysninger om virksomhedens mål, praksis og processer for kapitalstyringen, herunder (men ikke begrænset til):
 - En beskrivelse af, hvad den styrer som kapital
 - Hvis en virksomhed er underkastet eksternt pålagte kapitalkrav, karakteren af disse krav, og hvordan disse krav er inkorporeret i styringen af kapitalen
 - Hvordan den opfylder målene for kapitalstyringen.
- Sammenfattende kvantitative data om, hvad virksomheden anser som kapital. Nogle virksomheder betragter visse finansielle forpligtelser (fx visse former for efterstillet gæld) som en del af kapitalen. Andre virksomheder betragter ikke visse egenkapitalkomponenter (fx pengestrømsafdækningsreserven) som kapital.
- Ændringer til ovenstående to punkter i forhold til den foregående periode.
- Om virksomheden i perioden opfyldte de eksternt pålagte kapitalkrav, den er underkastet.
- Hvis virksomheden ikke har overholdt sådanne eksternt pålagte kapitalkrav, skal der oplyses om konsekvenserne af en sådan manglende overholdelse.

Eksternt pålagte kapitalkrav omfatter ikke kapitalbetingelser fastsat i låneaftaler, da der her er tale om forhandlede og ikke-pålagte betingelser. Det vil dog efter omstændighederne være nødvendigt at oplyse herom under likviditetsrisici.

Ovennævnte oplysninger skal baseres på de oplysninger, der gives internt til virksomhedens ledelse.

En virksomhed kan styre kapitalen på en række måder og være underkastet en række forskellige kapitalkrav. Fx kan et konglomerat omfatte virksomheder, der udøver forsikrings- og bankaktiviteter, og disse virksomheder kan også operere inden for flere jurisdiktioner. Hvis aggregerede oplysninger om kapitalkrav og om, hvordan kapitalen styres, ikke indeholder nyttige informationer – eller medfører, at en bruger af årsregnskabet risikerer at få et fejlagtigt billede af en virksomheds kapitalressourcer – skal virksomheden give særskilte oplysninger om hvert enkelt kapitalkrav, som virksomheden er underlagt.

IAS 1 indeholder særlige oplysningskrav vedrørende indløselige aktier, klassificeret som egenkapital (se afsnit 4.5.2.1 *Klassifikation af finansielle instrumenter*). De omfatter ud over de generelle oplysninger, jf. ovenfor, krav om oplysning om forventede pengestrømme, knyttet til indløsningerne, og oplysninger om, hvorledes disse er fastlagt.

4.5.3 Fortolkninger og løsninger

Nedenfor er anført nogle ofte forekommende spørgsmål og svar inden for området finansielle aktiver og forpligtelser, hvor løsningen ikke umiddelbart fremgår af den relevante regnskabsstandard eller lovbestemmelse. De gængs fortolkninger er relevante for både ÅRL og IFRS, medmindre andet specifikt fremgår.

4.5.3.1 Sondring mellem gæld og egenkapital

Eksempel: Konvertibel obligation – IFRS

En virksomhed med DKK som funktionel valuta har udstedt obligationer for DKK 10 mio. med fem års løbetid og en rente på 6 % p.a., som giver indehaveren ret til at konvertere obligationerne til 100 aktier i selskabet. Markedsrenten er 8 % for et tilsvarende lån uden en ret til konvertering. Hvordan skal virksomheden præsentere det konvertible obligationslån i årsregnskabet?

Løsning

Efter IFRS skal det konvertible obligationslån opdeles i en egenkapitaldel og en forpligtelsesdel. Først måles dagsværdien af forpligtelsen, hvorefter den resterende værdi udgør egenkapitalelementet.

Efter ÅRL vil en sådan opdeling være tilladt, men ikke krævet.

Eksempel: Konvertibel obligation – IFRS

En virksomhed med DKK som funktionel valuta har udstedt obligationer for USD 10 mio. med fem års løbetid og en rente på 6 % p.a., som giver indehaveren ret til at konvertere obligationerne til 100 aktier i selskabet. Markedsrenten er 8 % for et tilsvarende lån uden en ret til konvertering. Hvordan skal virksomheden præsentere det konvertible obligationslån i årsregnskabet?

Løsning

En konverteringsoption i en konvertibel obligation klassificeres kun som egenkapital, hvis den medfører konvertering af et fast gældsbeløb mod et fast eller bestemt antal aktier. Som følge af, at obligationen udstedes i fremmed valuta, er der ikke tale om et fast gældsbeløb, da modværdien ændrer sig i takt med ændringer i valutakursen. Konverteringsoptionen udgør derfor et indbygget afledt finansielt instrument, der skal udskilles fra lånet, medmindre hele lånet henføres til dagsværdi over resultatopgørelsen. Der er dermed ikke noget egenkapitalelement.

Eksempel: Udstedt tegningsret i fremmed valuta – IFRS

En virksomhed med DKK som funktionel valuta har sin aktiekapital denomineret i EUR. Som led i en kapitaludvidelse udsteder den tegningsretter til de eksisterende aktionærer, som giver dem ret til at tegne aktier til EUR 10 pr. aktie. Skal de udstedte tegningsretter klassificeres som egenkapitalinstrumenter eller afledte finansielle instrumenter?

Løsning

Som følge af, at tegningsrettigheder er udstedt i fremmed valuta, er betalingen for aktierne variabel. IAS 32 indeholder imidlertid en undtagelse for tegningsrettigheder, der udstedes proratorisk til alle aktionærer. Hvis der betales et fast beløb i fremmed valuta mod levering af et fast antal aktier, klassificeres de på trods af variabiliteten i betalingen som egenkapitalinstrumenter.

4.5.3.2 Indregning og ophør med indregning

Eksempel: Lånetilsagn – IFRS

En virksomhed har fået bevilget et fastforrentet lån af en bank. Tilsagnet skal udnyttes i løbet af de næste 12 måneder, ellers bortfalder det uden nogen betaling hverken til eller fra banken. Hvordan skal virksomheden indregne dette lånetilsagn, så længe intet er udbetalt?

Løsning

Aftalen er et lånetilsagn, som ikke kan nettoafregnes. Derfor falder det uden for IAS 39. Der skal derfor intet indregnes, heller ikke den værdi som lånetilsagnet måtte få som følge af rentændringer.

4.5.3.3 Regnskabsmæssig afdækning

Eksempel: Anvendelse af renteswap med en kortere løbetid end det afdækkede lån

En virksomhed har indgået en "betal fast" og "modtag variabel" renteswap med udløb om fem år. Renteswappen afdækker renterisikoen på et variabelt forrentet lån med udløb om ti år. Virksomheden har dokumenteret afdækningsforretningen i overensstemmelse med IFRS 9's krav hertil.

Må virksomheden benytte sig af IFRS 9's regler om regnskabsmæssig afdækning, eftersom lånet har længere løbetid end renteswappen?

Løsning

Selvom løbetiden på renteswappen er kortere end lånet, kan virksomheden afdække renterisikoen de første fem år af lånets løbetid.

Eksempel: Koncernintern afdækning

Modervirksomhed med funktionel valuta i DKK og produktionsomkostninger i DKK foretager et koncerninternt salg af varer på USD 100 til dattervirksomhed med USD som funktionel valuta. Dattervirksomheden foretager dernæst et koncerneksternt salg af varerne på USD 120. Koncernen ønsker at anse salget på USD 100 fra modervirksomheden til dattervirksomheden som værende en afdækningskontrakt. Er dette muligt?

Betingelser for koncerninterne afdækninger er:

- de afdækkede transaktioner skal udsætte koncernen som helhed for en valutarisiko (koncernresultatet)
- der skal være en direkte sammenhæng til en ekstern transaktion.

Løsning

I dette tilfælde er det muligt at klassificere salget fra modervirksomheden til dattervirksomheden som en koncernintern afdækning, da begge betingelser er opfyldt.

Eksempel: Dagsværdiafdækning af fastforrentet lån i fremmed valuta – IFRS

Et selskab optager et fastforrentet lån i fremmed valuta og omlægger det til variabel rente i selskabets funktionelle valuta. Alle kritiske betingelser er identiske, og selskabet designer derfor swappen som en afdækning af rente- og valutarisikoen på et fastforrentet lån i fremmed valuta. Valutabasisrisikoen i swappen gør, at dagsværdiændringerne ikke fuldt ud modsvarer de dagsværdiændringer, der kan opgøres på lånet baseret på rente- og valutaudviklingen. Kan selskabet lægge til grund, at der også er en valutabasisrisiko i lånet, således at ineffektivitet undgås?

Løsning

Nej, valutabasisrisikoen indgår ikke ved markedets værdiansættelse af et fastforrentet lån i fremmed valuta. Derfor kan den ikke indgå, og der vil som følge heraf opstå ineffektivitet, selv om alle kritiske betingelser er identiske. IFRS 9 giver dog mulighed for at udskyde valutabasisrisikoen over anden totalindkomst.

4.5.3.4 Indbyggede afledte finansielle instrumenter

Eksempel: Inflationsregulering af leasingydelse

En virksomhed har indgået en leasingaftale, hvor leasingydelsen efter fem år reguleres med forbrugerprisindekset. Leasingaftalen er i DKK, som også er virksomhedens funktionelle valuta. Skal inflationsreguleringen udskilles fra låneaftalen og regnskabsmæssigt behandles som et indbygget afledt finansielt instrument?

Løsning

Inflationsjusteringen er nært forbundet med selve leasingaftalen (værtskontrakten), fordi indekseringen følger den valuta, som aftalen er indgået i. Derfor skal denne inflationskorrektur ikke udskilles.

Eksempel: Gearet inflationsregulering

En virksomhed har indgået en leasingaftale, hvor leasingydelsen efter fem år reguleres med $1,5 \times$ forbrugerprisindekset. Leasingaftalen er i DKK, som også er virksomhedens funktionelle valuta. Skal reguleringen af leasingydelsen på $1,5 \times$ forbrugerprisindekset udskilles fra leasingaftalen og regnskabsmæssigt behandles som et indbygget afledt finansielt instrument?

Løsning

Da inflationsjusteringen er gearret, idet ændringen i forbrugerprisindekset multipliceres med 1,5, kan denne del af aftalen ikke anses som nært forbundet med selve leasingaftalen (værtskontrakten). Derfor skal inflationskorrektionsdelen udskilles og behandles som en del af et finansielt instrument.

Eksempel: Strafrente ved brud på lånebetingelser

En virksomhed har en låneaftale på DKK 100 mio. med deres pengeinstitut. Låneaftalen indeholder en række lånebetingelser. En af lånebetingelserne er, at hvis låntagers kreditværdighed bliver nedgraderet med én "notch", skal virksomheden betale en yderligere rente på 1% p.a., så længe denne nedgradering varer ved. Udgør dette element af aftalen et indbygget afledt finansielt instrument, som skal udskilles fra låneaftalen og regnskabsmæssigt behandles som et afledt finansielt instrument?

Løsning

I dette tilfælde anses den omtalte lånebetingelse for værende en betaling/kompensation for långivers kreditrisici. Lånebetingelsen anses derfor for værende nært tilknyttet låneaftalen (værtskontrakten), hvorfor lånebetingelsen regnskabsmæssigt ikke skal udskilles og behandles som et indbygget afledt finansielt instrument.

4.5.3.5 Klassifikation af finansielle aktiver efter IFRS 9

Eksempel: Identifikation af forretningsmodel

En ikke-finansiell virksomhed forventer at foretage en væsentlig investering i materielle anlægsaktiver om fem år og investerer indtil da overskydende likviditet i finansielle aktiver. Formålet er at maksimere afkastet på de finansielle aktiver. Virksomheden sælger værdipapirerne i takt med, at investeringsbehovet opstår. Hvilken forretningsmodel anvendes?

Løsning

De finansielle aktiver besiddes både med henblik på at modtage de kontraktlige pengestrømme og med henblik på salg. Aktiverne skal måles til dagsværdi. Typen af aktiver afgør, om dagsværdireguleringerne skal føres i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst.

Eksempel: Identifikation af forretningsmodel

En virksomhed har en forretningsmodel, hvor den besidder de finansielle aktiver udelukkende med henblik på at modtage de kontraktlige pengestrømme, men har set sig nødsaget til at sælge nogle af de finansielle aktiver pga. likviditetsbehov i driften. Betyder det, at den i stedet skal vælge forretningsmodellen besiddelse både med henblik på at modtage de kontraktlige pengestrømme og med henblik på salg?

Løsning

Nej. Selv om en virksomheds forretningsmodel er at besidde de finansielle aktiver med henblik på at modtage de kontraktlige pengestrømme, så behøver den ikke at beholde alle aktiver indtil udløb. Der er ingen klar grænse for, hvor mange salg før udløb, der skal til, før kategorien ikke længere kan anvendes, men der skal ses på, hvor ofte salg finder sted, hvilke årsager, der ligger bag ledelsens beslutning om salg og forventninger til fremtidige salg.

Eksempel: Opfyldelse af SPPI-kriteriet

Konvertibel obligation, der kan konverteres til et forud fastlagt antal aktier i udstederen.

Løsning

De kontraktlige pengestrømme er ikke betaling af hovedstol og renter på hovedstolen. Arrangementet er ikke et normal lånearrangement, da afkastet er afledt af værdien af udstederens egenkapital.

Aktivet opfylder ikke SPPI-kriteriet.

Eksempel: Opfyldelse af SPPI-kriteriet

Udlån, der betaler en omvendt flydende rente (dvs. rente er omvendt proportionel med markedsrenten).

Løsning

Rentebetalingerne er ikke et udtryk for tidsværdien af den udestående hovedstol. De kontraktlige pengestrømme er ikke udelukkende betaling af afdrag og renter på det resterende udestående.

Aktivet opfylder ikke SPPI-kriteriet.

Eksempel: Opfyldelse af SPPI-kriteriet

Stående udlån, hvor udstederen på anfordring kan kræve hovedstol og påløbne renter indbetalt. Renten er markedsrente, men betalingen af renter kan ikke foretages med mindre udstederen forbliver solvent umiddelbart bagefter.

Der beregnes ikke renters rente på udskudte rentebetalinger.

Løsning

Udstederen kan blive nødt til at udskyde rentebetalinger, og da det ikke medfører yderligere rentebetalinger, er rentebetalingerne ikke et udtryk for tidsværdien af det resterende udestående. De kontraktlige betalinger er dermed ikke udelukkende betaling af renter og afdrag.

Aktivet opfylder ikke SPPI-kriteriet.

At udlånet kan kræves indfriet på anfordring betyder ikke i sig selv, at betalingerne ikke udelukkende er SPPI-betalinger.

4.6 Investeringsejendomme

Bestemmelser om investeringsejendomme findes i ÅRL §§ 33, 36, 38, 49, 53, 58 a og 88 samt i IAS 40. Bestemmelser om opgørelse af dagsværdi findes i ÅRL § 37 og IFRS 13.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af investeringsejendomme. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Både under ÅRL og IFRS kan investeringsejendomme behandles efter de generelle regler om materielle anlægsaktiver, dvs. til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Der henvises til afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver*. Alternativt kan virksomheden vælge at måle investeringsejendomme til dagsværdi.

Den valgte metode skal anvendes på alle virksomhedens investeringsejendomme – og den må kun ændres, hvis ændringen vil resultere i, at årsregnskabet fører til et mere retvisende billede.

IAS 40 angiver, at det må anses som sjældent, at en ændring fra at måle investeringsejendomme til dagsværdi til at måle investeringsejendomme til kostpris vil give et mere retvisende billede. ERST har desuden generelt udtalt, at en ændring af regnskabspraksis fra dagsværdi til kostprisprincippet normalt ikke kan anses for at give et mere retvisende billede. Det vil derfor som hovedregel ikke være muligt at skifte til kostprisprincippet hverken under ÅRL eller IFRS, hvis først virksomheden frivilligt har valgt at måle investeringsejendomme til dagsværdi, medmindre selskabets ledelse skønner, at den nye regnskabspraksis i det konkrete tilfælde anses for bedre at føre til et retvisende billede.

4.6.1 Definition og klassifikation

Investeringsejendomme defineres som grunde og/eller bygninger eller en del af en bygning, som besiddes for at opnå lejeindtægter, kapitalgevinst eller begge dele. IAS 40 giver følgende eksempler på investeringsejendomme:

- Grunde, der besiddes med langsigtet kapitalgevinst for øje snarere end for salg som led i virksomhedens normale drift.
- Grunde, der besiddes til en endnu ikke bestemt fremtidig anvendelse. Har virksomheden ikke bestemt, at den vil benytte grunden i sin egen drift eller umiddelbart videresalg som led i virksomhedens normale forretning, anses grunden som erhvervet med langsigtet kapitalgevinst for øje og dermed som en investeringsejendom.
- Bygninger, der lejes ud under aftaler, der klassificeres som operationel leasing.
- Bygninger, der står tomme, men som besiddes med udlejningsformål for øje.

Investeringsejendomme under opførelse behandles også efter reglerne om investeringsejendomme. Klassifikationen af en ejendom under opførelse fastlægges på købstidspunktet for grunden og afhænger af hensigterne, når ejendommen er færdigopført. Hvis den færdigopførte ejendom vil blive anset som en investeringsejendom, skal den pågældende ejendom under opførelse også behandles som en investeringsejendom.

Eksempel: Klassifikation, hvor hensigten med ejendommen ikke er fastlagt

En virksomhed er involveret i udvikling af fast ejendom og har primo regnskabsåret købt en grund. Virksomheden er uafklaret med, om grunden skal udvikles til salg, men vil fastlægge anvendelsen inden for den næste regnskabsperiode.

Hvordan skal virksomheden klassificere grunden, når den fremtidige anvendelse aktuelt ikke er fastlagt?

Løsning

Grunden skal klassificeres som en investeringsejendom, da anvendelsen endnu ikke er fastlagt. Dette skyldes, at ejendomme, som virksomheden ikke har besluttet, om skal indgå i egen drift eller skal sælges videre som led i virksomhedens normale forretning, anses for at være investeringsejendomme.

Ejendomme, der benyttes af virksomheden selv, anses ikke som investeringsejendomme, men som domicilejendomme, der skal behandles efter de generelle regler for materielle anlægsaktiver. Ejendomme, der besiddes med salg for øje som led i virksomhedens normale aktivitet ("handelsejendomme"), behandles heller ikke som investeringsejendomme, men som varebeholdninger.

Eksempel: Koncernintern anvendelse af en ejendom

Virksomhed A ejer et hotel. Virksomhed B, en søstervirksomhed til virksomhed A, forvalter en kæde af hoteller og modtager management fees for at drive kæden.

Virksomhed A's hotel er udlejet til virksomhed B for DKK 2 mio. om måneden for en periode på fem år. Fortjeneste eller tab fra driften i virksomhed A's hotel ligger hos virksomhed B. Hotellet, som virksomhed A ejer, har en anslået resterende brugstid på 40 år.

Hvorledes skal hotellet klassificeres i koncernregnskabet?

Løsning

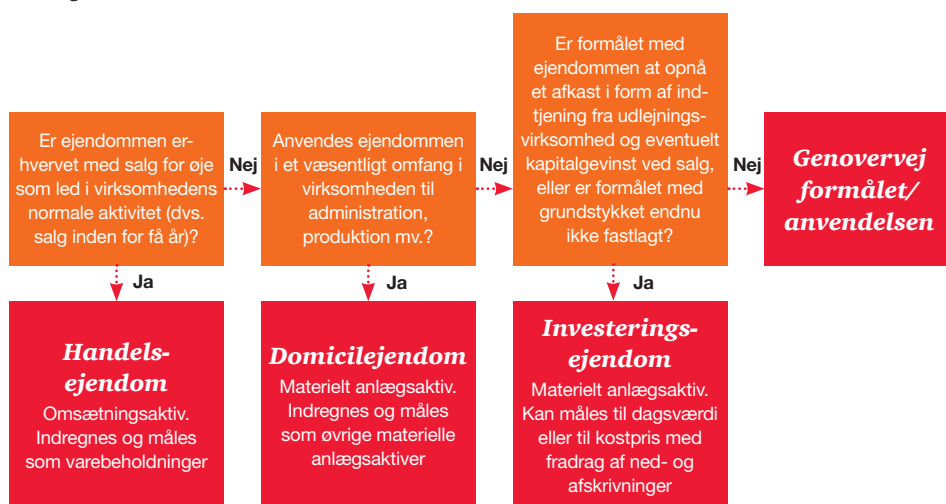
I koncernregnskabet skal hotellet behandles som en domicilejendom, da det både er ejet og ledet af koncernen som led i dens levering af varer eller tjenesteydelser.

I de enkelte virksomheders regnskaber er der tale om en operationel leasingkontrakt (lejeaftale).

- Virksomhed A skal i regnskabet behandle ejendommen som en investeringsejendom.
- Virksomhed B skal behandle aftalen som en operationel leasingaftale i sit regnskab og dermed indregne lejeomkostningerne i resultatopgørelsen over lejeperioden.

Hvis situationen i stedet er, at virksomhed B er en associeret virksomhed, skal ejendommen indregnes som en investeringsejendom i koncernregnskabet. Dette skyldes, at da den associerede virksomhed ikke konsolideres ind i koncernregnskabet, betragtes hotel-driften som værende koncernekstern.

Nedenstående beslutningstræ kan anvendes til vurdering af klassifikation og princip for måling i henhold til IFRS.

Nogle bygninger benyttes både til udlejning og af virksomheden selv. Hvis de to dele af ejendommen kan sælges separat eller hver især udlejes på en finansiell leasingaftale, skal virksomheden behandle den del af bygningen, der lejes ud, som en investeringsejendom, mens den resterende del skal behandles som en domicilejendom. Når det ikke er muligt at sælge de forskellige dele af bygningen separat eller leje dem ud på en finansiell leasingaftale, klassificeres ejendommen kun som en investeringsejendom, hvis det er en uvæsentlig del af ejendommen, der benyttes af virksomheden selv. Ellers skal ejendommen klassificeres som domicilejendom.

Virksomheder, der besidder ejendomme, som på den ene eller anden måde udlejes, kan i større eller mindre omfang tilbyde ydelser til lejerne. Når ydelsesdelen udgør en væsentlig del af udlejningsaftalen, vil ejendommen ikke regnskabsmæssigt kunne behandles som en investeringsejendom. Et eksempel herpå er en virksomhed, der ejer og driver et hotel. Udlejer kan dog godt tilbyde mindre væsentlige ydelser som eksempelvis viceværttydelser og samtidig behandle bygningen som en investeringsejendom.

En ejendom kan ikke længere behandles som en investeringsejendom, når:

- virksomheden selv begynder at anvende bygningen (i mere end uvæsentlig grad). Ejendommen overgår her til at blive en domicilejendom, der skal behandles efter reglerne for øvrige materielle anlægsaktiver
- virksomheden begynder at træffe foranstaltninger med henblik på at gøre ejendommen salgsklar. Ejendommen overgår her til at være en handelsejendom, der skal behandles efter reglerne om varebeholdninger. Der skal være tale om egentlige konstruktive ændringer, før ejendommen overgår til at være en handelsejendom. En ændring af ledelsens intentioner med ejendommen medfører således ikke i sig selv, at en ejendom ophører med at være en investeringsejendom.

En oversigt over den regnskabsmæssige behandling af ændret brug af en investerings-ejendom fremgår af afsnit 4.6.2 *Indregning* (investeringsejendomme).

4.6.2 Indregning

Investeringsejendomme indregnes i balancen efter de almindelige bestemmelser for indregning af aktiver. Investeringsejendomme skal indregnes, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, og aktivets værdi kan måles pålideligt. I praksis er dette normalt sammenfaldende med overtagelsestidspunktet – og ikke datoen for underskrivelse af købsaftalen, eftersom de væsentligste økonomiske fordele og risici sædvanligvis først overgår til køber på overtagelsestidspunktet.

Eksempel: Tidspunkt for første indregning af en ejendom

Den 15. december 20x1 underskriver en virksomhed en endelig og ubetinget købsaftale vedrørende en ejendom. Aftalen er i forvejen underskrevet af sælger. Ifølge aftalen er overtagelsesdatoen den 1. februar 20x2.

Hvornår skal virksomheden indregne ejendommen?

Løsning

Det er en betingelse for indregning, at de væsentligste fordele og risici er overgået til virksomheden. For ejendomme vil dette sjældent være sket allerede på tidspunktet for indgåelse af købsaftalen. Det sker oftest først på overtagelsestidspunktet.

Ejendommen skal derfor først indregnes i 20x2.

IAS 40.75h kræver, at der oplyses om kontraktlige forpligtelser til at købe investerings-ejendomme. ÅRL indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, men det er PwC's opfattelse, at købsaftalen ligeledes bør noteoplyses som en kontraktlig forpligtelse under ÅRL, såfremt købet er væsentligt i forhold til vurderingen af virksomhedens likviditet.

Eksempel: Tidspunkt for indregning af salg og avance

En virksomhed har i februar 20x2 færdigopført et ejendomsprojekt, som består af 50 lejligheder. Ejendommen er opført med henblik på at beholde denne til udlejning. Den samlede kostpris udgør DKK 50 mio.

Virksomheden modtager et godt købstilbud på to af lejlighederne og indgår – på trods af hensigten om udlejning – i december 20x1 en bindende aftale om salg med en avance på TDKK 500 pr. stk. Overtagelsesdatoen på de solgte lejligheder er den 1. marts 20x2.

Kan avancen på $2 \times \text{TDKK } 500$ indregnes i årsregnskabet for 20x1?

Løsning

Idet overtagelsesdatoen er i 20x2, kan der ikke indregnes en realiseret avance i årsregnskabet for 20x1.

En ejendom under opførelse, hvor formålet er udlejning, er en investeringsejendom og skal derfor måles til dagsværdi, hvis øvrige investeringsejendomme måles til dagsværdi. Det betyder, at et efterfølgende salg af lejlighederne kan anvendes som udgangspunkt for værdiansættelsen. Ud fra en konkret vurdering kan salget af de to lejligheder derfor resultere i en værdiregulering af hele ejendommen i årsregnskabet for 20x1.

Der skal ved værdiansættelsen tages højde for, at ejendomsprojektet ikke er færdiggjort på balancedagen. Der skal derfor korrigeres for omkostninger til færdiggørelsen. Desuden må købere, såfremt de skulle overtage de ufærdige lejligheder pr. balancedagen, antages at kræve en "risiko-rabat" for den usikkerhed, der er forbundet med færdiggørelsesomkostningerne mv. Denne "risiko-rabat" skal også fratrækkes ved opgørelse af dagsværdien.

Såfremt hensigten fra starten havde været at opføre og derefter sælge lejlighederne, skulle ejendommen i stedet behandles som en varebeholdning med den konsekvens, at ejendommen ikke kan måles til dagsværdi.

Eksempel: Nedrivningsomkostninger

En virksomhed har hidtil udlejet en lagerbygning, men afholder nu DKK 1 mio. på at nedrive bygningen, således at grunden kan anvendes til at opføre en ny investeringsejendom på.

Hvordan skal nedrivningsomkostningerne behandles?

Løsning

Den eksisterende bygning skal afgangsføres, og den regnskabsmæssige værdi skal tabsføres i resultatopgørelsen. Nedrivningsomkostningerne skal indregnes i balancen som en del af kostprisen på den nye bygning, da disse omkostninger er nødvendige for at kunne opføre den nye bygning.

Hvis der derimod er tale om, at den nedrevne bygning er erhvervet sammen med grunden med henblik på nedrivning, skal hele købsprisen allokere til grunden (se eksempel i afsnit 4.3.2 Indregning (materielle anlægsaktiver)). I denne situation er nedrivningsomkostningerne udtryk for omkostninger, der er nødvendige for at bringe det netop erhvervede aktiv – dvs. selve grunden – i en stand, hvor den kan anvendes til det nye ejendomsprojekt. Omkostningerne på DKK 1 mio. skal derfor i denne situation indregnes som en del af kostprisen på grunden. Herved opnås det også, at kostprisen for selve grunden – alt andet lige – bliver den samme, uanset om det er køber, der afholder nedrivningsomkostningerne, eller det er sælger, som så forhøjer salgsprisen på grunden med et tilsvarende beløb.

Omkostninger ved indgåelse og opsigelse af lejeaftaler

Omkostninger, der er direkte forbundet med udlejers indgåelse af en ny lejeaftale (nogle gange betegnet som "letting fees"), skal indregnes som et aktiv sammen med ejendommen, når omkostningerne afholdes, og derefter indregnes i resultatopgørelsen over lejeaftalens løbetid efter samme princip som lejeindtægterne. Dette betyder også, at hvis lejeaftalen ophører før tid, fx fordi lejer betaler et beløb for at få lov til at opsiges lejeaftalen før uopsigelsesperiodens udløb, så indregnes både det modtagne lejebeløb og de resterende kontraktomkostninger i resultatopgørelsen på dette tidspunkt.

De kontraktomkostninger, der skal indregnes sammen med ejendommen, omfatter udelukkende de meromkostninger, som er direkte forbundet med indgåelsen af lejeaftalen. Det omfatter typisk honorarer til advokat, ejendomsmægler og lignende omkostninger vedrørende den konkrete lejeaftale, men ikke virksomhedens interne salgs- og administrationsomkostninger.

Hvis dagsværdimodellen anvendes, vil indregning af kontraktomkostninger sammen med ejendommen ikke påvirke den samlede regnskabsmæssige værdi. Det skyldes, at når dagsværdien er fastlagt, vil indregningen af kontraktomkostningerne i balancen blive modsvaret af en dagsværdiregulering af ejendommen, da dagsværdien af ejendommen ikke forøges, fordi kontraktomkostningerne aktiveres. Effekten i resultatopgørelsen af at indregne kontraktomkostningerne i balancen vil derfor alene blive en forskydning i klassifikationen mellem driftsomkostninger og dagsværdireguleringer. Kontraktomkostningerne afskrives derfor lineært over lejeaftalens levetid.

Hvis en udlejer betaler et beløb til den hidtidige lejer for at få denne til at fraflytte lejemålet, afhænger den regnskabsmæssige behandling af denne betaling af, hvad der er årsagen til udlejers ønske om at få lejer til at fraflytte.

Hvis årsagen er, at ejendommen skal ombygges, fx fra kontor til boliger, indregnes betalingen som en del af kostprisen på ombygningen, da det af udlejer må anses for en nødvendig omkostning for ombygningen.

Hvis årsagen derimod er, at udlejer blot ønsker at genudleje lejemålet til en bedre lejer, skal betalingen til den eksisterende lejer indregnes i resultatopgørelsen, når omkostningen afholdes. Dette skyldes, at betalingen hverken kan anses for en del af ejendommens kostpris eller som en omkostning, der er direkte forbundet med at indgå en ny lejeaftale. Der er derimod tale om omkostninger, som alene kan henføres til opsigelsen af en eksisterende lejeaftale.

Eksempel

Virksomhed A har i 20x1 købt en ejendom for DKK 100 mio. Ejendommens lejer fraflytter, og virksomheden afholder derfor omkostninger til en ejendomsmægler for at finde en lejer til en tiårig lejeaftale med start den 1. juli 20x1 og til en advokat for at udfærdige lejekontrakten. Omkostningerne til ejendomsmægleren og advokaten udgør i alt DKK 1 mio. Virksomhed A måler ejendomme til dagsværdi, og ejendommens dagsværdi vurderes fortsat at være DKK 100 mio. pr. 31. december 20x1.

Omkostningerne på DKK 1 mio. skal indregnes i balancen sammen med ejendommen og derefter driftsføres lineært over lejeaftalens løbetid på ti år. I 20x1 skal der derfor indregnes TDKK 50. som driftsomkostninger (lejeaftalen har løbet et halvt år ud af ti år), og der resterer således TDKK 950 af kontraktomkostningerne i balancen til indregning i resultatopgørelsen over de resterende 9,5 år af lejeaftalen. Den regnskabsmæssige værdi af ejendommen ultimo året og årets resultatpåvirkning kan opgøres således:

	TDKK
Købspris	100.000
+ Kontraktomkostninger indregnet i balancen	1.000
– Heraf driftsført i 20x1	- 50
Regnskabsmæssig værdi før dagsværdireguleringer	100.950
Skønnet dagsværdi af ejendommen pr. 31. december 20x1	100.000
Dagsværdiregulering i 20x1	-950
Resultateffekt i 20x1 i alt (-50 + -950)	- 1.000

Hvis selskabet i stedet havde anvendt kostprismodellen, ville resultateffekten (ekskl. ordinære afskrivninger) have været TDKK -50 svarende til årets forholdsmæssige andel af kontraktomkostningerne. Dette er dog under forudsætning af, at genindvendingsværdien ikke er lavere end den regnskabsmæssige værdi, da der i modsat fald vil skulle foretages nedskrivninger.

Købsoptioner

Det forekommer, at en virksomhed betaler for en ret til at erhverve en ejendom på et fremtidigt tidspunkt, fx når der er vedtaget en ny lokalplan. Eftersom udnyttelsen af en sådan købsoption vil resultere i levering af et fysisk aktiv, er der ikke tale om et finansielt instrument i henhold til IAS 39/IFRS 9.

Betaling for købsoptionen er udtryk for, at denne forventes at medføre fremtidige økonomiske fordele, enten ved udnyttelse af optionen eller ved videresalg af købsoptionen, og eftersom beløbet kan opgøres pålideligt, skal kostprisen for købsoptionen indregnes i balancen. Dette er hverken et finansielt aktiv eller en investeringsejendom, men derimod en forudbetaling for et køb af et materielt anlægsaktiv. Hvis ejendommen efterfølgende erhverves, vil betalingen for købsoptionen indgå som en del af kostprisen for ejendommen.

Eksempel

Virksomhed A har foretaget en engangsbetaling til Virksomhed B for retten til at købe en grund af virksomhed B inden for de kommende ti år, når en lokalplan er godkendt. Prisen for selve grunden er baseret på markedsprisen på tidspunktet for udnyttelsen af optionen med fradrag af det beløb, Virksomhed A har betalt for købsoptionen. Betaling for købsoptionen kan ikke refunderes.

Virksomhed A forventer at opføre en investeringsejendom på grunden, og det er overvejende sandsynligt, at Virksomhed A udnytter optionen til at købe grunden. Eftersom Virksomhed A således forventer at få fremtidige økonomiske fordele af købsoptionen, indregnes betalingen for købsoptionen i balancen som en forudbetaling for materielle anlægsaktiver.

Når grunden på et fremtidigt tidspunkt overtages og indregnes i balancen, overføres den regnskabsmæssige værdi af købsoptionen til investeringsejendomme.

Den indregnede købsoption er underlagt de generelle regler for nedskrivninger. Hvis det på et tidspunkt konstateres, at købsoptionen ikke længere har værdi, fordi det ikke længere er sandsynligt, at optionen vil blive udnyttet eller solgt – eksempelvis fordi den er udløbet eller ikke længere er økonomisk attraktiv – skal købsoptionen afgangsføres, og tabet indregnes i resultatopgørelsen.

Ændret anvendelse eller regnskabspraksis

En ejendom kan på grund af ændret anvendelse skifte karakter. Den regnskabsmæssige behandling heraf kan skitseres således:

Ejen- dommens karakter	Kategori- skift	Indregning i resultatopgørelse	ÅRL §	IAS- standard	Kommentar
Investerings- ejendom- men skal nu bruges af virksom- heden selv¹	Investerings- ejendom → domicil- ejendom	Ingen resultateffekt.	§ 38 overgår til § 40 (og evt. § 41)	IAS 16 (IAS 40.60)	Dagsværdi pr. ændringsdato = ny kostpris
Ejendom- men skal nu bruges til investe- ringsformål	Domicil- ejendom → investerings- ejendom	Akkumuleret opskrivning på tidspunktet for ændringen af klassifikationen indregnes via egenkapitalen (ÅRL)/i anden to- talindkomst (IFRS) som opskriv- ningsreserve på egenkapitalen efter ÅRL § 41/IAS 16.39. I det omfang opskrivningen er en tilbageførsel af en tidligere ned- skrivning, indregnes denne del i resultatopgørelsen. Nedskrivninger indregnes i resultatopgørelsen, medmin- dre der sker tilbageførsel af en opskrivning. Efterfølgende reguleringer til dagsværdi indregnes i resultat- opgørelsen. Regulering af den tilhørende udskudte skat indregnes samme sted som værdireguleringerne, dvs. enten via egenkapitalen (ÅRL)/i anden totalindkomst (IFRS) eller i resultatopgørelsen. Binding på egenkapitalen på baggrund af opskrivning foreta- get forud for ændringen forbliver bundet, og en eventuel opskriv- ning i forbindelse ændringen skal ligeledes bindes.	§ 40 (og evt. § 41) overgår til § 38	IAS 40.61	Overførsel sker til dagsværdi pr. ændringsdato
Ejen- dommen overgår til planlagt salg i virk- somhedens ordinære drift²	Investerings- ejendom → varebehold- ninger	Ingen resultateffekt.	§ 38 overgår til § 45 hhv. § 46	IAS 2 (IAS 40.60)	Dagsværdi pr. ændringsdato = ny kostpris

Ejen- dommens karakter	Kategori- skift	Indregning i resultatopgørelse	ÅRL §	IAS- standard	Kommentar
Ønsker igen at benytte ejendommen til in- vesterings- formål	Varebe- holdninger → investe- rings- ejendom	Forskellen mellem regnskabs- mæssig værdi og dagsværdi indregnes i resultatopgørelsen. Regulering af udskudt skat indregnes i resultatopgørelsen.	§ 45 hhv. § 46 overgår til § 38	IAS 40.63	Regulering til dagsværdi sker pr. æn- dringsdato = ny dagsværdi
Kun IFRS: For en in- vesterings- ejendom, der måles til kostpris, indgås der en salgs- aftale med overtagelse om højst 12 måneder, eller betin- gelserne i IFRS 5 er på anden måde opfyldt³	Investerings- ejendom, der måles til kostpris efter IAS 16 → anlægs- aktiver, der besiddes med henblik på salg.	Forskellen mellem regnskabs- mæssig værdi og dagsværdi indregnes i resultatopgørelsen. Regulering af udskudt skat indregnes i resultatopgørelsen.	N/A	IFRS 5	Aktiver be- stemt for salg skal måles til den laveste værdi af regn- skabsmæs- sig værdi og netto- realisations- værdien. Se også afsnit 10.3 <i>Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg.</i>

- 1) Domicilejendomme måles efter reglerne i afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver*.
- 2) Handelsejendomme måles efter reglerne i afsnit 4.9 *Varebeholdninger*. Et kategoriskift kræver, at ejendommen rent fysisk udvikles for salg, fx i form af nedrivning/opsætning af vægge eller lignende. Sættes ejendommen til salg i den nuværende stand, er det stadig en investeringsejendom, som dog under IFRS (men ikke under ÅRL) kan være omfattet af IFRS 5 om langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg. Hvis salget af ejendommen eller en ejendomsportefølje er udtryk for en ophørende aktivitet, finder bestemmelserne herom i ÅRL § 80 anvendelse for ÅRL regnskabsklasse C og D.
- 3) Investeringssejendomme, der måles til dagsværdi efter IAS 40, er ikke omfattet af IFRS 5. Det betyder, at de vedbliver med at skulle måles til dagsværdi indtil overtagelsesdatoen, også selv om der er indgået en salgsaftale.

Eksempel: Ændring i planlagt benyttelse

En virksomhed er ejendomsudvikler, som udvikler ejendomme til salg.

Da ejendomspriserne er historisk lave, ønsker virksomheden ikke længere at forfølge planen om at sælge ejendommen efter færdiggørelse, men ønsker i stedet at sælge på et senere tidspunkt, når markedet forbedres.

Hvordan skal virksomheden klassificere ejendommen?

Løsning

Hvis ejendommen udvikles med henblik på salg, skal den behandles som en handelsejendom, dvs. som en vareholdning. Hvis virksomheden ved færdiggørelsen ændrer hensigt og i stedet ønsker at beholde ejendommen, overføres den til investeringsejendomme.

Overførslen sker fra det tidspunkt, hvor brugen ændres. Bemærk her, at hvis en ejendom fx skal overføres fra handelsejendom (varebeholdning) til investeringsejendom, så kan dette først ske, efter der er indgået en lejekontrakt med en tredjepart som dokumentation for det ændrede formål med besiddelsen. For ejerlejligheder kan disse først overføres fra varebeholdninger til investeringsejendomme, når der er indgået en lejekontrakt for den enkelte lejlighed. At lejlighederne annonceres til leje, er ikke tilstrækkeligt.

Med virkning for regnskabsår, der er påbegyndt den 1. januar 2018 eller senere, blev der foretaget en justering af IAS 40.57, som omhandler overførsel af ejendomme til og fra kategorien investeringsejendomme. Justeringen består i en mere principbaseret tilgang til kriteriet om, at klassifikationen af en ejendom udelukkende skal ændres, hvis der kan påvises en ændring i brugen af ejendommen, hvorimod en ændring i ledelsens intentioner med ejendommen ikke er tilstrækkeligt.

IAS 40.57 oplister nogle forhold, der er udtryk for en ændring i brugen af ejendommen. Denne oplistning er nu ændret sådan, at oplistningen fremover er eksempler frem for som hidtil at være en udtømmende liste. Herved understreges det, at der er tale om et generelt princip.

Da anvendelse af dagsværdimodellen i ÅRL § 38 tidligere har krævet, at virksomheden har haft investeringsvirksomhed som hovedaktivitet, har nogle virksomheder i stedet opskrevet deres investeringsejendomme via egenkapitalen i henhold til ÅRL § 41. Denne opskrivning er modsat dagsværdiregulering efter § 38 bundet på egenkapitalen, jf. ÅRL § 49, stk. 2.

ERST har tilkendegivet, at ændres regnskabspraksis på investeringsejendomme fra at anvende kostprismodellen med opskrivninger via egenkapitalen efter ÅRL § 41 til at anvende dagsværdimodellen i ÅRL § 38, frigives den bundne reserve vedrørende opskrivning af ejendommen. Ændres anvendelsen derimod fra domicilejendom til investeringsejendom, forbliver den tidligere foretagne opskrivning fortsat bundet på egenkapitalen, da den alene frigives ved realisation. Denne forskel skyldes, at der i sidstnævnte tilfælde er tale om et kategoriskift og ikke en ændret regnskabspraksis.

Leasede ejendomme

Under visse betingelser er det tilladt at benytte IAS 40's regler om investeringsejendomme på ejendomme, som virksomheden leaser på operationelle leasingaftaler. Betingelserne er:

- at ejendommen – bortset fra kriterierne om at besidde denne som led i en finansiell leasingkontrakt – i øvrigt opfylder betingelserne for at være en investeringsejendom
- at virksomheden behandler leasingkontrakten som en finansiell leasingkontrakt i henhold til IAS 17.

Dagsværdien må alene afspejle værdien over leasingkontraktens løbetid, således at der er sammenhæng til den opgjorte leasingforpligtelse. Der vil således ikke være tale om en fuld dagsværdimåling.

Brug af denne bestemmelse medfører endvidere, at virksomheden i øvrigt skal benytte dagsværdimodellen for alle sine investeringsejendomme, der opfylder ovenstående kriterier. Dette kan synes i modstrid med de normale konventioner om at behandle en operationel leasingaftale på samme måde, som hvis virksomheden har den reelle økonomiske rådighed over ejendommen.

Indregning af leje

Det forekommer, at en udlejer giver et økonomisk incitament til en ny lejer til at indgå en lejeaftale. Sådanne incitamenter kan have mange forskellige former, eksempelvis flyttetilskud, perioder med lejefrihed, stigende leje over lejeaftalens løbetid (såkaldt "trappeleje") og lignende.

Både hos udlejer og lejer skal de samlede lejebetalinger i hele lejeaftalens løbetid indregnes lineært over aftaleperioden. Dette skyldes, at de økonomiske realiteter af at give de anførte incitamenter til lejere er, at der tilbydes en reduceret basisleje, hvor det blot er tidspunkterne for pengestrømmene, der afviger fra de perioder, som lejen reelt vedrører. Dette gælder også, selv om lejer kan matche en betaling fra udlejer med en tilsvarende omkostning afholdt af lejer, fx flytteomkostninger, som refunderes af udlejer krone for krone.

Eksempel 1

Der indgås en tiårig lejeaftale med en årlig leje på TDKK 200 pr. år. Som et incitament til at få lejer til at indgå aftalen, har udlejer tilbudt at betale lejers flytteomkostninger, som udgør TDKK 100. Nettobetalingerne fra lejer til udlejer udgør således i alt 1.900 ($10 \times 200 - 100$).

Nettobetalingerne på TDKK 1.900 skal både hos udlejer og lejer indregnes lineært over lejeperioden på ti år; dvs. med TDKK 190 pr. år.

Flytteomkostningerne på TDKK 100 skal indregnes i resultatopgørelsen hos lejer i det år, omkostningerne afholdes, uagtet at udlejer betaler et tilsvarende beløb til lejer.

Eksempel 2

Der indgås en 20-årig lejeaftale med en årlig leje på TDKK 500 pr. år i år 4 til 20. Som et incitament til at få lejer til at indgå aftalen, er der aftalt lejefrihed i år 1 til 3. Betalingerne fra lejer til udlejer udgør således i alt TDKK 8.500 ($17 \times \text{TDKK } 500$).

Den samlede leje på TDKK 8.500 skal både hos udlejer og lejer indregnes lineært over lejeperioden på 20 år, dvs. med TDKK 425 pr. år.

Tilsvarende principper er gældende både for udlejer og lejer, hvis det i stedet er lejer, der har betalt et beløb til udlejer ud over den normale leje, fx som en engangsbetaling for retten til et særligt attraktivt lejemål.

I lejeaftaler især vedrørende detailbutikker forekommer det, at lejen er aftalt til helt eller delvist at udgøre en procentdel af lejers omsætning. Hos udlejer kan den variable andel af lejeindtægten først indtægtsføres på det tidspunkt, hvor der er opnået endelig ret hertil, og beløbet kan opgøres pålideligt.

Eksempel: Indregning af variable lejeindtægter

Ifølge en lejeaftale udgør den årlige leje TDKK 250 plus 1 % af lejers nettoomsætning for det pågældende år i henhold til det reviderede årsregnskab for lejer.

På tidspunktet for aflæggelsen af årsregnskabet for udlejer for 20x1 foreligger der endnu ikke et revideret årsregnskab for lejer for 20x1, men lejer har estimeret omsætningen til at udgøre DKK 5 mio. Lejers endelige omsætning har historisk afvejet væsentligt fra estimerterne.

Kan den variable andel af lejeindtægterne indregnes på baggrund af lejers estimerede omsætning?

Løsning

Nej. Variable lejeindtægter kan først indregnes, når de er realiserede. Den variable andel af lejeindtægterne kan først indtægtsføres hos udlejer, når lejer er kontraktligt forpligtet til at betale den variable leje for det pågældende år. Dette er først tilfældet, når lejers omsætning er endeligt opgjort i det reviderede årsregnskab, dvs. i løbet af 20x2.

4.6.3 Måling

Ved første indregning måles investeringsejendomme til kostpris, som består af købsprisen og de omkostninger, der direkte kan henføres til erhvervelsen, fx advokatsalær, tinglysningsafgifter og lignende. Omkostninger til optagelse af lån kan ikke indregnes i ejendommens kostpris, med mindre der er tale om en egenopført ejendom, hvor finansieringsomkostninger vedrørende opførelsesperioden indregnes. Der henvises til afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver* vedrørende opgørelse af kostprisen.

Omkostninger til arbejder på en investeringsejendom skal tillægges ejendommens regnskabsmæssige værdi, når

- de afholdte omkostninger forventes at medføre en forøgelse af investeringsejendommens dagsværdi, og
- omkostningerne kan måles pålideligt.

Såfremt disse betingelser ikke er opfyldt, skal omkostningerne indregnes som driftsomkostninger i resultatopgørelsen.

Ved anvendelse af kostprismodellen vil en skelnen mellem ovenstående få resultateffekt, idet enten afskrivningsgrundlaget eller driftsomkostningerne påvirkes.

Hvis dagsværdimodellen anvendes, vil en sådan skelnen alt andet lige ikke få resultateffekt. Dette skyldes, at når dagsværdien er fastlagt, vil tilgange på kostprisen eller mangel på samme blive modsvaret af en dagsværdiregulering af ejendommen. Effekten i resultatopgørelsen vil derfor alene blive en forskydning i klassifikationen mellem driftsomkostninger og værdireguleringer.

Efter første indregning kan virksomheder vælge at benytte dagsværdimodellen i henholdsvis ÅRL § 38 eller IAS 40 og løbende regulere investeringsejendomme til dagsværdi. Værdireguleringerne indregnes i resultatopgørelsen. En eventuel nettoopskrivning er en fri reserve, der kan anvendes til udlodning af udbytte. Ved brug af dagsværdimodellen skal der ikke foretages afskrivninger på ejendommene.

Det er uden betydning, om virksomheden har investeringsvirksomhed som hovedaktivitet. En produktions- eller handelsvirksomhed, der udlejer en enkelt investeringsejendom, kan således vælge at måle den pågældende ejendom til dagsværdi. Dette forudsætter naturligvis, at definitionen på at klassificere ejendommen som en investeringsejendom er opfyldt.

Ved måling til dagsværdi under ÅRL henviser ÅRL § 38 til, at de overordnede bestemmelser om dagsværdi i ÅRL § 37 finder anvendelse ved måling af investeringsejendomme. Det fremgår imidlertid af lovbemærkningerne til ÅRL § 38, at opgørelse af dagsværdien skal ske i overensstemmelse med de mere detaljerede bestemmelser i IFRS 13. Principperne vedrørende dagsværdi er dermed i al væsentlighed ens under ÅRL og IFRS.

De til ejendommen hørende forpligtelser, fx realkreditlån, skal og kan ikke længere måles til dagsværdi under ÅRL, men skal i stedet måles i henhold til de almindelige regler for finansielle gældsforpligtelser (se afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*).

Ved måling til dagsværdi skal reglerne om opgørelse af dagsværdi i IFRS 13 følges. IAS 40 præciserer, at dagsværdien af investeringsejendomme skal afspejle den aktuelle markedssituation og forholdene på balancedagen. Dette betyder, at ejendommen skal værdiansættes inklusive nuværende lejekontrakter og forventninger til fremtidige lejekontrakter.

IFRS 13 fokuserer på de input, der anvendes til opgørelsen af dagsværdien. Der skal således gøres maksimal brug af observerbare data samt minimal anvendelse af ikke-observerbare data. IFRS 13 foreskriver generelt tre tilgange til opgørelse af dagsværdi:

- Markedstilgang
- Afkastbaseret tilgang
- Omkostningsbaseret tilgang.

Ledelsen skal anvende den eller de valgte værdiansættelsestilgange konsistent for alle investeringsejendomme, der indregnes til dagsværdi. IFRS 13 anbefaler, om muligt, anvendelse af flere tilgange til dagsværdiansættelsen.

Dagsværdien for en investeringsejendom skal baseres på en "stand alone"-værdi. Synergieffekter kan kun inddrages indirekte ved fastsættelse af omkostningsniveauet, idet der tages hensyn til størrelsen af omkostningerne, som den typiske markedsdeltager vil skulle afholde. Er den typiske markedsdeltager en stor aktør, vil det alt andet lige give mulighed for at reducere driftsomkostningerne på grund af synergier mellem den eksisterende portefølje og tilkøbte ejendomme.

Dagsværdien skal opgøres ud fra "highest and best use", dvs. at der skal tages højde for en alternativ anvendelse af ejendommen, såfremt markedet må antages at tage denne alternative anvendelsesmulighed i betragtning ved prisfastsættelsen.

Eksempel: Merværdier ved alternativ anvendelse

En virksomhed ejer et grundareal, som anvendes til industrielt formål, og som fremadrettet, som følge af en vedtaget lokalplansændring, kan anvendes til boligformål.

Løsning

I henhold til IFRS 13 skal man ved dagsværdivurderingen bruge den højeste værdi af følgende:

- Værdien af grunden ved den aktuelle anvendelse (grunden anvendes sammen med andre aktiver, fx fabrik eller andre aktiver og forpligtelser)
- Anvendelse til boligformål.

Ved den alternative anvendelse til boligformål skal fragå omkostninger til fjernelse af fabrik og andre nødvendige omkostninger for at ændre anvendelsen. Dette værdiansættelsesgrundlag er alene relevant, i det omfang markedsdeltagerne i almindelighed vil se denne alternative anvendelsesmulighed som realistisk, ligesom værdiansættelsen skal afspejle, hvad markedsdeltagere i almindelighed vil betale for denne værdi. Den risiko, der er forbundet med at realisere den alternative anvendelse, skal således afspejles i værdiansættelsen.

Endvidere skal der under IFRS oplyses om hvilke aktiver, der ikke udnyttes bedst muligt ("highest and best use"), når der henses til, hvad der er fysisk, juridisk og finansielt muligt.

IFRS 13 indeholder ikke nogen specifik angivelse af værdiansættelsesmodeller, men fokuserer primært på anvendelsen af observerbare data til brug for opgørelsen af dagsværdien. Foreligger der imidlertid ikke salgspriser på et aktivt marked, kan værdiansættelsen dog fortsat inden for rammerne af IFRS 13 foretages ud fra anerkendte værdiansættelsesmodeller på baggrund af tilbagediskonterede pengestrømme. I praksis anvendes ofte cash flow-baserede modeller, der er karakteriseret ved, at de fremtidige pengestrømme ved at besidde en investeringsejendom kapitaliseres ved anvendelse af en diskonteringsfaktor. Diskonteringsfaktoren fastsættes baseret på et markedsbaseret forrentningskrav for den enkelte investeringsejendom.

Ved fastsættelse af de fremtidige pengestrømme foretages et skøn over størrelsen af og tidspunktet for de forventede fremtidige ind- og udbetalinger, herunder skøn over størrelsen og tidspunktet for lejeindbetalinger, genudlejning af ikke-udlejede arealer, afholdelse af reparations- og vedligeholdelsesarbejder samt afholdelse af andre omkostninger forbundet med at besidde investeringsejendomme. I nogle tilfælde vil forskellige værdiansættelsesmetoder nå frem til forskellige dagsværdier af investeringsejendommen. Standarden fastslår, at disse forskelle skal undersøges med henblik på at nå frem til det mest pålidelige skøn over dagsværdien.

For de virksomheder, der har som regnskabspraksis at måle investeringsejendomme til dagsværdi, anbefaler IAS 40, men kræver ikke, at virksomheden benytter ekstern ekspertise til vurderingen. Under IFRS skal det oplyses, i hvilket omfang dagsværdien er baseret på en vurdering fra en uafhængig valuar. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at dette ikke er en værdiansættelsesmetode i sig selv, men blot et bidrag til at fastsætte forudsætningerne for opgørelse af dagsværdien. Valuaren vil normalt også have baseret sig på en værdiansættelsesmodel og fungerer derfor alene som rådgiver for ledelsen ved fastlæggelsen af dagsværdien.

Se afsnit 10.9.3 *Særligt vedrørende ejendomme* (dagsværdimåling) med tilhørende fortolkninger og løsninger for nærmere omtale af metoder for måling til dagsværdi.

I visse tilfælde vil virksomheden ikke være i stand til løbende at måle en investeringsejendom til dagsværdi på en pålidelig måde. En sådan situation opstår ifølge IAS 40 kun, når markedstransaktioner – på et for bygningen tilsvarende marked – er sjældne, og alternative opgørelsesmetoder ikke er mulige. I så fald skal ejendommen under ÅRL måles til kostpris med fradrag af eventuelle nedskrivninger og under IFRS måles i overensstemmelse med IAS 16 (se afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver*). Under IFRS gælder dette dog kun, såfremt investeringsejendommen er ny erhvervet eller for første gang er klassificeret som en investeringsejendom. Hvis virksomheden tidligere har været i stand til at opgøre ejendommens dagsværdi pålideligt, må dette ifølge IAS 40 også anses for muligt fremover.

Problemstilling	Beskrivelse af forholdene	Løsning
Dagsværdien af en ejendom under opførelse kan ikke måles pålideligt	Virksomhed A har påbegyndt opførelsen af en investeringsejendom på en grund, som virksomheden har besiddet med henblik på at opnå en langsigtet gevinst. På grund af væsentlig usikkerhed om det fremtidige driftsafkast kan dagsværdien af bygningen ikke opgøres pålideligt, men dagsværdien af selve grunden kan opgøres pålideligt på baggrund af sammenlignelige handler. Hvordan skal grunden og bygningen måles?	Virksomheden kan vælge mellem følgende muligheder: • Grunden måles til dagsværdi (fx baseret på tilsvarende byggeretspriser i området), og bygningen måles til kostpris indtil det tidspunkt, hvor bygningens dagsværdi kan opgøres pålideligt • Både grunden og bygningen måles til kostpris, indtil dagsværdien af investeringsejendommen som helhed kan opgøres pålideligt. Der er tale om et valg af regnskabspraksis, som skal følges systematisk.

Denne undtagelse til dagsværdimåling af enkelte ejendomme er særlig relevant for investeringsejendomme under opførelse, da det kan være vanskeligt at foretage en pålidelig opgørelse af dagsværdien for en ejendom, der er langt fra at være færdigopført. Dette skyldes dels, at der som oftest ikke vil være et aktivt marked for sammenlignelige handler med ejendomme under opførelse og dels, at der kan være betydelig usikkerhed om ejendommens fremtidige driftsafkast pga. manglende lejekontrakter. Desuden kan der være usikkerhed om færdiggørelsesomkostningerne, hvis der ikke er indgået en fastprisaftale for entreprisen.

Pålideligheden af en opgørelse af dagsværdien vil stige i takt med, at usikkerheden om færdiggørelsesomkostningerne og de fremtidige lejeforhold falder. På det tidspunkt, hvor dagsværdien for en investeringsejendom under opførelse kan måles pålideligt, skal ejendommen reguleres til dagsværdi, hvis virksomheden har valgt denne regnskabspraksis for investeringsejendomme.

Selvom virksomheden er nødsaget til at måle en enkelt investeringsejendom til kostpris, når der ikke kan findes en pålidelig dagsværdi herfor, skal virksomhedens øvrige investeringsejendomme stadigvæk måles til dagsværdi, hvis dette er virksomhedens regnskabspraksis.

4.6.4 Oplysninger og præsentation

4.6.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Reglerne for oplysninger og præsentation, der gælder for øvrige materielle anlægsaktiver, gælder også for investeringsejendomme. Disse bestemmelser er behandlet i afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver*. Det kan dog være nødvendigt at foretage visse justeringer, der tager højde for, at investeringsejendomme behandles anderledes end øvrige materielle anlægsaktiver. Eksempelvis kan det være nødvendigt at ændre eller tilføje en særlig post under hovedgruppen materielle anlægsaktiver i balancen i form af investeringsejendomme.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal udarbejde en anlægsnote over anlægsaktiver, herunder investeringsejendomme.

I resultatopgørelsen vises dagsværdireguleringerne af ejendomme ofte i en særskilt linje, fx i forlængelse af opgørelsen af ejendommens realiserede bruttofortjeneste, men ÅRL indeholder ikke bestemmelser om klassifikationen af dagsværdireguleringer.

Der skal gives oplysninger om de værdiansættelsesmodeller og –teknikker, som er anvendt ved opgørelsen af dagsværdien. Såfremt der er anvendt en DCF-model eller en afkastbaseret model, skal dette fremgå entydigt af anvendt regnskabspraksis. Her skal oplysning om budgetperiode mv. også fremgå.

Der skal desuden oplyses om de centrale forudsætninger, som er anvendt ved beregningen af dagsværdien. Ifølge lobemærkningerne betyder dette, at der skal gives oplysninger om alle de forudsætninger, der er nødvendige for, at en regnskabslæser kan vurdere de dagsværdiberegninger, som virksomheden har foretaget.

Eksempler på centrale forudsætninger er:

- Afkastkrav
- Tomgang
- Forventede ændringer i lejeniveau
- Vedligeholdelsesomkostninger.

Det beror på en konkret vurdering, hvad der for den enkelte ejendom må anses for at være ”centrale forudsætninger”. Det afgørende er, at oplysningerne skal sætte regnskabslæser i stand til at vurdere virksomhedens dagsværdiberegninger.

ÅRL kræver ikke, at de centrale forudsætninger oplyses som absolutte beløbsangivelser. Oplysningskravet kan således opfyldes ved fx at angive stigningstakter, tomgangsprocenter osv., da regnskabslæser herigennem bliver i stand til at forholde sig til realismen af forudsætningerne. Afkastkravet skal dog i sagens natur angives som et absolut tal.

Oplysningerne kan gives samlet for kategorier af ejendomme, hvis forudsætningerne ikke afviger væsentligt inden for de respektive kategorier af ejendomme. En sådan kategorisering af ejendommene vil eksempelvis kunne foretages ud fra type (bolig/kontor/logistik), geografi, længde af lejeaftaler og lignende. Antallet af kategorier vil bero på en konkret vurdering baseret på, hvor ensartede forudsætningerne er for de pågældende ejendomme.

For investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, kan det desuden være relevant – men ikke påkrævet – at give oplysninger om usikkerhed ved målingen og følsomhed over for ændringer i forudsætningerne. Ud over at beskrive typen af investeringsejendomme kan det være relevant at præsentere information om porteføljen, fx som følger:

	Dagsværdi i DKK mio.	Andel af porteføljen	Ændring i værdi ved ændring i afkastkrav på +1%
Med afkastkrav 8%	20	10%	-2,2
Med afkastkrav 7%	100	50%	-12,5
Med afkastkrav 5%	80	40%	-13,3
	200	100%	-28,5

En sådan opdeling viser porteføljens sammensætning i grupper af ejendomme med forskellige afkastkrav, og regnskabsbruger har hermed mulighed for at vurdere effekten af en ændring i afkastkravet for en given type ejendom.

Alternativt kan det være relevant at oplyse fordelingen af de forskellige ejendomstyper, herunder det gennemsnitlige afkastkrav, som er anvendt på de respektive ejendomstyper. Endvidere vil en indikation på følsomhed ved ændring af afkastkravet ofte være relevant for regnskabslæsere. En sådan oversigt kunne se således ud:

	Dagsværdi i DKK mio.	Andel af porteføljen	Gennemsnit- ligt afkastkrav	Ændring i værdi ved ændring i afkastkrav på +1%
Boligejendomme	300	60%	5,0%	-50
Kontorejendomme	100	20%	6,0%	-14
Industri- og logistik- ejendomme	60	12%	10,0%	-6
Grunde	40	8%	-	-
Investerings- ejendomme i alt	500	100%	5,9%	-70

En tilsvarende oversigt kan eksempelvis udarbejdes i forhold til den geografiske beliggenhed af ejendommene.

Høringsforslag til ændringer til ÅRL

ERST har den 14. september 2018 sendt et forslag til en række ændringer til ÅRL i høring. Såfremt ændringerne efterfølgende bliver fremsat og vedtaget i Folketinget, forventes de at træde i kraft den 1. juli 2019 og få virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2020 eller senere.

Ifølge høringsforslaget skal der fremover gives yderligere oplysninger for hver kategori af aktiver, der måles til dagsværdi:

- 1) Dagsværdien ultimo regnskabsåret
- 2) Ændringer af dagsværdien, der er indregnet direkte i resultatopgørelsen
- 3) Ændringer, der er indregnet i dagsværdireserven, jf. § 49, stk. 3, under egenkapitalen
- 4) En oversigt, som viser bevægelser i dagsværdireserven i løbet af regnskabsåret.

Ved ”hver kategori” skal forstås samme kategorisering af ejendomme, som er omtalt ovenfor vedrørende oplysningskravet om centrale forudsætninger.

4.6.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Investerings ejendomme skal i henhold til IAS 1 præsenteres på en særskilt linje i balancen under langfristede aktiver.

PwC's opfattelse

IAS 1 kræver som udgangspunkt ikke, at dagsværdireguleringer præsenteres på en særskilt linje i resultatopgørelsen, medmindre særskilt præsentation er væsentlig for forståelse af virksomhedens resultat. Det er PwC's opfattelse, at dagsværdireguleringer bør præsenteres i en særskilt linje og indgå i virksomhedens driftsresultat, medmindre reguleringerne er ubetydelige.

IAS 40 kræver en række oplysninger, blandt andet:

- Når det er vanskeligt at vurdere, om en given ejendom er en investeringsejendom. Tillige skal de retningslinjer, virksomheden anvender ved klassifikation af ejendomme, beskrives.
- Hvorvidt der ved måling til dagsværdi anvendes en ekstern vurderingsmand.
- Beløb, indregnet i resultatopgørelsen:
 - Lejeindtægter
 - Direkte omkostninger på ejendomme, der har været udlejet i regnskabsperioden
 - Direkte omkostninger på ejendomme, der ikke har været udlejet i regnskabsperioden.

- En anlægsnote, omfattende:
 - Værdien primo
 - Periodens tilgang, fordelt på egenopførte investeringsejendomme, købte investeringsejendomme, forbedringer og investeringsejendomme overtaget ved virksomhedsovertagelser
 - Afgang, herunder overførsel til kategorien aktiver, der besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5
 - Dagsværdireguleringer netto
 - Valutaomregningsdifferencer
 - Overførsler til og fra handelsejendomme og domicilejendomme
 - Værdien ultimo.

I modsætning til ÅRL skal anlægsnoten indeholde sammenligningstal. Endvidere skal der oplyses om:

- Begrænsninger i ejendomsretten mv.
- Kontraktlige forpligtelser til erhvervelse eller opførelse af investeringsejendomme eller til reparations-, vedligeholdelses- eller forbedringsarbejder
- Hvis investeringsejendomme og investeringsejendomme under opførelse måles til kostpris efter reglerne i IAS 16:
 - Anvendt afskrivningsmetode
 - Brugstiden eller afskrivningssatsen
 - Den akkumulerede anskaffelsessum og de akkumulerede afskrivninger
 - En afstemning af den regnskabsmæssige værdi (tilgange, afgang, afskrivninger, nedskrivninger, overførsler mv.)
 - Valutaomregningsdifferencer
 - Oplysning om dagsværdien.

I de særlige situationer, hvor dagsværdien for en investeringsejendom ikke kan findes (gælder også, når det er oplysningskravet ved måling til kostpris, der ikke kan opfyldes), skal der gives følgende oplysninger:

- En beskrivelse af investeringsejendommen
- En forklaring på, hvorfor dagsværdien ikke kan måles pålideligt
- Hvis det er muligt: Intervallet inden for hvilket dagsværdien sandsynligvis vil ligge.

Hvis det er virksomhedens praksis at måle investeringsejendomme til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger, skal dagsværdien oplyses. I tillæg hertil finder oplysningskravene i leasingstandarderne IAS 17/IFRS 16 anvendelse, fx ved udlejning af investeringsejendomme. Der henvises til afsnit 10.7.2.7 *Oplysninger og præsentation (leasing)*.

IFRS 13 kræver en række oplysninger vedrørende investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, bl.a.:

- Metoder og de væsentligste forudsætninger anvendt ved fastlæggelse af dagsværdien af investeringsejendomme, herunder angivelse af, om dagsværdierne primært er baseret på sammenlignelige markedstransaktioner eller i højere grad på basis af andre faktorer
- Information om aktiver til dagsværdi, som ikke anvendes til ”highest and best use”

- Information om, hvilket niveau i dagsværdihierarkiet investeringsejendommene indgår i (Niveau 1, 2 og 3)
 - Niveau 1-input – Værdiansættelse baseret på noterede priser i et aktivt marked, hvor prisen anvendes direkte – ikke relevant for ejendomme
 - Niveau 2-input – Værdiansættelse baseret på observerbare priser i et aktivt marked, hvor prisen er direkte eller indirekte observerbar – relevant for ejendomme
 - Niveau 3-input – Værdiansættelse baseret på ikke-observerbare input, hvor input er baseret på antagelser, som en normal markedsdeltager vil gøre sig i forbindelse med værdiansættelse af aktivet – relevant for ejendomme
- Proces for opgørelse af niveau 3-dagsværdimålinger.

For ejendomme baseret på niveau 3-input skal der gives en verbal redegørelse for dagsværdiens følsomhed over for ændringer i ikke-observerbare input, hvis sådanne ændringer kan resultere i markante ændringer i dagsværdien. Hvis der er indbydes sammenhæng mellem flere input til dagsværdiberegningen, skal redegørelsen omfatte en beskrivelse af disse sammenhænge, og hvorledes de kan forstærke eller udligne effekten af ændringer i de pågældende input.

Det kan være relevant at supplere redegørelsen for følsomhed med talopstillinger. Se eksempler herpå ovenfor under afsnit 4.6.4.1 *Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL*.

Hvis dagsværdien alene oplyses, men ejendommene måles efter kostprisprincippet, skal der gives enkelte oplysninger, bl.a. angivelse af niveau i dagsværdihierarkiet.

4.7 Kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer

Kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer behandles i ÅRL §§ 36, 37, 41, 43 a, 58, 58 c og 97 a samt IAS 27, IAS 28, IFRS 11 og IFRS 12.

IAS 27 regulerer den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer i modervirksomhedsregnskabet. Derimod findes definitionerne på dattervirksomheder, associerede virksomheder og joint ventures i henholdsvis IFRS 10, IAS 28 og IFRS 11, ligesom disse foreskriver den regnskabsmæssige behandling i koncernregnskabet. IFRS 11 angiver den regnskabsmæssige behandling af joint operations i såvel moderselskabsregnskabet som koncernregnskabet.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Dette afsnit omhandler alene modervirksomhedens regnskabsmæssige behandling af kapitalandele. Den regnskabsmæssige behandling i koncernregnskabet fremgår særskilt af afsnit 9 *Koncernregnskab*. De omtalte bestemmelser gælder ligeledes for virksomheder, der ikke er koncerner, men som har investeringer i associerede virksomheder og/eller fælleskontrollerede virksomheder.

For en behandling af andre finansielle aktiver henvises til afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*.

4.7.1 Definition

Dette skema er en oversigt over de enkelte typer af kapitalandele og deres karakteristika.

For moderselskabet	Datter-virksomheder	Associerede virksomheder	Fællesledede arrangementer ¹
Definition (se uddybende kommentarer nedenfor)	En virksomhed, der er underlagt en modervirksomheds (ÅRL)/investors (IFRS) bestemmende indflydelse	En virksomhed, som ikke er en dattervirksomhed, men i hvilken en anden virksomhed og dennes dattervirksomheder udøver betydelig indflydelse på virksomhedens driftsmæssige og finansielle ledelse (ÅRL) En virksomhed, som er underlagt investors betydelige indflydelse (IFRS)	En virksomhed, som virksomheden leder sammen med en eller flere andre virksomheder
Grad af indflydelse	Bestemmende Indflydelse	Betydelig indflydelse	Fælleskontrolleret
Stemmeandel (vejledende grænse)	Mere end 50%	Mellem 20-50%	Ingen bestemt ejerandel

1) Begrebet joint arrangement dækker under IFRS over joint ventures og joint operations. Under ÅRL indgår begrebet kun i koncernregnskabsreglerne.

Nedenstående følger selve definitionerne.

Dattervirksomhed

En dattervirksomhed defineres i ÅRL som *en virksomhed, der er underlagt bestemmende indflydelse af en modervirksomhed*.

Bestemmende indflydelse er beføjelsen til at styre en dattervirksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger. En sådan indflydelse foreligger, når modervirksomheden direkte eller indirekte gennem en dattervirksomhed ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i en anden virksomhed, medmindre det i særlige tilfælde klart kan påvises, at et sådant ejerforhold ikke udgør bestemmende indflydelse.

- Ejer en modervirksomhed ikke mere end halvdelen af stemmerettighederne i en virksomhed, foreligger der bestemmende indflydelse, hvis modervirksomheden har:
 - råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer.
 - beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i en virksomhed i henhold til en vedtægt eller aftale.
 - beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse i virksomheden.
 - råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over virksomheden.

IFRS 10 opridser tre forhold, som skal være til stede, for at der er tale om kontrol og dermed et moder-/datterselskabsforhold:

1. Investor har *bestemmende indflydelse* over virksomheden. Dvs., at investor har mulighed for at styre de aktiviteter, som har størst indvirkning på de økonomiske resultater i virksomheden.
2. Eksponering over for eller ret til et variabelt afkast hidrørende fra investors involvering i virksomheden. Dette betyder, at investors afkast i et ikke ubetydeligt omfang kan variere som følge af virksomhedens finansielle præstationer.
3. Muligheden for direkte at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke størrelsen af investors afkast.

Der er små sproglige differencer mellem ÅRL og IFRS's definition, som i de fleste tilfælde er uden betydning. Der vil dog være grænsetilfælde, som visse strukturerede enheder og potentielle stemmerettigheder, hvor der kan være forskel.

Særligt om potentielle stemmerettigheder

Eksistensen og virkningen af potentielle stemmerettigheder, herunder tegningsretter og køboptioner af kapitalandele, som aktuelt kan udnyttes eller konverteres, skal under ÅRL tages i betragtning ved vurderingen af, om en virksomhed har beføjelse til at styre en anden virksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger. Læs mere om potentielle stemmerettigheder under ÅRL i afsnit 9.1.1 *Koncernregnskabspligten*.

For at der skal tages hensyn til potentielle stemmerettigheder under IFRS, skal der være tale om en substantiel ret, dvs. der skal være en betydelig økonomisk gevinst ved udnyttelse af den potentielle stemmerettighed. Læs mere om potentielle stemmerettigheder under IFRS i afsnit 9.2.2 *Konsolideringsomfang*.

Associeret virksomhed

En associeret virksomhed defineres under ÅRL som en virksomhed, der ikke er en dattervirksomhed, men i hvilken en anden virksomhed og dennes dattervirksomheder udøver betydelig indflydelse på virksomhedens driftsmæssige og finansielle ledelse.

Definition svarer til IFRS' definition på en associeret virksomhed: *En virksomhed, som investor kan udøve betydelig indflydelse over.* Dette forstås som muligheden for at deltage i de økonomiske og driftsmæssige beslutninger med henblik på at opnå økonomiske fordele herfra.

En virksomhed formodes at udøve betydelig indflydelse, hvis virksomheden og dens dattervirksomheder tilsammen besidder 20 % eller mere af stemmerettighederne.

Fællesledede arrangementer

Fællesledede arrangementer er ikke direkte defineret i ÅRL.

Under IFRS er fællesledede arrangementer opdelt i fællesleddede aktiviteter (joint operations) og fællesledede virksomheder (joint ventures).

Fællesledede arrangementer (joint arrangements) er et kontraktligt samarbejde, hvorved to eller flere parter i fællesskab har kontrol over en aktivitet eller en virksomhed. Der henvises til de tre betingelser under dattervirksomheder for definition af kontrol. Fælleskontrol kan implicit foreligge, når to parter hver besidder 50 % af stemmerettighederne, og alle beslutninger tages ved sædvanligt flertal. Beslutninger kan kun tages, når parterne er enige.

Klassifikationen af et fællesledet arrangement afhænger af, hvorvidt parterne har direkte adgang til aktiverne i arrangementet og er forpligtede i forhold til den gæld, der er i arrangementet, eller om de blot har adgang til nettoaktiverne og nettoresultatet af arrangementet. Fællesledede virksomheder giver parterne adgang til nettoaktiverne, mens fællesledede aktiviteter giver parterne adgang til de enkelte aktiver og forpligtelser. Arrangementer, der ikke er struktureret som en separat juridisk enhed anses pr. definition for at være et fællesledet aktivitet.

4.7.2 Indregning

For kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer gælder de generelle krav om indregning. Det vil sige, at kapitalandelene skal indregnes i balancen, når:

- det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, og
- værdien af andelene kan måles pålideligt.

Dette er normalt sammenfaldende med overtagelsesdagen.

4.7.3 Måling

Ved første indregning måles kapitalandele til kostpris. Kostprisen skal indeholde alle omkostninger, der er foranlediget af anskaffelsen, fx udgifter til rådgivere. Det er ikke tilladt at indregne interne omkostninger, løn til medarbejdere mv., der har medvirket i købsprocessen.

Efterfølgende måles kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder eller fællesledede virksomheder efter én af følgende metoder:

- kostpris,
- indre værdi
- dagsværdi.

Valget gælder for samtlige kapitalandele i den konkrete kategori, dvs. henholdsvis dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede virksomheder. Modervirksomheden kan dog frit vælge at indregne fx kapitalandele i datterselskaber til kostpris og associerede virksomheder til indre værdi. Under IFRS er kategorier dog ikke begrænset til enten alle dattervirksomheder eller alle associerede virksomheder, men man kan i stedet designere enkelte kapitalandele i en kategori til en anden måling.

Den efterfølgende måling af fællesledede aktiviteter (joint operations) følger særskilt nedenfor.

4.7.3.1 Kostpris

Kapitalandele kan vælges målt til den historiske kostpris med fradrag af nedskrivninger.

Konsekvenserne af, at modervirksomheden efter første indregning vælger at måle sine kapitalandele til kostpris, er:

- ingen kontinuerlig værdiregulering af kapitalandelene. De fastholdes til oprindelig kostpris, medmindre kapitalandelene har været udsat for værdifald
- at modervirksomheden som udgangspunkt skal indregne modtaget udbytte fra dattervirksomheder og associerede virksomheder i resultatopgørelsen. Udbyttet indregnes på det tidspunkt, hvor det deklareres i dattervirksomheden henholdsvis den associerede virksomhed.

Udbytte – særligt under ÅRL

Udloddet udbytte fra dattervirksomheden til modervirksomheden indregnes som udgangspunkt kun i resultatopgørelsen hos modervirksomheden, hvis udlodningen hidrører fra indtjening, der er opnået, efter at modervirksomheden købte dattervirksomheden. Er dette ikke tilfældet, reduceres kostprisen på dattervirksomheden med den del af udbyttet, der stammer fra indtjening, før modervirksomheden købte dattervirksomheden. Det skyldes, at udlodningen reelt er udtryk for hel eller delvis tilbagebetaling af investeringen. ERST tillader dog også anvendelse af IFRS-modellen, se nedenstående afsnit.

Det har stor betydning, om det modtagne udbytte kan indtægtsføres hos modervirksomheden, eller om det i stedet skal reducere kostprisen på investeringen. I førstnævnte tilfælde forøges de frie reserver i modervirksomheden, mens de forbliver uændrede, hvis kostprisen blot reduceres.

Udbytte – særligt under IFRS

Udbytte fra en dattervirksomhed, en associeret virksomhed eller et joint venture, der måles til kostpris, indregnes som en indtægt på deklarerings tidspunktet. Udbytte, der overstiger investors akkumulerede resultatandel i virksomheden, udgør ikke en reduktion af kostprisen. Overstiger udbyttet årets indtjening, skal der foretages nedskrivningstest efter IAS 36. Det samme gælder, hvis den bogførte værdi af nettoaktiverne i den pågældende virksomhed efter udbytteudlodningen er lavere i koncernregnskabet end den bogførte værdi af kapitalandelen.

Eksempel: Indregning af udbytter ved virksomhedskøb i året

Virksomhed A køber virksomhed B den 1. juli 20x1. Virksomhed B har underliggende dattervirksomheder, som i august 20x1 har udloddet DKK 10 mio. til virksomhed B som ekstraordinært udbytte. Det antages, at virksomhed B kan indtægtsføre hele beløbet, idet dette vedrører perioden, efter virksomhed B har købt de underliggende virksomheder. Virksomhed B udlodder de DKK 10 mio. videre til virksomhed A i september 20x1 via et ekstraordinært udbytte.

Virksomhed B-koncernen har tjent DKK 1 mio. i perioden efter købet den 1. juli 20x1 og frem til udlodningen i september 20x1.

Hvor meget kan virksomhed A indtægtsføre? Må der kun indtægtsføres DKK 1 mio. svarende til virksomhed B-koncernens indtjening efter virksomhed A's overtagelse, eller kan hele udbyttet indtægtsføres, idet det er muligt at indtægtsføre dette fuldt ud hos virksomhed B?

Løsning

Under IFRS skal udbyttet indtægtsføres, men da udbyttet overstiger årets indtjening, skal der foretages en nedskrivningstest af kapitalandelen.

Denne løsning kan også anvendes under ÅRL, da der påviseligt er kommet en indtægt i den virksomhed – virksomhed B – som virksomhed A har købt, og denne indtægt er opstået efter købet. Alternativt kan indregnes DKK 1 mio. af udlodningen som indtægt, mens kostprisen på kapitalandelen reduceres med de resterende DKK 9 mio. af udlodningen svarende til indtjeningen i ejerperioden.

4.7.3.2 Indre værdis metode

Ved anvendelse af indre værdis metode indregnes en forholdsmæssig del af kapitalandelens nettoaktiver, reguleret for købsprisallokeringsreguleringer (goodwill mv.) og urealiserede interne avancer.

Ved beregning af den indre værdi finder de fleste materielle bestemmelser vedrørende udarbejdelse af koncernregnskab tilsvarende anvendelse. Det indebærer, at:

- regnskaber fra dattervirksomheder og associerede virksomheder, der ligger til grund for beregningen af indre værdi, skal opgøres efter de samme metoder, som anvendes af investor
- reglerne om virksomhedsovertagelser finder tilsvarende anvendelse på opgørelse af indgangsværdierne og dermed også goodwill
- koncerninterne gevinster og tab skal elimineres forholdsmæssigt ud fra ejerandelen
- det regnskab, der ligger til grund for indregningen, må ikke have en balancedag, der ligger mere end tre måneder forud for eller efter modervirksomhedens balancedag
- ved opgørelse af den indre værdi kan en associeret virksomheds seneste årsrapport benyttes, uanset om balancedagen ligger mere end tre måneder forud for balancedagen i modervirksomheden.

Ved anvendelse af indre værdis metode op- og nedskrives værdien af kapitalandelene med den forholdsmæssige andel af dattervirksomhederne og de associerede virksomheders resultat efter skat. Dette beløb indgår samtidig i resultatopgørelsen. Endvidere reguleres værdien af kapitalandelene med bevægelser i den regnskabsmæssige indre værdi, der ikke indgår i deres resultat. Det resultat, der skal anvendes ved op- og nedskrivningen, er resultatet efter eventuelle elimineringer af koncerninterne avancer og tab på immaterielle anlægsaktiver og materielle aktiver og varebeholdninger samt eventuel afskrivning på koncerngoodwill og merværdier knyttet til kapitalandelene. Modtages der udbytte i året fra en dattervirksomhed, en associeret- eller fællesledet virksomhed skal dette ligeledes fragå den regnskabsmæssige værdi af kapitalandele.

Eksempel: Virksomhedskøb af dattervirksomhed til indre værdi

Virksomhed M har pr. 1. januar 20x1 købt 100 % af D1. Kostprisen er TDKK 1.000.

Den tilkøbte dattervirksomhed D1 har bogførte nettoaktiver for TDKK 500.

I forbindelse med virksomhedsovertagelsen er udarbejdet en købsprisallokering, der viser, at nettoaktiverne i datterselskabet har en samlet dagsværdi på TDKK 800. Der er således betalt en merpris på TDKK 200.

Dattervirksomheden indregnes til indre værdi. Skal M tage højde for merværdierne, som er konstateret i forbindelse med købet?

Løsning

Ja, M skal tage højde for forskellen mellem bogført værdi og dagsværdi, TDKK 300 samt merværdien på TDKK 200.

M skal derfor indregne D1's resultat efter skat i 20x7 korrigeret for afskrivninger på goodwill (merbetalingen på TDKK 200) og de merværdier på TDKK 300, som er opstået i forbindelse med virksomhedsovertagelsen.

Det betyder fx, at hvis et materielt anlæg er omvurderet i forbindelse med virksomhedsovertagelsen, skal der korrigeres for eventuelle mer- eller mindrefskrivninger i overensstemmelse med virksomhedens regnskabspraksis. Korrektionen sker direkte i posten "Indtægter af kapitalandele i tilknyttede virksomheder".

Det skal bemærkes, at merbetalingen på TDKK 200 ikke indgår som goodwill i M's regnskab, eftersom det ligger som en del af kostprisen på kapitalandelene i D1.

Fuld eliminering af datterselskaber – særligt under ÅRL

For datterselskaber, der indregnes til indre værdi under ÅRL, skal der ske fuld eliminering af interne fortjener og tab, selvom ejerandelen kan være mindre end 100 %. Dette skyldes, at reglerne om indre værdi i ÅRL er en konsolideringsmetode, der derfor følger koncernreglerne, hvor datterselskaber indregnet til indre værdi elimineres fuldt, mens associerede virksomheder indregnet til indre værdi elimineres forholdsmæssigt.

Eksempel: Et delejet datterselskab sælger varer til moderselskabet – særligt under ÅRL

Virksomhed M har et 80 %-ejet datterselskab D1, som indregnes til indre værdi.

M sælger en række råvarer til D1. I forbindelse med salget realiseres en avance på TDKK 50. Hvorledes skal den interne avance elimineres?

Løsning

Eftersom datterselskabet D1 måles til indre værdi, finder koncernregnskabsreglerne anvendelse. Det betyder, at interne avancer skal elimineres fuldt ud.

Posten "Indtægter af kapitalandele i tilknyttede virksomheder" reduceres derfor med den konstaterede avance på TDKK 50, som modposteres direkte i aktivposten "Kapitalandele i tilknyttede virksomheder".

Ovenstående er forskelligt fra IFRS, der kræver eliminering af en forholdsmæssig avance.

Eksempel: Overgang fra associeret virksomhed til andre kapitalandele – særligt under ÅRL

En virksomhed ejer kapitalandele i en associeret virksomhed, som måles til indre værdi efter ÅRL § 43 a. Nu ændres virksomhedens ejerandel, eftersom en af de øvrige aktionærer i virksomheden øger sine ejerandele. Den regnskabsafleggende virksomheds ejerandel reduceres derfor, så der ikke længere er tale om en associeret virksomhed. Med hvilken værdi skal indregning foretages, når der ikke længere er tale om en associeret virksomhed?

Løsning

Aktiebesiddelser i virksomheder, som hverken er dattervirksomheder eller associerede virksomheder, indregnes som udgangspunkt til dagsværdi. Er der tale om porteføljekapitalandele, der ikke handles på et aktivt marked, kan de i stedet måles til kostpris. Der er tale om en ændring i regnskabspraksis, hvorfor der skal foretages tilpasning af sammenligningstal, hvis virksomheden vælger af måle kapitalandelene til kostpris. Kan en pålidelig dagsværdi ikke estimeres, anvendes kostprisen.

Når der ikke længere er tale om en associeret virksomhed, anvendes den hidtidige indre værdi som kostpris ved denne første indregning som andre kapitalandele. Overgang fra indre værdi til dagsværdi eller kostpris fører derfor ikke i sig selv til en regulering af kapitalandelenes værdi på tidspunktet for overgangen.

I de tilfælde, hvor kapitalandelene indregnes til dagsværdi, skal det i umiddelbar forlængelse af, at den indre værdi er blevet aktiernes nye kostpris, foretages en dagsværdiregulering efter § 37. Denne regulering skal foretages efter de sædvanlige regler, dvs. via resultatopgørelsen som en værdiregulering af finansielle aktiver efter § 37, og den del af indre værdis reserve, der kan henføres til den pågældende kapitalandel opløses i forbindelse med overgangen.

Eksempel: Salg af varer til associeret virksomhed

Virksomhed M har en 20 %-ejet associeret virksomhed A1, som indregnes til indre værdi.

M sælger en række råvarer til A1. I forbindelse med salget realiseres en avance på TDKK 50.

Hvordan skal avancen behandles i M's selskabsregnskab?

Løsning

I M's selskabsregnskab skal avancen elimineres forholdsmæssigt. Der foretages således ikke fuld eliminering af avancen, hvis der er samhandel med en associeret virksomhed.

Det betyder, at avancen på $20\% \times 50 = \text{TDKK } 10$ elimineres direkte i posten "Indtægter fra kapitalandele i associerede virksomheder". Modposten er "Kapitalandele i associerede virksomheder".

Binding på egenkapitalen – særligt under ÅRL

Et beløb svarende til regnskabsårets nettoopskrivning skal indregnes i posten ”Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode” under egenkapitalen. Nettonedskrivninger skal fragå heri, så længe værdien af reserven er positiv. Reserven må ikke blive negativ. Et eventuelt overskydende beløb, der ikke kan indeholdes i reserven, skal indregnes i de frie reserver, som dermed reduceres.

Reserven kan elimineres med virksomhedens eller andre kapitalandele underskud, men kan i øvrigt ikke formindskes på anden måde end i det omfang, de opskrevne kapitalandele realiseres, ved udbytteudlodning fra den associerede virksomhed/dattervirksomheden eller opskrivningen tilbageføres på grund af et ændret regnskabsmæssigt skøn.

Eksempel: Negative resultater i en dattervirksomhed, som måles til indre værdi

Virksomhed M ejer 100 % af virksomhed D1, som indregnes efter indre værdis metode.

Virksomhed D1 realiserer negative resultater, hvorfor indre værdis reserve bliver negativ. Hvordan skal det vises i M's regnskab?

M har et stort tilgodehavende hos D1. Skal den negative nettoreserve modregnes i M's tilgodehavende?

Løsning

Indre værdis reserve er en nettoreserve og kan dermed ikke indgå med en negativ værdi under egenkapitalen.

Det betyder, at reserven indgår til DKK 0. Det er dog nødvendigt, at der holdes styr på størrelsen af den negative reserve, eftersom der først foretages binding, når reserven igen er positiv. Det følger direkte af, at der er tale om en nettoreserve.

En negativ reserve må ikke direkte modregnes i M's tilgodehavender hos D1. Tilgodehavendet skal derimod nedskrivningstestes, hvis der er indikationer på værdiforringelse.

Har M imidlertid stillet garanti for at dække alle realiserede underskud i D1, skal der indregnes en hensættelse på denne garanti, hvis den forventes aktualiseret. Det vil i praksis ofte betyde, at det negative resultat indregnes i M, og de negative kapitalandele indregnes som en hensat forpligtelse.

Eksempel: Frasalg af dattervirksomhed, som måles til indre værdi

Virksomhed M ejer 100 % af virksomhed D1, D2 og D3, som indregnes til indre værdi.

M har i 20x1 frasolgt D1. Hvilken effekt har det på reserven for indre værdi?

Løsning

Indre værdis reserve er en nettoreserve. Derfor afhænger det af, hvorvidt D1 har bidraget med akkumulerede over- eller underskud.

Har D1 samlet bidraget til en negativ påvirkning af nettoreserven, skal reserven ikke genetableres.

Har D1 derimod bidraget positivt til nettoreserven, skal reserven reduceres med den del, som kan henføres til den solgte virksomhed. Fx: D1, D2 og D3 har samlet bidraget med følgende beløb til indre værdis reserve:

- D1 -50
- D2 + 125
- D3 + 75.

Indre værdis reserve er således 150. Ved frasalg af D1 vil reserven forsat være 150, eftersom der ikke sker genetablering af reserven.

Hvis D2 derimod sælges vil reserven udgøre 25. Ved salg af D3 udgør reserven herefter 75.

4.7.3.3 Dagsværdi

Opskrivninger – særligt under ÅRL

Modervirksomheden kan som et regnskabspraksisvalg vælge at opskrive kapitalandele efter de almindelige opskrivningsbestemmelser i § 41. Metoden fremgår af dette skema:

Moderselskabet	
Dagsværdien stiger (opskrivning)	Direkte på egenkapitalen efter fradrag af eventuel udskudt skat herpå.
Dagsværdien falder (nedskrivning)	Tilbageførsel af tidligere opskrivning direkte på egenkapitalen. Hvis en nedskrivning er større end tidligere foretagne opskrivninger, føres det overskydende beløb direkte i resultatopgørelsen.
Krav om binding på egenkapitalen som særskilt reserve	Ja – reserve for opskrivning af anlægsaktiver jf. § 41.
Måling af finansielle forpligtelser, der finansierer investeringen	Måles efter de almindelige regler.

Dagsværdireguleringer – særligt under IFRS

Ved måling til dagsværdi finder de almindelige bestemmelser i IFRS 9 anvendelse. Det betyder, at dagsværdireguleringer som hovedregel skal indregnes i resultatopgørelsen (klassifikation som ”dagsværdi over resultatopgørelsen”). Alternativt kan kapitalandelene ved første indregning klassificeres som dagsværdi over anden totalindkomst. Dette valg er uigenkaldeligt. Bemærk i øvrigt, at efter IFRS 10 kan investeringsvirksomheder undlade koncernregnskabet. Se mere herom under afsnit 9 *Koncernregnskab*. IAS 36 om nedskrivning af anlægsaktiver finder også anvendelse for kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der måles til kostpris. Der henvises til afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver* (*”impairment test”*) samt nedenstående afsnit.

For overvejelser om opgørelse af dagsværdi henvises til afsnit 10.9 *Dagsværdimåling*.

4.7.3.4 Fællesledede aktiviteter (joint ventures)

En deltager i en fællesledet aktivitet skal indregne sin andel af aktiver og forpligtelser henholdsvis indtægter og omkostninger fra aktiviteten. Det svarer i al væsentlighed til en pro rata-konsolidering i selskabsregnskabet.

Fælleskontrollerede virksomheder, der opfylder definitionen på en joint operation i overensstemmelse med IFRS 11, kan indregnes ved pro rata-konsolidering. Hvis en virksomhed vælger at anvende pro rata-konsolidering, skal virksomheden måle posterne i den fælleskontrollerede virksomhed efter sin egen regnskabspraksis. Det anføres i bemærkningerne til lovforslaget, at det er væsentligt, at aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger i den fælleskontrollerede virksomhed indregnes og måles i forhold til den rapporterende virksomheds regnskabspraksis, således som det også gælder ved almindelig konsolidering i et koncernregnskab. Er dette i væsentligt omfang ikke muligt, må pro rata-konsolidering, ifølge bemærkningerne til lovforslaget, ikke benyttes.

4.7.3.5 Nedskrivning

En eventuel nedskrivning skal ikke henføres til en beregningsmæssig goodwill. Det betyder, at en nedskrivning senere kan tilbageføres. Det er modsat, hvad der gælder for goodwill i koncernregnskabet. Tab i den virksomhed, der er investeret i, er en klar indikator på, at også eventuelle lån til virksomheden er udsat for værdiforringelse. En sådan værdiforringelse behandles og klassificeres efter reglerne i IFRS 9. Hvis kapitalandelene opfylder betingelserne for at være langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg efter IFRS 5, klassificeres de som sådanne i balancen og måles til den laveste værdi af bogført værdi og dagsværdi med fradrag af estimerede salgsomkostninger. Kapitalandele, der måles til dagsværdi, skal dog fortsat måles til dagsværdi efter de almindelige regler herom og ikke efter de særlige regler i IFRS 5. Der henvises til afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt til salg*.

Andele i fælleskontrollerede aktiviteter og aktiver indregnes på samme måde som i koncernregnskabet, dvs. i forhold til investors interesse heri.

4.7.3.6 Omstrukturering

IAS 27 har specifikke regler omkring omstruktureringer, hvor en modervirksomhed etablerer en ny overliggende modervirksomhed. Såfremt omstruktureringen i øvrigt ikke medfører ændringer i værdierne i koncernen, og ejerstrukturen forbliver uændret, skal den nye modervirksomhed indregne kapitalandelen i den "gamle" modervirksomhed til den regnskabsmæssige værdi af dette selskabs nettoaktiver på tidspunktet for omstruktureringen.

4.7.4 Præsentation og oplysninger

4.7.4.1 Præsentation og oplysninger – gælder kun under ÅRL

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal indeholde en beskrivelse af, hvilke metoder og grundlag der benyttes til at foretage op- og nedskrivninger på kapitalandele.

Klassifikation af indtægter fra kapitalandele

Kapitalandelen er indregnet til kostpris	Indtægter i form af udbytte fra kapitalandelene i dattervirksomheder og associerede virksomheder skal indregnes som to særskilte poster i resultatopgørelsen. Eventuelle nedskrivninger klassificeres som en særskilt post i resultatopgørelsen benævnt "Nedskrivning af finansielle aktiver". Ved afhændelse af kapitalandelene vil et tab eller en gevinst almindeligvis klassificeres som indtægter fra kapitalandele i tilknyttede eller associerede virksomheder. I koncernregnskabet vil et eventuelt tab eller en gevinst normalt indregnes under andre driftsindtægter eller andre driftsomkostninger, jf. afsnit 9 <i>Koncernregnskab</i>.
Kapitalandelen er indregnet til indre værdi	Resultatandele fra dattervirksomheder henholdsvis associerede virksomheder skal klassificeres som to særskilte poster i resultatopgørelsen, henholdsvis "Indtægter af kapitalandele i tilknyttede virksomheder" og "Indtægter af kapitalandele i associerede virksomheder". Ved afhændelse af kapitalandelene vil et tab eller en gevinst almindeligvis klassificeres som indtægter fra kapitalandele i tilknyttede eller associerede virksomheder.

Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder klassificeres som udgangspunkt som anlægsaktiver. ÅRL har dog forudsat, at kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder også kan være omsætningsaktiver. Dette er relevant, når kapitalandele er erhvervet udelukkende med henblik på videresalg.

I henhold til ÅRL skal kapitalinteresser i tilknyttede virksomheder præsenteres som en særskilt post i balancen. Tilknyttede virksomheder omfatter ud over dattervirksomheder også kapitalandele i modervirksomheder og søstervirksomheder.

Kapitalandele i associerede virksomheder skal ligeledes præsenteres som en særskilt post i balancen.

Virksomheder i regnskabsklasse C skal oplyse om navn, hjemsted og retsform (fx ApS eller A/S) for hver dattervirksomhed og associeret virksomhed og for hvert interessent- eller kommanditselskab, i hvilken virksomheden er interessent eller komplementar. Oplysningerne kan udelades, såfremt de kan volde betydelig skade for virksomheden, eksempelvis af konkurrencemæssige hensyn. Udeladelsen af disse oplysninger skal nævnes i noten.

For hver dattervirksomhed og associeret virksomhed suppleres oplysningerne endvidere med ejerandel samt egenkapital og resultat i henhold til sidste godkendte årsrapport. Oplysningerne om egenkapital og resultat kan udelades, såfremt datter- eller associerede virksomheder:

- ikke har pligt til at aflægge årsrapport, og virksomheden ejer mindre end 50 % af egenkapitalen,
- indgår ved konsolidering i virksomhedens koncernregnskab, eller
- er indregnet ved brug af indre værdis metode.

Det betyder fx, at mellemholdingselskaber, der ikke udarbejder koncernregnskab og måler deres kapitalandele til kostpris, ikke kan undlade oplysninger om egenkapital og resultat af virksomhedens datterselskaber og associerede virksomheder.

Virksomheder, der aflægger årsregnskab efter klasse C og D, skal medtage en anlægsnote med oplysning om kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder samt interessent- og kommanditselskaber.

Oplysningskravene fremgår af nedenstående oversigt:

Krav om oplysning for kapitalandelene i datter- og associerede virksomheder?	Regnskabsklasse B	Regnskabsklasse C og D
Særskilt post i balancen for kapitalandelene?	Ja	Ja
Navn, hjemsted og retsform	Nej	Ja
Ejerandel, egenkapital og resultat	Nej	Ja
Anlægsnote om kapitalandelene	Nej	Ja

4.7.4.2 Præsentation og oplysninger – gælder kun under IFRS

Ifølge IAS 1 er kapitalandele i datter- og associerede virksomheder som udgangspunkt langfristede aktiver. Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der besiddes med henblik på salg, skal dog præsenteres som separate kortfristede aktiver i balancen. Gevinst/tab ved værdiregulering/salg skal vises som en særskilt post i resultatopgørelsen.

IFRS 12 kræver følgende oplysninger i modervirksomhedens årsregnskab for såvel datter- som associerede virksomheder:

- Anvendt regnskabspraksis i form af anvendt metode til måling af kapitalandelene
- Oversigt over væsentlige investeringer i datter- og associerede virksomheder, herunder:
 - navn
 - hjemsted
 - ejerandel og stemmeandel (hvis forskellig fra ejerandel).

Herudover skal man være opmærksom på oplysningskravene om transaktioner med nærtstående parter i henhold til IAS 24, hvor transaktioner med datter- og associerede selskaber kan være relevant. Der henvises til afsnit 10.5 *Nærtstående parter*.

4.8 Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")

Nedskrivning af anlægsaktiver er behandlet i ÅRL §§ 29, 42, 49, 53, 67 a, 88 og 88b samt IAS 36.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test"). Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

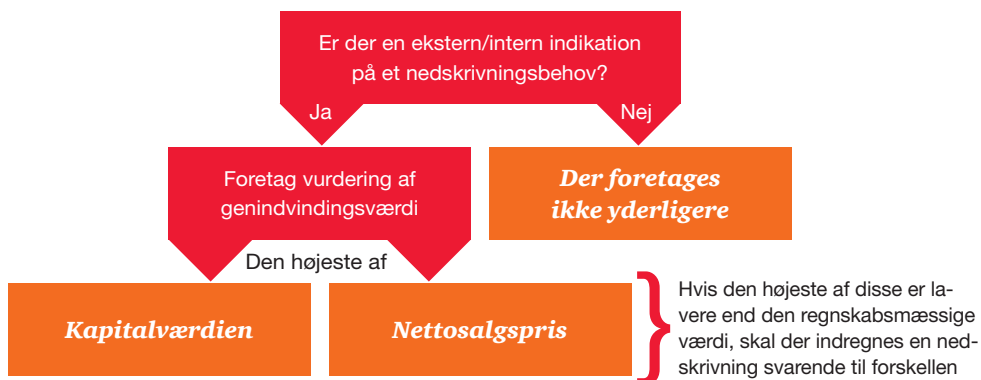
De overordnede bestemmelser i IAS 36 svarer til ÅRL. IAS 36 er dog langt mere detaljeret og mere restriktiv for så vidt angår goodwill. ÅRL indeholder ingen detailbestemmelser om gennemførelse af nedskrivningstests. Reglerne udfyldes derfor af de detaljerede bestemmelser i IAS 36.

4.8.1 Nedskrivning af anlægsaktiver til genindvindingsværdi

Et anlægsaktiv, der ikke måles til dagsværdi, skal nedskrives til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi, aktivet står opført til. Det er ikke i sig selv nødvendigt, at værdifaldet skal anses som vedvarende. Det ligger dog implicit i bestemmelserne, eftersom grundlaget for nedskrivningen sædvanligvis er kapitalværdien.

Genindvindingsværdien for et aktiv er den højeste værdi af kapitalværdien og salgsværdien med fradrag af omkostninger ved et salg.

Det kan illustreres således:

4.8.2 Aktiver omfattet af kravet om udarbejdelse af en nedskrivningstest

IAS 36 skelner mellem to aktivgrupper i relation til kravet om udarbejdelse af en nedskrivningstest.

Krav til nedskrivningstest	IFRS	ÅRL
Krav om gennemførelse af en årlig nedskrivningstest, uanset om der er indikationer på nedskrivninger	• Goodwill • Immaterielle aktiver med ubestemmelig brugstid • Immaterielle aktiver, der ikke er færdige til brug (udviklingsprojekter).	• Ingen
Krav om årlig vurdering af, om der er indikationer på nedskrivning eller behov for tilbageførsel af en tidligere nedskrivning	• Alle øvrige poster under "Immaterielle anlægsaktiver" • Poster under "Materielle anlægsaktiver", der ikke måles til dagsværdi • Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der måles til kostpris eller indre værdi.	• Alle poster under "Immaterielle anlægsaktiver", inklusive goodwill • Poster under "Materielle anlægsaktiver", der ikke måles til dagsværdi • Finansielle anlægsaktiver, som måles til amortiseret kostpris • Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der måles til kostpris eller indre værdi.

Eksempel: Fremmed valuta

En virksomhed har DKK som både funktionel og præsentrationsvaluta.

Virksomheden har en CGU i USA, som sælger varer i USD.

Der er allokeret goodwill til CGU'en i DKK. I hvilken valuta skal nedskrivningstesten foretages?

Løsning

Pengestrømme fra CGU'en skal opgøres og tilbagediskonteres i den valuta, som CGU'en anvender, dvs. i USD. På den måde sikrer virksomheden konsistens mellem de underliggende forudsætninger, der anvendes til brug for opgørelse af CGU'ens pengestrømme og diskonteringsrenten.

Når kapitalværdien er beregnet i USD omregnes denne med spotkursen for DKK og sammenholdes med goodwillen i DKK.

4.8.3 Identifikation af nedskrivningsbehov

Ved den årlige vurdering af nedskrivningsbehov skal virksomheden som minimum overveje disse eksterne og interne indikationer.

Eksterne indikationer:

- Væsentlige fald i det pågældende aktivs (eller gruppe af aktivers) markedsværdi ud over den planlagte afskrivning ved brug af aktivet.
- Væsentlige ændringer, der har en negativ effekt på virksomheden, inden for teknologi, markedsforshold samt det økonomiske og lovgivningsmæssige område, i hvilket virksomheden opererer, eller som aktivet tilhører.
- En stigning i det generelle renteniveau eller andre markedsafkast, som formodes at have en væsentlig afsmittende virkning på virksomhedens diskonteringsfaktor og dermed aktivets beregnede kapitalværdi. Omvendt vil et fald i den risikofrie rente baseret på statsobligationsrenterne ikke ukritisk forventes at føre til en tilsvarende reduktion af WACC'en. Det skyldes, at en stigning i afkastkravet vil kunne eliminere effekten af faldet i den risikofrie rente.
- En virksomheds regnskabsmæssige indre værdi overstiger dens markedsværdi.

Interne indikationer:

- Aktivet er fysisk beskadiget eller forældet.
- Anvendelsen af aktivet ændres eller vil blive ændret væsentligt med negativ økonomisk betydning for virksomheden. Disse ændringer kan være forårsaget af planer om at afvikle eller omstrukturere et forretningsområde, hvortil aktivet kan henføres.
- Det fremgår af den interne regnskabsrapportering, at et aktiv har eller vil få en lavere ydeevne end forventet.

Selvom der ved vurderingen af, om der skal foretages nedskrivning, principielt også skal tages hensyn til midlertidige udsving i salgsværdien, vil sådanne udsving normalt ikke få væsentlig betydning for målingen.

Det skyldes, at mindre udsving ikke nødvendigvis er et udtryk for, at kapitalværdien ændres. Mere varige fald i aktivets salgsværdi vil imidlertid normalt føre til, at virksomheden før eller siden skal nedskrive aktivet, da der ofte er en sammenhæng mellem salgsværdien og kapitalværdien.

Udlodning af udbytte fra dattervirksomheder, associerede virksomheder eller joint ventures, der overstiger årets resultat, er yderligere en indikation på, at der i modervirksomhedsregnskabet kan være et nedskrivningsbehov på værdien af kapitalandelene i sådanne virksomheder. Tilsvarende gælder, hvis den regnskabsmæssige værdi af den pågældende virksomheds nettoaktiver er lavere i koncernregnskabet end den bogførte værdi af datterselskabets aktiver i datterselskabets eget regnskab.

Ved vurderingen af eventuelle indikationer på nedskrivningsbehov skal der tages højde for væsentlighed, således at tilstedeværelsen af indikationer på værdifald i sig selv ikke nødvendigvis fører til nedskrivning. Dette kan være tilfældet, hvor tidligere nedskrivningstest har vist en væsentlig merværdi i forhold til den bogførte værdi, eller i tilfælde hvor tidligere test har vist, at værdien på aktivet ikke er påvirket af den pågældende indikation på værdifald.

4.8.4 Måling af genindvindingsværdien

Salgsværdien med fradrag af salgsomkostninger (nettosalgspris)

Salgsværdien opgøres i overensstemmelse med vejledningen i IFRS 13. Der henvises til afsnit 10.9 Dagsværdimåling.

Meget få aktiver, som testes for nedskrivningsbehov, bliver handlet i et aktivt marked og klassificeres derfor ikke som Niveau 1 i dagsværdihierarkiet, jf. IFRS 13's regler herom. En opgørelse af dagsværdien ved anvendelse af flere anerkendte værdiansættelsesmetoder vil derfor være relevant.

Salgsværdien skal fratrækkes forventede eksterne salgsomkostninger. Disse omfatter bl.a.:

- Omkostninger til juridisk bistand mv.
- Stempelomkostninger
- Omkostninger til at nedtage aktivet og sætte det i salgbar tilstand.

Kapitalværdien

Kapitalværdien skal efter IAS 36 beregnes således:

- Først estimeres de fremtidige betalingsstrømme ved fortsat brug af aktivet og efterfølgende afhændelse.
- Herefter tilbagediskonteres disse betalinger med den relevante diskonteringsfaktor.

Ved estimeringen af de fremtidige pengestrømme skal der tages udgangspunkt i virksomhedens budgetter og prognoser over de forventede ind- og udbetalinger fra de pågældende aktiver i brugsperioden, jf. dog mere herom nedenfor, hvorefter der typiske skal foretages korrektioner af disse budgetter. Endvidere indgår aktivernes eventuelle residualværdier ved udløbet af de fastlagte brugsperioder. Ind- og udbetalingerne skal opgøres før finansieringsomkostninger og skat.

De anvendte budgetter og prognoser skal være udarbejdet på baggrund af realistiske og vel-dokumenterede forudsætninger og skal repræsentere ledelsens bedste skøn over den fremtidige udvikling. Budgettet skal være godkendt af den øverste ledelse.

De anvendte prognoser og budgetter må ikke overstige fem år, medmindre en længere periode kan forsvares. Det skyldes, at der ofte vil være knyttet for stor usikkerhed til de skøn, der ligger ud over fem år.

Prognoser for pengestrømme ud over de fem år – det vil sige for den resterende del af brugsperioden – skal derfor normalt estimeres ved at ekstrapolere det seneste prognoseår med en fastsat vækstfaktor. Ved fastlæggelsen af denne vækstfaktor skal der tages hensyn til væksten inden for den pågældende branche og det marked, hvor den pågældende aktivitet udøves. Der må kun benyttes en konstant eller faldende vækstrate, medmindre det konkret kan påvises, at vækstraterne i den pågældende branche må forventes at være højere.

Budgettet og prognoserne over de fremtidige pengestrømme skal udtrykke virksomhedens fortsatte brug af aktivet i dets nuværende stand. Det indebærer, at hvis der efter erhvervelsen af aktivet er sket væsentlige forbedringer, og disse forbedringer udmønter sig i forøgede pengestrømme, skal der også tages hensyn hertil ved beregning af kapitalværdien af aktivet. Derimod må effekten af planlagte forbedringer ikke indgå i budgetterne. Det er heller ikke til-ladt at indregne effekten af pengestrømmene af fremtidige forventede investeringer, som virksomheden endnu ikke er forpligtet til at gennemføre. I de forventede pengestrømme skal ved-ligeholdelsesomkostninger, der er nødvendige for at holde aktivet i en sådan stand, at det kan bibringe de forventede pengestrømme (vedligeholdelsesomkostninger), derimod indregnes.

Ved opgørelsen af pengestrømmene må der ikke tages hensyn til virkningen af fremtidige forventede omstruktureringer, medmindre virksomheden har forpligtet sig til at foretage omstruktureringen regnskabsmæssigt. Der henvises til afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser*, som angiver, hvornår en virksomhed kan anses at have forpligtet sig til at foretage en omstruk-turering.

Det beløb, virksomheden forventer at modtage, når den afhænder aktivet ved brugstidens ophør, skal indregnes. Modsat skal omkostninger ved afhændelsen fratrækkes. Til fastlæggel-se af det forventede afhændelsesbeløb skal virksomheden tage udgangspunkt i den aktuelle pris for tilsvarende aktiver med ”opbrugt” brugstid, der har været benyttet under de samme forhold, som det pågældende aktiv forventes at skulle være underlagt. De aktuelle priser skal justeres for effekten af fremtidige prisstigninger som følge af inflation og mere specifikke pris-stigninger. Tages der ved fastlæggelse af diskonteringsfaktoren højde for denne prisudvikling, skal de dog ikke indregnes i pengestrømmene, da man i så fald vil indregne dem dobbelt.

Det betyder, at hvis pengestrømmene fra aktivet – herunder diskonteringsfaktoren – er inflationsreguleret (dvs., at diskonteringsfaktoren er højere), skal aktivets salgsværdi ved brugstidens ophør ligeledes inflationsreguleres. Er pengestrømmene fra aktivet derimod ikke inflationsreguleret (realrenten), er diskonteringsfaktoren tilsvarende lavere. I så fald skal pengestrømme ved salg af aktivet ved brugstidens ophør tilsvarende indgå eksklusive inflation. Er de forventede pengestrømme opgjort i en fremmed valuta, skal disse omregnes ved anvendelse af spotkursen på balancedatoen.

Diskonteringsfaktoren skal tage hensyn til de specifikke risici, som markedet må antages at tillægge en investering i det pågældende aktiv. Diskonteringsfaktoren skal ikke afspejle risici, der er taget højde for ved vurderingen af de fremtidige pengestrømme. Når en aktivspecifik diskonteringsfaktor ikke kan aflæses ud fra et marked, skal virksomheden anvende en tilnærmet metode til bestemmelse heraf.

Virksomheden vil typisk anvende WACC som diskonteringsrente.

WACC	Vægtet afkastkrav til egenkapital + vægtet afkastkrav til fremmedkapital.
Vægtet afkastkrav til egenkapitalen	Egenkapitalandel $\times$ (risikofri rente + (markedsrisikopræmie $\times$ gearret beta)).
Vægtet afkastkrav til fremmedkapitalen	Fremmedkapitalandel $\times$ (fremmedkapitalens afkastkrav $\times$ (1 $\div$ effektiv skattesats)).
Risikofri rente	Den risikofrie rente afspejler afkastet for en langsigtet risikofri investering. Denne antages ofte at svare til den effektive rente på en 10-årig eller 20-årig statsobligation.
Markedsrisiko-præmie	Markedsrisikopræmien afspejler det merafkast, som investorerne kræver for at påtage sig en risiko svarende til markedsporteføljen (fx indeks over OMX Copenhagen).
Ugearet beta	Den ugearede beta er et udtryk for en virksomheds driftsmæssige risiko og bør estimeres ud fra sammenlignelige børsnoterede virksomheder. En virksomhed med driftsmæssig risiko svarende til aktiemarkedets gennemsnitlige risiko vil have en ugearet beta på omkring 0,85-0,90.
Gearret beta	Ugearet beta er udtryk for fuld egenkapitalfinansiering. Investor kan gear investeringen ved finansiering med gæld, hvilket forøger den finansielle risiko. Fx medfører 50 % gældsfinansiering, at gearret beta udgør $2 \times$ ugearet beta.

Ved beregningen af kapitalværdien skal der fastlægges en diskonteringsfaktor, som ifølge IAS 36 skal opgøres før skat. Dette har været omdiskuteret, idet diskonteringsfaktoren før skat vanskeligt lader sig fastsætte. Der kan findes vejledning i IAS 36.BCZ85, som indeholder et eksempel, der viser beregningen af før skat diskonteringsfaktoren baseret på en efter skat diskonteringsfaktor.

Som det fremgår af eksemplet, foretages der en efter skat beregning af kapitalværdien, hvor de faktiske skatteudbetalinger indgår i pengestrømmene, og diskonteringsfaktoren er efter skat. Herefter findes den diskonteringsfaktor, som – anvendt på pengestrømmene før skat – giver samme kapitalværdi. Ved beregning af nettosalgsprisen til brug for en discounted cash flow-model skal diskonteringsfaktoren derimod være efter skat.

Eksempel: Hvordan forholder man sig til nettosalgsprisen henholdsvis kapitalværdien?

En virksomhed har et større produktionsanlæg, som planlægges skrottet/afhændet, men anlægget skal sandsynligvis anvendes i en kortere periode, inden det gennemføres. Skal ledelsen opgøre en anden værdi end hidtil?

Løsning

En påtænkt skrotning/afhændelse er en indikation af, at der kan være et behov for nedskrivning.

Genindvindingsværdien skal derfor opgøres som den højeste værdi af nettosalgspris og kapitalværdi. Når blot én af de nævnte værdier er højere end den bogførte værdi, skal der ikke nedskrives.

Nettosalgsprisen er det beløb, anlægget kan indbringe ved salg på balancedagen (salgsværdien) med fradrag af forventede salgsomkostninger, herunder nedtagningsomkostninger.

Kapitalværdien er nutidsværdien af nettoindtjeningen i perioden, indtil aktivet forventes afhændet med tillæg af den nettosalgspris, aktivet forventes at indbringe ved det efterfølgende salg.

Eksempel: Opgørelse af diskonteringsrenten ved opgørelse af kapitalværdi

Virksomhed A har en kapitalstruktur med 25 % egenkapital og 75 % gæld. Den gennemsnitlige lånerente efter skat udgør 3 %. De fleste af virksomhedens konkurrenter har en kapitalstruktur med 40 % egenkapital og 60 % gæld samt en vægtet gennemsnitlig rente efter skat på 4 %. Virksomhed A's ledelse foreslår som udgangspunkt at anvende virksomhedens egen kapitalstruktur og gennemsnitlige rente på 3 %.

Løsning

Det er i IAS 36.56 krævet, at det er den rente, som gælder for aktuelle markedstransaktioner med tilsvarende aktiver eller fra de vejede gennemsnitlige kapitalomkostninger for en børsnoteret virksomhed, som har et aktiv eller en portefølje af aktiver, der svarer til det pågældende aktiv.

Virksomheden kan derfor ikke uden videre benytte sin egen kapitalstruktur og gennemsnitlige kapitalomkostning. Hvis denne skal benyttes – eventuelt i tilpasset form – skal det således vurderes, at denne rente svarer til det afkast, som skulle have været krævet, hvis gearingen havde svaret til den kapitalstruktur, som konkurrenterne har.

4.8.5 Pengestrømsfrembringende enheder (CGU)

I mange tilfælde vil det ikke være muligt hverken at bestemme salgsværdi eller kapitalværdi for et enkelt aktiv. Det vil være tilfældet i de situationer, hvor aktivet ikke genererer indbetalinger, der i al væsentlighed er uafhængige af de pengestrømme, der stammer fra andre aktiver.

Under sådanne forhold skal virksomheden bestemme genindvindingsværdien (den højeste af salgsværdi og kapitalværdi) for den pengestrømsfrembringende enhed, CGU, som aktivet tilhører.

IAS 36 definerer en CGU som den mindste gruppe af aktiver, hvori det pågældende aktiv indgår, og som i det væsentligste genererer indgående pengestrømme, der er uafhængige af andre aktiver eller grupper af aktiver. Det er de indgående pengestrømme, der bruges til at fastlægge virksomhedens CGU. Det betyder, at fx indkøbsfunktioner, interne it-funktioner og lign. interne servicefunktioner ikke kan være CGU'ere. Sådanne funktioner vil til gengæld ofte være virksomhedsaktiver, som skal testes sammen med de CGU'ere, de betjener.

Enkeltaktiver, hvor det er muligt at opgøre en selvstændig genindvindingsværdi, skal altid nedskrives hertil, hvis genindvindingsværdien er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Denne nedskrivning skal altid foretages, inden aktivet indgår i en eventuel nedskrivningsvurdering af en CGU.

Eksisterer der et aktivt marked for de produkter, der produceres af et aktiv eller en gruppe af aktiver, skal disse aktiver identificeres som en CGU. Dette er tilfældet, selvom en del af produktionen helt eller delvist benyttes internt i virksomheden. Er den interne handel sket til andre priser, end hvad der ville kunne opnås i markedet, justeres til markedsprisen.

Når en virksomhed én gang har fastlagt en CGU, må denne alene ændres, hvis brugen af aktiverne ændres væsentligt, eksempelvis som led i en omstrukturering.

Den regnskabsmæssige værdi af en CGU består af den regnskabsmæssige værdi af de aktiver, der direkte eller ved anvendelse af en rimelig fordeling kan henføres til den pågældende CGU. Alle de medtagne aktiver skal indgå i fastlæggelsen af de forventede fremtidige pengestrømme fra den pågældende CGU.

Den regnskabsmæssige værdi af en CGU består ikke af indregnede forpligtelser, medmindre genindvindingsværdien af den pågældende CGU ikke kan bestemmes uden hensyntagen her-til. Det kan fx omfatte retableringsforpligtelser mv., eftersom sådanne forpligtelser hænger uløseligt sammen med aktivet, jf. afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver*.

Ved beregning af den pågældende CGU's fremtidige pengestrømme må der ikke tages hensyn til indbetalinger, der hidrører fra finansielle aktiver, herunder tilgodehavender, eftersom indbetalinger herfra er uafhængige af de pengestrømme, som det pågældende anlægsaktiv eller CGU fremover genererer. Tilsvarende må der heller ikke tages hensyn til udbetalinger, der vedrører forpligtelser, som allerede er indregnet i balancen.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at det dog er muligt i beregningsgrundlaget at medtage pengestrømme fra ind- og udbetalinger, der vedrører tilgodehavender og forpligtelser, som allerede er indregnet i balancen, hvis den regnskabsmæssige værdi også inkluderer disse tilgodehavender og forpligtelser, da der i så fald stadig er konsistens i beregningen.

Nedskrivningsmetodik

Konstateres der et nedskrivningsbehov på en CGU, skal der altid først nedskrives på goodwill, som indgår i den pågældende CGU. Herefter fordeles en eventuel resterende nedskrivning forholdsmæssigt på de øvrige aktiver i den pågældende CGU i forhold til deres regnskabsmæssige værdi.

Hvor det er muligt at opgøre en genindvindingsværdi for et enkelt aktiv i en CGU, som er højere eller lig med aktivets regnskabsmæssige værdi, skal der ikke allokeres nogen nedskrivning til dette aktiv.

4.8.6 Skat

Aktiver, der er erhvervet som en del af en virksomhedsovertagelse, vil ofte medføre udskudt skat, idet de regnskabsmæssige værdier, inklusive købesumsallokering, ikke svarer til den skattemæssige værdi af aktiverne. For så vidt angår immaterielle aktiver, fører dette til væsentlige udskudte skatter, hvis den skattemæssige værdi er nul.

Bliver immaterielle aktiver handlet som enkeltaktiver, vil det ofte føre til, at aktivet er skattemæssigt afskrivningsberettiget for køber, såfremt aktivet blev anskaffet udenfor en virksomhedssammenslutning. Ved værdiansættelse af det immaterielle aktiv ved en virksomhedsovertagelse skal køber – medmindre værdiansættelsesmetoden er markedsbaseret – tage højde for, at handelsværdien af det immaterielle aktiv vil være påvirket af, at køber kan opnå skattemæssigt fradragsberettigede afskrivninger. Dette forhold betegnes som Tax Amortisation Benefit (TAB). Målet med værdiansættelsen er således at fastlægge en værdi af aktivet, som en uafhængig tredjemand ville betale under hensyntagen til, at aktivet er skattemæssigt afskrivningsberettiget. Et aktivs dagsværdi er ikke påvirket af, om en handel sker som en aktivhandel med deraf følgende skattemæssig afskrivningsret eller en aktiehandel med deraf følgende manglende afskrivningsret.

En efterfølgende nedskrivningstest og beregning af kapitalværdien af et aktiv, der er værdiansat inklusive TAB, kan medføre en målemæssig inkonsistens. Den opstår ved, at kapitalværdien er en før skat-beregning, og skattefradraget ikke kan medtages som en del af aktivet, der testes. Afhængig af, hvordan det skattemæssige fradrag er placeret i forhold til indtægterne, kan det derfor forekomme, at genindvindingsværdien er lavere end den opgjorte dagsværdi. Såfremt en kapitalværdiberegning medfører nedskrivning, skal virksomheden beregne nettosalgsværdien. Nettosalgsværdien er en efter skat-beregning, som ligeledes inkluderer den bogførte udskudte skat i beregningen.

Såfremt beregningen af nettosalgsprisen også medfører nedskrivning, skal virksomheden indregne den mindste nedskrivning, som de to beregninger medfører, da IAS 36 angiver, at genindvindingsværdien er den højeste af kapitalværdien og nettosalgsprisen.

Eksempel

En virksomhed har udarbejdet en nedskrivningstest på en CGU. Den bogførte værdi af CGU'en, eksklusiv skat, er TDKK 1.000. Til CGU'en hører en udskudt skatteforpligtelse på TDKK 200.

Virksomheden har beregnet en kapitalværdi på TDKK 900 (før skat beregning) og en nettosalgsværdi på TDKK 750 (efter skat beregning). Den bogførte værdi, som disse beløb skal sammenholdes med, er henholdsvis TDKK 1.000 og TDKK 800, da den udskudte skatteforpligtelse skal medtages, for så vidt angår nettosalgsværdien.

Kapitalværdien viser derfor et nedskrivningsbehov på TDKK 100 (1.000-900), mens nettosalgsværdien viser et nedskrivningsbehov på TDKK 50 (800-750).

På trods af at kapitalværdien er højere end nettosalgsprisen, er det PwC's holdning, at nedskrivningen skal være TDKK 50, svarende til den mindste af de to opgjorte beløb.

4.8.7 Goodwill mv.

Da goodwill ikke frembringer selvstændige pengestrømme uafhængigt af andre aktiver, skal goodwill i forbindelse med vurdering af nedskrivningsbehov fordeles på de pågældende CGU'er eller grupper af CGU'er, der har gavn heraf enten direkte eller i form af synergier. Dog kan en Cash Generating Unit i denne forbindelse ikke være større end:

- det mindste niveau, hvor goodwill overvåges i den interne økonomistyring
- et operationelt segment, som er fastlagt i IFRS 8, jf. afsnit 10.2 Segmentoplysninger.

Allokeringen af goodwill til CGU'er kan ofte være kritisk i forhold til opgørelse af et senere nedskrivningsbehov. IAS 36 accepterer, at allokeringen først er afsluttet ved udgangen af året efter overtagelsesåret. Herved giver IAS 36 en længere frist end fristen for gennemførelse af købsprisallokeringen i henhold til IFRS 3, der er ét år fra overtagelsesdagen. Allokeringen af goodwill kan ske til CGU'er, som eksisterede i virksomheden, inden opkøbet fandt sted, og som vil opnå økonomiske fordele ved sammenslutningen. Allokeringen behøver således ikke i alle tilfælde at skulle ske til enheder i den virksomhed, der er blevet opkøbt. Det skal imidlertid understreges, at hvis der er konstateret goodwill i forbindelse med købet, vil det være vanskeligt at afvente en allokering af goodwill til den rette CGU, eftersom goodwill skal testes for nedskrivning mindst én gang om året – og typisk første gang, når der skal aflægges årsrapport første gang efter købet.

Eksempel: Allokering af goodwill

En virksomhed opkøber 15 butikker, som tidligere har været ejet af 15 forskellige ejere. Formålet med opkøbet er at etablere en landsdækkende kæde og derved opnå indkøbssynergier og kundefordele via landsdækkende bytteservice mv. Nettoaktiverne i de 15 butikker udgør DKK 30 mio., og virksomheden har samlet betalt DKK 45 mio. til de 15 ejere (på baggrund af særskilte forhandlinger, som alle er lukket i løbet af en periode på to måneder). Goodwill udgør derfor DKK 15 mio. Skal goodwill allokere til de enkelte butikker?

Løsning

Svaret afhænger af de forudsætninger, som lægges til grund. Det fremgår, at den overpris, som er betalt til sælgerne, skal indtjenes via de fordele, som skabes ved at være en landsdækkende kæde. Alle butikkerne drager derfor fordel af den købte goodwill. Det må derfor antages, at ledelsen ikke overvåger goodwillen på butiksniveau, da dette ikke nødvendigvis er meningsfuldt i dette tilfælde. På den baggrund må butikkerne samlet set anses for én CGU med henblik på allokering af goodwill. Det kan dog hævdes, at merprisen/goodwill ikke (alene) er udtryk for fordele ved at være landsdækkende, men måske i større grad skal anses som værende "lokal" goodwill. Hvis kunderne ved nedlukning af en butik flytter til lokale konkurrenter i stedet for at flytte over i den nærmeste kædebutik, vil dette faktum tale for, at der i virkeligheden er tale om "lokal" goodwill, som derfor skal allokere til de enkelte butikker.

En CGU eller en gruppe af CGU'er, hvortil goodwill er henført, skal underkastes en årlig nedskrivningstest. Er genindvindingsværdien af den pågældende CGU højere end den regnskabsmæssige værdi, har der ikke været noget værdifald. Er den omvendt lavere, nedskrives der først på goodwill og dernæst forholdsmæssigt på de øvrige aktiver, indtil den regnskabsmæssige værdi af den pågældende CGU er reduceret ned til genindvindingsværdien.

Er der knyttet minoritetsinteresser til en CGU eller en gruppe af CGU'er, hvortil goodwill er henført, skal der ved nedskrivningstesten justeres for eventuel ikke-indregnet goodwill vedrørende minoritetsinteressen. Eftersom pengestrømmene omfatter den samlede CGU eller gruppe af CGU'er, uanset at den eller de delvist er ejet af minoritetsinteresser – skal genindvindingsværdien sammenlignes med den regnskabsmæssige værdi med tillæg af den ikke-indregnede goodwill vedrørende minoritetsinteresserne. En eventuel nedskrivning udgør herefter den forholdsmæssige del af den samlede nedskrivning.

Eksempel: Salg af aktivitet, der indeholder goodwill

En virksomhed M1 har et datterselskab D1, hvortil der er allokeret goodwill.

Datterselskabet frasælger nu en del af deres aktivitet. Hvordan påvirker det goodwill i koncernregnskabet?

Løsning

Er der tale om salg af enkeltaktiver, påvirkes goodwillen ikke i koncernregnskabet.

Er der derimod tale om salg af aktiver, der opfylder definitionen på en virksomhed, skal der opgøres en andel af goodwillen, som skal afgangsføres sammen med de bogførte værdier af den frasolgte aktivitet.

Goodwillen skal efter IAS 36 følge de aktiver, som goodwillen vedrører.

Som udgangspunkt opgøres goodwillen forholdsmæssigt ud fra bogførte værdier mellem den frasolgte og tilbageværende aktivitet, medmindre en anden allokeringemetode er mere meningsfuld.

4.8.8 Virksomhedsaktiver ("Corporate assets")

Et virksomhedsaktiv er et aktiv, som ikke selvstændigt frembringer pengestrømme uafhængigt af andre aktiver eller grupper af aktiver. Derfor kan den bogførte værdi af et virksomhedsaktiv ikke direkte henføres til én enkelt CGU. Det kan eksempelvis være et hovedkontor, it eller et brand, der understøtter hele virksomheden.

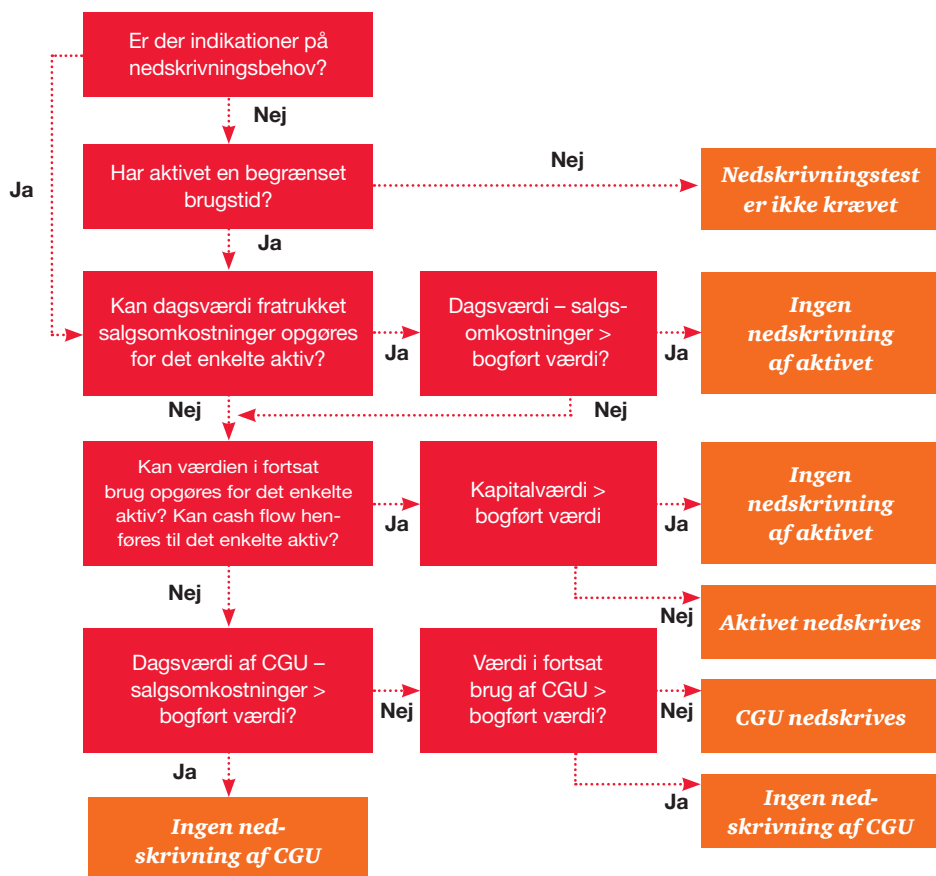
Et virksomhedsaktiv skal nedskrivningstestes, hvis der er indikationer på nedskrivninger, medmindre aktivet har ubestemmelig levetid og dermed årligt nedskrivningstestes.

Da virksomhedsaktiver ikke genererer selvstændige pengestrømme, skal de testes sammen med de CGU'er, aktiverne vedrører. Kan dele af virksomhedsaktivets bogførte værdi allokere til bestemte CGU'ere (der selvstændigt nedskrivningstestes), skal CGU'ens bogførte værdi tillægges en andel af virksomhedsaktivet. På den måde indgår dele af virksomhedsaktivet i

Hvis virksomhedsaktivet derimod ikke med rimelighed kan allokeres ud til den CGU, som nedskrivningstestes, testes CGU'en først uden virksomhedsaktivet. Dernæst identificeres den mindste gruppe af CGU'er, som virksomhedsaktivet – eller dele heraf - meningsfyldt kan henføres til. Til sidst sammenholdes den bogførte værdi af CGU'erne, hvor en del af virksomhedsaktivet er allokeret til, med genindvindingsværdien af CGU'erne.

Det er vigtigt, at der så vidt muligt sker en allokering af virksomhedsaktivet til de lavest mulige CGU'er. Det skyldes, at jo højere oppe i koncernstrukturen, virksomhedsaktivet testes, des større risiko er der for, at der overses et manglende nedskrivningsbehov på dele af virksomhedsaktivet.

Diagrammet på følgende side viser den normale nedskrivningsproces, herunder om nedskrivningstest skal udføres på det enkelte aktiv, eller om det skal udføres på CGU-niveau.

4.8.10 Tilbageførsel af nedskrivninger

Bortfalder forudsætningerne for en tidligere foretagen nedskrivning, skal nedskrivningen som hovedregel tilbageføres. Det gælder dog ikke nedskrivninger på goodwill, som aldrig må tilbageføres. Dette gælder også nedskrivninger på goodwill, foretaget i årets løb – eksempelvis ved aflæggelse af delårsregnskaber, jf. IFRIC 10. Det medfører, at visse nedskrivninger kan tilbageføres, hvis udviklingen bliver mere positiv end forventet, mens andre ikke kan. Det kan derfor få stor betydning, hvordan en nedskrivning af en gruppe af aktiver fordeles på de forskellige aktiver. Tilbageførslen gælder således bl.a. materielle anlægsaktiver, hvor et væsentligt ændret skøn over mulighederne for indtjening kan være ændret fra én periode til en anden.

Vurderingen af, om en nedskrivning skal tilbageføres, foretages på balancedagen. Vurderingen af, om der er forhold, som indikerer, at nedskrivningsbehovet ikke længere er til stede, baseres på de samme indikatorer, som anvendes ved vurdering af, om der er et nedskrivningsbehov. En nedskrivning må kun tilbageføres, hvis de estimerede pengestrømme i budgettet samlet set er forøget. Der må således ikke ske tilbageførsel udelukkende, fordi diskonterings-effekten betyder, at man er et år tættere på realisation af pengestrømmene.

Tilbageførslen må ikke medføre, at et aktiv måles til en højere værdi end den regnskabsmæssige værdi, det ville have haft, hvis der ikke var foretaget nedskrivning. Det betyder, at man ved tilbageførsel skal afskrive aktivet med tilbagevirkende kraft, så det ikke overstiger den værdi, det ville have haft, hvis afskrivning blot var fortsat uden en nedskrivning.

Tilbageførslen skal indregnes i resultatopgørelsen. Medmindre nedskrivningen oprindeligt er indregnet i anden totalindkomst.

Efter tilbageførslen skal der afskrives ud fra den nye regnskabsmæssige værdi. I den forbindelse kan det være nødvendigt at revurdere såvel den forventede restværdi som den resterende brugstiden.

4.8.11 Oplysninger og præsentation

Oplysninger og præsentation – gælder kun for ÅRL

Der skal gives oplysninger om særlige poster, som efter deres størrelse eller art ikke er sædvanlige. Det omfatter bl.a. nedskrivninger på anlægsaktiver. Der henvises til afsnit 5.1 Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen.

Oplysninger og præsentation – gælder kun for IFRS

IAS 36 indeholder en række oplysningskrav vedrørende nedskrivningstest. Nogle af oplysningskravene er medtaget nedenfor.

I IFRS-modelregnskabets note 25(j) er givet eksempel på omtale i anvendt regnskabspraksis, og der kan i note 8(c) hentes inspiration til opbygning af en note om forudsætninger for gennemførelse af en nedskrivningstest.

Hvis de foretagne nedskrivninger (eller tilbageførsler heraf) enkeltvist er væsentlige, skal der for hver kategori af aktiver gives følgende oplysninger:

- Beløbsmæssige oplysninger om nedskrivninger, der indregnes i resultatopgørelsen, og hvilke poster i resultatopgørelsen de indgår i.
- Beløbsmæssige oplysninger om periodens tilbageførte nedskrivninger, og hvilke poster i resultatopgørelsen de indgår i.
- Beløbsmæssige oplysninger om de nedskrivninger, der er indregnet i anden totalindkomst i løbet af perioden (tilbageførsel af opskrivninger).

Hvis foretagne nedskrivninger (eller tilbageførsler af sådanne) ikke enkeltvist er væsentlige, men sammenlagt har væsentlig betydning for årsregnskabet, skal der gives en kort beskrivelse af:

- De hovedgrupper af aktiver, der er påvirket af værdifaldet (eller tilbageførslerne).
- De væsentligste begivenheder og omstændigheder, der førte til nedskrivningen (tilbageførslen).

Vises der segmentoplysninger efter IFRS 8, skal der for hvert rapporterbart segment:

- gives beløbsmæssige oplysninger om nedskrivninger, der er indregnet i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst i perioden
- gives beløbsmæssige oplysninger om tilbageførsler af nedskrivninger, der er indregnet i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst i perioden.

Er der i regnskabsperioden indregnet en nedskrivning eller en tilbageførsel heraf, som har væsentlig indvirkning på virksomhedens årsregnskab, skal der oplyses om:

- Arten af aktivet.
- Det rapporterbare segment eller den forretningsenhed, som aktivet tilhører.

Der skal endvidere gives detaljerede oplysninger om CGU'er, hvortil der er henført goodwill eller immaterielle anlægsaktiver med en ubestemmelig levetid.

Disse oplysningskrav omfatter blandt andet den regnskabsmæssige værdi af goodwill og immaterielle aktiver med en ubestemmelig levetid. Hvis genindvindingsværdien er baseret på kapitalværdien, skal der desuden oplyses følgende:

- Identifikation af de centrale driftsmæssige forudsætninger ved opgørelse af fremtidige pengestrømme.
- Værdien tillagt de enkelte forudsætninger kræves ikke oplyst.
- Budgetperiode.
- Vækstrater, benyttet efter udløbet af budgetperioden.
- Den anvendte diskonteringsfaktor.

- Følsomhedsberegninger vedrørende driftsmæssige forudsætninger for opgørelse af kapitalværdien, hvis en rimelig sandsynlig ændring i den eller de primære driftsmæssige forudsætninger ville få den samlede regnskabsmæssige værdi til at overstige kapitalværdien. I disse tilfælde skal værdien tillagt den eller de pågældende driftsmæssige forudsætninger angives.
- Hvis genindvindingsværdien er baseret på dagsværdi med fradrag af afhændelsesomkostninger, skal forudsætningerne for opgørelse af dagsværdien anføres, jf. IFRS 13.

For eksempel kan påvirkningen af kapitalværdien præsenteres således:

Eksempel

I eksemplet er beregningen af værdien af hver CGU følsom over for ændringer i omsætning og forudsætninger om vækst samt vækstrater i terminalperioden samt i diskonteringsrenten før skat. Oversigten viser, hvor meget nogle forudsætninger skal ændres for, at der opstår et nedskrivningsbehov.

Faktorer, som ændres	Basis		
	Kapitalværdien overstiger bogført værdi	Reduktion i omsætningsvækst	Omkostningsstigning
CGU'er:			
Land 1			
Beløb i parentes angiver den anvendte forudsætning	0,1	-1% (3%)	1% (1%)
Land 2			
Beløb i parentes angiver den anvendte forudsætning	30,2	-5% (4%)	3% (1%)

Eksemplet viser, at forholdsvis små ændringer i forudsætningerne medfører betydelige ændringer i værdien, og at især CGU vedrørende fx land 1 kan være i en situation, hvor der reelt er et nedskrivningsbehov. Denne type følsomhedsanalyser er vigtige for regnskabsbrugere.

Eksempel: Følsomhedsoplysninger i år med nedskrivninger

Skal der afgives følsomhedsoplysninger alene i de år, hvor selskabet ikke nedskriver, eller skal der også oplyses herom i de år, hvor der aktuelt nedskrives?

Løsning

Der skal ikke gives oplysningerne i det år, hvor man nedskriver. Argumentet baserer sig på ordlyden i bestemmelsen – særligt IAS 36.134(f) (iii). I denne bestemmelse står, hvor meget den enkelte variabel – fx EBIT-vækst – skal ændre sig for, at genindvindingsværdien præcist svarer til den bogførte værdi. En sådan oplysning vil ikke tilføre nogen informationsmæssig værdi, hvis man i forvejen lige har nedskrevet, og de to størrelser allerede er lig hinanden. Bestemmelsen kræver ikke en normal følsomhedsanalyse – men derimod oplysning om, hvor meget nøgleforudsætningerne skal ændre sig for, at genindvindingsværdien udgør præcist den bogførte værdi.

4.9 Varebeholdninger

Varebeholdninger er behandlet i ÅRL §§ 33, 36, 44-46, 49, 53, 59, 67 a, 78, 82 og 89 samt IAS 2. Varebeholdninger, som består af biologiske aktiver, kan desuden være omfattet af ÅRL § 38 og IAS 41. Disse behandles ikke nærmere i dette kapitel.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af varebeholdninger. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 2 omhandler den regnskabsmæssige behandling af varebeholdninger. Standarden foreskriver, hvilke omkostninger der skal indgå ved målingen af kostprisen på varebeholdninger, beskriver bestemmelser for nedskrivning og valg af lageropgørelsesprincip.

Standarden gælder ikke for:

- Entreprisekontrakter, der behandles i IFRS 15 (tidligere IAS 11)
- Finansielle instrumenter, der behandles i IAS 32 og IFRS 9 (tidligere IAS 39)
- Biologiske aktiver, der vedrører landbrugsmæssig aktivitet og landbrugsprodukter på høsttidspunkter, der behandles i IAS 41.

Varebeholdninger kan dog også indeholde fx biologiske aktiver osv.

Standardens målingsbestemmelser gælder ikke for:

- Landbrugsvarer, der måles til nettorealiseringsværdi i overensstemmelse med en etableret branchepraksis
- Varemæglere, som måler deres lagre til dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger. Regulering af denne estimerede nettosalgspris indregnes løbende i resultatopgørelsen.

4.9.1 Definition

Definition

Varebeholdninger er:

- Aktiver, som besiddes til videresalg som led i det normale forretningsforløb,
- aktiver under fremstilling med henblik på et sådant salg, eller
- aktiver i form af råvarer og hjælpematerialer til brug i produktionsprocessen eller levering af tjenesteydelser.

Varebeholdninger omfatter således:

- købte varer til videresalg eller forarbejdning, herunder handelsvarer, råvarer og hjælpematerialer
- helt eller delvist egenproducerede varer, produceret med henblik på videresalg.

Ejendomme, der er erhvervet med salg for øje som led i virksomhedens normale aktivitet (dvs. salg inden for få år), er handelsejendomme, der skal behandles som varebeholdninger. Dette omfatter eksempelvis også grunde, der er indkøbt med henblik på at opføre ejendomme herpå, der skal sælges sammen med grunden. For så vidt angår klassifikation af ejendomme henvises til afsnit 4.6 *Investeringsejendomme*.

4.9.2 Indregning

Efter de generelle bestemmelser skal varebeholdninger indregnes som et aktiv i balancen, når:

- det er sandsynligt, at aktivet vil tilføre virksomheden fremtidige økonomiske fordele og
- aktivets værdi kan måles pålideligt.

Varebeholdninger skal derfor indregnes i balancen på det tidspunkt, hvor de fordele og risici, der er knyttet til at besidde varerne, overgår til virksomheden, og kostprisen kan opgøres pålideligt. I praksis vil det sige leveringstidspunktet for råvarer og handelsvarer og tidspunktet for produktionens start for producerede varer.

Eksempel: Varelager opbevaret uden ejendomsret hertil (konsignationslager)

En distributør køber tøj fra en producent på forlænget kredit og opbevarer varerne på sit eget lager, indtil de er solgt til en forhandler. Ejendomsretten til varerne er producentens. Distributøren skal ikke betale for varerne, før forhandleren betaler. Hvis tøjet ikke bliver solgt inden for tre måneder, kan distributøren enten returnere det til producenten eller betale for det.

Skal varelageret indregnes hos distributøren?

Løsning

Distributøren er agent, jf. kriterierne herfor omtalt i afsnit 5.2.1.2 Måling (Indregning af indtægter). Indtil varerne er solgt (enten til en tredjepart eller til distributøren efter tre måneder), skal varerne behandles som producentens konsignationslager og dermed ikke indgå i distributørens varelager.

Ved erhvervelse af visse aktiver – eksempelvis handelsejendomme – påtager køber sig nogle risici allerede på tidspunktet for indgåelse af en bindende købsaftale. Der er imidlertid ikke tale om, at køber i al væsentlighed har de fordele, der er knyttet til at besidde det pågældende aktiv, og det skal derfor først indregnes i balancen fra og med overtagelsesdagen. De økonomiske fordele opnås normal først, når køber har adgang til at bruge aktivet. Indtil da vil der være tale om en gensidigt bebyrdende, uopfyldt kontrakt, der ikke skal indregnes i årsregnskabet, medmindre kontrakten er tabsgivende, jf. IAS 37.

4.9.3 Måling

Varebeholdninger skal måles til kostpris. Der skal anvendes samme metode for beregning af kostpris for varebeholdninger af ensartet natur og ensartet brug for virksomheden. Er dele af varebeholdningen af forskellig natur, kan der ved måling af disse anvendes forskellige metoder.

Omkostningselementer i kostprisen

Handelsvarer og råvarer

- Købspris for varen med fradrag af rabatter (herunder kontantrabatter), bonusser og lignende
- Omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen, eksempelvis told, afgifter, fragt og andre transportomkostninger.

Varer under fremstilling

- Kostpris for råvarer og hjælpematerialer
- Forarbejdningsomkostninger, herunder direkte produktionsløn samt andre direkte og eventuelt også indirekte produktionsomkostninger, jf. nedenfor
- Andre omkostninger, der i fremstillingsperioden er medgået ved produktionen tilknyttet den pågældende vare.

Omkostningselementer i kostprisen

Indirekte produktionsomkostninger (IPO) Krav om indregning for virksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS. Under ÅRL er der krav om indregning i regnskabsklasse C + D, mens det under ÅRL er frivilligt for virksomheder i regnskabsklasse A + B.

IPO omfatter eksempelvis:

- Indirekte materialer, løn, pension og feriepenge
- Vedligeholdelse af samt afskrivninger på maskiner, fabriksbygninger og udstyr
- Omkostninger til fabriksadministration og ledelse
- Omkostninger til uddannelse, arbejdstøj, sikkerhedsudstyr og arbejdsskade-forsikring
- Intern transport og lageromkostninger, der er et led i produktionsprocessen
- Administrationsomkostninger, som kan anses for medgået til produktionen.

IPO i form af omkostninger til drift af en indkøbsfunktion kan kun indgå som del af varernes kostpris, hvis der er tale om en indkøbsfunktion, der fungerer som en integreret del af produktionsplanlægningen.

Finansieringsomkostninger Finansieringsomkostninger, som kan henføres til fremstilling af varer med en længerevarende fremstillingsperiode, skal under IFRS indregnes i kostprisen i henhold til IAS 23. Der henvises til afsnit 4.4 *Låneomkostninger*. Producers der lagervarer på seriebasis, kan kapitalisering af låneomkostninger under IFRS dog undlades, selvom produktionen er længerevarende.

Under ÅRL er indregning af finansieringsomkostninger ikke et krav, men en regnskabspraksis, som virksomheden kan vælge at anvende. Den skal i så fald anvendes konsekvent.

Kostpris omfatter ikke

- Afgifter, som virksomheden kan få refunderet fra myndighederne
- Unormalt højt spild af materialer, lønomkostninger eller andre produktionsomkostninger
- Lageromkostninger medmindre de er en del af produktionsprocessen
- Administrationsomkostninger
- Salgsomkostninger
- Intern transport, der ikke er et led i produktionsprocessen, eksempelvis flytning af lageret til en ny lokation.

Eksempel: Opbevaringsomkostninger som en del af kostprisen

En virksomhed producerer whisky. I forbindelse med produktionen skal whiskyen lagres i tønder, inden den tappes på flasker og sælges.

Kan omkostningen til lagring af whisky på tønder indregnes i kostprisen?

Løsning

Opbevaringsomkostninger er en del af kostprisen, såfremt omkostningerne er nødvendige for den videre bearbejdning af produktet.

I denne situation skal de opbevaringsomkostninger, som virksomheden har i forbindelse med fremstillingsprocessen, indregnes, idet lagringen er en nødvendig del af processen med at gøre produktet salgsbart.

Leverandørbonusser skal fratrækkes i kostprisen henholdsvis vareforbruget, når det er så godt som sikkert, at virksomheden vil opnå ret til bonussen.

Eksempel: Bonus relateret til salg af specifikke varer, der først optjenes ved endeligt salg

En virksomhed opnår ret til bonus, når denne opfylder leverandørens bonusbetingelser. Retten til den salgsafhængige bonus opnås først i det øjeblik, hvor varen er solgt og således ikke længere er på lageret.

Hvornår kan virksomheden indregne bonussen?

Løsning

Bonussen fra leverandøren er et eventualaktiv og kan først indregnes, når denne er så godt som sikker. Da der er tale om en salgsrelateret bonus, skal bonusværdien fragå kostprisen på vareforbruget i resultatopgørelsen.

Eksempel: Bonus relateret til salg af ikke-specifikke varer

En virksomhed opnår ved årsafslutningen ret til bonus baseret på årets indkøbte mængder. Der er tale om en generel bonus, baseret på det samlede beløb og mængder indkøbt i året. Rabatten udbetales en gang om året i forbindelse med årsafslutningen.

Skal rabatten fuldt ud indregnes i resultatopgørelsen som en reduktion af vareforbruget, eller skal en andel allokeres til reduktion af kostpriserne på varelageret?

Løsning

Den samlede rabat skal fordeles proportionelt mellem vareforbrug og varelageret. Hvis der fx samlet er indkøbt 100 enheder i året, og der på balancedagen stadig forefindes ti enheder på varelageret, skal 10 % af rabatten fratrækkes kostprisen for enhederne på varelageret, mens de 90 % skal indregnes som en reduktion af vareforbruget i resultatopgørelsen.

Andre omkostninger end forarbejdningsomkostninger som eksempelvis omkostninger til design af varer til bestemte kunder, skal kun indgå i kostprisen, i det omfang de kan henføres til den pågældende vare.

Spild og svind, foranlediget af mindre erfaring i fremstillingen, må ikke medregnes til kostprisen. Salgs- og distributionsomkostninger må heller ikke medregnes til kostprisen.

Eksempel: Direkte omkostninger ved udarbejdelse af rejseguide

Et forlag lever af at forfatte og sælge rejseguides. Til udarbejdelse af disse guides afholdes omkostninger til redigering, oversættelse, sammenholdelse og validering af informationer.

Kan omkostninger afholdt af forlaget til redigering og oversættelse indgå som en del af kostprisen på varelageret?

Løsning

Da der er tale om direkte omkostninger, som går til udarbejdelse af rejseguiden, skal disse omkostninger pålægges varelageret og indgå som en del af kostprisen.

Metoder til opgørelse af kostpris

Når kostprisen af varebeholdningerne skal opgøres, vil en specifik identifikation af til- og afgang på lageret altid kunne anvendes, da den jo helt nøjagtigt afspejler den fysiske varestrøm og de faktisk afholdte kostpriser. Kostprisen for varer, der ikke kan erstattes eller ombyttes med andre varer, skal opgøres specifikt. I praksis benyttes denne metode på lagre af individuelt kostbare varer.

Ved måling af kostpriser for øvrige varer er det under IFRS kun "først ind – først ud" (FIFO)-metoden eller vejede gennemsnitspriser, der kan anvendes. Under ÅRL kan en anden lignende metode, som bedre afspejler værdien af den fysiske varebeholdning på balancedagen, dog også anvendes, jf. lovens forarbejder. "Sidst ind – først ud" (LIFO)-metoden kan derfor stadigvæk anvendes under ÅRL i de særlige tilfælde, hvor denne metode afspejler den fysiske varestrøm.

Selvom det ikke fremgår klart af hverken ÅRL, IAS 2 eller forarbejderne til ÅRL, må det antages, at der frit kan vælges mellem FIFO og vejete gennemsnit uden hensyntagen til den fysiske varestrøm.

Visse virksomheder ønsker af praktiske årsager at anvende standardomkostninger til opgørelse af kostprisen. Standardomkostninger omfatter typisk standardmængder og/eller standardpriser for det medgæede forbrug af råvarer, hjælpematerialer, herunder for IPO, og arbejdskraft, ligesom der kan anvendes standardomregningskurser for omkostninger afholdt i fremmed valuta.

I henhold til IAS 2.21 kan denne standardkostmetode anvendes som hjælpemiddel til måling af varebeholdningens kostpris, hvis resultatet heraf tilnærmelsesvist svarer til de faktiske kostpriser. Det er PwC's opfattelse, at standardkostmetoden også kan anvendes som hjælpemiddel til måling af kostpriser under ÅRL, da det som anført er en forudsætning, at metoden ikke resulterer i væsentlige afvigelser fra de faktiske kostpriser.

Ved brug af standardkostmetoden skal det jævnligt kontrolleres, at de anvendte standardsatser svarer til de aktuelle forhold, og standardomkostningerne skal derfor løbende revurderes i takt med udviklingen i priseniveau, forbrug og effektivitet. Anvendelse af standardkostpriser vedrører udelukkende målingen af den enkelte vare. Metoden skal således ledsages af antagelser om varestrømmen (FIFO, vejte gennemsnit eller specifik identifikation).

Visse detailvirksomheder ønsker at anvende den såkaldte "salgsprismetode", hvorved kostprisen opgøres som salgsprisen reduceret med en standard bruttoavanceprocent. Anvendelse af denne metode som hjælpemiddel til måling af varebeholdningens kostpris forudsætter, ligesom for standardkostmetoden, at resultatet heraf tilnærmelsesvist svarer til de faktiske kostpriser. Dette vil kræve, at virksomheden er i stand til at dokumentere, at salgspriserne fastsættes med samme bruttoavanceprocent for alle varer i en given kategori. Ved brug af denne metode er det vigtigt at være opmærksom på eventuelle varer, der måtte have en afvigende bruttoavanceprocent, fx pga. udsalg, kampagner, ukurans eller lignende.

Det må i dag antages at være undtagelsen, at salgsprismetoden anvendes, da de fleste it-systemer understøtter en mere præcis opgørelse af kostprisen.

Såfremt det afspejler værdien af den fysiske varebeholdning, er det tilladt at anvende forskellige opgørelsesmetoder på forskellige varekategorier. Værdien af varer af samme art og med samme anvendelse skal opgøres efter samme metode. I praksis anvendes forskellige opgørelsesmetoder dog sjældent. Kravene til konsistens og kontinuitet skal stadig opfyldes, hvorfor der ikke løbende kan skiftes princip.

Internationalt er det diskuteret, om ændring af princip fra fx FIFO til vejte gennemsnit er en ændring af et regnskabsmæssigt skøn eller en ændring af anvendt regnskabspraksis. IASB har senest udsendt et forslag herom, hvor der lægges op til, der er tale om en ændring af anvendt regnskabspraksis. Hidtil har ændringen efter ÅRL været anset for en ændring af et regnskabsmæssigt skøn. IASB's forslag er endnu ikke vedtaget, og derfor er det heller ikke fastlagt, om IASB's forslag vil få betydning for vurderingen under ÅRL.

Indirekte produktionsomkostninger

Indirekte produktionsomkostninger er de omkostninger, der er medgået til produktionen af en given vare, men som ikke direkte kan henføres hertil. Som eksempel kan nævnes afskrivninger på produktionsbygninger. Samtidig skal det være omkostninger, der er afholdt i fremstillingsperioden. Opgørelsen af indirekte produktionsomkostninger stiller sædvanligvis store krav til virksomhedens omkostningsregistrering.

Ved beregning af IPO-tillægget (kostpristillæg) pr. vareenhed opgøres først de samlede indirekte produktionsomkostninger til den medgåede produktion, hvorefter de indirekte produktionsomkostninger henføres til kostprisen ud fra den beregnede produktionskapacitet eller den faktiske produktion, hvis denne er større.

I kostprisen må indirekte produktionsomkostninger for uudnyttet kapacitet ikke medregnes. Den beregnede produktionskapacitet er den forventede gennemsnitsproduktion over flere perioder under hensyntagen til planlagt vedligeholdelse. IAS 2 tillader, at det faktiske produktionsniveau kan anvendes, hvis det omtrentligt svarer til den beregnede kapacitet. Beregningen af produktionskapaciteten skal foretages forud og anvendes kontinuerligt, selvom der opstår midlertidige ændringer i produktionskapaciteten. Ved væsentlige og permanente ændringer i produktionen, efterspørgsel mv. skal det vurderes, om der skal foretages tilpasning af gennemsnitsproduktionen.

I praksis vil det ofte være nødvendigt at opgøre kapacitetsomkostningerne og produktionskapaciteten for alle væsentlige processer og henføre de indirekte produktionsomkostninger ud fra kapacitetstrækket på de respektive processer, således at de enkelte varer tillægges den forholdsmæssige andel af det kapacitetstræk, som den har forårsaget.

Resultaterer produktionsprocessen i mere end én vare, og kan kostprisen ikke opgøres separat, fordeles indirekte produktionsomkostninger efter en hensigtsmæssig og ensartet metode.

Ved beregning af IPO-tillæg skal der tages højde for varer under fremstilling, således at der for disse kun tillægges den forholdsmæssige andel af IPO-tillægget i forhold til varens færdiggørelsesgrad, da disse ellers vil blive tillagt en for høj værdi.

Eksempel: Opgørelse af IPO-tillæg

Budgetteret normal produktion	150.000
Faktisk produktion	120.000
Samlede indirekte produktionsomkostninger	3.000.000
IPO-tillæg pr. enhed (3.000.000/150.000)	20
Antal færdigvarer	10.000
Værdi af færdigvarelager før IPO-tillæg	5.650.000
IPO-tillæg (10.000 × 20)	200.000
Værdi inklusive IPO-tillæg	5.850.000
Antal varer under fremstilling (50% færdige)	4.000
Værdi af varer under fremstilling	1.130.000
IPO-tillæg (4.000 × 20 × 50%)	40.000
Værdi inklusive IPO-tillæg	1.170.000
IPO indregnet på varelageret i alt	240.000

Opskrivning

Hverken ÅRL eller IAS 2 giver mulighed for at opskrive varebeholdninger. ÅRL har tidligere indeholdt en mulighed for at opskrive varebeholdninger til en højere genanskaffelsespris, men denne mulighed er blevet ophævet.

Hvis der er tale om beholdninger af biologiske aktiver, er der dog under ÅRL mulighed for at måle disse til dagsværdi i henhold til § 38, og under IFRS er der for visse biologiske aktiver pligt til at måle disse til dagsværdi i henhold til IAS 41. Både under ÅRL og IFRS forudsætter dette dog, at dagsværdien kan opgøres pålideligt.

Nedskrivning

Overstiger kostprisen for varebeholdninger nettorealisation sværdien, skal disse nedskrives til denne lavere værdi. Nedskrivningen skal indregnes i resultatopgørelsen.

Nettorealisation sværdien beregnes på grundlag af den forventede salgspris med fradrag af færdiggørelsesomkostninger og omkostninger, der skal afholdes for at gennemføre salget. Nettorealisation sværdien er summen af de fremtidige nettoindbetalinger, som varerne på balancedagen forventes at indbringe som led i et normalt salg. Der skal ikke foretages tilbage-diskontering af de fremtidige nettoindbetalinger ved opgørelsen af nettorealisation sværdien.

Hvis IPO og/eller finansieringsomkostninger indgår som en del af kostprisen, vil disse omkostninger også være indeholdt i kostprisen, når behovet for nedskrivning skal vurderes. Dermed nedskrives forskellen mellem ”kostprisen (inklusive IPO og finansieringsomkostninger)” og ”den forventede salgspris, fratrukket forventede færdiggørelsesomkostninger og salgsomkostninger”.

Det er ikke tilladt at nedskrive vareholdninger for at opretholde en fremtidig normalavance på salget af varerne. Varebeholdninger må således ikke nedskrives til en lavere værdi end nettorealisation sværdien, idet en yderligere nedskrivning vil medføre, at der nedskrives med mere end det forventede tab.

Som udgangspunkt skal nedskrivning til nettorealisation sværdi foretages særskilt vare for vare. Hvis dette ikke er muligt, kan der foretages gruppevis nedskrivning i en gruppe af ensartede varer, der har samme karakteristika og markedsføres på samme marked. Det er ikke tilladt at sammenligne kostprisen med nettorealisation sværdien for varebeholdningerne under ét.

Råvarer mv., der besiddes med henblik på videre forarbejdning til færdigvarer, skal ikke nedskrives, hvis prisfald på råvarerne ikke har indflydelse på den færdige vares pris. I så fald kan råvarenes øjeblikkelige værdi holdes ude af beregningerne og i stedet anvendes råvarens kostpris.

Under ÅRL skal normale nedskrivninger i den artsopdelte resultatopgørelse klassificeres som ”Ændring i lagre af færdigvarer, varer under fremstilling og handelsvarer” eller ”Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer”. Unormale nedskrivninger, fx nedskrivninger i forbindelse med ophør af et produkt, klassificeres under posten ”Nedskrivninger af omsætningsaktiver, bortset fra finansielle omsætningsaktiver”. For unormale nedskrivninger skal det tillige overvejes, om det er nødvendigt at oplyse herom i noterne som en særlig post.

4.9.4 Oplysninger og præsentation

4.9.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempler på præsentation og oplysninger fremgår af anvendt regnskabspraksis samt ÅRL modelregnskabet, note 14.

De enkelte grupper af varelagre placeres under de hertil knyttede arabertalsposter i balancen men kan alternativt sammendrages til én post, hvis grupperne i stedet specificeres i en note. Forudbetalinger for varer må ikke modregnes i varebeholdninger og skal derfor indregnes som kort- eller langfristede forpligtelser.

Omkostninger for solgte varer indregnes under ”Produktionsomkostninger” i den funktionsopdelte resultatopgørelse. I den artsopdelte resultatopgørelse vil afgang fra lageret af solgte varer være indeholdt i posten ”Ændring i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling”. I det omfang egenfremstillede varer indeholder lønomkostninger, vil posten ”Ændringer i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling” derfor også indeholde personaleomkostninger.

Under anvendt regnskabspraksis skal virksomheden oplyse om det anvendte målegrundlag for varelagre, herunder:

- hvorvidt renter indregnes i kostprisen
- indregningsmetoder og målegrundlag for indirekte produktionsomkostninger
- efter hvilke metoder og grundlag, der nedskrives.

For hver post under varebeholdninger skal størrelsen af et eventuelt indregnet rentebeløb oplyses i noterne. Efter de generelle oplysningskrav skal pantsætninger og anden sikkerhed i virksomhedens varebeholdninger tillige oplyses. For virksomheder i regnskabsklasse B kan oplysning om pantsætninger og sikkerhedsstillelser gives sammen med pantsætninger og sikkerhedsstillelser i andre af virksomhedens aktiver.

Der skal oplyses om størrelsen og arten af indtægts- og omkostningsposter, der er særlige som følge af deres størrelse eller art. Dette omfatter blandt andet tilbageførsler af nedskrivninger samt unormalt store nedskrivninger. Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal for hver post tilmed oplyse forskelsbeløbet mellem genanskaffelsesværdien og kostprisen, hvis disse værdier afviger fra hinanden.

4.9.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Eksempler på præsentation og oplysninger i IFRS-modelregnskabet fremgår af afsnit 8(e) i regnskabspraksis samt af note 25(m).

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal indeholde oplysning om, hvorledes de enkelte poster under varebeholdninger er målt, herunder skal metode for opgørelse af kostprisen (FIFO, vejte gennemsnit mv.) oplyses.

Regnskabet skal indeholde følgende oplysninger:

- Den regnskabsmæssige værdi af varebeholdninger
- Årets vareforbrug/produktionsomkostninger
- Regnskabsmæssig værdi af varebeholdninger, der måles til dagsværdi fratrukket salgsomkostninger (varemæglere)
- Størrelsen af årets nedskrivninger samt tilbageførte nedskrivninger, herunder beskrivelse af de forhold, der begrunder nedskrivning henholdsvis tilbageførsel af nedskrivningerne
- Oplysning om begrænsninger i ejendomsretten, omfanget af pantsætninger mv. af varebeholdninger og regnskabsmæssig værdi af pantsatte varebeholdninger.

4.10 Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter er behandlet i ÅRL §§ 27, 89, 91, IFRS 15, IAS 17, IAS 20 og IAS 38.

Periodeafgrænsningsposter eksisterer ikke under IFRS som selvstændigt defineret regnskabspost. Dette på trods af, at man i flere tilfælde sagtens kan være i en situation, hvor man har en periodeafgrænsningspost under IFRS. Det kan fx være tilfældet med periodiseret omsætning under IFRS 15 eller forudbetalte omkostninger. Der henvises til afsnit 4.10.1 *Definition*, hvor der er indsat en henvisning til de IFRS- og IAS-standarder, der hjælper med at definere periodeafgrænsningsposter under IFRS.

Grundet den manglende definition under IFRS tager kapitlet således alene udgangspunkt i ÅRL bestemmelser.

4.10.1 Definition

Periodeafgrænsningsposter kan både henhøre under omsætningsaktiver og forpligtelser. Det afgørende er, om der er tale om en afholdt omkostning eller en betaling.

Periodeafgrænsningsposter under omsætningsaktiver skal indeholde omkostninger, der er afholdt senest på balancedagen, men som vedrører de efterfølgende år. Det gælder eksempelvis husleje- og forsikringsbetalinger, som vedrører perioder efter balancedagen. Forudbetalinger for materielle og immaterielle anlægsaktiver samt for varebeholdninger skal dog præsenteres som særskilte poster under disse respektive aktiver i medfør af skemakravene.

Periodeafgrænsningsposter under forpligtelser skal indeholde betalinger, der er indgået senest på balancedagen, men som vedrører indtægter i de efterfølgende år. En faktura på en endnu ikke leveret ydelse (forudfakturerings) skal således ikke medtages som en periodeafgrænsningspost, men modregnes i den tilsvarende debitorpost, således at hverken aktivet eller forpligtelsen fremgår af balancen, da der ikke er modtaget en betaling på forudfaktureringen på balancedagen.

Definition via andre standarder – gælder kun under IFRS

IFRS indeholder ikke specifikke bestemmelser om periodeafgrænsningsposter, hvorfor tilstedeværelsen i stedet forudsættes i enkelte standarder.

Omsætning fra kontrakter med kunder	Bestemmelserne i IFRS 15 omkring indregning af omsætning fra kontrakter med kunder medfører i nogle situationer, at virksomheden har modtaget betalinger fra kunder, hvor indtægten endnu ikke kan indregnes. Sådanne poster præsenteres ofte som udskudt omsætning (deferred revenue), men vil fremover under IFRS 15 indgå i kontrakt aktiver.
	Reglerne herom er nærmere beskrevet i afsnit 5.2 <i>Indregning af indtægter efter årsregnskabsloven</i> .
Leasing	Bestemmelserne i IAS 17 om leasing medfører, at det kan være nødvendigt at indregne en periodeafgrænsningspost, selvom posten ikke opfylder definitionen på en forpligtelse. Det anføres således, at hvis en "sale and leaseback"-transaktion medfører en finansiel leasingaftale, skal eventuelle beløb, hvormed salgsavancen overstiger den regnskabsmæssige værdi, ikke indregnes som indtægt straks i sælgers/leasingtagers årsregnskab. I stedet skal dette beløb udskydes og amortiseres over leasingperioden.
	Bemærk: IASB har vedtaget en ny leasingstandard (IFRS 16), som træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2019 eller senere.
Offentlig støtte	Efter IAS 20 om offentlig støtte vil der kunne være behov for at indregne et modtaget, men endnu ikke indtægtsført, tilskud til et aktiv som en periodeafgrænsningspost. Periodeafgrænsningsposten skal efter IAS 20 indregnes som en indtægt på et systematisk grundlag over aktivets brugstid, når der ikke foretages modregning i aktivets kostpris.
Reklame og marketing	Af IAS 38 fremgår, at omkostninger til reklame og marketing skal omkostningsføres på det tidspunkt, hvor ydelsen leveres af leverandøren. Det er derfor ikke muligt at udskyde omkostningsførelse til det tidspunkt, hvor virksomheden udnytter reklamen over for kunden. Disse regler er anderledes under ÅRL, hvor der accepteres en periodisering af fx markedsføringsmaterialer, indtil de anvendes.

4.10.2 Indregning

For at indregning kan finde sted, skal de generelle betingelser for indregning være opfyldt. Herunder skal periodeafgrænsningsposten opfylde definitionen på et aktiv eller en forpligtelse.

ÅRL er for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2016 eller senere, tilpasset IFRS 3, hvilket betyder, at negativ goodwill (badwill) skal indtægtsføres med det samme – og ikke som hidtil henover en årrække. Lovgiver har således ophævet specialbestemmelsen om, at negativ goodwill (badwill) skulle indregnes som en særskilt periodeafgrænsningspost under forpligtelser med en passende benævnelse. Se mere herom i afsnit 9 *Koncernregnskab*.

4.10.3 Oplysninger og præsentation

4.10.3.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af ÅRL-modelregnskabet, note 18 og 25.

Jf. ÅRL § 89 og § 91, skal virksomheder i regnskabsklasse C og D forklare periodeafgrænsningsposterne i noterne. Periodeafgrænsningsposter, der efter lovens skemakrav skal vises særskilt, fx modtagne forudbetalinger fra kunder, antages at være forklaret tilstrækkeligt. Er periodeafgrænsningsposterne uvæsentlige for regnskabet, er der ikke krav om forklaring.

4.10.3.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Da IFRS ikke definerer periodeafgrænsningsposter særskilt, henvises der til IFRS 15, IAS 17, IAS 20 og IAS 38 jf. også ovenfor vedrørende definition.

4.11 Medarbejderforpligtelser

Medarbejderforpligtelser er behandlet i ÅRL §§ 33, 36, 47, 53, 98a, 98b, IAS 19 samt IFRIC 14.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af medarbejderforpligtelser. Da ÅRL er en rammelov, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Medarbejderforpligtelser udgør en væsentlig forpligtelse i mange virksomheder. Selvom opgørelse af feriepenge og lignende sædvanligvis virker ligetil, kan der i praksis være knyttet en række problemstillinger hertil. Langfristede ydelser, såsom pensionsforpligtelser og jubilæumsgratualer, giver også anledning til en række problemstillinger.

Pensionsforpligtelser har der traditionelt ikke været større fokus på i Danmark. Det skyldes, at de fleste danske pensionsordninger er etableret, så arbejdsgiveren ingen risiko har. I udlandet ses derimod en del ordninger, hvor arbejdsgiveren har en risiko for at skulle betale yderligere bidrag til en pensionsordning, hvis givne omstændigheder måtte indtræffe. Den regnskabsmæssige behandling af pensionsordninger er derfor af særlig betydning for virksomheder med udenlandske dattervirksomheder.

ÅRL indeholder ikke specifikke regler for opgørelse af pensionsforpligtelser, hvorfor behandlingen følger ÅRL's definition på forpligtelser og de generelle indregningskriterier. IFRS, herunder IAS 19, indeholder derimod en række specifikke og detaljerede regler om medarbejderforpligtelser, hvorfor man under ÅRL ofte vil søge vejledning i IAS 19.

4.11.1 Definition

IAS 19 indeholder detaljerede bestemmelser om medarbejderforpligtelser. IAS 19 omfatter disse typer af medarbejderforpligtelser:

Ydelser under ansættelsen	Ydelser ved fratræden
• Løn • Feriepenge • Sygedagpenge • Bonus • Jubilæumsgratiale	• Fratrædelsesgodtgørelse
	Ydelser efter fratræden
	• Pensionsforpligtelser

Som det fremgår af ovenstående skema, er aktiebaseret aflønning ikke omfattet af IAS 19. For gennemgang af reglerne om aktiebaseret aflønning henvises til afsnit 10.4 *Aktiebaseret aflønning*.

4.11.2 Indregning

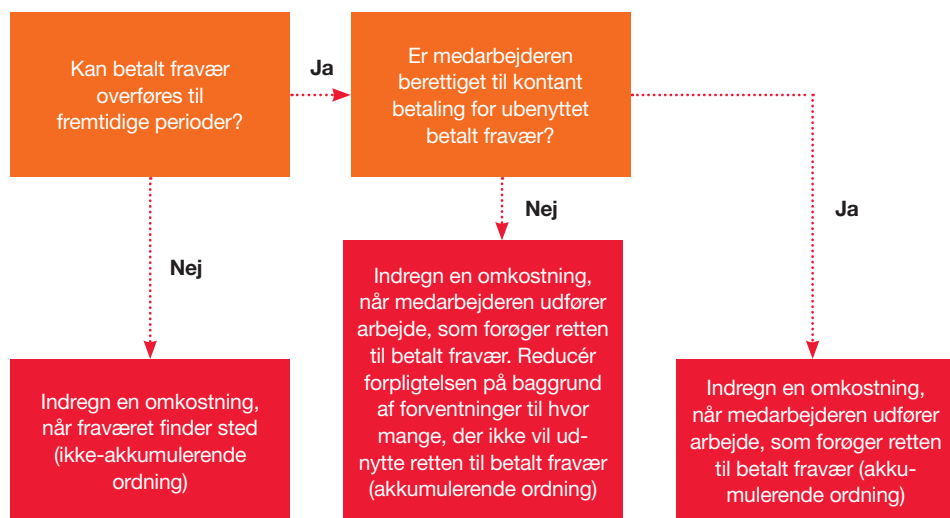
Indregning – ydelser under ansættelsen

Kortsigtede ydelser i form af løn, feriepenge mv. indregnes i takt med, at de indtjenes. Ydelser, der kun skal udbetales, når en bestemt begivenhed indtræffer, indregnes derimod først, når begivenheden indtræffer.

PwC's opfattelse

Feriepenge, som tilbydes direktører mv., som ikke er omfattet af ferielovens bestemmelser; optjenes i visse tilfælde ikke i takt med, at direktørerne udfører deres arbejde (ikke-akkumulerende). Det er PwC's opfattelse, at der for disse ordninger ikke indregnes en forpligtelse i balancen, før direktøren meddeler, at ferie ønskes afholdt.

Nedenstående figur viser IAS 19's metodik:

Ved bonusordninger, hvis størrelse afhænger af årets resultat eller præstationer, udført i året, gælder følgende:

- Har medarbejderne opnået endelig ret til udbetaling på balancedagen, indregnes den fulde forpligtelse
- Udbetales der alene bonus til de medarbejdere, som er ansat på et bestemt tidspunkt efter regnskabsperiodens udløb, indregnes der på balancedagen en bonus på grundlag af det antal medarbejdere, der forventes at opnå endelig ret
- Falder balancedagen midt i en bonusoptjeningsperiode, indregnes en forholdsmæssig bonus i det omfang, det skønnes, at betingelserne for udbetaling vil blive opfyldt.

Er virksomheden i henhold til lov eller aftale forpligtet til at udbetale jubilæumsgratiale, skal der indregnes en forpligtelse hertil. Baseres udbetaling af jubilæumsgratiale alene på virksomhedens praksis, må det konkret vurderes, om virksomheden reelt har forpligtet sig, så der er tale om en faktisk forpligtelse, som skal indregnes.

Størrelsen af jubilæumsgratiale skal opgøres på grundlag af aktuarmæssige teknikker. Se nærmere herom under afsnit 4.11.3 *Måling*.

Det særlige ferietillæg, der udbetales til funktionærer, som er ansat ved ferieårets begyndelse, er også en ydelse, der spares op over regnskabsåret. Det forhold, at forpligtelsen bortfalder, såfremt medarbejderen rejser inden ferieårets begyndelse, medfører ikke, at forpligtelsen ikke skal indregnes, men sandsynligheden herfor skal der tages højde for ved måling af forpligtelsen.

Når feriefridage administreres på samme måde som ”ordinær” ferie, behandles de regnskabsmæssigt på samme måde. Tildeles feriefridage eksempelvis den 1. maj, men betingelsen for at opnå retten til feriefridage er, at man har været ansat i året før, er substansen den samme som for feriepengene – der er etableret en faktisk eller juridisk forpligtelse allerede på balancedagen.

Eksempel: Feriefridage – medarbejderen kan vælge mellem at afholde ferie eller få beløbet udbetalt

Virksomhedens medarbejdere får i årets løb tildelt feriefridage og er berettiget til enten at afholde ferie eller få beløbet udbetalt. Endvidere kan medarbejderne under de overenskomstfastsatte aftaler være berettigede til at afholde feriefridage hos en ny arbejdsgiver. Den nye arbejdsgiver har herefter ret til at få refusion fra den gamle arbejdsgiver.

Hvorledes skal denne forpligtelse behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Forpligtelsen skal i praksis indregnes på samme måde som en feriepengeforpligtelse efter ferieloven.

Eksempel: Feriefridage, der tildeles efter balancedagen

En virksomhed tildeler i januar måned feriefridage til medarbejdere, der har været ansat hele sidste år. Skal virksomheden indregne en forpligtelse ultimo det foregående år?

Løsning

Der er tale om en optjeningsordning. Det forhold, at feriefridage tilskrives i januar måned det følgende år, synes blot at være en formalitet. Der skal derfor opbygges en forpligtelse hen over året.

På den følgende side er vist et eksempel på opgørelse af en feriepengeforpligtelse efter IAS 19.

Eksempel: Opgørelse og indregning af feriepengeforpligtelse

	Lønseddel december 20x1	Opgørelse af ferie- forpligtelse
Gage	30.000	30.000
Fri bil	4.167	4.167
Ferieberettiget løn	34.167	34.167
Ferietillæg, 1%	342	342
Firmapension	3.000	3.000
Samlet pension	(4.500)	
ATP	(81)	162
Arbejdsmarkedsbidragsgrundlag	32.928	
Beregningsgrundlag for ferieforpligtelse i henhold til IAS 19		37.671
Omkostning for perioden 1. januar-30. juni 20x2		226.024
Forventet lønstigning pr. 1. juli 20x2	4%	
Forventet omkostning for perioden 1. juli - 31. december 20x2		235.065
Forventet ferie i 1. kvartal 20x2	10%	45.205
Forventet ferie i 2. kvartal 20x2	30%	135.614
Forventet ferie i 3. kvartal 20x2	50%	235.065
Forventet ferie i 4. kvartal 20x2	10%	47.013
Ialt	100%	
Gennemsnitlig årlig løn vægtet på baggrund af forventet ferietidspunkt		462.897
Antal feriedage optjent for perioden 1. januar - 31. december 20x1	25	
Antal feriedage fra tidligere ferieår	25	
Fratrukket allerede holdte dage	(20)	
Maksimalt antal dage som forpligtelsen skal baseres på	30	
Antal weekender og helligdage	120	
Antal arbejdsdage inklusive feriedage	245	
Forventet regnskabsmæssig værdi af ferieforpligtelse		56.681
Forpligtelse ved brug af 12,0% af ferie- berettiget løn (skattemæssig regel) – ca.		49.200
Forskel i procent		15%

Eksempel: Anvendelse af skattemyndighedernes anvisning for opgørelse af feriepengeforpligtelser

En virksomhed ønsker at anvende skattemyndighedernes anvisning på opgørelse af feriepengeforpligtelser over for funktionærer. Er dette muligt?

Løsning

Indregning på dette grundlag vil i mange tilfælde være for lavt som følge af den stigende brug af fleksible lønformer. Den regnskabsmæssige ferieforpligtelse i virksomheden skal ses som en opgørelse af det samlede vederlag, som den ansatte er berettiget til at modtage under sin ferie på et senere tidspunkt end balancedagen. Det skal fremhæves, at indregningen af ferieforpligtelser i Danmark i alle tilfælde vil være baseret på et skøn, idet der vil være usikkerhed om flere af de forudsætninger, der skal anlægges ved beregningen, fx antallet af medarbejdere, som fratræder i det kommende regnskabsår.

Forpligtelser, der kun opstår, hvis en bestemt begivenhed indtræffer, indregnes derimod først, når den pågældende begivenhed indtræffer. Det gælder fx sygedagpengebetalinger og betalt løn under barselsorlov.

Indregning – ydelser ved fratræden

IAS 19 indeholder detaljerede regler for, hvorledes fratrædelsesgodtgørelser skal indregnes. Den omhandler følgende situationer:

- virksomheden afskediger en medarbejder eller en gruppe af medarbejdere med en deraf følgende pligt til at betale fratrædelsesgodtgørelse
- virksomheden giver en gruppe af medarbejdere et uigenkaldeligt tilbud om fratræden mod at modtage fratrædelsesgodtgørelse.

En forpligtelse til at betale fratrædelsesgodtgørelse indregnes på det tidligste tidspunkt, af henholdsvis det tidspunkt, hvor virksomheden ikke længere har en mulighed for at trække sit tilbud om at betale fratrædelsesgodtgørelse tilbage og det tidspunkt hvor afskedigelsen er gennemført. Er fratrædelsen et led i en omstrukturering, indregnes forpligtelsen dog på det tidligere tidspunkt, hvor betingelserne for indregning af en omstrukturingsforpligtelse i henhold til IAS 37 er opfyldt, jf. afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser*. Det er tilfældet, når følgende er fastlagt:

- Sted, funktion og omtrentligt antal ansatte, som skal afskediges
- Størrelsen af fratrædelsesgodtgørelsen for hver gruppe af medarbejdere
- Tidspunktet for planens gennemførelse. Planen skal påbegyndes hurtigst muligt og færdiggøres inden for en periode, der sikrer, at væsentlige ændringer til planen ikke er sandsynlige.

Er der tale om fritstilling, indregnes endvidere løn i opsigelsesperioden, da der ikke opnås nogen modydelse i form af arbejdsydelser fra den enkelte medarbejder i opsigelsesperioden. Er en medarbejder forpligtet til at stå til rådighed for arbejdsgiver, må det konkret vurderes, om der reelt er tale om en arbejdsforpligtelse.

PwC's opfattelse

Kunde- og konkurrenceklausuler, der er indgået efter den 1. januar 2016, forpligter virksomhederne til at betale kompensationsbeløbet vedrørende disse klausuler den dag, ansættelsesforholdet ophører. Tidligere har arbejdsgiveren efter endt ansættelse kunnet vælge, om klausulerne skulle gøres gældende - og dermed vælge, om man som arbejdsgiver skulle betale for klausulen. Det er PwC's opfattelse, at arbejdsgiveren – på trods af at være forpligtet på tidspunktet for starten af ansættelsesforholdet - ikke skal indregne en hensat forpligtelse til klausulerne. Det vil således være mest korrekt at anse denne aftale som en gensidig bebyrdende aftale, hvor arbejdsgiveren på tidspunktet for ophøret af ansættelsesforholdet skal betale for klausulen, men samtidig får ”leveret” et immaterielt aktiv i form af en beskyttelse mod, at den tidligere medarbejder tager ansættelse hos en konkurrent. Dette aktiv afskrives henover den periode, klausulen dækker.

Eksempel: Omstrukturering – løn i opsigelsesperioden

En virksomhed afskediger en række medarbejdere. De får løn i opsigelsesperioden og en særlig fratrædelsesgodtgørelse. De skal være til rådighed på tilkaldebasis i opsigelsesperioden, men vil selv kunne sige op i opsigelsesperioden uden at miste retten til fratrædelsesgodtgørelsen. Hvilken forpligtelse skal indregnes på opsigelsestidspunktet?

Løsning

Fratrædelsesgodtgørelsen er udtryk for betaling uden fremtidig modydelse og skal derfor indregnes straks. Lønnen i opsigelsesperioden skal derimod indregnes hen over opsigelsesperioden, uanset at det arbejde medarbejderne rent faktisk leverer, er betydeligt mindre end de ville have leveret, hvis ikke de var blevet afskediget. Hvis det er åbenbart, at de reelt ikke vil komme til at levere en arbejdsindsats, skal det fulde beløb hensættes.

Eksempel: Førtidigt ophør af en pensionsforpligtelse som følge af afskedigelser

Virksomhed A meddeler i december 20x3 afskedigelse af 100 medarbejdere med opsigelse i februar 20x4 som led i en omstrukturering, som virksomheden har forpligtet sig til.

Virksomheden har givet de involverede medarbejdere en mulighed for at få udbetalt deres pension som ét fast beløb på TDKK 75 ved afskedigelsen i februar 20x4. 90 medarbejdere har accepteret denne uigenkaldelige mulighed i december 20x3. Virksomhed A forventer ikke, at de resterende 10 medarbejdere vil acceptere tilbuddet.

Virksomhed A havde en pensionsforpligtelse over for de 90 medarbejdere på TDKK 7.000 pr. 31. december 20x3 for overvejelserne om tilbuddet om én fast udbetaling. Pensionsaftalen er 100 % ufinansieret.

Løsning

En nedskæring af pensionsaftalen medfører en negativ "past service cost" i december 20x3 som følge af omstruktureringen. Den fremtidige arbejdsindsats fra de 90 medarbejdere, der accepterede tilbuddet, vil ikke give dem yderligere fordele, hvorfor pensionsaftalen er nedskåret.

Virksomheden indgik en aftale med 90 medarbejdere, hvilket samtidig ændrede pensionsforpligtelsen. Virksomhed A skal pr. 31. december 20x3 indregne en pensionsforpligtelse på TDKK 6.750 ($90 \times \text{TDKK } 75$) vedrørende de 90 medarbejdere. Dette vil medføre indregning af en indtægt på TDK 250 ($\text{TDKK } 6.750 - \text{TDKK } 7.000$). Denne forpligtelse skal om nødvendigt reguleres, når den endelige udbetaling gennemføres i februar 20x4.

Indregning – ydelser efter fratræden

IAS 19 indeholder ligeledes bestemmelser om forpligtelser efter medarbejderens fratræden, herunder ydelsesbaserede pensionsordninger. Ydelsesbaserede pensionsordninger er karakteriseret ved, at medarbejderen er berettiget til en bestemt pension fra virksomheden, fx et engangsbeløb eller en livslang pension, opgjort som en procentdel af slutlønnen. Dette er modsat bidragsbaserede ordninger, hvor risikoen helt overføres til medarbejderen og/eller forsikringsselskabet/pensionskassen ved indbetaling af bidraget.

En ydelsesbaseret pensionsordning vil normalt være en retlig forpligtelse for virksomheden, eftersom ordningen typisk er en del af ansættelsesaftalen eller krævet af lokal lovgivning eller overenskomster.

Princippet i IAS 19 er, at der indregnes en omkostning i resultatopgørelsen i takt med, at medarbejderne udfører arbejdsydelserne for virksomheden (Projected Unit Credit Method).

Udbetales der eksempelvis en livslang pension ved ansættelsens ophør svarende til 50 % af slutlønnen på dette tidspunkt, skal der til hvert af de år, hvor medarbejderen er ansat, henføres en andel af den estimerede slutløn ganget med estimeret antal levetid efter pensionering. Derved har virksomheden en omkostning pr. periode svarende til en andel af den samlede omkostning. Indregningen indebærer således, at virksomheden skal gøre sig nogle forudsætninger om den fremtidige løn på pensionstidspunktet, dødsfaldsrisiko, inflation mv. Se mere herom nedenfor i afsnit 4.11.3 *Måling*.

Eksempel: "Projected Unit Credit Method"

En virksomhed har aftalt med en medarbejder, at medarbejderen ved fratrædelse modtager 1 % af slutlønnen pr. år, medarbejderen har været ansat. Udbetalingen er uafhængig af fratrædelsesårsagen. Lønnen i år 1 er DKK 340.000 pr. år, og lønnen forventes at stige med 3 % p.a. Det forventes, at medarbejderen bliver i fem år. Efter fem år estimeres lønnen til at udgøre DKK 382.673 pr. år, og fratrædelsesbeløbet udgør derfor 5 % heraf svarende til DKK 19.134.

I de fem år udgør det nominelle beløb, som udbetales efter de fem år, 1 %. Dvs. 1 % af DKK 382.673 = DKK 3.827. Da beløbet først skal erlægges efter udgangen af år 5 – dvs. fire år efter "optjeningen" – skal denne omkostning imidlertid tilbagediskonteres. Antages det, at renten er 5 %, bliver DKK 3.827 tilbagediskonteret til DKK 3.148. Forpligtelsen efter år 1 bliver derfor DKK 3.148. I år 2 består forpligtelsen af tre elementer:

- Årets omkostning (serviceomkostning) beregnet som 1 % af slutlønnen og tilbagediskonteret i tre perioder
- Forpligtelsen fra år 1
- Forrentning af forpligtelsen fra år 1 (som følge af, at denne forpligtelse nu kun skal tilbagediskonteres i tre år – og ikke fire år).

Forpligtelsen i år 1 til 5 kan derfor beregnes:

År	1	2	3	4	5
Periodens serviceomkostning: 1% af slutløn	3.827	3.827	3.827	3.827	3.827
Tilbagediskonteret	3.148	3.306	3.471	3.645	3.827
Forpligtelse primo	0	3.148	6.611	10.413	14.578
Rente 5%	0	157	331	521	729
Serviceomkostning	3.148	3.306	3.471	3.645	3.827
Forpligtelse ultimo	3.148	6.611	10.413	14.578	19.134

Der indregnes ligeledes en forpligtelse, hvis medarbejderen ikke på balancedagen har opnået endelig ret til pensionsudbetalingen. Giver en ordning således medarbejderen ret til at modtage et beløb, opgjort på grundlag af lønnen i hele ansættelsesperioden – men med den betingelse, at pensionen bortfalder, hvis medarbejderen vælger at fratræde inden et bestemt tidspunkt, fx fem år efter ansættelsen – påbegyndes indregning allerede fra år ét. Dog tages der ved målingen hensyn til, at nogle medarbejdere vil forlade virksomheden, inden de opnår endelig ret.

Der er ofte knyttet en pensionsfond til ydelsesbaserede pensionsordninger. Aktiverne i disse pensionsfonde indregnes ligeledes i balancen og præsenteres modregnet i pensionsforpligtelsen, hvis de alene kan anvendes til at indfri pensionsforpligtelserne.

Overstiger værdien af pensionsaktiverne pensionsforpligtelserne, indregnes som udgangspunkt et nettoaktiv. Der findes nogle begrænsningsregler, som gør, at aktivet i visse tilfælde ikke indregnes fuldt ud.

En afdækning af forpligtelsen vil ofte være lov- eller aftalebestemt og etableres med henblik på at give sikkerhed for, at der vil være midler til rådighed til at dække forpligtelserne til at betale pension. De lokale regler om afdækning vil imidlertid ofte afvige fra de beregningsregler, der er opstillet i IAS 19. Det betyder, at det kan forekomme, at der på trods af, at ordningen på papiret er fuldt afdækket, alligevel skal indregnes en (netto)pensionsforpligtelse eller et (netto)pensionsaktiv i henhold til IAS 19.

Ændres en pensionsordning, fx ved at den årlige pensionsudbetaling øges fra 20 % til 30 % af slutlønnen, indregnes effekten på den indregnede pensionsforpligtelse straks i resultatopgørelsen. Det gælder, uanset om ændringen er positiv eller negativ, eksempelvis ved at der ikke optjenes ydelser fremadrettet. Indfries en pensionsforpligtelse, indregnes gevinst eller tab ligeledes i resultatopgørelsen. Forud for indregning af effekten af ændringer eller indfrielse omregnes pensionsforpligtelsen med henblik på at sikre, at aktuarmæssige gevinster og tab indregnes i anden totalindkomst.

Der findes samtidig særlige regler for den situation, hvor en pensionsordning fungerer som pensionsordning for flere forskellige virksomheder. Disse pensionsordninger skal klassificeres som bidragsbaserede eller ydelsesbaserede afhængig af pensionsordningens vilkår (herunder faktiske forpligtelser, som ligger uden for de formelle vilkår).

Er der tale om en ydelsesbaseret pensionsordning, skal virksomheden regnskabsmæssigt behandle sin forholdsmæssige andel af den ydelsesbaserede pensionsforpligtelse, ordningens aktiver og omkostninger til pensionsydelser på samme måde som for alle andre ydelsesbaserede pensionsordninger.

I nogle tilfælde er virksomheden imidlertid ikke i stand til at identificere sin andel af pensionsordningens underliggende finansielle stilling og indtjening tilstrækkelig pålideligt. Når der ikke er tilstrækkelige oplysninger til rådighed til regnskabsmæssigt at behandle en ydelsesbaseret pensionsordning med flere virksomheder som en ydelsesbaseret pensionsordning, skal virksomheden regnskabsmæssigt behandle pensionsordningen, som om det var en bidragsbaseret pensionsordning – og give visse oplysninger om ordningen.

Ydelsesbaseret pensionsordning efter korridormetoden – gælder kun under ÅRL

Med virkning for 2016 skal aktuarmæssige gevinster og tab på ydelsesbaserede pensionsordninger indregnes i egenkapitalen. Disse har hidtil skullet indregnes i resultatopgørelsen. ÅRL indeholder imidlertid en særlig undtagelse, der tillader fortsat brug af den såkaldte "korridormetode" til indregning af aktuarmæssige udsving på ydelsesbaserede pensionsforpligtelser. Efter denne metode udjævnes udsvingene, således at store gevinster eller tab ikke påvirker forpligtelsen straks. Overgangsreglen gælder for regnskabsår, der begynder før den 1. januar 2021 jf. ÅRL § 7, stk. 4.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at de detaljerede regler i IAS 19 om personaleydelse i det væsentligste kan anses som udfyldende for indregning og måling af forpligtelser til pension og jubilæumsgratualer. Se nærmere herom nedenfor. Dog vil indregning af aktuarmæssige tab og gevinster uden om resultatopgørelsen ikke være tilladt efter ÅRL.

4.11.3 Måling

Måling – ydelser under ansættelsesforholdet

Forpligtelser vedrørende ydelser givet under ansættelsesforholdet, skal som hovedregel måles til det beløb, som virksomheden forventer at skulle betale (nettorealisationsværdi).

Jubilæumsgratualer og andre langfristede ydelser skal dog måles til en tilbagediskonteret værdi. De forventede udbetalinger opgøres på grundlag af aktuarmæssige beregninger lig de metoder, der benyttes for opgørelse af pensionsforpligtelser, afsnit *Måling – ydelser efter fratræden*. Som tilbagediskonteringsfaktor benyttes renten på virksomhedsobligationer af høj kvalitet med samme løbetid som forpligtelsen.

I det beløb, der skal beregnes som omkostning ved ferie med løn, skal indgå samtlige lønelementer, som vil blive betalt under fraværet. Ud over den kontante løn vil det også omfatte pensionsbidrag, som arbejdsgiveren skal betale under ferien, og medarbejdergoder (som fri telefon, værdi af aktieoptionsordninger og fri avis). Endvidere tages hensyn til forventet lønstigning.

Det antal dage, hvor virksomheden forventer at afholde omkostninger til ferie, omfatter både resterende feriedage fra tidligere perioder og optjente feriedage til fremtidig afholdelse.

Det skal estimeres, hvor mange medarbejdere der forlader virksomheden, eftersom disse får konverteret deres ret til ferie med løn.

Det anbefales, at opgørelsen sker pr. medarbejder – eller pr. kategori af medarbejdere, afhængig af de konkrete forhold i virksomheden.

Ved måling af det særlige ferietillæg til funktionærer skal der tages hensyn til, at tillægget bortfalder, hvis medarbejderen forlader virksomheden inden udbetalingsstidspunktet.

Måling – ydelser ved fratræden

Fratrædelsesgodtgørelser skal som hovedregel måles til nettorealisationsværdi. Det indebærer, for så vidt angår frivillige fratrædelsesordninger tilbudt på balancedagen, at forpligtelsen reduceres forholdsmæssigt ud fra det antal medarbejdere, der forventes ikke at acceptere fratrædelsesordningen. Forfalder ydelserne senere end et år fra balancedagen, skal de tilbagediskonteres.

En ekstra betaling, der gives i forbindelse med en nedlukning eller virksomhedsovertagelse, hvor medarbejderne af hensyn til afviklingen eller overtagelsen får en ekstra betaling for at vente med at fratræde indtil et vist tidspunkt, er ikke en fratrædelsesgodtgørelse. I stedet er betalingen udtryk for bonus for at udføre arbejde i perioden. Dette beløb skal derfor fordeles hen over den resterende arbejdsperiode, hvor den pågældende bonus optjenes.

Der kan i nogle kontrakter være indført bestemmelser, som indebærer, at en medarbejder – typisk en ledende medarbejder eller direktør – skal have udbetalt en fratrædelsesgodtgørelse ved medarbejderens egen opsigelse, svarende til en vis procentdel af den fratrædelsesgodtgørelse, vedkommende er berettiget til ved afskedigelse.

En sådan aftale, hvor beløbet udbetales ubetinget, er efter IAS 19 at betragte som en ydelsesbaseret pensionsforpligtelse. Eventuelle yderligere godtgørelser, som måtte blive udløst som følge af afskedigelse, skal imidlertid først indregnes på det tidspunkt, hvor direktøren måtte blive afskediget.

Måling – ydelser efter fratræden

Forpligtelser vedr. ydelsesbaserede pensionsordninger, opgøres til den aktuariemæssigt beregnede nutidsværdi af ordningens forventede fremtidige ydelser, som kan henføres til regnskabsåret eller tidligere regnskabsår. Derved opbygges forpligtelsen hen over den periode, hvor medarbejderne erlægger deres arbejdsydelse. Dette blev illustreret i ovenstående eksempel på "Projected Unit Credit Method". I eksemplet fremgik, at der pr. balancedagen kun er indregnet den del af den samlede pensionsforpligtelse, som anses for optjent.

Aktuariemæssige tab og gevinster

Aktuariemæssige tab og gevinster opstår, da det ved opgørelse af forpligtelsen er nødvendigt at gøre en række antagelser/forudsætninger. Disse kan være:

- Demografiske forudsætninger om fremtidige karakteristika for nuværende og tidligere ansatte samt eventuelle pårørende, som er berettiget til ydelser. Demografiske forudsætninger omfatter blandt andet:
 - Dødelighed, både under og efter ansættelsen
 - Niveaue af personaleomsætningshastighed, invaliditet og førtidspension
 - Andelen af deltagere i pensionsordningen med pårørende, som vil være berettiget til ydelser.
- Økonomiske forudsætninger, som blandt andet omfatter:
 - Diskonteringssatsen
 - Fremtidige løn- og ydelsesniveauer.

De aktuariemæssige forudsætninger har stor betydning for opgørelsen af værdien af pensionsforpligtelsen. Forpligtelsen skal opgøres under hensyntagen til, hvor mange personer der forventes at skulle modtage pension. Derfor er de faktorer, som gør, at arbejdstagerne ikke opnår ret til – eller kun opnår delvis ret til pensionsydelsen – ligeledes af betydning for størrelsen heraf.

Fremtidige lønniveauer skal inddrages i det omfang, disse har indvirkning på størrelsen af pensionsydelseerne. Det er eksempelvis tilfældet, hvis størrelsen af pensionsudbetalingen afhænger af arbejdstagers slutløn. På samme måde indregnes forventede ydelsesstigninger, fx pristalsregulering af pensionsudbetalingen. Baggrunden for at indregne sådanne fremtidige omkostninger er, at den samlede pensionsomkostning skal indregnes hen over den periode, hvor medarbejderne leverer deres arbejdsydelser.

Diskonteringsatsen opgøres med udgangspunkt i markedsafkastet på balancedagen af meget sikre virksomhedsobligationer med samme løbetid som forpligtelsen. I lande, hvor der ikke er et effektivt marked for sådanne virksomhedsobligationer, skal den effektive rente på statsobligationer anvendes. Statsobligationer har normalt et lavere afkast end erhvervsobligationer. Det er derfor af stor betydning for værdien af pensionsforpligtelsen, om der i det pågældende land findes et velfungerende marked for virksomhedsobligationer. Med virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2016 eller senere, er det præciseret, at afgørelsen af, om der foreligger et velfungerende marked for virksomhedsobligationer, foretages på tværs af lande, der har samme valuta, fx EUR. Dette vil i praksis betyde, at der for en ydelsesbaseret pensionsordning i et euro-land altid kan anvendes en rente for virksomhedsobligationer.

Diskonteringsatsen skal fastsættes individuelt, så der tages hensyn til afviklingsprofilen af pensionsforpligtelsen. Det skal så vidt muligt tilstræbes, at obligationens løbetid svarer til den løbetid, som pensionsydelsen dækker.

Ændringer i de aktuarmæssige forudsætninger kan have en betydelig indvirkning på størrelsen af pensionsforpligtelsens såkaldte aktuarmæssige udsving. Disse omfatter fx:

- Ændringer i den forventede dødelighed henholdsvis omfanget af førtidspensioner
- Ændringer i den forventede løn
- Ændringer i den forventede personaleomsætningshastighed
- Ændringer af diskonteringsatsen vedrørende pensionsforpligtelsen.

Effekten af ændringer i aktuarmæssige forudsætninger skal indregnes fuldt ud i anden totalindkomst (se omtale af opgørelsen af anden totalindkomst i afsnit 5.1 *Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen*).

Ved indregning fuldt ud i anden totalindkomst opnås den fordel, at dele af pensionsforpligtelsen ikke kan "skjules" i noterne, samtidig med at virksomheden undgår stor volatilitet i resultatopgørelsen – fx ved pludselige stigninger eller fald i aktiekurserne og dermed i afkastet på pensionsaktiverne. Til gengæld undgås ikke volatilitet i opgørelsen af totalindkomsten og i egenkapitalen.

Modsat, hvad der sædvanligvis gælder ved indregning af indtægter og omkostninger i opgørelsen af anden totalindkomst, må der aldrig ske tilbageførsel (recycling) af de indregnede tab og gevinster i resultatopgørelsen ved realisation – det vil sige indfrielse af ordningen eller salg af den dattervirksomhed, i hvilken ordningen er placeret – af en ydelsesbaseret pensionsordning. Aktuarmæssige gevinster og tab, indregnet i opgørelsen af anden totalindkomst, kommer således aldrig til at passere resultatopgørelsen. Dermed får fastlæggelsen af de aktuarmæssige forudsætninger i praksis endnu større betydning, end de har haft hidtil.

**Eksempel: Ydelsesbaseret pensionsordning –
ydelse stiger ved et bestemt antal års ansættelse**

En ydelsesbaseret pensionsordning giver medarbejderne ret til en årlig livsvarig pension på 1/50 af slutlønnen for hvert års ansættelse. Hvis medarbejderen har været ansat i over 20 år, stiger ydelsen til 1/40 af slutlønnen. Hvorledes skal pensionsforpligtelsen måles?

Løsning

Der skal ved måling tages hensyn til sandsynligheden for, at medarbejderne opnår ret til den forøgede ydelse. Der skal således ”opbygges” til den yderligere ydelse over medarbejdernes samlede serviceperiode, uanset at de først vil være berettigede hertil efter 20 års ansættelse.

Eksempel: Ydelsesbaseret pensionsordning – sociale bidrag

I henhold til gældende skattelovgivning skal der tilbageholdes sociale bidrag på 10 % af indbetalingerne til ydelsesbaserede pensionsordninger. Hvorledes skal der tages hensyn til denne forpligtelse ved opgørelse af pensionsforpligtelsen?

Løsning

De sociale bidrag skal inkluderes i målingen af pensionsforpligtelsen. En forenklet måde at inkludere disse vil være at forøge underdækningen med 11,1 % (100/90), da det vil kræve indbetaling af 111,11 for at reducere underdækningen med 100.

Pensionsaktiver

Ofte søges en ordning helt eller delvist afdækket, eksempelvis i de tilfælde, hvor dette er lovkrævet. Dette sker gennem investering i aktiver. For at kunne anse disse aktiver som pensionsaktiver efter IAS 19, skal de være effektivt afskåret fra virksomhedens disposition og fra kreditorforfølgelse, fx ved deponering i en fond, på en spærret konto eller lignende. De pågældende aktiver skal være øremærket dækningen af pensionsforpligtelsen og må ikke kunne tilbageføres til virksomheden bortset fra ved ordningens ophør.

Pensionsaktiver skal måles til dagsværdien på balancedagen. Disse regler går forud for reglerne i IAS 39, og måling til amortiseret kostpris er således ikke tilladt.

Til ordningens aktiver hører også en anden parts godtgørelser af omkostninger i forbindelse med indfrielse af en ydelsesbaseret forpligtelse. Det kan eksempelvis være en forsikringspolice, der matcher forpligtelsen. Godtgørelsen anses som et aktiv og skal indregnes til dagsværdi. Som en praktisk regel angiver IAS 19, at dagsværdien kan sættes lig pensionsforpligtelsen, hvis forsikringspolice er et ”spejl” af selskabets forpligtelse over for medarbejderne.

I balancen præsenteres værdien af pensionsaktiver og pensionsforpligtelsen som et nettobeløb.

Forrentningselementet beregnes ud fra nettoaktivet eller -forpligtelsen. Forskellen mellem den beregnede forrentning af pensionsaktiverne og det faktiske afkast er et aktuarmæssigt gevinst/tab.

Skatter og omkostninger, der vedrører pensionsaktiverne, fragår i opgørelsen af afkastet af aktiverne. Det betyder i praksis, at pensionsafkastskat indregnes i anden totalindkomst som følge af, at alene forrentningselementet indgår i resultatopgørelsen.

Ændringer i pensionsordningen

Ændringer i en pensionsordning kan forekomme, når virksomheden introducerer en ny ydelsesbaseret ordning eller ændrer ydelserne i henhold til en allerede eksisterende ydelsesbaseret ordning. Ændringerne kan være både negative og positive for værdien af virksomhedens pensionsforpligtelse.

En ændring af en ordning kan eksempelvis indebære, at virksomheden som led i lønforhandling aftaler en forøgelse af den årlige udbetalingsprocent i forhold til slutlønnen eller tilbyder medarbejderne yderligere sygesikringsdækning. Ændring i pensionsordningen er således en ændring af den underliggende aftale og pensionsydelse modsat ændringer i aktuarmæssige forudsætninger, der alene påvirker værdien af den foreliggende pensionsordning.

Regnskabsmæssigt skal ændringer i størrelsen af pensionsordningen straksindregnes i resultatopgørelsen og samtidig have effekt på forpligtelsen relateret til pensionsordningen.

Ændringer i pensionsordninger kan også have mere grundlæggende karakter og medfører enten en nedskæring eller fuldstændig indfrielse af pensionsordningen.

En nedskæring er, når virksomheden i væsentligt omfang reducerer antallet af berettigede i ordningen, fx som følge af lukning af en fabrik.

Effekten af en nedskæring indregnes, når den indtræffer, eller når det sker som led i en omstrukturering på det tidspunkt, hvor de tilknyttede fratrædelsesgodtgørelser indregnes.

En indfrielse er, når virksomheden foretager en transaktion, der fjerner enhver yderligere juridisk eller faktisk forpligtelse vedrørende en del af eller alle ydelser i en ydelsesbaseret pensionsordning. Dette kan eksempelvis ske ved en engangsudbetaling. En sådan ændring indregnes på indfrielsestidspunktet.

4.11.4 Oplysninger og præsentation

4.11.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Pensionsforpligtelser, jubilæumsgratialeforpligtelser mv. behandles som hensatte forpligtelser. Disse skal præsenteres som særskilte poster i balancen. Den del, der forventes at forfalde senere end et år fra balancedagen, skal oplyses i noterne. Nogle kortfristede personaleydelser såsom feriepengeforpligtelser er forbundet med så lille en usikkerhed med hensyn til størrelse og udbetalings tidspunkt, at de i praksis præsenteres som gældsforpligtelser.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal forklare posten ”Hensatte forpligtelser”. Endvidere skal virksomheder i klasse C og D specificere personaleomkostninger i lønninger, forpligtelser til at yde pension og andre omkostninger til social sikring, medmindre dette fremgår af resultatopgørelsen. De tilsvarende oplysninger og beløb for det foregående regnskabsår skal angives.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal ligeledes oplyse det samlede vederlag mv. for regnskabsåret til nuværende og forhenværende medlemmer af ledelsen samt angive de samlede forpligtelser til at yde pension til de nævnte.

4.11.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Medarbejderforpligtelser skal som hovedregel klassificeres som langfristede forpligtelser. En pensionsforpligtelse skal præsenteres modregnet i de til forpligtelsen hørende pensionsaktiver, hvis der er tale om aktiver, der besiddes af en uafhængig pensionsfond, som virksomhedens kreditorer ikke kan gøre udlæg i, og som alene kan benyttes til at indfri pensionsforpligtelserne med.

Omfanget af oplysninger afhænger af, hvilken type ordning der anvendes. For ydelsesbaserede ordninger gælder en lang række oplysningskrav. De omfatter følgende områder:

1. Beskrivelse af ordninger
2. Beløbsmæssige specifikationer (afstemning til balancen, bevægelser i året).
3. Risikooplysninger (følsomhedsanalyse, placering af pengestrømme mv.)

Se IFRS-modelregnskabet, note 8 (g) (ii).

IAS 19 har ikke specifikke bestemmelser for, hvorledes omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsordninger præsenteres i resultatopgørelsen.

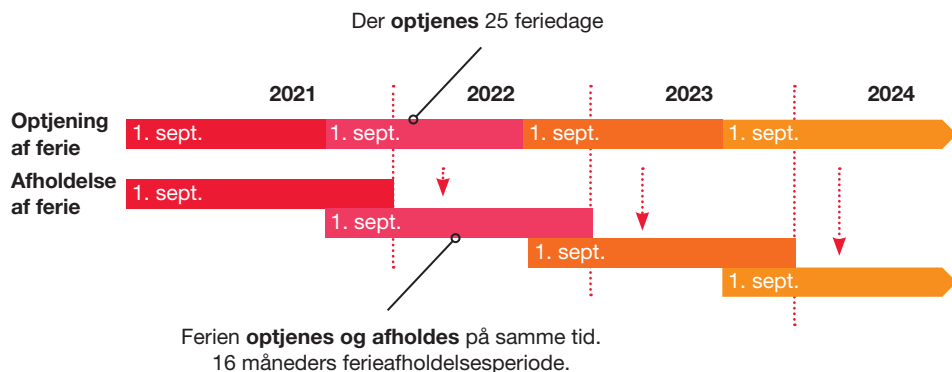
Den fastlægger således ikke, på hvilken linje i resultatopgørelsen serviceomkostninger skal indregnes. Dog er det krævet, at disse indregnes som en del af den ordinære drift. Under hensyntagen til, at der er tale om en personaleomkostning, vil det være naturligt at indregne disse omkostninger i posten ”personaleomkostninger” i den artsopdelte resultatopgørelse og fordele omkostningerne på de relevante funktioner i den funktionsopdelte resultatopgørelse.

4.11.5 Nye og ændrede regler

Den 25. januar 2018 vedtog Folketinget en ny ferielov, der indfører samtidighedsferie. Loven træder i kraft 1. september 2020 – i perioden frem til ikrafttræden vil der være en overgangsordning.

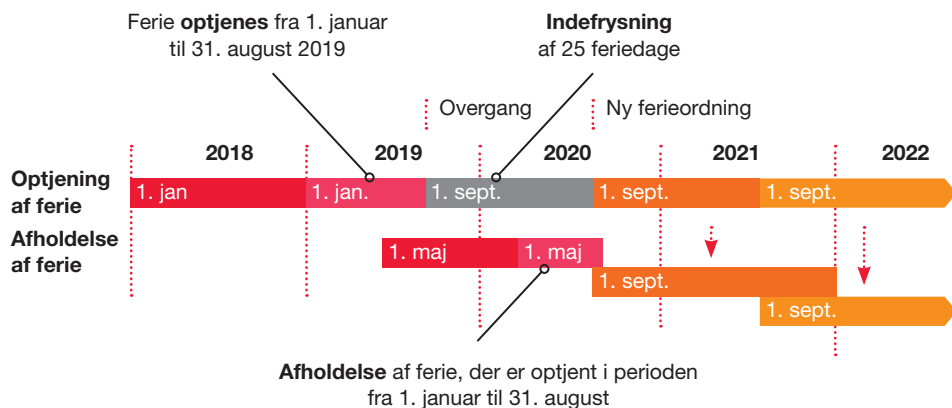
Samtidighedsferie omfatter, at medarbejdere fremadrettet vil kunne optjene og afholde deres ferie i samme periode. Ferieåret ændres til at løbe fra den 1. september til den 31. august, mens afholdelsesperioden løber yderligere fire måneder, dvs. til 31. december.

Optjening ændres ikke, og der optjenes således stadig 25 feriedage på et år, svarende til 2,08 dage pr. måned. Der indføres samtidig en mulighed for, at medarbejdere kan afholde betalt ferie, før den er optjent. Det betyder i praksis, at der kan opstå et tilgodehavende hos medarbejderen, som opløses i takt med medarbejderen efterfølgende optjening af ferie.

Overgangsregler

For at undgå, at den nye ferielov belaster arbejdsgiverne, har man vedtaget en overgangsordning, der omfatter "indefrysning" af ferie optjent i perioden den 1. september 2019 til den 31. august 2020. Ferien optjent i denne periode "indefrysnes" og skal således enten indbetales til Lønmodtagernes fond for tilgodehavende ferie (fonden) eller først afregnes, når medarbejderen forlader arbejdsmarkedet og dermed indregnes som en langfristet forpligtelse i balancen.

Arbejdsgiveren skal opgøre og indberette den enkelte medarbejders tilgodehavende feriemidler til fonden senest den 31. december 2020. I forbindelse med indberetning skal arbejdsgiveren tilkendegive, om ferien overføres til fonden eller bibeholdes i balancen. Forpligtelsen skal årligt indeksreguleres – størrelsen af indeksering fastsættes af fonden årligt, senest den 31. maj.

Regnskabsmæssig effekt

Feriepengegrundlaget ændres ikke med den nye ferielov, og værdien af en forventet lønstigning, fri bil, fri bolig, fri telefon, arbejdsgiveren andel af pension mv., skal således stadig indgå i grundlaget. Beregningsgrundlaget er således uændret – til gengæld ændres antallet af feriedage, medarbejderen har til gode.

Når den nye ferielov træder i kraft, er det værd at være opmærksom på følgende mulige regnskabsmæssige påvirkning:

1. Hensættelsen: samtidighedsferie må alt andet lige, forventes at føre til en mindre hensættelse, idet ferie kan afholdes, når det er optjent. Modsat kan hensættelsen stige, da afholdelsesperioden forlænges med fire måneder. Virksomheder, der ikke indbetaler feriepengene for overgangsperioden, vil dog få en forpligtelse, der alt andet lige svarer til den hidtidige forpligtelse, jf. pkt. 3 nedenfor.
2. Et nyt aktiv: da det bliver muligt for medarbejderen at afholde ferie, før den er optjent, kan der i virksomheden opstå et tilgodehavende hos medarbejderen. Tilgodehavendet opløses i takt med, at ferien efterfølgende optjenes.
3. Forpligtelse vedr. overgangsordning: den ferie, der ”indefryses”, skal enten indbetales til fonden eller indregnes som en langfristet forpligtelse i balancen.

Vigtige datoer frem til ikrafttræden af den nye ferielov

Nedenstående datoer er væsentlige at være opmærksom på frem mod, at den nye ferielov træder i kraft.

- 1. januar 2019-31. august 2019: optjeningsperioden under den gamle ferielov er forkortet
- 1. september 2019-31. august 2020: ferie, der optjenes i denne periode ”indefryses”
- 1. maj 2020-31. august 2020: afholdelsesperioden under den gamle ferielov er forkortet
- 1. september 2020: den nye ferielov træder i kraft, og der er mulighed for samtidighedsferie.

4.12 Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser er behandlet i ÅRL §§ 25, 47, 49 og 91 samt IAS 37. Eventualforpligtelser omtales ikke i nærværende afsnit, men i stedet i afsnit 4.13 *Eventualforpligtelser og eventualaktiver*.

Hensatte forpligtelser til udskudt skat (IAS 12) og medarbejderforpligtelser (IAS 19) omtales i henholdsvis afsnit 5.4 *Skat i årsregnskabet* og afsnit 4.11 *Medarbejderforpligtelser*.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af hensatte forpligtelser. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

4.12.1 Definition

Hensatte forpligtelser omfatter forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller faldstidspunkt, og som vedrører regnskabsåret eller tidligere regnskabsår. Finansielle forpligtelser kan aldrig blive omfattet af definitionen, jf. IAS 37, ligesom følgende poster ikke er omfattet af definitionen:

- Hensatte forpligtelser relateret til finansielle instrumenter, som måles til dagsværdi
- Gensidigt bebyrdende uopfyldte kontrakter, medmindre de er tabsgivende
- Forsikringsgiveres policer med forsikringstagerne
- Forhold, som er dækket af andre regnskabsstandarder.

Retlige og faktiske hensatte forpligtelser

I IAS 37 opdeles hensatte forpligtelser i retlige (juridiske) og faktiske forpligtelser. En retlig forpligtelse er en forpligtelse, der opstår som følge af:

- en aftale, uanset om forpligtelsen fremgår direkte eller indirekte af kontrakten, eller
- lovgivning eller retspraksis.

Eksempler på retlige forpligtelser:

- Garantforpligtelser på solgte varer
- Reetableringsforpligtelse på lejede og leasede lokaler
- Vedligeholdelsesforpligtelser
- Oprensningsforpligtelse på forurening af grund.

En faktisk hensat forpligtelse er en forpligtelse, der opstår:

- når virksomheden gennem sin handlemåde har givet udtryk for, at den vil påtage sig bestemte forpligtelser, og virksomheden herved har skabt en berettiget forventning hos tredjemand om at ville afvikle disse forpligtelser.

Eksempler på, hvordan faktiske forpligtelser opstår:

- Når der udføres reparationer pr. kulance, grundet klart udmeldt politik herom og hidtidig praksis for at påtage sig sådanne reparationsforpligtelser.
- Når en forurennet grund oprenses uden lovmæssigt krav, men grundet klart udmeldt politik herom.
- Når en virksomhed omstrukturerer ved fx at nedskære aktiviteter eller frasælge dele af virksomheden.

Eksempelsamling

IAS 37 indeholder i appendiks C en række eksempler, der viser, hvornår der foreligger en hensat forpligtelse. Herudover indeholder IFRIC 5, IFRIC 6 og IFRIC 21 bestemmelser om indregning af hensatte forpligtelser i nogle specielle tilfælde. IFRIC 5 omhandler en situation, hvor virksomheden indbetaler til en fond, der er stiftet til at varetage retablering som følge af virksomhedens aktiviteter. IFRIC 6 kræver indregning af forpligtelser til bortskaffelse af elektronikaffald, jf. kravene i EU's WEEE-direktiv. IFRIC 21 vedrører indregningstidspunktet for afgifter vedrørende virksomheden, som skal betales til det offentlige. Opgørelsen af sådanne afgifter følger ofte virksomhedens aktivitetsomfang, eksempelvis omsætning. Hvis afgiften fx først udløses, når omsætningen overstiger et vist niveau, således at der betales afgift af hele omsætningen, så skal indregning først foretages, når niveauet nås.

Eksemplerne i appendiks C berører bl.a. følgende: garantistillelser ved salg, mulighed for refundering ved salg, nedlukning af divisioner – herunder både ved kommunikation før og efter balancedagen, krav til efteruddannelse af medarbejdere grundet lovændringer, lovpligtig vedligeholdelse og eftersyn af fx fly.

Hensatte forpligtelser til omstrukturering og tabsgivende aftaler

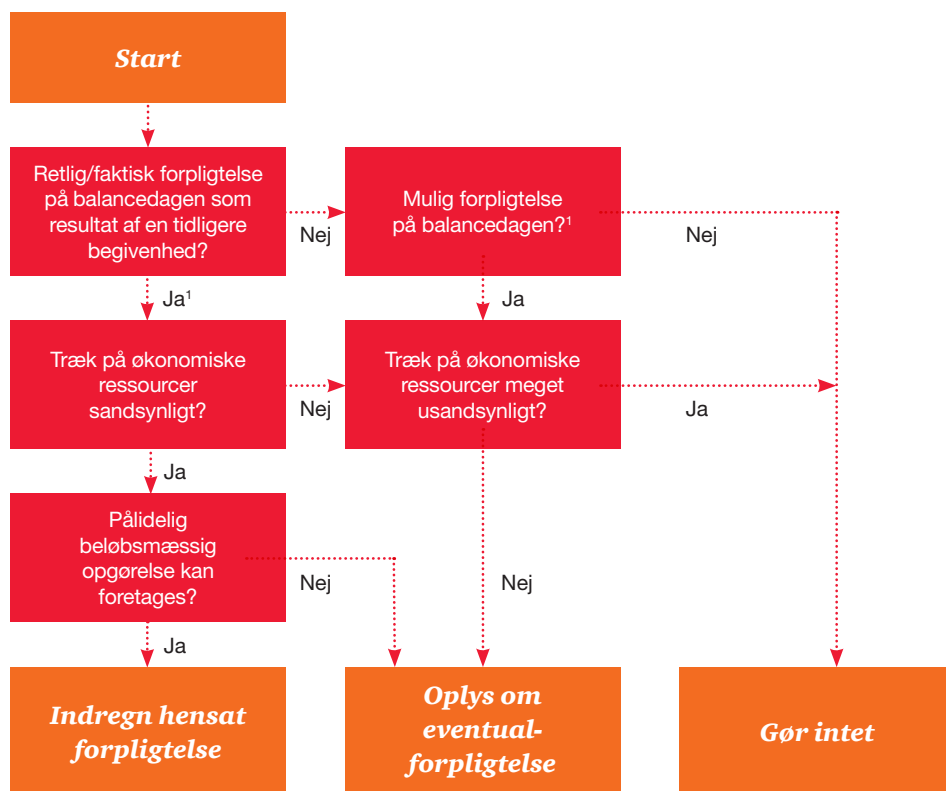
I IAS 37 defineres endvidere tabsgivende aftaler og omstruktureringer således:

- en tabsgivende aftale som en gensidigt bebyrdende uopfyldt kontrakt, hvor de uundgåelige omkostninger forbundet med at opfylde aftalen overstiger indtægterne
- en omstrukturering som en planlagt proces, der er under ledelsens kontrol, og som på væsentlige punkter ændrer ved omfanget af et af virksomhedens forretningsområder eller den måde, hvorpå et forretnings- eller aktivitetsområde drives.

Sandsynlighed

En hensat forpligtelse skal indregnes, når det er sandsynligt, at den vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer. I relation til indregning defineres "en sandsynlig begivenhed" efter ÅRL som en begivenhed, hvor det vurderes, at der er mere end 50 % sandsynlighed for, at begivenheden indtræffer. I IAS 37 anvendes til gengæld betegnelsen "more likely than not". Der er ikke tiltænkt forskelle med den forskellige ordlyd, og definitionerne vil kun i meget sjældne tilfælde give anledning til en forskellig vurdering efter IAS 37 og ÅRL.

Hvorvidt sandsynligheden for en begivenhed er over eller under 50 %, er derfor væsentligt, særligt i relation til afgrænsning mellem hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser. Nedenstående beslutningsdiagram kan anvendes til fastlæggelse af, om der er tale om en hensat forpligtelse eller en eventualforpligtelse.

1) Hvis tvivl, da "ja", såfremt > 50% sandsynlighed for, at der foreligger en forpligtelse. Er forpligtelsen baseret på vedtagelse af lovgivning, eksisterer der dog kun en forpligtelse, hvis lovgivningen er vedtaget eller det er så godt som sikkert, at den vedtages.

Hensat forpligtelse kontra eventualforpligtelse

Nedenstående eksempel afspejler definitionen af en hensat forpligtelse, herunder om der på balancedagen eksisterer en hensat forpligtelse.

Eksempel: Retssag

Efter et bryllup i 20x0 afgår ti mennesker ved døden, muligvis som følge af madforgiftning fra produkter solgt af virksomheden. En retssag rejses, idet sagsøgeren kræver erstatning af virksomheden. Virksomheden nægter sig ansvarlig.

I forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet for 20x0 oplyser virksomhedens advokat, at det er sandsynligt, at virksomheden ikke vil blive kendt erstatningsansvarlig.

Da virksomheden i det efterfølgende år udarbejder årsregnskabet for 20x1, oplyser advokaterne, at det er sandsynligt, at virksomheden vil blive kendt erstatningsansvarlig, som et resultat af sagens udvikling.

Skal der indregnes en hensat forpligtelse i årsregnskabet for henholdsvis 20x0 og 20x1?

Løsning

Uanset sandsynligheden for et fremtidigt økonomisk træk på virksomhedens ressourcer, er der her tale om en begivenhed, der kan resultere i en forpligtelse. Det er således alene sandsynligheden af det fremtidige træk på virksomhedens ressourcer, der er afgørende for regnskabsaflæggelsen.

Årsregnskabet 20x0

Da det vurderes mest sandsynligt, at virksomheden ikke skal betale erstatning, er der ikke tale om en hensat forpligtelse. Forholdet oplyses som en eventualforpligtelse, medmindre det anses for meget usandsynligt, at virksomheden vil tabe sagen.

Årsregnskabet 20x1

Det forventes, at der vil være et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer. Det antages, at den tidsmæssig horisont kan fastsættes. Der skal på baggrund heraf indregnes en hensat forpligtelse med det bedste skøn over de omkostninger, som er nødvendige for at indfri forpligtelsen.

4.12.2 Indregning

En hensat forpligtelse indregnes når, og kun når:

- virksomheden på balancedagen har en retlig eller en faktisk forpligtelse som resultat af en tidligere begivenhed,
- det er sandsynligt, at afviklingen heraf vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer, og
- der kan foretages en pålidelig beløbsmæssig opgørelse af forpligtelsen.

Med "træk på virksomhedens økonomiske ressourcer" menes et nettotræk, der reducerer virksomhedens egenkapital. Indgåelse af en aftale om levering af et aktiv udgør ikke et nettotræk på virksomhedens økonomiske ressourcer, da indregningen af det modtagne aktiv opvejer den tilhørende forpligtelse, medmindre aftalen er tabsgivende.

Det præciseres i IAS 37, at der kun må indregnes hensatte forpligtelser til dækning af de forpligtelser, som er resultatet af tidligere begivenheder, og som er uafhængige af virksomhedens fremtidige handlemåde.

Lovgivning kan medføre, at virksomheden på et fremtidigt tidspunkt vil blive mødt med krav om at afholde omkostninger, fx krav om yderligere miljømæssige foranstaltninger. Der indregnes ikke en hensat forpligtelse til dækning af sådanne omkostninger, hvis virksomheden vil kunne undgå at afholde disse omkostninger, for eksempel gennem en omlægning eller en nedlægning af den berørte produktion.

Der må således heller ikke indregnes hensatte forpligtelser til dækning af fremtidige driftstab eksempelvis i forbindelse med omstruktureringer, jf. afsnittet *Tabsgivende kontrakter*, medmindre virksomheden er bundet af en for virksomheden tabsgivende aftale, jf. afsnittet *Omstrukturering*, eller forpligtet til at fortsætte en tabsgivende aktivitet i henhold til en koncession.

I de sjældne tilfælde, hvor der ikke kan foretages en pålidelig måling af en hensat forpligtelse, må virksomheden ikke indregne denne, men skal i stedet oplyse om forpligtelsen som en eventualforpligtelse (se afsnit 4.13 *Eventualforpligtelser og eventualaktiver*). Der henvises til beslutningsdiagrammet fra IAS 37, der er præsenteret i afsnittet *Sandsynlighed*.

Hensatte forpligtelser må ikke benyttes til at regulere værdien af et aktiv, der er indregnet. For eksempel må reservationer til forventede tab på tilgodehavender ikke indregnes som en hensat forpligtelse. Disse skal i stedet reducere værdien af de pågældende tilgodehavender.

Hensat forpligtelse som resultat af lovforslag

Hvis et lovforslag, der endnu ikke er færdigbehandlet, medfører, at virksomheden i fremtiden uundgåeligt kommer til at afholde omkostninger som følge af tidligere handlinger, må der først indregnes en forpligtelse på det tidspunkt, hvor det vurderes som næsten sikkert, at lovforslaget vedtages. Det vil i Danmark sædvanligvis være, når lovforslaget er andenbehandlet i Folketinget.

Ensartede forpligtelser

Foreligger der en gruppe af ensartede forpligtelser (for eksempel produktgarantier), vurderes sandsynligheden for et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer under hensyntagen til alle forpligtelser i denne gruppe. Det medfører, at selvom sandsynligheden for et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer i relation til den enkelte forpligtelse kan være lille, så vil et træk på virksomhedens ressourcer ofte være sandsynligt i relation til den samlede gruppe af forpligtelser. En sådan vurdering i relation til indregning kan eksempelvis være relevant for garantiforpligtelser.

Eksempel: Produktgarantier

En producent udsteder produktgarantier på salgstidspunktet. I henhold til købsaftalen er producenten forpligtet til at udbedre fejl ved produktet, som opdages inden for tre år, enten ved levering af et nyt produkt eller ved reparation.

På basis af producentens erfaringer er det sandsynligt, at der vil komme nogle krav. Skal der indregnes en hensat forpligtelse?

Løsning

På baggrund af oplysningerne indregnes en hensat forpligtelse med det bedste skøn over de omkostninger, som skal afholdes til udbedring af de produkter, der er solgt før balancedagen.

Eksisterer der en aktuel forpligtelse som et resultat af en tidligere begivenhed? Ja, den forpligtende begivenhed er salget af produktet, hvilket medfører en retlig forpligtelse til at afholde omkostningerne.

Er der et forventet træk på økonomiske ressourcer? Ja, der er sandsynligt for produktgarantierne som helhed, at der kommer et træk på de økonomiske ressourcer.

Anvendelse og tilbageførsel af hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser må kun anvendes til de formål, som de ved indregningen var tiltænkt at skulle dække. Har virksomheden flere hensatte forpligtelser, er det derfor nødvendigt at oprette registreringer over de forskellige hensatte forpligtelser.

Er det ikke længere sandsynligt, at det vil kræve et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer at afvikle en forpligtelse, skal den hensatte forpligtelse tilbageføres. Hvis hensættelsen er omkostningsført over resultatopgørelsen, foretages tilbageførslen ligeledes over resultatopgørelsen. Tilbageførslen foretages i samme regnskabspost, som den hensatte forpligtelse oprindeligt blev indregnet i.

Omstrukturering

IAS 37 indeholder en række betingelser, som skal være opfyldt, før der kan indregnes en hensat forpligtelse i forbindelse med en omstrukturering. Disse krav er enslydende med kravene i ÅRL. For, at en omstruktureringshensættelse kan indregnes, kræves det, at virksomheden senest på balancedagen:

- har en detaljeret plan for omstruktureringen, der som minimum identificerer:
 - det forretningsområde eller den del af virksomheden, som er omfattet
 - de væsentligste berørte forretningssteder
 - det omtrentlige antal medarbejdere, virksomheden skal godtgøre i forbindelse med eventuel fratrædelse samt deres funktion og arbejdssted
 - de omkostninger, virksomheden skal afholde
 - tidspunktet for planens gennemførelse.
- har skabt en berettiget forventning hos de berørte parter om at ville gennemføre omstruktureringen ved at påbegynde gennemførelsen af planen eller ved at kommunikere planen til dem, som berøres heraf. Det anses som tilfældet, når den planlagte omstrukturering er påbegyndt, eller direktions- eller bestyrelsesbeslutningen er offentliggjort i hovedpunkter over for dem, som berøres heraf. Det skal ske på en så tilstrækkelig specifik måde, at der herved er skabt en berettiget forventning hos de berørte parter om, at virksomheden vil gennemføre omstruktureringen.

Det er efter omstændighederne ikke nødvendigt, at planen er blevet offentliggjort over for alle medarbejdere på tidspunktet for regnskabsafslutningen. Det kan efter omstændighederne være tilstrækkeligt, at medarbejderrepræsentanter er orienteret om planen.

Hvis det forventes, at en omstrukturering tager flere år at gennemføre, vil det normalt ikke være sandsynligt, at hele omstruktureringen vil udgøre en forpligtelse ved den første årsafslutning, efter beslutningen er taget. Det skyldes, at planen sandsynligvis vil kunne blive tilpasset senere.

Den hensatte forpligtelse må kun omfatte de omkostninger, der direkte kan henføres til omstruktureringen, og som ikke har fremtidig værdi, jf. nærmere under afsnit 4.11.3 *Måling*. Det betyder samtidig, at en omstrukturingshensættelse altid dækker over en form for nedskalering af virksomheden. Hvis omstruktureringen indebærer elementer af udvidelser eller investeringer, må der ikke indregnes hensatte forpligtelser, som knytter sig til udvidelsen.

Det er samtidig vigtigt at være opmærksom på, at der ikke opstår en forpligtelse til at sælge et forretningsområde, før virksomheden er forpligtet ved en bindende salgsaftale.

Tabsgivende kontrakter

IAS 37 definerer en tabsgivende aftale som en gensidigt uopfyldt kontrakt, hvor de uundgåelige omkostninger, forbundet med at opfylde aftalen, overstiger indtægterne. Det forventede tab på en sådan kontrakt skal indregnes som en hensat forpligtelse.

Der må ikke indregnes en hensat forpligtelse til en tabsgivende kontrakt som alternativ til nedskrivning af de aktiver, som har relation til aftalen. Før der indregnes en hensat forpligtelse til en tabsgivende aftale, skal eventuelle nødvendige nedskrivninger af de pågældende aktiver derfor indregnes.

Eksempel: Tabsgivende aftale om salg af varer?

En virksomhed indgår aftale om levering af nyudviklede varer til en anden virksomhed til en pris, der er lavere end kostprisen. Formålet er at kunne sætte en betydningsfuld køber på referencelisten med henblik på at øge salget fremadrettet. Skal der indregnes en hensat forpligtelse til denne tabsgivende kontrakt?

Løsning

Det er PwC's opfattelse, at også indirekte indtægter kan indgå ved opgørelsen af tabsgivende aftaler, idet virksomheder ikke driver forretning for at tabe penge. I den konkrete situation må det anses som et grundlag for at skabe fremtidige indtægter – en form for reklameomkostninger – hvorfor det vil være korrekt ikke at indregne et tab.

Eksempel: Tabsgivende aftale?

En virksomhed har indgået en aftale om køb af 10.000 kg kaffe om et år. Prisen aftales til DKK 5 pr. kg. Virksomheden ville på aftaletidspunktet kunne forarbejde kaffen og sælge den videre med en fortjeneste på DKK 4 pr. kg. Pr. balancedagen er kaffeprisen imidlertid faldet til DKK 4 pr. kg, og grundet øget konkurrence vil virksomheden kun kunne sælge kaffen efter bearbejdning med en fortjeneste på DKK 2 pr. kg.

Løsning

Det skal bemærkes, at virksomheden i eksemplet forudsættes at skulle anvende den bestilte kaffe som led i egen produktion. Var aftalen indgået alene i spekulationshensende, så virksomheden eksempelvis ikke selv skulle bruge kaffen, men blot ville betale eller modtage forskellen i aftaleprisen på den bestilte kaffe og prisen om et år, ville aftalen skulle behandles som et afledt finansielt instrument, som skulle behandles efter IFRS 9, Finansielle aktiver og forpligtelser. Det ville betyde, at enhver ændring i kaffeprisen – positiv som negativ – skulle indregnes løbende i resultatopgørelsen.

4.12.3 Måling

Hensatte forpligtelser skal måles til det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen på balancedagen.

Det bedste skøn udgør det beløb, virksomheden ud fra en rationel betragtning skal betale for at afvikle forpligtelsen eller overføre den til tredjemand på balancedagen.

Ved målingen skal der tages hensyn til:

- yderligere oplysninger, som er fremkommet efter balancedagen
- fremtidige begivenheder i det omfang det er sandsynligt, at de vil indtræffe
- alle relevante risici og usikkerheder.

At der skal tages hensyn til alle relevante usikkerheder, må imidlertid ikke føre til dannelsen af for store hensatte forpligtelser. Hvis eksempelvis de forventede omkostninger vedrørende en ugunstig hændelse er skønnet forsigtigt, må denne hændelse ikke behandles som mere sandsynlig, end hvad der er realistisk, idet der i så fald vil forekomme dobbelt indregning af risikoen. Dette vil medføre en overvurdering af den hensatte forpligtelse.

Valgfrihed – gælder kun under ÅRL

ÅRL er blevet tilnærmet IAS 37 for så vidt angår hensatte forpligtelser til omstrukturering, og der eksisterer derfor alene enkelte forskelle mellem IAS 37 og årsregnskabsloven vedrørende måling af hensatte forpligtelser, hvor tilbagediskontering af den hensatte forpligtelse er muligt efter årsregnskabsloven, men krævet efter IAS 37, når tilbagediskonteringen er væsentlig.

Ensartede forpligtelser

IAS 37 anfører, at hvis en hensat forpligtelse dækker flere ensartede forhold, skal størrelsen af disse måles som et vejet gennemsnit af de mulige udfald og deres sandsynligheder. Ligger de mulige udfald inden for et interval, og er alle beløb i intervallet lige sandsynlige, vælges intervalgennemsnittet. Hvor den hensatte forpligtelse dækker et enkelt forhold, skal målingen tage udgangspunkt i det mest sandsynlige udfald eller den værdi, virksomheden skal betale for at afvikle forpligtelsen eller overføre den til tredjemand på balancedagen. Det betyder i praksis, at der er valgfrihed med hensyn til at opgøre værdien af hensættelsen til forventet udfald eller dagsværdi, hvor sidstnævnte ofte baserer sig på et vægtet gennemsnit af de forskellige udfaldsmuligheder. Den valgte metode skal benyttes konsistent.

Eksempel: Opgørelse af den forventet værdi

En virksomhed sælger varer med garanti, hvor kunder er dækket i relation til reparationer mv. opstået inden for de første seks måneder efter købet. Hvorledes skal en forventet værdi af denne garantiforpligtelse måles?

Løsning

Virksomheden ved, at hvis mindre defekter blev konstateret på samtlige varer, ville reparationsudgiften være DKK 1 mio. Hvis store defekter blev konstateret på samtlige varer, ville reparationsudgiften være DKK 4 mio. Virksomhedens historik og fremtidige forventninger til reparationer indikerer, at der for det kommende år vil være 75 % varer uden defekter, 20 % med mindre defekter og 5 % med store defekter. Efter IAS 37 skal virksomheden måle forpligtelsen til en sandsynlighedsvægtet værdi.

Den forventede værdi af garantiforpligtelsen kan opgøres som:

$$(75 \% \times 0) + (20 \% \times \text{DKK } 1 \text{ mio.}) + (5 \% \times \text{DKK } 4 \text{ mio.}) = \text{DKK } 0,4 \text{ mio.}$$

Diskontering af hensatte forpligtelser

I modsætning til ÅRL kræver IAS 37, at de omkostninger, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen, skal tilbagediskonteres, hvis dette har en væsentlig effekt på målingen. Tilbagediskontering er efter ÅRL valgfrit for hensatte forpligtelser.

Diskonteringsrenten skal opgøres før skat og afspejle såvel det generelle renteniveau som de konkrete risici – dog ikke risici, som allerede er korrigeret i skønnene over de beløb, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen. Virksomhedens egen kreditrisiko må ikke indgå i fastlæggelse af diskonteringsrenten. Udgangspunktet er derfor en anvendelse af en risikofri rente. Ofte vil det være praktisk at indarbejde usikkerhederne i pengestrømmene i stedet for i diskonteringsrenten. Tages der ikke højde for spredningen i de mulige udfald ved skønnet over de beløb, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen – dvs. hvor hensættelsen opgøres til det forventede beløb – skal diskonteringsrenten sættes lavere, jo større spredningen er i de mulige udfald. Diskonteringen betyder, at en hensat forpligtelse vil stige i takt med tiden. Denne stigning skal indregnes som en renteomkostning i resultatopgørelsen.

IAS 37 kræver, at den hensatte forpligtelse revurderes på balancedagen – herunder pengestrømme og diskonteringsrente – for herved at sikre, at den hensatte forpligtelse måles til det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for på balancedagen at afvikle forpligtelsen. Såfremt diskonteringsfaktoren ændres, påvirker det målingen af den hensatte forpligtelse. Ændringen indregnes i resultatopgørelsen i den regnskabspost, hvor hensættelsen oprindeligt blev indregnet. Er der tale om en retableringsforpligtelse vedrørende et langfristet aktiv, skal det dog korrigeres imod værdien af aktivet, se afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver*.

Eksempel: Fastlæggelse af diskonteringsrente ved langfristede hensatte forpligtelser

En virksomhed har nedtagningsforpligtelser, der forventes afholdt i 2020-30. Hvilken diskonteringsrente skal virksomheden anvende?

Løsning

IAS 37 anfører, at diskonteringen skal afspejle tidsværdien af penge. Dette anses for at være den risikofrie rente, dvs. en rente, der ikke afspejler virksomhedens egen kreditrisiko. Typisk anvendes renten på en statsobligation, idet denne afspejler en risikofri før skat-rente. Der vælges en løbetid, som matcher forfaldstidspunktet for den hensatte forpligtelse. Endvidere skal nedtagningsforpligtelsen inflationsreguleres til det beløb, der forventes betalt i 2030, når den anvendte diskonteringsrente tilsvarende er inflationsreguleret.

Reducering af hensatte forpligtelser

Der må ved målingen af hensatte forpligtelser ikke tages hensyn til gevinster ved forventet salg af aktiver relateret hertil. Indregning af en fx omstrukturingshensættelse kan således ikke undlades eller reduceres i størrelse med henvisning til salg af aktiver relateret hertil, selvom salget af aktiverne må forventes at medføre en gevinst. Det samme gælder en garantiforpligtelse, hvor der er en back-to-back garanti med leverandøren, såfremt virksomheden er primær aftalepart overfor kunden og fungerer som principal i transaktionen, jf. afsnit 5.2 *Indregning af indtægter efter årsregnskabsloven*.

IAS 37 behandler også de situationer, hvor en del af eller samtlige omkostninger, der er nødvendige for at afvikle en hensat forpligtelse, helt eller delvist refunderes af andre, fx gennem forsikringsafdækning, leverandørgarantier mv. Kun, hvis det er så godt som sikkert, at refusionen vil tilfalde virksomheden, når den afregner forpligtelsen, skal refusionen indregnes som et særskilt aktiv. Endvidere må aktivet ikke overstige den hensatte forpligtelse. Hvis det ikke er så godt som sikkert, skal refusionen oplyses som et eventualaktiv.

Bestemmelserne om refusioner må ikke forveksles med tilsagn om dækning af hensatte forpligtelser, som afgives af en modervirksomhed i dennes egenskab af ejer. Sådanne dækninger anses altid som ejerindskud, der skal indregnes direkte på egenkapitalen som tilskud, jf. afsnit 6.1 *Egenkapitalopgørelsen*.

Eksempel: Advokatomkostninger

En virksomhed forventer at kunne reducere et økonomisk krav, der foreligger på balancedagen, ved at købe advokatbistand. Skal hensættelsen vedr. det økonomiske krav, der er rejst mod virksomheden, indeholde forventede advokatomkostninger?

Løsning

Som udgangspunkt kan der ikke indregnes hensættelser af advokatomkostninger, da virksomheden ikke har en pligt til at afholde advokatomkostningerne på balancedagen.

I det omfang, det med rimelighed kan antages, at afholdelse af advokatomkostninger kan reducere det samlede krav mod virksomheden, kan disse indregnes, således at der indregnes det laveste beløb af det økonomiske krav, som vil opstå, hvis ikke der anvendes advokatbistand og det lavere økonomiske krav, der vil opstå ved anvendelse af advokatbistand med tillæg af advokatomkostningerne.

Omstrukturering

I forbindelse med omstruktureringer præciseres, at en hensat forpligtelse kun må inkludere de omkostninger, der direkte er forbundet hermed. Det vil sige omkostninger, der er en uundgåelig konsekvens af omstruktureringen og ikke relaterer sig til virksomhedens fortsatte aktiviteter.

En hensat forpligtelse til omstrukturering må ikke omfatte omkostninger, der har en fremadrettet effekt, fx:

- Omskoling eller omplacering af medarbejdere, der forbliver i virksomheden
- Markedsføring
- Nye systemer og distributionskanaler.

Endvidere må den hensatte forpligtelse ikke indeholde fremtidige driftstab, medmindre de relaterer sig til kontrakter, der er blevet tabsgivende som følge af omstruktureringen.

Eksempler: Flytning til et nyt geografisk sted

En virksomhed har opsagt sit nuværende lejemål og flytter i nye lokaler i løbet af det næste halve år. Skal virksomheden indregne en hensat forpligtelse til disse flytteomkostninger?

Løsning

Det er ikke tilladt at indregne en hensat forpligtelse vedrørende omkostninger til flytning fra én lokation til en anden, da det vedrører virksomhedens fremadrettede aktiviteter. Det skal herudover bemærkes, at det heller ikke er tilladt at indregne flytteomkostningerne som en del af anlægsaktivets kostpris, jf. også IAS 16.

Tabsgivende kontrakter

Hensættelser til tabsgivende aftaler skal ifølge IAS 37 måles til aftalens uundgåelige omkostninger, som er det mindste nettobeløb, der skal erlægges enten ved at opfylde aftalen eller i form af den eventuelle kompensation eller bøde, som vil blive udløst ved ikke at opfylde aftalen. Dette er uagtet, hvad virksomheden rent faktisk vælger at gøre.

Uundgåelige omkostninger er ikke defineret i IAS 37, og der fremgår ingen yderligere vejledning om de kapacitetsomkostninger, der relaterer sig til kontrakten. Grundet den manglende definition og vejledning pågår der drøftelser herom i IASB. For nuværende accepteres det, at uundgåelige omkostninger jf. IAS 37 kan defineres på to forskellige måder. Da der er tale om valg af regnskabspraksis, skal virksomheden vælge én metode, og anvende denne på alle tabsgivende kontrakter. De acceptable definitioner er gengivet nedenfor:

- Uundgåelige omkostninger omfatter udelukkende variable omkostninger – med dette udgangspunkt skal kapacitetsomkostninger ikke tages i betragtning ved afgørelse af, om en kontrakt er tabsgivende
- Uundgåelige omkostninger omfatter både variable omkostninger og kapacitetsomkostninger, som kan henføres direkte til aktiviteter, der relaterer sig til kontrakten.

Eksempel

En virksomhed har for nogle år siden indgået en operationel lejeaftale på nogle kontorlokaler. Virksomheden er fraflyttet lokalerne. Lejeaftalen udløber imidlertid først om fem år. Virksomheden kan betale en kompensation på TDKK 200, og komme ud af aftalen. Alternativt kan virksomheden vælge at videreudleje lejemålet. Tabet herved bliver i de fem år TDKK 300. Virksomheden har drøftet fremlejemuligheden med en potentiel lejer og synes derfor ikke, den kan løbe fra at videreleje kontorlokalerne til den pris, som parterne har forhandlet. Den kan imidlertid kun indregne en hensat forpligtelse på TDKK 200 ved fraflytning af lokalerne, eftersom kun det mindste beløb af de to alternativer kan indregnes. Indgår virksomheden alligevel lejeaftalen, skal der hensættes TDKK 300.

4.12.4 Oplysninger og præsentation

4.12.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af ÅRL-modelregnskabet, note 22.

Hensatte forpligtelser skal i henhold til balanceskemaerne præsenteres i en særskilt passivgruppe mellem egenkapital og gældsforpligtelser (medmindre skemaet med kort- og langfristede forpligtelser anvendes).

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal samtidig forklare indholdet og karakteren af de indregnede hensatte forpligtelser.

4.12.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

IAS 37 indeholder en række bestemmelser om oplysninger og præsentation af hensatte forpligtelser.

I modsætning til ÅRL præsenteres hensatte forpligtelser ikke som en særskilt hovedpost i balancen. Hensatte forpligtelser skal klassificeres i balancen i henhold til IAS 1's generelle regler herom. Opstiller virksomheden således balancen efter en "current/non-current"-sondring, klassificeres forpligtelser som "current", når de enten:

- forventes at blive afviklet inden for virksomhedens normale driftscyklus, eller
- forventes at forfalde inden for et år fra balancedagen.

Hensatte forpligtelser kan således – afhængig af indholdet heraf – tilhøre såvel kategorien "current" som "non-current".

Skal virksomheden indregne et "refusionsaktiv", er det i resultatopgørelsen tilladt at modregne den relaterede indtægt med omkostningen fra den hensatte forpligtelse. I balancen må refusionsaktivet imidlertid ikke modregnes i den tilhørende hensatte forpligtelse.

For hver gruppe af hensatte forpligtelser skal noterne indeholde disse oplysninger (se IFRS-modelregnskabet, note 8 (h)):

- Oplysninger om hensatte forpligtelser, herunder forøgelsen af eksisterende hensatte forpligtelser samt regnskabsårets forbrug af hensatte forpligtelser
- Oplysninger om ubenyttede hensatte forpligtelser, der er tilbageført i regnskabsåret
- Oplysninger om regnskabsårets forskydning i nutidsværdier som følge af tidsforløbet og effekten af ændringer i diskonteringsfaktoren
- En beskrivelse af forpligtelsen og angivelse af tidspunktet for det forventede træk på virksomhedens økonomiske ressourcer
- En omtale af eventuelle usikkerheder ved opgørelsen af omkostninger eller det forventede afholdelsestidspunkt samt oplysninger om de væsentligste forudsætninger vedrørende fremtidige begivenheder
- Størrelsen af en eventuel forventet refusion.

Udspringer en hensat forpligtelse og en eventualforpligtelse fra samme begivenhed, skal oplysningerne gives på en sådan måde, at sammenhængen mellem den hensatte forpligtelse og eventualforpligtelsen fremgår.

Det angives i IAS 37, at hvis afgivelse af en række af de krævede oplysninger i helt særlige tilfælde kan medføre en væsentlig svækkelse af virksomhedens position i relation til det forhold, som den hensatte forpligtelse vedrører, kan de pågældende oplysninger undlades. Virksomheden skal i en sådan situation i stedet give generelle oplysninger om den hensatte forpligtelse samt oplyse og begrunde, hvorfor de specifikke oplysninger ikke er medtaget. Dette kan for eksempel være aktuelt ved igangværende retssager.

4.13 Eventualforpligtelser og eventualaktiver

Eventualforpligtelser og eventualaktiver er behandlet i ÅRL §§ 33, 64, 90 b, 94, 94 a, 94 b og 126 samt IAS 37.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af eventualforpligtelser og eventualaktiver. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL.

Præsentation og oplysningskrav er dog beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

4.13.1 Definition

Eventualforpligtelser defineres i IAS 37 som:

En mulig forpligtelse, der eksisterer på balancedagen som resultat af tidligere begivenheder, hvis eksistens kun kan bekræftes ved, at der indtræffer eller ikke indtræffer en eller flere usikre fremtidige begivenheder, som ikke er under virksomhedens kontrol

Denne kategori omfatter fx erstatningskrav som følge af en mulig forurening, der ikke på nuværende tidspunkt er konstateret, og hvor virksomheden ikke umiddelbart har en oprensningsforpligtelse.

En aktuel forpligtelse, der eksisterer på balancedagen som resultat af tidligere begivenheder, men som ikke er indregnet, idet:

Denne kategori omfatter fx bindende støtteerklæringer, hvor det på balancedagen anses som mest sandsynligt, at forpligtelsen ikke bliver aktualiseret.

- i) Det ikke er sandsynligt, at indfrielse af forpligtelsen vil kræve et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer, eller
- ii) Forpligtelsens størrelse ikke kan måles med tilstrækkelig pålidelighed

Denne kategori kan omfatte en forpligtelse til oprensning af en grund, hvor det ikke er praktisk muligt at opgøre forpligtelsen fx som følge af, at det nøjagtige omfang af forureningen ikke kendes, eller det er uklart, hvilken teknologi det vil være nødvendigt at anvende.

Et eventualaktiv er derimod et muligt aktiv, der eksisterer på balancedagen som et resultat af tidligere begivenheder, og som kan medføre fremtidige økonomiske fordele, men hvor aktivernes eksistens først kan be- eller afkræftes af en eller flere usikre fremtidige begivenheder, som er uden for virksomhedens kontrol. Det kan fx omfatte en anlagt retssag, hvor det er muligt, virksomheden vil blive tilkendt en erstatning, men hvor udfaldet endnu er ukendt.

4.13.2 Indregning

Eventualaktiver og eventualforpligtelser må ikke indregnes i balancen, men skal alene oplyses i noter.

Eventualforpligtelser

I praksis kan det være vanskeligt at sondre mellem eventualforpligtelser og hensatte forpligtelser. I den forbindelse er der god hjælp at hente i beslutningsdiagrammet i afsnit 4.12.2 *Indregning (hensatte forpligtelser)*.

I de meget sjældne tilfælde, hvor der ikke kan foretages en pålidelig måling af en hensat forpligtelse, må virksomheden ikke indregne denne, men skal i stedet oplyse om forpligtelsen som en eventualforpligtelse. Som det fremgår af IAS 37 og afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser*, må disse situationer i praksis antages at være meget sjældne.

I forbindelse med virksomhedssammenslutninger skal en overtagen virksomheds eventualforpligtelser indregnes i koncernregnskabet. Dette behandles nærmere i afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*.

Oplysningen om eventualforpligtelser kan undlades, hvis trækket på virksomhedens ressourcer vurderes at være meget usandsynligt.

Eventualaktiver

Et eksempel på et eventualaktiv er en mulig modtagelse af en erstatning fra tredjemand ved et gunstigt udfald af en igangværende retssag, og hvor sandsynligheden for det gunstige udfald ikke er *overvejende sandsynligt* ("virtually certain").

Grænsedragningen mellem eventualaktiver og aktiver, der indregnes i balancen, sker på baggrund af sandsynligheden for, at der sker en forøgelse af virksomhedens økonomiske ressourcer. Kun hvis det er overvejende sandsynligt, at aktivet aktualiseres, må det indregnes i balancen. Der er derfor forskel på, hvornår en eventualforpligtelse og et eventualaktiv skal indregnes i balancen.

Den del af en solidarisk hæftelse, der som udgangspunkt dækkes af andre, skal samtidig efter IAS 37 behandles som et eventualaktiv og derfor først indregnes i balancen, hvis det er overvejende sandsynligt, at den kommer til betaling.

I nedenstående skema illustreres den regnskabsmæssige behandling af eventualforpligtelser/eventualaktiver i henhold til IAS 37:

Sandsynlighed for udfald	Regnskabsmæssig behandling: Eventualforpligtelse	Regnskabsmæssig behandling: Eventualaktiv
Overvejende sandsynligt/ "virtually certain" (>95% sandsynlighed)	Ikke en eventualforpligtelse, hvorfor indregning som hensat forpligtelse kræves	Ikke et eventualaktiv, hvorfor indregning som aktiv kræves
Sandsynligt/"probable" (50-95% sandsynlighed)	Ikke en eventualforpligtelse, hvorfor indregning som hensat forpligtelse kræves	Et eventualaktiv, hvor oplysning kræves

Sandsynlighed for udfald	Regnskabsmæssig behandling: Eventualforpligtelse	Regnskabsmæssig behandling: Eventualaktiv
Mulig, men ikke sandsynlig/ "Possible but not probable" (5-50% sandsynlighed)	En eventualforpligtelse, hvor oplysning kræves	Et eventualaktiv, hvor oplys- ning kræves
Fjern/"Remote" (<5% sandsynlighed)	Ingen oplysning krævet	Ingen oplysning krævet

Eksempel: Hensat forpligtelse og eventualforpligtelse opstået på baggrund af samme forhold

En virksomhed har sandsynligvis været årsag til miljøforurening. Virksomheden har identificeret det geografiske område, der sandsynligvis vil være forurenet. Hvorledes skal virksomheden forholde sig regnskabsmæssigt til dette forhold?

Løsning

Virksomheden indregner en hensat forpligtelse på baggrund af "best estimate" ud fra de krav, som forventes at blive rettet mod selskabet.

Herudover er der en risiko for, at forureningen kan strække sig ud over det af selskabet identificerede geografiske område. Denne risiko vurderes "possible but not probable", hvorfor virksomheden skal oplyse om denne eventualforpligtelse.

4.13.3 Måling

Eftersom eventualforpligtelser og eventualaktiver ikke indregnes i regnskabet, gælder der ikke særlige regler for måling heraf. Der skal imidlertid oplyses et beløb i noterne, hvorfor der med fordel kan søges inspiration i reglerne for måling af fx hensatte forpligtelser ved fastlæggelsen af dette beløb.

4.13.4 Oplysning og præsentation

4.13.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

ÅRL-modelregnskabet giver i note 28 eksempel på, hvordan oplysningskrav opfyldes.

Eventualforpligtelser, pant, kaution og sikkerhedsstillelser mv.

Der stilles ikke krav til, at B-virksomheder specificerer eventualforpligtelser eller pant og sikkerhedsstillelser på enkelte kategorier af eventualforpligtelser eller pant og sikkerhedsstillelser.

Virksomheder i regnskabsklasse B skal derfor oplyse om den samlede størrelse af sine eventualforpligtelser, herunder leasing-, kautions- og garantiforpligtelser samt andre eventualforpligtelser.

Virksomheder i regnskabsklasse B skal ligeledes oplyse om det samlede omfang af pantsætninger og sikkerhedsstillelser og angive den samlede regnskabsmæssige værdi af henholdsvis de pantsatte aktiver og de aktiver, der er stillet sikkerhed i.

Oplysningerne om eventualforpligtelser samt pant og sikkerhedsstillelser skal gives særskilt over for henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal derimod oplyse om kategorier af eventualforpligtelser og angive beløbet for hver af kategorierne:

- Kautions- og garantiforpligtelser
- Forpligtelser i henhold til leasingaftaler, når disse ikke er indregnet i balancen
- Andre eventualforpligtelser.

Efter ÅRL § 94 b fremgår leje- og leasingforpligtelser ikke direkte af bestemmelsen. Det skyldes, at leje- og leasingforpligtelser anses for at være omfattet af leasingforpligtelserne. Forpligtelser i henhold til leje- eller leasingkontrakter skal indregnes i balancen, når leasingaftalen klassificeres som finansiell leasing. Se afsnit 10.7 *Leasing*. Klassifikation som eventualforpligtelse er således kun relevant for forpligtelser, der regnskabsmæssigt klassificeres som operationelle leasingaftaler, eller hvis en virksomhed i regnskabsklasse B har valgt ikke at indregne finansielle leasingaftaler, hvor virksomheden er leasingtager, i balancen. Loven angiver ikke specificationsgraden, hvormed oplysningerne skal gives.

Der skal endvidere gives beløbsmæssig oplysning om de nævnte forpligtelser over for henholdsvis tilknyttede virksomheder og associerede virksomheder. Dette skal angives særskilt og for hver kategori.

Såfremt det anses for meget usandsynligt, at der vil opstå et tab for virksomheden, kan oplysning om eventualforpligtelser undlades.

Har en virksomhed stillet pant eller anden sikkerhed i aktiver, skal den tillige oplyse dette. Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal oplyse dette for hver enkelt regnskabspost. Dette gælder også sikkerhedsstillelser over for tilknyttede og associerede virksomheder, som tillige skal oplyses særskilt.

Oplysningskravet gælder også aktiver købt med ejendomsforbehold, indtil hele købesummen er betalt, eller likvide beholdninger, der er spærret eller deponeret til sikkerhed.

Eksempel: Sikkerhed i løsøre

En virksomhed har stillet sikkerhed i en produktionsmaskine i form af et løsørepantsbrev.

Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Ja. Der er tale om en pantsætning over for tredjemand, som skal oplyses.

Eksempel: Skadesløsbrev i fast ejendom

En virksomhed har stillet sikkerhed i form af et skadesløsbrev i en fast ejendom.

Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Sikkerhed ved skadesløsbrev kan gives, fx når der stilles sikkerhed for en kassekredit.

Der er tale om en sikkerhedsstillelse over for tredjemand, som skal oplyses i regnskabet. Den maksimale hæftelse i skadesløsbrevet skal oplyses ligesom den regnskabsmæssige værdi af det sikrede, her kassekreditten.

Eksempel: Bankgaranti

En bank har givet en garanti for, at virksomheden kan opfylde sin entreprise. Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Nej, det er ikke et krav, at der gives oplysninger om bankgarantien i virksomhedens regnskab.

Det er banken, der mod betaling, påtager sig en risiko. Det er derfor banken, der skal oplyse om bankgarantien, eftersom banken har en risiko for at skulle dække virksomhedens forpligtelser.

Hvis virksomheder ønsker at oplyse om bankgarantien, kan det dog frivilligt gøres.

Eksempel: Virksomhedspant

En dattervirksomhed har stillet virksomhedspant til sikkerhed for et mellemværende med banken.

Skal der oplyses herom i selskabsregnskabet og koncernregnskabet?

Løsning

Virksomhedspant er sikkerhed i visse af virksomhedens aktiver. Pantet er flydende, hvorfor "værdien" af sikkerhedsstillelsen kan variere.

Der skal oplyses herom i både selskabsregnskabet og i koncernregnskabet, hvis sikkerhedsstillelsen er væsentlig for koncernen. Der skal oplyses den maksimale hæftelse, som virksomhedspantet omfatter, herunder hvilke aktiver der er omfattet af pantet.

Eksempel: Pantsætning af datterselskabsaktier

Et moderselskab pantsætter aktier i et datterselskab til sikkerhed for en bankgæld.

Skal der oplyses herom i modervirksomhedens regnskab?

Løsning

Ja, da der er tale om en pantsætning over for tredjemand.

Eksempel: Selvskyldnerkaution

Et datterselskab har afgivet selvskyldnerkaution over for et søsterselskab.

Skal der oplyses herom i datterselskabsregnskabet og koncernregnskabet?

Løsning

I datterselskabet stilles kautionen over for et søsterselskab. Dermed anses kautionen for at være afgivet over for tredjemand, hvorfor der skal oplyses herom i datterselskabsregnskabet.

I koncernregnskabet er gælden, hvor der er givet selvskyldnerkaution, derimod indregnet. Selvskyldnerkautionen skal derfor ikke oplyses, da koncernen ikke kan komme til at hæfte for mere end den indregnede gæld.

Store virksomheder i regnskabsklasse C og virksomheder i regnskabsklasse D skal oplyse om karakteren og værdien af virksomhedens eventualaktiver. Oplysninger om eventualaktiver gælder således ikke for virksomheder i regnskabsklasse B eller mellemstor C.

Eksempel: Negativ pledge

En virksomhed har garanteret, at de ikke pantsætter eller på andre måder anvender et aktiv som sikkerhedsstillelse (en såkaldt negativ pledge).

Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Nej. Der er ikke tale om en faktisk sikkerhedsstillelse, som skal respekteres af andre kreditorer.

Hvis virksomheder ønsker at oplyse om den negative pledge, kan det gøres frivilligt. Fx hvis virksomheden vil signalere til omverden, at der ikke pantsættes eksisterende aktiver på et senere tidspunkt.

Eksempel: Pantebreve i eget behold

En virksomhed har et tinglyst pantbrev i en fast ejendom. Pantebrevet er i virksomhedens eget behold.

Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Et ejerpantebrev er et redskab til at reservere pant i en ejendom. Er pantebrevet i virksomhedens egen besiddelse, er der ikke sket en pantsætning over for tredjemand. Derfor skal der ikke oplyses herom i regnskabet.

Eksempel: Udbyttebegrænsningserklæring

En modervirksomhed har afgivet en udbyttebegrænsningserklæring over for banken.

Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Nej. Der er ikke tale om en sikkerhedsstillelse eller pantsætning over for banken. Hvis virksomheder ønsker at oplyse om begrænsningen i fremtidige udbytter pga. erklæringen, kan det gøres frivilligt.

Ikke-balanceførte arrangementer

Som et supplement til lovens krav om oplysning af eventualforpligtelser er der i ÅRL § 94 a for virksomheder i regnskabsklasse C og D et oplysningskrav om ikke-balanceførte arrangementer. Der er tale om en opsamlingsbestemmelse, der har til hensigt at sikre, at virksomhederne ikke kan undlade at oplyse om risici og fordele ved at konstruere et arrangement, hvor væsentlige aktiver og forpligtelser ikke indregnes i balancen.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal således oplyse om ikke-balanceførte arrangementer, hvad angår karakteren af og det forretningsmæssige formål med de ikke-balanceførte arrangementer. Oplysningerne er imidlertid kun påkrævede, såfremt de er nødvendige for vurderingen af virksomhedens finansielle stilling. Eksempler på ikke-balanceførte arrangementer er fx hæftelse på grundlag af factoring af tilgodehavender, kombinerede salgs- og tilbagekøbskontrakter eller konsignationslagraftaler etc.

4.13.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

I IFRS-modelregnskabet note 17 er givet et eksempel på oplysningerne om eventualforpligtelser efter IFRS. I noterne skal følgende oplysninger gives om eventualforpligtelser og eventualaktiver:

- For hver gruppe af eventualforpligtelser skal der – medmindre det vurderes meget usandsynligt, at afklaringen af en eventualforpligtelse vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer – oplyses en beskrivelse af eventualforpligtelsen. Der skal om muligt:
 - angives et skøn over den beløbsmæssige effekt, opgjort i overensstemmelse med principperne for hensatte forpligtelser
 - omtales usikkerheder vedrørende beløbet og/eller tidspunktet for trækket på virksomhedens økonomiske ressourcer
 - oplyses om eventuelle refusionsmuligheder.
- For hver gruppe af eventualaktiver skal der – medmindre det vurderes meget usandsynligt, at eventualaktivet vil medføre en forøgelse af virksomhedens økonomiske ressourcer – foretages en beskrivelse af eventualaktivet. Der skal om muligt:
 - angives et skøn over den beløbsmæssige effekt, opgjort i overensstemmelse med principperne for hensatte forpligtelser
 - foretages en omtale af usikkerheder vedrørende beløbet og/eller tidspunktet for forøgelsen af virksomhedens økonomiske ressourcer.

Hvis det ikke er praktisk muligt at medtage oplysninger om eventualforpligtelser eller eventualaktiver, skal dette forhold oplyses.

Udspringer en hensat forpligtelse og en eventualforpligtelse af den samme begivenhed, skal oplysningerne gives på en sådan måde, at sammenhængen mellem den hensatte forpligtelse og eventualforpligtelsen fremgår.

Hvis angivelse af en række af de krævede oplysninger – i meget sjældne tilfælde – kan medføre en væsentlig svækkelse af virksomhedens position i relation til det forhold, som eventualforpligtelsen eller eventualaktivet vedrører, kan de pågældende oplysninger undlades. Virksomheden skal i en sådan situation i stedet give generelle oplysninger om eventualforpligtelsen eller eventualaktivet samt oplyse og begrunde, hvorfor de specifikke oplysninger ikke er medtaget.

Eksempel: Potentiel retssag mod konkurrent

En konkurrent til virksomheden har anlagt en retssag vedr. krænkelse af konkurrentens patentrettigheder. Ledelsen har vurderet, at sagen sandsynligvis vil koste selskabet DKK 100 mio. Kan virksomheden undlade at give detaljerede oplysninger om forpligtelsen som krævet efter IAS 37, afsnit 84 og 85?

Løsning

Ja i særtilfælde. En specifik indikation af, hvem modparten er, i kombination med angivelse af det tab, som ledelsen forventer, sagen vil medføre, må antages at svække selskabets forhandlingsposition væsentligt.

Virksomheden skal imidlertid oplyse om retstvistsens art og baggrunden for, at yderligere information ikke oplyses (IAS 37, afsnit 92).

En sådan undtagelse antages ikke at være mulig under ÅRL, som ikke har en skadesklausul på hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser.

5. Resultatopgørelsen med tilhørende noteoplysninger

ÅRL og de internationale regnskabsstandarder har en balanceorienteret tilgangsvinkel. Det betyder, at resultatopgørelsen i princippet er en specifikation af ændringerne i egenkapitalen. Heri ligger dog ikke, at balancen er vigtigere end resultatopgørelsen. Resultatopgørelsen specificerer resultatet for en bestemt periode, så regnskabsbrugeren har mulighed for at vurdere virksomhedens indtjeningsevne.

Resultatopgørelsen er behandlet i ÅRL §§ 18, 19, 22-24, 28-29, 31-32, 49-50, 78, 81, 83 b, 95, 96, 98 a, 98 b, 102, 103, 118 og i lovens bilag 2 samt i IAS 1 og IAS 33.

5.1 Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen

5.1.1 Årsregnskabsloven

Alle virksomheder skal udarbejde en resultatopgørelse, uanset om de skal følge regnskabsbestemmelserne for virksomheder i regnskabsklasse A, B, C eller D.

Resultatopgørelsen består af indregnede indtægter og omkostninger.

Indtægter defineres i ÅRL's bilag 1 som ”stigninger i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigninger i egenkapitalen”.

Omkostninger defineres som ”fald i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af afgang eller værdiforringelse af aktiver eller stigning i forpligtelser, som medfører fald i egenkapitalen”.

I princippet skal alle indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Følgende beløb må dog ikke indregnes i resultatopgørelsen, men skal indregnes direkte i egenkapitalen:

- Opskrivninger af materielle anlægsaktiver og immaterielle anlægsaktiver, der handles på et aktivt marked, kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder
- Indtægter og omkostninger ved køb og salg af egne kapitalandele
- Indtægter og omkostninger, der hidrører fra aktiver og forpligtelser, som virksomheden udelukkende benytter til at sikre værdien af fremtidige pengestrømme (regnskabsmæssig afdækning)
- Forskelsbeløb, der er opstået ved valutakursomregning af nettoaktiverne i selvstændige udenlandske enheder
- Ændringer i anvendt regnskabspraksis
- Rettelse af væsentlige fejl
- Aktuarmæssige gevinster og tab vedrørende pensionsforpligtelser.

Indskud fra ejere betragtes ikke som en indtægt, ligesom udlodninger ikke betragtes som en omkostning. Indskud, udlodning og uddeling, der gennemføres som led i kapitalfremskaffelse, og tilbageførsel af indskudt kapital, henholdsvis fordeling af overskud til virksomhedsdeltagerne, må derfor ikke indregnes i resultatopgørelsen, men skal indregnes direkte i egenkapitalen.

Virksomheder i regnskabsklasse B, C og D skal opstille resultatopgørelsen i overensstemmelse med bilag 2 i ÅRL. Virksomhederne kan her vælge mellem enten den artsopdelte eller den funktionsopdelte resultatopgørelse i beretningsform.

I den artsopdelte resultatopgørelse opgøres omkostninger efter deres art – eksempelvis afskrivninger, personaleomkostninger og reklameomkostninger. Fordelen ved denne metode er, at den ofte er simpel for virksomheden at anvende.

I den funktionsopdelte resultatopgørelse opgøres omkostninger efter funktion. Dette vurderes ud fra, hvilken funktion omkostningen har i forhold til varesalget (omkostningstype), herunder i produktionsomkostninger, distributionsomkostninger og administrationsomkostninger. Især for større virksomheder vil denne metode ofte kunne give en mere relevant information for regnskabsbrugerne. Til gengæld kan metoden kræve komplicerede beregninger til allokeringen, ligesom der kan være behov for store skøn.

Om opstillingen af resultatopgørelsen generelt, kan det tilføjes:

- Poster, som er betegnet med arabertal (1, 2, 3...), kan opdeles
- Det er tilladt at indføre yderligere subtotaler i resultatopgørelsen, hvis det fremmer overskueligheden, og hvis posterens indbyrdes rækkefølge ikke ændres
- Det er tilladt at sammendrage arabertalposter, hvis det fremmer overskueligheden. De sammendragne poster skal specificeres i noterne
- Nye arabertalposter kan tilføjes, hvis deres indhold ikke er dækket af en eksisterende post samt er med til at fremme regnskabet's overskuelighed og derved det retvisende billede.

Benævnelsen af arabertalposterne skal tilpasses, hvis virksomhedens særlige forhold kræver det.

Særlige poster

Det er ikke tilladt at samle væsentlige eller specielle poster i en særskilt linje, som er benævnt "Særlige poster", hvilket ellers er muligt under IFRS. Usædvanlige forhold – fx hensættelser til omstrukturering og nedskrivninger på anlægsaktiver – skal indarbejdes under de arter og funktioner, de vedrører. Benyttes den artsopdelte resultatopgørelse, skal disse forhold normalt indarbejdes under henholdsvis "Andre eksterne omkostninger" og "Nedskrivninger af anlægsaktiver". Hvis der i regnskabsåret har været indtægts- eller omkostningsposter, som er særlige på grund af deres størrelse eller art, skal der gives oplysninger herom, jf. ÅRL § 67 a, ligesom forholdet normalt kræves omtalt i en eventuel ledelsesberetning.

Særlige bestemmelser for poster og transaktioner i resultatopgørelsen

Virksomheder i regnskabsklasse B-D skal give sammenligningstal for resultatopgørelsens poster. Der henvises til afsnit 3.4 *Sammenligningstal*.

ÅRL indeholder særlige bestemmelser for enkelte af posterne i resultatopgørelsen.

Post i resultatopgørelsen	Særlige bestemmelser
Produktionsomkostninger (funktionsopdelt resultatopgørelse)	Produktionsomkostninger i den funktionsopdelte resultatopgørelse skal indeholde de omkostninger, der i produktionen er medgået for at opnå nettoomsætningen. Kun omkostninger, som er afholdt for at opnå årets indregnede omsætning, må således medtages, mens omkostninger til produktion af varer, som ikke indregnes i den aktuelle periodes nettoomsætning, ikke må indregnes.

Post i resultatopgørelsen	Særlige bestemmelser
Omkostninger til råvarer og hjælpemateriale (artsopdelt resultatopgørelse)	I modsætning til posten "Produktionsomkostninger" skal posten "Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer" i den artsopdelte resultatopgørelse indeholde alle periodens omkostninger til råvarer og hjælpematerialer – også de omkostninger, som går til at forøge lagre af varer under fremstilling og færdigvarer. Ændringer i disse lagre (dvs. forbrug) medtages under posten "Ændringer i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling" i den artsopdelte resultatopgørelse. Der er således tale om en form for bruttoopgørelse i den artsopdelte resultatopgørelse, hvor omkostninger og lagerreguleringer opdeles for færdigvarer og varer under fremstilling. Bruttoficeringen af færdigvarer og varer under fremstilling giver regnskabsbrugeren mulighed for at vurdere aktiviteten i virksomheden ved at lægge nettoomsætningen og posten "Ændringer i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling" sammen.
Andre driftsomkostninger og andre driftsindtægter	Andre driftsomkostninger og driftsindtægter omfatter sekundære aktiviteter og vil derfor normalt ikke kunne rumme usædvanlige poster, der hidrører fra den primære drift. Gevinster ved salg af anlægsaktiver klassificeres som "Andre driftsindtægter". Avance ved salg af kapitalandele i associerede virksomheder klassificeres normalt under "Andre driftsindtægter" i koncernregnskabet.
Bruttofortjeneste eller bruttotab	Små og mellemstore virksomheder kan vælge at sammendrage visse poster i resultatopgørelsen til "Bruttofortjeneste" eller "Bruttotab". Posterne er for den <i>funktionsopdelte</i> resultatopgørelse "Nettoomsætning", "Produktionsomkostninger" og "Andre driftsindtægter". For den <i>artsopdelte</i> resultatopgørelse gælder det posterne "Nettoomsætning", "Ændringer i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling", "Arbejde udført for egen regning og opført under aktiver", "Andre driftsindtægter" samt "Eksterne omkostninger", herunder "Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer" og "Andre eksterne omkostninger".
Personaleomkostninger	Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal specificere personaleomkostninger i lønninger, pensioner og andre omkostninger til social sikring. Hvis denne specifikation ikke fremgår af resultatopgørelsen, skal oplysningen gives i noterne. Virksomheder i regnskabsklasse B, der udarbejder en artsopdelt resultatopgørelse, skal specificere ovenstående poster, når disse ikke direkte kan læses af resultatopgørelsen. Disse kan derfor ikke gøre brug af undtagelsen fra at vise disse oplysninger.

Post i resultatopgørelsen	Særlige bestemmelser
Indtægter af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	Indtægter fra kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder skal præsenteres som særskilte poster i resultatopgørelsen, uanset om kapitalandelene måles til kostpris eller indre værdi. Foruden resultatandele, udbytte og lignende kan indtægter af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder også indeholde gevinster og tab ved afståelse af kapitalandele, hvis det samtidig specificeres i en note. Alternativt skal gevinst og tab ved afståelse af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder medtages som "Andre driftsindtægter" henholdsvis "Andre driftsomkostninger".
Særlige poster	Det er ikke tilladt at klassificere poster som ekstraordinære indtægter eller omkostninger i regnskabet. Virksomheden skal derimod oplyse om indtægts- og udgiftsposter, som er særlige grundet deres størrelse eller art. Det omfatter bl.a. oplysninger om: • Tilbageførsler af nedskrivninger på omsætningsaktiver • Nedskrivninger på omsætningsaktiver, som overstiger normale nedskrivninger • Nedskrivninger på anlægsaktiver • Tilbageførsler af nedskrivninger på anlægsaktiver • Omstrukturingsomkostninger • Afhændelse af investeringer eller anlægsaktiver • Afgørelse af retssager. Det er forhold, der af ledelsen anses for usædvanlige af deres karakter. I det omfang størrelse og art af en særlig post – eksempelvis et tab eller gevinst ved afhændelse af et materielt aktiv – er præsenteret på en særskilt linje i resultatopgørelsen, og størrelsen og arten af posten dermed kan ses direkte af resultatopgørelsen, er det ikke et krav også at noteoplyse det.

Nedenstående tabel viser klassifikationen af en række udvalgte transaktioner i resultatopgørelsen:

Transaktion	Særlige bestemmelser
Nedskrivninger af varebeholdninger vedrørende den ordinære drift	Nedskrivningerne skal klassificeres som "Produktionsomkostninger" i den funktionsopdelte resultatopgørelse og som "Ændringer i varelager" i den artsopdelte resultatopgørelse. Hvis nedskrivningerne er af en sådan størrelse, eller efter andre af virksomhedens forhold er ud over det normale, skal de oplyses separat. Det kan enten gøres i noterne eller i en særskilt post inden for linjen.

Transaktion	Særlige bestemmelser
Nedskrivninger af tilgodehaver fra salg vedrørende den ordinære drift	Nedskrivningerne skal klassificeres som "Administrationsomkostninger" eller "Distributionsomkostninger" i den funktionsopdelte resultatopgørelse og som "Andre eksterne omkostninger" i den artsopdelte resultatopgørelse. Hvis nedskrivningerne er af en sådan størrelse, eller efter virksomhedens forhold er ud over det normale, skal de oplyses separat. Det kan enten gøres i noterne eller i en særskilt post inden for linjen.
Af- og nedskrivninger samt personaleomkostninger (funktionsopdelt resultatopgørelse)	Ud fra tilknytning skal både af- og nedskrivninger samt personaleomkostninger medregnes under posterne "Produktionsomkostninger", "Distributionsomkostninger" og "Administrationsomkostninger" i den funktionsopdelte resultatopgørelse.
Ledelsesudlån	Lovgrundlaget (ÅRL § 73) angiver de særlige oplysningskrav ved udlån til ledelsen. Ved udlån til ledelsen skal der sammen med oplysning om tilgodehavendet anføres årets tilbagebetaling og den tilskrevne rente. Der er ikke krav om sammenligningstal. Disse noteoplysninger gælder ikke ved udlån til kapitalejere, som ikke samtidig udgør en del af ledelsen, uanset om udlånene er lovlige eller ulovlige.

Entydig henførsel ikke mulig

Det forekommer, at fx nedskrivning på koncerngoodwill ikke kan henføres entydigt til en funktion, eftersom nedskrivningen kan vedrøre flere aktiviteter i en virksomhed eller i en koncern (fx hvis goodwill omfatter flere virksomheder). I de tilfælde, hvor virksomheden benytter funktionsopdelingen, har ERST anerkendt, at nedskrivningen af goodwill kan vises i umiddelbar forlængelse af funktionerne med behørig noteoplysning om forholdet. I disse særlige tilfælde vil det være muligt at indsætte en mellemtotal mellem funktionerne og den særlige post, der viser resultat af primær drift før nedskrivning på goodwill, og herefter vise nedskrivningen i en linje i forlængelse af mellemtotalen.

Resultatdisponering

Ledelsens forslag til beslutning om anvendelse af virksomhedens overskud eller dækning af underskud skal for virksomheder i klasse B placeres i tilknytning til resultatopgørelsen og fremgå som en særskilt post i egenkapitalen under "Overført overskud eller underskud". For virksomheder i klasse C og D skal resultatdisponeringen præsenteres i en note.

Hvis der er udbetalt ekstraordinært udbytte i løbet af året, skal det ligeledes fremgå af resultatdisponeringen. Eventuelt ekstraordinært udbytte efter regnskabsårets udløb, men før godkendelsen af årsrapporten for det netop afsluttede regnskabsår skal fremgå i tilknytning til resultatdisponeringen.

Det er ikke et krav, at virksomheder i regnskabsklasse B skal udarbejde en egenkapitalopgørelse. Det betyder, at forslag til udlodning af udbytte skal vises som en særskilt post i balancen, såfremt der ikke frivilligt udarbejdes en egenkapitalopgørelse. Det er ikke længere tilladt at præsentere forslag til udlodning af udbytte som en forpligtelse.

I koncernregnskabet skal minoritetens forholdsmæssige andel af resultatet opføres som en særskilt post i resultatdisponeringen og som en særskilt post under egenkapitalen. Minoriteternes andel af datterselskabernes resultat er således ikke længere en linje i resultatopgørelsen. Se nærmere herom i afsnit 9 *Koncernregnskab*.

Eksempel: Præsentation af resultatdisponeringen

Et moderselskab ejer en række datter- eller associerede virksomheder. De er indregnet efter indre værdis metode. Det er krævet, at værdireguleringerne bindes under egenkapitalreserven "Reserve for nettoopskrivninger efter indre værdis metode".

Skal værdireguleringerne af nettoopskrivning efter indre værdis metode fremgå af resultatdisponeringen?

Løsning

Det er alene krævet, at forslag til udbytte og ekstraordinært udbytte udloddet i regnskabsåret skal fremgå særskilt af resultatdisponeringen.

I regnskabsklasse C og D vil opgørelsen af indre værdis reserve fremgå i egenkapitalopgørelsen. En egenkapitalopgørelse er ikke et krav i regnskabsklasse B.

Segmentoplysninger

Store virksomheder og virksomheder i regnskabsklasse D skal angive nettoomsætningens fordeling på aktiviteter og på geografiske markeder, hvis aktiviteterne henholdsvis markederne afviger indbyrdes. Der henvises til det særskilte afsnit 10.2 *Segmentoplysninger* – herunder lempelsesmuligheder vedrørende afgivelse af segmentoplysninger.

Ophørende aktiviteter

For virksomheder i regnskabsklasse C og D skal ophørende aktiviteter – i lighed med IFRS – præsenteres særskilt på en linje i resultatopgørelsen (og balancen) benævnt "Årets resultat af ophørte aktiviteter". Beløbene skal ligeledes specificeres i noterne. Se nærmere herom i afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg*.

5.1.2 Internationale regnskabsstandarder

I modsætning til ÅRL arbejder IAS 1 med begrebet totalindkomst. Totalindkomstopgørelsen består af en resultatopgørelse, svarende til resultatopgørelsen efter ÅRL, og en opgørelse af anden totalindkomst. Anden totalindkomst indeholder samtlige af de i regnskabsåret indregnede indtægter og omkostninger, der ikke indgår i den "normale" resultatopgørelse. Anden totalindkomst er eksklusive transaktioner med ejerne, herunder eksempelvis kapitalforhøjelse/-nedsættelse og udbytte. Det betyder, at anden totalindkomst sammen med transaktioner med virksomhedens ejere vil udgøre årets samlede ændring i egenkapitalen.

Resultatopgørelsen

I lighed med ÅRL kan der vælges mellem den artsopdelte eller den funktionsopdelte resultatopgørelse. Det angives i IAS 1, at en opdeling efter funktion ofte vil give regnskabsbrugere mere relevante oplysninger end en opdeling efter art. Dette må imidlertid bedømmes konkret. IAS 1 indeholder dog ikke krav om, at bestemte skemaer anvendes ved opstillingen af resultatopgørelsen.

Vælger virksomheden at klassificere omkostningerne efter funktion i resultatopgørelsen, skal den give yderligere oplysninger om omkostningernes art i noterne. Standarden nævner ikke specifikt, hvilke oplysninger der skal gives, men angiver eksempler på omkostningsarter:

- Afskrivninger
- Amortiseringer
- Personaleomkostninger, herunder aktiebaseret vederlæggelse
- Eksterne omkostninger.

I forbindelse med introduktionen af IFRS 9 om indregning og måling af finansielle instrumenter, der fuldt ud erstatter IAS 39, er der også foretaget justeringer af IAS 1's regler om præsentation af resultatopgørelsen med virkning fra den 1. januar 2018. Justeringerne til den tidligere præsentation er markeret med *kursiv* nedenfor.

Resultatopgørelsen skal som minimum indeholde følgende regnskabsposter:

- Nettoomsætning
- *Gevinster og tab ved ophør med indregning af finansielle aktiver målt til amortiseret kostpris*
- Finansielle omkostninger
- *Nedskrivninger (inkl. tilbageførsler heraf) på finansielle aktiver*
- Andel af resultat i associerede virksomheder og joint ventures opgjort efter den indre værdis metode efter skat
- Gevinster og tab som følge af, at finansielle aktiver reklassificeres til dagsværdi via resultatopgørelsen
- *Gevinster og tab tidligere ført i anden totalindkomst, der recirkuleres til resultatopgørelsen som følge af, at et finansielt aktiv reklassificeres fra dagsværdi via anden totalindkomst til dagsværdi via resultatopgørelsen*
- Indkomstskatter
- Et samlet resultat af ophørte aktiviteter og værdiregulering ved omklassifikation til ophørt aktivitet eller ved endelig afhændelse af sådanne aktiver

- Årets resultat
- En fordeling af årets resultat på henholdsvis modervirksomhedens aktionærer og minoritetsinteresserne
- Indtjening pr. aktie og udvandet indtjening pr. aktie (hvis virksomheden er omfattet af IAS 33, jf. senere i dette afsnit).

Virksomheder skal tilføje yderligere regnskabsposter, overskrifter og mellemtotaler, hvis det er relevant for forståelse af virksomhedens finansielle resultater. Når der tilføjes mellemtotaler, skal de:

- Bestå af regnskabsposter indregnet og målt i overensstemmelse med IFRS
- Præsenteres og navngives tydeligt og let forståeligt
- Være konsistente på tværs af perioder
- Ikke præsenteres mere iøjnefaldende end mellemtotaler og totaler krævet af IFRS
- Afstemmes til mellemtotaler i overensstemmelse med IFRS.

Særlige bestemmelser for resultatopgørelsen

I lighed med ÅRL indeholder IAS 1 også nogle særlige bestemmelser for resultatopgørelsen.

Post i resultatopgørelsen	Særlige bestemmelser
Modregning	Indtægter og omkostninger må ikke præsenteres modregnet, medmindre det kræves eller tillades i henhold til en anden standard eller ensartede gevinster/tab, og de hermed forbundne omkostninger ikke er væsentlige. Posterne skal i så fald sammendrages med poster af samme art eller funktion.
Væsentlige indtægter/omkostninger	Hvis der i det ordinære resultat indgår indtægter eller omkostninger, der isoleret set er af en sådan størrelse, art eller hyppighed, at oplysningen herom er væsentlig for forståelsen af årsrapporten, skal der gives oplysninger om arten og den beløbsmæssige størrelse heraf. Disse oplysninger kan gives via en særskilt specifikation i resultatopgørelsen eller som en noteoplysning. Standarden giver følgende ikke-udtømmende eksempler: • Nedskrivninger af varebeholdninger og anlægsaktiver samt tilbageførsel heraf • Omstruktureringer af virksomhedens aktiviteter samt tilbageførsler heraf • Afhændelse af anlægsaktiver • Afhændelse af investeringsaktiver (IAS 39) • Ophørende aktivitet • Retssager • Tilbageførsler af hensatte forpligtelser. Bemærk, at kun væsentlige poster skal forklares/udskilles – væsentlighed må afgøres ud fra størrelse og karakter (sædvanlig/usædvanlig, tilbagevendende/engangskarakter). Det fremgår ikke af IAS 1, hvorledes posterne skal benævnes i resultatopgørelsen. Ofte ses benævnelsen "særlige poster".

Post i resultatopgørelsen	Særlige bestemmelser
Ophørende aktivitet	Hvis der har været ophørende aktivitet, kræver IFRS 5, at resultat af fortsættende aktivitet henholdsvis ophørende aktivitet, som tilfalder modervirksomhedens aktionærer henholdsvis den ikke-kontrollerende interesse, præsenteres separat. Se afsnit 10.3 <i>Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg</i> .
Minoritetens andel af koncernresultatet	I koncernregnskabets resultatopgørelse må minoritetsinteressens andel ikke fremstå som en omkostning. Der skal i tilknytning til resultatopgørelsen angives en fordeling af årets resultat til henholdsvis minoritetsaktionærerne og modervirksomhedens aktionærer.

Herudover kræver IAS 1, at udbytteforslag og udbytte pr. aktie angives i tilknytning til egenkapitalopgørelsen eller i en note.

IAS 33 kræver, at børsnoterede virksomheder i tilknytning til resultatopgørelsen oplyser indtjening pr. aktie og udvandet indtjening pr. aktie, jf. nedenfor.

Opgørelse over anden totalindkomst

Resultatopgørelsen skal suppleres med en særskilt opgørelse over anden totalindkomst, som består af indtægter og omkostninger indregnet uden om resultatopgørelsen.

De indtægter og omkostninger, som indregnes i anden totalindkomst, er:

- Ændringer i opskrivninger på materielle og immaterielle aktiver
- Valutakursregulering ved omregning af regnskaber fra udenlandske enheder
- Værdireguleringer på finansielle aktiver
- Afdækning af fremtidige pengestrømme
- Aktuarmæssige tab og gevinster vedrørende ydelsesbaserede pensionsordninger
- Anden totalindkomst i associerede virksomheder og joint ventures
- Skat vedrørende poster indregnet i anden totalindkomst.

Præsentation af totalindkomstopgørelsen

Indtægter og omkostninger indregnet i anden totalindkomst skal opdeles på poster, der senere recirkuleres til resultatopgørelsen (fx regnskabsmæssig afdækning), og dem som ikke gør (fx aktuarmæssige gevinster og tab på ydelsesbaserede pensionsordninger). Med virkning for 2016 gælder dette ligeledes anden totalindkomst vedrørende associerede virksomheder og joint ventures. Der henvises til IFRS-modelregnskabet note 9.

Virksomhedens totalindkomst (resultatopgørelsen og anden totalindkomst) skal vises enten som:

1. To adskilte opgørelser – en traditionel resultatopgørelse ("income statement") suppleret med en opgørelse af anden totalindkomst ("other comprehensive income")
2. Én sammenhængende opgørelse – totalindkomstopgørelse over alle indtægter og omkostninger ("statement of comprehensive income"). Reelt en resultatopgørelse, der er direkte sammenhængende med opgørelsen af anden totalindkomst.

Det er valgfrit, om virksomheden vil anvende model 1 eller model 2.

Totalindkomstopgørelsen skal ud over posterne, som er nævnt ovenfor, under resultatopgørelsen som minimum indeholde:

- Regnskabsårets resultat
- Indtægter og omkostninger, indregnet under anden totalindkomst, præsenteret efter art
- Andel af anden totalindkomst vedrørende associerede virksomheder og joint ventures
- Samlet totalindkomst
- En fordeling af samlet totalindkomst på henholdsvis modervirksomhedens aktionærer og minoritetsinteresserne.

Hvis model 1 anvendes, skal opgørelsen af anden totalindkomst vises umiddelbart efter resultatopgørelsen. Det er ikke muligt at præsentere opgørelsen af anden totalindkomst sammen med egenkapitalopgørelsen.

Indtjening pr. aktie

Følgende virksomheder skal oplyse om indtjening pr. aktie:

- Virksomheder, hvis egenkapitalinstrumenter er børsnoterede
- Virksomheder, som er undervejs til at børsnotere deres egenkapitalinstrumenter.

Der skal oplyses om såvel aktuel som udvandet indtjening pr. aktie. Oplysninger om indtjening pr. aktie skal gives i tilknytning til resultatopgørelsen i virksomhedens årsregnskab. Det vil sige, at hvor der vises en samlet opgørelse over indregnede indtægter og omkostninger (jf. model 2 ovenfor), oplyses indtjening pr. aktie i tilknytning hertil.

I de tilfælde, hvor der præsenteres en sædvanlig resultatopgørelse (jf. model 1 ovenfor), oplyses indtjening pr. aktie i tilknytning hertil. Angives resultatet for den ophørende aktivitet i resultatopgørelsen, jf. IFRS 5 om ophørende aktiviteter, skal de to nøgletal tillige gives for denne del af resultatet.

Indtjeningen skal opgøres som den del, der kan henføres til modervirksomhedens aktionærer. Har virksomheden flere aktieklasser og er nogle af disse berettiget til forlods udbytte, anses de som præferenceaktier. Udbyttet på disse præferenceaktier skal ved beregningen fragå i indtjeningen, der henføres til moderselskabets aktionærer.

Ved opgørelse af aktuel indtjening pr. aktie opgøres antal aktier som det gennemsnitlige antal udestående, ordinære aktier.

Ved opgørelse af udvandet indtjening indregnes effekten af potentielle aktier, som vil udvande de eksisterende aktionærers indtjening. Potentielle aktier foreligger, når indehaveren af rettigheden enten nu eller på et senere tidspunkt, vil være berettiget til at erhverve eller tegne aktier i virksomheden.

Ved opgørelse af udvandet indtjening pr. aktie justeres indtjening med en eventuel effekt ved konvertering af konvertible obligationer mv. (renter), i det omfang en konvertering vil have en udvandede effekt. Endvidere justeres for forøgelsen af antallet af potentielle aktier, i det omfang dette vil have en udvandede effekt. En udvandede effekt foreligger, hvis konvertering til aktier vil medføre et fald i et overskud pr. aktie eller en stigning i et underskud pr. aktie.

I forbindelse med aktiebaseret aflønning gælder særlige bestemmelser, hvorved der tages hensyn til, at rettighederne måske ikke er fuldt optjente.

IFRS-modelregnskabet indeholder på side 9 samt i note 22 et eksempel på oplysninger om indtjening pr. aktie.

5.2 Indregning af indtægter efter årsregnskabsloven

Indregning af indtægter fra salg af varer og serviceydelser er behandlet i ÅRL § 49 og bilag 1 samt IAS 18, IFRIC 15, SIC 31 og begrebsrammen for IFRS. Herudover behandles indregning af indtægter i den nye IFRS standard herom, IFRS 15. Indregning af entreprisekontrakter er herudover behandlet i ÅRL §§ 26, 49 og 83 b samt IAS 11 og IFRIC 15. Entreprisekontrakter behandles nærmere i afsnit 5.2.2 *Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning*. Dette afsnit behandler indregning af alle andre indtægter end indtægter fra entreprisekontrakter.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af indregning af omsætning. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til loven. Eftersom ÅRL er baseret på de gamle IFRS-standarder IAS 18/11 herunder fortolkningsbidrag, anses disse regler stadig for at være gældende under ÅRL. Selvom IASB har trukket IAS 18/11 og de tilhørende fortolkningsbidrag tilbage, vil de fortsat kunne anvendes til fortolkning af ÅRL. I kapitlet beskrives derfor de nuværende regler fra IAS 18/11 under afsnittet om årsregnskabsloven, mens den nye IFRS 15 standard er beskrevet i afsnittet om IFRS.

ERST har den 14. september 2018 sendt et forslag til en række ændringer af årsregnskabsloven i høring, jf. også afsnit 1.1 *Ændringer til årsregnskabsloven*. Lovforslaget vil, såfremt det vedtages i Folketinget, give mulighed for at anvendes reglerne om indregning af omsætning under ÅRL efter IFRS 15 i stedet for reglerne i IAS 18/11. Det betyder, at virksomheder frit kan vælge at anvende de nuværende regler i IAS 18/11 eller alternativt IFRS 15 som fortolkning af årsregnskabslovens rammebestemmelser. Der vil dog være tale om et valg af anvendt regnskabspraksis, hvorfor det ikke er muligt at tilvælge de mest favorable elementer fra de forskellige standarder. Virksomheden må enten vælge at fortolke ÅRL efter IAS 18/11 eller IFRS 15 med de fordele og ulemper, som standarderne hver især indeholder.

Indregning af omsætning efter IFRS 15 er nærmere beskrevet i afsnit 5.3 *Indregning af indtægter efter IFRS*.

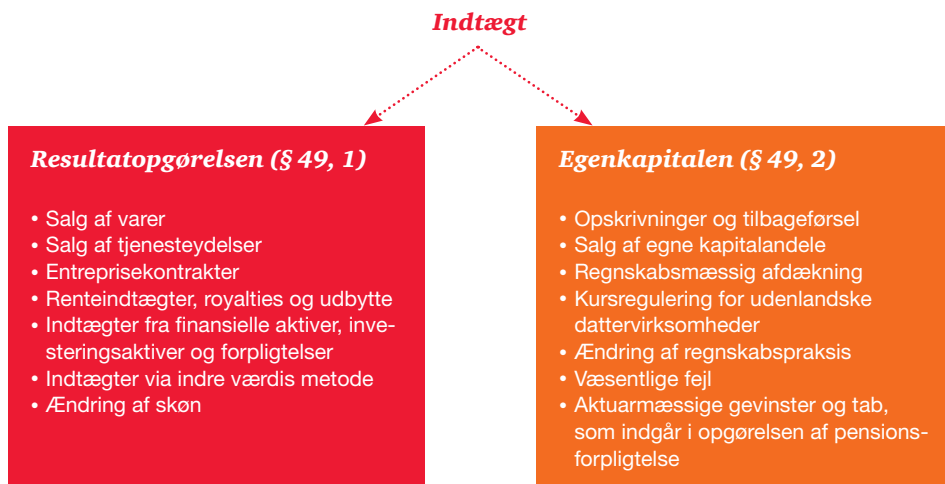
5.2.1 Årsregnskabsloven

Definitioner

Indtægter	Stigninger i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigninger i egenkapitalen. I indtægter indgår dog ikke indskud fra ejere.
Nettoomsætning	Salgsværdien af produkter og tjenesteydelser mv., der henhører under virksomhedens ordinære aktiviteter med fradrag af prisnedsdrag, merværdiafgift og anden skat, der er direkte forbundet med salgsbeløbet.

Til forskel fra IAS 18 er der efter ÅRL mulighed for, at visse ikke-prisafhængige afgifter præsenteres som en del af nettoomsætningen (eksempelvis punktafgifter). ÅRL har tidligere været fortolket, således at virksomheden havde pligt til at lade ikke-prisafhængige afgifter indgå i omsætningen. ERST har imidlertid tilpasset fortolkningen, så det er muligt at følge regler, der svarer til IAS 18 og således anse disse afgifter for at være udlæg, dvs. lade afregningen heraf være en balanceposter på lige fod med moms og lignende afgifter.

Eksempler på stigning i økonomiske fordele i perioden og deres klassifikation som enten indtægter eller forhold, der skal indregnes direkte på egenkapitalen, er illustreret i nedenstående figur.

Efter ÅRL skal indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Formuleringen ”indtjenes” indebærer, at indregningskriterierne i IAS 18 alle skal være opfyldt, før indtægten kan indregnes. Disse regler er beskrevet nedenfor i afsnit 5.2.2.1 *Indregning og måling*.

Formuleringen ”indtjenes” betyder også, at produktionsmetoden som udgangspunkt skal anvendes ved indregning og måling af entreprisekontrakter og serviceydelser. Virksomheder i regnskabsklasse B er undtaget herfra ved indregning af entreprisekontrakter. Undtagelsen vedrørende brug af produktionsmetoden gælder således ikke i forhold til serviceydelser, som leveres løbende til kunden, fx rengøringsydelser, vagttjenester, kørsel og visse konsulentydelse. Der henvises i øvrigt til afsnit 5.2.2 *Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning*.

5.2.1.1 Indregning

De samme to overordnede indregningskriterier anvendes under ÅRL og IAS 18/11. Anvendelse af disse kan illustreres således:

	Leveringskriteriet	Produktionskriteriet
Salgstyper	Indtægter fra varesalg	Indtægter fra levering af tjenesteydelser
Indregning	Indtægter indregnes i takt med levering af de aftalte ydelser	Indtægter indregnes i takt med arbejdets udførelse ud fra opgørelse af færdiggørelsesgrad og samlet avance på ydelsen

Indtægter fra varesalg

Efter IAS 18 skal indtægter fra varesalg indregnes, når alle følgende betingelser er opfyldt:

Indregningskriterier ved salg af varer

1. Virksomheden har overført alle væsentlige risici og afkast, som knytter sig til ejendomsretten til varerne, til køber.
2. Virksomheden bibeholder ikke det fortsatte ledelsesmæssige engagement, som normalt er forbundet med ejendomsret, eller kontrollen over de solgte varer.
3. Indtægten kan måles pålideligt.
4. Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden.
5. Omkostninger, som er afholdt eller vil blive afholdt i forbindelse med transaktionen, kan måles pålideligt.

Der er dog visse forhold, der ikke kan indregnes som indtægter – uanset at definitionen på indtægter og kravet om ”indtjent” anses for opfyldt. Eksempler herpå er:

- Indtægter, der opstår ved opskrivning af materielle anlægsaktiver og varebeholdninger.
- Indtægter, der hidrører fra reguleringer af finansielle instrumenter, der er klassificeret som og opfylder betingelserne for sikring af fremtidige pengestrømme.
- Indtægter, der hidrører fra valutaomregning af balanceposter vedrørende selvstændige, udenlandske enheder.
- Ændringer i aktiver og forpligtelser som følge af ændringer i præsentrationsvaluta.
- Ændringer i aktiver og forpligtelser som følge af rettelse af væsentlige fejl.
- Aktuarmæssige gevinster og tab, som indgår i opgørelsen af pensionsforpligtelsen.

Når varer ombyttes med identiske varer, anses det ikke som en salgstransaktion, da bytteaftalen ikke har kommerciel substans. Bytte af identiske varer må derfor ikke indregnes som omsætning. Se særskilt omtale i afsnit 5.2.1.2 *Måling*.

Se afsnittet *Salg af varer, hvor risici og fordele løbende overgår til køber* nedenfor, som omtaler tilfælde, hvor risikoen på varerne ikke overgår på et bestemt tidspunkt, men kontinuerligt.

Efter IAS 18 anses virksomheden for at bibeholde væsentlige risici og fordele tilknyttet ejendomsretten til varerne, når:

- virksomheden har en forpligtelse for utilfredsstillende funktion af det overdragne, som ikke er dækket af almindelige garantibestemmelser
- omsætning fra et bestemt salg er betinget af købers omsætning ved salg af varerne (fx konsignationssalg)
- transaktionen omfatter installation af varen, og installationen udgør en væsentlig uopfyldt del af kontrakten og har dermed betydning for kundens accept af varen
- køber har ret til at ophæve købet af en årsag specificeret i salgskontrakten, og virksomheden er usikker på sandsynligheden for ophævelse.

Eksempel: Bill-and-hold salg

Et olieraffinaderi sælger olie. I forbindelse med salget "opsamles" en række ordrer til at kunne fylde et helt skib af gangen. Betaling modtages samtidig med salget, og i overensstemmelse med købers instruks venter raffinaderiet med at tappe olien fra sin olietank. Der oprettes et detaljeret register over den solgte, men endnu ikke leverede olie.

Kan raffinaderiet indregne indtægten på tidspunktet for modtagelse af betalingen?

Løsning

Under særlige omstændigheder kan en virksomhed indregne omsætningen på trods af, at fysisk levering ikke er sket. Det kræver dog bl.a. en klar identifikation og udskilning af den solgte vare ("bill-and-hold"). I dette tilfælde er olien ikke tilstrækkelig udskilt fra anden olie på betalingstidspunktet, hvorfor omsætningen først kan indregnes, når olien tappes og dermed kan adskilles fra anden olie.

Hvis virksomheden udelukkende beholder ejendomsretten til varerne for at bevare muligheden for at inddrive et forfaldent tilgodehavende, anses virksomheden alene for at beholde uvæsentlige risici tilknyttet ejendomsretten. Indtægten fra salget skal derfor indregnes på leveringstidspunktet. Det gælder som udgangspunkt også i situationer, hvor kunden tilbydes at kunne returnere en vare, hvis kunden ikke er tilfreds. I sådanne situationer indregnes indtægten på leveringstidspunktet, hvis sælger pålideligt kan skønne over fremtidige returneringer og indregner en returneringsforpligtelse baseret på tidligere erfaringer. En forudsætning for at kunne indregne indtægten er herudover, at omfanget af returneringer anses for ikke at være væsentligt.

En indtægt må først indregnes, når det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen vil tilgå virksomheden. Er dette uklart på salgstidspunktet, må indtægten først indregnes, når det er sandsynligt, at virksomheden vil modtage økonomiske fordele (vederlag) for de solgte varer. En sådan usikkerhed kan eksempelvis skyldes købers manglende betalingsevne eller usikkerhed om aftalens indhold. Opstår der efterfølgende usikkerhed om, hvorvidt en salgsindtægt, som allerede er indregnet, vil blive modtaget på grund af en manglede betalingsevne hos køber, skal en eventuel nedskrivning af tilgodehavendet indregnes som en omkostning (nedskrivning af et tilgodehavende). Der skal således ikke foretages en tilbageførsel af den indregnede indtægt.

Når indtægten indregnes, skal de tilhørende omkostninger samtidig indregnes i resultatopgørelsen. Omkostninger til garantier mv., som forventes afholdt efter levering af varerne, skal således indregnes allerede på dette tidspunkt som en hensat forpligtelse. Er det ikke muligt at måle disse omkostninger pålideligt, kan indtægten ikke indregnes. Eventuelt allerede modtagne vederlag for salget af varerne indregnes under sådanne omstændigheder som en forpligtelse. Indregning udskydes således til det tidspunkt, hvor omkostningerne kan måles pålideligt.

Eksempel

Hvis virksomheden historisk har realiseret omkostninger til garantireparationer svarende til 1 % af nettoomsætningen, skal der indregnes en hensat forpligtelse hertil på tidspunktet for indregning af nettoomsætningen. Der er tale om en produktionsomkostning og dermed ikke en reduktion af nettoomsætningen.

En transaktion kan bestå af salg af flere varer eller ydelser. Når et produkts salgspris omfatter en identificerbar efterfølgende ydelse (fx en serviceydelse), skal beløbet for denne særskilte ydelse indregnes som en indtægt over den periode, hvor den efterfølgende service leveres. Det forhold, at en virksomhed giver en lovpligtig garanti anses ikke som en særskilt ydelse, og derfor er det som nævnt ovenfor tilstrækkeligt at hensætte de forventede omkostninger til garantien frem for at udskyde indregning af en del af indtægten.

Salg af flere ydelser i én transaktion

En transaktion kan bestå af salg af flere varer eller ydelser. Det skal i sådanne situationer vurderes, om transaktionen skal ses som én samlet transaktion, eller om hver enkelt vare eller ydelse skal behandles som en separat transaktion.

Ydelser, der er individuelt identificerbare og kan forhandles enkeltvist, skal anses som separate transaktioner, hvis salgsværdien af de enkelte ydelser kan opgøres pålideligt, og omkostningerne kan opgøres særskilt pr. transaktion.

Såfremt transaktionerne ikke er indgået særskilt, ydelserne ikke kan forhandles enkeltvis, og køber ikke har fuld nytte af ydelserne, før alle transaktioner har fundet sted, skal transaktionerne anses som én samlet transaktion. Til vurdering af, hvorvidt der er tale om én eller flere leveringsforpligtelser, er det derfor nødvendigt at se på transaktionen ud fra kundens perspektiv og ikke fra virksomhedens.

Eksempel: Salg af flere ydelser

En virksomhed sælger komplekse produktionsmaskiner, hvor korrekt vedligeholdelse er afgørende for maskinernes produktionskvalitet. Som en integreret del af en salgstransaktion medfølger derfor en femårig vedligeholdelsesaftale. Vedligeholdelsesaftalen er ikke specificeret særskilt på fakturaen, og virksomheden sælger aldrig vedligeholdelsesaftaler separat.

Hvordan skal virksomheden indregne omsætningen fra salg af disse ydelser?

Løsning

Salgstransaktionen omfatter to ydelser. Dels sælger virksomheden en produktionsmaskine, som skal indregnes ved levering (risikoovergang), og dels sælger virksomheden en serviceydelse. Omsætningen fra vedligeholdelsesaftalen skal indregnes i takt med færdiggørelse af serviceydelsen, hvilket i praksis svarer til en lineær indregning over kontraktens løbetid på fem år. Det samlede vederlag skal fordeles på produktionsmaskinen og vedligeholdelseskontrakten på en måde, der medfører en rimelig avance på begge delelementer.

Salgs- og tilbagekøbsaftaler

Ved salgs- og tilbagekøbsaftaler (bortset fra byttetransaktioner) er der tale om aftaler, hvor;

- sælger samtidig indvilger i at tilbagekøbe de samme varer på et senere tidspunkt, eller
- hvor sælger har en option til at tilbagekøbe aktivet, eller
- køber har option til at kræve sælgers tilbagekøb af varerne.

I disse tilfælde skal aftalens vilkår analyseres for at fastslå, om sælger i realiteten har overført alle væsentlige risici og fordele tilknyttet ejendomsretten til køber, og om indtægten derfor kan indregnes. Når sælger har bibeholdt væsentlige risici og fordele, selv om ejendomsretten er overgået, udgør transaktionen i realiteten en finansieringstransaktion, altså en form for leasingaftale. Det medfører, at der ikke indregnes en indtægt på salgstidspunktet, men derimod over perioden, hvor kunden har råderet over aktivet, indtil sælger køber aktivet retur. Hvis sælger har en pligt til at tilbagekøbe varen til en fast pris, er realiteten, at varen ikke er solgt, fordi sælger fortsat har risici på tilbagekøbsværdien. En sådan transaktion indregnes derfor som en operationel leasingaftale, jf. afsnit 10.7 *Leasing*.

Indtægter fra levering af serviceydelser

Indtægter fra levering af serviceydelser skal indregnes, når alle nedenstående betingelser er opfyldt:

Indregningskriterier ved salg af serviceydelser

1. Indtægten kan måles pålideligt.
2. Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden.
3. Transaktionens færdiggørelsesgrad på balancedagen kan måles pålideligt.
4. Omkostninger, som er afholdt i forbindelse med transaktionen, og omkostninger forbundet med at fuldføre transaktionen, kan måles pålideligt.

Indtægten skal indregnes med udgangspunkt i transaktionens færdiggørelsesgrad (produktionsmetoden).

Virksomheden kan normalt måle indtægten pålideligt, når følgende er aftalt med køber:

- Parternes rettigheder
- Vederlaget
- Betalingsbetingelser.

For at kunne opfylde indregningskriterierne er det nødvendigt, at virksomheden har et effektivt internt registrerings-, budgetterings- og rapporteringssystem samt gennemgår og om nødvendigt ajourfører sine skøn over indtægten i takt med, at tjenesteydelsen leveres.

Opgørelsen af færdiggørelsesgraden gennemgås i afsnit 5.2.2 *Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning*, hvortil der henvises.

Kravet om pålidelig måling af både indtægten og omkostningerne er som følge af indregningskriterierne afgørende for indregningen. Ved vurderingen af, hvordan indregning af en serviceydelse skal behandles, kan dette diagram anvendes.

Når udfaldet af en transaktion, som omfatter levering af en tjenesteydelse, ikke kan skønnes pålideligt, må der alene indregnes indtægter svarende til de medgåede omkostninger. Hvis det imidlertid samtidig ikke er sandsynligt, at afholdte omkostninger vil blive dækket, indregnes kun omkostningerne og dermed ingen indtægter. Når den usikkerhed, som har medført, at kontraktens udfald ikke har kunnet skønnes pålideligt, bortfalder, indregnes indtægten efter de almindelige betingelser.

Indregningskravet om, at indtægten kun kan indregnes, når det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden, er gennemgået i ovenstående afsnit *Indtægter fra varesalg*.

Indtægter fra andres anvendelse af virksomhedens aktiver

Indtægter fra andres anvendelse af virksomhedens aktiver mod vederlag i form af renter, royalties og udbytte skal indregnes, når:

- det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden, og
- indtægten kan måles pålideligt.

Det betyder, at renter, royalties og udbytter indregnes som følger:

- Renter indregnes i takt med, at de indtjenes på grundlag af det effektive renteafkast af aktivet (se endvidere afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*).
- Royalties indregnes i overensstemmelse med indholdet i den underliggende aftale.
- Udbytte indregnes, når kapitalejeren opnår ret til at modtage udbyttet.

Det effektive afkast af et finansielt aktiv er den rentesats, der kræves for at diskontere de forventede fremtidige betalingsstrømme i aktivets levetid, så disse svarer til aktivets kostpris (den interne rente).

Indregning af royalties giver fra tid til anden anledning til diskussioner. Det skyldes, at der ikke er nogen klare regler for, hvorvidt fx en engangsbetaling for en rettighed skal indregnes på én gang eller henover den periode, hvor aftalen løber. Der henvises til afsnit 5.3 *Indregning af indtægter efter IFRS*, hvor det fremgår, at der efter den nye IFRS 15 om indtægtsindregning er fastlagt mere præcise regler om indregningen af sådanne indtægter. Hvis lovforslaget om ændringer til ÅRL vedtages, vil reglerne i IFRS 15 om indregning af licens- og royaltyindtægter kunne anvendes under ÅRL.

Udbytteindtægter skal som udgangspunkt indtægtsføres, når udbyttet deklareres i det udbyttegivende selskab. Hvis et moderselskab imidlertid anvender kostprismetoden til måling af kapitalandele og modtager udbytte, som overstiger den akkumulerede indtjening i en dattervirksomhed i den periode, hvor udbyttet deklareres, kan udbytteudlodning regnskabsmæssigt behandles på følgende to måder:

- 1) Indregning af indtægter fra udbytte fra dattervirksomheder, der måles til kostpris, kan alene indregnes i resultatopgørelsen, når udbyttet kan indeholdes i indtjening fra dattervirksomheden, der er indtjent efter overtagelsen af dattervirksomheden. Udlodning, der overstiger den akkumulerede indtjening i dattervirksomheden, bogføres som en reduktion af kostprisen på kapitalandelene.
- 2) Alternativt kan den fulde udbytteudlodning indregnes som resultat af kapitalandele i dattervirksomheder. Anvendes denne mulighed, vil det imidlertid være en indikation på værdiforringelse af kapitalandelene, og virksomheden skal udføre en værdiforringelsestest, såfremt udlodning overstiger årets resultat i dattervirksomheden. Der er tale om en valg af regnskabspraksis, som skal beskrives i årsrapporten.

5.2.1.2 Måling

Indtægter skal måles til dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag under hensyntagen til eventuelle forhandler- og mængderabatter ydet af virksomheden. Endvidere fragår estimerede kontantrabatter, bonus mv. Er der tale om mængderabatter, skal disse fordeles på varerne/ydelserne forholdsmæssigt og indregnes (periodiseres) i takt med, at de enkelte varer eller tjenesteydelser indregnes. Dagsværdien af det aftalte vederlag kan være lavere end det nominelle vederlag, når der sælges på kredit.

Eksempel: Måling af en serviceaftale

En servicevirksomhed indgår en femårig uopsigelig rengøringskontrakt med en ny kunde. Som en del af kontrakten foretager servicevirksomheden en incitamentsbetaling på TDKK 100 til kunden på dagen for kontraktens indgåelse. Betalingen gives for at bidrage til, at kunden kan udskifte nogle tæpper, som er vanskelige at rengøre. Betalingen kan ikke refunderes. Den årlige betaling for rengøring svarer til markedsprisen herfor.

Hvordan skal virksomheden indregne incitamentsbetalingen?

Løsning

Incitamentsbetalingen er foretaget for at opnå en uopsigelig femårig kontrakt, og der er en klar sammenhæng mellem incitamentsbetalingen og de fremtidige økonomiske fordele, som kontrakten skal give kunden. Incitamentsbetalingen opfylder derfor definitionen på et aktiv, og betalingen skal derfor aktiveres og indregnes over aftaleperioden som en reduktion om omsætningen fra kontrakten.

Eksempel: Indregning af sekundære indtægter

En virksomheds hovedaktivitet er at producere møbler, og der forbruges store mængder træ i produktionen. I processen er der et væsentligt materialespild i form af savsmuld. Virksomheden sælger savsmuldet til dem, der måtte ønske at aftage det.

Hvordan kan virksomheden præsentere indtægterne fra det sekundære salg i årsregnskabet?

Løsning

Ved salg af sekundære varer og ydelser, der leveres som et led i den ordinære aktivitet, kan virksomheden, hvis det reflekterer transaktionernes substans, modregne de sekundære indtægter i de relaterede omkostninger, jf. IAS 1.34.

Efter ÅRL vil det med henvisning til bruttoprincippet ikke være tilladt at modregne indtægterne i en omkostningspost, og de skal præsenteres som andre driftsindtægter.

Hvis transaktionen i realiteten indeholder en finansieringstransaktion, beregnes dagsværdien af vederlaget ved diskontering af alle fremtidige indbetalinger med en opgjort rente, der afspejler kreditrisikoen på den pågældende kunde. Forskellen mellem dagsværdien og det aftalte vederlag indregnes som en renteindtægt over kredittens løbetid. Der er alene pligt til at adskille et finansieringselement af sædvanlige varetransaktioner, når finansieringselementet er væsentligt.

Agent eller principal

Beløb, som opkræves på vegne af tredjepart, er ikke økonomiske fordele, der tilgår virksomheden, og medfører ikke en stigning i virksomhedens egenkapital. Sådanne beløb må derfor ikke indregnes som indtægter. Beløb vedrørende levering af fx varer, som inddrives på vegne af en agenturgiver, må således ikke medtages som en del af omsætningen. En agents omsætning består i stedet af den modtagne provision. Tilsvarende er moms og afgifter ikke fordele, som tilgår virksomheden.

Når virksomheden skal fastlægge, hvorvidt virksomheden fungerer som agent eller principal, skal en række forhold overvejes. Nedenstående er indikatorer på, at virksomheden agerer som principal (omsætningen skal indregnes brutto):

- Virksomheden har det primære ansvar for at levere varen eller serviceydelsen, herunder at varer eller ydelser leveret til kunden er acceptable.
- Virksomheden bærer lagerrisici før eller efter, kunden placerer sin ordre, under transport eller ved returnering.
- Virksomheden har direkte eller indirekte væsentlig indflydelse på fastlæggelse af prisen.
- Virksomheden bærer kreditrisiciene fra kunden.

En agent får derimod et fast vederlag (beløb eller procent) pr. transaktion, hvorfor indtægter i sådanne transaktioner indregnes netto.

Princippet om nettoindregning af agenttransaktioner i IAS 18 er et udtryk for realiteten i transaktionen. Såfremt den pågældende virksomhed i realiteten ikke gør andet end at formidle salget – og derved ikke har sædvanlig risiko vedrørende den underliggende vare – skal alene salgsprovisionen indregnes som nettoomsætning, fordi virksomhedens indtægtsskabende leverance i realiteten er salgsydelsen. Denne betragtning medvirker til, at der opnås en rimelig sammenhæng mellem investerede aktiver, antal ansatte og omsætning.

Ved fastlæggelse af, om omsætning skal indregnes brutto eller netto, skal der altid foretages en helhedsvurdering af transaktionen ved hjælp af bl.a. ovennævnte indikatorer.

Salg af varer, hvor risici og fordele løbende overgår til køber

IFRIC 15 præciserer, at det er muligt efter IAS 18 at have transaktioner, hvor risici og fordele i forbindelse med levering af varer overgår til køber løbende i stedet for på et fast tidspunkt. IFRIC 15 vedrører ejendomme, men kan formentlig også benyttes i andre transaktioner.

Hvis de væsentligste risici og fordele knyttet til ejerskabet af ejendommen løbende overgår til køber, samtidig med at sælger hverken beholder det ledelsesmæssige engagement, der er forbundet med ejendomsretten, eller kontrollen over ejendommen, indregnes indtægterne løbende (i praksis baseret på en færdiggørelsesgrad).

Som et eksempel på en sådan transaktion nævner IFRIC 15 en aftale, hvor kunden besidder grunden, hvorpå en bygning opføres, og ikke har mulighed for at kræve, at entreprenøren tager den ufærdige bygning tilbage. Som et andet eksempel nævnes en aftale, hvor kunden – omend mod kompensation – er berettiget til at indtræde i bygningen og engagere en anden entreprenør.

Med IFRIC 15 er det dermed præciseret, at produktionsmetoden også kan anvendes ved salg af varer, fx en ejendom, der ikke opfylder kravene til at være entreprisekontrakter efter IAS 11. Det er imidlertid afgørende, at alle indregningskriterier i IAS 18 løbende opfyldes. Fortolkningen kræver, at der i sådanne tilfælde gives oplysninger ud over det, der kræves af IAS 18, herunder begrundelse for, hvorfor betingelserne for indtægtsindregning anses for opfyldt kontinuerligt.

Særligt om byttetransaktioner

Ombyttes varer eller tjenesteydelser med ikke-tilsvarende varer eller tjenesteydelser, skal indtægten som udgangspunkt måles til dagsværdien af de modtagne varer eller tjenesteydelser. Beløbet skal reguleres med eventuelle modtagne eller betalte beløb. Kan dagsværdien af de modtagne varer eller tjenesteydelser ikke måles pålideligt, måles indtægten i stedet for til dagsværdien af de afgivne varer eller tjenesteydelser. Dette beløb skal også reguleres med eventuelle modtagne eller betalte likvider. Kan hverken dagsværdien af den modtagne eller leverede vare eller tjenesteydelse måles pålideligt, skal virksomheden indregne en indtægt svarende til den regnskabsmæssige bogførte værdi af de overdragne aktiver.

SIC 31 angiver, hvorledes indtægter skal måles ved byttehandler vedrørende reklameydelser.

Særligt om kundeloyalitetsprogrammer

IFRIC 13 omhandler den regnskabsmæssige behandling af de elementer, der knytter sig til kundeloyalitetsprogrammer. Fortolkningen vedrører de situationer, hvor en virksomhed giver sine kunder bonuspoint, når de køber virksomhedens produkter eller ydelser. Disse programmer giver kunden fordele ved eksempelvis at give ret til en gratis ydelse eller nedsat pris, når der er optjent et vist antal point.

Efter fortolkningen anses den samlede omsætning for at vedrøre to ydelser:

1. Det primære salg
2. Den ydelse, kunden kan få for optjente bonuspoint.

Virksomheden skal derfor opdele omsætningen i en hovedydelse og en bonusydelse. Bonusydelsens del af salget og en hertil knyttet avance kan først indregnes, når virksomheden har leveret ydelsen, relateret til de optjente bonuspoint.

Der eksisterer to modeller til fordelingen af omsætningen mellem hovedydelsen og bonusydelsen:

- På baggrund af forholdet mellem dagsværdien af ydelserne, hvis de blev solgt særskilt
- Fastlægge dagsværdien af bonusydelsen og så betragte den resterende omsætning som hidrørende fra hovedydelsen.

Den sidste metode kan være lettest at anvende, hvis virksomheden giver bonuspoint ved køb af mange forskellige varer. Ved vurdering af bonusydelsens dagsværdi skal der tages højde for:

- Det, som tilbydes kunder, der ikke har optjent bonuspoint. Hvis kunder, der ikke har optjent bonuspoint, vil kunne opnå de samme fordele som kunder, der har optjent bonuspoint, har bonuspoint reelt ingen værdi
- Andelen af kunder, som ikke vil udnytte deres bonuspoint.

Kan kunden vælge mellem forskellige bonusydelser, fastlægges dagsværdien heraf på baggrund af en vægtet fordeling af disse. Vægtningen foretages på baggrund af forventninger om, hvilke pointydelser kunden vil vælge.

Er programmet etableret, så en tredjepart leverer bonusydelsen, skal virksomheden vurdere, om den indtjener beløbet relateret til bonusydelsen som agent for denne tredjepart. Er dette tilfældet, skal indtægten og omkostningen knyttet til bonusydelsen indregnes som et netto-beløb i virksomhedens resultatopgørelse. Nettobeløbet, der svarer til en sædvanlig provision, indregnes på det tidspunkt, hvor tredjeparten bliver forpligtet til at levere en ydelse til kunden. Dette vil ofte ske på tidspunktet, hvor kunden optjener bonuspointene. I det tilfælde, hvor kunden kan vælge mellem, om det er virksomheden eller tredjeparten, der skal levere bonusydelsen, vil beløbet imidlertid først kunne indregnes, når kunden har besluttet sig for, at det er tredjeparten, der skal levere bonusydelsen.

Kan bonuspointene derimod omveksles til kontanter, er der imidlertid tale om en kunderabat, som skal fragå i nettoomsætningen.

Er virksomheden ikke agent i relation til bonusydelsen, indregnes indtægter herfra og omkostninger hertil brutto. Indtægten indregnes, når kunden indløser sine bonuspoint, og virksomheden har udført sin forpligtelse i relation hertil. Den del af indtægten, der kan indregnes, fastlægges på baggrund af de bonuspoint, der indløses, i forhold til det totale antal bonuspoint, der forventes indløst. Indtil indtægten kan indregnes, betragtes den del af kundens betaling, der vedrører bonusydelsen, som en modtaget forudbetaling.

5.2.1.3 Oplysninger og præsentation

Virksomheden skal oplyse om:

- Anvendt regnskabspraksis for indregning af indtægter herunder de metoder, der er anvendt til at opgøre færdiggørelsesgraden af transaktioner, som vedrører levering af serviceydelser.

5.2.2 Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning

Bestemmelserne om den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter og dermed igangværende arbejder for fremmed regning findes i ÅRL §§ 26, 49 og 83 b samt IAS 11 og IFRIC 15.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til loven. Eftersom ÅRL er baseret på de gamle IFRS-standarder IAS 18/11 herunder fortolkningsbidrag, anses disse regler stadig for at være gældende under ÅRL.

ERST har den 14. september 2018 sendt et forslag til en række ændringer af årsregnskabsloven i høring, jf. også afsnit 1.1 Årsregnskabsloven. Lovforslaget vil, såfremt det vedtages i Folketinget, give mulighed for at anvendes reglerne om indregning af omsætning under ÅRL efter IFRS 15 i stedet for reglerne i IAS 18/11. Det betyder, at virksomheder frit kan vælge at anvende de nuværende regler i IAS 18/11 eller alternativt IFRS 15 som fortolkning af årsregnskabslovens rammebestemmelser. Der vil dog være tale om et valg af anvendt regnskabspraksis, hvorfor det ikke er muligt at tilvælge de mest favorable elementer fra de forskellige standarder.

Virksomheden må enten vælge at fortolke ÅRL efter IAS 18/11 eller IFRS 15 med de fordele og ulemper, som standarderne hver især indeholder.

Det har stor betydning for en virksomheds resultatindregning, om dens salgskontrakter klassificeres som entreprisekontrakter eller salg af varer. Hvis de klassificeres som entreprisekontrakter, skal virksomheder i regnskabsklasse C og D indregne omsætning – og dermed avancen på kontrakterne – i resultatopgørelsen i takt med den løbende produktion af entreprisen. Er det derimod ikke en entreprisekontrakt, behandles den igangværende produktion som en varebeholdning, og omsætningen (og avancen) indregnes først, når alle væsentlige fordele og risici overgår til kunden (ofte på leveringstidspunktet).

Igangværende arbejder for fremmed regning kan ud over egentlige entreprisekontrakter også omfatte serviceydelser for fremmed regning. Serviceydelser må ikke forveksles med entreprisekontrakter. Serviceydelser vil ofte blive leveret løbende, og derfor skal indtægten altid indregnes løbende for disse ydelser på samme måde som for entrepriseaftaler. Det skal dog bemærkes, at virksomheder omfattet af regnskabsklasse B i årsregnskabsloven kan undlade at indregne indtægten løbende for sådanne ydelser. Denne undtagelse har i praksis betydning for entreprisekontrakter, men kan næppe anvendes for serviceydelser, der leveres løbende, eksempelvis rengøringsydelser. Undtagelsen kan derimod anvendes på eksempelvis konsulentopgaver, som udgør en samlet ydelse, fx et softwareimplementeringsprojekt.

Årsregnskabsloven indeholder ikke en egentlig definition af regnskabsposten igangværende arbejder for fremmed regning. Årsregnskabslovens § 49 kræver, at indtægter skal indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Derimod indeholder bilagene til årsregnskabsloven en definition af produktionsmetoden, som anvendes ved indregning af entreprisekontrakter og serviceydelser.

Definition

Produktionsmetoden er en indtægtsmetode, ifølge hvilken indtægter og omkostninger indregnes i resultatopgørelsen, i takt med at arbejdet bliver udført. Når produktionsmetoden anvendes, måles det igangværende arbejde i balancen til den opgjorte salgsværdi af den udførte del af arbejdet.

Salgsværdien for et igangværende arbejde udgør den forholdsmæssige andel af den kontraktfastsatte pris henholdsvis kalkulerede salgspris, der er indtjent for den på balancedagen udførte andel af det samlede entreprisarbejde.

Igangværende arbejder for fremmed regning er typisk karakteriseret ved at være langvarige entreprisekontrakter, der strækker sig over flere regnskabsperioder. Det er imidlertid ikke noget krav, at kontrakten skal være langvarig.

Ejendomsretten til igangværende arbejder for fremmed regning er i reglen købers – enten fordi anlægget opføres på købers (bygherrens) ejendom, eller fordi køber har betinget sig ejendomsretten til det udførte arbejde i entreprisekontrakten. Det er ikke noget krav, at ejendomsretten løbende overgår til køber for, at kontrakten kan overholde definitionen på en entreprisekontrakt.

Entreprisekontrakter kan enten være fastpriskontrakter eller kostpris-plus-kontrakter, hvor entreprenøren modtager godtgørelse for medgåede omkostninger (kostprisen) med tillæg af enten en procentvis avance eller et fast honorar.

Principperne i IAS 11 bruges som fortolkningsbidrag til ÅRL, hvor definitionen på en entreprisekontrakt fastlægges:

Definition

IAS 11 definerer en entreprisekontrakt som en individuelt forhandlet kontrakt om anlæg, opførelse eller bygning af et aktiv eller flere aktiver, der er nært forbundne eller indbyrdes afhængige med hensyn til deres design, teknologi og funktion eller deres endelige formål eller anvendelse.

Udtrykket ”individuelt forhandlet” skal i realiteten forstås som et ”individuelt aktiv”, hvor kunden har mulighed for i væsentlig grad at påvirke aktivets design og konstruktion, jf. mere herom nedenfor.

Som eksempler på sådanne entrepriser nævner IAS 11 blandt andet aftaler om opførelse, anlæg eller bygning af et enkelt aktiv, fx:

- En bro
- En bygning
- En dæmning
- En rørledning
- En vej
- Et skib
- En tunnel.

Udtrykket ”individuelt forhandlet” har givet anledning til diskussioner i praksis – for betyder det, at aktivet skal være specifikt forhandlet, eller skal selve aktivet være specifikt? Den generelle opfattelse er nu, at selve aktivet skal være et specifikt aktiv, dvs. at aktivet skal være tilpasset – eller kunden skal have haft muligheden for tilpasning – i så tilstrækkelig grad, at det ikke længere kan siges at være en standardvare.

Endvidere er tjenesteydelser, direkte relateret til opførelsen af et aktiv – fx projektledelse og arkitektudgifter – samt kontrakter om nedtagning eller genoprettelse af aktiver og genoprettelse af miljøet efter nedtagning af aktiver omfattet. Det forhold, at kontrakten er individuelt forhandlet, er afgørende for klassifikationen som entreprisekontrakt. Et varesalg kan ikke betragtes som en entreprisekontrakt, blot fordi kunden har mulighed for at foretage mindre ændringer til et ”standardprodukt”. Der skal således være tale om, at kunden har haft muligheden for at tilpasse design og funktion af de aktiver, som opføres.

IFRIC 15 fastslår, at en aftale om opførelse af fast ejendom er individuelt forhandlet, når kunden har mulighed for at fastlægge væsentlige konstruktionsmæssige forhold vedrørende designet af ejendommen og/eller har mulighed for at foretage væsentlige konstruktionsmæssige ændringer, mens opførelsen af ejendommen er i gang. Aftaler om opførelsen af ejendomme, hvor kunden kun har begrænset mulighed for at påvirke konstruktionen, er således ikke entreprisekontrakter. Kunden har ikke mulighed for at påvirke konstruktionen væsentligt, når kunden fx kun har mulighed for at vælge mellem forskellige konstruktioner, som er fastlagt af virksomheden, eller kun har mulighed for at bestemme mindre ændringer til konstruktionen (fx typehuse). Her må det således fastlægges konkret, hvad det er kunden kan ændre på design og funktion af husene.

Aftaler, der udelukkende omfatter levering af serviceydelser og altså ingen materialer, er ikke entreprisekontrakter. Det kan eksempelvis omfatte ingeniør-, arkitekt- og lignende ydelser, hvor der ikke som en del af kontrakten opføres et aktiv. Sådanne ydelser er omfattet af IAS 18 og indregnes som hovedregel som serviceydelser i takt med, at de leveres.

Aftaler, der omfatter opførelse af fast ejendom, som ikke er individuelt forhandlet og dermed ikke entreprisekontrakter, kan efter IFRIC 15 i særlige tilfælde indregnes i takt med produktionen. Der henvises til afsnit 5.2.1.1 *Indregning*. Det kræver bl.a. løbende risikoovergang, hvilket for eksempel vil være gældende, når entreprenøren opfører en ejendom på ejerens grund for ejerens regning.

På baggrund af ovenstående kan man således for opførelse af ejendomme have tre forskellige udfald:

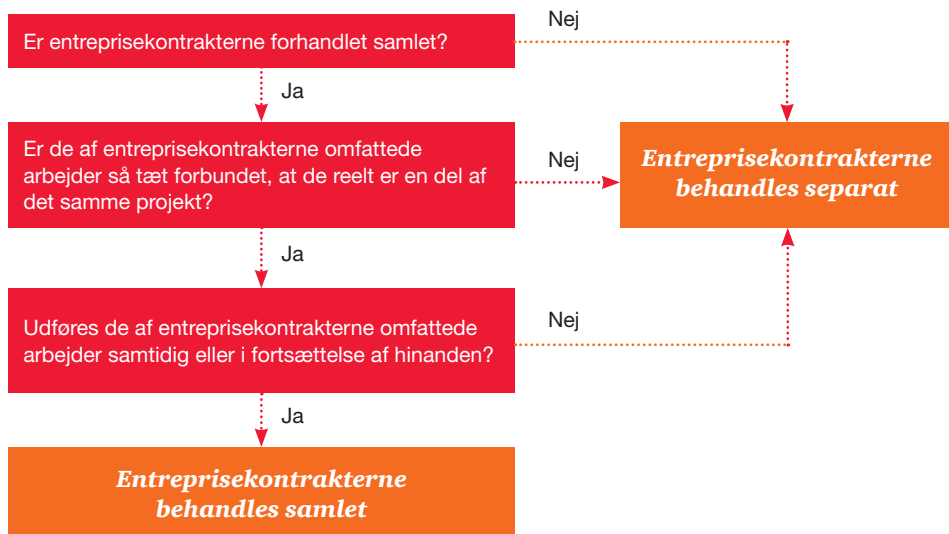
- Opførelse af en ejendom, som er individuelt forhandlet og designet, og som derfor er omfattet af IAS 11 og udgør en entreprisekontrakt.
- Opførelse af en ejendom, som kunden ikke i væsentligt omfang kan påvirke designet af (typisk typehuse og ejerlejlighedskomplekser), og som derfor ikke er omfattet af IAS 11, fordi de ikke er individuelt forhandlet. Sådanne ejendomme vil være omfattet af IAS 2's regler om varebeholdninger og IAS 18's almindelige regler om indregning af indtægter.
- Opførelse af en ikke individuelt forhandlet ejendom, som opføres af entreprenøren på ejers grund for ejers regning (hvorved der sker en løbende risikoovergang), skal efter omstændighederne behandles efter produktionskriteriet, jf. IFRIC 15.

Sammensatte kontrakter

Omhandler en entreprisekontrakt flere aktiver, skal virksomheden vurdere, om disse skal behandles samlet eller separat. Ved vurderingen kan nedenstående skema anvendes:

Tilsvarende kan det være nødvendigt at vurdere, om flere entreprisekontrakter skal behandles som et igangværende arbejde for fremmed regning eller flere separate igangværende arbejder for fremmed regning. Ved den vurdering anvendes følgende skema:

Derudover angiver IAS 11, at anlæg, opførelse og bygning af yderligere aktiver på baggrund af udnyttelse af en ret i den oprindelige entreprisekontrakt eller som en udvidelse af denne, skal behandles som særskilte igangværende arbejder for fremmed regning, når:

- aktivets design, teknologi eller funktion afviger væsentligt fra de aktiver, som entreprisekontrakten oprindeligt omhandlede, eller
- prisen for aktivet forhandles uden hensyn til den oprindelige kontraktpris.

Eksempel: S sammensatte kontrakter

En leverandør indgår to kontrakter med en kunde. Kunden skal enten acceptere eller forkaste begge kontrakter. Den første kontrakt vedrører design af en kemikaliefabrik, og den anden vedrører opførelse af fabrikken. Den forventede profitmargin på designkontrakten er 20 %, og den forventede profit på opførelsen af fabrikken er 10 %.

Hvordan skal kontrakterne behandles?

Løsning

De to kontrakter skal behandles som én samlet kontrakt. Kontrakterne er forhandlet som en samlet pakke – kunden skal acceptere eller forkaste begge samlet. Kontrakterne er tæt forbundet og vil blive udført i en fortløbende sekvens. En samlet profitmargin skal indregnes i takt med, at arbejdet udføres på begge kontrakter. Det er således ikke tilladt at operere med to forskellige profitmarginer, når det først er afgjort, at der er tale om én kontrakt.

5.2.2.1 Indregning og måling

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal, når de i henhold til en aftale udfører entrepriseopgaver for fremmed regning, indregne indtægter i takt med arbejdets udførelse ved anvendelse af produktionsmetoden. Virksomheder i regnskabsklasse B kan frivilligt vælge, om indtægter fra en entreprisekontrakt skal indregnes ved anvendelse af produktionsmetoden. Dog skal det grundlæggende krav om et retvisende billede opretholdes. Det kan derfor godt være nødvendigt for virksomheder i regnskabsklasse B at indregne entreprisekontrakter efter produktionsmetoden for at overholde kravet om et retvisende billede.

Såfremt en virksomhed i regnskabsklasse B vælger at overgå fra leveringsmetoden til produktionsmetoden på entreprisekontrakter, vil der være tale om ændring i anvendt regnskabspraksis. For yderligere beskrivelse henvises til afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændring heri*.

Ved overgang fra regnskabsklasse B til C er der mulighed for kun at indregne nye entreprisekontrakter indgået i indeværende regnskabsår efter produktionsmetoden, således at eksisterende kontrakter fra tidligere regnskabsår behandles efter leveringsmetoden. Det vil også ofte være vanskeligt at anvende produktionsmetoden med tilbagevirkende kraft, da virksomheden typisk ikke har de fornødne registreringer til at gøre dette.

Det fremgår af forarbejderne til ÅRL, at ÅRL på dette punkt skal fortolkes i overensstemmelse med IAS 11 (entreprisekontrakter). Siden loven blev vedtaget, er IFRIC 15-fortolkningen kommet til. Den afklarer, hvornår opførelse af ejendomme skal indregnes efter produktionsmetoden, jf. IAS 11, og hvornår opførelse af ejendomme skal indregnes som varelager eller i nogle tilfælde efter IAS 18 som en løbende ydelse. Det er disse standarder og fortolkninger, der i dag sætter rammerne for, hvilke kontrakter, der skal behandles efter reglerne om entreprisekontrakter. Dette er bekræftet af ERST i et notat om anvendelse af produktionsmetoden, som er offentliggjort i februar 2008.

Som nævnt ovenfor, er produktionsmetoden en indregningsmetode, der medfører, at indtægter på igangværende arbejder for fremmed regning indregnes i takt med, at arbejdet udføres.

Det udførte arbejde opgøres med udgangspunkt i færdiggørelsesgraden ved udgangen af hvert regnskabsår eller regnskabsperiode. Vælger en virksomhed i regnskabsklasse B ikke at benytte produktionsmetoden, må avancen for entrepriseopgaven først indregnes, når kriterierne for indregning af varesalg er opfyldt. Se i den forbindelse afsnit 5.2.1.1 *Indregning*.

Anvendelse af produktionsmetoden betyder, at igangværende arbejder for fremmed regning efter ÅRL betragtes som et tilgodehavende. Dette understøtter udgangspunktet om, at regnskabsposten skal måles til salgsværdi. De igangværende arbejder for fremmed regning måles derfor i balancen til salgsværdien af det udførte arbejde.

Ændring af skøn over færdiggørelsesgraden fx omkostninger til færdiggørelse af de igangværende arbejder mv. behandles efter reglerne for ændring af skøn, som er beskrevet i afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl*.

Når udfaldet af en entreprisekontrakt kan skønnes pålideligt, indregnes det igangværende arbejde for fremmed regning i balancen til salgsværdien af det udførte arbejde.

Eksempel: Pålidelig fastlæggelse af færdiggørelsesgraden

Virksomhed A er for nylig begyndt at designe og konstruere websites til kunderne. Dette er en ny aktivitet i virksomhed A, og det står ikke klart, hvor lang tid et sådant stykke arbejde typisk vil tage. Aktiviteterne vil sandsynligvis begynde i én regnskabsperiode og slutte i den efterfølgende periode.

Skal virksomhed A indregne salgsværdien af igangværende arbejde på balancedagen?

Løsning

Virksomhed A kan ikke indregne salgsværdien for websites som igangværende arbejder.

Det skyldes, at virksomheden ikke har noget pålideligt skøn over de omkostninger, som sandsynligvis vil påløbe ved udviklingen af hvert website. Salgsværdien kan derfor ikke indregnes. Der indregnes alene en værdi og en omsætning svarende til de afholdte omkostninger i det omfang, det er sandsynligt, at omkostningerne vil blive godtgjort af kunderne.

Virksomheden skal følge de normale principper for indregning af indtægter fra serviceydelser/entreprisekontrakter, når den er i stand til på pålidelig vis at estimere omkostningerne til de enkelte udviklingsarbejder.

Eksempel: Meromkostninger ved en entreprisekontrakt

På grund af uforudsete forhold har virksomhed A måttet afholde yderligere omkostninger på entreprisekontrakten i år. Forhandlinger for at opnå kundens accept af disse krav er stadig på et indledende stadie. Forhandlingerne har ikke nået et fremskredet stadie, hvor det er sandsynligt, at kunden vil acceptere kravet.

Hvordan skal virksomhed A behandle disse uforudsete omkostninger?

Løsning

Virksomhed A skal medtage de yderligere omkostninger som entrepriseomkostninger og indregne en lavere forventet avance på grund af de yderligere påløbne omkostninger.

Såfremt kunden efterfølgende, men forud for tidspunkt for aflæggelse af årsrapporten, accepterer kravet helt eller delvist, må det vurderes, om denne viden bekræfter et forhold på statusdagen, eller om der er tale om nye begivenheder. Forhold, som forefindes på balancedagen, hvor viden bekræfter en given færdiggørelsesgrad, indarbejdes, men hvis de egentlige kontraktforhandlinger reelt først påbegyndes efter balancedagen, er dette som udgangspunkt ny viden, som ikke berettiger til indregning på balancedagen.

Eksemplet viser bl.a., at brug af en beregnet færdiggørelsesgrad – i dette tilfælde de afholdte, direkte omkostninger i forhold til budgettet – ikke kan stå alene som grundlag for indregning af indtægter. Opgørelsen af færdiggørelsesgraden skal i det hele taget undergives en kritisk gennemgang, så det sikres, at alene forhold, som har medvirket til en fremdrift i projektet, påvirker færdiggørelsesgraden. Afholdelse af omkostninger, som først får værdi for projektet i en fremtidig periode – eksempelvis køb af varer, der i første omgang lægges på lager – må således ikke påvirke færdiggørelsesgraden.

IAS 11 skelner mellem to typer af entreprisekontrakter: Fastpriskontrakter og kostpris-plus-kontrakter. På den følgende side er angivet indregningskriterierne for, hvornår udfaldet af en fastpriskontrakt henholdsvis en kostpris-plus-kontrakt kan måles pålideligt.

Fastpris-kontrakt	• Den samlede entrepriseindtægt kan opgøres pålideligt. • Det er sandsynligt, at økonomiske fordele ved entreprisekontrakten tilgår virksomheden. • Omkostninger til færdiggørelse af entreprisekontrakten og færdiggørelsesgraden kan måles pålideligt. • Omkostninger i henhold til entreprisekontrakten kan identificeres og måles pålideligt.
Kostpris-plus-kontrakt	• Det er sandsynligt, at økonomiske fordele ved entreprisekontrakten tilgår virksomheden. • Omkostninger i henhold til entreprisekontrakten kan identificeres og måles pålideligt.

I praksis betyder det, at følgende forhold skal være opfyldt:

- Parternes rettigheder i forbindelse med det aktiv, som skal anlægges, bygges eller opføres, er fastlagt.
- Den samlede entrepriseindtægt henholdsvis færdiggørelsesgrad kan opgøres pålideligt.
- Betalingsmetode og -betingelser er kendt.

Endvidere er det en forudsætning, at modparten må anses for at være i stand til at betale for ydelserne, eftersom det er den afgørende forudsætning for, at virksomheden opnår de økonomiske fordele forbundet med entreprisen.

Opgørelse af færdiggørelsesgraden

Indtægten fra entreprisekontrakten består af salgsværdien af det i året udførte arbejde. Denne bestemmes med udgangspunkt i færdiggørelsesgraden på den enkelte kontrakt ved udgangen af regnskabsåret.

Færdiggørelsesgraden opgøres efter den metode, som bedst afspejler aktiviteten og dermed værditilvæksten af det udførte arbejde i den pågældende kontrakt. Færdiggørelsesgraden kan fastlægges ud fra en eller flere af følgende metoder:

- Ved en vurdering af stadiet for det udførte arbejde
- Som forholdet mellem omkostninger, afholdt til dato, og de totale kalkulerede omkostninger (opdaterede budgetter) for entreprisen
- Den fysisk færdiggjorte del af entreprisen – også kaldet for ”enheder af udført arbejde”, det vil sige anvendte ressourcer til dato (eksempelvis arbejdstimer i forhold til det totale antal kalkulerede arbejdstimer).

Acontofaktureringer eller milestones i kontrakten afspejler ikke nødvendigvis færdiggørelsesgraden og kan derfor ikke uden videre anvendes ved fastsættelsen af denne.

Ved opgørelse af færdiggørelsesgraden skal der ses bort fra materialer, som endnu ikke er anvendt, ligesom der skal ses bort fra betalinger til underleverandører i det omfang, der ikke er udført arbejde af disse. Færdiggørelsesgraden skal opgøres særskilt for hver entreprisekontrakt eller aktiv, som indregnes selvstændigt.

Indtægter og yderligere ydelser

Den samlede indtægt vedrørende en entreprisekontrakt skal omfatte:

- Den kontraktfastsatte pris (ved fastpriskontrakter) og den oprindeligt kalkulerede salgspris (ved kostpris-plus-kontrakter)
- Ændringer til det kontraktfastsatte arbejde, krav vedrørende flere eller færre ydelser samt bonusbetalinger i det omfang, det er sandsynligt, at de vil medføre ændringer i indtægten, og ændringen kan opgøres pålideligt.

Fastlæggelsen af indtægtens størrelse kan være påvirket af usikkerhed om udfaldet af et eller flere forhold. Opgørelsen ændres derfor i takt med, at begivenhederne indtræder, og usikkerheder afklares.

Ændringer til det kontraktfastsatte arbejde efter aftale med kunden skal påvirke den samlede indtægt for arbejdet, når:

- det er sandsynligt, at kunden godkender ændringen og den heraf følgende ændring i pris
- ændringen i prisen kan opgøres pålideligt.

Bonusbetalinger for opfyldelse af fastsatte mål for arbejdet indregnes som en indtægt, når:

- arbejdet i henhold til entreprisekontrakten er så fremskredent, at det er sandsynligt, at de aftalte bonusmål vil blive opnået
- størrelsen af bonusbetalingen kan opgøres pålideligt.

Omkostninger

Entrepriseomkostninger er omkostninger, som er afholdt i perioden fra kontraktopnåelsen til leveringen i henhold til entreprisekontrakten.

Herunder er angivet, hvilke omkostninger der skal henholdsvis ikke må henregnes til entreprisen.

Tilbuds- omkost- ninger

Omkostninger til opnåelse af en entreprisekontrakt må som udgangspunkt ikke indregnes (henregnes til entreprisen). Specifikke omkostninger, som direkte vedrører en kontrakt, skal dog indregnes, når de kan identificeres og måles pålideligt samt når det på tidspunktet for afholdelse af omkostningerne er sandsynligt, at entreprisekontrakten vil blive indgået. Disse omkostninger kan eksempelvis omfatte design, tekniske tegninger, rejseomkostninger og løn.

Omkostninger til opnåelse af en entreprisekontrakt, som ikke på afholdelsestidspunktet kunne indregnes i entreprisens kostpris, må ikke – selvom kontrakten senere indgås – efterfølgende indregnes heri.

Direkte omkostninger	Omkostninger, der direkte vedrører den pågældende entreprisekontrakt, skal indregnes i entreprisen og omfatter eksempelvis: • Løn til ansatte på opførelsesstedet, herunder løn til tilsyn • Materialer, anvendt ved opførelsen • Afskrivning på produktionsudstyr mv., anvendt ved opførelsen • Vedligeholdelse af produktionsudstyr mv., anvendt ved opførelsen • Omkostninger til transport af produktionsudstyr mv., anvendt på entreprisekontrakten • Leje af produktionsudstyr og driftsmidler • Skønnede mangel- og garantiarbejder samt krav fra tredjepart.
Indirekte omkostninger	Indirekte produktionsomkostninger vedrørende entrepriseaktiviteten kan efter ÅRL frivilligt indregnes i entreprisen og omfatter: • Forsikring • Design og teknisk assistance, der ikke kan henføres til en specifik entreprisekontrakt • Afskrivning på generelt anvendt produktionsudstyr mv. • Ledelses- og administrationsomkostninger vedrørende selve entrepriseaktiviteten • Indirekte forbrug af materialer, driftsmidler og lønomkostninger. Indirekte produktionsomkostninger henføres til de enkelte entrepriser efter systematiske, konsistente og logiske fordelingsnøgler, der tager udgangspunkt i en normal produktionssituation.
Finansieringsomkostninger	Finansieringsomkostninger, der direkte vedrører finansiering af opførelsen af entreprisen, skal indregnes i entreprisen enten ud fra specifik opgørelse af omkostning til entreprisen, baseret på konkrete lån til projektet eller ud fra en vejret gennemsnitsrente ud fra regnskabsårets finansieringsomkostning. Se afsnit 4.4 <i>Låneomkostninger</i>.
Omkostninger som ikke har med enterpriseaktivitet at gøre	Omkostninger, der ikke vedrører en enkelt entrepriseopgave eller entrepriseaktiviteten, må ikke indregnes i kostprisen. Eksempelvis må følgende ikke indregnes: • Administrationsomkostninger, medmindre de i henhold til den indgåede kontrakt godtgøres af kunden. • Forskning og udvikling, der ikke godtgøres af kunden. • Afskrivninger på produktionsanlæg og driftsmidler, som ikke anvendes til en konkret entreprisekontrakt.

Kan udfaldet af en entreprisekontrakt ikke opgøres pålideligt, indregnes den del af salgsværdien, der svarer til de afholdte omkostninger, i det omfang disse forventes dækket af kunden.

Udfaldet af en entreprisekontrakt kan ikke opgøres pålideligt, når:

- Entreprisekontraktens gyldighed kan drages i tvivl.
- Omfanget og udførelsen af resterende arbejder afhænger af pågående tvister og retssager.
- Kunden eller leverandøren ikke forventes at overholde entreprisekontrakten.

Når usikkerhederne bortfalder, skal den avance, der ellers ville have været indregnet, indregnes, og produktionskriteriet anvendes igen på sædvanlig vis.

Når det er sandsynligt, at de samlede fremtidige omkostninger forbundet med opfyldelse af en entreprisekontrakt vil overstige de samlede fremtidige indtægter på samme kontrakt, skal det samlede forventede tab indregnes som en hensat forpligtelse. Tabet opgøres på grundlag af de samlede entrepriseomkostninger, det vil sige inklusive indirekte omkostninger, jf. ovenfor. Tabet indregnes uafhængigt af færdiggørelsesgraden. Se eksempel herpå i nedenstående afsnit.

Indregningen af indtægter og omkostninger sker akkumuleret for hver regnskabsperiode baseret på skønnet over færdiggørelsesgraden. Ændrede forventninger til en entreprisekontrakts samlede indtægter og omkostninger samt ændringer i den anvendte metode til at fastlægge færdiggørelsesgraden skal behandles som ændringer i regnskabsmæssige skøn. Heraf følger, at konsekvensen af ændringerne skal indregnes i den indeværende regnskabsperiode.

Indregning af en entreprisekontrakt som igangværende arbejder for fremmed regning skal ophøre, når de udførte arbejder er klar til aflevering til kunden. Eventuelle resterende forpligtelser til udførelse af arbejde i henhold til entreprisekontrakten, herunder retlige eller faktiske forpligtelser, indregnes som forpligtelser.

5.2.2.2 Oplysninger og præsentation

For et eksempel på oplysninger og præsentation af indregning af igangværende arbejder for fremmed regning henvises til ÅRL-modelregnskabet, note 16.

Igangværende arbejder for fremmed regning præsenteres i balancen under "Tilgodehavender". Beløbet opgøres med fradrag af acontofaktureringer vedrørende allerede udført arbejde, kontrakt for kontrakt. Vær opmærksom på, at eventuelle nedskrivninger af salgsværdien på det igangværende arbejde skal fragå salgsværdien pr. kontrakt før modregning af acontofaktureringer.

Eksempel: Indregning af igangværende entreprisekontrakter

	Oprindeligt budget	Revurderet budget	Afholdt år til dato	Indregnet i resultatopgørelsen
Kontraktssum	1.500	1.500		972
Direkte omkostninger	925	1.150	745	745
Indirekte produktionsomkostninger	296	368	238	238
Øvrige omkostninger	61	61		40
Garanti	23	23		15
Hensættelse til resterende tab				37
	1.305	1.602		1.074
Avance/tab	195	-102		-102

Beregnet færdiggørelsesgrad (745/1.150)	64,8%	
Acontofaktureringsgrad		950
Værdien af igangværende arbejde for fremmed regning i balancen		
Salgsværdi i henhold til færdiggørelsesgrad ($1.500 \times 64,8\%$)		972
Realiseret tab i henhold til færdiggørelsesgrad ($-102 \times 64,8\%$)		-66
Hensættelse til urealiseret tab ($-102 + 66$)		-36
Salgsværdi efter modregning af såvel realiseret som urealiseret tab		870
Acontofaktureringsgrad år til dato		-950
Modtagne forudbetalinger fra kunder (som kortfristet gældsforpligtelse)		-80

Forudbetalinger for arbejde, som endnu ikke er udført, må ikke modregnes i regnskabsposten. Er sådanne forudbetalinger modtaget, præsenteres de som forudbetalinger under passiverne. Hvis der alene er sket fakturering, men ikke betaling, skal de først indregnes i balancen, når kunden har betalt eller er forpligtet til at betale.

Salgsværdien af det udførte arbejde i perioden indregnes som en indtægt, mens omkostningerne, der er medgået hertil, indregnes som omkostninger i resultatopgørelsen, når de afholdes.

Omkostninger for varer mv., der er erhvervet i forbindelse med et entrepriseprojekt, men som endnu ikke er medgået i dette, indregnes i varebeholdninger.

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal virksomheden beskrive, hvilke indregningsmetoder og målegrundlag der er anvendt på igangværende arbejder for fremmed regning.

5.2.2.3 Indregning og måling

Når udfaldet af en entreprisekontrakt kan skønnes pålideligt, indregnes det igangværende arbejde for fremmed regning i balancen til salgsværdien af det udførte arbejde.

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal beskrive metode(r), anvendt til at opgøre entreprisindtægten, og metode(r) for opgørelse af færdiggørelsesgraden.

Disse oplysninger skal i øvrigt fremgå af årsregnskabet:

- Årets indregnede entreprisindtægter
- Akkumulerede entreprisindtægter på igangværende entrepriser på balancedagen
- Modtagne forudbetalinger fra kunder
- Betalinger, der tilbageholdes, indtil visse kontraktbetingelser er opfyldt.

5.3 Indregning af indtægter efter IFRS

5.3.1 Nye og ændrede IFRS-standarder

IASB udsendte i maj 2014 en ny standard, IFRS 15 om indregning af indtægter fra kontrakter med kunder (IFRS 15: Revenue from contracts with customers), der trådte i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2018 eller senere. Standarden afløser en række forskellige ældre standarder og fortolkninger:

- IAS 18, Indtægter
- IAS 11, Entreprisekontrakter
- IFRIC 13, Kundeloyalitetsprogrammer
- IFRIC 15, Aftaler om opførsel af fast ejendom
- IFRIC 18, Overdragelse af aktiver fra kunder
- SIC 31, Omsætning – byttehandler vedrørende reklameydelse.

Målet med den nye standard har været at øge ensartetheden i indtægtsindregningen for sammenlignelige kontrakter på tværs af brancher samt opnå en model for indregning af omsætning, som omfatter alle kontrakter med kunder, uanset om den ydelse, der leveres, er salg af varer, serviceydelser eller indtægter fra entreprisekontrakter. Herudover har de eksisterende standarder manglet regler på en række områder, eksempelvis transaktioner med flere forskellige ydelser, fordeling af vederlag på flere forskellige ydelser, variable vederlag, indregning af licensindtægter, indregning af up-front indtægter og transaktioner med returneringsrettigheder. Sådanne områder er reguleret i IFRS 15.

I IFRS 15 ændres modellen for indregning af omsætning. Indregningen baseres ikke længere på overgang af fordele og risici, men derimod på overgang af kontrol med de varer eller serviceydelser, som overdrages til kunden. Det er dermed afgørende for indregning af omsætning, at køber har opnået kontrol med de overdragne varer eller serviceydelser. Med denne ændring kommer den nye indtægtsindregningsmodel bedre i overensstemmelse med definitionerne på aktiver og forpligtelser, da kontrollen over aktivet eller forpligtelsen ligeledes er afgørende for, hvornår indregning skal foretages.

Princippet bag modellen er, at indregning af omsætning skal afspejle overførsel af kontrol med varer eller serviceydelser, der sker fra en virksomhed til en kunde i forbindelse med et salg. Omsætning måles herefter til det beløb, som virksomheden forventes at være berettiget til at modtage for de overdragne varer eller serviceydelser.

De fem trin i omsætningsmodellen

IFRS 15 omfatter indregning af omsætning fra alle typer af kontrakter med kunder, medmindre der er tale om leasingkontrakter (IAS 17/IFRS 16), forsikringskontrakter (IFRS 4/IFRS 17) og kontrakter om visse finansielle instrumenter (IFRS 9). De skal fortsat indregnes efter de særskilte standarder herom.

IFRS 15 er opbygget efter en systematisk model, som anvendes, når det skal fastlægges, om omsætning kan og skal indregnes, hvad omsætningen udgør beløbsmæssigt, og hvornår omsætningen skal indregnes. Modellen finder anvendelse på kontrakter med kunder og omfatter følgende fem trin:

Grundlæggende princip

Omsætning indregnes i takt med overførsel af kontrollen med varer eller serviceydelser

Trin 1: Identifikation af kontrakten (indregningsgrundlaget)

Trin 2: Identifikation af separate leveringsforpligtelser (performance obligations)

Trin 3: Opgørelse af kontraktens samlede transaktionspris

Trin 4: Allokering af transaktionsprisen til de identificerede leveringsforpligtelser

Trin 5: Indregning af omsætning når (eller i takt med at) leveringsforpligtelser opfyldes

Trin 1: Identifikation af kontrakten

Første trin fastlægger, hvorvidt der eksisterer en kontrakt med en kunde. En kontrakt er en aftale mellem to eller flere parter. Kontrakten skaber juridiske rettigheder og forpligtelser for parterne. Kontrakten kan være indgået skriftligt, mundtligt eller være en følge af virksomhedens normale forretningspraksis. Før en kontrakt skal indregnes, skal følgende kriterier være opfyldt:

- Parterne har godkendt kontrakten og er gensidigt forpligtet til at opfylde aftalen.
- Parternes rettigheder til levering af varer eller serviceydelser kan identificeres.
- Betalingsbetingelserne kan identificeres.
- Kontrakten har forretningsmæssigt indhold.
- Det er sandsynligt, at virksomheden vil modtage betaling for sine ydelser.

Om kunden er i stand til og har intention om at betale for de modtagne ydelser, når de forfalder, skal vurderes på tidspunktet for kontraktens indgåelse. Der skal således ikke ved fastlæggelse af, om der eksisterer en kontrakt, foretages en vurdering af, om der efterfølgende kan opstå forhold, som gør, at kunden ikke er i stand til at betale for ydelserne. Konstateres der et efterfølgende tab på tilgodehavendet eller kontraktaktivet, skal tabet indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen, fx administrationsomkostning, og oplyses i noterne i lighed med de nuværende krav i IFRS 9.

I de fleste tilfælde er det ligetil at vurdere, hvorvidt der foreligger en kontrakt, men hvis virksomheden eksempelvis indgår et partnerskab med en anden virksomhed, hvor de deler fordele og risici ved aktiviteten, vil der normalt ikke være tale om en kunde, idet der ikke er etableret et køber- og sælgerforhold. Her kan IFRS 11, *Fællesledede arrangementer* ofte være relevant at anvende i stedet for.

Identifikation af kontrakten er meget vigtig for det videre forløb i indregningsmodellen. Dels skal det afgøres, om kontrakten er gensidigt bindende, eller om den bare udtrykker intention om samhandel og betingelserne herfor, som ikke i sig selv er bindende for et efterfølgende salg. Dels skal kontraktens løbetid bestemmes, hvilket kan være relevant for en fordeling af transaktionsprisen og fastlæggelse af afskrivningsperioden for eventuelle aktiverede kontraktomkostninger.

Kontraktens løbetid

I forbindelse med indgåelse af kontrakten skal løbetiden fastlægges. Nogle kontrakter har fast løbetid, mens andre løber, indtil kontrakten opsiges. Da en virksomhed ikke kan håndhæve ret til at levere ydelser ud over opsigelsesperioden, anses opsigelsesperioden for at være den periode, hvori standarden skal anvendes, medmindre førtidig opsigelse fra kunden medfører en væsentlig kompensation til virksomheden. I så fald kan der argumenteres for, at virksomhedens aktuelle ret til salg eksisterer indtil opsigelse. Kompensationen ved førtidig opsigelse vil da blive anset som et betinget vederlag, som det er vanskeligt at forestille sig vil blive indregnet, før kunden opsiges kontrakten.

Har kunden derimod ret til at opsiges kontrakten med et varsel, men virksomheden ikke kan opsiges aftalen uden at skulle betale en substantiel kompensation til kunden, svarer kontraktens løbetid til kundens varsel.

Ændringer til kontrakter

Der foretages ofte ændringer til en eksisterende kontrakt. Det kan være i form af tillægsordrer eller ændringer til de ydelser, kontrakten omfatter. Når en ændring af en kontrakt er godkendt af parterne, skal den indregnes enten som en ny kontrakt, en ændring til den eksisterende kontrakt eller en fortsættelse af den eksisterende kontrakt. En ændring skal behandles som enten:

- 1) Etablering af en ny kontrakt
- 2) Modifikation af den eksisterende aftale
- 3) Fortsættelse af den eksisterende aftale.

Indregning som en ny kontrakt foretages, når ændringen kan adskilles fra den eksisterende kontrakt og udgør en særskilt leveringsforpligtelse, jf. trin 2 nedenfor. Det kræver samtidig, at den er indgået til en stand-alone salgspris for en tilsvarende ydelse. Den økonomiske realitet i en sådan situation er, at der ikke er forskel på, hvorvidt virksomheden ændrer den eksisterende aftale eller indgår en ny aftale med kunden. Derfor anses ændringen som en indgåelse af en ny kontrakt, der regnskabsmæssigt skal behandles adskilt fra den oprindelige aftale, hvilket også følger af substansprincippet i begrebsrammen.

Eksempel: Ændring af en kontrakt – ny kontrakt

En bilproducent indgår en kontrakt om salg af 100 varebiler til TDKK 350 pr. stk., som skal leveres over en periode på 12 måneder. Efter 6 måneder aftaler parterne, at producenten skal levere yderligere 20 varebiler med en stykpris på TDKK 410, der repræsenterer varebilernes aktuelle dagspris ved et enkeltstående salg på tidspunktet for ændring af kontrakten.

Løsning

Ændringen skal behandles som indgåelse af en ny aftale, eftersom varebilerne kan adskilles fra de allerede leverede biler og samtidig sælges til bilernes enkeltstående salgspris på tidspunktet for indgåelse af kontrakten.

Sælges tillægsydelseerne derimod ikke til den enkeltstående salgspris, anses den eksisterende aftale for at være ophævet samtidig med, at en ny kontrakt etableres. Tillægsydelsen indregnes derved fremadrettet sammen med den resterende del af den oprindelige kontrakt. Det betyder, at vederlaget på den ”nye kontrakt” indregnes sammen med den resterende del af vederlaget i den tidligere kontrakt, som virksomheden ikke allerede har indregnet på tidspunktet for kontraktændringen. Kontraktændringen får dermed alene regnskabsmæssig virkning fremadrettet.

Hvis de resterende varer og serviceydelser, der aftales i tillægsordren, derimod ikke kan adskilles fra den oprindelige kontrakt, anses ændringen for at være en del af den oprindelige kontrakt. Det kan eksempelvis forekomme ved løbende justeringer til entrepriseaftaler. I de tilfælde skal virksomhed opdatere estimatet for projektkomkostningerne og dermed færdiggørelsesgraden. Da færdiggørelsesgraden påvirkes af det nye estimat, får det den virkning, at virksomheden skal foretage en korrektion – et catch up – til den allerede indregnede omsætning, uanset om denne korrektion til omsætningen er positiv eller negativ.

Eksempel: Ændring af en kontrakt – ny kontrakt

De ekstra 20 varebiler; jf. eksemplet ovenfor, sælges nu i stedet til TDKK 280 stykket. Dermed repræsenterer prisen ikke bilernes enkeltstående salgspris.

Hvordan skal ændringen af kontrakten behandles?

Løsning

Den oprindelige aftale (levering af 100 varebiler) anses for at være ophævet samtidig med, at en ny kontrakt er indgået for levering af de resterende biler. Har producenten allerede leveret 40 varebiler bliver konsekvensen, at de resterende 80 (60 + 20) biler fremadrettet indregnes til:

$$(TDKK\ 350 \times 60 + TDKK\ 280 \times 20) / 80\ biler =$$

$$TDKK\ 332,5\ pr.\ bil$$

Derved opgøres en ny gennemsnitlig stykpris på bilerne baseret på de nye priser på de resterende ikke leverede biler fra første salg og de nye priser på de sidste biler. Det samlede resterende vederlag fordeles således på de resterende leveringsforpligtelser.

Eksempel: Ændring af en kontrakt – fortsættelse af eksisterende kontrakt

En entreprenørvirksomhed indgår en aftale om at opføre en fabrikshal over en toårig periode for TDKK 1.000. Opførsel af fabrikshallen udgør én leveringsforpligtelse og indregnes over tid. De estimerede omkostninger til at opføre fabrikshallen forventes at udgøre i alt TDKK 700.

I slutningen af år 1 har selskabet opfyldt 60 % af sin leveringsforpligtelse baseret på en opgørelse af færdiggørelsesgraden (afholdte omkostninger i forhold til estimerede totale omkostninger).

I starten af første kvartal i år 2 aftaler parterne, at der skal foretages en justering af tegninger og materialer, hvor der ændres på den oprindelige fabrikshal. Der skal dog fortsat leveres en fabrikshal blot i en ændret udgave. Det aftalte vederlag udgør TDKK 160, og entreprenørvirksomheden forventer, at projektets samlede omkostninger forøges TDKK 140. Virksomheden accepterer en lavere avance på tillægget, da en del af det udførte arbejde og de indkøbte materialer kan genbruges.

Hvad udgør omsætningen i år 1 og år 2 umiddelbart efter kontraktændringen?

Løsning

I år 1 udgør omsætningen TDKK 600 ($60\% \times 1.000$) samt omkostninger på i alt TDKK 420 (forholdet mellem afholdte omkostninger og estimerede totale omkostninger benyttes til at opgøre færdiggørelsesgraden).

Eftersom såvel pris som opfyldelse af den oprindelige kontrakt og tillægget afhænger af hinanden, skal kontraktændringen anses som en del af den oprindelige kontrakt. Det betyder, at virksomheden skal opdatere estimatet for projektets omkostninger og dermed den nye, samlede færdiggørelsesgrad. Konsekvensen bliver, at virksomheden skal foretage en korrektion til den allerede indregnede omsætning på tidspunktet for ændringen af kontrakten, jf. nedenfor.

Ved indgåelse af kontrakten	TDKK	Resultatopgørelse
Kontraktpris	1.000	
Estimerede totale omkostninger	700	
Færdiggørelsesgrad	60%	
År 1		
Omsætning	(1.000 × 60%)	600
Omkostninger		-420
Årets resultat		180
Efter kontraktændring		
Kontraktpris	1.160	
Estimerede totale omkostninger	840	
Ny færdiggørelsesgrad (baseret på afholdte omkostninger – 420/840)	50%	
Q1 år 2		
Omsætning justeret	(1.160 × 50%)	580
Omkostninger		-420
Akkumuleret resultat		160

Bestemmelserne om ændring af en kontrakt kan få betydning for flere virksomheder, fordi de hidtidige standarder kun i begrænset omfang har indeholdt regler herom. De nye bestemmelser kan derfor få betydning i brancher, hvor ændringer til eksisterende kontrakter ofte forekommer, fx entreprenørbranchen eller it-branchen.

Trin 2: Identifikation af separate leveringsforpligtelser

Ved indgåelse af kontrakten skal virksomheden identificere kontraktens separate leveringsforpligtelser. En leveringsforpligtelse er et tilsagn om, at virksomheden vil levere en særskilt vare eller serviceydelse til en kunde. En kontrakt kan indeholde flere leveringsforpligtelser, fx salget af en telefon, telefoni, bredbånd, tv-pakke samt opsætning og installation. Adskillelse af sådanne forskellige leveringsforpligtelser i en kontrakt kan vise sig at være et af de vanskeligste trin i indregningsmodellen, fordi der skal foretages en vurdering af graden af sammenhæng mellem de enkelte varer og serviceydelser, som skal leveres for at opfylde kontrakten.

Hver leveringsforpligtelse skal indregnes særskilt, når den kan adskilles fra andre leveringsforpligtelser. En leveringsforpligtelse kan adskilles fra andre leveringsforpligtelser, når:

- Kunden kan opnå fordele fra varen eller serviceydelsen enten alene eller sammen med andre tilgængelige ressourcer, som er let tilgængelige, og
- Virksomhedens tilsagn om at levere en vare eller serviceydelse kan adskilles fra andre tilsagn i kontrakten.

En kunde kan opnå fordele fra en vare eller serviceydelse, hvis denne isoleret eller i kombination med andre tilgængelige ressourcer kan anvendes, forbruges eller sælges, og dermed kan generere økonomiske pengestrømme til virksomheden. Det er således ikke afgørende, at varen eller serviceydelsen i sig selv kan benyttes, hvis den pågældende vare eller serviceydelse kan anvendes sammen med andre lettilgængelige ressourcer, som kunden har til rådighed hos sig selv, kan købe fra sælger eller fra andre leverandører. IFRS 15 indeholder følgende indikatorer på, at et tilsagn binder varer eller serviceydelser sammen, men listen er ikke udtømmende:

- Virksomheden udfører en væsentlig serviceydelse ved at integrere varer eller serviceydelser i kontrakten til et eller flere produkter ("outputs"), som kunden skal have leveret. Med andre ord – de enkelte varer og serviceydelser er inputs til at levere et kombineret output, som kunden har specificeret, og tilsagnet omfatter levering af det kombinerede output og ikke de forskellige input.
- Varen eller serviceydelsen er i høj grad indbyrdes afhængige af eller forbundet med andre varer eller serviceydelser i kontrakten.
- At virksomheden leverer en serviceydelse, der i væsentlig grad integrerer andre varer og serviceydelser i kontrakten til et eller flere produkter ("outputs"), som kunden skal have leveret.

En serie af ensartede varer eller serviceydelser, der overføres til kunden på samme måde over tid, kan ligeledes udgøre én leveringsforpligtelse. Fx den daglige rengøring af en kontorbygning. Kontrakten skal dermed ikke opdeles i 365 leveringsforpligtelser, men kan i stedet indregnes over tid, jf. også trin 5.

Opdeling i separate leveringsforpligtelser er et andet område, hvor standarden kan få betydning for flere virksomheder. Det skyldes, at de nuværende standarder kun indeholder sparsom vejledning om adskillelse af flere ydelser i samme kontrakt (multielement transactions) og efterfølgende særskilt indregning af de forskellige ydelser.

Eksempel: Flere leveringsforpligtelser i én kontrakt

En virksomhed har indgået en kontrakt om installation af et ventilationsanlæg til en produktionshal med hertil hørende udtræk igennem loftet. Installationen vil kunne udføres af andre virksomheder i branchen. Såvel anlæg som udtræk er standard og etableres hver for sig, men anlægget fungerer ikke uden udtrækket. Sammenføjning af anlæg og udtræk er simpel.

Hvilke separate leveringsforpligtelser kan identificeres?

Løsning

Ved kontraktens gennemgang findes tilsagn om følgende varer og serviceydelser: Ventilationsanlæg, installation af anlæg, udtræksmaterialer og opbygning af udtræk samt sammenføjning. Det vurderes, at kunden kan opnå fordel af alle elementerne i kombination med let tilgængelige ressourcer. Alle ressourcer er let tilgængelige, fordi det er standardelementer, som kan leveres umiddelbart af virksomheden eller andre leverandører.

Via kriterierne i IFRS 15 vurderes graden af integration, modifikation og indbyrdes afhængighed eller forbindelse, og følgende tilsagn vurderes at være separate leveringsforpligtelser:

- 1) Ventilationsanlægget, da det kan installeres af andre og installationen ændrer ikke på anlægget.
- 2) Installation af ventilationsanlægget. Kunden kan forventes at acceptere levering af anlægget uden installation, hvis virksomheden af en grund ikke kan gennemføre installationen, da andre kan gøre det.
- 3) Etablering af udtræk, da materialerne ved opbygning og rørføring gennem loftet overføres til kunden som et andet produkt ("færdigvaren") end de enkelte elementer i leverancen.
- 4) Sammenføjningsservice, idet sammenføjning af ventilationsanlæg og udtræk er simpel, og dermed yder virksomheden ikke en væsentlig integrationsservice. Desuden er den indbyrdes afhængighed funktionel snarere end transformerende.

Eksempel: Flere leveringsforpligtelser i én kontrakt

Samme situation som i ovenstående eksempel med den tilføjelse, at virksomheden lover, at ventilationsanlægget kan nedbringe nogle forureningstal til et aftalt niveau. Virksomheden foretager tests og finindstillinger af anlægget i tre måneder efter installation for at påvise dets virkning. Opnås det aftalte niveau i luftmålinger ikke, accepterer kunden ikke anlægget, og virksomheden er forpligtet til at nedtage det. Efter aftale beholder kunden udtrækket, som der skal betales for i alle tilfælde.

Hvilke separate leveringsforpligtelser kan identificeres?

Løsning

I denne situation er karakteren af tilsagnet et ventilationsanlæg med et bestemt udbytte, som virksomheden har lovet at levere, og virksomheden udfører en række aktiviteter for at opnå og sikre det aftalte niveau i de efterfølgende luftmålinger. Der vurderes nu at være en høj grad af indbyrdes afhængighed mellem ventilationsanlægget og dets installation, inklusive sammenføjning med udtrækket, da kunden ingen værdi opnår heraf, hvis anlægget skal nedtages ved de ikke opnåede resultater. Herefter består kontrakten af to leveringsforpligtelser: Etablering af udtræk og installation af ventilationsanlæg med en aftalt virkning.

Der er ikke tale om et salg med returret, da tilsagnet ikke kan opfyldes, og kunden vil ikke acceptere levering før afslutning af alle tests.

Kundeloyalitetsprogrammer

Kundeloyalitetsprogrammer anvendes ofte til at opbygge virksomhedens brand og øge salgsvolumen ved at tildele kunderne bonuspoint ved køb af virksomhedens varer og serviceydelser.

Når et flyselskab eksempelvis tilbyder bonuspoint, som kan veksles til en gratis rejse eller hotelophold, eller den lokale kaffebar tilbyder den 10. kop kaffe gratis, er der tale om et kundeloyalitetsprogram.

Et kundeloyalitetsprogram giver kunden fordele ved, at denne kan modtage en ydelse til nedsat pris eller helt gratis, når der er optjent et vist antal point. Programmerne repræsenterer derfor en rabat, som kunden kan vælge at gøre brug af i fremtiden i forbindelse med køb af yderligere varer eller serviceydelser. Derfor anses den samlede omsætning at vedrøre to ydelser, dvs. det primære salg samt den ydelse, som kunden kan modtage for de optjente point. Derfor skal den del af transaktionsprisen, som vedrører bonuspointene, allokere til den sekundære ydelse.

Hvis kundens bonuspoint derimod kan omveksles til kontanter, er der ikke tale om et kundeloyalitetsprogram, men derimod blot en refusionsret for kunden, dvs. en rabat, som skal fragå i nettoomsætningen. Her må det estimeres, hvor stor en rabat kunden vil modtage.

Er bonusprogrammet etableret således, at der er en tredjepart, der leverer bonusydelsen, skal virksomheden vurdere, om den modtager beløbet relateret til bonusydelsen som agent for denne tredjepart. Det kan fx være tilfældet, hvis man opnår ret til at spise billigt på en restaurant, hvis man flyver med et bestemt luftfartsselskab. Her har luftfartsselskabet ikke en selvstændig leveringsforpligtelse til kunden i forbindelse med udnyttelsen af bonuspointene. Er der tale om et agentforhold, skal omsætningen og omkostningen knyttet til bonusydelsen, her restaurantbesøget, derfor indregnes som et nettobeløb i virksomhedens resultatopgørelse, jf. afsnittet Principal eller Agent nedenfor.

Er virksomheden ikke agent i relation til bonusydelsen, indregnes omsætning og omkostninger, når varen eller ydelsen leveres eller ved pointenes udløbsdato. I disse tilfælde har virksomheden således det fulde ansvar for at levere bonusydelsen til kunden på et senere tidspunkt.

Salg med tilbagekøbsforpligtelse

En særlig problemstilling vedrører de situationer, hvor virksomheden sælger varer med en tilbagekøbsforpligtelse. En typisk situation er, når en virksomhed producerer aktiver, fx maskiner, som sælges til et leasingselskab, der herefter videreleaser de pågældende aktiver til kunden. Leasingselskaberne vil normalt betinge sig en tilbagesalgsmulighed til producenten, medmindre leasingaftalerne indrettes, så leasingtageren bærer hele eller stort set hele den økonomiske risiko ved aktivet. Det forholder sig dog ofte anderledes med biler, eftersom leasingselskaberne her kan påregne at kunne sælge aktiverne på markedet efter udløbet af leasingaftalen. Generelt gælder reglerne, uanset om virksomheden køber et aktiv tilbage i uændret form eller det solgte aktiv indgår i det tilbagekøbte som et komponent.

En virksomheds tilsagn om tilbagekøb kan identificeres i selve salgsaftalen eller i en anden aftale og kan antage tre former, hvor den sælgende virksomhed har en:

- Pligt til at tilbagekøbe aktivet (en forward)
- Ret til at tilbagekøbe aktivet (en call -option)
- Pligt til at tilbagekøbe aktivet på kundens foranledning (en put-option).

Ved en forward- eller call -option er kontrollen over aktivet reelt ikke overført til kunden, selvom kunden har aktivet fysisk i sin besiddelse. Ved en put option kan kontrollen være overført afhængig af omstændighederne. De nærmere regler er beskrevet i IFRS 15.B64-B76:

- Er tilbagekøbsprisen under en forward- eller call-option lavere end den oprindelige salgspris, behandles aftalen som en leasingaftale efter reglerne i IAS 17/IFRS 16. Er tilbagekøbsprisen derimod højere end den oprindelige salgspris, behandles aftalen som en finansieringstransaktion.
- Er tilbagekøbsprisen ved en put-option højere end den oprindelige salgspris, behandles aftalen som en finansieringstransaktion, forudsat tilbagekøbsprisen er højere end den forventede markedsværdi af aktivet. Er tilbagekøbsprisen derimod lavere end den forventede markedsværdi af aktivet, ses der på, hvorvidt kunden har et væsentligt økonomisk incitament til at udnytte optionen. I så fald foretages samme vurdering som nedenfor i næste punkt.
- Er tilbagekøbsprisen ved en put-option lavere end den oprindelige salgspris, afhænger den regnskabsmæssige behandling af, hvorvidt kunden har et væsentligt økonomisk incitament til at udnytte optionen. Er det tilfældet, behandles transaktionen som en leasingaftale efter reglerne i IAS 17/IFRS 16, eftersom det må forventes, at kunden udnytter optionen. Har kunden derimod ikke et væsentligt økonomisk incitament til at udnytte optionen, anses aftalen for at være et salg med returret, som behandles efter reglerne i IFRS 15.

Trin 3: Opgørelse af kontraktens samlede transaktionspris

Transaktionsprisen udgør det beløb, som virksomheden forventer at opnå ret til ved overdragelse af varer og serviceydelser omfattet af kontrakten. Der er tale om det samlede vederlag fra hele kontrakten dog fratrukket beløb, som virksomheden betaler til kunden for varer eller serviceydelser, der overføres fra kunden til virksomheden. Sådanne betalinger til kunden anses for særskilte køb på lige fod med køb fra andre leverandører. Vederlaget omfatter desuden ikke beløb, som opkræves på vegne af tredjemand, som eksempelvis moms og afgifter, der opkræves på vegne af myndighederne.

Fastlæggelsen af transaktionsprisen vil ofte være ligetil, da der er aftalt et fast beløb i kontrakten. Der kan dog være situationer, hvor det ikke er tilfældet, fx når kontrakter indeholder et væsentligt finansieringselement eller variable vederlag.

Variable vederlag

Indeholder kontrakten variable vederlag, fx i form af rabatter, bonus, returret, forventede prisafslag mv., skal virksomheden tage hensyn hertil ved fastlæggelse af den samlede transaktionspris.

Et betinget vederlag kan fx være compensation ved opsigelse eller annullering af kontrakten, eller det kan være erstatning for forsinkelse. Vederlaget kan også være betinget af en overført mængde af en enhed, som ikke kendes på forhånd, fx antal styk af en vare overført, antal km kørt, antal transaktioner håndteret, antal materialer forbrugt, antal timer anvendt, antal dage forløbet osv.

Formålet med at estimere det variable vederlag er at opgøre det beløb, som virksomheden forventer at være berettiget til at modtage for levering af samtlige varer og serviceydelser i kontrakten. Virksomheden skal derfor anvende den metode, som bedst afspejler det vederlag, virksomheden forventer at opnå ret til, når det variable vederlag skal opgøres. Dertil kan følgende metoder anvendes:

- Den forventede værdi ("the expected value"), eller
- Den mest sandsynlige værdi ("the most likely amount").

Den forventede værdi udgør summen af de sandsynlighedsvægtede mulige udfald, hvorimod den mest sandsynlige værdi er det enkeltstående mest sandsynlige udfald af en række forskellige mulige udfald. Det skal præciseres, at der ikke er tale om et valg af regnskabspraksis, hvorfor virksomheden skal vælge den metode, der bedst afspejler det forventede vederlag i den enkelte transaktion.

I de tilfælde, hvor virksomheden har et erfaringsgrundlag fra mange kontrakter med ensartede karakteristika, vil den sandsynlighedsvægtede forventede værdi almindeligvis være den bedste metode. Her kan historik og erfaringer med lignende transaktioner anvendes til at foretage og understøtte vurderingen. Er der derimod kun få mulige udfald, er den mest sandsynlige værdi typisk bedre til at forudsige hvilket beløb, virksomheden forventer at opnå ret til.

Eksempel: Variable vederlag – sandsynlighedsvægtet udfald

En virksomhed indgår en kontrakt den 1. januar 20x1 om at sælge virksomhedens varer til DKK 100 stykket. I aftalen er der indbygget en trappebonus. Jo flere varer kunden aftager, des større rabat udløses. Aftalevilkårene for trappebonusen er:

Antal solgte varer	Rabat
1.000 – 2.000 enheder	2 %
2.001 – 3.000 enheder	3 %
3.001 eller flere enheder	4 %

Løsning

Der eksisterer ikke en kontrakt med en kunde, da kunden ikke er forpligtet til at købe varer. Aftalen klassificeres derfor som et tilbud. Da hvert salg behandles særskilt, er det ikke nødvendigt at estimere en samlet transaktionspris ved aftalens indgåelse.

Da rabatten gives med bagudrettet virkning, gælder reglerne om refusionsforpligtelser. Når et salg effektueres, skal der reserveres et beløb svarende til den forventede rabat, der forventes at blive refunderet ved udgangen af året.

Frem til juni måned er der solgt 1.100 enheder. Virksomheden forventer, at der vil blive solgt mellem 2.001 og 3.000 enheder i kalenderåret, eftersom salgshistorikken med kunden viser, at der altid sælges en smule flere enheder i andet halvår. Virksomheden har historisk set være god til at estimere salget, hvorfor den mest sandsynlige metode anvendes.

Derfor udgør det samlede vederlag pr. 30. juni DKK 106.700 ($1.100 \text{ enheder} \times \text{DKK } 100 \text{ fra-trukket } 3 \% \text{ mængderabat}$). Forskellen til det fakturerede beløb på DKK 110.000, i alt DKK 3.300, indregnes som en kontraktforpligtelse. Havde rabatten været fremadrettet, hvorved kunden kan købe varerne billigere, jo flere varer kunden aftager, vil der være tale om en kundeoption, som skal behandles efter reglerne i IFRS 15.B42. Her skal virksomheden lave en sandsynlighedsvægtning af de rabatter, som kunden forventes at opnå ved yderligere køb.

Eksempel: Variable vederlag – mest sandsynlige udfald

En producent indgår en aftale om at bygge et skib. Prisen er aftalt til DKK 200 mio. plus DKK 20 mio. i bonus, hvis skibet leveres senest 30. juni 20x7. Virksomheden har tidligere erfaring med produktion af tilsvarende skibe og forventer, at produktionstiden er tre år. Leveres skibet først efter deadline, vil hele bonussen være tabt, hvorfor der kun er to mulige udfald af det variable vederlag på DKK 20 mio. På baggrund af tidligere erfaringer forventer producenten, at der er ca. 95 % sandsynlighed for, at skibet leveres før den aftalte deadline.

Hvad udgør det samlede vederlag?

Løsning

Her er kun to mulige udfald. Derfor afspejler ”den mest sandsynlige værdi” bedst det beløb, som virksomheden forventer at være berettiget til. Når omsætning indregnes overkonstruktionsperioden, anvendes derfor den estimerede samlede transaktionspris på DKK 220 mio.

Der gælder en begrænsning ved indregning af variable vederlag. Virksomheden skal alene indregne variable vederlag, hvis det er højst sandsynligt, at en efterfølgende ændring i estimatet af det variable vederlag ikke vil medføre en væsentlig tilbageførsel af den indregnede omsætning. Ved fastlæggelsen af, om det er højst sandsynligt, at en efterfølgende ændring i det variable vederlag ikke tilbagefører den indregnede omsætning væsentligt, kan følgende indikatorer anvendes:

- Det variable vederlag er i høj grad afhængig af faktorer, der ligger uden for virksomhedens kontrol.
- Usikkerheden forventes ikke at blive afklaret inden for en længere tidsperiode.
- Virksomheden har begrænset erfaring med tilsvarende kontrakter.
- Virksomheden har praksis for at tilbyde forskellige betalingsbetingelser og vederlagstyper i tilsvarende transaktioner.
- Der er mange forskellige udfald for de variable vederlag i kontrakten.

Er det højst sandsynligt, at en efterfølgende ændring i det variable vederlag ikke vil reducere den indregnede omsætning væsentligt, skal det variable vederlag medregnes til den samlede transaktionspris. Når et variabelt vederlag er meget usikkert, skal virksomheden indregne omsætning efter det mest sikre beløb, hvilket kan være et minimumsbeløb. Fx, når virksomhedens erfaring med en kundes køb er lille, og der kan opnås en rabat på 2-4 %, skal omsætning indregnes med 96 %, indtil den højst sandsynlige rabat kan verificeres.

Ledelsen skal derfor vurdere, om der er en del af det variable vederlag, der ikke er knyttet den samme usikkerhed til, og om den del i så fald kan indregnes.

Virksomheden skal revurdere de estimerede variable vederlag ved hver regnskabsaflægelse, medmindre forholdene må anses som uvæsentlige. Herunder skal forudsætninger for begrænsning af vederlag på grund af usikkerhed løbende revideres. Ændringer til transaktionsprisen allokeres ud på de identificerede leveringsforpligtelser med samme relative fordeling, som anvendtes ved kontraktens indgåelse, medmindre det betingede vederlag direkte kan henføres til en eller flere specifikke leveringsforpligtelser. En ændring i det variable vederlag behandles efter reglerne for ændringer i regnskabsmæssige skøn.

Salg med returret

Virksomheder giver ofte deres kunder ret til at returnere varer i en periode, efter salget har fundet sted. Når virksomheden har givet kunden ret til at returnere varer, skal virksomheden indregne omsætning baseret på det vederlag, virksomheden forventer at opnå ret til. Virksomheden skal således estimere, hvor mange varer der forventes returneret.

En returret er ikke en selvstændig leveringsforpligtelse, men anses for at være et variabelt vederlag, og virksomheden skal overholde bestemmelserne for indregning af variable vederlag.

Hvis virksomheden kan overholde bestemmelserne for indregning af variable vederlag, skal virksomheden indregne omsætning på de varer, virksomheden forventer, kunden ikke returnerer. Samtidig skal virksomheden indregne en returneringsforpligtelse svarende til omsætningen på de varer, som forventes returneret. Det kan eksempelvis være relevant omkring juletid, hvor der er forøget risiko for, at varerne modtages retur efter nytår. Her skal virksomheden vurdere, i hvilken udstrækning returretten forventes at blive udnyttet.

Når kunden har forhandlet sig til en specifik mulighed for at returnere varerne, fx betinget af, at kunden kan få aktivet til at passe sammen med andre aktiver, betyder det, at der er usikkerhed om, hvorvidt køber vil benytte tilbageleveringsmuligheden. I så fald indregnes omsætningen først, når tidsfristen for returnering af varerne er udløbet.

Kostprisen på de varer, som forventes returneret, indregnes som et aktiv (fiktivt varelager) på en særskilt linje under varebeholdninger i balancen. Aktivet værdiansættes ved første indregning til kostprisen for de varer, som forventes returneret, fratrukket eventuelt forventede omkostninger ved returneringen. Såfremt virksomheden forventer, at nettorealiseringsværdien på varer, som forventes returneret, er lavere end varernes kostpris, skal varerne nedskrives til den lavere nettorealiseringsværdi.

Både returneringsforpligtelsen og aktivet (det fiktive varelager) skal revurderes ved hver balancedag. Præsentationsmæssigt må der ikke foretages modregning af returneringsforpligtelsen og det fiktive varelager.

Eksempel: Returret

En virksomhed har solgt 100 varer med returret til en kunde for DKK 1.000 pr. stk. Virksomheden anses for at have tilstrækkelig historik til at kunne opgøre den forventede andel af returnerede varer. Erfaringsmæssigt leveres 20 % af varerne retur. Vareforbruget af de solgte varer udgør 40 % af salgsprisen. En vare, som sælges for DKK 1.000, koster derfor DKK 400 i vareforbrug. Ved fastlæggelse af vederlaget, som virksomheden forventer at opnå endelig ret til, anvendes "den forventede værdi". Det skyldes, at virksomheden indgår en lang række homogene salgstransaktioner, hvor erfaringerne fra lignende transaktioner og tidligere historik kan anvendes til at skønne over, hvor mange varer, virksomheden forventer at modtage retur. Hvorledes skal omsætning og returret indregnes?

Løsning

Virksomheden skal udskyde den andel af omsætningen, som svarer til den forventede tilbagebetaling ved returnering af varerne. Desuden omkostningsføres alene vareforbrug svarende til de varer, der ikke returneres. Det indebærer, at der indregnes en kontraktforpligtelse for den udskudte omsætning, og samtidig overføres det udskudte vareforbrug til et varelager på aktivsiden, så bruttofortjenesten i resultatopgørelsen bliver opgjort korrekt. I eksemplet betyder det, at der ved salget indregnes en omsætning på TDKK 800. De resterende TDKK 200 indregnes som en kontraktforpligtelse for returvarer under passiverne, hvor der skal gives beløbsmæssige oplysninger om i henhold til IFRS 15.119 (d). Tilsvarende reduceres vareforbruget med TDKK 80 ($400 \times 20\%$), der modposteres på "Ret til varer ved returnering". Sidstnævnte post måles efter IFRS 15.BC25 til det tidligere bogførte beløb fratrukket eventuelle omkostninger til at modtage varerne retur, dog højst returvarernes nettorealiseringsværdi. Nedenstående oversigt viser bogføringen af transaktionen.

Regnskabspost	Beløb	Korrektion for forventede returvarer	I alt
Resultatopgørelse			
Nettoomsætning	K 1.000 (a)	D 200 (1)	K 800
Vareforbrug	D 400 (b)	K 80 (2)	D 320
Balance			
Tilgodehavende hos kunder	D 1.000 (a)		D 1.000
Varebeholdninger	K 400 (b)		K 400
"Ret til varer ved returnering"		D 80 (2)	D 80
Kontraktforpligtelse for returvarer		K 200 (1)	D 80

Væsentligt finansieringselement

Ved vurderingen af, om kontrakten indeholder et væsentligt finansieringselement, skal virksomheden overveje følgende:

- Forskellen mellem den kontante salgspris for varen eller serviceydelsen ved levering og det aftalte vederlag i kontrakten
- Den kombinerede effekt af:
 - Perioden mellem leveringstidspunktet og betalingstidspunktet; samt
 - Rentesatsen i forhold til en relevante markedsrente.

Virksomheden kan se bort fra finansieringselementet, hvis perioden mellem leveringstidspunktet og betalingstidspunktet er mindre end et år. Tilsvarende gælder, hvis en forudbetaling ligger inden for et år, før ydelsen leveres.

Betaler en kunde forud for levering af varer eller serviceydelser, kan virksomheden ligeledes undlade at tage hensyn til et eventuelt finansieringselement, hvis det er kunden, der bestemmer leveringstidspunktet.

Hvis kontrakten indeholder et væsentligt finansieringselement, skal vederlaget opgøres til dagsværdi ved at tilbagediskontere de fremtidige betalinger. Forskellen mellem dagsværdien og vederlaget fastsat i kontrakten skal indregnes som en renteindtægt over perioden, hvor kunden har fået kredit.

Indeholder kontrakten derimod et væsentligt finansieringselement, kan virksomheden anvende den rente, som tilbagediskonterer det aftalte vederlag til kontantsalgsprisen (eller omvendt), hvis det reflekterer den rente, som parterne ville anvende i en særskilt finansieringstransaktion under hensyntagen til kreditværdighed og sikkerhedsstillelse. Den fastlagte diskonteringsrente skal ikke efterfølgende justeres.

Eksempel: Finansieringselement

En virksomhed sælger en maskine for en kunde for TDKK 10, som forfalder til betaling to år efter maskinen er overdraget til kunden. Virksomhedens normalt kontantsalgspris for maskinen er TDKK 9.

Hvilken omsætning og renteindtægt skal indregnes?

Løsning

Ved tilbagediskontering af det aftalte vederlag om to år til maskinens kontantsalgspris opnås en intern rente på 5,4 %. Virksomheden vurderer, at diskonteringsrenten svarer til, hvad kunden skulle betale virksomheden, hvis der i stedet var indgået en særskilt finansieringsaftale med maskinen som sikkerhed. Når virksomheden overdrager maskinen til kunden, indregnes en omsætning samt et tilsvarende rentebærende tilgodehavende på DKK 9.000 ($\text{DKK } 10.000 / 1,054^2$). De resterende DKK 1.000 indregnes som en finansiell indtægt over betalingsperioden på to år. Den finansielle indtægt i hvert regnskabsår opgøres som ændringen i tilgodehavendets nutidsværdi som følge af, at man kommer et år tættere på betalingstidspunktet. Resultatopgørelsen bliver derfor påvirket som følger af finansieringstransaktionen:

- År 1 Renteindtægt DKK 487 ($\text{DKK } 9.000 \times 5,4 \%$)
- År 2 Renteindtægt DKK 513 ($\text{DKK } 9.487 \times 5,4 \%$).

Virksomheden opgør således tilgodehavendet – og dermed renteindtægterne – til amortiseret kostpris, jf. IFRS 9.

Salg med garanti og udvidet forsikring

I Danmark er der ved forbrugersalg regler om garantier, som virksomhederne ikke kan tilsidesætte. I samhandel mellem virksomheder kan sådanne forhold derimod aftales individuelt. Det kan også forekomme, at virksomheden giver en garanti ud over varens funktionalitet, fx for reparationer eller justeringer, som ikke skyldes fejl og mangler ved varen.

I de tilfælde, hvor virksomheden er forpligtet til at give en garanti på eksempelvis 12 måneder, er spørgsmålet, om det medfører, at salget helt eller delvist ikke er gennemført, når varen leveres til kunden.

Salget af varen anses imidlertid som gennemført, når kunden kontrollerer varen. Når en produktgaranti ikke kan købes særskilt og dermed ikke udgør en særskilt leveringsforpligtelse, skal der indregnes en hensat forpligtelse til at dække omkostningen til enten returneringen eller til udbedringen af varen, afhængigt af hvad virksomheden skønner, er det realistiske scenarie, jf. reglerne om hensatte forpligtelser i IAS 37.

Det skal understreges, at en sædvanlig garantiforpligtelse for varens funktionalitet ikke anses som en særskilt leveringsforpligtelse, og der sker derfor ikke udskydelse af en del af omsætningen – der sker blot indregning af en hensat forpligtelse til at dække de forventede omkostninger til udbedring af varen, hvis garantien anvendes. I de situationer, hvor kunden har mulighed for at købe en udvidet garanti for varens funktionalitet eller en forsikring ud over funktionalitet, fx skade, anses en sådan garanti derimod for at være en særskilt leveringsforpligtelse, jf. afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser*. Det betyder, at den del af omsætningen, der henføres til garantien, skal indtægtsføres over den periode, hvor garantien løber.

Her udskydes altså en del af omsætningen, og der foretages således ikke blot en hensættelse til den fremtidige garantiomkostning efter IAS 37. Det betyder samtidig, at den udvidede garanti også trækker sin del af avancen på den samlede transaktion.

Hvis virksomhedens varer er af en sådan karakter, at de ofte returneres som defekte, og kunden kan vælge refusion af transaktionsprisen frem for bytte til en ny vare, skal virksomheden før indregning af omsætning vurdere, om kontrakten har substans. Har virksomheden en praksis med efterfølgende prisnedslag som følge af kunders klage over en vares kvalitet, skal en sådan indregnes som et variabelt vederlag. Den reservede indtægt, der skal indregnes som en kontraktforpligtelse, kan opgøres for en portefølje af ensartede kontrakter.

Til at vurdere, hvorvidt garantien er en integreret del af vareleverancen – og således ikke en særskilt leveringsforpligtelse – skal virksomheden blandt andet tage stilling til:

- om garantien er lovbestemt,
- garantiperiodens længde, og
- omfanget af garantien.

Er virksomheden gennem lovgivning forpligtet til at yde en garanti, vil garantien normalt ikke være en separat leveringsforpligtelse, idet lovgivningen har til formål at beskytte forbrugerne mod køb af defekte varer.

Har garantiperioden derimod en lang løbetid, eller yder virksomheden en service ud over kontrol af, at produktets kvalitet og mængde er i overensstemmelse med kontraktens indhold på salgstidspunktet, indikerer det, at der er tale om en separat leveringsforpligtelse (såkaldte "agreed upon procedures").

Principal eller agent

Når der anvendes underleverandører, vil virksomheden optræde som mellemmand ved levering af varer eller serviceydelser til kunden. Her er det nødvendigt at tage stilling til, hvorvidt virksomheden har en leveringsforpligtelse over for kunden (principal) eller alene optræder på vegne af underleverandøren (agent).

Optræder virksomheden som principal, skal det fulde beløb, som virksomheden forventer at modtage fra kunden, indregnes som omsætning. En agent skal derimod alene indregne den kommission eller agentbetaling, som modtages for at facilitere salget. I praksis omtales indtægter i sådanne transaktioner ofte som "Bruttoindtægter" (principal) eller "Nettoindtægter" (agent).

Det kan have væsentlig betydning for resultatopgørelsen, herunder for hoved- og nøgletal, om virksomheden optræder som principal eller agent over for kunden.

Virksomheden anses som principal, hvis den opnår kontrol over de varer eller serviceydelser, der efterfølgende videreleveres til kunden. Kontrolkriteriet er dermed det afgørende princip. Derfor er det vigtigt at identificere hver særskilte leveringsforpligtelse og i forlængelse heraf undersøge, hvorvidt virksomheden har kontrol over en given vare eller serviceydelse, inden denne overføres til kunden. Kontrollen skal dog være reel, hvilket betyder, at selvom virksomheden opnår en midlertidig juridisk ret til en vare før overførslen til kunden, er det ikke nødvendigvis tilstrækkeligt til at konkludere, at virksomheden er principal.

IFRS 15 uddyber, at når en tredjepart er involveret i at levere varer og serviceydelser til kunden, er virksomheden principal, når den opnår kontrol over enten:

- Den vare eller det aktiv, som overføres til kunden, eller
- Retten til den serviceydelse, som ydes af en tredjepart direkte til kunden på vegne af virksomheden, eller
- Den vare eller serviceydelse, som ydes af en tredjepart til virksomheden, og som virksomheden kombinerer med andre varer eller serviceydelser for at opfylde sin leveringsforpligtelse over for kunden. Det kan være tilfældet, når virksomheden yder en væsentlig service i relation til at integrere tredjepartens varer eller serviceydelser ind i et færdigt produkt til kunden, hvor virksomheden kontrollerer disse inputs under transformationen til et output.

Ved gennemgang af kontrakten skal vurdering af kontrol foretages for hver enkelt leveringsforpligtelse. Virksomheden kan optræde som principal for nogle og agent for andre leveringsforpligtelser i den samme kontrakt.

Det kan være tilfældet, hvor en bilhandler formidler et bilsalg på vegne af en producent og alene modtager en fast kommission for salget og dermed hverken bærer risikoen for defekter eller mangler på bilen. Samtidig aftales, at bilhandlerens værksted skal stå for periodiske serviceeftersyn de første to år efter bilsalget. Her vil bilforhandleren som udgangspunkt optræde som agent i relation til selve bilsalget, eftersom forhandleren ikke opnår kontrol over bilen, inden den leveres til kunden, men som principal i relation til serviceydelsen.

IFRS 15 oplister en række forhold, der indikerer, at virksomheden kontrollerer den pågældende vare eller serviceydelse:

- Virksomheden er den primære ansvarlige for at levere de solgte varer eller serviceydelser. Herunder er virksomheden ansvarlig for, at kunden accepterer de leverede varer eller serviceydelser og dermed også ansvarlig for at leve op til de krav, som kunden stiller. Er det tilfældet, indikerer det, at den anden part i transaktionen handler på vegne af virksomheden.
- Virksomheden har lagerrisikoen, før varen eller serviceydelsen overføres til kunden, eller efter kontrollen er overført til kunden, hvilket eksempelvis er tilfældet, når aftalen indeholder en returret. Hvis virksomheden derimod forpligter sig til at købe en vare eller serviceydelse fra en underleverandør, før der er indgået en endelig aftale med en kunde, nævner standarden, at det kan indikere, at virksomheden selv kan bestemme over brugen af varen eller serviceydelsen og dermed optræder som principal.
- Virksomheden har mulighed for at fastsætte prisen på varen eller serviceydelsen. I nogle tilfælde kan en agent dog have mulighed for at fastsætte priserne uden at være principal, fx inden for visse spænd.

Hvorvidt virksomheden agerer som principal eller agent, er altid en helhedsvurdering og kan ikke fastlægges ud fra én indikator alene. Bemærk, at kreditrisiko ikke nævnes som indikator for kontrol i IFRS 15, ej heller er det en faktor, om virksomheden tager sig en profit (eller tab), når den optræder som mellemmand, så længe underleverandøren ikke begrænser virksomheden i at gøre det.

I praksis ses ofte, at den sælgende virksomhed som udgangspunkt bærer alle eller nogle af ovennævnte risici, men via en særskilt aftale søger at afdække en del af risikoen. Sådanne særskilte aftaler om afdækning af risici fratager ikke den sælgende virksomhed dens status som primær part, dvs. principal, medmindre arrangementet som helhed fører til, at såvel leverings-, lager- og prisrisiko ligger hos leverandøren.

Vurderingen af, om virksomheden er principal eller agent, kan i praksis være vanskelig, men synes dog at være blevet lettere med den yderligere guidance i IFRS 15. Det kan således ofte afgøres éntydigt, om den ene eller den anden part kontrollerer varerne i forløbet. Endvidere kan det ofte konstateres, hvem der fastsætter prisen, og hvem der er ansvarlig for at levere ydelsen til kunden. Er vurderingen vanskelig, kan der være behov for at beskrive det regnskabsmæssige skøn som led i brug af virksomhedens regnskabspraksis, jf. IAS 1.122.

Eksempel: Principal eller agent

En virksomhed Boghandel A/S, som forhandler bøger online, indgår en aftale med et forlag om at sælge deres bøger. Virksomheden indgår aftale mellem kunderne og forlaget og modtager betaling fra kunderne, som videresendes til forlaget. Kommissionsvederlaget, som virksomheden modtager, udgør 5 % af salgsprisen. Når der foretages et salg, sendes bøgerne direkte fra forlaget til kunden. Hvis kunden er utilfreds med bogen, returneres denne imidlertid tilbage til Boghandel A/S. Boghandel A/S sender derefter bogen videre til forlaget, og forlaget betaler denne omkostning. Er Boghandel A/S at anse som agent eller principal?

Løsning

Boghandel A/S optræder som agent. Det skyldes, at Boghandel A/S ikke er ansvarlig for levering af bøgerne, da aftalerne indgås mellem forlaget og kunden, ligesom Boghandel A/S heller ikke fastsætter priserne og har ret til kommissionen, uanset om kunderne returnerer bøgerne. Derfor er Boghandel A/S agent og skal alene indregne den modtagne kommission som nettoomsætning, når virksomheden har opfyldt sin leveringsforpligtelse, dvs. på tidspunktet for salget til kunden.

Trin 4: Allokering af transaktionsprisen til de identificerede leveringsforpligtelser

Efter fastlæggelsen af kontraktens samlede transaktionspris skal transaktionsprisen fordeles til de forskellige leveringsforpligtelser, som virksomheden har påtaget sig at opfylde over for kunden.

Fordelingen af transaktionsprisen foretages som udgangspunkt på baggrund af stand-alone-salgspriser for de enkelte varer og serviceydelser. Fordelingen foretages på kontrakt-indgåelsestidspunktet og opdateres ikke efterfølgende, selvom stand-alone-salgspriserne eventuelt ændres.

Ifølge IFRS 15 skal der henføres et beløb til hver leveringsforpligtelse, som virksomheden forventer at være berettiget til mod opfyldelse af den pågældende leveringsforpligtelse ved overførslen af kontrollen med varer eller serviceydelser.

Fordelingen af transaktionsprisen skal foretages på baggrund af enkeltstående salgspriser for de enkelte varer og serviceydelser og skal foretages på tidspunktet for indgåelse af kontrakten. Fordelingen opdateres ikke efterfølgende, selvom de enkeltstående salgspriser eventuelt ændres. En enkeltstående salgspris er den pris, til hvilken virksomheden ville sælge en vare eller serviceydelse separat til kunden. Det kan være den aftalte pris eller en listepri. Derimod er en observerbar salgspris et bevis på en enkeltstående salgspris for en vare eller serviceydelse, når denne sælges separat til lignende kunder og i lignende omstændigheder. Findes en sådan salgspris ikke – eksempelvis hvis varen eller serviceydelsen ikke sælges separat – skal virksomheden estimere denne.

Det er et krav, at den metode, som anvendes til at estimere den enkeltstående salgspris, giver et reelt billede af den pris, som virksomheden ville kræve, såfremt varen eller serviceydelsen blev solgt separat. Vurderingen kan eksempelvis tage afsæt i en af følgende metoder, jf. IFRS 15:

- Justeret markedsværdi (adjusted market assessment approach)
- Kostpris plus avance (expected cost plus a margin approach)
- Residualmetoden (residual approach).

Det skal således bemærkes, at den tidligere praksis efter IAS 18, hvorefter det uden videre var muligt at operere med, at hver vare eller serviceydelse skulle have sin andel af avancen, ikke længere kan benyttes. Kun i de særlige tilfælde, hvor det må anses for umuligt at fastsætte selv en enkeltstående salgspris, kan en sådan metode komme på tale.

Den justerede markedsprismetode tager afsæt i markedet, hvor varen eller serviceydelsen sælges, med det formål at vurdere, hvad en kunde er villig til at betale. Derfor vil virksomheden almindeligvis skele til konkurrenternes priser for tilsvarende varer eller serviceydelser i markedet og korrigere for eventuelle virksomhedsspecifikke faktorer.

Kostpris plus avancemetoden søger at fastlægge en enkeltstående salgspris baseret på de forventede omkostninger til at opfylde leveringsforpligtelsen tillagt en passende avance, som svarer til kundegruppen og omstændighederne om salget. Metoden egner sig ikke, hvis der ikke kan fremskaffes evidens for, at avancen er passende. Er der et lille erfaringsgrundlag, eller er der stor fluktuation i avancen, skal en af de to andre metoder overvejes.

Residualmetoden søger at fastlægge den enkeltstående salgspris på en given leveringsforpligtelse ved at referere til den samlede transaktionspris minus summen af observerbare enkeltstående salgspriser for alle øvrige leveringsforpligtelser i kontrakten.

Det skal bemærkes, at residualmetoden alene kan anvendes i meget begrænsede situationer, hvor virksomheden, jf. IFRS 15.79:

- Sælger en række identiske varer eller serviceydelser inden for et kort tidsrum til meget forskellige priser. Det kan eksempelvis være tilfældet, når prisen er meget variabel, fordi en repræsentativ enkeltstående salgspris ikke kan udledes af foregående transaktioner; eller
- Når virksomheden endnu ikke har fastlagt en enkeltstående salgspris, fordi de ikke tidligere har forhandlet denne varer eller serviceydelse.

Allokering af beregnet rabat

I de situationer, hvor forskellen (den beregnede rabat) viser, at kunden har opnået en rabat ved køb af flere varer eller serviceydelser, skal rabatten som udgangspunkt fordeles forholdsmæssigt på de identificerede leveringsforpligtelser i kontrakten på basis af de respektive enkeltstående salgspriser. Derved understreges endnu engang, at der ikke er frit valg med hensyn til at fordele rabatten og konsekvensen kan være, at nogle af varerne eller serviceydelserne i den samlede kontrakt indregnes med tab ved levering til kunden.

Kan den beregnede rabat imidlertid henføres direkte til en eller flere specifikke leveringsforpligtelser, skal den henføres hertil.

Eksempel: Fordeling af en rabat på leveringsforpligtelser

En virksomhed indgår en kontrakt med en kunde om salg af produkterne A, B og C til en samlet transaktionspris på DKK 36. Virksomheden sælger jævnlige A, B og C på enkeltstående basis til henholdsvis DKK 8, DKK 12 og DKK 20. Virksomheden sælger ligeledes jævnlige A og B som en gruppe på enkeltstående basis til en samlet transaktionspris på DKK 16. Virksomheden har identificeret overførsel af hvert produkt som en separat leveringsforpligtelse, altså er der i alt tre leveringsforpligtelser i kontrakten.

Løsning

Der kan beregnes en rabat på hele kontrakten på DKK 4, der fremkommer som forskellen mellem summen af de enkeltstående salgspriser for A, B og C på DKK 40 og den samlede transaktionspris på DKK 36. Derefter undersøges, om den beregnede rabat for kontrakten vedrører en eller flere, men ikke alle leveringsforpligtelser. Det kan konstateres, at:

- Virksomheden jævnligt sælger alle tre produkter som enkeltstående salg, og jævnligt også sælger gruppen af A og B som enkeltstående salg, og
- Gruppen A og B jævnligt sælges til en rabat på DKK 4, nemlig summen af de enkeltstående salgspriser for A og B på DKK 20 ($\text{DKK } 8 + \text{DKK } 12$) og gruppens enkeltstående salgspris på DKK 16; og
- Rabatten udledt under punkt b) på DKK 4 svarer til rabatten for hele kontrakten, med andre ord: Den resterende del af transaktionsprisen, som kan henføres til produkt C på DKK 20 ($\text{DKK } 36 - \text{DKK } 16$), svarer til produkt C's enkeltstående salgspris, hvilket virksomheden har evidens for.

Hvis A og B ikke jævnligt sælges sammen, skal rabatten fordeles relativt efter disse products enkeltstående salgspriser. Transaktionsprisen på DKK 36 allokeres dermed således:

- Produkt A: DKK 6,4 ($8 \times 16/20$)
- Produkt B: DKK 9,6 ($12 \times 16/20$)
- Produkt C: DKK 20.

Trin 5: Indregning af omsætning når (eller i takt med at) leveringsforpligtelser opfyldes

Når virksomheden overfører kontrollen med varer og serviceydelser til kunden og har opfyldt de identificerede leveringsforpligtelser, skal omsætningen på de enkelte leveringsforpligtelser indregnes. Det er derfor ikke længere alene overførslen af fordele og risici til kunden, som afgør, om omsætningen skal indregnes. Selvom overførsel af fordele og risici forbundet med ejendomsretten fortsat er en indikation på, at kontrollen er overgået til kunden.

Virksomheden skal ved kontraktindgåelsen fastlægge, om kontrollen med varer eller serviceydelser overgår til kunden på et bestemt tidspunkt eller over en tidsperiode. Vurderingen foretages fra kundens perspektiv.

Indregning af leveringsforpligtelser over tid

Af nedenstående beslutningstræ fremgår betingelserne for, om kontrollen overgår over tid. Hvis ét af kriterierne for overgang over tid er opfyldt, skal omsætningen indregnes over tid. Er det ikke tilfældet, indregnes omsætningen på det bestemte tidspunkt, hvor kontrollen overgår til kunden.

Den første betingelse omfatter serviceydelser, hvor der ikke opføres et egentligt aktiv, fordi kunden forbruger serviceydelsen i takt med, at den leveres. Samtidig er det en betingelse, at en anden leverandør ikke skal udføre arbejdet igen for at opfylde en eventuelt resterende leveringsforpligtelse over for kunden. Det kunne fx være den daglige rengøring af en kontorbygning eller løbende assistance med lønbogholderiet.

Den anden betingelse omfatter situationer, hvor der opføres et egentligt aktiv, men hvor kunden kontrollerer aktivet under opførelsen. Det kunne fx være opførelse af et hus på en grund, som kunden ejer.

Eksempel: Virksomheden opfører et aktiv, som kunden kontrollerer

En entreprenør indgår en kontrakt om opførsel af et olieraffinaderi på en grund, som raffineriet ejer. I kontrakten oplyses:

Olieraffinaderiet bygges på baggrund af kundens specifikationer, og kunden kan kræve ændringer til byggeriet over kontraktperioden

Kunden betaler løbende til entreprenøren i takt med arbejdets udførsel

Kunden kan til enhver tid opsige aftale mod betaling af en bod. Opsiges aftalen, tilhører det igangværende arbejde olieraffinaderiet.

Løsning

Entreprenøren indregner indtægter i forbindelse med byggeriets fremdrift, da leveringsforpligtelse opfyldes over tid. Kunden kontrollerer arbejdet, fordi raffinaderiet kan foretage ændringer til byggeriet over kontraktperioden og ejer det allerede udførte udarbejde i tilfælde af, at samarbejdet ophæves.

Den tredje betingelse omfatter transaktioner, hvor kunden enten ikke kontrollerer det aktiv, der opføres, eller hvor der ikke opføres et egentligt aktiv i takt med, at virksomheden opfylder sine leveringsforpligtelser. Det kan fx være opførelse af en bygning på en grund, som ligeledes overdrages til kunden i kontrakten. I en sådan situation må virksomheden vurdere, om aktivet har et alternativt brug, og om virksomheden har ret til løbende betaling for allerede udført arbejde. Hvis aktivet ikke har et alternativt brug, og virksomheden har ret til løbende betaling for udført arbejde, skal omsætningen indregnes over tid.

Særligt den sidste betingelse vil kræve ledelsens skønsmæssige vurdering, idet det ofte ikke vil være fastlagt i kontrakten, om aktivet kan have et alternativt brug, fordi aktivet fx kan videresælges til en anden kunde. På den anden side kan en kontraktbestemmelse om, at aktivet ikke må videresælges, være en indikator på, at aktivet ikke har en alternativ brugsmulighed.

Eksempel: Aktiv med alternativt brug

En flyproducent indgår en aftale om at levere et fly til persontransport til et rejseselskab. Flyet indrettes og males i overensstemmelse med kundens specifikationer, men flyproducenten er ikke kontraktligt begrænset i at anvende flyet til andet formål, skulle rejseselskabet af en årsag afbryde kontrakten. Det anses desuden praktisk muligt for flyselskabet at sælge flyet til en tredjepart, men det kræver omkostninger til forandringer, som er væsentlige for flyproducentens økonomiske situation. Ved en førtidig annullering af kontrakten vil rejseselskabet blive pålagt en bod, der svarer til de afholdte omkostninger tillagt den normale avance for tilsvarende fly.

Løsning

Flyproducenten undersøger, om omkostningerne ved ændring til andet formål vil resultere i et væsentligt tab. Da producenten har ret til en bod og en passende avance for udført arbejde til dato, som delvis medgår til dækning af meromkostninger ved de nødvendige forandringer, og de anvendte materialer tillige har en væsentlig scrapværdi, vurderes det ved kontraktens begyndelse, at flyproducenten vil kunne genbruge flyet til andet formål uden et væsentligt tab og muligvis også med en gevinst.

Da flyet har et alternativt brug for producenten såvel kontraktligt som praktisk uden væsentligt tab til følge, er kriteriet for indregning over tid ikke opfyldt på trods af, at flyet i nogen grad er specialfremstillet til kunden.

Eksempel: Specialfremstillet aktiv uden alternativt brug

Et skibsværft indgår en aftale om at bygge et krydstogtsskib. Skibet er designet og bygget i overensstemmelse med kundens specifikationer. Skibsværftet kan sælge skibet til en anden kunde, men det vil kræve væsentlige omkonfigureringsomkostninger til skibet.

- Kunden har ikke fysisk besiddelse af skibet i forbindelse med, at byggeriet udføres
- Kunden er forpligtet til at betale alle afholdte omkostninger til byggeriet inklusive en aftalt margin, hvis kontrakten annulleres.

Løsning

Skibsværftet skal indregne omsætning over tid, eftersom aktivet opføres på baggrund af kundens specifikationer, og det vil kræve væsentligt arbejde at ombygge skibet til brug for en anden kunde. Skibsværftet kan derfor ikke sælge skibet til en anden kunden uden afholdelse af væsentlige omkostninger, hvorfor skibet ikke har et alternativt brugt. Da skibsværftet ligeledes har ret til betaling for udført arbejde, er betingelserne for at indregne omsætning over tid opfyldt.

Indregning af leveringsforpligtelser på ét bestemt tidspunkt

Kan en leveringsforpligtelse ikke overholde én af de tre betingelser for at skulle indregnes over tid, skal den indregnes på det bestemte tidspunkt, hvor kontrollen med varen eller serviceydelsen overgår til kunden.

Ved fastlæggelse af, hvornår kontrollen overgår til kunden, skal følgende indikatorer overvejes:

- Virksomheden har ret til betaling for varen eller serviceydelsen.
- Ejendomsretten til varen eller serviceydelsen er overført til kunden.
- Virksomheden har overført den fysiske besiddelse af varen eller serviceydelsen til kunden.
- Virksomheden har overført de væsentlige fordele og risici ved ejerskabet af varen eller serviceydelsen til kunden.
- Kunden har accepteret modtagelse af varen eller serviceydelsen.

Det er ikke alle indikatorer, som skal være opfyldt, før kontrollen er overgået til kunden, og standarden forholder sig ikke til hvor mange indikatorer, der skal være opfyldt. Det må vurderes ved hvert salg. Virksomheden skal dog overveje alle indikatorer, og det er i den forbindelse ikke nok alene at overveje, om alle væsentlige fordele og risici er overgået til kunden.

Eksempel: Indregning af omsætning på ét bestemt tidspunkt

En flyproducent har solgt et fly, som skal bygges på foranledning af et rejseselskab og indrettes og males efter kundens specifikationer. Producenten har imidlertid vurderet, at kriterierne for indregning over tid ikke er opfyldt. Når flyet forlader fabrikken, skal det igennem en myndighedsgodkendelse for at få flyvetilladelse. Herefter foretager flyproducenten yderligere et par testflyvninger og gennemgår flyet minutløst for at sikre, at alle rejseselskabets specifikationer er efterlevet. Derefter meldes flyet klart til kunden. Herefter foretages i samarbejde med kunden et eftersyn og godkendelse af kundens forsikringsselskab og en finansiell investor. Dette eftersyn kan medføre nogle ekstra-arbejder, hvor betaling herfor vil afhænge af årsagen til ekstra-arbejderne. Hvis der ikke kan opnås enighed herom mellem parterne i forbindelse med eftersynet, er der aftalt en mæglingsprocedure.

Kunden meddeler flyproducenten en dato for, hvornår besøget af forsikringsselskabet og investoren skal foregå, og forinden foretages en gennemgang af flyet med producenten for eventuelle fejl og mangler i henhold til specifikationerne. Kunden har løbende overført milestone betalinger og har i den forbindelse besigtiget det igangværende arbejde. Den resterende betaling forfalder ved kundens accept af den sidste gennemgang, eller når eventuelle fejl og mangler er udbedret. Her overgår den juridiske ejendomsret til flyet tillige. Rejseselskabets kaptajn og pilot kan overtage flyet efter gennemgang af fejl og mangler, eller efter disses udbedring, hvis der er sådanne fejl og mangler. Hvornår overgår kontrollen til kunden? Løsning

Flyproducenten gennemgår indikatorerne for overførsel af kontrol og konkluderer følgende:

- a) Ret til betaling og ingen alternativ anvendelse. Ifølge aftale har flyproducenten ret til betaling ved forskellige milestones, og producenten har tillige til enhver tid ret til betaling for udført arbejde med tillæg af normal avance, skulle kunden ophæve kontrakten. Kunden har imidlertid ikke kontraktligt forhindret flyproducenten i at anvende dette fly til andet formål, og flyproducenten vil kontraktligt kunne anvende flyet til andet formål, selvom det vil betyde brud på kontrakten eller forsinket levering af et tilsvarende fly til kunden mod en bodsbetaling. Flyproducentens ret til betalinger vurderes derfor at være sikkerheds- og finansieringsbetinget og ikke udtryk for, hvornår kontrollen overgår til kunden.
- b) Ejendomsretten overgår, når kunden tager levering efter udbedring af fejl og mangler, og kunden har accepteret levering. Det er en indikator for kontrol, selvom flyet først er i kundens besiddelse, når kaptajn eller pilot overtager flyet.
- c) Den fysiske besiddelse vurderes ikke at være afgørende for, hvem der har rådighedsretten og de økonomiske fordele i denne kontrakt. Det er til gengæld afgørende, at kunden i umiddelbar forlængelse af accepten har muligheden for at overtage aktivet fysisk.

- d) Flyet er forsikret af producenten, indtil det forlader fabrikken. Det er ikke afgørende, hvem der har den juridiske ejendomsret. Herefter er forsikring kundens ansvar. Den økonomiske risiko vurderes at overgå samtidig med overgang af ejendomsretten, fra hvilken dato kunden også har ret til alle økonomiske fordele.
- e) Selvom kundens endelige accept ved gennemgang af fejl og mangler synes at være en formalitet, fordi kunden løbende har besigtiget flyet ved milestone-betalinger, dog uden accept, har kunden dog betinget sig, at flyet først overtages, når gennemgangen er afsluttet. Dette gælder, også selvom flyproducenten ved sin egen gennemgang af kundens specifikationer med rimelig objektivitet kan konkludere, at de er opfyldt.

Det konkluderes, at kontrollen i denne situation overgår til kunden på tidspunktet for overgang af ejendomsretten, som er sammenfaldende med tidspunktet for kundens accept af flyet.

Licenser

Ved indgåelse af en licensaftale opnår kunden ret til at anvende en anden virksomheds immaterielle rettigheder. Licensaftaler kan fx omfatte rettigheder til software, teknologi, patenter, varemærker mv.

Når virksomheden indgår en licensaftale, skal det først fastlægges, om licensen udgør en selvstændig leveringsforpligtelse, eller om licensen ikke kan adskilles fra andre varer og serviceydelser i kontrakten, jf. trin 2 ovenfor. En licens, som ikke kan adskilles, er fx en licens til software, der sælges sammen med en maskine, hvor maskinen ikke kan anvendes uden softwaren.

Hvis licensen udgør en selvstændig leveringsforpligtelse, der kan adskilles fra andre varer og serviceydelser, skal det fastlægges, hvilke rettigheder licensaftalen giver kunden. Her skelnes mellem:

- Licenser, der giver kunden ret til at anvende det immaterielle aktiv, som aktivet eksisterer gennem hele licensperioden ("right to access").
- Brug af det immaterielle aktiv, som rettigheden vedrører, med de egenskaber som det immaterielle aktiv har på det tidspunkt, hvor kunden opnår ret til at anvende aktivet ("right to use").

Licenser, der giver ret til adgang til den immaterielle rettighed, som den eksisterer gennem hele licensperioden, indregnes over tid (over licensperioden). Licenser, der giver ret til brug af den immaterielle rettighed, som den eksisterede på tidspunktet, hvor licensen blev udstedt, indregnes derimod på et bestemt tidspunkt (ved overgangen af kontrol med licensen).

Til at foretage denne vurdering skal virksomheden undersøge, hvorvidt kunden kontrollerer brugen af det immaterielle aktiv, som rettigheden vedrører, herunder opnår alle væsentlige fordele ved anvendelse af rettigheden på det tidspunkt, hvor licensen træder i kraft.

Licenser, som opfylder alle nedenstående kriterier, giver adgang til den immaterielle rettighed gennem licensperioden og skal derfor indregnes over tid:

- Er det et krav – eller hvis kunden med rimelighed kan forvente - at virksomheden vil udføre aktiviteter, som væsentligt påvirker egenskaben af det immaterielle aktiv, fx opgraderinger af software, som kunden har ret til at modtage
- Rettighederne fra licensen medfører, at kunden udsættes for både en positiv og en negativ effekt af de udførte aktiviteter
- Aktiviteterne udgør ikke en særskilt vare eller serviceydelser, som overføres til kunden, i takt med de udføres.

Om virksomhedens aktiviteter i væsentlig grad påvirker aktivet afhænger af:

- Om kunden med rette kan forvente, at aktiviteterne i væsentlig grad ændrer det immaterielle aktivs form, dvs. designet, indholdet eller aktivets funktionalitet
- Kundens mulighed til at opnå fordele fra det immaterielle aktiv afhænger af de aktiviteter, som virksomheden udfører.

Fastlæggelsen af, om licensen giver ret til adgang til den immaterielle rettighed eller ret til brug af den immaterielle rettighed, som den eksisterede på tidspunktet, hvor licensen blev udstedt, kan være vanskelig og vil involvere skøn. Særligt ved fastlæggelsen af, om de aktiviteter, som virksomheden udfører, er selvstændige leveringsforpligtelser, der skal indregnes særskilt.

Eksempel: Adgang til software-løsning

En it-virksomhed har etableret en cloud-løsning, hvor kunderne får mulighed for at anvende virksomhedens softwareløsning, som den til enhver tid forefindes, i stedet for at softwaren sælges og installeres på kundernes egne computere. Kunderne betaler i den forbindelse et månedligt beløb for adgang til virksomhedens software-løsning. Hvorledes skal omsætningen indregnes?

Løsning

Der er tale om, at kunden får adgang til virksomhedens software-løsning i den aftalte periode. Det skyldes, at virksomheden kontrollerer aktivet ved løbende at udvikle og modificere den softwareløsning, som kunden har adgang til. I dette tilfælde er der tale om en aftale, hvor kunden betaler et månedligt beløb for brugen af softwaren, som derfor skal indregnes over tid – sandsynligvis lineært. Denne type salg benævnes ofte ”software as a service”.

Eksempel: Ret til brug af immateriel rettighed

En it-virksomhed leverer en tidsbegrænset softwarelicens til en kunde. Kunden downloader softwaren via en digital nøgle. Kunden kan anvende softwaren på sine egne servere.

Softwaren er funktionsdygtig, når den er downloaded og installeret på kundens computer. Kunden køber i den forbindelse også kundesupport i en periode på fire år. Der er ingen forventninger til, at it-virksomheden leverer andre ydelser ud over kundesupporten.

Løsning

Kundesupporten anses ikke for at være en "aktivitet", som påvirker licensen, fordi supporten er en separat leveringsforpligtelse. Det forventes ikke, at it-virksomheden udfører aktiviteter, som i væsentlig grad ændrer licensens funktionalitet.

Derfor er licensen en ret til brug af it-virksomhedens immaterielle rettigheder og skal indregnes på ét bestemt tidspunkt, dvs. når kunden har downloaded og kan bruge licensen. Kundesupporten anses derimod for at være en separat leveringsforpligtelse og påvirker dermed ikke vurderingen af licensaftalen.

Omkostninger ved indgåelse af en kontrakt

Marginalomkostninger ved indgåelse af en kontrakt skal indregnes som et aktiv, hvis ledelsen forventer, at kontrakten vil dække omkostningen. Marginalomkostninger ved at indgå en kontrakt er de omkostninger, der kunne have været undgået, hvis kontrakten ikke var blevet indgået, fx salgskommissioner.

Omkostninger, som virksomheden ville have afholdt, selvom kontrakten ikke var indgået, skal omkostningsføres. Et eksempel herpå er almindelige lønninger til salgspersonale i virksomheden eller udarbejdelse af tilbudsmateriale.

Aktiverede marginalomkostninger skal afskrives over den periode, hvor kontrollen med varen eller serviceydelsen overføres til køber (kontraktperioden). Hvis afskrivningsperioden på marginalomkostningen er mindre end et år, kan virksomheden vælge at omkostningsføre marginalomkostningerne, når de afholdes.

Eksempel: Salgskommission ved indgåelse af aftale

En sælger i en servicevirksomhed modtager 5 % i kommission i forbindelse med indgåelse af en kundecontrakt, som blev underskrevet i januar og løber to år. Virksomheden forventer at levere servicen til kunden lineært over kontraktperioden. Kontrakten forventes ikke at blive fornyet efterfølgende.

Løsning

Kommissionen er en omkostning til at opnå kontrakten, som ellers ikke ville have været afholdt, hvis kontrakten ikke blev vundet.

Virksomheden forventer at genindvinde omkostningerne og skal derfor indregne kommissionsbetalingen som et immaterielt anlægsaktiv og afskrives over kontraktperioden.

Nye oplysningskrav

Til trods for, at der de senere år ofte har været kritik af IASB for at implementere yderligere oplysningskrav, når de udsteder nye regnskabsstandarde, følger IFRS 15 de senere års trend med at tilføje nye betydelige oplysningskrav.

Virksomhederne skal efter IFRS 15 i højere grad end tidligere specificere og forklare deres omsætning, herunder fra hvilke kontrakter omsætningen stammer, og hvorledes omsætningen fra de forskellige kontrakter indregnes og måles. Inden implementering af standarden er det derfor vigtigt at sikre, at virksomheden har indsamlet data til at overholde de omfattende oplysningskrav.

Publikation om indregning af omsætning efter IFRS 15

PwC har udgivet en publikation ”Indregning af omsætning efter IFRS 15”, der går i dybden med reglerne i standarden. Publikationen gennemgår 5-trins modellen i IFRS 15 og giver praktiske eksempler på anvendelse af reglerne i standarden. Du kan downloade publikationen her: www.pwc.dk/ifrs15.

5.4 Skat i årsregnskabet

Skat i årsregnskabet er behandlet i ÅRL §§ 47, 88a, 93a og 94a, IAS 12 samt SIC 25.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af skat i årsregnskabet. Da ÅRL er en rammelovgivning anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

5.4.1 Anvendelsesområde

IAS 12 omhandler den regnskabsmæssige behandling af indkomstafhængige skatter. Endvidere regulerer SIC 25 visse forhold omkring indkomstskat. Skatter, der ikke opgøres på baggrund af indkomstgrundlaget, er ikke omfattet af IAS 12. Det gælder eksempelvis ejendomsskatter, moms og afgifter mv. og skatter opgjort på baggrund af fx en formue. Der skal være tale om et nettobeløb, der dog ikke nødvendigvis skal omfatte samtlige indtægter og omkostninger, som indgår i resultatopgørelsen.

5.4.2 Definition

Som følge af de forskellige regelsæt i regnskabslovgivningen og skattelovgivningen er der ofte forskel mellem virksomhedens regnskabsmæssige og skattemæssige værdier af aktiver henholdsvis forpligtelser. Derved opstår udskudte skatteforpligtelser eller udskudte skatteaktiver.

Udgangspunktet er, at en virksomhed i dens balance skal indregne udskudt skat af alle midlertidige forskelle mellem den regnskabsmæssige værdi og den skattemæssige værdi af virksomhedens aktiver og forpligtelser. Metoden beskrives som den balanceorienterede gældsmetode.

Standarden indeholder blandt andet disse definitioner:

- Årets aktuelle skat er skatten af årets skattepligtige indkomst samt regulering af tidligere års aktuelle skat
- Udskudt skat er skatten af midlertidige forskelle, opgjort med den skatteprocent, som den udskudte skat forventes afregnet med ved fremtidig udligning af de midlertidige forskelle
- En udskudt skatteforpligtelse er udskudt skat af en skattepligtig midlertidig forskel
- Et udskudt skatteaktiv er udskudt skat af en fradragsberettiget midlertidig forskel.

5.4.3 Indregning

Nedenstående figur viser processen ved beregning og indregning af udskudt skat.

Midlertidige forskelle

En midlertidig forskel er forskellen mellem den regnskabsmæssige og skattemæssige værdi af et aktiv eller en forpligtelse. Der skelnes ikke til årsagen til den midlertidige forskel, det har derfor ingen betydning, om den er tidsbestemt eller skyldes forskellig behandling af fx opskrivning af et materielt anlægsaktiv.

Den regnskabsmæssige værdi – den bogførte værdi – vil i langt de fleste tilfælde kunne opgøres umiddelbart, idet oplysningerne kan hentes direkte i regnskabet. I nogle tilfælde er det også umiddelbart klart, hvad den skattemæssige værdi er. Det gælder fx driftsmidler, hvor der opnås skattemæssigt fradrag for den skattemæssige afskrivningssaldo, uanset om aktivet beholdes eller sælges. Der blev imidlertid for visse typer af aktiver, erhvervet i perioden 30. maj 2012 til 31. december 2013, indført øget skattemæssigt afskrivningsgrundlag, idet anskaffelsessummen indgår med 115 % – dog med genbeskatning ved salg inden udgangen af indkomståret 2017. Den midlertidige ordning er ophørt pr. 31. december 2017, hvorfor der fremadrettet ikke vil eksistere et tillæg til det skattemæssige afskrivningsgrundlag.

I andre tilfælde er det mere kompliceret at opgøre den skattemæssige værdi. Det er tilfældet, hvis skattereglerne er forskellige fx ved forskellig anvendelse af et aktiv eller ved forskellige måder for afvikling af en forpligtelse. Et eksempel herpå er bygninger, hvor der gælder særlige skatteregler ved afhændelse. Den skattemæssige værdi skal her opgøres under hensyn til virksomhedens planlagte anvendelse af aktivet henholdsvis afvikling af forpligtelsen og de hertil knyttede skatteregler. Den skattemæssige værdi af et afskrivningsberettiget aktiv, der er planlagt brugt i virksomhedens drift, udgør de resterende skattemæssige afskrivninger, idet disse kan fratrækkes i fremtidig skattepligtig indkomst.

Hvis virksomheden alternativt har planlagt at afhænde aktivet, udgør den skattemæssige værdi det beløb, der vil kunne fratrækkes i den skattepligtig indkomst eller den skattemæssig avance-opgørelse efter beskatningsreglerne på det planlagte realisationstidspunkt.

Er virksomhedens planer at beholde aktivet i en periode og derefter afhænde det, lægges det ved opgørelsen af udskudt skat til grund, at aktivet benyttes i den resterende brugstid og sælges til restværdien. Den udskudte skat på aktivet opdeles derved i to, der opgøres efter hvert sit regelsæt. Den skattemæssige effekt af den fortsatte brug er genindvinding af den del af aktivets værdi, der svarer til de akkumulerede regnskabsmæssige afskrivninger minus de akkumulerede skattemæssige afskrivninger.

IAS 12 indeholder en formodningsregel om, at investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, genindvindes ved salg til den regnskabsmæssige værdi. Denne formodningsregel kan dog afkræftes, hvis forretningsmodellen er at genindvinde aktivets værdi ved fortsat brug. Brydes formodningsreglen ikke, skal udskudt skat opgøres ud fra et forventet salgstidspunkt, hvis dette har betydning for størrelsen af den skattepligtige indkomst, eksempelvis som følge af ejertidsfradrag eller som følge af (vedtagne) fremtidige ændringer i skatteprocenten.

Eksempel: Erhvervelse af ejendom ved køb af aktier

En virksomhed erhverver en ejendom beliggende i et selskab. Den udgør regnskabsmæssigt et enkelt aktiv.

Der opstår en midlertidig forskel i koncernregnskabet som følge af, at den regnskabsmæssige anskaffelsespris på ejendommen svarer til købsprisen på aktierne, mens det skattemæssige afskrivningsgrundlag ikke påvirkes af transaktionen (skatteværdien er uændret i den virksomhed, som er overdraget).

Skal der indregnes udskudt skat ved førstegangsindregning?

Løsning

IAS 12 indeholder en undtagelse for indregning af udskudt skat. Der må ikke indregnes udskudt skat af midlertidige forskelle, som er opstået på tidspunktet for indregningen af et aktiv, som et led i en transaktion, der ikke er en virksomhedsovertagelse, og som på transaktionstidspunktet ikke har effekt på hverken det regnskabsmæssige resultat før skat eller den skattepligtige indkomst.

Efter IAS 12's undtagelsesregel må der ikke indregnes udskudt skat af denne midlertidige forskel. Det skyldes, at modposteringen til den udskudte skat ikke vil kunne foretages andre steder end på den regnskabsmæssige værdi af bygningen, hvorved den regnskabsmæssige værdi forøges i forhold til den faktiske anskaffelseskost.

Eksempel: Opskrivninger af bygninger

Hvis virksomheden har en regnskabspraksis for opskrivning af bygninger uden om resultatopgørelsen (anden totalindkomst efter IFRS og egenkapitalen efter ÅRL), hvordan behandles skatten heraf?

Løsning

Har virksomheden foretaget en regnskabsmæssig opskrivning af bygningerne, skal der indregnes udskudt skat heraf, idet der ikke foretages en tilsvarende regulering af den skattemæssige værdi.

Den udskudte skat af opskrivningen skal på tidspunktet for opskrivningen indregnes direkte i anden totalindkomst hhv. egenkapitalen, idet opskrivningen er indregnet direkte i anden totalindkomst hhv. egenkapitalen.

Efterhånden, som bygningen afskrives, og den udskudte skat, der knytter sig til opskrivningen, reduceres, indregnes den udskudte skat i resultatopgørelsen. Det medfører en reduktion af skatteomkostningen, så denne bliver identisk med skatteomkostningen, hvis opskrivningen havde været skattemæssigt afskrivningsberettiget.

Der skal ligeledes indregnes udskudt skat ved opskrivning af ikke-afskrivningsberettigede aktiver, såsom grunde. Den udskudte skat opgøres på baggrund af, at aktivet forventes solgt.

Eksempel: Udskudt skat på investeringsejendomme

Et ejendomsselskab besidder en række investeringsejendomme. Det er virksomhedens forretningsmodel løbende at sælge investeringsejendomme, afhængig af markedssituationen.

Hvorledes skal den udskudte skat opgøres?

Løsning

Formodningen om, at udskudt skat på en investeringsejendom, der måles til dagsværdi, genindvindes ved salg, er ikke brudt, og grundlaget for opgørelse af udskudt skat er derfor avancebeskatning. Der skal imidlertid foretages en konkret vurdering af, hvornår ejendommene forventes solgt, hvis dette har effekt for opgørelse af den udskudte skat, fx hvis der er ejertidsfradrag. Herefter opgøres den udskudte skat som den skattemæssige effekt af salg af ejendommen til den regnskabsmæssige værdi på det forventede salgstidspunkt.

Eksempel: Afledte finansielle instrumenter

Værdireguleringer på afledte finansielle instrumenter, der klassificeres som pengestrømssikring, indregnes uden om resultatopgørelsen (i anden totalindkomst efter IFRS, i egenkapitalen efter ÅRL).

Hvordan behandles skatten relateret hertil?

Løsning

Skatteeffekten skal følge værdireguleringen, dvs. indregnes uden om resultatopgørelsen.

Løsningen er den samme under ÅRL som under IFRS, bortset fra at præsentationen under IFRS foregår via anden totalindkomst.

Skattepligtig kontra fradragsberettiget midlertidig forskel

En skattepligtig midlertidig forskel er en forskel, der vil forøge den skattepligtige indkomst, når den udlignes. Når den regnskabsmæssige værdi af et aktiv er højere end den skattemæssige værdi, er der en skattepligtig midlertidig forskel. Tilsvarende er der en skattepligtig midlertidig forskel, når den skattemæssige værdi af en forpligtelse er højere end den regnskabsmæssige værdi. Skattepligtige midlertidige forskelle er udtryk for udskudte skatter på balancetidspunktet, idet den fremtidige skattepligtige indkomst vil være højere end den regnskabsmæssige resultatpåvirkning.

En fradragsberettiget midlertidig forskel er en midlertidig forskel, der vil formindske den skattepligtige indkomst, når den udlignes. Når den regnskabsmæssige værdi af et aktiv er lavere end den skattemæssige værdi, er der tale om en fradragsberettiget midlertidig forskel.

Tilsvarende er der tale om en fradragsberettiget midlertidig forskel, når den skattemæssige værdi af en forpligtelse er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Fradragsberettigede midlertidige forskelle er udtryk for udskudte skatteaktiver på balancetidspunktet, idet den fremtidige skattepligtige indkomst vil være lavere end den regnskabsmæssige resultatpåvirkning.

I overblikksform kan fastlæggelse af den skattemæssige værdi vises således:

Aktiver	Skatteværdien svarer til det beløb, som kan fratrækkes i skattepligtige fremtidige indbetalinger. Hvis fremtidige indbetalinger ikke er skattepligtige, svarer skatteværdien til den bogførte værdi. Eksempler: • Den skattemæssige værdi af driftsmidler er den værdi, hvormed disse kan afskrives skattemæssigt (jf. dog senere om planlagt realisering). • Den skattemæssige værdi af et tilgodehavende fra salg er sædvanligvis fordringens regnskabsmæssige værdi, idet de fremtidige pengestrømme vedrørende tilgodehavendet ikke er skattepligtige (er allerede beskattet). Er tilgodehavendet reduceret med en regnskabsmæssig nedskrivning til forventede tab, er den skattemæssige værdi højere end den bogførte værdi, eftersom nedskrivningen kan fratrækkes i den fremtidige skattepligtige indkomst, når den realiseres. • Den skattemæssige værdi af et tilgodehavende skattefrit udbytte er den regnskabsmæssige værdi, idet denne værdi kan realiseres uden at påvirke fremtidig skattepligtig indkomst.
Forpligtelser	Skatteværdien svarer til den regnskabsmæssige værdi, fratrukket beløbet, som kan fratrækkes skattemæssigt i den efterfølgende periode. Skatteværdien af udskudt omsætning svarer til den bogførte værdi, fratrukket den andel af den udskudte omsætning, som ikke skal beskattes i den efterfølgende periode. Eksempler: • Den skattemæssige værdi af en hensat forpligtelse er nul, hvis den underliggende omkostning først er skattemæssigt fradragsberettiget på betalingstidspunktet, idet der ved indfrielsen af forpligtelsen opnås et skattefradrag. • Den skattemæssige værdi af en hensat forpligtelse svarer til den regnskabsmæssige hensatte forpligtelse, hvis der er skattemæssig fradragsret på tidspunktet, hvor hensættelsen indregnes. • Den skattemæssige værdi af periodiseret omsætning er nul, hvis omsætningen er skattepligtig på faktureringstidspunktet, idet den periodiserede omsætning ikke er skattepligtig i den efterfølgende periode. • Den skattemæssige værdi af periodiseret omsætning svarer til det regnskabsmæssige beløb, hvis omsætningen først er skattepligtig i den efterfølgende periode.
Skattemæssige dispositioner	Den skattemæssige værdi svarer til beløbet, som vil indgå i den fremtidige skattepligtige indkomst. Eksempel: • Den skattemæssige værdi af et uudnyttet skattemæssigt underskud er det beløb, der er fremførbart efter gældende skatteregler, idet det vil kunne fratrækkes i fremtidige skattepligtige indkomster.

Indregning af aktuelle skatteforpligtelser og aktuelle skatteaktiver

Årets og tidligere års aktuelle skat skal indregnes som en forpligtelse i årsregnskabet i det omfang, der ikke er foretaget betaling heraf. Er betalte skatter højere end årets og tidligere års aktuelle skat, indregnes det for meget betalte beløb i årsregnskabet som et aktiv med det beløb, der forventes tilbagebetalt.

Hvis tidligere års skatter vil blive tilbagebetalt som følge af skattemæssige underskud (carry back), indregnes det forventede tilbagebetalingsbeløb i årsregnskabet som et aktiv. Sådanne carry back-regler findes ikke i dansk skattelovgivning, men kan fx være relevant for en udenlandsk dattervirksomhed. Indgår virksomheden i en tvungen dansk sambeskatning, er der tale om en form for carry back, idet de øvrige koncernvirksomheder refunderer virksomheden for eventuel brug af virksomhedens skattemæssige underskud.

Indregning af udskudte skatteforpligtelser og udskudte skatteaktiver

Udskudt skat indregnes i årsregnskabet af alle midlertidige forskelle med undtagelse af disse:

- Midlertidige skattepligtige forskelle ved førstegangsindregning af goodwill.
- Midlertidige forskelle, der er opstået på tidspunktet for indregningen af et aktiv, henholdsvis en forpligtelse i balancen som en del af en transaktion, der ikke er led i en virksomhedsovertagelse, og som ikke på transaktionstidspunktet har effekt på det regnskabsmæssige eller det skattemæssige resultat.
- Midlertidige skattepligtige forskelle på kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og joint ventures, i det omfang investor kan kontrollere udligningen af den midlertidige forskel, og det er sandsynligt, at den ikke vil blive udlignet i en overskuelig fremtid.

Koncerngoodwill

Goodwill kan være koncerngoodwill opstået i forbindelse med en virksomhedsovertagelse, eller goodwill opstået i forbindelse med en virksomhedsomdannelse. Der kan også være tale om andre former for goodwill, hvor der på indregningstidspunktet er midlertidige forskelle. Indregning af udskudt skat i sådanne situationer ville i sig selv blot forøge koncerngoodwill, idet modposten til udskudt skat ikke ville kunne indregnes andre steder end på koncerngoodwill. Dette er årsagen til, at IAS 12 ikke tillader, at der indregnes udskudt skat på goodwill opstået ved første indregning.

Aktivitetsgoodwill

En virksomhedsovertagelse kan blive gennemført ved køb af aktiviteter frem for køb af aktier. Køb af aktiviteter medfører ofte, at der aftales en pris for goodwill. Denne er skattemæssigt afskrivningsberettiget for køber, hvilket medfører, at der – hvis der ikke foretages nogen regnskabsmæssig omfordeling – ikke er nogen midlertidig forskel ved førstegangsindregning. Foretages en regnskabsmæssig omfordeling, vil der opstå en forskel mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige værdi af goodwill.

Udgør forskellen en midlertidig fradragsberettiget forskel – fx fordi en del af den skattemæssige goodwill regnskabsmæssigt er henført til andre aktiver som eksempelvis kundekontrakter – gælder undtagelsen ikke. I dette tilfælde må der foretages en ”gross up”, således at den ikke-fordelte købesum bliver lig bogført værdi af goodwill minus forskellen mellem bogført værdi af goodwill og den skattemæssige værdi heraf ganget med skatteprocenten.

Eksempel

En virksomhed køber aktiverne ud af en anden virksomhed. Købesummen er aftalt til 1.000, hvoraf goodwill udgør 500 (skattemæssigt), og øvrige aktiver også udgør 500.

Regnskabsmæssigt henføres yderligere 200 til andre immaterielle anlægsaktiver, således at øvrige aktiver i alt udgør 700 (regnskabsmæssigt).

Da der ved omkvalificeringen opstår forskelsværdier, både på goodwill og på andre immaterielle anlægsaktiver, skal der opgøres og indregnes udskudt skat.

Værdi af goodwill (skattemæssigt)	500
Værdi af øvrige aktiver	500
Omkvalificering fra goodwill til øvrige immaterielle anlægsaktiver	
Goodwill	- 200
Øvrige immaterielle anlægsaktiver	+ 200

Grundet ovenstående omkvalifikation er der opstået nedenstående forskelsværdier, hvoraf der skal beregnes udskudt skat.

Det fremgår nedenfor, at omkvalificeringen resulterer i en udskudt skat (af goodwill) samt et udskudt skatteaktiv (af øvrige immaterielle anlægsaktiver). Det betyder i praksis, at udskudt skat netto vil udgøre 0. Idet udskudt skat, både aktiv og passiv, normalt modposteres på goodwill, vil der således ikke være nogen ændring af værdien af goodwill.

	Regnskabs- mæssig værdi	Skatte- mæssig værdi	Skatte- mæssig værdi
Goodwill	300	500	200
Øvrige immaterielle anlægsaktiver	200	0	-200
Udskudt skat i alt (22 % af forskelsværdier)			0

Midlertidige forskelle, der opstår allerede på transaktionstidspunktet og som ikke er et led i en virksomhedssammenslutning, kan fx hidrøre fra helt eller delvist ikke-skattemæssige afskrivningsberettigede bygninger, hvor den skattemæssige værdi som følge heraf er mindre end den regnskabsmæssige værdi. Den skattemæssige værdi kan også være højere på anskaffelsestidspunktet, hvilket fx er tilfældet, når et aktiv er undergivet særlige skatteincitamerter, fx et større skattemæssigt afskrivningsgrundlag end den faktiske anskaffelsessum, sådan som det i perioden maj 2012–31. december 2013 var gældende for visse anskaffelser af driftsmidler i Danmark.

Der er med virkning for 2017 foretaget en præcisering af, hvorvidt der eksisterer en midlertidig forskel i en situation, hvor en virksomhed har erhvervet et gældsinstrument, der måles til dagsværdi over anden totalindkomst. Hvis dagsværdien på tilgodehavendet efterfølgende falder, opstår en forskel mellem regnskabsmæssig og skattemæssig værdi, som udgør en fradragsberettiget midlertidig forskel, såfremt der forventes tilstrækkelige fremtidige skattemæssige overskud, hvori de fradragsberettigede midlertidige forskelle kan modregnes.

Indregning af årets skat

Årets skat (årets aktuelle skat og årets udskudte skat) skal indregnes i resultatopgørelsen for perioden, medmindre skatten vedrører en transaktion eller begivenhed, som indregnes i anden totalindkomst eller direkte i egenkapitalen.

Den del af årets aktuelle skat og årets udskudte skat, som kan henføres til en transaktion eller begivenhed, der er indregnet direkte i anden totalindkomst henholdsvis egenkapitalen, skal ligeledes indregnes direkte i anden totalindkomst henholdsvis egenkapitalen. Som eksempler på beløb, der er indregnet i anden totalindkomst, kan nævnes:

- Omvurdering af materielle anlægsaktiver samt tilbageførsel heraf.
- Pengestrømsafdækninger.
- Aktuarmæssige gevinster og tab på ydelsesbaserede pensionsordninger.
- Valutakursændringer på lån og finansielle instrumenter anvendt til finansiering eller valutakursafdækning af kapitalandele i udenlandske enheder med en anden funktionel valuta.

Som eksempler på beløb indregnet i egenkapitalen kan nævnes:

- Regulering af egenkapitalen ved årets begyndelse som følge af ændringer i anvendt regnskabspraksis.
- Overskydende skattefradrag på egenkapitalafregnet aktiebaseret vederlæggelse (se afsnit 10.4 *Aktiebaseret aflønning*).

Udskudt skat hidrørende fra en virksomhedsovertagelse

Ved en virksomhedsovertagelse kan der ved fordeling af anskaffelsessummen for den overtagne virksomhed på identificerbare aktiver og forpligtelser opstå midlertidige forskelle som følge af, at aktivernes – henholdsvis forpligtelsernes skattemæssige værdi – ikke ændres tilsvarende. Der skal indregnes udskudt skat af sådanne midlertidige forskelle. Der må, som beskrevet ovenfor, ikke indregnes udskudt skat af en skattepligtig midlertidig forskel på goodwill.

Endvidere kan der opstå udskudte skatteaktiver som følge af, at et skattemæssigt underskud nu kan forventes udnyttet. Det er fx tilfældet, hvor den fremtidige indtjening forventes væsentligt forbedret som følge af overtagelsen. Skatteaktivet skal i sådanne situationer revurderes i forbindelse med fordelingen af anskaffelsessummen for den overtagne virksomhed. Revurderingen medfører ikke nødvendigvis fuld indregning af skatteaktivet. En eventuel revurdering af skatteaktivet følger de almindelige bestemmelser for opgørelse af overtagelsesbalancen i en virksomhedssammenslutning. Det betyder, at ændringer, der identificeres inden for et år efter overtagelsen, og som kan henføres til forhold, der eksisterede på overtagelsestidspunktet, behandles som regulering af overtagelsesbalancen. Alle andre forhold indregnes i resultatopgørelsen som en sædvanlig revurdering af et udskudt skatteaktiv.

Udskudt skat hidrørende fra aktiebaseret vederlæggelse

I nogle skattejurisdiktioner kan virksomheden få et skattefradrag knyttet til det vederlag, der er betalt med aktier, optioner eller andre egenkapitalinstrumenter. Størrelsen og den tidsmæssige placering af skattefradraget kan afvige fra de faktiske afholdte omkostninger. Et eksempel kan være en situation, hvor en virksomhed har betalt sine medarbejdere med aktieoptioner. I visse jurisdiktioner opnås skattefradraget knyttet til omkostningerne først, når optionerne udnyttes. Skattefradraget måles baseret på kursen på virksomhedens aktier på tidspunktet for udnyttelse.

I en situation, hvor det opnåede skattefradrag overstiger de tilknyttede omkostninger i relation til aktiebaseret vederlæggelse, skal den del af skattefradraget, der reelt knytter sig til en egenkapitalpost ikke indregnes i resultatopgørelsen, men direkte på egenkapitalen.

5.4.4 Måling

Måling af udskudt skat

Ved opgørelsen af udskudte skatteforpligtelser og udskudte skatteaktiver anvendes den skatteprocent, som forventes at være gældende for de skattepligtige henholdsvis de fradragsberettigede midlertidige forskelle i de regnskabsår, hvori de forventes udlignet – baseret på de skatteregler og de skatteprocenter, der er vedtaget, eller i realiteten vedtaget, inden regnskabsårets udløb.

Den skatteprocent, der anvendes ved opgørelsen af den udskudte skat, er derfor normalt den for regnskabsåret gældende skatteprocent. Er der inden regnskabsårets udløb vedtaget ændringer til skatteprocenten for fremtidige regnskabsår, skal denne skatteprocent anvendes på de midlertidige forskelle, som forventes udlignet i de regnskabsår, hvor den nye skatteprocent vil være gældende.

I nogle lande vedtages skatteprocenter og skatteregler i realiteten ved fastlæggelse og offentliggørelse forud for den formelle lovmæssige vedtagelse. Dette kan være tilfældet i lande med 2-kammersystemer, idet vedtagelsen i 2. kammeret ofte blot er en formalitet. Derfor anvendes i sådanne tilfælde de i realiteten vedtagne skatteprocenter og skatteregler ved opgørelse af udskudt skat.

Skatteprocenten afhænger i nogle lande af, hvilke aktiviteter og indkomstarter der er tale om. Udskudt skat skal i sådanne tilfælde måles på basis af skatteprocenten, hvormed den midlertidige forskel forventes udlignet.

Det er ikke tilladt at tilbagediskontere udskudte skatter, hverken jf. IAS 12 eller under ÅRL.

Koncerninterne elimineringer

Når der i koncernregnskabet foretages elimineringer af urealiserede interne fortjenester og tab, opstår der ofte midlertidige fradragsberettigede forskelle, fordi det interne salg har medført en skattepligtig fortjeneste hos den sælgende virksomhed – og en tilsvarende højere skat-base hos den køvende virksomhed.

Den udskudte skat på disse midlertidige forskelle skal beregnes med købers skatteprocent, eftersom det er købervirksomheden, der ”genindvinder” skatten i form af skattefradrag. Derved vil et salg af aktiver inden for en koncern medføre skatteindtægter eller -omkostninger i koncernregnskabet, hvis den købende virksomhed er underlagt en højere eller lavere skatteprocent end den sælgende virksomhed.

Vurdering af udskudte skatteaktiver

Udskudte skatteaktiver skal indregnes med den værdi, de forventes at kunne realiseres til enten ved modregning i udskudte skatteforpligtelser eller ved udligning i skat af fremtidig indtjening.

Modregning af udskudte skatteaktiver i udskudte skatteforpligtelser kræver, at det er – eller gennem skattemæssige dispositioner kan blive – muligt at rumme skatteaktivet i skatteforpligtelserne i det år, hvor de udskudte skatteforpligtelser forventes realiseret.

Kan udskudte skatter alene realiseres gennem fremtidig indtjening, tillægges den fremtidige indtjening alene vægt ved vurderingen af skatteaktivet i det omfang, det er sandsynligt, at denne indtjening vil kunne opnås.

Sandsynligheden for realisation af et skatteaktiv må blandt andet bedømmes ud fra, om:

- de fremførbare skattemæssige underskud stammer fra identificerbare begivenheder, som ikke forventes at indtræffe igen
- virksomheden har muligheder for skatteplanlægning, som kan generere skattepligtig indkomst, hvori de fremførbare skattemæssige underskud kan modregnes, inden de bliver forældede. Genererer skatteplanlægningen blot et nyt skatteaktiv – fx ved en fremskyndet beskatning, der genererer tidsbestemte afvigelser – kan skatteplanlægningen ikke i sig selv anses for at have nogen indvirkning på muligheden for at udnytte underskuddet.

Vurderingen af udskudte skatteaktiver foretages under hensyntagen til, at visse skatteaktiver kan være underkastet begrænsninger i anvendelsesmulighederne. Sådanne begrænsninger kan være:

- muligheden for fremførsel af skattemæssigt underskud, eksempelvis 60 %-reglen i den danske skattelovgivning
- at særlige arter af skattemæssige underskud – fx ejendomstab – kun kan modregnes i tilsvarende arter af skattemæssig indkomst
- at fradragsberettigede midlertidige forskelle kun kan realiseres ved modregning eller udligning inden for samme juridiske skatteenhed og jurisdiktion.

Fremførbare underskud vurderes principielt på samme måde som andre skatteaktiver. Det anføres imidlertid, at eksistensen heraf er en klar indikation af, at der muligvis ikke vil være tilstrækkeligt overskud i fremtiden til at udnytte dem. Der skal derfor foreligge overbevisende dokumentation for, at virksomheden i disse tilfælde i fremtiden vil være profitabel.

Ved vurderingen af, om der vil være tilstrækkelig indtjening i fremtiden, skal alle relevante forhold inddrages. Herunder skal især robustheden af forretningsmodellen tages i betragtning.

Opererer en virksomhed eksempelvis i en branche, baseret på flerårige leveringsaftaler med kunder, er det rimeligt at antage, at der sandsynligvis vil være indtjening til stede, hvis virksomheden netop har indgået et antal profitable aftaler, som er tilstrækkelige til at sikre overskud. Er der omvendt tale om en virksomhed i en branche, der er afhængig af indgåelse af enkeltstående store ordrer, vil det være nødvendigt med en stærk dokumentation for, at virksomheden har en evne til at opnå profitable ordrer.

Er det ikke sandsynligt, at skatteaktivet kan realiseres fuldt ud, skal der foretages en nedskrivning af det udskudte skatteaktiv til den værdi, som det er sandsynligt, at det udskudte skatteaktiv kan realiseres til. "Mekaniske" metoder må ikke anvendes. Det omfatter eksempelvis metoder, hvor indregning af skatteaktiver baseres på fx næste års indtjening eller indtjeningen i perioden, hvor virksomheden har været overskudsgivende. Vurderingen skal i stedet baseres på hele fremskrivningsperioden. Det er heller ikke tilladt at udarbejde en fremskrivning, som viser, at der er dækning for et skatteaktiv af en bestemt størrelse – og så eksempelvis halvere dette under henvisning til forsigtighed.

I lighed med udskudte skatteforpligtelser må udskudte skatteaktiver ikke tilbagediskonteres, hverken jf. IAS 12 eller under ÅRL.

5.4.5 Oplysninger og præsentation

5.4.5.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

For eksempel på anvendt regnskabspraksis henvises til ÅRL-modelregnskabets afsnit om anvendt regnskabspraksis. I modelregnskabet er der i note 8 et eksempel på en note, der dækker skat i resultatopgørelsen, og i note 22 et eksempel, der viser udskudt skat.

I balancen klassificeres den udskudte skat under posten "Hensættelser til udskudt skat" under hovedposten hensatte forpligtelser. Den skyldige skat opføres som "Selskabsskat" under gældsforpligtelser.

Det er ikke i ÅRL specifikt angivet, hvorledes negativ udskudt skat (et skatteaktiv) skal placeres og benævnes.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at et udskudt skatteaktiv efter ÅRL skal klassificeres som et omsætningsaktiv under eller i tilknytning til periodeafgrænsningsposter, hvis aktiverne opdeles på omsætnings- og anlægsaktiver. Det skyldes, at aktivet ikke opfylder ÅRL's definition på et anlægsaktiv. Virksomheder, der vælger at klassificere balancen efter en "kort/lang" sontring, skal klassificere udskudte skatteaktiver som langfristede aktiver.

Med den seneste lovændring af ÅRL er det imidlertid nu muligt at tilvælge IFRS's skemaer for opstilling af balancen. I den situation kan der således opnås samme klassifikation af udskudte skatteaktiver og –forpligtelser som under IFRS.

Udskudte skatteforpligtelser og udskudte skatteaktiver skal kun præsenteres modregnet, hvis de ligger inden for samme juridiske skatteenhed og samme jurisdiktion.

I resultatopgørelsen angives skatteomkostningen under posten ”Skat af årets resultat”.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal desuden forklare hensatte forpligtelser, herunder udskudt skat. Hensættelsen til udskudt skat og/eller et udskudt skatteaktiv kan forklares ved at vise den udskudte skat – fordelt på de elementer, der medfører udskudt skat – såsom anlægsaktiver og skattemæssigt fremførbare underskud.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal endvidere give oplysninger om de særlige forudsætninger, der ligger til grund for indregning af skatteaktiver. IAS 12 har alene et specifikt oplysningskrav for skatteaktiver vedrørende skattejurisdiktioner, hvor der enten i indeværende eller sidste regnskabsår har været underskud.

Ikke-aktiverede skatteaktiver skal også forklares af virksomheder i regnskabsklasse C stor og D som følge af kravet om oplysning om eventualaktiver, medmindre realisation af aktivet er helt usandsynligt.

5.4.5.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Der henvises til IFRS-modelregnskabs note 25 (g) for afsnit om anvendt regnskabspraksis samt note 6 og 8 (d) for henholdsvis skat i resultatopgørelsen og udskudt skat.

Den del af skatten af årets resultat, der kan henføres til årets eller tidligere års ordinære resultat, skal vises særskilt i resultatopgørelsen.

Skatteeffekten af en udbytteudlodning i de tilfælde, hvor skatten ved udlodning afviger fra skatten ved opsparing indregnes ligeledes i resultatopgørelsen. Den del af skatten, der kan henføres til beløb indregnet i anden totalindkomst eller i egenkapitalen, indregnes heri.

Aktuelle skatteforpligtelser og aktuelle skatteaktiver skal præsenteres i balancen som særskilte poster. Posterne skal dog præsenteres modregnet, når, og kun når, virksomheden:

- har en legal modregningsadgang
- har til hensigt at afregne på nettobasis eller at afregne beløbene samtidig.

Det betyder fx, at en virksomhed i koncernregnskabet ikke kan modregne et skattetilgodehavende i en udenlandsk dattervirksomhed med en aktuel skatteforpligtelse over for de danske skattemyndigheder.

Udskudte skatteaktiver og -forpligtelser skal præsenteres modregnet, når, og kun når:

- virksomheden har en legal modregningsadgang for aktuelle skatteaktiver og -forpligtelser
- aktiverne og forpligtelserne vedrører samme skattemyndighed for enten:
 - den samme skattepligtige enhed
 - forskellige skattepligtige enheder, der har til hensigt enten at indfri på nettobasis eller samtidig i hvert fremtidigt regnskabsår, hvor væsentlige beløb for udskudte skatteforpligtelser eller -aktiver forventes indfriet eller genindvundet.

Modregning inden for koncernforhold vil således primært være relevant for sambeskattede virksomheder.

I noterne (se IFRS-modelregnskabets note 6) skal følgende oplyses vedrørende årets skat:

- Specifikation af årets skatteomkostning (indtægt) omfattende blandt andet:
 - Aktuel skatteomkostning
 - Ændring i udskudt skat, opdelt i henholdsvis udligning af midlertidige forskelle og indførelse af nye skatter/ændringer i skatteprocenter
 - Effekten af ændrede skattesatser
 - Effekten af tidligere ikke-indregnede skatteaktiver
 - Reguleringer til tidligere års skatteomkostninger
 - Skat, indregnet direkte i anden totalindkomst og på egenkapitalen
 - En forklaring på sammenhængen mellem årets resultat før skat og skat af årets resultat.

Forklaringen skal gives med udgangspunkt i den for regnskabsåret gældende skatteprocent og udformes som en afstemning af skattebeløbet eller beregnet skatteprocent.

Den ovenfor anførte sammenhæng mellem det regnskabsmæssige resultat og skat af årets resultat vil ofte være påvirket af:

- Permanente afvigelser, eksempelvis ikke-fradragsberettigede udgifter, regnskabsmæssige afskrivninger på ikke-skattemæssigt afskrivningsberettigede aktiver samt ikke-skattepligtige indtægter
- Særlige skatteregler, der bevirker, at den effektive skatteprocent afviger fra den i Danmark for regnskabsåret gældende skatteprocent – eksempelvis i forbindelse med sambeskatning eller ved beskatning af realisationsgevinster og i de tilfælde, hvor indkomst beskattes i udlandet
- Revurdering af udskudte skatteaktiver
- Reguleringer af skat vedrørende tidligere år – fx som følge af ændring i anvendt skatteprocent ved opgørelse af den udskudte skat og af ændringer i den skattepligtige indkomst.

I noterne (se IFRS-modelregnskabets note 6 og 8 (d)) skal dette blandt andet oplyses vedrørende udskudt skat:

- Forklaring på eventuelle ændringer i anvendt skatteprocent ved opgørelse af udskudt skat i forhold til tidligere år.
- Specifikation af udskudt skat i hovedposter, herunder vedrørende fremført skattemæssigt underskud.
- Beløbsangivelse af ikke-indregnet udskudt skat på kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og joint ventures.
- Oplysning om art, størrelse og begrænsninger i anvendelsesmulighederne for ikke-indregnede skatteaktiver, eksempelvis et ekstraordinært skattemæssigt afskrivningsgrundlag, der ikke må indregnes på erhvervelsestidspunktet.
- Oplysninger om arten, størrelsen og vurderingsgrundlaget for indregnede skatteaktiver, hvis værdi er baseret på fremtidig indtjening i virksomheden, og virksomheden har lidt tab enten i det aktuelle eller det foregående regnskabsår i den skattejurisdiktion, hvorunder det udskudte skatteaktiv henhører.
- Skattemæssige konsekvenser for virksomheden ved udlodning af det udbytte, som foreslås uddelt for regnskabsåret.

5.4.6 Nye og ændrede IFRS-standarder

I det seneste Annual Improvements projekt, for 2015-17, har IASB udsendt præciseringer til IAS 12. Præciseringerne træder i kraft for regnskabsår, der starter den 1. januar 2019, eller senere.

Ændringerne præciserer, at skatteeffekten af udlodninger på egenkapitalinstrumenter skal indregnes i resultatopgørelsen – og ikke på egenkapitalen. For danske selskaber får ændringerne ingen praktisk betydning for udlodning af udbytte, da det ingen skattemæssige konsekvenser har for selskabet selv.

Forholdet får derimod betydning for kuponbetalinger på hybrid kapital klassificeret som egenkapital, hvis sådanne kuponbetalinger giver skattemæssig fradragsret. Skattebesparelsen skal således indgå i skat af årets resultat – eller hvis det udloddede direkte kan henføres til gevinster og tab indregnet i anden totalindkomst. Dette gælder, uanset at kuponbetalingen klassificeres som en egenkapitaltransaktion.

Ændringerne medfører, at den regnskabsmæssig behandling ikke er afhængig af, hvordan skatten opstår, eller hvad der udløser, at skatten betales.

6. Egenkapital

6.1 Egenkapitalopgørelsen

En virksomheds totalindkomst er stigningen i dens nettoaktiver i løbet af regnskabsåret. Bortset fra ændringer i forbindelse med transaktioner med ejere – fx i forhold til kapitalindskud og udbytte – er den samlede ændring i egenkapitalen udtryk for periodens samlede indtægter og omkostninger (totalindkomst).

En række af disse ændringer i virksomhedens nettoaktiver må ikke indregnes i resultatopgørelsen, men skal i stedet indregnes direkte i egenkapitalopgørelsen (ÅRL) henholdsvis i opgørelse over anden totalindkomst (IFRS). Der henvises til afsnit 6.1.2 *Internationale regnskabsstandarder*.

Egenkapitalopgørelsen er behandlet i ÅRL §§ 17, 21, 22, 25, 31, 41, 58, 78, 83, 86 a, 87 a, 102, 118, 126 og IAS 1.

6.1.1 Årsregnskabsloven

Egenkapital defineres som forskellen mellem indregnede aktiver og forpligtelser (herunder hensatte forpligtelser).

De fleste ændringer i egenkapitalen fremkommer via resultatopgørelsen, men enkelte transaktioner skal indregnes direkte på egenkapitalen, fx ikke-realiserede tab og gevinster i forbindelse med omregning af regnskaber i fremmed valuta, opskrivning af materielle anlægsaktiver til dagsværdi eller tilbageførsel af denne, indtægter eller omkostninger ved køb og salg af egne kapitalandele, indtægter og omkostninger fra visse sikringstransaktioner, bevægelser på grund af ændring af regnskabspraksis, rettelse af væsentlige fejl i årsregnskabet, beløb vedrørende forhøjelse eller nedsættelse af virksomhedskapitalen og kapitalbevægelser i forbindelse med fusion. Omkostninger ved kapitalforhøjelse skal fratrækkes direkte i et eventuelt overkursbeløb.

Det er alene klasse C- og D-virksomheder, der skal medtage en egenkapitalopgørelse i deres årsregnskab. Egenkapitalopgørelsen skal placeres som et selvstændigt element i årsregnskabet på linje med resultatopgørelse og balance. Virksomheder i klasse B kan dog frivilligt medtage en egenkapitalopgørelse.

Der er følgende krav til opstilling af egenkapitalopgørelsen afhængig af regnskabsklasse:

Krav til egenkapitalopgørelse

Regnskabs- klasse C + D + koncern- regnskab	• Specifikation af de enkelte poster under egenkapitalen på: - Størrelsen primo regnskabsåret - Tilgang i løbet af regnskabsåret - Afgang i løbet af regnskabsåret - Størrelsen ultimo regnskabsåret. • Angivelse af de enkelte bevægelser, skal fremgå af benævnelsen eller af noterne. • Særlige specificeringskrav, herunder oplysning om til- og afgang i posterne "Reserve for opskrivninger" og "Reserve for udviklingsomkostninger" samt beløb, som indregnes direkte på egenkapitalen. • Ledelsens forslag til beslutning om anvendelse af overskud eller dækning af underskud skal fremgå af egenkapitalopgørelsen.

Egenkapitalopgørelsen skal medtages som en separat bestanddel af årsregnskabets opstillinger typisk i forlængelse af pengestrømsopgørelsen. Der må ikke ske sammenblanding af resultatopgørelse og egenkapitalopgørelse.

I ÅRL-modelregnskabet findes et eksempel på egenkapitalopgørelse for en regnskabsklasse C-virksomhed.

6.1.1.1 Reserver og deres anvendelsesmuligheder

Egenkapitalen består af virksomhedskapitalen og en række reserver, som kan være frie eller bundne. Bindingen af reserverne følger enten af ÅRL, SEL eller interne forhold som fx virksomhedens vedtægter mv.

De frie reserver i modervirksomhedens årsregnskab er disponible for kapitalejerne til udlodning, og det er derfor relevant at vurdere, hvilke restriktioner ÅRL og SEL pålægger. Nedenfor er i skemaform oplistet de vigtigste karakteristika ved de typiske reserver.

	Anvendes til udbytte	Anvendes til dækning af underskud
Virksomhedskapital	Nej	Ja, efter proceduren i SEL § 188 vedrørende kapitalnedsættelse
Overkurs ved emission	Ja	Ja. Reserven kan desuden præsenteres sammen med "Overført resultat"
Reserve for opskrivninger, jf. ÅRL § 41	Nej	Nej
Reserve for udviklingsomkostninger, jf. ÅRL § 83	Nej	Nej
Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode, jf. ÅRL § 43 a	Nej	Ja
Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse, jf. ÅRL § 35 a	Nej	Nej
Reserve for ikke-indbetalt virksomhedskapital, jf. ÅRL § 35 b	Nej	Nej

	Anvendes til udbytte	Anvendes til dækning af underskud
Reserve for iværksætterselskaber, jf. ÅRL § 35 c	Nej	Nej
Overført overskud eller underskud	Ja	Ja

Reserve for udviklingsomkostninger

Virksomheder i regnskabsklasse stor C og D skal binde et beløb svarende til de aktiverede udviklingsomkostninger på en særlig reserve under egenkapitalen. Denne reserve kan ikke benyttes til udbytte, udlodning eller dækning af underskud. Hvis de indregnede udviklingsomkostninger sælges eller på anden måde udgår af virksomhedens drift, skal reserven opløses. Reservens overføres i et sådant tilfælde direkte til egenkapitalens frie reserver. Hvis de indregnede udviklingsomkostninger nedskrives, skal en del af reserven tilbageføres. Den del, der tilbageføres, svarer til nedskrivningen af udviklingsomkostningerne. Hvis en nedskrivning af udviklingsomkostningerne efterfølgende tilbageføres, skal reserven retableres. Reservens skal også reduceres løbende med afskrivninger. Herved vil reserven ikke kunne overstige det beløb, der er indregnet i balancen som udviklingsomkostninger. Pligten til binding omfatter kun udviklingsprojekter, som udføres i virksomheden eller på vegne af virksomheden. Bindingen foretages, efter udskudt skat er fratrullet.

Eksempel: Binding på egenkapitalen af udviklingsomkostninger

En virksomhed har en tilgang på aktiverede udviklingsprojekter i år 20x1 på TDKK 100. Udviklingsprojektet er under udførelse og forventes færdigt om tre år, hvorefter udviklingsprojektet forventes afskrevet over fem år. Skattesatsen er 22 %. De har ikke tidligere aktiveret udviklingsomkostninger og er derfor i tvivl om den regnskabsmæssige behandling.

Løsning

Udviklingsomkostningerne skal aktiveres under immaterielle anlægsaktiver under opførelse (TDKK 100), og et beløb svarende til de aktiverede omkostninger fratrullet den udskudte skat (TDKK 78) skal bindes på egenkapitalen. Når udviklingsprojektet er klar til at tage i brug, bliver reserven opløst i takt med afskrivningerne. Det sker ved en overførsel fra reserven til de frie reserver.

Bindingen gælder ikke i koncernregnskabet, men alene i årsregnskabet for det selskab, der forestår udviklingen. En modervirksomhed, der lader en dattervirksomhed forestå et udviklingsprojekt, skal således som udgangspunkt ikke binde de midler, der indskydes i dattervirksomheden for at finansiere udviklingsprojektet. Til gengæld skal dattervirksomheden binde et beløb svarende til udviklingsomkostningerne, hvis udviklingsprojektet aktiveres i dattervirksomhedens balance og rettigheder, forpligtelser og risici vedrørende udviklingsprojektet knytter sig til dattervirksomheden og ikke modervirksomheden.

Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse

”Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse” er en reserve i ÅRL’s skemaer, hvor et beløb svarende til det udlån eller den sikkerhedsstillelse, som dattervirksomheden har givet kapitalejer eller ledelse, skal omposteres fra dattervirksomhedens frie reserver til ”Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse”. Kravet om binding på egenkapitalen omfatter alene dispositioner vedrørende lovlig selvfinansiering. Ulovlige lån eller sikkerhedsstillelser skal ikke bindes på egenkapitalen, da lån straks skal tilbagebetales til selskabet, og sikkerhedsstillelser straks skal bringes til ophør.

Reserve for ikke-indbetalt virksomhedskapital

”Reserve for ikke-indbetalt virksomhedskapital” kan regnskabsmæssigt præsenteres efter følgende to modeller i årsregnskabet. Virksomheden kan vælge:

- om der skal indregnes et tilgodehavende på det udestående beløb (bruttometoden), eller
- om den manglende indbetaling skal specificeres i egenkapitalen (nettometoden).

Bruttometoden medfører et tilgodehavende på fx 100 under aktiver med en ”Reserve for ikke-indbetalt virksomhedskapital” under egenkapitalen på 100. Reserven etableres ved ompostering fra de frie reserver (eksempelvis fra posten ”Overført overskud”). Er der ikke i forvejen frie reserver nok til at dække denne ompostering, vil de frie reserver blive negative. I forbindelse med stiftelse etableres virksomheden således med negative frie reserver. Omposteringen får som konsekvens, at der ikke kan udloddes udbytte, før de frie reserver atter er positive – enten ved oparbejdet overskud eller ved indbetaling af den udestående selskabskapital. Det skal dog bemærkes, at selskabskapitalen er uændret, og der altid skal vises den fulde nominelle værdi heraf.

Nettometoden medfører, at der ikke indregnes et tilgodehavende på aktivsiden. Derimod præsenteres ”aktivet” som en debetpost i egenkapitalen, hvilket medfører en lavere nettoegenkapital i forhold til bruttometoden. Nettometoden foreslås fjernet i de ændringer til ÅRL, der p.t. er sendt i høring.

Ved valg af metode skal ledelsen være opmærksom på, at virksomhedens nøgletal vedrørende soliditet, afkastgrader og balancesum kan være væsentlig forskellige afhængig af valget.

Der henvises til kapitlet om selskabsret, som redegør yderligere for ovenstående problemstillinger.

Reserve for iværksætterselskaber

”Reserve for iværksætterselskaber” er en regnskabspost i ÅRL’s skemakrav. Regnskabsposten er en konsekvens af, at der i selskabsloven er indført en særlig type anpartsselskaber ”Iværksætterselskaber” (IVS). Et IVS kan stiftes med en selskabskapital på DKK 1. Det er et krav, at iværksætterselskaber henligger 25 % af årets resultat til en særlig reserve, indtil selskabskapitalen og den særlige bunde reserve tilsammen udgør mindst DKK 50.000, som er minimumskapitalkravet for et almindeligt anpartsselskab.

Eksempel: Binding på reserven ved underskud i IVS

Et IVS er stiftet med en selskabskapital på DKK 1. De første tre regnskabsår har selskabet realiseret følgende resultater:

- År 1 TDKK 100
- År 2 TDKK -50
- År 3 TDKK 40.

Hvor meget skal bindes under posten reserve for iværksætterselskaber?

Løsning

Da et iværksætterselskab skal henlægge mindst 25 % af overskuddet til reserve for IVS, skal der i alt bindes:

- År 1 TDKK 25
- År 2 TDKK 0 (der er ikke realiseret et overskud)
- År 3 TDKK 10.

Dvs. i alt henlægges TDKK 35 til reserven. Reserven reduceres således ikke de år, hvor selskabet realiserer et negativt resultat.

Hvis et IVS besidder kapitalandele i en datter- eller associeret virksomhed, som indregnes til indre værdi, skal der først etableres en reserve for indre værdi, før der foretages henlæggelser til reserve for iværksætterselskaber. Hvis der efterfølgende udbetales udbytte fra datterselskabet eller den associerede virksomhed, reduceres indre værdis reserve, og 25 % heraf henlægges under reserven for iværksætterselskaber.

Eksempel: IVS med kapitalandele indregnet til indre værdi

Et IVS har kapitalandele i en associeret virksomhed. Årets resultat i IVS'et er TDKK 125.

Den associerede virksomhed måles til indre værdi, og der er indtægter fra kapitalandele i associerede virksomheder for TDKK 100.

Hvor meget skal bindes som en reserve under egenkapitalen?

Løsning

Reserve for indre værdis metode har fortrinsret frem for reserve for iværksætterselskaber. Det betyder, at der skal henlægges følgende:

- TDKK 100 til reserve for indre værdis metode
- TDKK 5 til (25 % af 25) reserve for iværksætterselskaber.

Hvis den associerede virksomhed efterfølgende udlover udbytte på TDKK 100, reduceres reserven for indre værdi tilsvarende og 25 % heraf henlægges til reserven for iværksætterselskaber. Dvs.:

- *Debet TDKK 100 likvider*
- *Kredit TDKK 100 kapitalandele*
- *Debet TDKK 100 reserve for indre værdis metode*
- *Kredit TDKK 75 frie reserver*
- *Kredit TDKK 25 reserve for iværksætterselskaber.*

Der henvises til kapitlet om selskabsret, som redegør yderligere for ovenstående problemstillinger.

Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode

Hvis virksomheden indregner kapitalandele i dattervirksomheder eller associerede virksomheder til indre værdi, skal der fremgå en post under egenkapitalen i ejervirksomhedens regnskab benævnt ”Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode”. Modervirksomheden skal op- eller nedskrive værdien af kapitalandelene med dattervirksomhedernes og de associerede virksomheders resultat tillagt eventuelle bevægelser i egenkapitalen i de pågældende virksomheder.

Der er tale om en nettoreserve, hvorfor reserven ikke kan blive negativ. Har ejervirksomheden en retlig eller faktisk forpligtelse til at dække en underbalance i en dattervirksomhed eller en associeret virksomhed, skal der derimod indregnes en hensat forpligtelse til dækning af det forventede tab.

Når ejervirksomheden modtager udbytte fra en virksomhed, der indregnes efter indre værdis metode, reduceres værdien af kapitalandelene. Det er et udtryk for, at værdien af investeringen er blevet mindre værd som følge af udbyttebetalingen. Samtidig vil et beløb svarende til det modtagne udbytte reducere reserven for nettoopskrivning efter indre værdis metode og samtidig blive overført direkte til ejervirksomhedens frie reserver.

Når en dattervirksomhed eller en associeret virksomhed afhændes, frigøres de positive beløb, hvormed virksomheden indgår i reserven. Har den frasolgte virksomhed akkumuleret set bidraget med et negativt beløb til reserven, stilles der imidlertid ikke krav til retablering af reserven.

Eksempel: Salg af kapitalandele med negative værdireguleringer

En modervirksomhed ejer en række datter- eller associerede virksomheder. I regnskabsåret 20x1 sælger modervirksomheden sine andele i en af dattervirksomhederne, hvis negative værdireguleringer er modregnet i de øvrige datter- eller associerede virksomheders positive værdireguleringer. Nettobeløbet af de positive og negative værdireguleringer er bundet under reserven "Reserve for nettoopskrivninger efter indre værdis metode" under egenkapitalen.

Skal reserven opskrives med et beløb svarende til de negative værdireguleringer for den solgte dattervirksomhed?

Løsning

Nej. Metoden fortolkes i henhold til lovbemærkningerne til ÅRL sådan, at der ikke er krav om, at reserven skal "fyldes op", når en virksomhed med en negativ reserve sælges. Det negative resultat anses for at være endeligt tabt ved modregning i den positive reserve for nettoopskrivning.

Det stiller imidlertid krav til at dokumentere, hvordan reserven er opgjort, da reserven ikke vil stemme til værdireguleringerne i anlægsnoten for datter- og associerede virksomheder.

Hvis en dattervirksomhed eller en associeret virksomhed er tilkøbt, skal der foretages en købsprisallokering. Afskrivninger på konstaterede merværdier og en eventuel merbetaling (goodwill) skal sammen med ejervirksomhedens andel af årets resultat indgå i resultatopgørelsen under posten "Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede/associerede virksomheder". Derfor er det vigtigt, at ejervirksomheden holder styr på disse merværdier

6.1.1.2 Udbytte

Forslag til udbytte skal fremgå som en særlig post under egenkapitalen.

6.1.1.3 Sondring mellem egenkapital og gæld

Konvertible obligationer og lignende, der efter IFRS skal opdeles i et gælds- og et egenkapital-element, kan også efter ÅRL opdeles i et optionselement og et gældselement ud fra en vurdering af substansen. Optionselementet klassificeres som egenkapital og opgøres som forskellen mellem det samlede vederlag og det vederlag, der ville have været opnået ved udstedelse af en tilsvarende obligation uden konverteringsret. Optionselementet kan præsenteres som en særskilt reserve, men er udbytteudlodningsmæssigt en fri reserve.

6.1.1.4 Koncerninterne tilskud

Koncerner har ret til at fordele kapitalen mellem de enkelte virksomheder. Dette kan ske gennem kapitalforhøjelser og nedsættelser, udbytter samt tilskud.

Regnskabsmæssigt er de pågældende transaktioner at anse som transaktioner med virksomhedens ejere. Transaktionerne udgør derfor ikke en indtægt eller omkostning. Det afgørende for, om der er tale om ejertransaktioner, er, hvorvidt der modtages en ydelse eller vare til gengæld for det vederlag, der afgives.

Modtagelse af et tilskud fra en enejer skal indregnes direkte i egenkapitalen i de frie reserver. I den tilskudsgivende modervirksomhed indregnes tilskuddet som en tilgang på kapitalandelen. I de – formentlig sjældne – tilfælde, hvor et datterselskab modtager et tilskud fra et moderselskab, som ikke er enejer, må det konkret vurderes, hvad det reelle indhold af transaktionen er. I det følgende refereres til transaktioner med selskaber uden minoritetsejere, dvs. moderselskabet ejer datterselskaber 100 %.

Det forekommer, at en dattervirksomhed afholder omkostninger, som modervirksomheden skal dække som følge af en gensidig aftale eller for at sikre overholdelse af transfer pricing-regler. I de tilfælde, hvor en dattervirksomhed afholder en omkostning på vegne af modervirksomheden og samtidig modtager refusion heraf, er der ikke tale om en omkostning hos dattervirksomheden – omkostningen er jo en modervirksomhedsomkostning, som dattervirksomheden af praktiske grunde betaler. En sådan transaktion vil ikke optræde i dattervirksomhedens regnskab, eftersom refusionen fra modervirksomheden blot modregnes i den afholdte udgift.

Er der tale om en omkostning, som rettelig påhviler dattervirksomheden, vil det være misvisende at eliminere omkostningen ved at modregne et tilskud (eller en kapitalforhøjelse) heri. Det gælder fx, hvis en dattervirksomhed fraflytter sine lejede lokaler og derved skal afholde en omkostning til istandsættelse – en sådan omkostning vil til enhver tid være en omkostning for dattervirksomheden. Selvom modervirksomheden har påvirket beslutningen om at flytte, ændrer det altså ikke ved, hvem der må anses som rette omkostningsbærer. Det afgørende for sontringen er en vurdering af, hvilken virksomhed som er rette omkostningsbærer, og er det datterselskabet, er moderselskabets betaling af en omkostning et tilskud.

Eksempel: Tilskud til dækning af underskud

En koncern starter nye aktiviteter i Danmark og har oprettet en dansk dattervirksomhed, der skal varetage de nye aktiviteter. Dattervirksomheden skal afholde væsentlige forskningsomkostninger, som forventes at medføre et negativt resultat. Koncernledelsen ønsker at støtte dattervirksomheden og giver derfor tilsagn om at dække underskuddet.

Hvordan skal dattervirksomheden præsentere modtagne beløb under dette tilsagn i sit årsregnskab?

Løsning

Det afgørende for, om modtagne beløb skal indregnes i resultatopgørelsen eller egenkapitalen, er, hvilken virksomhed der er rette omkostningsbærer. Hvis dattervirksomheden afholder omkostningerne på vegne af modervirksomheden, vil det være korrekt at indregne modtagne beløb i resultatopgørelsen som en indtægt. Hvis dattervirksomheden selv er rette omkostningsbærer, skal modtagne beløb indregnes i egenkapitalen som et tilskud.

Dattervirksomheden skal derfor præsentere det modtagne beløb som et tilskud og dermed indregne det i egenkapitalen, mens omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen.

6.1.2 Internationale regnskabsstandarder

IAS 1 kræver, at virksomheden præsenterer en egenkapitalopgørelse omfattende totalindkomsten for perioden og hver enkelt ejertransaktion. Ændringer i egenkapitalen som følge af transaktioner med ejerne omfatter kapitaltransaktioner med og udlodninger til ejere, herunder køb og salg af egne aktier.

Endvidere er omfattet:

- Den beløbsmæssige virkning af ændringer i anvendt regnskabspraksis
- Den beløbsmæssige virkning af rettelse af væsentlige fejl.

Der skal desuden gives følgende oplysninger om egenkapitalen – enten i egenkapitalopgørelsen eller i noterne:

- Overført resultat ved regnskabsårets begyndelse og på balancedagen samt udviklingen i regnskabsåret
- Størrelsen af den nominelle kapital for hver aktieklasse, overkurs ved emission og hver reserve ved periodens begyndelse og afslutning – med angivelse af hver bevægelse.

Endvidere skal bevægelserne under hver reserve i egenkapitalen vises enten i egenkapitalopgørelsen eller i noterne. Bevægelserne skal omfatte hver enkelt post, som har påvirket reserven – det vil sige i praksis en gentagelse af dele af opgørelsen over anden totalindkomst.

Dette omfatter bl.a. følgende reserver:

- Reserve for materielle anlægsaktiver, der måles til dagsværdi
- Reserve for immaterielle anlægsaktiver, der måles til dagsværdi
- Reserve for dagsværdireguleringer af finansielle aktiver, der er disponible for salg
- Reserver i forbindelse med afdækning af fremtidige pengestrømme
- Valutaomregningsreserve
- Reserve for egenkapitalafregnet aktiebaseret vederlæggelse
- Overkursfond (overkurs ved emission).

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at man bør vise samtlige ovenstående reserver særskilt, enten i egenkapitalopgørelsen eller i en note, men det er ikke et udtrykkeligt krav for alle de nævnte reserver.

Bevægelserne skal specificeres på den andel, der tilfalder modervirksomhedens aktionærer, og den andel, der tilfalder minoritetsaktionærerne.

Der skal endvidere gives visse oplysninger om køb og salg af egne aktier, jf. afsnit 6.2 *Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser*.

6.2 Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser

En virksomhed kan af forskellige årsager vælge at foretage ændringer i den udestående selskabskapital. Det kan være i form af kapitalnedsættelser eller -forhøjelser. Det kan også være ved tilbagekøb/salg af egne aktier, som i realiteten svarer til en kapitalnedsættelse/-forhøjelse, om end selskabsloven ikke anser det som en selskabsretlig kapitalnedsættelse/-forhøjelse.

Egne aktier og anparter er behandlet i ÅRL §§ 49, 77, 87a, 98, 122, 126 og IAS 32. Omkostninger ved forhøjelse eller nedsættelse af aktiekapitalen er behandlet i ÅRL § 49 og IAS 32.

6.2.1 Årsregnskabsloven

I koncernregnskabet behandles kapitalandele i modervirksomheden, der besiddes af en konsolideret dattervirksomhed, som egne aktier.

En virksomhed kan købe egne aktier, hvis generalforsamlingen bemyndiger bestyrelsen til det, og hvis der på opkøbstidspunktet er frie reserver, og købet i øvrigt er forsvarligt. Der må dog aldrig købes egne kapitalandele, hvis virksomheden kun har en minimumskapital på TDKK 400 (A/S) eller TDKK 50 (ApS). Tilsvarende er det et krav, at kapitalandelene er fuldt ud indbetalt.

For en nærmere beskrivelse af disse regler henvises til afsnit 2.5 *Egne kapitalandele* under selskabsret.

6.2.1.1 Indregning og måling

Køb og salg af egne aktier skal indregnes direkte i egenkapitalen, da det er transaktioner med ejere i deres egenskab af ejere.

En eventuel fortjeneste eller tab ved et senere salg af egne kapitalandele må ikke indregnes i resultatopgørelsen, men skal ligeledes indregnes direkte i egenkapitalen.

Omkostninger i forbindelse med fuldførte eller igangværende kapitalændringer (kapitalforhøjelser og -nedsættelser) skal med fradrag af en eventuel tilhørende skattebesparelse fragå direkte i egenkapitalen. Gennemføres en igangværende kapitalændring ikke, skal de omkostninger, som tidligere er indregnet direkte i egenkapitalen, mens virksomheden forventede en kapitalændring, tilbageføres og indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen.

Forudbetaler virksomheden rådgivere mv. for arbejdet med kapitalændringen, skal beløbet aktiveres som en forudbetaling. Når ydelsen leveres, overføres det opgjorte aktiv direkte til egenkapitalen, selvom kapitalændringen endnu ikke er gennemført, da den leverede ydelse ikke opfylder definitionen på et aktiv.

Transaktionsomkostninger består eksempelvis af:

- Gebyrer
- Rådgiverhonorarer
- Prospektomkostninger
- Assistance, købt af ekstern part
- Trykomkostninger.

Udgangspunktet for ovenstående vurdering er en marginalbetragtning samt om omkostningerne er eksterne. Hvis virksomheden ansætter en vikar gennem et vikarbureau og samtidig ansætter en medarbejder på en tidsbegrænset kontrakt (begge er ansat til at assistere med prospektudarbejdelsen), er det således kun omkostningerne til vikaren, der indgår i transaktionsomkostningerne, som skal fragå i egenkapitalen, eftersom disse omkostninger anses som værende eksterne omkostninger og samtidig udgør en marginalomkostning, der ikke ville have været af holdt, hvis prospektet ikke blev udarbejdet.

Transaktionsomkostninger, der vedrører mere end én transaktion, eksempelvis omkostninger ved en samtidig udstedelse af nye aktier og børsnotering af de eksisterende eller ved en fusion mellem uafhængige parter, skal fordeles til de forskellige transaktioner på et rimeligt grundlag. Omkostninger, der kan henføres til børsnotering af eksisterende aktier, indregnes i resultatopgørelsen. Omkostninger, der afholdes i forbindelse med fusioner, er ofte en del af anskaffelsesprisen på kapitalandelene. Det forøger dermed goodwill.

Eksempel: Omkostninger i forbindelse med børsnotering

En virksomhed er ved at blive noteret på NASDAQ OMX i København, hvilket vil foregå ved en notering af eksisterende aktier og en samtidig kapitalforhøjelse. Virksomheden har afholdt omkostninger til bl.a. juridisk rådgivning, noteringsafgift og tryk.

Hvordan skal virksomheden præsentere transaktionsomkostningerne i årsregnskabet?

Løsning

Transaktionsomkostningerne vedrører to separate transaktioner (notering af eksisterende aktier og kapitalforhøjelse). Virksomheden skal identificere, hvilke specifikke omkostninger der vedrører udbuddet af eksisterende aktier, henholdsvis kapitalforhøjelsen. Omkostninger vedrørende udbuddet af eksisterende aktier indregnes i resultatopgørelsen, mens omkostninger vedrørende kapitalforhøjelsen indregnes på egenkapitalen. Alle tilbageværende omkostninger, som relaterer sig til begge transaktioner, skal opdeles og allokeres mellem nye og eksisterende aktier.

Juridisk rådgivning består typisk af hjælp med opdatering af vedtægter og rådgivning vedrørende pligter som børsnoteret virksomhed. Opdatering af vedtægter vedrører typisk kapitalforhøjelsen, mens rådgivningen typisk vedrører både kapitalforhøjelsen og noteringen af de eksisterende aktier. Noteringsafgiften vedrørende en førstegangsnotering indregnes i resultatopgørelsen, selvom der samtidig foretages en kapitalforhøjelse. Trykomkostningerne og revisorhonoraret vedrører begge prospektet, der er en forudsætning for såvel notering som kapitalforhøjelsen, hvorfor omkostningerne skal opdeles.

6.2.1.2 Oplysninger og præsentation

Oplysninger om egne kapitalandele skal fremgå af ledelsesberetningen. Det er imidlertid ERST's praksis, at oplysningskrav, der er krævet i ledelsesberetningen, vil kunne opfyldes i noterne i stedet, fordi noterne er underlagt strengere krav end ledelsesberetningen med hensyn til revision.

Ejer en virksomhed egne kapitalandele, skal den således oplyse:

- Antal og pålydende værdi med angivelse af, hvilken procentdel virksomhedens beholdning af egne kapitalandele udgør af virksomhedskapitalen
- Antal og pålydende værdi med angivelse af, hvilken procentdel virksomhedens beholdning af egne kapitalandele udgør af virksomhedskapitalen, der er henholdsvis erhvervet og afhændet i regnskabsåret, og størrelsen af den samlede henholdsvis købesum og salgs-sum (bruttobeløb for regnskabsåret), og
- Årsager til erhvervelser af egne kapitalandele i regnskabsåret.

Der er ikke krav om sammenligningstal.

Årsager til erhvervelser skal specificeres efter formål med det samlede beløb for hvert formål. Årsagerne kan fx være opkøb for at bruge kapitalandelene i et aktieoptionsprogram for selskabets ledelse eller som følge af ejerskifte, hvor selskabet medvirker til at finansiere ejerskiftet. Salg af egne kapitalandele skal ikke begrundes tilsvarende.

Tilsvarende oplysninger skal gives om egne kapitalandele erhvervet til sikkerhed. Oplysningerne skal gives særskilt fra oplysningerne om de egne kapitalandele, der erhverves til eje.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal give de ovennævnte oplysninger om kapitalandele i virksomheden, der besiddes af dattervirksomhederne til eje eller sikkerhed, eller som er erhvervet eller afhændet af dattervirksomhederne i regnskabsåret. Oplysningerne skal gives i noterne. Der er derfor ikke sammenhæng mellem oplysningskravene.

Omkostninger ved ændring af aktiekapitalen i løbet af regnskabsåret skal oplyses i årsrapporten.

6.2.2 Internationale regnskabsstandarder

IAS 32 regulerer den regnskabsmæssige behandling af egenkapitaltransaktioner og omkostninger i forbindelse hermed. IAS 32 definerer finansielle forpligtelser som instrumenter, hvor udsteder har en kontraktlig forpligtelse til at overføre likvider eller andre finansielle aktiver til en anden part. Egenkapitalinstrumenter er derimod instrumenter, hvor udsteder har en ubetinget ret til at vælge ikke at betale likvider.

Det fastslås, at virksomhedens forpligtelse til at udstede eller overdrage sine egenkapitalinstrumenter – eksempelvis en aktieoption eller en warrant – er egenkapital og således ikke en finansiell forpligtelse. Et provenu modtaget ved udstedelse af et sådant instrument indregnes således direkte i egenkapitalen. Omfatter aftalen andet end et fast antal aktier til en fast pris, behandles den dog som et afledt finansielt instrument, hvorved det bliver en finansiell forpligtelse.

En virksomheds pligt til at erhverve egne aktier behandles, som om købet allerede var gennemført, hvorved tilbagekøbsbeløbet fragår i egenkapitalen, jf. afsnit 6.2.2.1 *Indregning og måling*, og der indregnes en tilsvarende finansiell forpligtelse. Der gælder særlige regler, hvis der er tale om en vedtægtsbestemt tilbagekøbspligt eksempelvis i en kooperativ virksomhed. Se afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*.

Virksomhedens omkostninger ved tilbagekøb af egne egenkapitalinstrumenter er et fradrag i virksomhedens egenkapital og ikke en omkostning.

6.2.2.1 Indregning og måling

Vederlag for køb og salg af egne aktier indgår i egenkapitalen. Heraf følger, at gevinster og tab fra salg eller annullering af egne aktier indregnes direkte i egenkapitalen.

Omkostninger ved en kapitalændring (herunder kapitalforhøjelse vedrørende overtagelse af en virksomhed) anses udelukkende som de til transaktionen direkte knyttede omkostninger, som virksomheden ellers kunne have undgået at afholde.

Transaktionsomkostninger og hvilke typer, der kan henføres hertil, er beskrevet nærmere ovenfor under ÅRL.

PwC's opfattelse

Et selskab kan som et valg af anvendt regnskabspraksis vælge at indregne kapitalforhøjelsesomkostninger vedrørende en igangværende børsintroduktion som en periodeafgrænsningspost. Dette gælder dog kun for de omkostninger, der kvalificerer til at blive indregnet i egenkapitalen.

Omfatter transaktionen et sammensat instrument bestående af både en forpligtelse og et egenkapitalelement – fx en konvertibel obligation – skal omkostningerne fordeles til instrumentets enkelte dele svarende til allokeringen af provenuet på de enkelte dele.

6.2.2.2 Oplysninger og præsentation

Den beløbsmæssige størrelse af besiddelser af egne aktier skal oplyses separat enten i balancen eller i noterne.

Der skal oplyses om reduktion af egenkapitalen ved køb af egne aktier. Oplysningen kan gives i egenkapitalopgørelsen eller i noterne. Se IFRS-modelregnskabets note 9.

Hvis en virksomhed eller en af dens dattervirksomheder sælger eller tilbagekøber egne aktier fra nærtstående parter, eksempelvis en kontrollerende aktionær, skal der oplyses herom i henhold til reglerne om oplysninger om transaktioner med nærtstående parter jf. IAS 24.

Der skal oplyses separat om transaktionsomkostninger, der fradrages direkte i egenkapitalen. Tilknyttede indkomstskatter, som er indregnet direkte i egenkapitalen, skal samtidig indgå i den samlede aktuelle og udskudte indkomstskat, der indregnes i egenkapitalen.

6.2.2.3 Nye og ændrede IFRS-standarder

Det forekommer, at der er skattemæssigt fradrag for betalinger knyttet til poster, der er klassificeret som egenkapital, fx visse hybride kapitalinstrumenter. Med årlige forbedringer 2015-2017 præciseres, at skatteeffekten heraf ligeledes skal indregnes i egenkapitalen, hvis posterne, som skatterne hidrører fra, er indregnet her. Skatteeffekten skal indregnes på det tidspunkt, hvor forpligtelsen til betaling indregnes.

7. Pengestrømsopgørelse

Pengestrømsopgørelsen er behandlet i ÅRL §§ 78, 86, 87, 102 og 118 samt IAS 7.

I det nedenstående gennemgås kravene til udarbejdelse og præsentation af pengestrømsopgørelser. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Oplysninger om virksomhedens pengestrømme for en regnskabsperiode er ofte væsentlige ved vurdering af virksomhedens evne til at frembringe likviditet, betale forpligtelser og udbetale udbytte til aktionærer – ligesom oplysningerne er af væsentlig betydning ved vurdering af virksomhedens behov for ekstern finansiering.

Pengestrømsopgørelsens formål er at give informationer om virksomhedens pengestrømme for regnskabsåret og etablere en forbindelse mellem resultatopgørelsen og balancen.

Resultatopgørelsen viser årets resultat som mål for virksomhedens indtjeningsevne, mens balancen viser et øjebliksbillede af virksomhedens aktiver og forpligtelser. Pengestrømsopgørelsen viser, hvor pengene kommer fra, og hvordan de anvendes, opdelt på aktiviteterne drift, investering og finansiering.

7.1 Grundlæggende krav

IAS 7 angiver, at formålet med pengestrømsopgørelsen er at give regnskabsbruger et grundlag for vurdering af virksomhedens evne til at frembringe likvider samt virksomhedens anvendelse heraf.

Udarbejder en virksomhed både årsregnskab og koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder, skal den medtage en pengestrømsopgørelse i begge regnskaber. Det er ikke muligt at nøjes med en pengestrømsopgørelse for koncernen. Det er ligeledes heller ikke muligt at undlade den for underkoncerner eller i datterselskaber, som aflægger årsrapport efter IFRS.

Undtagelse for pengestrømsopgørelsen – gælder kun under ÅRL

Efter ÅRL skal virksomheder i regnskabsklasse C og D udarbejde en pengestrømsopgørelse, medmindre:

- Der er tale om en dattervirksomhed, hvor der på et højere koncernniveau udarbejdes en pengestrømsopgørelse, som dattervirksomheden indgår i. Der skal være tale om et offentligt tilgængeligt koncernregnskab, der er tilgængeligt senest på det tidspunkt, hvor årsrapporten for dattervirksomheden offentliggøres. Hvis koncernregnskabet ikke er offentliggjort på dette tidspunkt, kan undtagelsen ikke anvendes.
- Virksomheden udarbejder selv et koncernregnskab. I denne situation kan virksomheden nøjes med at udarbejde en pengestrømsopgørelse for koncernen og undlade pengestrømsopgørelsen for modervirksomheden.

Undlader en virksomhed på baggrund af ovenstående at udarbejde en pengestrømsopgørelse, skal der særskilt oplyses herom i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis.

Aflægger virksomheden koncernregnskab, er der altid pligt til at udarbejde en pengestrømsopgørelse for koncernen. Dette gælder også for virksomheder, der frivilligt aflægger koncernregnskab. Det er ikke muligt for en koncern at anvende undtagelsesbestemmelsen med henvisning til en pengestrømsopgørelse for et højere liggende koncernselskab. Undtagelsen i ÅRL § 86, stk. 4, giver *en virksomhed* mulighed for at undlade at udarbejde en pengestrømsopgørelse. En koncern anses ikke som *en virksomhed*, men derimod som *en række virksomheder*. Det betyder i praksis, at frivilligt valg af koncernregnskab får den konsekvens, at der skal udarbejdes en pengestrømsopgørelse.

Likvider

I modsætning til ÅRL, indeholder IAS 7 specifikke bestemmelser om, hvad der skal henregnes til likvider. En række betingelser skal være opfyldt for, en post kan klassificeres som en del af virksomhedens likvider. Posten skal:

- uden hindring kunne omsættes til likvide beholdninger
- kun være udsat for ubetydelig risiko for væsentlige værdiændringer og
- reelt have en funktion som likviditet ved at indgå i virksomhedens løbende likviditetsstyring.

Likvider omfatter således likvide beholdninger, anfordringsindskud samt kortfristede højlikvide værdipapirer, som eksempelvis kortfristede børsnoterede obligationer, der umiddelbart kan konverteres til likvider. De angivne værdipapirer kan dog kun medregnes til likvider, hvis de indgår i virksomhedens likviditetsstyring og er udsat for en ubetydelig risiko for væsentlige værdiændringer.

Værdipapirer kan kun omfatte obligationer eller værdipapirer med obligationer som det underliggende aktiv, da aktier som hovedregel er udsat for en betydelig risiko for væsentlige værdiændringer. Værdipapirer kan samtidig normalt kun anses for at være udsat for en ubetydelig risiko for væsentlige værdiændringer, når restløbetiden er meget kort, eksempelvis tre måneder eller mindre. Det afgørende er her restløbetiden på tidspunktet for købet af værdipapirerne og ikke restløbetiden på balancedagen.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at tidsindskud kan anses som likvider i pengestrømsopgørelsen, hvis virksomheden har en kontraktlig ret til at hæve beløbet mod betaling af en dekort, der alene afspejler renteforskellen som følge af den kortere løbetid. Det er dog et krav, at virksomheden anser tidsindskuddet som en del af virksomhedens likviditetsberedskab frem for en investering af overskudslikviditet.

Kortfristede kassekreditter, som indgår i virksomhedens løbende likviditetsstyring, kan i nogle situationer medtages som "negative" likvider. Det kan derfor forekomme, at en virksomheds nettolikvider er negative. Trækningsrettigheder kan dog ikke indgå som likvider. Det er vigtigt at bemærke, at kassekreditter løbende skal have både positive og negative saldi for at blive anset som likvider efter IAS 7, ligesom en kassekredit skal være underlagt betingelser, som gør, at banken kan kræve kassekreditten indfriet straks. Særligt den sidste bestemmelse har givet anledning til overvejelser, og IFRIC har senest udtalt, at det efter deres opfattelse er afgørende, at en kassekredit af banken kan kræves indfriet straks. Hvis ikke dette er tilfældet, kan kassekreditten ikke anses for likvider. Samtidig har det været diskuteret, hvordan straks eller "On demand" skal fortolkes. Her er man nået frem til, at "On demand" skal fortolkes meget restriktivt, og det er således ikke acceptabelt, hvis banken fx kan kræve kassekreditten indfriet med 14 dages varsel. Det er forventet, at kassekreditten kan kræves indfriet indenfor et par dage, da "On demand" ellers ikke anses for opfyldt. Hvis der derfor er tale om en kassekredit, som altid har en negativ saldo, anses det ikke for at være likvider, som banken kan kræve indfriet med 14 dages varsel. Disse kan ikke præsenteres som likvider i pengestrømsopgørelsen og må i stedet præsenteres som en del af pengestrømme fra finansiering.

Definitionen af likvider i pengestrømsopgørelsen må ikke sammenblandes med definitionen af likvide beholdninger i balancen. Eksempelvis vil likvider med en binding på op til ét år – fx likvider stillet til sikkerhed eller aftaleindskud, der ikke kan hæves – ofte indgå i likvider i balancen, men ikke i pengestrømsopgørelsen.

Eksempel: Cash pool

En koncern opererer med en intern koncernbank i forbindelse med en cash poolordning.

Vil de enkelte selskaber i deres årsregnskaber kunne klassificere indeståendet i en koncernbank som likvider i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Kriterierne for klassifikation af likvider skal fortolkes restriktivt. Det betyder, at det vil være en absolut undtagelse, at alle kriterierne er opfyldt ved en cash pool-ordning, hvorfor mellemværender med koncernbanken ikke kan anses for at være likvider. Ved opstillingen af balancen medfører det, at mellemværendet skal opføres under posten "Tilgodehavender/gæld hos tilknyttede virksomheder".

Imidlertid vil det være hensigtsmæssigt at forsyne den pågældende post med en note om, at tilgodehavendet/gælden knytter sig til en cash poolordning, herunder beskrivelse af de særlige vilkår, som gælder for tilgodehavendet.

Eksempel: Bundne likvider ("restricted cash")

Et ejendomsselskab har et indestående i en bank på DKK 10 mio., der er klart adskilt fra virksomhedens øvrige likvider. Samtidig er det pågældende beløb reserveret specifikt til formålet, som er betalinger på et projekt vedrørende udvikling på en ejendom. De DKK 10 mio. vedrører restbetalingen, som forfalder i det kommende år, hvor projektet færdiggøres.

Hvordan skal dette klassificeres i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Ledelsen skal vurdere, hvorvidt der er tale om likvider, eller om midlerne er så "låst", at de ikke opfylder definitionen på likvider, jf. IAS 7. Ifølge standarden skal midlerne være til fri disposition og må ikke være udsat for væsentlige ændringer i værdien.

Hvis kravet, som skal opfyldes for at hæve pengene, alene er relevant dokumentation for afholdelse af omkostningerne, og godkendelsesprocessen blot er en mindre formalitet, vil det formentlig være korrekt at klassificere de DKK 10 mio. som likvider i pengestrømsopgørelsen med en tilhørende klar beskrivelse af restriktionen.

Såfremt godkendelsesbetingelserne er mere restriktive, eller der er yderligere krav forbundet med udbetaling af midlerne, vil dette formentlig betyde, at beløbet ikke kan klassificeres som likvider. I stedet vil beløbet skulle klassificeres under investeringsaktivitet.

Eksempel: Aftaleindskud

En virksomhed har et aftaleindskud i en bank. Aftaleindskuddet er bundet i to år.

Aftaleindskuddet kan i henhold til den indgåede aftale ikke hæves.

Hvordan klassificeres aftaleindskuddet i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Aftaleindskuddet opfylder ikke definitionen på likvider, da pengene ikke kan hæves før bindingsperiodens udløb. Derfor kan aftaleindskuddet ikke medtages som en del af likvidbeholdningen i pengestrømsopgørelsen.

Skulle banken i praksis acceptere, at der foretages træk på aftaleindskuddet mod betaling af dekort, ændrer det ikke ved konklusionen, fordi virksomheden ikke har en kontraktlig ret til at disponere over pengene.

Eksempel: Indskud på "Money Market Funds"

En virksomhed har investeret i såkaldte "Money Market Funds", dvs. en form for investeringsforeningsbeviser, hvor der investeres i helt korte obligationer, og hvor indehaveren til enhver tid kan kræve sig indløst. I den pågældende fond er den gennemsnitlige varighed for obligationerne to måneder, og fonden har fået en AAA rating af to ratingbureauer.

Kan virksomheden klassificere denne investering som likvider?

Løsning

Investeringen opfylder definitionen på likvider, da investeringen umiddelbart kan konverteres til likvider i form af indløsning, ligesom risikoen for væsentlige værdiudsving må anses for helt ubetydelig. Kreditrisikoen er meget lav, ligesom den gennemsnitlige varighed på to måneder sikrer, at renterisikoen er helt ubetydelig.

7.2 Pengestrømme

Pengestrømme skal som hovedregel præsenteres brutto. IAS 7 anfører dog, at følgende pengestrømme undtagelsesvist kan præsenteres som nettobeløb:

Ind- og udbetalinger vedrørende kunder, når pengestrømmene hører under kunders aktiviteter	Ind- og udbetalinger vedrørende poster, der er let omsættelige, omfatter store beløb og har en kort løbetid
Eksempler herpå er: • Pengeinstitutters modtagelse af tilbagebetaling af anfordringsindskud. • En administrators opkrævning og overførsel af lejeindtægter til ejerne.	Eksempler herpå er: • Træk og tilbagebetaling på kreditkort. • Anskaffelse og afhændelse af værdipapirer.

Undtagelserne medfører bl.a., at moms og afgifter kan holdes ude af pengestrømmene, i det omfang disse refunderes, da pengestrømme vedrørende moms og afgifter hører under skattemyndighedernes aktiviteter mere end under virksomhedens aktiviteter. Det gælder både ved den direkte og den indirekte opgørelsesmetode. Hvis virksomheden vælger at præsentere pengestrømmene brutto (inklusive moms), skal det gøres konsistent for både drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet.

Pengestrømsopgørelsen må alene afspejle effekten af transaktioner med likviditetseffekt. Flere investerings- og finansieringsaktiviteter er transaktioner uden likviditetstræk, som dog påvirker en virksomheds aktiver og kapitalstruktur.

Det præciseres således, at fx følgende transaktioner er transaktioner uden likviditetseffekt:

- Køb af aktiver med påtagelse af direkte forbundne forpligtelser (kreditkøb)
- Indgåelse af en finansiel leasingkontrakt
- Overtagelse af en virksomhed ved udstedelse af egne aktier
- Konvertering af gæld til egenkapital.

IAS 7 anfører, at oplysninger om sådanne transaktioner i stedet skal gives i noterne.

Eksempelvis vil et aktiv købt med et års kredit hos sælger ikke have likviditetseffekt hos køber det første regnskabsår trods en stigning i aktiverne i balancen. Ligeledes vil finansielt leasede aktiver ikke påvirke pengestrømmene med den fulde kostpris i anskaffelsesåret, men kun med årets betalte afdrag og renter. En earn-out i forbindelse med en virksomhedsovertagelse vil ofte afhænge af fremtidige forhold og skal derfor ofte først betales på et senere tidspunkt. Derfor vil værdien af earn-out heller ikke have likviditetseffekt i købsåret, da earn-out'en først betales i de efterfølgende år.

Omvendt vil forudbetalinger på aktiver, der først leveres det efterfølgende år, indgå i årets pengestrømme, mens selve aktivet vil indgå i balancen i det efterfølgende år.

En noteoplysning om transaktioner uden likviditetseffekt kan fx se ud som følgende:

Eksempel på noteoplysning af transaktioner uden likviditetseffekt

TDKK	20x7	20x6
Tilgang af materielle anlægsaktiver, jf. anlægsnoten	56.350	73.720
Heraf finansielt leasede aktiver	-20.500	-23.500
Heraf leverandørgæld, der først betales i efterfølgende regnskabsår	-1.800	368
Kontante betalinger vedr. køb af materielle anlægsaktiver	34.050	50.220
 Tilgang af finansielle gældsforpligtelser	 60.855	 85.235
Heraf finansielt leasede aktiver	-20.500	-23.500
Stigning i finansielle gældsforpligtelser	40.355	61.735

Af andre ikke-kontante transaktioner i 20x7 er der en earn-out på DKK 50 mio. indregnet i købesummen for Drift A/S, som først falder til betaling i 20x9, jf. note xx. Herudover har der i året været urealiserede kursgevinster for TDKK 76.

Pengestrømme i fremmed valuta skal omregnes til kursen på transaktionstidspunktet. Besidder virksomheden likvide beholdninger i fremmed valuta, valutareguleres denne beholdning direkte i tilknytning til likviderne.

Det er betalingstidspunktet, der er afgørende for, hvornår indregning foretages. Pengestrømsopgørelsen skal vise periodens pengestrømme, fordelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktiviteterne. ÅRL indeholder ingen bestemmelser om, hvilke poster der skal medtages under de respektive aktiviteter, hvorfor der henvises til IAS 7 vedr. præsentation af de respektive pengestrømme i de forskellige aktiviteter.

Eksempel: Byttehandel

En virksomhed har byttet et anlægsaktiv til et andet. Da aktiverne ikke havde samme værdi, betalte virksomheden et forskelsbeløb på TDKK 75 til modparten i byttetransaktionen. Det byttede anlægsaktiv havde en bogført værdi på TDKK 300 og en dagsværdi på TDKK 400.

Hvad skal indregnes i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Byttehandler er ikke-pengestrømsskabende transaktioner. Det betyder, at der i pengestrømsopgørelsen skal præsenteres en investering i anlægsaktiver på TDKK 75. Den gevinst, som opstår i resultatopgørelsen i forbindelse med byttehandlen, skal således tilbageføres ved udarbejdelse af pengestrømsopgørelsen. Hvis transaktionen er væsentlig, skal transaktionen oplyses som en væsentlig ikke-pengestrømsskabende transaktion.

Eksempel: Indfrielse af lån i forbindelse med en virksomhedsovertagelse

En virksomhed køber en dattervirksomhed, som er delvist fremmedfinansieret.

Da fremmedfinansieringen forfalder ved "change of control", indfrier virksomheden låne-
ne umiddelbart efter overtagelsen.

Skal betalingen til banken ved indfrielse af lånene i pengestrømsopgørelsen klassificeres som tilbagebetaling af gæld under finansieringsaktiviteten eller som en del af købesummen ved køb af dattervirksomheden under investeringsaktiviteten?

Løsning

Substansen i transaktionen synes at være, at virksomheden har købt en gældfri dattervirksomhed, da fremmedfinansieringen forfalder, samtidig med at handlen gennemføres. Derfor taler det for, at indfrielse af lånene skal klassificeres som en del af købesummen for dattervirksomheden under investeringsaktiviteten. IAS 7 indeholder dog ikke specifikke krav til klassifikation af transaktionen under investeringsaktivitet, hvorfor der muligvis kan argumenteres for at indregne transaktionen som finansieringsaktivitet.

Hvis lånene ikke forfalder ved overtagelsen, men den overtagende virksomhed blot ønsker at omstrukturere koncernens fremmedfinansiering, skal indfrielsen klassificeres som tilbagebetaling af gæld under finansieringsaktiviteten.

Eksempel: Pengestrømme fra ophørende aktiviteter

En virksomhed har ophørende aktiviteter omfattet af IFRS 5.

Kan virksomheden præsentere de samlede pengestrømme fra denne ophørende aktivitet som én linje i pengestrømsopgørelsen (netto)?

Løsning

Nej. Virksomheden må ikke præsentere dette samlet i pengestrømsopgørelsen. Virksomheden skal derfor dele pengestrømme fra den ophørende aktivitet op i henholdsvis drifts-, finansierings- og investeringsaktiviteter og enten vise dem i pengestrømsopgørelsen særskilt inden for de respektive kategorier eller sammen med de øvrige pengestrømme. Pengestrømmene fra ophørende aktivitet skal, hvis de ikke vises særskilt i pengestrømsopgørelsen, præsenteres i noten om ophørende aktiviteter.

Eksempel: Rentetilskrivning på en kassekredit

En virksomhed har en kassekredit, som indgår i virksomhedens definition af likvider. Der tilskrives løbende renter på kassekrediten.

Anses renterne for at være betalt på tidspunktet for tilskrivningen?

Løsning

Betalingen af renter på kassekrediten anses for at være sket på tidspunktet for rentetilskrivningen, og rentetilskrivningen skal derfor indgå som en renteudbetaling i pengestrømsopgørelsen. Det har ingen betydning, om kassekrediten indgår i virksomhedens definition af likvider. Eventuelle periodiserede renter anses hverken for at være tilskrevet eller betalt. En rentetilskrivning, som først betales i det efterfølgende regnskabsår, vil således ikke give udslag i posteringer i pengestrømsopgørelsen, da renterne netop ikke er betalt på balance-dagen. Stigningen i bankgælden – som følge af rentetilskrivningen – skal heller ikke præsenteres som en låneoptagelse.

Eksempel: Salg og tilbageleasing

Hvordan skal pengestrømme, der opstår i forbindelse med en salg og leaseback transaktion klassificeres i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Er der tale om en operationel leasingaftale, skal salget registreres som pengestrømme fra investeringsaktivitet (salg af et aktiv), hvor de fremtidige leasingbetalinger vedrører driftsaktiviteten (leasingydelse) – gælder kun under ÅRL.

Er der derimod tale om en finansiell leasingaftale (aktivet anses ikke for at være solgt), vil leasinggiver yde finansiering til leasingtager (sælger). Derfor skal pengestrømmene fra transaktionen klassificeres som finansieringsaktivitet. Dvs. både pengestrømmene fra salget samt pengestrømmene i forbindelse med betaling af afdrag og renter på leasinggælden.

7.2.1 Driftsaktivitet

IAS 7 indeholder i modsætning til ÅRL en overordnet beskrivelse af, hvilke pengestrømme der hidrører fra drifts-, investerings- samt finansieringsaktivitet.

Pengestrømme fra driftsaktivitet omfatter betalinger, som er afledt af virksomhedens hovedaktivitet og af andre aktiviteter, der ikke henføres til investerings- eller finansieringsaktivitet.

Eksempler på pengestrømme fra driftsaktiviteten

- Indbetalinger fra salg af varer og tjenesteydelser
- Indbetalinger af royalties, honorarer, provisioner og andre indtægter
- Udbetalinger til leverandører af varer og tjenesteydelser
- Udbetalinger vedrørende personale
- Udbetalinger og indbetalinger vedrørende skat, som ikke er henført til investerings- og finansieringsaktivitet
- Udbetalinger og indbetalinger vedrørende renter, som ikke er henført til investerings- og finansieringsaktivitet.

Pengestrømmene fra driftsaktiviteten vil for hovedpartens vedkommende være afledt af nettoomsætning og driftsomkostninger i resultatopgørelsen samt forskydninger i arbejdskapitalen i balancen.

Virksomheder, der som led i deres almindelige aktivitet først udlejer aktiver, som derefter sælges, skal klassificere pengestrømmene fra henholdsvis køb og salg af disse aktiver som driftsaktivitet – og ikke investeringsaktivitet. Det svarer til præsentationen i resultatopgørelsen, hvor der er tale om varesalg henholdsvis vareforbrug.

En del af en virksomheds aktivitet kan bestå af køb og salg af værdipapirer. Er dette tilfældet, kan beholdningen af værdipapirer og lån, med handel for øje, sidestilles med varebeholdninger. Standarden angiver, at pengestrømme fra salg af sådanne værdipapirer skal klassificeres som driftsaktivitet. Dette vil eksempelvis være relevant for et pengeinstitut.

Pengestrømmene fra driftsaktiviteten kan præsenteres enten ved den indirekte eller den direkte metode. IAS 7 anbefaler den direkte metode. Den direkte metode viser indbetalinger fra kunder og udbetalinger til leverandører, personale mv. Ind- og udbetalinger kan efter den direkte metode enten opgøres direkte, hvis virksomhedens registreringer muliggør dette, eller efter den indirekte metode ved regulering af nettoomsætning og driftsomkostninger for periodens forskydning i henholdsvis tilgodehavender, varebeholdninger og leverandørgæld mv.

Den indirekte præsentation tager udgangspunkt i et af følgende mellemtotaler (IAS 7 resultat før skat):

- En af resultatopgørelsens mellemresultater
- Årets resultat.

Der korrigeres for resultatførte beløb, som ikke har medført pengestrømme, eksempelvis afskrivninger samt for periodens forskydning i driftskapital.

7.2.2 *Investeringsaktivitet*

Pengestrømme fra investeringsaktivitet skal omfatte betalinger, afledt af køb og salg af anlægsaktiver og finansielle investeringer, der ikke indgår som likvider. Som beskrevet ovenfor, kan visse højlikvide værdipapirer medtages under likvider. Pengestrømme vedrørende køb og salg af sådanne værdipapirer skal – i sagens natur – ikke medtages som pengestrømme, hvis værdipapirerne indgår i likviderne.

Eksempler på pengestrømme fra investeringsaktiviteten

- Udbetalinger til anskaffelse af materielle og immaterielle anlægsaktiver
- Indbetalinger fra salg af materielle og immaterielle anlægsaktiver
- Udbetalinger til køb eller indbetalinger fra salg af kapitalandele og lignende i andre virksomheder samt interesser i joint ventures
- Udbetalinger til køb eller indbetalinger fra salg af andre værdipapirer, der ikke er henført under likvider.

Indbetalingerne vil ofte være knyttet til en transaktion, som medfører en gevinst eller et tab, der er indregnet i årets resultat. Denne gevinst eller tab skal tilbageføres som en regulering under driftsaktivitet vedrørende resultatposter uden likviditetseffekt.

Pengestrømmene fra investeringsaktivitet skal vises som særskilte poster, i det omfang de har væsentlig indvirkning på de samlede pengestrømme fra investeringsaktivitet.

Pengestrømme fra det samlede køb – henholdsvis det samlede salg – af virksomheder skal vises som særskilte poster under pengestrømme fra investeringsaktivitet. Endvidere skal der for køb og salg af virksomheder i noterne oplyses:

- Samlet anskaffelses- henholdsvis afhændelsessum
- Anskaffelses- henholdsvis afhændelsessum betalt i form af likvider
- Likvider i de købte henholdsvis solgte virksomheder
- Andre aktiver og forpligtelser i de købte henholdsvis solgte virksomheder specificeret i hovedgrupper.

Likvider i de købte eller solgte virksomheder indgår ikke i købs- og salgssummerne for virksomhederne, eftersom de blot forøger eller formindsker likviditeten, der er betalt for virksomheden. Købs- og salgssummerne præsenteres derfor netto, fratrukket likviditeten.

I pengestrømsopgørelsen kan forskydninger i arbejdskapitalen ikke beregnes som forskellen mellem primo og ultimo fx på tilgodehavender, når der i regnskabsåret er købt eller solgt dattervirksomheder eller aktiviteter. Det skyldes, at en del af forskydningen skyldes køb og salg af dattervirksomheder eller aktiviteter. I sådanne beregninger skal primobalancen korrigeres for effekten af køb og salg af dattervirksomheder eller aktiviteter. Størrelsen af disse arbejdskapitalposter vil typisk fremgå af enten den særskilte note eller noten om virksomhedssammenslutninger efter IFRS 3. Alternativt fremgår det af den overtagelsesbalance, der er udarbejdet i forbindelse med virksomhedsovertagelsen.

Pengestrømme vedrørende investeringer i langfristede aktiver vil som oftest være forskellige fra de beløb, som fremgår af anskaffelsessummen i anlægsnoten. Det skyldes, at alene de faktiske pengestrømme skal indgå i pengestrømsopgørelsen. I anlægsnoten indgår aktivet til anskaffelsespris. Forskelle opstår, hvis anlægsaktivet endnu ikke er (fuldt) betalt, er erhvervet via en finansiel leasingkontrakt, eller hvis anskaffelsessummen indeholder aktiverede finansieringsomkostninger.

De løbende ydelser ved finansiel leasing skal i pengestrømsopgørelsen præsenteres som afdrag på gæld (finansieringsaktivitet) og rentedelen som renter (sædvanligvis driftsaktivitet). Aktiverede finansieringsomkostninger skal præsenteres som rentebetalinger. Det samme gør sig gældende for leasingbetalinger, der vedrører den nye leasingstandard IFRS 16. Her vil pengestrømmene indgå i pengestrømsopgørelsen på samme måde som for finansielle leasingaftaler. Det betyder, at afdrag på leasinggælden præsenteres som finansieringsaktivitet, mens renterne på gælden præsenteres enten som drifts- eller finansieringsaktivitet, afhængig af ledelsen valg af præsentation af rentekomkostninger.

7.2.3 Finansieringsaktivitet

Pengestrømme fra finansieringsaktivitet skal omfatte betalinger afledt af ændringer i størrelsen og sammensætningen af virksomhedens egenkapital og lån. Pengestrømmene fra finansieringsaktivitet skal vises i særskilte poster, i det omfang de har væsentlig indvirkning på de samlede pengestrømme fra finansieringsaktivitet.

Eksempler på pengestrømme fra finansieringsaktiviteten

- Indbetalinger ved udstedelse og salg af egne aktier
- Udbetalinger til aktionærer i form af udbytte, køb af egne aktier eller kapitalnedsættelse
- Indbetalinger ved optagelse af lån eller udstedelse af obligationer
- Udbetalinger ved tilbagebetaling af lån
- Leasingtagers tilbagebetaling af en finansiel leasingforpligtelse
- Køb og salg af minoritetsinteresser.

7.3 Oplysninger og præsentation

7.3.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Likvider ved periodens begyndelse og slutning samt forskydningerne i løbet af regnskabsåret skal vises særskilt. Dette kan gøres ved nederst i pengestrømsopgørelsen at angive den samlede ændring i likvider efterfulgt af likvider primo perioden. Likvider ultimo perioden kan herefter præsenteres som en sum af disse beløb.

ÅRL indeholder ikke bestemmelser om, hvorledes pengestrømmene fra driftsaktiviteterne skal opstilles. Derfor kan både den direkte og indirekte metode anvendes inden for lovens rammer.

Indregningsmetoder og målegrundlag for pengestrømsopgørelsen skal oplyses i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis. Ifølge lovbemærkningerne til ÅRL kan dette krav opfyldes ved at beskrive, hvad posterne under henholdsvis drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet omfatter. Er der forskel på afgrænsningen mellem likvider i pengestrømsopgørelsen og i balancen, skal afgrænsningen i pengestrømsopgørelsen specificeres.

Der skal gives sammenligningstal for alle posterne i pengestrømsopgørelsen.

Et eksempel på en pengestrømsopgørelse fremgår i ÅRL-modelregnskabet.

7.3.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

IFRS-modelregnskabet indeholder på side 24 et eksempel på en pengestrømsopgørelse.

Ligesom ÅRL, kræver IAS 7, at pengestrømsopgørelsen viser periodens forskydning i likvider samt likvider ved regnskabsårets begyndelse og afslutning.

Der gælder en række krav til præsentationen af pengestrømsopgørelsen:

- Pengestrømsopgørelsen skal indeholde sammenligningstal for det foregående regnskabsår.
- Pengestrømme vedrørende renter og udbytter skal fremgå som særskilte poster og klassificeres på en ensartet måde fra regnskabsår til regnskabsår som enten drifts-, investerings- eller finansieringsaktivitet.
- Pengestrømme vedrørende indkomstskatter skal fremgå som en særskilt post i pengestrømsopgørelsen. Betalinger vedrørende indkomstskat klassificeres som hovedregel som driftsaktivitet.
- Hvis virksomheden skal aflægge et inflationskorrigeret årsregnskab efter bestemmelserne i IAS 29, skal pengestrømsopgørelsen angives i den på balancedagen gældende måleenhed.

Såfremt der er pengestrømme i fremmed valuta, er der herudover følgende krav til præsentationen i pengestrømsopgørelsen:

- Pengestrømme i fremmed valuta skal i pengestrømsopgørelsen omregnes til betalingsdagens kurs. Der kan af praktiske årsager anvendes en tilnærmet kurs, hvis resultatet heraf ikke bliver væsentligt forskelligt.
- Pengestrømme for en udenlandsk virksomhed kan omregnes ved anvendelse af de samme kurser, som er anvendt ved omregning af den udenlandske virksomhed i øvrigt, hvis det giver et resultat, der ikke afviger væsentligt fra anvendelse af betalingsdagens kurs.
- Urealiserede kursreguleringer på poster, som indgår i likvider, skal fremgå særskilt af pengestrømsopgørelsen eller i en note hertil. Disse kursreguleringer er ikke pengestrømme, men medtages ved opgørelsen, så der kan foretages en afstemning af likvider primo plus årets samlede pengestrømme, og likvider ultimo.

I forhold til likvider er der endvidere følgende krav til præsentationen i pengestrømsopgørelsen:

- Det skal i en note til pengestrømsopgørelsen oplyses, hvilke poster der indgår under likvider i pengestrømsopgørelsen. Der skal foretages en afstemning heraf til posterne i balancen.
- I de tilfælde, hvor der er begrænsninger på væsentlige pengestrømme mellem koncernvirksomheder, skal der gives oplysninger om begrænsningernes betydning for mulig overførsel af likvider mellem koncernvirksomhederne. Sådanne tilfælde kan eksempelvis være, hvor der er lovmæssige restriktioner på udlodning af udbytte fra dattervirksomheder, eller hvor der er forbud mod udlån fra dattervirksomheder til modervirksomheden.
- Der skal gives oplysninger i tilknytning til pengestrømsopgørelsen for ændringer i gældsforpligtelser, der indgår i finansieringsaktiviteten, så regnskabsbruger kan følge udviklingen i disse poster, som fx kan være afdrag på gæld, valutakursreguleringer og gæld overtaget i forbindelse med en virksomhedsovertagelse. Ændringerne kan præsenteres som en afstemning mellem primo og ultimo. Indgår der afledte finansielle instrumenter, som anvendes til afdækning af risici tilknyttet gældsforpligtelserne, skal disse ligeledes indgå i afstemningen.

Derudover opfordrer IAS 7 til, at der gives yderligere information i form af blandt andet (ej krav):

- Udnyttede trækingsrettigheder (se også IFRS 7 vedrørende likvidetsrisici)
- Pengestrømme fra drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet på operativt segmentniveau.

8. *Ledelsesberetningen*

De lovpligtige oplysningskrav til ledelsesberetningen afhænger af virksomhedens regnskabsklasse. Kravene til ledelsesberetningen er forskellige alt efter, hvilken regnskabsklasse virksomheden er omfattet af. Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal i forbindelse med udarbejdelsen af årsrapporten udarbejde en ledelsesberetning. Virksomheder i regnskabsklasse B skal som udgangspunkt også udarbejde en ledelsesberetning, men der gælder visse undtagelser.

For koncerner skal der udarbejdes en ledelsesberetning for koncernen som helhed, hvor modervirksomhed samt øvrige koncernselskaber beskrives samlet. Ledelsesberetningen indgår i den lovpligtige del af årsrapporten. Der er ikke krav om revision af ledelsesberetningen, men alene krav om et såkaldt konsistentstjek.

Formålet med ledelsesberetningen er at supplere de øvrige oplysninger i årsrapporten med en retvisende redegørelse for virksomhedens, og – hvis der er udarbejdet koncernregnskab – koncernens aktiviteter og økonomiske forhold, årets resultat og virksomhedens og eventuelt koncernens finansielle stilling for hermed at medvirke til at give en bedre forståelse og vurdering af virksomheden.

Ledelsesberetningen må ikke indeholde oplysninger, som er i strid med koncern- eller årsregnskabet. Oplysningerne i ledelsesberetningen må heller ikke give en ensidig positiv og fordrejet fremstilling af virksomheden, men skal afspejle virksomhedens reelle situation. Oplysningerne skal således være neutrale, og vurderes et forhold som relevant for regnskabsbruger, skal såvel positive som negative aspekter beskrives.

8.1 *Årsregnskabsloven*

8.1.1 *Generelt*

Ledelsesberetningen er behandlet i ÅRL §§ 11, 14, 17, 22, 76 a, 77, 77 a-b, 78, 99, 99 a-c, 100-102, 107, 107 a-c, 128 og 135.

Virksomheder i regnskabsklasse B skal supplere årsrapporten med en ledelsesberetning, som skal indeholde:

- En beskrivelse af virksomhedens væsentligste aktiviteter
- En redegørelse for eventuelle væsentlige ændringer i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold
- Oplysninger om egne kapitalandele (tidligere notekrav).

Alle oplysningskrav til ledelsesberetningen kan ifølge lovbemærkningerne alternativt præsenteres i noter – herved kan man slippe for en ledelsesberetning for en virksomhed i regnskabsklasse B. Det betyder imidlertid, at oplysningerne omfattes af revision, såfremt der er tilvalgt revision.

Er der usikkerheder vedrørende fortsat drift ("going concern"), skal disse forhold omtales som noteoplysninger, eftersom årsregnskabet efter ÅRL § 11 skal give et retvisende billede. Ledelsesberetningen er ikke en del af dette retvisende billede. Efter ÅRL § 99 skal der i ledelsesberetningen beskrives usikkerheder i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Det indebærer, at der også i ledelsesberetningen skal fortælles om usikkerheder vedrørende fortsat drift. Omtalen i ledelsesberetningen kan ske ved en henvisning til noter – eller omvendt med en omtale i ledelsesberetningen og henvisning hertil fra noter. Aflægges årsregnskabet efter IFRS, skal omtalen altid ske i noter med henvisning fra ledelsesberetningen. Den omvendte model er ikke tilladt efter IFRS, fordi oplysning om going concern er en krævet noteoplysning.

8.1.2 Overblik over kravene til ledelsesberetningen i de enkelte regnskabsklasser

Ledelsesberetningen skal indeholde følgende oplysninger fordelt på de forskellige regnskabsklasser (se mere nedenfor, hvor mange af punkterne er nærmere beskrevet):

Krav til ledelsesberetning/Regnskabsklasse		ÅRL	Klasse				
			A	B	C- ml. stor	C-	D
1	Beskrive virksomhedens væsentligste aktiviteter	§ 76 a § 99		X	X	X	X
2	Redegørelse for væsentlige ændringer i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold	§ 76 a		X	X	X	X
3	Oplysning om egne kapitalandele	§ 77		X	X	X	X
4	Beskrive eventuel usikkerhed ved indregning og måling, så vidt muligt med angivelse af beløb	§ 99			X	X	X
5	Beskrivelse af usædvanlige forhold, der kan have påvirket indregningen eller målingen – så vidt muligt med angivelse af beløb	§ 99			X	X	X
6	Redegørelse for udviklingen i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold	§ 99			X	X	X

	Krav til ledelsesberetning/Regnskabsklasse	ÅRL	Klasse				
			A	B	C- ml.	C- stor	D
7	Beskrivelse af virksomhedens forventede udvikling, herunder særlige forudsætninger og usikre faktorer, som ledelsen har lagt til grund for beskrivelsen	§ 99			X	X	X
8	Beskrivelse af virksomhedens videnressourcer, hvis de er af særlig betydning for den fremtidige indtjening	§ 99			X	X	X
9	Beskrivelse af de særlige risici ud over almindeligt forekommende risici inden for virksomhedens branche, herunder forretningsmæssige og finansielle risici, som virksomheden kan påvirkes af	§ 99			X	X	X
10	Beskrivelse af virksomhedens påvirkning af det eksterne miljø samt foranstaltninger til forebyggelse, reduktion eller afhjælpning af skader herpå	§ 99			X	X	X
11	Beskrivelse af forsknings- og udviklingsaktiviteter i eller for virksomheden	§ 99			X	X	X
12	Omtale af filialer i udlandet	§ 99			X	X	X
13	Oversigt over fem års hoved- og nøgletal	§ 101			X	X	X
14	Beskrivelse af årets resultat, sammenholdt med den forventede udvikling ifølge:	§ 100 § 107			X	X	X
	- den seneste offentliggjorte årsrapport for regnskabsklasse C- og D-virksomheder - den seneste offentliggjorte udmelding og begrunde eventuelle afvigelser for regnskabsklasse D-virksomheder						
15	Redegørelse for samfundsansvar. Se afsnit 8.2.1 <i>Lovpligtig redegørelse om samfundsansvar</i>	§ 99 a				X	X
16	Redegørelse for andelen af det underrepræsenterede køn. Se afsnit 8.2.2 <i>Det underrepræsenterede køn i ledelsen</i>	§ 99 b				X	X
17	Oplysning om betalinger til offentlige myndigheder (kun virksomheder inden for primær skovbrug og udvinding). Se afsnit 8.1.3 <i>Betalinger til offentlige myndigheder</i>	§ 99 c				X	X
18	Oplysning om de ledelseshverv, som virksomhedens bestyrelses- og direktionsmedlemmer bestrider i andre erhvervsdrivende virksomheder, bortset fra ledelseshverv i virksomhedens egne 100 %-ejede dattervirksomheder. Er den pågældende medlem af ledelsen i et andet moderselskab samt en eller flere af dennes 100 %-ejede datterselskaber, er det muligt at nøjes med at oplyse navnet på moderselskabet og antallet af datterselskaber, hvori den pågældende er ledelsesmedlem	§ 107					X

Krav til ledelsesberetning/Regnskabsklasse	ÅRL	Klasse				
		A	B	C- ml. stor	C- ml. stor	D
19 Oplysninger, som skaber gennemsigtighed omkring selskabets forhold med det formål at fremme den frie omsætning af selskabets aktier. Oplysningerne skal omfatte følgende (se mere nedenfor i afsnit 8.1.4 <i>Særligt om beskrivelse af forhold vedrørende overtagelsesværn mv.</i>):	§ 107 a					X*
• Forhold vedrørende selskabets kapitalstruktur og ejerforhold • Oplysninger om rettigheder og forpligtelser, der knytter sig til hver aktieklasse • Regler for udpegning og udskiftning af medlemmer af selskabets øverste ledelsesorgan og for ændring af selskabets vedtægter • Ledelsens beføjelser, især hvad angår muligheden for at udstede aktier eller for at erhverve egne aktier • Væsentlige aftaler, som får virkning, ændres eller udløber ved ændring af kontrol • Aftaler mellem selskabet og dets ledelse eller medarbejdere, hvorefter disse modtager kompensation, hvis de fratræder eller afskediges						
20 Oplysning om virksomhedsledelse mv. (se mere nedenfor i afsnit 8.1.5 <i>Særligt om oplysning om virksomhedsledelse mv.</i>):	§ 107 b-c					X
• Kodeks for virksomhedsledelse • Risikostyring og intern kontrol vedrørende regnskabsaflæggelse • Sammensætning af ledelsesorganer, udvalg mv.						

*) Omfatter kun udstedelse af aktier.

Det fremgår af ÅRL's forarbejder, at der i beskrivelsen af virksomhedens forventede udvikling ikke stilles krav om budgettal. Oplysningerne skal dog som minimum gives for det kommende regnskabsår og så vidt muligt angive det forventede niveau for væsentlige hovedtal som resultat, omsætning mv. Det er ERST's opfattelse, at forventningerne ikke kan gives som såkaldte "åbne" forventninger. Der skal derfor gives et niveau eller et interval, fx "på samme niveau som sidste år", eller "i niveauet 1-3 mill. kr." eller lign. Det vil således ikke være tilladt at oplyse, at man blot forventer, at det går bedre end sidste år. Der henvises her til en afgørelse i ERST's julebrev til børsnoterede virksomheder fra 2013.

De særlige forudsætninger, der skal oplyses om, er forudsætninger, som regnskabsbrugere normalt ikke inddrager i deres vurderinger – enten fordi de ikke har kendskab til disse eller ikke er klar over betydningen for virksomheden. Det kan for eksempel være forudsætninger om valutakursudviklingen, som lægges til grund for forventningerne til den fremtidige udvikling. Oplysningerne skal være konkrete i forhold til den enkelte virksomheds situation.

Oplysninger om videnressourcer skal begrænses til kun at vedrøre dem, som er væsentlige og har betydning for virksomhedens fremtidige indtjening.

Kravet om at beskrive virksomhedens særlige risici ud over almindeligt forekommende risici i ledelsesberetningen skal gøre det muligt for investorer og kreditorer at vurdere virksomhedens risikoeksponering for derved at kunne foretage en afvejning mellem afkast og risiko.

Kravet indebærer ifølge ÅRL's forarbejder, at virksomhedens risikostyring, -politik og -strategi blandt andet skal beskrives. Her tænkes navnlig på finansielle risici, herunder virksomhedens sårbarhed over for ændringer i valutakurser og renteniveau. Afhængighed af større leverandører og kunder samt væsentlige koncentrationer af kreditrisici er andre forhold, som kan være relevante at beskrive. Det er i lovgivningen ikke præcist defineret, hvornår særlige risici forekommer, men såfremt ændring af ovenstående forhold vil påvirke regnskabsbrugers opfattelse af regnskabet, jf. principperne i ÅRL §§ 11 og 12, vil der være tale om særlige risici.

En væsentlig långivers mulighed for med kort varsel at kunne opsige en låneaftale, som vil kunne påvirke den finansielle stilling væsentligt, vil tilsvarende være at betragte som en særlig risiko.

Kravet om miljøoplysninger i ledelsesberetningen er relevant for virksomheder, hvor miljøpåvirkningen er en væsentlig faktor ved driften af virksomheden. Oplysningerne bidrager til at øge gennemsigtigheden i forhold til, hvorledes miljøforhold håndteres, og hvorledes virksomhedens ledelse forvalter sit miljøansvar. Ledelsen skal derfor tage stilling til sammenhængen mellem virksomhedens miljøforhold, økonomi og drift. Miljøoplysninger kan med fordel indarbejdes i afsnittet om samfundsansvar for at undgå gentagelser.

Ledelsesberetningen er en del af årsrapporten, hvorfor de grundlæggende kvalitetskrav til årsrapporten i princippet også gælder for ledelsesberetningen med de tilpasninger, der følger af beretningens natur.

Det betyder, at også andre faktorer skal omtales i ledelsesberetningen eller i noterne, hvis ledelsen skønner, at oplysningerne er nødvendige for at give et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat til støtte for regnskabsbrugerne i deres økonomiske beslutninger.

Kravet betyder samtidig, at målegrundlag mv. for elementerne i ledelsesberetningen skal beskrives på en forståelig måde og anvendes konsistent fra år til år.

Ledelsesberetningen for modervirksomheden og koncernen kan sammendrages, hvis de oplysninger, der er forskellige for modervirksomheden og koncernen, fremgår hver for sig i den samlede beretning.

Ledelsesberetningen for en koncern skal – som koncernregnskabet – give oplysninger om koncernvirksomhederne, som om de var én virksomhed.

8.1.3 *Betalinger til offentlige myndigheder*

Store virksomheder med aktivitet inden for efterforskning, prospektering, opdagelse, udvikling og udvinding af mineral-, olie- og naturgasforekomster mv. eller skovning af primærskove skal supplere ledelsesberetningen med en beretning om betalinger til myndigheder. Redegørelsen kan imidlertid også udarbejdes særskilt og offentliggøres på selskabets hjemmeside.

Ved myndigheder forstås i denne forbindelse enhver national, regional eller lokal myndighed i Danmark eller i udlandet, herunder en tjenestegren, et organ eller en virksomhed, der er kontrolleret af den pågældende myndighed på samme måde, som en dattervirksomhed er kontrolleret af en modervirksomhed.

Beretningen skal indeholde følgende oplysninger vedrørende betalinger, som er foretaget i regnskabsåret:

- 1) De samlede betalinger foretaget til hver myndighed.
- 2) De samlede beløb pr. type af betaling til hver myndighed vedrørende
 - a. produktionsrettigheder
 - b. skatter og afgifter på virksomhedens indtægt, produktion eller overskud, bortset fra skatter og afgifter på forbrug
 - c. royalties
 - d. udbytte
 - e. underskrifts-, opdagelses- og produktionsbonusser
 - f. licensafgifter, lejeafgifter, adgangsgebyrer og andre vederlag for licenser eller koncessioner og
 - g. betalinger for forbedringer af infrastruktur.

Virksomheden kan undlade at medtage betalinger på under TDKK 750. Det gælder, uanset om betalingen er foretaget som en enkeltstående betaling eller som en række med hinanden forbundne betalinger, når den samlede række af betalinger ikke udgør over TDKK 750 i regnskabsåret.

For virksomheder, som udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at oplysningerne ovenfor gives for koncernen som helhed. En dattervirksomhed kan undlade selv at udarbejde en beretning om betalinger til myndigheder, i det omfang de krævede oplysninger indgår i modervirksomhedens beretning om betalinger til myndigheder, og modervirksomheden befinder sig inden for EU/EØS.

8.1.4 Særligt om beskrivelse af forhold vedrørende overtagelsesværn mv.

Virksomheder, der har aktier – og ikke blot obligationer – optaget til handel på en reguleret marked, skal give en række yderligere oplysninger i ledelsesberetningen:

- Oplysninger vedrørende selskabets kapitalstruktur og ejerforhold, herunder:
 - antallet af aktier med tilknyttede stemmerettigheder og deres pålydende værdi
 - andelen af aktier med tilknyttede stemmerettigheder, der ikke er optaget til notering eller handel på en fondsbørs, en autoriseret markedsplads eller et tilsvarende reguleret marked i et EU-/EØS-land
 - specifikation af eventuelle forskellige aktieklasser ved, at antallet og pålydende værdi for hver aktieklasse angives
 - fulde navn og bopæl – for virksomheders vedkommende hjemstedet – samt den nøjagtige ejer- og stemmeandel for enhver, der besidder aktier i virksomheden, når aktiernes stemmeret udgør mindst 5 % af aktiekapitalens stemmerettigheder, eller hvis deres pålydende værdi udgør mindst 5 % af aktiekapitalen uden justering for virksomhedens beholdning af egne aktier.
- Oplysninger, som er kendt af selskabet, om:
 - rettigheder og forpligtelser, der knytter sig til hver aktieklasse
 - begrænsninger i aktiernes omsættelighed, fx ejerloft eller samtykkeklausuler
 - stemmeretsbegrænsninger, fx et stemmeloft. Oplysningskravet vedrørende disse begrænsninger omfatter både vedtægtsbestemmelser såvel som aktionæraftaler, der er kendt af virksomheden. For så vidt angår aktionæraftaler følger det dog af lovbemærkningerne til bestemmelsen, at der kun skal oplyses om aftalte begrænsninger i retten til at overdrage stemmerettigheder.
- Regler for udpegning og udskiftning af medlemmer af virksomhedens øverste ledelsesorgan samt for ændring af virksomhedens vedtægter.
 - Medmindre der er særlige vedtægtsbestemmelser herom, fremgår disse regler af selskabslovens §§ 120 og 121 for valg af bestyrelsesmedlemmer og medlemmer af tilsynsrådet samt §§ 104-107 for ændring af vedtægterne.
- Bestyrelsens og et eventuelt tilsynsråds beføjelser, især hvad angår muligheden for at udstede aktier eller for at erhverve egne aktier.
 - Både beføjelsen til at udstede aktier og til at erhverve egne aktier skal følge af en bemyndigelse fra generalforsamlingen, som kan gengives i ledelsesberetningen, jf. selskabslovens § 198. Set i lyset af formålet med EU-direktivet om overtagelsestilbud kan oplysningskravet eksempelvis også tænkes at omfatte generalforsamlingsbeslutninger, hvorved ledelsen specifikt tildeles beføjelser til at modarbejde potentielle overtagelsesforsøg.

- Væsentlige aftaler, som virksomheden har indgået, og som får virkning, ændres eller udløber, hvis kontrollen med virksomheden ændres som følge af et gennemført overtagelsestilbud – samt de økonomiske konsekvenser heraf.
 - Sådanne aftaler betegnes ofte under ét som ”change of control-klausuler”. Oplysningerne kan dog undlades, hvis oplysningernes offentliggørelse vil være til alvorlig skade for virksomheden, medmindre virksomheden udtrykkeligt er forpligtet til at videregive sådanne oplysninger i henhold til anden lovgivning. En eventuel udeladelse skal oplyses i ledelsesberetningen, hvilket i sig selv kan give anledning til spekulationer om virksomhedens sårbarhed i tilfælde af en eventuel overtagelse. Aftaler mellem virksomheden og dens ledelse eller medarbejdere, hvorefter disse modtager kompensation, hvis de fratræder eller afskediges uden gyldig grund, eller deres stilling nedlægges som følge af et overtagelsestilbud
 - Det må antages, at kompensationernes beløbsmæssige eller relative størrelse skal angives.

8.1.5 Særligt om oplysning om virksomhedsledelse mv.

Regnskabsklasse D-virksomheder skal medtage en redegørelse for virksomhedsledelse mv. Der er tale om følgende krav:

	Gælder for	Moder/koncern
1 Oplysning om kodeks for virksomhedsledelse	Aktieudstedere og statslige aktieselskaber	Modervirksomheden
2 Oplysninger om risikostyring og intern kontrol vedrørende regnskabsaflæggelse	Alle børsnoterede selskaber (både aktier og obligationer) og statslige aktieselskaber	Modervirksomheden og koncernen
3 Oplysninger om sammensætning af ledelsesorganer, udvalg mv.	Aktieudstedere og statslige aktieselskaber	Modervirksomheden

8.1.5.1 Oplysning om kodeks for virksomhedsledelse

Der skal oplyses om det kodeks for virksomhedsledelse, virksomheden er omfattet af ud fra et ”følg eller forklar”-princip. Virksomheder, der er noteret på Nasdaq OMX Copenhagen, er omfattet af ”Anbefalinger for god selskabsledelse - 2017”, der har virkning for regnskabsår, der starter den 1. januar 2018 eller senere. For disse virksomheder indebærer ÅRL's oplysningskrav om kodeks for virksomhedsledelse ikke yderligere krav.

Er en virksomhed omfattet af flere kodekser som følge af, at virksomhedens aktier er noteret på flere regulerede markeder inden for EU/EØS, skal oplysningerne gives for hvert kodeks, virksomheden er omfattet af.

Nogle regulerede markeder stiller ikke krav om, at virksomheden skal forholde sig til et bestemt kodeks for virksomhedsledelse. I sådanne tilfælde skal virksomheden blot oplyse, at den ikke er omfattet af noget kodeks for virksomhedsledelse. Vælger virksomheden frivilligt at anvende et kodeks for virksomhedsledelse, skal det oplyses, hvor kodekset er offentligt tilgængeligt samt hvilke dele af kodekset, virksomheden fraviger herunder begrundelsen for fravigelsen.

Følger virksomheden det pågældende kodeks, er det tilstrækkeligt, at virksomheden henviser til kodekset med angivelse af, hvor kodekset er offentligt tilgængeligt. Det er ikke nødvendigt, at virksomheden redegør for indholdet af kodekset. Praksis i dag er, at man oplyser om, hvor man ikke følger praksis og samtidig beskriver, hvad det indebærer.

8.1.5.2 Oplysninger om risikostyring og intern kontrol vedrørende regnskabsaflæggelse

Redegørelsen om virksomhedsledelse skal desuden indeholde en beskrivelse af hovedelementerne i virksomhedens interne kontrol- og risikostyringssystemer i forbindelse med virksomhedens regnskabsaflæggelse. Virksomheden skal derfor ikke give oplysninger om dens risikostyringssystemer og interne kontroller, som ikke knytter sig til regnskabsaflæggelsen. Beskrivelsen skal indeholde en omtale af følgende:

- de procedurer eller systemer, som virksomheden har indført i forbindelse med risikostyringen, herunder hvorledes ledelsen løbende identificerer og styrer risici for væsentlige fejl i regnskabsaflæggelsen
- de interne kontrolsystemer, som er indført i virksomheden til sikring af, at væsentlige fejl i regnskabsaflæggelsen bliver imødegået, opdaget og korrigeret.

8.1.5.3 Oplysninger om sammensætningen af ledelsesorganer, udvalg mv.

Redegørelsen for virksomhedsledelse skal desuden indeholde en beskrivelse af sammensætningen af virksomhedens ledelsesorganer og deres udvalg samt disses funktion.

Virksomheden skal således beskrive, hvorledes ledelsen er sammensat og ledelsesmedlemmernes funktion. Virksomheden kan fx foretage en opdeling af ledelsen i henholdsvis direktion, bestyrelse eller tilsynsråd med angivelse af det enkelte ledelsesmedlems ansvarsområder i virksomheden. Har virksomheden fx nedsat et revisionsudvalg, vederlagsudvalg eller andre bestyrelsesudvalg, skal virksomheden beskrive dets medlemmer og deres funktion.

8.1.5.4 Hvor skal oplysningerne om virksomhedsledelse mv. gives?

Redegørelsen om virksomhedsledelse mv. kan gives på én af følgende måder:

- Ledelsesberetningen
- Et bilag til ledelsesberetningen
- En henvisning til virksomhedens hjemmeside, hvor oplysningerne er tilgængelige (se særskilt afsnit nedenfor, hvor kravene hertil er forklaret nærmere).

8.1.5.5 *Krav til offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside*

Vælger ledelsen at offentliggøre den lovpligtige redegørelse på virksomhedens hjemmeside, skal følgende krav opfyldes, jf. bekendtgørelse om offentliggørelse af redegørelse for virksomhedsledelse og redegørelse for samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside mv.:

- Ledelsesberetningen skal indeholde oplysning om, at virksomheden har valgt at offentliggøre redegørelsen eller redegørelserne på virksomhedens hjemmeside. URL-adressen, som skal benyttes for at komme direkte til redegørelsen, skal være angivet i tilknytning hertil.
- Redegørelsen for virksomhedsledelse skal offentliggøres under betegnelsen "Lovpligtig redegørelse for virksomhedsledelse, jf. ÅRL § 107 b".
- Det skal oplyses i redegørelsen, at den udgør en del af ledelsesberetningen i virksomhedens årsrapport.
- Det skal oplyses i redegørelsen, hvilken periode den dækker. Redegørelsen skal dække samme periode som årsrapportens regnskabsperiode.
- En lovpligtig redegørelse skal offentliggøres som en samlet redegørelse.
- En lovpligtig redegørelse skal holdes tydeligt adskilt fra eventuelle frivillige supplerende oplysninger på virksomhedens hjemmeside. Det skal således fremstå klart for læserne af virksomhedens hjemmeside, hvilke oplysninger på hjemmesiden, der udgør den lovpligtige redegørelse.
- En lovpligtig redegørelse skal være tilgængelig for virksomhedens kapitalejere fra det tidspunkt, hvor årsrapporten er tilgængelig for aktionærerne mv. forud for den generalforsamling, hvor årsrapporten skal godkendes. Den lovpligtige redegørelse skal være tilgængelig for offentligheden på virksomhedens hjemmeside fra det tidspunkt, hvor årsrapporten er tilgængelig for offentligheden.
- En offentliggjort lovpligtig redegørelse skal være tilgængelig på virksomhedens hjemmeside i sin helhed i uændret form i mindst fem år på den URL-adresse, som er anført i ledelsesberetningen i den årsrapport, redegørelsen knytter sig til. Der må således ikke ændres i redegørelsen på noget tidspunkt. Denne skal være låst fast, ligesom det er tilfældet med den øvrige del af ledelsesberetningen, der er offentliggjort i virksomhedens årsrapport.
- Hvis URL-adressen ændres i løbet af femårsperioden, skal der være direkte viderestilling fra den oprindelige URL-adresse til den nye URL-adresse.
- Redegørelsen skal være affattet på det sprog, som er valgt vedrørende årsrapporten. Det er som hovedregel dansk, men hvis selskabets generalforsamling har besluttet at ændre selskabets vedtægter, så det gyldige årsrapportsprog er engelsk, skal redegørelsen foreligge på engelsk.

Tilsvarende regler om offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside gælder vedrørende redegørelse om samfundsansvar, jf. § 99 a, og redegørelser for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen, jf. § 99 b. Der henvises til afsnit 8.2 *Samfundsansvar og den kønsmæssige sammensætning af ledelsen* herom.

8.1.6 *Alternative Performance Measures (APM)*

Som supplement til ledelsesberetningen har European Securities and Markets Authority (ESMA) udstedt retningslinjer for alternative performance measures (APM). Formålet med retningslinjerne er at forbedre transparens, sammenlignelighed og forståelighed ved anvendelse af alternative resultatmål. ESMA's retningslinjer har betydning for indholdet af ledelsesberetningen (samt prospekter og øvrig finansiel information). Reglerne har ikke betydning for indholdet i selve regnskabet, men blot for den verbale del af årsrapporten.

Bestemmelserne binder ikke medlemsstaterne, men er derimod en henstilling til medlemsstaterne om at implementere bestemmelserne i lovgivningen. Det forventes p.t. ikke, at reglerne bliver implementeret i ÅRL, men det er PwC's holdning, at virksomheden bør vurdere, om retningslinjerne alligevel skal efterleves, fx fordi udenlandske investorer har en forventning herom.

Ved APM forstås finansielle mål af historiske eller fremtidige resultater, finansiell stilling eller pengestrømme udover, hvad der er defineret af eller måske i direkte konflikt med reglerne i IFRS eller lignende regelsæt.

APM er normalt afledt af eller baseret på de finansielle rapporter udarbejdet i overensstemmelse med regnskabsreglerne, almindeligvis ved at tillægge eller fratrække beløb fra regnskabsposterne eller mellemtotalerne.

Eksempler på APM'er er: Operationelt resultat, kontantbaserede resultatmål, resultater før engangsposter, EBITDA (i den funktionsopdelte resultatopgørelse), nettogæld, organisk vækst eller lignende betegnelser, der beskriver justeringer til poster og mellemtotaler i typisk resultatopgørelsen, balancen eller pengestrømsopgørelsen. Som nævnt finder reglerne imidlertid ikke anvendelse på mellemtotaler i selve regnskabsopstillingerne eller noterne, fordi der her er tale om tal, som kan udledes direkte af IFRS-regnskabet. Reglerne finder derfor anvendelse i ledelsesberetningen, hvis ledelsen kommenterer på andre tal end IFRS-tal.

Anvendte APM'er skal defineres. Herunder skal komponenter, beregningsmetoder og væsentlige antagelser beskrives. Selskabet skal også oplyse, om APM'er relaterer sig til selskabets historiske eller forventede præstationer. Beskrivelsen skal give læseren en forståelse for deres relevans og pålidelighed.

Informationen skal være relevant og virksomhedsspecifik, og derfor skal almindelige væsentlighedsbetragtninger også iagttages ved brug af APM'er, og standardformuleringer bør undgås, hvis de ikke er virksomhedsspecifikke.

Anvendte APM'er må ikke have vildledende betegnelser, men skal betegnes efter indhold eller beregningsmetode.

Der skal udarbejdes en afstemning af APM til en regnskabspost eller mellemtotal i regnskabet for den tilsvarende periode. Væsentlige afstemningsposter skal præsenteres og forklares særskilt og kan placeres i ledelsesberetningen eller måske i noterne. Hvis en afstemningspost ikke direkte kan udledes af regnskabet, skal det forklares, hvordan den er beregnet.

Ved anvendelse af APM'er skal også gives sammenligningstal. Hvis de vedrører forecasts eller estimater, skal der i stedet gives senest tilgængelige historiske data til sammenligning.

APM'er skal beregnes og anvendes konsistent på tværs af regnskabsperioder. Ændringer i beregning eller anvendelse skal forklares.

ESMA's retningslinjer er ikke implementeret i dansk lovgivning, og retningslinjerne er derfor i skrivende stund alene gældende for prospekter og lignende information.

8.2 Samfundsansvar og den kønsmæssige sammensætning af ledelsen

8.2.1 Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar

Store virksomheder i regnskabsklasse C samt virksomheder i regnskabsklasse D skal supplere ledelsesberetningen med en redegørelse for samfundsansvar. I dette afsnit beskrives de regler samt de principper og standarder, der refereres til i ÅRL § 99 a, rapportering om CSR og bæredygtighed.

Definition

Ved virksomheders samfundsansvar forstås, at virksomheder integrerer og rapporterer om tiltag gjort af hensyn til bl.a. menneskerettigheder, sociale forhold, miljø og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korruption i deres forretningsstrategi og aktiviteter.

Med implementeringen af EU's direktiv om samfundsansvar i den danske årsregnskabslov blev kravene til rapportering om samfundsansvar øget, dog således at kravene blev indfaset af to omgange. Virksomheder, der aflægger årsregnskab efter regnskabsklasse D, og som har 500 eller flere ansatte på koncernniveau, blev omfattet af de udvidede krav for regnskabsperioder, der begyndte den 1. januar 2016 eller senere, mens øvrige virksomheder i regnskabsklasse store C eller D blev omfattet for regnskabsperioder, der begyndte den 1. januar 2018 eller senere. De udvidede krav er dermed gældende for virksomheder i regnskabsklasse store C eller D. Der henvises til Regnskabshåndbogen 2018 for en beskrivelse af de hidtidige regler.

Indfasningen af øgede rapporteringskrav, der nu er gennemført for virksomheder, som aflægger årsregnskab efter regnskabsklasserne store C og D, fremgår af nedenstående skema:

	Regnskabsåret 2016-2017	Regnskabsåret 2018
Klasse C/store	Tidligere regler – dog med tillæg af kravet om flere oplysninger om miljø	Nye regler
Klasse D < 500 heltidsbeskæftigede pr. 1. januar 2016		
Klasse D ≥ 500 heltidsbeskæftigede pr. 1. januar 2016	Nye regler	

Har virksomheden ikke politikker for samfundsansvar, skal virksomheden redegøre for, hvorfor man ikke har politikker for samfundsansvar. Denne redegørelse skal laves inden for miljø, klima, menneskerettigheder, sociale forhold og medarbejderforhold samt antikorruption. Begrundelsen kan med fordel tage udgangspunkt i den risikoanalyse, der er en del af den obligatoriske redegørelse for samfundsansvar, se herunder.

For alle de obligatoriske områder af samfundsansvar gælder, at redegørelsen skal indeholde oplysninger om tre dimensioner i relation til samfundsansvar:

1. Virksomhedens politikker for samfundsansvar, herunder eventuelle standarder, retningslinjer eller principper for samfundsansvar, som virksomheden anvender.
2. Hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfundsansvar til handling, herunder eventuelle systemer eller procedurer herfor.
3. Virksomhedens vurdering af, hvad der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret samt virksomhedens eventuelle forventninger til arbejdet fremover.

Hertil kommer en redegørelse for virksomhedens forretningsmodel, oplysninger om de væsentligste risici i relation til virksomhedens aktiviteter, beskrivelse af virksomhedens due diligence processer i relation til samfundsansvar samt brug af KPI'er til at beskrive udviklingen indenfor samfundsansvar.

Redegørelsen skal gives i tilknytning til ledelsesberetningen. Virksomheden kan dog i stedet vælge at give redegørelsen i en supplerende beretning til årsrapporten eller på virksomhedens hjemmeside. Vælger virksomheden én af disse muligheder, skal der henvises hertil i ledelsesberetningen, og redegørelsen skal betegnes ”Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a”. Se afsnit 8.1.5.5 *Krav til offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside*.

For virksomheder, der udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at oplysningerne gives for koncernen som helhed.

8.2.2 Erfaringer med kravene til redegørelsen samfundsansvar

ERST har i 2018 fået udarbejdet en kortlægning af en række virksomheders erfaringer med at redegøre for samfundsansvar efter de nuværende regler. Disse erfaringer har styrelsen indsamlet hos en række af landets største virksomheder i regnskabsklasse D med over 500 medarbejdere, da disse virksomheder allerede siden den 1. januar 2016 har skullet leve op til de nuværende krav.

Undersøgelsen viser, at alle ud af 24 undersøgte virksomheder redegør for deres politikker på de fire områder: miljø og klima, menneskerettigheder, sociale forhold og medarbejderforhold samt antikorruption og bestikkelse. 23 af virksomhederne oplyser, hvorledes de omsætter deres politikker til handling. Derudover redegør 22 af virksomhederne for deres forretningsmodel, men det er ERST's vurdering, at kun 14 af disse lykkedes med at bidrage til forståelsen af koblingen mellem kerneforretning og samfundsansvar.

8.2.3 Indhold af redegørelsen

ERST har i foråret 2016 udgivet to vejledninger om virksomhedernes redegørelse for samfundsansvar. Heraf fremgår bl.a.:

Emne	Indhold
Oplysninger om virksomhedens forretningsmodel	• Skal bidrage til at forstå koblingen mellem strategi, kerneforretning og tilgang til samfundsansvar. Bør inkludere emner som forretningsområder, produkter og tjenesteydelser. • Virksomheden bestemmer selv indhold og detaljeringsgrad i ledelsesberetningen. Det er imidlertid vigtigt, at beskrivelsen omfatter de dele af forretningen, der er relevante i forhold til samfundsansvar. • Hvis en beskrivelse af forretningsmodel allerede forefindes, skal den ikke gentages. Man skal blot henvise til konkret, hvor i årsrapporten beskrivelsen findes.
Oplysninger om væsentligste risici	• Der skal oplyses om de væsentligste risici i relation til virksomhedens forretningsaktiviteter, herunder hvor det er relevant og proportionalt, i relation til virksomhedens forretningsforbindelser, produkter og tjenesteydelser, hvor de indebærer en særlig risiko for negativ påvirkning af miljø, klima, sociale forhold og medarbejderforhold, menneskerettighederne, antikorruption og bestikkelse. • Definitionen af de væsentligste risici må altid bero på en konkret væsentlighedsvurdering, hvor virksomheden selv fastlægger detaljeringsgraden af de fremlagte oplysninger. • Sigtet med reglerne er ikke en komplet beskrivelse af virksomhedens risici, men af de væsentligste risici for negativ påvirkning af de områder, der er omfattet af loven.

Emne	Indhold
Oplysninger om eventuelle politikker	• For hvert af de fire områder 1) miljø og klima, 2) menneskerettigheder, 3) sociale forhold og medarbejderforhold samt 4) antikorruption – skal der redegøres for, om virksomheden har en politik, og hvad den går ud på. • Det er således ikke tilstrækkeligt alene at oplyse, at virksomheden har en politik for fx menneskerettigheder. Virksomheden skal også redegøre for indholdet af sin menneskerettighedspolitik. • Har man ikke politikker på de enkelte områder, skal man forklare hvorfor ("følg eller forklar"-princip).
Beskrivelse af politikernes indhold	• Hovedindholdet af hver af politikkerne skal gengives for, at regnskabsbruger kan vurdere sammenhængen mellem politikker, handlinger og resultater.
Rapportering på alle tre dimensioner i lovkravet – politikker, handlinger og resultater	• For hvert politikområde skal oplyses, hvordan virksomheden omsætter sin politik for samfundsansvar til handling, og der skal oplyses om eventuelle systemer eller procedurer herfor. • Der skal være konsistens mellem virksomhedens enkelte politikker for samfundsansvar og oplysninger om, hvordan hver af disse politikker er implementeret. • Der skal oplyses om virksomhedens vurdering af hvilke resultater, der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret samt virksomhedens eventuelle forventninger til arbejdet fremover. Oplysningerne skal gives for hvert enkelt politikområde. • Det er ikke et krav, at virksomheden skal vurdere, hvilke målbare økonomiske resultater, som arbejdet med samfundsansvar har medført. Det betyder, at der ikke er krav om at kvantificere indvirkningen af de enkelte politikker inden for samfundsansvar. • Det er ikke tilstrækkeligt alene at oplyse om værdiskabende resultater for virksomheden selv – betydningen for samfundet, medarbejdere mv. er også af betydning. • Resultater kan omfatte både "positive" og "negative" resultater for de enkelte (politik)områder. Oplysningerne skal have relation til virksomhedens kerneforretning og bør gives i det omfang, de er relevante for forståelsen af udviklingen i og påvirkningen af kerneforretningens aktiviteter. • Oplysningerne kan eksempelvis omfatte positive eller negative påvirkninger af medarbejderes trivsel, berørte personers menneskerettigheder blandt eksempelvis leverandører eller miljø- og klimamæssige påvirkninger, som vil påvirke virksomhedens drift eller værdiskabelse på kort eller langt sigt. Der kan således både være negative og positive resultater.
Konsistens i rapporteringen	• Der skal være konsistens mellem indholdet i de tre dimensioner – politikker, handlinger og resultater. Man skal altså for hver politik nævne politikken og redegøre for dens hovedindhold, beskrive aktiviteter/indsatser for implementering samt resultater og eventuelle forventninger til fremtiden.

Emne	Indhold
Særligt om beskrivelse af due diligence processer (oversat til nødvendig omhu)	- Nødvendig omhu (due diligence) er de processer, som virksomheden anvender for dels at kunne identificere de områder, hvor den kan have en negativ påvirkning på samfundet, dels at kunne forebygge og afbøde eventuel negativ påvirkning – og endeligt at kunne redegøre for virksomhedens indsats for at håndtere negativ påvirkning. - ÅRL pålægger ikke virksomheden en pligt til at foretage ikke-finansiell due diligence, men hvis virksomheden anvender sådanne processer, har den pligt til at oplyse om dem i sin redegørelse. Det gælder for hvert område, hvor virksomheden har en politik for samfundsansvar.
Brug af KPI'er	- Virksomheden skal oplyse om eventuel anvendelse af ikke-finansielle KPI'er (nøglepræstationsindikatorer), som er relevante for specifikke forretningsaktiviteter. - På linje med "due diligence processer" har den enkelte virksomhed ikke pligt til at anvende KPI'er og skal alene oplyse om de indikatorer, som virksomheden faktisk anvender. - Det er op til den enkelte virksomhed at bestemme detaljeringsgraden af oplysningerne.

Af ERST's vejledninger fremgår alene, hvilke elementer der skal indgå i redegørelsen for samfundsansvar, men der indgår ingen krav til, hvordan redegørelsen skal opbygges. Det er PwC's anbefaling, at efterlevelse af rapporteringskravene skal ske i en struktureret og logisk rækkefølge, der understøtter "den røde tråd". Det kunne fx ske ved at indlede med beskrivelsen af forretningsmodellen, der naturligt giver mulighed for en efterfølgende identifikation og opgørelse af samfundsansvarsrelaterede risici. For de væsentligste risici vil det være naturligt at imødegå disse gennem opstilling af politikker, der følges op med handlinger i regnskabsperioden (herunder due diligence processer), hvor man så redegør for opnåede resultater og forventninger til fremtiden under anvendelse af anvendte og relevante KPI'er i ledelsesberetningen.

EU har i 2017 udgivet en vejledning for, hvordan man fortolker kravene i EU's regnskabsdirektiv vedrørende samfundsansvar. Vejledningen giver input på alle de områder af information, som EU's regnskabsdirektiv kræver, herunder forslag til indikatorer og målepunkter, og uddyber således kravene, som de er udmøntet i dansk lovgivning. EU's vejledning er således et fint supplement til den danske vejledning fra ERST. Det er i øvrigt værd at bemærke, at EU's tilgang til diversitet er langt bredere og ses som et element i forhold til menneskerettigheder, end den danske tilgang, der alene beskæftiger sig med den kønsmæssige diversitet i formuleringen af rapporteringskrav i henhold til ÅRL's § 99 b om rapportering for det underrepræsenterede køn.

8.2.3.1 Hvad handler samfundsansvar om?

Samfundsansvar er fortsat endynamisk dagsorden. Der er løbende nye temaer, som får opmærksomhed, og andre temaer, som glider i baggrunden. Hertil kommer, at der er stor forskel på, hvordan virksomheder påvirker det omgivende samfund, og dermed også hvilke temaer der er relevante for den enkelte virksomhed.

ÅRL's § 99 a peger på fire hovedområder, som tager udgangspunkt i FN's Global Compacts (UNGC) ti principper. Disse fire hovedområder bygger på de globale problemstillinger, som FN via konventioner har mandat til at arbejde med. De vedrører menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og antikorrupition. Det betyder, at politikker, som relaterer sig til disse temaer, falder inden for lovens afgrænsning af politikker for samfundsansvar.

Område	Eksempler på politikker (ikke udtømmende)
Menneskerettigheder*	• Politikker for ansvarlig leverandørstyring, som henviser til menneskerettigheder • Politikker, som vedrører grundlæggende arbejdstagerrettigheder (retten til foreningsfrihed, tvangsarbejde, børnearbejde og diskrimination). Redegørelsen kan indeholde oplysninger om fx forebyggelse af negative påvirkninger af menneskerettighederne. Det er her vigtigt at være opmærksom på de internationale retningslinjer og konventioner, herunder både menneskerettighedskonventionerne og ILO's kernekonventioner samt FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhvervsliv (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) til inspiration.
Sociale og medarbejderforhold*	• Politikker for påvirkning og engagement i lokalsamfundet • Politikker for arbejdstagerforhold, mangfoldighed og ligestilling, trivsel, sundhed mv., fx personalepolitik**. Redegørelsen kan indeholde oplysninger om tiltag i forhold til ligestilling, gennemførelsen af ILO's kernekonventioner, arbejdsvilkår, dialogen mellem arbejdsmarkedets parter, respekten for arbejdstagernes ret til at blive informeret og hørt, respekten for fagforeningsrettigheder, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og dialogen med lokalsamfundet og/eller tiltag, der er truffet for at sikre beskyttelsen og udviklingen af disse samfund.
Miljø og klima	• Miljøpolitik* • Klimapolitik*. Redegørelsen kan omfatte oplysninger om aktuelle og forudsigelige påvirkninger af miljøet fra en virksomheds aktiviteter, herunder forurening af luft, vand og jord, forbrug af materialer, vand, energi og dannelse af affald, og hvor det er relevant, påvirkninger af sundheden og sikkerheden. Virksomheden skal også give oplysninger om sine politikker om reduktion af klimapåvirkningen, herunder eksempelvis om brugen af vedvarende og/eller ikke-vedvarende energikilder samt virksomhedens drivhusgasemissioner.
Bekæmpelse af korrupition	• Antikorrupsionspolitik* • Business integrity politik • Business ethics politik. Redegørelsen skal indeholde oplysninger om de instrumenter, der er indført til bekæmpelse af korrupition og bestikkelse.

* Det skal specifikt oplyses, hvis virksomheden ikke har politikker herfor og hvorfor.

** Se afsnit 8.2.2 *Det underrepræsenterede køn i ledelsen*.

De fire områder, der er skitseret ovenfor, og som definerer ÅRL's afgrænsning af virksomheders samfundsansvar, bygger på UNGC (se mere nedenfor), der igen bygger på eksisterende FN-konventioner.

Det betyder, at samfundsansvar i kontekst af loven er inspireret af, men ikke nødvendigvis begrænset til de forhold, for hvilke der findes FN-konventioner. Bruger virksomheden disse overskrifter til at definere samfundsansvar i en rapporteringsmæssig sammenhæng, vil man derfor leve op til lovens krav.

PwC's anbefaling

PwC anbefaler, at virksomhederne grundigt overvejer, hvilke temaer der er væsentlige samt om der er temaer, som falder uden for de områder, der er nævnt i loven. Eksempelvis er skat et tema, som i stigende grad er på vej ind i debatten om samfundsansvar samt i rapporter herom. Der er stadig flere virksomheder, som rapporterer om deres skattepolitik og deres skattebetalinger i deres redegørelser for samfundsansvar. Med andre ord – dagsordenen inden for samfundsansvar skifter til stadighed.

Derfor er det vigtigt at have en præcis forståelse af, hvilke temaer inden for samfundsansvar, som er væsentlige for forretningen, og hvilke der ikke er. Dette er vigtigt både af rent ledelsesmæssige årsager, så man bruger sine ressourcer på de rigtige områder, og af rapporteringsmæssige årsager, så man rapporterer det, der er væsentligt og relevant.

8.2.3.2 Væsentlighed – hvad handler samfundsansvar om for vores virksomhed?

ERST henviser i sine vejledninger til lovens generelle væsentlighedskrav i ÅRL's § 13, stk. 1, nr. 3, som kræver, at alle relevante forhold indgår, medmindre de er ubetydelige. Man kan således med henvisning til en konkret væsentlighedsvurdering undlade at oplyse om politikker for samfundsansvar, som er ubetydelige, når man blot redegør og argumenterer herfor.

I denne sammenhæng defineres en oplysning som væsentlig og betydelig "hvis udeladelser af oplysningen har indflydelse på regnskabsbrugerens økonomiske beslutningstagen". Selvom flere oplysninger hver for sig er uvæsentlige, kan de godt tilsammen være væsentlige.

Inden for rapportering om samfundsansvar kan det imidlertid være vanskeligt at afgøre, om en given oplysning relateret til en virksomheds politik for menneskerettigheder eller klima har betydning for regnskabsbrugers beslutninger. Den traditionelle definition af væsentlighed opfattes derfor ofte som utilstrækkelig i relation til samfundsansvar. Der findes to internationalt anerkendte standarder, som man med fordel kan skele til, når man skal vurdere væsentlighed for temaer relateret til samfundsansvar. Disse to standarder er relevante at benytte både i en ledelsesmæssig sammenhæng og i en rapporteringsmæssig sammenhæng. De to standarder er AA1000 Stakeholder Engagement Series og GRI G4 Sustainability Reporting Guidelines (Global Reporting Initiative). De to standarder anvender nært beslægtede definitioner af væsentlighed.

Begge standarder anvender et mere nuanceret væsentlighedsbegreb, som omfatter forholdets betydning for virksomhedens interessenter (ikke kun økonomiske interessenter) og forholdets betydning for virksomheden selv (virksomheden og dens økonomiske interessenter).

Best practice er, at virksomheder arbejder struktureret med vurdering af væsentlighed i relation til både interessentpåvirkning og betydning for virksomheden selv og de økonomiske interessenter, så man over for regnskabsbruger illustrerer både de forhold, man har vurderet er væsentlige, og de forhold, der vurderes uvæsentlige. Ofte benytter virksomheder et diagram, som sammenstiller de to dimensioner (se diagrammet nedenfor).

Klima er et tema, der ofte vurderes at være meget væsentligt i en rapportering om samfundsansvar, men som i mange tilfælde ikke i sig selv vil påvirke virksomhedens økonomiske resultater i væsentlig grad. Grunden til, at klima vurderes at være væsentligt i en samfundsansvarskontekst, er den store samfundsmæssige opmærksomhed relateret til klima.

På samme måde er arbejdstagerrettigheder hos leverandører i lavindkomstlande ofte et tema, som vurderes at være væsentligt i en samfundsansvarssammenhæng, selvom effekten på virksomhedens økonomiske resultater ikke kan måles direkte. Virksomheder kan dog være eksponeret over for kritik fra interessenter, hvis arbejdstagerrettigheder overtrædes i leverandørkæden, og dermed kan identificerede forhold få væsentlig økonomisk betydning for virksomheden i form af forværret omdømme.

Væsentlighedsdiagram

8.2.3.3 Struktur – sådan sikres efterlevelse af lovkravet

ÅRL's § 99 a fastlægger detaljerede krav til, hvilke informationer den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar skal indeholde. Det skyldes, at virksomheder skal redegøre for alle væsentlige politikker for samfundsansvar og specifikt politikker for menneskerettigheder og reduktion af klimapåvirkningen, kombineret med kravet om, at der for hvert område skal rapporteres på de tre dimensioner (politikker, aktiviteter/indsatser samt resultater/forventninger). Hvis en virksomhed har fem politikker om samfundsansvar (se afgrænsning ovenfor), skal redegørelsen indeholde mindst 15 afsnit, idet virksomheden for hver politik skal sikre, at der er konsistens mellem informationer om politikker, aktiviteter/indsatser samt resultater og forventninger. Dette illustreres i tabellen nedenfor.

Selvom der ikke er noget krav om, hvordan redegørelsen skal struktureres, kan det være en god idé at udarbejde et struktureret overblik som illustreret i tabellen nedenfor. PwC's årlige gennemgang af årsrapporter viser, at mange rapporter fortsat ikke har en tydelig konsistens mellem rapporteringen på de tre dimensioner.

	Miljø	Klima	Arbejds- miljø	Anti- korruption	Menneske- rettigheder
Hovedindhold af politik	✓	✓	✓	✓	✓
Indsatser/aktiviteter	✓	✓	✓	✓	✓
Resultater og eventuelle forventninger til fremtiden	✓	✓	✓	✓	✓

Det skal nævnes, at ERST i sin regnskabskontrol har fokus på, om samfundsansvar og reglerne om rapportering vedrørende det underrepræsenterede køn efterleves.

8.2.3.4 Undtagelsesbestemmelser

Virksomheder er fritaget den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar i følgende tilfælde:

UNGC/ United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI)	Virksomheder, som har udarbejdet en fremskridtsrapport (COP-rapport) i forbindelse med tilslutning til UNGC eller UNPRI, kan undlade at udarbejde den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar og i stedet i ledelsesberetningen oplyse, at de anvender denne undtagelse samt angive, hvor rapporten er offentligt tilgængelig. Virksomheder, som benytter denne mulighed, skal sikre, at der henvises til seneste offentliggjorte COP-rapport, og at den er tilgængelig samtidig med den finansielle årsrapport. Til forskel fra de tidligere regler er det nu et krav, at COP-rapporten også afrapporterer, så alle de detaljerede krav i ÅRL's § 99 a er opfyldt. Det betyder eksempelvis, at det skal sikres, at bl.a. kravene om beskrivelse af forretningsmodel, risici, due diligence og anvendelse af KPI'er også skal overholdes.
Dattervirksomheder	En dattervirksomhed, som indgår i en koncern, kan undlade at medtage oplysningerne i egen ledelsesberetning, hvis modervirksomheden opfylder oplysningskravene for den samlede koncern, eller modervirksomheden har udarbejdet en COP-rapport i forbindelse med tilslutning til UNGC eller UNPRI. Virksomheder, som benytter denne undtagelse, skal oplyse herom i ledelsesberetningen. Virksomheder, der ønsker at gøre brug af denne bestemmelse, skal være opmærksomme på, at modervirksomhedens rapportering skal være tilgængelig, samtidig med at dattervirksomhedens årsrapport offentliggøres, idet det ikke er tilladt at henvise til en rapport, som endnu ikke er offentliggjort. Vi anbefaler i denne forbindelse, at dattervirksomheden henviser direkte til det sted, hvor læseren kan finde modervirksomhedens COP-rapport og ikke via en henvisning til modervirksomhedens årsrapport.

8.2.3.5 Undlad gentagelse af oplysninger

Oplysningerne om samfundsansvar kan opfylde nogle af de øvrige oplysningskrav til ledelsesberetningen for virksomheder i regnskabsklasse C og D, som således ikke behøver at blive afgivet to gange. Dette gælder fx oplysninger om væsentlige miljøforhold.

8.2.3.6 Offentliggørelse på hjemmeside

Vælger man at offentliggøre redegørelserne om samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside, skal en række krav opfyldes. Der henvises til afsnit 8.1.5.5 *Krav om offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside*.

8.2.3.7 UN Global Compact

Både ERST i deres vejledning og Europa-Kommissionens retningslinjer refererer som anført ovenfor til UNGC og de ti principper, som UNGC bygger på. Virksomheder, der er tilsluttet UNGC, og som offentliggør en COP-rapport, kan som anført benytte undtagelsesbestemmelsen i ÅRL § 99 a, som fritager virksomheden fra at udarbejde den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar. Dog skal COP-rapporten indeholde alle de krav til rapportering om samfundsansvar som anført i ÅRL's § 99 a.

Virksomheder, som er tilsluttet UNGC, forpligter sig i et brev til FN's generalsekretær til at arbejde med UNGC's ti principper og rapportere om deres tilslutning samt om fremdriften i arbejdet med principperne til deres interessenter.

De ti UNGC-principper:

1. Virksomheden bør støtte og respektere beskyttelsen af internationalt erklærede menneskerettigheder.
2. Virksomheden bør sikre, at den ikke medvirker til krænkelse af menneskerettighederne.
3. Virksomheden bør opretholde foreningsfriheden og effektivt anerkende retten til kollektiv forhandling.
4. Virksomheden bør støtte udryddelsen af alle former for tvangsarbejde.
5. Virksomheden bør støtte effektiv afskaffelse af børnearbejde.
6. Virksomheden bør afskaffe diskrimination i relation til arbejds- og ansættelsesforhold.
7. Virksomheden bør støtte en forsigtighedstilgang til miljømæssige udfordringer.
8. Virksomheden bør tage initiativ til at fremme større miljømæssig ansvarlighed.
9. Virksomheden bør opfordre til udvikling og spredning af miljøvenlige teknologier.
10. Virksomheden bør modarbejde alle former for korruption, herunder afpresning og bestikkelse.

8.2.3.8 UNPRI – Den finansielle sektor

Virksomheder, som er tilsluttet PRI (UN Principles for Responsible Investments), er også fritaget fra kravet om lovpligtig redegørelse for samfundsansvar. Ligeledes her er det dog et krav, at PRI-rapporten indeholder alle de af Finanstilsynet fastsatte, indholdsmæssige krav til rapportering (i al væsentlighed ÅRL's § 99 a).

PRI består af seks generelle principper for investorers arbejde med samfundsansvar. Principperne er blevet til i et samarbejde mellem UNGC, United Nations Environment Programme – Finance Initiative (UNEP FI) og en række af verdens største investeringsselskaber. PRI er relevant for virksomheder med omfattende investeringsaktiviteter. Medlemmer af UNPRI omfatter institutionelle investorer, investeringsbanker og investeringsrådgivere. Investorer, der har underskrevet UNPRI, er forpligtet til at følge de seks principper og rapportere om deres arbejde.

De seks principper er:

1. Investoren vil indarbejde miljø-, sociale forhold samt aktivt ejerskab i investeringsanalysen og beslutningsprocessen.
2. Investoren vil være aktiv ejer og indarbejde miljø- og sociale forhold i sine politikker vedrørende ejerskab og i den praktiske håndtering af investeringerne.
3. Investoren vil søge at opnå åbenhed om miljø-, sociale forhold og aktivt ejerskab fra de enheder, der investeres i.
4. Investoren vil fremme accept og implementering af principperne inden for den finansielle industri.
5. Investoren vil samarbejde med henblik på at øge effektiviteten i implementeringen af principperne.
6. Investoren vil rapportere om sine aktiviteter og fremskridt i forbindelse med implementeringen af principperne.

8.2.4 *Det underrepræsenterede køn i ledelsen*

Statslige aktieselskaber, selskaber med kapitalandele, gældsinstrumenter eller andre værdipapirer, optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land samt store klasse C-virksomheder skal, såfremt man ikke allerede har opnået ligelig kønsfordeling i det øverste ledelsesorgan, opstille måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i det øverste ledelsesorgan. Samtidig skal der udarbejdes en nedskreven politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i virksomhedens øvrige ledelsesniveauer. Sidstnævnte gælder dog ikke, hvis virksomheden har under 50 ansatte, eller hvis man har en kønsfordeling på 40/60 eller bedre.

Det er ERST's opfattelse, at når der er tale om en stor koncern, hvor der udarbejdes koncernregnskab, skal moderselskabet i denne koncern opstille måltal og politikker, uanset at det pågældende selskab isoleret set er et lille selskab. Det er imidlertid samtidig styrelsens opfattelse, at det er muligt at undlade udarbejdelse af politikker, såfremt moderselskabet isoleret set har under 50 ansatte. Denne sammenblanding af koncernens størrelse (der afgør, om moderselskabet er omfattet af reglerne) og moderselskabets størrelse (der afgør, om undtagelsen vedrørende politikker kan benyttes) forekommer ulogisk. Det har dog den konsekvens, at store koncerner i alle tilfælde skal opstille måltal for det underrepræsenterede køn i koncernbestyrelsen.

8.2.4.1 *Særligt om måltal*

Det øverste ledelsesorgan (bestyrelsen) skal fastsætte et måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i det øverste ledelsesorgan, hvis det underrepræsenterede køn udgør mindre end 40 % af de generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer. Tidshorisonten bør efter lovforslagene som udgangspunkt højst fastsættes til fire år og kan frit vælges af ledelsen under hensyntagen til, om tidshorisonten er realistisk for opnåelse af målsætningen. Spørgsmålet om "ligeværdighed" har været drøftet indgående, og det er nu ERST's opfattelse, at man har ligeværdighed ved følgende fordeling mellem kønnene, jf. styrelsens vejledning herom:

Generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer	Ligelig kønsfordeling			
	Antal	Personfordeling	Procentvis fordeling	
1 person	n/a	n/a	Ligelig fordeling pr. definition	
2 personer	n/a	n/a	Ligelig fordeling pr. definition	
3 personer	1	2	33,33%	66,67%
4 personer	1	3	25,00%	75,00%
5 personer	2	3	40,00%	60,00%
6 personer	2	4	33,33%	66,67%
7 personer	2	5	28,57%	71,43%
8 personer	3	5	37,50%	62,50%
9 personer	3	6	33,33%	66,67%
10 personer	4	6	40,00%	60,00%
11 personer	4	7	36,63%	63,64%
12 personer	4	8	33,33%	66,67%
13 personer	5	8	38,46%	61,54%
14 personer	5	9	35,71%	64,29%
15 personer	6	9	40,00%	60,00%

Som det fremgår ovenfor, anses kønsfordelingen i en bestyrelse for ligelig, hvis fordelingen er så tæt på 40/60 som mulig uden at overskride. Det betyder, at en m/k fordeling på 1 og 3 er at betragte som ligelig fordeling i en bestyrelse på 4, ligesom en 2 og 5 fordeling også anses som ligelig i en bestyrelse på 7.

Hvis der er en fordeling på 40/60 mellem køn i en bestyrelse, anses det for at være en ligelig fordeling, og der skal ikke opstilles mål, men alene rapporteres om, at fordelingen er ligelig. Forpligtelsen til at opstille måltal indebærer fastsættelse af en andel herunder også antallet af det underrepræsenterede køn og angivelse af inden for hvilken tidshorisont, virksomheden påregner at opnå den pågældende andel.

Der skal i ledelsesberetningen rapporteres om opstillede mål og status for opfyldelse heraf herunder redegørelse for, hvorfor virksomheden i givet fald ikke har nået den opstillede målsætning i den konkrete regnskabsperiode, også selvom den forventede tidshorisont endnu ikke er nået.

Det bemærkes, at måltallet kun omfatter de generalforsamlingsvalgte medlemmer af bestyrelsen, og det betyder, at medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer samt politisk udpegede medlemmer ikke tæller med (for finansielle virksomheder, der rapporterer efter § 79 i lov om finansiell virksomhed, tæller medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer med i beregningen af kønsfordeling). Måltallet skal være ambitiøst og realistisk for den enkelte virksomhed, og måltallet bør være opnået inden fire år efter, at det er opstillet, dog under hensyntagen til om det er realistisk.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget består et måltal af to dele: Fastsættelse af en andel for det underrepræsenterede køn og angivelse af en tidshorisont inden for hvilken man tilstræber at opnå den pågældende andel.

Det er nu accepteret, at en virksomhed kan opstille et måltal, der ikke fører til en ligelig repræsentation, jf. tabellen ovenfor. Tidligere har opfattelsen været, at såfremt dette måltal blev nået, var der en forpligtelse til at opstille et nyt måltal, som ville føre til en højere grad af lighed – og denne forpligtelse vedblev med at være der, indtil lige repræsentation var opnået. Det er ikke længere et krav at blive ved med at opstille nye måltal – det er således nu muligt at opstille et måltal og blot fastholde det, selvom man ikke har opnået ligeværdighed. Dette forhold er beskrevet i ERST's vejledning.

8.2.4.2 Særligt om politikker

De berørte virksomheder og institutioner er forpligtet til at udarbejde en politik, der skal medvirke til at øge andelen af det underrepræsenterede køn i virksomhedernes øvrige ledelsesniveauer – dvs. niveauerne under bestyrelsen. Ved ledelsesniveauer forstås de ledende stillinger, der ikke relaterer sig til det øverste ledelsesorgan. Det er alle former for direktører, og det kan være afdelingsledere, teamledere og lignende. Der kan både være tale om stillinger, hvortil der er knyttet et personaleansvar, og stillinger hvor der blot er tilknyttet et særligt fagligt ansvar. Det afgørende for, hvornår der er tale om ledende stillinger, vil bero på den enkelte virksomheds ledelsesstruktur.

I lighed med pligten til at redegøre for samfundsansvar efter ÅRL § 99 a skal virksomheder medtage en redegørelse for deres politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i selskabets øvrige ledelsesniveauer, en beskrivelse af hvorledes politikken gennemføres i praksis, og hvad der er opnået i årets løb af resultater i årets ledelsesberetning. Denne redegørelse kan også udarbejdes alene som en concernredegørelse.

Som eksempler på, hvorledes politikker kan gennemføres, kan nævnes muligheden for at skabe rammer for den enkeltes karriereudvikling gennem netværk, stille krav til ansættelses- og rekrutteringsprocessen, etablere før-lederkurser, oprette mentorordninger, fastsætte interne måltal for antallet af det underrepræsenterede køn eller i øvrigt gøre virksomheden mere attraktiv for ledere af begge køn. Det sidste kan fx gøres ved at sikre en personalepolitik, som fremmer kvinders og mænds lige karrieremuligheder. Det er tanken, at politikkerne bør være med til at styrke rekrutteringsgrundlaget til bestyrelserne.

8.2.4.3 Særligt om rapportering i koncernforhold

Moderselskaber, der udarbejder koncernregnskab efter regnskabsklasserne store C og D, er forpligtet til på koncernniveau at redegøre for måltal og politikker for øgning af det underrepræsenterede køn på øvrige ledelseslag.

Moderselskabers koncernregnskab omfattes af kravet om, jf. ÅRL § 128, at konsolidere informationer om kønssammensætning i koncernen i koncernledelsesberetningen. Koncernregnskabet vil skulle konsolidere information om koncernen, men moderselskabet kan vælge på egen hånd at redegøre for måltal og politik for øvrige ledelseslag uafhængigt af den øvrige koncern. Er der under 50 medarbejdere i moderselskabet, kan man endda vælge at undlade at opstille politik for øvrige ledelseslag.

Moderselskabet kan vælge, om den konsoliderede redegørelse for opstillede måltal omfatter alle bestyrelser i koncernen (koncernmåltal) eller alene de selskaber, der selvstændigt lever op til definitionen som stort selskab. Vælger man det sidste, skal man i koncernledelsesberetningen redegøre for det valg, man har truffet om kun at omfatte datterselskaber i regnskabsklasse store C og D (inklusive koncernbestyrelsen).

En koncernkonsolidering kan være en verbal konsolidering, der redegør for, hvor mange selskaber, der er omfattet, og hvordan det i regnskabsperioden er gået med at øge ligestillingen i de omfattede selskaber, uden at man derved konkret nævner måltal, status og årsag til manglende målopfyldelse for det enkelte selskab. Alternativt kan konsolideringen være en tabel, der selskab for selskab skematisk redegør for ÅRL's § 99 b i form af opstillet måltal, status og eventuel årsag til manglende målopfyldelse.

Såfremt den konsoliderede redegørelse vedrørende opstillede måltal ikke konkret nævner måltal, status og årsag til manglende målopfyldelse for det enkelte selskab, er det nødvendigt at disse oplysninger fremgår af de pågældende selskabers egne årsrapporter (ledelsesberetninger).

I forlængelse af den konsoliderede redegørelse for opstillede måltal i store datterselskabers bestyrelser, skal koncernledelsesberetningen indeholde konsoliderede informationer om politikker for øvrige ledelseslag samt redegørelse for indsats og resultater på koncernniveau, uanset at de enkelte selskaber selv rapporterer om status på de politikker, inklusive indsats og resultater, der er fastsat på koncernniveau.

8.2.4.4 Afrapportering

Virksomheden kan med fordel vælge at afrapportere om den kønsmæssige sammensætning i forlængelse af sin redegørelse for samfundsansvar. Der er ikke nogle formkrav til, hvordan afrapporteringen skal ske, men det skal klart fremgå, hvordan udviklingen går. Virksomhederne kan hermed vælge at foretage afrapporteringen på virksomhedens hjemmeside eller i en supplerende beretning til ledelsesberetningen, hvortil der henvises fra ledelsesberetningen. Desuden er det muligt at henvise til virksomhedens Global Compact-rapportering (COP). Placeres redegørelsen på hjemmesiden, skal den have overskriften "Redegørelse for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen, jf. ÅRL's § 99 b". Der henvises i øvrigt til reglerne i afsnit 8.1.5.5 *Krav til offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside*, som gælder tilsvarende for redegørelsen vedrørende den kønsmæssige sammensætning af ledelsen.

8.3 Internationale regnskabsstandarder

De internationale regnskabsstandarder stiller i dag ikke krav om en ledelsesberetning som en særskilt bestanddel af årsrapporten. Derfor finder ÅRL krav til ledelsesberetningen, som beskrevet i afsnit 8.1 *Årsregnskabsloven*, også anvendelse for en IFRS-aflægger via IFRS-bekendtgørelsen.

IASB har i 2010 udgivet en ikke-bindende guideline ”IFRS Practice Statement 1: Management commentary” om præsentation af ledelsesberetningen. Der er således ikke tale om en egentlig IFRS-standard, men alene en anbefaling.

I ledelsesberetningen angives information, der ledsager det finansielle regnskab som en del af virksomhedens finansielle rapportering. Ledelsesberetningen forklarer hovedtendenserne og de underliggende forhold for udviklingen, resultatet samt virksomhedens forretningsmæssige stilling pr. balancedagen. Ledelsesberetningen skal også forklare de forhold, som forventes at påvirke virksomhedens fremtidige udvikling, resultat og stilling.

Practice Statement giver ikke en detaljeret regulering af indholdet i ledelsesberetningen, men angiver i stedet formål og overordnede principper for udarbejdelsen af beretningen. Det er samtidig frivilligt for virksomhederne, om de vil anvende anbefalingen. Hvis virksomheden imidlertid anvender anbefalingen, kan virksomheden kun anføre, at den opfylder bestemmelserne, hvis alle bestemmelserne anvendes, og virksomheden på denne måde følger IFRS Practice Statement.

Formålet med ledelsesberetningen er:

- at give brugere af årsrapporten en kontekst for årsrapporten og at forklare ledelsens syn på, hvad der er sket, herunder både positive og negative forhold samt hvorfor det skete, og hvordan det påvirker virksomhedens fremtid
- at understøtte og supplere årsrapporten med kommunikation af information om virksomhedens ressourcer, krav mod virksomheden samt transaktioner og andre begivenheder, som påvirker årsrapporten
- at forklare hovedtendenser og faktorer, som sandsynligvis påvirker virksomhedens fremtidige præstationer, position og vækst. På denne baggrund skal både fortid, nutid og fremtid behandles.

Ledelsesberetningen skal indeholde information, som brugerne af årsrapporten kan benytte til at vurdere virksomhedens præstationer og ledelsens handlinger med henblik på at leve op til de besluttede strategier og planer for fremdrift.

Ledelsesberetningen omfatter typisk:

- Virksomhedens risici, strategier til at styre risiciene samt effektiviteten af disse strategier
- Hvordan ressourcer, som ikke fremgår af årsrapporten, kan påvirke virksomhedens forretning
- Hvordan ikke-finansielle faktorer har påvirket den præsenterede information i årsrapporten.

I den fremadrettede del af ledelsesberetningen skal ledelsen kommunikere, i hvilken retning den forventer, virksomheden bevæger sig. Denne information forudsiger ikke fremtiden. Derimod præsenteres ledelsens mål og strategier til opnåelse heraf. Fremtidig information bliver vigtig, når ledelsen er bevidst om trends, usikkerheder og andre faktorer, som kan påvirke virksomhedens likviditet, kapitalressourcer, indtægter og resultatet af virksomhedens forretning. Informationen skal fokusere på, hvordan disse forhold ændres i fremtiden, og hvorfor de ændres, set i lyset af tidligere og nuværende perioders resultat. Endvidere skal ledelsens vurdering af fremtiden inkluderes.

Derudover bør ledelsen følge op på tidligere udtalelser om fremtiden i tidligere årsrapporter og forklare realiserede afvigelser i forhold til disse forventninger.

Der er kun få krav til præsentationen af ledelsesberetningen, da den i høj grad vil være afhængig af virksomhedens art og forretning samt af den lovgivning, som virksomheden er underlagt. Ledelsesberetningen skal præsenteres med fokus på de vigtigste informationer og i overensstemmelse med årsrapporten. Det skal sikres, at den er klar og ligefrem samt ikke indeholder for store mængder opremsninger af regnskabsdata.

Indeholder regnskabet segmentoplysninger, skal ledelsesberetningen segmenteres på tilsvarende vis. Kopiering af informationer fra noterne og generisk information, der ikke relaterer sig til den enkelte virksomheds praksis og forhold, bør undgås, ligesom ikke-væsentlig information skal udelades, da denne gør det vanskeligt at finde frem til den betydningsfulde information.

I anbefalingen angives, at ledelsesberetningen – for at kunne opfylde formålet – skal indeholde følgende elementer:

- Virksomhedens art, herunder
 - hvilken branche virksomheden opererer i
 - væsentlige markeder og konkurrencesituation
 - væsentlige eksterne faktorer, der kan påvirke virksomheden
 - væsentlige produkter, services, processer og distributionsmetoder
 - virksomhedens struktur og forretningsmodel.
- En beskrivelse af ledelsens mål og de strategier, der er implementeret for at nå målene
- En beskrivelse af de væsentligste ressourcer, risici og relationer
- En beskrivelse af de opnåede finansielle og ikke-finansielle resultater, hvor godt disse kan forventes at afspejle fremtidige resultater samt ledelsens vurdering af fremtidsudsigterne
- En beskrivelse af de vigtigste mål og de indikatorer, som virksomhedens ledelse bruger til at vurdere og styre opnåelsen af disse mål.

I modsætning til de danske regler tages ikke afsæt i det samme sæt af kvalitative karakteristika ved udarbejdelse af ledelsesberetningen som ved udarbejdelse af det finansielle regnskab. Principperne og de kvalitative karakteristika i relation til ledelsesberetningen er i henhold til IASB's begrebsramme:

- Ledelsesberetningen skal uddybe og supplere det finansielle regnskab.
- Ledelsesberetningen skal angive ledelsens vurderinger.
- Ledelsesberetningen skal være fremadrettet.
- Ledelsesberetningen skal være forståelig, relevant og støtte investorerne i deres beslutningstagen, neutral og sammenlignelig over tid.

En central del af en ledelsesberetning – også efter ovenstående guideline – er at kommentere på de KPI'er, der opstilles i virksomheden. Det er således ikke tilstrækkeligt blot at kommentere på resultatopgørelsens tal. I praksis kommenteres ofte på segmentoplysningerne, eftersom de i høj grad udtrykker en del af den virkelighed, som virksomheden styres efter.

9. Koncernregnskab

Ved en koncern forstås en sammenslutning af en gruppe af virksomheder, der juridisk set er selvstændige enheder, men som økonomisk set udgør en enhed.

Brugere af årsrapporten for modervirksomheden i en koncern har sædvanligvis behov for information om aktiver og forpligtelser, den finansielle stilling samt resultatet for koncernen som helhed. Dette behov opfylder koncernregnskabet. Det giver samme økonomiske oplysninger for koncernen, som årsregnskabet giver for en enkelt virksomhed, uden hensyntagen til de retlige grænser mellem de enkelte juridiske enheder.

Bestemmelserne om koncernregnskab findes i ÅRL §§ 5, 7, 17, 22, 71, 78 a, 97 b og 109-128 a (afsnit VI) samt IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12.

Dette afsnit omhandler alene den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i koncernregnskabet, herunder konsolidering. Den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i modervirksomhedens årsregnskab fremgår særskilt af afsnit 4.7 *Kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer*.

9.1 Årsregnskabsloven

ÅRL kapitel 13 og 14 omhandler reglerne for udarbejdelse af koncernregnskaber. Kapitel 15, der omhandler fusionsregnskab mv., behandles i afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*. Derudover finder ÅRL's bestemmelser om enkelte poster i resultatopgørelsen og balancen samt de almindelige bestemmelser om opstilling af årsregnskaber tilsvarende anvendelse i koncernregnskaber.

9.1.1 Koncernregnskabspligten

Det er den juridiske modervirksomheds pligt at udarbejde et koncernregnskab, hvis denne er omfattet af ÅRL, medmindre undtagelsesbetingelserne er opfyldt.

Definition på en modervirksomhed:

En virksomhed, som har bestemmende indflydelse over en eller flere dattervirksomheder.

En dattervirksomhed kan kun have én direkte modervirksomhed. Hvis flere virksomheder opfylder et eller flere af indikatorerne for, at der foreligger kontrol, er det alene den virksomhed, som faktisk kan udøve den bestemmende indflydelse til at styre virksomhedens økonomiske og driftsmæssige beslutninger, der anses for at være den egentlige modervirksomhed.

Definition på bestemmende indflydelse:

Bestemmende indflydelse er beføjelsen til at styre en dattervirksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger.

Bestemmende indflydelse i forhold til en dattervirksomhed foreligger, når modervirksomheden direkte eller indirekte gennem en dattervirksomhed ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i en virksomhed, medmindre det i særlige tilfælde klart kan påvises, at et sådant ejerforhold ikke udgør bestemmende indflydelse.

Ejer en modervirksomhed ikke mere end halvdelen af stemmerettighederne i en virksomhed, foreligger der bestemmende indflydelse, hvis modervirksomheden har:

1. råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer,
2. beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i en virksomhed i henhold til en vedtægt eller aftale,
3. beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse på virksomheden, eller har
4. råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over virksomheden.

Eksistensen og virkningen af potentielle stemmerettigheder, herunder tegningsretter og købsoptioner af kapitalandele, som aktuelt kan udnyttes eller konverteres, skal tages i betragtning ved vurderingen af, om en virksomhed har beføjelse til at styre en anden virksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger.

Ved opgørelsen af stemmerettigheder i en dattervirksomhed ses der bort fra stemmerettigheder, som knytter sig til kapitalandele, der besiddes af dattervirksomheden selv (egne aktier) eller dens dattervirksomheder.

Der eksisterer følgende muligheder for at undlade udarbejdelse og offentliggørelse af koncernregnskab:

**Koncernens størrelse
(gælder dog ikke
klasse D)**

Må ikke overskride to af størrelsesgrænserne for klasse C i to på hinanden følgende år (§ 110)

**Underkoncern (gælder
dog ikke børsnoterede
virksomheder)**

Modervirksomheden er selv dattervirksomhed, og modervirksomheden aflægger koncernregnskab (§ 112)

**Moderselskabet er
en erhvervsdrivende
fond**

En af dattervirksomhederne udarbejder koncernregnskab, og en række andre betingelser er opfyldt (§ 111)

Offentliggøres et koncernregnskab frivilligt for en større kreds af brugere, skal koncernregnskabet udarbejdes i henhold til ÅRL's regler. Offentliggørelse for en større kreds anses at finde sted, når koncernregnskabet ikke alene anvendes til internt brug i bestyrelse og direktion. I en sådan situation er koncernen alene forpligtet til at følge den regnskabsklasse, som passer på koncernens størrelse, dvs, reglerne for regnskabsklasse B for en lille koncern.

De enkelte undtagelsesmuligheder beskrives i det følgende.

**Koncernens
størrelse
(gælder
dog ikke
klasse D)**

ÅRL §110

Modervirksomheder kan undlade at udarbejde koncernregnskab, hvis ingen af modervirksomhedens dattervirksomheder er omfattet af regnskabsklasse D, og koncernvirksomhederne på balancetidspunktet tilsammen ikke overskrider to af disse størrelser:

- En balancesum på DKK 44 mio.
- En nettoomsætning på DKK 89 mio.
- Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 50.

Muligheden for at anvende – eller pligten til at udtræde af – denne undtagelsesbestemmelse ændres først, når koncernen i to på hinanden følgende år har overskredet – eller ikke længere overskrider – to af de tre størrelsesgrænser.

Ved fastlæggelse af størrelsesgrænserne foretages enten:

- eliminering af koncerninterne transaktioner og udligning af kapitalandele, eller
- ingen eliminering og ingen udligning, men en forhøjelse af størrelsesgrænserne for nettoomsætning og balancesum med 20 %.

Nyetablerede koncerner kan ikke anvende undtagelsen i ÅRL § 110, om at størrelsesgrænserne skal være overskredet i to på hinanden følgende år.

Vær opmærksom på, at det første år, hvor modervirksomheden bliver koncernregnskabspligtig, er der krav om, at koncernregnskabet indeholder sammenligningstal.

Delkoncern, hvor modervirksomhed selv er dattervirksomhed, og modervirksomheden er beliggende inden for EU-/EØS-landene (gælder dog ikke børsnoterede virksomheder)

Hvis modervirksomheden selv er en dattervirksomhed af en modervirksomhed, der henhører under lovgivningen i et EU-land eller i et andet land, hvormed EU har indgået aftale (EØS-landene), og den højere modervirksomhed lever op til nedenstående krav:

- Besidder mindst 90 % af kapitalandelene i den underliggende modervirksomhed, og minoritetsdeltagerne heri godkender, at der ikke bliver udarbejdet koncernregnskab, eller
- Besidder mindre end 90 % af kapitalandelene i den underliggende modervirksomhed, og minoritetsdeltagerne heri, der besidder mindst 10 % af virksomhedskapitalen, ikke inden seks måneder før regnskabsårets udløb kræver, at der aflægges koncernregnskab.

ÅRL §112

Den højere modervirksomhed skal udarbejde koncernregnskab i overensstemmelse med lovgivningen i den medlemsstat, hvorunder den højere modervirksomhed henhører. Koncernregnskabet skal revideres af personer, der er autoriseret i medfør af denne medlemsstats lovgivning.

Anvendelse af denne undtagelse kræver, at den lavere modervirksomheds eget regnskab og dens dattervirksomheders regnskaber ved fuld konsolidering indgår i koncernregnskabet for den højere modervirksomhed samt at den lavere modervirksomhed i sit årsregnskab oplyser, at den i medfør af ÅRL § 112 har undladt at udarbejde koncernregnskab samt oplyser navn, hjemsted og CVR-nummer/registreringsnummer for den højere modervirksomhed. Endelig skal den lavere modervirksomhed indsende en kopi af den højere modervirksomheds koncernregnskab sammen med sin egen årsrapport til ERST. Dermed kan der ikke udarbejdes og indsendes regnskab for den lavereliggende modervirksomhed, før den overliggende virksomhed har offentliggjort sit regnskab.

Delkoncern, hvor modervirksomhed selv er dattervirksomhed, men modervirksomheden er beliggende uden for EU-/EØS-landene (gælder ikke børsnoterede virksomheder)

Selvom den højere modervirksomhed ikke henhører under lovgivningen i et EU-land eller i et andet land, hvormed EU har indgået aftale (EØS-landene), kan den underliggende modervirksomhed alligevel i visse tilfælde undlade at udarbejde koncernregnskab. Det forudsætter, at den lavere modervirksomheds ledelse ikke senest seks måneder før regnskabsårets udløb fra minoritetsdeltagere har modtaget krav om aflæggelse af koncernregnskab, og den højere modervirksomhed udarbejder koncernregnskab i overensstemmelse med EU's regnskabsdirektiv (om koncernregnskaber) eller efter regler, der i det mindste er ligeværdige med reglerne for konsoliderede regnskaber i det nævnte direktiv. Koncernregnskabet skal revideres af personer, der er autoriseret i medfør af den nationale lovgivning, hvorunder den højere modervirksomhed henhører.

Koncernregnskaber, udarbejdet efter de internationale regnskabsstandarder (IFRS) eller efter reglerne i følgende lande: USA, Kina, Sydkorea, Canada og Japan, anses for at opfylde kravet om ligeværdighed med reglerne for koncernregnskaber i EU's regnskabsdirektiv.

ÅRL §112

Anvendelse af denne undtagelse kræver, at den lavere modervirksomheds eget regnskab og dens dattervirksomheders regnskaber ved fuld konsolidering indgår i koncernregnskabet for den højere modervirksomhed. Herudover kræves det, at den lavere modervirksomhed i sit årsregnskab oplyser, at den i medfør af ÅRL § 112 har undladt at udarbejde koncernregnskab samt oplyser navn, hjemsted og identifikationsnummer/registreringsnummer for den højere modervirksomhed. Endelig skal den lavere modervirksomhed indsende en kopi af den højere modervirksomheds koncernregnskab sammen med sin egen årsrapport til ERST. Dermed kan der ikke udarbejdes og indsendes regnskab for den lavereliggende modervirksomhed, før den overliggende virksomhed har offentliggjort sit regnskab.

Modervirksomhed er en erhvervsdrivende fond

En modervirksomhed kan undlade at udarbejde koncernregnskab, hvis den er en erhvervsdrivende moderfond med:

ÅRL §111

- kun én dattervirksomhed, og hvor fonden kun i begrænset omfang udøver erhvervsaktiviteter og ikke, bortset fra konvertible gældsbreve og ikkeudbetalt udbytte, har tilgodehavender hos eller stillet sikkerhed for dattervirksomheden, eller
- fonden har flere dattervirksomheder, og en af disse udarbejder et koncernregnskab, hvori den erhvervsdrivende moderfond er udeladt, og
 - koncernregnskabet er udarbejdet efter ÅRL, regnskabsdirektivet med senere ændringer eller regler, der i det mindste er ligeværdige med reglerne for konsoliderede årsregnskaber i det nævnte direktiv, og det er revideret af personer, der er autoriseret hertil i medfør af den nationale lovgivning, hvorunder dattervirksomheden, der har udarbejdet koncernregnskabet, henhører, og
 - fonden selv kun i begrænset omfang udøver erhvervsaktiviteter, og
 - fonden, bortset fra konvertible gældsbreve og ikke-udbetalt udbytte eller udlodning, ikke har tilgodehavender hos eller har stillet sikkerhed for en af dattervirksomhederne, og
 - det oplyses i fondens årsrapport, at fonden i medfør af denne undtagelse har undladt at udarbejde koncernregnskab, og
 - fonden til ERST indsender det ovenfor nævnte reviderede koncernregnskab sammen med sin egen årsrapport.

Hvorvidt, der eksisterede en koncern på balancedagen, er afgørende for, om der skal aflægges et koncernregnskab. Er koncernen ophørt i året, eksempelvis fordi det sidste datterselskab er frasolgt, skal der ikke aflægges koncernregnskab. Baggrunden herfor er, at der ikke på balancedagen eksisterer en koncern, og at der dermed ikke fremadrettet er et behov for tilsvarende overblik.

Eksempel: Afhændelse af dattervirksomheder

En modervirksomhed, som har kalenderårsregnskab, har i december 20x0 afhændet alle dets dattervirksomheder.

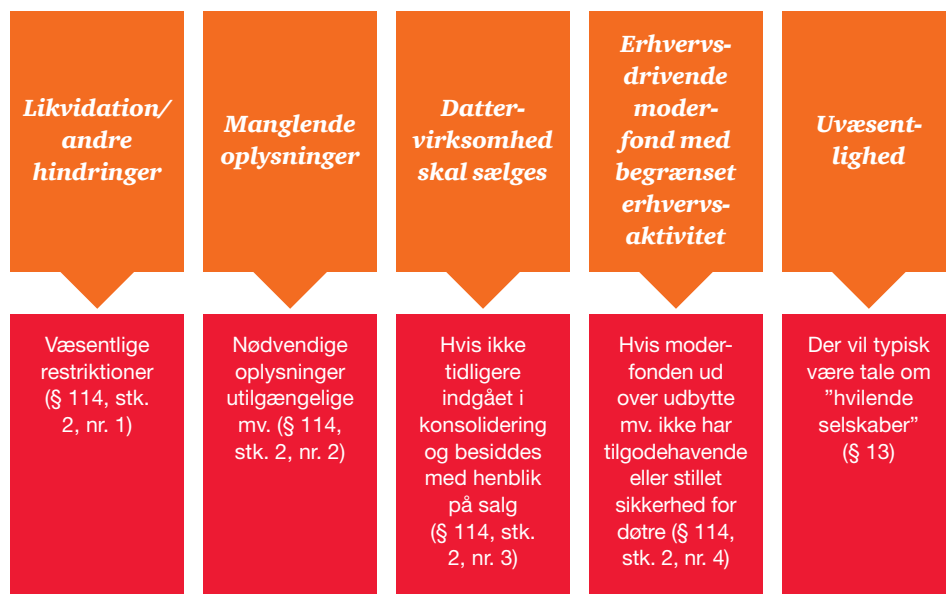
Er modervirksomheden koncernregnskabspligtig?

Løsning

Koncernregnskabspligten – herunder definitionen på en modervirksomhed – afgøres på baggrund af forholdene på balancedagen. En virksomhed, der i årets løb har afhændet alle sine dattervirksomheder, er derfor ikke længere en modervirksomhed. Det betyder, at virksomheden ikke skal aflægge et koncernregnskab for 20x0. Hvis dattervirksomhederne først var afhændet i januar 20x1 – men før regnskabsaflæggelsestidspunktet – skal der fortsat udarbejdes koncernregnskab for 20x0.

9.1.2 Konsolideringens omfang

Som udgangspunkt skal alle dattervirksomheder konsolideres. Der eksisterer nogle frivillige muligheder for at holde én eller flere dattervirksomheder ude af konsolideringen. Mulighederne kan illustreres således:

I de efterfølgende skemaer har vi beskrevet disse undtagelsesmuligheder mere detaljeret.

Likvidation/ andre hindringer

Dattervirksomheden kan udeholdes, hvis betydelige og vedvarende hindringer i væsentlig grad begrænser modervirksomhedens udøvelse af sine rettigheder over dattervirksomhedens aktiver eller ledelse. Vær opmærksom på, at der skal være tale om udefrakommende hindringer som fx konkursbehandling eller hindringer af politisk eller finansiell art, hvorimod selvskabte hindringer eller passivitet ikke berettiger til anvendelse af bestemmelsen.

En sådan hindring kan i sig selv medføre, at moderselskabet ikke længere kan siges at kontrollere selskabet. Dermed er selskabet ikke længere et datterselskab, da rekonstruktøren gennemfører rekonstruktionen på vegne af kreditorerne.

En solvent likvidation vil dog ikke være omfattet, da likvidator udfører sit hverv på vegne af ejerne.

Manglende oplysninger	Dattervirksomheden kan også udeholdes, hvis nødvendige oplysninger om dattervirksomheden ikke kan indhentes inden for en rimelig frist eller uden uforholdsmæssigt store omkostninger. Anvendelse af denne undtagelsesbestemmelse bør begrænses mest muligt. Det bør så vidt muligt overvejes i stedet at basere koncernregnskabet på skønnede tal for den pågældende dattervirksomhed.
Dattervirksomhed skal sælges	En dattervirksomhed, som skal sælges, kan udeholdes af konsolideringen, hvis: • dattervirksomheden alene er erhvervet med salg for øje, og • ikke tidligere har indgået i konsolideringen. Af lovens forarbejder fremgår, at undtagelsen med at udeholde en dattervirksomhed fra konsolideringen, under henvisning til en hensigt om videresalg, alene kan benyttes, hvis det på erhvervelsestidspunktet er klart, at besiddelsen er kortvarig – dvs. i hvert fald ikke længere tid end et til to år. Der henvises til kommentarer til ÅRL § 114, stk 2, nr. 3, hvor udeholdelse grundet midlertidig besiddelse omtales.
Erhvervsdrivende moderfond med begrænset erhvervsaktivitet	En moderfond med begrænset erhvervsaktivitet kan fx være almenyttige aktiviteter (museumsdrift), hvor fonden udlejer tilstødende lokaler til museumsbygningerne fra den almenyttige drift. Reglen i § 114, stk. 2, nr. 4, tilgodeser de tilfælde, hvor erhvervsaktiviteterne drives i dattervirksomheder ejet af moderfonden. I disse tilfælde kan moderfonden holdes ude af konsolideringen, hvis moderfonden hverken direkte eller indirekte deltager i dattervirksomhedernes erhvervsaktiviteter. Det betyder også, at moderfonden ikke: • må låne penge ud til dattervirksomhederne ud over ved konvertible gældsbreve og tilgodehavende udbytte eller • må stille sikkerhed for dattervirksomhederne.
Uvæsentlighed	Muligheden for at udeholde uvæsentlige dattervirksomheder fra konsolidering fremgår ikke direkte af ÅRL's tekst. Det følger af det generelle væsentlighedsprincip i § 13, stk. 1, nr. 3, hvorefter alle forhold, der ikke er ubetydelige, skal indgå i årsrapporten. Vurdering af, om den eller de udeholdte dattervirksomheder er uvæsentlige, skal ses i forhold til det konsoliderede koncernregnskab eksklusive øvrige udeholdte virksomheder. Denne bestemmelse er primært relevant for hvilende virksomheder.

Hvis alle dattervirksomheder udeholdes af konsolideringen (jf. senere), vil modervirksomheden være undtaget fra pligten til at aflægge koncernregnskab.

Eksempel: Midlertidig besiddelse – ÅRL

En virksomhed besidder 30 % af en anden virksomhed. Den pågældende virksomhed anses som en associeret virksomhed, og virksomheden besidder ikke (andre) dattervirksomheder. Inden balancedagen erhverver virksomheden yderligere 25 %. Denne yderligere aktiepost har virksomheden dog til hensigt at sælge igen. Formålet med besiddelsen er derfor midlertidig.

Er det muligt at undlade konsolidering af den pågældende dattervirksomhed, når det kun er de yderligere 25 %, som er en midlertidig besiddelse?

Løsning

En formålsfortolkning af ÅRL § 114, stk. 2, nr. 3 fører til, at virksomheden kan udeholdes fra konsolideringen, og virksomheden er dermed ikke koncernregnskabspligtig. Det betyder, at bestemmelsen finder anvendelse, selvom virksomheden ikke har til hensigt at sælge hele dattervirksomheden, men alene så stor en portion, at virksomheden ikke længere kan anses som en dattervirksomhed.

Undtagelsen er kun gældende under ÅRL. Efter IFRS skal dattervirksomheden konsolideres. Opfyldes betingelserne i IFRS 5 om aktiver i midlertidig besiddelse, præsenteres aktiverne henholdsvis forpligtelserne i én linje under henholdsvis aktiver og forpligtelser.

Eksempel: Dattervirksomhed er gået konkurs – ÅRL

En dattervirksomhed er gået konkurs i perioden mellem koncernens balancedag og datoen for regnskabsafleggelsen. I de sidste måneder af regnskabsåret blev der forhandlet med kreditorerne om en samlet løsning. Kontrollen med dattervirksomheden er ved konkursens indtræden overgået til kuratoren, som har givet udtryk for, at modervirksomheden ikke kan forvente at modtage en rapportering fra dattervirksomheden.

Skal dattervirksomheden under konkurs medtages i modervirksomhedens konsolidering?

Løsning

Kontrollen med dattervirksomheden er først overgået til kuratoren efter balancedagen. Det betyder, at dattervirksomheden som udgangspunkt skal medtages i konsolideringen.

ÅRL indeholder dog en række undtagelsesmuligheder. ÅRL § 114 stk. 2 nr. 1, giver mulighed for at undlade konsolidering, hvis betydelige og vedvarende hindringer i væsentlig grad begrænser modervirksomhedens udøvelse af sine rettigheder over dattervirksomhedens aktiver eller ledelse. Disse hindringer er dog først opstået efter balancedagen, da modervirksomheden stadig havde kontrollen under rekonstruktionsbehandlingen.

ÅRL § 114 stk. 2 nr. 2, giver mulighed for at undlade konsolidering, hvis de nødvendige oplysninger ikke kan indhentes inden for en rimelig frist eller uden uforholdsmæssigt store omkostninger. Denne bestemmelse kan medføre, at dattervirksomheden kan udeholdes af konsolideringen, hvis det ikke på et tilstrækkeligt pålideligt grundlag er muligt at estimere tallene fra dattervirksomheden, som skal indgå i konsolideringen.

Undtagelsen er kun gældende under ÅRL. Efter IFRS skal dattervirksomheden konsolideres.

Eksempel: Struktureret enhed – ejendomsselskab, der besiddes med henblik på salg

En ejendomsudvikler indgår en aftale med en bank om at købe et selskab, som besidder en større investeringsejendom for TDKK 500. Ejendommen er finansieret af banken med et lån på DKK 80 mio. Ejendomsudvikleren skal udvikle ejendommen med henblik på salg. Ejendomsudvikleren får en procentdel af salgssummen ved et salg, og bankens forrentning på udlånet er afhængig af salgssummen. Bankens godkendelse af lejeaftaler og salgsaftalen.

Kontrollerer ejendomsudvikleren dette selskab?

Løsning

Der er tale om en struktureret enhed, da de beslutninger, som ejendomsudvikleren kan tage i egenskab af ejer af selskabet, ikke har særlig stor betydning for afkastet af investeringen. Det har derimod indgåelse af lejeaftaler og salgsaftalen, som banken ultimativt kontrollerer. Samtidig er det reelt banken, der er eksponeret for variabilitet i salgsprisen i form af udlånet.

Ejendomsudvikleren kontrollerer derfor ikke selskabet, og det skal ikke konsolideres.

9.1.3 Konsolideringen

Overordnet foregår konsolidering ved at sammendrage regnskaberne for modervirksomheden og de underliggende dattervirksomheder, så ensartede indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser sammenlægges. Selvom en modervirksomhed ikke besidder 100 % af kapitalandelen i en underliggende dattervirksomhed, skal alle indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser fra dattervirksomheden medtages i koncernregnskabet. Derefter reguleres for andel af resultat og egenkapital til minoritetsinteresser.

Selvom princippet ved konsolideringen består i at sammenlægge ensartede indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser, skal der foretages de tilpasninger, der er nødvendige på grund af de særlige forhold, som gælder for koncernregnskaber til forskel fra årsregnskaber.

Eksempel

Hvis en koncernvirksomhed sælger nogle af sine færdigvarer til en anden koncernvirksomhed, der betragter disse varer som råvarer, skal varerne i koncernregnskabet klassificeres som varer under fremstilling, da det er den status, varerne har, når de betragtes fra en koncernvinkel.

Endvidere forekommer poster i koncernregnskabet, som ikke findes i årsregnskabet, eksempelvis minoritetsinteresser.

Endelig anfører loven specifikt, at der i koncernegenkapitalen kun skal medtages de poster, der er nødvendige af hensyn til det retvisende billede. Der vil således ikke være krav om at vise modervirksomhedens lovpligtige reserver. Det skyldes, at det alene er moderselskabets regnskab, der bestemmer, hvor meget udbytte, der kan udloddes.

Etableres eller ophører et koncernforhold i løbet af regnskabsåret, må kun indtægter og omkostninger hidrørende fra koncernforholdet medtages. Det er således ikke muligt at etablere et koncernforhold med tilbagevirkende kraft, bortset fra ved anvendelse af sammenlægningsmetoden, jf. afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger* og ved selskabsretlige fusioner, hvor SEL giver en specifik hjemmel til at udarbejde fusionsregnskabet med tilbagevirkende kraft.

Balancedag i koncernregnskabet

Koncernregnskabet skal have samme balancedag som modervirksomhedens årsregnskab. En dattervirksomhed skal have samme regnskabsår som modervirksomheden, medmindre det ikke er muligt på grund af forhold, som er ude af moder- og dattervirksomhedens kontrol. Skattemæssige fordele ved opretholdelse af forskellige regnskabsår kan således ikke begrunde anvendelsen af forskellige regnskabsperioder. I de særlige tilfælde, hvor en dattervirksomhed har hjemsted i et land, der fastsætter restriktioner i adgangen til at vælge regnskabsperiode, vil forholdet være uden for dattervirksomhedens og modervirksomhedens kontrol.

Vedrørende omlægning af en dansk modervirksomheds eller en dansk dattervirksomheds regnskabsår henvises til afsnit 3.3 *Regnskabsåret*.

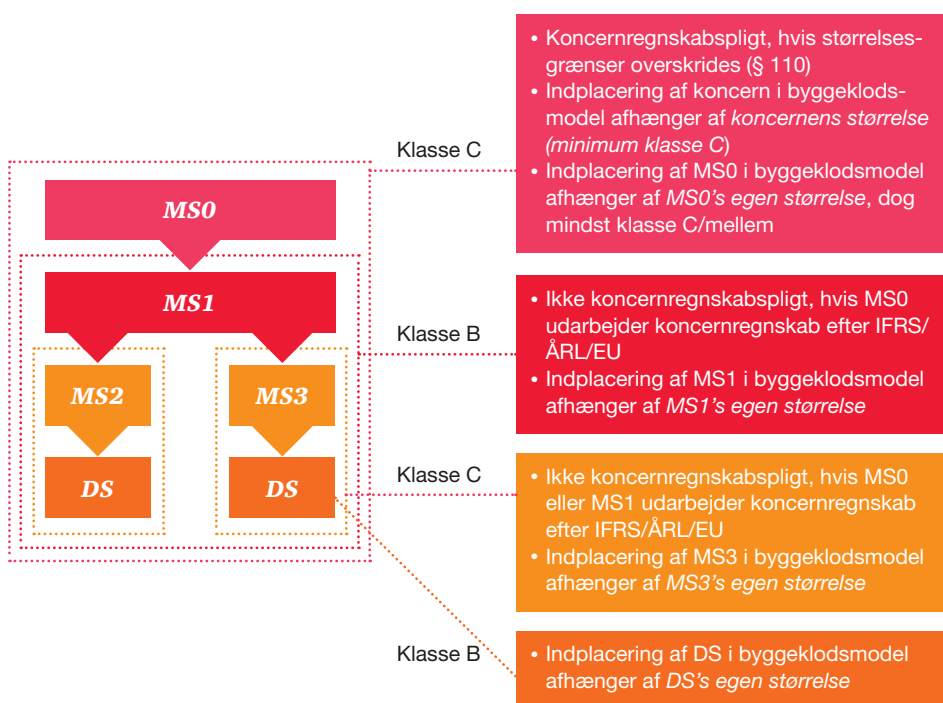
I de tilfælde, hvor det ikke er muligt for en dattervirksomhed at have samme balancedag som modervirksomheden, accepteres det, at dattervirksomheden indgår i konsolideringen på grundlag af sit seneste årsregnskab. Dog er det et krav, at den pågældende dattervirksomheds balancedag maksimalt ligger tre måneder forud for eller efter modervirksomhedens balancedag.

Regnskabsklasse for koncern- og modervirksomhedsregnskab

For indregning og måling gælder overordnet de samme bestemmelser som for et årsregnskab efter regnskabsklasse C, medmindre modervirksomheden skal følge reglerne for årsregnskaber i klasse D. Er dette tilfældet, skal koncernregnskabet også aflægges efter disse regler.

Skal en modervirksomhed aflægge koncernregnskab, skal modervirksomhedsregnskabet som minimum også aflægges efter bestemmelserne for virksomheder i regnskabsklasse C. Er en virksomhed modervirksomhed for en stor koncern, skal koncernregnskabet aflægges efter reglerne for store virksomheder i regnskabsklasse C. Modervirksomhedens egen årsrapport kan dog i dette tilfælde aflægges efter reglerne for mellemstore virksomheder i regnskabsklasse C, hvis modervirksomheden, isoleret set, tilhører regnskabsklasse B eller mellemstor C. Er en modervirksomhed ikke pligtig til at aflægge et koncernregnskab, fordi det indgår i et højereliggende koncernregnskab, skal modervirksomhedens regnskabsklasse vurderes ud fra modervirksomhedens egne forhold. En modervirksomhed, som aflægger et frivilligt koncernregnskab, kan altså aflægge modervirksomhedsregnskab efter reglerne for regnskabsklasse B, hvis modervirksomheden isoleret set er omfattet af denne regnskabsklasse.

Dette kan også illustreres i denne figur:

Ensartet regnskabspraksis

De regnskaber, der anvendes til konsolideringen, skal være opgjort efter ensartede metoder for indregning og måling. Metoderne, som anvendes i koncernregnskabet, skal så vidt muligt være de samme som dem, der anvendes i modervirksomhedens årsregnskab.

Anvender konsoliderede dattervirksomheder metoder, som afviger fra modervirksomhedens, skal der korrigeres herfor, så metoderne og grundlagene bliver i overensstemmelse med de metoder og grundlag, der anvendes i modervirksomhedens regnskab. Et eksempel herpå er, hvis en dattervirksomhed ikke kapitaliserer renter hidrørende fra finansiering af opførelse af anlægsaktiver, mens modervirksomheden gør det.

Elimineringer og udligning af interne kapitalbesiddelser

Da koncernregnskabet skal opstilles, som om de konsoliderede virksomheder er én virksomhed, skal følgende poster elimineres:

- Tilgodehavender og forpligtelser mellem de konsoliderede virksomheder.
- Indtægter og omkostninger som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder.
- Gevinster og tab som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder, som indgår i posternes regnskabsmæssige værdi (eksempelvis intern avance på handel med anlægsaktiver eller varebeholdninger mellem koncernens virksomheder).

Transaktionerne skal elimineres fuldt ud, uanset hvor stor en ejerandel modervirksomheden har i dattervirksomheden.

Ud over de nævnte eliminerings skal koncerninterne kapitalandele udlignes. Udligningen sker under hensyntagen til, om virksomhedsovertagelsen er indregnet efter overtagelsesmetoden eller sammenlægningsmetoden. Der henvises til afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*, hvori ÅRL's bestemmelser om virksomhedsovertagelser er behandlet.

De konsoliderede virksomheders kapitalandele i en konsolideret dattervirksomhed – målt til kostpris – udlignes med de konsoliderede virksomheders forholdsmæssige andel af dattervirksomhedens nettoaktiver, målt til dagsværdi i henhold til overtagelsesmetoden.

Er kostprisen for kapitalandelene højere end den forholdsmæssige andel af dattervirksomhedens nettoaktiver, opstår et positivt forskelsbeløb – koncerngoodwill. Er kostprisen for kapitalandele lavere end den forholdsmæssige andel, opstår et negativt forskelsbeløb – negativ goodwill. Opgørelse af goodwill behandles nærmere i afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*.

Efter sammenlægningsmetoden udlignes de konsoliderede virksomheders forholdsmæssige andel af dattervirksomhedernes nettoaktiver, opgjort til kostpris.

Kapitalandele i en modervirksomhed, der besiddes af modervirksomheden selv eller af en konsolideret virksomhed, udlignes ikke, men behandles som egne kapitalandele.

9.1.4 *Associerede virksomheder og fællesledede virksomheder i koncernregnskabet*

Associerede virksomheder skal indregnes i koncernregnskabet efter den indre værdis metode. Ved opgørelse af indre værdi benyttes samme regnskabspraksis som i koncernregnskabet.

ÅRL tillader, at virksomheder, der er ledet af den regnskabsaflæggende virksomhed, sammen med en eller flere andre virksomheder (joint ventures), kan indgå i koncernregnskabet ved pro rata-konsolidering.

Kun virksomheder, der aftalemæssigt ledes i samarbejde med en eller flere andre virksomheder (joint ventures), kan indgå ved pro rata-konsolidering. Efter ÅRL's forarbejder kan de pågældende virksomheder ikke være dattervirksomheder, men vil typisk være associerede virksomheder.

Ved pro rata-konsolidering medtages den rapporterende virksomheds andel af den fælleskontrollerede virksomhed i forhold til andelen af egenkapital og resultat. Reglerne for konsolidering finder tilsvarende anvendelse i disse situationer.

Indregner en virksomhed kapitalandele i et joint venture ved pro rata-konsolidering, skal virksomheden måle posterne i den fælleskontrollerede virksomhed efter sin egen regnskabspraksis. Det anføres i bemærkningerne til ÅRL, at det er væsentligt, at aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger i den fælleskontrollerede virksomhed indregnes og måles i forhold til den rapporterende virksomheds regnskabspraksis, således som det også gælder ved almindelig konsolidering i et koncernregnskab. Er dette i væsentligt omfang ikke muligt, må pro rata-konsolidering ifølge bemærkningerne ikke benyttes. Anses virksomheden samtidig for at være en associeret virksomhed, hvilket ofte i praksis er tilfældet for fælleskontrollerede virksomheder, skal bestemmelserne om måling vedrørende denne type kapitalandele derfor anvendes. Det skal samtidig bemærkes, at muligheden for at pro rata-konsolidere fælleskontrollerede virksomheder er frivillig. Dog skal alle fælleskontrollerede virksomheder behandles på samme måde.

9.1.5 *Oplysninger og præsentation*

Eksempler på oplysning og præsentation fremgår af anvendt regnskabspraksis samt noterne 12 og 13 i ÅRL modelregnskabet. Herudover henvises der til ÅRL §§ 125-128, der omtaler en række krav til noter og oplysninger i koncernregnskabet.

Medmindre modervirksomheden er omfattet af regnskabsklasse D, skal koncernregnskaber altid præsenteres og opfylde oplysningskrav i henhold til reglerne for regnskabsklasse C. Koncernregnskaber, som aflægges frivilligt, kan dog følge kravene for regnskabsklasse B, hvis størrelsesgrænserne herfor ikke er overskredet. Det gælder generelt for oplysninger i noter, redegørelse for anvendt regnskabspraksis og i ledelsesberetningen, at hvis en modervirksomheds oplysninger er de samme som koncernens oplysninger, kan modervirksomheden undlade at give oplysningerne i sit eget årsregnskab og ledelsesberetning.

Bestandsdel i årsrapporten	Krav
Resultat- opgørelse, balance og penge- strøms- opgørelse	Koncernresultatopgørelse, balance og pengestrømsopgørelse skal som hovedregel opfylde de almindelige oplysnings og præsentationskrav, som er gældende for regnskabsklasse C (eller regnskabsklasse D, hvis koncernen er omfattet heraf). Virksomheden skal være opmærksom på, at kapitalandele, tilgodehavender hos eller gæld til ikke-konsoliderede dattervirksomheder, henholdsvis associerede virksomheder, skal opføres som særskilte poster i koncernregnskabs balance. Disse elimineres ikke, da de ikke er en del af konsolideringen. Ved aflæggelse af et frivilligt koncernregnskab efter regnskabsklasse C er det ikke muligt at undlade en pengestrømsopgørelse efter § 86 stk. 4. Grunden til, at undtagelsen i § 86, stk. 4, ikke kan anvendes, er, at bestemmelsen giver en virksomhed adgang til at undlade pengestrømsopgørelsen, hvis den er indeholdt i en pengestrømsopgørelse for koncernen. En (del)koncern er ikke at betragte som en virksomhed efter lovens bestemmelser, men i stedet som en række af virksomheder. Et frivilligt tilvalg af koncernregnskab får derfor den betydning, at koncernen skal udarbejde et fuldt koncernregnskab og dermed ikke kan anvende de undtagelsesmuligheder, som er tiltænkt virksomhedsregnskaber. Ved oplysning om koncernens eksterne forhold skal der ikke oplyses om koncerninterne mellemværender eller transaktioner.
Anvendt regnskabs- praksis	Anvendt regnskabspraksis skal indeholde særlige forhold som følge af koncernregnskabet: • Konkret og fyldestgørende begrundelse for eventuelt at udeholde en eller flere koncernvirksomheder fra konsolideringen. • Omtale af forholdet, hvis en konsolideret dattervirksomhed anvender en anden balancedag end modervirksomheden. Er der indtruffet betydningsfulde hændelser mellem de to balancedatoer, som har haft indflydelse på dattervirksomhedens aktiver og forpligtelser, dens finansielle stilling eller resultat, skal dette anføres. • Konkret og fyldestgørende begrundelse for eventuelt at anvende andre metoder til indregning og grundlag for måling end dem, der anvendes i modervirksomhedens årsregnskab. • Oplysning om anvendelse af undtagelsesbestemmelsen for eliminering af gevinster og tab som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder. I en særskilt del af anvendt regnskabspraksis skal endvidere fremgå: • Hvorvidt en erhvervsdrivende moderfond er udeholdt af konsolideringen i medfør af § 114, stk. 2, nr. 4. I det tilfælde skal koncernens resultat og egenkapital oplyses, som hvis fondens regnskab var indregnet. • Størrelsen af koncerngoodwill og negativ goodwill samt de metoder, der er anvendt til opgørelse af disse. Ændringer i størrelserne i forhold til forrige år skal samtidig forklares. Det accepteres, at disse oplysninger gives i en note. Opfylder en modervirksomhed betingelserne for ikke at udarbejde koncernregnskab, fordi den selv er en dattervirksomhed mv., skal dette anføres, og navn, hjemsted og eventuelt CVR-nummer eller registreringsnummer for den højere modervirksomhed skal oplyses.

Bestanddel i årsrapporten	Krav
Egenkapital- opgørelse og minoritets- interesser	Koncernregnskabet skal indeholde en særskilt egenkapitalopgørelse, som ikke kan præsenteres i noterne. Den konsoliderede egenkapital skal opstilles, så det kun er de poster, der er nødvendige for at opnå et retvisende billede af koncernen, som vises. Af lovens forarbejder fremgår, at det blandt andet betyder, at reserver mv. i egenkapitalen, som selskabsretligt ikke kan udloddes, ikke behøver at fremstå særskilt, da beslutning om uddeling af udbytte ikke træffes på grundlag af koncernregnskabet. Minoritetsinteresser indregnes som en del af egenkapitalen og ikke som en særskilt hovedpost. Herudover skal minoritetsinteressers andel af resultatet ikke indregnes som en omkostning, men som en resultatdisponering.
Øvrige op- lysninger i koncern- regnskabet	For hver af de konsoliderede henholdsvis ikke-konsoliderede dattervirksomheder skal oplyses: • Navn og hjemsted. • Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen. • Grundlaget for koncernforholdet, medmindre dette følger af, at modervirksomheden besidder flertallet af stemmerettighederne, og koncernvirksomhedernes andel af dattervirksomhedens virksomhedskapital og stemmerettigheder er den samme. • Hvis sammenlægningsmetoden er anvendt. For hver associeret virksomhed skal oplyses: • Navn og hjemsted. • Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen. • Om kapitalandele i virksomheden er målt efter indre værdis metode. • Hvis kapitalandelene i de associerede virksomheder ikke måles til indre værdi, skal der endvidere oplyses om størrelsen af egenkapital og resultat ifølge den senest godkendte årsrapport. Oplysning kan dog undlades, hvis den pågældende virksomhed ikke er forpligtet til at offentliggøre årsrapport, og ejerandelen er under 50 %. De ovennævnte oplysninger om navn, hjemsted og retsform for datter- og associerede virksomheder kan udelades, hvis de kan volde betydelig skade for virksomheden selv eller de virksomheder, der omtales. Udeladelse af oplysningerne af denne grund skal det anføres. Gennemsnitligt antal ansatte i pro rata-konsoliderede virksomheder skal oplyses særskilt.
Ledelses- beretning	Ledelsesberetningen skal oplyse om koncernen som helhed efter reglerne for regnskabsklasse C – dog klasse D, hvis modervirksomheden er omfattet heraf. Det er tilladt at sammendrage ledelsesberetning for modervirksomheden og koncernen. Modervirksomheden kan undlade at udarbejde en særskilt hoved og nøgletalsoversigt, hvis denne er udarbejdet på koncernniveau og fremgår af koncernregnskabet.

9.2 Internationale regnskabsstandarder

Aflæggelse af koncernregnskab reguleres i IFRS 10 og indeholder bestemmelser om moderselskabets udarbejdelse af koncernregnskabet. IFRS 10 omfatter bestemmelser om fastlæggelse af, hvad koncernen omfatter, og hvornår der eksisterer en koncern, herunder bestemmelser om fastlæggelse af, hvilke virksomheder der skal aflægge koncernregnskab, og hvilke der skal indgå i konsolideringen.

IFRS 3 regulerer den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger og omhandler alene virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter. IFRS 11 indeholder bestemmelser om fastlæggelse af, hvornår der foreligger henholdsvis en fælleskontrolleret aktivitet og en fælleskontrolleret virksomhed og den regnskabsmæssige behandling af sådanne arrangementer. IFRS 12 indeholder oplysningskrav vedrørende investeringer i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fælleskontrollerede virksomheder mv.

IAS 27 omfatter bestemmelser for udarbejdelse af modervirksomhedsregnskaber, imens IAS 28 omfatter den regnskabsmæssige behandling af investeringer i associerede virksomheder.

9.2.1 Koncernregnskabspligten

Som udgangspunkt har en virksomhed med én eller flere dattervirksomheder pligt til at udarbejde koncernregnskab.

Modervirksomheden er undtaget fra koncernregnskabspligten, hvis alle nedenstående betingelser er opfyldt:

- Den er selv en dattervirksomhed
- Eventuelle minoritetsaktionærer har ikke krævet aflæggelse af koncernregnskab
- Virksomhedens aktier er ikke børsnoterede, og virksomheden har heller ikke udstedt børsnoterede gældsinstrumenter, ligesom virksomheden heller ikke er på vej mod en børsnotering
- Modervirksomheden eller en højereliggende modervirksomhed udarbejder og offentliggør et IFRS-koncernregnskab

IFRS 10 har et særligt regelsæt for virksomheder, som opfylder definitionen på en investeringsvirksomhed. Disse skal indregne alle investeringer til dagsværdi over resultatopgørelsen, frem for at udarbejde et koncernregnskab.

En investeringsvirksomhed defineres som en virksomhed, hvor følgende betingelser er opfyldt:

- Den erhverver midler fra investorer med henblik på at levere investment management-ydelser
- Virksomhedens formål er at investere midler med henblik på opnåelse af investeringsafkast eller formueforøgelse
- Den styrer og evaluerer hovedparten af sine investeringer på dagsværdibasis.

Som det fremgår af ovenstående, er definitionen på en ”investeringsvirksomhed” restriktiv, og standarden vurderes derfor alene at være relevant for kapitalfonde og lignende virksomheder.

9.2.2 Konsolideringsomfang

IFRS 10 fastlægger, hvornår den regnskabsaflæggende virksomhed har kontrol over en anden virksomhed og dermed, om den skal konsolideres.

Standarden fastslår, at en investor kontrollerer en virksomhed, hvis alle tre nedenstående betingelser er opfyldt:

1. Investor har bestemmende indflydelse over virksomheden
2. Investor er eksponeret over for eller har ret til et variabelt afkast hidrørende fra dens involvering i virksomheden
3. Investor har mulighed for at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke størrelsen af sit afkast.

Ad 1) Bestemmende indflydelse

Bestemmende indflydelse foreligger, når investor har mulighed for at styre de aktiviteter, som har størst indvirkning på de økonomiske resultater i virksomheden (”participating rights”). Investor skal altså uden hindring kunne påvirke de relevante aktiviteter. Det omfatter de centrale driftsmæssige beslutninger, såsom fastlæggelse/godkendelse af budgetter/forretningsplaner, ansættelse og afskedigelse af den daglige ledelse, beslutning om ordinær udbytteudlodning mv.

Har investor derimod alene ret til at tage beslutninger af beskyttende karakter (”protective rights”), foreligger der ikke bestemmende indflydelse. Sådanne beskyttende rettigheder omfatter bl.a. godkendelse af væsentlige ændringer i forretningsomfanget, kapitalforhøjelser mv., som ikke normalt har betydning i den løbende drift.

I mange tilfælde vil det være klart, at en sådan bestemmende indflydelse foreligger – fx ved besiddelse af flertallet af stemmerne. Standarden nævner følgende andre rettigheder, som kan medføre, at der foreligger bestemmende indflydelse:

- Ret til at udpege eller afskedige den øverste ledelse og fastsættelse af aflønning til denne
- Ret til at udpege en anden virksomhed, som kan udøve en bestemmende indflydelse eller fjerne denne virksomheds rettigheder
- Ret til at få virksomheden til at indgå eller undlade at indgå transaktioner, som er til fordel for investor
- Andre rettigheder, der giver investor muligheden for at påvirke aktiviteterne.

Nedenfor i afsnittet om kontrolbegrebet i praksis er givet en uddybning af forhold – ud over tilstedeværelsen af flertallet af stemmerettigheder – som kan medføre, at investor har bestemmende indflydelse.

Ad 2) *Eksponering over for eller ret til et variabelt afkast hidrørende fra dens involvering i virksomheden*

Eksponering over for/ret til et variabelt afkast betyder, at investors afkast (positivt eller negativt) i et ikke ubetydeligt omfang kan variere som følge af den økonomiske udvikling i virksomheden. Begrebet afkast er ikke begrænset til et aktieafkast, men kan også omfatte eksempelvis renteindtægter på et udlån eller et præstationsbaseret vederlag knyttet til forvaltning af virksomhedens aktiver. Hvorvidt forholdet skal indgå i vurderingen afhænger af, i hvor høj grad investor er eksponeret i forhold til den aktivitet, der ligger i virksomheden. Har en investor eksempelvis udlånt et beløb til en nødlidende virksomhed, er der en væsentlig risiko for, at investor ikke får sit fulde tilgodehavende tilbage. Et sådant forhold anses for at være et variabelt afkast.

Et andet eksempel på et forhold, der giver en sådan variabilitet, kan være tilstedeværelsen af et konvertibelt lån, hvor konverteringskursen ligger fast.

Ad 3) *Muligheden for at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke størrelsen af investors afkast*

Der skal være en direkte sammenhæng mellem investors beslutningskompetence og afkastet. Investor skal således til egen fordel kunne tage beslutninger, som i væsentligt omfang påvirker virksomhedens økonomiske præstationer. Er alle væsentlige beslutninger således givet ud fra virksomhedens set-up (autopilot), vil det ikke være relevant at inddrage, hvem der kan tage disse beslutninger. Her er det i stedet relevant at se på, hvem der ultimativt kan påvirke beslutningerne, fx i form af retten til at likvidere den pågældende virksomhed.

En tredjemands ret til uden varsel – eller med kort varsel – at fjerne den umiddelbare beslutningstager er ligeledes udtryk for, at den umiddelbare beslutningstager ikke har mulighed for at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke afkast, men blot er agent. Med andre ord anses agenten ikke for at kunne tage beslutninger til egen fordel, men alene til fordel for den part på hvis vegne, agenten agerer.

Kan den umiddelbare beslutningstager alene fjernes ved kontraktbrud eller anden form for misligholdelse, har den anden part kun en beskyttende rettighed og dermed ikke kontrol.

Standarden indeholder en uddybende forklaring til, hvornår andre forhold end tilstedeværelsen af flertallet af stemmerettigheder medfører, at investor kontrollerer virksomheden. Forhold, der nævnes, er bl.a.:

- 3.1 De facto-kontrol
- 3.2 Potentielle stemmerettigheder
- 3.3 Franchiserelationer
- 3.4 Agentrelationer.

Ad 3.1) De facto-kontrol

De facto-kontrol skal vurderes ud fra den andel af stemmerettighederne, som investor besidder, og de individuelle størrelser og spredningen af de øvrige stemmerettigheder. Følgende antages:

- Jo større en andel af stemmerettighederne, som investor besidder, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden.
- Jo større en relativ andel af stemmerettighederne, som investor besidder i forhold til andre enkeltaktionærer, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden.
- Jo flere parter, der skal stemme sammen for at hindre investor i at gennemføre beslutninger, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden.

Eksempler fra standarden:

De facto-kontrol	Ikke de facto-kontrol
En investor besidder 48 % af stemmerettighederne. Ingen anden enkeltaktionær besidder mere end 1 % af stemmerettighederne, og der foreligger ikke nogen aktionæraftaler eller lignende. Grundet den store spredning af de øvrige stemmerettigheder antages det, at investoren kontrollerer virksomheden.	En investor besidder 45 % af stemmerettighederne, to andre investorer besidder hver 26 %, og tre investorer besidder hver 1 %. Grundet den relativt store andel af stemmerettigheder, kontrolleret af to andre investorer, kan det ikke antages, at investoren kontrollerer virksomheden.

Det anføres, at hvis det ikke er klart, at investor har kontrol, er dette ikke tilfældet. Dette er i realiteten udtryk for, at hvis investor besidder 50 % eller mindre af stemmerettighederne, og der ikke foreligger andre arrangementer, skal der noget særligt til at påvise kontrol. Her anfører standarden, at hvis det i praksis konstateres, at investor udøver bestemmende indflydelse, vil det have betydning ved bedømmelsen.

Ad 3.2) Potentielle stemmerettigheder

Potentielle stemmerettigheder hidrørende fra eksempelvis warrants, konvertible obligationer mv. skal tages i betragtning ved vurdering af, om der foreligger kontrol.

Der skal være tale om en reel ret for, at der skal tages hensyn hertil. Det skal eksempelvis vurderes, om der er væsentlige økonomiske barrierer for investor i forhold til at udnytte sin ret. Er optionen "in the money", eller kan investor opnå driftsmæssige synergier ved at udnytte optionen, kan dette føre til, at rettighederne skal medregnes. Er optionen omvendt "out of money", trækker det i retning af, at den ikke skal tælle med – medmindre andre forhold kan tillægges betydning.

På grund af realitetsvurderingen er det ikke afgørende, om retten kan udnyttes på balancedagen. Hvorvidt det forhold, at der går en periode, inden fx en warrant kan udnyttes, skal således vurderes konkret. Som eksempler herpå nævner standarden, at udnyttelsestidspunktet ligger tidligere end ved udløbet af den tidsperiode, det kræver for de øvrige aktionærer at gennemføre en beslutning. Det må med andre ord vurderes konkret, om de skridt, investor skal tage for at kunne udnytte sin ret, er så væsentlige, at de hindrer investor i at kontrollere virksomheden.

Ad 3.3) Franchiserelationer

I franchiserelationer har franchisegiver ofte en væsentlig indflydelse på, hvordan franchisetager skal drive sin forretning, ligesom franchisegiver har en væsentlig interesse i den økonomiske udvikling hos franchisetager, da dette ofte påvirker størrelsen af det vederlag, som franchisetager skal betale til franchisegiver. Forholdet skal vurderes ud fra de almindelige kriterier, det vil sige, om franchisegiver er i stand til at tage de relevante beslutninger, har en væsentlig eksponering over for den økonomiske udvikling hos franchisetager og kan tage beslutninger, som kan påvirke den økonomiske udvikling hos franchisetager.

Det anføres, at franchisegivers rettigheder typisk vil være af en karakter, der har til formål at beskytte brandet, snarere end at have til formål at give franchisegiver adgang til at tage driftsmæssige beslutninger hos franchisetager. Med andre ord fastlægger franchiseaftalen de overordnede rammer for driften af virksomheden (eksempel vareudvalg, priser, indretning mv.), mens franchisetager har den fulde beslutningskompetence inden for disse rammer. Som følge heraf vil franchisetager sædvanligvis have kontrol.

Ad 3.4) Agentrelationer

En umiddelbar beslutningstager anses som agent, hvis en anden part har ret til – uden eller med kort varsel – at afsætte vedkommende. Er dette ikke tilfældet, kan den umiddelbare beslutningstager – afhængig af de konkrete omstændigheder – anses som den, der kontrollerer virksomheden, uanset om vedkommende ikke ejer en betydelig andel af virksomheden. Sådanne forhold er relevante at vurdere ved eksempelvis investment management-arrangementer og kapitalfundsmodeller, hvor den såkaldte ”general partner” tager alle driftsmæssige beslutninger.

En investment manager eller en general partner, der ikke umiddelbart kan afsættes, kontrollerer således den virksomhed, som den pågældende forvalter henholdsvis forestår de driftsmæssige beslutninger for, hvis den pågældende samtidig har en væsentlig eksponering over for variabilitet i afkastet fra virksomheden. Dette forhold skal vurderes samlet, det vil sige også under hensyn til det vederlag, den pågældende får for at forvalte aktiviteterne henholdsvis forestå de driftsmæssige beslutninger. En betingelse for, at investment manager eller general partner kan anses som agent, er, at vedkommende alene får et markedsbaseret vederlag for sine ydelser. Det er dog ikke i sig selv tilstrækkeligt til at konkludere, at vedkommende er agent. Vidtrækkende beføjelser i kombination med en ikke helt ubetydelig ejerandel kan således indikere, at vedkommende handler i egenskab af principal og dermed kontrollerer virksomheden.

Standarden giver en række eksempler på, hvornår en investment manager kontrollerer henholdsvis ikke kontrollerer den virksomhed, hvis aktiviteter han/hun forvalter.

Principal	Agent
En investment manager etablerer en investeringsvirksomhed. Investment manager skal handle i investorenes interesse, men har relativt vide rammer for at foretage investeringer. Investorerne kan alene afsætte investment manager som følge af kontraktbrud. Investment manager besidder selv 20 % af aktierne. Kombinationen af den betydelige beslutningskompetence og den væsentlige eksponering over for variabiliteten i afkastet fra virksomheden gør, at vedkommende er principal og dermed kontrollerer virksomheden.	En investment manager etablerer en investeringsvirksomhed med en i vedtægterne fastsat investeringspolitik, som sætter relativt faste rammer for, hvilke investeringer der må foretages (visse børsnoterede aktier). Investment manager får et markedsbaseret forvaltningshonorar og besidder endvidere 10 % af aktierne. Investorerne har ikke en ret til umiddelbart at afsætte investment manager. Som følge af kombinationen af den begrænsede beslutningskompetence (væsentlige beslutninger ville kræve vedtægtsændringer, som investment manager ikke kan gennemføre) og en begrænset eksponering over for variabiliteten i afkastet fra virksomheden, som ikke er meget stor, gør, at vedkommende er agent og dermed ikke kontrollerer virksomheden.

9.2.3 Indregning og måling

Minoriteter

Både anden totalindkomst og den samlede totalindkomst skal henføres til hhv. minoritetsinteresser og modervirksomhedens ejere. Det er uden betydning, at der henføres et negativt beløb. Også egenkapitalen skal henføres til hhv. minoritetsinteresser og modervirksomhedens ejere. Minoritetsinteressernes andel af egenkapitalen skal præsenteres separat fra modervirksomhedens ejeres andel af egenkapitalen. Det betyder i praksis, at minoriteternes andel af egenkapitalen skal præsenteres på en særskilt linje som en andel af den totale egenkapital.

Ændringer i modervirksomhedens ejerandel i dattervirksomhederne, der ikke medfører tab af den bestemmende indflydelse, anses som transaktioner med ejerne (egenkapitaltransaktioner).

Tab af kontrol

Hvis en modervirksomhed gennem en eller flere transaktioner mister sin bestemmende indflydelse – og dermed kontrol – skal den gøre følgende fra denne dato:

- Ophøre med at indregne den tidligere dattervirksomheds aktiver og passiver
- Ophøre med at indregne minoritetsinteresser i den tidligere dattervirksomhed
- Indregne den tilbageværende investering i den tidligere dattervirksomhed til dagsværdi
- Indregne fortjeneste eller tab forbundet med tabet af kontrol.

Investeringsvirksomheder og koncernregnskab

Jf. IFRS 10 er investeringsvirksomheder fritaget fra konsolidering samt udarbejdelse af koncernregnskab. Modervirksomheden skal derfor afgøre, om den er en investeringsvirksomhed. En investeringsvirksomhed er en virksomhed, der:

- Modtager midler fra en eller flere investorer
- Forvalter sine midler med henblik på at skabe afkast af den investerede kapital
- Indregner og måler væsentlige investeringer til dagsværdi.

Alle forhold og omstændigheder skal tages i betragtning ved vurdering af, om en modervirksomhed er en investeringsvirksomhed. En virksomheds forretningsmæssige formål kan være med til at afgøre, om den er en investeringsvirksomhed. Formålet i en investeringsvirksomhed vil altid være at investere sin kapital med henblik på at opnå afkast som eksempelvis udbytte, rente eller lejeindtægt. Hvis virksomheden har en investeringsplan, kan dette underbygge det forretningsmæssige formål som investeringsvirksomhed. Et kendetegn ved investeringsvirksomheder er, at de ikke planlægger at beholde sine investeringer på lang sigt. En investeringsvirksomhed vil ofte have en investeringsplan, der omfatter en exit-strategi inden for en periode på fem til ti år.

Den måde, hvorpå en virksomhed præsenterer sig selv, kan også være med til at afgøre om den er en investeringsvirksomhed. En investeringsvirksomhed vil ofte præsentere sin forretning, fx overfor potentielle investorer, som en virksomhed der foretager korte og mellem-lange investeringer med henblik på at skabe afkast.

Indregning og måling til dagsværdi er afgørende i definitionen af en investeringsvirksomhed. Brugen af dagsværdi er afgørende, da evaluering og rapportering på baggrund af dagsværdier giver mere brugbar information til investorer end evaluering og rapportering på baggrund af konsoliderede værdier. Det er således afgørende i definitionen af en investeringsvirksomhed, at intern opfølgning, evaluering af resultater og rapportering sker på baggrund af dagsværdier.

Hvis ovenstående forhold gør sig gældende, skal modervirksomheden afgøre, om den har følgende karaktertræk, der er typiske for investeringsvirksomheder:

- Den har mere end én investor
- Den har mere end én investering
- Dens investorer er ikke nærtstående parter
- Dens investeringer omfatter egenkapitalinstrumenter eller lign. kapitalandele.

Hvis modervirksomheden ikke har alle ovenstående karaktertræk, er det ikke sikkert, at den er en investeringsvirksomhed. En investeringsvirksomhed, der ikke har alle de typiske træk for en sådan type virksomhed, skal afgive yderligere oplysninger, men er dog ikke udelukket fra at være en investeringsvirksomhed.

Når en modervirksomhed er en investeringsvirksomhed, skal den ikke konsolidere sine dattervirksomheder eller anvende IFRS 3 ved virksomhedssammenslutninger. Modervirksomheden skal i stedet måle sine investeringer i dattervirksomheder til dagsværdi reguleret over resultatet. Hvis en dattervirksomheds aktivitet består i at levere service- og tjenesteydelser relateret til investeringsvirksomheden, og den ikke selv er en investeringsvirksomhed, skal den konsolideres med modervirksomheden, uanset at investeringsvirksomheder er undtaget fra konsolidering.

9.2.4 *Associerede virksomheder og fællesledede virksomheder (joint ventures) i koncernregnskabet*

Efter IAS 28 skal associerede virksomheder indgå i koncernregnskabet efter equity-metoden. Associerede virksomheder, der besiddes udelukkende med henblik på salg, skal dog ikke indgå efter equity-metoden. Disse måles i stedet til det laveste af dagsværdi med fradrag af forventede afhændelsesomkostninger og bogført værdi på omklassifikationstidspunktet i henhold til IFRS 5 (aktiver, der besiddes med henblik på salg og ophørte aktiviteter).

Endvidere har investeringsvirksomheder og kapitalfonde mulighed for at vælge at måle kapitalandele i associerede virksomheder, der styres og evalueres på et dagsværdigrundlag, til dagsværdi efter bestemmelserne i IAS 39 (IFRS 9 fra og med 2018).

En nedskrivning af kapitalandele i associerede virksomheder anses ikke som en nedskrivning på goodwill henholdsvis øvrige nettoaktiver. Nedskrivningen vedrører derfor investeringen som helhed, og den skal derfor tilbageføres, hvis forudsætningerne for nedskrivningen ikke længere er til stede.

9.2.5 *Fælleskontrollerede arrangementer i koncernregnskabet*

IFRS 11 indeholder bestemmelser om den regnskabsmæssige klassifikation af fælleskontrollerede arrangementer og om den regnskabsmæssige behandling af de enheder, der klassificeres som fælleskontrollerede aktiviteter ("joint operations"). Den regnskabsmæssige behandling af enheder, der klassificeres som fælleskontrollerede virksomheder ("joint ventures"), er derimod fastlagt i IAS 28 om associerede virksomheder, der som anført ovenfor foreskriver anvendelse af indre værdis metode. Det gælder dog ikke fælleskontrollerede arrangementer, der besiddes udelukkende med henblik på salg. Disse måles i stedet til den laveste dagsværdi med fradrag af forventede afhændelsesomkostninger og den bogførte værdi på omklassifikationstidspunktet i henhold til IFRS 5 (aktiver, der besiddes med henblik på salg og ophørte aktiviteter). Endvidere har investeringsvirksomheder mulighed for at vælge at måle kapitalandele i joint ventures til dagsværdi efter bestemmelserne i IAS 39 under de samme betingelser som associerede virksomheder.

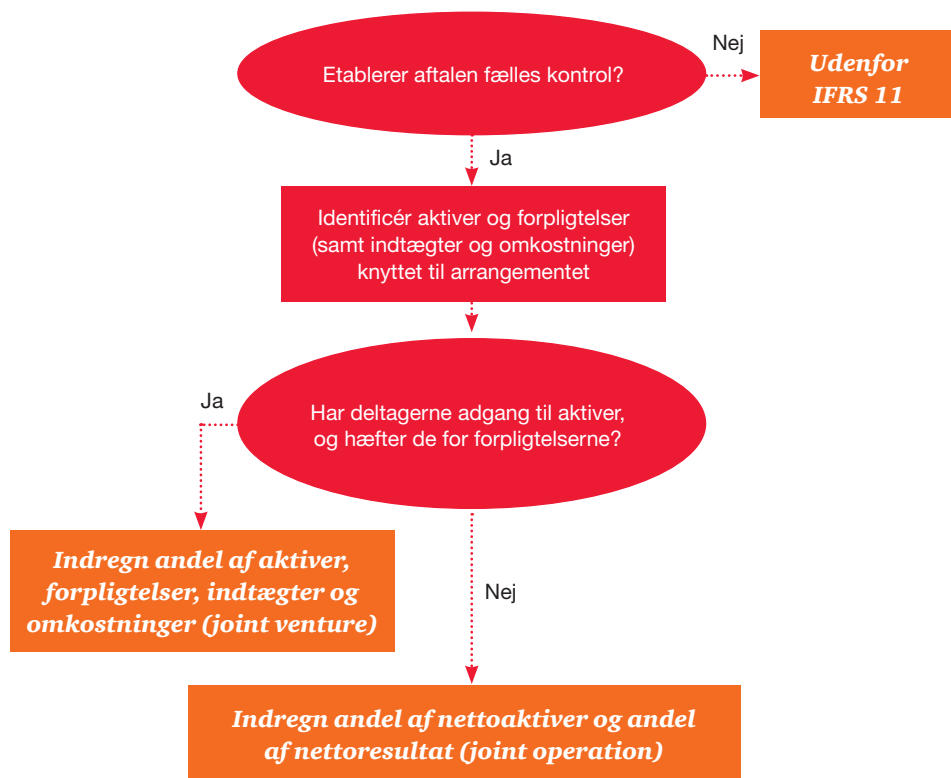
Afgørende for, om der foreligger fælles kontrol er, om to eller flere parter i fællesskab tager de relevante beslutninger som defineret i IFRS 10. Med andre ord skal parterne være enige om de beslutninger, der har størst betydning for virksomhedens performance i henhold til den foreliggende aftale.

IFRS skelner mellem to typer af samarbejder:

- Fælleskontrollerede *aktiviteter* (joint operations)
- Fælleskontrollerede *virksomheder* (joint ventures).

Det grundlæggende princip er, at de kontraktlige rettigheder og forpligtelser, som investor har, afspejles i regnskabet. Har investor direkte adgang til aktiverne og hæfter for forpligtelserne, er der tale om en fælleskontrolleret aktivitet, hvor hver part indregner sin andel af indtægter og omkostninger samt aktiver og forpligtelser. Har investor derimod alene adgang til et nettoresultat og nettoaktiver, er der tale om en fælleskontrolleret virksomhed, som skal indregnes efter indre værdis metode.

Nedenstående diagram viser de grundlæggende principper.

Standarden fastslår, at hvis aktiviteten ikke udøves inden for en selskabsretlig ”skal” – det vil i praksis sige et sameje – er der tale om en fælleskontrolleret aktivitet. I sådanne tilfælde skal der altså ikke foretages yderligere vurderinger af klassifikationen. Udøves aktiviteten i en selskabsretlig skal – fx et interessentskab eller en virksomhed med begrænset hæftelse – er udgangspunktet, at der er tale om en fælleskontrolleret virksomhed. Følgende forhold vurderes ved afgørelse af, om det reelle indhold er, at deltagerne på trods af den selskabsretlige skal har direkte adgang til aktiverne og hæfter for forpligtelserne.

1. Medfører selskabsformen, at der er identitet mellem ejerne og virksomheden? Hæfter ejerne eksempelvis direkte for gælden eller er der identitet på gældssiden?
2. Hvis 1 ikke er opfyldt: Medfører aftalen mellem parterne, at de har direkte adgang til aktiverne og hæfter for gælden? Det kan fx være tilfældet på forpligtelsessiden, hvis de i henhold til en aktionæroverenskomst har en pligt til løbende at betale penge ind til den fællesejede virksomhed i takt med, at dette skal indfri sine forpligtelser (”cash calls”).
3. Hvis 2 ikke er opfyldt: Er der andre forhold, som medfører, at parterne har direkte adgang til aktiverne og hæfter for forpligtelserne? Det kan eksempelvis være, at parterne har pligt til at aftage alt output fra enheden, således at afsætningsrisikoen er løftet væk fra virksomheden, og den er sikret løbende indbetalinger, der kan anvendes til servicering af forpligtelserne.

Eksempel: Joint operations

En virksomhed har erhvervet ejerandele i en fælleskontrolleret aktivitet. Ledelsen i virksomheden har hørt, at man ikke længere kan pro rata-konsolidere. Er det korrekt?

Løsning

Eliminering af muligheden for at pro rata-konsolidere gælder kun for joint ventures, dvs. fællesledede virksomheder. Når der er tale om fælleskontrollerede aktiviteter, indregner hver part sin andel af indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser. Joint ventures skal indregnes efter indre værdis metode.

9.2.6 Oplysninger og præsentation

IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities

Oplysningsbestemmelserne vedrørende investeringer i dattervirksomheder, associerede samt fælleskontrollerede virksomheder er samlet i IFRS 12. Standarden indeholder endvidere oplysningsforpligtelser vedrørende strukturerede enheder, dvs. enheder med et snævert formål, som ikke indgår i konsolideringen. Med IFRS 12 fokuseres der i høj grad på den risiko, som er tilknyttet virksomhedens enkelte investeringer. Eksempelvis skal der gives detaljerede oplysninger om dattervirksomheder, hvor der er væsentlige minoritetsinteresser.

IFRS 12 indeholder generelt en meget detaljeret og specifik angivelse af, hvilke oplysninger som kræves. Grundlæggende skal oplysningerne være tilstrækkelige til regnskabsbrugernes vurdering af den risiko, der er tilknyttet virksomhedens involvering i den pågældende enhed samt hvorledes denne involvering påvirker den rapporterende enheds finansielle stilling, resultat og pengestrømme.

Eksempler på oplysninger kan findes i IFRS-modelregnskabet note 16.

Væsentlige vurderinger og forudsætninger

Noteoplysningerne skal omfatte oplysninger om hvilke faktorer, der er lagt vægt på ved vurdering af, om der foreligger kontrol, fælles kontrol eller bestemmende indflydelse. Der skal yderligere gives oplysninger om faktorer, der ligger til grund for vurderingen af, om en fælleskontrolleret virksomhed er en joint operation eller et joint venture.

Følgende oplysninger skal som minimum gives:

- Grundlag for kontrol, hvis det ikke stammer fra besiddelsen af flertallet af stemmerettigheder
- Grundlag for, at der ikke er kontrol, hvis flertallet af stemmerettigheder besiddes
- Grundlag for, at virksomheden fungerer som agent, hvis den kan tage driftsmæssige beslutninger
- Grundlag for, at virksomheden har betydelig indflydelse, selvom den ejer mindre end 20 %
- Grundlag for, at virksomheden ikke har betydelig indflydelse, selvom den ejer mere end 20 %.

Investeringsvirksomheder, der ikke udarbejder koncernregnskab

En investeringsvirksomhed, der ikke aflægger koncernregnskab, men i stedet indregner investeringer til dagsværdi over resultatet, skal udover at give oplysninger om, at der ikke aflægges regnskab, baggrunden herfor mv., give en række oplysninger jf. nedenfor:

- Navn og geografisk placering for hver dattervirksomhed
- Navn og geografisk placering for hver dattervirksomhed, hvis investeringsvirksomheden er modervirksomhed for en anden investeringsvirksomhed
- Oplysninger om væsentlige restriktioner, fx vedr. aktiver og midler i dattervirksomhederne
- Oplysninger om særlige transaktioner mellem dattervirksomhederne, fx hvis der er ydet finansiell støtte mv.

Investeringer i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fælleskontrollerede arrangementer

Der skal gives oplysninger om dattervirksomheder med væsentlige minoritetsinteresser. Oplysningerne skal gives pr. dattervirksomhed og omfatter bl.a.:

- Navn på dattervirksomheden
- Andel af kapitalen og stemmerettigheder, der kan henføres til minoritetsinteresserne
- Andel af periodens resultat, der er henført til minoritetsinteresserne
- Summarisk finansiell information, fx udbytte betalt til minoriteter, aktiver og forpligtelser, resultat og pengestrømme og beskyttende rettigheder tillagt minoritetsinteresserne, der kan begrænse koncernen i at udnytte aktiver og overføre midler fra dattervirksomheden.

De summariske oplysninger skal gives før eliminerings. Det skal også oplyses, hvis dattervirksomheder ikke har samme balancedag som modervirksomheden, hvorfor der anvendes finansiell information, der afviger fra modervirksomhedens balancedag. Har der været transaktioner, herunder køb/salg, af minoritetsandele, der ikke har resulteret i tab af kontrol, skal disse også oplyses.

For investeringer i associerede virksomheder og fælleskontrollerede arrangementer skal tilsvarende oplysninger gives med følgende undtagelser:

For joint operations (fællesledede aktiviteter) skal der ikke gives summarisk finansiell information, da en sådan investering vil være konsolideret linje for linje. For associerede virksomheder og joint ventures (fællesledede virksomheder) skal den summariske finansielle information gives pr. investering, hvis denne er væsentlig, eller samlet for uvæsentlige investeringer. Gives samlet information, skal denne dog stadig gives samlet for hhv. uvæsentlige investeringer i associerede virksomheder og uvæsentlige investeringer i joint ventures.

9.2.7 Nye og ændrede IFRS-standarder

Forslaget til ændringer af IFRS 10 og IAS 28 blev vedtaget af IASB i 2014. Ændringerne er vedtaget som følge af inkonsistens mellem IFRS 10 og IAS 28 vedrørende ophør af kontrol over et datterselskab som led i etablering af et joint venture eller en associeret virksomhed henholdsvis indregning af tab/gevinst fra indskud af ikke-monetære aktiver i associerede virksomheder eller joint ventures. I henhold til IFRS 10 skal hele investeringen omvurderes til dagsværdi ved opgivelse af kontrol over en dattervirksomhed. Omvendt foreskriver IAS 28, at der skal foretages en forholdsmæssig eliminering af den interne avance ved transaktioner med en associeret virksomhed. Ændringer angiver følgende:

Hvis indskuddet af de ikke-monetære aktiver udgør en virksomhed ("business"), jf. definitionen i IFRS 3, skal det fulde beløb af gevinst/tab indregnes i resultatopgørelsen hos investor. Hvis ikke definitionen er opfyldt, skal gevinst/tab indregnes af investor i forhold til øvrige investorers andel i de associerede virksomheder eller joint ventures.

Ændringen af IFRS 10 og IAS 28 vedr. indskud af aktiver i fælleskontrollerede virksomheder og associerede virksomheder betyder, at indskud af aktiver, der udgør en virksomhed, indregnes til dagsværdi – dvs. ingen eliminering af intern avance eller tab – mens der ved indskud af aktiver, der ikke udgør en virksomhed, foretages forholdsmæssig eliminering.

Ændringen skulle oprindeligt være trådt i kraft for regnskabsår, der begyndte den 1. januar 2016. IASB har imidlertid besluttet at udskyde ikrafttræden af ændringer på ubestemt tid, indtil IASB har gennemført et projekt om anvendelsen af indre værdis metode.

Derudover har IASB i 2016 udsendt et forslag til ændring af IFRS 3 med en præcisering af definitionen på en virksomhed. Formålet er at give mere præcis vejledning i, hvornår der foreligger input, processer og output i et sådant omfang, at der er tale om en virksomhed.

10. Andre områder

10.1 Virksomhedssammenslutninger

Bestemmelser om virksomhedssammenslutninger findes i ÅRL §§ 121-123 og i udtalelse for virksomhedssammenslutninger samt IFRS 3.

10.1.1 Årsregnskabsloven

En koncernetablering er en virksomhedssammenslutning, hvor en virksomhed får bestemmende indflydelse over en anden virksomhed. På trods af den juridiske selvstændighed udgør virksomhederne i den etablerede koncern én økonomisk enhed.

En fusion er en virksomhedssammenslutning, hvor én eller flere virksomheder opløses uden likvidation, ved at samtlige aktiver og forpligtelser overdrages til en anden virksomhed.

I ÅRL's kapitel 15 fremgår, at reglerne om koncernregnskab i det væsentligste finder anvendelse på fusionsregnskaber. Reglerne for modervirksomheden finder anvendelse på den fortsættende virksomhed, og reglerne for dattervirksomheder finder anvendelse på den ophørende virksomhed. Selskabslovgivningen indeholder ikke krav om udarbejdelse af et fusionsregnskab. Parterne kan dog frivilligt vælge at udarbejde et fusionsregnskab. Ved fusioner accepteres indregning med tilbagevirkende kraft til den i fusionsplanen fastsatte regnskabsmæssige virkningsdato for fusionen.

En virksomhedssammenslutning mellem uafhængige virksomheder skal efter ÅRL regnskabsmæssigt behandles efter overtagelsesmetoden. Ved koncerninterne sammenslutninger er der også mulighed for regnskabsmæssigt, at to eller flere virksomheder bliver sammensluttet, som om de altid havde været én virksomhed (sammenlægningsmetoden), og dermed indregnes transaktionen til bogført værdi med tilbagevirkende kraft. Alternativt kan transaktionen indregnes til bogført værdi på overtagelsestidspunktet ("bogført værdimetoden") uden tilpasning af sammenligningstal. Sidstnævnte anses lovteknisk som en særlig variant af sammenlægningsmetoden.

Forskellene kan illustreres således:

	Overtagelses- metoden	Sammenlægnings- metoden	Bogført værdi metoden
Koncerneksterne virksomheds- overtagelser	X		
Koncerninterne virksomheds- sammenslutninger eller virksom- hedssammenslutninger mellem virksomheder underlagt samme bestemmende indflydelse	X	X	X
Omvurderede værdier og goodwill/negativ goodwill	X		
Bogførte værdier		X	X
Tilbagevirkende kraft	(-)*	X (inkl. tilpasning af sammenligningstal) – dog ikke læn- gere tilbage end til tidspunktet, hvor fælles kontrol blev etableret	(-)*
Påvirkning af egenkapitalen i den købende virksomhed på købstidspunktet		X – forskel mellem købesum og de tilkøbte bogførte værdier	X – forskel mellem købesum og de tilkøbte bogførte værdier

* Tilbagevirkende kraft kan dog foretages til begyndelsen af indeværende regnskabsår ved fusion eller spaltning, såfremt denne dato fastsættes som regnskabsmæssig virkningsdato i fusions- eller spaltningsplanen.

10.1.1.1 Ny vejledning om virksomhedssammenslutninger

I forbindelse med, at ÅRL blev ændret med virkning for regnskabsår, der begyndte den 1. januar 2016 eller senere, medførte det en række ændringer til den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger. Det fremgår af lovbemærkningerne, at ÅRL's rammebestemmelser efter ændringerne i stor udstrækning skal fortolkes i henhold til IFRS 3 Business Combinations. Eftersom der fortsat vil være nogle få forskelle mellem bestemmelserne i ÅRL og IFRS, udsendte ERST i marts 2018 en vejledning, der tydeliggør, hvordan en lang række af forhold og problemstillinger, der opstår i praksis vedrørende virksomhedssammenslutninger, skal behandles efter ÅRL. ERST's vejledning har virkning for virksomhedssammenslutninger, der finder sted den 1. juli 2018 eller senere.

Vejledningen kan dog også anvendes med tilbagevirkende kraft, når dette sker systematisk og konsekvent i overensstemmelse med ikrafttrædelsesbestemmelserne i ÅRL, jf. lovens almindelige regler. Det er PwC's vurdering, at sidstnævnte indebærer, at såfremt man fx benytter de nye regler om regulering af købsvederlaget (earn-out), kræver det, at den oprindelige virksomhedssammenslutning samtidig gennemføres baseret på de nye regler. Valget mellem fremadrettet eller tilbagevirkende kraft er et generelt valg. Det er således ikke muligt at anvende udtalelsen for enkelte virksomhedsovertagelser med tilbagevirkende kraft, mens den for andre alene anvendes med fremadrettet virkning.

10.1.1.2 Overtagelsesmetoden

Ved brug af overtagelsesmetoden i en virksomhedssammenslutning skal det afgøres, hvem der reelt er den overtagende part. Dette er vigtigt, da overtagelsesmetoden kun må anvendes på den virksomhed, der regnskabsmæssigt bliver overtaget. Identifikationen af, hvem der er den faktiske erhverver, skal baseres på de økonomiske realiteter. I vurderingen indgår en række forhold, så som hvilken aktionærgruppe, der er den kontrollerende efter erhvervelsen. Det vil eksempelvis være tilfældet ved en aktieombytning mellem et stort og et lille selskab, hvor det lille selskab bliver moderselskab. Som følge af, at det er aktionærerne i det store selskab, som kontrollerer den sammensluttede koncern efter aktieombytningen, anses det lille selskab for at være den overtagne virksomhed, selv om det lille selskab juridisk har overtaget det store selskab.

Hvis det ikke umiddelbart kan afgøres, hvem der er den overtagende virksomhed, anses den i juridisk henseende overtagende eller fortsættende virksomhed som den overtagende virksomhed.

Identifikation og omvurdering af overtagne nettoaktiver

Ved en virksomhedsovertagelse – som behandles efter overtagelsesmetoden – skal der foretages en omvurdering til dagsværdi af identificerbare aktiver og forpligtelser. Også aktiver og forpligtelser, som ikke tidligere har været indregnet i den erhvervede virksomheds eget årsregnskab (typisk immaterielle anlægsaktiver, jf. nedenstående tabel), skal indregnes i koncernregnskabet.

Loven indeholder ikke detaljerede bestemmelser vedrørende omvurderingen af de identificerede aktiver og forpligtelser, men har med de nye bestemmelser gjort op med sandsynlighedskriteriet ved indregning af aktiver og forpligtelser, som er erhvervet ved en virksomhedssammenslutning. I praksis betyder det, at loven nu kræver indregning af aktiver og forpligtelser, der kan identificeres uden hensyntagen til, om sandsynligheden for ind- eller udgående pengestrømme er over eller under 50 %. Dette skal ses i lyset af substansen i transaktionen. En køber vil fx være villig til at betale for en gruppe udviklingsprojekter, selv om hvert enkelt udviklingsprojekt har mindre end 50 % sandsynlighed for at blive en succes. Køber fokuserer på sandsynligheden for, at det bliver en succes sammenholdt med den gevinst, der vil komme ved en succes.

Der gælder fortsat et væsentlighedskriterium, hvilket betyder, at kravet om at identificere immaterielle – og øvrige – aktiver udelukkende skal anvendes, når identifikationen har væsentlig betydning for koncernregnskabet.

Nedenstående angiver eksempler på identificerbare immaterielle aktiver, som efter de nye bestemmelser skal indregnes særskilt, såfremt de har væsentlig betydning for koncernregnskabet.

**Immaterielle
aktiver, som
nu kræves
indregnet:**

- Igangværende forsknings- og udviklingsprojekter
- Firmanavn
- Varemærker
- Gunstige eller ugunstige leasingaftaler
- Patentsoftware og brugsrettigheder
- Kundelister/-relationer
- Igangværende ordrebeholdning
- Kundecontrakter.

Værdiansættelsen af de identificerede aktiver og forpligtelser skal baseres på dagsværdien uden hensyntagen til købers specifikke hensigt. Det betyder fx, at et overtaget firmanavn eller varemærke, som køber ikke forventer at anvende efter overtagelsen, skal indregnes med værdi i overtagelsesbalancen, såfremt aktivet ville have en værdi i markedet, hvis det blev handlet mellem uafhængige parter.

En omstrukturingshensættelse indregnes efter de almindelige regler for indregning af hen-satte forpligtelser. Det forudsætter imidlertid, at der er tale om en forpligtelse forud for over-tagelsen, hvilket næsten aldrig er tilfældet.

Eftersom køber skal indregne identificerbare forpligtelser, uanset om sandsynligheden for udgående pengestrømme er over eller under 50 %, skal køber efter ERST's vejledning ind-regne væsentlige eventualforpligtelser, der er overtaget i forbindelse med en virksomheds-sammenslutning. Usikkerheden vedrørende sandsynligheden for, om køber vil komme til at foretage en betaling som følge af den overtagne eventualforpligtelse, vil blot blive afspejlet i målingen/værdiansættelsen heraf. Fremadrettet vil køber derfor alene kunne undlade at indregne væsentlige eventualforpligtelser i overtagelsesbalancen, såfremt værdien ikke kan opgøres pålideligt. Indregningen af eventualforpligtelser bliver dermed i overensstemmelse med behandlingen efter IFRS 3.

Regulering af købesumsallokeringen

Aktiver og forpligtelser omvurderes til dagsværdi på tidspunktet, hvor moder-/dattervirk-somhedsforholdet etableres, dvs. på overtagelsestidspunktet. Det forekommer ofte i praksis, at det ikke er muligt at lave en fuldstændig og nøjagtig købesumsallokering i tæt tidsmæssig sammenhæng med overtagelsestidspunktet. Derfor kan der være behov for at justere købe-sumsallokeringen, hvis der efterfølgende fremkommer ny viden om forholdene på købs-tidspunktet. Loven tillader, at køber i en periode på op til 12 måneder efter overtagelses-tidspunktet har mulighed for at regulere overtagelsesbalancen på grundlag af ny viden om forhold, der eksisterede på købstidspunktet.

Betingede vederlag

Det forekommer ofte i praksis, at købesummen – ud over det aftalte vederlag – også indehol-der et såkaldt betinget vederlag.

Betingede vederlag er eksempelvis earn-out-aftaler, det vil sige aftaler, hvor der betales et yderligere beløb, hvis den overtagne virksomheds finansielle præstationer efter overtagelsen overstiger et fastsat mål. Betingede vederlag medregnes i overensstemmelse med reglerne i IFRS 3 i kostprisen til dagsværdi, uanset om betalingen er sandsynlig eller ej, da sandsynligheden for betaling blot indgår i fastsættelsen af dagsværdien. IFRS 3 kræver desuden, at det betingede vederlag ved efterfølgende måling måles til dagsværdi med værdiændringer indregnet i resultatopgørelsen. Det fremgår imidlertid af ÅRL's § 37, stk. 3, nr. 5, at bestemmelserne i § 37 om måling af forpligtelser til dagsværdi ikke finder anvendelse på betingede vederlag, der opstår i forbindelse med virksomhedssammenslutninger.

En umiddelbar løsning vil derfor være, at man falder tilbage på ÅRL § 36, som kræver brug af nettorealisation sværdi for denne type forpligtelser. Brug af nettorealisation sværdi har imidlertid den meget store ulempe, at der ikke foretages tilbagediskontering eller for den sags skyld vægtning af forskellige udfald. Nettorealisation sværdi synes derfor at udgøre det beløb, køber med mere end 50 % risiko skal betale – uden tilbagediskontering. Modellen med nettorealisation sværdi risikerer derfor at føre til, at der indregnes et beløb, som afviger i forhold til reglerne om opgørelsen af det samlede vederlag, som skal opgøres til dagsværdi, jf. ovenfor. Denne forskel må nødvendigvis skulle resultatføres, hvilket forekommer åbenlyst forkert – enten at indregne en indtægt, fordi der ikke indregnes en earn-out, eller en omkostning, fordi earn-out'en skønnes sandsynlig og indregnes med fuld værdi uden diskontering.

Det er imidlertid PwC's opfattelse, at det vil være muligt at anse earn-out-forpligtelsen som en hensat forpligtelse. Det er således i forvejen anerkendt, at lovens regler om hensatte forpligtelser dækker flere områder end IAS 37 om hensatte forpligtelser, fx udskudt skat og personaleforpligtelser. Brug af reglerne om hensatte forpligtelser vil føre til, at reglerne om dagsværdi kan benyttes, jf. ÅRL § 47, stk. 2. Uanset at brug af dagsværdi på hensatte forpligtelser efter loven er frivillig, vil et tilvalg af § 47 fremfor § 36 efter PwC's opfattelse betinge, at dagsværdiprincippet tilvælges – simpelthen fordi IFRS fortsat er grundstammen ved forståelsen af ÅRL's regler.

Ved den efterfølgende måling af earn-out-forpligtelsen efter § 47 skal ændringerne i forventningen til de bagvedliggende pengestrømmene reflekteres i værdien, ligesom ændringer i renteniveauet skal afspejles. Disse reguleringer skal indregnes i resultatopgørelsen. Ændringer i værdien på en earn-out efter første indregning vedrører begivenheder efter købet og skal derfor ikke påvirke kostprisen på købet af virksomheden, da der er tale om en ændring i værdien af den hensatte forpligtelse.

Transaktionsomkostninger

Transaktionsomkostninger er omkostninger, som direkte kan henføres til købet af virksomheden. Det kan fx være honorarer til advokater, revisorer og andre rådgivere. Det fremgår af ERST's vejledning, at transaktionsomkostninger ikke længere kan indgå som en del af kostprisen for virksomheden, men skal i stedet indregnes af køber i resultatopgørelsen i takt med afholdelsen.

Trinvisse overtagelser

Ved trinvisse overtagelser (dvs. køb af en dattervirksomhed, hvor den overtagende virksomhed i forvejen ejer kapitalandele uden at have kontrol) skal køber regulere værdien af den hidtidige besiddelse af kapitalandele i den overtagne virksomhed til dagsværdien på det tidspunkt, hvor køber opnår kontrol over den overtagne virksomhed. Forskellen mellem den bogførte værdi af den hidtidige kapitalandel og dagsværdien heraf skal indregnes i resultatopgørelsen, uanset om den udgør en gevinst eller et tab. Der skal således laves én samlet købesumsallokering baseret på dagsværdien på tidspunktet for opnåelse af kontrol.

Måling af minoritetsinteresser og opgørelse af goodwill

ÅRL indeholder ligesom IFRS 3 to metoder for måling af minoritetsinteresser, der har betydning for størrelsen af den goodwill, der eventuelt indregnes i forbindelse med virksomheds- overtagelsen. Køber skal derfor vælge en praksis og måle minoritetsinteresser:

- til dagsværdi, eller
- til minoritetens andel af de identificerbare nettoaktiver (eksklusive goodwill) i den overtagne virksomhed (denne metode svarer til den tidligere anvendte metode under loven).

Såfremt minoritetsinteressen måles til dagsværdi, opgøres goodwill som den positive forskel mellem dagsværdien for hele den overtagne virksomhed og dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver, uanset om der erhverves 100 % eller mindre af den overtagne virksomhed. Konsekvensen er, at der under denne metode også beregnes goodwill af minoritetens ejerandel.

Under den alternative metode opgøres goodwill som den positive forskel mellem dagsværdien af den ejerandel, der er erhvervet, og dagsværdien af den tilsvarende andel af den overtagne virksomheds nettoaktiver.

Såfremt der indregnes goodwill på minoritetens andel af den tilkøbte virksomhed, vil den indregnede goodwill hhv. værdien af minoritetsinteresserne i koncernregnskabet alt andet lige være højere.

I modsætning til IFRS 3, hvorefter køber kan vælge mellem de to metoder til måling af minoritetsinteressen transaktion for transaktion, er valget mellem de to metoder efter loven et valg af praksis, som skal anvendes konsistent.

Den indregnede goodwill behandles som et immaterielt aktiv og skal derfor afskrives over brugstiden. Kan brugstiden ikke opgøres pålideligt, skal goodwill afskrives over ti år. Den valgte afskrivningshorisont på goodwill skal altid begrundes behørigt.

Forekommer der en negativ forskel, skal der gennemføres en revurdering af købesumsallokeringen, da en negativ forskel er en indikation på fejl i købesumsallokeringen. Konstateres det fortsat efter revurderingen, at forskellen er negativ, skal denne negative goodwill indtægtsføres straks i resultatopgørelsen.

Efterfølgende køb og salg af datterselskabsaktier

Såfremt en majoritetsaktionær køber yderligere eller sælger aktier i dattervirksomheden – uden at der mistes kontrol – anses dette for at være ejertransaktioner, som skal indregnes direkte på egenkapitalen. En eventuel forskel mellem købesummen og andelen af nettoaktiverne i koncernregnskabet indregnes derfor direkte på majoritetens andel af egenkapitalen.

I tilfælde af, at majoritetsaktionæren foretager et delvist salg af aktier i dattervirksomheden og i den forbindelse taber kontrollen, vil sælger bevare en kapitalandel, der enten klassificeres som en associeret virksomhed eller en porteføljevirksomhed. Loven er på dette punkt ikke blevet tilpasset IFRS, hvorfor sælger som udgangspunkt skal opgøre kapitalandelen til andelen af den indre værdi, der bibeholdes. Sælger vil som følge af salget derfor ikke indregne noget tab eller gevinst på den resterende kapitalandel. Det skal dog bemærkes, at der gælder særlige regler i det tilfælde, hvor sælger afstår så stor en aktiepost, at den resterende andel udgør en porteføljevirksomhed, og hvor denne efterfølgende – enten frivilligt eller af pligt – måles til dagsværdi over resultatopgørelsen, jf. lovens § 37. I sådanne tilfælde må det antages, at sælger skal foretage en revurdering af den resterende beholdning til dagsværdi. Konsekvensen herved er, at sælger indregner en gevinst eller et tab i resultatopgørelsen relateret til den aktiebeholdning, der bibeholdes. Måles den resterende kapitalandel derimod efterfølgende til kostpris eller til indre værdi, vil det efter loven som nævnt derimod ikke være tilladt at foretage nogen gennemmåling af den resterende kapitalandel til dagsværdi.

10.1.1.3 Sammenlægningsmetoden

Anvendelse af sammenlægningsmetoden er ikke et krav, men derimod en valgmulighed ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger og virksomhedssammenslutninger underlagt samme bestemmende indflydelse.

Ved sammenlægningsmetoden indregnes dattervirksomhedens aktiver og forpligtelser til den regnskabsmæssige værdi – og ikke til dagsværdi som ved overtagelsesmetoden. Den regnskabsmæssige værdi skal dog være opgjort efter samme metoder, som anvendes i koncernregnskabet.

Hvis sammenlægningsmetoden benyttes, skal der ikke indregnes goodwill eller negativ goodwill i balancen. I stedet tillægges eller fratrækkes forskellen mellem vederlaget og den regnskabsmæssige nettoværdi af aktiverne og forpligtelserne i den overtagne virksomhed direkte i egenkapitalen.

Ved udarbejdelsen af koncernregnskabet skal der ikke tages hensyn til, hvornår koncernetableringen fandt sted. Den i juridisk henseende overtagne virksomheds aktiver og forpligtelser skal ikke indregnes fra overtagelsesdatoen. I stedet indregnes og måles der, som om koncernforholdet var etableret fra og med begyndelsesdatoen for den tidligste regnskabsperiode, der indgår i årsregnskabet (inklusive tilpasning af femårs hovedtal for klasse C-virksomheder). Er de to virksomheder kommet under samme bestemmende indflydelse mellem denne begyndelsesdato og balancedagen for årsregnskabet, indgår den virksomhed, som er kommet til, dog først fra det tidspunkt, hvor den kom under samme bestemmende indflydelse. Der gælder dog en undtagelse ved fusion som følge af, at det kan besluttes, at fusionen skal have regnskabsmæssig virkning pr. et tidligere tidspunkt, fx ved begyndelsen af regnskabsåret.

Overtages en virksomhed eksempelvis af en anden virksomhed i marts måned, og besluttes det umiddelbart derefter at fusionere selskabet ind med regnskabsmæssig virkning pr. 1. januar, flyttes effekten af sammenslutningen længere tilbage i tid, end der har eksisteret kontrol.

10.1.1.4 Bogført værdi-metoden

Bogført værdi-metoden er en variant af sammenlægningsmetoden, der kan anvendes ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger. Forskellen på sammenlægningsmetoden og bogført værdi-metoden er, at sammenlægningen anses som sket på erhvervelsestidspunktet til de regnskabsmæssige bogførte værdier.

Idet sammenlægningen anses som sket på erhvervelsestidspunktet, sker der ikke tilpasning af sammenligningstal. Derfor skal der heller ikke ske tilpasning af femårs hoved- og nøgletals-oversigten i ledelsesberetningen. Det skal desuden tydeligt fremgå, at anvendt regnskabspraksis, hvis virksomhedssammenslutningen anses som sket på erhvervelsestidspunktet, og sammenligningstal ikke er tilpasset.

Metoden er væsentlig nemmere at anvende end sammenlægningsmetoden, da der ikke kræves tilpasning af sammenligningstal, og er derfor et attraktivt alternativ.

Det skal dog bemærkes, at i de tilfælde, hvor der betales en kontant merpris i forbindelse med en koncernintern virksomhedsovertagelse, vil anvendelse af sammenlægningsmetoden og bogført værdi metoden reducere selskabets frie reserver og dermed begrænse de fremtidige udbyttmuligheder.

10.1.1.5 Særligt om virksomhedssammenslutninger under fælles kontrol

Der er en grundlæggende forskel mellem IFRS og ÅRL i forhold til reguleringen af virksomhedsovertagelser, hvor både køber og den tilkøbte virksomhed er underlagt bestemmende indflydelse fra den samme part. IFRS regulerer ikke dette område nærmere, mens det reguleres under ÅRL. Under ÅRL kan sådanne virksomhedssammenslutninger gennemføres efter overtagelsesmetoden, sammenlægningsmetoden og bogført værdi metoden.

Valg af metode er et valg af regnskabspraksis og skal derfor anvendes konsistent. En koncern er dermed bundet af valget.

Benyttes overtagelsesmetoden på en koncernintern virksomhedssammenslutning, jf. ÅRL § 122, er IFRS 3 den relevante standard til fortolkning af loven, herunder også i forhold til vurderingen af, hvem der er den overtagende part. IFRS 3 er også den relevante standard til fortolkning af, om der faktisk er tale om en virksomhedssammenslutning under fælles kontrol.

Lodrette fusioner

Ved en fusion mellem en modervirksomhed og dens helejede dattervirksomhed skelnes mellem almindelige lodrette og omvendt lodrette fusioner:

- En almindelig lodret fusion er en fusion, hvor en modervirksomhed fusionerer med sin helejede dattervirksomhed med modervirksomheden som den fortsættende virksomhed.
- En omvendt lodret fusion er en fusion, hvor en modervirksomhed fusionerer med sin helejede dattervirksomhed med dattervirksomheden som den fortsættende virksomhed.

Problemstillingen er her, hvilke værdier den fortsættende virksomheds årsregnskab skal fortsætte med. En lodret fusionen anses ikke som værende en virksomhedssammenslutning, idet der ikke sker nogen ændringer i selve kontrollen over de pågældende virksomheder. Derfor vil det ikke være tilladt at lave en fornyet omvurdering af aktiver og forpligtelser – hverken i forhold til den ophørende eller fortsættende virksomheds aktiver og forpligtelser. Den regnskabsmæssige behandling af lodrette fusioner har derfor været meget diskuteret i praksis, men med ændringerne til ÅRL er det nu fastslået, at værdien skal baseres på følgende metode:

	Lodret fusion	Omvendt lodret fusion
Metode	Værdierne i koncernregnskabet fortsætter i det fortsættende selskab (modervirksomheden) – herunder indregnes den hidtidige indregnede goodwill også ("koncernmetoden").	Værdierne i koncernregnskabet fortsætter i det fortsættende selskab (dattervirksomheden) – herunder indregnes den hidtidige indregnede goodwill også ("koncernmetoden").

Reglerne indebærer derfor, at uanset om moder- eller dattervirksomheden fortsætter som led i fusionen, "overlever" koncernværdierne inklusive goodwill. Derved er der ikke forskel på, hvilken virksomhed, der er den fortsættende efter fusionen. Det skal her understreges, at det ikke er muligt at gennemføre omvurderinger på selve fusionstidspunktet. De omvurderinger, som oprindeligt blev gennemført, da modervirksomheden erhvervede kapitalandele i dattervirksomheden, er således dem, der skal anvendes ("koncernmetoden"). Dette indebærer, at den koncerngoodwill, der oprindeligt blev konstateret i modervirksomheden, vil blive videreført i det fortsættende selskab – uanset om det er moder- eller dattervirksomheden, der fortsætter.

I årsregnskabet for det fortsættende selskab vil der heller ikke være tale om en virksomhedssammenslutning. Her fortsætter aktiver og forpligtelser også uændret, dog således at merværdier vedrørende fx kapitalandele og nettoaktiver vedrørende det pågældende, fortsættende selskab reguleres, så koncernmetoden også benyttes her. Det betyder også, at sammenligningstallene i begge situationer skal tilpasses.

Overtagelse af en aktivitet, der ikke er et selskab

ÅRL fastslår nu, at overtagelse af en bestående virksomhed, der ikke udgør en selvstændig juridisk enhed, skal ske i henhold til bestemmelserne om virksomhedsovertagelser (som beskrevet ovenfor). Den situation, hvor en koncern erhverver en dattervirksomhed, er i substansen den samme, som når en virksomhed erhverver en bestående virksomhed.

Det skal dog nævnes, at praksis også i høj grad har fulgt disse regler, eftersom lovens substanskrav som oftest ville føre til samme resultat i de to situationer. For de fleste vil disse nye regler i ÅRL derfor blot være en præcisering af, hvorledes sådanne overtagelser skal behandles.

Nystiftelse af selskab

Et stort antal selskaber stiftes ved, at der indskydes en bestående virksomhed. Dette kan være en virksomhed, som tidligere er drevet i privat regi.

Til trods for, at det i en virksomhedssammenslutning skal afgøres, hvem der reelt er den overtagende part baseret på de økonomiske forhold (som nærmere beskrevet ovenfor), indeholder loven imidlertid den særrregel, hvorefter et nystiftet selskab kan anses som værende den overtagende part i en virksomhedssammenslutning. Konsekvensen herved er, at der altid efter ÅRL kan ske omvurdering af aktiver og forpligtelser til dagsværdi efter overtagelsesmetoden af den bestående virksomhed, der indskydes – alternativt kan sammenlægningsmetoden eller bogført værdi-metoden vælges. Selskabslovens regler indebærer tillige, at det er muligt at gennemføre stiftelsen med tilbagevirkende kraft, selvom ”omdannelsen” til selskab sker til omvurderede værdier.

Spaltning til nystiftede selskab

Spaltninger af selskaber, hvor dele af aktiviteterne i et selskab indskydes i et modtagende selskab, skal efter ÅRL § 130 indregnes og måles i det modtagende selskab efter enten sammenlægningsmetoden, bogført værdi-metoden (begge kun ved fælles kontrol) eller overtagelsesmetoden. Herved kan der ske omvurderinger af aktiver og forpligtelser til dagsværdi. Dette gælder, uanset om det modtagende selskab er et nystiftet eller et eksisterende selskab. Forskydes ejerskabet i forbindelse med spaltningen, så kontrollen over aktiviteten i det modtagende selskab ændres, skal overtagelsesmetoden benyttes i det modtagende selskab, hvis det indskudte anses som en virksomhed.

Er der tale om spaltninger, hvor ejerskabet forbliver uændret – en såkaldt grenspaltning – og det modtagende selskab er nystiftet – vil spaltningen efter loven kunne gennemføres til omvurderede værdier på samme måde, som det efter ÅRL er muligt at stifte til omvurderede værdier, selvom kontrollen med virksomheden ikke skifter.

10.1.2 Internationale regnskabsstandarder

IFRS 3 regulerer den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger og omhandler alene virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter. IFRS 3 indeholder i større omfang end ÅRL specifikke krav til den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger. Efter tilpasningen af ÅRL og med ERST's vejledning, der blev udsendt i marts 2018 (som nærmere beskrevet i afsnit 10.1.1. *Ny vejledning om virksomhedssammenslutninger*), er de fleste af forskellene mellem ÅRL og IFRS vedr. behandlingen af virksomhedssammenslutninger elimineret.

IFRS 3 fastslår, at en virksomhedssammenslutning mellem uafhængige parter altid skal behandles efter overtagelsesmetoden.

IFRS 3 undtager specifikt virksomhedssammenslutninger mellem virksomheder, som er underlagt samme bestemmende indflydelse, det vil sige, fx:

- Virksomhedssammenslutninger mellem virksomheder, der indgår i samme koncern
- Virksomhedssammenslutninger mellem virksomheder, kontrolleret af samme person.

Der henvises i øvrigt til afsnit 10.1.1.5 *Særligt om virksomhedssammenslutninger under fælles kontrol* for nærmere beskrivelse heraf.

IFRS 3 finder desuden ikke anvendelse på etablering af fællesledede arrangementer i det fællesledede arrangements eget regnskab eller for køb af aktiver eller grupper af aktiver, der ikke udgør en virksomhed.

Definition af en virksomhed

Standarden finder som bekræftet ovenfor kun anvendelse, når det, der overtages, udgør en virksomhed. Efter IFRS 3 forstås en virksomhed som aktiviteter og aktiver, der er integreret på en sådan måde, at de er i stand til at blive udført og ledet med henblik på at opnå et afkast til eller reducere omkostningerne for ejerne. En aktivitet omfatter input, processer og output. Det er ofte processdelen, der er vanskelig at vurdere. Her forkuseres ofte på, om der overtages medarbejdere til udførelsen af processerne, hvilket dog ikke er noget ultimativt krav.

Eksempel: Virksomhed eller gruppe af aktiver

En investor køber et butikscenter. Butikscentret indeholder 15 lejemål og ligger i udkanten af en større dansk provinsby.

Er butikscentret en virksomhed efter bestemmelserne i IFRS 3?

Løsning

Køb af et ejendomsselskab (bestående af én ejendom) vil oftest være at anse som et enkeltaktiv og ikke en virksomhed. Modsat vil køb af et hotel i drift være at anse som en virksomhed. Et butikscenter placerer sig et sted mellem disse to eksempler. Oftest vil et butikscenter være at anse som en virksomhed. Det skyldes, at et butikscenter ikke i sig selv skaber et (fast) afkast.

En aktiv ledelse af butikscentret har stor betydning for centrets udvikling og indtjening. Ledelsen består bl.a. i udvælgelse af de rette lejere, så centret kan tilbyde kunderne et varieret udvalg af butikker og varer.

10.1.2.1 Indregning og måling

Overtagelsesmetoden skal anvendes for alle virksomhedssammenslutninger, der omfattes af IFRS 3. Metoden kan opdeles i følgende fire faser.

Overtagelsesmetodens fire faser

1. Fastsættelse af overtagelsestidspunkt og den overtagende part	Tidspunktet fra, hvilket den køvende (overtagende) virksomhed opnår kontrol over den overtagne virksomheds drift og nettoaktiver – sædvanligvis sammenfaldende med stemmerettens overgang.
2. Opgørelse af kostpris for den overtagne virksomhed	Købesummen udgør dagsværdien af vederlaget herunder dagsværdien af kapitalandele i den overtagne virksomhed, som den overtagende virksomhed ejer forud for tidspunktet for opnåelse af kontrol. Omkostninger, afholdt til at gennemføre virksomhedsovertagelsen, må ikke medregnes i købesummen, men skal indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes. Se mere om købesummen nedenfor.
3. Identifikation og opgørelse af dagsværdi af de identificerbare nettoaktiver	Der skal foretages en identifikation af alle de overtagne aktiver og forpligtelser, uanset om de fremgår af den overtagne virksomheds balance. Se mere herom nedenfor.
4. Opgørelse af goodwill	Der er to muligheder for opgørelse af goodwill, henholdsvis fuld goodwill eller købt goodwill, der kan vælges frit transaktion for transaktion. Fuld goodwill opgøres som forskellen mellem dagsværdien for hele den overtagne virksomhed og dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver heri, uanset om der erhverves 100 % eller mindre af den overtagne virksomhed, idet der også beregnes goodwill af minoritetens ejerandel. Købt goodwill opgøres som forskellen mellem dagsværdien af den ejerandel, der er erhvervet, og dagsværdien af den tilsvarende andel af den overtagne virksomheds nettoaktiver. Er dagsværdien af de overtagne nettoaktiver højere end det beregnede vederlag (negativ goodwill), indtægtsføres det overskydende beløb, knyttet til majoriteten. Der indregnes altså ikke en teoretisk indtægt, knyttet til minoritetsintressen. Forinden det overskydende beløb indregnes i resultatopgørelsen, skal der dog foretages en revurdering af købesumsallokeringen, da tilstedeværelsen af et negativt beløb er en indikation på fejl.

Fastsættelse af overtagelsestidspunkt og den overtagende part

Det er afgørende for brug af overtagelsesmetoden at få fastlagt det korrekte overtagelsestidspunkt i henhold til IFRS 3, da identifikation af overtagne nettoaktiver og den tilhørende værdiansættelse til dagsværdi skal foretages pr. overtagelsestidspunktet.

IFRS 3 definerer overtagelsestidspunktet som det tidspunkt, hvor den overtagende virksomhed opnår kontrol over den overtagne virksomhed. Ved overtagelse af selskaber vil overtagelsestidspunktet ofte være sammenfaldende med tidspunktet for frigivelse af købesummen og overdragelse af stemmeretten til køber. På dette tidspunkt vil køber som hovedregel få overdraget ejerandelene og kan indsætte ny ledelse og dermed ændre strategi, foretage afskedigelser mv.

Dog må andre faktorer tages i betragtning, fx særlige aftalemæssige foranstaltninger. Bestemmelser om, at sælger fx skal drive virksomheden på forsvarlig vis indtil overtagelsestidspunktet og ikke må indgå væsentlige transaktioner uden købers godkendelse, fremrykker dog ikke overtagelsestidspunktet, da der alene er tale om beskyttende rettigheder for køber.

Hvis transaktionen kræver konkurrencemyndighedernes godkendelse, vil dette normalt udskyde overtagelsestidspunktet, medmindre godkendelsen er en ren formalitet, og det vurderes som værende helt usandsynligt, at myndighederne ikke godkender transaktionen.

Det er ligeledes afgørende for den regnskabsmæssige behandling at få identificeret den overtagende part, da overtagelsesmetoden alene må anvendes på den overtagne virksomheds aktiver og forpligtelser, der som følge af overtagelsen skal indregnes i koncernregnskabet for den overtagende virksomhed.

Identifikationen af den overtagende part skal baseres på de økonomiske realiteter uden hensyntagen til den juridiske form eller struktur. Normalt er det enkelt at identificere den overtagende part. Ved tvivlstilfælde kan disse karakteristika indikere, hvem der er den overtagende part:

- Stor værdi i forhold til den/de andre virksomheder
- Den der betaler likvider
- Den som besætter flertallet af ledelsesposterne
- Den der udsteder egenkapitalinstrumenter.

Opgørelse af købesum

Vederlaget for den overtagne virksomhed skal måles til dagsværdi på overtagelsesdatoen. Dagsværdien af den overtagne virksomhed fastlægges med udgangspunkt i de afgivne aktiver (fx kontanter), påtaget gæld (fx gældsbreve) eller udstedte egenkapitalinstrumenter (aktier/optioner mv.). Til købesummen henføres også dagsværdien af eventuelle kapitalandele i den overtagne virksomhed, som den overtagende virksomhed besad, før kontrol blev opnået.

IFRS 3 nævner følgende regler for opgørelse af den samlede dagsværdi af vederlaget:

Regler for opgørelse af den samlede dagsværdi af vederlaget

Vederlag i aktier	• Den officielle kurs for et noteret egenkapitalinstrument, hvor der er aktiv handel på transaktionstidspunktet (børsnoterede virksomheder) • Hvis der ikke eksisterer en officiel børskurs, eller hvis der ikke er aktiv handel i aktier, skal virksomheden skønne dagsværdien eksempelvis med henvisning til dens forholdsmæssige andel af den overtagende virksomheds dagsværdi eller med henvisning til den forholdsmæssige andel af den overtagne virksomheds dagsværdi. Virksomheden skal vælge den værdi, der kan opgøres mest pålideligt.
Øvrigt vederlag	• Det kontante vederlag, som ved en transaktion i udenlandsk valuta skal omregnes til transaktionsdagens kurs • Dagsværdien på transaktionstidspunktet af monetære aktiver.

Som det fremgår af ovenstående, er det muligt at vælge fuld goodwill-metoden. Et sådant valg medfører, at der skal opgøres et teoretisk vederlag for hele virksomheden. Som udgangspunkt vil det samlede vederlag være proportionalt med det vederlag, der er betalt for den overtagne andel. Er det imidlertid klart, at der er betalt en kontrolpræmie, skal det teoretiske vederlag for den ikke-overtagne andel opgøres uden hensyntagen til denne kontrolpræmie.

Hvis kontrollen opnås ved flere opkøb, anses de kapitalandele, som virksomheden besidder i forvejen, for solgt henholdsvis tilbagekøbt til dagsværdien på overtagelsestidspunktet. En eventuel forskel mellem "salgsprisen" og den regnskabsmæssige værdi behandles efter de almindelige regler for salg af finansielle instrumenter (eller associerede virksomheder), hvorfor der sædvanligvis vil opstå regnskabsmæssig gevinst/tab på den del, der allerede besiddes ("holding gain"). Har virksomheden allerede opnået kontrol over den overtagne virksomhed, behandles forskelsværdien ved yderligere erhvervelser af kapitalandele som egenkapitaltransaktioner efter IFRS 10. Er der alene indregnet købt goodwill, vil et yderligere opkøb resultere i en reduktion af egenkapitalen, hvis købsprisen overstiger den bogførte værdi af minoritetsinteresserne.

Opgørelsen af det samlede vederlag, herunder betingede vederlag, skal være færdiggjort inden udløb af målingsperioden. Målingsperioden udløber senest 12 måneder efter, den overtagende virksomhed har opnået kontrol. Eventuelle reguleringer af vederlaget inden for målingsperioden skal i det omfang, de kan henføres til forhold, der eksisterede på overtagelsestidspunktet, ske med tilbagevirkende kraft, og sammenligningstal skal tilpasses, hvis en regnskabsafslutningsdato er passeret. I praksis vil en regulering af vederlaget oftest medføre en tilsvarende regulering af goodwill.

Ændringer i dagsværdien af betingede vederlag efter målingsperiodens udløb eller inden for målingsperioden, som henføres til forhold, der er opstået efter overtagelsesdagen, skal som hovedregel indregnes i resultatopgørelsen. Det er derfor kritisk at få fastlagt et så godt skøn som muligt over størrelsen af eventuelle betingede betalinger, idet fejlskøn påvirker resultatopgørelsen direkte. Er der derimod tale om en væsentlig fejl, skal det betingede vederlag rettes tilbage i tid efter de almindelige regler i IAS 8 vedrørende rettelse af fejl. Såfremt det betingede vederlag skal afregnes i et fast antal egne aktier – typisk ved at en bestemt begivenhed indtræffer – klassificeres aftalen om det betingede vederlag som et egenkapitalinstrument, der ikke reguleres efterfølgende. Udstedelsen af sådanne aktier vil – ud over en omklassifikation inden for egenkapitalen – derfor ikke have nogen indvirkning på regnskabet.

Transaktionsomkostninger, der er direkte relateret til virksomhedssammenslutningen, fx omkostninger til finansielle rådgivere, advokater, revisorer mv., anses ikke som en del af vederlaget for virksomheden. Disse omkostninger skal derfor indregnes i resultatopgørelsen i takt med, de afholdes. Omkostninger, der er direkte knyttet til udstedelse af gælds- eller egenkapitalinstrumenter, skal dog fragå i henholdsvis den regnskabsmæssige værdi af gælden og egenkapitalen i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser i henholdsvis IFRS 9 og IAS 32.

Identifikation og værdiansættelse af identificerede nettoaktiver

Aktiver og forpligtelser indregnes uden hensyntagen til, om de i forvejen er indregnet i den overtagne virksomheds balance. De aktiver og forpligtelser, der eksisterer i den overtagne virksomhed på overtagelsestidspunktet, indregnes som hovedregel i overtagelsesbalancen til dagsværdi. Der er dog som anført nedenfor enkelte undtagelser til princippet.

Eksempel: Ugunstige huslejekontrakter

En virksomhed har købt en virksomhed, som driver ti detailbutikker. Den overtagne virksomhed har indgået butikslejeaftaler. Disse er indgået til huslejer, der ligger over den nuværende markedsleje. På trods af den høje husleje har alle butikkerne i de seneste år givet overskud, og den overtagne virksomhed har derfor ikke indregnet en hensat forpligtelse til dækning heraf.

Skal den overtagende virksomhed indregne en forpligtelse i relation til de ugunstige huslejekontrakter i forbindelse i købesumsallokeringen?

Løsning

En beregning af dagsværdien af huslejekontrakterne vil vise, at værdien heraf er negativ, da huslejen ifølge kontrakterne ligger over markedslejen. Det betyder, at den negative dagsværdi skal indregnes som en forpligtelse ved købesumsallokeringen. Der skal ikke ske løbende revurdering af dagsværdien i de efterfølgende perioder. Den negative dagsværdi tilbageføres (periodiseres) i stedet over kontraktperioden.

De identificerede aktiver og forpligtelser skal værdiansættes til dagsværdi, uanset om de efterfølgende skal måles på et andet grundlag. Her betragtes den opgjorte dagsværdi som kostpris.

Aktiver og forpligtelser skal måles til den fulde dagsværdi, uanset om virksomheden overtager mindre end 100 %. Minoritetsinteresserne indregnes således også på grundlag af den fulde dagsværdi af de omvurderede nettoaktiver. Det er – som beskrevet ovenfor – også muligt at indregne goodwill på minoritetsinteresser, hvilket afgøres transaktion for transaktion.

IFRS 3 angiver følgende undtagelser til måling til dagsværdi:

- Udskudte skatteaktiver og -forpligtelser (opgøres efter IAS 12)
- Refusionsaktiver (indregnes til samme beløb, som forpligtelsen indregnes til i den overtagne virksomhed)
- Medarbejderforpligtelser (opgøres efter IAS 19)
- Generhvervede rettigheder (værdiansættes på grundlag af den kontraktlige restløbetid)
- Forpligtelser eller egenkapitalinstrumenter vedr. aktiebaseret vederlæggelse (måles efter IFRS 2)
- Aktiver bestemt for salg (måles efter IFRS 5).

Ved fastlæggelsen af dagsværdi af øvrige ikke-finansielle aktiver og forpligtelser kan der tages udgangspunkt i de retningslinjer, som fremgik af den tidligere IFRS 3, jf. skemaet nedenfor.

Målegrundlag

Færdigvarer og handelsvarer

Forventet salgspris med fradrag af salgsomkostninger og en rimelig avance for den overtagende virksomheds salgsindsats, baseret på avancen på tilsvarende færdigvarer og handelsvarer.

Målegrundlag	
Varer under fremstilling	Forventet salgspris med fradrag af færdiggørelsesomkostninger, salgsomkostninger og en rimelig avance for den overtagende virksomheds færdiggørelse og salgsindsats, baseret på avancen på tilsvarende færdigvarer.
Råvarer	Genanskaffelsesværdi.
Ordrebeholdning	Sparede salgsomkostninger.
Grunde og bygninger	Dagsværdi.
Tekniske anlæg, driftsmateriel og inventar	Udgangspunktet er det beløb, udstyret vil kunne handles til mellem indbyrdes uafhængige parter. Hvor der ikke kan opgøres en separat dagsværdi – enten på grund af anlæggets særlige beskaffenhed eller på grund af, at anlæg af denne type sjældent handles – måles anlægget til den værdi, det ville koste at genopføre anlægget med fradrag af afskrivninger under hensyntagen til anlæggets alder og stand.
Immaterielle anlægsaktiver, herunder patentrettigheder, licenser og udviklingsprojekter samt gunstige operationelle leje- og leasingaftaler	Dagsværdi, der fastlægges med udgangspunkt i et aktivt marked, eller – hvis der ikke eksisterer et aktivt marked – til en værdi, som afspejler, hvad virksomheden ville have betalt for aktivet hos en uafhængig tredjemand, baseret på den bedste til rådighed værende information.
Tabsgivende kontrakter, uafdækkede pensionsforpligtelser og andre identificerbare forpligtelser	Nutidsværdien af de beløb, der skal betales for at opfylde forpligtelsen.
Eventualforpligtelser	Det beløb, som en uafhængig tredjemand ville kræve for at overtage forpligtelsen.

Som det fremgår, skal også eventualforpligtelser indregnes som forpligtelser. Ved værdiansættelsen heraf skal sandsynligheden for afståelse af fremtidige økonomiske fordele – der for eventualforpligtelser altid er lavere end 50 % – afspejles i værdiansættelsen.

Eksempel

Den overtagne virksomhed har en verserende retssag. Køber vurderer, at sandsynligheden for, at den skal betale en erstatning på 200 er 40 %. I overtagelsesbalancen skal køber indregne en forpligtelse på 80. Indregningen af forpligtelsen øger værdien af goodwill.

IFRS 3 forbyder indregning af omstrukturingshensættelser og lignende forpligtelser, både i den overtagende og den overtagne virksomhed, medmindre der allerede før overtagelsen var en forpligtelse. En sådan forpligtelse kan opstå ved en eksisterende aftale om bonus til ledelsen i den overtagne virksomhed, hvilket udløses ved salg af virksomheden.

Der gælder særlige regler for immaterielle aktiver. Disse skal indregnes, når de enten:

- er separerbare – det vil sige, at de kan sælges adskilt fra resten af virksomheden – eller
- er kontraktligt eller juridisk baserede.

De identificerede immaterielle aktiver skal indregnes, uanset om det samlet set ikke er sandsynligt, at der vil tilflyde virksomheden fremtidige økonomiske fordele. Som ved eventuel-forpligtelser afspejles sandsynligheden i stedet i værdiansættelsen.

Eksempel

Immaterielle aktiver, såsom igangværende forsknings- og udviklingsaktiviteter, der er overtaget i forbindelse med en virksomhedssammenslutning, skal værdiansættes og aktiveres i den overtagende virksomheds koncernbalance. Det forhold, at der er stor usikkerhed knyttet til aktiverne, afspejler sig blot i værdiansættelsen. Efterfølgende forskning og videreudvikling af de overtagne projekter skal imidlertid omkostningsføres, hvis de generelle kriterier for aktivering af udviklingsomkostninger ikke er opfyldt, se afsnit 5.2.2.1 Indregning og måling (immaterielle anlægsaktiver). Denne asymmetri – mellem indregningen af aktiver i forbindelse med virksomhedssammenslutninger og efterfølgende videreforarbejdning af aktiverne – er blevet kritiseret.

Eksempler på immaterielle aktiver, som fremgår af IFRS 3, er oplistet nedenfor. Vær opmærksom på, at der ikke er tale om en udtømmende liste.

Marketingrelaterede immaterielle aktiver

- Varemærker
- Arbejdstøj (bestemt farve, form)
- Navne på hjemmesider
- Konkurrenceklausuler

Kunderrelaterede immaterielle aktiver

- Kundelister
- Indgåede ordrer
- Kundecontrakter og kunderelationer
- Ikke-kontraktbaserede kundeforhold
- Salgs- og distributions-netværk

Kontraktbaserede immaterielle aktiver

- Royaltyaftaler
- Markedsføring, service- eller leverandørkontrakter
- Leasing- eller franchise-aftaler
- Rettighed til at sende radio eller tv
- Andre tilladelser

Teknologibaserede immaterielle aktiver

- Patenteret teknologi
- Upatenteret teknologi
- Computersoftware
- Databaser

Aktiver der ikke skal identificeres og separeres fra goodwill:

- Arbejdsstyrken
- Evnen til at servicere kunderne
- Geografisk tilstedeværelse
- Igangværende træning og rekrutteringsprogrammer
- Gode kredit ratings/adgang til kapitalmarkeder
- Gode relationer til myndigheder

Kilde: IFRS 3, Illustrative Examples

IFRS 3 indeholder detaljeret vejledning i, hvorledes forhold, knyttet til aflønning af medarbejdere, skal behandles, herunder de tilfælde, hvor medarbejdere er omfattet aktieaflønningsprogrammer. Det omfatter bl.a. de tilfælde, hvor medarbejdere, omfattet af et aktieaflønningsprogram i den overtagne virksomhed, bliver omfattet af et aktieaflønningsprogram i den overtagende virksomhed. Er dagsværdien af de nye optioner lig med eller lavere end dagsværdien af de eksisterende optioner, anses den del af dagsværdien af de udstedte optioner, der kan henføres til en allerede ydet arbejdsindsats, som en del af købesummen. Den del, der kan henføres til fremtidig arbejdsindsats, udgør derimod lønomkostninger efter overtagelsen. Er medarbejderne fx omfattet af et aktieoptionsprogram med en fireårig optjeningsperiode, hvoraf de to år er passeret på overtagelsesdagen, anses halvdelen af dagsværdien af optionerne på overtagelsesdagen for at være en del af vederlaget. Den anden halvdel indregnes som en omkostning i overensstemmelse med IFRS 2 hen over den resterende optjeningsperiode. Overstiger dagsværdien af de nye optioner dagsværdien af de gamle, skal forskellen klassificeres som en lønomkostning, der vedrører perioden efter overtagelsen, forinden der foretages den ovenfor beskrevne fordeling. Der gælder særlige regler, hvis optjeningsperioden ændres.

IFRS 3 indeholder endvidere vejledning i, hvorledes aftaler mellem den overtagende og den overtagne virksomhed, indgået før overtagelsen, skal behandles i overtagelsesbalancen.

Overtagelsesbalancen kan reguleres indtil udløbet af målingsperioden i det omfang, reguleringerne er udtryk for en bedre viden om forholdene på overtagelsestidspunktet. Målingsperioden udløber, når den overtagende virksomhed har modtaget og analyseret den information, som den har behov for. Dog udløber målingsperioden senest 12 måneder efter overtagelsesdatoen. Eventuelle reguleringer behandles, som om den korrigerede overtagelsesbalance havde været benyttet hele tiden. Sammenligningstal skal således korrigeres.

Efter udløbet af 12-måneders perioden kan overtagelsesbalancen kun reguleres i det omfang, der konstateres væsentlige fejl heri, jf. de almindelige regler vedrørende rettelse af væsentlige fejl. Det kan eksempelvis være identifikation af et aktiv eller en forpligtelse.

Opgørelse af goodwill

IFRS 3 indeholder som nævnt ovenfor to muligheder for opgørelse af goodwill – henholdsvis fuld goodwill eller købt goodwill.

Fuld goodwill opgøres som forskellen mellem dagsværdien for hele den overtagne virksomhed og dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver heri, uanset om der erhverves 100 % eller mindre af den overtagne virksomhed, idet der også beregnes goodwill af minoritetens ejerandel.

Købt goodwill opgøres som forskellen mellem dagsværdien af den ejerandel, der er erhvervet, og dagsværdien af den tilsvarende andel af den overtagne virksomheds nettoaktiver.

IFRS 3 indeholder en særregel, som gør det muligt at vælge mellem de to metoder transaktion for transaktion. Under ÅRL er valget af metode derimod et valg af praksis, som skal anvendes konsistent.

Den opgjorte og indregnede goodwill skal ikke afskrives. Derimod er der krav om en årlig nedskrivningstest efter IAS 36. Dog skal der altid foretages en nedskrivningstest, hvis der er forhold, som indikerer, at goodwill har været udsat for værdiforringelse.

IFRS 3 angiver, at den overtagende virksomhed skal vurdere, hvad den identificerede goodwill er udtryk for. IAS 36 fastslår endvidere, at goodwill på erhvervelsestidspunktet skal henføres til de pengestrømsfrembringende enheder eller grupper af pengestrømsfrembringende enheder, som forventes at opnå fordele af den identificerede goodwill (og det, som goodwill er udtryk for). Derved kan goodwill godt henføres til virksomhedens eksisterende CGU'er. Dog skal goodwill ikke henføres til et lavere niveau end det, hvor ledelsen vurderer afkastet af sine investeringer og ikke højere end et operativt segment, som defineret i IFRS 8. Den øvre grænse er gældende, uanset om den køvende virksomhed i øvrigt er omfattet af IFRS 8.

Såfremt der ved opgørelsen af goodwill opstår et negativt forskelsbeløb (negativ goodwill), skal dette indtægtsføres straks. IFRS 3 kræver dog, at køber forinden foretager en revurdering af, om købsprisallokeringen er foretaget korrekt, da negativ goodwill kan indikere, at der enten er aktiver, som er overvurderet eller forpligtelser, der er undervurderet eller ikke indregnet. Herunder må det især overvejes, om alle forpligtelser er indregnet.

Eksempel

Nedenfor har vi opstillet et forenklet eksempel på beregningen af goodwill ved en virksomhedssammenslutning opgjort i henhold til overtagelsesmetoden.

Fase		TDKK
2	Kontantbetaling i henhold til kontrakt	6.000
	Betinget betaling i henhold til kontrakt (60%)	600
	Kostpris	6.600
3	Bogført egenkapital	4.500
	Dagsværdiregulering af ejendom og værdi af royaltyaftale	650
	Bonus til direktion	-100
	Udskudt skat på omvurderinger (22%)	-121
	Dagsværdi af nettoaktiver	4.929
4	Goodwill	1.671

Faserne henviser til skemaet i afsnit 10.2.3 *Indregning og måling*.

Hvis den overtagende virksomhed kun køber 80 % af kapitalandelene i den overtagne virksomhed, kan virksomheden vælge, om der skal indregnes goodwill på minoritetsinteressen. Opgørelsen af henholdsvis fuld goodwill og købt goodwill er illustreret i nedenstående eksempel.

Forudsætningerne antages at være følgende:

- K erhverver 80 % af S for en kostpris på TDKK 6.600
- Dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver i S udgør TDKK 4.929.

Eksempel

Goodwill-beregning ved henholdsvis fuld og købt goodwill:

	Fuld goodwill	Købt goodwill
Købesum for 80%	6.600	6.600
Dagsværdi af minoritetsinteressen	1.650	
Dagsværdi af identificerbare nettoaktiver	-4.929	-3.943 = (4.929 × 80%)
Goodwill	3.321	2.657
Minoritetsinteresse	1.650 = (4.929 + 3.321) × 20%	986 = 4.929 × 20%

Dagsværdien af minoritetsinteressen skal fastsættes under hensyntagen til postens størrelse. Værdien af en majoritetspost kan være større end værdien af en minoritetspost, da majoritetsposten indeholder et kontrolelement. På samme måde vil værdien af en minoritetspost på 40 % formentlig have en højere værdi pr. aktie end ved en minoritetspost på 5 %. I eksemplet er værdien af forenklingssærlige hensyn fastsat til samme værdi pr. aktie som værdien af K's 80 %.

Særligt om virksomhedssammenslutninger under fælles kontrol

I modsætning til ÅRL indeholder IFRS ingen specifikke bestemmelser om den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger under fælles kontrol. Virksomhedssammenslutninger mellem virksomheder under fælles kontrol er heller ikke reguleret i andre standarder efter IFRS. I tilfælde, hvor der ikke specifikt findes regler i IFRS, skal man i henhold til IAS 8.10-12 søge at benytte metoder, der er relevante, pålidelige, og som fører til et retvisende billede af virksomhedens aktiver, forpligtelser, finansielle stilling og resultat. Man skal søge en analog anvendelse af andre IFRS'er, der behandler lignende problemstillinger eller søge at finde regler hos andre standardudstedere, hvis standarder er baseret på samme begrebsramme som IFRS.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at IFRS anerkender brugen af følgende metoder ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger:

- Overtagelsesmetoden
- Sammenlægningsmetoden, inklusive tilpasning af sammenligningstal
- Den overtagne virksomhed indgår til bogførte værdier fra overtagelsestidspunktet, dvs. uden tilpasning af sammenligningstal.

Det skal dog særligt nævnes, at i modsætning til ÅRL tillades det ikke under IFRS, at nystiftede selskaber anses som den overtagende part i transaktioner, hvor et selskab stiftes ved indskud af en bestående virksomhed. En sådan transaktion vil efter IFRS ikke være at anse som en virksomhedssammenslutning, hvorfor det efter IFRS blot vil føre til, at man fortsætter med de hidtidige bogførte værdier i den bestående virksomhed, eventuelt med tilpasning til IFRS-regnskabspraksis. Det er således ikke muligt efter IFRS at stifte et sådant selskab til omvurderede værdier.

I forbindelse med grenspaltninger, hvor ejerskabet forbliver uændret – og det modtagende selskab er nystiftet – vil man efter IFRS 3 ligeledes ikke kunne anvende overtagelsesmetoden, eftersom det modtagende selskab ikke kan anses som værende den overtagende part.

Oplysninger og præsentation

Eksempler på oplysninger og præsentation vedrørende virksomhedssammenslutninger fremgår af note 14 i IFRS-modelregnskabet.

Generelt for virksomhedssammenslutninger kræver IFRS 3, at der gives en række oplysninger omfattende:

- Identifikation af den overtagne virksomhed
- Overtagelsesdag
- Overtaget ejerandel
- Købesum
- Beløbsangivelse af de afholdte transaktionsomkostninger
- Købsprisallokeringen
- Oplysning om årets resultat og omsætning, som om virksomhederne havde været sluttet sammen fra begyndelsen af regnskabsperioden

- For goodwill skal der oplyses om kostpris:
 - ved det foregående regnskabsårs slutning
 - regnskabsårets tilgang
 - regnskabsårets afgang
 - reguleringer til tidligere års kostpris som følge af indregning af skatteaktiver
 - overførsel til en gruppe af aktiver, der besiddes med henblik på salg i henhold til IFRS 5
 - ved regnskabsårets slutning
 - samt om hvorvidt fuld goodwill- eller købt goodwill-modellen er anvendt.
- Vedrørende nedskrivninger af goodwill skal oplyses om:
 - størrelsen ved foregående regnskabsårs slutning
 - periodens nedskrivninger
 - samlede nedskrivninger ved regnskabsårets slutning.

Ud over ovenstående skal der i de tilfælde, hvor der har været trinvis overtagelser, oplyses om dagsværdien af de eksisterende kapitalandele. Endvidere skal størrelsen af tab eller gevinst indregnet i resultatopgørelsen vedrørende eksisterende kapitalandele oplyses.

10.1.3 Nye og ændrede IFRS-standarder

IASB har foreslået en ændring af IFRS 3 med en præcisering af definitionen på en virksomhed. Formålet er at give mere præcis vejledning i, hvornår der foreligger input, processer og output i et sådant omfang, at der er tale om en virksomhed. Ændringerne forventes at træde i kraft for virksomhedssammenslutninger, som gennemføres i regnskabsår, der begynder den 1. januar 2020 eller senere.

10.2 Segmentoplysninger

Formålet med afgivelse af segmentoplysninger er at give regnskabsbrugeren mere specifikke oplysninger om fordelingen af virksomhedens indtjening og pengebinding på forskellige forretningsområder eller på forskellige geografiske områder.

Segmentoplysninger er behandlet i ÅRL §§ 96, stk. 1 og 126 samt IFRS 8. ÅRL indeholder kun regler for specifikation af nettoomsætningen, mens der under IFRS også gives oplysninger om andre regnskabsposter i både driften og balancen for segmenterne.

10.2.1 Årsregnskabsloven

Efter ÅRL skal store virksomheder i regnskabsklasse C og virksomheder i regnskabsklasse D angive nettoomsætningens fordeling på forretningsområder og geografiske markeder, hvis forretningsområderne og de geografiske markeder afviger indbyrdes. Det vil være acceptabelt at anvende en væsentlighedsbetragtning på 10 % som under IFRS 8, se afsnit 10.1.2.1 *Indregning og måling*.

Oplysningerne skal gives i en note. Det er således ikke tilstrækkeligt at anføre oplysningerne i ledelsesberetningen.

Ved fordelingen skal der tages hensyn til den måde, hvorpå salget af de varer og tjenesteydelser, som indgår i virksomhedens ordinære drift, er tilrettelagt. Antallet af forretningsområder og geografiske markeder afgøres af ensartetheden af risici og afkast. Hvis disse afviger, vil det være forskellige segmenter.

Ved fastlæggelse af de relevante forretningsområder og geografiske markeder bør der derfor tages udgangspunkt i den interne rapportering som under IFRS 8, da denne fordeling må forventes at afspejle betydeligt forskellige risici og afkast.

Forretningsområder

Forretningsområder er bestemte produkter, produktgrupper eller tjenesteydelser med samme afkast- og risikoprofil. Det kan fx være følgende opdelinger: brancher/markeder med forskellig udviklingshastighed, forskellige større produkter, egenfremstillede varer og handelsvarer, monopolaktiver og andre aktiver. Opdeling i forskellige forretningsområder giver dog sjældent de store udfordringer.

I de tilfælde, hvor en virksomhed kun sælger ét produkt eller én produktgruppe, vil en opdeling i forskellige forretningsområder derfor ikke være relevant, og det skal også vurderes, om en geografisk opdeling i så fald giver mening. I stedet bør virksomheden oplyse i noterne, at virksomheden kun har ét forretningsområde.

Geografiske markeder

Geografiske markeder kan både være regioner og enkelte lande. Regioner kan være verdensdele eller grupper af lande med samme afkast- og risikoprofil. Virksomheder, der i det væsentligste kun har danske aktiviteter, vil derfor kun have ét geografisk marked. Virksomheder med globale aktiviteter vil operere på markeder med forskellige politiske og økonomiske profiler, som påvirker afkast- og risikoprofilen.

Geografiske markeder kan fastlægges ud fra placeringen af virksomhedens produktion eller placeringen af virksomhedens kunder og markeder. Som regel fastlægges den geografiske placering ud fra virksomhedens kunder og markeder, da det er på disse faktorer, at der er forskel i risikoprofilen.

Som eksempler på forskellige geografiske opdelinger kan nævnes:

- Norden, Europa, USA, Asien og Afrika, Danmark, Sverige, Norge, øvrige Europa og resten af verden, Danmark og udland.

Skadesklausul

Oplysningen om fordeling af nettoomsætningen kan udelades, hvis den kan volde betydelig skade for virksomheden, herunder hvis særlige konkurrencemæssige hensyn tilsiger det. Skadesklausulen kan kun benyttes, hvis der er tale om en konkret og reel risiko for betydelig skade, som ikke kan afhjælpes ved at give oplysninger på et mere aggregeret niveau.

Vurderingen af betydelig skade må bedømmes ud fra virksomhedens afsætningsmuligheder og indtjening. Udeladelse skal begrundes konkret.

Anvendelse af skadesklausulen er en ledelsesbeslutning, som kræver at ledelsen tager stilling til og dokumenterer, at der foreligger særlige konkurrencemæssige hensyn som gør, at virksomheden vil lide betydelige tab ved at oplyse om fordeling af nettoomsætningen.

10.2.2 Internationale regnskabsstandarder

Grundlaget for segmentrapportering i IFRS 8 er de operationelle segmenter, der rapporteres i den ledelsesrapportering, som virksomhedens øverste operationelle ledelse bruger til ressourceallokering og resultatopfølgning.

Formålet med at vise segmentoplysninger baseret på oplysninger, som virksomhedens ledelse benytter i den operationelle ledelse af virksomheden, er at give regnskabslæser mulighed for at se og vurdere virksomheden på samme måde som virksomhedens ledelse.

IFRS 8 gælder kun for børsnoterede virksomheder og virksomheder, der er i gang med en børsnotering. Reglerne gælder både for virksomheder, der har børsnoterede egenkapital-instrumenter og gældsinstrumenter (obligationer, hybridkapital mv.). Ikke-børsnoterede virksomheder, som frivilligt aflægger årsregnskab efter IFRS, skal således ikke præsentere segmentoplysninger efter IFRS 8. Såfremt en virksomhed frivilligt vælger at afgive segmentoplysninger, skal disse være i overensstemmelse med IFRS 8.

IFRS 8 indeholder en undtagelse, så modervirksomheder, der aflægger koncernregnskab, kan undlade at præsentere segmentoplysninger i modervirksomhedsregnskabet.

10.2.2.1 Indregning og måling

IFRS 8 er en oplysningsstandard og indeholder derfor ikke i sig selv indregnings- og målingsbestemmelser. Alle segmentoplysninger skal gives efter de samme principper og med de samme beløb, som anvendes i den interne ledelsesrapportering. Det vil sige, at hvis der i den interne ledelsesrapportering anvendes en anden regnskabspraksis end i det eksterne regnskab, så fastholdes principperne fra ledelsesrapporteringen ved afgivelse af segmentoplysningerne. Regnskabspraksis i det eksterne regnskab og den interne ledelsesrapportering er dog normalt sammenfaldende. I segmentnoten skal foretages afstemning af det samlede segmentresultat til årets resultat i henhold til resultatopgørelsen.

10.2.2.2 Præsentation

Segmentoplysninger efter IFRS 8 er baseret på et "management approach", hvilket betyder, at det er de oplysninger, der styres og rapporteres internt, som er afgørende for de oplysninger, der skal gives i årsrapporten.

Identifikation af de operative segmenter

Inden det kan afgøres, hvilke segmenter der er rapporteringspligtige i årsregnskabet, skal virksomhedens operationelle segmenter identificeres. Segmenterne identificeres i en proces, som kan illustreres således:

Trin i processen	Hjælp undervejs i processen
1 Fastslå, hvem der er virksomhedens øverste operationelle ledelse (Chief Operating Decision Manager, CODM). Det kan godt være flere personer i fællesskab.	Fastlæggelsen kan foretages med udgangspunkt i virksomhedens organisationsplan eller ved at gennemgå distributionslisten for ledelsesrapporteringen, da modtagere af ledelsesrapporteringen kan være en indikation på, hvem der udgør den øverste operationelle ledelse i virksomheden. CODM vil oftest være den administrerende direktør.
2 I ledelsesrapporteringen identificeres underopdelinger/afdelinger i praksis normalt henholdsvis et og to lag under totalen.	Om det er første eller andet lag i ledelsesrapporteringen, der viser den undergruppering, som dels refererer til den øverste operationelle ledelse, dels opdeler virksomheden i naturlige driftsmæssige aktiviteter, på hvilke der styres, afgøres lettest ved først at se på, hvilket ledelsesniveau der er direkte ansvarligt, og som virksomhedens øverste operationelle ledelse evaluerer resultatet for på baggrund af ledelsesrapporteringen.
3 De fundne underopdelinger/afdelinger testes for, om de er operationelle segmenter. De operationelle segmenter identificeres.	For at være et operationelt segment skal afdelingen udgøre en nødvendig del af virksomhedens driftsmæssige aktiviteter. Afdelingen skal udføre erhvervsmæssige aktiviteter, der potentielt kan give indtægter, og som kan medføre afholdelse af omkostninger. Et operationelt segment kan godt være en afdeling, der leverer koncerninterne ydelser. Afgørende er, at ydelsen indgår som et led i produktionen af ydelser, der sælges eksternt. Et operationelt segment vil sædvanligvis have en selvstændig ledelse.

Som anført ovenfor er definitionen på de operationelle segmenter baseret på den ledelsesrapportering, som den øverste ledelse bruger til resourceallokering og resultatopfølgning. Det indebærer blandt andet, at der skal forefindes separate finansielle oplysninger for segmenterne, der samtidig er egnede til at træffe beslutninger ud fra. Derfor er finansielle oplysninger alene om omsætning sædvanligvis ikke et tilstrækkeligt beslutningsgrundlag og dermed ikke et tilstrækkeligt grundlag til at fastlægge segmenter på. Alene i virksomheder, hvor de direkte omkostninger er minimale, kan omsætningen i sig selv antages at danne grundlag for beslutninger og dermed udgøre basis for segmentering.

Eksempel: Identifikation af den øverste ledelse i et konglomerat

Et konglomerat ledes af en adm. direktør og fire forretningsområdeansvarlige, der har vidtrækkende beføjelser.

Hvem er den øverste operationelle ledelse?

Løsning

Dette afhænger af de konkrete omstændigheder. Hvis den ledelsesrapportering, der tilgår den adm. direktør, alene er konsolideret information, indikerer det, at det er gruppen af forretningsområdeansvarlige i kombination med den adm. direktør, der er den øverste operationelle ledelse. Tilgår der omvendt den adm. direktør detaljeret information pr. forretningsområde, kan det efter omstændighederne være den adm. direktør alene, der udgør den øverste operationelle ledelse.

Fastlæggelse af de rapporteringspligtige segmenter

I henhold til den ovenfor anførte 10 %-grænse er et segment rapporteringspligtigt, hvis:

- segmentet har omsætning, der overstiger 10 % af den samlede segmentomsætning, eller
- segmentresultat udgør mindst 10 % af det nominelt højeste af resultatet for alle segmenter med overskud eller resultatet for alle segmenter med underskud, eller
- segmentaktiver udgør mere end 10 % af de samlede segmentaktiver.

Følgende eksempel illustrerer fastlæggelse af rapporteringspligtige segmenter:

Eksempel

Virksomhed A har følgende operative segmenter A-F (nedenfor).

Omsætning (koncernintern og ekstern), resultat og aktiver fremgår nedenfor. Virksomhed A skal afgøre, hvor mange operative segmenter, som skal indgå i den eksterne rapportering. Sidste års tal er på samme niveau.

Segment	Samlet omsætning	Resultat	Aktiver i alt
A	11.000	2.000	25.000
B	7.500	1.000	15.500
C	3.000	-1.000	10.500
D	3.500	-500	7.000
E	4.000	600	7.000
F	1.500	400	3.500
I alt	30.500	2.500	68.500

Segmenterne A, B, D og E opfylder omsætnings- og aktivtesten, jf. IFRS 8.13(a) og (c) og er dermed rapporterbare segmenter.

Segment C opfylder ikke omsætningstesten, men opfylder aktivtesten og skal derfor rapporteres.

Segment F opfylder hverken omsætningstesten eller aktivtesten, men opfylder resultattesten, da resultatet på 400 netop udgør 10 % af det nominelt højeste af resultatet for alle overskudsgivende segmenter (segment A, B, E og F giver et samlet nominelt overskud på 4.000, mens segment C og D sammen giver et underskud på 1.500). Derfor er segment F et rapporterbart segment.

Sammenlægning af operative segmenter

Betingelserne for at kunne sammenlægge operationelle segmenter er, at de har ensartede økonomiske karakteristika, herunder:

- leverer ensartede produkter eller ydelser
- har ensartede produktionsmetoder
- har samme kundetype
- har samme distributionskanaler og distributionsform
- er underkastet samme offentlige regulering (hvis relevant).

Hvis der skal sammenlægges operationelle segmenter, der er væsentlige segmenter ($\geq 10\%$, jf. ovenfor), forudsætter det, at alle sammenlægningskriterierne er opfyldt. Ledelsens vurdering af grundlaget for en sådan sammenlægning skal gives i noterne.

Det er også muligt at foretage sammenlægning af segmenter, der alle er uvæsentlige (< 10 %). I en sådan situation er det tilstrækkeligt, at hovedparten af sammenlægningskriterierne er opfyldt.

Eksempel: Rapportering på enkeltlandsniveau

En virksomhed rapporterer operationelle segmenter baseret på geografi og ikke på produkter mv. De enkelte lande udgør operationelle segmenter.

Kan de foretage sammenlægning af operationelle segmenter?

Løsning

Ja, når hvert individuelle landesegment har ensartede økonomiske karakteristika, og de er ens i forhold til hvert af kriterierne, som defineret i IFRS 8.12.

Ændringer i de operative segmenter

Ændrer virksomheden sin interne rapportering, skal dette afspejles i segmentoplysningerne, hvis de rapporterbare segmenter ændrer sig.

Nye segmentoplysninger skal vises i årsrapporten med sammenligningstal på de nye segmenter, medmindre informationen ikke er til stede, og omkostningerne til at fremskaffe dem er uforholdsmæssigt store.

Er det ikke muligt at tilpasse segmentoplysningerne med tilbagevirkende kraft, kræver IFRS 8, at virksomheden – ved siden af den nye segmentrapportering for indeværende år – præsenterer den gamle segmentrapportering i indeværende år og sammenligningsåret, således at regnskabsbrugeren i det mindste modtager sammenlignelige segmentoplysninger baseret på den gamle segmentopdeling.

10.2.2.3 Oplysninger

IFRS 8 kræver, at der for hvert rapporteringspligtigt segment oplyses nedenstående baseret på den interne ledelsesrapportering:

- Segmentresultat.

Hvis den øverste operationelle ledelse regelmæssigt modtager informationen, skal der tillige oplyses:

- Segmentaktiver
- Segmentforpligtelser.

Hvis den øverste operationelle ledelse i den ledelsesrapportering, der bruges til evaluering og allokering, modtager nedenstående information, skal denne information endvidere gives.

Det samme gælder, hvis informationen modtages regelmæssigt på anden vis eller indgår i segmentresultatet eller segmentaktiverne. Det betyder, at en post som nettoomsætning i praksis altid skal vises, da den indgår i segmentresultatet.

- Ekstern omsætning
- Intern omsætning med andre segmenter
- Renteindtægter
- Renteomkostninger
- Af- og nedskrivninger
- Særlige indtægter eller omkostninger, der er præsenteret separat i enten resultatopgørelsen eller i noterne
- Resultat af associeret virksomhed eller joint ventures (som er indregnet efter den indre værdis metode)
- Indkomstskat
- Væsentlige ikke-kontante indtægter og/eller omkostninger
- Kapitalinteresser i associerede virksomheder eller joint ventures (som er indregnet efter den indre værdis metode)
- Tilgang på langfristede aktiver (bortset fra finansielle instrumenter, udskudte skatteaktiver, pensionsaktiver og aktiver knyttet til forsikringskontrakter).

Eksempel: Intern omsætning

Intern omsætning mellem segmenterne fremgår ikke af den interne ledelsesrapportering.

Skal den så fremgå af segmentoplysningerne?

Løsning

Det afhænger af omstændighederne. Hvis intern omsætning ikke fremgår af ledelsesrapporteringen, men indgår i segmentresultatet, kræver IFRS 8, at den interne omsætning mellem segmenterne oplyses, fordi segmentledelsen vurderes på baggrund af et segmentresultat, som indeholder den interne omsætning mellem segmenterne.

Eksempel: Afskrivninger

Afskrivninger fremgår ikke af ledelsesrapporteringen, men indgår i segmentresultatet.

Skal størrelsen af årets afskrivninger fremgå af segmentoplysningerne?

Løsning

Ja. Hvis segmentledelsen vurderes på baggrund af et resultat, som indeholder afskrivninger, kræver IFRS 8, at størrelsen af disse oplyses, selvom afskrivninger ikke fremgår direkte af ledelsesrapporteringen.

Derudover skal altid oplyses om:

- De forhold, der begrunder identifikation af de rapporteringspligtige segmenter, fx organisationen bag, og hvilket fokus der er anvendt ved identifikationen (produkter, geografiske markeder, art af offentlig regulering, en kombination mv.).
- Hvis operative segmenter præsenteres sammenlagt, skal der oplyses om ledelsens vurderinger ved sammenlægningen, herunder en kort beskrivelse af de sammenlagte operative segmenter og de økonomiske indikatorer, der er vurderet ved beslutningen om, at segmenterne har ensartede økonomiske karakteristika.
- Hvilke produkter eller serviceydelser, der indgår i de enkelte segmenters omsætning.
- Metode for indregning og måling af transaktioner mellem segmenterne.
- Eventuelle forskelle mellem måling af segmentresultatet, segmentaktiver og segmentforpligtelser og virksomhedens resultat, aktiver og forpligtelser.
- Eventuelle ændringer i anvendte segmentresultat og, hvis muligt, den beløbsmæssige effekt heraf.
- Eventuelle asymmetriske allokeringer (eksempelvis medtagelse af afskrivninger uden at medtage langfristede aktiver), hvis sådanne rapporteres.
- Afstemning mellem samlet segmentresultat og segmentomsætning til resultat og omsætning ifølge resultatopgørelsen.
- Afstemning mellem samlede segmentaktiver og segmentforpligtelser til balancen, hvis segmentaktiver og segmentforpligtelser er præsenteret.
- Afstemning mellem øvrige væsentlige poster i segmentnoten til de tilsvarende regnskabsposter i årsregnskabet.

Der skal herudover altid gives nedenstående oplysninger, medmindre de ikke kan fremskaffes med rimeligt omkostningsforbrug. Det gælder også, hvis virksomheden kun har ét rapporterbart segment. Oplysningerne skal baseres på det eksterne regnskab:

- Ekstern omsætning fordelt på produkter/services eller grupper af ensartede produkter/services.
- Ekstern omsætning fordelt på omsætning i virksomhedens hjemland og ekstern omsætning i andre lande.
- Hvis omsætning i et enkelt land er væsentlig, skal omsætningen i det pågældende land oplyses.
- Metode, efter hvilken det afgøres, fra hvilket land omsætning hidrører (salgssted, aftagested).
- Langfristede aktiver (bortset fra finansielle instrumenter, udskudte skatteaktiver, pensionsaktiver og aktiver knyttet til forsikringskontrakter) vises fordelt på virksomhedens hjemland og andre lande.
- Hvis langfristede aktiver i et bestemt land defineret som i ovenstående punkt, er væsentlige, skal værdien af disse i dette land oplyses.
- Den samlede omsætning til hver af de kunder (angivelse af navn ikke krævet), til hvilke omsætningen udgør mindst 10 % af den samlede omsætning.
- Oplysning om, i hvilke(t) segment(er) omsætningen til store kunder (mere end 10 %) er indeholdt.

IFRS 8 angiver ikke nogen væsentlighedsgrense for oplysning om omsætning og langfristede aktiver pr. enkeltland. En vejledende grænse vil være ca. 10 % af koncernens eksterne omsætning, hhv. af koncernens langfristede aktiver.

Når informationerne, som rapporteres til virksomhedens øverste operationelle ledelse, er begrænsede, eller hvor informationerne ikke benyttes til beslutningstagen i den øverste operationelle ledelse, skal det overvejes, hvilke oplysninger, som skal indgå i rapporteringen i det eksterne regnskab.

Problemstillingen eksemplificeres nedenfor i et eksempel med segmentaktiver.

Scenarie	Præsentation
Information om aktiver bliver ikke rapporteret til virksomhedens øverste operationelle ledelse, men de er tilgængelig.	Der præsenteres ingen segmentaktiver. Det skal alene i noter oplyses, at information om aktiverne ikke bliver rapporteret.
Information om aktiver rapporteres til virksomhedens øverste operationelle ledelse, men bliver ikke anvendt af virksomhedens øverste operationelle ledelse.	Information, som er indeholdt i rapportering til virksomhedens øverste operationelle ledelse, skal præsenteres, uanset at informationen ikke anvendes.
Information om aktiver, der rapporteres, er begrænset til likvider, varelager og tilgodehavender fra salg.	Summen af totalerne af de rapporterede aktiver præsenteres som segmentaktiver. Totalen af de rapporterede segmentaktiver afstemmes til de samlede konsoliderede aktiver, og der skal gives en forklaring på, hvordan aktiverne måles.
Virksomhedens øverste operationelle ledelse modtager og gennemgår nøgletal, der baseres på værdien af aktiverne, fx arbejdskapitalen. Grundlaget for nøgletallene modtager virksomhedens øverste operationelle ledelse ikke.	Specifik information om aktiverne eller arbejdskapitalen skal ikke præsenteres, da virksomhedens øverste operationelle ledelse ikke modtager dette. Det er ikke den enkelte aktivpost, som er relevant for ledelsens beslutninger. En virksomhed kan dog frivilligt rapportere den samlede arbejdskapital og derpå afstemme tallet til den samlede konsoliderede arbejdskapital.

Præsentationen af segmentoplysningerne afhænger naturligvis af hvilke segmenter, den enkelte virksomhed har, og derfor vil præsentationen variere, men følgende eksempel illustrerer relevante informationer:

Eksempel på afstemning mellem ledelsesrapportering og årsregnskab

Pr. segment i DKK mio.	Danmark	Øvrige Europa	Eliminering	Ufordelte	Gruppen
Omsætning i alt	240	60	-10		290
Ekstern omsætning	230	11	-1		240
Intern omsætning	10	49	-59		40
EBIT	8	-1	-1		6
Finansielle indtægter				1	1
Finansielle omkostninger				-2	-2
Resultat efter finansielle poster					5
Indkomstskat				-1	-1
Konsolideret nettoresultat					4
Aktiver	157	13	-10	10	170
Forpligtelser	63	2	-7	7	65
Investering i ejendomme, aktiver og udstyr	2	1	0	9	12
Afskrivninger	-7	-1	0	-1	-9
Nedskrivninger¹		-10			-10

1) Nedskrivninger medtages alene, hvis de er væsentlige.

I IFRS-modelregnskabet er der i note 25(c) og 2 givet eksempel på henholdsvis regnskabspraksis for og præsentation af segmentoplysninger.

10.3 Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt til salg

Når ledelsen i en virksomhed har besluttet at bringe en væsentlig del af virksomheden til ophør, vil denne ophørende aktivitet enten ikke – eller kun i en begrænset periode – bidrage til virksomhedens indtjening. Det er derfor væsentligt for regnskabsbrugerne at kende omfanget af ophørende aktiviteter. Derudover kan virksomheden have sat en række langfristede aktiver til salg, og disse langfristede aktiver og evt. tilhørende forpligtelser kan derfor også have betydning for vurderingen af virksomhedens finansielle stilling.

Ophørende aktivitet er behandlet i ÅRL §§ 24, 55, 67 a og 80 samt i IFRS 5, mens bestemmelser om langfristede aktiver bestemt for salg alene er behandlet i IFRS 5.

ÅRL's regler om ophørende aktiviteter gælder i modsætning til IFRS 5 alene præsentation, hvorimod IFRS 5 også omfatter indregning og måling. Reglerne i ÅRL gælder for virksomheder i regnskabsklasse C og D. Årsregnskabslovens regler er blevet tilpasset til IFRS, så ophørende aktiviteter skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen i overensstemmelse med IFRS 5. Det fremgår af lovbemærkningerne, at kriterierne i IFRS 5 skal anvendes som fortolkningsgrundlag for ophørende aktivitet. Det betyder bl.a., at loven kræver, at både aktivitet, der er ophørende på balancedagen, og aktivitet, der er ophørt i årets løb, skal udskilles på en særskilt linje i resultatopgørelsen.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal i en linje i henholdsvis resultatopgørelsen og balancen særskilt præsentere de aktiviteter, der i henhold til en samlet plan skal afhændes, lukkes eller opgives, forudsat at de kan udskilles fra de øvrige aktiviteter. Det er samtidig et krav, at posterne, som indgår i de ophørende aktiviteter, både i resultatopgørelsen og balancen specificeres i noterne.

10.3.1 Definition

Ophørende aktivitet

Udtrykket "aktivitet" er ikke defineret i ÅRL. Af lovforarbejderne fremgår, at aktiviteter er mere end vare- eller produktgrupper, således at aktiviteter er en mere aggregeret opdeling på forretningsområder, geografiske områder eller lignende. Kravene til segmentoplysninger på forretningsmæssige og geografiske segmenter kan indgå i vurderingen af, hvad der er en ophørende aktivitet, men er ikke afgørende for, hvorledes "aktiviteter" skal afgrænses, eftersom denne specifikation kun gælder, hvis de pågældende aktiviteter afviger betydeligt fra hinanden. IFRS 5 definerer ophørende aktivitet som et særskilt betydeligt forretningsområde eller et geografisk område, en del af en samlet koordineret plan for afhændelse af et betydeligt forretningsområde eller et geografisk område, eller en dattervirksomhed, som udelukkende er anskaffet med henblik på videresalg. Endvidere er det præciseret, at en ophørende aktivitet i det mindste må anses for at være en pengestrømsfrembringende enhed (CGU).

Eksempel: Væsentlig del af forretningssegment

En virksomhed udlejer lagerplads til eksterne kunder i Danmark, Norge og Sverige og har gjort dette i en årrække. Nu er der en ny aggressiv aktør på det svenske marked, og virksomheden beslutter derfor at sælge alle de svenske lagerhaller med undtagelse af et par enkelte lagerhaller i Malmø og Stockholm. Ellers er virksomheden stort set ude af det svenske marked.

Opfylder frasalget kriterierne for ophørt aktivitet?

Løsning

Nej. Til trods for, at aktiviteten på det svenske marked er betydeligt reduceret, er den ikke ophørt. Kriterierne for ophørende aktivitet er derfor ikke opfyldt, og frasalget af lagerhallerne skal ikke præsenteres som ophørende aktivitet.

En ophørende aktivitet er en del af virksomheden, som ledelsen ud fra en samlet specifik plan ønsker at afhænde, lukke eller sælge, og som kan udskilles fra de øvrige aktiviteter:

Ophørende aktiviteter omfatter således både de aktiviteter, som er ophørt (dvs. nedlukket, opgivet eller solgt) i løbet af året, men også dem, der er planlagt til at ophøre, men stadig eksisterer på balancedagen. Det betyder, at aktiviteter, der er solgt eller nedlukket i løbet af året, aktiviteter, der stadig er til salg på balancedagen samt aktiviteter, der endnu ikke er fuldt nedlukket på balancedagen, er omfattet af ophørende aktiviteter. IFRS 5 omfatter i modsætning til ÅRL ikke aktiviteter, som er under nedlukning, da IFRS 5 alene omfatter aktiviteter, der er sat til salg på balancedagen eller er ophørt i løbet af året.

Mange virksomheder ændrer eller lukker løbende produktionen for at opnå forbedringer, effektiviseringer, udskifte produkter eller produktlinjer. Dette er ofte normale ændringer i driften. En ændring eller en nedlukning af et produktionsanlæg er ikke nødvendigvis en ophørende aktivitet, men vil ofte være en del af den normale drift.

En ophørende aktivitet omfatter ikke salg af enkeltaktiver. For en koncern vil salg af en dattervirksomhed kun være omfattet af definitionen på ophørende aktiviteter, såfremt datterselskabet i sig selv anses for at være en aktivitet. I moderselskabsregnskabet kan aktier aldrig være en aktivitet – det er i stedet et enkeltaktiv.

Ophør, der besluttes efter regnskabsårets udløb, er ikke omfattet af definitionen på ophørende aktivitet. Det betyder, at der ikke er krav om særskilt præsentation i det netop overståede regnskabsår. Omvendt udelukker loven ikke, at der kan gives oplysninger i ledelsesberetning og noter herom, blot det klart fremgår, at der er tale om begivenheder efter balancedagen. Er der tale om væsentlige begivenheder, kræver reglerne oplysning herom.

Der er som regel ikke tvivl om ophørsdatoen for en ophørt aktivitet, som er frasolgt eller nedlukket. Den endelige afhændelsesdato fastsættes ud fra samme kriterier som ved fastlæggelse af en overtagedesdag i forbindelse med et virksomhedskøb – der henvises til afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*. Et af de tre krav er netop, at ophørende aktivitet skal være del af en samlet plan. Så når ledelsen har vedtaget planen for nedlukning eller frasalg, vil aktiviteten skulle klassificeres som ophørende. Det kræver dog stadig, at aktiviteten kan udskilles fra de øvrige aktiviteter. Særligt ved nedlukning af aktiviteter kan det være vanskeligt at skelne mellem de indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser, der hører til de fortsættende aktiviteter og til dem, der hører til den ophørende aktivitet.

Aktiver bestemt for salg – særligt under IFRS

IFRS 5 regulerer måling, klassifikation og præsentation af langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg. IFRS 5 skelner mellem aktiver og aktivgrupper, som besiddes med henblik på salg.

Eksempler – hvad er salg?

- ✓ Kontantsalg
- ✓ Salg til en pris på DKK 0
- ✓ Bortbytning af et aktiv for et andet aktiv
- ✓ Udskillelse til anden virksomhed (spaltning)
- ✓ Udlodning af aktivet som udbytte eller kapitalnedsættelse.

Ovenstående er eksempler på transaktioner, der er omfattet af standarden, hvis de øvrige betingelser også er opfyldt, jf. mere nedenfor. Det er bl.a. et krav, at ”salget” tillige skal forventes gennemført inden for 12 måneder. Skrotning af aktiver er ikke at betragte som ”salg”, og aktiver, der forventes skrottet, er derfor ikke omfattet af IFRS 5’s bestemmelser om aktiver bestemt for salg. Men aktiverne og en eventuel nedskrivning deraf kan være omfattet af reglerne om ophørende aktiviteter, hvis de indgår i en ophørende aktivitet.

IFRS 5’s klassifikations- og præsentationsbestemmelser omfatter alle langfristede aktiver. Endvidere omfattes de kortfristede aktiver og forpligtelser i det omfang, sådanne aktiver og forpligtelser indgår i aktivgrupper, der besiddes med henblik på salg.

IFRS 5’s målingsbestemmelser omfatter alle langfristede aktiver med undtagelse af udskudte skatteaktiver, finansielle aktiver, investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, pensionsaktiver og tilgodehavender ifølge leasingkontrakter. Disse undtagne aktiver måles derfor i overensstemmelse med de standarder, der normalt omfatter de pågældende aktiver, selvom aktiverne er sat til salg. Selvom de ikke måles efter IFRS 5, skal de imidlertid klassificeres efter reglerne i IFRS 5, hvis de indgår i en aktivgruppe, som er sat til salg. I praksis omfatter IFRS 5’s målingsbestemmelser derfor materielle og immaterielle anlægsaktiver, omfattet af IAS 16 og IAS 38 samt goodwill, som henføres til en aktivgruppe, der er sat til salg.

Klassifikation af aktiver og aktivgrupper – særligt under IFRS

Såvel enkeltaktiver som aktivgrupper omfattes af IFRS 5's regler om klassifikation og måling af langfristede aktiver, bestemt for salg.

En gruppe af aktiver, der besiddes med henblik på salg, defineres som en gruppe af aktiver og tilhørende forpligtelser, som planlægges solgt i én samlet transaktion. En sådan aktivgruppe omfatter ikke nødvendigvis en separat del af virksomheden. Aktivgruppen behøver heller ikke at være en pengestrømsfrembringende enhed, jf. IAS 36 eller et segment, jf. IFRS 8. Derfor kan gruppen være større eller mindre end en pengestrømsfrembringende enhed og et segment.

En transaktion, der medfører opgivelse af kontrollen over en dattervirksomhed er også omfattet af standarden. Det betyder, at dattervirksomhedens aktiver og forpligtelser i koncernregnskabet fuldt ud klassificeres som "bestemt for salg", uanset at kun en del af selskabet er sat til salg. I forlængelse af afhændelsen skal en eventuelt bibeholdt kapitalandel omklassificeres til at være en associeret virksomhed eller en porteføljevirkomhed, afhængig af om virksomheden bevarer en betydelig indflydelse på den tidligere dattervirksomhed. Efter IFRS 10 er der endvidere krav om, at den tilbageværende ikke-kontrollerende kapitalandel omvurderes til dagsværdi. En afhændelse, der ikke resulterer i opgivelse af kontrollen – dvs. salg af en minoritetspost i et datterselskab – er derimod ikke omfattet af bestemmelserne.

Dette kan illustreres som vist nedenfor:

Afhændelsens karakter	Opfylder afhændelsen kriterierne for klassifikation som bestemt for salg?
1 Konkernen ejer en dattervirksomhed 100 % og forventer at sælge 55 %. De resterende 45 % behandles regnskabsmæssigt som en associeret virksomhed. Bestemmende indflydelse Betydelig indflydelse	Ja, i henhold til IFRS 5 er kriterierne opfyldt, idet konkernen mister kontrollen. Derfor opfylder afhændelsen af kapitalandelen kriterierne for bestemt for salg, og hele investeringen klassificeres som bestemt for salg.
2 Konkernen ejer 55 % af en dattervirksomhed og forventer at sælge 6 %. De resterende 49 % behandles regnskabsmæssigt som en associeret virksomhed. Bestemmende indflydelse Betydelig indflydelse	Ja, i henhold til IFRS 5 er kriterierne opfyldt, idet konkernen mister kontrol, og hele investeringen klassificeres som bestemt for salg.
3 Konkernen ejer en dattervirksomhed 100 % og forventer at sælge 45 %. Konkernen vil fortsat have kontrollen efter overdragelsen. Bestemmende indflydelse Bestemmende indflydelse	Nej, kriterierne i IFRS 5 er ikke opfyldt, da konkernen ikke mister kontrol.

Også kapitalandele i associerede virksomheder, der besiddes med henblik på salg, er omfattet af IFRS 5. Sådanne kapitalandele skal derfor ikke måles til indre værdi, som det ellers er krævet af IAS 28, men efter IFRS 5, jf. nedenfor. Også delsalg er omfattet af IFRS 5. Det er uden betydning, om den betydelige indflydelse opgives ved transaktionen.

Et aktiv eller en aktivgruppe anses for at være besiddet med henblik på salg, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- Aktivet eller aktivgruppen skal umiddelbart kunne sælges i sin nuværende form og på betingelser, der er sædvanlige for salg af sådanne aktiver eller aktivgrupper
- Det skal være *overvejende sandsynligt*, at salget gennemføres.

Det forhold, at aktivet skal kunne sælges umiddelbart i dets nuværende form, betyder, at der kun må udestå sædvanlige praktiske foranstaltninger for, at salget kan effektueres. Eksempelvis vil det forhold, at et skib er på en rejse, der først skal afsluttes, før det kan leveres, ikke i sig selv hindre klassifikation som besiddelse med henblik på salg. Er der tale om salg af bygninger, og er disse ryddet, vil de umiddelbart kunne sælges. Er bygningerne stadig i brug, må det ud fra de konkrete omstændigheder afgøres, om bygningerne umiddelbart kan sælges.

Eksempel: Købers undersøgelser

En virksomhed har sat en ejendom til salg på markedet og forventer, at alle betingelserne i IFRS 5.7 vil blive opfyldt, herunder etårsfristen. Enhver køber vil foretage undersøgelser og vurderinger, inden der afgives tilbud, og kontrakter indgås.

Hindrer dette klassifikation som bestemt for salg?

Løsning

Sådanne forhold er sædvanlige ved overdragelse af ejendomme og det forhold, at ejendommen i praksis ikke vil kunne sælges fra den ene dag til den anden, hindrer således ikke klassifikation som bestemt for salg.

Eksempel: Tilladelse er påkrævet før salg

Forholdene er som ovenfor, bortset fra at ejendommen markedsføres på betingelse af, at sælgeren skal opnå en byggetilladelse. Byggetilladelsen påvirker væsentligt ejendommens værdi.

Hindrer dette klassifikation som bestemt for salg?

Løsning

I et sådant tilfælde kan ejendommen ikke umiddelbart sælges i sin nuværende stand. Den ejendom, der udbydes inklusive byggetilladelse, er i en væsentlig anderledes tilstand. Først når tilladelsen er opnået, vil ejendommen blive klassificeret som bestemt for salg.

Er det fx hensigten at sælge en fabrik, inklusive ordrebeholdningen, kan fabrikken kvalificere som et aktiv, der besiddes med henblik på salg. Er det derimod hensigten at afvikle ordrebeholdningen først, eller er det ikke i praksis muligt at sælge fabrikken, inklusive ordrebeholdningen, kvalificerer fabrikken først, når denne ordrebeholdning er afviklet.

Ved "overvejende sandsynligt" skal forstås, at et salg skal være væsentlig mere sandsynligt end "more likely than not" (50 %). For et salg kan være overvejende sandsynligt, kræver IFRS 5, at:

- der foreligger en ledelsesgodkendt salgsplan, som i praksis forpligter virksomheden til at sælge aktivet, fx en beslutning om en flytning, som nu har udmøntet sig i, at nye lokaliteter er klar til at blive taget i brug
- aktiviteter, der har til formål at identificere en køber, og andre aktiviteter, der er nødvendige for at gennemføre salget, skal være påbegyndt
- aktivet eller aktivgruppen udbydes til en salgspris, som må anses som rimelig i forhold til dagsværdien
- arten og omfanget af handlinger, der er nødvendige for at gennemføre planen, indikerer, at det er usandsynligt, at væsentlige ændringer til planen vil være påkrævede
- salget skal forventes at være regnskabsmæssigt gennemført inden for et år fra beslutningstidspunktet. Den blotte indgåelse af en salgsaftale inden for et år er således ikke tilstrækkelig. Aktivet, fx en ejendom, skal således forventes overtaget af køber inden for et år.

Hvis salget er af en sådan størrelse, at det ifølge vedtægter eller lignende kræver generalforsamlingsgodkendelse, er det ikke et krav, at generalforsamlingen har godkendt dette, før aktivet eller aktivgruppen klassificeres som bestemt for salg. Dog skal der være en forventning om, at generalforsamlingen vil godkende planen i den nuværende form, således at væsentlige ændringer til planen ikke vil være påkrævet.

Eksempel: Plan om at sælge et produktionsanlæg

En virksomhed har forpligtet sig til en plan om at sælge en produktionsfacilitet og har iværksat tiltag for at finde en køber. På den planlagte overtagelsesdato er der en række uafsluttede kundeordrer.

Virksomheden kan

- sælge produktionsfaciliteten inklusive de igangværende ordrer eller alternativt*
- producere ordrerne færdige og derpå overdrage produktionsfaciliteterne til køber.*

Berettiger ovenstående til klassifikation som besiddelse med henblik på salg?

Løsning

- a) Virksomheden har til hensigt at sælge produktionsfaciliteten med sine igangværende ordrer. Enhver ikke-afsluttet kundeordre på salgsdatoen vil blive overført til køberen. Overførslen af uafsluttede kundeordrer på salgsdatoen vil ikke påvirke den tidsmæssige overførsel af produktionsfaciliteterne til køber. I dette tilfælde er kriterierne i IFRS 5.7 opfyldt på den planlagte og aftalte dato.
- b) Virksomheden har til hensigt at sælge produktionsfaciliteten, men med igangværende ordrer afviklet. Virksomheden har ikke til hensigt at overdrage anlægget til en køber, før virksomheden har fuldført alle opgaver på anlægget og afsluttet de eksisterende kundeordrer. Det skyldes alene forhold hos sælger, og derfor er kriteriet i IFRS 5.7 ikke opfyldt, før anlæggets drift ophører, selv om en endelig salgsaftale om anlæggets fremtidige overdragelse er indgået.

Hvis salget er af en sådan størrelse, at det ifølge vedtægter eller lignende kræver generalforsamlingsgodkendelse, er det ikke et krav, at generalforsamlingen har godkendt dette, før aktivet eller aktivgruppen klassificeres som bestemt for salg. Dog skal der være en forventning om, at generalforsamlingen vil godkende planen i den nuværende form, således at væsentlige ændringer til planen ikke vil være påkrævet.

Salgsprisen skal fastsættes under hensyntagen til det marked, hvori aktivet/aktivgruppen skal sælges. Udbudsprisen kan derfor sættes til over dagsværdien, hvis dette er kutyme i markedet, og hvis virksomheden i øvrigt er villig til at give afslag i prisen for at få aktivet solgt. Det afgørende er, at prisfastsættelsen og salgsindsatsten i øvrigt svarer til det forventede under hensyntagen til aktivets art, markedet, salgskanaler mv.

Sidste kriterium vedrørende etårskravet giver i praksis anledning til diskussioner. IFRS 5.9 anfører således en undtagelse om, at man i særlige tilfælde accepterer en periode, der overstiger et år. Det gælder, når forhold uden for virksomhedens kontrol gør, at en længere salgsperiode er nødvendig, og virksomheden i øvrigt fortsat må anses som værende forpligtet til at gennemføre planen. IFRS angiver, at etårsfristen kan overskrides, hvis én af følgende betingelser er opfyldt:

Betingelse	Eksempel
Virksomheden har på tidspunktet, hvor aktivet er sat til salg, en berettiget forventning om, at handlinger fra en tredjepart vil bevirke, at salget ikke kan endeligt gennemføres inden for et år.	En overdragelse, der er betinget af en myndighedsgodkendelse, eksempelvis fra konkurrencemyndighederne.
Virksomheden har opnået en bindende salgsaftale, og køberen eller andre parter bevirker, at salget ikke kan endeligt gennemføres inden for et år.	Køber bliver ved overtagelse af ejendommen opmærksom på en miljøforurening, og sælger er ifølge overdragelsesaftalen forpligtet til at rense op.

Betingelse	Eksempel
I løbet af året, hvor aktivet er sat til salg, opstår forhold, der tidligere var vurderet som usandsynlige, og virksomheden har taget de fornødne skridt til, at et salg vil kunne ske inden for de kommende 12 måneder, og de øvrige kriterier for klassifikation som "besiddet med henblik på salg" er stadig opfyldt.	Virksomheden har gennem et år aktivt forsøgt at sælge aktivet til en realistisk pris og har løbende reduceret prisen for at tilpasse sig de ændrede markedsforhold. På grund af den negative markedsudvikling er aktivet fortsat ikke solgt et år efter tidspunktet, hvor det blev sat til salg.

Langfristede aktiver, der erhverves og udelukkende besiddes med henblik på videresalg, omfattes også af regelsættet. Det gælder bl.a. for dattervirksomheder. Konsekvensen heraf er, at sådanne dattervirksomheder skal konsolideres ind som et aktiv og en forpligtelse under kortfristede aktiver hhv. kortfristede forpligtelser.

Kriterierne for, hvornår nyerhvervede langfristede aktiver eller aktivgrupper, herunder dattervirksomheder, klassificeres som besiddende udelukkende med henblik på videresalg, afviger en smule fra de generelle kriterier. Kriterierne er, at:

- Aktivet eller aktivgruppen forventes solgt inden for ét år fra balancedagen
- Det er overvejende sandsynligt, at de øvrige generelle kriterier – jf. ovenfor – vil blive opfyldt inden for tre måneder efter erhvervelsen.

Det er derfor klart, at hvis der erhverves en større koncern, hvor man allerede fra overtagelsen forventes at afhænde enkelte dattervirksomheder, og en afhændelse i øvrigt er sandsynlig, er sådanne aktiviteter omfattet af IFRS 5. Kriterierne er imidlertid lempet i forhold til de normale kriterier, således at man får en kort periode på op til tre måneder til at opfylde kriterierne, herunder etablering af en salgsplan.

Når der på tidspunktet for overtagelse af en virksomhed foreligger en beslutning om at afhænde en del af denne virksomhed, skal behandlingen afgøres aktiv for aktiv. En del af en virksomhed vil normalt opfylde definitionen på en aktivgruppe.

Som anført er enkeltaktiver, der erhverves udelukkende med henblik på salg, også omfattet af IFRS 5. Det kan eksempelvis være relevant ved "tvungne" erhvervelser af aktiver, fx en pantavers køb af et pantsat aktiv for at beskytte pantets værdi. Her er det i realiteten aktivtypen, der afgør klassifikationen. Der vil nemlig sædvanligvis ikke være tale om en varebeholdning, da det forudsætter, at virksomheden har som aktivitet at handle med den pågældende aktivtype. En banks erhvervelse af en pantsat ejendom vil derfor normalt ikke kunne kategoriseres som en varebeholdning. Det betyder, at ejendommen kategoriseres som et langfristet aktiv, der besiddes med henblik på videresalg, hvis kriterierne herfor i øvrigt er opfyldt. Hvis ikke de er opfyldt, indgår ejendommen som et langfristet aktiv, sædvanligvis en investeringsejendom.

Eksempel: Efterfølgende ændringer til et planlagt salg

En virksomhed beslutter sig for at sælge et datterselskab i oktober 20x1. Ledelsen er i gang med forhandlinger med potentielle købere, og på balancedagen vurderer de det derfor overvejende sandsynligt, at datterselskabet er solgt indenfor de kommende måneder, da de blot afventer konkurrencemyndighedernes godkendelse.

Desværre beslutter konkurrencemyndighederne i februar 20x2 ikke at godkende handlen. Derfor beslutter ledelsen i stedet at beholde selskabet.

Hvordan skal datterselskabet behandles i årsrapporterne for 20x1 og 20x2?

Løsning

Datterselskabet opfylder kriterierne for aktiver bestemt for salg på balancedagen, da det var ledelsens forventning at få selskabet solgt, så den efterfølgende viden må ikke anvendes.

- I årsrapporten for 20x1 skal datterselskabet derfor klassificeres som aktiver bestemt for salg.
- I februar 20x2 skal datterselskabet igen klassificeres som aktiver bestemt for vedvarende brug.

10.3.2 Indregning og måling

10.3.2.1 Indregning og måling – gælder kun under ÅRL

Til trods for, at ÅRL ikke decideret indeholder regler om indregning og måling af en ophørende aktivitet i modsætning til IFRS 5, så betyder det dog ikke nødvendigvis, at der vil være en forskel i praksis. En aktivitet skal tilpasses efter ÅRL, når denne afhændes eller skal afhændes. Under ÅRL vil aktiver og forpligtelser, der vedrører den ophørende del af virksomheden, måles og klassificeres under hensyntagen til, at denne del skal realiseres. Ved måling er det især bestemmelserne om nedskrivning af aktiver, der skal iagttages. Også her gælder imidlertid ÅRL's skemakrav. Ved måling er det især bestemmelserne om nedskrivning af aktiver, der skal iagttages.

10.3.2.2 Indregning og måling – gælder kun under IFRS

IFRS 5 indeholder ikke indregningsbestemmelser, da alle aktiver, omfattet af IFRS 5, er omfattet af andre "primære" standarder. Derfor er aktiverne indregnet i forvejen. IFRS 5 indeholder derimod særlige målingsbestemmelser for aktiver, som tilhører denne kategori.

Aktiverne eller aktivgruppen måles til det laveste beløb af den regnskabsmæssige værdi på tidspunktet, hvor aktivet sættes til salg, eller dagsværdien fratrukket salgsomkostninger.

En tretrinsproces

Efter IFRS 5 skal aktiver bestemt for salg måles efter denne model:

Ved aktivgrupper, der er bestemt for salg, gælder tretrinsprocessen ovenfor tilsvarende. Her er trin 1 særlig relevant, eftersom der indledningsvist skal foretages af- og nedskrivninger af de enkeltaktiver (eventuelt pengestrømsfrembringende enheder), som indgår i aktivgruppen. Først herefter skal det vurderes, om den regnskabsmæssige værdi overstiger dagsværdien med fradrag af forventede salgsomkostninger, jf. trin 3.

Er der tale om en aktivgruppe, som sættes til salg, bestemmes den laveste værdi i trin 3 ud fra den samlede værdi af aktiverne. Der er altså ingen enkeltstående aktiver i gruppen, som skal måles til den tidligere regnskabsmæssige værdi, mens andre måles til dagsværdi fratrukket salgsomkostninger.

En aktivgruppe omfatter også de forpligtelser, som vil blive overført til en køber som led i transaktionen. Her har tretrinsprocessen ikke den store betydning, eftersom mange forpligtelser, som sælges sammen med grupper af aktiver, opgøres til amortiseret kostpris. En beslutning om snarlig overdragelse af forpligtelsen (til den aktuelle kursværdi sammen med aktiverne) påvirker ikke opgørelsen af den amortiserede kostpris. Beslutningen om at overdrage forpligtelsen sammen med en gruppe aktiver får derfor ikke betydning for opgørelsen af forpligtelsen. Imidlertid vil en forventet gevinst på forpligtelsen, fordi den har en kursværdi, som ligger under den amortiserede kostpris kunne betyde, at en nedskrivning af aktivgruppen efter trin 2 og 3 forhindres eller reduceres, eftersom denne opgørelse er en nettoopgørelse af dagsværdien med fradrag af forventede salgsomkostninger. Omvendt vil et kurstab medføre en forøget nedskrivning.

En eventuel nedskrivning efter tretrinsprocessen (uanset hvilket trin den sker i) skal fordeles efter principperne i IAS 36, dvs. forlods til goodwill.

Principperne er som illustreret i figuren på modstående side.

Tilbageførsel af nedskrivning

En eventuel nedskrivning skal tilbageføres i en senere periode, hvis det vurderes, at dagsværdien af aktivet eller aktivgruppen er højere end oprindeligt vurderet. Det gælder nedskrivninger foretaget efter trin 1, 2 og 3 ovenfor. Det fremgår af IFRS 5, at IAS 36's regler for tilbageførsel af nedskrivninger finder anvendelse. Det betyder, at det ikke er muligt at tilbageføre nedskrivninger på goodwill, jf. IAS 36, uanset om gruppen af aktiver forventes solgt til en højere værdi end den regnskabsmæssige værdi.

Afhændelsesomkostninger

Vurderes det, at afhændelsesomkostningerne bliver anderledes end oprindeligt vurderet, reguleres de til det revurderede beløb. Det fremgår endvidere, at afhændelsesomkostninger, der forventes afholdt senere end et år fra tidspunktet for overgang til kategorien, skal måles til tilbagediskonteret værdi. Det vil være aktuelt i de særlige tilfælde, hvor det forventede afhændelsestidspunkt ligger mere end et år fra tidspunktet for beslutningen om salg.

Efterfølgende betaling af earn out

En virksomhed har for tre år siden solgt en dattervirksomhed, der blev præsenteret som en ophørende aktivitet. En del af vederlaget bestod af en "earn out". To år efter modtager virksomheden DKK 1 mio. som en endelig afregning på den aftalte earn out. Virksomheden har ikke tidligere forventet at modtage denne earn out.

Hvorledes skal indtægten præsenteres i resultatopgørelsen?

Løsning

Ændringen af det regnskabsmæssige skøn vedrørende earn out på DKK 1 mio. skal indregnes som ophørende aktivitet, selvom det er flere år siden, virksomheden solgte dattervirksomheden. Det skyldes, at IFRS 5 kræver, at efterfølgende afklaring af usikkerheder, som er direkte relateret til den ophørende aktivitet, også skal præsenteres som ophørende aktiviteter i efterfølgende regnskabsår. Herudover skal virksomheden oplyse om arten af en sådan indtægt.

Efterfølgende diskvalifikation som "besiddes med henblik på salg"

Opfylder et aktiv ikke længere kriterierne for at tilhøre "besiddes med henblik på salg"-kategorien, skal det på overgangstidspunktet måles til det laveste af genindvindingsværdien, jf. IAS 36 og den regnskabsmæssige værdi, som aktivet ville have haft, hvis det ikke havde været klassificeret ind i denne kategori.

Kriterierne for "besiddelse med henblik på salg" er opfyldt

Enkeltaktiv

Afståelsesgruppe

Trin 1

Plan for at afhænde et aktiv eller en CGU er en indikator for behov for nedskrivningstest, jf. IAS 36.

Trin 1

Plan for at afhænde et aktiv eller en CGU er en indikator for behov for nedskrivningstest, jf. IAS 36.

Trin 2

Måling af langfristede aktiver i overensstemmelse med standarderne. Eksempelvis skal grunde og bygninger afskrives i overensstemmelse IAS 16, indtil datoen hvor aktivet overgår til besiddelse med henblik på salg.

Trin 2

Aktiver og forpligtelser i gruppen, som afstås, skal måles i henhold til standarderne. Eksempelvis skal grunde og bygninger afskrives i overensstemmelse med IAS 16, indtil datoen hvor aktiver og forpligtelser overgår til ejet med henblik på salg.

Klassificér med henblik på salg.

Klassificér med henblik på salg.

Trin 3

Langfristede aktiver måles til den laveste værdi af bogført værdi og dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger. Aktiver, som falder uden for IFRS 5, måles i henhold til relevante IFRS-standarder.

Der er tale om følgende:

- Udskudt skatteaktiv efter IAS 12
- Pensionsaktiver mv. efter IAS 19
- Investeringsjendomme, hvor dagsværdi anvendes efter IAS 40
- Biologiske aktiver målt til dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger efter IAS 41
- Finansielle aktiver efter IAS 39
- Kontraktmæssige rettigheder i henhold til forsikringsaftaler efter IFRS 4.

Trin 3

Aktiver og forpligtelser i gruppen, som falder uden for IFRS 5, måles i henhold til relevante IFRS-standarder.

Det omfatter typisk:

- Udskudt skatteaktiv efter IAS 12
- Pensionsaktiver mv. efter IAS 19
- Investeringsjendomme der måles til dagsværdi efter IAS 40
- Biologiske aktiver målt til dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger efter IAS 41
- Varebeholdninger efter IAS 2
- Finansielle aktiver efter IAS 39.

Trin 4

Gruppen, som afstås, måles samlet (inklusive aktiver og gæld som falder uden for målingen i henhold til IFRS 5) til den laveste værdi af bogført værdi og dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger.

Nedskrivningsbehov er identificeret. Allokér først til goodwill og derefter pro rata på de øvrige aktiver, som er omfattet af målingsbestemmelserne i IFRS 5.

10.3.3 Præsentation

10.3.3.1 Præsentation – gælder kun under ÅRL

ÅRL angiver kun, at præsentationen af ophørte aktiviteter skal ske på en særskilt linje i resultatopgørelsen og balancen, men der er ikke nogen nærmere anvisning i loven om, hvorledes den særskilte præsentation i resultatopgørelsen henholdsvis balancen skal ske. IFRS 5 modellen med særskilt præsentation efter de fortsættende aktiviteter kan benyttes. Det er således muligt at følge kravene i IFRS 5 til præsentation i resultatopgørelsen, jf. nedenfor.

Eksempel: Salg af al aktivitet til datterselskab

Et moderselskab sælger i slutningen af regnskabsåret al sin aktivitet til sit datterselskab. Det betyder, alle indtægter eller omkostninger i resultatopgørelsen tilhører den ophørende aktivitet.

Hvordan skal det præsenteres i årsregnskabet?

Løsning

Ophørende aktivitet skal præsenteres på en særskilt linje i resultatopgørelsen og specificeres i noterne.

Det vil betyde, at såfremt sammenligningstal tilpasses, vil resultatopgørelsen kun indeholde en enkelt linje, når det er al aktivitet, der er frasolgt.

Eksempel: Præsentation af ejendom sat til salg efter ÅRL

Et ejendomsselskab med regnskabsafslutning den 30. juni 20x1 er fraflyttet en ejendom, som hidtil har været benyttet af selskabet selv.

Skal ejendommen præsenteres som et anlægsaktiv eller et omsætningsaktiv pr. 30. juni 20x1?

Løsning

Den regnskabsmæssige behandling afhænger af, om ejendommen er fraflyttet, og sælger dermed er ophørt med at bruge ejendommen. I nærværende tilfælde er ejendommen fraflyttet, og den skal derfor klassificeres som et omsætningsaktiv.

Fra og med fraflytningstidspunktet skal afskrivning ophøre. Det er også det relevante tidspunkt for omklassifikationen.

Der er ikke krav om præsentation af pengestrømme fra ophørende aktiviteter i pengestrømsopgørelsen.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at eftersom der ikke er lovmæssige hindringer for en særskilt præsentation i pengestrømsopgørelsen, vil der være mulighed for i pengestrømsopgørelsen at præsentere pengestrømme fra ophørende aktiviteter under henholdsvis drift, investering og finansiering i overensstemmelse med præsentationen under IFRS.

10.3.3.2 Præsentation – gælder kun under IFRS **Ophørende aktivitet**

For ophørende aktiviteter gælder en del yderligere præsentationskrav.

Resultat af ophørende aktiviteter skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen (se IFRS-modelregnskabs resultatopgørelse). Resultat af ophørende aktiviteter omfatter såvel periodens driftsresultat, nedskrivninger, afhændelsesgevinster som -tab og skatteomkostninger. Reguleringer efter tretrinsprocessens trin 3 medregnes ligeledes i resultat for ophørende aktiviteter. Beløbet kan præsenteres som et nettobeløb og specificeres i noterne. Alternativt kan specifikationen ske i resultatopgørelsen.

IFRS 5 foreskriver ikke specifikt, hvor resultatet af ophørende aktiviteter skal placeres i resultatopgørelsen. I praksis er det vanskeligt at placere det andetsteds end i forlængelse af resultat af de fortsættende aktiviteter.

Sammenligningstal tilpasses, så der blandt andet gives sammenligningstal for den aktivitet, der i det aktuelle år klassificeres som ophørende aktivitet.

Endvidere skal reguleringer relateret til salg af en aktivitet i en tidligere periode præsenteres som ophørende aktivitet i resultatopgørelsen. Det kan fx omfatte en regulering som følge af en prisreguleringsklausul eller reguleringer som følge af forskellige former for betingede vederlag.

I relation til pengestrømsopgørelsen skal pengestrømme fra drift, investering og finansiering vedrørende den ophørende aktivitet specificeres. Specifikationen kan enten præsenteres direkte i pengestrømsopgørelsen eller i noterne. Hvis de præsenteres i pengestrømsopgørelsen, skal de præsenteres på en sådan måde, at der gives totaler for hhv. pengestrømme fra drift, investering og finansiering i overensstemmelse med IAS 7's almindelige krav. I lighed med kravet for resultatopgørelsen skal sammenligningstal i pengestrømsopgørelsen tilpasses. Oplysningen kan undlades for dattervirksomheder, der er erhvervet med henblik på salg.

Eksempel

Ophørende aktiviteter	20x7	20x6
Omsætning	1.500	2.000
Omkostninger	-1.650	-1.500
Resultat før skat	-150	500
Tab ved omvurdering (til dagsværdi fratrasket salgsomkostninger) eller ophørte aktiviteter	-45	0
	-195	500
Skat af resultat	50	125
Skat af omvurderinger og ophørte aktiviteter	15	0
	65	125
Tab i alt af ophørende aktiviteter	-130	375

Aktiver bestemt for salg

Aktivgrupper, der besiddes med henblik på salg, skal præsenteres som en særskilt kategori af aktiver i balancen (se IFRS-modelregnskabets balance).

Er der tale om en aktivgruppe, som er en pengestrømsfrembringende enhed, hvortil der er henført goodwill, skal denne goodwill ligeledes indgå heri. Endvidere klassificeres forpligtelserne relateret til en sådan aktivgruppe, som særskilte kortfristede forpligtelser i forlængelse af de øvrige kortfristede forpligtelser. Indholdet af posterne skal specificeres i noter. Sammenligningstal i balancen skal ikke tilpasses.

Af- og nedskrivninger efter tretrinsprocessens trin 1 og 2 skal omtales i noter og er som udgangspunkt en del af de almindelige aktiviteter efter retningslinjerne i IAS 36. Nedskrivninger efter trin 3 skal indgå i de ophørende aktiviteter, hvis aktivet/aktivgruppen er en ophørende aktivitet, og skal ligeledes omtales i noter. Hvis aktivet/aktivgruppen ikke er en ophørende aktivitet, skal nedskrivningen efter trin 3 præsenteres på normal vis efter retningslinjerne i IAS 36 (og er som udgangspunkt en del af virksomhedens almindelige aktiviteter).

10.3.4 Oplysninger

10.3.4.1 Oplysninger og sammenligningstal – gælder kun under ÅRL

Resultatet af ophørende aktiviteter skal specificeres i noter. Endvidere skal gevinster og tab ved værdiregulering af aktiver, der afhændes, og den hertil knyttede skatteomkostning oplyses.

Der er ikke krav om tilpasning af sammenligningstal i resultatopgørelse og balance. Det er dog accepteret, at man følger IFRS 5 reglerne for tilpasning af sammenligningstal i resultatopgørelse og pengestrømsopgørelse under årsregnskabsloven. Ligeledes vil det være muligt at tilpasse sammenligningstallene i balancen, hvilket ikke er tilladt efter IFRS 5.

Såfremt der ikke sker en tilpasning af sammenligningstallene, skal den manglende sammenlignelighed mellem årene anføres og begrundes fyldestgørende.

PwC's opfattelse

Loven forudsætter, at alle de poster, som er sammenlagt til et resultat af ophørende aktivitet i resultatopgørelsen, skal specificeres i noterne. Det er PwC's opfattelse, at når posterne enkeltvist er uvæsentlige, kan de uvæsentlige poster sammenlægges.

Det er endvidere PwC's opfattelse, at oplysningskravene for ophørende aktiviteter er opfyldt, når den ophørende aktivitet er specificeret i noterne, og sammenligningstallene er tilpasset.

Derudover er det vores anbefaling, at man i lighed med reglerne i IFRS 5 beskriver de forhold, der har ført til klassifikationen som ophørende aktivitet, eventuelt med henvisning til ledelsesberetningen, hvor væsentlige ændringer i aktiviteten skal beskrives.

10.3.4.2 Oplysninger – gælder kun under IFRS

Årsregnskabet skal indeholde en række oplysninger. Se IFRS-modelregnskabets note 8(f) samt note 15. Oplysningskravene omfatter bl.a.:

- En beskrivelse af de forhold, der har ført til den planlagte afhændelse (se IFRS-modelregnskabets note 8(f) samt 15(a))
- Nedskrivning eller tilbageførsel heraf og – hvis ikke det fremgår som en særskilt post i resultatopgørelsen – oplysning om, hvilken post i resultatopgørelsen nedskrivningen eller tilbageførslen af nedskrivningen indgår i
- Oplysning om, hvilket rapporteringspligtigt segment aktivet eller aktivgruppen bestemt for salg tilhører
- Oplysning om aktiver, der ikke længere opfylder kriterierne for at være besiddet med henblik på salg
- Oplysning om den regnskabsmæssige værdi af aktiv/aktivgruppe inden klassifikation som bestemt for salg.

En aktivgruppe, der besiddes med henblik på salg, skal specificeres på hovedgrupper af henholdsvis aktiver og forpligtelser i noterne.

Resultatet af ophørende aktiviteter skal specificeres i noterne på hovedposter (omsætning, omkostninger, resultat før skat og skat), medmindre det er specificeret i selve resultatopgørelsen.

10.4 Aktiebaseret aflønning

Aktiebaseret aflønning omfatter ydelser i form af aktier, aktieoptioner og andre egenkapitalinstrumenter udstedt til virksomhedens ledelse, medarbejdere og leverandører som modydelse for en leveret arbejdsindsats (ledelse og medarbejdere) eller varer og serviceydelser (leverandører). Herudover anses kontante udbetalinger, hvis beløbsmæssige størrelse afhænger af den fremtidige markedskurs på den regnskabsaflæggende virksomheds aktier eller udviklingen heri (såkaldte "fantomaktieordninger"), også som aktiebaseret aflønning.

Aktiebaseret aflønning kan påvirke de nuværende aktionærs stilling ved, at virksomheden udsteder egenkapitalinstrumenter på en måde, som kan udvande de nuværende aktionærer. Er der tale om en kontantordning, kan virksomheden blive forpligtet til at foretage kontantudbetalinger. Oplysninger om aktiebaserede aflønningsformer er derfor relevante for regnskabsbrugerne.

Aktiebaserede aflønningsformer er behandlet i ÅRL §§ 93, stk. 2, 98 b og IFRS 2.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af aktiebaseret aflønning. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL.

Da reglerne under ÅRL er meget begrænsede og væsentligt forskellige fra kravene under IFRS, hvad angår indregning og måling, er reglerne under ÅRL kort omtalt nedenfor. Herefter kan der søges udfyldelse af reglerne i de følgende afsnit, der beskriver regelsættet efter IFRS 2.

10.4.1 Årsregnskabsloven

10.4.1.1 Indregning og måling

ÅRL har ingen bestemmelser om indregning og måling af aktiebaseret aflønning. Den kræver derfor ikke, at værdien af egenkapitalafregnet aktiebaseret aflønning indregnes. Omvendt vil det være inden for lovens rammer at gøre det. Hvis værdien af egenkapitalafregnet aktiebaseret aflønning indregnes, skal dette gøres i henhold til reglerne i IFRS 2. Kontantordninger skal derimod altid indregnes som forpligtelser, eftersom de udgør en pligt for virksomheden til at erlægge likvider.

Aktiebaseret aflønning, der fremstår som egenkapitalbaseret – og er klassificeret som sådan af ledelsen – men som i realiteten er en kontantordning, skal behandles som en kontantordning, og dermed indregnes som en forpligtelse. Typisk vil sådanne ordninger forekomme i virksomheder med unoterede aktier, hvor det således er praksis, at virksomheden køber aktierne tilbage, hvis en medarbejder fratræder. Den regnskabsmæssige behandling vil være den samme i en situation, hvor virksomheden har en option til at tilbagekøbe aktierne, og gennem tidligere handler har skabt en forventning hos medarbejderne om, at aktierne tilbagekøbes ved fratrædelse.

Eksempel: Egenkapitalbaseret ordning, der reelt er kontantbaseret

Virksomhed A ejes 100 % af en kapitalfond. Virksomhed A tilbyder seniormedarbejdere aktiebaseret vederlæggelse. Ordningerne er karakteriseret ved følgende:

- Hver medarbejder får 100 aktier, hvis de er ansat efter år 20x5
- Hvis medarbejderen fratræder efter år 20x5, har virksomheden en option på tilbagekøb til dagsværdi.

Hvilken type aktieaflønningsordning er der tale om?

Løsning

Tildelingen er omfattet af IFRS 2 og kan både klassificeres som en egenkapitalbaseret og en kontantordning.

Det afgørende er, om det er virksomhedens praksis, at aktierne altid tilbagekøbes. Er det tilfældet, vil der være tale om en kontantordning, da virksomheden allerede på tildelings-tidspunktet forventer at skulle afregne et beløb over for medarbejderne.

Det samme gør sig gældende, hvis virksomheden igennem sin handle måde har skabt en begrundet forventning hos medarbejderne om, at den vil købe aktierne tilbage. Det kan være vanskeligt at afgøre, hvornår der er skabt en begrundet forventning, hvorfor dette kræver en vurdering fra ordning til ordning.

Mange koncerner har etableret aktieaflønningsprogrammer, der omfatter medarbejdere på tværs af landegrænser og juridiske skel. I en del tilfælde er der etableret en kompensationsordning, hvor den virksomhed, som har en medarbejder ansat, der udnytter sin ret til aktiebaseret aflønning, skal kompensere modervirksomheden herfor – typisk ved betaling af forskellen mellem udnyttelseskursen og den aktuelle aktiekurs.

Det er PwC's opfattelse, at sådanne ordninger enten behandles som egenkapitalafregnede ordninger efter bestemmelserne i IFRS 2 eller som kontantordninger. Ved valg af den første metode, egenkapitalordning, anvendes IFRS 2's sædvanlige bestemmelser om indregning af egenkapitalafregnede ordninger, mens betalinger til modervirksomheden anses for at være udlodninger, der ikke påvirker resultatet. Vælges den anden metode, kontantordning, opbygges løbende en forpligtelse. Tilsvarende skal indregnes en omkostning, således at der ved udnyttelsen er indregnet en forpligtelse svarende til det beløb, der skal betales til modervirksomheden. Sidstnævnte metode indebærer også, at forpligtelsen løbende skal reguleres til det beløb, som forventes betalt til modervirksomheden.

ÅRL behandler ikke opgørelse af udskudt skat af aktiebaseret vederlæggelse. Dette er relevant, hvis selskabet har skattemæssig fradragsret for forskellen mellem dagsværdien og tegningskursen. Der henvises til IAS 12 og de særlige regler om udskudt skat i relation til aktiebaseret vederlæggelse, der er beskrevet nærmere i afsnit 5.4 *Skat i årsregnskabet*.

10.4.1.2 Præsentation og oplysninger

I henhold til ÅRL § 98 b, gældende for virksomheder i regnskabsklasse C og D, skal der oplyses om særlige incitamentsprogrammer for medlemmer af virksomhedens ledelse.

Oplysningerne skal mindst omfatte:

- Den kategori af ledelsesmedlemmer, programmet gælder for
- De ydelser, programmet omfatter
- Hvad der i øvrigt er nødvendigt for at kunne vurdere værdien heraf.

ÅRL angiver ikke nærmere, hvilke oplysninger der kan være relevante at oplyse om for at kunne vurdere værdien af den aktiebaserede aflønning. Men der kan med fordel oplyses om:

- Modtagerne omfattet af vederlæggelsen (bestyrelse, direktion)
- Typer af vederlæggelse (aktier, anparter, aktieoptioner, tegningsoptioner mv.)
- Beskrivelse af generel karakter, formål, indhold og betingelser, herunder betingelser for endelig retserhvervelse
- Beløb, der er indregnet i årsregnskabet, hvis relevant
- Antal instrumenter udestående primo, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Antal tildelt i året pr. tildeling, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Antal udløbet i året og gennemsnitlig udnyttelseskurs
- Antal udnyttet i året, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Udestående ultimo året pr. tildeling, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Dagsværdien af udstedte optioner pr. balancedagen, herunder beskrivelse af, hvorledes dagsværdi er opgjort, og væsentlige forudsætninger anvendt, herunder opgørelsestidspunkt, løbetid, udbytte og volatilitet
- Eventuelle lån eller garantier udstedt af selskabet i forbindelse med den aktiebaserede vederlæggelse.

Efter ÅRL § 93, stk. 2, skal desuden oplyses om warrants, optioner og lignende rettigheder til modtagere, både i og uden for ledelsen i virksomheden. For disse skal oplyses om beløb, kurser, frister og øvrige rettigheder, der er knyttet til instrumenterne. Der stilles ikke krav om en egentlig beskrivelse af ordningerne. Det er dog PwC's opfattelse, at en egentlig beskrivelse giver væsentlig værdi for regnskabsbrugere. Oplysningskravene i ÅRL § 93, stk. 2, vil kunne opfyldes ved at iagttage kravene i IFRS 2 vedr. aktiebaseret aflønning, hvis de udstedte instrumenter knytter sig hertil.

10.4.2 Internationale regnskabsstandarder

Et overblik

IFRS 2 skal benyttes på aktiebaseret aflønning, der ydes af virksomheden selv, en aktionær – herunder en modervirksomhed – eller en anden koncernforbundet virksomhed.

Deltager medarbejdere i et datterselskab i aktiebaserede aflønningsformer på koncernniveau med adgang til moderselskabets aktier, skal datterselskabet således anvende IFRS 2's regler i forbindelse med disse ordninger. Dette afspejler det grundlæggende princip, at det er den virksomhed, der modtager en arbejdsydelse fra medarbejdere eller andre i et aktiebaseret aflønningsprogram, som skal indregne omkostningen.

Standarden omfatter ud over transaktioner med medarbejdere også transaktioner, hvor virksomheden modtager varer og serviceydelser, og modydelsen består af egenkapitalinstrumenter. Det er væsentligt at bemærke, at varer og serviceydelser eksempelvis omfatter lagervarer, bygninger, driftsmateriel mv. Standarden omfatter derimod ikke aktiebaseret vederlæggelse i forbindelse med køb af virksomheder, dvs. aktiver eller grupper af aktiver, der udgør en virksomhed. Sådanne transaktioner er omfattet af IFRS 3 om virksomhedssammenslutninger.

Eksempel: Tildeling af aktiebaseret aflønning i forbindelse med en virksomhedssammenslutning

En virksomhed har erhvervet en anden virksomhed. Som et led i købet blev aftalt at tildele ledelsen i den overtagne dattervirksomhed optioner på at købe aktier i den overtagende virksomhed til en fast pris på DKK 10 pr. aktie. Optionen kan udnyttes et år efter købstidspunktet og kan kun udnyttes, hvis de enkelte ledelsesmedlemmer fortsat er ansat i den overtagende virksomhed i mindst et år.

Er tildelingen omfattet af bestemmelserne i IFRS 2?

Løsning

Tildelingen er omfattet af IFRS 2.

I tilfælde af en virksomhedssammenslutning er egenkapitalinstrumenter, som tildeles til medarbejdere af den overtagne virksomhed i deres egenskab af medarbejdere (fx som betaling for fortsatte tjenesteydelser), omfattet af IFRS 2. Der eksisterer således en optjeningsbetingelse efter overtagelsestidspunktet, der skal opfyldes, inden vederlaget er endeligt.

Efter ÅRL er der ikke krav om indregning af en omkostning til aktiebaseret aflønning.

IFRS 2 omfatter ikke transaktioner indgået med aktionærer i deres egenskab af aktionærer. Giver en virksomhed eksempelvis tegningsrettigheder til alle eller en gruppe af aktionærer, eksempelvis som led i en kapitalforhøjelse, er dette ikke aktiebaseret aflønning. Transaktionen er dermed omfattet af IAS 32, jf. afsnit 4.5 *Finansielle aktiver og forpligtelser*.

Eksempel: Tildeling af aktieoptioner til ordinære aktionærer

En virksomhed har tildelt alle dens indehavere af ordinære aktier en ret til at købe aktier til en fast pris på DKK 10 om et år. Dagsværdien af aktierne på tildelingsdagen er DKK 12 pr. aktie. Der er også ansatte i virksomheden blandt indehaverne af ordinære aktier.

Er tildelingen til de aktionærer, som også er medarbejdere, omfattet af bestemmelserne i IFRS 2?

Løsning

Tildelingen til de aktionærer, som også er medarbejdere, er ikke omfattet af IFRS 2.

I henhold til IFRS 2 er transaktioner med medarbejdere (eller andre) i deres egenskab af indehaver af egenkapitalinstrumenter i virksomheden ikke en aktiebaseret aflønnings-transaktion.

I visse tilfælde kan det være vanskeligt at afgøre, om en transaktion er omfattet af IFRS 2 eller IAS 32. Det gælder, når virksomhedens egenkapitalinstrumenter fremtræder som en del af den samlede betaling snarere end som vederlag for en specifik ydelse, og der i øvrigt – modsat hvad der normalt er tilfældet for aktiebaseret aflønning – ikke er nogen restriktioner knyttet til instrumenterne. Sndringen mellem gælds- og egenkapitalinstrumenter i IAS 32 er anderledes end sondringen efter IFRS 2, hvorfor det er afgørende at få klassificeret transaktionen i den korrekte standard.

Den regnskabsmæssige behandling af aktiebaseret aflønning afgøres af, om den aktiebaserede ordning klassificeres som en kontantordning eller en egenkapitalordning.

Klassifikation af aktiebaseret vederlæggelse

Egenkapitalordning (tegningsretter, aktieoptioner, aktietildelinger og lignende)	Virksomhedens betaling med egenkapitalinstrumenter for ydelser fra medarbejdere eller leverandører til virksomheden eller virksomheder i samme koncern. Betalingen sker i form af aktier, optioner, tegningsretter og lignende.
Kontantordning (kontante betalinger)	Virksomhedens kontante betaling for ydelser fra medarbejdere eller leverandører til virksomheden, hvor beløbets størrelse bestemmes ud fra kursen eller kursudviklingen på virksomhedens aktier eller andre egenkapitalinstrumenter (også kaldet fantomaktier).
Ordninger med afregningsalternativer	Ordninger, der giver den ene af parterne ret til at vælge afregningsform, hvilket vil sige, at der enten afregnes i egenkapitalinstrumenter eller i kontanter.

Klassifikation af aktiebaseret vederlæggelse

Koncerninterne ordninger

Koncernordninger kan være både kontant og egenkapitalordninger, og ordningerne kan enten tildeles af virksomheden selv eller af andre koncernvirksomheder. Det tildelte er typisk et egenkapitalinstrument i en anden koncernvirksomhed (modervirksomheden).

Klassifikation i dattervirksomhederne som enten kontant- eller egenkapitalordning afhænger af, om det er moder- eller dattervirksomheden, der tildeler den aktiebaserede vederlæggelse, herunder afregningsform, tildelingskriterier og udvælgelse af medarbejdere. Se yderligere beskrivelse heraf i det følgende.

Er det *dattervirksomheden*, som tildeler sine medarbejdere en egenkapitalordning med egenkapitalinstrumenter i modervirksomheden, skal ordningen klassificeres som en kontantordning i dattervirksomhedens årsregnskab. Dette skyldes, at dattervirksomheden, for at kunne opfylde sin pligt over for medarbejderne, skal købe de aktier i moderselskabet, hvilket medarbejderne erhverver ret til og vælger at udnytte. Ordningen klassificeres som en egenkapitalordning i koncernregnskabet.

Er det *modervirksomheden*, som tildeler dattervirksomhedens medarbejdere en egenkapitalordning med egenkapitalinstrumenter i modervirksomheden, skal ordningen klassificeres som en egenkapitalordning i dattervirksomhedens årsregnskab. Ordningen klassificeres ligeledes som en egenkapitalordning i modervirksomhedens årsregnskab og i koncernregnskabet. I modervirksomhedsregnskabet indregnes ingen omkostninger, da modervirksomheden ikke har modtaget nogen arbejdsydelse. I praksis behandles værdien af de udstedte egenkapitalinstrumenter som et tilskud til dattervirksomheden ved en forøgelse af kapitalandelen.

Tildeler *dattervirksomheden* sine medarbejdere en kontantordning, hvis værdi afhænger af værdien af modervirksomhedens aktier, skal ordningen klassificeres som en kontantordning i dattervirksomhedens årsregnskab. Ligeledes skal ordningen klassificeres som en kontantordning i koncernregnskabet. Da modervirksomheden ikke påvirkes af ordningen, sker der ingen indvirkning på modervirksomhedsregnskabet.

Tildeler *modervirksomheden* dattervirksomhedens medarbejdere en kontantordning, hvis værdi afhænger af værdien af modervirksomhedens aktier, skal ordningen klassificeres som en egenkapitalordning i dattervirksomhedens årsregnskab, da dattervirksomheden aldrig kommer til at betale kontanter til sine medarbejdere. Ordningen skal derimod klassificeres som en kontantordning i modervirksomhedens årsregnskab og i koncernregnskabet. I modervirksomhedsregnskabet indregnes ingen omkostninger, da modervirksomheden ikke har modtaget nogen arbejdsydelse. I stedet anses et beløb svarende til forpligtelsen for at udgøre et kapitalindskud i datterselskabet.

Nedenstående beslutningstræ kan anvendes ved klassifikation og fastlæggelse af den regnskabsmæssige behandling af ordningen.

- 1) Har virksomheden mulighed for at vælge afregningsform, klassificeres ordningen som en egenkapitalordning, medmindre egenkapitalafregningen reelt ikke kan benyttes, eller virksomheden har en praksis for kontantafregning.
- 2) Har medarbejderen ret til at vælge afregningsform, klassificeres ordningen som en kontantordning. Er værdien ved afregning i egenkapital højere end ved kontant afregning, behandles forskelsværdien som en egenkapitalordning.

Karakteristisk for aktiebaseret vederlæggelse er – når der ses bort fra medarbejderaktier og aktietildelingsordninger, som jo umiddelbart har en værdi i sig selv – at modtageren får mulighed for at opnå en gevinst, hvis kursen på virksomhedens aktier stiger. Omvendt er der ingen garanti for, at vederlæggelsen i sidste ende vil have nogen værdi for modtageren.

Ændres ordninger fra at være kontantafregnede til at være egenkapitalafregnede, ophører indregning af forpligtelsen på ændringstidspunktet, og et beløb svarende til dagsværdien af den optjente del af den ændrede ordning, opgjort på ændringstidspunktet, indregnes i egenkapitalen. En eventuel forskel mellem de to beløb indregnes i resultatopgørelsen.

Den 1. januar 2018 blev der indført en undtagelse vedr. klassifikation af ordninger, hvor arbejdsgiver skal indbetale kildeskatt på vegne af medarbejderen. I henhold til undtagelsen klassificeres en ordning, hvor virksomheden har aftalt med medarbejderen, at antallet af instrumenter, der tildeles til medarbejderen, ved udnyttelse reduceres med dagsværdien af det antal instrumenter, der svarer til kildeskatten, fuldt ud som en egenkapitalafregnet ordning. Efter de hidtidige bestemmelser klassificeredes den som en ordning, hvor der var såvel et egenkapital- som et gældselement.

10.4.2.1 Indregning og måling

Værdien af aktiebaseret vederlæggelse skal indregnes i resultatopgørelsen, medmindre de modtagne ydelser medgår til at opbygge et aktiv, fx et varelager eller et udviklingsprojekt, eller udgør indskud af et aktiv med afregning i egenkapitalinstrumenter i virksomheden. Den grundlæggende tanke bag IFRS 2 er, at virksomhedens resultat ikke skal afhænge af, hvilken aflønningsform virksomheden vælger over for sine medarbejdere. Hvorvidt virksomheden vælger at give medarbejderne en kontant aflønning eller optioner med samme værdi, skal således ikke påvirke virksomhedens resultat. For aktiebaseret aflønning over for medarbejdere gælder, at værdien altid skal måles til værdien af det tildelte. Er den aktiebaserede aflønning givet til leverandører, er udgangspunktet, at værdien måles direkte til værdien af den modtagne ydelse. Er dette ikke muligt, er værdien lig værdien af det tildelte.

Aktiebaseret aflønning indregnes over den periode, hvor modparten leverer den arbejdsindsats eller den ydelse, der giver dem ret til aflønningen. Dette er som udgangspunkt perioden fra tildeling og frem til tidspunktet, hvor optjeningsbetingelserne kan være opfyldt, fx fortsat ansættelse eller specifikke præstationsmål. Værdien opgøres til dagsværdien af de tildelte instrumenter (optioner, aktier eller lignende) på tildelingstidspunktet, hvis modtagerne er medarbejdere, og på de respektive tidspunkter for levering af modydelserne, når modtagerne er leverandører.

I nogle tilfælde kan det være vanskeligt at identificere, om en leverandør reelt har leveret en ydelse. Det kan fx være tilfældet, hvis en virksomhed donerer et antal aktier eller andre egenkapitalinstrumenter til et velgørende formål. I sådanne tilfælde skal der indregnes en omkostning lig værdien af de tildelte egenkapitalinstrumenter, selvom værdien af det modtagne umiddelbart synes at være 0. Baggrunden for en sådan indregning er en formodning om, at der er leveret uidentificerbare ydelser – i det konkrete tilfælde i form af PR-værdien af donationen.

Eksempel: Indregning af omkostning før tildelingsdato

Selskabet har en praksis for årligt at etablere et aktieoptionsprogram baseret på opnåelse af det budgetterede resultat i perioden 1. januar–31. december. Den endelige beslutning og optjeningsbetingelser kommunikeres først til de berørte medarbejdere, efter det er blevet godkendt på selskabets generalforsamling den 1. marts, men der er en forventning hos medarbejderne om, at tildelingen vil finde sted, da det sker hvert år.

Skal selskabet påbegynde indregning af omkostninger den 1. januar eller den 1. marts?

Løsning

Da tildelingen ikke har fundet sted, og den ikke er kommunikeret til de berørte medarbejdere før den 1. marts, kan indregningen af omkostningerne ikke påbegyndes tidligere, selv om det forventes, at tildelingen vil finde sted.

Eksempel: Indregning af omkostning før tildelingsdato

Detaljerne i et egenkapitalbaseret aktieoptionsprogram offentliggøres på et internt afdelingsmøde den 31. marts 20x4, hvor medarbejdere omfattet af programmet deltager.

Aktieprogrammet skal godkendes af generalforsamlingen i henhold til virksomhedens retningslinjer for incitamentsaflønning.

Der stilles forslag om godkendelse af aktieoptionsprogrammet på næstkommende generalforsamling den 30. juni 20x4.

Hvornår skal virksomheden påbegynde indregning af omkostningerne forbundet med aktieoptionsprogrammet?

På hvilket tidspunkt fastlægges værdien af aktieoptionsprogrammet?

Løsning

Indregning af omkostningerne skal påbegyndes på det tidspunkt, hvor aktieoptionsprogrammet offentliggøres for de berørte medarbejdere, idet deres modbydelser for aktieoptionsprogrammet antages at begynde på dette tidspunkt. Indregningen skal derfor påbegyndes den 31. marts 20x4.

Værdien af aktieoptionsprogrammet fastlægges på tildelingstidspunktet, der defineres som:

- det tidspunkt, hvor der er en fælles forståelse af aktieoptionsprogrammet og betingelserne herfor; og
- aktieoptionsprogrammet er godkendt i henhold til virksomhedens retningslinjer herfor.

Værdien af aktieoptionsprogrammet skal derfor fastlægges den 30. juni 20x4. I perioden indtil den 30. april 20x4 baseres indregningen på et skøn.

Gældende fra den 1. januar 2018 er målingsbestemmelserne for kontantbaserede ordninger præciseret. Det betyder i praksis, at målingsbestemmelserne fra egenkapitalbaserede ordninger skal anvendes i relation til optjeningsbetingelser, dog således at der i sagens natur skal ske løbende genberegning af dagsværdien.

IFRS 2 skelner mellem forskellige kategorier af aktiebaseret aflønning, og de nærmere regler for den regnskabsmæssige indregning afhænger af, hvilken kategori ordningen tilhører, herunder om der er tale om en ordning i et koncernforhold.

Oversigt over indregning og måling

Egenkapital-ordning (tegningsoptioner, aktieoptioner, aktietildelinger og lignende)

- Ved tildeling af *medarbejderaktier* indregnes kursværdien med fradrag af medarbejdernes egenbetaling som en omkostning på tildelingstidspunktet. Den indregnede omkostning modposteres på egenkapitalen.
- Ved tildeling af andre *aktiebaserede aflønningsformer*, hvortil der knytter sig optjeningsbetingelser (fx at medarbejderen skal være ansat de næste tre år, eller at virksomheden eller afdelingen skal opnå visse finansielle mål), indregnes dagsværdien af ordningen hen over den periode, hvor medarbejderen leverer den arbejdsindsats, der berettiger til den aktiebaserede aflønning. Det gælder, uanset om der er tale om optioner eller aktier. Den indregnede omkostning modposteres på egenkapitalen.
- Dagsværdien opgøres på tildelingstidspunktet og reguleres ikke som følge af efterfølgende kursudsving på virksomhedens aktier.
- Som hovedregel indregnes kun den del af den samlede dagsværdi, der kan henføres til optioner eller aktier, som medarbejderne rent faktisk optjener. Den del af dagsværdien, der kan henføres til medarbejdere, som ikke opfylder optjeningsbetingelserne (gælder dog ikke såkaldte markedsbetingelser), fx fordi medarbejderen fratræder inden optjeningsperiodens udløb, indregnes således ikke.
- Når den aktiebaserede aflønning er optjent, det vil sige, når medarbejderen har opfyldt optjeningsbetingelserne, er det opgjorte beløb fuldt indregnet. Hvorvidt medarbejderen i sidste ende vælger at udnytte instrumentet – en aktieoption, en tegningsrettighed eller lignende – påvirker ikke den allerede foretagne indregning.

Kontantordning (kontante betalinger)

- Der indregnes løbende en forpligtelse i takt med, at medarbejderen optjener retten.
- Den indregnede forpligtelse reguleres løbende til dagsværdi, indtil forpligtelsen er afviklet.
- Den samlede omkostning svarer dermed til det beløb, der rent faktisk udbetales.

Ordninger med afregningsalternativer

- Kan medarbejderen vælge afregningsform, behandles ordningen som en kontantordning. I særlige tilfælde skal ordningen dog splittes op i henholdsvis en egenkapitaldel og en kontantdel.
- Kan virksomheden vælge afregningsform, behandles ordningen som en egenkapitalordning, medmindre virksomheden i praksis er tvunget til at afregne kontant eller har en praksis herfor.

Koncerninterne ordninger

Modervirksomheden tildeler instrumenter i modervirksomheden til ansatte i dattervirksomheden:

- Dattervirksomheden behandler det som en egenkapitalordning.
- Værdien af tildelingen indregnes som et tilskud fra modervirksomheden på egenkapitalen i dattervirksomheden.
- Hvis den ansatte skifter mellem koncernvirksomhederne, skal omkostningen fordeles forholdsmæssigt ud fra, hvilken virksomhed der modtager arbejdsydelse fra medarbejderen i de konkrete perioder.

Dattervirksomheden tildeler instrumenter i modervirksomheden til ansatte i dattervirksomheden:

- Dattervirksomheden skal behandle det som en kontantordning, uanset hvordan dattervirksomheden bruger egenkapitalinstrumenterne til at indfri forpligtelsen over for medarbejderne.

Eksempel: Kontant afregning eller afregning med egenkapital-instrumenter afhængig af, om en bestemt begivenhed indtræffer

En virksomhed tildeler betingede aktier til nogle ledende medarbejdere. Aktierne tildeles, hvis virksomheden gennemfører en børsnotering inden for tre år. Hvis den i stedet sælges, modtager medarbejderne en kontant bonus svarende til værdien af aktierne.

Hvorledes skal denne ordning klassificeres regnskabsmæssigt?

Løsning

Det er PwC's opfattelse, at en sådan ordning kan indregnes på basis af de forventede udfald.

Forventes en børsnotering gennemført, indregnes ordningen som en egenkapitalbaseret ordning. Forventes derimod et salg, opbygges en forpligtelse hen over tid efter bestemmelserne om kontantafregnede ordninger. Ændres forventningen undervejs, tilbageføres det indregnede i henhold til det oprindeligt forventede udfald, og der foretages indregning i henhold til det nu forventede udfald.

Optjeningsbetingelser

I de fleste tilfælde er der optjeningsbetingelser knyttet til en aktiebaseret aflønning. IFRS 2 skelner imellem forskellige former for optjeningsbetingelser (vesting conditions). Det er vigtigt at kunne sondre mellem de forskellige typer af optjeningsbetingelser, da de har afgørende betydning for indregning og måling af aktiebaseret aflønning. Endvidere er det vigtigt at skelne imellem optjenings- og ikke-optjeningsbetingelser (non-vesting conditions), da dette også har afgørende betydning for indregning og måling af aktiebaseret aflønning. Nedenstående oversigt viser, hvorledes forskellige optjenings- og ikke-optjeningsbetingelser indgår i målingen af aktiebaseret aflønning.

Indregning og måling af aktiebaseret vederlæggelse

Betingelser	Eksempler på betingelser	Indgår i dagsværdien på tildelingstidspunktet (og ignoreres, hvis betingelser ikke opfyldes)	Brud på betingelse
Service-optjeningsbetingelser (non-market).	En medarbejder skal være ansat i tre år fra tildelingstidspunktet for at få endelig ret til instrumenterne.	Nej	Tidligere indregnet omkostning samt posteringer på egenkapital tilbageføres.
Præstations-optjeningsbetingelser (non-market).	Indtjening pr. aktie skal stige med 10 % pr. år over en optjeningsperiode på tre år.	Nej	Tidligere indregnet omkostning samt posteringer på egenkapital tilbageføres.

Indregning og måling af aktiebaseret vederlæggelse

Betingelser	Eksempler på betingelser	Indgår i dagsværdien på tildelingstidspunktet (og ignoreres, hvis betingelser ikke opfyldes)	Brud på betingelse
Præstations-optjenings-betingelser (market).	Aktiekursen skal stige med 20 % over en optjeningsperiode på tre år.	Ja	Indregning fortsætter uændret i optjeningsperioden.
Ikke-optjenings-betingelser.	En medarbejder skal besidde et fastsat antal aktier i tre år for at få tildelt gratisaktier.	Ja	Indregning af omkostninger accelereres. Se forklaring herpå nedenfor. Samme effekt som ved annullering af en ordning.

Effekten af brud på optjeningsbetingelser (non-market) indgår ikke i målingen af dagsværdien af et aktieafønningsprogram på tildelingstidspunktet jf. ovenfor. I stedet har opfyldelsen af disse betingelser betydning for, hvor mange instrumenter, der erhverves endelig ret til på optjeningstidspunktet. Manglende opfyldelse af optjeningsbetingelser (non-market) medfører, at de allerede indregnede omkostninger ved ordningen tilbageføres.

Præstationsoptjeningsbetingelser (market) og ikke-optjeningsbetingelser indgår derimod i målingen af dagsværdien af ordningen på tildelingstidspunktet jf. ovenfor. Manglende opfyldelse af præstationsoptjeningsbetingelser og ikke-optjeningsbetingelser medfører ikke, at den allerede indregnede omkostning tilbageføres, da risikoen for, at instrumenterne i sidste ende ikke vil blive tildelt, indgår i værdiansættelsen af ordningerne på tildelingstidspunktet.

Ved annullering af en ordning indregnes den endnu ikke-indregnede omkostning, således virksomheden stilles, som om ordningen var fuldt optjent. En medarbejders brud på en ikke-optjeningsbetingelse – eksempelvis salg af aktier, når aktiebesiddelse er et krav – behandles som en annullering. Det betyder, at den endnu ikke-indregnede omkostning indregnes straks. Dette medfører således den samme regnskabsmæssige behandling, som hvis virksomheden selv foretager en annullering.

Er der tale om brud på en præstationsbetingelse, som er uden for såvel virksomhedens som medarbejderens kontrol, fx udviklingen i et vareprisindeks, fortsætter virksomheden med at indregne den oprindelige omkostning, så længe medarbejderen forbliver ansat.

Ændres betingelserne i en ordning, skal der opgøres en merværdi på ændringstidspunktet. I praksis betyder det, at der skal ske en sammenligning af dagsværdien umiddelbart før og efter ændring af ordningen. Den opgjorte merværdi indregnes over den resterende tildelingsperiode, medmindre ændringen betyder en forkortelse af optjeningsperioden. I en sådan situation, indregnes omkostningerne dog over den kortere periode.

Hvis en ordning annulleres, og der i sammenhæng hermed tildeles en ny ordning, behandles dette som en ændring af en ordning jf. ovenfor. Det vil fx være relevant, hvis en virksomhed ønsker at reducere udnyttelseskursen i en eksisterende optionsordning. Ved at annullere den oprindelige ordning etableres en ny ordning, på i øvrigt ens betingelser, bortset fra den reducerede udnyttelseskurs. I dette tilfælde indregnes altså alene den yderligere værdi, som den nye ordning har – ikke den samlede værdi.

Ændringer af en ordning, som er ufordelagtig for medarbejderne, ses der regnskabsmæssigt bort fra. Således fortsættes indregningen af ordningen uændret.

Eksempel: Gradvis retserhvervelse

Et selskab har tildelt 9.000 aktieoptioner til nøglemedarbejdere den 1. januar 20x5. Optjening sker ligeligt over tre år, hvis medarbejderne fortsat er ansat ved udgangen af det enkelte regnskabsår. Optionerne kan imidlertid først udnyttes den 1. januar 20x8, dvs. det tidspunkt, hvor alle optioner vil være retserhvervet. Ledelsen forventer, at alle medarbejderne bliver i alle tre år. Dagsværdien af hver option er på tildelingstidspunktet beregnet til DKK 100, således at den samlede omkostning for programmerne er TDKK 900.

Hvordan skal omkostningen fordeles?

Løsning

Da der er tale om en gradvis retserhvervelse, skal programmet opdeles i tre trancer for hver optjeningsperiode. Det forhold, at ikke alle optioner kan udnyttes på retserhvervestidspunktet, er uden betydning, da det afgørende er, at medarbejderne ved udgangen af hhv. 20x5 og 20x6 har opnået endelig ret til en portion af optionerne og dermed ikke skal udføre yderligere arbejde for at være berettiget til dem.

Hver trance har en værdi på TDKK 300 ($9/3 \times 100$).

Værdien skal omkostningsføres over optjeningsperioden for den enkelte trance, dvs. 1. trance skal omkostningsføres 100 % i 20x5, 2. trance skal omkostningsføres i 20x5 og 20x6 med 50 % i hver periode, og 3. trance skal omkostningsføres i 20x5, 20x6 og 20x7 med 33 % i hver periode. Omkostningen for hvert år bliver dermed:

20x5: $TDKK\ 300 \times 100\ \% + TDKK\ 300 \times 50\ \% + TDKK\ 300 \times 33\ \% = TDKK\ 550$

20x6: $TDKK\ 300 \times 50\ \% + TDKK\ 300 \times 33\ \% = TDKK\ 250$

20x7: $TDKK\ 300 \times 33\ \% = TDKK\ 100$

I alt: TDKK 900.

Resultatopgørelsen belastes dermed mest i begyndelsen af programmets løbetid.

10.4.2.2 Præsentation og oplysninger

IFRS 2 kræver en lang række oplysninger om aktiebaseret aflønning i årsrapporten – disse omfatter bl.a.:

Oplysningskrav	IFRS 2
Art og omfang af aktiebaseret aflønning	Herunder: • En beskrivelse af hver enkelt ordning, som har eksisteret i løbet af regnskabsperioden • Antallet af og gennemsnitlig udnyttelsespris for følgende grupper af optioner: – Udestående ved begyndelsen af perioden – Tildelt i løbet af perioden – Annulleret i løbet af perioden – Udnyttet i løbet af perioden – Udløbet i løbet af perioden – Udestående ved slutningen af perioden – De optioner, der kan udnyttes ved slutningen af perioden. • For optioner udnyttet i perioden, den vejede gennemsnitlige markedskurs på udnyttelsesdatoerne • For udestående optioner ved udgangen af regnskabsperioden, den laveste og højeste udnyttelseskurs og den vejede gennemsnitlige resterende løbetid.
Værdiansættelse af aktiebaseret aflønning	Herunder: • Oplysning om dagsværdien • Den anvendte optionsværdiansættelsesmodel • Forudsætninger, herunder markedskursen, udnyttelseskursen, volatilitet, optionens løbetid, udbytte og risikofri rente • Hvorledes volatiliteten er opgjort • Oplysninger om ændringer i dagsværdier ved ændring af programmer.
Indvirkningen af ordningerne på årets resultat	Herunder: • Periodens indregnede omkostninger • Indregnede forpligtelser på kontantbaserede ordninger.

Endvidere følger af de generelle regler i IAS 1, at den anvendte regnskabspraksis skal beskrives. Se IFRS-modelregnskabet, note 21, 22 (e) og 25 (y).

Ud over reglerne i IFRS 2 skal der i henhold til IAS 24 om transaktioner med nærtstående parter, oplyses særskilt om aktiebaseret aflønning over for ledelsen. Der er ikke krav om opdeling på de enkelte ledelsesorganer – bestyrelse, direktion og andre ledende medarbejdere (i det omfang sidstnævnte anses for at være en del af "Key Management") – eller på enkeltpersoner. Det er imidlertid et krav at oplyse vederlaget fordelt på direktion og bestyrelse i henhold til ERST's IFRS-bekendtgørelse. Kravet efter IFRS-bekendtgørelsen omfatter imidlertid ikke opgørelse af værdien af tildelingen. Dog skal der gives oplysninger, som giver mulighed for at vurdere værdien af tildelingen. Dette oplysningskrav anses for værende opfyldt ved at opfylde de detaljerede oplysningskrav i IFRS 2 specificeret på den del, der vedrører hhv. bestyrelse og direktion.

10.5 Nærtstående parter

En virksomheds resultat og finansielle stilling kan være påvirket af nærtstående parter og transaktioner og mellemværender med dem. Det er derfor relevant at give oplysninger om nærtstående parter for derved at gøre regnskabsbrugerne opmærksomme herpå.

Nærtstående parter er behandlet i ÅRL §§ 64, 69-71, 73, 97-98, 98 b-c, 104-107, 126 og 127 samt IAS 24.

I det nedenstående gennemgås begrebet nærtstående parter og de hertil knyttede oplysningskrav. ÅRL henviser til, at nærtstående parter skal defineres efter IAS 24. Der er dog forskelle i relation til oplysninger. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Det skal i øvrigt bemærkes, at transaktioner mellem et selskab og dets enekapitalejer i henhold til selskabsloven kun er gyldige, såfremt de er skriftlige.

10.5.1 Definitionen på nærtstående parter

En nærtstående part er en person eller en virksomhed, der har forbindelse med den virksomhed, som udarbejder årsregnskab (i IAS 24 benævnt "den regnskabsaflæggende virksomhed").

Definitionen på nærtstående parter findes i IAS 24, jf. nedenstående:

- a) Der består en forbindelse mellem en person eller et nært medlem af den pågældendes familie og en regnskabsaflæggende virksomhed, såfremt denne person:
 - i. udøver bestemmende indflydelse eller fælles bestemmende indflydelse på den regnskabsaflæggende virksomhed.
 - ii. udøver betydelig indflydelse på den regnskabsaflæggende virksomhed.
 - iii. er nøgleperson ("key management personnel") i den regnskabsaflæggende virksomheds ledelse eller i ledelsen i den regnskabsaflæggende virksomheds modervirksomhed.
- b) En virksomhed og en regnskabsaflæggende virksomhed er nærtstående parter, såfremt én af følgende betingelser er opfyldt:
 - iv. Virksomheden og den regnskabsaflæggende virksomhed er medlem af samme koncern (hvilket vil sige, at der består en forbindelse mellem hver modervirksomhed, dattervirksomhed eller søstervirksomhed).
 - v. En virksomhed er den regnskabsaflæggende virksomheds associerede virksomhed eller venturedeltager (eller en associeret virksomhed eller venturedeltager i forhold til en koncern, som den anden virksomhed er medlem af).
 - vi. Begge virksomheder er venturedeltagere i forhold til samme tredjepart.

- vii. En virksomhed er venturedeltager i forhold til en tredje virksomhed, og den anden virksomhed er en associeret virksomhed i forhold til den tredje virksomhed.
- viii. Virksomheden er en pensionsordning for ansatte i enten den regnskabsaflæggende virksomhed eller en virksomhed, der er en nærtstående part til den regnskabsaflæggende virksomhed. Hvis den regnskabsaflæggende virksomhed selv er en sådan ordning, er de finansierende arbejdsgivere også nærtstående parter til den regnskabsaflæggende virksomhed.
- ix. En i a) identificeret person udøver bestemmende indflydelse eller fælles bestemmende indflydelse på virksomheden.
- x. En i a) (i) identificeret person udøver betydelig indflydelse på virksomheden eller er nøgleperson i virksomhedens (eller virksomhedens modervirksomheds) ledelse.
- xi. En virksomhed, der leverer ledelsesydelser (key management services) til den rapporterende enhed.

Ovenstående definition kan grupperes på følgende måde (ikke-udtømmende):

Parter der direkte eller indirekte gennem et eller flere mellemled udøver kontrol eller er under samme kontrol som virksomheden	Tilknyttede virksomheder – modervirksomheder, dattervirksomheder og søstervirksomheder (hele vejen op og ned). Personer med kontrol over disses "dattervirksomheder" samt disses nærtstående familiemedlemmer.
Parter der direkte eller indirekte har en andel i virksomheden, der giver betydelig indflydelse	Selskabet er associeret til en anden part. Personer med betydelig indflydelse samt deres nærtstående familiemedlemmer.
"Joint control"	Et joint arrangement med virksomheden som venturedeltager.
Nøglepersoner i virksomheden eller modervirksomhedens ledelse	Ledelsesmedlemmer, disses familie og parter, som disse personer har kontrol, betydelig indflydelse eller "joint control" over.
En pensionsfond vedrørende selskabet	
En virksomhed, der yder ledelsesydelser til selskabet (et managementselskab).	

Af IAS 24 fremgår også, at "kontrol", "fælles kontrol" og "betydelig indflydelse" dækker over muligheden/evnen til at få indflydelse frem for faktisk indflydelse, jf. de tilsvarende bestemmelser, for så vidt angår afgørelse af, om der foreligger et moder-/dattervirksomhedsforhold henholdsvis fælles kontrol og et associeringsforhold i IFRS 10, IFRS 11 og IAS 28. Der skal således ikke påvises en faktisk indflydelse for at blive indlemmet i kredsen af nærtstående parter. IAS 24 indeholder en udtømmende definition på nærtstående parter. Det understreges imidlertid også, at forholdet skal vurderes ud fra substansen og ikke alene ud fra de formelle forhold på balancedagen.

Definitionen kan illustreres af figuren på næste side (ikke udtømmende afgrænsning).

[illegible]

Generelle bemærkninger til figuren

Figuren er ikke udtømmende, eftersom der kan være parter, som ligger ”længere oppe” henholdsvis ”længere nede” i strukturen, der også kunne være nærtstående parter. Det afgørende i henhold til definitionen er således, om parterne direkte eller indirekte er nærtstående til den regnskabsaflæggende virksomhed (IFRS-selskab).

IAS 24 fremhæver også, at der skal henses til substans frem for form.

Særligt om dattervirksomheder

Har IFRS-selskabet kontrol med en dattervirksomhed, medregnes både dattervirksomheder, associerede virksomheder samt joint ventures til denne dattervirksomhed som nærtstående til IFRS-selskabet.

En struktureret enhed (”special purpose entity”), der kontrolleres af den regnskabsaflæggende enhed, vil i sagens natur være nærtstående på lige fod med almindelige dattervirksomheder.

Særligt om associerede virksomheder

Den betydelige indflydelse, som IFRS-selskabet har over en associeret virksomhed, gør den associerede virksomhed til en nærtstående part.

Såfremt den associerede virksomhed eller et joint venture har en associeret virksomhed eller et joint venture i ”andet led”, anses disse ikke som nærtstående til IFRS-selskabet. Disse medregnes ikke, fordi IFRS-selskabet reelt ikke har nogen indflydelse – denne bliver så at sige brudt ved, at IFRS-selskabet kun har betydelig indflydelse på selskabet og dermed ikke kan gøre nogen indflydelse gældende. Det samme er gældende, såfremt IFRS-selskabet har et joint venture, som ejer henholdsvis associerede virksomheder eller joint ventures. Dattervirksomheder til associerede virksomheder og joint ventures betragtes imidlertid som nærtstående parter til IFRS-selskabet.

Særligt om joint ventures

Som nævnt er definitionen på nærtstående parter udtømmende. I relation til figuren skal det bemærkes, at selvom IFRS-selskabets deltagelse i et joint venture samtidig gør dette joint venture til en nærtstående part til IFRS-selskabet, er de øvrige joint venture-deltagere i samme joint venture ikke nærtstående til IFRS-selskabet.

Særligt om nære familiemedlemmer

Nær familie til en person (”close members of the family of an individual”) er efter IAS 24 de familiemedlemmer, som må forventes at påvirke eller kunne påvirkes af personens handlinger med virksomheden. Dette inkluderer altid:

- Ægtefælle/bofælle (partner) og børn
- Ægtefælles/bofælles (partners) børn
- Efterkommere efter sig selv og ægtefælle/bofælle (partner).

Ofte vil også forældre kunne anses som en persons nærtstående, men det er en konkret afgørelse i det enkelte tilfælde.

Nære familiemedlemmer spiller en central rolle for kredsen af nærtstående. Kredsen udvides således, fordi ægtefællens indflydelse i andre virksomheder tæller på lige fod med fx et ledelsesmedlems eller en aktionærs indflydelse i IFRS-selskabet.

Har et nært familiemedlem til ejeren af IFRS-selskabet betydelig indflydelse, kontrol eller fælles kontrol i en anden virksomhed, er denne anden virksomhed nærtstående til IFRS-selskabet. Sidder et nært familiemedlem til ejeren af IFRS-selskabet i ledelsen i en anden virksomhed, er denne anden virksomhed ligeledes omfattet af kredsen af nærtstående parter til IFRS-selskabet.

Det har været diskuteret, hvad virksomhederne i praksis skal gøre for at lokalisere ledelsesmedlemmers familiemedlemmer. Eftersom de pågældende ledelsesmedlemmers nære familiemedlemmer anses som nærtstående til selskabet, skal alle transaktioner med disse personer beskrives. Det er ikke et krav, at der i årsrapporten udarbejdes en liste over de nærtstående parter, bortset fra modervirksomheder og dattervirksomheder (samt væsentlige joint arrangements og associerede virksomheder). Det afgørende er således på forhånd at være bevidst om, hvem der er nærtstående, så det kan sikres, at transaktioner registreres korrekt.

Ledelsesmedlemmer ("Key management personnel")

IAS 24.9 definerer ledelsesmedlemmer som dem, der har autoriteten og ansvaret for planlægning, delegering og kontrol med aktiviteterne i virksomheden. Det understreges, at der også kan være tale om personer, der ikke formelt er registreret som ledelsesmedlemmer.

For så vidt angår dattervirksomhedsdirektører, må det afgøres konkret, om de er at anse som ledelsesmedlemmer efter ovenstående definition. Det vil fx være tilfældet, hvis de samtidig er medlem af koncernledelsen. Er de imidlertid alene medlem af en uformel ledergruppe, der mere har karakter af et informationsudvekslingsforum, kan dette forhold ikke nødvendigvis anses for at give dem ansvar for planlægning, ledelse og kontrol af virksomhedens aktiviteter.

Fælles ledelse i virksomheder indebærer ikke nødvendigvis, at de to virksomheder bliver nærtstående i forhold til hinanden.

Særligt om ledelsesmedlemmer under ÅRL

Ledelsesmedlemmer defineres efter ÅRL på samme måde som under IFRS og vil omfatte bestyrelsesmedlemmer, tilsynsråd, direktion og – ud fra en konkret vurdering af beføjelserne – øvrige ledende medarbejdere, hvorimod repræsentantskabsmedlemmer sædvanligvis ikke vil være nærtstående, eftersom de ikke har den nævnte indflydelse på virksomheden.

Definitionen på et ledelsesmedlem og dermed en nærtstående part betyder, at hvis det vælges at oplyse om alle transaktioner med nærtstående parter, da kan oplysningen også omfatte andre ledelsesmedlemmer ud over den direktion og bestyrelse, der er registreret hos ERST.

Til gengæld er det alene vederlag til den registrerede direktion og bestyrelse, som er omfattet af oplysningskravet om ledelsens vederlag.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at key management personnel som minimum vil bestå af bestyrelse og direktion, og disse personer anses således altid for at være nærtstående parter, jf. IAS 24.9 a (iii). Det er derfor ikke efter dansk selskabslovgivning muligt at holde sådanne personer udenfor definitionen af key management personnel.

10.5.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Dette afsnit om ÅRL er hovedsageligt relevant, hvis der er gennemført transaktioner med nærtstående parter. Afsnittet omtaler dog også andre mindre oplysningskrav, som altid skal opfyldes.

Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter

Efter ÅRL er der for virksomheder i regnskabsklasse C og D et krav om beskrivelse af transaktioner med nærtstående parter efter en af to bestemmelser. Enten gives oplysning om:

- Alle transaktioner med nærtstående parter eller
- Transaktioner, som ikke er gennemført på markedsvilkår.

Det skal oplyses, hvis virksomheden benytter sig af at oplyse om transaktioner, som ikke er gennemført på markedsvilkår. Det gør, at regnskabslæser kan forstå regnskabet, selvom der ikke er oplysninger om transaktioner med nærtstående parter. Derved er ÅRL's regler om oplysning forskellige fra IAS 24, der kræver oplysninger om alle transaktioner med nærtstående parter, uanset om transaktionerne er gennemført på markedsvilkår.

Særligt for erhvervsdrivende fonde

Erhvervsdrivende fonde skal uanset regnskabsklasse altid oplyse om alle transaktioner med nærtstående parter. De kan således ikke nøjes med at oplyse om transaktioner, der ikke er gennemført på markedsvilkår. Derudover gælder en lang række andre skærpede vedrørende kravene til oplysning om transaktioner med nærtstående parter. Vi henviser til beskrivelsen i Fondshåndbogen 2019.

Transaktioner med nærtstående parter, der ikke skal oplyses

Oplysningerne kan undlades, hvis transaktionerne er gennemført mellem virksomheden og en 100 %-ejet dattervirksomhed. Det er således kun oplysninger om transaktioner mellem virksomheden og dens helejede dattervirksomheder "nedad" i en koncern, der kan undlades. Transaktioner med en modervirksomhed skal oplyses. Dette gælder ligeledes for transaktioner med søstervirksomheder, uanset koncernens organisering og uanset søstervirksomhedernes hjemland.

Der gælder derimod ingen undtagelser vedrørende oplysninger om transaktioner opad i koncernen. Oplysningerne skal fortsat kun gives, hvis transaktionerne ikke er foregået på markedsvilkår, hvis denne mulighed er valgt.

Oplysning om alle transaktioner med nærtstående parter

I det omfang, der skal oplyses om alle transaktioner med nærtstående parter, skal der oplyses om arten af forholdet mellem virksomheden og de nærtstående parter og gives de oplysninger om transaktioner og mellemværender, der er nødvendige for en forståelse af forholdets mulige påvirkning af årsregnskabet. Oplysningerne skal som minimum omfatte:

- Transaktionernes art og beløbsmæssige størrelse,
- den beløbsmæssige størrelse af mellemværender og betingelser for disse,
- årets nedskrivninger af tilgodehavender fra nærtstående parter og
- den akkumulerede nedskrivning på eksisterende tilgodehavender.

Ved "arten af forholdet" forstås oplysning om årsagen til, at parterne anses for nærtstående, fx ved at den ene part kontrollerer den anden. Den pågældende part skal således ikke nødvendigvis navngives, jf. dog nedenfor, hvoraf det fremgår, at parter, der har kontrol over den regnskabsafslæggende virksomhed, altid skal navngives.

Oplysning om transaktioner, der ikke er gennemført på normale markedsvilkår

For virksomheder, der vælger alene at oplyse om transaktioner, som ikke er gennemført på normale markedsvilkår, skal man se på, om transaktionerne ville være blevet gennemført under de givne vilkår, hvis det var uafhængige parter, som gennemførte transaktionerne. Vurderingen skal omfatte hele transaktionsforløbet, herunder pris, betalingsterminer og sikkerhedsstillelser.

Selskaberne kan i nogen grad også vurdere behovet for at oplyse om transaktionerne ved at sammenligne med den transfer pricing-dokumentation, som SKAT kræver for koncernsamhandel. Er transaktionen udført i overensstemmelse med transfer pricing-dokumentationen, taler det for, at der også i ÅRL's forstand er handlet på normale markedsvilkår. Hvis dokumentationen omvendt ikke er tilstrækkelig, eller hvis det senere viser sig ikke at afspejle markedsvilkårene (fx ved SKAT's gennemgang), er det ikke tilstrækkeligt at sammenligne med transfer pricing-dokumentationen.

Transaktioner af ensartet karakter

Både for så vidt angår oplysning om alle transaktioner med nærtstående parter og oplysning om transaktioner, der ikke er gennemført på normale markedsvilkår gælder, at transaktioner af ensartet karakter med en eller flere nærtstående parter som udgangspunkt kan oplyses samlet. Medmindre særskilt oplysning er nødvendig for forståelsen af transaktionernes virkning og virksomhedens finansielle stilling.

Oplysningskrav gældende for virksomheder i regnskabsklasse B

Virksomheder i regnskabsklasse B skal give en række oplysninger selvom de ikke skal oplyse om transaktioner med nærtstående parter:

- Summen af alle tilgodehavender hos medlemmer af ledelsen fordelt på hver ledelseskategori. For hver ledelseskategori skal angives de væsentligste vilkår, herunder rentefod, og de beløb, der er tilbagebetalt i året. Herudover skal for hver kategori oplyses om nedskrivninger på indregnede beløb, og om der er givet afkald, herunder delvis afkald, på indregnede beløb. Er et lån optaget og indfriet i årets løb, skal det oplyses særskilt. Tilsvarende oplysningskrav gælder for sikkerhedsstillelser for de omhandlede personer. Oplysningerne omfatter såvel lovlige som ulovlige tilgodehavender og sikkerhedsstillelser, og skal gives, uanset om de er gennemført på markedsvilkår.
- Den samlede størrelse af eventualforpligtelser, herunder leasing-, kautions- og garantiforpligtelser og andre eventualforpligtelser overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder.
- Den samlede pant og sikkerhedsstillelse overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder og angivelse af den regnskabsmæssige værdi af henholdsvis de pantsatte aktiver og der aktiver, der er stillet sikkerhed i.
- Navn og hjemsted for den modervirksomhed, herunder udenlandsk modervirksomhed, der udarbejder koncernregnskab for den mindste koncern, hvori virksomheden indgår som dattervirksomhed.

Særligt for erhvervsdrivende fonde

Er en erhvervsdrivende fond ved en vedtægtsbestemmelse eller aftale knyttet til en erhvervsdrivende virksomhed eller til en anden fond, skal der redegøres herfor.

Yderligere oplysningskrav for virksomheder i regnskabsklasse C

For virksomheder, der skal følge reglerne for regnskabsklasse C, skal der i tillæg til ovennævnte oplysninger oplyses om:

- Navn, hjemsted og retsform for hver dattervirksomhed og associeret virksomhed og for hvert interessent- eller kommanditselskab, i hvilket virksomheden er interessent eller komplementar. Oplysningerne kan udelades, hvis de kan volde betydelig skade for virksomheden selv eller de virksomheder, der skal angives oplysninger om. Udeladelse af oplysningerne skal i så fald begrundes.
- Angivelse af ejerandel og størrelsen af egenkapital og resultat ifølge den senest godkendte årsrapport for hver dattervirksomhed og associeret virksomhed. Oplysning om størrelsen af egenkapitalen og resultatet kan dog undlades, hvis:
 - den pågældende dattervirksomhed eller associerede virksomhed ikke er forpligtet til at offentliggøre årsrapport, og virksomheden ejer mindre end 50 % af egenkapitalen eller
 - den pågældende dattervirksomheds eller associerede virksomheds regnskab indgår ved konsolidering i virksomhedens koncernregnskab, eller
- virksomheden indregner kapitalandelene i den pågældende dattervirksomhed eller associerede virksomhed til dennes regnskabsmæssige indre værdi.

- Navn og hjemsted for de modervirksomheder, herunder udenlandske modervirksomheder, der udarbejder koncernregnskab for henholdsvis den største og mindste koncern, hvori virksomheden indgår som dattervirksomhed. Det skal endvidere oplyses, hvor de udenlandske modervirksomheders koncernregnskaber kan rekvireres.
- Pant eller sikkerhedsstillelse stillet overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder og de pantsatte aktivers regnskabsmæssige værdi for hver enkelt regnskabspost. Kravet er udvidet i forhold til virksomheder i regnskabsklasse B, der alene skal oplyse om de samlede pantsætninger og sikkerhedsstillelser overfor tilknyttede og associerede virksomheder.
- Kapitalandele i virksomheden (egne kapitalandele), der besiddes af dattervirksomhederne til eje eller sikkerhed, eller som er erhvervet eller afhændet af dattervirksomhederne i regnskabsåret.
- Det samlede vederlag mv. for regnskabsåret og foregående regnskabsår til nuværende og forhenværende medlemmer af ledelsen for deres funktion fordelt på hvert ledelsesorgan samt - hvor der ikke er udpeget et ledelsesorgan - for ejerne. Desuden skal virksomheden angive de samlede forpligtelser til at yde pension til de nævnte. Det vil sige pensionsordninger, hvor virksomheden bærer den økonomiske risiko på pensionstilsagnet (ydelsesbaseret pensionsordning). Er der fastsat særlige incitamentsprogrammer for medlemmer af ledelsen, skal det oplyses, hvilken kategori af ledelsesmedlemmer programmet gælder for, hvilke ydelser programmet omfatter, og hvad der er nødvendigt for at kunne vurdere værdien heraf. Hvis oplysninger vil føre til, at der vises beløb for et enkelt medlem af en ledelseskategori, kan beløbene i stedet angives samlet for to kategorier eller udelades, hvis kun én kategori modtager vederlag mv., pension eller særligt incitamentsprogram.
- Navn, bopæl, for virksomheders vedkommende hjemsted, og grundlaget for nærtstående parter med bestemmende indflydelse. Denne oplysning skal gives, uanset om der har været transaktioner mellem parterne.

Det er ikke et krav, men der opfordres til, at eventualforpligtelser overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder specificeres med et beløb for hver af følgende kategorier:

- Kautions- og garantiforpligtelser
- Forpligtelser i henhold til leasingaftaler, når disse ikke er indregnet i balancen
- Andre eventualforpligtelser.

Yderligere oplysningskrav for virksomheder i regnskabsklasse D

Virksomheder i regnskabsklasse D skal, i tillæg til ovennævnte oplysninger, oplyse om:

- Direktionens og bestyrelsens ledelseshverv i andre erhvervsdrivende virksomheder, bortset fra ledelseshverv i virksomhedens egne 100 %-ejede dattervirksomheder. Er den pågældende medlem af ledelsen i en anden modervirksomhed samt en eller flere af dennes 100 %-ejede datterselskaber, er det tilstrækkeligt at oplyse navnet på modervirksomheden og antallet af dattervirksomheder, hvori den pågældende er ledelsesmedlem.

- Det fulde navn og bopæl, for virksomheders vedkommende hjemstedet, samt den nøjagtige ejer- og stemmeandel for enhver, der besidder aktier i virksomheden, når aktiernes stemmeret udgør mindst 5 % af aktiekapitalens stemmerettigheder eller deres pålydende værdi udgør mindst 5 % af aktiekapitalen, dog mindst TDKK 100.
- Ledelsesvederlag, som angivet under oplysningskravene for regnskabsklasse C. For virksomheder i regnskabsklasse D eksisterer der, i modsætning til virksomheder i regnskabsklasse C, ikke lempelsesbestemmelser med hensyn til disse oplysninger, såfremt oplysning vil føre til, at beløb vises for et enkelt ledelsesmedlem.

Oplysningskrav i koncernregnskabet

I koncernregnskabet skal oplyses om følgende:

- For hver af de konsoliderede henholdsvis ikke-konsoliderede dattervirksomheder:
 - Navn og hjemsted
 - Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen
 - Grundlaget for koncernforholdet, medmindre modervirksomheden besidder flertallet af stemmerettighederne, og koncernvirksomhedernes andel af dattervirksomhedens virksomhedskapital og stemmerettigheder er den samme
 - En konkret og fyldestgørende begrundelse for, at virksomheden er udeholdt af konsolideringen
 - Hvorvidt metoden for kapitaludligning har været anvendt.
- For hver associeret virksomhed:
 - Navn og hjemsted
 - Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen
 - Om virksomheden er indregnet og målt efter indre værdis metode.
- For hver virksomhed, hvis regnskab indgår i en pro rata-konsolidering:
 - Navn og hjemsted
 - Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af de konsoliderede virksomheder tilsammen
 - Grundlaget for den fælles ledelse.

Ovennævnte oplysninger om dattervirksomheder, associerede virksomheder og pro rata-konsoliderede virksomheder kan udelades, hvis de kan volde betydelig skade for modervirksomheden eller de omtalte virksomheder. Udeladelse af oplysninger af denne grund skal oplyses.

Endvidere skal der i koncernregnskabet oplyses om tilgodehavender og sikkerhedsstillelser hos samt sikkerhedsstillelser for ledelsesmedlemmer på samme måde som i de enkelte virksomheders individuelle årsregnskaber. Oplysningen skal omfatte det, som koncernvirksomhederne tilsammen har ydet til hver ledelseskategori i modervirksomheden.

Ud over de specifikke oplysningskrav for koncernregnskabet angivet ovenfor gælder oplysningskravene nævnt for de enkelte regnskabsklasser også for koncernregnskabet.

10.5.3 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Standarden opdeler de krævede oplysninger i to grupper:

- Oplysning om kredsen af nærtstående parter – alene udvalgte nærtstående parter skal oplyses.
- Oplysning om transaktioner med nærtstående parter – alle transaktioner skal beskrives, herunder såkaldte commitments.

Oplysning om kredsen af nærtstående parter

Efter IAS 24 skal der oplyses om moder-/datterselskabsrelationer, uanset om der har været transaktioner med de pågældende parter. Det indebærer oplysning om:

- Navnet på den umiddelbare modervirksomhed.
- Navnet på den ultimative kontrollerende part, såfremt denne er forskellig fra den umiddelbare moderselskab. Det skal bemærkes, at standarden her benytter udtrykket "ultimate controlling party", hvorfor oplysningskravet også omfatter en person, såfremt denne er den ultimative ejer af koncernen. Er det i stedet et selskab, som er den ultimative kontrollerende part, er dette også omfattet af kravet.
- Navnet på den "tætteste" modervirksomhed over den umiddelbare modervirksomhed skal oplyses, hvis hverken den umiddelbare modervirksomhed eller den ultimative kontrollerende part aflægger et offentligt tilgængeligt koncernregnskab.
- Det skal desuden bemærkes, at der altid skal oplyses om navnet på den umiddelbare og den ultimative modervirksomhed, uanset om denne udarbejder koncernregnskab, jf. IAS 1.138.
- Navnene på og forbindelsen til alle virksomheder, som virksomheden har bestemmende indflydelse over (dattervirksomheder).

Oplysninger om moder-/datterselskabsrelationer omfatter alene selskaber og således ikke personer, der kontrollerer den regnskabsaflæggende virksomhed.

Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter

Når en virksomhed i regnskabsåret har haft transaktioner med en nærtstående part, skal følgende oplyses:

- Transaktionernes beløbsmæssige størrelse,
- Mellemværender på balancedagen inklusive commitments, herunder:
 - vilkår og betingelser, herunder om de er sikret samt arten af vederlag, der skal betales ved afvikling, og
 - oplysninger om afgivne og modtagne garantier
- Nedskrivninger på tilgodehavender på balancedagen i forhold til størrelsen af tilgodehavenderne
- Størrelsen af periodens nedskrivning på tilgodehavender, indregnet i resultatopgørelsen.

Oplysningerne om transaktioner med nærtstående parter skal fordeles på disse grupper af nærtstående parter:

- Modervirksomheder
- Virksomheder, som har fælles kontrol eller betydelig indflydelse over virksomheden
- Dattervirksomheder
- Associerede virksomheder
- Joint ventures
- Ledelsesmedlemmer i virksomheden eller i modervirksomheden
- Andre nærtstående parter.

Det skal bemærkes, at der stilles krav om præcis beløbsangivelse, hvorfor en relativ beløbsangivelse ikke er tilstrækkelig.

Beskrivelse af transaktioner inden for ovennævnte grupper kan gives samlet, fx for alle dattervirksomheder under ét, medmindre en beskrivelse af enkelttransaktioner er nødvendig for forståelsen af betydningen af transaktioner med nærtstående parter. Sidstnævnte kan fx være relevant, hvis en enkelt transaktion i sig selv er af stor betydning for virksomheden.

Det bemærkes, at transaktioner med dattervirksomheder ikke skal oplyses i koncernregnskabet. Dette er helt naturligt, eftersom disse transaktioner elimineres. Transaktionerne skal imidlertid oplyses i et eventuelt moderselskabsregnskab.

Det afgørende for oplysningen inden for ovennævnte grupper er de pågældende parters status på tidspunktet for gennemførelse af transaktionen. Er en part ikke nærtstående på transaktionstidspunktet – men først bliver det senere – skal denne transaktion ikke oplyses. Tilsvarende gælder, at hvis en part var nærtstående på transaktionstidspunktet, men ikke længere er det på balancedagen, skal transaktionerne alligevel oplyses inden for den relevante gruppe. Det kan navnlig være relevant i forhold til tidligere ledelsesmedlemmer, hvis vederlag således også skal indgå i det samlede ledelsesvederlag.

IAS 24 giver følgende eksempler på de transaktioner, der skal gives oplysninger om:

- Køb, salg og overførsel af varer og andre kortfristede aktiver
- Køb, salg og overførsel af fast ejendom og andre langfristede aktiver
- Køb, salg og overførsel af serviceydelser
- Leje- og leasingaftaler
- Overførsel af forskning og udvikling
- Forhandler-, management-, royalty- og licensaftaler
- Lån, gældsreturnering, modtagelse af tilskud og indskud af egenkapital og tilbagebetaling heraf samt udlodning eller modtagelse af udbytte
- Garantier og sikkerhedsstillelser
- Transaktioner eller forpligtelser til at udføre handlinger som er betinget af, at en bestemt begivenhed indtræffer eller ikke indtræffer.
- Indfrielse af forpligtelser på vegne af virksomheden eller af virksomheden på vegne af den nærtstående part.

Begrebet ”commitments” indgår også i transaktionsbegrebet. I praksis findes forskellige holdninger til, hvad begrebet ”commitments” dækker over samt hvilke ”commitments”, der skal oplyses om efter IAS 24.

”Commitments” omfatter forpligtelser til at gøre noget, hvis en bestemt begivenhed indtræffer eller ikke indtræffer i fremtiden, herunder gensidigt bebyrdende aftaler. Det er blandt andet tilfældet ved aftaler mellem en virksomhed og en nærtstående part vedrørende køb eller salg af et aktiv – også selvom købet endnu ikke er gennemført. Ofte forekommende eksempler på ”commitments” over for ledelsen er ret til fratrædelsesgodtgørelse, eksempelvis som følge af overdragelse af selskabet (”change of control”-klausul). Oplysninger herom skal gives i ledelsesberetningen for børsnoterede selskaber, men skal altså også gives i noten vedrørende transaktioner med nærtstående parter. Andre eksempler på ”commitments” er licensaftaler, lejekontrakter (som også skal oplyses efter IAS 17) og aftaler om levering af service. Er de pågældende ”commitments” af sædvanlig og begrænset omfang, kan oplysningen udelades under henvisning til, at oplysningen ikke er væsentlig.

Oplysninger om sådanne ”commitments” omfatter en beskrivelse af forholdet og størrelsen af den økonomiske forpligtelse. Det er et krav, at oplysninger om de faktiske betalinger gives i det regnskabsår, hvor betalinger faktisk finder sted. Indgås der eksempelvis i 20x0 en bindende aftale om køb af en ejendom med overtagelse i 20x1, skal der i 20x0 regnskabet oplyses om aftalen, mens der i 20x1 regnskabet oplyses om gennemførelsen af aftalen, altså køb af den faste ejendom.

Ledelsesaflønning

I relation til ledelsesaflønning skal virksomheden præsentere et samlet beløb og et beløb for hver af nedenstående vederlagstyper:

- Kortfristede lønomkostninger, som blandt andet omfatter løn og gager, sociale bidrag, betaling for ferie og sygdom, overskudsdeling og bonus samt andre goder, fx sundhedsordninger, bolig og bil – desuden andre goder, som er givet gratis eller med tilskud
- Fordele efter ansættelsesforholdets ophør, blandt andet pensioner og sygeforsikring mv.
- Andre langfristede ydelser, fx jubilæumsordninger
- Fratrædelsesgodtgørelser
- Aktiebaseret aflønning.

Størrelsen af de pågældende poster opgøres som årets omkostningsførte beløb i overensstemmelse med de respektive standarder, dvs. hhv. IAS 19 og IFRS 2.

Oplysninger om ledelsesvederlag skal omfatte det samlede vederlag for hele ledelsen, fordelt på ovennævnte kategorier. Der er i IAS 24 således ikke krav om opdeling på direktion og bestyrelse eller på enkeltmedlemmer af ledelsen. Fordelingen af vederlaget mellem bestyrelse og direktion skal imidlertid gives i henhold til ERST's IFRS-bekendtgørelse.

Oplysningerne skal omfatte vederlag, som virksomheden betaler til egen ledelse og til en eventuel modervirksomheds ledelse (dvs. i en situation, hvor en dattervirksomhed betaler ledelsesvederlag i en eventuel modervirksomhed). I den omvendte situation – en modervirksomheds betaling af ledelsesvederlag i en dattervirksomhed – skal alene oplyses i koncernregnskabet, hvis dattervirksomhedsledelsen anses som ledelsesmedlem i relation til koncernen.

Hvis virksomheden har en ledelse, som er ansat i og betales af en administrationsvirksomhed, er virksomheden ikke omfattet af at give oplysningerne om ledelsesaflønnning. I stedet skal beløbet betales til administrationsvirksomheden for den service, ledelsen har ydet oplyses.

Oplysning om transaktioner med nærtstående parter i modervirksomhedsregnskabet eller i en dattervirksomheds årsregnskab

IAS 24 indeholder ingen undtagelse fra oplysning om nærtstående parter i modervirksomhedsregnskabet, selvom der aflægges koncernregnskab. Det er således ikke muligt at undlade beskrivelse af transaktioner med konsoliderede dattervirksomheder i modervirksomhedsregnskabet og i 100 %-ejede dattervirksomheders årsregnskaber. Det betyder, at modervirksomhedsregnskabet og dattervirksomhedsregnskaber – hvis disse aflægges efter IFRS – skal indeholde oplysninger om transaktioner med nærtstående parter, uanset om der aflægges et koncernregnskab, hvori de pågældende virksomheder indgår, og hvor transaktionerne elimineres.

Det er helt forståeligt, at disse oplysninger skal gives, eftersom genstanden for et virksomhedsregnskab er virksomheden selv – og koncernvirksomheder er i den henseende ”fremmede” for virksomhedsregnskabet. De er derfor almindelige nærtstående parter på lige fod med øvrige parter.

Nærtstående parter, som er offentlige virksomheder

Efter IAS 24 er en virksomhed fritaget fra at oplyse om transaktioner med nærtstående parter (se afsnittet ”Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter”) i to tilfælde, såfremt:

- den nærtstående part er en offentlig virksomhed (”government”), der kontrollerer, har fælles kontrol eller betydelig indflydelse over virksomheden, og
- en anden virksomhed, som er nærtstående, fordi den samme offentlige virksomhed kontrollerer, har fælles kontrol eller betydelig indflydelse over både virksomheden og den anden virksomhed.

I stedet for at give oplysningerne i afsnittet ”Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter” skal virksomheden oplyse om:

- Navnet på og arten af forbindelsen med den offentlige virksomhed
- Følgende oplysninger i sådan en detaljeret grad, at regnskabsbruger kan forstå effekten af transaktionerne på årsregnskabet:
 - Arten og den beløbsmæssige størrelse af betydelige transaktioner og
 - En kvantitativ eller kvalitativ oplysning af omfanget af andre transaktioner, der samlet, men ikke hver for sig, er betydelige. Typerne af transaktioner omfatter eksemplerne på transaktioner under afsnittet ”Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter”.

Der foreligger indikationer på, at den offentlige virksomhed har indflydelse over den anden, når parterne:

- driver samhandel på ikke-markedsmæssige forhold, hvor vilkårene ikke er fastlagt af lovgivningen
- deler ressourcer, eller
- foretager væsentlige økonomiske transaktioner med hinanden.

Listen er ikke udtømmende.

Gennemtvinger det offentlige, at parterne skal agere på en bestemt måde, indikerer dette, at den ene virksomhed har indflydelse over den anden, eller at de er underlagt fælles kontrol. Det kan også være tilfældet, når medlemmer af direktion eller bestyrelse er sammenfaldende i de to virksomheder, men det vil normalt kræve særlige omstændigheder. Fx hvis direktøren eller bestyrelsen forhindrer den enkelte virksomhed i at forfølge virksomhedens egne interesser og dermed de facto har kontrol over en eller begge virksomheder.

Eksempel: Identifikation af nærtstående parter – IFRS

En virksomhed har to lige store divisioner. Hver division er ledet af en divisionschef. Ingen af de to sidder i virksomhedens direktion på trods af, at de hver især er ansvarlige for en division og rapporterer til den øverste ledelse mht. performance mv.

Er divisionscheferne nærtstående parter?

Løsning

Selvom hver divisionschef ikke sidder i selskabets direktion, vil de i henhold til IAS 24 kunne falde ind i kategorien "Key Management", idet de har bemyndigelse og ansvar for planlægning, styring og controlling af hver deres division svarende til hver deres halvdel af selskabets aktiviteter.

Eksempel: Oplysning om ledelsesvederlag for ledergruppe, hvor ikke alle medlemmer er anmeldte direktører – ÅRL

En virksomhed har en ledergruppe bestående af en adm. direktør (CEO), en økonomi-direktør (CFO) og en direktør med ansvar for driften (COO). Kun den adm. direktør er anmeldt som direktion hos ERST.

Hvem skal indgå i oplysningerne om ledelsesvederlag?

Løsning

Oplysninger om ledelsesvederlag efter ÅRL § 98 b skal alene gives for de ledelsesmedlemmer, der er registreret hos ERST. Hvis et ledelsesmedlem kun er registreret en del af året, skal oplysning omfatte vederlaget for den del af året, som ledelsesmedlemmet har været registreret.

Til gengæld kan ledelsesmedlemmerne, som ikke er registreret hos ERST være omfattet af definitionen på "Key management personnel" efter IAS 24, der også gælder under ÅRL. Hvis det er tilfældet vil transaktioner med disse ledelsesmedlemmer være omfattet af oplysningskravet om transaktioner med nærtstående parter efter ÅRL § 98 c, hvis selskabet har valgt at oplyse alle transaktioner med nærtstående parter.

Eksempel: Oplysning om ledelsesvederlag for ledergruppe, hvor ikke alle medlemmer er anmeldte direktører – IFRS

En virksomhed har en ledergruppe bestående af en adm. direktør (CEO), en økonomidirektør (CFO) og en direktør med ansvar for driften (COO). Kun den adm. direktør er anmeldt som direktion hos ERST.

Hvem skal indgå i oplysningerne om ledelsesvederlag?

Løsning

Oplysninger om ledelsesvederlag skal efter IAS 24 gives samlet for de personer, der udgør "Key Management Personnel", dvs. de personer, som har ansvar for planlægning, delegering og kontrol med aktiviteterne i virksomheden, dvs. formentlig alle tre personer. Det er dog ikke et krav, at oplysningen skal gives for hhv. direktionen og bestyrelsen, som efter ÅRL.

Til gengæld er det et krav efter IFRS-bekendtgørelsen at oplyse om ledelsesvederlaget fordelt på hhv. direktionen og bestyrelsen.

Eksempel: Oplysning om ledelsesvederlag ved ansættelse i flere koncernselskaber – ÅRL

Et ledelsesmedlem er registreret som direktionsmedlem i flere virksomheder i en koncern, men får alene udbetalt vederlag fra moderselskabet.

Hvorledes skal dette indgå i oplysningerne om ledelsesvederlag?

Løsning

Vederlaget skal oplysningsmæssigt fordeles til alle koncernvirksomhederne, hvor den pågældende er registreret som direktør. Fordelingen skal ske i forhold til den faktiske indsats i virksomhederne.

Eksempel: Medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer – ÅRL

En virksomhed har tre medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, der ud over deres sædvanlige lønvederlag i virksomheden får et bestyrelsesvederlag svarende til det bestyrelsesvederlag, andre menige bestyrelsesmedlemmer får.

Hvorledes skal dette indgå i oplysningerne om ledelsesvederlag?

Løsning

Kun vederlaget for varetagelse af ledelsesfunktionen, dvs. det honorar, der rent faktisk betales for bestyrelsesarbejdet, oplyses under ÅRL.

Eksempel: Fleksible personalegoder – ÅRL og IFRS

Skal der oplyses om værdien af diverse fleksible personalegoder (fri bil, fri telefon, adgang til privathospital mv.), og hvis ja, med hvilken værdi skal de så medtages?

Løsning

ERST har tidligere udtalt, at fleksible personalegoder over for ledelsen skal medtages i de beløb, der oplyses under ledelsesvederlaget. De beløb, som skal indgå i oplysningen, er de omkostninger, der rent faktisk har været ved at stille godet til rådighed for ledelsesmedlemmet. Det er PwC's opfattelse, at såfremt de skattemæssige værdier i al væsentlighed svarer til de faktiske omkostninger, kan disse værdier anvendes.

Eksempel: Hvilke modervirksomheder er omfattet – ÅRL og IFRS

En virksomhed skal afgive oplysninger om de nærtstående parter, der har bestemmende indflydelse på virksomheden.

Når en virksomhed har flere modervirksomheder opad, hvilke modervirksomheder skal så nævnes efter henholdsvis ÅRL og IFRS?

Løsning

ÅRL: Har en virksomhed flere overliggende modervirksomheder, skal noteoplysningerne om nærtstående parter med bestemmende indflydelse, indeholde navn og hjemsted for alle de overliggende modervirksomheder med bestemmende indflydelse foruden oplysning om grundlaget for den bestemmende indflydelse.

Hvis det øverste moderselskab er kontrolleret af en person med bestemmende indflydelse, skal personens navn og bopæl samt grundlaget for den bestemmende indflydelse ligeledes oplyses i alle de underliggende selskaber, hvor personen direkte eller indirekte kan udøve sin bestemmende indflydelse.

IFRS: Moder + ultimative kontrollerende part (kan også være person), dvs. ikke eventuelle virksomheder imellem disse.

Eksempel: Direktør og bestyrelsesmedlem i flere virksomheder – ÅRL og IFRS

Direktøren i virksomhed ABC sidder også som bestyrelsesmedlem og direktør i virksomhed XYZ.

Er virksomhed ABC nærtstående med XYZ?

Løsning

Nej. To virksomheder er ikke nærtstående, blot fordi der er ledelsessammenfald.

Hvis direktøren imidlertid faktisk udøver bestemmende indflydelse over en af virksomhederne, er ABC og XYZ nærtstående. Derfor er det vigtigt, at der ses på substansen bag relationen og ikke blot den juridiske konstruktion.

10.6 Begivenheder efter balancedagen

Begivenheder efter balancedagen er behandlet i ÅRL §§ 13, 31, 33, 95 a, og 98 d samt IAS 10. Retningslinjerne i ÅRL er ikke særligt omfattende i forhold til IAS 10.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af begivenheder efter balancedagen. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

10.6.1 Definition

Ved begivenheder efter balancedagen forstås begivenheder – såvel positive som negative – der indtræffer i perioden mellem balancedagen og det tidspunkt, hvor årsrapporten godkendes.

Begivenheder efter balancedagen kan opdeles i tre kategorier:

1. Regulerende begivenheder, som vedrører forhold eller situationer, der eksisterede på balancedagen. Der tages hensyn til disse forhold ved indregning og måling.
2. Ikke-regulerende begivenheder, der vedrører forhold eller situationer, opstået efter balancedagen. Der oplyses herom i noterne.
3. Begivenheder, der indtræffer efter tidspunktet for ledelsens godkendelse af årsrapporten, men inden generalforsamlingen. Indtræffer sådanne begivenheder, og er de væsentlige for forståelsen af årsrapporten, må virksomheden nøje overveje, om årsrapporten skal trækkes tilbage og ændres, eller om der skal offentliggøres supplerende oplysninger til generalforsamlingen og andre.

Foruden reglerne i IAS 10 indeholder en række andre standarder også regler om oplysninger vedrørende begivenheder efter balancedagen. Det gælder oplysning om:

- Foreslået eller udbetalt udbytte efter balancedagen (IAS 1.137a og IAS 10.12)
- Virksomhedssammenslutninger efter balancedagen (IFRS 3.59b)
- Genberegning af indtjening pr. aktie, hvis antallet af aktier ændrer sig som følge af et aktiesplit, fondsaktier eller lignende "papiertransaktioner" (IAS 33.64)
- De skattemæssige konsekvenser af udbytteforslag eller udbetalt udbytte efter balancedagen (IAS 12.81i).

Eksempler på regulerende begivenheder

- Afgjorte retstvister og lignende, der bekræfter et forhold på balancedagen, som betyder:
 - at virksomheden må regulere en allerede indregnet hensat forpligtelse, eller
 - at der i årsrapporten skal indregnes en hensat forpligtelse i stedet for, at der oplyses om forholdet under eventualforpligtelser
 - Oplysninger, som indikerer, at et aktiv eller en forpligtelse skal indregnes til en ændret værdi som fx:
 - en varedebitor, der går konkurs, hvis konkursen er en begivenhed, der underbygger debtors manglende betalingsevne knyttet til tilgodehavender opstået før balancedagen, eller
 - ændringer i reklamationsmønstre for varer solgt før balancedagen, der dermed bidrager til opgørelse af garantihensættelser.
- Fastlæggelse af overskudsdeling eller bonushensættelser til medarbejdere mv., hvis virksomheden på balancedagen er forpligtet til sådanne betalinger
- Opdagelse af bedrageri eller fejl begået før balancedagen.

Eksempel: Virksomhedskøb

En virksomhed planlægger at tilkøbe endnu et datterselskab. Efter lange forhandlinger bliver parterne endelig enige om en passende købesum, og salgsaftalen underskrives i marts 20x2.

Skal virksomhedskøbet have effekt i regnskabet 20x1, når forhandlingerne er startet i november?

Løsning

Nej. Aftalen er først indgået i 20x2. Der skal dog gives særlige oplysninger efter IFRS 3 om virksomhedskøb foretaget efter balancedagen. Se afsnit 10.1.2 Internationale regnskabsstandards.

Eksempel: Konkurs

Virksomhed A har et tilgodehavende hos virksomhed B på TDKK 150. Virksomhed B går konkurs december 20x1. På balancedagen har virksomhed A derfor fuldt nedskrevet tilgodehavendet, da de ikke forventer at få nogen dividende. Kurator for virksomhed B opgør dog en dividende på TDKK 30 i april 20x2. I starten af maj skal virksomhed A aflægge sin årsrapport.

Skal der ske en regulering af nedskrivningen på tilgodehavendet, når dividenden først er opgjort i april?

Løsning

Der er tale om en regulerende begivenhed, som bekræfter et forhold på balancedagen. Tilgodehavendet skal derfor reguleres til den angivne dividende. Der skal derfor tilbageføres TDKK 30 svarende til en dividende på TDKK 30.

Eksempel: Sagsanlæg

En virksomhed har været nødsaget til at bortvise en medarbejder primo juni 20x1. Siden august 20x1 har der været korrespondance mellem fagforeningen og virksomheden om bortvisningen. De er ikke nået til enighed i februar 20x2, hvor virksomheden skal aflægge årsrapport. Fagforeningen har imidlertid valgt at lægge sag an mod virksomheden i januar 20x2.

Hvordan skal virksomheden forholde sig til dette i årsrapporten for 20x1, når sagsanlægget først er anlagt i 20x2?

Løsning

Da der har været korrespondance med fagforeningen siden august 20x1, er sagsanlægget en bekræftelse af et potentielt erstatningskrav, der allerede eksisterer på balancedagen. Der er derfor tale om en regulerende begivenhed efter balancedagen.

Eksempel: Likvidation

I maj 20x2 vælger ledelsen at likvidere et datterselskab, da virksomhedens produkter ikke længere supplerer resten af koncernen. Virksomheden er ellers overskudsgivende, og på balancedagen var der endnu ikke planlagt likvidation af virksomheden.

Der er endnu ikke aflagt regnskab for 20x1.

Skal virksomheden aflægge regnskab efter reglerne om fortsat drift for 20x1?

Løsning

Nej. Det fremgår specifikt af IAS 10, at regnskabet ikke skal aflægges under forudsætning om fortsat drift, når ledelsen vedtager en likvidation efter balancedagen. Dette gælder uanset, at beslutningen om likvidation er truffet efter balancedagen. Konsekvensen er, at en sådan beslutning skal have indflydelse på vurderingen af behovet for fx nedskrivninger pr. balancedagen, eftersom en sådan beslutning anses som en regulerende begivenhed.

Eksempler på ikke-regulerende begivenheder

- En virksomhedssammenslutning eller et salg af et datterselskab efter balancedagen
- Annoncering af planer for ophørende aktiviteter, herunder plan for eller indgåelse af bindende aftaler om salg af aktiver eller indfrielse af forpligtelser
- Køb eller salg af aktiver eller ekspropriation af aktiver
- Ødelæggelse af produktionsanlæg, fx som følge af brand
- Annoncering eller iværksættelse af en omstrukturering
- Kapitalforhøjelser eller kapitalnedsættelser
- Ændringer efter balancedagen i aktivernes værdi eller i valutakurser
- Ændringer i skatteprocenter eller skattelovgivning, som har påvirkning på aktuel eller udskudt skat i fremtidige regnskabsår
- Afgivelser af garantier
- Retstvister vedrørende transaktioner foretaget efter balancedagen.

Eksempel: Opdateret nedskrivningstest

En virksomhed opdaterer sin nedskrivningstest i løbet af foråret 20x2 som følge af en budgetjustering. Det har vist sig, at virksomhedens nye produkt ikke sælger så godt som forventet, da et konkurrerende brand har lanceret en billigere model i starten af året. Den nye nedskrivningstest viser et nedskrivningsbehov på goodwill. Regnskabet for 20x1 er endnu ikke aflagt.

Skal der korrigeres for den nye nedskrivningstest?

Løsning

Formentlig ikke. Da det konkurrerende produkt, som fører til budgetjusteringerne, først lanceres i det nye regnskabsår, er der ikke tale om en regulerende begivenhed. Nedskrivningsbehovet eksisterer ikke på balancedagen, forudsat at ledelsens budget, der lå til grund for den oprindelige nedskrivningstest, er retvisende.

Konklusionen kan imidlertid være en anden, hvis virksomheden med rimelighed kunne have haft denne viden pr. 31. december 20x1.

Trods ovenstående eksempler kan det ofte være vanskeligt at skelne mellem en regulerende begivenhed og en ikke-regulerende begivenhed, se mere under indregning og måling i nedenstående.

10.6.2 Indregning og måling

En virksomhed skal i årsregnskabet indarbejde effekten af regulerende begivenheder, som indtræder efter balancedagen, mens korrektioner til indregnede aktivers og forpligtelses værdi som følge af ikke-regulerende begivenheder, der indtræffer efter balancedagen, ikke skal indarbejdes.

En af de grundlæggende forudsætninger ved udarbejdelse af årsrapporten er periodisering. Periodisering betyder, at transaktioner, begivenheder og værdiændringer indregnes, når de indtræffer – uanset tidspunkt for betaling.

Af forarbejderne til ÅRL fremgår, at kravet om periodisering skal ses i sammenhæng med ÅRL's bestemmelser om, at der ved indregning og måling af aktiver og forpligtelser skal tages hensyn til alle forhold – herunder forudsigelige risici og tab, der fremkommer inden det tidspunkt, hvor årsrapporten udarbejdes, og som be- eller afkræfter forhold, der er opstået senest på balancedagen.

Eksempel

Efter balancedagen går én af Virksomhed A's kunder konkurs. Konkursen skyldes en brand hos kunden, og kunden er desværre ikke tilstrækkeligt forsikret. Branden er opstået som følge af en nytårsraket, der ramte ned i kundens lagerhal kl. 0.15 nytårsnat. Virksomhed A havde et tilgodehavende pr. balancedagen 31. december 20x1, hvilket må anses som tabt.

I dette tilfælde skal tilgodehavendet ikke nedskrives, eftersom konkursen hverken be- eller afkræfter forhold, som er opstået senest på balancedagen. Pr. 31. december 20x1 var der ingen indikationer på manglende betalingsevne. Der er tale om en efterfølgende begivenhed, som ikke kan indregnes pr. 31. december 20x1.

Hvis der er tale om et væsentligt tab, skal virksomheder i regnskabsklasse C og D oplyse herom i en note til årsregnskabet. Virksomheder i regnskabsklasse B skal efter omstændighederne ligeledes oplyse herom som væsentlige ændringer i virksomhedens økonomiske forhold. Er tabet så væsentligt, det medfører, at virksomheden ikke kan fortsætte sin drift, kan regnskabet ikke længere aflægges på going concern-basis, uanset at den begivenhed, der har medført dette, først er indtruffet i det efterfølgende år.

Salg af langfristede aktiver i efterfølgende periode

Indgår et selskab efter balancedagen en bindende aftale om salg af langfristede aktiver til en lavere værdi end den regnskabsmæssige værdi, vil der kunne være tale om, at der skal nedskrives til denne lavere værdi. Rationalet er, at værdifaldet kan have været til stede allerede på balancedagen. Dette må afgøres konkret ved fastlæggelse af værdien pr. balancedagen i henhold til IAS 36 om nedskrivning af aktiver og IFRS 5 om aktiver bestemt for salg.

Debitors konkurs

I praksis diskuteres ofte, om en debtors konkurs efter balancedagen er en regulerende eller en ikke-regulerende begivenhed. Udgangspunktet er, at der er tale om en regulerende begivenhed, eftersom konkursen i praksis blot er et synligt tegn på, at debitor var betalingsudygtig allerede på balancedagen. Skyldes konkursen forhold, som utvivlsomt kan henføres til forhold opstået efter balancedagen, skal der først nedskrives i det efterfølgende år.

Going concern

IAS 10 præciserer, at en virksomhed ikke må udarbejde årsregnskabet ud fra forudsætningen om going concern, hvis ledelsen efter balancedagen beslutter, at virksomheden skal likvideres eller ophøre med sin drift. Det samme er gældende, hvis ledelsen vurderer det som urealistisk, at virksomheden kan fortsætte driften.

10.6.3 Oplysninger og præsentation

Klassifikation af gældsforpligtelser

Klassifikationen af gældsforpligtelser i kort- og langfristet gæld skal opgøres ud fra forholdene på balancedagen.

De fleste banklån indeholder bestemte lånebetingelser, som virksomheden skal overholde. Hvis virksomheden ikke overholder lånebetingelserne, så forfalder lånet straks til betaling. I visse situationer kan virksomhederne dog efterfølgende forhandle sig frem til at fortsætte lånet, evt. på andre lånebetingelser.

Efterfølgende begivenheder hvor långiver efter balancedagen tilkendegiver, at de ikke vil opsiges lånet som følge af, at lånebetingelserne har været brudt på balancedagen, anses som hovedregel for at være ikke-regulerende begivenhed. Klassifikationen skal ske på baggrund af forholdene på balancedagen. Da lånebetingelserne har været overtrådt på balancedagen, vil tilsagnet fra långiver netop være en ikke-regulerende efterfølgende begivenhed, der bekræfter et forhold på balancedagen.

Eksempel

Pr. 31. december 20x1 har Virksomhed AA/S en langfristet gæld på 200. Det fremgår af lånevilkårene, at egenkapitalen – opgjort pr. måned – ikke må komme under 10 % af den samlede balancesum. Gør den det, forfalder lånet til betaling. Ultimo februar 20x2 (før regnskabsafleggelsen for 20x1) konstaterer virksomhed A, at egenkapitalen på dette tidspunkt er nede på 9 %. Virksomheden skal derfor vurdere, om der er tale om en regulerende begivenhed, som kræver, at gælden skal klassificeres som kortfristet i stedet for langfristet pr. 31. december 20x1.

Der er tale om en ikke-regulerende begivenhed, som først afspejler sig i årsrapporten for 20x2, medmindre forholdet medfører, at virksomheden ikke vil kunne fortsætte sin drift, jf. afsnit Going concern under 10.6.2 Indregning og måling.

10.6.3.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal i noterne omtale betydningsfulde hændelser, som er indtruffet efter regnskabsårets afslutning samt den finansielle virkning af disse. Af ÅRL's forarbejder fremgår, at det her blandt andet skal omtales, hvis der efter balancedagen er indtruffet begivenheder, som medfører risiko i virksomhedens fortsatte drift. Hvis der kan gives en beløbsmæssig indikation af den finansielle virkning, som fx købesummen ved tilkøb af en virksomhed, skal dette oplyses. Det kan omvendt være vanskeligt at give en beløbsmæssig effekt af fx brud på låne "covenants" ud over angivelse af det beløb, der reklassificeres fra langfristet til kortfristet gæld

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at oplysninger om væsentlige begivenheder efter balancedagen også skal gives for virksomheder i regnskabsklasse B, da årsregnskabet i sig selv skal give et retvisende billede, hvorfor det efter omstændighederne kan være nødvendigt at oplyse om begivenheder efter balancedagen i noterne.

I praksis gives oplysninger om begivenheder efter balancedagen ofte i en udarbejdet ledelsesberetning. Dette fritager imidlertid ikke fra at give oplysningen i noterne, eftersom årsregnskabet eksklusive ledelsesberetningen selvstændigt skal give et retvisende billede. Det vil imidlertid være muligt at henvise fra ledelsesberetningen til omtalen i noterne, hvorimod den omvendte henvisning ikke er tilladt.

Virksomheder i regnskabsklasse B, C og D skal oplyse om udlodning af ekstraordinært udbytte foretaget efter balancedagen og inden godkendelsen af årsrapporten.

10.6.3.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Fremkommer der efter balancedagen oplysninger om forhold, som eksisterede på balancedagen, skal virksomheden opdatere årsrapportens oplysninger i henhold til disse nye oplysninger.

Er en ikke-regulerende begivenhed af en sådan betydning, at manglende oplysning herom i årsregnskabet vil påvirke regnskabsbrugernes mulighed for at foretage hensigtsmæssige økonomiske beslutninger baseret herpå, skal der gives oplysning herom.

For hver kategori af disse væsentlige ikke-regulerende begivenheder skal gives oplysninger om:

- Begivenhedens art
- Et skøn over den økonomiske indvirkning eller oplysning om, at et sådant skøn ikke kan foretages.

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af note 13(b) samt note 25(aa) i IFRS-modelregnskabet. Et eksempel på beskrivelse af begivenheder efter balancedagen kan ses i IFRS-modelregnskabet, note 19.

10.7 Leasing

Leasing af anlægsaktiver er ofte en hensigtsmæssig og fleksibel måde at tilvejebringe finansiering af anlægsaktiver på. For at sikre, at leasingaftalerne regnskabsmæssigt behandles i henhold til deres reelle økonomiske indhold, er der indført bestemmelser om regnskabsmæssig behandling af leasing.

Leasing er behandlet i ÅRL §§ 33, 60, 63, 64, 83 a, 92, 94 b, IAS 17, SIC 15, SIC 27 samt IFRIC 4. IASB har tillige udsendt IFRS 16, som – når den træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2019 – skal erstatte IAS 17. Der henvises til afsnit 10.7.2.8 *Nye og ændrede IFRS-standarder* for en nærmere omtale heraf.

10.7.1 Årsregnskabsloven

ÅRL definerer ikke leasingaftaler, men henviser til definitionen i IAS 17, hvor leasingaftaler defineres som:

”En aftale, ifølge hvilken leasinggiver for en aftalt periode overdrager brugsretten til et aktiv til leasingtager mod en række betalinger”. Leasingaftaler under ÅRL klassificeres ligeledes med udgangspunkt i bestemmelserne i IAS 17, som gennemgås nedenfor.

Finansielle leasingaftaler skal – som følge af definitionen på aktiver – behandles som et køb af et aktiv og en gæld i leasingtagers regnskab. Operationelle leasingaftaler skal derimod ikke indregnes i balancen, men omkostningsføres hen over leasingperioden. Leasinggiver indregner ikke materielle aktiver i balancen, der er udlejet gennem en finansiell leasingaftale. Leasinggiver indregner derimod et leasingtilgodehavende. Er der tale om en operationel leasingaftale, indregner leasinggiver aktiverne, der er udlejet gennem den operationelle leasingaftale.

Nedenstående oversigt viser disse bestemmelser:

	Leasingtager	Leasinggiver
Operationel	Oplyses som leasingforpligtelse og indregnes i resultatopgørelsen i takt med forbrug af aktivet	Indregning af leasingaktivet som materielt anlægsaktiv
Finansiell	Indregnes som aktiv og gældsforpligtelse i balancen	Indregnes som leasingtilgodehavende

Selvom finansielt leasede aktiver opfylder definitionen på aktiver, der skal indregnes i leasingtagers balance, giver ÅRL virksomheder i regnskabsklasse B mulighed for at undlade indregning. Der er alene tale om en mulighed – og ikke et krav. Muligheden gives kun for indregning af et leasingaktiv og er derfor kun aktuelt for leasingtagers regnskab. Leasinggiver skal derfor fortsat skelne mellem finansielle og operationelle leasingaftaler. Når undtagelsen anvendes, betyder det derfor, at et finansielt leaset aktiv ikke indregnes i leasingtagers regnskab. Hos leasinggiver indregnes derimod et leasingtilgodehavende, når der er tale om en finansiell leasingaftale. Der er således i denne situation ikke symmetri mellem indregningen af et tilgodehavende hos leasinggiver og den undladte indregning af en leasinggæld hos leasingtager.

Oplysninger og præsentation

I noterne skal der oplyses om den regnskabsmæssige værdi af de finansielt leasede aktiver, som er indregnet i balancen. Der skal oplyses et beløb for hver regnskabspost, hvori finansielt leasede aktiver indgår.

Virksomheder i regnskabsklasse B skal i noterne oplyse om den samlede størrelse af eventualforpligtelser, hvori forpligtelser vedrørende operationelt leasede aktiver og ikke-indregnede finansielt leasede aktiver indgår. Hvis leasingaftalen indeholder betingede eller variable ydelser, er det alene minimumsbeløbet, der skal oplyses.

PwC's opfattelse

En samlet eventualforpligtelse vil både indeholde gensidigt bebyrdende aftaler vedrørende den kommende ordinære drift af virksomheden som diverse leje- og leasingaftaler samt andre eventualforpligtelser, som blot er potentielle omkostninger for virksomheden, fx en retssag, som virksomheden er del af.

Det er PwC's opfattelse, at virksomheder i regnskabsklasse B derfor alligevel bør overveje at oplyse om leje- og leasingforpligtelser separat, da oplysning af en samlet eventualforpligtelse kan give en ekstern regnskabsbruger, fx en bank, et forkert billede af sammensætningen af virksomhedens eventualforpligtelser.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal særskilt oplyse om forpligtelser knyttet til leasingaftaler, der ikke er indregnet i balancen.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal endvidere oplyse om den del af leasinggælden, som forfalder efter fem år, mens virksomheder i regnskabsklasse B kan nøjes med at oplyse om andelen af virksomhedens samlede gæld, der forfalder efter fem år.

10.7.2 Internationale regnskabsstandarder

IAS 17 finder anvendelse på den regnskabsmæssige behandling af leasingkontrakter med undtagelse af:

- Leasingkontrakter om efterforskning eller anvendelse af mineraler, olie, naturgas og lignende ikke-regenererende ressourcer
- Licensaftaler vedrørende eksempelvis spillefilm, videooptagelser, skuespil, manuskripter, patenter og copyrights.

Standarden finder heller ikke anvendelse ved måling af:

- Leasingtagers investeringsejendomme, som besiddes gennem en finansiell leasingkontrakt
- Leasinggivers investeringsejendomme, som udlejes til leasingtager gennem en operationel leasingkontrakt
- Leasingtagers biologiske aktiver, som besiddes gennem en finansiell leasingkontrakt
- Leasinggivers biologiske aktiver, som udlejes til leasingtager gennem en operationel leasingkontrakt.

10.7.2.1 Definition

IAS 17 definerer en leasingkontrakt som en aftale, hvor leasinggiver for en aftalt periode overdrager brugsretten til et specifikt aktiv til leasingtager mod én eller flere betalinger.

Det præciseres i IFRIC 4, at der i en række af de aftaler, virksomheden indgår, kan være ”indbyggede” leasingaftaler, som skal behandles efter IAS 17. Dette vil til tider være tilfældet, når virksomheden outsourcer visse funktioner. Er det i disse situationer nødvendigt, at der anvendes et specifikt aktiv til løsning af outsourcingopgaven, skal dette aktiv ofte betragtes som et leaset aktiv.

Eksempel på outsourcing af it-funktion

En virksomhed vælger at outsource sin it-funktion og har forhandlet med to forskellige leverandører. Den ene leverandør køber virksomhedens nuværende servere og placerer dem i et særligt sikret it-rum. Det er kun virksomheden, som kan benytte disse servere. Ud over at lægge egnede lokaler til virksomhedens serverpark er det leverandørens pligt at foretage den vedligeholdelse, udskiftning og reparation af serverne, som virksomheden specifikt forlanger. Den anden leverandør køber også virksomhedens nuværende servere, men lader disse servere indgå i en samlet serverpark. Leverandøren bestemmer selv, hvor virksomhedens data skal lagres og behandles – og flytter ofte rundt herpå for at optimere udnyttelsen af den samlede serverpark.

Leverandør 1 tilbyder reelt salg og tilbageleasing af virksomhedens eksisterende serverpark plus en serviceaftale, mens leverandør 2's ydelse er levering af en service, hvorfor den vil falde uden for IAS 17. Det skyldes, at leverancen ikke kræver brug af et specifikt aktiv, men kan leveres ved hjælp af hele serverparken.

Omvendt kan der også være aftaler, der tilsyneladende ligner salgs- og tilbageleasingarrangementer, men som reelt eksempelvis blot er en optagelse af et lån med sikkerhed i nogle af virksomhedens aktiver. Dette vil være tilfældet, hvis sælger bevarer fordele og risici ved at have aktivet, fx når aktivet ved arrangementets udløb automatisk overgår til sælger igen. Sådanne aftaler falder uden for IAS 17. Arrangementet skal behandles som optagelse af et lån med en sikkerhedsstillelse i det underliggende aktiv.

Efter IAS 17 skal alle leasingaftaler opdeles i finansielle eller operationelle leasingaftaler.

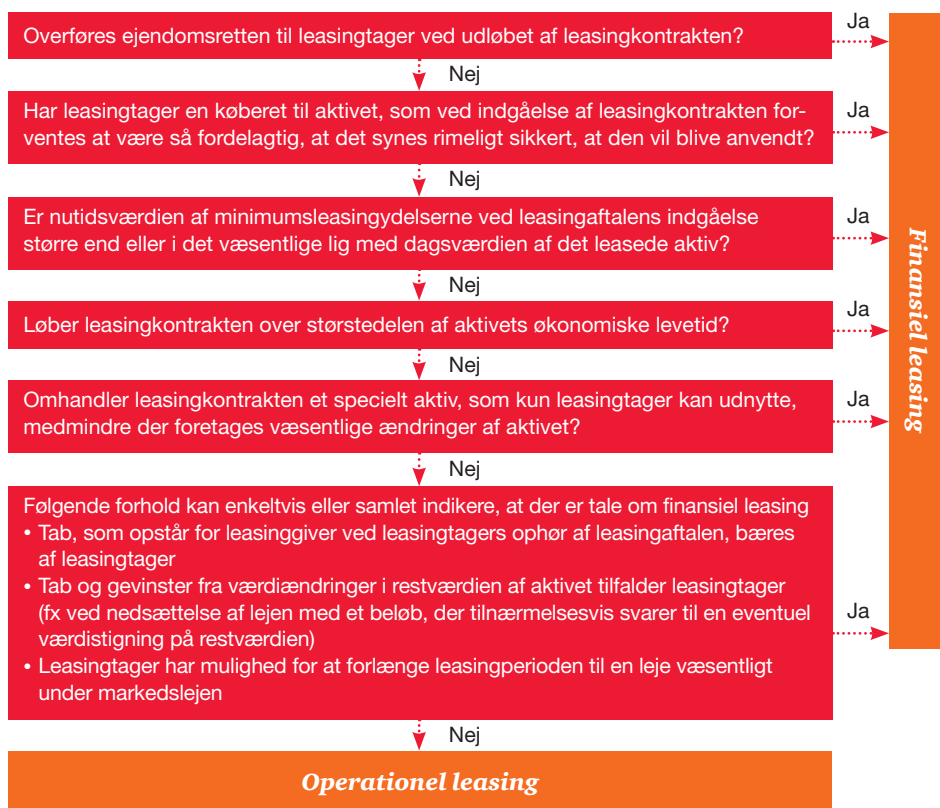
En finansiell leasingkontrakt er en leasingaftale, hvorved alle væsentlige risici og fordele forbundet med ejendomsretten til et aktiv overdrages til leasingtager, uanset om den juridiske ejendomsret overdrages ved leasingperiodens slutning.

Alle andre kontrakter klassificeres som operationelle leasingkontrakter.

IAS 17 giver en række konkrete retningslinjer for, hvornår en aftale kan betragtes som finansiell henholdsvis operationel leasing, og hvordan kontrakterne skal behandles regnskabsmæssigt.

Klassifikation af en leasingkontrakt

Ved klassifikation af leasingkontrakter kan dette beslutningsdiagram, som bygger på IAS 17, anvendes:

Til trods for resultatet af ovennævnte analyse er det af afgørende betydning, at aftalen klassificeres på baggrund af aftalens reelle indhold.

Klassifikation af en kontrakt – som finansiel henholdsvis operationel leasing – skal foretages på leasingaftalens indgåelsestidspunkt. Ændres leasingaftalens vilkår efterfølgende, så klassifikationen af leasingaftalen – som operationel henholdsvis finansiel leasingaftale – også ændres, anses den ændrede leasingaftale som en ny kontrakt i den resterende del af leasingperioden. Ved vurdering af klassifikationen skal de ændrede vilkår anses for at have været gældende ved leasingaftalens indgåelse.

Ifølge IFRS 3 skal der ikke ske revurdering af klassifikationen af en leasingaftale, når en sådan overtages som led i en virksomhedssammenslutning.

Minimumsleasingydelser

Minimumsydelserne udgør de ydelser, som leasingtager er, eller kan blive, forpligtet til at erlægge i løbet af leasingperioden. Minimumsleasingydelserne indeholder ikke serviceomkostninger og skatter, der skal afholdes af leasinggiveren og refunderes til denne. Til beløbet skal:

- for leasingtagers vedkommende tillægges ethvert beløb, der er garanteret af leasingtager eller en part, tilknyttet leasingtager
- for leasinggivers vedkommende tillægges enhver restværdi, som er garanteret leasinggiver af enten:
 - leasingtager
 - en nærtstående part til leasingtager
 - en uafhængig tredjepart, der økonomisk er i stand til at opfylde denne garanti.

Har leasinggiver retten til at sælge aktivet til leasingtager, udgør betalingen i henhold til denne option en del af minimumsleasingydelserne.

Eksempel: Garanteret restværdi

A låner DKK 15 mio. i banken i forbindelse med køb af en ejendom. A leaser ejendommen til C over en tiårig periode. C stiller garanti for lånet over for banken, som A har lånt penge hos. Lånebetingelserne kræver tilbagebetaling over 40 år svarende til ejendommens vurderede levetid. Ejerskabet vil blive overført til C, hvis garantien kræves opfyldt af banken.

Hvilken betydning får garantien for klassifikationen af leasingaftalen?

Løsning

Leasingaftalen vil blive klassificeret som finansiel leasing, selvom leasingperioden alene dækker ti år af levetiden på 40 år. Det skyldes, at garantien over for banken kan sidestilles med en garanti for restværdien af ejendommen, som dermed skal indgå i minimumsleasingydelser.

En leasingtager kan have en købsret til aktivet til en pris, der forventes at være så meget lavere end dagsværdien på tidspunktet for køberettens udnyttelse, at det ved leasingkontraktens indgåelse synes rimeligt sikkert, at køberetten vil blive udnyttet. Dermed har leasingtager en gunstig købsoption. I sådanne situationer omfatter minimumsleasingydelseerne også det beløb, der skal erlægges for at udnytte køberetten.

Eksempel: Forpligtelser ved kontraktudløb

En leasinggiver har en ret til at sælge det leasede aktiv til leasingtager (put option) ved leasingperiodens udløb.

Indgår betaling herfor som en del af minimumsleasingydelseerne?

Løsning

Put optionen medfører, at leasingtager har en pligt til at betale et beløb på tidspunktet, hvor leasingperioden udløber. Betalingen udgør derfor for en del af minimumsydelseerne.

Er det aftalt, at leasingtager har en pligt til at finde en køber, men ikke en pligt til selv at købe, udgør optionen ligeledes en del af minimumsleasingydelseerne, da der i realiteten er tale om en put option.

Minimumsleasingydelseerne skal ikke indeholde variable ydelser, når der ikke er fastsat en minimumsydelse. Er det således i leasingaftalen angivet, at leasingtager skal betale en minimumshusleje og en omsætningsbestemt husleje over et vist beløb for det lejemål, som leasingtager anvender, skal beløb til den omsætningsbestemte husleje ikke inkluderes i minimumsleasingydelseerne. Det skal derimod minimumshuslejen, som lejer altid vil komme til at betale til leasinggiver. Betaler leasingtager som en del af leasingydelsen derimod for en særskilt serviceydelse, fx vedligeholdelse af samme lejemål, skal denne serviceydelse adskilles fra minimumsleasingydelsen.

Er den fremtidige leasingydelse fastsat med henvisning til eksempelvis udviklingen i renteniveauet, bestemmes minimumsleasingydelseerne ved anvendelse af det aktuelle renteniveau.

Eksempel: Inflationsjustering af en leasingaftale

D og E agerer i et inflationsstyret miljø, hvor inflationen har udgjort 6 % p.a. gennem de seneste 12 måneder. D (leasinggiver) indgår en operationel leasingaftale med E (leasingtager). Leasingperioden er tre år. Månedlig leasingydelse udgør TDKK 20 det første år. Inflationsjustering vil blive foretaget efter 12 måneder.

Hvorledes skal inflationsreguleringen indregnes?

Løsning

Inflationsjusteringen skal indregnes som en betinget leasingydelse, og skal derfor ikke inkluderes i selve minimumsleasingydelsen.

Operationelle leasingydelser for D og E skal indregnes således:

- De første 12 måneder (1-12) vil hhv. D og E indregne TDKK 20
- De næste 12 måneder (12-24) vil hhv. D og E indregne TDKK 20 plus faktisk inflationsjustering pr. 13. måned
- De sidste 12 måneder (24-36) vil hhv. D og E indregne TDKK 20 plus faktisk inflationsjustering pr. 13. måned og plus/minus inflationsjustering pr. 25. måned.

Flere leasingelementer

Hvis leasinggiver tilbyder leasingtager supplerende ydelser eller goder i forbindelse med indgåelse af en leasingaftale, skal dette behandles som en særskilt aftale. Tilbyder leasinggiver eksempelvis at indrette lejede lokaler i forbindelse med indgåelse af en lejekontrakt mod ekstra betaling, skal leje af inventaret behandles som en særskilt leasingaftale. I nogle tilfælde vil det betyde, at lejen af lokalerne skal behandles som en operationel leasingaftale, mens "leasingaftalen" på inventaret skal behandles som finansiel leasing.

Eksempel: Betalinger fra leasinggiver i leasingtagers regnskab

En udlejer accepterer som en del af forhandlingerne om en lejekontrakt at betale for nogle af lejers flytteomkostninger. Leasingtager betaler TDKK 100 til lejer som kompensation for flytning til nyt lejemål. Lejekontrakten klassificeres af lejer som operationel leasing.

Hvordan skal betalingen på TDKK 100 behandles hos lejer?

Løsning

Betalingen af flytteomkostninger anses som en del af lejeaftalen og skal derfor indregnes sammen med denne. Det skyldes, at betalingen er et incitament betalt fra udlejer til lejer for at indgå lejeaftalen. Betalingen skal derfor indregnes over leasingperioden. Lejers flytteomkostninger skal samtidig indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes.

Leasing af både bygning og grund

Leasingaftaler, som omfatter en bygning og en grund, anses for at omfatte to aktiver – nemlig grunden og bygningen. Dette skyldes, at de to aktiver er fundamentalt forskellige. Mens bygningen løbende forringes i værdi, og leasinggiver derfor skal vederlægges herfor, forringes grunden oftest ikke i værdi. På grund af dette forhold vil en leasingaftale på en grund ofte være operationel. En meget lang leasingaftale vedrørende en grund vil dog kunne medføre klassifikation som en finansiell leasingaftale, selvom ejendomsretten ikke overgår til leasingtager ved leasingaftalens udløb, men derimod fordi nutidsværdien af minimumsleasingydelse kan blive meget høj alene som følge af den lange løbetid.

Ved afgørelse af, om bygningen anses som en finansiell eller en operationel leasingaftale, skal den samlede leasingydelse fordeles på de to bestanddele.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at fordelingen af den samlede leasingydelse mellem grund og bygning ikke blot foretages ud fra dagsværdien af bygningen henholdsvis grunden. I stedet skal der ses på, hvor stor en del af de enkelte aktiver, som "forbruges" i løbet af leasingperioden. Det betyder, at leasingydelsen skal opdeles, så leasinggiver alene modtager en rimelig og fast forrentning af investeringen i grunden (dvs., at leasingydelsen herfor ikke skal kompensere for en forringelse af grunden, da denne ikke "forbruges"). Den resterende leasingydelse henføres til bygningen.

Er grundens andel af den samlede leasingaftale uvæsentlig, skal der ikke foretages en opdeling af leasingaftalen.

Kan grundens værdi ikke opgøres pålideligt – hvilket kan forekomme, hvis der eksempelvis slet ikke handles grunde i det pågældende område – anses hele leasingaftalen for at være en finansiell leasingaftale, medmindre det er klart, at begge bestanddele i realiteten er operationelle leasingaftaler. Er leasingperioden kort, vil hele aftalen dog være en operationel leasingaftale.

10.7.2.2 Indregning og måling af finansiell leasing i leasingtagers regnskab

På tidspunktet for indgåelse af leasingaftalen indregnes et aktiv og en forpligtelse med samme beløb.

De rettigheder og forpligtelser, der skal indregnes ved leasingperiodens begyndelse, måles til den laveste værdi af det leasede aktivs dagsværdi og nutidsværdien af minimumsleasingydelserne. Ved beregning af nutidsværdien af minimumsydelserne anvendes leasingaftalens interne rente som diskonteringsfaktor. Leasingaftalens interne rente er den rente, minimumsleasingydelserne og den ikke-garanterede restværdi skal tilbagediskonteres med for at være lig med det leasede aktivs dagsværdi ved leasingaftalens indgåelse. Den ikke-garanterede restværdi er den del af det leasede aktivs restværdi (anslået ved leasingaftalens indgåelse), der ved leasingperiodens ophør ikke er garanteret af leasingtager, og som dermed er leasinggivers risiko.

Hvis den interne rente ikke kan opgøres pålideligt, benyttes leasingtagers marginale lånerente for et tilsvarende lån med en tilsvarende sikkerhed i et tilsvarende økonomisk miljø. Omkostninger, der er direkte knyttet til indgåelsen af leasingaftalen, indregnes som en del af aktivet.

På gældssiden skal et tilsvarende beløb indregnes. Forskellen mellem denne værdi og de samlede udiskonterede minimumsydelser repræsenterer finansieringsomkostningerne. Disse omkostninger fordeles over de enkelte regnskabsperioder som leasingaftalen omfatter, så der i hver regnskabsperiode opnås en konstant periodevis forrentning af restgælden. Det angives dog i IAS 17, at der i praksis kan anvendes en form for tilnærmet beregningsmetode til fordeling af finansieringsomkostningerne på de respektive perioder. Dette kan ske for at simplificere beregningerne.

Et leaset aktiv skal afskrives i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser for materielle aktiver, herunder principperne for fastlæggelse af brugstid og restværdi, som benyttes af virksomheden for tilsvarende aktiver, der ejes af virksomheden. Fastlæggelse af en restværdi er alene relevant, hvis den i henhold til leasingaftalen overgår til leasingtager ved leasingaftalens udløb, eller den forventes at gøre det som følge af udnyttelse af en købsoption. Er det ikke sandsynligt, at leasingtager vil erhverve ejendomsretten over aktivet ved leasingperiodens udløb, skal aktivet afskrives over leasingperioden.

Eksempel: Forlængelsesoption

En lejer har indgået en tiårig leasingaftale på fast ejendom, som kan forlænges med yderligere ti år.

Lejer har afholdt væsentlige omkostninger til indretning af lejede lokaler, og indretningen forventes at have værdi ud over minimumsleasingperioden.

Skal forlængelsesoptionen på de ti år indgå ved fastlæggelsen af leasingperioden?

Løsning

Lejer har en væsentlig økonomisk fordel i at beholde lejemålet i forlængelsesperioden, da huslejen "under hensyn til den foretagne indretning af lejede lokaler" i forlængelsesperioden bliver økonomisk fordelagtig. I en sådan situation omfatter leasingperioden både minimumsperioden og forlængelsesperioden.

Hvis det i stedet er udlejer, som har afholdt forbedringerne, uden at det har påvirket lejeaftalen, er situationen en lidt anden. Forventes lejen at være betydeligt under markedslejen, vil leasingtager sandsynligvis forlænge lejemålet. I sådanne situationer skal leasingperioden omfatte både minimumsperioden og forlængelsesperioden. Er huslejen i forlængelsesperioden baseret på markedslejen og dermed reguleret i forhold til den gennemførte forbedring, er der ikke noget kommercielt incitament for lejeren til at forlænge lejeperioden, hvorfor forlængelsesperioden normalt udeholdes.

Følgende eksempel illustrerer indregning og måling af en finansiel leasingaftale i leasingtagers regnskab.

Eksempel

I forbindelse med et selskabs opbygning af en ny produktionslinje indgås aftale med et leasingselskab om en finansramme på TDKK 100, som er den aftalte anskaffelsespris fra leverandøren. Leasingselskabet tilbyder en leasingaftale med en løbetid over fem år med en årlig leasingydelse på TDKK 22. Leasingydelsen er variabel med CIBOR-renten, som ved aftalens indgåelse er fastsat til 3,5 %. Leasingselskabets finansieringstillæg er ikke oplyst. Selskabets pengeinstitut har tilbudt at finansiere anskaffelsen mod at få pant i aktivet med et lån over fem år til en rente på 7 %. Ved leasingperiodens udløb kan selskabet erhverve produktionslinjen til 10 % af anskaffelssummen. Selskabet skal anvise en køber til 10 % af anskaffelssummen ved leasingperiodens udløb. Der er i eksemplet anvendt en skatteprocent på 22 %.

Forudsætninger

• Dagsværdi/kostpris	100.000
• Antal ydelser i alt	5
• Årlig ydelse	22.000
• Betaling ved leasingperiodens udløb	10.000
• Intern rente i leasingkontrakten	6,05%
• Aktivets økonomiske levetid	5 år

Amortisationstabel

År	Rente	Afdrag	Ydelse	Restgæld
0				100.000
1	6.050	15.950	22.000	84.050
2	5.085	16.915	22.000	67.135
3	4.062	17.938	22.000	49.197
4	2.977	19.023	22.000	30.174
5	1.826	30.174	32.000	0

Den regnskabsmæssige behandling kan herefter sammenfattes i følgende oversigt:

Aktiver			Forpligtelser				
År	Leasingaktiver	Afskrivninger	Leasingforpligtelser	Rente	Afdrag	Ydelse	Udskudt skat
0	100.000		100.000				
1	80.000	20.000	84.050	6.050	15.950	22.000	-891
2	60.000	20.000	67.135	5.085	16.915	22.000	-1.570
3	40.000	20.000	49.197	4.062	17.938	22.000	-2.023
4	20.000	20.000	30.174	2.977	19.023	22.000	-2.238
5	0	20.000	0	1.826	30.174	32.000	0

Resultatopgørelse				
År	Afskrivninger	Renteomkostninger	Reguleret udskudt skat	Resultateffekt
0				
1	-20.000	-6.050	891	-25.159
2	-20.000	-5.085	679	-24.406
3	-20.000	-4.062	453	-23.609
4	-20.000	-2.977	215	-22.762
5	-20.000	-1.826	-2.238	-24.064

Ydelsen opdeles i et finansierings- og et afdragsэлемент, som henholdsvis får resultateffekt og reducerer leasingforpligtelsen. Yderligere sker der afskrivning af leasingaktivet over den valgte afskrivningsperiode, som ligeledes resultatføres.

10.7.2.3 Indregning og måling af operationel leasing i leasingtagers regnskab

Ved operationel leasing skal leasingomkostningerne indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen lineært over de perioder, som leasingaftalen strækker sig over, medmindre en anden systematisk metode bedre afspejler leasingtagers fordele ved udnyttelsen af aktivet. Leasingydelseerne må således ikke indregnes i resultatopgørelsen alene på baggrund af de forfaldne leasingydelser. Der skal således indregnes en omkostning i resultatopgørelsen, selvom der i den aktuelle periode ikke skal erlægges nogen ydelse ("rent holiday"). Omkring incitamentsydelser i forbindelse med indgåelse af en leasingaftale henvises til SIC 15.

Serviceomkostninger som eksempelvis forsikring og vedligeholdelse indregnes i takt med afholdelse af omkostningerne hertil.

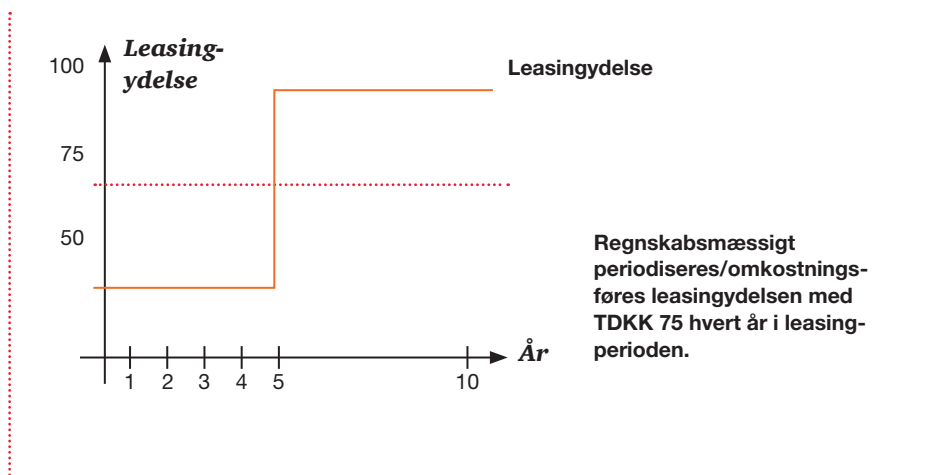
Følgende eksempel illustrerer effekten af indregning og måling af en operationel leasingkontrakt i leasingtagers regnskab, hvor omkostningerne fordeles lineært.

Eksempel

Ifølge leasingaftalen er leasingperioden ti år, hvor leasingydelserne forfalder på følgende måde:

- År 1-5 er leasingydelsen TDKK 50
- År 6-10 er leasingydelsen TDKK 100.

På baggrund af ovenstående betalingsmønstre skal regnskabsmæssigt foretages en periodisering af leasingydelsen, så der regnskabsmæssigt omkostningsføres TDKK 75 hvert år i hele leasingperioden.

10.7.2.4 Indregning og måling af finansiel leasing i leasinggivers regnskab

Ved finansiel leasing overgår alle væsentlige risici og fordele, som er knyttet til aktivet, til leasingtager. Leasinggiver skal derfor ikke indregne aktivet i balancen, men i stedet betragte forholdet som et tilgodehavende, som svarer til nettoinvesteringen i leasingaftalen. Denne indbefatter også en eventuel ikke-garanteret restværdi.

Nettoinvesteringen er den tilbagediskonterede værdi af følgende:

1. De samlede minimumsydelser, som leasinggiver er garanteret fra leasingtager eller tredjemand
2. Eventuel ikke-garanteret restværdi.

Leasinggivers definition af minimumsydelserne afviger dermed fra leasingtagers. Som tillæg til de af leasingtager garanterede beløb indgår nemlig også en garanteret betaling fra en uafhængig tredjepart. En sådan tredjepart kan eksempelvis være leverandøren af det leasede aktiv.

Leasingydelser skal tilsvarende behandles som tilbagebetaling af hovedstol og som finansieringsindtægter. Finansieringsindtægten skal fordeles over leasingperioden, så den afspejler et konstant periodisk afkast af leasinggivers udestående nettoinvestering i leasingaftalen.

Leasinggiver skal periodisk gennemgå de foretagne skøn over ikke-garanterede restværdier, som er anvendt ved beregningen af bruttoinvesteringen i leasingkontrakten. Sker der en reduktion i den skønnede ikke-garanterede restværdi, skal allokeringen af indtægter over leasingperioden revurderes, og en eventuel reduktion af allerede periodiserede beløb skal straks indregnes. Effekten bliver således den samme som ved nedskrivning af et tilgodehavende som følge af, at en del af hovedstolen ikke forventes tilbagebetalt. Øges den skønnede ikke-garanterede restværdi, indregnes gevinsten først ved realisation af aktivet.

Direkte omkostninger, der er forbundet med indgåelse af leasingaftalen, indregnes som en del af nettoinvesteringen. Derved medgår de som en del af afkastet på investeringen over løbetiden (se dog nedenfor).

Forhandlerleasing

Hvis leasinggiver samtidig er producent eller forhandler af et givent aktiv, der tilbydes kunderne, skal leasinggiver ved indgåelse af leasingaftalen indregne en salgsindtægt på det tidspunkt, hvor transaktionen i øvrigt opfylder betingelserne for at kunne anses som et salg. Se afsnit 5.2 *Indregning af indtægter*. Salgsindtægten udgør den laveste værdi af aktivets dagsværdi – og summen af de på basis af markedsrenten beregnede nutidsværdier af minimumsydelserne – og den skønnede ikke-garanterede restværdi, der tilfalder leasinggiver. Forskellen mellem salgsindtægten og vareforbruget udgør avancen ved salget.

Ved opgørelse af salgsindtægten må en af leasinggiver tilbudt kunstig lav rentesats, der tilbydes for at tiltrække kunder, ikke anvendes ved beregning af nutidsværdien af minimumsydelserne. Brugen af en sådan rentesats vil resultere i, at en for stor andel af den samlede indtægt fra transaktionen bliver indtægtsført på salgstidspunktet. I stedet skal avancen begrænses til at omfatte den avance, der ville være gældende, hvis en markedsrente var blevet tilbudt kunderne.

Når leasinggiver samtidig er producent eller forhandler af et givent aktiv, medtages transaktionsomkostninger i resultatopgørelsen ved leasingaftalens indgåelse, da de primært vedrører avancen hidrørende fra salget.

10.7.2.5 Indregning og måling af operationel leasing i leasinggivers regnskab

Under operationel leasing forbliver risici og fordele ved det leasede aktiv hos leasinggiver. Leasinggiver indregner derfor aktivet i balancen i forhold til aktivets art – og foretager afskrivninger efter normal praksis for den pågældende type aktiver. Lejeindtægter (eksklusive beløb modtaget for serviceydelser som fx forsikring og vedligeholdelse) indregnes i resultatopgørelsen, så de samlede lejeindtægter fordeles lineært over leasingperioden, medmindre en anden systematisk metode bedre afspejler det mønster, hvorefter nytten fra aktivet forbruges.

Da der ikke foreligger noget salg, medtages der ikke salgsindtægt ved leasingaftalens indgåelse.

Løbende omkostninger, herunder afskrivninger, der afholdes i forbindelse med leasingaftalen, indregnes i resultatopgørelsen. Direkte salgsomkostninger, der specifikt er afholdt for at opnå en leasingaftale, skal aktiveres og afskrives over leasingperioden i forhold til indregningen af leasingindtægterne.

10.7.2.6 Salg og tilbageleasing

Et salg og tilbageleasing er en transaktion, hvor leasingtager sælger et aktiv og herefter lejer det samme aktiv af den nye ejer. Et sådant arrangement anses regnskabsmæssigt som udgangspunkt for at være to transaktioner:

1. Salg af et aktiv og gevinst-/tab-indregning
2. Indregning af leasingkontrakt efter standardens bestemmelser.

Hvis et salg og en tilbageleasing klassificeres som operationel leasing, og det er klart, at lejen og salgsprisen er fastsat til dagsværdi, skal en eventuel fortjeneste eller tab straks medtages i resultatopgørelsen, idet der i realiteten er tale om en normal salgstransaktion. Overstiger salgsprisen derimod dagsværdien, skal overskydende beløb (forskellen mellem salgspris og dagsværdi) amortiseres over den periode, hvor aktivet forventes anvendt.

Er salgsprisen lavere end dagsværdien, medtages en eventuel fortjeneste eller tab som udgangspunkt straks i resultatopgørelsen. Ligger den fremtidige leje imidlertid under markedslejen, skal et eventuelt tab ved salgstransaktionen indregnes som et aktiv og amortiseres i forhold til leasingydelse over den periode, aktivet forventes at blive benyttet.

Bestemmelserne er opsummeret herunder:

Tilbageleasing som operationel leasing	Hvis der ved salget af et aktiv, som tilbageleases, konstateres:	
	Fortjeneste	Tab
Salgspris = dagsværdi	Indregnes i resultatopgørelsen.	Indregnes i resultatopgørelsen.
Salgspris > dagsværdi	Indregnes den del af gevinsten, hvor salgsprisen overstiger dagsværdien, som en periodeafgrænsningspost under passiverne og indtægtsføres over leasingperioden.	Intet tab (eftersom der forlods er foretaget nedskrivning over resultatopgørelsen "ned til" dagsværdien af aktivet).
Salgspris < dagsværdi	Indregnes i resultatopgørelsen.	Indregnes i resultatopgørelsen. Hvis tabet kompenseres ved, at den fremtidige leje ligger under markedsprisen, indregnes den del af tabet, som skyldes, at salgsprisen er lavere end dagsværdien, dog som en periodeafgrænsningspost under aktiverne og omkostningsføres over leasingperioden.

Hvis et salg og en tilbageleasing klassificeres som finansiell leasing, må en fortjeneste, der opstår som forskellen mellem salgsprisen og den regnskabsmæssige værdi, ikke indregnes i resultatopgørelsen med det samme hos leasingtager. Beløbet skal i stedet indregnes systematisk over leasingperioden.

PwC's opfattelse

IAS 17 tager ikke stilling til, hvad der skal ske, hvis der opstår et tab ved en salgs- og tilbageleasingstransaktion, hvor leasingaftalen klassificeres som finansiell leasing. Det er PwC's opfattelse, at dette tab skal indregnes over leasingperioden. Er der knyttet et nedskrivningsbehov til aktivet, skal en sådan nedskrivning dog først foretages, hvilket ofte vil være tilfældet.

I tilfælde, hvor der er tale om finansiel leasing, gælder de normale regler om nedskrivning. Der henvises til afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")*. Hvis kontrollen over aktivet ikke overføres ved salgstransaktionen, anses hele arrangementet for at være en finansieringstransaktion.

Eksempel

Et eksempel på et tilfælde, hvor transaktionen skal ses som en lånetransaktion og ikke som en sale-/leaseback-transaktion vil være:

Virksomhed (A) sælger et aktiv til virksomhed (B) og leaser aktivet tilbage. Virksomhed (B) er forpligtet til at levere aktivet tilbage til virksomhed (A) ved slutningen af leasingperioden mod at modtage et beløb svarende til, at virksomhed (B) afregnes med leasingbetalinger svarende til rente af købsprisen på LIBOR + 2 % p.a.

10.7.2.7 Oplysninger og præsentation

Efterfølgende er oplistet de oplysninger om leasing, som henholdsvis leasingtager og -giver skal give i henhold til IAS 17. Herudover skal leasingtager og -giver opfylde de oplysningskrav, der følger af IAS 16 og IFRS 7.

Leasingtager – finansielt leasede aktiver

Den regnskabsmæssige nettoværdi på balancedagen for hver kategori af aktiver.
(Se IFRS-modelregnskabet note 8(a) – *Property, plant and equipment*).

Årsregnskabet skal indeholde en afstemning mellem de samlede minimumsleasingydelse på balancedagen og deres nutidsværdi. Herudover skal en virksomhed oplyse om de samlede minimumsydelser på balancedagen og nutidsværdien for hver af følgende perioder:

- Inden for et år efter balancedagen
- Mellem et og fem år efter balancedagen
- Senere end fem år efter balancedagen.

(Se IFRS-modelregnskabet note 7(g) *Borrowings*).

Betingede leasingydelser, der er medtaget i årets resultat. En betinget leasingydelse er en ydelse, der ikke udgør et fast beløb, men er baseret på en anden faktor end blot forløbet af tid. Eksempelvis som en procent af salg, omfanget af brugen eller en pristalsregulering.

De samlede fremtidige minimumsfremleje ydelser, som forventes modtaget i henhold til fremtidslejeaftaler, der er uopsigelige på balancedagen.

Leasingtager – finansielt leasede aktiver (fortsat)

En generel beskrivelse af leasingtagers væsentlige leasingaftaler, herunder blandt andet:

- Grundlaget for opgørelsen af betingede leasingydelser
 - Tilstedeværelsen af og vilkårene for forlængelse, fornyelse eller købsret og klausuler om op- eller nedjustering af priser
 - Begrænsninger i leasingtagers dispositionsmuligheder som følge af indgåede leasingaftaler, eksempelvis restriktioner vedrørende udbytteudlodning, yderligere gældsforpligtelser og påtagelse af andre leasingforpligtelser.
-

Leasingtager – operationelt leasede aktiver

De samlede fremtidige minimumsleasingydelser i henhold til uopsigelige operationelle leasingkontrakter for hver af følgende perioder:

- Inden for et år efter balancedagen
- Mellem et og fem år efter balancedagen
- Mere end fem år efter balancedagen.

(Se IFRS-modelregnskabet note 18 *Commitments*.)

De samlede fremtidige minimumsfremleje ydelser, som forventes modtaget i henhold til uopsigelige fremlejeaftaler på balancedagen.

Leasing og fremleje ydelser indregnet i resultatopgørelsen med angivelse af separate beløb for minimumsleasingydelser, betingede leasingydelser og fremleje ydelser.

En generel beskrivelse af leasingtagers væsentlige leasingaftaler, herunder blandt andet følgende:

- Grundlaget for opgørelsen af betingede leasingydelser
- Tilstedeværelsen af og vilkårene for forlængelse eller købsret og klausuler om op eller nedjustering i priser
- Begrænsninger i leasingtagers dispositionsmuligheder som følge af indgåede leasingaftaler, eksempelvis restriktioner vedrørende udbytteudlodning, påtagelse af yderligere forpligtelser eller leasingforpligtelser.

(Se IFRS-modelregnskabet note 18 *Commitments*.)

Leasinggiver – finansielt leasede aktiver

En afstemning af den samlede bruttoinvestering i leasingaftalen på balancedagen og nutidsværdien af tilgodehavende minimumsleasingydelser på balancedagen. Desuden skal der oplyses om den samlede bruttoinvestering i leasingaftalen – og nutidsværdien af tilgodehavende minimumsleasingydelser på balancedagen for hver af følgende perioder:

- Indtil et år efter balancedagen
 - Mellem et og fem år efter balancedagen
 - Mere end fem år efter balancedagen.
-

Ikke indtjente finansieringsindtægter.

De ikke-garanterede restværdier, der tilfalder leasinggiver.

Leasinggiver – finansielt leasede aktiver

Akkumulerede nedskrivninger på uerholdelige tilgodehavende minimumsleasingydelser.

Betingede leasingydelser indregnet i resultatopgørelsen.

En generel beskrivelse af leasinggivers væsentlige finansielle leasingkontrakter.

Leasinggiver – operationelt leasede aktiver

De samlede fremtidige minimumsleasingydelser i henhold til uopsigelige operationelle leasingkontrakter for hver af følgende perioder:

- Inden for et år efter balancedagen
- Mellem et og fem år efter balancedagen
- Mere end fem år efter balancetidspunktet.

Betingede leasingydelser indregnet i resultatopgørelsen.

En generel beskrivelse af leasinggivers væsentlige operationelle leasingaftaler

10.7.2.8 Nye og ændrede IFRS-standarder

IASB udsendte i januar 2016 en ny leasingstandard. Den nye standard medfører væsentlige ændringer for leasingtager, der fremadrettet som hovedregel skal indregne alle leasingaftaler i balancen. Ændringerne for leasinggiver er derimod begrænsede til primært en ny definition på leasingaftaler. Standarden træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2019 eller senere.

Standarden afløser IAS 17, SIC 15, SIC 27 samt IFRIC 4.

Definition af en leasingaftale

IFRS 16 omfatter – på samme måde som IAS 17 – kun aftaler om leasing af materielle aktiver fx driftsmidler, ejendomme, produktionsanlæg mv. Derimod omfatter standarden ikke leasingaftaler om immaterielle aktiver, som er omfattet af IAS 38. En leasingtager kan dog frivilligt anvende standarden på leasing af immaterielle aktiver.

Ved indgåelse af en aftale skal leasinggiver vurdere, om aftalen er en leasingaftale eller indeholder et leasingelement.

En leasingaftale er en aftale, der overfører retten til at kontrollere brugen af et identificeret aktiv i en periode mod at betale et vederlag. Er denne betingelse ikke opfyldt, er der tale om en serviceaftale, der skal indregnes som sådan – typisk med en konstant omkostning henover aftaleperioden. Samtidig indebærer serviceaftalen frem for en leasingaftale, at der ikke skal indregnes et aktiv og en forpligtelse.

IFRS 16 indeholder vejledning til at fastlægge, hvornår en aftale indeholder et leasingelement, når aftalen ikke umiddelbart ligner en leasingaftale. Denne vejledning er i høj grad lig den hidtidige fortolkning i IFRIC 4, men der er foretaget mindre justeringer til reglerne.

Når det skal vurderes, om en aftale indeholder et leasingelement, som er overført til leasingtager, skal det fastlægges, om leasingtager i brugsperioden har både:

- retten til at opnå stort set alle de økonomiske fordele fra brugen af det identificerede aktiv, og
- retten til at bestemme over brugen af det identificerede aktiv.

Selvom leasingtager alene har retten til at kontrollere det identificerede aktiv i en del af kontraktperioden, kan kontrakten indeholde et leasingelement i den periode, hvor leasingtager har retten til at kontrollere aktivet.

Det skal således understreges, at man altid har at gøre med en leasingaftale, når kontrollen over et aktiv besiddes af leasingtager. Det vil således ikke være muligt at komme ud af reglerne ved blot at lave en aftale, der formelt – men ikke reelt – giver leasinggiver mulighed for at bestemme over aktivet. Kan aktivet og dets output reelt kontrolleres af leasingtager, er aftalen en leasingaftale.

Identificeret aktiv

I mange leasingaftaler er det ikke et problem at fastslå, om aftalen indeholder et identificeret aktiv, fordi aktivet er identificeret direkte i aftalen. I andre situationer kan det være vanskeligere at identificere aktivet.

Har leasinggiver retten til at ombytte aktivet i leasingperioden, og er der substans bag denne ret, indeholder aftalen ikke et identificeret aktiv. Derfor er der ikke tale om en leasingaftale. Retten til at ombytte aktivet har substans for leasinggiver, hvis begge nedenstående kriterier er opfyldt:

- Det er praktisk muligt for leasinggiver at bytte aktivet ud, fx fordi leasingtager ikke kan forhindre, at leasinggiver ombytter aktivet, og fordi andre aktiver, som kan opfylde aftalen, er tilgængelige, og
- Leasinggiver kan opnå en økonomisk fordel fra at foretage ombytningen.

Reglerne betyder modsætningsvist, at hvis leasinggiver har en formel ret til at ombytte aktivet, men dette ikke er en reel mulighed, fordi omkostningerne er høje, trækker det i retning af en leasingaftale for leasingtager.

Hvis leasinggiver har ret til at ombytte aktivet for at foretage reparation eller vedligeholdelse, har dette ikke betydning – det påvirker derfor ikke vurderingen af, om der er tale om en leasingaftale.

Stort set alle økonomiske fordele

Ved vurderingen af, om leasingtager har retten til stort set alle økonomiske fordele fra aktivet i brugsperioden, skal der fokuseres på både det primære output fra aktivet, men også på eventuelle biprodukter. De økonomiske fordele kan fremkomme på mange måder, fx ved direkte brug af aktivet eller fra at leje aktivet ud til andre. Selvom kontrakten kræver, at leasingtagers leasingydelse afhænger af indtjeningen på aktivet, vil dette normalt ikke i sig selv have betydning for, om leasingtager kan siges at have stort set alle de økonomiske fordele ved at bruge aktivet.

En sådan situation kunne fx opstå, hvis leasingtager lejer en butik, men skal betale leje baseret på en procent af omsætningen i butikken.

Retten til at bestemme over brugen af aktivet

Leasingtager har retten til at bestemme over brugen af aktivet, hvis en af følgende er opfyldt:

- Leasingtager har retten til at bestemme, hvordan og til hvad aktivet anvendes i brugsperioden.
- Beslutning om, hvad aktivet skal anvendes til i brugsperioden, er forudbestemt.
- Leasingtager har retten til at anvende aktivet eller fastlægge, at andre kan anvende aktivet i brugsperioden.
- Leasingtager har designet aktivet, så det er specialiseret til leasingtagers anvendelse.

Leasinggivers ret til at beskytte aktivet (såkaldte "protective rights") påvirker ikke, at leasingtager har retten til at bestemme over brugen af aktivet.

Ved vurderingen af, om leasingtager har retten til at bestemme brugen af aktivet, kan det bl.a. vurderes, om leasingtager har retten til at bestemme, hvad der produceres med aktivet, hvornår det produceres, hvordan det produceres, og hvor det produceres og i øvrigt kan bestemme, hvor meget der produceres, og om der overhovedet produceres på aktivet.

Kortfristede leasingaftaler og aftaler om aktiver med lav værdi

IFRS 16 indeholder en mulighed for at undlade indregning af to typer af leasingaftaler i balancen. Som et valg af anvendt regnskabspraksis kan man undlade at indregne følgende:

- Kortfristede leasingaftaler
- Leasingaktiver med en lav værdi ("low value assets").

Kortfristede leasingaftaler:

En kortfristet leasingaftale er en aftale med en leasingperiode, som løber maksimalt 12 måneder. Ved vurdering af leasingperioden skal tages hensyn til muligheder for at forlænge leasingaftalen, hvis det er rimelig sikkert, at virksomheden vil udnytte en sådan mulighed, jf. mere nedenfor om leasingperioden. Herudover må en kortfristet leasingaftale ikke indeholde en option på at købe aktivet efter leasingperiodens udløb. Hvis leasingaftalen indeholder en sådan option, er der ikke tale om en kortfristet leasingaftale.

Leasingaktiver med lav værdi:

Leasingaktiver med lav værdi er ikke defineret kvantitativt i IFRS 16. I stedet anføres, at man ved vurderingen af, om et leasingaktiv har en lav værdi, skal anvende aktivets nyværdi, også selvom leasingaftalen omfatter et brugt aktiv. Samtidig skal vurderingen baseres på en absolut værdi af det leasede aktiv. Vurderingen må derfor ikke afhænge af virksomhedens størrelse eller art og heller ikke af, hvorvidt leasingaktivet er væsentligt for virksomheden. Det forventes derfor, at forskellige virksomheder med forskellig størrelse og indenfor forskellige brancher vil komme frem til samme vurdering af, hvornår et leasingaktiv er et aktiv med lav værdi. Leasingaktiver, som har en lav værdi kan fx være tablets, pc'ere, telefoner og kontormøbler, hvorimod en bil sjældent vil være et leasingaktiv med lav værdi.

Det anføres i bemærkningerne til standarden, at IASB ved udstedelse af standarden har tænkt, at aktiver med en værdi på under USD 5.000 udgør aktiver med en lav værdi.

Uanset reglerne om leasingaktiver med lav værdi kan en virksomhed naturligvis anvende det almindelige væsentlighedskriterium ved vurderingen af, hvorvidt leasede aktiver skal indregnes i balancen. En sådan vurdering foretages på samme måde som ved vurderingen af, om virksomhedens køb af småaktiver skal aktiveres i balancen eller omkostningsføres. Ovennævnte særlige undtagelse for aktiver med lav værdi har derfor været, at denne model kan benyttes, uanset at omfanget af sådanne aktiver tilsammen overstiger virksomhedens væsentlighedsniveau.

I stedet for at indregne korfristede leasingaftaler og/eller leasingaktiver med lav værdi, skal leasingydelse i disse leasingaftaler indregnes lineært i resultatopgørelsen. I noterne skal der bl.a. oplyses om årets omkostning på henholdsvis kortfristede leasingaftaler og leasingaktiver med lav værdi. Der skal tillige oplyses om den resterende leasingforpligtelse på kortfristede leasingaftaler. Samtidig skal det oplyses, hvis disse undtagelser benyttes.

Valget af anvendt regnskabspraksis foretages for kortfristede leasingaftaler for hver type af aktiv fx kopimaskiner, biler, lejemål, servere etc., mens valget for leasingaftaler med en lav værdi foretages for hver enkelt leasingaftale.

Leasingperioden

Leasingperioden har dels betydning for, om en leasingaftale er kortfristet, men har samtidig betydning for størrelsen af leasingforpligtelsen og den brugsret, der skal indregnes som aktiv i balancen. Fastlæggelsen af leasingperioden kan derfor have stor betydning for, hvad virksomheden kommer til at indregne.

Leasingperioden omfatter den uopsigelige leasingperiode, dvs. den periode, hvor leasingtager ikke kan komme ud af leasingaftalen. Herudover omfatter leasingperioden en periode, som er omfattet af en option til at forlænge eller forkorte leasingperioden i følgende situationer:

- Perioder, hvor leasingtager har en option til at forlænge leasingperioden, hvor det er rimeligt sikkert, leasingtager vil udnytte optionen, eller
- Perioder, hvor leasingtager har mulighed for at opsig leasingaftalen, men hvor det er rimeligt sikkert, at leasingtager ikke vil udnytte optionen.

Når det overvejes, hvorvidt det er rimeligt sikkert, om leasingtager vil udnytte eller ikke udnytte en option, skal der tages hensyn til, om leasingtager har et økonomisk incitament til at udnytte eller ikke udnytte optionen. Ved denne vurdering skal efter standarden fx tages hensyn til følgende:

- De kontraktbestemte betingelser for en forlængelsesperiode sammenholdt med den nuværende markedspris for en tilsvarende leasingaftale
- Væsentlige investeringer i indretning af lejede lokaler, som forventes at have en væsentlig restværdi på tidspunktet, hvor optionen skal udnyttes

- Omkostninger ved ophævelse af leasingaftalen fx til flytning, omkostninger ved køb af nye aktiver, som skal anvendes i virksomhedens drift eller omkostninger ved returnering af det leasede aktiv
- Det leasede aktivs væsentlighed og betydning for virksomhedens drift
- Andre betingelser, som skal være opfyldt for, at optionen kan udnyttes.

I samme forbindelse skal virksomhedens historik for at udnytte tilsvarende optioner ligeledes overvejes.

Det skal understreges, at ovennævnte opregninger blot er eksempler, og at vurderingen af leasingperioden er en helhedsvurdering. Det forhold, at det (altid) koster penge at flytte fra ét lejemål til et andet, vil således ikke i sig selv kunne bruges som argument for, at leasingperioden skal udstrækkes i det uendelige.

Virksomheden skal alene revurdere, om det er rimelig sikkert, at en option udnyttes, eller en option ikke udnyttes, når der sker en væsentlighed begivenhed, som er under leasingtagers kontrol og påvirker, om det er rimeligt sikkert, om virksomheden udnytter en option til at forlænge eller ikke udnytter en option til at forkorte leasingperioden. Det forhold, at en købsoption, som ved indgåelsen af leasingaftalen ikke blev indregnet, fordi den ikke blev anset som fordelagtig, men som nu er blevet fordelagtig, fordi markedsprisen på aktivet fx stiger, betyder således ikke, at der skal ske en revurdering. Det skyldes, at markedsværdiændringen ikke er et forhold, som er indenfor leasingtagers kontrol.

I andre situationer skal leasingperioden alene revurderes, hvis der sker en ændring i den opsigelige leasingperiode, fx fordi leasingtager udnytter en option til at forlænge leasingperioden, som ikke tidligere har været vurderet rimeligt sikkert ville finde sted. Det samme gælder, hvis leasingtager nu udnytter en option til at forkorte en leasingperiode, hvilket ikke tidligere har været anset for rimelig sikkert, og der derfor ikke har været taget hensyn til ved fastlæggelse af leasingperioden.

Leasingforpligtelse og leasingydelser

Leasingforpligtelsen skal måles til nutidsværdien af leasingydelserne. Nutidsværdien fremkommer ved at tilbagediskontere leasingydelserne ved anvendelse af den interne rente i leasingaftalen. Alternativt skal virksomhedens alternative ("incremental") lånerente anvendes, såfremt den interne rente ikke kendes.

Leasingydelserne omfatter de faste leasingbetalinger, som leasinggiver betaler for brugsretten til aktivet. De faste leasingydelser indeholder også ydelser, som i realiteten er faste, fordi de er uundgåelige for leasinggiver, selvom ydelserne er betegnet som variable leasingydelser.

Herudover omfattes variable leasingydelser, som er afhængige af en rente eller et indeks, fx betalinger som afhænger af udviklingen i et forbrugerprisindeks eller en referencerente, fx CIBOR. Øvrige variable leasingydelser er ikke omfattet.

Brugsafhængige ydelser i form af kilometerpenge ved leasing af biler eller omsætningsbaseret husleje vil ikke skulle medtages ved opgørelse af leasingforpligtelsen.

Endvidere skal en garanteret restværdi, betalinger for udnyttelse af en købsoption, som rimeligt sikkert udnyttes, og en eventuel sanktion ved ophævelse af leasingaftalen indgå i leasingydelse.

Adskillelse af leasingaftaler og andre aftaler

IFRS 16 kræver, at en sammensat aftale, som indeholder både leasing af et aktiv og fx en serviceydelse, skal adskilles i de enkelte transaktioner, aftalen indeholder. Det er alene brugsretten til aktivet og leasingforpligtelsen, som knyttes hertil, der skal indregnes i balancen. De øvrige ydelser, som er indeholdt i kontrakten, uanset om der er tale om varer eller serviceydelser, skal indregnes efter de respektive standarder herfor.

De betyder, at leasingtager skal allokere leasingydelsen mellem det leasede aktiv og andre ydelser indeholdt i leasingaftalen. Denne allokering skal foretages til "stand-alone priser" for leasingaktivet og for de øvrige ydelser. Stand-alone priserne skal opgøres til den værdi, leasingtager skal betale for at lease et tilsvarende aktiv og købe tilsvarende ydelser i særskilte transaktioner. Hvis tilsvarende transaktioner ikke findes, skal leasingtager estimere priserne. Leasingaftaler, der både omfatter et leaset aktiv og en anden ydelse, omfatter, fx:

- Leasing af en bil inkl. en serviceaftale
- Timecharteraftaler for skibe (leasing af både skib og mandskab mv.)
- Leasing af produktionsudstyr med vedligeholdelsesaftale.

Leasingtager kan dog vælge ikke at allokere leasingydelsen mellem det leasede aktiv og de øvrige ydelser i kontrakten og således indregne leasingaftalen som en samlet aftale. Herved bliver både det leasede aktiv og serviceydelserne indregnet i balancen. Dette valg foretages for hver type af aktiv, fx biler, ejendomme etc.

Portefølje af ensartede leasingaftaler

Som udgangspunkt skal IFRS 16 anvendes på hver leasingaftale for sig. Vejledningen til standarden indeholder dog en praktisk lempelse, som giver virksomhederne mulighed for at anvende standarden på en portefølje af leasingaftaler med ensartede karakteristika.

Betingelsen herfor er, at virksomheden med rimelighed kan forvente, at anvendelse på en portefølje af leasingaftaler i stedet for på hver aftale ikke væsentligt vil påvirke virksomhedens årsregnskab.

Implementering af IFRS 16

IFRS 16 skal implementeres for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2019 eller senere. Der er dog mulighed for førtidsimplementering af standarden.

Standarden indeholder en række forskellige overgangsregler.

Helt grundlæggende kan standarden vælges implementeret fra og med implementeringsåret, så sammenligningstal ikke skal implementeres. Hertil kommer, at leasingforpligtelserne vedrørende de aftaler, der nu anses som operationelle leasingaftaler, kan opgøres baseret på de nuværende opgjorte operationelle leasingforpligtelser. De pågældende aktiver kan tillige indregnes baseret på denne opgjorte forpligtelse.

Disse implementeringsregler gør, at selve implementeringen af standarden næppe vil give væsentlige problemer for virksomhederne.

10.8 Offentlig støtte

Bestemmelserne om offentlig støtte findes i IAS 20 og SIC 10.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af offentlig støtte. Da ÅRL er en rammeloavgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 20 omhandler den regnskabsmæssige behandling af offentlig støtte. Standarden omfatter ikke følgende områder:

- Særlige problemstillinger vedrørende offentlig støtte i inflationsjusterede regnskaber
- Offentlig støtte, som vedrører størrelsen og periodiseringen af virksomhedens skat (IAS 12)
- Helt eller delvist offentligt ejerskab af en virksomhed
- Offentlig støtte, som behandles i IAS 41 om landbrug.

10.8.1 Definition

Offentlig støtte defineres i IAS 20 som de handlinger, der foretages af de offentlige myndigheder med det formål at yde bestemte økonomiske fordele til en eller flere virksomheder, som opfylder visse kriterier. Offentlig støtte i IAS 20 omfatter ikke fordele, der kun ydes indirekte gennem foranstaltninger, som berører de almindelige erhvervsforhold. Eksempler på sådanne indirekte fordele er opbygning af infrastrukturer i udviklingsområder og indførelse af handelsbarrierer over for konkurrerende virksomheder.

Offentligt tilskud – som en delmængde af offentlig støtte – defineres i standarden som støtte fra en offentlig myndighed i form af overførsel af ressourcer til en virksomhed til gengæld for, at virksomheden har opfyldt eller i fremtiden vil opfylde visse betingelser i relation til driften, fx afholdelse af omkostninger eller erhvervelse af et bestemt aktiv, eller tilskud i forhold til et givent regnskabsresultat.

Begrebet omfatter ikke de former for offentlig støtte, der ikke med rimelighed kan fastsættes en værdi for samt transaktioner med en offentlig myndighed, der ikke kan adskilles fra virksomhedens normale handelstransaktioner.

Aktivrelaterede tilskud er efter standarden offentlige tilskud, som primært er betinget af, at virksomheden køber, opfører eller på anden vis erhverver et eller flere anlægsaktiver. Eventuelle sekundære betingelser kan vedrøre arten og placeringen af disse aktiver eller den periode, hvori de skal erhverves eller besiddes af virksomheden.

Indtjeningsrelaterede tilskud er offentlige tilskud, som ikke er aktivrelaterede.

Det er uden betydning for den regnskabsmæssige behandling, om et offentligt tilskud modtages kontant eller ved fx gælds eftergivelse.

Et lån fra en offentlig myndighed, som under visse betingelser vil blive eftergivet, skal således behandles som et offentligt tilskud, når der er rimelig sikkerhed for, at virksomheden vil opfylde betingelserne for gælds eftergivelsen. IASB's fortolkningsorgan, IFRIC, har drøftet en problemstilling, hvor en virksomhed får et tilskud til udvikling af et produkt, men er forpligtet til at betale en procentdel af omsætningen til tilskudsgiver, hvis produktet kommer på markedet. Opgiver tilskudsmodtager projektet på et tidspunkt, skal tilskudsmodtager aflevere alle rettigheder knyttet til projektet, herunder patenter, til tilskudsgiver. IFRIC har vurderet, at dette ikke er et tilskud omfattet af IAS 20, men en finansiell forpligtelse omfattet af IFRS 9. Begrundelsen er, at tilskudsgiver i realiteten er en form for passiv medinvestor, som investerer med henblik på at opnå et afkast snarere end tilskudsgiver.

Standarden præciserer, at effekten af et rentefrit lån eller et lån med en meget gunstig rente skal kvantificeres. Kursværdien af lånet skal opgøres på basis af en relevant effektiv rente. Kursgevinsten skal herefter anses for at være et offentligt tilskud efter IAS 20.

Eksempel: Lån med fordelagtige renter

Virksomhed A, som er en forskningsvirksomhed inden for grøn energi, er berettiget til at få et rentefrit lån som hjælp til at finansiere forskningen. Det er en betingelse, at der pågår forskning i hele lånets løbetid. Lånet ydes af Statens Grønne Bank.

Lånet bevilges efter ansøgning og ydes som et stående lån, dvs., at der modtages fuldt provenu på bevillingstidspunktet, og beløbet skal først tilbagebetales efter ti år.

Selskab A har primo 20x1 fået bevilget et lån på DKK 1 mio.

Hvorledes skal det rentefri lån behandles?

Løsning

Efter IFRS 9 (IFRS9.B5.1.1) skal en finansiell forpligtelse, som er rentefri, opgøres til nutidsværdien af de fremtidige betalinger, baseret på markedsrenten for et tilsvarende lån.

Det betyder, at lånet diskonteres med en markedsrente, og kursgevinsten anses som et offentligt tilskud efter IAS 20. Den opgjorte kursgevinst (forskellen mellem det udbetalte provenu og nutidsværdien af de beløb, der skal tilbagebetales) opføres som et offentligt tilskud, der periodiseres hen over de ti år.

Klassifikationen i resultatopgørelsen må anses for at være andre driftsindtægter, jf. IAS 20.29.

Såfremt selskabet i stedet modtager lånet som et regulært tilskud, som alene skal tilbagebetales i tilfælde af virksomhedens ophør, er der tale om et tilskud, som fuldt ud skal indtægtsføres hen over den periode, hvor selskabet er forpligtet til at forske. Såfremt der ikke er betingelser knyttet hertil, indtægtsføres tilskuddet med det samme.

Et sådant lån opfylder ikke betingelserne for at være en gæld, jf. IAS 32.25b.

Støtte, der fx modtages fra andre – fx fonde – hører ikke under ”offentlig støtte”, men i praksis behandles sådanne støttebeløb ofte efter samme regler.

Ved vurderingen af en virksomheds årsregnskab er det relevant, at regnskabsbrugeren kan vurdere, i hvilket omfang årsregnskabet er påvirket af, at virksomheden har haft fordel af en offentlig støtte.

10.8.2 Indregning og måling

Efter IAS 20 må offentlige tilskud ikke indregnes, før der er rimelig sikkerhed for, at:

- Virksomheden vil opfylde de betingelser, tilskuddet gives under.
- Tilskuddet vil blive ydet til virksomheden.
- Det er overvejende sandsynligt, at virksomheden er berettiget til tilskuddet.

Tilskuddet skal indregnes i resultatopgørelsen over den periode, hvor de omkostninger, tilskuddet skal kompensere for, indregnes. Indtægten skal fordeles over perioderne på en systematisk måde frem for at indregnes på tidspunktet for modtagelsen af tilskuddet.

Tilskud til afskrivningsberettigede aktiver vil ofte blive indregnet i takt med afskrivningerne. Dette gøres ved enten at:

- indregne en udskudt indtægt, som overføres til resultatopgørelsen i samme takt som afskrivningerne på aktivet, eller
- modregne tilskuddet i aktivets kostpris, så alene den mindskede kostpris afskrives.

Går tilskuddet til et aktiv, der ikke afskrives – eksempelvis en grund – indregnes tilskuddet over den periode, som den modydelse, der er knyttet til tilskuddet, udføres.

Tilskud til ikke-afskrivningsberettigede aktiver vil ofte blive indregnet i forhold til opfyldelse af de betingelser, som er knyttet til modtagelsen af tilskuddet. Er et tilskud således betinget af, at der opføres en bygning, indtægtsføres tilskuddet over bygningens levetid. Hvis tilskuddet relaterer sig til flere forhold og betingelser, angiver IAS 20, at det kan være nødvendigt at opdele og behandle disse forhold hver for sig. Betingelser skal forstås bredt. Efter SIC 10 skal et tilskud således fordeles over en periode, hvis der stilles krav om drift inden for visse brancher eller regioner. Modtager en virksomhed tilskud med henblik på at fortsætte med at drive en bestemt aktivitet i fem år, skal tilskuddet derfor fordeles systematisk hen over perioden.

Er tilskuddet en kompensation for omkostninger eller tab, som virksomheden allerede har indregnet, og medfører tilskuddet ikke fremtidige omkostninger, skal det indregnes i den periode, virksomheden bliver berettiget til tilskuddet.

Tilsvarende gælder, når tilskuddet gives med henblik på en øjeblikkelig tilførsel af ressourcer til virksomheden.

I praksis kan det fra tid til anden være vanskeligt at afgøre, hvad et eventuelt støttebeløb egentlig vedrører. Hvis støtten fx forudsætter, at man opfører et aktiv, men samtidig driver virksomheden i en bestemt periode, må det vurderes, hvor stor en del af tilskuddet, der er aktivrelateret, og hvor stor en del af tilskuddet, der er tilskud til driften.

Eksempel: Klassifikation af modtaget tilskud til køb eller opførelse af et anlægsaktiv

I forbindelse med køb af en maskine til mere miljøvenlig produktion modtager virksomheden et tilskud fra det offentlige.

Hvordan skal dette tilskud klassificeres?

Løsning

Tilskuddet skal indregnes som en periodeafgrænsningspost under gældsforpligtelser. Beløbet indtægtsføres i takt med afskrivninger på maskinen. Kostpris for maskinen og dermed også afskrivningsgrundlaget er således upåvirket af det modtagne tilskud.

Ifølge IFRS er der som alternativ mulighed for at fratrække tilskuddet i maskinens kostpris (nettometoden), hvilket dermed reducerer afskrivningsgrundlaget.

Dette er ikke tilladt ifølge ÅRL på grund af det generelle modregningsforbud.

Eksempel: Tilskud til køb af en maskine

Virksomhed A har primo 20x1 modtaget et offentligt tilskud til køb af en maskine, som overholder nogle særlige miljøvenlige forskrifter.

Aktivet har haft en kostpris på DKK 1,5 mio., men som følge af det offentlige tilskud har selskabet alene betalt DKK 900.000 for aktivet. Det offentlige tilskud udgør altså DKK 600.000.

Aktivet forventes at holde i fem år med en restværdi på DKK 0. Der afskrives lineært.

Selskabet har som regnskabspraksis valgt at indregne offentlige tilskud som en forpligtelse – dvs. at der ikke sker modregning i kostprisen for det anskaffede aktiv.

Hvad er indvirkningen på resultatopgørelsen i år 1-5, idet det forudsættes, at aktivet er anskaffet den 1. januar 20x1?

Løsning

Den samlede indvirkning på resultatopgørelsen for år 1-5 er DKK 900.000, dvs. DKK 180.000 pr. år i omkostninger (DKK 300.000 i afskrivninger ÷ DKK 120.000 i tilskud).

Det er ikke tilladt at lade de første år "forbruge" det offentlige tilskud fuldt ud, således at der de sidste år indregnes fuld afskrivning uden hensyntagen til det modtagne tilskud.

Eksempel: Nedskrivning af aktiv, der er erhvervet med offentlig støtte

Virksomhed A har økonomiske problemer, hvorved der opstår indikationer på, at aktiverne skal nedskrives. Nogle af disse er erhvervet ved offentligt tilskud.

Skal værdien til brug for nedskrivningstesten opgøres brutto eller netto?

Løsning

Et aktiv, der er erhvervet med offentligt tilskud, skal i lighed med andre aktiver løbende vurderes for nedskrivninger. IAS 36 og IAS 20 tager ikke direkte stilling til, hvilken værdi aktivet skal indgå til i nedskrivningstesten. Eftersom IAS 20 giver mulighed for enten at præsentere aktivet og tilskuddet som bruttoposter i resultatopgørelsen eller for at indregne aktivet netto, er det spørgsmålet, om den regnskabsmæssige værdi af aktivet i forbindelse med vurdering af nedskrivninger påvirkes af valget af alternativ i IAS 20. Det synes mest korrekt at betragte aktivet og tilskuddet som en nettopost ved bedømmelse af nedskrivningsbehovet.

10.8.2.1 Indregning og måling efter ÅRL

Offentlig støtte til køb af anlægsaktiver kan efter IAS 20 fratrækkes i disses kostpris (nettometoden). Alternativt behandles det som en periodeafgrænsningspost (bruttometoden). I modsætning til IAS 20 giver ÅRL ikke mulighed for at præsentere et aktiv og et tilskud, modtaget til erhvervelse heraf, modregnet i balancen, jf. lovens generelle modregningsforbud i § 13.

Tillige skal tilskud som hovedregel til dækning af omkostninger vises som en særskilt indtægt i resultatopgørelsen.

ERST har imidlertid accepteret, at man på trods af lovens bruttoprincip modregner tilskuddet i de omkostninger, som tilskuddet dækker. Denne modregningsadgang gælder udelukkende i resultatopgørelsen og således ikke i balancen.

10.8.3 Oplysninger og præsentation

Offentlige tilskud, der ydes til brug for køb af aktiver, herunder ikke-monetære tilskud, som måles til dagsværdi, skal præsenteres i balancen – enten som en periodeafgrænsningspost eller ved at fratrække tilskuddet i aktivets regnskabsmæssige værdi.

Offentlige tilskud, der er tilknyttet indtægter, kan efter IAS 20 præsenteres i resultatopgørelsen på tre måder:

1. Tilskuddet præsenteres i resultatopgørelsen som en selvstændig post.
2. Tilskuddet præsenteres under en eksisterende post som fx "Andre indtægter".
3. Tilskuddet modregnes i de relaterede omkostninger.

Et offentligt tilskud, der efterfølgende viser sig at skulle tilbagebetales, skal behandles som en ændring af et regnskabsmæssigt skøn efter IAS 8. Er der tale om et tilskud relateret til indtjening, skal beløbet først modregnes i en eventuel ikke-indtægtsført periodeafgrænsningspost. En difference ud over dette beløb skal herefter straks indregnes i resultatopgørelsen.

Tilbagebetaling af et tilskud tilknyttet et aktiv, skal indregnes ved forøgelse af aktivets regnskabsmæssige værdi eller ved reduktion af en tilhørende periodeafgrænsningspost med det beløb, som skal tilbagebetales. De yderligere afskrivninger – som ville have været indregnet i resultatopgørelsen, hvis der ikke var blevet ydet tilskud – skal straks indregnes i resultatopgørelsen som en omkostning.

Efter IAS 20 skal der gives følgende oplysninger om offentlig støtte:

- Den regnskabspraksis, der anvendes ved behandling af offentligt tilskud. Oplysningerne skal blandt andet beskrive, hvorledes offentligt tilskud præsenteres i årsrapporten.
- Arten og omfanget af de offentlige tilskud, der er indregnet i årsrapporten samt angivelse af andre former for offentlig støtte, som virksomheden har draget fordel af.
- Uopfyldte forpligtelser og andre eventualforpligtelser, der knytter sig til indregnet offentlig støtte.

Herudover kan det være nødvendigt for forståelsen af årsregnskabet at give yderligere oplysninger om offentligt tilskud og anden offentlig støtte. Herunder bør ofte oplyses om effekten af offentligt tilskud på årsregnskabets enkelte poster.

Køb af aktiver og relateret modtagelse af offentligt tilskud kan medføre store bevægelser i selskabets pengestrømme. Selve indbetalingen af tilskuddet er en særskilt pengestrøm. Som følge heraf og med henblik på at vise bruttoinvesteringen i aktiver, vises sådanne bevægelser ofte som en særskilt linje i pengestrømsopgørelsen, uanset om det offentlige tilskud præsenteres modregnet i aktiverne i balancen.

10.9 Dagsværdimåling

Bestemmelserne om måling til dagsværdi findes i ÅRL §§ 37, 53, 58 a og IFRS 13, der er en generel standard, som med enkelte, specifikke undtagelser finder anvendelse ved opgørelse af dagsværdi til måling eller oplysning i henhold til øvrige IFRS'er.

En række aktiver og forpligtelser skal enten indregnes til dagsværdi i regnskabet, eller dagsværdien skal oplyses i regnskabet. Det gælder eksempelvis finansielle instrumenter og investeringsejendomme, ligesom der skal opgøres dagsværdier som led i en købsprisallokering ved en virksomhedsovertagelse. For alle andre aktiver og forpligtelser end dem, der handles i aktive markeder eller som værdiansættes udelukkende på basis af observerbare markedsdata, kan opgørelsen være forbundet med en større eller mindre skønsmæssig usikkerhed.

10.9.1 Årsregnskabsloven

10.9.1.1 Generelt

Bestemmelserne om opgørelse af dagsværdi findes i ÅRL § 37. Bestemmelsen udgør en del af bestemmelserne om finansielle instrumenter, men omfatter ved henvisning også opgørelse af dagsværdien af investeringsejendomme, biologiske aktiver samt immaterielle og materielle anlægsaktiver, der opskrives til en højere dagsværdi.

Dagsværdien er det beløb, hvormed et aktiv kan udveksles eller en forpligtelse udlignes ved transaktioner mellem uafhængige parter. Dagsværdien fastlægges ud fra følgende hierarki:

1. Salgsværdien på et aktivt marked
2. Hvis ikke et sådant findes for aktivet eller forpligtelsen som helhed, så salgsværdien på et aktivt marked af de enkelte bestanddele
3. Hvis ikke et sådant findes, så kapitalværdi på basis af almindeligt accepterede værdiansættelsesmodeller og -teknikker.

Et aktivt marked kan være en fondsbørs eller en autoriseret handelsplads, hvor der løbende fastsættes en pris. Definitionen forudsætter dog, at markedet er likvidt. Det må kræves, at omfanget af handel med det pågældende instrument er rimeligt, og at en aktuelt gældende markedspris nemt kan findes.

Det må ikke være muligt for enkelte eller et fåtal af markedsdeltagere at kunne påvirke prisdannelsen, og der må ikke være væsentlige arbitragemuligheder til andre markeder. Aktive markeder findes eksempelvis for børsnoterede aktier, obligationer og valuta. Selv en beskednen handel med et værdipapir gør, at markedet må anses for så aktivt, at det ikke er muligt at fravige den pris, der kan observeres ved handel med det pågældende værdipapir.

For de fleste finansielle aktiver, der er noteret på en fondsbørs – såsom aktier og obligationer – skal metode 1 anvendes, medmindre værdipapirerne handles så sjældent, at markedet ikke kan anses for at være aktivt. Metode 2 vil typisk være relevant for finansielle aktiver, der ikke handles i et aktivt marked, men hvor de væsentligste faktorer, som indgår ved opgørelse af dagsværdien, er observerbare markedsdata såsom renter og valutakurser. Det kan eksempelvis være kapitalandele i virksomheder, hvis aktiver og forpligtelser hovedsageligt består af børsnoterede værdipapirer, sjældent handlede obligationer eller simple, afledte finansielle instrumenter såsom valutaterminskontrakter og renteswaps. Metode 3 anvendes typisk på ikke-børsnoterede aktier, investeringsejendomme, immaterielle og materielle anlægsaktiver mv.

10.9.1.2 Oplysninger

Ifølge ÅRL § 53 skal der oplyses om de værdiansættelsesmodeller og -teknikker, som er anvendt ved opgørelsen af dagsværdien, når dagsværdien ikke måles på grundlag af observationer på et aktivt marked. Det vil sige, at der ikke skal gives oplysninger om metode for opgørelse af eksempelvis børsnoterede aktier, der måles til børskursen.

Såfremt der er anvendt en DCF-model eller en afkastbaseret model ved værdiansættelsen, skal dette fremgå entydigt af anvendt regnskabspraksis. Her skal oplysning om budgetperiode mv. også fremgå.

Desuden skal der ifølge ÅRL § 58 a oplyses om de centrale forudsætninger, som er anvendt ved beregningen af dagsværdien. Det betyder, at der skal gives oplysninger om alle de forudsætninger, der er nødvendige for, at en regnskabslæser kan forstå de dagsværdiberegninger, som virksomheden har foretaget, og vurdere rimeligheden af dem. Det beror på en konkret vurdering for de enkelte aktiver og forpligtelser, hvad der må anses for at være centrale forudsætninger. Der skal gives kvantitative oplysninger og ikke blot angives, hvilke forudsætninger, der er væsentlige. For unoterede aktier, der måles til dagsværdi i en DCF-model, vil det eksempelvis være relevant at oplyse om den anvendte diskonteringsrente og de fremtidige vækstrater. For investeringsejendomme kan oplysningerne tage form af relative tal, fx den budgetterede lejeindeksning eller tomgangsprocenten i en investeringsejendom.

Oplysningerne kan gives samlet for en kategori eller en gruppe af aktiver, hvis de centrale forudsætninger for dagsværdiberegningen i henholdsvis kategorien og gruppen af aktiver ikke afviger væsentligt indbyrdes. Hvis eksempelvis en virksomhed har en række investeringsejendomme af samme karakter med nogenlunde samme geografiske placering, lejekontrakter mv., kan oplysningerne gives samlet for denne gruppe af ejendomme. Hvis ejendommene derimod afviger i karakter eller geografisk placering, skal der foretages en opdeling af ejendommene på kategorier. Det afgørende er, at der ikke er store forskelle på de anvendte forudsætninger på de ejendomme, der oplyses om samlet.

10.9.2 Internationale regnskabsstandarder

IFRS's vejledning i opgørelse af dagsværdi findes i IFRS 13, bortset fra opgørelse af dagsværdi ved aktiebaseret aflønning efter IFRS 2 om aktiebaseret vederlæggelse og efter IFRS 16 om leasing samt målinger, der har visse ligheder med dagsværdimålinger så som nettorealiseringsværdi efter IAS 2 om varebeholdninger og value-in-use efter IAS 36 om nedskrivninger. IFRS 13 definerer dagsværdi som:

- Det beløb, som vil blive modtaget ved salg af et aktiv henholdsvis betalt ved overdragelse af en forpligtelse ved en ordinær transaktion mellem markedsdeltagere.

Dagsværdien af en forpligtelse er således det beløb, for hvilket forpligtelsen vil kunne overdrages til en anden part med samme kreditrisiko. Egen kreditrisiko skal således indgå i opgørelsen, og det vil ikke være muligt at benytte det beløb, som debitor skal betale til kreditor, hvis han/hun måtte ønske at indfri forpligtelsen på balancedagen.

Den generelle metodik for opgørelse af dagsværdi er følgende:

Fastlæg det primære eller mest fordelagtige marked, som den regnskabsaflæggende virksomhed har adgang til	Det primære marked er markedet med den største handelsvolumen, som virksomheden har adgang til. Hvis ikke et sådant findes, anvendes det marked, hvor virksomheden kan opnå den bedste pris, som grundlag. Der tages hensyn til transaktionsomkostninger ved denne vurdering, men de indgår ikke i dagsværdien. Transportomkostninger indgår i målingen til dagsværdi.
Anvend markedsdeltagernes forudsætninger	Ved værdiansættelsen skal de forudsætninger, som de potentielle markedsdeltagere vil anvende, lægges til grund. En virksomhedsspecifik merværdi indgår således ikke.
For ikke-finansielle aktiver: Opgør værdien ud fra den maksimale nytteværdi ("highest and best use")	Det skal lægges til grund, at aktivet udnyttes bedst muligt. Det vil som udgangspunkt være den nuværende anvendelse, men kan også være en alternativ anvendelse, fx skal der tages højde for den værdi, det vil have for den typiske køber, at det er muligt at foretage ombygning af eksempelvis en erhvervsejendom til lejligheder.

Eksempel

En virksomhed ejer et stykke jord. Jorden er beliggende i et industriområde og tiltænkt som en grund, hvorpå der skal opføres en fabrik. Denne anvendelse er udgangspunkt for værdiansættelsen, medmindre markedsforholdene indikerer noget andet. På nogle nabo-grunde er påbegyndt opførelse af boligblokke på baggrund af en nylig ændring i områdets zonestatus. Det vurderes, at værdien er væsentligt højere ved opførelse af en boligblok, og at markedsdeltagerne værdiansætter grunden på grundlag af denne anvendelse. Som følge heraf vurderes værdien af grunden som værdien ved opførelse af en boligblok.

Kan opførelse af boliger først påbegyndes ved en ændring af den gældende lokalplanen, skal dagsværdien reduceres med den "risikorabat", som en markedsdeltager vil kræve for at afspejle risikoen for, at der ikke bliver godkendt en lokalplan, som tillader boliger.

IFRS 9 kræver anvendelse af seneste bud for finansielle aktiver henholdsvis udbudspris for finansielle forpligtelser ("bid-/ask-priser") ved dagsværdimåling af finansielle instrumenter, der handles på et aktivt marked. IFRS 13 foreskriver ikke anvendelse heraf, men anfører, at de anvendes, hvis de er det bedste udtryk for dagsværdien under de givne omstændigheder. Hvorvidt, det er tilfældet, vil afhænge af, hvordan det enkelte marked fungerer.

IFRS 13 indeholder en enkelt undtagelse til det generelle princip for opgørelse af dagsværdi på finansielle forpligtelser. Her fastslår standarden, at dagsværdien af en finansiell forpligtelse ikke kan være lavere end nutidsværdien af det beløb, som kreditor kan kræve betalt på anfordring. Det vil eksempelvis være relevant for anfordringsindskud i et pengeinstitut. Uanset at der foreligger historik for, at en del af sådanne anfordringsindskud vil blive stående i længere tid og dermed har en værdi for det modtagende pengeinstitut grundet den lave forrentning, er det altså ikke tilladt at reducere dagsværdien. Bestemmelsen er også relevant for lån, hvor långiver kan kræve lånet indfriet på anfordring.

Dagsværdihierarkiet

IFRS 13 opererer med et dagsværdihierarki, som gælder for både finansielle og ikke-finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi. Endvidere gælder det, når en dagsværdi skal oplyses, fx på et finansielt instrument, der måles til amortiseret kostpris. Dagsværdihierarkiet består af følgende niveauer:

- Niveau 1 er observerbare priser på aktive markeder for identiske instrumenter.
- Niveau 2 er andre observerbare input omfattende:
 - Noterede priser for tilsvarende instrumenter på aktive markeder
 - Noterede priser for identiske eller tilsvarende instrumenter på markeder, som ikke er aktive
 - Værdiansættelsesmodel baseret på observerbare markedsdata, eksempelvis rentesatser, valutakurser og den implicitte volatilitet, der kan observeres i markedet.
- Niveau 3 er alle andre værdiansættelsesmetoder.

En måling klassificeres i det laveste niveau, hvis ikke-observerbart input har væsentlig betydning for værdiansættelsen. Er eksempelvis kreditrisikoen i et gældsinstrument væsentlig ved værdiansættelsen, og kan denne ikke observeres – eksempelvis fordi debitor ingen kreditrating har – er målingen niveau 3, uanset at de relevante renter kan observeres på markedet.

Tilbagevendende eller ikke-tilbagevendende dagsværdimålinger

I henhold til IFRS 13 skal der gives oplysninger, som hjælper regnskabsbrugere med at forstå grundlaget for måling af aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi efter første indregning, som er af tilbagevendende og ikke-tilbagevendende karakter herunder værdiansættelsesmetoden samt de væsentligste input, der indgår i denne værdiansættelse. Omfanget og indholdet af de specifikke oplysningskrav afhænger af niveauet i dagsværdihierarkiet.

IFRS 13 definerer dagsværdimålinger af tilbagevendende karakter som dagsværdimålinger, der er påkrævet eller tilladt i henhold til andre IFRS-standarder på hver balancedag. Dagsværdimålinger af ikke-tilbagevendende karakter defineres som værende målinger, der i enkeltstående tilfælde skal opgøres til dagsværdi, herunder fx:

- Klassifikation af et aktiv bestemt for salg til dagsværdi fratrukket salgsomkostninger i henhold til IFRS 5 "Opgørelsen og præsentation af ophørende aktiviteter og aktiver bestemt for salg"
- Dagsværdimålinger, der skal foretages ved opgivelse af kontrol over et datterselskab i henhold til reglerne i IFRS 10 eller ved opgivelse af betydelig indflydelse i associerede virksomheder i henhold til reglerne i IAS 28.

Ved nedskrivninger til dagsværdi efter IAS 36 finder IAS 36's oplysningsbestemmelser dog anvendelse. Opgørelse af dagsværdi som led i en købsprisallokering er ikke omfattet af IFRS 13, da der er tale om opgørelse af en kostpris og dermed ikke en ikke-tilbagevendende dagsværdimåling.

Oplysninger

Oplysningskravene i IFRS 13 omfatter bl.a.:

- Angivelse af niveauet i dagsværdihierarkiet
- Overførsler mellem kategori 1 og 2 for aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi på tilbagevendende basis
- Metoder og forudsætninger anvendt ved opgørelse af dagsværdien for aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi, der er klassificeret i kategori 2 og 3. For dagsværdimålinger klassificeret i niveau 3 i dagsværdihierarkiet skal virksomheden give kvantitative oplysninger om væsentlige ikke-observerbare input anvendt ved målingen til dagsværdi
- For aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi på tilbagevendende basis og klassificeret i niveau 3 (ikke-observerbart input) skal der oplyses om følgende:
 - Indregnede gevinster og tab i regnskabsperioden, herunder indregnede gevinster og tab på instrumenter i behold på balancedagen
 - Periodens køb og salg
 - Angivelse af, om en rimelig sandsynlig alternativ forudsætning ville føre til en væsentlig anden værdi og en kvantificering heraf.

- Værdiansættelsesprocessen for aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi klassificeret i kategori 3
- For dagsværdimålinger, der ikke er af tilbagevendende karakter, skal oplyses, hvad der er årsagen til, at instrumenterne måles til dagsværdi i den pågældende periode.

**Eksempel på værdiansættelsesteknikker og input:
Kvalitative oplysninger om dagsværdimålinger ved
anvendelse af væsentlige ikke-observerbare input**

Aktiv	Dagsværdi 31/12 20x1	Værdi- ansættelses- teknik	Ikke- observer- bare input	Interval (vejlet gennemsnit)
Kapitalandele i healthcare- virksomheder	53	Discounted cash flow	WACC	7%-16% (12,1%)
			Langsigtet omæstnings- vækst	2%-5% (4,2%)
			Langsigtet EBIT-margin	3%-20% (10,3%)
			Kontrolpræmie	10%-30% (20%)

Eksempel på følsomhedsoplysninger om ikke-observerbare input

"De væsentligste ikke-observerbare input anvendt til dagsværdimålinger af virksomhedens beholdning af pantebreve er sandsynligheden for misligholdelse og størrelsen på tab i tilfælde af en misligholdelse. Væsentlige stigninger (fald) i disse input vil isoleret set medføre væsentlige lavere (højere) dagsværdimålinger".

10.9.3 Særligt vedrørende ejendomme

I praksis ses det ofte, at dagsværdien af investeringsejendomme opgøres på baggrund af den såkaldte normalindtjeningsmodel, da denne er forholdsvis let at anvende samtidig med, at den på mange ejendomme vil give et resultat, der er lige så præcist som ved brug af mere avancerede værdiansættelsesmodeller, fx DCF-modellen (Discounted Cash Flow). Ofte danner normalindtjeningsmodellen derfor også grundlag for prisfastsættelsen i forbindelse med handel med investeringsejendomme.

Normalindtjeningsmodellen forudsætter, at de fremtidige pengestrømme fra ejendommen forventes at være nogenlunde stabile, fx i form af en tiårig erhvervslejekontrakt, hvor lejer afholder størstedelen af driftsomkostningerne. Desto større udsving i de fremtidige pengestrømme, desto større unøjagtighed vil der være forbundet med den beregnede værdi, hvilket taler for at bruge DCF-modellen. Denne model baseres på en konkret vurdering af pengestrømmene fra ejendommen i hvert enkelt af de kommende eksempelvis fem år. Normalindtjeningsmodellen tager udgangspunkt i de nuværende lejemuligheder og de normaliserede driftsomkostninger for ejendommen. Det vil sige, at der skal korrigeres for eksempelvis midlertidige lejereduktioner og ekstraordinære vedligeholdelsesomkostninger.

Efterfølgende skal fastsættes et forrentningskrav, der afhænger af en lang række faktorer som eksempelvis ejendommens beliggenhed, stand, type, lejernes bonitet, det generelle renteniveau mv.

Efter beregning af den kapitaliserede værdi skal der korrigeres for en række særlige forhold. Det kan eksempelvis være i form af udskudt vedligeholdelse på ejendommen eller midlertidig tomgang. Se nedenstående eksempel:

Eksempel	TDKK
Lejeindtægter ved fuld udlejning og uden midlertidige rabatter	17.000
Driftsomkostninger:	
Ejendomsskat	1.000
Forsikring	250
Administration	1.000
Reparation og vedligeholdelse	3.000
Øvrige driftsomkostninger	1.750
Driftsomkostninger i alt	7.000
Driftsafkast	10.000
Forrentningskrav	6%
Beregnet dagsværdi før tillæg og fradrag	167.000
Tillæg og fradrag for særlige forhold:	
Fradrag for udskudt vedligeholdelse	-15.000
Tomgangsleje frem til forventet udlejningstidspunkt	-2.500
Midlertidige lejerabatter frem til tidspunkt for fuld leje	-500
Deposita og forudbetalt leje ¹	1.000
Beregnet dagsværdi	150.000

1) En køber af ejendommen overtager deposita og forudbetalt leje. Disse gældsforpligtelser har karakter af en gratis finansiering af købet. Det forudsættes, at disse beløb først skal tilbagebetales så langt ude i fremtiden, at nutidsværdien er nul. En køber vil derfor ofte tage højde for dette i forbindelse med prisfastsættelse af selve ejendommen.

Eksempel: Opgørelse af dagsværdi på to markeder med samme aktivitetsniveau

Et aktiv kan sælges på to markeder med samme aktivitetsniveau. Oplysninger til brug for opgørelse af dagsværdi er følgende:

Marked	A	B
Pris	27	25
Transportomkostninger	-3	-2
	24	23
Transaktionsomkostninger	-3	-1
Nettosalgsspris	21	22

Løsning

Transportomkostninger indgår ved opgørelse af dagsværdien. Transaktionsomkostninger skal derimod ikke indgå i opgørelsen af dagsværdi, men de påvirker beslutningen om det mest fordelagtige marked.

Da marked B er det mest fordelagtige, udgør dagsværdien 23.

Eksempel: Opgørelse af dagsværdi på fremtidig til- eller ombygning

En investeringsejendom er ved at få ombygget tagetagen til bolig. Ombygningen er påbegyndt primo 20x2 og forventes afsluttet den 1. april 20x2.

Værdien af ejendommen forventes at stige med DKK 1 mio., da lejeindtægten stiger som følge af ombygningen.

Kan/skal ejendommen opskrives i årsregnskabet for 20x1 som følge af de forøgede lejeindtægter?

Løsning

Dagsværdien skal opgøres ud fra de forudsætninger, som en potentiel markedsdeltager vil anvende ved værdiansættelse af ejendommen. Hvis der er indgået lejeaftaler, vil en potentiel markedsdeltager i praksis tillægge den igangværende ombygning en væsentlig værdi. Er der omvendt endnu ikke indgået lejeaftaler, må en potentiel markedsdeltager forventes at inkorporere et nedslag sammenlignet med situationen, hvor der er indgået lejeaftaler.

Uanset om der er indgået lejeaftaler, kan hele værdistigningen ved ombygningen på DKK 1 mio. imidlertid ikke indgå i opgørelsen af dagsværdien i 20x1. Dette skyldes, at en potentiel køber vil fratrække et beløb til bl.a. dækning af risiko og egne ressourcer ved selv at skulle gennemføre ombygningen.

Eksempel: Opgørelse af dagsværdi ved brug af salgsoptstilling eller vurdering fra en ejendomsmægler

Virksomhed A forventer at sætte en investeringsejendom til salg og har derfor indhentet en salgsoptstilling fra en ejendomsmægler.

Kan prisen ifølge salgsoptstillingen anvendes til fastsættelse af dagsværdien?

Løsning

En salgsoptstilling eller vurdering fra en ejendomsmægler vil ofte være et godt udgangspunkt for fastsættelse af dagsværdien.

Imidlertid vil prisen ifølge en salgsoptstilling sædvanligvis ikke være baseret på de regnskabsmæssige kriterier for opgørelse af dagsværdien. I salgsoptstillingen kan der eksempelvis være indbygget en forventning om et vist prisnedslag i forhold til udbudsprisen.

Tilsvarende kan en egentlig vurdering fra en ejendomsmægler eller valuar være baseret på kriterier, der ikke er i overensstemmelse med de regnskabsmæssige kriterier pga. et særligt opdrag, fx salg inden for maks. seks måneder. Et sådan vurderingstema vil ofte medføre en vurdering, der er lavere end den regnskabsmæssige dagsværdi.

En salgsoptstilling eller vurdering fra en ejendomsmægler kan således ikke anvendes ukritisk ved fastlæggelsen af dagsværdien uden stillingtagen til de bagvedliggende forudsætninger.

Eksempel: Behandling af købsomkostninger i forbindelse med opgørelse af dagsværdi

Virksomhed A har erhvervet en investeringsejendom den 1. december 20x1 for DKK 100 mio. Der blev afholdt en række købsomkostninger i form af omkostninger til advokat, ejendomsmægler og tinglysning af skødet. Disse omkostninger udgør i alt DKK 1 mio. Det vil sige, at ejendommens kostpris ultimo 20x1 udgør DKK 101 mio.

Hvad er dagsværdien ultimo 20x1?

Løsning

Ejendommen er handlet mellem uafhængige parter for DKK 100 mio. en måned før regnskabsårets udløb, og det må derfor antages, at dagsværdien ultimo 20x1 udgør DKK 100 mio., uagtet at kostprisen udgør DKK 101 mio.

Dette betyder, at ejendommen skal nedskrives med DKK 1 mio. svarende til købsomkostningerne.

Eksempel: Dagsværdi for udtrukne obligationer

Virksomheden ejer nogle realkreditobligationer (i samme serie), der handles på et aktivt marked. Ved regnskabsårets udløb handles obligationen til kurs 102.

Realkreditinstituttet har i oktober 20x1 udsendt en selskabsmeddelelse, hvoraf det fremgår, at 10 % af de cirkulerende obligationer udtrækkes første handelsdag i 20x2 til kurs 100.

Hvad er dagsværdien af obligationerne?

Løsning

Markedsdeltagerne er bekendt med, at 10 % af obligationsserien udtrækkes til kurs 100 primo 20x2. Det må derfor lægges til grund, at der i kursen ultimo 20x1 er taget højde for dette. Såfremt der ikke ville ske udtrækninger, ville kursen have været eksempelvis 102,7, og kursen må – alt andet lige – antages at stige til denne kurs umiddelbart efter udtrækningen.

Dagsværdien for de udtrukne og de ikke-udtrukne obligationer er derfor set under ét kurs 102.

Det tilsvarende vil være gældende, hvis obligationerne handles til under kurs 100.

10.10 Delårsrapporter

Børsnoterede virksomheders aflæggelse af delårsrapporter er behandlet i delårsrapportbekendtgørelsen og i IAS 34.

Den internationale regnskabsstandard IAS 34 regulerer ikke, hvilke virksomheder, der er omfattet af kravet om at aflægge delårsrapport, men derimod indholdet af selve delårsregnskabet. Delårsrapportbekendtgørelsen fastslår derimod, hvilke virksomheder der er omfattet af kravet om aflæggelse af delårsrapport samt de yderligere danske krav til indhold – såsom ledelsesberetning, ledespåtegning og offentliggørelse mv.

Efter delårsrapportbekendtgørelsen skal børsnoterede virksomheder med enkelte undtagelser aflægge delårsrapport i form af et halvårsregnskab. Børsnoterede virksomheder, der alene har noteret gældsinstrumenter med en pålydende værdi pr. enhed på mindst EUR 100.000 (EUR 50.000, hvis gældsinstrumenterne optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land inden den 31. december 2010), kan imidlertid undlade at udarbejde halvårsrapport.

Vælger en børsnoteret virksomhed, der ikke er forpligtet til at offentliggøre delårsrapport, alligevel at gøre dette, skal bekendtgørelsens bestemmelser ligeledes iagttages.

10.10.1 Delårsrapportens indhold efter delårsrapportbekendtgørelsen

Der er to forskellige sæt krav til indhold: Krav gældende for virksomheder, som aflægger koncernregnskab, og krav gældende for virksomheder, som ikke aflægger koncernregnskab.

Krav for virksomheder, der udarbejder koncernregnskab:

- Delårskoncernregnskabet for moderselskabet skal udarbejdes efter IAS 34
- Krav om ledelsesberetning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Krav om ledelsespåtegning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Medtagelse af delårsregnskab for modervirksomheden er frivillig. Hvis et sådant udarbejdes, er der valgfrihed mellem aflæggelse efter bekendtgørelsen og IAS 34.

Krav for virksomheder, der ikke udarbejder koncernregnskab:

- Delårsregnskabet: Valgfrihed mellem kravene i henhold til bekendtgørelsen og IAS 34
- Krav om ledelsesberetning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Krav om ledelsespåtegning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Krav om samme regnskabspraksis som i seneste årsrapport¹
- Hvis bekendtgørelsens regler overholdes, er der enkelte forskelle i sammenligningstal i forhold til IAS 34
 - I bekendtgørelsens regler omfatter sammenligningstal for resultatopgørelsen alene beløb for samme periode i det foregående regnskabsår.

Der er ikke krav om, at en delårsrapport skal være revideret eller gennemgået af selskabets revisor. Såfremt dette er tilfældet, skal det angives i delårsrapporten, ligesom det skal tilkendes, hvis delårsrapporten hverken er revideret eller gennemgået af revisor. NASDAQ OMX stiller krav om, at delårsrapporten for børsnoterede virksomheder skal offentliggøres umiddelbart efter afholdelse af bestyrelsesmødet, hvor delårsrapporten godkendes. Offentliggørelse og indberetning til ERST skal ske senest to måneder efter delårsperiodens udløb.

Efter indsendelsesbekendtgørelsen skal børsnoterede virksomheder indberette årsrapporten elektronisk (XBRL) til ERST, jf. afsnit 3.9 *Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporten*. Dette krav omfatter tillige delårsrapporter, således at virksomheden, første gang den aflægger delårsrapport, efter den har indberettet årsrapporten elektronisk, tillige skal indberette delårsrapporten elektronisk.

Delårsrapporter skal aflægges på samme sprog som årsrapporten. Såfremt generalforsamlingen derfor har besluttet, at virksomheden aflægger årsrapport på engelsk, skal delårsrapporten ligeledes aflægges på engelsk, jf. afsnit 3.9 *Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporten* om sprog i årsrapporter.

1) Medmindre der implementeres en ændring af anvendt regnskabspraksis.

Der gælder ikke et specifikt krav om udarbejdelse af delårsrapport for fjerde kvartal. Er fjerde kvartal væsentlig påvirket af ændrede skøn, skal dette dog fremgå af årsrapporten. Nogle virksomheder vælger dog at aflægge en delårsrapport for fjerde kvartal, mens andre vælger i årsrapporten særskilt at anføre tal fra fjerde kvartal.

10.10.1.1 Ledelsesberetningen og nærtstående parter

Ledelsesberetningen skal i henhold til delårsrapportbekendtgørelsen indeholde en omtale af udviklingen i koncernens eller virksomhedens aktiviteter, resultat og egenkapital samt beskrivelse af særlige forhold, der har påvirket koncernens eller virksomhedens aktiviteter, resultat og egenkapital i den pågældende periode.

Desuden skal ledelsesberetningen indeholde en beskrivelse af den forventede udvikling samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerheder for den resterende del af regnskabsåret.

Den skal endvidere indeholde oplysninger om transaktioner med nærtstående parter. Indhold og omfang afhænger af, om der aflægges koncernregnskab. Dette oplysningskrav følger dog også af IAS 34.

I ledelsesberetningen for en børsnoteret virksomhed, der skal aflægge koncernregnskab, skal desuden mindst offentliggøres følgende om større transaktioner, foretaget med nærtstående parter:

- Transaktioner, som er foretaget i de første seks måneder af det igangværende regnskabsår, og som i væsentlig grad har påvirket virksomhedens finansielle stilling eller resultater i den periode
- Eventuelle ændringer i de transaktioner foretaget med nærtstående parter, der blev beskrevet i seneste årsrapport. Det vil sige ændringer, som kunne have en væsentlig indvirkning på virksomhedens finansielle stilling eller resultater i de første seks måneder af det igangværende regnskabsår.

For børsnoterede virksomheder, der ikke skal udarbejde koncernregnskab, skal ledelsesberetningen mindst indeholde en offentliggørelse af de transaktioner, som virksomheden har indgået med nærtstående parter – herunder beløbet for sådanne transaktioner, karakteren af forholdet til den nærtstående part og andre oplysninger om transaktionerne, som er nødvendige for at forstå virksomhedens finansielle stilling – hvis sådanne transaktioner er væsentlige og ikke er indgået på markedsvilkår. Oplysninger om individuelle transaktioner kan grupperes efter deres karakter, medmindre særskilte oplysninger er nødvendige for at forstå virkningerne af transaktioner med nærtstående parter for virksomhedens finansielle stilling.

10.10.2 Delårsrapportens indhold efter IAS 34

Delårsrapportbekendtgørelsen omtaler ikke specifikt, hvornår et dokument skal anses for at være en delårsrapport, men beskriver derimod, hvilket indhold en delårsrapport skal have. ERST har udtrykt, at en perioderapportering, som omfatter en resultatopgørelse og en balance, efter ERST's opfattelse skal anses for en delårsrapport efter delårsrapportbekendtgørelsen og derfor er omfattet af IAS 34, hvis udsteder er en koncern.

Delårsrapporten skal i henhold til IAS 34 indeholde følgende

- Et komplet regnskab i overensstemmelse med kravene i IAS 1 (ses meget sjældent) eller:
- Sammendrag (condensed) af:
 - Balance
 - Totalindkomstopgørelse
 - Egenkapitalforklaring
 - Pengestrømsopgørelse
 - Udvalgte forklarende noter (minimumsoplysninger).

Sammendraget skal omfatte hver post med overskrift eller subtotaler i det senest aflagte årsregnskab.

PwC's opfattelse

*De seneste afgørelser fra Regnskabskontrollen har vist, at det ikke er tilladt at sammen-
drage så meget, så kun de tre mellemtotaler – pengestrømme fra drifts-, investerings- og
finansieringsaktivitet – vises. Det baserer sig på, at pengestrømsopgørelsen derved ikke
viser væsentlige bevægelser i delårsperioden, fx et virksomhedskøb.*

Indtjening pr. aktie og udvandet indtjening pr. aktie skal oplyses.

Visse noteoplysninger skal medtages i delårsrapporten efter IAS 34 (minimumsoplysninger). Disse omfatter:

- Beskrivelse af anvendt regnskabspraksis eller en henvisning til regnskabspraksis i seneste årsrapport, hvis der ikke er foretaget ændringer heri
- Sæson- og cykliske udsving
- Usædvanlige forhold
- Ændring af væsentlige skøn
- Udstedelse, tilbagekøb og tilbagebetaling af gæld og egenkapital
- Udbetalt udbytte
- Segmentoplysninger
- Efterfølgende begivenheder
- Ændring af virksomhedens sammensætning, fx ved tilkøb eller frasalg af dattervirksomheder, associerede virksomheder mv. Såfremt en virksomhedssammenslutning har fundet sted, skal der afgives omfattende oplysninger i henhold til IFRS 3. Dette er også tilfældet, hvis virksomhedssammenslutningen har fundet sted efter balancedatoen, men før datoen for underskrift af delårsrapporten
- Enkelte oplysningskrav vedrørende dagsværdier for finansielle instrumenter i henhold til IFRS 7 og IFRS 13
- For investeringsvirksomheder efter IFRS 10, oplysninger i IFRS 12 om kapitalandele.

Minimumsoplysninger må i sagens natur gives under iagttagelse af de almindelige væsentlighedsbestemmelser. Er der eksempelvis gennemført en uvæsentlig virksomhedssammenlutning i en delårsperiode, vil der ikke være krav om oplysning herom. Ud over minimumsoplysningerne skal der i noterne oplyses om visse begivenheder og transaktioner, hvis de er væsentlige (listen er ikke udtømmende):

- Nedskrivning af aktiver
- Tilbageførsel af hensættelse til restrukturering
- Køb og salg af anlægsaktiver, herunder tilsagn om køb af anlægsaktiver
- Afklaring af retssager
- Korrektion af fejl i tidligere perioder
- Brud på låneaftaler og misligholdelse af lån
- Transaktioner med nærtstående parter
- Flytninger i dagsværdihierarkiet for finansielle instrumenter
- Ændringer i klassifikationen af finansielle aktiver
- Ændring af eventualaktiver og -forpligtelser siden seneste årsrapport.

Er der sådanne væsentlige transaktioner eller begivenheder, gives der de oplysninger, som er krævet efter de relevante standarder, fx IAS 36, når der er nedskrevet aktiver i delårsrapporten.

10.10.2.1 Regnskabspraksis og væsentlighed

Virksomheden skal anvende samme regnskabspraksis som i det seneste årsregnskab. Nye standarder implementeres dog allerede i første delårsrapport efter ikrafttræden. Dette medfører, at effekten af ændringen af regnskabspraksis for sammenligningsåret skal opdeles på perioderne.

PwC's opfattelse

Der gælder ikke et udtrykkeligt krav om at omtale den forventede indvirkning på delårsrapporten af vedtagne, men ikke-ikrafttrådte standarder. Er den forventede effekt imidlertid væsentlig, må det tilrådes at omtale dette forhold i delårsrapporten.

Væsentlighed bedømmes ud fra delårsrapportens tal. Dette kan medføre, at der skal forklares forhold i delårsrapporten, som ikke er nødvendige at forklare i årsregnskabet.

10.10.2.2 Skat i delårsrapporten

Skat indregnes i delårsrapporten ud fra den forventede gennemsnitlige skatteprocent for hele året. Hvis det er praktisk muligt, fastsættes en skatteprocent pr. kategori af indkomst og for hver jurisdiktion.

10.10.3 Udarbejdelse af halvårsrapport for statslige aktieselskaber

Udarbejdelse af halvårsrapport for statslige aktieselskaber er reguleret i ÅRL § 131.

Statslige aktieselskaber skal udarbejde en halvårsrapport, som dækker de første seks måneder af selskabets regnskabsår. Er det statslige aktieselskab en modervirksomhed, skal halvårsrapporten udarbejdes som et delårskoncernregnskab.

Et statsligt aktieselskab kan frivilligt udarbejde delårsrapporter for andre perioder. Halvårsrapporten skal indeholde en hoved- og nøgletalsoversigt for den forløbne halvårsperiode, inklusive sammenligningstal for den sammenlignelige periode forrige år.

Ledelsesberetningen skal indeholde følgende:

- En redegørelse for udviklingen i selskabets aktiviteter og forhold
- En redegørelse for selskabets forventede udvikling
- En redegørelse for eventuelle særlige forudsætninger, som selskabets ledelse har lagt til grund for omtalen af den forventede udvikling
- Oplysninger om væsentlige beslutninger, som selskabets øverste ledelse har truffet i den pågældende halvårsperiode.

Selskabsskat

1. *En praktisk orienteret indgangsvinkel*

Målsætningen med skattedelen i Regnskabshåndbogen er, at den kan bruges som et arbejdsredskab og en værktøjskasse til brug for opgørelsen af den skattepligtige indkomst for selskaber, som alene er underlagt almindelig selskabsbeskatning.

Regnskabshåndbogen er skrevet som en håndbog. Dog giver visse afsnit en lidt mere uddybende redegørelse, grundet lovgivningens kompleksitet.

Skattedelen er bygget op om opgørelsen af den skattepligtige indkomst for Industri Norden A/S. Opgørelsen inkluderer skatteafstemning og specifikation af den effektive skat. Reguleringerne i opgørelsen af den skattepligtige indkomst i forhold til det regnskabsmæssige resultat har vi omtalt under de enkelte afsnit, hvor vi også beskriver de forskelle, der er i skattelovgivningen i forhold til den regnskabsmæssige behandling, som er beskrevet i regnskabsdelen.

Opgørelsen af den skattepligtige indkomst sker med udgangspunkt i årsrapporten for Industri Norden A/S, som er tilgængelig på www.pwc.dk/tm. Der er således indre sammenhæng mellem regnskabsposterne. ÅRL-modelregnskabet note 8 vedrørende selskabsskat og note 21, som specificerer udskudt skat, kan således udledes af opgørelsen af den skattepligtige indkomst med den tilknyttede skatteafstemning, afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S*.

Ud over beregningen af den skattepligtige indkomst fokuserer vi også på ofte forekommende spørgsmål om selvangivelsesforløbet, herunder sambeskatningen og administrationsselskabets opgaver. De ofte stillede spørgsmål om, hvad der skal medsendes til Skattestyrelsen samt tidsfrister mv. har vi også medtaget.

2. *Ændringer i skattelovgivningen og omtale af væsentlige love*

2.1 *Ændringer i skattelovgivningen*

Folketingsåret 2017/2018 har budt på mindre ændringer på selskabsbeskatningsområdet. Som led i regeringens ønske om at sikre gode vilkår for erhvervsvirksomheder i Danmark, har Folketinget vedtaget lovændringer, der skal gøre det lettere og mere attraktivt at drive erhvervsvirksomhed i Danmark.

2.1.1 Højere skattefradrag for udgifter til forsøgs- og forskningsvirksomhed

I november 2017 indgik regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Radikale Venstre en aftale om en række erhvervs- og iværksætterinitiativer. På baggrund af denne aftale vedtog Folketinget den 1. juni 2018 L227, der øger fradraget for virksomhedens udgifter til forsøgs- og forskningsaktiviteter og grundforskning gradvist fra 100 % til 110 % fra og med 2026.

Frdragssats vil være som følger i de enkelte indkomstår frem mod 2026:

År	2018-2019	2020	2021-2022	2023-2025	2026
Frdragssats i %	101,5	103,0	105,0	108,0	110,0

2.1.2 Justering af reglen om tynd kapitalisering

Ifølge den hidtil gældende regel i SEL § 11, stk. 7, er en dansk kreditor (selskab) ikke skattepligtig af renteindtægter og kursgevinster i det omfang, at den danske debitor (selskab) har fået begrænset sit fradrag tilsvarende efter reglerne om tynd kapitalisering. En afgørelse fra EU-Domstolen har fastslået, at det er i strid med EU-reglerne om fri etableringsret at begrænse skattefriheden til kun gælde renteindtægter fra danske debitorer. Derfor vedtog Folketinget i juni 2018 en ændring, hvorefter en dansk kreditor også er skattefri af renteindtægter og kursgevinster modtaget fra en koncernforbundet udenlandsk debitor hjemmehørende i et EU-/EØS-land i det omfang, at:

- den udenlandske debitor ville have fået sit rentefradrag begrænset efter de danske regler om tynd kapitalisering i SEL § 11, hvis debitor havde været skattepligtig i Danmark
- den udenlandske debitor ikke har fået fradrag for et tilsvarende beløb efter regler om tynd kapitalisering i debitors hjemland.

Den nye regel har virkning fra og med indkomståret 2018. Da de danske regler har været i strid med EU-reglerne i flere år, anføres det i lovforarbejderne, at SKAT vil udsende et styresignal, der fastlægger mulighederne for at søge om genoptagelse af indkomstår før 2018 for derigennem at få ophævet den gennemførte beskatning af modtagne renteindtægter, der skulle have været skattefrie. Dette styresignal er endnu ikke offentliggjort.

2.1.3 Fradrag for erhvervsmæssige lønomkostninger

Højesteret fastslog den 30. juni 2017, at der ikke var hjemmel i skattelovgivningen til at fradrage lønudgifter, der vedrører etablering af ny virksomhed eller udvidelse af eksisterende virksomhed. For at sikre danske virksomheders fradragsret til denne type omkostninger, vedtog Folketinget i december 2017 en ny regel i LL § 8 N.

Den nye regel skal sikre, at lønomkostninger til personer i ansættelsesforhold kan fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, når de er erhvervsmæssige relateret. Denne type udgifter vil herefter være fradragsberettigede, uanset om den pågældende medarbejder beskæftiger sig med opgaver relateret til virksomhedens løbende drift eller andre opgaver, der fx er relateret til omstrukturering af virksomheden, når blot udgifterne er afholdt i virksomhedens interesse.

Den nye regel trådte i kraft den 1. januar 2018, med virkning fra og med indkomståret 2018.

Fremsat lovforslag om ændring til flere regler inden for selskabsskat

I 2012 konstaterede G20-landenes finansministre, at særligt multinationale koncerner systematisk udnytter forskellene i landenes skattesystemer til at minimere deres skattebetalinger.

I 2013 indledte OECD på foranledning af G20-landene derfor et fælles projekt – BEPS projekt – for at imødegå skatteundgåelse på tværs af landegrænserne. Anbefalingerne var større ensartethed i skattelovgivningerne, og projektet blev afsluttet i oktober 2015 med offentliggørelsen af rapporter om 15 handlingspunkter.

I 2016 og 2017 blev skatteunddragelsesdirektiverne vedtaget, som en fælles løsning på EU plan i overensstemmelse med OECD's anbefalinger. Direktiverne fastsætter minimumsregler, som skal implementeres i den lokale lovgivning.

Skatteundgåelsesdirektiv I fastsætter regler til bekæmpelse af nogle af de mest skadelige BEPS-problemstillinger i form af regler om rentefradragsbegrænsning, CFC –beskatning, exitbeskatning, og en generel regel om bekæmpelse af misbrug (omgåelsesklausul).

Skatteundgåelsesdirektiv II fastsætter regler om hybride mismatch, der skal hindre, at forskelle i den skattemæssige kvalifikation af hybride finansielle instrumenter og hybride selskaber medfører fradrag uden medregning, dobbelt fradrag eller anden form for dobbelt ikke-beskatning.

Danmark har allerede indført regler for bl.a. CFC-beskatning, rentefradragsbegrænsning samt en generel omgåelsesklausul, men for at bringe disse i overensstemmelse med skatteundgåelsesdirektivernes regler, fremsatte Skatteministeren den 3. oktober 2018 et lovforslag (L28 2018/2019) om ændring af bl.a. de danske CFC-regler og den generelle omgåelsesklausul i LL § 3.

Derudover indeholder lovforslaget en ny rentefradragsbegrænsningsregel, EBITDA-reglen, der skal erstatte den nuværende EBIT-regel. Den nye EBITDA-regel skal grundlæggende virke på samme måde som EBIT reglen, dvs. formålet er, at skattemæssige nettofinansieringsudgifter skal kunne nedbringe den skattepligtige indkomst med et maksimumbeløb. Dette maksimumbeløb fastsættes som 30 % af indkomsten. Ligesom ved EBIT-reglen, vil der for EBITDA-reglen gælde en bundgrænse, dvs. et beløb, der altid vil være fradragsberettiget. Dette beløb er foreslået til at være DKK 22.313.400.

Ændringerne til CFC-reglerne, EBITDA-reglen og den generelle omgåelsesklausul vil træde i kraft den 1. januar 2019.

2.2 Oversigt over væsentlige skattelove

I henhold til SEL skal et selskab opgøre sin skattepligtige indkomst efter skattelovgivningens almindelige regler, i det omfang disse regler efter deres indhold er anvendelige på selskaber. Herudover indeholder SEL specifikke regler, der kun gælder for selskaber og visse andre juridiske personer.

Som det er de fleste bekendt, består dansk skattelovgivning af et betydeligt antal speciallove, som typisk kun omhandler et begrænset problemfelt. Det forhold, at skattelovgivningen er opbygget på denne måde, medfører ofte betydelige og – kunne det synes – unødvendige komplikationer, ikke blot for skatteborgeren, men også for lovgiver selv. At skattelovgivningen er kommet til at fremtræde så relativt uoverskuelig, som tilfældet er i dag, har formentlig udelukkende historiske årsager.

Grundprincipperne for indkomstopgørelsen findes stadig i §§ 4, 5 og 6 i statsskatteloven, der stammer fra begyndelsen af 1900-tallet. De regelsæt, der er kommet til sidenhen i form af speciallove, kan som regel historisk set betragtes som modifikationer af eller undtagelser til statskattelovens hovedregler.

Det gælder fx:

AL	Afskrivningsloven. Indeholder reglerne for skattemæssig afskrivning på driftsmidler og skibe, bygninger og installationer samt andre aktiver som fx goodwill og øvrige immaterielle aktiver.
ABL	Aktieavancebeskatningsloven. Indeholder detaljerede regler om beskatning af fortjeneste ved afståelse af aktier og anparter, andelsbeviser, konvertible obligationer og tegningsretter til sådanne.
EBL	Ejendomsavancebeskatningsloven. Indeholder detaljerede regler om avancebeskatning i forbindelse med afståelse af fast ejendom.
LL	Ligningsloven. Indeholder et væld af særregler, dels om skattefrihed for bestemte indkomster, dels om fradragsret for forskellige udgifter.
KGL	Kursgevinstloven. Indeholder regler om den skattemæssige behandling af gevinst og tab på fordringer, gæld og finansielle kontrakter.
SEL	Selskabsskatteloven. Indeholder hovedsageligt regler om skattepligt, skatteberegning, sambeskatning og opkrævning af selskabsskat og kun i meget begrænset omfang regler om opgørelsen af selskabers skattepligtige indkomst.
SFL	Skatteforvaltningsloven. Indeholder de formelle regler om bl.a. ændring og genoptagelse af skatteansættelser.
SKL	Skattekontrolloven. Indeholder selvangivelsesreglerne og ikke mindst de omfattende krav om udarbejdelse og opbevaring af transfer pricing-dokumentation.

De følgende afsnit omhandler de praktiske problemstillinger, som selskaber typisk står over for i forbindelse med udarbejdelse af deres selvangivelse. Gennemgangen er ikke ment som en udtømmende gennemgang grundet skattelovgivningens kompleksitet.

3. *Almindelige regler for opgørelse og selvangivelse af skattepligtig indkomst*

Opgørelsen af et selskabs skattepligtige indkomst afviger på en række punkter fra selskabets opgørelse af det regnskabsmæssige resultat. Det skyldes først og fremmest, at de krav, som lovgivningen stiller til opgørelsen af henholdsvis det regnskabsmæssige og det skattemæssige resultat, har vidt forskellig baggrund og formål.

De overordnede krav til selskabets årsrapport hviler blandt andet på et forsigtighedsprincip, der medfører, at kun fortjeneste, der med sikkerhed er konstateret på balancetidspunktet, kan medregnes i resultatopgørelsen. Der skal endvidere i årsrapporten tages hensyn til alle forudseelige risici og eventuelle tab, der vedrører det pågældende regnskabsår.

Udgangspunktet for opgørelse af selskabets skattepligtige indkomst er derimod, at alle indtægter skal medregnes efter retserhvervelsesprincippet – det vil sige, når selskabet har erhvervet endelig ret til indkomsten. Omvendt kan udgifter og tab, der er skattemæssigt fradragsberettigede, normalt først fradrages, når der foreligger en retlig forpligtelse til at afholde udgiften, eller når tabet er konstateret.

Som omtalt i regnskabsdelens afsnit 6.4 *Skat i årsrapporten*, vil der typisk være forskel på de regnskabsmæssige og de skattemæssige værdier af selskabets aktiver og forpligtelser, således at der i årsrapporten opstår såvel udskudte skatteforpligtelser som udskudte skatteaktiver.

På www.pwc.dk finder du en tjekliste til brug for opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S*

I dette afsnit har vi udarbejdet opgørelse af den skattepligtige indkomst for 2018 for Industri Norden A/S, som er selskabet i vores ÅRL-modelregnskab i bilag 1. Opgørelsen omfatter desuden skatteafstemning og forklaring på den effektive skat mv. I opgørelsen af den skattepligtige indkomst er der afsnitshenvisninger til de konkrete afsnit i Regnskabshåndbogen 2019, hvor der er omtale af de enkelte poster, som der korrigeres for i forhold til det regnskabsmæssige resultat.

Derudover er der også en mere praktisk beskrivelse af nogle af de ofte stillede spørgsmål i selvangivelsesforløbet.

Afsnit	Skatteplig- tig indkomst	Permanente poster	Midlertidige poster
	DKK	DKK	DKK
Resultat før skat	26.958		
4. Permanente poster			
4.3 Ikke fradragsberettigede renter til SKAT	0	0	
4.3 Ikke skattepligtige renter fra SKAT	-717	717	
4.4 75% af repræsentation	1.350	-1.350	
4.5 Udgifter til kapitalfremskaffelse	1.250	-1.250	
4.6 Stiftelsesomkostninger ved låneoptagelse etc.	125	-125	
4.7 Udgifter i forbindelse med aktieafønnings- ordninger mv., LL § 7H	528	-528	
4.5 Rådgiveromkostninger ved køb af aktier	2.967	-2.967	
4.9 Avance på salg af datterselskabsaktier	-1.100	1.100	
5.1 Skattemæssige afskrivninger på driftsmidler (forhøjet afskrivningsgrundlag)	-3	3	
5 Midlertidige poster			
5.1 <i>Bygninger skattemæssigt afskrivningsberettigede</i>			
Tilbageførsel af regnskabsmæssige afskrivninger	615		-615
Skattemæssige afskrivninger	-1.021		1.021
5.1 <i>Andre anlæg, driftsmidler og inventar</i>			
Tilbageførsel af regnskabsmæssige af- og nedskrivninger	9.791		-9.791
Skattemæssige afskrivninger	-947		949
Software regnskabsmæssigt aktiveret	0		0
Avance ved salg af driftsmidler	-1.128		1.128
5.2 <i>Varebeholdninger</i>			
Regnskabsmæssig hensættelse til ukurans pr. 1. januar 2018 (primo)	-1.229		1.229
Regnskabsmæssig hensættelse til ukurans pr. 31. december 2018 (ultimo)	7.022		-7.022

Afsnit	Skatteplig- tig indkomst	Permanente poster	Midlertidige poster
	DKK	DKK	DKK
5.3 <i>Tilgodehavende fra salg</i>			
Regnskabsmæssig hensættelse til tab på debitorer pr. 1. januar 2018 (primo)	-1.656		1.656
Regnskabsmæssig hensættelse til tab på debitorer pr. 31. december 2018 (ultimo)	1.959		-1.959
5.4 <i>Igangværende arbejder/salgsværdi af udført arbejde</i>			
Regnskabsmæssig indregnet avance pr. 1. januar 2018 (primo)	6.006		-6.006
Regnskabsmæssig indregnet avance pr. 31. december 2018 (ultimo)	-618		618
5.6 <i>Andre hensatte forpligtelser</i>			
Pr. 1. januar 2018 (primo)	-1.683		1.683
Pr. 31. december 2018 (ultimo)	1.846		-1.846
5.7 <i>Periodeafgrænsningsposter (under aktiver)</i>			
Forudbetalinger pr. 1. januar 2018 (primo)	185		-185
Forudbetalinger pr. 31. december 2018 (ultimo)	-185		185
4.7 <i>Aktieoptioner</i>			
Indregnet værdi af aktieoptioner 1. januar 2018 (primo), LL § 28	-2.168		2.168
Indregnet værdi af aktieoptioner 31. december 2018 (ultimo), LL § 28	2.383		-2.383
5.8 <i>Indirekte produktionsomkostninger (IPO)</i>			
IPO 1. januar 2018 (primo)	10.090		-10.090
Regulering IPO-tillæg (primo)	5.748		-5.748
IPO 31. december 2018 (ultimo)	-10.728		10.728
Skattepligtig indkomst	55.640	-4.400	-24.282
Skat 22%	12.241		

3.1.1 Opgørelse udskudt skat

01-01-2018	Regnskabs- mæssig værdi	Skatte- mæssig værdi	Forskel	22%
Bygninger skattemæssigt afskrivningsberettiget	19.916	3.810	16.106	3.543
Andre anlæg, driftsmidler og inventar	29.857	297	29.560	6.503
Varebeholdninger	30.686	31.915	-1.229	-270
Tilgodehavende fra salg	29.487	31.143	-1.656	-364
Igangværende arbejder/salgsværdi af udført arbejde	80.712	74.706	6.006	1.321
Intern avance på varebeholdninger	0	0	0	0
Andre hensatte forpligtelser		1.683	-1.683	-370
Periodeafgrænsningsposter (under aktiver)	185		185	41
Aktieoptioner		2.168	-2.168	-477
Indirekte produktionsomkostninger (IPO)	15.205	-633	15.838	3.484
	206.048	145.089	60.959	13.411

31-12-2018	Regnskabs- mæssig værdi	Skatte- mæssig værdi	Forskel	22%
Bygninger skattemæssigt afskrivningsberettigede	19.396	2.884	16.512	3.633
Andre anlæg, driftsmidler og inventar	24.693	2.848	21.845	4.806
Varebeholdninger	26.177	33.199	-7.022	-1.545
Tilgodehavende fra salg	46.184	48.143	-1.959	-431
Igangværende serviceleverancer/ salgsværdi af udført arbejde	100.314	99.696	618	136
Intern avance på varebeholdninger	0	0	0	0
Andre hensatte forpligtelser	0	1.846	-1.846	-406
Periodeafgrænsningsposter (under aktiver)	173	-12	185	41
Aktieoptioner	0	2.383	-2.383	-524
Indirekte produktionsomkostninger (IPO)	9.639	-1.089	10.728	2.360
	226.576	189.899	36.678	8.069

Afsnit		22%	Skatte- procent
3.2	Afstemning af skatteudgift		
	Skat af årets resultat	26.958	5.931 22,0%
	Ændring af skatteansættelse for tidligere år	-6.174	-1.358 -5,0%
	Permanente poster	4.400	968 3,6%
	Ændring i skatteprocent		
3.3	Effektiv skatteprocent	5.540	20,6%
	Skattepligtig indkomst	55.638	12.241
	Ændring af skatteansættelse for tidligere år	-6.174	-1.358
	Udskudt skat primo	13.411	
	Udskudt skat ultimo	8.069	-5.342
		5.541	
	Afstemning		0

Afsnit	Anskaffel- sespris	Afskrivnings- grundlag	Årets afskrivning		Samlet afskrivning	
	DKK	DKK	%	DKK	%	DKK
5.1	Bygninger skattemæssigt afskrivningsberettigede					
	Bygning anskaffet					
	1994	25.421	25.421	4%	1.017	89% 22.628
	Ombygninger 2018	95	95	4%	4	4%
		25.516	25.516	1.021		22.632
	Skattemæssig saldo 31. december 2018					
	2.884					
5.1	Andre anlæg, driftsmidler og inventar					
	DKK					
	Skattemæssig saldo 1. januar 2018					
	102					
	Tilgang, jf. anlægsnoten i årsrapporten					
	3.883					
	Afgang til salgpris					
	(330)					
	Småanskaffelser > DKK 12.900 regnskabsmæssigt omkostningsført					
	46					
	Afskrivningsgrundlag					
	3.701					
	Afskrivning, 25%					
	(925)					
	Skattemæssig saldo for ordinært afskrivningsgrundlag					
	2.776					
	Overført fra § 5D-saldo					
	72					
	Skattemæssig saldo					
	2.848					

3.2 Skatteafstemning

Korrektionerne mellem det regnskabsmæssige og skattemæssige resultat kan opdeles i to kategorier: 1) permanente forskelle og 2) midlertidige forskelle.

Under opgørelsen af den skattepligtige indkomst i Industri Norden A/S for 2018 er der foretaget reguleringer til det regnskabsmæssige resultat som følge af forskelle mellem regnskabsmæssig og skattemæssig behandling af posterne. Det medfører risiko for, at der opstår fejl ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Det viser sig i praksis, at skatteafstemningen ofte fanger fortegn fejl og af og til undladelser samt oversete poster i opgørelsen af midlertidige poster.

Skatteafstemningen sikrer derimod ikke, at skattelovgivningen er fortolket korrekt, og den fanger heller ikke fejl eller udeladelser i permanente poster. Den dokumenterer alene sammenhængen mellem årsregnskabet og skatteopgørelsen.

Teknisk set er skatteafstemningen en afstemning mellem summen af de midlertidige poster i beregningen af den skattepligtige indkomst og forskelsværdierne primo/ultimo. I Industri Norden A/S udgør summen af de midlertidige poster TDKK 24.280. Beløbet afstemmes i forhold til ændringen fra primo til ultimo af forskelsværdierne mellem de regnskabsmæssige og skattemæssige værdier. Primoværdien efter regulering for IPO-tillæg udgør TDKK 60.959 og ultimoværdien TDKK 36.677. Forskelsværdien er således TDKK 24.280.

Det vil sige, at der er sammenhæng mellem på den ene side de tillæg og fradrag af midlertidige forskelle, der foretages i den skattepligtige opgørelse for det pågældende indkomstår, og på den anden side forskelsværdierne i de regnskabsmæssige og skattemæssige saldobalancer fra primo til ultimo. Forskelsværdierne er netop udtryk for de bevægelser, der har været i året.

De regnskabsmæssige værdier under opgørelse af udskudt skat primo og ultimo kan afstemmes til årsrapporten.

Opgørelsen af de skattemæssige værdier foretages enten på baggrund af 1) den skattemæssige saldobalancer primo +/- til- og afgang og fratrullet årets skattemæssige afskrivninger, eller 2) de regnskabsmæssige værdier reguleret for forskelle mellem de regnskabsmæssige og skattemæssige principper for tidspunktet for medregning af omkostninger/avance det pågældende indkomstår.

Skatteværdien af de midlertidige forskelle i Industri Norden A/S primo udgør TDKK 13.411 og svarer til den udskudte skatteforpligtelse primo i Industri Norden A/S' årsrapport. Tilsvarende pr. 31. december 2018 er der indregnet en udskudt skatteforpligtelse på TDKK 8.069. Den udskudte skatteforpligtelse er således reduceret med TDKK 5.342 fra primo til ultimo. Det medfører indregning af en udskudt skatteindtægt/formindskelse af skatteforpligtelsen for 2018, jf. note 6 i ÅRL-modelregnskabet for Industri Norden A/S.

3.3 Effektiv skatteprocent

I moderselskabets årsrapport for 2018 er der indregnet en skatteomkostning på TDKK 5.540. Den effektive skatteprocent udgør således 20,6 % af resultat før skat, eksklusive resultat af kapitalinteresser. Skatteprocenten skal sammenholdes med den aktuelle selskabsskattesats i 2018 på 22 %. Note 6 i ÅRL-modelregnskabet forklarer, hvorfor skatteomkostningen udgør 20,6 % og ikke 22 %.

Specifikationen af den effektive skat i note 6 giver læseren af årsrapporten bedre mulighed for at vurdere, hvordan omkostningen sammensætter sig, og hvordan den fremtidige skatteomkostning vil udvikle sig.

Følgende forhold kan påvirke skatteomkostningen/den effektive skatteprocent:

- Skattefrie indtægter
- Ikke-fradragsberettigede omkostninger
- Nedskrivning af udskudte skatteaktiver
- Indtægtsføring af tidligere nedskrevne skatteaktiver
- Regulering til skatteprocenten
- Regulering af tidligere års skatter.

Skatteomkostningen sammensætter sig af aktuel skat (det vil sige skattepligtig indkomst multipliceret med aktuel skattesats) med tillæg/fradrag af ændringen i udskudt skat samt reguleringer vedrørende tidligere år og eventuelle reguleringer til skattesatsen. Det vil sige, at det er permanente forskelle, jf. afsnit 4 samt reguleringer til tidligere år, der påvirker skatteomkostningen i resultatopgørelsen.

Almindelige forskydninger i den udskudte skat påvirker ikke skatteomkostningen, da disse modsvares af ændring til aktuel skat, jf. fx regulering af IPO-tillæg primo 2018 i indkomst-opgørelsen.

Hvis selskabet i et år vælger at afskrive fx 15 % på driftsmidler i stedet for det maksimale 25 %, påvirker dette ikke skatteomkostningen i årsrapporten. Den mindre skattemæssige afskrivning øger den aktuelle skat, men mindsker samtidig den udskudte skatteforpligtelse med et tilsvarende beløb.

3.4 Indkomståret

Skatteansættelsen af selskaber sker normalt på grundlag af indkomsten i en 12-måneders periode (indkomståret). Lovgivningsteknisk er det udgangspunktet, at indkomståret svarer til kalenderåret. Bestemmelserne findes i SEL § 10.

Indkomståret kan imidlertid være forskudt i forhold til kalenderåret, og man sonderer i denne forbindelse mellem bagudforskudte og fremadforskudte indkomstår.

Et bagudforskudt indkomstår kan tidligst begynde den 2. april i kalenderåret forud for det kalenderår, som det forskudte indkomstår træder i stedet for. Det indkomstår, der er maksimalt bagudforskudt i forhold til kalenderåret 2018, løber med andre ord fra 2. april 2017 til 1. april 2018.

Et fremadforskudt indkomstår kan senest begynde den 1. april i det kalenderår, som det fremadforskudte indkomstår træder i stedet for. Det indkomstår, der er maksimalt fremadforskudt i forhold til kalenderåret 2018, løber med andre ord fra 1. april 2018 til 31. marts 2019.

Det er muligt at ændre det skattemæssige indkomstår, såfremt dette er forretningsmæssigt begrundet ud fra selskabets forhold, jf. SKM2016.133 (se nedenfor). Meddelelse herom skal sendes til Skattestyrelsen inden udløbet af det indkomstår, der omlægges fra. I andre tilfælde skal Skattestyrelsen anmodes om tilladelse.

3.4.1 Forlængelse af indkomståret i forbindelse med et selskabs opløsning

For selskaber med bagudforskudt indkomstår, der opløses efter det sædvanlige indkomstårs udløb, men før det pågældende kalenderårs udløb, forlænges indkomståret med perioden fra den seneste regnskabsafslutning til den dag, hvor opløsningen finder sted.

Opløses selskabet inden indkomstårets udløb, men efter kalenderårets udløb, omfatter selskabets sidste afsluttende indkomstår den periode, der løber fra afslutningen af det seneste sædvanlige 12-måneders regnskab, til opløsningen finder sted.

Ophører selskabet i forbindelse med en skattefri fusion har SKAT med henvisning til FUL § 7, stk. 1, hidtil praktiseret at forlænge det ophørende selskabs sidste indkomstår indtil fusionsdatoen, når denne lå efter udløbet af selskabets indkomstår men før udløbet af kalenderåret. I erkendelse af at denne praksis ikke er i overensstemmelse med ordlyden af FUL § 7, stk. 2, har SKAT udarbejdet udkast til styresignal, hvorefter det indskydende selskabs indkomstår ikke længere vil blive forlænget, hvis fusionsdatoen ligger efter kalenderårets udløb. Det er uvist, hvornår styresignalet offentliggøres som endeligt.

3.4.2 Omlægning af indkomståret i forbindelse med ind- og udtræden af sambeskatning

Reglerne om obligatorisk national sambeskatning betyder, at et selskab kan være med i en sambeskatning i en del af et indkomstår, jf. SEL § 31 stk. 5. Det vil være tilfældet i de situationer, hvor koncernforbindelsen med selskabet enten etableres eller afbrydes midt i et indkomstår.

Ifølge SEL § 10, stk. 5 skal alle selskaber i en sambeskatning have samme indkomstår som administrationsselskabet. Det betyder, at hvis et selskab ved indtræden i en sambeskatning har et indkomstår, der adskiller sig fra administrationsselskabet i den erhvervende sambeskatning, så omlægges selskabets indkomstår.

Omlægningen er obligatorisk, og der skal således ikke indsendes en meddelelse herom til Skattestyrelsen. Ændringer i sambeskatningskredsen skal dog meddeles digitalt til Skattestyrelsen senest en måned efter selskabet er indtrådt i sambeskatningskredsen.

For et selskab, der udgår af en sambeskatningskreds, og således kun er sambeskattet en del af året, skal indkomståret deles i to, således at der udarbejdes to indkomstopgørelser for det pågældende indkomstår. Den ene del af indkomsten skal indgå i sambeskatningen, og den anden del af indkomsten skal medregnes hos selskabet selv (særbeskatning) eller eventuelt indgå i en anden sambeskatning (hvis selskabet indgår i en ny koncern).

De to indkomstopgørelser skal foretages efter skattelovgivningens almindelige regler – dog skal skattemæssige afskrivninger foretages forholdsmæssigt, hvis de to (del)indkomstopgørelser vedrører samme indkomstår. Sambeskatningsreglerne er nærmere beskrevet i afsnit 6.9 *Obligatorisk national sambeskatning*.

3.4.3 Omlægning af indkomstår

Ifølge det tidligere gældende styresignal *SKM2015.532* kunne et nystiftet selskab forlænge sit første indkomstår uden ansøgning til SKAT. Men i februar 2016 offentliggjorde SKAT et nyt styresignal, hvoraf det fremgår, at det er et krav for forlængelse af et nystiftet selskabs første indkomstår, at der indsendes ansøgning til SKAT. Hvis et selskab nystiftes med fx indkomståret 2017 som det første indkomstår, kan dette ifølge SKATs styresignal *SKM2016.133* ikke forlænges til indkomståret 2018 uden ansøgning. Det er en betingelse, at ansøgning om ændring af indkomstår indsendes inden fristen for rettidig selvangivelse for det oprindeligt valgte indkomstår.

SEL § 10 indeholder reglerne for at omlægge et selskabs indkomstår til et andet indkomstår. Hvis ønsket om omlægning er begrundet i brancheændringer, personaleferie, nye forretningsforbindelser eller koncerntilhørsforhold, kan indkomståret således omlægges alene ved at give Skattestyrelsen meddelelse herom inden udløbet af det indkomstår, der ønskes omlagt, jf. SEL § 10, stk. 2, 1. pkt. Tilladelse er således ikke nødvendig i disse tilfælde. Er omlægningen ikke begrundet i disse forhold, er det nødvendigt at indhente tilladelse fra Skattestyrelsen, jf. SEL § 10, stk. 2, 4. pkt. Anmodning om omlægning af indkomstår skal indsendes inden udløbet af det indkomstår, der ønskes omlagt.

SKAT har haft vekslende holdning til, hvorvidt forhold i datterselskabet kan begrunde en omlægning af administrationsselskabets indkomstår. SKAT fastslog således i et tidligere gældende styresignal, *SKM2015.532*, at et administrationsselskab for en sambeskatning kunne ændre indkomstår uden tilladelse, selvom begrundelsen skyldtes en brancheændring i et datterselskab. Dette blev efterfølgende ændret ved styresignalet *SKM2016.133*, hvorefter det kun var forhold i det selskab, som skulle have omlagt indkomståret, der kunne begrunde en omlægning. Brancheændringer i et datterselskab var således ikke længere begrundelse nok til at omlægge moderselskabets indkomstår uden tilladelse, jf. SEL § 10, stk. 2, 1. pkt. SKAT mente imidlertid heller ikke, at forhold i datterselskabet kunne begrunde en tilladelse til omlægning af moderselskabets indkomstår efter SEL § 10, stk. 2, 4. pkt.

Med det seneste styresignal *SKM2017.553*, har SKAT igen ændret holdning. I dette styresignal fastholder SKAT, at forhold i datterselskabet ikke kan begrunde en omlægning af administrationsselskabets indkomstår uden tilladelse, jf. SEL § 10, stk. 2, 1. pkt., men SKAT åbner for, at forhold i datterselskabet kan begrunde en tilladelse til omlægning af administrationsselskabets indkomstår, jf. SEL § 10, stk. 2, 4. pkt. Under punktet ”Gyldighed” i styresignalet angives det, at den ændrede praksis først indarbejdes i Den juridiske vejledning 2018-1.

I styresignalet *SKM2016.57* fastslår SKAT, at et indkomstår ikke kan strække sig over to gange 1. april. Begrænsningen er ifølge SKAT også gældende for nystiftede selskaber, selvom det for disse følger, at første indkomstperiode kan udgøre op til 18 måneder.

3.5 Acontoskatteordningen

Acontoskat opkræves to gange om året, henholdsvis 20. marts og 20. november. Den ordinære acontoskat beregnes som 50 % af gennemsnittet af de seneste tre års selskabsskat, jf. SEL § 29 A.

I sambeskattede koncerner beregnes acontoskatten for administrationsselskabet og ikke for de enkelte sambeskattede datter- eller søsterselskaber. Administrationsselskabet varetager betalingen af både frivillig og ordinær acontoskat for den sambeskattede koncern, jf. SEL § 29 B.

Den endelige selskabsskat beregnes som 22 % af den selvangivne skattepligtige sambeskatningsindkomst. Hvis den indbetalte acontoskat med tillæg af eventuel indeholdt udbytteskat er lavere end den endelige skat, fremkommer der en restskat, der opkræves med et ikke-fradragsberettiget procenttillæg pr. 1. november i det følgende år, jf. SEL § 30.

Hvis den indbetalte acontoskat med tillæg af eventuel udbytteskat overstiger den endelige selskabsskat, fremkommer en overskydende skat, der udbetales med en ikke-skattepligtig procentgodtgørelse, jf. SEL § 30.

Hvis selskabet forventer, at slutskatten kommer til at overstige den skat, der betales som ordinære acontobetalinger, er der mulighed at indbetale et yderligere beløb i frivillig acontoskat.

Det er muligt at betale frivillig acontoskat den 20. marts og 20. november i indkomståret, men herudover har virksomhederne mulighed for at indbetale frivilligt inden den 1. februar efter indkomståret, fx for indkomståret 2018 senest den 1. februar 2019. Der skal dog betales et rentetillæg, som beregnes ud fra restskatteprocenten i perioden 20. november 2018 til 1. februar 2019.

Rentesatserne for 2017 er følgende (satserne for 2018 kendes ikke p.t.):

- Restskatteprocent, der opkræves, hvis selskabet får en restskat, som ikke indbetales frivilligt: 3,1 %
- Rentegodtgørelse på overskydende skat, der betales til selskabet fra Skattestyrelsen, hvis selskabet får en overskydende skat: 0,1 %
- Dekort ved frivillig indbetaling seneste den 21. november 2017: 0,0 %
- Rentetillæg ved betaling af frivillig acontoskat i perioden 20. november 2017–1. februar 2018: op til 0,6 % afhængig af betalingstidspunkt.

Ved indbetaling af acontoskat skal der inden betaling gives meddelelse til Skattestyrelsen på TastSelv Erhverv.

Tilbagebetaling af den overskydende skat inklusive procentgodtgørelse sker i videst muligt omfang ved at modregne beløbet i den ordinære acontoskat for 2019 den 20. november 2019. Et eventuelt overskydende beløb udbetales. Hverken rentetillæg, godtgørelse eller dekort indgår i den skattepligtige indkomst.

3.6 Selvangivelse og krav til indhold

Selskaber skal indberette selskabsselvangivelsen digitalt. Dette gælder dog ikke for selskaber, der har indkomst omfattet af kulbrinteskattelovens § 4, stk. 1 og 2, da der for disse fortsat skal indsendes selvangivelsesblanket til SKAT.

Med virkning fra 1. januar 2019 træder en ny skattekontrollov i kraft. Med den erstattes det hidtidige begreb selvangivelse med oplysningsskema, således at selskaber ikke længere er selvangivelsespligtige men oplysningspligtige.

Ud over selve selvangivelsen er der krav om at indsende yderligere oplysninger. Det fremgår af mindstekravsbekendtgørelsen, hvad der specifikt skal oplyses for at overholde lovgivningen. Der er udstedt to mindstekravsbekendtgørelser: én for store virksomheder (nr. 593 af 12. juni 2006) og én for mellemstore og mindre virksomheder (nr. 594 af 12. juni 2006).

3.6.1 Der er tre typer af oplysningsniveauer¹

	Største virksomheder (omsætning > DKK 100 mio.) og virksomheder omfattet af særlovgivninger	Mellemstore virksomheder (omsætning < DKK 100 mio., men > DKK 500.000)	Små virksomheder (omsætning < DKK 500.000)
Indberetning via den digitale selvangivelse	X	X	X
Medsende skatteregnskab, jf. nedenfor	X		
Udfyldelse af regnskabsdata i den digitale selvangivelse		X	
Oplysninger vedrørende omstruktureringer i indkomståret i den digitale selvangivelse	X	X	X
Oplysning om revisorbistand udfyldes i den digitale selvangivelse		X	X
Indsendelse af årsrapport	Skattestyrelsen henter selv årsrapporten på Internettet		

1) Beløbsgrænserne opgøres på sambeskatningsniveau.

3.6.2 Skatteregnskabet

De konkrete krav til opfyldelse af mindstekravene i skatteregnskabet fremgår nedenfor:

	Største virksomheder (omsætning > DKK 100 mio.) og virksomheder omfattet af særlovgivninger	Mellemstore virksomheder (omsætning < DKK 100 mio., men > DKK 500.000)	Små virksomheder (omsætning < DKK 500.000)
	Skatteregnskabet skal blandt andet indeholde oplysninger om følgende (oplistningen er ikke udtømmende):	På anfordring fra Skattestyrelsen skal udarbejdes skatteregnskab indeholdende:	
Nettoomsætning	X	X	X
Omkostninger, herunder vareforbrug, lønninger og andre personaleomkostninger	X		
Indtægter og udgifter, som hidrører fra andet end den ordinære drift, skal vises som ekstraordinære indtægter og udgifter	X		
Repræsentationsudgifter med henholdsvis begrænset og fuld fradragsret samt udbetaling af skattefri godtgørelse for rejse og befording	X		
Foretages periodisering af renteindtægter og -udgifter, skal summen af de forfaldne beløb oplyses	X		
Tilgodehavender for varer og tjenesteydelser og for udløbs- og finansieringsaktivitet	X	X	X
Nedskrivning for konstaterede og forventede tab på debitorer	X		
Beholdning af værdipapirer, herunder finansielle kontrakter	X	X	X
Værdien af varelager	X	X	X
Aktiver, hvorpå der foretages skattemæssige afskrivninger	X	X	X
Værdi og nedskrivning af landbruges husdyrbesætning	X		

	Største virksomheder (omsætning > DKK 100 mio.) og virksomheder omfattet af særlovgivninger	Mellemstore virksomheder (omsætning < DKK 100 mio., men > DKK 500.000)	Små virksomheder (omsætning < DKK 500.000)
	Skatteregnskabet skal blandt andet indeholde oplysninger om følgende (oplistningen er ikke udtømmende):		
Gæld til leverandører af varer og tjenesteydelser samt anden gæld	X	På anfordring fra Skattestyrelsen skal udarbejdes skatteregnskab indeholdende:	
Størrelsen af ind- og udgående moms for indkomståret	X		
Lønafstemning mellem lønomkostningen i årsrapporten og indberettet løn til e-indkomssystemet	X		
Oplysning om bevægelse i genbeskatningssaldo samt ændringer i koncernstrukturen	X		

3.7 Selvangivelsesfristen

I december 2017 vedtog Folketinget en ny skattekontrollov. Denne nye lov træder med visse undtagelser i kraft den 1. januar 2019. Som udgangspunkt vil den nye lov være gældende for indberetninger, der skal foretages den 1. januar 2019 eller senere.

Ifølge den nye skattekontrollov, vil en selvangivelse fra og med den 1. januar 2019 blive betegnet som et oplysningsskema.

Selskaber skal som hovedregel, både efter den hidtil gældende og den nye skattekontrollov, indlevere selvangivelsen senest seks måneder efter regnskabsårets afslutning. Dog skal selskaber, hvis regnskabsår udløber i månederne februar og marts, indlevere selvangivelse senest den 1. august samme år, jf. SKL § 4, stk. 2. Denne frist bliver forlænget til den 1. september, jf. den nye SKL § 12, stk. 2. Skattestyrelsen kan på grundlag af en skriftlig begrundet ansøgning give udsættelse med indgivelse af selvangivelsen, hvis særlige omstændigheder taler herfor. Det kan efter skattemyndighedernes praksis være vanskeligt at opnå forlængelse af selvangivelsesfristen ud over den 31. august, men praksis har dog været noget svingende.

Foreligger der ikke en gyldig selvangivelse på det tidspunkt, hvor skatteansættelsen skal foretages, kan ansættelsen foretages skønsmæssigt. Herudover pålægger Skattestyrelsen et tillæg på DKK 200 per dag, som fristen overskrides, dog maksimalt DKK 5.000.

3.8 Skattepligt til Danmark

Et aktieselskab er fuldt skattepligtigt til Danmark, når det er indregistreret her i landet. Dette gælder, uanset om selskabets ledelse har sit sæde i Danmark eller i udlandet. Hvis et sådant selskab imidlertid efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst skal anses for hjemmehørende i udlandet, kommer selskabet ikke under dansk skattepligt. Dansk skattepligt indtræder ved stiftelsen af selskabet, det vil sige på den dato, hvor der afholdes stiftende generalforsamling.

Reglerne om fuldt skattepligtige danske selskaber omfatter også selskaber, der er indregistreret i udlandet, når selskabets ledelse har sit sæde her i landet. Sådanne udenlandske selskaber kan med andre ord beskattes, som om de var hjemmehørende og registreret her i landet.

Hvorvidt ledelsens sæde er i Danmark, afhænger ifølge lovens forarbejder af en vurdering af de faktiske forhold i forbindelse med beslutningsprocesserne i selskabet. Der vil først og fremmest blive lagt vægt på beslutninger, der træffes i forbindelse med den daglige ledelse af selskabet. Derimod er det normalt ikke afgørende, hvor generalforsamlingen afholdes, eller hvor aktionærerne er hjemmehørende.

4. *Permanente forskelle*

Permanente forskelle udgør indtægter og omkostninger, som ikke indgår i enten det regnskabsmæssige eller skattemæssige resultat på noget tidspunkt.

De permanente forskelle kendetegnes ved, at den skattemæssige behandling er forskellig fra den regnskabsmæssige behandling, og at forskellen mellem regnskabsmæssig og skattemæssig behandling ikke bare er en tidsforskydning/midlertidig forskel.

Et eksempel på permanente forskelle er indtægter medregnet i årsrapporten, som ikke er skattepligtige, fx avance ved salg af datterselskabsaktier. Et andet eksempel er omkostninger, som er indregnet i årsrapporten, men som ikke er fradragsberettigede skattemæssigt, fx visse goodwill-afskrivninger (koncerngoodwill).

I de følgende afsnit omtaler vi eksempler på de oftest forekommende permanente poster. En del af disse permanente poster fremgår også i opgørelsen af den skattepligtige indkomst for Industri Norden A/S i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S*.

4.1 Driftsomkostninger

I SL § 6, stk. 1, litra a er begrebet ”driftsomkostninger” defineret som de udgifter, der ”i årets løb er anvendt til at erhverve, sikre og vedligeholde indkomsten”.

Der stilles ikke krav om, at udgiften skal have været nødvendig for indkomsterhvervelsen. SL stiller derimod krav om, at der skal foreligge en forretningsmæssig sammenhæng eller såkaldt driftsmæssig begrundelse for at afholde den pågældende udgift, jf. ordene ”anvendt til at ...”. Er der en driftsmæssig begrundelse for at afholde en given udgift, kan skattemyndighederne ikke kritisere eksempelvis udgiftens størrelse.

Visse udgifter er så almindeligt forekommende, at de hidtil har opnået en art ”typegodkendelse”. Dette gælder fx lønudgifter og huslejudgifter, hvor skattemyndighederne tidligere kun sjældent stillede spørgsmål om berettigelsen af et foretaget fradrag. Skattemyndighederne har dog de seneste år haft skarp fokus på driftsomkostningsbegrebet og i flere sager tilkendegivet, at enhver udgift skal vurderes i relation til driftsomkostningsbegrebet.

I *SKM 2014.731.LSR* havde et selskab afholdt egne lønudgifter på DKK 2,1 mio. til en voldgiftssag om betaling af en restkøbesum for aktier. LSR nægtede fradrag for lønudgifterne bl.a. med henvisning til, at voldgiftssagen vedrørte selskabets formueinteresser.

Senest har Højesteret i to domme, *SKM 2017.512 HR* og *SKM 2017.513 HR*, erklæret sig enig med Skatteministeriet i, at lønomkostninger ikke i alle tilfælde er fradragsberettigede driftsomkostninger omfattet af SEL § 6, stk. 1, litra a. I begge sager fandt Højesteret, at der skulle ses på, hvad den enkelte medarbejder konkret havde beskæftiget sig med. I sagerne havde medarbejderne beskæftiget sig med udvidelse af virksomheden ud over dens hidtidige rammer, og lønomkostningerne var derfor ikke fradragsberettigede anlægsomkostninger.

Modsat Østre Landsret fandt Højesteret ikke, at der havde eksisteret en fast administrativ praksis om at acceptere alle lønomkostninger som fradragsberettigede, der skulle nødvendiggøre en offentlig tilkendegivelse om praksisændring som forudsætning for at nægte fradrag. SKAT var derfor berettiget til at nægte fradragsret for lønomkostningerne i de indkomstår, der var aktuelle i de to sager (2008-10).

Efter Højesterets domme er der vedtaget en ny regel i ligningslovens § 8 N, som trådte i kraft den 1. januar 2018 og har virkning fra og med indkomståret 2018.

Efter den nye regel i LL § 8 N, kan lønomkostninger til personer i ansættelsesforhold fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, når de er erhvervsmæssigt relateret. Denne type udgifter vil herefter være fradragsberettigede, uanset om den pågældende medarbejder beskæftiger sig med opgaver relateret til virksomhedens løbende drift eller andre opgaver, der fx er relateret til omstrukturering af virksomheden, når blot udgifterne er afholdt i virksomhedens interesse.

Fradragsretten er betinget af, at det er den ”rette omkostningsbærer”, der afholder lønomkostningen. Det kan vise sig problematisk, fordi det i praksis ikke altid er klart, hvem det er. Betalingen for erhvervsmæssige udgifter kan fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst hos det betalende selskab, hvis det betalende og det modtagende selskab er sambeskattet efter SEL § 31 eller 31 A. Se LL § 8 N, stk. 2. Fradragsretten omfatter alene lønudgifter m.v. til virksomhedens egne medarbejdere i ansættelsesforhold, men derimod ikke virksomhedens udgifter til eksterne konsulenter og rådgivere m.v.

Fradragsretten for disse udgifter skal vurderes som hidtil, dvs. det er fortsat nødvendigt at vurdere, om eksterne udgifter er afholdt som en løbende driftsomkostning og dermed fradragsberettigede, eller om udgiften er en anlægsudgift og dermed ikke er fradragsberettiget.

Også på andre området er det i dag ofte forekommende, at skattemyndighederne rejser spørgsmål om, hvorvidt der konkret foreligger den nødvendige forretningsmæssige sammenhæng mellem udgiften og indkomsterhvervelsen.

Efter SL foretages to væsentlige sondringer i vurderingen af, om der er tale om en driftsomkostning. Dels skal det sikres, at udgiften ikke er en privatudgift, dels at der ikke er tale om anlægs- og etableringsudgifter.

For så vidt angår afgrænsningen af driftsudgifter over for private udgifter, er det principielle udgangspunkt, at et selskab pr. definition ikke kan have private udgifter (til "egen eller families underhold"), og denne sondring er derfor knap så relevant i forbindelse med opgørelsen af et selskabs skattepligtige indkomst.

Dette udelukker dog ikke, at skattemyndighederne kan nægte fradrag for en given udgift med den begrundelse, at udgiften må anses for at være driftsfremmed, eller at udgiften ikke kan antages at være afholdt i forretningsmæssig sammenhæng. Fradragsnægtelse er endvidere ofte set i sager, hvor udgiften anses at være afholdt i aktionærernes interesse. Dette gælder særligt, hvor ansatte i et selskab har fået tildelt en bonus som følge af, at aktierne i selskabet er blevet solgt. Når det gælder udgifter, som er afholdt i selskabets interesse, er sondringen mellem driftsomkostninger og anlægsudgifter betydelig mere relevant.

Denne sondring har gennem tiden voldt både teoretiske og praktiske vanskeligheder. Selvom ordlyden af SL's bestemmelse om driftsomkostninger har været uændret siden begyndelsen af forrige århundrede, har der fundet en betydelig udvikling sted i retspraksis.

Skattemyndighederne søgte eksempelvis gennem mange år at fastholde, at der skulle foreligge en relativ snæver tidsmæssig forbindelse til indkomsterhvervelsen i det aktuelle år, og at udgifter, der blev afholdt med henblik på indkomsterhvervelsen i efterfølgende år, måtte anses for at være ikke-fradragsberettigede anlægsudgifter.

En sådan fortolkning har imidlertid ikke megen støtte i SL's ordlyd. SL's formulering indeholder ikke et udtrykkeligt krav om, at en udgift skal være afholdt for at erhverve det aktuelle års skattepligtige indkomst, for at udgiften kan anerkendes som en fradragsberettiget driftsudgift.

Det afgørende er, om udgiften er afholdt med henblik på "udvidelse af næring eller drift" eller med andre ord, om formålet med at afholde udgiften er etablering af ny virksomhed eller udvidelse af den bestående virksomhed ud over dennes hidtidige, naturlige rammer. Hvis dette er tilfældet, har udgiften mere karakter af at være en anlægsudgift end en driftsudgift.

Praksis omkring driftsomkostningsbegrebet er meget omfangsrig, og særligt inden for de seneste år synes SKAT at have skærpet fokus på emnet.

I en afgørelse offentliggjort i *SKM2012.238.HR* var Højesteret enig med SKAT i, at rådgiveromkostninger afholdt i forbindelse med etablering af et yderligere driftscenter ikke kunne fradrages, idet planerne blev ændret, og driftscentret aldrig blev etableret. Udgiften blev af Højesteret anset som en etableringsudgift og i kraft af, at centret aldrig blev etableret, kunne udgiften ikke tillægges afskrivningsgrundlaget. Som udtrykt af SKAT faldt udgiften mellem to stole, idet udgiften hverken kunne fradrages eller afskrives.

Afgørelsen er meget vidtgående, især henset til at det pågældende selskab i forvejen havde to driftscentre, hvorfor man alene af den grund næppe kan tale om etablering og/eller udvidelse af virksomhed. Det er hovedreglen, at omkostninger i forbindelse med gennemførelse af en fusion mv. ikke kan fratrækkes som driftsudgifter, selvom sådanne omkostninger umiddelbart synes at have en tæt sammenhæng med selskabets driftsresultater.

Det er ligeledes udgangspunktet, at selskaber ikke kan fratrække omkostninger afholdt i forbindelse med en børsintroduktion. Begrundelsen for at nægte fradrag for sådanne omkostninger er, at omkostninger til børsintroduktion afholdes med henblik på en ændring – og ikke blot vedligeholdelse – af selskabets indkomstgrundlag. I det lovforslag vedrørende lønomkostninger, der, som nævnt ovenfor, er sendt i høring, er det nævnt, at lønomkostninger vedrørende børsnotering skal kunne fradrages efter den nye regel i LL § 8 N.

Derimod er omkostninger, som et selskab afholder i forbindelse med den årlige generalforsamling, og årligt tilbagevendende omkostninger til noteringsafgift til Fondsbørsen i praksis accepteret som fradragsberettigede driftsomkostninger, selvom det ret beset kan være vanskeligt at få øje på den aktuelle forretningsmæssige sammenhæng mellem omkostninger til afholdelse af selskabets årlige generalforsamling og selskabets løbende drift.

Der er også fradrag for et selskabs omkostninger i forbindelse med udbetaling af udbytte til aktionærer, ligesom der er fradrag for omkostninger til udarbejdelse af regnskab og opstilling af årsrapport.

For visse omkostninger, der er eller har karakter af anlægs- eller etableringsudgifter, er der indført en lovhemlet fradragsret. Dette gælder eksempelvis for udgifter, som afholdes til forsøgs- og forskningsvirksomhed i tilknytning til den skattepligtiges erhverv. Den skattepligtige kan vælge enten at fradrage omkostningerne fuldt ud i det indkomstår, hvori de er afholdt, eller afskrive omkostningen med lige store årlige beløb over det pågældende og de følgende fire indkomstår. Det samme gælder udgifter til grundforskning, der afholdes af en igangværende virksomhed. Forsøgs- og forskningsudgifter, jf. LL § 8 B, der er anvendt til at frembringe knowhow, kan ifølge styresignalet *SKM 2015.527.SKAT* i visse tilfælde fradrages som en anskaffelsessum ved salg af knowhow'en, forudsat at udgifterne ikke allerede er blevet fradraget eller afskrevet. For udgifter omfattet af LL § 8 B er der ifølge LL § 8 X en særlig mulighed for at få skattekredit – dvs. at ansøge om at få udbetalt skatteværdien af underskud, der stammer fra udgifter, der er straksafskrevet som forsøgs- og forskningsudgifter efter LL § 8 B. Der kan for hvert indkomstår højst udbetales skatteværdien af DKK 25 mio.

I juni 2018 vedtog Folketinget et lovforslag, der sikrer, at fradraget for udgifter omfattet af LL § 8 B øges fra 100% til 110% af den afholdte udgift fra og med år 2026. Fradragsatsen vil øges som følger:

År	2018-2019	2020	2021-2022	2023-2025	2026
Fradragsats i %	101,5	103,0	105,0	108,0	110,0

I indkomstårene 2018 og 2019 kan fradrag foretages med et beløb svarende til 101,5% af den afholdte udgift.

For udgifter omfattet af LL § 8 B er der ifølge LL § 8 X en særlig mulighed for at få skattekredit – dvs. at ansøge om at få udbetalt skatteværdien af underskud, der stammer fra udgifter, der er straksafskrevet som forsøgs- og forskningsudgifter efter LL § 8 B. Der kan for hvert indkomstår udbetales skatteværdien af underskud svarende til de faktiske afholdte udgifter, dog højst af DKK 25 mio. Den del af underskuddet, der stammer fra det forøgede fradrag, vil kunne fremføres til modregning i evt. overskud i senere indkomstår.

Afgrænsningen af forsøgs- og forskningsudgifter mv. baserer sig på den eksisterende afgrænsning. Det er således ikke hensigten at den nye lovgivning skal ændre på afgrænsningen af forsøgs- og forskningsudgifter mv. over for fx almindelige driftsomkostninger, der er fradragsberettigede efter statsskattelovens § 6, stk. 1, litra a. Ved forsøgs- og forskningsvirksomhed forstås den såkaldte anvendte forskning: dvs. originale undersøgelser, som retter sig mod at tilegne sig ny videnskabelig eller teknisk viden og forståelse, der primært sigter mod at nå nogle givne mål og resultater, som kan bruges rent praktisk. Det gælder fx anvendelse af videnskabelig eller teknisk viden til at fremstille nye eller væsentligt forbedrede materialer, mekanismer og produkter, processer, systemer og tjenesteydelser.

I forhold til de relevante omkostningsarter kan der typisk være tale om lønudgifter, udgifter til råstoffer og udgifter til leje af laboratorier eller lignende, der anvendes til forsøgs- og forskningsaktiviteter mv. Opremsningen er ikke udtømmende.

Det kan i praksis være vanskeligt nærmere at afgrænse de pågældende udgifter, hvilket altid skal ske i lyset af den konkrete virksomheds aktiviteter mv. Virksomhederne kan derfor med fordel overveje, hvordan udgifter til forsøgs- og forskningsvirksomhed mv. skal håndteres i forbindelse med bogføringen.

I januar 2012 afsagde Højesteret en dom, der i forlængelse af ovenstående afgrænsninger synes at indføre endnu en vigtig afgrænsning i relation til fradragsretten for driftsomkostninger.

Dommen er offentliggjort i *SKM2012.13.HR* og vedrørte et ventureselskab, der havde til formål at investere i selskaber på et meget tidligt stadie. Ventureselskabet havde ingen ansatte, hvorfor selskabet havde indgået en managementaftale vedrørende udvikling af de virksomheder, som ventureselskabet havde investeret i. Målet var at sælge selskaberne med det bedst mulige afkast til fx andre venturefonde eller til industrielle købere. Managementselskabet varetog derudover bogholderi- og økonomifunktioner, løbende økonomirapporteringer samt udarbejdelse af kvartalsrapporter og årsrapporter til bestyrelsen og aktionærerne.

Højesteret fandt, at ventureselskabet kunne fratrække udgiften, idet selskabet havde til formål at drive og rent faktisk havde drevet virksomhed, der havde givet selskabet indtægter i form af dels løbende afkast, såsom renter og udbytter af porteføljeinvesteringerne, dels avance ved afståelse af aktier i porteføljeselskaberne. Indtægterne havde været skattepligtige, både for så vidt angik det løbende afkast og avancen ved afståelsen inden for tre år, og skattefrie for så vidt angik avance ved afståelse efter tre år. Det forhold, at nogle af afståelsesavancerne var skattefrie, hindrede ikke, at der var tale om fradragsberettigede driftsomkostninger efter SL § 6 a.

Afgørelsen bygger på en grundpræmis om, at omkostninger ikke er fradragsberettigede, hvis omkostningerne anvendes til erhvervelse af skattefrie indtægter i selskabet. Dommen har af samme grund fået stor betydning, særligt for holdingselskaber. Det skyldes, at holdingselskaber ofte hovedsageligt har skattefri indkomst i form af aktieavance eller udbytte, og dermed kun i begrænset omfang har skattepligtig indkomst.

En nyere dom omhandler den samme problemstilling. I afgørelsen *SKM2015.341.ØLR* var spørgsmålet, om et holdingselskab kunne fradrage et management fee betalt til et ikke-koncernforbundet selskab. Holdingselskabet havde datterselskaber, som drev virksomhed med køb og salg samt udlejning af fast ejendom. Ifølge årsrapporten havde holdingselskabet haft skattefrie indtægter på DKK 23 mio. og finansielle indtægter på DKK 12 mio. Østre Landsret fandt, at management fee'et ikke kunne fradrages som en driftsomkostning. Retten henviste til, at holdingselskabet havde indrettet sin virksomhed, så det både havde skattepligtige og skattefrie indtægter, og at det af opgaverne i managementaftalen kun var punktet "overvågning og administration af selskabets låneportefølje", der relaterede sig til selskabets skattepligtige renteindtægter. Metoden til at fastsætte størrelsen af management fee'et (en procentdel af koncernens investeringsejendomme) tydede ifølge Østre Landsret derfor også på, at arbejdet i det væsentligste relaterede sig til ejendomme og ikke til udlån. Holdingselskabet fandtes ikke at have godtgjort, at udgifterne til management fee vedrørende dets skattepligtige indtægter oversteg de DKK 50.000, som SKAT skønsmæssigt havde fastsat. I øvrigt fandt Østre Landsret ikke, at SKAT havde skærpet praksis. Østre Landsret fulgte således i sporerne på Højesterets tidligere afgørelse, og driftsomkostningsbegrebet må hermed anses for endnu tættere knyttet til alene erhvervelse af skattepligtig indkomst.

4.2 Kapitalinteresser

I ÅRL-modelregnskabet er resultat af kapitalinteresser indregnet i resultatopgørelsen, da selskabet har valgt at benytte equity-metoden, hvormed resultatet herfra indregnes i resultatopgørelsen.

Skattemæssigt sondres der imidlertid skarpt mellem de enkelte juridiske enheder, hvor princippet om rette indkomstmottager finder anvendelse. De enkelte datterselskaber og associerede selskaber skal således opføre den skattepligtige indkomst hver for sig.

Som det fremgår af opgørelsen af skattepligtig indkomst i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S*, tilbageføres resultat fra datterselskaber og associerede selskaber derfor i selvangivelsen, så indkomsten ikke kommer til beskatning i Industri Norden A/S. Det er i den forbindelse vigtigt at sikre sig, at interne avancer, som er indeholdt i resultatet, også tilbageføres, jf. omtalen heraf i afsnit 5.5 *Intern avance på varelager*.

4.3 Renteudgifter og renteindtægter

Som udgangspunkt skal renteudgifter og renteindtægter medregnes i den skattepligtige indkomst i den periode, de vedrører (LL § 5, stk. 4), jf. under driftsomkostninger, afsnit 4.1 *Driftsomkostninger*.

Der er imidlertid undtagelser hertil. Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst kan udgifter til renter af skatter samt told- og forbrugsafgifter ikke fradrages, jf. LL § 17 A. Tillæg og godtgørelser i relation til restskat og overskydende skat efter SEL § 29 B, stk. 4-6, indgår heller ikke i den skattepligtige indkomst.

Herudover kan der ske fradragsbeskæring som følge af reglerne om tynd kapitalisering og rentefradragsbegrænsning, jf. SEL § 11 og SEL §§ 11 B og 11 C, jf. beskrivelse af beskæring af nettofinansieringsudgifter i afsnit 6 *Særlige skattemæssige forhold*.

4.4 Repræsentationsudgifter

Selvom repræsentationsudgifter må betragtes som sædvanligt forekommende driftsudgifter, kan disse udgifter alene fratrækkes med 25 % ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, jf. LL § 8, stk. 4.

I praksis kan afgrænsningen af de begrænset fradragsberettigede repræsentationsudgifter over for de øvrige, fuldt fradragsberettigede driftsudgifter være ganske kompliceret og ikke mindst afføde diskussioner med skattemyndighederne.

For at få fradrag kræves:

1. At bilag er dateret og angiver udstederen og modtageren.
2. At bilag er forsynet med kvitteringspåtegning.
3. At bilag er påført, hvilke ydelser der er betalt for.
4. At bilag er påført anledningen og deltagere (specielt vedrørende restaurationsbilag).

Da reklameudgifter er fuldt fradragsberettigede (ligesom øvrige driftsudgifter), er det ofte af afgørende betydning at vide, hvornår der er tale om en repræsentationsudgift henholdsvis en reklameudgift (eller anden driftsudgift). I vurderingen indgår blandt andet anledningen til sammenkomsten, hvis der deltager både eksterne og ansatte. Er anledningen til sammenkomsten et kundearrangement, er hele udgiften repræsentationsudgift. Er sammenkomsten af intern karakter, er der fuldt fradrag for udgifter til ansatte, og begrænset fradrag for kunder som måtte deltage.

Specielt med hensyn til receptioner har der de senere år dannet sig en praksis, der oversigtsmæssigt kan beskrives således:

- Tidspunktet. Hvis receptionen afholdes omkring spisetid, taler dette for en egentlig bespisning, der betragtes som repræsentation.
- Siddekomfort. Hvis der er siddepladser til alle, taler dette for egentlig bespisning, det vil sige repræsentation.
- Annoncering. Hvis der annonceres efter en ubestemt kreds (modsat allerede eksisterende kunder, leverandører mv.), taler dette i retning af reklame.

Samlet kan det om receptioner siges, at der skal være tale om mindre servering for en ubestemt kreds af personer, for at fuldt fradrag (og ikke blot 25 % fradrag) gives. Der må således ikke være tale om et traktement, der efter sin art, fremtræden og tidspunkt kan anses som et anvendeligt alternativ til sædvanlige måltider. Det forhold, at der er åben adgang for offentligheden eller en større kreds, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at der er tale om reklameudgifter (*TfS 2002, 969*).

Afgrænsningen mellem repræsentationsudgifter og driftsudgifter (med fuld fradragsret) er vurderet af LSR, som nåede frem til, at eksterne læger og sygeplejersker ikke kan sidestilles med et selskabs ansatte. Et lægemiddel- og medicinalfirmas udgifter til rejser, deltagelse i symposier og uddannelse mv. for eksterne læger og sygeplejersker kunne således ikke anses for fradragsberettigede driftsudgifter, men blev anset for repræsentationsudgifter med begrænset fradragsret (*TfS 2006, 67*).

I *SKM 2008.1025.SR*. fandt Skatterådet dog, at et medicinalfirmas udgifter til bl.a. efteruddannelse af hospitalspersonale, løntilskud i forbindelse med udvikling og kvalitetskontrol samt tilskud til studier og forskning, og finansiering af oversøiske og europæiske møder skulle behandles som fradragsberettigede salgsmkostninger og ikke som begrænset fradragsberettigede repræsentationsudgifter. Det var en forudsætning for at komme i betragtning ved kontraktsforhandlingerne, at medicinalfirmaets tilbud også indeholdt disse ekstra ydelser. Skatterådet fandt, at udgifterne kunne fradrages fuldt ud, fordi de blev afholdt som led i en gensidigt bebyrdende aftale, og medicinalfirmaet var kontraktretligt forpligtet til at afholde udgifterne. Udgifterne var dermed nødvendige og for branchen almindelige salgsmkostninger.

Højesteret har i *TfS 2006, 776* vurderet, at afholdte udgifter til forhandlerrejser til Japan og Spanien, hvor en række selvstændige bilforhandlere deltog, ikke havde karakter af kursusaktiviteter, instruktion eller lignende. Der blev lagt vægt på, at rejserne i væsentligt omfang havde et almindeligt turismæssigt program og foregik under ledsagelse af ægtefæller. Retten fandt herefter, at udgifterne ikke var fuldt fradragsberettigede driftsmkostninger, men måtte anses som repræsentationsudgifter med begrænset fradragsret.

Herunder er vist en oversigt over, hvilke udgifter der kan fradrages med henholdsvis 25 % og 100 %.

Repræsentationsudgifter	Skattefradrag	
	25%	100%
Bespisning (restaurant eller i virksomheden)		
Personale		X
Forretningsforbindelser	X	
Gaver (blomster, vin, spiritus mv.)		
Til forretningsforbindelser	X	
Til personale		X
Jubilæer og receptioner mv.		
Personale:		
- på restaurant		X
- i virksomheden		X
Indbudte forretningsforbindelser		
- på restaurant	X	
- i virksomheden	X	
Blandet deltagelse, men primært personale:		
- på restaurant	Fordeling	Fordeling
- i virksomheden	Fordeling	Fordeling
Blandet deltagelse, primært forretningsforbindelser:		
- på restaurant	X	
- i virksomheden	X	
Åbent hus:		
- mindre servering (ingen bespisning)		X
- større traktementer på restaurant	X	
- større traktementer i virksomheden	X	
Rejse og overnatningsudgifter (ekskl. bespisning)		
udenlandske kunder (eksport)	X	
indenlandske kunder	X	
udenlandske leverandører (import)	X	
Reklameartikler		
med firmanavn under DKK 100 pr. stk. ekskl. moms		X
med firmanavn over DKK 100 pr. stk. ekskl. moms	X	
Servering af sandwiches, kager, chips, drikkevarer mv. på messer og udstillinger mv.		
		X
Sponsorbidrag med reklame som modydelse		
		X
Vareprøver og rabatter		
		X
Demonstration af produkter mv.		
		X

4.5 Udgifter til kapitalfremskaffelse

Udgifter, som et selskab afholder i forbindelse med fremskaffelse eller udvidelse af selskabskapitalen, eller fremskaffelse af selskabets finansieringsgrundlag, er typisk anlægsudgifter, der som udgangspunkt efter SL hverken kan fradrages eller afskrives med skattemæssig virkning.

Dette synspunkt indtog Landsretten da også i en sag, jf. *Tfs 2006, 515 V*, hvor en vognmandsvirksomhed blev nægtet fradragsret for engangsomkostninger i form af administrationsgebyrer, oprettelsesgebyrer og viderefakturerede omkostninger til panthaverdeklarationer i forbindelse med indgåelse af femårige leasingaftaler om leasing af lastbiler, trailere mv. Landsretten fastslog, at leasingaftalerne, der havde karakter af finansiel leasing, måtte sidestilles med lånefinansiering, for hvilken der gælder en fast praksis om, at sådanne udgifter ikke er fradragsberettigede efter SL § 6, stk. 1, litra a. Selvom vognmandsforretningen løbende indgik nye leasingaftaler, fandt Landsretten, at omkostningerne hverken helt eller delvist havde en sådan direkte tilknytning til den løbende indkomsterhvervelse i vognmandsvirksomheden, at de kunne anses for fradragsberettigede driftsudgifter.

Som det fremgår af de følgende afsnit, er der i LL skabt særskilt hjemmel til fradrag for visse stiftelsesprovisioner ved låneoptagelse.

Omvendt gælder det som udgangspunkt, at udgifter, der afholdes for at opretholde (vedligeholde) eksisterende kapital og finansieringsgrundlag, er fradragsberettigede som driftsudgifter.

Selskaber skal efter KGL generelt medregne gevinst og tab på gæld. Ved fastsættelsen af gældens værdi på stiftelses- eller overtagelsestidspunktet henholdsvis indfrielses- eller frigørelsestidspunktet er det muligt at tillægge henholdsvis fratrække transaktionsomkostninger som eksempelvis gebyrer, kurtage og stempeludgifter samt advokat- og revisorudgifter, som knytter sig til låneoptagelsen. Udgifterne kan dog ikke medregnes, hvis de kan fratrækkes i indkomsten efter andre regler.

Specielt i relation til omkostninger til rådgivere er det vigtigt at være opmærksom på, at omkostningerne skal have en direkte tilknytning til låneoptagelsen. I en sag offentliggjort i *SKM2014.87HR* fandt Højesteret, at omkostninger afholdt af en kapitalfond til egne rådgivere ikke havde den fornødne tilknytning til gældstiftelsen, men derimod var honorar for den overordnede strukturering af investeringen. Beløbet kunne derfor hverken fradrages eller tillægges lånets anskaffelsessum. Landsretten havde som tidligere instans i sagen fundet, at omkostninger til bankens rådgivere kunne tillægges gældens anskaffelsessum, idet omkostningerne havde den fornødne tilknytning, og at alternativet ville have været højere lånegebyr til banken. Denne del af sagen var ikke anket til Højesteret af Skatteministeriet.

4.6 Stiftelsesomkostninger ved låneoptagelse mv.

Stiftelsesprovisioner, engangspræmier og lignende engangsydelser, der betales i forbindelse med optagelse af lån, sikring af tilgodehavender eller kautionssikring vedrørende gæld, er fradragsberettigede, hvis løbetiden for lånet mv. er mindre end to år, jf. LL § 8, stk. 3.

Fradraget i det indkomstår, hvor stiftelsesomkostningerne mv. forfalder til betaling, kan dog maksimalt udgøre 2,5 % af lånets hovedstol. Overskydende beløb skal fordeles over den resterende låneperiode, jf. LL § 5, stk. 3.

4.7 Udgifter i forbindelse med aktieaflønningsordninger mv.

Aktieaflønningsordninger findes i en række forskellige varianter og udformninger. De skattemæssige konsekvenser for det selskab, der tilbyder sine medarbejdere sådanne ordninger, afhænger af, hvordan ordningen er sammensat og af det regelsæt, som medarbejderen beskattes efter.

I opgørelsen af skattepligtig indkomst i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S* er udgifter til aktieaflønnning tilbageført som en permanent post. Desuden er der foretaget regulering under midlertidige poster. Det skyldes, at der er forskel i selskabets skattepligt, alt efter hvordan ordningen klassificeres.

Som udgangspunkt omfattes tegnings- og aktieoptioner af LL § 28, LL § 7 H, eller LL § 7 P, mens aktietildelinger omfattes af LL § 16, LL § 7 H eller LL § 7 P.

Reglerne i LL § 7H er ophævet med virkning for aftaler indgået den 21. november 2011 eller senere, men da der stadig eksisterer en del ældre ordninger, etableret under dette regelsæt, og reglerne derfor anvendes, beskrives reglen også i det følgende.

Reglerne i LL § 7 P er indført med virkning for aftaler indgået den 1. juli 2016 eller senere og er i vidt omfang en genindførsel af de tidligere regler i ligningslovens § 7 H

Som udgangspunkt kan selskabet fratrække udgifterne ved at yde aktier samt tegnings- eller aktieoptioner til medarbejderen (med undtagelse af tildelinger efter LL § 7 H og LL § 7 P) dvs. et beløb svarende til den værdi, tegnings- eller aktieoptionen har for medarbejderne. Denne værdi kan for aftaler omfattet af LL § 28 opgøres som forskellen mellem aktiernes handelsværdi på udnyttelsestidspunktet og den værdi, medarbejderen enten kan tegne eller købe aktierne til (udnyttelseskursen). For aktietildelinger svarer beløbet til forskellen mellem markedsværdien og en eventuel egenbetaling foretaget af medarbejderen.

Omkostninger til at udarbejde selve ordningen, fx udgifter til revisor, advokat og evt. andre udgifter, er fradragsberettiget for selskabet – uanset hvilken aktielønningsordning, der er tale om (dvs. også for tildelinger efter LL § 7 P).

Frdragshjemlen findes i SL § 6, stk. 1, litra a. Det betyder, at selskabet har fradrag for udgifter til aktieaflønningsprogrammer, i det omfang udgifterne vedrører selskabets egne ansatte, men ikke til ansatte i datter- eller datterdatterselskaber.

SL tager ikke udtrykkeligt stilling til, hvornår fradraget kan tages. Det må imidlertid antages, at selskabet kan fratrække udgifter vedrørende aktietildelinger til dets egne ansatte, på det tidspunkt hvor aktierne afstås, og at selskabet, for så vidt angår tegnings- eller aktieoptioner, tidligst kan fratrække den del af udgiften, der svarer til optionens værdi, på det tidspunkt hvor medarbejderne erhverver endelig ret til optionen. For tegnings- og aktieoptioner, der er omfattet af LL § 28, er det direkte i lovteksten angivet, at fradragstidspunktet er det tidspunkt, hvor medarbejderen udnytter tegnings- eller aktieoptionen, og selskabet sælger eller udsteder aktierne.

Selskabet har ikke fradragsret for værdien af ydede aktie- og tegnings/optionsaftaler, der er omfattet af LL § 7 H eller LL § 7 P. Såfremt de særlige (nu ophævede) regler i LL § 28 A, hvor selskabet indbetaler en afgift på 40 %, anvendes, kan selskabet heller ikke fratrække de udgifter, der er forbundet med ordningen.

I de tilfælde, hvor et andet koncernselskab afholder udgiften til tildeling af aktier, eller udstedelse af tegnings- og aktieoptioner (både efter LL § 7 H, § 7 P og § 28), og udgiften ikke refunderes koncerninternt, vil der være tale om et tilskud. Efter SEL § 31 D er sådanne tilskud skattefrie under visse nærmere betingelser, se kapitel 6 *Særlige skattemæssige forhold*.

4.8 Tab og erstatninger

Tab, der er opstået i forbindelse med selskabets drift og som kan siges at være udslag af en "naturlig driftsrisiko", er også skattemæssigt fradragsberettigede efter SL § 6.

Det samme gælder for erstatningsudgifter, hvis den ansvarspådragende handling eller disposition er foretaget som led i den indkomstskabende aktivitet, og det forhold, at selskabet har pådraget sig et erstatningsansvar, kan anses som en "naturlig driftsrisiko" forbundet med erhvervsudøvelsen. I *SKM 2012.353.HR* kunne et revisionselskab fradrage betalingen af en erstatning i forbindelse med selskabstømmersagerne, idet udgiften fandtes at ligge inden for revisorselskabets sædvanlige opgaver og alene var et udslag af simpel uagtsomhed.

Det kan være vanskeligt at trække en skarp grænse mellem de driftstab og erstatninger, der accepteres som fradragsberettigede og de tilfælde, hvor man ikke kan opnå fradrag.

I *SKM 2017.410.SR* fandt Skatterådet, at et selskab, der havde været udsat for CEO Fraud (regnskabspersonale snydes via falske mails til at overføre penge til udenlandske konti), ikke havde ret til at fradrage tabet efter SL § 6. Skatterådet henviste til, at selskabet ikke havde fulgt anbefalingerne fra SØIK, og derfor faldt tabet uden for rammerne af en sædvanlig, naturlig driftsrisiko i forbindelse med udøvelse af virksomheden.

Højesteret nåede i dommen *Tfs 2000, 243 H*, med dommerstemmerne 3-2 frem til, at et pengeinstitut, der havde erhvervet et leasingselskab sammen med andre pengeinstitutter, og som havde påtaget sig at dække de tab, som leasingselskabet måtte konstatere på indgåede leasingkontrakter, måtte have skattemæssigt fradrag for de udgifter, som det måtte afholde som følge af tabsgarantien.

Højesterets flertal fandt, at pengeinstituttets dispositioner havde en sådan tilknytning til instituttets egen indkomsterhvervelse, at inddækningen af leasingselskabets tab måtte være fradragsberettiget som driftsudgift. Højesterets mindretal (to dommere) fandt derimod, at der ikke var det fornødne grundlag for at fastslå, at driften af leasingselskabet havde en sådan direkte betydning for pengeinstituttets egen indkomsterhvervelse, at det tilskud, som pengeinstituttet ydede til leasingselskabet gennem tabsgarantien, kunne anerkendes som en fradragsberettiget driftsudgift.

LSR har accepteret fradrag ud fra et driftsomkostningssynspunkt for udgifter, som et selskab havde afholdt til erstatning og sagsomkostninger i forbindelse med en retssag, der var anlagt mod selskabet for uretmæssig anvendelse af et varemærke, jf. *TfS 2002, 731 LSR*.

Derimod accepterede Højesteret ikke fradragsret for udgifter afholdt til betaling af en konventionalbod for overtrædelse af en konkurrenceklausul og advokatomkostninger i tilknytning hertil.

Højesteret lagde vægt på, at konventionalboden ikke omfattede erstatning for indtægtstab, men alene havde karakter af en straf. Som følge heraf ansås boden og de tilknyttede sagsomkostninger ikke for en sædvanlig eller naturlig driftsomkostning, jf. *TfS 2004, 263 H*. Det samme var tilfældet i *SKM 2012,336 LSR*, hvor en medicinalvirksomhed var blevet pålagt at betale bøder til det etiske nævn, som var kontrolorgan for medicinalindustrien. Da bøderne var foranlediget af selskabets overtrædelse af nævnets fastsatte reglement, anså landsskatteretten ikke bøderne for at være udslag af en naturlig og sædvanlig driftsrisiko, der var forbundet med udøvelse af selskabets virksomhed. Bøderne var derfor ikke fradragsberettigede.

4.9 Den skattemæssige behandling af udbytter

Selskaber, der er fuldt skattepligtige til Danmark, er som hovedregel fuldt skattepligtige af udbytte, medmindre der er tale om udbytte fra egne aktier. Dette gælder både i forbindelse med udbytte fra danske selskaber og udbytte fra selskaber hjemmehørende i udlandet.

Der gælder dog den væsentlige undtagelse, at udbytte fra datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier (se definitionerne i afsnit 6.11 *Selskabers aktie- og udbyttebeskatning*) er skattefrie. Derudover skal kun 70 % af udbyttebeløb fra unoterede porteføljeaktier, hvor ejerandelen er under 10 %, medregnes i den skattepligtige indkomst.

I tilfælde, hvor det udloddende selskab har fradrag for udbytte, der udloddes til et dansk selskab, vil udbyttet være skattepligtigt for det modtagende danske selskab.

I de tilfælde, hvor udbytter fra udenlandske datterselskaber bliver skattepligtige, har det danske selskab mulighed for credittempelse for den udenlandske kildeskat og under visse særlige betingelser for den underliggende selskabsskat.

5. Midlertidige forskelle

Midlertidige forskelle er forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi og den skattemæssige værdi. De midlertidige forskelle opstår normalt som følge af forskellige værdiansættelsesprincipper mellem regnskabslovgivningen og skattelovgivningen.

Karakteristisk for midlertidige forskelle er, at de forøger eller formindsker den skat, der skal betales for det pågældende indkomstår. Det er et spørgsmål om tid, før afvigelserne udlignes. Set over hele den periode, hvor selskabet har aktivt/passivet til rådighed, vil de regnskabsmæssige og skattemæssige værdier udlignes. Over perioden vil der derfor være overensstemmelse mellem den regnskabsmæssige og skattemæssige behandling.

Et typisk eksempel, hvor der opstår midlertidige forskelle, er afskrivninger på driftsmidler. Et driftsmiddel med en regnskabsmæssig levetid på fx tre år vil være fuldt afskrevet regnskabsmæssigt efter tre år, hvorefter den bogførte værdi er DKK 0.

Skattemæssigt afskrives driftsmidler med mellem 0 og 25 % årligt. Som følge heraf vil den skattemæssige og regnskabsmæssige værdi ikke være identisk. Over tid vil den skattemæssige værdi dog også blive DKK 0.

I eksemplet på opgørelse af skattepligtig indkomst for Industri Norden A/S i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S* foretages eksempelvis reguleringer mellem de regnskabsmæssige og skattemæssige afskrivninger på driftsmidler og bygninger.

5.1 Skattemæssige afskrivninger

Reglerne om skattemæssige afskrivninger på aktiver er samlet i AL, der indeholder reglerne for skattemæssige afskrivninger på driftsmidler og skibe, bygninger og installationer, indretning af lejede lokaler, goodwill og andre immaterielle aktiver mv. Der er tale om ubundne afskrivninger, d.v.s. de mistes ikke, hvis de ikke foretages som fx afskrivning af forsøgs- og forskningsudgifter efter bestemmelserne i ligningsloven.

5.1.1 Omregning til kontantværdier

Anskaffelsessummer og salgssummer skal omregnes til kontantværdier. Omregningen foretages ved at lægge den kontante del af vederlaget for det pågældende aktiv sammen med kursværdien af den resterende ikke-kontante del af vederlaget, jf. AL § 45.

Skattestyrelsen har i *Den juridiske vejledning C.C.2.4.1.3.1* listet retningslinjer for omregning til kontantværdi. Det skal dog bemærkes, at retningslinjerne kun er af vejledende karakter, da individuelle forhold også skal indgå i vurderingen af en fordrings handelsværdi.

Ved hel eller delvis overdragelse af en virksomhed skal der foretages en fordeling af det samlede kontantomregnede vederlag på de enkelte aktiver, som indgår i overdragelsen.

Ved overdragelse af fast ejendom skal vederlaget fordeles på grundværdi, bygninger og installationer.

Den fordeling, der aftales mellem sælger og køber, skal anvendes af begge parter ved opgørelsen af sælgers eventuelle afståelsesbeskatning henholdsvis købers anskaffelsessum og afskrivningsgrundlag, jf. AL § 45. Hvis parterne ikke selv aftaler en fordeling af det samlede vederlag, skal skattemyndighederne foretage fordelingen, sådan at det ligningsmæssige grundlag bliver ens for såvel køber som sælger.

Naturligvis kan skattemyndighederne også her kritisere en aftalt fordeling, når aftalen er indgået mellem parter, der ikke har modstridende interesser, og det er åbenbart, at fordelingen ikke afspejler de pågældende aktivers faktiske værdier.

Hvis fordelingen ændres – fx ved ligningen af sælger – skal der foretages konsekvensændringer ved skatteansættelsen for køber, således at ændringen kommer til at afspejle sig i købers afskrivningsgrundlag mv.

5.1.2 Afskrivning på driftsmidler og skibe

Driftsmidler og skibe skal afskrives på grundlag af den samlede saldo værdi af disse aktiver. Der gælder særlige regler for skibe omfattet af tonnageskatteloven. Endvidere skal der foretages afskrivning af visse skibe med en bruttotonnage på over 20 tons efter et særligt regelsæt i AL § 5 B. Disse regler er ikke behandlet her.

Et driftsmiddel eller skib kan først indgå i selskabets afskrivningsgrundlag, når:

- aktivet er leveret i købelovens forstand til brug i en igangværende virksomhed
- aktivet er anskaffet med henblik på at indgå i den pågældende virksomhed og ikke med henblik på videresalg
- aktivet er færdiggjort og/eller færdigmonteret, således at aktivet kan indgå i virksomhedens drift efter sit formål.

Skattemæssig afskrivning foretages ultimo indkomståret som en saldoafskrivning med en sats fra 0 til 25 %, jf. AL § 5, stk. 3. Afskrivningen kan ske med ”skæve” afskrivningsprocenter. Da saldometoden er den eneste metode, som kan anvendes skattemæssigt, kan der være forskelle mellem de regnskabsmæssige og de skattemæssige værdier og på de årlige afskrivninger. Hvis den skattemæssige afskrivningsberettigede saldo værdi før indkomstårets afskrivning udgør DKK 13.500 eller derunder, behøver der ikke at ske afskrivning, idet beløbet i stedet kan fradrages fuldt ud, jf. AL § 5, stk. 3, sidste pkt.

Den afskrivningsberettigede saldo værdi ultimo opgøres som saldo værdien primo med tillæg af anskaffelsessum og fradrag af salgssummen for driftsmidler og skibe, der er anskaffet henholdsvis afstået i årets løb. Salgssummen for et solgt aktiv skal først fragå i saldo værdien, når aktivet leveres til køber, og ikke på det tidspunkt, hvor der er indgået endelig, bindende aftale om salg af aktivet. Argumentet herfor er, at aktivet stadig indgår i virksomhedens drift, jf. AL § 3.

Hvis et driftsmiddel både anskaffes og afhændes inden for samme regnskabsår, behandles anskaffelses- og afståelsessummerne på helt sædvanlig vis – det vil sige som henholdsvis tilgang og afgang på driftsmiddelsaldoen.

For selskaber omfattet af SEL § 1, stk. 1, nr. 1, 2 og 4 gælder der særlige regler i forhold til driftsmidler og skibe, som erhverves med henblik på udlejning, eller som allerede er udlejet på erhvervelsestidspunktet, se nedenfor.

5.1.2.1 Udgifter til ombygning, forbedring og reparation

Udgifter til ombygning eller forbedring af eksisterende driftsmidler eller skibe behandles som tilgang på afskrivningssaldoen, dog ikke hvis der er tale om vedligeholdelse.

Udgifter til reparation af et beskadiget driftsmiddel eller skib kan som udgangspunkt fratrækkes som en driftsudgift i det år, hvor udgiften afholdes. En reparationsudgift defineres som en udgift, der medgår til at sætte det pågældende aktiv i samme stand, som det var i, umiddelbart før det blev beskadiget, jf. AL § 7. Hvis aktivet sættes i en bedre stand, end umiddelbart før skadens indtræden, er der tale om forbedringsudgifter, der skal aktiveres og afskrives over saldoen.

Hvis der er modtaget en forsikringssum, som kun delvist kan dække reparationsudgiften, kan kun den overskydende del af reparationsudgiften fratrækkes. Hvis omvendt forsikringssummen overstiger reparationsudgiften, skal det overskydende erstatningsbeløb behandles som en salgssum og som sådan fragå på driftsmiddelsaldoen.

Hvis der modtages en forsikringserstatning i forbindelse med, at et beskadiget driftsmiddel skrottes, behandles hele forsikringssummen som en salgssum, som fratrækkes saldoen.

5.1.2.2 Tabsfradrag

Der er i visse situationer mulighed for at fravige de almindelige regler om reduktion af driftsmiddelsaldoen ved et salg af et driftsmiddel eller et skib, jf. AL § 5 A.

Hvis et driftsmiddel eller skib sælges med tab, kan selskabet vælge at fradrage tabet direkte ved indkomstopgørelsen i stedet for at lade salgssummen fragå i driftsmiddelsaldoen.

Et driftsmiddel eller skib sælges med tab, hvis salgssummen er mindre end anskaffelsessummen med fradrag af samtlige foretagne afskrivninger, jf. AL § 5 A.

Hvis selskabet vælger at fratrække tabet direkte ved indkomstopgørelsen, skal driftsmiddelsaldoen primo reduceres med den uafskrevne del af anskaffelsessummen for det solgte driftsmiddel eller skib. Hvis dette medfører, at driftsmiddelsaldoen bliver negativ, kan tabsfradraget ikke overstige primosaldoen.

5.1.2.3 Negativ saldoværdi

Hvis afskrivningssaldoen bliver negativ som følge af afhændelser af driftsmidler eller skibe, kan selskabet vælge at udligne saldoen helt eller delvist i det år, hvor den negative saldo opstår, jf. AL § 8. Udligningen sker ved, at selskabet medregner et beløb svarende til maksimalt den negative saldoværdi ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Udlignes den negative saldo ikke fuldt ud i det år, hvori den opstår, overføres saldoen til det efterfølgende år, hvor den kan udlignes ved anskaffelse af nye aktiver. Er saldoen ikke fuldt udlignet ultimo i det efterfølgende år, skal den resterende del af saldoen indtægtsføres.

Fristen for udligning af en negativ afskrivningssaldo kan i særlige tilfælde forlænges, jf. AL § 8, stk. 3.

5.1.2.4 Straksafskrivning af småaktiver

Anskaffelsessummer for de såkaldte småaktiver kan afskrives fuldt ud i anskaffelsesåret, jf. AL § 6, stk. 1, nr. 1-4. Dette gælder for:

- Driftsmidler med en anskaffelsessum på DKK 13.500 (2018) eller derunder
- Driftsmidler med en fysisk – ikke teknisk eller økonomisk – levetid på tre år eller derunder
- Driftsmidler anskaffet til forsøgs- og forskningsaktiviteter med undtagelse af efterforskning af råstoffer
- It-software.

Driftsmidler, der er bestemt til at fungere sammen, betragtes som et samlet driftsmiddel, når det skal vurderes, om aktivet falder ind under den ovennævnte beløbsgrænse.

Denne regel kan ikke omgås ved, at et småaktiv straksafskrives i et indkomstår og derefter i et senere år suppleres ved anskaffelse af yderligere småaktiver. I den situation gives der kun straksfradrag for den første anskaffelse. Efterfølgende anskaffelser indgår i saldoværdien.

Det kan efter AL's ordlyd være uklart, hvordan det i praksis afgøres, om et småaktiv må anses for at være bestemt til at fungere sammen med et eller flere andre driftsmidler.

Hvis eksempelvis et selskab udskifter en printer, der er tilsluttet et eksisterende netværk, er konsekvensen, at anskaffelsessummen for den nye printer ikke kan straksafskrives, men i stedet skal aktiveres. LSR har i 2004 tilsluttet sig denne fortolkning.

Det afgørende kriterium for, at et småaktiv kan straksafskrives, synes at være, at aktivet isoleret betragtet efter sin konstruktion og indretning kan fungere alene. Følgende forhold kan endvidere tillægges betydning:

- Om aktivet er tilsvarende et allerede anskaffet aktiv
- Om det funktionsmæssigt hører naturligt sammen med et allerede anskaffet aktiv
- Om de pågældende aktiver almindeligvis vil blive anskaffet samlet.

Det klassiske eksempel på, at et aktiv ikke kan fungere alene, er netop en printer, der efter sin konstruktion ikke kan fungere uden opkobling til en pc eller server, der er udstyret med den rigtige printerdriver. Ligningsrådet har også udtalt, at en pc, der indkøbes for at blive tilsluttet en netværksprinter, skal betragtes som et driftsmiddel, der er bestemt til at fungere sammen med netværksprinteren, jf. *TfS 2000, 433 LR*.

5.1.2.5 Forhøjet afskrivningsgrundlag

Selskaber kunne for aktiver erhvervet i perioden 30. maj 2012 til 31. december 2013 vælge at føre en særskilt saldo for driftsmidler under reglerne for et såkaldt investeringsvindue. På denne saldo indgik anskaffessummen for driftsmidler erhvervet i den nævnte periode med 115 %.

Var et driftsmiddel således erhvervet til TDKK 100, ville afskrivningssaldoen udgøre TDKK 115. På denne særskilte saldo kan afskrives med indtil 25 %. Afstås driftsmidler omfattet af denne ordning inden udgangen af indkomståret 2017, skal saldoen reduceres med 115 % af salgssummen.

Ved udgangen af indkomståret 2017 lægges den særskilte saldo sammen med selskabets almindelige driftsmiddelsaldo, og ved efterfølgende afståelse af driftsmidler skal der blot ske reduktion af saldoen med 100 % af salgssummen.

Personbiler, skibe samt infrastrukturanlæg, som omfattet af AL § 5 C, er ikke omfattet af ordningen.

I skatteafstemningen i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2018 for Industri Norden A/S* fremgår merafskrivningen vist som en permanent post, der fradrages i takt med, at merafskrivningen foretages. Indtægten medregnes under forudsætning af, at virksomheden har til hensigt at beholde driftsaktivet til efter udgangen af 2018.

I opgørelsen af den skattepligtige indkomst for Industri Norden A/S har vi i afsnit 5.1.1 *Omregning til kontantværdier* illustreret, hvordan den skattemæssige saldo på anskaffelsestidspunktet opdeles i to elementer, nemlig det ordinære afskrivningsgrundlag, der svarer til den regnskabsmæssige anskaffessum, og det ekstraordinære afskrivningsgrundlag. Det ordinære afskrivningsgrundlag behandles på helt normal vis, således at der efterfølgende indregnes udskudt skat af forskellen mellem de regnskabsmæssige og skattemæssige afskrivninger. Det ekstraordinære afskrivningsgrundlag holdes derimod ude af beregningen af udskudt skat og giver grundlag for en årlig skattemæssig merafskrivning, som medfører en reduktion af den effektive skatteprocent.

5.1.3 Udlejningsaktiver

Selskaber kan ikke i anskaffelsesåret afskrive på driftsmidler og skibe, der er bestemt til udlejning eller på anskaffelsestidspunktet allerede er udlejet, jf. AL § 5, stk. 4.

Til gengæld kan der foretages en særskilt afskrivning med indtil 50 % i det efterfølgende år. De resterende 50 % af anskaffessummen indgår først derefter – det vil sige fra og med det andet år efter anskaffelsesåret – i den almindelige afskrivningssaldo.

Der gælder tilsvarende begrænsninger i adgangen til at straksafskrive småaktiver, hvor fradragsretten udskydes til året efter anskaffelsesåret.

Der kan opnås dispensation, når det må antages, at anskaffelse af de pågældende udlejningsaktiver er led i en sædvanlig forretningsmæssigt drevet udlejningsvirksomhed. Det er endvi-

dere en betingelse, at anskaffelsen ikke i det væsentligste har til formål at opnå adgang til at foretage skattemæssige afskrivninger, jf. AL § 5, stk. 6.

Sædvanlige virksomheder, der fx udlejer stilladser, entreprenørmateriel, biler og andre forbrugsgoder, kan herved få adgang til at afskrive efter de almindelige regler for driftsmidler.

5.1.4 Særlige afskrivningssatser på faste anlæg og infrastrukturanlæg

For følgende aktiver, der skal afskrives på en særskilt saldo, er afskrivningssatsen nedsat til 15 %:

- Skibe med bruttotonnage på 20 tons eller derover, der anvendes til erhvervsmæssig transport af passagerer eller gods, og som ikke er omfattet af AL § 5 B
- Luftfartøjer
- Rullende jernbanemateriel
- Borerigge, produktionsplatforme og andre anlæg til forundersøgelse, efterforskning, indvinding og raffinering af olie og gas
- Faste anlæg til fremstilling af varme og el med en kapacitet på over 1 MW. Finder dog ikke anvendelse på vindmøller, der er anskaffet i indkomstår, som udløber før indkomstår, der begynder den 1. januar 2013 eller senere
- Anlæg til indvinding af vand i almene vandforsyningsanlæg
- Spildevandsanlæg.

Nedsættelsen af afskrivningssatsen til 15 % blev gennemført gradvist fra 2008 til 2016 på følgende måde:

2008-2009	2010-2011	2012-2013	2014-2015	2016-2017
23%	21%	19%	17%	15%

Den gradvise nedsættelse af afskrivningssatsen finder ikke anvendelse på vindmøller med en kapacitet over 1MW. Til gengæld har vindmøller kunnet indgå i 115 %-saldoen, jf. ovenfor om investeringsvinduet.

Følgende infrastrukturanlæg afskrives med indtil 7 %:

- Anlæg til transport, lagring og distribution mv. af el, vand, varme, olie, gas og spildevand
- Anlæg til transmission af radio-, tv- og telekommunikation
- Fast jernbanemateriel.

Reglerne om afskrivning på infrastrukturaktiver omfatter ikke aktiver, som industrielle virksomheder anvender til lagring eller opbevaring af hjælpemidler og råvarer som led i produktionsprocessen. Tilsvarende gælder virksomhedens egne spildevandsledninger, vandforsyningsledninger og el-ledninger.

Afskrivningsreglerne vedrørende faste anlæg, og infrastrukturanlæg omfatter ikke it-software/hardware, der skal behandles efter de sædvanlige afskrivningsregler for driftsmidler.

5.1.5 Afskrivning på bygninger og installationer

Der kan ikke foretages skattemæssig afskrivning på bygninger, der anvendes til:

- Kontor
- Virksomhed inden for den finansielle sektor
- Postvirksomhed, bortset fra bygninger, hvor der sker postsortering med industrielt præg
- Beboelse, bortset fra hoteller, campinghytter, døgninstitutioner og lignende bygninger, der er omfattet af lov om social service og som udsættes for tilsvarende slitage, jf. dog næste punkt
- Hoteller og plejehjem, der er opdelt i ejerlejligheder
- Virksomhed inden for sygdomsbehandling.

Alle andre bygninger end de nævnte kategorier kan afskrives efter reglerne i AL § 14 med op til 4 % årligt i indkomståret 2017, jf. AL § 17, stk. 1. Afskrivning foretages særskilt for hver enkelt bygning.

Udgifter til ombygning eller forbedring afskrives særskilt med den afskrivningssats, der i øvrigt gælder for den pågældende bygning eller installation.

Installationer, der udelukkende tjener en afskrivningsberettiget bygning, anses for at udgøre en bestanddel af denne og afskrives sammen med bygningen med samme procentsats, jf. AL § 15, stk. 1.

Installationer, der udelukkende anvendes erhvervmæssigt, men tjener en bygning, der ikke eller kun delvist – er afskrivningsberettiget, afskrives særskilt for hver enkelt installation. Afskrivning kan ligeledes foretages med op til 4 % årligt, jf. AL § 15, stk. 2.

Installationer, der tjener bygninger med både erhvervmæssige og private formål, kan ikke afskrives fuldt ud, men kun i forhold til den erhvervmæssige anvendelse, jf. AL § 15, stk. 3.

Den almindelige afskrivningssats kan dog forhøjes, når bygninger og installationer er udsat for en særlig fysisk forringelse, der bevirker, at disse trods normal vedligeholdelse vil have mistet sin værdi senest 25 år efter opførelsen. Dog afskrives installationer i bygninger som er afskrivningsberettigede med samme sats som selve bygningen til trods for, at den fysiske levetid er højst 25 år.

5.1.5.1 Straksfradrag – bygninger/installationer

Udgifter til ombygning og forbedring af en fast ejendom kan i stedet straksfradrages, i det omfang udgifterne til ombygning, forbedring og løbende vedligeholdelse ikke overstiger 5 % af det foregående års afskrivningsgrundlag for den bygning, som ombygnings- eller forbedringsudgiften vedrører, jf. AL § 18, stk. 2. Fradraget gives i det år hvor udgiften afholdes. Det er således ikke et krav at ombygningen er færdig til brug.

Denne regel medfører, at der i indkomstår, hvor der afholdes store fradragsberettigede vedligeholdelsesudgifter, ofte ikke kan foretages straksafskrivning på ombygnings- og forbedringsudgifter. Vedligeholdelsesudgifter fratrækkes i den skattepligtige indkomst forud for beløb, der kan straksafskrives. Vedligeholdelsesudgifter på den bygning, som ombygges modregnes i det beregnede straksfradrag, og det resterende beløb fratrækkes. Der vil derfor altid være fuldt fradrag for vedligeholdelsesudgifter, uanset om disse eventuelt overstiger den nævnte 5 %-grænse.

Udgifter til tilbygninger kan kun straksfradrages, hvis tilbygningen udgør en naturlig del af en eksisterende bygning. En tilbygning er en udvidelse af arealet i en eksisterende bygning, således at den eksisterende bygning og tilbygningen fysisk hænger sammen, og således at bygningen inklusive tilbygningen fungerer som et hele.

Hvis tilbygningen derimod i realiteten kan fungere som en selvstændig bygning, kan der ikke foretages straksfradrag af udgifterne. Tilbygningen må i stedet aktiveres og afskrives efter de almindelige regler for bygningsafskrivning.

5.1.5.2 Genvundne afskrivninger og tab

Hvis afskrivningsberettigede bygninger og installationer sælges til et beløb, der er lavere end den resterende uafskrevne saldogværdi på ejendommen, indrømmes der fradrag for tabet, jf. AL § 21. Denne fradragsret er dog ikke til stede i tilfælde, hvor tabet konstateres ved overdragelse fra en person til et selskab, som kontrolleres af personen selv eller af dennes nærtstående.

Genvundne afskrivninger, der konstateres ved afhændelse af en bygning, beskattes. Dette gælder også genvundne afskrivninger på installationer i ikke-afskrivningsberettigede bygninger.

Der kan maksimalt ske beskatning af de faktisk foretagne afskrivninger, herunder forlodsafskrivninger og forskudsafskrivninger. Derimod indgår foretagne straksfradrag (tidligere straksafskrivninger) ikke i opgørelsen af den maksimale beskatning af genvundne afskrivninger. De nedsætter til gengæld de forbedringer som kan tillægges anskaffelsessummen ved opgørelse af ejendomsavancebeskatning efter reglerne i ejendomsavancebeskatningsloven.

Beskatning af genvundne afskrivninger udløses ikke alene ved salg, men også ved andre former for afståelse. Forsikrings- eller erstatningssummer, herunder ekspropriationserstatninger, behandles som udgangspunkt på samme måde som almindelige salgssummer.

Hvis der modtages en forsikringserstatning i forbindelse med skade på ejendommen, er der dog mulighed for at udskyde beskatningen af genvundne afskrivninger, hvis bygningen og/eller installationen genopføres inden for en bestemt periode, og den genopførte bygning er beliggende på samme ejendom som de skaderamte bygninger, jf. AL § 24.

Genopførelsen skal ske enten

- (1) i det indkomstår, hvori skaden indtræffer eller
- (2) i det nærmest følgende indkomstår eller
- (3) senest i det indkomstår, der følger umiddelbart efter det indkomstår, hvori erstatningsbeløbet er endeligt fastsat.

5.1.6 Afskrivning på kunstnerisk udsmykning

Udgifter til kunstnerisk udsmykning, der indføres i en bygning eller dens nære omgivelser, kan afskrives med 4 % årligt, jf. AL § 44 A. Er der derimod tale om fritstående kunstværker, der opstilles eller ophænges i bygningen, kan udgifterne til kunstværket afskrives på tilsvarende vis som driftsmidler, hvilket vil sige med op til 25 % årligt, jf. AL § 44 B.

Afskrivning skal foretages særskilt for den enkelte kunstneriske udsmykning.

Herudover er der en række betingelser knyttet til afskrivningsretten:

- Der skal være tale om en erhvervsmæssigt benyttet bygning, som ikke er et en- eller to-familiehus.
- Der skal være tale om et førstegangskøb af et originalt kunstværk.
- Kunstneren må ikke være nærtstående til den skattepligtige, der køber kunstværket.
- Hvis der er tvivl om, hvorvidt den kunstneriske udsmykning kan betragtes som kunst, kan skattemyndighederne indhente en vurdering heraf fra Akademirådet.

5.1.7 Indretningsudgifter i lejede lokaler

Udgifter vedrørende indretning og ombygning af lejede lokaler kan afskrives med indtil 20 % årligt, jf. AL § 39. Hvis lejemålet er indgået for et bestemt tidsrum, kan den årlige afskrivning dog ikke overstige et beløb, der svarer til, at afskrivningen foretages med lige store årlige beløb over hele lejeperioden.

Der gælder en tilsvarende begrænsning, selvom der blot er tilsagt lejerens uopsigelighed i en bestemt periode. I så fald kan den årlige afskrivning ikke overstige et beløb svarende til, at afskrivning sker med lige store årlige beløb over uopsigelsesperioden. Hvis lejemålet er uopsigeligt fra udlejerens side uden nogen tidsmæssig begrænsning, kan der kun afskrives med den almindelige bygningsafskrivningssats på 4 %, jf. AL § 39, stk. 1, 4. pkt., jf. § 17.

Afskrivningerne er ubundne, således at lejerens frit kan vælge at afskrive med en mindre sats uden derved at miste afskrivningsmuligheden.

Der kan ikke afskrives efter disse regler, hvis udlejer eller lejer har en bestemmende indflydelse på den anden parts handlemåde, og det af den grund må antages, at der ikke foreligger nogen reel risiko for, at lejemålet mod lejers ønske bringes til ophør. Det samme gælder, hvis lejerens har en køberet til de lejede lokaler eller ejendommen ved lejemålets ophør, hvor køberettens vilkår afviger fra markedsvilkår. Hvis der er tale om en i øvrigt afskrivningsberettiget bygning, kan lejerens dog afskrive med 4 % årligt på indretningsudgifterne, jf. AL § 39, stk. 2. Foreligger der en uafskreven saldo ved fraflytning af lokalerne, er der ikke fradrag for den uafskrevne del, hvis der foreligger bestemmende indflydelse.

Hvis lejerer bliver ejer af ejendommen, kan der ikke foretages skattemæssige afskrivninger efter de her omhandlede regler. En uafskrevet restsaldo på indretningsudgifterne kan heller ikke fratrækkes i erhvervsårsåret, men kan tillægges ejendommens anskaffelsessum og afskrivningsgrundlag under forudsætning af, at beløbet ikke allerede indgår i den samlede anskaffelsessum for ejendommen.

Aktiver, der indlægges i en bygning af en lejer, og som ved vurderingen ville have været taget med som sædvanligt tilbehør – altså som installationer – hvis de i stedet var blevet indlagt af bygningens ejer, kan afskrives som driftsmidler af lejerer.

5.1.8 Bygninger på lejet grund

Anskaffelses- og forbedringsudgifter vedrørende erhvervsmæssigt anvendte bygninger på lejet grund kan afskrives med indtil 4 % årligt, jf. AL § 25.

Hvis der er tale om et tidsbestemt lejemål, eller der er tilsagt lejer uopsigelighed i en bestemt periode, kan afskrivningen ikke overstige et beløb svarende til, at afskrivningen foretages med lige store årlige beløb over den omhandlede periode.

Hvis det på forhånd er aftalt, at lejer skal have erstatning for bygningerne med et bestemt beløb ved lejemålets ophør, skal afskrivningsgrundlaget reduceres med det aftalte beløb.

Der kan ikke foretages afskrivninger af bygninger på lejet grund, hvis lejemålet er indgået mellem selskaber eller mellem personer og selskaber, hvor den ene part har bestemmende indflydelse over den anden part, eller en tredje har bestemmende indflydelse over begge parter. Bestemmende indflydelse vil altid foreligge ved direkte eller indirekte besiddelse af mere end 50 % af ejerandelene eller rådighed over mere end 50 % af stemmerne.

5.1.9 Afskrivning på immaterielle aktiver

Erhvervet goodwill og andre immaterielle aktiver kan afskrives med indtil 1/7 årligt, jf. AL § 40. Hvis det erhvervede immaterielle aktiv er beskyttet af anden lovgivning (fx et patent), og beskyttelsesperioden ved erhvervelsen er mindre end syv år, kan der i stedet afskrives med en sats, der svarer til, at anskaffelsessummen afskrives med lige store årlige beløb over beskyttelsesperioden.

I stedet for afskrivning kan den skattepligtige vælge, at udgifter til køb af knowhow og patenter, eller licens- og brugsrettigheder til knowhow og patenter, fratrækkes fuldt ud i anskaffelsesåret, jf. AL § 41, stk. 1.

Ved afhændelse eller opgivelse af immaterielle rettigheder som fx goodwill, knowhow, patenter og varemærker, skal der foretages en opgørelse af avance eller tab.

Avancen eller tabet opgøres som forskellen mellem de kontantomregnede værdier af henholdsvis afståelsessummen og anskaffelsessummen med fradrag af foretagne afskrivninger. Er der tale om et aktiv, der er blevet straksafskrevet efter AL § 41, stk. 1, skal salgssummen fuldt ud medregnes til den skattepligtige indkomst, jf. AL § 41, stk. 2.

Ved køb af en virksomhed skal købesummen fordeles på de enkelte aktiver, der indgår i købet, herunder også den købte virksomheds goodwill. Dette har betydning både for opgørelse af afskrivningsgrundlag og senere for opgørelse af fortjeneste eller tab ved et eventuelt salg af hele eller dele af virksomheden.

Ved afståelse af goodwill, der er skabt af afhænderen selv, udgør anskaffelsessummen DKK 0, således at fortjenesten udgør et beløb svarende til den kontantomregnede afståelsessum.

Ved avanceopgørelse i forbindelse med afståelse af goodwill er der også fradrag for anskaffelsessummer på goodwill, som er anskaffet i perioden fra 1982 til 1993, hvor sådanne anskaffelsessummer ikke var afskrivningsberettigede. Dette gælder også for erhvervelse af goodwill i perioden 19. maj 1993 til 31. december 1995, hvor den erhvervede goodwill ikke var fuldt ud afskrivningsberettiget.

Hvis der i den nævnte periode har været foretaget opkøb af virksomhed, kan det derfor være af væsentlig interesse, at de præcise oplysninger herom bliver registreret på en let tilgængelig måde, således at muligheden for fradrag ikke går tabt ved et eventuelt senere salg.

I anledning af en afgørelse fra Skatterådet (*SKM2015.281.SR*) har SKAT udsendt styresignalet *SKM 2015.527*, hvori der gives adgang til at fradrage visse forsøgs- og forskningsudgifter som anskaffelsessum, hvis der er sket afståelse af selvskabt knowhow.

I afgørelsen anerkendte Skatterådet, at udgifter omfattet af reglen i LL § 8 B om forsøgs- og forskningsudgifter kan udgøre udgifter afholdt til formål, som kendetegner knowhow, og at disse udgifter – for så vidt de ikke er fratrasket på anden vis – kan udgøre en anskaffelsessum, der ved afståelse af den selvskabte knowhow kan fradrages ved avanceopgørelsen efter AL § 40, stk. 6.

For at udgifterne kan anses for at udgøre anskaffelsessummen for selvskabt knowhow, skal selskabet kunne dokumentere, at der er tale om udgifter, som konkret har medført knowhow, og at udgifterne ikke tidligere er blevet fradraget.

5.2 Hensættelse til ukurans på varebeholdninger

I opgørelsen af skattepligtig indkomst i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst* er den regnskabsmæssige hensættelse til ukurans på varebeholdninger tilbageført skattemæssigt, da der skattemæssigt kun indrømmes fradrag i særlige tilfælde, se nedenfor.

En vares ukurans kan skyldes, at varen er beskadiget, defekt mv., og ukuransen vil i disse tilfælde kunne konstateres fysisk.

Herudover kan en vares ukurans skyldes tekniske/økonomiske årsager. Dette kan hidrøre fra ændrede fabrikationsmetoder, ændrede markeds- eller efterspørgselsforhold, fejlslagne indkøbsdispositioner, nye produkter mv. Ved afgørelsen af, om der foreligger teknisk/økonomisk ukurans, lægges følgende vejledende kriterier til grund:

- Om varen er indkøbt eller produceret inden for det seneste år forud for statustidspunktet
- At varen ikke genanskaffes eller genfremstilles efter statustidspunktet
- Om der er sket et væsentligt fald i omsætningshastigheden for den pågældende vare.

Det vil sige, at der i de tilfælde, hvor der kan påvises enten fysisk eller teknisk/økonomisk ukurans, kan opnås fradrag for ukurans. Et varelager af såkaldte ægte, men ikke antikke tæpper kunne nedskrives efter ovenstående vejledende regler om teknisk/økonomisk ukurans, se *TfS 1986, 581 LSR*.

Hvis der ikke eksisterer et andet og bedre grundlag for værdiansættelsen af en ukurans, kan et selskab ifølge en afgørelse fra det tidligere Statsskattedirektorat foretage procentvise nedskrivninger, når omsætningshastigheden er faldet væsentligt i forhold til den normale omsætningshastighed for den pågældende vare.

Efter afgørelsen kan varer værdiansættes til følgende procenter af den værdi, som varen er ansat til ved 1. års begyndelse eller til den lavere værdi, som varen kan ansættes til efter varelagerloven:

1. år	2. år	3. år	
50%	25%	0%	af den optagne værdi

LSR har dog, selvom der ikke var taget hensyn til omsætningshastigheden, tilladt ukuransnedskrivning på en automobilforhandlers reservedelslager efter ovennævnte procentregel, idet der blev henset til, at forhandleren var forpligtet til at sælge reservedele, som var over et år gamle, til en anden forhandlers værksted med en rabat på 60 %, jf. *TfS 1992, 517 LSR* og kommentar hertil i *TfS 1993, 47 TSS*.

Hvis den skattepligtige har foretaget nedskrivning for ukurans, skal nedskrivningsbeløbet oplyses i forbindelse med indgivelse af selvangivelsen. Der er ingen TastSelv-løsning hertil, og det er derfor nødvendigt, at virksomheden skriftligt orienterer Skattestyrelsen om nedskrivningsbeløbet. Beløbet opgøres som forskellen mellem den værdi, som den ukurante vare optages til og den værdi, som varen er optaget til ved indkomstårets begyndelse eller den lavere værdi, som varen kan optages til efter varelagerlovens § 1. Hvis nedskrivningsbeløbet kun kan opgøres med betydelig vanskelighed, kan skatteyderen i stedet oplyse, for hvilke varer – eventuelt varegrupper – der er foretaget ukuransnedskrivning, herunder hvilke(n) procent(er) der er anvendt ved ukuransnedskrivningen.

5.3 Hensættelse til tab på debitorer

Udgangspunktet er, at tab på debitorer først kan fratrækkes i den skattepligtige indkomst, når tabet er konstateret og kan opgøres præcist, jf. SL §§ 4-6. Der kan derfor som udgangspunkt ikke opnås skattemæssigt fradrag for et forventet tab på debitorer. Dog accepteres der fradrag for nedskrivning for selskaber, hvis der er foretaget en konkret vurdering af den enkelte debitors betalingsevne.

Hvor der foreligger særlige omstændigheder som fx debtors konkurs, der gør det sandsynligt, at fordringen helt eller delvist er tabt, indrømmer skattemyndighederne fradrag for tabet, selvom tabet på fordringen formelt set endnu ikke er konstateret.

Hensættelse med skattemæssig virkning kan med andre ord som hovedregel kun foretages på grundlag af en individuel vurdering, hvorved det er fastslået, at fordringen allerede er tabt, eller at det i det mindste må anses for mest sandsynligt, at fordringen vil blive tabt.

Det kan dog forekomme, at skattemyndighederne i praksis accepterer, at der med skattemæssig virkning foretages en samlet procentvis nedskrivning på fx afbetalingsdebitorer. Også i andre tilfælde, hvor der foreligger et betydeligt antal ensartede smådebitorer, der erfaringsmæssigt giver tab af en nogenlunde sikker størrelsesorden, har man i praksis accepteret fradrag for en generel nedskrivning.

I andre tilfælde, hvor der ikke foreligger sådanne særlige forhold, er det en forudsætning for fradrag, at kreditor forgæves har foretaget skridt til at inddrive fordringen.

Selskaber kan uden tilladelse fra Skattestyrelsen vælge at anvende lagerprincippet ved opgørelse af gevinst og tab på varedebitorer. Et valg af lagerprincip medfører, at tab på varedebitorer kan medtages uden, at tabet er endeligt konstateret. Det er dog som hovedregel en betingelse, at der er foretaget en individuel bedømmelse af den enkelte varedebitor. SKAT har i SKM2011.586. SKAT offentliggjort et styresignal om opgørelsen af gevinst og tab på vederlagsfordringer.

5.4 Igangværende serviceleverancer

Der findes ikke særlige lovregler, der regulerer dette ganske væsentlige område. Der findes alene en ligningspraksis og nogle administrativt fastsatte regler for arkitekter og ingeniører samt for advokater, revisorer og andre udøvere af lignende liberale erhverv.

Igangværende arbejder kan i skattemæssig henseende opgøres efter såvel faktureringskriteriet som produktionskriteriet.

Dette betyder generelt, at de regnskabsmæssigt anerkendte metoder til opgørelse af værdien af igangværende arbejder også accepteres af skattemyndighederne. Det er dog muligt at anvende en metode i regnskabsmæssig henseende og en anden metode i skattemæssig henseende. Det valgte princip skal dog anvendes for samtlige igangværende arbejder.

Der kan som udgangspunkt frit skiftes opgørelsesprincip fra år til år, når dette blot oplyses i skatteregnskabet. Der skal ikke søges om tilladelse til principskifte hos Skatterådet. Dog kan der ikke foretages principskifte, hvis dette medfører eller tilsigter en eliminering af skatten og ikke blot en forskydning af skattebetalingen.

Det skattemæssige indtægtskriterium er som udgangspunkt faktureringskriteriet. Som konsekvens heraf skal fortjeneste først medregnes til den skattepligtige indkomst, når arbejdet er afsluttet.

Skattemyndighederne må derfor acceptere, at værdien af igangværende arbejder skattemæssigt ansættes til de direkte omkostninger til løn og materialer, selvom selskabet regnskabsmæssigt har valgt at anvende produktionskriteriet, hvor indtægter og udgifter vedrørende det igangværende arbejde medregnes efter arbejdets færdiggørelsesgrad, det vil sige en løbende indregning af avancen.

På grund af disse principielle forskelle i henholdsvis regnskabspraksis og skattepraksis kan beskatningstidspunktet komme til at ligge betydeligt senere, end de anvendte regnskabsmæssige indtægtskriterier tilsiger. Det vil dog få indflydelse på den udskudte skat.

Omvendt er der i almindelighed ikke noget i vejen for, at selskabet vælger ikke at tilbageføre acontoavancer skattemæssigt, selvom arbejdet ikke er afsluttet.

5.5 Intern avance på varelager

Ved udarbejdelse af koncernregnskabet foretages regnskabsmæssig eliminering af avancer (og tab) opstået som følge af køb og salg mellem koncernforbundne parter, da koncernen i regnskabsmæssig forstand skal ses som en samlet enhed/selskab.

Skattemæssigt betragtes hvert enkelt selskab imidlertid som en selvstændig juridisk enhed. Hvad angår intern avance, skelner man ikke skatteretligt mellem, om handlen er foretaget mellem eksterne parter eller interne koncernforbundne parter. Avancen/tabet, som bliver konstateret ved samhandel, skal derfor medregnes i den skattepligtige indkomst efter de normale skattemæssige regler.

Derfor opstår der i koncernregnskabet en midlertidig forskel mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige værdi. Den udskudte skat heraf skal indregnes i årsrapporten for koncernen. Der skal benyttes den skattesats, som er gældende for det køvende selskab, da det er det køvende selskab, som realiserer avancen/tabet i forbindelse med det endelige salg til ekstern part.

5.6 Andre hensatte forpligtelser

For andre former for regnskabsmæssige hensættelser til imødegåelse af fremtidige tab gælder som udgangspunkt, at der ikke kan foretages skattemæssigt fradrag for årets forøgelse af sådanne hensættelser. Tilsvarende gælder, at reduktioner af hensættelserne er den skattemæssige indkomstopgørelse uvedkommende.

Praksis har dog fastslået, at der gælder visse undtagelser til dette udgangspunkt, jf. nedenfor.

5.6.1 Garantiforpligtelser

Hvis følgende forudsætninger opfyldes, godkendes regnskabsmæssige hensættelser til garantiforpligtelser også skattemæssigt:

- Garantien vedrører oprindelige mangler ved produktet, som først viser sig på et senere tidspunkt.
- Der har i praksis vist sig at være nogen risiko for, at garantiforpligtelserne aktualiseres (dette kan fx dokumenteres ved historiske, faktiske udgifter til opfyldelse af garantiforpligtelser eller ved brancheerfaringer herfor).
- Garantiomkostningerne er ikke uvæsentlige.

Ifølge en udtalelse fra Skattedepartementet skal det ikke påvirke muligheden for at opnå fradragsret for hensættelser til garantiforpligtelser, at garantiperioden er ganske kortvarig. Ovenstående betingelser gælder også i de tilfælde, hvor garantiperioden ikke overstiger et år.

Ifølge en kendelse fra LSR fra 1994 accepteres ikke fradrag for hensættelse til imødegåelse af omkostninger i forbindelse med det almindelige mangelansvar efter købeloven.

Det er en forudsætning for, at der kan hensættes, at der er tale om en egentlig garantiforpligtelse. Se LSRM 1970.46, hvor der blev nægtet fradrag for hensættelse til kulancemæssigt ydede efterreparationer.

5.6.2 Service- og reparationsforpligtelser

Det er kun i særlige tilfælde, hvor service- og reparationsforpligtelser har lighed med garantiforpligtelser, at hensættelser hertil kan fradrages skattemæssigt. For at fradraget kan tages, skal de betingelser, der er listet vedrørende garantiforpligtelser være opfyldt, og derudover skal serviceforpligtelsen være:

- Påtaget i forbindelse med et salg
- Vederlaget for serviceforpligtelsen skal være indeholdt i købesummen for det solgte
- Serviceforpligtelsen skal have en nær sammenhæng med garantiforpligtelser, som sælgeren samtidig påtager sig.

Påtager sælger sig derimod en videregående service- og reparationsforpligtelse mod selvstændigt vederlag herfor, vil udgifterne skulle betragtes som løbende driftsudgifter, der fratrækkes i takt med afholdelsen heraf.

5.7 Fradrag for forudbetalte driftsomkostninger

En forudbetalt udgift, der skal fradrages efter SL § 6, stk. 1, litra a, skal som udgangspunkt periodiseres, i det omfang udgiften kan henføres til flere indkomstår. En forudbetalt erhvervsmæssig udgift, der tjener til at erhverve, sikre eller vedligeholde virksomhedens indkomst, skal derfor periodiseres, hvis udgiften kan henføres til flere indkomstår.

LSR har i en kendelse, offentliggjort i SKM 2003, 447 LSR, fraveget udgangspunktet og tilladt, at forudbetalinger, der vedrører to indkomstår, men højst 12 måneder, kan fratrækkes straks i betalingsåret. Det kan fx være husleje for perioden 1. oktober 2017 til 30. september 2018, der forudbetales i oktober 2016. Husleje kan i dette tilfælde fradrages fuldt ud i 2017.

Vedrører hele den afholdte driftsomkostning et senere indkomstår, skal udgiften fradrages i dette senere indkomstår.

Eksempler

SKM 2006, 683 LSR: *Et selskab havde indgået en aftale med sit moderselskab om leje af erhvervslokaler. Lejen skulle betales årligt forud med forfald den 31. december 2004. LSR fandt – i henhold til den gældende praksis på området – at lejeudgiften først kunne fratrækkes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i 2005, hvilket også blev støttet af, at hele lejeudgiften vedrørte et senere indkomstår (2005) end forudbetalingsåret. Det forhold, at selskabet underskrev lejeaftalen og betalte lejen den 23. december 2004, var ikke afgørende for fradragstidspunktet.*

SKM 2007.426.LSR: *En finansiel virksomheds forudbetaling af løn for januar 2004 udbetalt i december 2003 kunne ikke fradrages i indkomståret 2003, idet forholdet ikke ansås for omfattet af den administrative praksis vedrørende forudbetalte driftsomkostninger vedrørende flere indkomstår.*

5.8 Indirekte produktionsomkostninger

Ifølge ÅRL er der krav om, at klasse C-virksomheder indregner IPO på varelagere og på igangværende arbejder. Ved den skattemæssige opgørelse af varelager eller igangværende arbejder er der frit valg med hensyn til at medregne indirekte produktionsomkostninger. Der er endvidere adgang til fra år til år at opgøre fremstillingsprisen med eller uden tillæg af indirekte produktionsomkostninger (*TfS 2000, 1018 LSR*). Endvidere står det den skattepligtige frit for at skifte opgørelsesprincip for den enkelte varegruppe eller for hele varelageret/igangværende arbejder fra år til år, når dette blot oplyses i regnskabet.

Hvis indirekte produktionsomkostninger alene ønskes medregnet regnskabsmæssigt ved opgørelsen af varelagerets eller de igangværende arbejders værdi, er der imidlertid ikke noget i vejen for, at de indirekte omkostninger skattemæssigt tilbageføres fra aktivets værdi og i stedet fratrækkes som driftsudgifter ved opgørelsen af selskabets skattepligtige indkomst, jf. SL § 6.

5.9 Skyldige omkostninger

Udgifter, der har karakter af fradragsberettigede driftsomkostninger, kan normalt fratrækkes, når der er indtrådt en endelig forpligtelse til at afholde udgiften, og beløbet kan opgøres med tilstrækkelig sikkerhed – også selvom beløbet endnu ikke er forfaldent. De skattemæssige kriterier minder således meget om de regnskabsmæssige krav for indregning af en forpligtelse.

En regnskabsmæssig indregning af skyldig bonus til medarbejdere fratrækkes også i den skattepligtige indkomst, hvis der eksisterer en forpligtelse, og forpligtelsen kan fastsættes med tilstrækkelig sikkerhed i det pågældende indkomstår.

I *TfS 1989, 558 LSR* fandt LSR ikke grundlag for at godkende et revisionsfirmas hensættelser vedrørende afspadsering og overarbejde, idet forpligtelsens omfang ikke kunne fastsættes med tilstrækkelig sikkerhed. Afgørelsen er udtryk for, at virksomheden som udgangspunkt ikke kan foretage hensættelser til imødegåelse af latente forpligtelser. Det var i det pågældende indkomstår usikkert, om de ansatte ønskede overarbejdet honoreret ved afspadsering eller overarbejdsbetaling i det følgende indkomstår. Se derimod *TfS 1996, 227 LSR*, hvor LSR anerkendte fradragsret i et lignende tilfælde, hvor der dog var den forskel, at forpligtelsens omfang kunne opgøres endeligt på tidspunktet for indkomstopgørelsen.

Udgangspunktet er, at SL § 6, stk. 1, litra a, ikke indeholder mulighed for at foretage fradrag for hensættelser til fremtidige udgifter. I praksis er det dog blevet anerkendt, at der under visse betingelser kan hensættes til garantiforpligtelser, og at denne praksis i særlige tilfælde også kan anvendes på hensættelser til udgifter i forbindelse med serviceforpligtelser, jf. ovenfor afsnit 5.6.1 *Garantiforpligtelser* og 5.6.2 *Service- og reparationsforpligtelser*.

Vedrørende renteudgifter er forfaldstidspunktet som hovedregel afgørende for fradragsretten, jf. LL § 5, stk. 1. Det gælder dog ikke selskaber, som skal periodisere renteindtægter og renteudgifter over den periode, de vedrører.

5.10 Hensættelse til feriepengeforpligtelse

Selvom det generelle udgangspunkt er, at der ikke indrømmes fradrag i den skattepligtige indkomst for udgifter, før disse faktisk afholdes, har der udviklet sig en fast praksis, hvorefter der er fradrag for stigninger i arbejdsgivers forpligtelse til at betale feriepenge til de personalegrupper, der har ret til løn under ferie. Omvendt skal et fald i feriepengeforpligtelsen indtægtsføres.

Forpligtelsen udgør det samlede beløb, der ved regnskabsårets udløb er optjent af de medarbejdere, der på statutidspunktet er ansat med ret til løn under ferie.

Feriepengeforpligtelsen kan opgøres såvel konkret som efter en summarisk metode. Opgjort konkret svarer forpligtelsen til summen af de skyldige feriepenge, der kan opgøres for hver enkelt medarbejder. Opgjort efter den summariske metode udgør forpligtelsen et beløb, svarende til en procentdel af den udbetalte løn til de pågældende medarbejdere i løbet af regnskabsåret – herunder løn under afholdt ferie.

Procentsatsen varierer, alt afhængig af hvilket regnskabsår selskabet anvender.

1/1– 31/12	1/2 – 31/1	1/3 – 28/2	1/4 – 31/3	1/5 – 30/4	1/6 – 31/5	1/7 – 30/6	1/8 – 31/7	1/9 – 31/8	1/10 – 30/9	1/11 – 31/10	1/12 – 30/11
12%	13,5%	13,5%	13,5%	15,5%	15,5%	15,5%	10,5%	10,5%	10,5%	10,5%	12%

Arbejdsgiveren kan hvert år frit vælge, om feriepengeforpligtelsen skal opgøres konkret eller summarisk. Vælges der en overgang til den summariske opgørelse, så omfatter fradragsretten i overgangsåret både den udbetalte ferieløn i årets løb og hele feriepengeforpligtelsen ved årets udgang.

5.11 Skattemæssige underskud

Efter SEL § 12, stk. 1, kan selskaber, der har negativ skattepligtig indkomst i et indkomstår, fremføre underskuddet til modregning i positiv indkomst i de følgende år. Underskud kan fremføres tidsubegrænset. De kan dog kun fremføres i det omfang, de ikke kan rummes i tidligere års indkomst.

Fremførte skattemæssige underskud kan modregnes i skattepligtig indkomst hos selskabet selv og hos sambeskattede selskaber forudsat, at underskuddene er opstået, mens selskaberne har været sambeskattede. Rækkefølgen for brug af underskud i en sambeskatning er beskrevet i SEL § 31, stk. 2, jf. nærmere om sambeskatning i afsnit 6.9 *Obligatorisk national sambeskatning*.

Med virkning for indkomstår, der påbegyndes den 1. juli 2012 eller senere, begrænses adgangen til at anvende fremførte skattemæssige underskud. Ifølge reglen kan den skattepligtige indkomst kun nedsættes med 60 % som følge af fremførte skattemæssige underskud. Skattepligtig indkomst på op til DKK 8.205.000 (2018) vil dog altid kunne udlignes fuldt ud med fremførte skattemæssige underskud.

Har en virksomhed eksempelvis negativ skattepligtig indkomst i år 1 på DKK 10 mio., kan dette underskud fremføres til modregning i skattepligtig indkomst i år 2. Har selskabet en skattepligtig indkomst i år 2 på DKK 10 mio., vil det fremførte skattemæssige underskud fra år 1 kun kunne nedbringe den skattepligtige indkomst til DKK 718.000, hvilket svarer til, at DKK 8.205.000 (2018) modregnes fuldt ud, og den resterende skattepligtige indkomst (DKK 1.795.000) reduceres med 60 %.

Selskaber, der deltager i en sambeskatning, skal anvende underskudsbegrænsningsreglen samlet for alle selskaber i sambeskatningen. Der gælder endvidere kun én bundgrænse på DKK 8.205.000 (2018) for den samlede sambeskatning.

6. Særlige skattemæssige forhold

6.1 Beskæring af finansieringsudgifter efter reglerne om tynd kapitalisering, SEL § 11

Reglerne om begrænsning af fradragsretten for finansieringsudgifter efter reglen om tynd kapitalisering findes i SEL § 11. Herudover er der yderligere regler om begrænsninger af fradragsretten for nettofinansieringsudgifter, der overstiger en bundgrænse på DKK 21,3 mio., dels efter reglerne om renteloft (SEL § 11 B) og dels den såkaldte EBIT-regel (SEL § 11 C).

En eventuel fradragsbeskæring foretages i denne rækkefølge:

1. Beskæring af finansieringsudgifter vedrørende kontrolleret gæld efter reglerne om tynd kapitalisering, jf. SEL § 11.
2. Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger et renteloft bestemt af en standardfinansiering af de skattemæssige værdier (renteloftreglen), jf. SEL § 11 B (jf. afsnit 6.2 *Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger renteloft bestemt af skattemæssige værdier, SEL § 11 B*).
3. Beskæring af nettofinansieringsudgifter, der nedbringer den skattepligtige indkomst før nettofinansieringsudgifter med mere end 80 % (EBIT-reglen), jf. SEL § 11 C (jf. afsnit 6.3 *Beskæring efter EBIT-reglen, SEL § 11 C*).

Et dansk selskab er tyndt kapitaliseret efter SEL § 11, når (1) selskabet har kontrolleret gæld, og (2) selskabets samlede gæld – målt i forhold til selskabets egenkapital opgjort til handelsværdien ved udløbet af indkomståret – overstiger forholdet 4:1. Kontrolleret gæld er gæld til koncernforbundne selskaber, det vil bl.a. sige moder-, datter- og søsterselskaber. Som gæld anses gæld omfattet af KGL opgjort til kursværdien ved indkomstårets udløb samt konvertible obligationer. Selskaber og foreninger mv., der efter danske skatteregler ikke udgør et selvstændigt skattesubjekt, men hvis forhold er reguleret af selskabsretlige regler, en selskabsaftale eller en foreningsvedtægt, anses også som selskaber. Har et koncernforbundet selskab stillet sikkerhed for lån optaget hos tredjemand, anses lånet også for kontrolleret, og renterne på lånet er dermed også omfattet af tynd kapitaliseringsreglerne. Det samme kan gøre sig gældende, hvis et koncernforbundet selskab har afgivet hensigtserklæring.

Er selskabets kontrollerede gæld mindre end DKK 10 mio., falder selskabet ind under bagatelgrænsen. Der skal i den situation ikke foretages fradragsbeskæring efter SEL § 11. Der sker heller ikke fradragsbeskæring efter SEL § 11 af renter, der er undergivet dansk kildebeskatning.

Overstiger selskabets samlede gæld – kontrolleret såvel som ikke-kontrolleret – ved indkomstårets udløb fire gange egenkapitalen, svarende til en egenkapital på under 20 % af balancesummen opgjort til handelsværdien, og overstiger den kontrollerede gæld DKK 10 mio., er konsekvensen som udgangspunkt, at fradragsretten for renter og kurstab på koncerninterne lån afskæres eller begrænses. Fradragsbeskæringen finder dog kun sted for den del af den kontrollerede gæld, som ville skulle omkvalificeres til egenkapital, for at forholdet mellem fremmedkapital (gæld) og egenkapital ved indkomstårets udløb udgør 4:1 (svarende til en egenkapital, som udgør mindst 20 % af balancesummen).

Fradragsbeskæringen medfører, at rentefradragsretten bortfalder fuldstændigt, hvorimod kurstab kan overføres til fradrag i kursgevinster på samme lån i efterfølgende år.

Renter og kurstab vedrørende kontrolleret gæld kan undtagelsesvist fratrækkes, hvis selskabet kan bevise eller sandsynliggøre, at en tilsvarende finansiering ville kunne opnås mellem uafhængige parter. Det har i praksis vist sig meget vanskeligt at overbevise SKAT herom.

Hidtil har en koncernforbundet dansk kreditor ikke skulle beskattes af renteindtægten når debitor i henhold til reglerne om tynd kapitalisering, jf. SEL § 11, fik beskåret det modsvarende rentefradrag.

I juni 2018 vedtog Folketinget en ændring til denne regel i SEL § 11, stk. 7. på baggrund af en afgørelse fra EU-Domstolen, der har slået fast, at det er i strid med EU-reglerne om fri etableringsret at begrænse skattefriheden til renteindtægter fra danske debitorer. Ifølge den nye bestemmelse, vil en dansk kreditor også være skattefri af renteindtægter og kursgevinster modtaget fra en koncernforbundet udenlandsk debitor hjemmehørende i et EU/EØS-land, såfremt:

- den udenlandske debitor ville have fået sit rentefradrag begrænset efter de danske regler om tynd kapitalisering i SEL § 11, hvis debitor havde været skattepligtig i Danmark.
- den udenlandske debitor ikke har fået fradrag for et tilsvarende beløb efter regler om tynd kapitalisering i debitors hjemland.

Renter på gæld til tredjemand, der efter reglerne om tynd kapitalisering anses for kontrolleret gæld som følge af koncerninterne sikkerhedsstillelser, omfattes ikke af rentefriheden. Det vil fx sige, at hvis en dansk bank har udlånt beløb til et tysk datterselskab af en dansk koncern, da kan den danske bank ikke opnå skattefrihed.

For at opfylde den første betingelse for skattefritagelse skal der foretages en fiktiv opgørelse af, om debitorselskabet – såfremt det havde været et dansk selskab – ville have været begrænset efter reglerne om tynd kapitalisering i SEL § 11. Både konsolideringsreglen i SEL § 11, stk. 4, som 10 mio. kr.'s grænsen i SEL § 11, stk. 1, skal gælde i forhold til det udenlandske debitorselskab.

Med den anden betingelse er skattefritagelsen betinget af, at det danske kreditorselskab kan dokumentere, at der er sket en rentefradragsbegrænsning af det udenlandske EU/EØS-debitorselskab efter lokale udenlandske regler om tynd kapitalisering. Herom har Skatteministeriet i høringsfasen oplyst, at det ikke er nok, at det udenlandske selskab ikke har fået fradrag, men at der skal være sket en begrænsning efter tynd kapitaliseringsregler i udlandet.

Den nye regel har virkning fra og med indkomståret 2018. Da de danske regler har været i strid med EU-reglerne i flere år, anføres det i lovforarbejderne, at SKAT vil udsende et styresignal, der fastlægger mulighederne for at søge om genoptagelse af indkomståret 2018 for derigennem at få ophævet den gennemførte beskatning af modtagne renteindtægter, der skulle have været skattefrie. Dette styresignal er endnu ikke offentliggjort.

6.1.1 Opgørelse af egenkapital og gæld

Den egenkapital, der danner udgangspunkt for vurderingen af forholdet mellem gæld og egenkapital, er typisk væsentligt forskellig fra selskabets regnskabsmæssige egenkapital.

Ved vurderingen af, om et selskabs egenkapital udgør mindst 20 % af den samlede balance, skal samtlige aktiver og gæld i selskabet opgøres til handelsværdi. Det betyder, at også værdien af ikke-indregnede immaterielle aktiver – som eksempelvis oparbejdet goodwill – skal opgøres og medregnes ved vurderingen af, om selskabet er tyndt kapitaliseret.

Desuden vil værdien af grunde og bygninger typisk være højere end bogført værdi. Vurderingen foretages på statusdagen.

Det er skatteyderen, der har bevisbyrden for, at aktivet er medtaget til handelsværdi. I en afgørelse offentliggjort i *SKM2014.568.BR* fandt byretten, at sagsøger ikke havde dokumenteret værdien af et skatteaktiv (fremførte underskud) på anden måde end ved henvisning til regnskabet. Sammenholdt med, at skatteaktivet i en årrække ikke kunne anvendes, fandt byretten ikke grundlag for at tilsidesætte SKATs skøn, hvorefter skatteaktivet ikke fandtes at have en værdi.

Begrebet gæld er defineret som gæld i henhold til fordringer, der er omfattet af KGL. Gælden skal eksistere på balancedagen. Dette betyder, at fx hensættelser til udskudt skat ikke er gæld i relation til reglerne om tynd kapitalisering.

Egenkapitalen udgør herefter differencen mellem de opgjorte aktiver og gældsposter inklusive konvertible obligationer udstedt af selskabet.

Indskudt egenkapital medregnes kun som egenkapital, i det omfang den forbliver i det danske selskab i mindst to år. Hvis det efterfølgende viser sig, at indskudt egenkapital ikke forbliver i det danske selskab i den nævnte periode, vil skattemyndighederne genoptage de tidligere skatteansættelser med henblik på at gennemføre en fradragsbegrænsning.

6.1.2 Konsolideringsreglen

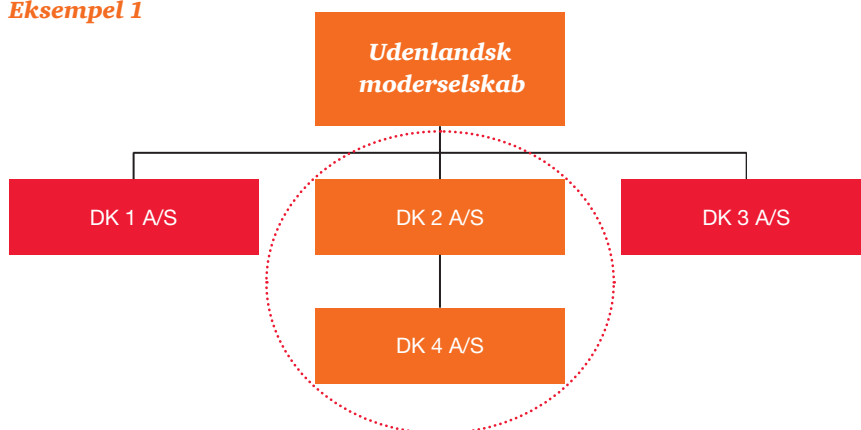
Tanken bag konsolideringsreglen er, at man vil forhindre udnyttelse af den såkaldte ”kaskadeeffekt”, det vil sige en udtynding af egenkapitalen ved etablering af en kæde af selskaber, der hver for sig opfylder kravet om mindst 20 % egenkapital i forhold til balancesummen, men som sammenlagt ikke opfylder egenkapitalkravet.

Der skal kun ske konsolidering, hvis de danske selskaber må anses for koncernforbundne også uden at inddrage de udenlandske aktionærer eller et eventuelt dansk ultimativt moderselskab. Udtrykket ”eventuelt dansk ultimativt moderselskab” har givet anledning til betydelig fortolkningstvivil, idet hverken lovens ordlyd eller dens forarbejder indeholder tilstrækkeligt klare fortolkningsbidrag.

Konsolideringsreglen tager sigte på situationer, hvor et dansk selskab er det øverste selskab i en koncern og ikke blot et mellemliggende dansk selskab, der er kontrolleret af udenlandske aktionærer. Ved begrebet ”dansk ultimativt moderselskab” forstås et dansk moderselskab, der ikke er kontrolleret af udenlandske selskaber.

Det betyder blandt andet, at konsolidering i den situation, hvor en udenlandsk koncern driver flere separate grene af sin virksomhed i Danmark gennem datterselskaber eller faste driftssteder, alene skal finde sted inden for de enkelte virksomhedsgrene. Dette kan illustreres således:

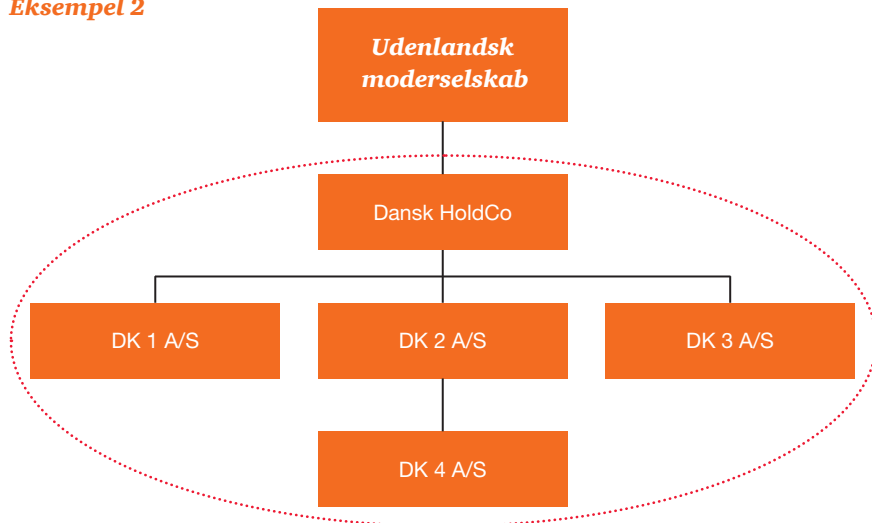
Eksempel 1

I denne situation skal alene DK 2 og DK 4 konsolideres, idet DK 1 og DK 3 ikke ville være koncernforbundne, hvis man ser bort fra eksistensen af det udenlandske moderselskab, og idet DK 2 ikke kan anses for at være et ”dansk ultimativt selskab”. Betingelsen for tynd kapitalisering er opfyldt for henholdsvis DK 1 og DK 3, hvis et af selskaberne alene overskrider grænserne nævnt ovenfor.

Hvis en udenlandsk koncern driver flere virksomhedsgrene i Danmark, som ejes gennem et dansk holdingselskab eller et fast driftssted, skal konsolideringen omfatte såvel holdingselskabet eller det faste driftssted som de underliggende datterselskaber. Dette kan illustreres således:

Eksempel 2

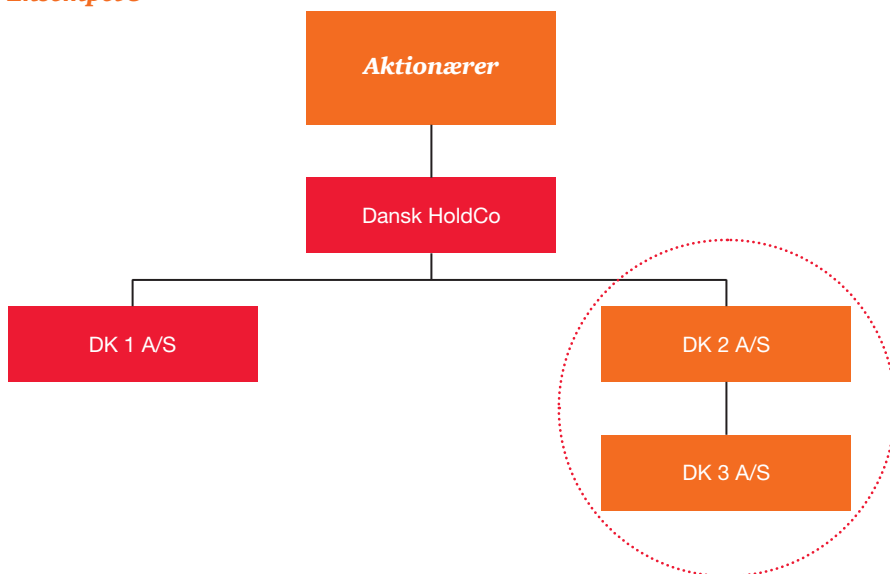

I denne situation skal alle de danske selskaber konsolideres med henblik på vurderingen af, om der samlet set foreligger tynd kapitalisering.

Konsolideringsreglen finder endvidere kun anvendelse på danske selskaber, der også uden at inddrage et eventuelt dansk ultimativt moderselskab kan anses for at være koncernforbundne.

Et dansk ultimativt moderselskab (defineret som et selskab, der ikke er kontrolleret af udenlandske selskaber) kan aldrig indgå i konsolideringen. Hvor et dansk moderselskab driver flere separate grene af sin virksomhed i Danmark gennem datterselskaber, skal konsolidering derfor alene ske inden for den enkelte virksomhedsgren. Dette kan illustreres således:

Eksempel 3

I dette eksempel skal alene DK 2 og DK 3 konsolideres, idet der i relation til konsolideringskravet skal ses bort fra eksistensen af Dansk HoldCo, da selskaberne ikke anses for koncernforbundne, hvis der ses bort fra Dansk HoldCo, jf. KGL § 4. Hvorvidt DK 1 og Dansk HoldCo er omfattet af tynd kapitaliseringsreglerne, skal vurderes for det pågældende selskab alene.

6.1.3 Tynd kapitalisering – faste driftssteder

Reglerne om tynd kapitalisering omfatter også faste driftssteder, som udenlandske selskaber har i Danmark. Faste driftssteder er inddraget for at forhindre, at reglerne om tynd kapitalisering omgås ved, at udenlandske selskaber i stedet for at oprette et dansk datterselskab etablerer et udenlandsk selskab, hvis eneste formål er at drive virksomhed i Danmark gennem et her beliggende fast driftssted.

Ved opgørelsen af det faste driftssteds egenkapital og gæld indgår alene værdien af aktiver og gæld, som har tilknytning til det faste driftssted. Man ønsker ifølge lovmotiverne, at der på dette område skabes ligestilling mellem danske datterselskaber og danske faste driftssteder.

For så vidt angår bank-, leasing- og forsikringsvirksomhed, kan der være andre regler eller branchenormer begrundet i disse virksomheders særlige forhold, som kan komme i konflikt med kravet til det faste driftssteds "egenkapital".

6.1.4 Fradragsbeskæring

Fradragsbeskæringen vil maksimalt kunne udgøre et beløb, der svarer til renter og kurstab vedrørende den del af den kontrollerede gæld, der i givet fald skulle have været konverteret til egenkapital, hvis fradragsbeskæringen skulle have været undgået. Det vil sige den del, der skal omkvalificeres, for at forholdet mellem egenkapital og gæld udgør 1:4 (egenkapitalen skal mindst udgøre 20 % af balancesummen).

Eksempel

Beregning af rentebeskæringen:

	DKK	Forklaring
Markedsværdien af egenkapitalen	1.000.000	
Gæld i alt	20.000.000	
Passiver i alt	21.000.000	
Kontrolleret gæld	20.000.000	
Renteudgifter på kontrolleret gæld	1.000.000	
Egenkapital minimum	4.200.000	Egenkapitalen skal mindst udgøre 20% af værdien af passiverne i alt, hvis selskabet ikke skal begrænses af tynd kapitaliseringsreglerne.
Gæld maksimum	16.800.000	Gælden må som følge heraf maksimalt udgøre forholdet 1:4 af egenkapitalen.
Passiver i alt	21.000.000	
Regulering af egenkapitalen	3.200.000	Beløbet skal tillægges egenkapitalen, hvis begrænsning af rentefradraget skal undgås.
Rentebeskæring:	160.000	"Regulering af egenkapitalen" x "kontrollerede renter"
		"Kontrolleret gæld"

Fradragsbeskæringen foretages i følgende prioriterede rækkefølge:

1. Renteudgifter/kurstab vedrørende dansk koncernintern kontrolleret gæld
2. Renteudgifter/kurstab vedrørende udenlandsk koncernintern kontrolleret gæld
3. Renteudgifter/kurstab vedrørende dansk kontrolleret gæld til tredjemand
4. Renteudgifter/kurstab vedrørende udenlandsk kontrolleret gæld til tredjemand.

6.2 Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger renteloft bestemt af skattemæssige værdier, SEL § 11 B

Efter reglerne i SEL § 11 B skal der ske fradragsbeskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger et renteloft, bestemt af en standardforrentning af de skattemæssige værdier. Vurderingen af fradragsbeskæringen og beregningen af beskæringen foretages på sambeskatningsniveau. Vær opmærksom på, at det ikke er samme konsolideringsregel, der benyttes efter SEL § 11 B, som gælder for begrænsningen efter tynd kapitalisering efter SEL § 11, jf. ovenfor.

Der foretages først fradragsbeskæring i henhold til reglerne om tynd kapitalisering, jf. ovenfor. Dernæst kan de resterende nettofinansieringsudgifter, der overstiger en bundgrænse på DKK 21,3 mio., blive beskåret efter renteloftreglen. Sambeskattede selskaber har kun én bundgrænse på DKK 21,3 mio. tilsammen.

Til forskel fra reglerne om tynd kapitalisering i SEL § 11 omfatter fradragsbeskæringen efter SEL § 11 B (og § 11 C) ikke alene udgifter vedrørende kontrolleret gæld, men renter mv. af al gæld – altså også gæld til uafhængige långivere.

Fradraget for nettofinansieringsudgifter kan i henhold til renteloftet maksimalt udgøre et beløb, der svarer til en standardrente på p.t. 2,9 % (gælder for indkomståret 2018) af selskabets aktiver, opgjort efter særlige regler. Sambeskattede selskaber skal opgøre et samlet beregningsgrundlag for fradragsloftet.

Nettofinansieringsudgifter, der overstiger det variable fradragsloft, er ikke fradragsberettigede. Imidlertid kan et beskåret nettokurstab på gæld og finansielle kontrakter omfattet af KGL fradrages i tilsvarende kursgevinster, der konstateres i de efterfølgende tre indkomstår, jf. SEL § 11 B, stk. 10. Beskårne urealiserede kurstab på renteswap vedrørende lån med sikkerhed i fast ejendom kan dog fremføres i hele kontraktens løbetid til modregning i gevinster på samme kontrakt.

For sambeskattede selskaber fremføres sådanne kurstab samlet hos administrationsselskabet. Skatteministeriet har i september 2017 oplyst, at det er frivilligt, om selskabet vil fradrage et beskåret nettokurstab i et senere år, hvor der er nettokursgevinst, eller om nettokurstabet fremføres videre til et senere år. Imidlertid er anvendelsen af det beskårne nettokurstab som nævnt begrænset til tre indkomstår – for renteswaps dog indtil kontraktens ophør.

Der sker dog ikke fradragsbeskæring, i det omfang nettofinansieringsudgifterne består af nettokurstab på fordringer, som overstiger indkomstårets nettorenteindtægter, jf. SEL § 11 B, stk. 1. Disse nettokurstab fremføres til modregning i skattepligtige nettogevinster på fordringer og nettorenteindtægter ved efterfølgende indkomstårs opgørelse af nettofinansieringsudgifterne. Opgørelserne over nettokurstab udfærdiges samlet for sambeskattede selskaber og fremføres hos administrationsselskabet.

For at sikre at selskaber og koncerner ikke opnår en utilsigtet fordel, er der indsat en værnsregel. Værnsreglen medfører, at kurstab på fordringer som følge af, at anskaffelsessummen er højere end den aftalte indfrielsessum, bliver beskåret.

Det er ofte nødvendigt, at der i den enkelte koncern udarbejdes klare retningslinjer for, hvordan ovenstående regler skal administreres i praksis.

Standardrenten reguleres én gang årligt.

6.2.1 Opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne (SEL § 11 B stk. 4)

Nettofinansieringsudgifter er defineret som den negative sum af:

1. Skattepligtige renteindtægter og fradragsberettigede renteudgifter. Renteindtægter fra varedebitorer og renteudgifter til varekreditorer indgår dog ikke.
2. Provisioner og lignende, herunder stiftelsesprovisioner, der er fradragsberettigede efter LL § 8, stk. 3, og de tilsvarende skattepligtige provisioner. Provisioner vedrørende varegæld og varefordringer indgår ikke.
3. Skattepligtige gevinster og fradragsberettigede tab på fordringer, gæld og finansielle kontrakter omfattet af KGL, bortset fra:
 - a. Gevinst og tab på varekreditorer og varedebitorer.
 - b. Gevinst og tab på udlån, når den skattepligtige er et pengeinstitut eller lignende virksomhed, der udøver næring ved køb og salg af fordringer eller ved finansiering, og debitor ikke er koncernforbundet med kreditor. Gælder også gevinst og tab på obligationer udstedt til finansiering af udlån.
 - c. Urealiserede kursgevinster på renteswaps vedrørende lån med sikkerhed i fast ejendom. Gevinster fremføres i stedet til modregning i urealiserede kurstab på samme kontrakt, og realiserede kurstab på samme kontrakt i det indkomstår, hvor kontrakten ophører.
 - d. Gevinst og tab på terminskontrakter mv., der sikrer driftsindtægter og -udgifter ikke alene i selskabet selv, men også i sambeskattede selskaber. Gevinst og tab på terminskontrakter mv. skal dog medregnes ved opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne, hvis:
 - i. selskabet udøver næring ved køb og salg af fordringer eller driver næringsvirksomhed ved finansiering
 - ii. medkontrahenten er et koncernforbundet selskab.
4. Ved finansiell leasing medregnes for leasingtager en beregnet finansieringsomkostning og for leasinggiver en beregnet finansieringsindtægt. Leasingydelse er omfattet, når de leasede aktiver efter de internationale regnskabsregler anses for at være finansielt leasede.
5. Skattepligtig fortjeneste og udnyttet tab ved afståelse af aktier samt skattepligtige udbytter og skattepligtige afståelsessummer efter LL § 16 B. Hvis summen efter 1. pkt. er negativ, medregnes den ikke, men fremføres til modregning i efterfølgende indkomstår.
 1. pkt. omfatter ikke afkast af lagerbeskattede næringsaktier, hvis aktierne medregnes i aktivgrundlaget.

Klassifikation af leasingkontrakten og beregning af finansieringsomkostningerne følger de regnskabsmæssige kriterier i IAS 17. Der henvises til regnskabsafsnittet om leasing. Det er dog usikkert, hvordan implementeringen af den nye regnskabsstandard om leasing (IFRS 16) påvirker den skattemæssige afgrænsning af leasing i SEL § 11 B.

Finansieringsudgifter og -indtægter, der medregnes som følge af CFC-beskatning eller som følge af genbeskatning af gamle udenlandske underskud, skal ikke medregnes ved opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne.

6.2.2 Opgørelsen af aktiverne (skattemæssig værdi)

Renteloftet beregnes på grundlag af den skattemæssige værdi af selskabets aktiver ved indkomstårets udløb.

Afskrivningsberettigede aktiver indgår med den skattemæssigt nedskrevne værdi. Ved opgørelsen anvendes den skattemæssige værdi efter årets afskrivninger. Det betyder, at muligheden for rentefradrag begrænses, når der foretages skattemæssige afskrivninger. Aktiver, der ikke er afskrivningsberettigede, indgår med anskaffelsessummen tillagt eventuelle udgifter til forbedring.

Følgende aktiver indgår:

1. Bygninger, driftsmidler, software og inventar.
2. Finansielle leasingaktiver hos leasingtager (indregnet efter bestemmelserne i IAS 17).
3. Immaterielle rettigheder.
4. Goodwill, hvis skattemæssigt afskrivningsberettiget (det vil sige ikke egen-oparbejdet).
5. Den skattemæssige nettoværdi af igangværende arbejder for fremmed regning medregnes til aktiverne. Det samme gælder den skattemæssige værdi af varelagre og varedebitorer. Værdien af igangværende arbejder, næringsaktiver, varelagre og fordringer ved salg af varer og andre næringsaktiver samt tjenesteydelser (varedebitorer mv.) medregnes dog kun i det omfang, værdien heraf overstiger værdien af gæld vedrørende køb af varer og andre næringsaktiver samt tjenesteydelser (varekreditorer mv.).
6. Lagerbeskattede næringsaktier.
7. Anskaffelsessummen på terminkontrakter mv., der tjener til sikring af driftsindtægter og driftsudgifter.
8. Aktiver, der er indskudt af udenlandske koncernforbundne enheder, medregnes kun til aktiverne i det omfang, aktiverne forbliver i det danske selskab i mindst to år. Sådanne aktiver medregnes dog altid, hvis koncernen har valgt international sambeskatning.
9. Fremførselsberettiget underskud efter SEL § 12, der er opgjort ultimo indkomståret, medregnes til aktivmassen og forhøjer dermed loftet for rentefradrag. Det er det skattepligtige underskud, som medregnes, og ikke skatteværdien heraf. Underskuddet opgøres før fradragsbeskæring efter SEL §§ 11 B og 11 C, men efter en eventuel begrænsning i anvendelsen af fremførte underskud efter § 12, stk. 2. Skatteministeriet har i september 2017 oplyst, at der ved opgørelsen af det fremførselsberettigede underskud ultimo indkomståret efter SEL § 12 kan tages hensyn til det fradrag i indkomståret, der følger af årets anvendelse/udnyttelse af beskårne nettokurstab efter SEL § 11 B fra tidligere år.

Følgende aktiver indgår ikke:

1. Likvide beholdninger og obligationer.
2. Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder.
3. Andre tilgodehavender.
4. Tilgodehavende selskabsskat og udskudte skatteaktiver.
5. Aktier mv., der er omfattet af ABL, medregnes som hovedregel heller ikke ved opgørelsen af aktivmassen, jf. dog ovenfor. Det samme gælder fordringer og finansielle kontrakter, der er omfattet af KGL og præmieobligationer.
6. Aktier i sambeskattede selskaber medregnes ikke, da aktiverne i disse selskaber i forvejen indgår ved beregningen af loftet. Selskaber, der indgår i en sambeskatning – både nationale og internationale – skal opgøre koncernens nettofinansieringsudgifter og den skattemæssige værdi af aktiverne samlet, således at aktiebesiddelser i sambeskattede selskaber elimineres.
7. Tonnagebeskattede aktiver medregnes ikke ved opgørelsen af den aktivmasse, der berettiger til fradrag for nettofinansieringsudgifter.

6.2.3 Fordeling af en eventuel fradragsbeskæring ved sambeskatning

For sambeskattede selskaber fordeles en eventuel fradragsbegrænsning forholdsmæssigt efter de beløb, hvormed det enkelte selskabs nettofinansieringsudgifter overstiger standardrenten af selskabets aktiver.

Eksempel

I dette eksempel er beskæringen af renter efter SEL § 11 B vist. Der er i eksemplet allerede taget højde for beskæring efter tynd kapitaliseringsreglen i SEL § 11.

Beregning

	Skattemæssig værdi af aktiver	Renteloft	Nettofinansieringsudgifter
Global Holding A/S	0	0	650
Textile (fast driftssted)	500	15	0
Car Electronics A/S	5.000	145	400
Tuning A/S	2.000	58	250
Sunshine DK A/S	1.500	44	150
Logistics A/S	1.000	29	50
I alt	10.000	290	1.500
I alt renteloft (2,9%)		290	
Beskæring af rentefradrag		1.210	
I alt		1.500	

Fordeling

	Netto- finansierings- udgifter	Renteloft	Overskridelse af renteloft	Fordeling af fradrags- beskæring
Global Holding A/S	650	-	650	642
Textile (fast driftssted)	0	15	0	0
Car Electronics A/S	400	145	255	252
Tuning A/S	250	58	192	190
Sunshine DK A/S	150	44	107	105
Logistics A/S	50	29	21	21
	1.500	290	1.225	1.210

Fordeles forholdsmæssigt efter, hvor meget det enkelte selskabs nettofinansieringsudgifter overstiger den skattemæssige værdi af selskabets aktiver, det vil sige:

Enkelte selskabs overskridelse af renteloft × totalbeskæringen af fradrag

Overskridelse i alt for samtlige selskaber

	Skattepligtig indkomst før rente- begrænsning	Begrænsning efter renteloft	Skattepligtig indkomst efter ren- teloftsbe- grænsning
Global Holding A/S	-1.750	642	-1.108
Textile (fast driftssted)	-600	-	-600
Car Electronics A/S	-400	252	-148
Tuning A/S	1.500	190	1.690
Sunshine DK A/S	700	105	805
Logistics A/S	-700	21	-679
	-1.250	1.210	-40

6.3 Beskæring efter EBIT-reglen, SEL § 11 C

Fradragsbeskæringen efter EBIT-reglen kan maksimalt nedsætte indkomstårets fradragsberettigede nettofinansieringsudgifter til bundgrænsen på DKK 21,3 mio.

Er den skattepligtige indkomst før nettofinansieringsudgifter negativ, kan de fradragsberettigede nettofinansieringsudgifter ikke overstige bundgrænsen.

I modsætning til, hvad der gælder ved fradragsbegrænsning på grundlag af fradragsloftet, kan nettofinansieringsudgifter, der beskæres efter EBIT-reglen, fremføres til fradrag i efterfølgende år uden tidsbegrænsning. Sådanne fremførte nettofinansieringsudgifter indgår i beregningen af en eventuel fradragsbeskæring i efterfølgende år. For sambeskattede selskaber fremføres nettofinansieringsudgifter, der er beskåret efter EBIT-reglen, hos administrationselskabet. Skatteministeriet har i september 2017 oplyst, at de sambeskattede selskaber i udnyttelsesåret selv kan prioritere placeringen af fremført fradrag, det vil sige om fradrag skal ske i administrationselskabet eller i andre selskaber, hvori der er ”plads”.

Ved sambeskatning opgøres den skattepligtige indkomst og nettofinansieringsudgiften samlet for de sambeskattede selskaber mv. Ved en eventuel fradragsbeskæring efter EBIT-reglen reduceres de enkelte selskabers nettofinansieringsudgifter forholdsmæssigt, i det omfang det enkelte selskabs nettofinansieringsudgifter overstiger 80 % af selskabets skattepligtige indkomst før nettofinansieringsudgifter.

Eksempel

Eksempel på beregning af skattepligtig indkomst ved udskydelse af rentefradrag efter EBIT-reglen og fordeling heraf:

Beregning

Skattepligtig indkomst	-1.250
Nettofinansieringsudgifter	1.500
Skattemæssigt EBIT	250
Maksimalt fradrag for nettofinansieringsudgifter svarende til 80% af skattemæssig EBIT	200
Nettofinansieringsudgifter	1.500
Begrænsning som følge af renteloftreglen	1.210
Nettofinansieringsudgifter til vurdering ved EBIT-begrænsning	290
Udskydelse af rentefradrag efter EBIT-reglen (290-200)	90
Skattepligtig indkomst efter udskydelse efter EBIT-reglen	50

Fordeling

	Skattepligtig indkomst efter rentelofts- begrænsning	Renter før EBIT-be- grænsning	EBIT til brug for fradrags- begræns- ning	Individuel overskri- delse af EBIT	Fordeling af fra- dragsud- skyldelsen
Global Holding A/S	-1.108	-8	-1.100	-8	4
Textile (fast driftssted)	-600	0	-600	0	0
Car Electronics A/S	-148	-148	0	-148	72
Tuning A/S	1.690	-60	1.750	0	0
Sunshine DK A/S	805	-45	850	0	0
Logistics A/S	-679	-29	-650	-29	14
	-40	-290	250	-185	90

Fordeling mellem selskaberne:

Enkelte selskabs overskridelse af 80%-grænsen × fradragsudskyldelsen

Den samlede overskridelse af 80%-grænsen

6.4 Ejendomsavancebeskatning

Fortjeneste ved afståelse af ejendom beskattes.

Avancen opgøres som forskellen mellem den kontantomregnede afståelsessum med fradrag af salgskostninger og den kontantomregnede anskaffelsessum. Omregningen til kontantværdier foretages på grundlag af kursværdien på den overdragne henholdsvis overtagne prioritetsgæld på afståelses- henholdsvis anskaffelsestidspunktet.

Den kontante afståelsessum beregnes med andre ord som summen af den kontante udbetaling og kursværdien af den overdragne gæld i ejendommen på afståelsestidspunktet.

Ved overdragelse af fast ejendom skal salgssummen fordeles på grundværdi, bygninger og installationer. Fordelingen af salgssummen skal i købsaftale, skøde eller på anden måde skriftligt aftales mellem køber og sælger. Skattemyndighederne kan anfægte en aftalt fordeling, hvis parterne ikke har modstridende interesser. Hvis parterne ikke selv aftaler en fordeling af det samlede vederlag, vil skattemyndighederne foretage fordelingen, således at sælgers beskatningsgrundlag og købers afskrivningsgrundlag som udgangspunkt bliver ens.

6.4.1 Den skattemæssige anskaffelsessum

Den skattemæssige anskaffelsessum beregnes tilsvarende som summen af den erlagte kontante udbetaling og kursværdien af den overtagne gæld i ejendommen på overtagelsestidspunktet.

Hvis ejendommen er anskaffet før den 19. maj 1993, kan den skattemæssige anskaffelsessum i stedet opgøres som et af disse beløb:

- Ejendomsværdien pr. 1. januar 1993 med et tillæg på 10 %.
- Ejendomsværdien pr. 1. januar 1993 med tillæg af 10 % plus tillæg af et yderligere beløb, opgjort som halvdelen af forskellen mellem denne værdi og ejendomsværdien pr. 1. januar 1996.
- Særskilt vurdering af ejendommen pr. 19. maj 1993 efter vurderingslovens § 4 B.

Derudover kan den faktiske kontantomregnede anskaffelsessum med tillæg af forbedringsudgifter afholdt før 1. januar 1993 anvendes, hvis den er højere end ovennævnte alternative værdier. Endvidere kan den kontantomregnede anskaffelsessum pristalsreguleres fra 1975 frem til 1993. Er ejendommen fx anskaffet i 1980, udgør pristalsreguleringen fra 1980 til 1993 en reguleringsprocent på 93,5. Adgangen til pristalsregulering gælder kun den oprindelige anskaffelsessum og ikke for vedligeholdelses- og forbedringsudgifter.

Anskaffelsessummen forhøjes med et tillæg på TDKK 10 for anskaffelsesåret og hvert af de efterfølgende kalenderår, hvori sælgeren har ejet ejendommen – bortset fra det kalenderår, hvori ejendommen afstås. Tillæg gives dog i afståelsesåret, hvis ejendommen både anskaffes og afhændes inden for samme kalenderår.

For ejendomme, der er anskaffet før den 19. maj 1993, gives tillægget fra og med kalenderåret 1993.

Anskaffelsessummen kan endvidere forhøjes med udgifter, der er afholdt til forbedring af ejendommen efter den 1. januar 1993, men dog kun i det omfang disse udgifter overstiger TDKK 10 pr. kalenderår.

Imidlertid kan udgifter, der én gang er fratrukket ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, ikke fratrækkes endnu en gang ved avanceopgørelsen i forbindelse med afhændelse af ejendommen.

Derfor skal vedligeholdelsesudgifter, der har kunnet fratrækkes løbende, og straksafskrevne ombygnings- og forbedringsudgifter ikke medregnes ved opgørelsen af ejendommens anskaffelsessum i forbindelse med avanceopgørelsen. Der tages i den forbindelse ikke hensyn til, om en fradragsberettiget vedligeholdelsesudgift faktisk er fratrukket.

Anskaffelsessummen skal nedsættes med bl.a. afskrivninger, der ikke genbeskattes efter reglerne i AL. Ikke-beskattede genvundne afskrivninger opstår fx som følge af, at fortjenesten er mindre end de foretagne afskrivninger herunder forlods- og forskudsafskrivninger samt eventuelle tabsfradrag og nedrivningsfradrag.

Den tætte sammenhæng mellem ejendomsavancebeskatningsloven og AL bevirker, at der ikke kan opnås fradrag to gange for den samme udgift eller et tab.

Dette kan illustreres på denne måde:

Eksempel

En ejendom er anskaffet for DKK 1.500.000. Bygningens anskaffelsessum udgør DKK 1.000.000. Der er foretaget skattemæssige afskrivninger for DKK 200.000. Ejendommen sælges for DKK 750.000, hvoraf DKK 500.000 vedrører den afskrivningsberettigede bygning. Der vil derfor være opstået et fradragsberettiget tab efter AL på DKK 300.000, svarende til forskellen mellem salgssummen på DKK 500.000 og anskaffelsessummen reduceret med foretagne afskrivninger på i alt DKK 800.000.

Salgssum, bygning	500.000
Anskaffelsessum	-1.000.000
Afskrivninger	200.000
Tab	300.000

Efter ejendomsavancebeskatningsloven udgør tabet DKK 750.000, svarende til forskellen mellem salgssummen på DKK 750.000 og anskaffelsessummen på DKK 1.500.000. Ejendomstabet skal dog nedsættes med tabet efter AL på DKK 300.000 samt de ikke beskattede foretagne afskrivninger på DKK 200.000, hvorfor tabet efter ejendomsavancebeskatningsloven herefter udgør DKK 250.000.

Salgssum, ejendom	750.000
Anskaffelsessum	-1.500.000
Tab	-750.000
Tab efter ABL	300.000
Foretagne afskrivninger	200.000
Tab efter ejendomsavancebeskatningsloven	250.000

Tabet efter ejendomsavancebeskatningsloven kan fremføres tidsubegrænset og kun modregnes i avancer ved salg af ejendomme i et senere indkomstår.

Samlet får ejeren af ejendommen ved salget et tab på DKK 550.000, fordelt med DKK 250.000 efter ejendomsavancebeskatningsloven, som dog kun kan modregnes i fortjenester på andre ejendomme, og et tab på DKK 300.000, som kan fratrækkes efter reglerne i AL.

Eksemplet er simplificeret. Der er således fx ikke taget højde for 10.000-kroners-tillægget i opgørelsen efter ejendomsavancebeskatningsloven.

6.4.2 Udskydelse af avancebeskatningen

Det er muligt at udskyde avancebeskatningen, hvis sælgeren under visse nærmere betingelser anskaffer en anden erhvervsejendom. Det er ikke muligt at udskyde beskatningen på udlejningsejendomme.

Sælgeren skal i salgsåret eller i årene umiddelbart før eller efter salgsåret have erhvervet en anden ejendom. Hvis det er tilfældet, kan sælgeren i stedet for at lade sig avancebeskatte i salgsåret vælge at nedsætte anskaffelsessummen for den nyanskaffede ejendom med avancen på den solgte ejendom.

Sælgeren skal anmode om udskydelse af avancebeskatningen senest i forbindelse med indsendelsen af selvangivelsen for det år, hvori den nye ejendom erhverves, eller – hvis den nye ejendom er erhvervet i året forud for salget af den gamle ejendom – på tidspunktet for rettidig indgivelse af selvangivelsen for salgsåret.

6.4.3 Modregning af avancer og tab

Der er adgang til at modregne avance og tab ved afståelse af flere faste ejendomme inden for samme regnskabsår. Hvis årets tab overstiger årets fortjeneste, kan det overskydende nettotab fremføres tidsubegrænset til fradrag i ejendomsavancer i de efterfølgende indkomstår.

6.5 Kursgevinst og -tab på fordringer og gæld

Et selskab skal ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst medregne gevinst og tab på både fordringer og gæld i dansk såvel som fremmed valuta. Reglerne om opgørelse af gevinst og tab blev væsentligt ændret i 2015 med virkning for indkomstår, der begyndtes den 1. marts 2015 eller senere. Ændringerne vedrørte tidspunktet for, hvornår en kursgevinst/-tab skal indregnes i den skattepligtige indkomst, og om der ved anvendelse af lagerprincippet skal ske en opsplitning i papirkursværdien henholdsvis valutakursværdien, eller om der skal anvendes et fuldt lagerprincip, der omfatter både papirkursværdien og valutakursdelen. I det følgende anvendes følgende termer:

- Ved papirkurs forstås de vilkår, der bestemmer en fordrings eller en gælds kursværdi uden hensyntagen til valutakurser (det vil som udgangspunkt være rente, løbetid og sikkerhed).
- Ved valutakurs forstås den del af en fordrings eller gælds værdi, der er bestemt af en valutakurs.
- Ved fuldt lagerprincip forstås den samlede værdi af papirkurs og valutakurs.
- Ved separeret lagerprincip forstås en opsplitning af kursreguleringer i forhold til papirkurs og valutakurs.

Da de nye regler trådte i kraft for indkomstår, der blev påbegyndt den 1. marts 2015 eller senere, betød det for skattepligtige med kalenderårsregnskab, at de nye regler skulle iagttages fra og med indkomståret 2016.

Uanset hvilket periodiseringsprincip den skattepligtige tidligere havde brugt, kunne der i det indkomstår, hvor de nye regler trådte i kraft, træffes nye valg mellem de principper, som de nye regler gav mulighed for. Der skulle ikke indhentes tilladelse hos skattemyndighederne til førstegangvalg efter de nye regler. Hertil gjaldt dog en række væsentlige undtagelser til det 'frie' førstegangvalg, jf. nedenfor. Derudover kunne der for koncerninterne fordringer ske omvalg af princip tilbage i tid.

Der gælder særlige regler for realkreditinstitutter og pengeinstitutter, og disse er ikke ændret.

Ligesom efter de hidtidige regler er det efter de nugældende regler udgangspunktet, at selskaber skal anvende lagerprincippet på fordringer. Tilsvarende er det i relation til vederlagsfordringer og koncerninterne fordringer fastholdt, at gevinst og tab skal opgøres efter realisationsprincippet, men lagerprincippet kan tilvælges. Med de nugældende regler er metoden justeret.

For gæld er det udgangspunktet, at realisationsprincippet skal anvendes. Dette udgangspunkt er uændret. Efter de hidtil gældende regler kunne lagerprincippet vælges for børsnoteret gæld. Dette er stadig gældende, men metoden er justeret. Ligeledes kunne lagerprincippet efter de hidtil gældende regler anvendes for unoteret gæld i fremmed valuta. Denne mulighed kan efter de nugældende regler kun bruges for valutakursændringer.

Som nævnt ovenfor skal der efter de nugældende regler skelnes mellem tre forskellige metoder ved anvendelsen af lagerprincippet. Papirkurslagerprincippet, lagerprincippet alene for valutakursændringer og det fulde lagerprincip, hvor både papirkursdelen og valutakursdelen indgår.

Hvilken metode, der efter de nye regler skal anvendes til at opgøre gevinst og tab, kan vises således:

Fordringer, bortset fra vederlagsfordringer og koncerninterne fordringer	Vederlagsfordringer, koncerninterne fordringer og børsnoteret gæld	Anden gæld
Altid fuldt lagerprincip.	Realisationsprincippet, men papirkurslagerprincippet kan vælges.	Realisationsprincippet.

Den anførte mulighed for at vælge papirkurslagerprincippet for vederlagsfordringer og koncerninterne fordringer samt børsnoteret gæld kan frit anvendes for hver af de anførte kategorier. Der kan således eksempelvis vælges papirkurslagerprincippet på vederlagsfordringer, men ikke på koncerninterne fordringer.

For så vidt angår valutakursreguleringer, kan der for fordringer og gæld, hvor realisationsprincippet er udgangspunktet, vælges lagerprincippet, der kun omfatter valutakursreguleringer. Dette valg skal ske under ét for fordringer og gæld i fremmed valuta. Dette valg er uafhængigt af, om man har valgt realisationsprincippet eller papirkurslagerprincippet, jf. ovenfor.

Ikrafttræden og overgangsregler

De nugældende regler fik virkning for indkomstår, der blev påbegyndt den 1. marts 2015 eller senere. Det første år, hvor de nye regler gjaldt, kunne der som udgangspunkt frit vælges mellem de nye principper. Der var dog fastsat en række overgangsregler.

Havde et selskab hidtil valgt lagerprincippet for gevinst og tab på gæld i fremmed valuta, der ikke er optaget til handel på et reguleret marked, og havde selskabet påtaget sig denne gæld inden indkomstår, der blev påbegyndt den 1. marts 2015 eller senere, var valget af fuldt lagerprincip fortsat gældende for disse eksisterende gældsposter. Havde selskabet gæld, som var påtaget forud for indkomståret 2010, gjaldt der også særlige overgangsregler for disse gældsposter.

Havde et selskab hidtil valgt lagerprincippet for gevinst og tab på vederlagsfordringer eller gæld, der var optaget til handel på et reguleret marked, og havde selskabet erhvervet fordringen/påtaget sig gælden inden indkomståret, der blev påbegyndt den 1. marts 2015 eller senere, ville valget af fuldt lagerprincip fortsat være gældende for disse eksisterende fordringer og gældsposter.

Som nævnt ovenfor havde de hidtil gældende regler kunnet medføre en utilsigtet beskatning af gevinst og tab på koncerninterne fordringer, hvis selskabet havde anvendt lagerprincippet. Med de nugældende regler blev der åbnet for, at selskaber, der har valgt lagerprincippet på koncerninterne fordringer, i stedet kunne vælge at anvende lagerprincippet kun på gevinst og tab som følge af valutakursændringer på disse fordringer fra indkomståret 2010. Fristen for omvalget var fristen for indgivelse af selvangivelsen for det første indkomstår, som lovændringen havde virkning for. Anvendtes kalenderåret som indkomstår, skulle der således tages stilling til et eventuelt omvalg med selvangivelsen for 2016. Omvalget gjaldt for alle koncerninterne fordringer, erhvervet indtil de nye reglers ikrafttræden, og princippet skulle følges for disse fordringer frem til indfrielsen.

Foretog et selskab omvalg, skulle ultimoværdien for de koncerninterne fordringer for det seneste indkomstår før ændringen af opgørelsesprincippet anvendes som primoværdi ved senere opgørelse af gevinst og tab på fordringer.

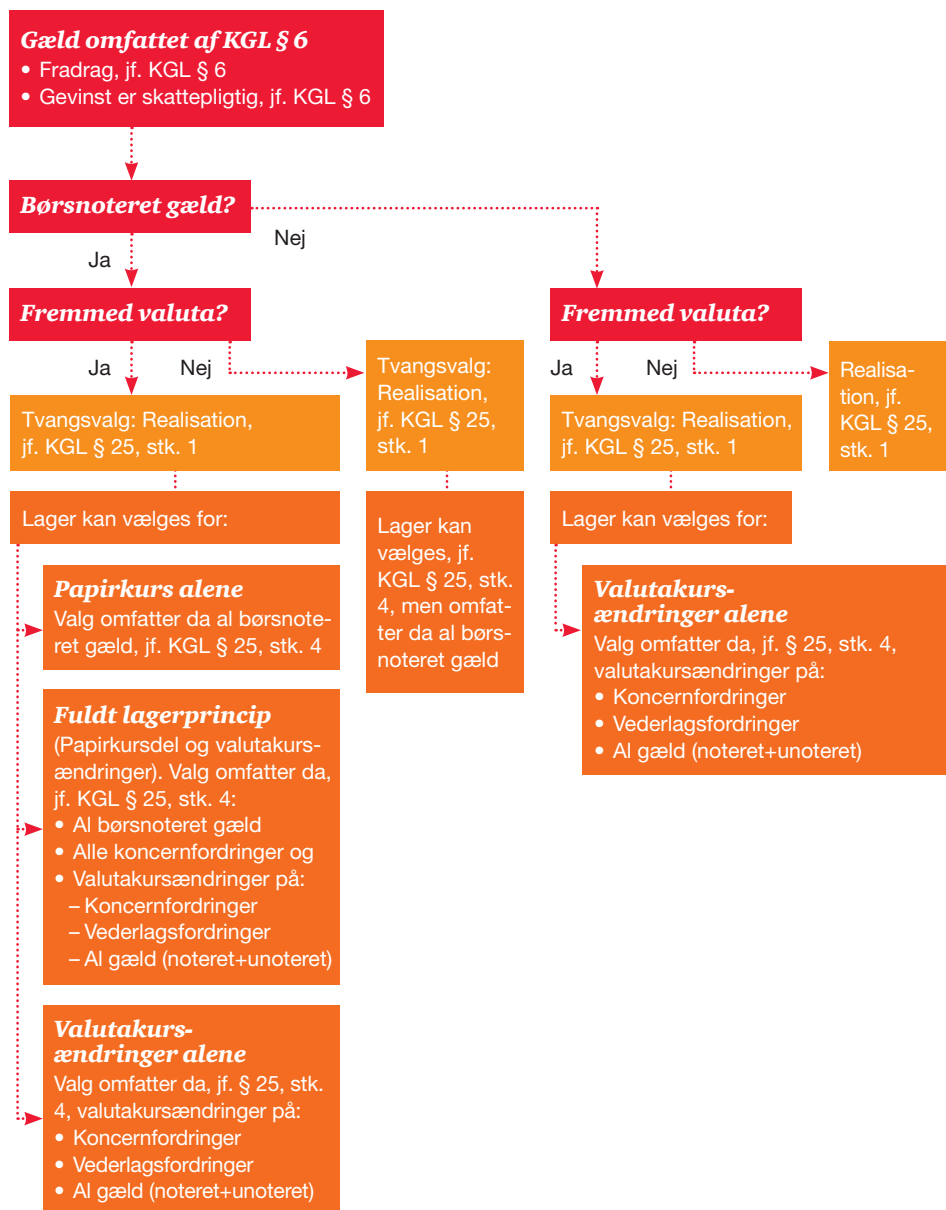
For koncerninterne fordringer erhvervet efter de nugældende reglers ikrafttræden kan der frit vælges princip som beskrevet ovenfor. Når lagerprincippet er valgt, kan valget heraf kun ændres efter tilladelse fra skattemyndighederne.

Nedenfor er skematisk vist, hvilket beskatningsprincip der efter de nugældende regler kan vælges for forskellige fordringer og gældstyper:

Figur 1: Fordringer – skattepligt og beskatningsprincip

Figur 2: Gæld – beskatningsprincip

6.5.1 Særligt vedrørende koncernmellemværender

Den skattemæssige behandling af gevinst og tab på fordringer og gæld er væsentligt anderledes, når der er tale om mellemværender mellem koncernforbundne selskaber, sambeskattede selskaber samt selskaber, der vil kunne sambeskattes.

Begrebet ”koncernforbundne selskaber” i KGL omfatter selskaber, hvori samme aktionærkreds på tidspunktet for fordragens erhvervelse – eller på et hvilket som helst senere tidspunkt – direkte eller indirekte ejer mere end 50 % af aktiekapitalen eller råder over mere end 50 % af stemmerne i hvert af de involverede selskaber.

Et fuldt skattepligtigt dansk selskab har som hovedregel ikke fradrag for tab på fordringer på koncernforbundne danske såvel som udenlandske selskaber, når:

- Fordringen ikke er erhvervet som skattepligtigt vederlag for leverede varer og andre aktiver samt tjenesteydelser, og kreditor ikke har været sambeskattet med debitor, eller fordringen er stiftet efter ophør af sambeskatningen, jf. KGL § 4, stk. 3. I relation til udenlandske fordringer gælder undtagelsen kun, hvis det kan godtgøres, at gevinst på gælden er skattepligtig hos skyldner, eller gevinsten er omfattet af regler om underskudsbegrænsning i det pågældende land.
- Fordringen ikke er en rentefordring, som kreditor har medregnet i sin skattepligtige indkomst, og kreditor ikke har været sambeskattet med debitor, eller rentefordringen er stiftet efter ophør af sambeskatning, jf. KGL § 4, stk. 4.

Begrænsningen af fradragsretten gælder også tab på fordringer på sambeskattede selskaber og selskaber, der vil kunne sambeskattes, fordi der kan opstå den situation, at selskaber, der opfylder betingelserne for at være sambeskattede, ikke er koncernforbundne efter KGL med den konsekvens, at kreditorselskabet har fradragsret for tab på fordringer på det sambeskattede debitorselskab. Det skyldes, at begrebet ”koncernforbundne selskaber” efter KGL ikke er sammenfaldende med begrebet i sambeskatningsreglerne. Langt størstedelen af de sambeskattede selskaber vil dog tillige være koncernforbundne efter KGL.

Tab på en fordring mod et ”koncernforbundet selskab” er kun fradragsberettiget, hvis selskaberne (1) enten aldrig har været sambeskattede, eller fordringen først er stiftet efter en eventuel sambeskatnings ophør, og (2) den tabte fordring blev erhvervet som vederlag i forbindelse med kreditorselskabets næring – fx almindelige varemellemværender – eller (3) er en rentefordring, som er blevet medregnet ved opgørelsen af kreditorselskabets skattepligtige indkomst. Hvis der f.eks. er tale om en rentefordring følger fordringen det almindelige princip om opgørelse af tabet efter lagerprincippet og ikke realisationsprincippet.

Der gælder særlige regler om bankernes muligheder for i visse situationer at opnå fradrag for tab på koncernforbundne selskaber og om muligheden for fradrag for tab på børsnoterede fordringer, udstedt af et koncernforbundet selskab.

Hvis både kreditorselskabet og debitorselskabet er hjemmehørende og fuldt skattepligtige i Danmark, og kreditorselskabet på grund af koncernforbindelsen mv. ikke har fradrag for tab på fordringen, skal debitorselskabet heller ikke beskattes af den tilsvarende gevinst på den koncerninterne gæld.

Har kreditor erhvervet fordringen til under kurs pari, er det vigtigt at være opmærksom på ordlyden af KGL's bestemmelser. Debitor er nemlig kun skattefri af gevinsten i den udstrækning, at kreditor ikke har fradrag for det "tilsvarende tab på fordringen". Har kreditor eksempelvis erhvervet fordringen til kurs 80, vil kreditor ikke have et tab på forskellen mellem kurs 80 og kurs pari, hvilket vil have en afledt effekt på debtors skattefrihed.

Hvis gælden nedsættes til et beløb, der er lavere end fordringens aktuelle værdi for kreditor, skal debitorselskabet som udgangspunkt beskattes af det "for meget" nedskrevne beløb.

Debitorselskabet skal dog ikke beskattes i det omfang, gælden nedskrives til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor, hvis debitorselskabet kan modtage skattefrit tilskud af kreditorselskabet efter reglerne i SEL § 31 D.

Reglen om skattefrihed for debitorselskabet for det "for meget" nedskrevne beløb gælder også ved eftergivelse af gæld til udenlandske koncernforbundne selskaber, sambeskattede selskaber samt selskaber, der vil kunne sambeskattes, hvis det udenlandske kreditorselskab ikke ville kunne fradrage det tilsvarende tab på fordringen, hvis kreditor var skattepligtig til Danmark, og det tillige godtgøres, at tab af den pågældende art ikke er fradragsberettiget efter udenlandske regler.

6.6 Skattefrit tilskud

Som udgangspunkt er et selskab skattepligtigt af tilskud, modtaget fra selskabets aktionærer. Tilskud er dog skattefrie, hvis følgende betingelser er opfyldt:

1. Tilskudsyderen og -modtageren er sambeskattede selskaber eller selskaber, der opfylder betingelserne for at kunne indgå i en international sambeskatning eller en moderfond (tilskud ydet den 5. oktober 2016 eller senere, hvor fonden ikke har fradrag).
2. Tilskudsyderen er direkte eller indirekte et moderselskab for tilskudsmodtageren eller tilskudsyderen, og modtageren har fælles direkte eller indirekte moderselskab (søsterselskaber).
3. Ved tilskud mellem søsterselskaber skal det fælles direkte eller indirekte moderselskab kunne modtage skattefrit udbytte fra tilskudsyderen. Hvis det fælles moderselskab kun ejer tilskudsyderen indirekte, skal betingelserne være opfyldt i hvert ejerled. Hvis det fælles moderselskab eller mellemliggende ejerled er udenlandske, skal de være omfattet af EU's moder-/datterselskabsdirektiv eller opfylde betingelserne for frafald/nedsættelse af udbyttebeskatningen efter bestemmelserne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst mellem Danmark og en fremmed stat, Færøerne eller Grønland.
4. Tilskudsyderen må ikke have fradrag for tilskuddet efter udenlandske regler.

Muligheden for at yde skattefrit tilskud indebærer fleksibilitet med hensyn til valg af fremgangsmåde for rekonstruktion af selskabskapital, jf. afsnit 6.7, idet der kan ske gælds eftergivelse, uden at debitorselskabet beskattes af den værdifulde del af den eftergivne gæld, hvis betingelserne for modtagelse af skattefrit tilskud er opfyldt.

Dette gælder også i tilfælde, hvor kreditorselskabet er et udenlandsk koncernselskab, der kan indgå i en international sambeskatning, og hvor det kan dokumenteres, at det udenlandske kreditorselskab efter udenlandske regler ikke har fradrag for tilskud ydet til debitorselskabet. Det er således ikke afgørende om kreditorselskabet har taget fradrag for tabet – blot det forhold, at det efter national lovgivning er fradragsberettiget er tilstrækkeligt til, at tilskuddet beskattes.

6.7 Rekonstruktion af selskabskapital

Dette område har gennem tiden udviklet sig til et af de mest komplicerede og uigennemskuelige områder i dansk skatteret, selvom der i praksis er et betydeligt behov for klarhed, således at aktionærer kan retablere et selskabs egenkapital, uden at dette medfører væsentlige skattemæssige ulemper for det nødlidende selskab. Dette ikke mindst fordi der i selskabslovgivningen findes specifikke regler for, hvornår og under hvilke omstændigheder et selskabs aktiekapital af hensyn til kreditorerne skal rekonstrueres.

Hvis et selskab kommer i en kapitaltabssituation, kan selskabets egenkapital typisk kun retableres, ved at selskabets gæld enten nedskrives, eller ved at selskabets egenkapital øges på anden måde, fx ved tilførsel af ny kapital.

Når et selskab frigøres fra gæld, kan der – alt afhængig af situationen – blive tale om,

- 1) at selskabet skal beskattes af gevinst på gæld
- 2) at selskabet skal have reduceret sit fremførselsberettigede underskud
- 3) at gældsfrigørelsen hverken medfører beskatning af gevinst eller underskudsbegrænsning hos det nødlidende selskab.

Disse komplicerede regler findes i KGL, der omhandler beskatning af gevinst på gæld, og i SEL, der omhandler begrænsning af fremførselsberettiget skattemæssigt underskud.

Filosofien bag de regler, der i forbindelse med en rekonstruktion skærper selskabers adgang til at anvende konstaterede skattemæssige underskud, er i korthed, at et selskab efter den herskende politiske opfattelse ikke bør have skattemæssigt fradrag for omkostninger, der har resulteret i et skattemæssigt underskud, når selskabet som følge af en senere gennemført gældsakkord ikke selv kommer til at bære de nævnte omkostninger.

Eftersom en rekonstruktion af selskabets egenkapital kun bliver nødvendig og aktuel, når selskabets omkostninger og/eller driftstab i en periode har været så høje, at selskabets egenkapital er gået helt eller delvist tabt, må man konkludere, at aktionærerne – for at sikre selskabet effektivt skattemæssigt fradrag for driftsomkostninger – straks fra selskabets etablering og derefter løbende bør forsyne selskabet med så stor en egenkapital, at det så vidt muligt forhindres, at selskabet kommer i en kapitaltabssituation.

Hvis selskabet kommer i en kapitaltabssituation, der nødvendiggør en rekonstruktion af selskabskapitalen, kan reglerne om gældsfrigørelse medføre, at selskabet ikke opnår fradrag for sine – som udgangspunkt – fradragsberettigede driftsomkostninger.

Den skattemæssige behandling afhænger af, om gældsfrigørelsen finder sted som led i en samlet ordning eller en singulær ordning, og endvidere af om kreditor- og debitorselskabet er koncernforbundne.

6.7.1 Gældsfrigørelse

Et selskab er som hovedregel skattepligtigt af gevinst på gæld. Dette gælder, hvad enten gælden er i dansk eller udenlandsk valuta.

Gevinst ved frigørelse for gæld opgøres efter KGL som forskellen mellem gældens værdi på det tidspunkt, hvor debitor påtog sig gælden, og gældens værdi på det tidspunkt, hvor debitor blev frigjort fra gælden.

Det er med andre ord en forudsætning for beskatning efter KGL, at gælden (fordringen) har en kursværdi under pari, hvilket typisk må antages at være tilfældet, når debitorselskabets egenkapital er negativ.

Hvis gælden eftergives, selvom den har pariværdi, foreligger der ikke en gældseftergivelse, der kan udløse beskatning efter KGL. Derimod er der tale om et tilskud, der som udgangspunkt er skattepligtigt, men som i visse tilfælde kan være skattefrit, jf. afsnit 6.6.

Ud over en beskatning kan debitorselskabet også blive begrænset i fradragsretten for renter af den gæld, der er blevet nedskrevet som følge af en gældseftergivelse, jf. LL § 5, stk. 9. Det er derfor kun den andel af renter, der svarer til forholdet mellem den resterende gæld (efter nedsættelsen) og den samlede gæld (før nedsættelsen), der vil kunne fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Det vil sige, at hvis den samlede gæld inklusive påløbne renter bliver nedskrevet til 20 %, så kan maksimalt et beløb svarende til 20 % af de påløbende renter bringes til fradrag ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Dog er der den modifikation, at såfremt der i den gæld, der skal nedsættes, indgår påløbne ubetalte renter, som debitorselskabet allerede har taget fradrag for – det vil sige før gælds-nedsættelsen – så kan debitor opretholde fradraget, hvis det kan rummes i den tilbageværende gæld.

Dette gælder, selvom fradraget overstiger den forholdsmæssige andel, som debitor som udgangspunkt var begrænset til.

6.7.2 Koncernforhold mv.

Et dansk kreditorselskab har som hovedregel ikke fradrag for tab på fordringer mod koncernforbundne selskaber. Tab på fordringer på sambeskattede selskaber – og selskaber, der vil kunne sambeskattes – kan heller ikke fradrages. Når kreditorselskabet ikke har fradrag for tab, skal debitorselskabet omvendt ikke medregne nogen gevinst på den modsvarende gæld.

Debitorselskabet skal heller ikke medregne nogen gevinst på gæld, hvis kreditorselskabet er et udenlandsk koncernselskab, hvis kreditorselskabet:

- 1) Efter hjemlandets regler ikke har fradrag for tab på fordringen
- 2) Ikke ville have haft fradrag, såfremt selskabet havde været hjemmehørende i Danmark.

Hvis fordringen nedskrives til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor, beskattes debitorselskabet ikke efter KGL, men i stedet efter SL af et skattepligtigt tilskud. I det omfang debitorselskabet kan modtage et skattefrit tilskud fra det koncernforbundne kreditorselskab, vil nedskrivning af fordringen til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor imidlertid ikke medføre, at debitorselskabet beskattes.

Når de involverede kreditor- og debitorselskaber er koncernforbundne mv., skal der heller ikke ske nogen begrænsning i debitorselskabets adgang til at fratrække skattemæssige underskud, selvom gældsfrigørelsen finder sted som led i en samlet ordning.

Disse hovedregler gælder dog ikke for fordringer vedrørende vareleverancer og tjenesteydelser, når det koncernforbundne kreditorselskab har fradrag for tab på fordringen – det vil sige, når kreditor- og debitorselskaberne ikke er sambeskattede, eller den pågældende fordring først er stiftet efter ophør af sambeskatning.

Vedrørende udenlandske fordringer gælder dette dog kun, hvis det kan godtgøres, at gevinst på gælden er skattepligtig for skyldner, eller gevinsten er omfattet af regler om underskudsbegrænsning i det pågældende land.

Afhænger skattepligten eller underskudsbegrænsningen hos skyldner af, om kreditor har fradrag, anses gevinsten hos skyldner for skattepligtig eller omfattet af underskudsbegrænsning.

Det samme gælder rentefordringer, når renten er medregnet i kreditorselskabets skattepligtige indkomst, og selskaberne ikke er sambeskattede, eller rentefordringen først er stiftet efter ophør af sambeskatning.

For så vidt angår disse specifikke fordringstyper, gælder med andre ord den almindelige hovedregel, hvorefter selskaber generelt skal medregne gevinster og tab, uanset om selskaberne er koncernforbundne eller ej.

6.7.3 Gældsfrigørelse som led i en samlet ordning

Underskudsbegrænsning efter reglerne i SEL kommer kun på tale i forbindelse med gældsfrigørelse ved tvangsakkord eller frivillig akkord.

Ved en frivillig akkord forstås en aftale om en samlet ordning mellem debitorselskab og kreditorer om bortfald eller nedsættelse af en gæld til et beløb, som debitor realistisk set kan betale.

Hvis et selskab frigøres for gæld som led i en sådan samlet ordning, begrænses selskabets adgang til at fratrække skattemæssige underskud. Reglerne går groft sagt ud på, at selskabets skattemæssige underskud skal reduceres med det samme beløb, som gælden nedsættes med.

Der sker ikke kun reduktion af selskabets skattemæssige underskud, men også reduktion af selskabets eventuelle særlige tab efter ABL, KGL og EBL. Reduktionen skal foretages i den nævnte rækkefølge.

Det er altid det ældste underskud, der reduceres først. Skal der ske reduktion af selskabets fremførselsberettigede underskud fra flere år, nedsættes underskud fra et tidligere år i fuldt omfang, før underskud fra senere år nedsættes.

En samlet ordning med kreditorerne indebærer typisk, at der gennemføres en ligelig reduktion af samtlige kreditorens fordringer. En samlet ordning kan imidlertid også indeholde andre ofte nok så væsentlige elementer, som fx at aktionæren eller moderselskabet afgiver tilbagetrædelseserklæring i forhold til øvrige kreditorer eller stiller yderligere sikkerhed. Alle sådanne momenter indgår i vurderingen af, om der foreligger en samlet ordning med selskabets kreditorer.

Der kan efter omstændighederne foreligge en samlet ordning, selvom ikke alle kreditorer, men eventuelt kun en enkelt eller nogle få hovedkreditorer, deltager i ordningen, mens øvrige (små)kreditorens stilling ikke berøres.

En sag fra 2001 omhandler spørgsmålet om, hvorvidt der kan foreligge en samlet ordning, når ikke alle kreditorer deltager i ordningen. I sagen blev vilkårene i et lån ændret så betydeligt, at lånet måtte anses for indfriet og erstattet af et nyt lån.

Skattemyndigheden gjorde i sagen gældende, at hvis indfrielsen af lånet medførte en kursgevinst, måtte den være skattefri, da der i så tilfælde var tale om en samlet ordning, eftersom lånet udgjorde ca. 2/3 af skattemyndighedens samlede usikrede gæld.

Skattemyndighederne var imidlertid af den opfattelse, at dette ikke var tilstrækkeligt til, at der var tale om en samlet ordning, da skattemyndigheden kun havde én anden kreditor, hvis tilgodehavende udgjorde den resterende tredjedel af den usikrede gæld. Landsretten var enig i skattemyndighedernes påstand.

Ved Højesteret tog Skatteministeriet imidlertid bekræftende til genmæle, da skatteyderen havde fremskaffet dokumentation for, at den resterende del af gælden faktisk var sikret gæld, og at ordningen derfor omfattede skatteyderens samlede usikrede gæld.

Ifølge Skatteministeriet ændrer udfaldet af sagen ikke hidtidig praksis, hvorefter en samlet ordning som udgangspunkt skal omfatte mindst halvdelen af den usikrede gæld, således at kun usikrede småkrav kan holdes uden for ordningen. Et enkeltstående krav på ca. 1/3 af den usikrede gæld kan ikke betragtes som et sådant småkrav.

Der kan ikke udelukkende lægges vægt på, om ordningen omfatter mere eller mindre end 50 % af den samlede usikrede gæld. Skatterådet har i *SKM 2007,677.SR* udtalt, at den største kreditors gældskonvertering af sin fordring på 67,7 % af debtors usikrede gæld ikke udgjorde en samlet ordning efter KGL § 24. Debtors næststørste og tredjestørste kreditors fordringer udgjorde i alt 28,8 % af debtors usikrede gæld. Dermed var det ikke en ligelig reduktion af kreditorernes fordringer. De to fordringer, svarende til 28,8 % af den samlede usikrede gæld, kunne ikke betragtes som småkrav.

Den del af gælden, som selskabet frigøres for ved en samlet ordning, skal som udgangspunkt ikke medregnes til selskabets skattepligtige indkomst, men dette udgangspunkt fraviges, hvis gælden reduceres til et beløb, der målt på gældsfrigørelsestidspunktet er lavere end fordringens værdi for kreditor.

Hvis en samlet ordning medfører frigørelse for gæld, som har en positiv værdi for kreditor, opnår debitor en formuefremgang, der skal beskattes efter SL som et skattepligtigt tilskud, svarende til den positive kursværdi af fordringen. Der sker dog ikke beskatning, hvis parterne er omfattet af bestemmelserne om skattefrit tilskud, jf. ovenfor. Frigørelse for den værdiløse del af gælden er derimod ikke skattepligtig efter reglerne i KGL, men til gengæld skal der ske en reduktion – krone for krone – af selskabets fremførselsberettigede skatemæssige underskud.

Der sker dog ikke nogen underskudsbegrænsning hos debtorselskabet, i det omfang debitorselskabet ikke skal beskattes af gevinst på gæld, som følge af at kreditorselskabet på grund af koncernforholdet mv. ikke har fradrag for det tilsvarende tab på fordringen. Der sker heller ikke nogen underskudsbegrænsning hos debitor, i det omfang debitor kan modtage et skattefrit tilskud fra kreditorselskabet.

Filosofien bag denne regel er, at debtorselskabet ikke skal tåle en indirekte beskatning som følge af gældsfrigørelsen som led i en akkord i form af underskudsbegrænsning, når debtorselskabet ikke skal beskattes af gevinst på gæld og ikke skal beskattes af et modtaget tilskud.

Hvis man uden for koncernforhold forestiller sig, at en gæld på nominelt 100 har en værdi for kreditor på 40, og gælden ved en samlet ordning reduceres til 20, vil gældsfrigørelsen fra kurs 100 ned til kurs 40 medføre underskudsbegrænsning, mens reduktionen af gælden fra 40 til 20 medfører beskatning efter SL.

Samspillet mellem disse regler betyder som hovedregel, at debitorselskabet i forbindelse med en gældsfrigørelse uden for koncernforhold i realiteten bliver beskattet – enten direkte ved at frigørelsesbeløbet medregnes til den skattepligtige indkomst, eller indirekte ved at selskabets skattemæssige underskud reduceres.

6.7.4 Konvertering af gæld til aktiekapital

Hvis en fordring konverteres til aktiekapital på et tidspunkt, hvor debitorselskabets egenkapital er positiv, og fordringen derfor på konverteringstidspunktet må antages at have pariværdi, foreligger der ikke en disposition, som kan medføre beskatning eller underskudsbegrænsning. I den situation er der blot tale om, at kreditor foretager et indskud af ny aktiekapital, som efter SEL's regler er skattefri for selskabet.

Konvertering af gæld til aktiekapital kan imidlertid, hvis debitorselskabets egenkapital er negativ, skattemæssigt betragtes som en gældsfrigørelse, der medfører beskatning af debitorselskabet efter KGL eller underskudsbegrænsning efter SEL, hvis konverteringen sker som led i en samlet ordning.

For fordringshaver opgøres et kurstab efter KGL § 26 som forskellen mellem anskaffelsessummen og afståelsessummen. Afståelsessummen svarer til fordringens værdi på tidspunktet for konverteringen. Gennemføres konverteringen som en delvis konvertering af fordringen, har Højesteret i *SKM2013.699.HR* afgjort, at kurstabet på den konverterede del af fordringen skal beregnes forholdsmæssigt i forhold til den del af fordringen, som faktisk konverteres.

I modsætning til, hvad der gælder ved en direkte gældseftergivelse, kan debitorselskabet ved en gældskonvertering ikke beskattes efter SL ud fra en tilskudsbetragtning, selvom gælden reduceres til et beløb, der er lavere end fordringens kursværdi. Dette hænger sammen med, at kreditor ved en gældskonvertering opnår et vederlag for fordringen i form af aktier i debitorselskabet. Konverteres hele kreditors fordring, vil kreditors skattemæssige anskaffelsessum for de aktier, der udstedes ved konverteringen, svare til den konverterede fordrings kursværdi på konverteringstidspunktet.

Da gældseftergivelser som udgangspunkt vil kunne gennemføres uden skattemæssige konsekvenser for debitorselskabet, hvis debitorselskabet kan modtage skattefrit tilskud, må det forventes, at gældseftergivelse fremover vil blive den foretrukne rekonstruktionsmetode frem for gældskonvertering, som ellers har været anvendt for at undgå, at gælden nedsættes til en lavere værdi for kreditor. Man skal dog være opmærksom på eventuelle konsekvenser for renter, jf. LL § 5, stk. 9, ovenfor.

Hvis der er tale om en samlet ordning, skal den del af gælden, som selskabet frigøres for ved konverteringen, ikke medregnes til selskabets skattepligtige indkomst, men til gengæld indtræder der begrænsning i selskabets adgang til at fratrække skattemæssige underskud på samme måde som ved en direkte gældseftergivelse.

Underskuddet nedsættes med det beløb, hvormed den konverterede fordrings pålydende værdi overstiger den konverterede fordrings kursværdi på tidspunktet for konverteringen.

Hvis debitorselskabet som følge af koncernforholdet mv. ikke skal beskattes af gevinst på gæld, sker der heller ingen underskudsbegrænsning hos debitorselskabet.

6.7.5 *Kontant kapitalforhøjelse kombineret med nedbringelse af gæld*

Nedbringelse eller indfrielse af en gæld, der finder sted i forbindelse med, at selskabet modtager kontant indskud af ny aktiekapital fra kreditor med flere, sidestilles i visse nærmere definerede tilfælde med gældsfrigørelse ved gældskonvertering, således at transaktionerne kan medføre reduktion af selskabets skattemæssige underskud i de tilfælde, hvor der er tale om en samlet ordning.

Som følge af reglerne om muligheden for ydelse af skattefrit tilskud, vil der – også i tilfælde, hvor nedbringelse eller indfrielse af gæld sker i forbindelse med et skattefrit tilskud – skulle ske underskudsbegrænsning.

Debitor beskattes i disse situationer ikke af en gevinst på gæld, fordi det, som reelt sker, er, at debitor tilbagebetaler sin gæld. Det er med andre ord en forudsætning for underskudsbegrænsning i denne situation, at kreditors kapitalindskud/-tilskud og nedbringelsen af selskabets gæld står i indbyrdes årsagsmæssig sammenhæng, og at transaktionsforløbet set under ét har karakter af en samlet ordning med selskabets (hoved)kreditorer.

Dette betyder, at kontant kapitalforhøjelse samt ydelse af skattefrit tilskud kombineret med nedbringelse af gæld i relation til reglerne om underskudsbegrænsning i SEL kan have samme konsekvenser som en egentlig konvertering af gæld til aktiekapital.

Selskabets skattemæssige underskud nedsættes i så fald med det beløb, hvormed den indfrieede fordrings pålydende værdi overstiger den indfrieede fordrings kursværdi på tidspunktet for gældsindfrielsen.

Ved opgørelsen af det beløb, hvormed det fremførselsberettigede underskud skal reduceres, skal der ses bort fra det forudgående kapitalindskud eller tilskud. For at kunne gennemføre en underskudsbegrænsning skal skattemyndighederne med andre ord ifølge SEL se bort fra det faktum, at kapitalinskuddet mv. alt andet lige har forøget gældens/fordringens værdi – eventuelt således, at fordringen objektivt set er pari værd på indfrielsestidspunktet.

Det er uden betydning, om kapitalinskuddet henholdsvis -tilskuddet foretages i debitorselskabet selv eller i et selskab, hvori debitorselskabet ejer mere end 10 % af aktie- eller anparts-kapital. Dette skyldes, at lovgiver har villet udelukke muligheden for at føre den indskudte kapital mv. op i debitorselskabet som skattefrit udbytte.

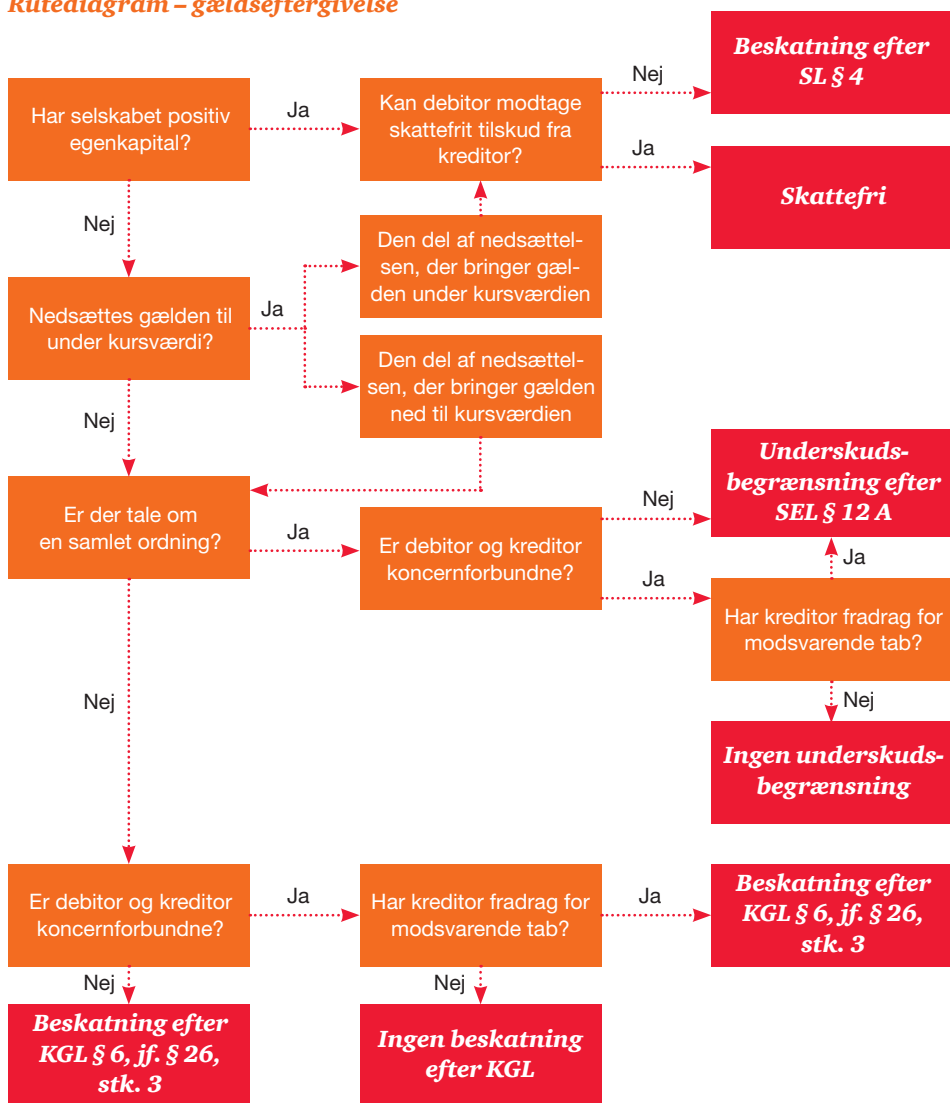
Hvis kapitalinskuddet mv. direkte eller indirekte er foretaget af kreditor eller kreditors ægtefælle, og selskabet på dette grundlag foretager en hel eller delvis nedbringelse af gælden, skal selskabets fremførselsberettigede underskud reduceres.

Der gælder i øvrigt en række supplerende værneregler, som har til formål at hindre omgåelse. Således vil eksempelvis også en kautionist eller dennes ægtefælles indskud af aktiekapital kunne medføre, at debitorselskabet bliver omfattet af underskudsbegrænsningsreglerne.

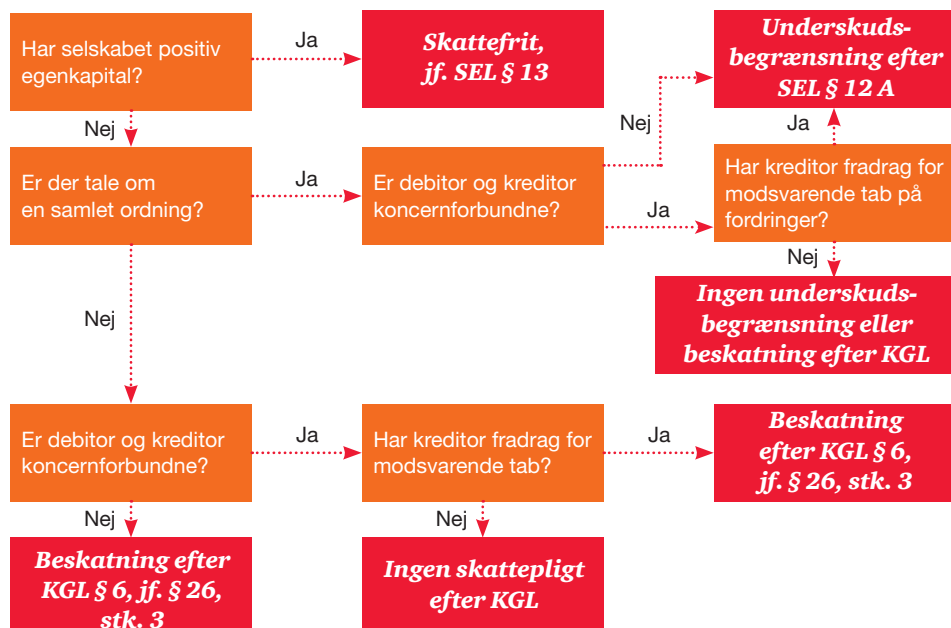
Hvis debitorselskabet imidlertid som følge af koncernforbindelsen mv. ikke skulle medregne en eventuel gevinst på gælden, sker der ikke nogen underskudsbegrænsning hos debitorselskabet.

De efterfølgende rutediagrammer illustrerer sammenhængen i reglerne for den skattemæssige behandling af debitorselskabet i forbindelse med gældsfrigørelse.

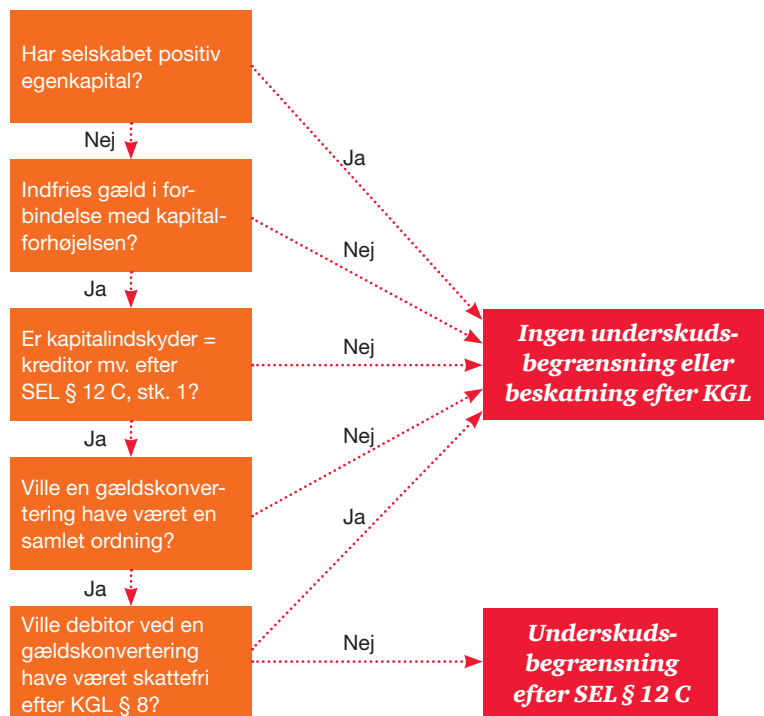
Rutediagram – gældsfrigørelse

Rutediagram – gældskonvertering

Rutediagram – tilskud og kontant kapitalforhøjelse

6.7.6 *Anskaffelsessum for aktier erhvervet ved konvertering eller kontant indskud kombineret med indfrielse af gæld*

Hvis aktiekapitalen i et selskab udvides ved konvertering af en fordring, som aktionæren har på selskabet, udgør aktiernes anskaffelsessum et beløb svarende til kursværdien af den konverterede fordring.

Hvis selskabet modtager et kontant kapitalindskud og i forbindelse dermed indfrier eller nedbringer en fordring, som indskyderen har mod selskabet, skal der også ske en særskilt ansættelse af anskaffelsessummen for de aktier, der erhverves i forbindelse med kapitalindskuddet.

Den skattemæssige anskaffelsessum for aktierne udgør med andre ord ikke det beløb, der faktisk er indbetalt kontant til selskabet, idet anskaffelsessummen skal nedsættes med et beløb svarende til differencen mellem den indfrieede fordrings pålydende værdi og fordringens kursværdi på indfrielsestidspunktet. Ved vurderingen af fordringens kursværdi skal der ses bort fra det foretagne kontante kapitalindskud.

Tilsvarende gælder, hvis nedbringelsen eller indfrielsen af gæld sker i forbindelse med et kapitalindskud til et selskab, hvori debitorselskabet ejer mere end 10 % af aktie- eller anpartskapitalen.

Reglerne om fastsættelse af de erhvervede aktiers anskaffelsessum gælder for den samme gruppe kapitalindskydere, som reglerne om underskudsbegrænsning omfatter. Dette betyder, at såvel kreditor som dennes ægtefælle med flere er omfattet. Det er dog ikke – i modsætning til reglerne i SEL om underskudsbegrænsning – en betingelse, at der skal være tale om en samlet ordning.

Grundtanken bag disse regler er, at en kreditor, der står over for at måtte konstatere et ikke fradragsberettiget tab på en fordring, ikke bør kunne forvandle tabet til et fradragsberettiget tab på aktier. Reglerne finder derfor ikke anvendelse, hvor der ville have været fradragsret for tab på fordringen eller kautionen for den, der indskyder kapitalen.

6.8 Fast driftssted i udlandet

Et selskab, der er hjemmehørende her i landet og dermed fuldt skattepligtigt til Danmark, beskattes efter et territorialprincip, hvilket betyder, at kun indtægter, der har en kvalificeret tilknytning til dansk territorium, kan beskattes her i landet.

Selvom et dansk selskab, der driver virksomhed i udlandet gennem et fast driftssted i det pågældende land, således ikke skal medregne resultatet af den udenlandske aktivitet ved opgørelsen af sin skattepligtige danske indkomst, er det stadig af betydelig interesse for det første at fastslå, om der foreligger et udenlandsk fast driftssted, og for det andet – hvis der foreligger et fast driftssted – at indkomsten i det udenlandske driftssted opgøres ”korrekt”.

Spørgsmålet om, hvornår en given udenlandsk aktivitet medfører fast driftssted i det pågældende udland, afgøres efter danske regler og retspraksis på området.

Selvom de fleste lande lægger sig tæt op ad definitionerne i OECD's modelkonvention, kan der være væsentlige forskelle i de enkelte landes skattepligtsregler og fortolkningen af dobbeltbeskatningsaftalerne. Der kan derfor opstå situationer, hvor de udenlandske skattemyndigheder ikke mener, at der foreligger et fast driftssted, og derfor ikke beskatter den pågældende aktivitet, mens de danske skattemyndigheder har den modsatte opfattelse, nemlig at der foreligger et fast driftssted i det pågældende udland, og dermed på grund af territorialprincippet anser sig som afskåret fra at beskatte den udenlandske indkomst. Danmark kan i en sådan situation kun beskatte indkomsten, hvis der er indgået en dobbeltbeskatningsaftale eller lignende, som tillægger Danmark beskatningsretten.

Et udenlandsk fast driftssted er en integreret del af det danske selskab, og det faste driftssteds indtægts- og udgiftsposter skal derfor indgå i det danske selskabs bogføring og regnskab. Det danske selskab skal dog holde en del af den samlede indkomst uden for dansk beskatning svarende til den del, der kan allokere til det faste driftssted i udlandet. Derfor skal der opgøres et korrekt grundlag for beregningen heraf.

6.8.1 Særligt om renter og royalties

Ved allokering af indkomst til et fast driftssted anvendes SEL § 2, stk. 2, som bygger på de principper, som OECD har anført i kommentarerne til modeloverenskomsten. I overensstemmelse hermed skal et fast driftssted i princippet opføre sin indkomst i det pågældende udland, som om driftsstedet var et uafhængigt foretagende. Skattemyndighederne har dog sædvanligvis ikke accepteret, at driftsstedet fratrækker renter og royalties, som driftsstedet betaler til sit hovedkontor. Dette hænger sammen med, at driftsstedet jo blot er en afdeling af samme juridiske enhed og skattesubjekt.

Her i landet har Højesteret i en dom bekræftet, at der som hovedregel heller ikke efter dansk ret er fradragsret for renteudgifter, som et fast driftssted i Danmark betaler til sit udenlandske hovedkontor.

I juli 2010 vedtog OECD en ny artikel til modeloverenskomsten vedrørende allokering af indkomst til et fast driftssted, der medførte, at transaktioner mellem et hovedkontor og det faste driftssted i højere grad skal anerkendes. Den nye ordlyd er indarbejdet i SEL § 2, stk. 2, men da der er tale om ændringer til selve modeloverenskomsten og kommentarerne hertil samt SEL, vil ændringerne som hovedregel først skulle indarbejdes i Danmarks overenskomster for at finde anvendelse i relation til de lande, som Danmark har en overenskomst med.

Det vil sige, at er et fast driftssted placeret i en stat, hvormed Danmark har en eksisterende overenskomst, vil de vedtagne ændringer til modeloverenskomsten og SEL ikke få umiddelbar betydning, idet Danmark er bundet af den pågældende overenskomst. Allokeringen vil derfor blive foretaget ud fra de hidtil anerkendte principper, der bygger på OECD's principper i tidligere kommentarer til modeloverenskomsten. I tilfælde, hvor der ikke foreligger eksisterende dobbeltbeskatningsoverenskomster, samt i tilfælde, hvor gamle overenskomster genforhandles, vil ændringerne derimod kunne få betydning.

6.9 Obligatorisk national sambeskatning

Der er obligatorisk sambeskatning af alle koncernforbundne danske selskaber, faste driftssteder og ejendomme i Danmark. Herudover er der mulighed for at vælge frivillig international sambeskatning med udenlandske selskaber – se afsnit 6.10 *Frivillig international sambeskatning* for detaljerne vedrørende international sambeskatning.

6.9.1 Obligatorisk national sambeskatning

National dansk sambeskatning er obligatorisk, når danske selskaber, danske faste driftssteder samt ejendomme beliggende i Danmark er koncernforbundne.

6.9.2 Koncernbegrebet

Definitionen i SEL af, hvornår der foreligger en koncern, er gjort identisk med koncerndefinitionen i ÅRL. Det betyder, at stemmeret og indflydelse på ledelsesniveau er afgørende for, om der i skattemæssig henseende foreligger en koncern, som skal sambeskattes.

Udgangspunktet for vurderingen af, om der foreligger et koncernforhold, er, om et moderselskab direkte eller indirekte råder over flertallet af stemmerne i et andet selskab. Et moderselskab, der på denne måde råder over stemmeflertallet, udgør sammen med et eller flere datterselskaber en koncern.

Et selskab, en fond, en trust, en forening mv. – det vil sige juridiske enheder, der ikke er skattemæssigt transparente – er moderselskab i en koncern, hvis et af følgende kriterier er opfyldt:

- Har bestemmende indflydelse over et selskab, hvilket vil sige beføjelsen til at styre et datterselskabs økonomiske og driftsmæssige beslutninger
- Har bestemmende indflydelse i form af direkte eller indirekte gennem et datterselskab at eje mere end halvdelen af stemmerettighederne i et andet selskab
- Har råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer
- Har beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i et selskab i henhold til en vedtægt eller en aftale
- Har beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse på selskabet
- Har råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over selskabet.

I SKM 2015,357.BR. ejede et selskab, G1 ApS, 50 % af stemmerettighederne i et andet selskab, H1 ApS. Der forelå derudover en købsoption, ifølge hvilken G1 ApS' aktionær eller et af de selskaber, som aktionæren ejede, havde ret til inden for en nærmere angivet periode at erhverve et andet selskabs anpart i H1 ApS. Da det ikke var afklaret, hvem stemmerettighederne præcist ville tilhøre, skulle de ikke medregnes til G1 ApS' stemmerettigheder. G1 ApS og H1 ApS skulle derfor ikke sambeskattes.

6.9.3 Kun koncernforbindelse en del af året

Hvis der ikke har været koncernforbindelse hele året, medregnes kun indkomsten i den del af indkomståret, hvor der har været koncernforbindelse ved opgørelsen af sambeskatningsindkomsten.

På det tidspunkt, hvor koncernforbindelse etableres eller ophører, skal der som udgangspunkt foretages en indkomstopgørelse efter skattelovgivningens almindelige regler for den periode af det pågældende selskabs indkomstår, der er forløbet frem til etableringen eller ophøret af koncernforbindelsen. Det er kun det selskab, som ind-/udtræder af en sambeskatning, der skal udarbejde periodeopgørelse.

Der skal ske forholdsmæssige afskrivninger, når periodeopgørelserne før og efter koncernskiftet vedrører samme indkomstår. Det vil sige, at de skattemæssige afskrivninger maksimalt foretages i forhold til, hvor stor en del indkomstperioden udgør af en indkomstperiode på 12 måneder. Hvis periodeopgørelserne før og efter koncernskiftet vedrører forskellige indkomstår, skal der ikke ske forholdsmæssige afskrivninger.

De skattemæssige værdier og valg af visse periodiseringsprincipper mv., der er lagt til grund ved indkomstopgørelsen for perioden før koncernskiftet, skal også anvendes ved indkomstopgørelsen for perioden efter koncernskiftet.

Hvis et nystiftet selskab etablerer koncernforbindelse med et andet selskab i sin første indkomstperiode – og denne indkomstperiode vedrører et indkomstår, der endnu ikke er påbegyndt af det andet selskab – indtræder sambeskatningen dog først med virkning for det nystiftede selskabs første indkomstår.

Koncernforbindelsen med et skuffeselskab eller et nystiftet selskab anses for etableret ved indkomstårets begyndelse uanset det faktiske erhvervelses- eller stiftelsestidspunkt. Det betyder, at der i disse tilfælde ikke skal udarbejdes periodeopgørelse.

Hvis et nystiftet selskab bliver ultimativt moderselskab, gælder dette dog kun i to tilfælde:

- Ved en aktieombytning, hvor der ikke – i forbindelse med aktieombytningen – etableres eller ophører koncernforbindelse mellem andre selskaber
- Ved spaltning af et ultimativt moderselskab, som kun har et direkte ejet datterselskab, og som i det pågældende indkomstår ikke har haft anden erhvervsmæssig aktivitet end at eje aktierne i datterselskabet.

6.9.4 Obligatorisk omlægning af indkomståret

Alle koncernforbundne, sambeskattede selskaber skal anvende samme skattemæssige indkomstår som administrationsselskabet.

Hvis datterselskaberne på det tidspunkt, hvor koncernforbindelsen etableres, ikke har samme indkomstår som administrationsselskabet, skal der gennemføres en obligatorisk omlægning af datterselskabernes indkomstår, så datterselskabernes indkomstår udløber samtidig med administrationsselskabets indkomstår.

Hvis det er uhensigtsmæssigt at omlægge datterselskabernes indkomstår, har skattemyndighederne dog mulighed for at tillade omlægning af administrationsselskabets indkomstår i stedet, såfremt der ikke opnås særlige skattemæssige fordele herved.

Eksempel

Selskab A erhverver aktierne i selskab B den 1/5 2018.

- *A's indkomstår følger kalenderåret.*
- *B's indkomstår løber fra 1/7 til 30/6.*

B's indkomstår (2018) forlænges i dette tilfælde med seks måneder til 31/12 2018. Indkomståret udgør således 18 måneder fra 1/7 2017 – 31/12 2018. B's indkomst for perioden 1/7 2017-30/4 2018 selvangives særskilt (eller indgår i en anden sambeskatning). B's indkomst for perioden 1/5-31/12 2018 medregnes i sambeskatningsindkomsten hos A for 2018.

6.9.5 Administrationsselskabet

Ved obligatorisk national sambeskatning skal det øverste danske moderselskab varetage rollen som administrationsselskab. Hvis der ikke er et øverste dansk moderselskab, men flere sideordnede danske søsterselskaber, skal ét af dem udpeges som administrationsselskab. Et fast driftssted kan også være administrationsselskab.

Administrationsselskabets rolle er at varetage de sambeskattede selskabers forhold til skattemyndighederne. Der gælder regler om solidarisk hæftelse for selskabsskat i en sambeskatning. Både administrationsselskabet samt selskaber, hvor alle kapitalandele er ejet direkte eller indirekte af det ultimative moderselskab, hæfter solidarisk for sambeskatningskredsens selskabsskatter. Bemærk, at koncernbegrebet i KGL § 4, stk. 2, finder anvendelse ved afgørelsen af, om alle kapitalandele i et selskab er ejet direkte eller indirekte af selskaber, der hæfter solidarisk.

En ekstern minoritetsaktionær hæfter alene for sambeskatningskredsens selskabsskatter, hvis ingen af de øvrige sambeskattede selskaber kan betale. Hæftelsen er endvidere begrænset til den ejerandel, der direkte eller indirekte er ejet af det ultimative moderselskab. Sælges et selskab helt ud af koncernen, vil det solgte selskab ikke længere hæfte for selskabsskatter vedrørende andre selskaber i sambeskatningskredsen.

Reglerne om solidarisk hæftelse finder ligeledes anvendelse for kildeskatte.

Administrationsselskabets opgave er at være ”mellemstation”/”bindeled” mellem de enkelte selskaber i sambeskatningen og Skattemyndigheder. Typisk varetager administrationsselskabet følgende opgaver:

- Opgøre koncernens skatteudgift til brug for regnskaber og budgetter
- Styre kommunikation af den nødvendige information om koncernens skatteforhold internt i koncernen
- Styre rapportering til skattemyndigheder
- Styre udarbejdelse af estimeret skattepligtig indkomst
- Styre betalinger til/fra skattemyndighederne
- Fastlægge behov for indbetaling af acontoskat
- Beslutte skattemæssige valg
- Optimere skattemæssig situation
- Styre udarbejdelse og indsendelse af selvangivelser
- Fordele skattebetalinger mellem koncernens selskaber, herunder eventuelt tillæg og renter

Fordele rentefradragsbeskæring efter rentefradragsbegrænsningsreglerne, herunder føre en samlet saldo for beskårne kurstab, beskårne nettofinansieringsudgifter og anskaffelsessummen for aktier i udenlandske ikke-sambeskattede datterselskaber, der kan medregnes i aktivernes skattemæssige værdi.

De administrerede selskaber, der har bidraget til en positiv sambeskatningsindkomst, skal afregne deres andel af den samlede selskabsskat til administrationsselskabet.

De overskudsgivende selskaber, der i kraft af sambeskatningen udnytter underskud fra andre sambeskattede selskaber, skal yderligere afregne et beløb svarende til 22 % (2018) af det udnyttede underskud til administrationsselskabet. Administrationsselskabet skal så omvendt afregne det tilsvarende beløb til de underskudsgivende selskaber, hvis underskud er blevet udnyttet af de andre selskaber i koncernen. Ingen af disse koncerninterne betalinger har skattemæssige konsekvenser.

Afregning for udnyttede underskud skal senest foretages den 20. november i det efterfølgende indkomstår.

6.9.6 Opgørelse af sambeskatningsindkomsten

Sambeskatningsindkomsten består af summen af de skattepligtige indkomster opgjort for hvert enkelt sambeskattet selskab. De skattepligtige indkomster opgøres efter skattelovgivningens almindelige regler med de undtagelser, der specifikt måtte gælde for sambeskattede selskaber.

Indkomsten i et koncernforbundet selskab indgår fuldt ud i sambeskatningsindkomsten i den periode, hvor koncernforbindelsen består, også selvom moderselskabet ikke ejer 100 % af selskabskapitalen.

Er sambeskatningsindkomsten positiv, fordeles indkomsten forholdsmæssigt mellem de overskudsgivende selskaber. Er sambeskatningsindkomsten for et indkomstår negativ, fordeles underskuddet forholdsmæssigt mellem de underskudsgivende selskaber til fremførsel i efterfølgende indkomstårs positive indkomster.

6.9.7 Underskudsanvendelse

Ved fremførsel af underskud modregnes de ældste underskud først. Underskud i et selskab vedrørende perioder forud for sambeskatningen kan endvidere kun modregnes i det pågældende selskabs eget overskud.

Underskud i et selskab vedrørende tidligere indkomstår kan kun modregnes i overskud i et andet sambeskattet selskab, hvis underskuddet er opstået i et indkomstår, hvor de pågældende selskaber var sambeskattede, og sambeskatningen ikke efterfølgende har været afbrudt.

Disse regler betyder, at underskud skal anvendes i følgende prioriterede rækkefølge:

1. Modregning i det enkelte selskabs eget overskud:

- Først modregnes selskabets egne underskud fra tiden før sambeskatningen (særunderskud).
- Dernæst modregnes selskabets egne underskud efter sambeskatningens indtræden.

2. Modregning i andre selskabers overskud:

- Først modregnes det aktuelle års underskud.
- Endelig modregnes andre selskabers underskud efter sambeskatningens indtræden.

Følgende eksempel illustrerer principperne for anvendelsen af underskud ved opgørelsen af sambeskatningsindkomsten:

TDKK	Årets resultat	Underskud tidligere år	
		Særunderskud	Sambeskatning
Global Holding A/S	-1.500	0	200
Textile (fast driftssted)	600	0	0
Car Electronics A/S	400	100	200
Tuning A/S	1.500	100	0
Sunshine A/S	700	0	0
Logistics A/S	-700	0	0
	1.000	200	400

1. Opgørelse på sambeskatningsniveau

TDDK	Anvendelse af underskud tidligere år			Selskabets skattepligtige indkomst	Underskud fra tidligere år	
	Årets resultat	Særunderskud	Sambeskatning		Særunderskud	Sambeskatning
Global Holding A/S	-1.500	0	0	-1.500	0	200
Textile (fast driftssted)	600	0	0	600	0	0
Car Electronics A/S	400	100	200	100	0	0
Tuning A/S	1.500	100	0	1.400	0	0
Sunshine A/S	700	0	0	700	0	0
Logistics A/S	-700	0	0	-700	0	0
	1.000	200	200	600	0	200

2. Opgørelse på sambeskatningsniveau

TDDK	Selskabets skattepligtige indkomst	Fordeling årets underskud	Mellemresultat	Anvendelse af underskud fra andre selskaber i sambeskatning	Fordelt sambeskatningsindkomst
Global Holding A/S	-1.500	1.500	0	0	0
Textile (fast driftssted)	600	-471	129	-43	86
Car Electronics A/S	100	-79	21	-7	14
Tuning A/S	1.400	-1.100	300	-100	200
Sunshine A/S	700	-550	150	-50	100
Logistics A/S	-700	700	0	0	0
	600	0	600	-200	400

I styresignalet *SKM 2015.765* har SKAT angivet underskuds rækkefølgen i forhold til underskud i subsambeskatningskredse (se nedenfor) og i forhold til "svævende underskud" (underskud typisk erhvervet i forbindelse med omstruktureringer).

6.9.8 Underskudsbegrænsning

Adgangen til at anvende fremførte skattemæssige underskud er begrænset. Den skattepligtige indkomst kan således kun nedsættes med 60 % som følge af fremførte skattemæssige underskud. Skattepligtig indkomst på op til DKK 8.205.000 (2018) vil dog altid kunne udlignes fuldt ud med fremførte skattemæssige underskud.

Reglen om underskudsbegrænsning finder samlet anvendelse for sambeskattede selskaber. Dvs. først og fremmest skal bundgrænsen på DKK 8.205.000 vurderes på baggrund af indkomstårets sambeskatningsindkomst før brug af fremførte underskud. Er sambeskatningsindkomsten i indkomståret højere end beløbsgrænsen, finder underskudsbegrænsningsreglen anvendelse, og en eventuel begrænsning skal herefter fordeles forholdsmæssigt ud på de underskud, der anvendes efter ovenstående rækkefølge.

Fordelingen gennemføres ved at beregne et forholdstal. Forholdstallet findes ved at dividere summen af fremførte underskud, der kan anvendes under beregningsreglen, i forhold til summen af fremførte underskud, der kunne have været anvendt, såfremt underskudsbegrænsningsreglen ikke fandt anvendelse. Forholdstallet ganges herefter på de underskud, som ønskes anvendt ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i de enkelte selskaber og på sambeskatningsniveau.

6.9.9 Subsambeskatning

Hvis to eller flere selskaber tidligere har været sambeskattet og efterfølgende er blevet del af en større sambeskatning, vil de pågældende selskabers fremførte skattemæssige underskud fra før indtræden i den nye sambeskatning fortsat kunne anvendes af disse selskaber. Dette kaldes en "subsambeskatning".

6.9.10 Genbeskatning af underskud – "skyggesambeskatning"

Hvis international sambeskatning ikke udtrykkeligt er blevet valgt i forbindelse med indsendelse af selvangivelse for det første indkomstår, der er påbegyndt efter 15. december 2004, er alle indtil da sambeskattede udenlandske datterselskaber automatisk udtrådt af sambeskatningen. Dette medfører, at der skal ske genbeskatning af tidligere fratrukne udenlandske underskud. Genbeskatningen finder sted efter en særlig overgangsordning (skyggesambeskatning), dels som en løbende genbeskatning år for år, dels som genbeskatning i forbindelse med bestemte udløsende faktorer.

6.9.11 Løbende genbeskatning

De genbeskatningsforpligtelser, der bestod på tidspunktet for ophøret af den hidtidige sambeskatning, omregnes til en skatteværdi på 28 % af underskudssaldoen (svarende til den dagældende skattesats).

Indkomst fra udenlandske faste driftssteder skal ikke længere efter indførelsen af territorialprincippet medregnes til et dansk selskabs skattepligtige indkomst her i landet, medmindre selskabet har valgt international sambeskatning. Genbeskatningsforpligtelsen omfatter derfor også underskudssaldi fra faste driftssteder i udlandet, når international sambeskatning ikke er valgt for indkomstår, der er påbegyndt efter den 15. december 2004.

Genbeskatningen sker løbende, i takt med at der konstateres overskud i det udenlandske datterselskab eller faste driftssted. I praksis medfører dette, at der på samme måde, som hvis selskaberne fortsat var sambeskattede, hvert år skal udarbejdes en indkomstopgørelse efter danske regler for de udenlandske selskaber og faste driftssteder, der i tidligere år har været inddraget under dansk beskatning. Har koncernen flere datterselskaber i samme land, opgøres genbeskatningen samlet for de pågældende selskaber i dette land.

Ved denne ”skyggesambeskatning” beskattes moderselskabet af overskud i de tidligere sambeskattede udenlandske enheder, men moderselskabet har samtidig krav på kreditlempelse for den indkomstskat, som de pågældende enheder pålignes i udlandet. Der er indført en undtagelsesregel, idet genbeskatningssaldoen ikke nedbringes med skatteværdien af overskud, i det omfang det hidrører fra renteindtægter fra koncernforbundne parter.

Genbeskatningssaldoen reduceres herefter med den danske selskabsskat, som moderselskabet skal betale efter fradrag af eventuel kreditlempelse.

6.9.12 Genbeskatning ud over den løbende genbeskatning

Koncerninterne overdragelser, salg af visse aktier og manglende opfyldelse af de hidtidige sambeskatningsbetingelser, fx kravet om 100 % ejerskab til datterselskabsaktierne, udløser efter overgangsordningen genbeskatning af de resterende saldi.

Efter de hidtidige regler var genbeskatningen begrænset til en fiktiv likvidationsværdi, hvis datterselskabsaktierne blev overdraget til en uafhængig tredjemand, eller hvis datterselskabet gik konkurs eller blev likvideret – uden at der i den forbindelse helt eller delvist blev overdraget virksomhed til en koncernforbundet enhed. Dette gælder fortsat, når genbeskatningen sker efter de regler, der anvendes, når international sambeskatning ikke er valgt. Der er også taget højde for, at genbeskatningssaldi vedrørende underskud, der er fratrullet i indkomstår, der er påbegyndt den 6. december 1995 eller tidligere, alene kan medføre begrænset genbeskatning.

6.9.13 Genbeskatning af udenlandske filialer

Som følge af en EU-dom er den eksisterende overgangsregel ændret, således at fremtidige koncerninterne overdragelser af faste driftssteder i EU/EØS-lande – eller flytning af ledelsens sæde – maksimalt kan udløse en genbeskatning svarende til summen af gevinster og tab ved afståelse af aktiverne og passiverne i det faste driftssted.

6.10 Frivillig international sambeskatning

Sambeskatning med koncernforbundne udenlandske datterselskaber er frivillig. Det er en betingelse for sambeskatning med udenlandske enheder, at samtlige enheder inddrages i dansk beskatning. Med andre ord skal ikke blot samtlige udenlandske datterselskaber, men også moder- og søsterselskaber, faste driftssteder og udenlandske faste ejendomme inddrages i dansk beskatning, hvis man ønsker international sambeskatning. Ved indtræden i dansk beskatning skal der opgøres indgangsværdier på aktiver og passiver, som ikke i forvejen er omfattet af dansk skattepligt, jf. SEL § 31 A, stk. 7 og 8.

Valget af international sambeskatning skal træffes af koncernens ultimative moderselskab, og international sambeskatning kan kun etableres, når koncernen udtrykkeligt har tilkendegivet dette i forbindelse med indlevering af selvangivelsen. Når international sambeskatning er valgt, er dette valg bindende for en tiårsperiode. Afbrydes den internationale sambeskatning inden for tiårsperioden, vil der normalt blive udløst fuld genbeskatning af alle genbeskatningssaldi for det pågældende land.

I tilfælde, hvor et selskab på grund af salg m.m. kun indgår i den internationale sambeskatning i en del af indkomståret (delperiodeopgørelse 2), og i denne del af indkomståret bliver det ultimative moderselskab i en koncern, hvor der er valgt international sambeskatning, vil valget af international sambeskatning kun være gældende for selskabet i den periode, hvor selskabet er del af den koncern, der har valgt international sambeskatning. Ved opgørelse af bindingsperioden på ti år for international sambeskatning skal der dog regnes tilbage fra starten af selskabets første delperiodeopgørelse, dvs. fra tiden før selskabet blev solgt. Dette fremgår af styresignalet SKM2015.534.SKAT, der blev offentliggjort af SKAT i august 2015.

I en international sambeskatning er det øverste danske selskab et administrationsselskab. Hvis der ikke findes et dansk øverste selskab, men flere sideordnede søsterselskaber og/eller faste driftssteder af udenlandske selskaber, skal et af disse udpeges som administrationsselskab.

Det danske administrationsselskab og det ultimative udenlandske moderselskab hæfter solidarisk for den del af skatten af sambeskatningsindkomsten, der vedrører indkomsten i de udenlandske sambeskattede enheder. Hæftelse for skat af indkomst i de sambeskattede danske enheder følger de regler, som er beskrevet ovenfor i afsnit 6.9.5 *Administrationsselskabet*.

6.10.1 Genbeskatning af underskud

Hvis international sambeskatning er valgt, skal eksisterende genbeskatningssaldi behandles efter de nye regler. De hidtidige regler, hvorefter genbeskatningen blev håndteret forskelligt, afhængigt af hvornår et underskud var blevet fratrukket, gælder derfor ikke efter valg af international sambeskatning, jf. SEL § 31 A.

Så længe der ikke sker ændringer i koncernen, og så længe den internationale sambeskatning består, vil genbeskatningssaldi løbende skulle opgøres land for land på følgende måde: Genbeskatningssaldi omregnes til en skatteværdi svarende til den aktuelle danske selskabsskattesats, som fra indkomståret 2017 er 22 %. Saldiene opgøres land for land – ikke selskab for selskab. Skatteværdien af overskud fra såvel selskaber som faste driftssteder i det pågældende land fragår på saldoen efter credit-lempelse.

Genbeskatningssaldi skal selvangives.

6.10.2 Genbeskatning ved ophør af international sambeskatning

Reglerne sonderer mellem ordinær genbeskatning og fuld genbeskatning.

Ordinær genbeskatning

Ordinær genbeskatning er kendetegnet ved, at genbeskatningen er begrænset til et beløb svarende til en fiktiv likvidationsavance af det pågældende selskab, dog maksimalt genbeskatningssaldoen.

Ordinær genbeskatning indtræder, når den internationale sambeskatning ophører ved udløbet af bindingsperioden (ti år), eller et selskab udtræder af den internationale sambeskatning, fordi koncernforbindelsen ikke længere består, fx efter salg af aktierne i selskabet til en uafhængig tredjemand.

Fuld genbeskatning

Fuld genbeskatning er kendetegnet ved, at hele den eksisterende genbeskatningssaldo kommer til beskatning.

Fuld genbeskatning indtræder, hvis den internationale sambeskatning, mens koncernforholdet består, bringes til ophør inden udløbet af den tiårige bindingsperiode. Der indtræder også fuld genbeskatning, hvis administrationsselskabet ophører med at være skattepligtigt i Danmark eller udgår af den internationale sambeskatning, uden at der udpeges et nyt administrationsselskab. Endvidere indtræder der fuld genbeskatning, hvis gældende oplysningskrav mv. ikke efterleves.

Salg af udenlandsk fast driftssted

I styresignalet SKM2015.534.SKAT er det beskrevet, at den internationale sambeskatning består, hvis et fast driftssted i udlandet bliver solgt. Dette vil være aktuelt i tilfælde, hvor den internationale sambeskatning består af et eller flere danske selskaber og et fast driftssted i udlandet. Det betyder, at hvis der inden for den tiårige bindingsperiode erhverves nye udenlandske aktiviteter, vil disse automatisk blive omfattet af international sambeskatning.

6.11 Selskabers aktie- og udbyttebeskatning

Beskatningen af aktieavance og udbytter for aktionærer, der er selskaber, foreninger, fonde mv., afhænger af, om der er tale om:

- Datterselskabsaktier
- Koncernselskabsaktier
- Skattefri porteføljeaktier
- Skattepligtige porteføljeaktier.

Ud over de fire typer af aktiebesiddelser kan et selskab besidde egne aktier.

6.11.1 Definition af datterselskabsaktier

Datterselskabsaktier defineres som aktier, som ejes af et selskab, der ejer mindst 10 % af aktiekapitalen i datterselskabet.

I forhold til danske datterselskaber er det endvidere en betingelse, at datterselskabet er et selskab omfattet af SEL § 1, stk. 1, nr. 1-2a, 2d-2h og 3a-5b.

I forhold til udenlandske datterselskaber er det endvidere en betingelse, at:

- Det udenlandske datterselskab er et selskab, der svarer til et dansk datterselskab, og
- Det udenlandske datterselskab er selskabsskattepligtigt uden fritagelse i den stat, hvor datterselskabet er hjemmehørende (eventuelt ifølge en dobbeltbeskatningsoverenskomst) (se mere herom nedenfor), og
- Den kompetente skattemyndighed i datterselskabets hjemland skal udveksle med de danske skattemyndigheder efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst, en anden international overenskomst eller konvention eller en administrativt indgået aftale om bistand i skattesagen (se mere herom nedenfor).

Ad. 2 Udenlandsk beskatning

Ifølge forarbejderne til den ændrede definition af datterselskabsaktier (lov nr. 652 af 8. juni 2016/L123) skal det udenlandske selskab beskattes som et selvstændigt selskab, og dets skattepligtige indkomst skal opgøres netto. Hvad det udenlandske selskab kan anses for at betale i skat, dvs. hvordan den udenlandske skat opgøres, skal ifølge forarbejderne opgøres på samme måde, som når der beregnes lempelse for dobbeltbeskatning, dvs. at formueskatter, moms og andre skatter på omsætning ikke henregnes til udenlandsk selskabsskat.

Endvidere kom det under lovarbejdet frem, at selskaber omfattet af moder-/datterselskabsdirektivet opfylder betingelsen om udenlandsk selskabsbeskatning, og at selskaber, der ikke opgør fortjenesten løbende, men først når der foretages udlodning af udbytte (fx Estland), også opfylder betingelsen, fordi der stadig foregår en selskabsbeskatning på udlodningstidspunktet. Endelig kan også selskaber undergivet tonnagebeskatning opfylde betingelsen, ligesom selskaber vil blive anset for selskabsbeskattet, selvom enkelte indkomstarter – som fx udbytte – er fritaget for beskatning.

Ad. 3 Aftale om informationsudveksling

Danmark har aftaler om udveksling af skatteoplysninger med landene i EU, EØS og OECD, og derudover har Danmark indgået aftaler om informationsudveksling med en lang række lande, jf. Skatteministeriets hjemmeside (www.skm.dk).

Under lovarbejdet (lov nr. 652 af 8. juni 2016/L123) oplyste Skatteministeriet, at betingelsen om informationsudveksling ikke kan opfyldes ved, at det danske selskab over for skattemyndighederne selv fremlægger de ønskede oplysninger. Det er således kun aftaler, der opfylder den internationale standard for aftaler om udveksling af skatteoplysninger på anmodning, der ifølge Skatteministeriet kan danne grundlag for anmodning om de nødvendige oplysninger.

Ikrafttræden og virkningstidspunkt for definitionen af datterselskabsaktier

Ovennævnte definition af datterselskabsaktier fra 2016 fik virkning på forskellige tidspunkter afhængig af, om det var i forhold til udbytter eller i forhold til gevinst og tab på aktier.

I relation til gevinst og tab på aktier fik den nugældende definition virkning fra og med indkomståret 2010 med undtagelse af aktier, der var afstået inden den 22. april 2009. Det sidste hang sammen med, hvornår den hidtidige definition fik virkning.

Hvis der tilbage i tid – inden den 23. februar 2016 – er taget fradrag for tab på aktier, som efter de hidtidige regler var skattepligtige porteføljeaktier, men som efter den nugældende definition vil være skattefrie datterselskabsaktier, opretholdes fradraget i det omfang, der ikke i perioden er modtaget modsvarende gevinster, udbytter og afståelsessummer på aktierne i det pågældende udenlandske selskab.

Når Skatteministeriet fremadrettet indgår nye aftaler om informationsudveksling, vil det i forhold til aktiebesiddelser på 10 % eller derover medføre et statusskifte – fra skattepligtig porteføljeaktie til skattefri datterselskabsaktie – der ifølge aktieavancebeskatningslovens § 33 A udløser afståelsesbeskatning.

For information om ikrafttræden i relation til udbytter henvises der til afsnit 6.11.6 *Beskatning af udbytte modtaget af et dansk selskab*.

6.11.2 Definition af koncernselskabsaktier

Koncernselskabsaktier defineres som aktier i selskaber, hvormed aktionæren er sambeskattet eller ville kunne sambeskattes. Endvidere skal der ved koncernselskabsaktier også forstås aktier i selskaber, hvor en fond mv. er koncernforbundet med det selskab, der ejes aktier i.

Koncerndefinitionen er således den samme som i sambeskatningsreglerne, og det er uden betydning, hvor selskaberne er hjemmehørende, blot selskaberne er koncernforbundne. Et selskab, der eksempelvis ejer 5 % af aktierne i et andet selskab, skal således anse disse aktier som koncernselskabsaktier, hvis selskaberne er koncernforbundne via et fælles ultimativt moderselskab.

6.11.3 Definition af skattefri porteføljeaktier

Ved skattefri porteføljeaktier forstås aktier, der ikke er optaget til handel på et reguleret marked eller en multilateral handelsfacilitet, og som ejes af et selskab, der ejer mindre end 10 % af aktiekapitalen i porteføljeselskabet.

Såfremt værdien af porteføljeselskabets beholdning af aktier, der er optaget til handel på et reguleret marked, opgjort gennemsnitligt over det forudgående regnskabsår, overstiger 85 % af porteføljeselskabets egenkapital ved udgangen af samme regnskabsår, vil der ikke være tale om skattefri porteføljeaktier. Denne værnsregel er indført for at forhindre, at avance på aktier, der er optaget til handel på et reguleret marked, gøres skattefri ved at ”pakke” aktierne ind i et unoteret selskab. Aktierne bliver i stedet skattepligtige porteføljeaktier.

6.11.4 Definition af skattepligtige porteføljeaktier

Er der hverken tale om koncernselskabsaktier, datterselskabsaktier, skattefri porteføljeaktier eller egne aktier, vil der være tale om skattepligtige porteføljeaktier.

6.11.5 Beskatning af aktieavance

Aktieavancer på datterselskabsaktier, koncernselskabsaktier, skattefrie porteføljeaktier og egne aktier er skattefrie uanset ejertid. Det gælder, uanset om aktionæren er dansk eller udenlandsk. Det bør dog bemærkes, at hvis en overdragelse af aktier omfattes af SEL § 2D, bliver salgssummen skattemæssigt behandlet som udbytte, og beskatningen afhænger da af reglerne for beskatning af udbytter. Se mere herom i afsnit 6.11.10 *Salg af aktier mellem koncernforbundne parter samt visse omstruktureringer*.

For skattefrie porteføljeaktier gælder skattefriheden ikke, såfremt aktierne generhverves inden for seks måneder efter, at aktierne blev solgt. I dette tilfælde skal en positiv værdi af forskellen mellem genanskaffelsessummen fratrullet salgssummen behandles som skattepligtigt udbytte, jf. nedenfor. Det er dog en betingelse for at blive omfattet af denne regel, at porteføljeselskabet har udloddet udbytte i den pågældende periode.

I andre tilfælde – dvs. for skattepligtige porteføljeaktier – gælder, at avance er skattepligtig, og tab er fradragsberettiget. For skattepligtige porteføljeaktier gælder som udgangspunkt, at beskattningen sker efter et lagerprincip, hvorved aktionæren skal medregne kursstigninger og kursfald i den skattepligtige indkomst, uanset om aktierne er afstået.

Hvis de skattepligtige porteføljeaktier er noterede aktier, er det dog muligt at vælge at anvende realisationsprincippet, hvilket medfører, at aktionæren først medregner en avance/tab, når aktierne sælges. Selskabet kan ikke vælge at anvende realisationsprincippet, hvis selskabet tidligere har anvendt lagerprincippet.

Anvendelsen af realisationsprincippet indebærer, at tab på porteføljeaktier ikke kan modregnes i anden indkomst (som er tilfældet ved lagerbeskatning), men derimod kun i gevinster på andre noterede porteføljeaktier i samme indkomstår, eller fremføres til modregning i senere indkomstår (det vil sige kildeartsbegrænset tab).

6.11.6 Beskatning af udbytte modtaget af et dansk selskab

Udbytte fra datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier er som hovedregel skattefrit for et dansk aktionærselskab uanset ejertid. Hvis udbyttet kommer fra et udenlandsk selskab, gælder dette dog kun, hvis det udloddende selskab ikke har haft fradrag for udbyttet. Selvom det udloddende udenlandske selskab ikke har fradrag for udbyttet, bliver udbyttet til det danske selskab skattepligtigt, hvis et udenlandsk datterselskab på et lavere ejerniveau har haft fradrag for udbytteudlodningen, uden at fradraget er modsvaret af beskattning af udbytteudlodningen til et mellemliggende niveau, og kildebeskatningen af udbytteudlodningerne i ingen af de mellemliggende niveauer har skullet frafaldes eller nedsættes efter direktiv 2011/96.

I relation til udbytter af datterselskabsaktier bør man være opmærksom på den nye definition, hvorefter den udenlandske selskabsbeskatning og pligten til at udveksle information har betydning for, om der er tale om datterselskabsaktier. Den nye definition gør det muligt at modtage skattefrit udbytte fra flere lande end det hidtidig har været muligt. Den nye definition har som udgangspunkt virkning i forhold til udbytter, der udloddes den 1. januar 2010 eller senere.

Udbytter fra skattefrie porteføljeaktier beskattes kun for 70 %'s vedkommende. I forhold til udbytter på skattefrie porteføljeaktier i udenlandske selskaber gælder, at udbyttet skal medregnes 100 %, hvis det udenlandske selskab har haft fradrag for udlodningen. Ligesom nævnt ovenfor gælder dette under visse betingelser også, hvis et udenlandsk selskab på et lavere ejerniveau har haft fradrag for udbyttet.

Modtages udbyttet på skattefrie porteføljeaktier fra et dansk selskab, som har pligt til at foretage indeholdelse af udbytteskat ved udlodningen, skal der kun indeholdes 15,4 % i udbytteskat.

Er der tale om skattepligtige porteføljeaktier, skal aktionæren fortsat medregne udbytte fuldt ud i den skattepligtige indkomst. Modtages udbyttet fra et dansk selskab, som har pligt til at foretage indeholdelse af udbytteskat ved udlodningen, vil 22 % af udbyttet skulle indeholdes.

Udbytte af egne aktier er ikke skattepligtigt.

6.11.7 Beskatning af udbytte modtaget af udenlandske selskaber

Udenlandske aktionærselskaber kan skattefrit modtage udbytte på datterselskabsaktier, når beskatningen af udbyttet skal frafaldes/nedsættes efter bestemmelserne i direktiv 2011/96/EU eller ifølge en dobbeltbeskatningsoverenskomst.

Udenlandske aktionærselskaber kan også modtage skattefrit udbytte på koncernselskabsaktier, der ikke er datterselskabsaktier, når det udenlandske aktionærselskab er hjemmehørende i EU/EØS, og udbyttebeskatningen skulle have været frafaldet, hvis der havde været tale om datterselskabsaktier. Hvis udbyttet til det udenlandske aktionærselskab er en videreudlodning af et udbytte, som det udloddende danske selskab selv har modtaget på datter- eller koncernselskabsaktier i et udenlandsk datterselskab, og det danske udloddende selskab ikke kan anses som retmæssig ejer heraf, er udbyttet til det udenlandske aktionærselskab skattepligtigt.

Udenlandske aktionærselskaber er skattepligtige af udbytte på porteføljeaktier, men hvis aktiebesiddelsen er under 10 %, reduceres skattesatsen, se mere herom nedenfor.

Udloddes udbyttet på aktier, som ikke er datterselskabsaktier, koncernselskabsaktier eller en aktiebesiddelse på under 10 %, der opfylder betingelsen for den reducerede beskatning, skal det danske selskab, som udlodder udbyttet, indeholde 27 % i skat ved udlodningen.

For at sikre at de danske regler om kildeskat er i overensstemmelse med etableringsfriheden efter EU-retten, vedtog Folketinget i juni 2016 at nedsætte beskatningen af udenlandske selskaber, der modtager skattepligtige udbytter fra danske selskaber, fra 27 % til 22 %. Til trods for at etableringsfriheden kun gælder for selskaber i EU/EØS, har nedsættelsen af skattesatsen virkning for udenlandske selskaber, uanset hvor de er hjemmehørende.

Selvom skatteprocenten er nedsat til 22 %, har det udloddende danske selskab fortsat pligt til at indeholde 27 % ved udlodningen af udbytte. Den udenlandske udbyttmodtager må derfor efterfølgende tilbagesøge det for meget indeholdte beløb hos SKAT. Hvis udbyttet er fuldt skattepligtigt, skal det udenlandske aktionærselskab således tilbagesøge fra 27 % til 22 %.

Reduktionen af indkomstskatten af udbytter fra 27 % til 22 % fik i forhold til udenlandske selskaber hjemmehørende i EU/EØS virkning for udbytter udloddet den 1. januar 2007 eller senere.

Det vil typisk være udenlandske selskaber i EU/EØS, som ejer mere end 10 % (dog 15 % for 2007 og 2008), men som er blevet gjort skattepligtige af udbytte med henvisning til, at de ikke opfylder betingelsen om "beneficial ownership". Da den danske selskabsskattesats har ændret sig siden 2007, er den nye indkomstskattesats for udbytter sat til følgende:

Kalenderårene 2007 til og med 2013	Kalenderåret 2014	Kalenderåret 2015	Fra og med 1. januar 2016
25,0%	24,5%	23,5%	22,0%

Hvis den udenlandske selskabsaktionær ejer mindre end 10 % af aktiekapitalen, og den udenlandske skattemyndighed har pligt til at udveksle oplysninger med de danske skattemyndigheder efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst, en anden international overenskomst eller konvention eller en administrativt indgået aftale om bistand i skattesager, er indkomstkatten af udbyttet nedsat til 15 %. Det danske selskab, som udlodder udbyttet, er dog stadig forpligtet til at indeholde 27 % i skat ved udlodningen af udbyttet. Det udenlandske aktionærselskab må da tilbagesøge det for meget indeholdte, dvs. fra 27 % til 15 %. Hvis det udenlandske aktionærselskab er hjemmehørende uden for EU, er det en betingelse, at ejerandelen udgør mindre end 10 %, når koncernforbundne parter, jf. LL § 2, aktiebesiddelser også medregnes.

6.11.8 Mellemholdingregel

Som følge af at danske selskabers udbytte fra datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier er skattefrit, er karakteren af ejerskabet et meget vigtigt element. Af samme årsag er der indført en værnsregel, der skal forhindre, at selskabsaktionærer indsætter mellemholdingselskaber med henblik på at opnå minimum 10 % ejerskab i hvert led. Reglen kaldes populært værnet mod ”omvendte juletræer”, hvilket er en reference til den struktur, som koncerner med mellemholdingselskaber vil tage form af.

Et selskab er et mellemholdingselskab, hvis følgende betingelser er opfyldt:

1. Moderselskabets primære funktion er ejerskab af datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier.
2. Moderselskabet udøver ikke reel økonomisk virksomhed vedrørende aktiebesiddelsen.
3. Mellemholdingselskabet ejer ikke hele aktiekapitalen i datterselskabet, eller mellemholdingselskabet ejer hele aktiekapitalen i et datterselskab, som ikke er selskabsskattepligtigt eller er fritaget for selskabsskattepligt i Danmark eller udlandet, eller som er hjemmehørende i en stat, hvor den kompetente myndighed ikke skal udveksle oplysninger med de danske skattemyndigheder efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst, en anden international overenskomst eller konvention eller en administrativt indgået aftale om bistand i skattesager.
4. Aktierne i mellemholdingselskabet er ikke børsnoterede.
5. Mere end 50 % af aktiekapitalen i moderselskabet ejes direkte eller indirekte af selskaber mv., der ikke ville kunne modtage udbytter skattefrit ved direkte ejerskab af aktierne i det enkelte datterselskab.

Reglen er meget kompliceret, og især betingelse nr. 5 har voldt store fortolkningsvanskeligheder.

Konsekvensen af, at et selskab anses som et mellemholdingselskab, er, at det i stedet for mellemholdingselskabet er selskabsaktionærerne i mellemholdingselskabet, der skal anses som ejere af aktierne i det underliggende datterselskab. Der ses med andre ord igennem mellemholdingselskabet ved vurderingen af, hvem der ejer aktierne i datterselskabet.

Mellemholdingreglen finder kun anvendelse på selskabsaktionærer, der i ethvert led mellem aktionæren og mellemholdingselskabet ejer mindst 10 % af aktiekapitalen, og som er enten fuldt skattepligtige til Danmark, eller – for så vidt angår udenlandske selskabsaktionærer – som har fast driftssted i Danmark, eller som indgår i international sambeskatning eller er underlagt dansk CFC-beskatning, jf. SEL § 32.

6.11.9 Udlodning af likvidationsprovenu

Udlodninger af likvidationsprovenu i det kalenderår, hvori et dansk selskab endeligt opløses, behandles som udgangspunkt som aktieavance. For en udenlandsk aktionær betyder dette, at udlodningen vil kunne modtages uden dansk beskatning, idet der ikke eksisterer regler om begrænset skattepligt af aktieavancer.

Derfor er der vedtaget en undtagelsesregel, således at udlodninger af likvidationsprovenu foretaget i det kalenderår, hvori et dansk selskab endeligt opløses, skal behandles som udbytte, når den udenlandske aktionær er et selskab, der er hjemmehørende i en stat uden for EU/EØS eller en stat, hvormed Danmark ikke har en dobbeltbeskatningsoverenskomst, og selskabet ejer 10 % eller mere af aktiekapitalen.

Hvis et udenlandsk selskab uden for EU/EØS ejer mindre end 10 % af aktiekapitalen, men er koncernforbundet med det selskab, der likvideres, skal udlodning af likvidationsprovenu også behandles som udbytte.

Bestemmende indflydelse og dermed koncernforbindelse kan eksistere i kraft af aftale om udøvelse af fælles bestemmende indflydelse eller fælles ledelse. Koncernforbindelse foreligger også i tilfælde, hvor den bestemmende indflydelse indehaves af en transparent enhed (eksempelvis K/S eller tilsvarende).

Det betyder, at det også ved udlodning af likvidationsprovenu til minoritetsaktionærer skal undersøges, om der skal indeholdes udbytteskat på grund af en koncernforbindelse. Likvidationsprovenu, som en aktionær, der ejer skattefrie porteføljeaktier, jf. ABL § 4 C, modtager, skal således også behandles som udbytte, når mindst 50 % af aktiverne i det selskab, der likvideres, består af direkte eller indirekte ejede datterselskabs- eller koncernselskabsaktier, eller der inden for de seneste tre år forud for likvidationen fra det selskab, der likvideres, er foretaget en overdragelse af sådanne aktier til selskabets direkte eller indirekte aktionærer eller til et koncernforbundet selskab.

Det samme gælder ved tilbagesalg af aktier til det selskab, der har udstedt aktierne, hvis selskabet på tidspunktet for tilbagesalget er under likvidation.

6.11.10 *Salg af aktier mellem koncernforbundne parter samt visse omstruktureringer*

Et provenu ved salg af aktier i et koncernforbundet selskab mellem koncernforbundne parter skal i visse tilfælde behandles som udbytte, når provenuet vederlægges i andet end aktier i det købende selskab, jf. SEL § 2D. Dette kan eksempelvis være tilfældet, når vederlaget består af en fordring på det købende selskab.

Provenuet skal dog ikke behandles som udbytte, hvis det selskab, der overdrager aktierne, opfylder betingelserne for at modtage skattefrit udbytte fra det selskab, der er blevet overdraget.

Selskaber er koncernforbundne, når betingelserne i LL § 2 er opfyldt, hvilket betyder, at også salg fra fx kapitalfonde kan være omfattet, når der foreligger en aftale om udøvelse af fælles bestemmende indflydelse i det solgte selskab.

Behandles afståelsen af aktierne som en udbytteudlodning, beskattes aktionæren som nævnt af hele beløbet uden modregning af aktionærens anskaffelsessum.

Med virkning for overdragelser og omstruktureringer, der vedtages den 20. november 2013 eller senere, er der i SEL § 2D samt FUL § 9 indført yderligere skærper med det formål at forhindre omgåelse af udbyttebeskatningen.

Skærperne betyder kort fortalt, at såfremt en selskabsaktionær i forbindelse med en skattefri ombytning af aktier eller en skattefri/skattepligtig spaltning/fusion modtager et kontantvederlag, skal dette beløb som udgangspunkt behandles som udbytte, såfremt aktionæren efter omstruktureringen ejer aktier i det erhvervende/fortsættende selskab eller et hermed koncernforbundet selskab. Skærpen gælder i visse tilfælde også ved en skattepligtig aktieombytning, hvis det selskab, der overdrager aktierne, ikke opfylder betingelserne for at modtage skattefrit udbytte fra det selskab, der er blevet overdraget.

6.11.11 *Salg af aktier til det udstedende selskab*

Afstår en aktionær aktier til det selskab, som har udstedt aktierne, skal afståelsessummen som hovedregel medregnes som udbytte. Dette gælder også, hvis aktierne afstås til et selskab, hvorover det selskab, som har udstedt aktierne, har bestemmende indflydelse, og hvori det udstedende selskab ejer mere end 10 %. Dette kunne eksempelvis være et datterselskab af det udstedende selskab.

Sker afståelse af aktierne i kalenderåret for endelig opløsning af selskabet, skal afståelsessummen som hovedregel behandles som aktieavance, dog med visse væsentlige undtagelser, som er beskrevet ovenfor under udlodning af likvidationsprovenu.

Det er muligt at anmode Skattestyrelsen om en dispensation til, at tilbagesalget skal behandles som aktieavance frem for udbytte. Et afgørende kriterium for, at dispensation kan opnås, er, hvorvidt afståelsen skyldes en hensigt om at undgå udbyttebeskatning, eller om afståelsen reelt er et udtryk for, at aktionæren afhænder sin andel af selskabet.

7. *International selskabsbeskatning*

7.1 CFC-beskatning

Det overordnede sigte med CFC-beskatning er at fjerne eventuelle skattemæssige fordele ved, at mobile indkomster (kapitalindkomst) som fx renter, kursgevinster og udbytter placeres i datterselskaber i lavskattelande.

Et dansk moderselskab skal således medregne indkomsten i både danske og udenlandske datterselskaber, hvis:

1. Moderselskabet har bestemmende indflydelse i datterselskabet.
2. Datterselskabets CFC-indkomst overstiger 50 % af datterselskabets samlede skattepligtige indkomst.
3. Datterselskabets finansielle aktiver gennemsnitligt i indkomståret udgør mere end 10 % af datterselskabets samlede aktiver.

Alle tre betingelser skal være opfyldt, før CFC-beskatning kan komme på tale.

7.1.1 *Bestemmende indflydelse og 50 %-kravet*

Ved bedømmelsen af, om moderselskabet har bestemmende indflydelse i CFC-sammenhæng, medregnes ikke alene moderselskabets egen direkte eller indirekte indflydelse via stemmerettigheder, idet også stemmerettigheder, som besiddes af moderselskabets aktionærer eller deres nærtstående, skal medregnes. Endvidere medregnes stemmer, der besiddes af selskabsdeltagere, hvormed moderselskabet har en aftale om udøvelse af kontrol, og stemmer, der tilhører en transparent enhed, hvori moderselskabet er deltager.

Ved bedømmelsen af, om mere end 50 % af datterselskabets skattepligtige indkomst er CFC-indkomst, ses bort fra indkomst hidrørende fra selskaber, hvorover datterselskabet har bestemmende indflydelse, når disse selskaber er hjemmehørende i samme land som datterselskabet. I stedet medregnes skattepligtig indkomst i de pågældende selskaber forholdsmæssigt til datterselskabets CFC-indkomst på grundlag af datterselskabets direkte eller indirekte aktiebesiddelse i de pågældende selskaber.

7.1.2 Opgørelse af CFC-indkomsten

CFC-indkomsten opgøres som summen af

1. Skattepligtige renteindtægter og fradragsberettigede renteudgifter.
2. Skattepligtige gevinster og fradragsberettigede tab på fordringer, gæld og finansielle kontrakter omfattet af KGL. Gevinst og tab på terminskontrakter mv., der skal sikre driftsindtægter og driftsudgifter, medregnes ikke, medmindre datterselskabet udøver næring ved køb og salg af fordringer og finansielle kontrakter eller driver næringsvirksomhed ved finansiering.
3. Fradragsberettigede og skattepligtige provisioner og lignende.
4. Skattepligtige udbytter og afståelsessummer vedrørende aktier mv.
5. Skattepligtige avancer og udnyttede tab ved afståelse af aktier mv. efter ABL.
6. Betalinger af enhver art, der modtages som vederlag for anvendelsen af eller retten til at anvende datterselskabets immaterielle aktiver, medmindre betalingerne hidrører fra selskaber, der ikke er koncernforbundne med datterselskabet, og betalingerne samtidig vedrører anvendelse af immaterielle aktiver, som er skabt af datterselskabets egen forsknings- og udviklingsvirksomhed. Herudover medregnes fortjeneste og tab ved afståelse af immaterielle aktiver.
7. Skattepligtige indkomster ved finansiell leasing inklusive fortjeneste og tab ved afhændelse af aktiver, der har været anvendt til finansiell leasing.
8. Skattepligtige indkomster ved forsikringsvirksomhed, virksomhed som penge- eller realkreditinstitut eller fra finansiell virksomhed i øvrigt. Skatterådet kan under nærmere omstændigheder tillade, at indkomst i datterselskaber med koncession til at udøve forsikrings-, realkredit- eller bankvirksomhed under offentligt tilsyn ikke udløser CFC-beskatning.

Skattemæssige fradrag, der vedrører erhvervelsen af indtægter, som nævnt i punkterne 1-7, medregnes ved opgørelsen af CFC-indkomsten.

7.1.3 Aktivtesten – 10 %-kravet

Ved finansielle aktiver forstås aktiver, hvis afkast medregnes ved opgørelsen af CFC-indkomsten. Værdien af de finansielle aktiver opgøres på grundlag af regnskabsmæssige værdier, dog medregnes immaterielle aktiver til handelsværdi.

Uforrentede fordringer på varedebitorer indgår ikke ved opgørelsen af de finansielle aktiver. Heller ikke aktiver, hvis afkast er skattefrit, indgår i opgørelsen.

Aktivtesten foretages på basis af et gennemsnit af datterselskabets aktiver i hele indkomståret, således at datterselskabets status ikke kan ændres, ved at man foretager apportindskud af ikke-finansielle aktiver lige inden udgangen af indkomståret.

7.1.4 Beskatning af moderselskabet

Hvis

- 1) datterselskabets CFC-indkomst er positiv og overstiger 50 % af datterselskabets skattepligtige indkomst, og
- 2) datterselskabets finansielle aktiver i løbet af indkomståret gennemsnitligt udgør mere end 10 % af datterselskabets aktivmasse, og
- 3) datterselskabets samlede skattepligtige indkomst er positiv,

skal det danske moderselskab ved sin indkomstopgørelse medregne datterselskabets samlede skattepligtige indkomst.

Moderselskabet skal dog kun medregne den del af datterselskabets indkomst, der svarer til moderselskabets gennemsnitlige ejerandel af datterselskabets samlede aktiekapital i indkomstperioden. Moderselskabet skal endvidere kun medregne indkomst, der er optjent af datterselskabet i den periode, hvor moderselskabet har haft bestemmende indflydelse.

Ved indkomstopgørelsen anvendes som udgangspunkt de almindelige danske regler for opgørelse af selskabers skattepligtige indkomst. Skatterådet har dog i det bindende svar *SKM2014.577.SR* afgjort, at de danske regler om rentefradragsbegrænsning (se nærmere herom i afsnit 6.1–6.3) ikke skal finde anvendelse ved vurdering af, om datterselskabets CFC-indkomst overstiger 50 % af datterselskabets samlede skattepligtige indkomst samt ved opgørelsen af datterselskabets CFC-indkomst.

Ved moderselskabets indkomstopgørelse medregnes datterselskabets fremførte skattemæssige underskud samt underskud, der overføres fra andre selskaber i kraft af sambeskatning eller tilsvarende udenlandske regler, hvorved underskud kan overføres. Moderselskabet kan dog maksimalt medregne det underskud, der ville kunne opgøres efter danske regler. Den i moderselskabet medregnede indkomst kan ikke blive negativ.

Datterselskabets indkomst skal opgøres efter det danske territorialprincip. Det betyder, at indkomst fra datterselskabets eventuelle faste driftssteder i andre lande ikke skal medregnes til moderselskabets indkomst, medmindre indkomsten fra datterselskabets faste driftssted efter en selvstændig vurdering i sig selv udløser beskatning efter CFC-reglerne.

Beskatningen i moderselskabet af datterselskabets indkomst giver moderselskabet adgang til credit-lempelse for den danske eller udenlandske skat, som datterselskabet har betalt. Der kan dog alene opnås nedslag for den udenlandske skat, som datterselskabet skulle have betalt, hvis den udenlandske indkomst var blevet opgjort efter territorialprincippet. Det betyder, at skat af den del af datterselskabets indkomst, der hidrører fra datterselskabets faste driftssted i et andet land, ikke kan medtages i lempelsesberegningen.

7.2 Transfer pricing

7.2.1 Definition

Udtrykket ”transfer pricing” dækker traditionelt over regler og praksis i forbindelse med fastsættelse af afregningspriser ved udveksling af aktiver og ydelser mellem interesseforbundne parter på tværs af landegrænser. I Danmark er udtrykket transfer pricing imidlertid udvidet til også at omfatte transaktioner mellem koncernforbundne danske selskaber.

Det er et skatteretligt grundprincip, jf. LL § 2, at transaktioner mellem interesseforbundne parter skal finde sted i overensstemmelse med armslængdeprincippet, det vil sige til priser og vilkår, der kunne være opnået, hvis transaktionerne havde fundet sted mellem uafhængige parter.

Definitionen af armslængdeprincippet, jf. LL § 2, stk. 1 (se ovenfor), er i overensstemmelse med artikel 9 i OECD’s Model Tax Convention on Income and Capital (modeloverenskomsten), og armslængdeprincippet skal som følge heraf anvendes og fortolkes i henhold til OECD’s Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. Dette princip gælder både for indenlandske transaktioner og for transaktioner på tværs af landegrænser.

Alle transaktioner mellem interesseforbundne parter er omfattet af armslængdeprincippet, fx køb og salg af varer, levering af tjenesteydelser, låneforhold, overførsel af aktiver og immaterielle aktiver, der stilles til rådighed mv. Skattestyrelsens korrektionsadgang omfatter alle økonomiske elementer og øvrige vilkår af relevans for beskatningen, herunder også fx forfaldstid, periodisering af renter og kurstab samt den retlige kvalifikation af transaktionen. Dette er senest fastslået i SKM2012.92HR, hvor Højesteret udtalte, at SKAT i henhold til LL § 2 kan foretage korrektion af transaktioner mellem interesseforbundne parter, når en transaktion ikke er i overensstemmelse med, hvad der ville være opnåeligt mellem uafhængige parter.

7.2.2 Hvert land sine regler

De følgende afsnit vil fokusere på de danske transfer pricing-regler. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at transfer pricing-krav og -regler kan variere meget fra land til land, selv imellem de lande, der ligesom Danmark følger OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. Der kan således også være forskel på, hvordan begreber og principper fortolkes lokalt.

Nedenstående er en (ikke udtømmende) liste over væsentlige forskelle, man skal være opmærksom på:

- Definition af armslængdeprincippet og anerkendte transfer pricing-metoder, herunder eventuelle lokale "safe harbour"-bestemmelser
- Kravene til indholdet, udarbejdelse og/eller fremsendelse af en transfer pricing-dokumentation
- Hvornår og hvordan kontrollerede transaktioner skal indberettes til de lokale skattemyndigheder
- Hvilke indkomstår der er åbne for transfer pricing-skatterevision
- Bødebestemmelser og andre sanktioner
- Muligheder for ophævelse af eventuel dobbeltbeskatning.

Forskellige regler og manglende overholdelse heraf forøger risikoen for dobbeltbeskatning, bøder og renter af eventuelle restskatter. Det er derfor vigtigt altid at sætte sig ind i transfer pricing-reglerne for alle de lande, koncernen har kontrollerede transaktioner i.

De danske skattemyndigheder kan automatisk udveksle oplysninger med andre OECD-lande, som der er indgået aftale med, og som har påtaget sig fortrolighed om oplysningerne. Tilsvarende vil de danske skattemyndigheder kunne modtage oplysninger om danske virksomheder, der indgår i koncerner, som er hjemmehørende i andre OECD-lande, hvis disse har implementeret tilsvarende regler.

Selskaber, der afgiver urigtige eller vildledende oplysninger, eller som undlader rettidigt at indsende dokumentation, som de har pligt til at udarbejde, vil være omfattet af skattekontrollovens generelle sanktionsbestemmelse, hvorefter selskabet kan ifalde bøder.

7.2.3 Hvem er omfattet af armslængdeprincippet i ligningslovens § 2?

Armslængdeprincippet omfatter alle skattepligtige, der, jf. LL § 2:

- kontrolleres af personer eller selskaber
- selv kontrollerer selskaber
- er koncernforbundne med et selskab
- har et fast driftssted beliggende i udlandet
- er en person eller et selskab hjemmehørende i udlandet, som har et fast driftssted i Danmark
- er en person eller et selskab hjemmehørende i udlandet, som har et fast driftssted efter kulbrinteskatteloven.

Armslængdeprincippet er hjørnестenen i enhver diskussion af transfer pricing-udfordringer. Principielt skal alle interesseforbundne parter fastsætte afregningspriser ved udveksling af aktiver eller ydelser, som om afregningspriserne var fastsat mellem uafhængige parter med modstående interesser.

Armslængdeprincippet er defineret i artikel 9 i OECD's modeloverenskomst og er derfor typisk også indeholdt i de dobbeltbeskatningsaftaler, som Danmark har indgået med andre lande.

7.2.4 Korrektioner til den skattepligtige indkomst

Foretager et selskab transaktioner, der ikke følger armslængdeprincippet, har skattemyndighederne hjemmel til at korrigere selskabets skattepligtige indkomst efter LL § 2, således at den skattepligtige indkomst kommer til at udgøre det beløb, den må antages at ville have udgjort, hvis transaktionerne var foregået mellem uafhængige parter.

Har skattemyndighederne fx fundet, at der er betalt for lidt i rente på et koncerninternt lån, beskattes kreditorselskabet af en fiktiv renteindtægt. Denne regulering omtales ofte som den primære korrektion.

Samtidig kan der anmodes om en korresponderende korrektion af debitorselskabets indkomst, således at der gives fradrag for den fikserede rente. Er debitorselskabet hjemmehørende i udlandet, og eksisterer der en dobbeltbeskatningsoverenskomst mellem Danmark og det pågældende land, vil der typisk kunne opnås en korresponderende korrektion ud fra bestemmelserne i den pågældende overenskomst.

For så vidt at selskaberne opfylder betingelserne for skattefrie tilskud (se afsnit 6.6), foretages der ikke yderligere korrektion. I dette tilfælde bliver debitorselskabet således ikke beskattet af det tilskud, der er opnået ved de manglende rentebetalinger.

Er betingelserne for skattefrie tilskud imidlertid ikke opfyldt, vil der ske en sekundær justering af debitorselskabets indkomst svarende til tilskuddet. Idet debitorselskabet samtidig indrømmes fradragsret for et beløb svarende til den fikserede renteindtægt hos kreditor, bliver netto-virkningen for debitorselskabet, at der ikke sker nogen ændring af den skattepligtige indkomst.

Det er en betingelse for at nedsætte ansættelsen af indkomsten ved en primær korrektion, at der foretages en korresponderende korrektion (forhøjelse) af den anden part.

I forbindelse med anvendelse af koncerninterne cash pool-ordninger skal det nævnes, at Skattestyrelsen har mulighed for at omkvalificere indskud, således at der i stedet for et indskud er tale om udlån til administrationsselskabet. Dette var tilfældet i *SKM2014.53.LSR*, hvor SKAT fandt, at indskud var af en sådan størrelse og hyppighed, at der reelt var tale om et udlån til administrationsselskabet. Herved skulle renten fastsættes som en udlånsrente med udgangspunkt i en kreditvurdering af administrationsselskabet og ikke en indlånsrente på et kortvarigt indskud.

7.2.5 Oplysnings- og dokumentationsregler

Skattepligtige, som er genstand for kontrollerede transaktioner og som herefter skal anvende priser og vilkår, som hvis transaktionen var sket mellem uafhængige parter, jf. LL § 2, skal som udgangspunkt oplyse Skattestyrelsen om disse forhold (oplysningspligten) samt udarbejde dokumentation for, hvorledes priser og vilkår er fastsat for disse transaktioner, jf. SKL § 3B (dokumentationspligten).

De danske transfer pricing-dokumentationsregler fremgår endvidere af:

- Skattekontrollovens § 3B (fra og med 1. januar 2019; skattekontrollovens § 39)
- SKATs bekendtgørelse nr. 401 af 28. april 2016
- SKATs juridiske vejledning, afsnit C.D.11 Transfer Pricing.

Oplysnings- og dokumentationspligten omfatter herefter alle (i overensstemmelse med LL § 2):

- Skattepligtige, hvorover fysiske eller juridiske personer har en bestemmende indflydelse
- Skattepligtige, der selv har bestemmende indflydelse over juridiske personer
- Skattepligtige, der er koncernforbundet med en juridisk person
- Skattepligtige, der har et fast driftssted i udlandet
- Udenlandske fysiske eller juridiske personer, der er skattepligtige i Danmark i kraft af et fast driftssted her i landet
- Udenlandske fysiske eller juridiske personer med kulbrintebeskattet virksomhed som omfattet af kulbrinteskattelovens § 21, stk. 1 eller 4.

Begrebet ”koncernforbundne” betyder i denne sammenhæng, at de enkelte enheder er direkte eller indirekte kontrolleret af samme ejerkreds.

Ved begreberne ”bestemmende indflydelse” og ”kontrol” forstås direkte eller indirekte ejerskab til mere end 50 % af aktiekapitalen eller rådighed over mere end 50 % af stemmerne i et selskab.

Udtrykket ”koncernforbundne juridiske personer” betyder juridiske personer, som kontrolleres af den samme kreds af aktionærer.

Begrebet ”juridiske personer” er udvidet til også at omfatte selskaber og foreninger mv., der efter danske skatteregler ikke udgør et selvstændigt skattesubjekt, men hvis forhold er reguleret af selskabsretlige regler, en selskabsaftale eller en foreningsvedtægt. Udvidelsen er særligt møntet på de såkaldte kapitalfondes investeringer i Danmark.

Ved udtrykket ”kontrollerede transaktioner” forstås koncerninterne, handelsmæssige og/eller økonomiske transaktioner, hvor den ene part enten kontrollerer eller bliver kontrolleret af den anden part eller af parter, der er forbundet med hinanden som beskrevet ovenfor.

Hvis den skattepligtige har haft kontrollerede økonomiske eller handelsmæssige transaktioner i indkomståret, skal der gives oplysninger om art og omfang af de kontrollerede transaktioner. For selskabsskattepligtige, som ikke er kulbrinteskattepligtig, kan oplysningspligten opfyldes ved angivelse i TastSelv Selskabsskat. For øvrige enheder, herunder altså andels-selskaber og kulbrinteskattepligtige, kan oplysningspligten opfyldes ved indsendelse af et særligt bilag til selvangivelsen (05.021 for dansk eller 05.022 for engelsk). Blanketten skal alene udfyldes, såfremt samtlige kontrollerede transaktioner overstiger DKK 5 mio.

På bilaget skal følgende oplyses:

- Hvorvidt den skattepligtige udøver bestemmende indflydelse over juridiske personer eller har et fast driftssted i udlandet.
- Hvorvidt den skattepligtige er underlagt bestemmende indflydelse fra fysiske eller juridiske personer eller er en udenlandsk fysisk eller juridisk person med et fast driftssted i Danmark.
- Hvorvidt den skattepligtige på anden måde er koncernforbundet med en juridisk person.
- Hvorvidt den skattepligtige er omfattet af reglerne om lempelse af dokumentationspligten for mindre virksomheder.
- Den skattepligtiges hovedaktivitetsområde.
- Antal enheder, der har været kontrollerede transaktioner med, opdelt i danske og udenlandske enheder henholdsvis inden og uden for EU/EØS samt andelen heraf, som er sam-beskattede
- Hvorvidt de udenlandske enheder indgår i den danske sambeskatning.

På bilaget findes i øvrigt en nærmere vejledning i, hvordan de enkelte punkter skal udfyldes.

Selskaber skal endvidere som udgangspunkt udarbejde og opbevare dokumentation for, hvordan priser og vilkår er fastsat i relation til alle transaktioner med koncernforbundne enheder.

I forbindelse med OECD's Base Erosion and Profit Shifting-projekt (BEPS) opdaterede OECD i 2015 en række kapitler i deres Transfer Pricing Guidelines for Multinational Entities and Tax Administrations. SKAT har herefter udstedt en ny dokumentationsbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 401 af 28. april 2016), som er baseret på det nye kapitel 5 i OECD's Transfer Pricing Guidelines for Multinational Entities and Tax Administrations. Hvis et selskab ikke lever op til kravene i bekendtgørelsen, kan selskabet ifalde sanktioner.

For at en transfer pricing-dokumentation efter den nye dokumentationsbekendtgørelse skal anses for fyldestgørende, kræves følgende dokumenter udarbejdet:

- Master file (oplysninger om hele koncernen)
- Local file (oplysninger om den enkelte enhed i koncernen).

Masterfilen, som beskriver hele koncernen, skal herefter indeholde et koncerndiagram, en beskrivelse af koncernens forretningsmæssige aktiver, oplysninger om koncernens immaterielle og finansielle aktiver samt oplysninger om koncernens regnskabs- og skattemæssige position. Local file, som alene beskriver den enkelte skattepligtige enhed, skal indeholde en detaljeret beskrivelse af virksomheden (den enkelte enhed), beskrivelser, oplysninger og analyser om de kontrollerede transaktioner, som virksomheden er involveret i, samt materiale om virksomhedens økonomiske, finansielle og regnskabsmæssige data. Der er især krav om yderligere oplysninger om eventuelle skatteaftaler indgået med andre landes myndigheder, yderligere oplysninger om immaterielle aktiver og finansieringsforhold, som adskiller de nye regler fra de hidtil gældende dokumentationskrav.

Dokumentationen skal som udgangspunkt ikke indsendes til Skattestyrelsen. Dog skal dokumentationen kunne fremsendes til Skattestyrelsen inden for 60 dage efter Skattestyrelsens begæring herom, jf. skattekontrollovens § 3B, stk. 5. Det er her værd at bemærke, at dokumentationen skal udarbejdes løbende og ikke senere end selvangivelsestidspunktet, som nu fastslået i SKM2018.416ØLR, og udtrykkeligt anført i den nye skattekontrolllov gældende fra den 1. januar 2019.

Databaseundersøgelser skal alene udarbejdes, hvis skattemyndighederne forlanger det, og i så fald skal den skattepligtige have en frist på minimum 60 dage til at gennemføre og bearbejde databaseundersøgelserne. Databaseundersøgelser omfatter kort fortalt typisk benchmarking af uafhængige selskabers indtjeningsniveauer mv.

7.2.5.1 Land for land-rapportering

Som et yderligere resultat af OECD's BEPS-projekt og det herefter opdaterede kapitel 5 i OECD's Transfer Pricing Guidelines for Multinational Entities and Tax administrations er der i skattekontrollovens § 3B, stk. 10-16 indført regler om en såkaldt land for land-rapportering.

Store koncerner, der har en konsolideret omsætning på DKK 5,6 mia. eller derover, der har grænseoverskridende transaktioner, pålægges således en betydelig ekstra oplysningspligt ud over de nævnte fælles og landespecifikke transfer pricing-dokumentationer (master file og local file) som nævnt ovenfor. For hvert land, koncernen driver virksomhed i, skal der gives en række oplysninger land for land blandt andet om omsætning, resultat, skattebetalinger, kapitalforhold, aktiver, medarbejdere mv. Yderligere skal den multinationale koncern identificere hver enhed i koncernen, angive enhedernes skattemæssige placering og angive de aktiviteter, som hver enhed er involveret i.

Land for land-rapporten skal fremsendes til skattemyndighederne i det land, hvor koncernen har sit ultimative eller stedfortrædende hovedsæde. Skattemyndighederne i det land skal herefter udveksle oplysninger med skattemyndighederne i de lande, hvor koncernen har datterselskaber.

Selskaber, der indgår i en multinational koncern, skal inden udgangen af indkomståret meddele Skattestyrelsen, om det er forpligtet til at indgive en land for land-rapport, eller oplyse Skattestyrelsen om, hvilket koncernselskab der er forpligtet til at indgive rapporten samt til hvilket lands skattemyndigheder land for land-rapporteringen vil ske. Land for land-rapporten skal fremsendes til rette skattemyndighed senest 12 måneder efter udgangen af det regnskabsår, som land for land-rapporten vedrører.

7.2.6 Bagatelgrænse

Skattepligtige, der alene eller sammen med koncernforbundne selskaber har færre end 250 ansatte og samtidig enten har en årlig omsætning under DKK 250 mio. eller en samlet balancensum under DKK 125 mio., skal alene udarbejde og opbevare dokumentation for, hvordan priser og vilkår er fastsat for transaktioner med fysiske og juridiske personer og faste driftsteder i lande, som Danmark ikke har en dobbeltbeskatningsaftale med, og som samtidig ikke er medlem af EU eller EØS.

Tilsvarende gælder for udenlandske fysiske og juridiske personer, der har fast driftssted her i landet, at priser og vilkår for transaktioner mellem hovedkontoret og det faste driftssted kun skal dokumenteres, hvis hovedkontoret er beliggende i et land, som Danmark ikke har en dobbeltbeskatningssaftale med, og som samtidig ikke er medlem af EU eller EØS.

7.2.7 Sanktioner ved utilstrækkelig eller mangelfuld dokumentation

Hvis en skatteyder forsætligt eller groft uagtsomt undlader at udarbejde den lovpligtige dokumentation, eller hvis den skattepligtige afgiver forkerte eller vildledende oplysninger, da vil den skattepligtige kunne pålægges en bødestraf, jf. skattekontrollovens § 17, stk. 3 og 4. Efter denne bestemmelse vil bøden blive fastsat til et grundbeløb på DKK 250.000. Ud over den faste bødestørrelse kommer efter gældende praksis et tillæg på 10 % af den eventuelt forhøjede indkomst og renter af eventuel restskat beregnet tilbage til forfaldstidspunktet for det pågældende indkomstår. Hvis fyldestgørende dokumentation udarbejdes efterfølgende, kan bødens grundbeløb nedsættes til DKK 125.000.

Skattestyrelsen har hjemmel til at foretage skønsmæssig ansættelse af selskabets skattepligtige indkomst, hvis transfer pricing-dokumentationen mangler eller vurderes mangelfuld, hvilket blev stadfæstet ved *SKM2014.53.LSR* og senere *SKM2015.296HR*, hvor det også er blevet stadfæstet, at Skattestyrelsens skønsmæssige ansættelse alene kan tilsidesættes, såfremt den skattepligtige kan bevise, at ansættelsen er åbenbart forkert eller urimelig.

Hvad der nærmere ligger i begrebet ”mangelfuld”, kan ikke afgrænses præcist. Generelt skal der anlægges en ”helheds- og proportionalitetsbetragtning” ved bedømmelsen af, om et givet dokumentationsmateriale opfylder kravene eller må siges at være mangelfuldt i en sådan grad, at bødestraf kan komme på tale.

Bødestraf vil fx kunne komme på tale, hvis den skattepligtige helt har undladt at udarbejde nogen form for dokumentation. Det samme vil formentlig gælde i den situation, hvor den skattepligtige ganske vist har udarbejdet et dokumentationsmateriale, men hvor dette har en så overfladisk karakter, at der kun formelt, men ikke reelt, foreligger dokumentation. SKAT har i 2017 vundet sine første sager om bødestraf i *SKM2017.216.BR* og *SKM2017.227.ØLR*.

7.2.8 Revisorerklæring

Skattestyrelsen kan pålægge skatteyder at indhente en revisorerklæring om transfer pricing-dokumentationen fra en uafhængig revisor. Revisorerklæringen skal være en ”review-erklæring”, det vil sige en erklæring med begrænset sikkerhed. Pålægget kan tidligst gives syv dage efter, at Skattestyrelsen har modtaget transfer pricing-dokumentationen.

Skattestyrelsen kan fremsætte krav om en revisorerklæring over for skatteydere

- Der har kontrollerede transaktioner med selskaber i lande uden for EU/EØS eller lande, som Danmark ikke har indgået en dobbeltbeskatningsoverenskomst med, eller
- Hvis skatteyder har haft gennemsnitligt driftsmæssigt underskud (EBIT) i fire år.

Revisorerklæringen skal angive, hvorvidt revisor er blevet opmærksom på forhold, der giver anledning til at konkludere, at skatteydere transfer pricing-dokumentation ikke giver et retvisende billede af virksomhedens fastsættelse af priser og vilkår for kontrollerede transaktioner.

Revisorerklæringen skal indsendes til Skattestyrelsen senest 90 dage efter pålæggets datering. Bliver en revisorerklæring ikke fremsendt efter pålæg fra Skattestyrelsen, kan virksomhedens indkomst for de kontrollerede transaktioner være genstand for en skønsmæssig ansættelse, lige som virksomheden kan ifalde sanktioner.

Skattestyrelsen er ikke bundet af revisorerklæringens konklusion.

7.2.9 Forældelse vedrørende transfer pricing-reguleringer

Som hovedregel kan de danske skattemyndigheder ikke forhøje en skatteansættelse efter den 1. maj i det fjerde år efter indkomstårets udløb.

Imidlertid har skattemyndighederne en længere frist til at forhøje den skattepligtige indkomst som følge af en korrektion af de interne afregningspriser. Varsel om forhøjelse af indkomsten i transfer pricing-sager skal nemlig først afsendes inden den 1. maj i det sjette år efter indkomstårets udløb.

Til gengæld er der ingen tidsgrænse for, hvornår en skattepligtig kan anmode om at få genoptaget skatteansættelsen i Danmark som følge af, at en udenlandsk skattemyndighed har foretaget en korrektion af de interne afregningspriser.

Selvom de danske skattemyndigheder er forpligtet til at genoptage skatteansættelsen på den skattepligtiges anmodning, har de dog stadig ret til at foretage en selvstændig vurdering af de interne afregningspriser.

Dette betyder, at der altid vil være en risiko for, at de danske skattemyndigheder kan være uenige med den udenlandske skattemyndighed om fastsættelsen af de interne afregningspriser og derfor kan nægte at foretage tilsvarende reguleringer i den danske indkomstopgørelse. Der er dog krav om, at der skal være enighed inden for EU.

En ændring kan endvidere også ske uden for de nævnte frister, såfremt den oprindelige skatteansættelse er sket på et urigtigt eller ufuldstændigt grundlag som følge af uagtsomhed eller forsætlighed hos den skattepligtige.

I det tilfælde, hvor et selskab anvender et regnskabsår, som ikke er i overensstemmelse med kalenderåret, vil fristen for skatteansættelse regnes fra udgangen af det kalenderår, som regnskabsåret træder i stedet for.

7.2.10 Skattestyrelsens værdiansættelsescirkulære

Skattestyrelsen har udarbejdet en værdiansættelsesvejledning, der er et supplement til Skattestyrelsens eksisterende vejledende beregningsregel for goodwill og vil således kunne bruges i de situationer, hvor denne beregningsmodel ikke er anvendelig.

Værdiansættelsesvejledningen tilsigter en mere ensartet anvendelse af værdiansættelsesmodellerne og har ligeledes til formål at reducere usikkerheden omkring de metoder og forudsætninger, som Skattestyrelsen vil acceptere.

Vejledningen indeholder en beskrivelse af forskellige værdiansættelsesmodeller samt en lang række specifikke anbefalinger til, hvordan de skal anvendes. Desuden indeholder vejledningen en række krav til den dokumentation, som Skattestyrelsen anbefaler i forbindelse med udarbejdelsen af en værdiansættelse.

7.3 Lempelse for udenlandske skatter

Dobbeltbeskatningslempelse, for så vidt angår indkomstskatter, kommer efter afskaffelsen af globalindkomstprincippet kun på tale, når et dansk selskab indgår i en frivillig international sambeskatning.

Da international sambeskatning med udenlandske datter-, søster- og moderselskaber er et frivilligt, dansk selskabsskattesystem, hvor dobbeltbeskatningskonflikter ikke opstår på grund af et sammenstød mellem danske og udenlandske skattepligtsregler, kan lempelse for udenlandske indkomstskatter kun ske med hjemmel i den danske lovgivning.

Hvis et dansk selskab, der har valgt international sambeskatning, eksempelvis har både et datterselskab og et fast driftssted i samme land, skal over- og/eller underskud, der hidrører fra disse forskellige kilder, lægges sammen, når der lempes efter credit-metoden, således at lempelsen beregnes på grundlag af nettoindkomsten fra det pågældende land, jf. afsnit 7.3.1. nedenfor.

Der gælder særlige regler for lempelse af dobbeltbeskatning af udbytter, renter og royalties i henholdsvis kildelandet og det land, hvori modtageren er hjemmehørende.

7.3.1 Credit-lempelse

Efter denne metode giver Danmark fradrag ved skatteberegningen for udenlandsk indkomstskat, der hviler på udenlandsk indkomst, som det danske selskab beskattes af her i landet.

Hvis den udenlandske indkomstskat er højere end den tilsvarende danske, er lempelsen i den danske skatteberegning maksimeret til den del af den danske skat, der forholdsmæssigt falder på den udenlandske indkomst. Er den udenlandske skat derimod lavere, gives der kun lempelse for den faktiske lavere skat.

Den udenlandske indkomst skal opgøres efter et nettoprincip efter LL § 33 H, således at samtlige udgifter, der direkte vedrører den udenlandske indtægt, skal fragå ved opgørelsen af lempelsesgrundlaget. Udgifter, der ikke umiddelbart kan henføres til en bestemt udenlandsk indtægt, fordeles forholdsmæssigt mellem de danske og udenlandske indtægter. I SKM 2016.309 fandt Vestre Landsret, at en række blandede administrationsomkostninger, der var fordelt via fordelingsnøgler, ikke kunne anses for at være ”direkte henførbare” til den indkomst, som de vedrørte.

For at omkostninger skal være ”direkte henførbare”, skal der for hver enkelt udgift foretages en konkret vurdering af, om udgiften kan anses for at vedrøre den danske eller den udenlandske indkomst. Da selskabet i sagen ikke fandtes at have foretaget en konkret vurdering, skulle omkostningerne i stedet fordeles forholdsmæssigt mellem den danske og den udenlandske indkomst. Er selskabsindkomsten eller sambeskatningsindkomsten kr. 0, er der i LL § 33 H mulighed for at bortse fra dansk underskud som svarer til den udenlandske indkomst. Herved kan der så opnås credittempelse for den udenlandske betalte skat. Det skattemæssige underskud som opstår ved at der bliver en positiv dansk skattepligtig indkomst, kan fremføres til modregning i den skattepligtige indkomst.

7.4 Generel omgåelsesklausul i dansk skatteret

Den 21. april 2015 vedtog Folketinget med virkning fra den 1. maj 2015 at indføre en generel omgåelsesklausul i LL § 3.

Omgåelsesklausulen har den konsekvens, at de fordele, der følger af moder-/datterselskabsdirektivet, rente-/royaltydirektivet og fusionsskattedirektivet samt af dobbeltbeskatningsoverenskomsterne, som Danmark har indgået, kan nægtes, hvis der er tale om:

1. Et arrangement eller serie af arrangementer, der er tilrettelagt med det hovedformål, eller som et af hovedformålene har at opnå en skattefordel, som virker mod indholdet af eller formålet med direktiverne eller DBO’erne, og
2. At arrangementet eller serier af arrangementer ikke er foretaget af velbegrundede forretningsmæssige årsager.

Pr. 1. januar 2019 forventes ordlyden af bestemmelsen at blive ændret i overensstemmelse med EU’s Anti Tax Avoidance Directive (ATAD I) 2016/1164, således at bestemmelsen ikke alene omfatter fordele, der strider imod formålet i direktiverne for direkte beskatning og DBO’erne, men generelt hvis det strider imod formålet med en relevant skatteregel.

7.4.1 Retspraksis

I 2017 kom den første afgørelse, hvor bestemmelsen i LL § 3 blev taget i brug – SKM2017.333. SR. Sagen omhandlede et mellemholdingselskab H1, som var hjemmehørende i Danmark, som ville flytte ledelsens sæde til Luxembourg. Spørger ønskede i den forbindelse at få bekræftet, at selskabets aktionærer (herunder holdingselskabet H3) ikke ville være begrænset skattepligtige af det likvidationsprovenu, der efter SEL § 5, stk. 5, skulle anses for udloddet ved flytningen af ledelsens sæde.

SKAT fandt imidlertid, at arrangementerne i forbindelse med udflytningen var omfattet af omgængelsesklausulen i LL § 3, stk. 1, da aktionæren H3 kort forinden flytningen af H1 var blevet flyttet fra Bahamas/de Britiske Jomfruøer til Luxembourg. Det var SKATs opfattelse, at flytningen af H3 var begrundet i ønsket om at opnå en skattefordel, ved at aktionærselskabet via hjemsted i et EU-land blev omfattet af direktiverne og på den måde søgte at sikre, at likvidationsprovenuets fra H1 blev skattefrit udbytte, jf. SEL § 2, stk. 1, litra c. Endvidere fandt SKAT, at spørger ikke havde løftet bevisbyrden for, at flytningen var båret af velbegrundede kommercielle årsager. SKAT konkluderede derfor, at det likvidationsprovenu, der skulle anses for udloddet ved H1's flytning af ledelsens sæde til Luxembourg, ville være skattepligtigt for H3, jf. SEL § 2, stk. 1, litra c.

I 2018 blev LL § 3 i SKM2018.466.SR for anden gang anvendt til at bortse fra et arrangement, da Skatterådet fandt, at den opnåede fordel ved arrangementet ville være i strid med formålet med dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Singapore.

Sagen omhandlede et dansk ApS (spørger), der fungerede som holdingselskab for en række datterselskaber i blandt andet Danmark og Singapore. Det danske ApS var 100% ejet af et moderselskab B Ltd., som var hjemmehørende i og fuldt skattepligtigt til Singapore. Moderselskabet var igen ejet af en fysisk person, som tilsvarende var fuldt skattepligtigt til og hjemmehørende i Singapore.

Spørger ønskede at udlodde dels et kontant udbytte og dels foretage en udbytteudlodning af aktierne i to af datterselskaberne i Singapore. Begge udlodninger skulle ske til moderselskabet B Ltd., og formålet var ifølge spørger at få etableret en selvstændig Singapore koncern med B Ltd. som det ultimative moderselskab. Skatterådet fandt, at B Ltd. kun kunne anses for retmæssig ejer/ beneficial owner af en del af udbyttet, da den fysiske person i Singapore blev anset for retmæssig ejer/beneficial owner af den resterende del. Skatterådet fandt endvidere, at selvom B Ltd. ansås som retmæssig ejer/beneficial owner af den del af udlodningerne, der ikke var bestemt til at blive videreudloddet, kunne LL § 3 alligevel medføre beskatning.

Skatterådet fandt, at indskydelsen af B Ltd. i strukturen medførte en fordel, da udbytte udloddet direkte til aktionæren i Singapore ville være skattepligtigt efter kildeskattelovens § 2 og artikel 10, stk. 2 i dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Singapore. Skatterådet konkluderede endvidere, at B Ltd. ikke udøver reel økonomisk virksomhed, idet selskabet ikke har fysiske lokaler, personale eller udstyr. På baggrund af dette samt på den nære tidsmæssige sammenhæng med stiftelsen af selskabet, konkluderede Skatterådet, at B Ltd. var oprettet med henblik på at sikre, at den fysiske aktionær kunne modtage udbytte uden dansk skat. Skatterådet fandt derfor ikke, at spørger kunne opnå fordelene efter artikel 10 i dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Singapore.

Moms og afgifter

1. Indledning

Moms og afgifter er et område med en række komplicerede problemstillinger, som kan have væsentlige økonomiske konsekvenser ved forkert behandling. Derfor er afsnittet af høj relevans for alle virksomheder og revisorer.

Opbygningen i afsnittet på både moms- og afgiftsområdet tager udgangspunkt i en virksomhed fra opstart til afvikling. De primære problemstillinger er følgende:

- Er virksomheden moms- og afgiftspligtig?
- Hvilke moms- og afgiftspligtige aktiviteter kan forekomme?
- Fritagelser for moms, som virksomheden skal være opmærksom på
- Relevante og særlige fradragsregler
- Godtgørelse af energiafgifter
- Særregler om bl.a. den momsmæssige behandling ved tab på debitorer, fast ejendom, momsreguleringsforpligtelser, virksomhedsoverdragelse mv.

Afsnittet vil også behandle praktiske udfordringer vedrørende opsætning af virksomhedens momskoder, indberetning til Skattestyrelsen, frister herfor og ikke mindst, hvordan virksomheden kan sikre sig, at beregning og indberetning af moms og afgifter sker korrekt. Desuden findes et særligt afsnit om told.

1.1 Baggrund

De danske momsregler udspringer af EU's momsdirektiv. Momsen er i Danmark reguleret i følgende love og bekendtgørelser:

- Momssystemdirektivet (Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 med senere ændringer)
- Momsloven (LBK nr. 760 af 21. juni 2016 med senere ændringer)
- Momsbekendtgørelsen (BEK nr. 808 af 30. juni 2015 med senere ændringer).

Herudover indeholder Skattestyrelsens juridiske vejledning en redegørelse for Skattestyrelsens fortolkning af momsreglerne.

De danske afgiftslove kan normalt opdeles i love om miljø-, energi- og punktafgifter. Visse af punktafgifterne er EU-harmoniserede, hvilket betyder, at varerne er punktafgiftspligtige i alle EU-lande og er reguleret af fælles EU-regler.

Hver type afgift har i vid udstrækning sin egen afgiftslov i Danmark. Det betyder, at der findes ca. 40 afgiftslove, som regulerer afgiftsområdet, samt yderligere en lang række bekendtgørelser. Herudover indeholder Skattestyrelsens juridiske vejledning en redegørelse for Skattestyrelsens fortolkning af afgiftsreglerne.

2. Opstart af virksomhed

Ved opstart af en virksomhed skal det vurderes, om virksomheden er momspligtig. Momspligt kræver, at der sælges varer og/eller ydelser som led i økonomisk virksomhed. Samtidig må virksomheden ikke være omfattet af fritagelserne i momsloven, fx offentlig undervisning.

Derudover skal der tages stilling til, om virksomheden bliver afgiftspligtig ved produktion af punktafgiftspligtige varer.

2.1 Moms

Definitionen af henholdsvis en momspligtig person og en momspligtig transaktion er reguleret i ML §§ 3 til 12.

2.1.1 Momspligtig person

En momspligtig person kan defineres som:

1. En fysisk eller juridisk person
2. En person, der driver selvstændig økonomisk virksomhed.

Begge kriterier skal være opfyldt, for at en virksomhed kan anses for at være en momspligtig person.

2.1.2 Momspligtig transaktion

Som hovedregel anses enhver leverance af varer eller ydelser mod vederlag som en momspligtig transaktion, hvis den gennemføres af en momspligtig person. Det betyder, at der skal betales moms af leverancen, medmindre leverancen specifikt er momsfrigtaget, jf. afsnit 3.4.

Levering af en vare eller ydelse mod vederlag kræver følgende:

- Sammenhæng mellem den leverede vare/ydelse og det modtagne vederlag
- Et retligt forhold mellem den, der leverer, og den, der modtager leveringen.

Hvis der ikke foreligger en levering mod vederlag i henhold til ovenstående kriterier, er transaktionen ikke omfattet af momsloven.

Ovenstående kan illustreres i følgende figur over momssystemets grundelementer:

2.1.3 Hvornår skal en virksomhed momsregistreres?

Kravene til momsregistrering fremgår af ML §§ 47 til 51 b.

Momspligtige personer har pligt til at lade sig registrere, senest otte dage før den momspligtige aktivitet starter. Nedenfor er listet de mest almindelige situationer, hvor momspligten indtræder::

- En momspligtig omsætning på over TDKK 50 (gælder kun danske virksomheder)
- EU-erhvervelser (for varer – dog først over TDKK 80) (gælder kun danske virksomheder)
- Virksomheden er betalingspligtig for moms, fx ved køb af mobiltelefoner med omvendt betalingspligt
- Etablering af varelager.

2.1.3.1 Frivillig momsregistrering

Virksomheden kan frivilligt lade sig momsregistrere, selv om beløbsgrænserne ikke er opfyldt. Registreringen er bindende i minimum to år.

2.1.3.2 Frivillig registrering for moms ved udlejning af fast ejendom

Frivillig momsregistrering kan ske ved udlejning af fast ejendom til erhvervsmæssige formål. Frivillig momsregistrering sker via blanket 31.001, hvor oplysninger om bl.a. den specifikke matrikel skal anføres.

En frivillig momsregistrering for udlejning af fast ejendom er en særskilt registrering ved siden af den almindelige momsregistrering. Registreringen medfører, at udlejer skal lægge moms på lejemålet. Til gengæld har udlejer momsfradrag for udgifterne relateret til lejemålet, se afsnit 3.6.2 *Særligt om opgørelsen af den delvise fradragsret*. Den beregnede moms fra erhvervsmæssig udlejning skal indberettes på virksomhedens ordinære momsangivelse, medmindre virksomheden anvender et særskilt momsnummer (delregistrering).

Hvis virksomheden ikke lader sig frivilligt registrere for udlejning af fast ejendom, så er udlejningen fritaget for moms. Den frivillige registrering er udelukkende mulig for udlejning til erhvervsmæssige formål, dvs. at udlejning til boligformål altid vil være fritaget for moms.

2.1.4 Hvordan bliver virksomheden momsregistreret?

Anmeldelse af momspligten skal ske i forbindelse med stiftelsen eller senest, når virksomheden starter momspligtige aktiviteter efter at have modtaget et CVR-nr. Momsanmeldelsen skal ske via elektronisk registrering med digital signatur eller NemID på www.virk.dk. Alternativt kan blanket 40.001 indsendes, hvis virksomheden ikke har mulighed for elektronisk anmeldelse. Hvis myndighederne har behov for yderligere dokumentation, retter de henvendelse til virksomheden.

Hvis de momspligtige aktiviteter ikke vedrører virksomhedens hovedaktivitet, vælges en bi-branche-kode, som dækker den momspligtige aktivitet.

Nyregistrerede virksomheder skal som udgangspunkt afregne moms kvartalsvist, medmindre den årlige omsætning forventes at udgøre mere end DKK 55 mio. I denne situation skal virksomheden afregne moms hver måned.

Efter registreringen modtager virksomheden et registreringsbevis via den digitale postkasse samt en aktiveringskode fra Skattestyrelsen. Aktiveringskoden skal anvendes til at danne en TastSelv-kode. Virksomheden kan også benytte medarbejdersignaturen til at logge på TastSelv.

Ved oprettelsen af momspligt skal virksomheden sikre sig, at dens NemKonto også er knyttet op til Skattestyrelsen.

Virksomheder, der importerer varer fra lande uden for EU eller eksporterer varer ud af EU, skal importør- og/eller eksportørregistreres. Registreringen sker på samme blanket, som virksomheden momsregistrerer sig på, og det kan derfor med fordel gøres samtidig med momsregistreringen. I forbindelse med importørregistreringen skal virksomheden stille sikkerhed for betaling af told.

2.1.4.1 Told

De fleste virksomheder vælger Toldstyrelsens sikkerhedsstillelsesordning, hvilket betyder, at tolden skal betales den 16. i den følgende måned, mod at virksomheden betaler 2,5 promille af toldbeløbet. Alternativt skal tolden betales, inden varerne frigives, eller virksomheden stiller en sikkerhed på anden vis, fx en bankgaranti.

For virksomheder, der handler med lande uden for EU, vil tolden ofte spille en væsentlig rolle. Der findes en række forskellige toldordninger, fx toldoplæg, aktiv og passiv forædling. Fælles for disse ordninger er, at importøren opnår en toldbesparelse/-fordel. For at kunne anvende én af toldordningerne skal importøren ansøge om en bevilling hos Toldstyrelsen. Dette skal gøres, inden varerne importeres til Danmark. For at få en bevilling er det en forudsætning, at importøren er etableret i Danmark/EU.

2.2 Afgifter

I Danmark er der ca. 40 forskellige afgiftslove. Kravene til registrering for afgift, betaling af afgift mm. er reguleret i de enkelte afgiftslove. Afgifterne i Danmark består af både nationale og EU-harmoniserede afgifter.

2.2.1 Afgiftspligtig person

Virksomheder, der påbegynder aktivitet i Danmark, skal være opmærksomme på de danske afgiftsregler, herunder også bestemmelserne ved import og eksport af varer.

2.2.2 Hvornår skal virksomheden registreres for afgifter?

I nogle tilfælde skal virksomheden registreres for afgifter i Danmark. I andre tilfælde er det frivilligt. Se også afsnit 3.3.2.

2.2.3 Afgiftspligtig registrering

Virksomheden, der skal afregne afgifter, skal være registreret hos Skattestyrelsen, hvilket sker ved henvendelse til ERST. Nogle virksomheder skal være registreret for afgifter, mens andre virksomheder frit kan vælge, om de vil registreres for afgifter.

Der gælder særlige regler og krav ved registrering for EU-harmoniserede afgifter. Dertil kommer, at der ikke er helt ens regler i alle afgiftslovene, bl.a. findes der i nogle afgiftslove flere typer afgiftsregistreringer end de nævnte. Virksomheden kan enten være registreret som oplaghaver eller varemottager og i få tilfælde som mellemhandler.

Oplaghaver

En oplaghaver er typisk en virksomhed, som fremstiller, forarbejder eller indfører afgiftspligtige varer. I enkelte tilfælde kan mellemhandlere blive registreret som oplaghavere. En registrering som oplaghaver kan være betinget af, at Skattestyrelsen godkender virksomhedens lokaler, som anvendes til fremstilling, behandling, aftapning, opbevaring og udlevering. I det tilfælde skal virksomheden vedlægge plantegning over virksomhedens anlæg, lokaler mm.

Mellemhandlere er virksomheder, der videresælger varer til andre handlende. Kun få afgiftslove indeholder muligheden for registrering som mellemhandler. Mellemhandlere stilles afgiftsmæssigt som en oplaghaver.

En virksomhed, der er registreret som oplaghaver, kan have afgiftspligtige varer på lager, uden at afgiften er betalt. Afgiften skal først betales, når varerne udleveres til forbrug.

En oplaghaver kan desuden i nogle tilfælde sælge til andre registrerede virksomheder uden afgift. Dette kræver dog, at nogle helt bestemte betingelser er opfyldt.

Varemodtagere

Varemodtagere er virksomheder, der ikke er registrerede som oplagshavere, men som modtager afgiftspligtige varer fra udlandet. Der skal betales afgift af varerne, når varerne modtages her i landet.

Varemodtagere, der importerer afgiftspligtige varer, som efterfølgende skal eksporteres, har mulighed for at modregne afgiften af disse varer på tidspunktet, hvor varerne eksporteres. Dette er en forenkling af varemodtagernes adgang til godtgørelse af afgift ved eksport.

2.2.4 Hvordan bliver virksomheden registreret for afgifter?

Virksomheden registreres elektronisk med digital signatur eller med NemID på www.virk.dk. Der anvendes den samme TastSelv-kode som for angivelse af moms. Alternativt kan en blanket anvendes. Der findes en blanket for registrering af hver kategori af afgifter. Det vil sige, at der findes mere end 20 forskellige registreringsblanketter for afgifter.

Har myndighederne behov for yderligere dokumentation, retter de henvendelse til virksomheden eller dennes rådgiver.

Når registreringen for afgifter er gennemført, sender Skattestyrelsen et registreringsbevis.

2.3 Told

For virksomheder, der handler med lande uden for EU, vil tolden ofte spille en væsentlig rolle.

2.3.1 Hvornår skal virksomheden registreres for handel med udlandet?

Virksomheder, der handler med lande uden for EU, skal være opmærksomme på deres registreringsforhold. Sælger en virksomhed varer til et land uden for EU, skal den registreres for eksport i Danmark (eksportregistrering). Køber en virksomhed varer fra et land uden for EU, skal den registreres for import i Danmark (importregistrering).

2.3.1.1 Betaling af told

Når en virksomhed er blevet importørregistreret, skal den tage stilling til, hvordan tolden skal betales. Der er to måder at betale tolden på:

- Sikkerhedsstillelse
- Kontant betaling.

2.3.1.2 Sikkerhedsstillelse

De fleste virksomheder vælger at betale tolden den 16. i måneden efter modtagelse af varerne. Dette kræver, at virksomheden betaler 2,5 promille af toldbeløbet i sikkerhed.

Virksomheden kan også vælge at stille en individuel sikkerhed i form af fx bankgarantier. Her fastsættes sikkerhedsstillelsen som hovedregel til det dobbelte af det skyldige toldbeløb, som virksomheden forventes at skulle betale i en 12-måneders periode.

2.3.1.3 Kontant betaling

Vælger virksomheden at betale tolden kontant ved modtagelse af varerne, skal Skattestyrelsen have registreret virksomhedens betaling, inden den kan få varerne udleveret.

Ikke alle virksomheder kan vælge at betale tolden kontant.

2.3.2 Toldbevillinger

Der findes en række forskellige toldbevillinger, fx toldoplæg, aktiv og passiv forædling mm. Fælles for disse ordninger er ofte, at importøren opnår en toldbesparelse eller fordel. For at kunne anvende én af toldordningerne skal importøren ansøge om en bevilling hos SKAT. Dette skal gøres, inden varerne importeres eller eksporteres til eller fra Danmark.

2.4 Opsætning af virksomhedens økonomisystem til korrekt håndtering af moms og afgifter

For en nøjagtig og fuldstændig styring af virksomhedens moms og afgifter er det vigtigt, at virksomhedens økonomisystem er sat korrekt op. Dette kan med fordel gøres ved brug af momskoder. Kravene til virksomhedens regnskab og deraf økonomisystem er reguleret i momsbekendtgørelsens §§ 71 til 96.

Der foreligger som sådan ingen regulering vedrørende opsætning af afgiftskonti i de forskellige afgiftslove.

2.4.1 Momskonti og brugen af momskoder

Kontoplanen skal som udgangspunkt indeholde følgende definerede konti:

- 1) Konto for købsmoms
- 2) Konto for salgsmoms
- 3) Konto for moms af varekøb fra udlandet (moms af EU-erhvervelser af varer samt moms af indførsel af varer fra lande uden for EU)
- 4) Konto for moms af køb af ydelser fra udlandet med omvendt betalingspligt
- 5) Konto for EU-erhvervelser af varer
- 6) Konto for køb af ydelser fra andre EU-lande med omvendt betalingspligt
- 7) Konto for EU-leverancer af varer
- 8) Konto for EU-leverancer af ydelser med omvendt betalingspligt
- 9) Konto for eksport mv.

Hvis de ovenstående oplysninger kan fremkomme på anden måde, fx ved hjælp af momskoder, anser Skattestyrelsen regnskabspligten i forhold til moms for at være opfyldt.

Efter indførelsen af reglerne om omvendt betalingspligt på mobiltelefoner mv. kan der med fordel oprettes en konto til håndtering af disse erhvervelser. Dette er dog ikke et krav.

Hovedformålet med momskonti og/eller momskoder er, at virksomheden kan opgøre momstilsvaret for perioden på baggrund af bogføringen samt indberette værdien af EU-erhvervelserne og værdien af leverancerne uden moms i de supplerende oplysninger (rubrikkerne) på momsangivelsen.

2.4.1.1 Valg af momskoder eller konti

Hvilken metode, der er mest fordelagtig for virksomheden, kommer an på virksomhedens aktiviteter. Følgende forhold taler for opsætning med momskoder:

- Mange forskellige transaktionstyper
- Et økonomisystem, der har momskoder som standard
- Delvis fradragsret.

2.4.1.2 Udenlandsk handel

Ved køb fra udlandet vil det være en fordel at oprette en konto for hvert land, hvorfra der modtages fakturaer med lokal moms. Dermed lettes procedurerne for at tilbagesøge moms via EU's momsrefusionsordning. Der kan som alternativ hertil oprettes en momskode, som anvendes på alle køb med lokal moms. Når der skal tilbagesøges moms, kan der laves udtræk på momskoden med sortering pr. landekode (fra kreditors stamdata), og tilbagesøgning kan ske ud fra dette udtræk.

Ved momsregistrering i udlandet er det værd at undersøge, om virksomheden skal opfylde særlige krav til bogføringen eller til opgørelse af den udenlandske moms.

2.4.1.3 Afgiftskonti

I afgiftslovene foreligger der intet krav om afgiftskonti for de enkelte afgifter. Der skal dog føres et afgiftsregnskab.

PwC's opfattelse

Virksomheder, der skal opgøre og afregne afgifter, bør have en afgiftskonto for hver afgiftstype, da dette letter processen med at angive afgifter og udarbejde afgiftsregnskab. Samtidig sikres et nøjagtigt grundlag.

Også i forhold til godtgørelse af energiafgifter vil brugen af afgiftskonti lette både angivelsen af godtgørelsen af energiafgifterne på momsangivelsen samt kravene til dokumentation.

2.5 Fakturakrav

Fakturakravene og fakturapligten er reguleret i ML §§ 52 til 55 og i momsbekendtgørelsens §§ 58 til 70 og § 96 samt i de forskellige afgiftslove.

2.5.1 Momsmæssige fakturakrav

Virksomheder, der leverer varer eller ydelser, har pligt til at udstede en faktura. Se nedenstående oversigtsskema over fakturakravene for almindelige fakturaer, forenkledede fakturaer og fakturakrav ved momsfrit salg til andre lande.

Indholdskrav	Alm. faktura	Momsfrit EU-salg	Forenklet faktura
Fakturadato	X	X	X
Leveringsdato (hvis bestemt og anderledes forskellig fra fakturadato)	X	X	
Fakturanummer	X	X	X
Sælgers navn, adresse og CVR-nr. (husk landekode)	X	X	X
Købers navn og adresse	X	X	
Købers registreringsnummer		X	
Mængden/omfanget og arten af de leverede varer/ydelser	X	X	X
Pris pr. enhed uden moms	X	X	
Eventuelle prisnedslag, bonus og rabatter	X	X	
Samlet momsgrundlag	X	X	X
Momssats	X		
Momsbeløb	X		X
Fritagne leverancer	X	X	
Salg af varer tilføjes "zero-rated", "0-moms" eller "free of VAT"		X	
Salg af ydelser tilføjes "reverse charge"/"omvendt betalingspligt"		X	

PwC's anbefaling

Ved salg til lande uden for EU bør der på fakturaen tilføjes en tekst, der indikerer, at der er tale om salg, hvor der ikke skal betales dansk moms.

2.5.2 Afgiftsmæssige fakturakrav

Bortset fra visse energiprodukter og gebyr på dæk er der ingen krav om, at afgiften på varer skal fremgå af fakturaen. Hvis en virksomhed vælger at oplyse afgiften på fakturaen, skal det dog være den præcise afgift på varen og ikke fx et skøn eller gennemsnit.

Hvis der sker salg af afgiftspligtige varer, men varerne sælges uden afgifter, fordi salget fx sker til andre registrerede virksomheder, skal det fremgå af fakturaen, at det er et salg uden afgift.

Nye betingelser for elhandelsvirksomheder ved levering af elektricitet

Pr. 1. april 2016 indførtes engrosmodellen i Danmark. Engrosmodellen medfører blandt andet, at elmodtagere kun modtager én elregning fra energiselskaberne.

Energiselskaberne er ved levering af afgiftspligtig elektricitet forpligtet til at udstede én faktura, som indeholder oplysninger om udstedelsesdato, energiselskabets navn og adresse, elmodtagers navn, leveringssted, aftagenummer, afgiftens størrelse pr. aftagenummer og CVR- eller SE-nummer for momsregistreringen ved salg til momsregistrerede virksomheder. Indeholder fakturaen ikke disse oplysninger, kan elmodtageren ikke få godtgjort elafgiften.

2.5.3 Fakturering i anden valuta end DKK

Hvis udstedelse af faktura sker i EUR, er der ikke krav om omregning. Ved udstedelse af faktura i anden valuta end DKK eller EUR skal der ske omregning til én af disse valutaer. Det sker ved, at enten omregningskursen eller momsbeløbet (i EUR eller DKK) anføres på fakturaen.

Ved valutakursomregning anvendes dagskurs eller toldkurs på leverings-/erhvervelses- eller indførselstidspunktet.

Valg af omregningsprincip er bindende i to år.

2.5.4 Tidspunkt for fakturaudstedelse

Der skal ske fakturering ved leverancens afslutning eller snarest derefter.

Hvis sælger modtager hel eller delvis betaling inden leverancens afslutning (herunder forudbetalinger), skal sælger udstede en faktura på dette tidspunkt.

2.5.5 Hvilket lands regler er gældende?

Når leveringsstedet er her i landet, er hovedreglen, at det er de danske fakturaregler, der gælder. For leverancer fra Danmark til andre lande gælder de danske regler, når:

- Sælgervirksomheden er etableret i Danmark
- Aftageren af en grænseoverskridende leverance udsteder et afregningsbilag, og aftageren er hjemhørende i Danmark.

Ifølge momsloven er der ingen pligt til at udstede en faktura, når en virksomhed leverer momsfrie § 13-ydelser.

2.5.6 Sælgers pligt ved udstedelse af faktura til andre EU-lande

Sælger har pligt til at kontrollere, om købers udenlandske momsnummer er gyldigt ved grænseoverskridende EU-handel, hvor en momspligtig leverance sælges uden dansk moms. Desuden skal sælger kontrollere, at momsnummeret er knyttet til køberens navn og adresse.

Ifølge Skattestyrelsens vejledning skal momsnumre kontrolleres mindst én gang i kvartalet for løbende leverancer. For lejlighedsvis leverancer skal købers momsnummer kontrolleres ved hvert salg. Anser Skattestyrelsen ikke, at sælgers pligt til kontrol er opfyldt, kan sælger risikere, at Skattestyrelsen opkræver dansk moms af salget.

PwC's anbefaling

Sælger bør fastsætte procedurer, der sikrer periodisk kontrol af købers momsnummer. Husk at opbevare det forespørgselsnummer, der genereres i forbindelse med kontrollen. PwC har udviklet et automatiseret valideringsværktøj hertil.

2.5.7 Købers pligt ved modtagelse af faktura

Køber bør altid sikre sig, at momsbeløbet på fakturaen er anført korrekt, da køber ikke har fradrag for forkert faktureret moms. I de tilfælde, hvor fakturaen ikke er udstedt korrekt, bør køber rette henvendelse til sælger og få forholdet rettet.

2.5.8 Forenklet faktura – beløbsgrænser

Hvis der hovedsageligt sælges til private, kan sælger i langt de fleste tilfælde udstede en forenklet faktura. Sælger skal sondre mellem, om salget vedrører varer eller ydelser. For salg af varer er der ingen beløbsgrænse for, hvornår sælger må anvende disse forenklede fakturaer. Til gengæld er der et loft ved salg af ydelser på DKK 5.000 inkl. moms, således at disse regler kun finder anvendelse for ydelser under DKK 5.000.

Sælges der hovedsageligt til virksomheder, kan der udstedes en forenklet faktura ved salg til private personer, når de ovenfor nævnte kriterier er opfyldt. Ved salg til virksomheder skal sondres mellem, om leverancen ekskl. moms er over eller under DKK 3.000. Ved salg til virksomheder under DKK 3.000 ekskl. moms vil en forenklet faktura kunne anvendes. Hvis leverancen derimod er over DKK 3.000, er købers fradragsret betinget af, at der udstedes en almindelig faktura.

I de tilfælde, hvor køber er en virksomhed og beder om en almindelig faktura, skal sælger kunne udstede dette.

Forenklet faktura kan også anvendes ved EU-salg. Kundens momsnummer og henvisning til omvendt betalingspligt skal dog fortsat fremgå.

2.5.9 Elektronisk fakturering

Danske virksomheder har mulighed for at udstede og fremsende en faktura i pdf-format i en e-mail til såvel danske som udenlandske kunder. Dette var tidligere ikke muligt, men reglerne blev ændret med virkning fra 1. januar 2013. Virksomheden skal dog sikre følgende:

- Oprindelsesægthed, fakturaens rette indhold og læsbarhed. Dette kan fx gøres ved at sikre et pålideligt transaktionsspor mellem fakturaerne og de leverancer, som virksomheden foretager.
- Enhver form for elektronisk faktura skal indeholde de samme oplysninger, som er gældende for en papirfaktura, jf. fakturakravene.
- Modtageren af den elektroniske faktura skal acceptere elektronisk fakturering. Der er dog ingen formelle krav til en sådan accept. Hvis køber bogfører den modtagne faktura i sit bogføringssystem uden yderligere kommentarer, vil dette blive anset som en stiltiende accept.

3. Virksomhed i drift

3.1 Momspligtige aktiviteter

Før den momsmæssige håndtering af et salg kan bestemmes, skal der dels sondres mellem typen af aktivitet (varer eller ydelser), og dels hvilket land der har ret til momsen (leveringsstedet).

3.1.1 Sondring mellem levering af varer og ydelser

Reglerne for den momsmæssige behandling af varer og ydelser er ikke ens. Varer er kendetegnet ved at være fysiske genstande, dvs. ting, der kan holdes i hånden. Herudover er gas, elektricitet, varme og kulde kvalificeret som varer.

Ydelser defineres som det modsatte af varer. Alt det, som ikke opfylder betingelserne for at være en vare, anses i momsmæssig sammenhæng for at være en ydelse.

3.1.2 Indenlandsk handel

Sondringen mellem varer og ydelser er som udgangspunkt ikke relevant, når der sker salg mellem to danske virksomheder. Hvis leverancen er momspligtig, opkræver sælger moms, uanset om det solgte kan kvalificeres som en vare eller en ydelse.

Til dette udgangspunkt er der dog en række undtagelser, hvor betalingspligten for momsen er flyttet fra sælger til køber. Det betyder med andre ord, at sælger ikke skal opkræve moms. Det drejer sig om følgende produktgrupper:

- Mobiltelefoner mv.
- El og gas solgt til en afgiftspligtig videreforhandler
- El- og gascertifikater
- Metalskrot
- CO₂-kvoter.

Salg efter disse særregler skal indberettes af sælger i momsangivelsens rubrik C. Køber indberetter den beregnede moms i rubrikken salgsmoms samt i rubrikken købsmoms, i det omfang køber har ret til fradrag.

Særreglerne på metalskrot samt CO₂-kvoter vil ikke blive omtalt yderligere.

3.1.2.1 Omvendt betalingspligt på mobiltelefoner mv.

Fra 1. juli 2014 er der indført en national omvendt betalingspligt ved salg af:

- Mobiltelefoner
- Bærbare computere
- Tablets
- Spillekonsoller
- Integrerede kredsløbsanordninger.

Reglerne medfører, at man som sælger ikke skal opkræve moms af salget, da forpligtelsen til indbetaling af moms er væltet over på køber.

Reglerne gælder for salg til virksomheder mv. Dog er virksomheder, hvis salg af ovennævnte produkter til private udgør mere end 50 % af virksomhedens samlede salg af produkterne, undtaget, og disse skal fortsat opkræve moms på alle salg.

3.1.2.2 Omvendt betalingspligt på el og gas solgt til en afgiftspligtig videreforhandler

For at imødekomme svindel har Danmark fra 1. juli 2015 valgt at indføre omvendt betalingspligt på salg af el og gas til en afgiftspligtig videreforhandler.

En videreforhandler defineres som en virksomhed, hvis formål med indkøbet er videresalg, og hvis eget forbrug af den købte mængde er ubetydeligt.

Hvis køber er omfattet af denne definition, skal sælger som udgangspunkt fakturere uden moms. Lovgiver har dog valgt at undtage salg fra den omvendte betalingspligt, hvor levering sker til et aftagernummer eller målersted som defineret i hhv. el- og gaslovgivningen. Dette sker for at undgå, at bl.a. udlejere af fast ejendom skal håndtere den omvendte betalingspligt efter de nye regler.

3.1.2.3 Omvendt betalingspligt på el- og gascertifikater

Ud over omvendt betalingspligt på el og gas solgt til videreforhandlere er der indført omvendt betalingspligt ved salg af el- og gascertifikater. Den omvendte betalingspligt gælder i dette tilfælde salg til alle afgiftspligtige personer, hvilket bl.a. omfatter almindelige momspligtige virksomheder, men også momsfrigitte virksomheder (tandlæger, skoler mv.)

Der er også på dette område indført en undtagelse, så den omvendte betalingspligt ikke anvendes, når der samtidig sælges en tilsvarende mængde el eller gas. Hvis dette er tilfældet skal certifikatet anses som en biydelse og dermed momsmæssigt behandles som den solgte mængde el eller gas.

3.1.3 Handel med udlandet

Når der handles over landegrænser, har det betydning, om der handles med varer eller ydelser. Det har ligeledes betydning, om der handles inden for EU, eller om køber eller sælger er bosiddende uden for EU, og om varen/ydelsen krydser EU's ydre grænse. Endelig har det betydning, om parterne er momspligtige personer (virksomheder, institutioner mv.) eller private.

I skemaerne på de følgende sider er beskrevet, hvordan handel med udlandet momsmæssigt skal behandles. Der tages alene udgangspunkt i handel mellem momspligtige personer.

Momspligtig dansk person Køb

Inden for EU	Varer Der skal beregnes moms i Danmark (erhvervesmoms) Krav til køber: • Skal oplyse momsnummer til sælger i et andet EU-land • Skal beregne erhvervesmoms i Danmark Hvis levering ikke sker i Danmark, vil moms skulle behandles efter det respektive lands regler.	Ydelser Der skal beregnes moms i Danmark (omvendt betalingspligt) Krav til køber: • Skal oplyse momsnummer til sælger i det andet EU-land • Skal beregne "reverse charge" moms (omvendt betalingspligt) i Danmark Visse ydelser* medfører dog, at moms skal afregnes i sælgers land.
Uden for EU	Varer Der skal beregnes moms i Danmark (importmoms) Krav til køber: • Ved indførsel skal momsnummer oplyses • Moms skal angives på baggrund af importspecifikationen	Ydelser Der skal beregnes moms i Danmark (omvendt betalingspligt) Der er dog ikke pligt til at beregne moms af ydelser*, hvor leveringsstedet altid er i sælgers land. Hvis faktura er udstedt med moms, er der eventuelt mulighed for at søge denne refunderet. For en række ydelser** skal køber ikke beregne dansk moms af købet, når udnyttelse sker uden for EU.

* Ydelser vedrørende fast ejendom, der ligger i sælgers land. Adgang til arrangementer inden for kultur, kunst, sport og videnskab, når de finder sted i sælgers land. Restaurant og cateringydelser, der udføres i sælgers land. Korttidsudlejning af biler, når transportmidlet stilles til rådighed i sælgers land.

** Følgende ydelser er omfattet af udnyttelseskriteriet:

- Overdragelse af rettigheder, varemærker, fællesmærker og mønstre samt andre lignende rettigheder
- Reklameydelser
- Ydelser fra rådgivningsvirksomheder, ingeniører, projekteringsvirksomheder, advokater og revisorer samt andre lignende ydelser, databehandling og meddelelse af oplysninger
- Påtagelse af forpligtelse til helt eller delvist at undlade udøvelse af en erhvervsmæssig virksomhed eller brug af én af de rettigheder, der er nævnt i dette afsnit
- Bank-, finansierings- og forsikringsvirksomhed bortset fra udlejning af bankbokse
- Levering af arbejdskraft
- Udlejning af løsørestande bortset fra transportmidler
- Adgang til naturgas og elektricitetsdistributionssystemer samt transport eller transmission gennem sådanne systemer og andre direkte forbundne tjenester.

**Momspligtig
dansk person Salg**

Inden for EU	Varer Fakturerings skal ske uden moms	Ydelser Salg skal ske momsfrit. Køber skal selv foretage momsafregning
	Betinget af, at • køber har opgivet et gyldigt momsnummer • der foreligger gyldig transportdokumentation for transport ud af Danmark*	Betinget af, at • købers momsnummer oplyses Der gælder særregler for visse ydelser**, hvor der sker fakturering med moms.
Uden for EU	Salg af varer Salg kan ske momsfrit	Ydelser Salg skal ske momsfrit
	Betinget af, at • der foreligger gyldig transportdokumentation for transport ud af Danmark. Udførsel skal angives til de danske myndigheder, hvilket sker ved enhedsdokumentet, som skal følge varen ud af EU (sælger skal efterfølgende opbevare dette).	Køber er selv ansvarlig for moms efter hjemlandets regler. Der gælder særregler for visse ydelser*, hvor der skal ske fakturering med moms. Der er en række ydelser (se fodnote** på forrige side), hvor sælger skal afregne moms i Danmark, hvis ydelsen udnyttes i Danmark.

* Hvis køber selv afhenter varen hos sælger, og betaling sker inden eller senest på leveringstidspunktet, er der pr. 1. januar 2015 indført skærpede krav til dokumentationen.

Dokumentationen skal som minimum bestå af en erklæring fra køber indeholdende følgende oplysninger:

- At varen er sendt eller transporteret fra Danmark
- Varens bestemmelsessted
- Transportmiddel og registreringsnummer på transportmiddel
- At varen er modtaget på leveringsadressen
- Hvis det er relevant i forhold til transportruten, skal der vedlægges dokumentation for transporten, fx færge og brobilletter.

Købererklæringen skal anses for et minimumskrav. Hvis sælger besidder anden dokument med tilsvarende styrke, vil dette også gælde som dokumentation. Det kan efter PwC's opfattelse fx være dokumentation fra uafhængig 3. mand. Herudover kræver Skattestyrelsen, at man som sælger indhenter supplerende oplysninger med henblik på at identificere den, der afhenter varerne, herunder fx kopi af kørekort, pas eller lignende.

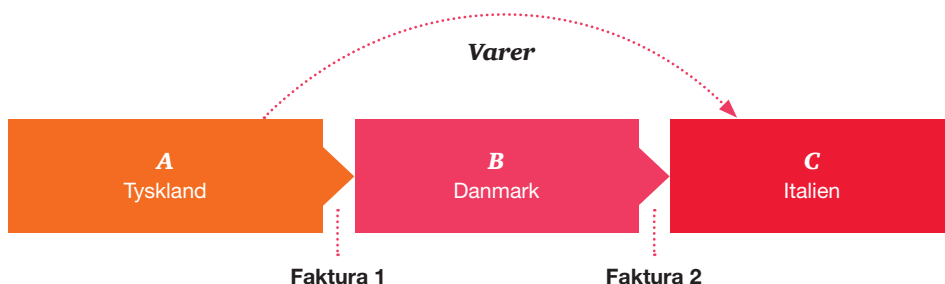
Sælger har tre måneder til at få dokumentationen på plads.

** Ydelser vedrørende fast ejendom, der ligger i Danmark. Adgang til arrangementer inden for kultur, kunst, sport og videnskab, når de finder sted i Danmark. Restaurant og cateringydelser, der udføres i Danmark. Korttidsudlejning af biler, når transportmiddel stilles til rådighed i Danmark.

3.1.3.1 Trekantshandel

Et varesalg foregår ikke altid direkte mellem køber og sælger. Der er ofte også en tredje part – en såkaldt mellemhandler – involveret. Udgangspunktet er her, at hver transaktion momsmæssigt skal vurderes for sig. Hvis der imidlertid kun er én varetransaktion, men to fakturatransaktioner, kan der være tale om trekantshandel, hvor der gælder særlige regler.

I de tilfælde, hvor varerne bliver sendt fra et EU-land til et andet EU-land på foranledning af en mellemhandler i et tredje EU-land, opstår en trekantshandel. Fra EU's side har man valgt at indføre simplificerede regler i denne situation, så mellemhandleren kan slippe for at lade sig momsregistrere i andre lande. Se nedenstående figur.

For at benytte de særlige regler omkring trekantshandel i EU skal nedenstående betingelser være opfyldt:

- Varerne sendes direkte fra en momsregistreret virksomhed i ét EU-land til en momsregistreret varemottager i et andet EU-land
- Mellemhandleren (B) har ved købet oplyst virksomhedens momsnummer til leverandøren (A)
- Mellemhandleren (B) er hverken momsregistreret i afsenderlandet (Tyskland) eller etableret i modtagerlandet (Italien)
- Leverandøren (A) er momsregistreret i afsenderlandet (Tyskland), men ikke i mellemhandlerlandet (Danmark) eller modtagerlandet (Italien)
- Kunden (C) er momsregistreret i modtagerlandet (Italien), men ikke i afsenderlandet (Tyskland) eller i mellemhandlerlandet (Danmark).

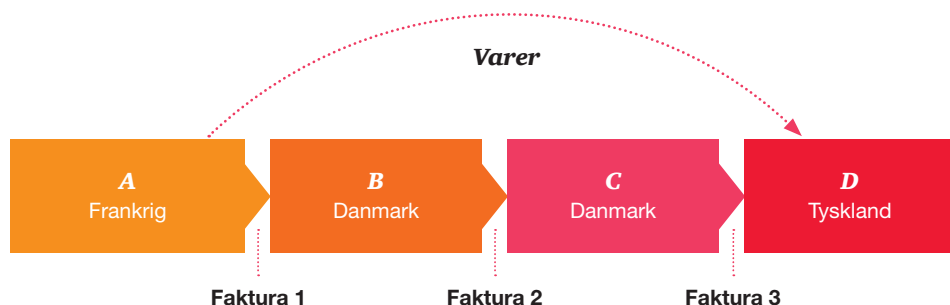
Hvis betingelserne er opfyldt, er fordelene blandt andet en række forenklinger i moms- og listerapporteringen, samt at mellemhandleren ikke skal lade sig momsregistrere i leverandørens eller kundens land.

A og B udsteder således fakturaer uden moms, og C sørger for indberetning af momsen i Italien.

Reglerne om trekantshandel kan alene anvendes i den beskrevne situation. Hvis betingelserne således ikke er opfyldt, skal hver transaktion vurderes for sig, og det vil i en række tilfælde udløse momsregistreringspligt i udlandet for mellemhandleren. Det kan fx ske i det tilfælde, hvor varen bliver afhentet af C i Tyskland. Nogle lande anerkender ikke brug af trekantshandelsreglerne, hvis C selv afhenter varerne eller er ansvarlig for transporten fra Tyskland til Italien. I stedet er der tale om kædehandel, se nedenfor.

3.1.3.2 Kædehandel

Ovenfor foregik varesalg mellem tre parter, der er momsregistreret i tre forskellige EU-lande. Et varesalg kan imidlertid også ske mellem flere, fx fire parter - i en såkaldt "kædehandel". I en kædehandel mellem fire parter sker der tre juridiske handler (udstedelse af tre fakturaer), men der er kun én varebevægelse - fra den første sælger til den endelige køber. Se nedenstående figur.

En kædehandel kan ofte forveksles med en trekantshandel, da der i handlen indgår tre forskellige EU-lande. En kædehandel opfylder dog ikke betingelserne for en trekantshandel, idet der indgår fx fire parter i stedet for tre. Da der heller ikke er indført andre simplificerede regler, skal hver handel i en kædehandel behandles separat i relation til momsen.

Konsekvensen af en kædehandel er, at en eller begge mellemhandlere skal momsregistreres i enten afsender- eller modtagerlandet, idet de bliver anset for at erhverve eller videresælge varer fra disse lande. Fastlæggelse af registreringspligt og momsmæssige konsekvenser afhænger af, hvem der har ansvaret for den bevægende transaktion. Hvis A sørger for transporten til Tyskland, vil B blive registreringspligtig for EU-erhvervelse i Tyskland og efterfølgende lokalt salg i Tyskland. C vil herefter foretage et lokalt køb efterfulgt af et lokalt salg i Tyskland. Dette vil også udløse registreringspligt.

Nogle EU-lande har lokalt omvendt betalingspligt, når en udenlandsk virksomhed sælger varer, der befinder sig i det pågældende land, til en lokal køber.

Kædehandel kan give mange udfordringer, der kan variere fra land til land. Det er derfor vigtigt, at man har overblik over sine transaktioner, og hvilke pligter disse kan medføre i andre lande.

3.1.3.3 *Transportydelser leveret i forbindelse med import eller eksport*

Skattestyrelsen arbejder på et nyt styresignal, som vil fastsætte, at transportydelser, som leveres i forbindelse med import eller eksport af varer, kun kan leveres momsfrit, hvis ydelser leveres direkte til den importør/eksportør, der bringer varen over EU's ydre grænse.

Tidligere ville en sådan transportydelse være fritaget for moms i alle de led, den blev handlet, under betingelse af at transporten vedrørte en import eller eksport. Den nye praksis betyder, at transportydelsen kun kan være fritaget for moms i én transaktion, og hvis den bliver handlet yderligere mellem flere forskellige underleverandører, vil disse transaktioner være momspligtige efter de almindelige momsregler.

En beskrivelse af den endelige praksis kommer med i næste opdatering af regnskabshåndbogen.

3.2 Momsgrundlag

Momsgrundlaget er det beløb, som momsen opgøres ud fra. Momsgrundlaget er det samlede vederlag, som modtages for en leverance.

Momsgrundlaget beregnes i praksis på baggrund af fakturabeløbet eventuelt med tillæg af leveringsomkostninger, fx transportomkostninger og emballage, og andre biomkostninger, fx forsikring, som leverandøren eventuelt opkræver.

Bemærk, at ved import af varer fra leverandører uden for EU indgår leveringsomkostninger altid i importomsgrundlaget. Dette er også tilfældet, selvom der er tale om transport, der udføres af tredjepart.

Virksomheder, der behandler betalingskortgebyrer, skal desuden være opmærksomme på, at der skal afregnes moms af betalingskortgebyrer, når virksomhedens salg i øvrigt er momspligtigt. Betalingskortgebyret er dog momsfritaget, hvis virksomhedens salg er momsfritaget.

Er der tale om transaktioner, hvor der både er momspligtige og momsfritagne varer og ydelser, skal gebyret fordeles mellem den momspligtige og den momsfrie del – afhængigt af andelen. Dele af gebyret kan således være momspligtige og andre dele momsfritagne.

3.2.1 *Rabatter*

Ubetingede rabatter skal ikke med i momsgrundlaget. Det vil sige rabatter, som køber opnår senest på faktureringsstidspunktet.

Hvis en rabat derimod er betinget af ét eller flere forhold, fx køb over en vis mængde eller kontantbetaling, så udløses rabatten først på et senere tidspunkt. Hvis den senere udløste rabat skal påvirke momsgrundlaget, kræver det, at sælger efterfølgende udsteder en kreditnota, og at både sælger og køber regulerer deres moms i overensstemmelse med kreditnotaen.

3.2.2 Tilskud

Tilskud skal kun medregnes i momsgrundlaget, hvis tilskuddet er udtryk for en betaling for en modydelse (levering mod vederlag).

Tilskud indgår således kun i momsgrundlaget, når tilskuddet er vederlag for en ydelse leveret til tilskudsgiver (eller tredjemand). Der lægges vægt på, om tilskuddet er ydet til tilskudsmodtageren i dennes interesse, eller om tilskuddet er ydet i tilskudsgiverens interesse.

Når tilskuddet er ydet i tilskudsmodtagerens interesse, er tilskuddet ikke betaling for en leverance, idet tilskuddet ikke er direkte forbundet med leverancens pris. Hvis tilskuddet derimod er ydet i tilskudsgiverens interesse, anses det som en del af prisen for leverancen, og tilskuddet indgår dermed i momsgrundlaget.

For at vurdere om der er tale om levering mod vederlag, kan det være en god ide at kigge i det aftalegrundlag, som findes mellem tilskudsgiver og tilskudsmodtager.

I aftalegrundlaget kan der findes elementer, som kan tale for, at tilskudsmodtager leverer en modydelse til tilskudsgiveren, fx:

- Stiller tilskudsgiver krav til udførelsen eller resultatet af det projekt, som tilskudsgiver har givet tilskud til?
- Stilles der krav om, at tilskudsgiver skal have helt eller delvist ejerskab over projektet, når det er færdigt?
- Stilles der krav om, at tilskudsgiver må formidle og kommunikere om projektet – i eget navn – når projektet er færdigt?

Ved tilskud, der gives i flere led, skal det vurderes særskilt i hvert led, om tilskuddet kan betragtes som et vederlag.

Et tilskud, der har karakter af en gave, indgår ikke i momsgrundlaget. En gave er et ensidigt løfte, hvor der gives et formuegode ud fra gavmildhed.

Et tilskud kan udover at støtte finansieringen af et projekt også have karakter af belønning for modtager for at undlade at udføre en bestemt handling. Denne type tilskud anses ikke for at være omfattet af momspligten, når undladelsen ikke medfører en konkret fordel for tilskudsgiver. Der er tale om et komplekst område, og PwC anbefaler derfor, at alle tilskudssituationer vurderes konkret.

3.2.3 Tilgift

En tilgift er et begreb, som anvendes om salgsfremmende foranstaltning – typisk en varer eller ydelse, som den erhvervsdrivende tilbyder en køber at modtage, ud over den primære ydelse. Det kan for eksempel være optikeren, som reklamerer med ”køb nye briller, og få et par solbriller med i prisen”.

En tilgift er ikke et udtryk for gavmildhed, som en gave er, da den altid er betinget af et køb eller anden form for investering.

I momsmæssig henseende er der to parametre, som er afgørende for den momsmæssige behandling:

1. Udgør tilgiften en biydelse til den primære ydelse eller anses tilgiften for en selvstændig hovedydelse?

En tilgift vil ofte blive anset som en hovedydelse i sig selv, da den har en selvstændig værdi for køberen og ikke blot udgør et middel til at udnytte den primære ydelse bedre.

Fx ”køb en ny bil, og få en gratis GPS med”, ”køb 5 magasiner og få en vase med i prisen”, ”køb et nyt køkken, og få en opvaskemaskine oven i handlen”.

2. Har køberen betalt et vederlag for tilgiften eller er tilgiften modtaget vederlagsfrit?

Hvis det vurderes, at tilgiften er modtaget vederlagsfrit, skal den erhvervsdrivende afregne udtagningsmoms af varen.

Hvis det derimod vurderes, at køberen har givet et vederlag for tilgiften, så bliver momsen afregnet i forbindelse med købet.

Det er køberens synspunkt, der er afgørende for, om der er betalt et vederlag for tilgiften eller ej. Hvis der står ”gratis”, kan det indikere, at tilgiften er modtaget vederlagsfrit, mens ”med i købet” kan indikere, at tilgiften er en del af den samlede pris.

Der er tale om et komplekst område, og PwC anbefaler derfor, at en virksomhed, som benytter sig af tilgifter, er meget opmærksom på anvendelsen af disse og den momsmæssige behandling af disse.

3.2.4 Efteropkrævning af moms

Har en virksomhed ikke afregnet moms af en del af sin omsætning, hvor det skulle have været gjort, skal der ske efteropkrævning af momsen. Situationen kan opstå i tilfælde, hvor leverancen efter sælgers opfattelse er fritaget for moms, hvorimod leverancen efter momsloven faktisk er momspligtig.

Hvis ikke sælger kan gå til køber og opkræve den manglende moms, anses det allerede fakturerede beløb for at indeholde moms. Momsen efteropkræves derfor med 20 % af fakturabeløbet. Kan sælger derimod kreditere og fakturere kunden med korrekt moms, skal momssatsen på 25 % anvendes.

Det er yderligere præciseret, at hvis omsætningen, der skal afregnes moms af, bliver opgjort på baggrund af et skøn, skal momsen efteropkræves med 20 % eller 25 % alt afhængigt af, om omsætningen bliver opgjort på baggrund af tal inklusive eller eksklusive moms. Er tallene inklusive moms, skal der ske efteropkrævning med 20 %. Er tallene eksklusive moms, skal der ske efteropkrævning med 25 %.

3.3 Afgiftspligtige aktiviteter

Virksomheder, der påbegynder aktivitet i Danmark, skal være opmærksomme på de danske afgiftsregler, herunder også ved import og eksport af varer.

Hvorvidt aktiviteterne er afgiftspligtige, er reguleret i de forskellige afgiftslove.

3.3.1 Afgiftspligtige produkter i Danmark

I Danmark har vi en lang række afgiftspligtige produktkategorier. Fx kan afgiftspligten deles op i følgende kategorier (listen er ikke udtømmende):

Miljøafgifter	Energiafgifter
• Affald • Batterier (lukkede NiCdbatterier) • Bekæmpelsesmidler (pesticider) • Blyakkumulatorer (startbatterier) • Bæreposer af papir og plast • Dæk til motorkøretøjer • Emballage til visse varer • Engangsservice (bestik, tallerkener mm.) • Glødelamper og sikringer • Kvælstof i gødning • PVC og ftalater (blødgøringsmidler)* • Spildevand • Vand	• Elektricitet • Kvælstofoxider (NO_x) • Kuldioxid (CO₂) • Mineralolieprodukter (benzin, dieselolie, fuelolie mv.) • Metan • Svovl • Smørelie • Naturgas • Kulprodukter (stenkul, jordoliekok mv.)

Afgift på nydelsesmidler	Andre afgifter
• Chokolade og sukkervarer • Cigarer, cerutter, cigarillos, cigaretpapir, skrå, snus**, cigaretter og røgtobak • Kaffe • Konsumis • Øl • Vin • Mandler, nødder, kokos, kerner mv.*** • Spiritus	• Biler (registreringsafgift) • Spil (lotterier, væddemål og spilleautomater) • Tinglysning • Skadeforsikringer • Sand, sten, grus mv. (råstofafgift)

* På tidspunktet for udarbejdelse af Regnskabshåndbogen 2019 har regeringen, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre indgået aftale om at afskaffe afgiften på PVC og ftalater pr. 1. januar 2019. Forslaget er ikke vedtaget endeligt.

** På tidspunktet for udarbejdelse af Regnskabshåndbogen 2019 har regeringen, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre indgået aftale om pr. 1. februar at afskaffe afgiften på snus, der indtages oralt, idet det ikke længere er tilladt at sælge snus i detailhandel, der indtages oralt. Forslaget er ikke vedtaget endeligt.

*** Nøddeafgiften afskaffes pr. 1. januar 2020.

3.3.2 Afgiftspligtige aktiviteter i Danmark

Driftstype	Hvad skal virksomheden være opmærksom på?
Virksomheder, der ønsker at importere varer til Danmark	Ved import til Danmark skal virksomheden være opmærksom på, om nogle af de importerede produkter er omfattet af den danske afgiftspligt. En virksomhed med import af afgiftspligtige varer er ansvarlig for at blive registreret for og eventuelt afregne afgift af varen. Dette gælder, uanset om der er tale om varer omfattet af de nationale danske afgiftsregler eller varer omfattet af de EU-harmoniserede afgiftsregler.
Virksomheder, der ønsker at eksportere varer fra Danmark	De fleste afgifter er en national afgift på forbrug af varer i Danmark. Virksomheden kan derfor normalt få godtgjort afgiften ved salg af varer til udlandet. Virksomheden kan få godtgjort afgiften, selvom den ikke er registreret for den pågældende punkt-afgift, og selvom afgiften er betalt i et tidligere omsætningsled. For at få godtgjort betalte afgifter skal virksomheden anmode Skattestyrelsen om at få afgiftsbeløbet udbetalt. Ofte skal en række specifikke betingelser være opfyldt for at få godtgjort afgiftsbeløbene, fx er der ofte krav om, at beløbet skal overstige et minimumsbeløb.
Virksomheder, der har produktion i Danmark	Ved produktion af varer i Danmark skal virksomheden være opmærksom på, at en del af de varer, der produceres, kan være omfattet af de danske afgiftsregler. Det vil sige, at der skal betales afgifter. Det er den virksomhed, der producerer varen i Danmark, der er ansvarlig for at blive registreret for og eventuelt afregne afgift af varen. Virksomheden skal desuden være opmærksom på, at den også kan være omfattet af afgiftspligten på eventuelle råvarer, der importeres til Danmark, jf. ovenfor.

3.3.3 *Betaling af afgifter*

De fleste virksomheder betaler deres afgifter via den faktura, de modtager på fx energi mv.

Virksomheder, der er registreret som oplagshaver, skal først betale afgift af varerne, når varerne udleveres til forbrug. Varemodtagere skal derimod betale afgift af varerne i den måned, hvor varerne modtages her i landet. For enkelte afgifter er der en bagatelgrænse for registreringspligt og betaling.

Virksomheder, der er registreret for afregning af afgifter, skal angive og indbetale afgiften til Skattestyrelsen senest den 15. i måneden efter udløbet af hver afgiftsperiode. Hvornår afgiftsperioden udløber afhænger af, hvilken type registrering virksomheden har.

For de fleste afgiftstyper er afgiftsperioden måneden. For visse afgifter skal der stilles sikkerhed for at opnå registrering og udskyde betaling af afgiften.

3.3.4 *Afgiftsregnskab*

Regnskabet føres i det almindelige forretningsregnskab. Fremstillingsvirksomheder skal kunne gøre rede for:

- Tilgang af afgiftspligtige råvarer
- Fremstilling af afgiftspligtige varer
- Tilgang af ubeskattede varer
- Udlevering af afgiftspligtige varer.

Regnskabet over udlevering af varer skal omfatte varer, som virksomheden betaler afgift af, og varer, der udleveres afgiftsfrit. Regnskabet skal være opdelt på:

- Udlevering af afgiftspligtige varer
- Returvarer
- Beskadigede varer
- Levering til udlandet.

Regnskabet afsluttes ved udgangen af hver måned, og sluttallene skal overføres til salgsoversigten. Regnskabet kan også afsluttes på it-lister eller it-datamedie, der indeholder tilsvarende oplysninger som i salgsoversigten, og som til enhver tid kan udskrives månedsvist og akkumuleres for kalenderåret eller regnskabsåret.

3.3.5 *Eksport til udlandet*

Virksomheder kan ofte få godtgjort afgiften ved salg af varer til udlandet, da de fleste afgifter er en national afgift på forbrug af varer i Danmark. Virksomheden kan få godtgjort afgifterne, selvom den ikke er registreret for den pågældende punktafgift, og selvom afgiften er betalt i et tidligere omsætningsled. Afgiften godtgøres via en blanket, der indsendes til Skattestyrelsen.

3.3.6 Salg uden afgift

Virksomheder, der er registreret som oplagshaver for afgifter, jf. afsnit 2.2.3 *Afgiftspligtig registrering*, kan sælge varer uden den pågældende afgift til andre registrerede oplagshaver virksomheder eller virksomheder med bevilling. Det skal fremgå af fakturaen, at der er tale om salg uden afgifter.

Som dokumentation for at varerne kan sælges uden afgift, kræves en kopi af køberselskabets registreringsbevis eller bevilling. Afhængig af hvilken type afgift der er tale om, kan der være flere krav til dokumentationen.

3.4 Momsfritagelse og lønsumsafgift

I henhold til ML §§ 13 og 34 er en række forskellige varer og ydelser konkret fritaget for moms.

3.4.1 Momsfritagelse efter ML § 13

Momsloven sondrer generelt mellem fritagelse uden fradragsret (ML § 13) og fritagelse med fradragsret (ML § 34). Fælles for de to er, at den konkrete vare eller ydelse ikke skal pålægges moms. Forskellen er imidlertid, at den ene type af fritagelser (ML § 13) medfører, at virksomheden mister retten til at fradrage moms af de køb, virksomheden foretager til brug for de fritagne leverancer.

Hvis der er tale om en fritagelse med fradragsret (ML § 34), vil virksomheden fortsat have ret til at fradrage moms af alle de indkøb, der medgår til den pågældende leverance.

Når en virksomhed er fritaget efter ML § 13, vil en række af de fritagne ydelser medføre, at virksomheden skal betale lønsumsafgift. Reglerne omkring lønsumsafgift findes i lønsumsafgiftsloven. De momsfrtagne ydelser, der medfører lønsumsafgift, er afkrydset i skemaet på næste side, hvor fritagelserne uden fradragsret også kan ses.

3.4.2 Opgørelse af lønsumsafgift

Der findes fire metoder for betaling af lønsumsafgift. Lønsumsafgiften betales som udgangspunkt af de aktiviteter, der er lønsumsafgiftspligtige. Det vil sige, hvis man som virksomhed både har lønsumsafgiftspligtige aktiviteter og lønsumsafgiftsfrie aktiviteter (fx momspligtige salg), skal der alene betales afgift af den del, der relaterer sig til de lønsumsafgiftspligtige aktiviteter.

Metode 1	Der betales 6,37 % i lønsumsafgift af virksomhedens samlede lønsum, der kan relateres til den lønsumsafgiftspligtige aktivitet. Virksomheder omfattet af denne metode er lotterier, organisationer, fonde mv. Denne metode omfatter også visse offentlige virksomheder, hvis ikke de er omfattet af metode 4.
Metode 2	Omfatter forsikrings og finansielle virksomheder. Disse virksomheder skal betale 14,5 % (2018) i lønsumsafgift af den samlede lønsum, der vedrører de lønsumsafgiftspligtige aktiviteter.
Metode 3	Omfatter virksomheder, der udgiver eller importerer aviser. Afgiften beregnes her som 3,54 % af værdien af virksomhedens salg af aviser.
Metode 4	Er i princippet lovens hovedregel. Det vil sige, at virksomheder, der ikke falder ind under metode 1, 2 eller 3, skal betale lønsumsafgift efter metode 4. Metoden indebærer, at der skal betales 4,12 % i lønsumsafgift af virksomhedens lønsum og overskud/underskud reguleret for finansielle poster.

Afgiften efter metode 1, 3 og 4 skal opgøres kvartalsvist og indbetales den 15. efter udløbet af kvartalet. Virksomheder, der er omfattet af metode 4, skal årligt regulere afgiften, når virksomheden kan opgøre sit over-/underskud. Dette skal ske senest den 15. i den ottende måned efter udløbet af indkomståret. Virksomheder, der er omfattet af metode 2 - altså finansielle virksomheder – skal angive afgiften månedsvist og betale senest den 15. efter udløbet af måneden.

Oversigt over fritagelser for moms, hvor der skal afregnes lønsumsafgift

Momsfritaget ydelse	Lønsumsafgift
Hospitalsbehandling, læge- og tandlægevirksomhed	X
Socialforsorg og bistand samt levering af varer og ydelser i nær tilknytning hertil, fx plejehjem, børnehaver, vuggestuer mv.	
Skoleundervisning og undervisning på videregående uddannelsesinstitutioner	X*
Der er dog momspligt for kursusvirksomhed, som drives med gevinst for øje, og som retter sig mod erhvervslivet og institutioner	
Visse foreninger og organisationers leverancer til medlemmer mod kontingentbetaling (er dog ikke momsfritaget, hvis momsfriheden er konkurrenceforvridende)	
Amatørsport. Bestemmelsen omfatter ikke aktiviteter, hvor der deltager professionelle udøvere	
Kulturelle aktiviteter, såsom museer, biblioteker og zoologiske haver	X*
Forfatter- og komponistvirksomhed	
Udlejning og bortforpagtning af fast ejendom (udlejning af fast ejendom til erhvervsformål kan dog gøres momspligtig ved en frivillig momsregistrering). Omtalt i kapitel 3.6.2 <i>Særligt om opgørelsen af den delvise fradragsret</i>	
Salg af fast ejendom bortset fra salg af byggegrunde og nyopført fast ejendom. Omtalt i kapitel 3.10.2 <i>Fast ejendom</i>	
Forsikrings- og genforsikringsvirksomhed	X

Momsfritaget ydelse	Lønsumsafgift
De fleste finansielle aktiviteter, herunder lån, formidling af lån, sikkerhedsstillelse, overførsler, transaktioner vedrørende valuta og værdipapirer samt forvaltning af investeringsforeninger	X
Spil om penge	X
Postydelser og dertil knyttede varer, der leveres af postoperatører, som varetager postbefordringspligten helt eller delvist	
Salg af frimærker	
Personbefordring	X
Ydelser i direkte tilknytning til bisættelser (bedemandsvirksomhed)	X
Velgørende arrangementer. Momsfritagelse kræver forudgående ansøgning til Skattestyrelsen	
Varer solgt fra genbrugsbutikker, hvis overskud fuldt ud anvendes til velgørenhed eller på anden måde almenyttige formål	
Gruppefritagelse. Ydelser udført af selvstændige grupper af personer, som udfører virksomhed, der er fritaget for afgift, eller for hvilken de ikke er momspligtige med henblik på at yde deres medlemmer direkte nødvendige tjenester. Det er en forudsætning, at det enkelte medlems betaling for disse ydelser nøjagtigt svarer til medlemmets andel i de fælles udgifter, og at afgiftsfritagelsen ikke vil kunne fremkalde konkurrencefordrejning.	X
Investeringsguld	
Varer og ydelser, der leveres af almenvelgørende eller på anden måde almenyttige foreninger mv. i forbindelse med afholdelse af aktiviteter, under forudsætning af at fritagelsen ikke vil kunne fremkalde konkurrencefordrejning. Det er en betingelse, at overskuddet fuldt ud anvendes til foreningens eget formål, samt at overskuddets anvendelse på anmodning af told og skatteforvaltningen kan dokumenteres.	

* Der er visse undtagelser til lønsumsafgiftspligten.

3.4.3 Momsfritagelse efter ML § 34

Er en virksomheds salg omfattet af ML § 34, har sælger ret til momsfradrag for udgifter, der relaterer sig til salget (ofte benævnt 0-sats eller momsfritaget salg med ret til fradrag).

Bestemmelsen fritager blandt andet følgende:

- Salg af varer til andre EU-lande under visse betingelser
- Salg af nye transportmidler til andre EU-lande under visse betingelser
- Salg af punktafgiftspligtige varer til andre EU-lande under visse betingelser
- Overførsel af varer til et andet EU-land, fx når en virksomhed flytter varer til et andet land med henblik på salg
- Salg af varer, der udføres til steder uden for EU
- Arbejdsydelser på varer, som efter behandlingen bliver transporteret til et sted uden for EU

- Salg af varer og ydelser til visse skibe og fly under visse betingelser
- Salg af varer og ydelser til visse internationale organisationer mv.
- Levering af ydelser, herunder transportydelser og hertil knyttede transaktioner, når ydelsen er direkte knyttet til udførsel af varer til steder uden for EU eller til indførsel af varer
- Visse formidlingsydelser knyttet til transaktioner uden for EU
- Levering af aviser, som normalt udkommer med mindst ét nummer månedligt (lønsumsafgift)
- Handel med varer omfattet af visse suspensionsordninger, bl.a. salg af varer, der er oplagret i Københavns Frihavn.

En virksomhed skal betale moms af betalingskortgebyrer, når virksomhedens salg i øvrigt er momspligtigt. Betalingskortgebyr er dog momsfritaget, såfremt virksomhedens salg er momsfritaget.

Er der tale om transaktioner, hvor der både er momspligtige og momsfritagne varer og ydelser, skal gebyret fordeles mellem den momspligtige og momsfrie del afhængigt af andelen. Dele af gebyret kan således være momspligtige og andre dele momsfritagne.

3.5 Afgiftsfritagne aktiviteter

Dette afsnit beskriver de generelle betingelser for afgiftsfritagne aktiviteter. Reglerne om afgiftsfritagne aktiviteter er reguleret i de enkelte afgiftslove.

Der er ikke som sådan nogle aktiviteter, der er fritaget for afgift i Danmark. Dog er afgiftspligtige varer altid fritaget for afgift, hvis følgende gør sig gældende:

- Produktion af medicinalvarer
- Leveres til diplomater mv.
- Leveres og anvendes uden for Danmark
- Går tabt ved brand og i nogle tilfælde ved indbrud.

3.6 Momsfradrag

Dette afsnit beskriver de generelle betingelser for, om en virksomhed kan fradrage momsen af et indkøb. Herunder gennemgås også reglerne om delvis fradragsret. Reglerne om momsfradrag fremgår af ML §§ 37 til 42.

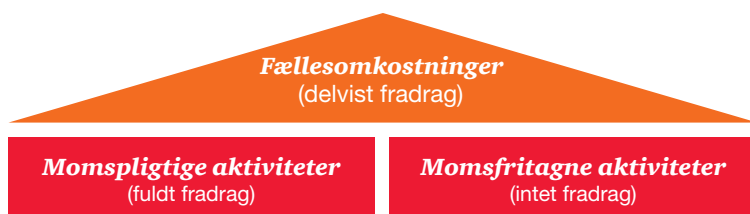
3.6.1 Generelt om fradragsret

Fradragsretten indtræder samtidig med, at den fradragsberettigede moms forfalder. Fakturadatoen er det tidspunkt, hvor retten til momsfradrag indtræder.

Der er grundlæggende tre muligheder for fradragsret:

1. Fuld fradragsret
2. Ingen fradragsret
3. Delvis fradragsret.

Hvis en udgift kan henføres fuldt ud til momspligtige aktiviteter, er der fuld momsfradragsret. Hvis udgiften kan henføres til en momsfritaget aktivitet, er der ikke ret til momsfradrag. Hvis en udgift derimod relaterer sig til både momspligtige og momsfritagne aktiviteter (fællesomkostninger), er der delvis fradragsret.

3.6.1.1 Fuld fradragsret

Hele momssystemet er bygget op omkring den tanke, at momsen skal være neutral for virksomhederne. Dette opnås ved, at virksomhederne på den ene side får fuld fradragsret for købsmomsen, og på den anden side afregner moms af den fulde salgssum.

En helt almindelig virksomhed, der udelukkende har momspligtigt salg, har derfor som udgangspunkt fuldt fradrag for momsen af alle indkøb (jf. dog afsnittet nedenfor om ingen fradragsret).

Følgende betingelser skal imidlertid være opfyldt for at opnå momsfradrag af et indkøb:

- Køber er momsregistreret
- Fakturaen er momsbelagt (eller køber er ansvarlig for at afregne momsen)
- Det købte skal anvendes fuldt ud til momspligtige aktiviteter
- Købet må ikke være underlagt særlige fradragsbegrænsninger (jf. afsnit 3.8 *Særlige momsfradrag*).

Hvis blot én af disse betingelser ikke er opfyldt, har virksomheden ingen fradragsret.

3.6.1.2 Ingen fradragsret

Følgende forhold kan medføre, at en virksomhed ikke har fradragsret for et indkøb:

- Køber er ikke momsregistreret
- Fakturaen overholder ikke fakturareglerne
- Fakturaen indeholder ikke moms eller burde ikke have indeholdt moms
- Købet kan ikke henføres til momsplichtige aktiviteter
- Købet er underlagt en særlig fradragsbegrænsning (jf. nærmere herom i afsnit 3.8 *Særlige momsfradrag*).

Udgifter afholdt før momsregistrering	Det er muligt at opnå momsfradrag for udgifter, der er afholdt, før den formelle momsregistrering er gennemført. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at momsregistrering skal ske umiddelbart efter påbegyndelsen af de momsplichtige aktiviteter, og at starttidspunktet for momsregistreringen bør være fakturatidspunktet for det første køb/salg.
Fakturaen overholder ikke fakturakravene	Hvis fakturaen ikke overholder de almindelige fakturakrav, kan køber være afskåret fra at få fradragsret.
Sælger har ved en fejl pålagt moms	Hvis sælger uberettiget pålægger moms (fx ved salg på tværs af landegrænser, momsfrigatet leverance mv.), har køber heller ingen fradragsret herfor. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, om sælger overholder de almindelige regler i forbindelse med fakturering.
Købet skal anvendes fuldt ud til momsplichtige aktiviteter	Hvis købet helt eller delvist anvendes til andet end momsplichtige aktiviteter, kan der ikke opnås fuldt momsfradrag. Virksomheden har derfor enten ingen fradragsret eller fradragsret efter reglerne om delvis fradragsret.
Særlige fradragsbegrænsninger	Der gælder en række særlige fradragsbegrænsninger i momsloven. Disse fradragsbegrænsninger medfører, at virksomheden enten har delvist momsfradrag eller intet momsfradrag af konkrete udgifter, jf. nærmere herom i afsnit 3 <i>Virksomheden i drift</i> .

3.6.1.3 Delvis fradragsret

Delvis fradragsret kan enten være en konsekvens af, at virksomheden har såvel momsplichtige som momsfrigtage aktiviteter, eller at indkøbet delvist anvendes til formål, som er virksomheden uvedkommende (for den delvise fradragsret som følge af særlige fradragsbegrænsninger henvises til afsnit 3.8 *Særlige momsfradrag*).

Hvis et indkøb relaterer sig til en specifik udgående aktivitet (momspligtig eller momsfrigatget), er der enten fuld eller ingen fradragsret. Den delvise fradragsret er derfor alene relevant for virksomhedens fællesomkostninger, der ikke kan henføres til én specifik aktivitet (fx udgiften til revisor, husleje mm., jf. herom nærmere nedenfor).

3.6.2 Særligt om opgørelsen af den delvise fradragsret

Dette afsnit har til formål at give retningslinjer for opgørelsen af den delvise fradragsret, hvis en virksomhed har (1) såvel momspligtige som momsfritagne indtægter, og (2) hvis et indkøb skal anvendes både i den momspligtige virksomhed og til formål, som er virksomheden uvedkommende.

Der er grundlæggende to måder at opgøre den delvise fradragsret på:

1. Matematisk metode
2. Skøn.

3.6.2.1 Den matematiske metode

Den matematiske metode for opgørelsen af den delvise fradragsret er relevant for virksomheder, der har såvel momspligtige som momsfritagne indtægter (§ 13-fritagelserne, jf. nærmere afsnit 3.4.1 *Momsfritagelse efter ML § 13*), og hvor indkøbet relaterer sig hertil. Fradragsprocenten fremkommer på følgende vis:

$$\frac{\text{Momspligtig omsætning}^*}{\text{Momspligtig} + \text{momsfritaget omsætning}} \times 100 \%$$

* Med virkning fra 1. april 2012 skal omsætning ved personbefordring til udlandet og en vis finansiel omsætning med kunder uden for EU medregnes i tælleren.

Fradragsprocenten skal udregnes hvert regnskabsår.

Den matematiske metode kan fx være relevant for udgifter til administration, husleje, el, vand, varme, anskaffelse og drift af it, revision, rådgivning mv.

Den delvise fradragsprocent oprundes altid til nærmeste hele procent.

Det er ikke muligt at fravige den matematiske metode, selvom fradragsprocenten er misvisende.

Momspligtig omsætning	Den momspligtige omsætning omfatter alle almindelige salg, der pålægges moms. Herudover skal virksomheden medregne salg til udlandet, der er fritaget efter reglerne om EU-salg, eksportsalg, leverancer til visse skibe, fly mv. (ML §§ 1421d og 34). Indtægter fra salg af investeringsgoder og fast ejendom skal ikke medregnes i den momspligtige omsætning, hvis de ikke indgår som en almindelig del af driften.
Momsfritaget omsætning	Til den momsfritagne omsætning medregnes alene den omsætning, der er fritaget i henhold til ML § 13 (sundhed, skoler, foreninger, finansielle ydelser, forsikringer mv.). Indtægter fra salg af investeringsgoder og fast ejendom skal ikke medregnes til den momsfritagne omsætning, hvis det ikke indgår som en almindelig del af driften. Det samme er tilfældet for tilskud og passiv kapitalanbringelse (fx koncerninterne lån).
Anvendelse af en aconto-fradragsret	Den delvise fradragsret opgøres ved udgangen af hvert regnskabsår, og den faktisk opgjorte delvise fradragsprocent anvendes som acontofradragsprocent i det følgende år. Hvert år skal der ske en årsregulering (forskellen mellem acontofradraget og den faktiske opgjorte delvise fradragsprocent), og årsreguleringen medtages senest på den første ordinære momsangivelse i det følgende år.

Hvis virksomheden har et fast forretningssted beliggende i udlandet, skal denne enheds omsætning ikke medregnes.

3.6.2.2 Skøn

Virksomheden er forpligtet til at opgøre fradragsretten efter et skøn, hvis indkøbet vedrører såvel momspligtige aktiviteter som formål, der er virksomheden uvedkommende.

Bestemmelsens primære anvendelsesområde er indkøb, der (delvist) anvendes privat, men bestemmelsen anvendes også i tilfælde, hvor virksomheden har aktiviteter, som falder uden for momslovens anvendelsesområde (fx besiddelse af aktier i datterselskaber (uden indgriben), filantropiske formål mv.).

Udgangspunktet er, at virksomheden skal opgøre et realistisk skøn over fordelingen på privat og erhvervsmæssig anvendelse. Skønnet behøver ikke være i overensstemmelse med eventuelle fordelinger i forhold til skat, men afvigelser herfra bør underbygges.

Udgifter til mobiltelefoner, medarbejderbredbånd mv. omtales nærmere nedenfor i afsnit 3.8.3 *Personalerelaterede omkostninger*, mens holdingselskabers fradragsret berøres i afsnit 3.10.5 *Holdingselskaber*.

3.6.2.3 Udgifter vedrørende fast ejendom

ML § 39 indeholder særlige regler for opgørelsen af fradragsretten ved fast ejendom.

Hvis der udelukkende er tale om momspligtigt brug, er der fuld fradragsret, og hvis der udelukkende er tale om momsfritaget brug, er der ingen fradragsret.

Ved blandet brug skal fradragsretten for udgifter til ombygning, reparation og vedligeholdelse opgøres efter fordelingen af m².

For opførelse af nye bygninger skal fradragsretten opgøres ud fra et skøn, men dette skøn vil i praksis i vidt omfang være baseret på m²-fordelingen.

Fradragsretten for forbrugs- og driftsrelaterede udgifter (el, vand, varme mv.) opgøres ud fra virksomhedens almindelige delvise fradragsprocent.

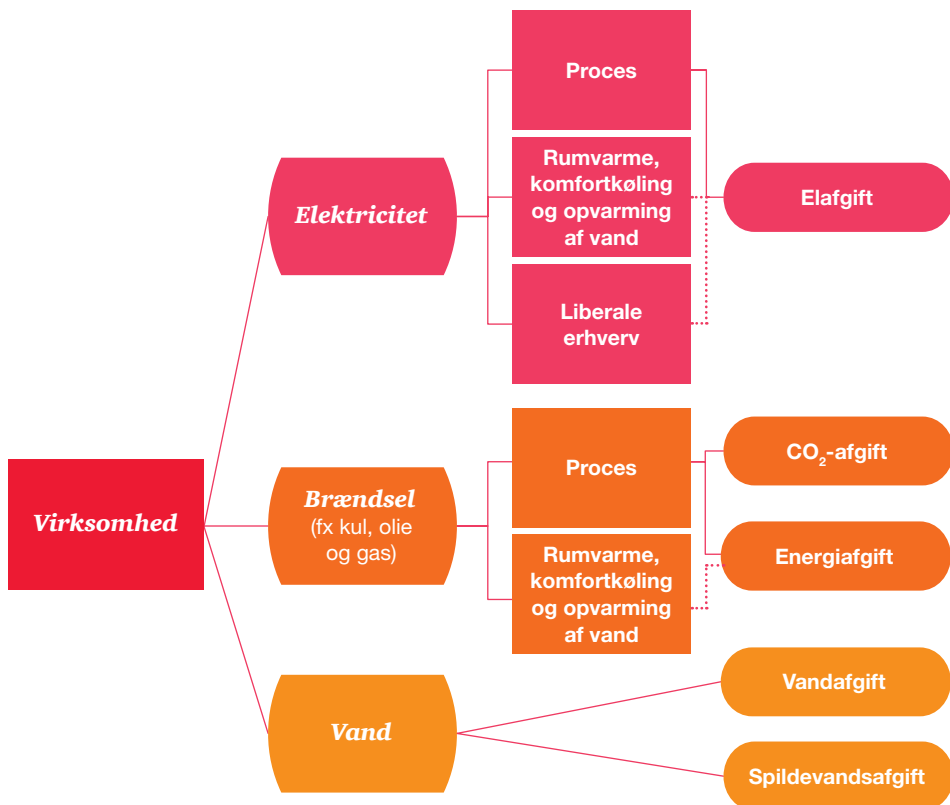
3.7 Godtgørelse af energiafgifter

Da alle virksomheder i større eller mindre grad har et forbrug af elektricitet og brændsler, som der skal betales energiafgifter af, er det afgifter på elektricitet og brændsler, som berører flest virksomheder.

Elektricitet belastes med energiafgift, mens de enkelte brændselsprodukter er belastet med både energi- og CO₂-afgift og ofte også med NO_x-afgift og evt. svovl- og metanafgift.

Virksomheder, der er momsregistrerede, kan som regel få godtgjort en del af energiafgiften i samme omfang, som virksomhederne har fradrag for moms.

Afsnittet er opbygget på følgende måde:

3.7.1 Hvem er berettiget til at få godtgjort energiafgifter?

I afgiftslovene er der fire hovedbetingelser, der skal være opfyldt, for at en virksomhed kan få godtgjort energiafgiften:

1. Energien skal være forbrugt af virksomheden
2. Momsen af energiforbruget skal normalt være fradragsberettiget
3. Energien må ikke være anvendt til motorbrændstof
4. Energien må som hovedregel ikke være anvendt til rumvarme, opvarmning af vand eller komfortkøling.

Ad 1) Energien skal være forbrugt af virksomheden

Virksomheden kan kun få godtgjort energiafgifter, hvis virksomheden er den reelle forbruger af energien.

Energi, som ikke kan anses for at være forbrugt af virksomheden, er fx:

- Energi indkøbt med henblik på videresalg
- Energi og varme, der anvendes af lejere i forbindelse med udlejning af fast ejendom – dette gælder uanset, hvem der betaler energien. Afgiften af energiforbruget skal dog betales af lejerne.

Ad 2) Momsen af energiforbruget skal være fradragsberettiget

Virksomheden kan få godtgjort energiafgifter og i særlige tilfælde CO₂-afgift i samme omfang, som den enkelte virksomhed har fradrag for moms.

Virksomheder med delvist momsfradrag kan således få godtgjort energiafgifterne delvist.

Ad 3) Energien må ikke være anvendt til motorbrændstof

Dette gælder alle former for motorbrændstof – også for motorbrændstof anvendt til stationære motorer. Dette gælder dog ikke elektricitet.

Der er helt specielle regler og muligheder for godtgørelse for virksomheder inden for landbrug, herunder jordbrug, husdyrbrug, gartneri, frugtavl, skovbrug, fiskeri, dambrug og pelsdyravl.

Ad 4) Energien må som hovedregel ikke være anvendt til rumvarme, opvarmning af vand eller komfortkøling

Virksomheden kan som hovedregel ikke få godtgjort energiafgifter af energiforbrug, der anvendes til rumvarme eller opvarmning af vand. Dette gælder, uanset om energiforbruget er baseret på olie, gas, kul eller elektricitet.

Virksomheden kan heller ikke få godtgjort energiafgifter af energiforbrug, som af komfortmæssige hensyn anvendes til køling. Se dog afsnit 3.7.2.2 *Godtgørelse af afgifter på elektricitet* og 3.7.3.2 *Godtgørelse af afgifter på brændsler*.

I specifikke situationer har virksomheden mulighed for at få godtgjort afgiften af energi, når varme og varmt vand anvendes til fremstilling af varer eller til rengøring.

3.7.2 Elektricitet

Afgiften på elektricitet består udelukkende af en energiafgift. Bemærk dog, at andre regler gjorde sig gældende i 2013 og tidligere.

Virksomhedens forbrug af elektricitet anses som udgangspunkt for procesenergi. Virksomheden kan derfor som hovedregel få godtgjort en del af elafgiften, medmindre elektriciteten er anvendt til rumvarme og opvarmning af vand i fx elradiatorer, elvandvarmere eller til komfortkøling.

3.7.2.1 Fordeling af energiforbruget mellem rumvarme og komfortkøling, let proces og tung proces

En virksomhed, som anvender elektricitet til både proces, rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling, bør opdele forbruget i, hvor meget energi der er brugt til proces, og hvor meget der er brugt til rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling.

Fordelingen af energiforbruget er vigtig, idet anvendelsen af energien er afgørende ved beregning af, hvilke beløb virksomheden kan få godtgjort.

Procesenergi

Elektricitet anses altid som procesenergi, medmindre elektriciteten er anvendt til rumvarme, opvarmning af vand eller komfortkøling.

Procesenergi er fx:

- Drift af maskiner, værktøj og produktionsanlæg
- Drift af hårde hvidevarer
- Belysning og it-udstyr
- Pumper og motorer
- Transportbånd
- Fremstilling og forarbejdning af varer
- Ventilation i virksomhedens lokaler (fra 2010 – dog ikke komfortkøling).

3.7.2.2 Godtgørelse af afgifter på elektricitet

Virksomheden kan som hovedregel få godtgjort hele elafgiften af elektricitet anvendt til proces med undtagelse af EU's minimumsafgift på 0,4 øre/kWh. Bemærk dog, at andre regler var gældende i 2013 og tidligere, og bemærk desuden, at satserne for elafgift ændres årligt.

Rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling

Virksomheden kan som hovedregel ikke få godtgjort elafgiften af elektricitet, der anvendes

- til opvarmning af varmt vand i vandvarmere og varmepumper
- i elektriske radiatorer, strålevarmeanlæg, varmeblæsere, konvektionsovne, varmepumper og lignende anlæg beregnet til rumopvarmning
- til fremstilling af komfortkøling.

Fra 1. januar 2012 kan momsregistrerede virksomheder, der anvender elektricitet til opvarmning af rum og vand eller komfortkøling, få godtgjort en mindre andel af elafgiften. For årene 2017-2019 udgør det:

2017	1. januar – 30. april 2018	1. maj – 31. december 2018	2019
50,5 øre pr. kWh	50,7 øre pr. kWh	65,7 øre pr. kWh	66,5 øre pr. kWh

Ved forbrug af elektricitet i rumvarmeaggregater, der midlertidigt placeres i et lokale for at dække et kortvarigt rumvarmebehov, er der mulighed for at få godtgjort afgiften som procesenergi. Det vil sige hele afgiften med undtagelse af EU's minimumsafgift.

Manglende måling

Ved en manglende måling af elforbruget, rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling er virksomheden ikke berettiget til at få godtgjort afgiften eller kan kun få godtgjort en mindre del af afgiften.

Virksomheder, som har et blandet forbrug af elektricitet til proces og rumvarme, opvarmning af vand samt komfortkøling, og som ikke måler elforbruget, kan ved hjælp af standardsatser beregne det afgiftsbeløb, den ikke kan få godtgjort. Denne løsning er dog ofte meget dyrere for virksomheden.

Standardsatser

Virksomheder, som undlader at opsætte målere, skal i stedet opgøre afgiften af elforbruget til rumvarme, opvarmning af vand eller komfortkøling efter standardsatser.

Der er fire mulige standardsatser til at opgøre den mængde elektricitet, hvoraf virksomheden ikke kan få godtgjort afgifterne:

1. Rumvarmeafgift på DKK 10 pr. m² pr. måned (omfatter ikke forbruget af varmt vand) – dækker både rumvarme og komfortkøling
2. Den fremstillede mængde varme opgjort efter varmemåler $\times$ 1,1 og omregnet til kWh
3. Den installerede effekt $\times$ 350 timer pr. måned – dækker både rumvarme og komfortkøling
4. Den installerede effekt $\times$ den faktisk målte driftstid – dækker både rumvarme og komfortkøling.

Eksempel efter punkt 3 (2018-satser)

	DKK
Betalt elafgift ($100.000 \text{ kWh} \times 91,4 \text{ øre}$)	= 91.400
heraf godtgøres ikke ($0,4 \text{ øre pr. kWh}$)	= -400
Fradrag for rumvarme (2000 W^1) $\times$ 350 timer $\times$ 12 måneder $\times$ 91,0 øre pr. kWh)	= -7.644
Tillæg for rumvarme (2000 W^1) $\times$ 350 timer $\times$ 12 måneder $\times$ 50,7 øre pr. kWh)	= 4.259
Afgift, virksomheden kan få godtgjort	= 87.615

1) Antaget effekt

Det vil ofte koste op til tre gange så meget at anvende metode 1-3 i forhold til, hvis virksomheden vælger at måle forbruget.

Virksomheder, som kun anvender komfortkøling i højst fire måneder i løbet af et kalenderår, og som samtidig ikke anvender standardsatserne til at opgøre forbruget af elektricitet til rumvarme, kan vælge at betale afgift af de pågældende rum på DKK 10 pr. m² i hver af månederne maj, juni, juli og august.

3.7.2.3 Liberale erhverv – specielle regler¹

Uanset at forbruget af elektricitet vedrører virksomhedens omsætning af momspligtige ydelser, kan følgende virksomheder (liberale erhverv mv.) ikke få godtgjort energiafgiften af elektricitet:

- Advokater
- Arkitekter
- Bureauer (dog ikke rejsebureauer, turistkontorer og ejendomsadministration)
- Landinspektører
- Mæglere
- Reklamevirksomheder
- Revisorer
- Rådgivende ingeniører.

Hvis virksomheden både har ovenstående aktiviteter og andre momspligtige aktiviteter, kan virksomheden få godtgjort en del af elafgiften. Der skal derfor ske en fordeling af forbruget af elektricitet.

Hvis virksomheden ikke har fordelt forbruget ud fra måling, kan en fordeling som udgangspunkt ske ud fra omsætningen.

1. På tidspunktet for udarbejdelsen af Regnskabshåndbogen 2019 havde regeringen indgået aftale om at afskaffe bilag 1 i elafgiftsloven og dermed afskaffe særreglen for liberale erhverv i 2023.

Undtagelse – rumvarme mv.: Liberale erhverv kan dog få godtgjort en del af den elektricitet, der anvendes til rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling.

Den del, som virksomheden kan få godtgjort, udgjorde i 2017 50,5 øre pr. kWh. I 2016 var satsen 50,2 øre pr. kWh.

3.7.3 Brændsler – olie, kul og gas

For brændsler som olie, kul, VE-brændsler og gas betragtes energien som udgangspunkt for at være anvendt til rumvarme og opvarmning af vand. Kun hvis anvendelsen er direkte beskrevet i loven som procesenergi, kan virksomheden få godtgjort energiafgiften.

Der sker derved en begrænsning i adgangen til at få godtgjort afgifter, idet virksomheden ikke kan få godtgjort afgiften på energi, der direkte eller indirekte anvendes til rumvarme, opvarmning af vand eller varme, der leveres fra virksomheden. Endvidere kan virksomheden ikke få godtgjort energiafgiften af brændsler, der direkte eller indirekte er anvendt til komfortkøling.

3.7.3.1 Fordeling af energiforbruget mellem rumvarme og komfortkøling, let proces og tung proces

En virksomhed, som anvender brændsler til både proces, rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling, bør opdele forbruget i, hvor meget energi der er brugt til proces, og hvor meget der er brugt til rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling.

Fordelingen af energiforbruget er vigtig, da anvendelsen af energien er afgørende ved beregning af, hvilke beløb virksomheden kan få godtgjort.

Procesenergi

Der er primært to betingelser, der skal være opfyldt, for at brændsler kan betragtes som procesenergi. Disse to betingelser er:

1. At energien er anvendt til produktion, hvor varen undergår en forandring
2. At energien er anvendt til fremstilling af en vare, der er bestemt til afsætning.

Energi brugt til bl.a. følgende formål anses for procesenergi:

- Opvarmning af malekabiner
- Opvarmning af trætrørrestuer, lokaler til lagring af oste eller spegepølser mv.
- Opvarmning af rum og varmt vand i staldbygninger
- Opvarmning af vand til rengøring og sterilisering af tanke og lukkede produktionsanlæg, såkaldt CIP-rengøring
- Opvarmning af vand til rengøring af genbrugsemballage, der anvendes ved transport eller salg af varer
- Opvarmning af særlige rum, hvor der kun lejlighedsvis opholder sig mennesker.

Proces – godtgørelse af energiafgift, men ingen godtgørelse af CO₂-afgift	Der er tale om almindelig proces, hvis virksomhedens energiforbrug ikke er omfattet af begrebet særlig proces eller rumvarme, opvarmning af vand eller komfortøling. Virksomheden kan for energiforbruget til almindelig proces få godtgjort en andel af energiafgiften, men som hovedregel ikke CO ₂ -afgiften.
Særlige processer	Såfremt virksomheden anvender brændsler til kemisk reduktion, elektrolyse, opvarmning af mineralogiske eller metallurgiske processer, kan virksomheden få godtgjort 100 % af energiafgiften. Det er som tidligere nævnt en betingelse, at energiforbruget anvendes direkte til processer omfattet af bilag 1 til CO ₂ -afgiftsloven (proceslisten).

3.7.3.2 Godtgørelse af afgifter på brændsler

Energiafgift – se oversigten nedenfor.

CO₂-afgift

Virksomheder, der ikke er omfattet af CO₂-kvoteordningen, kan opnå et bundfradrag i CO₂-afgiften af brændselsforbruget til særlige processer.

Bundfradraget beregnes på baggrund af virksomhedens gennemsnitlige energiforbrug og afgiftsbetaling af brændsler til tung proces i årene 2003 til 2007, alternativt udelukkende på baggrund af 2007, hvis dette er til fordel for virksomheden. Bundfradraget fastlåses på et bestemt niveau. Bundfradraget kan dog ikke overstige afgiftstilsvaret i et kalenderår, og bundfradraget kan heller ikke overføres til et andet kalenderår.

Virksomheder omfattet af CO₂-kvoteloven kan få godtgjort hele CO₂-afgiften af brændselsforbruget. Virksomheden kan endvidere få godtgjort CO₂-afgiften af varme, der leveres fra en produktionsenhed med tilladelse til udledning af CO₂. Der kan ikke opnås bundfradrag i betalingen af CO₂-afgift for denne varme.

Der findes en række virksomheder, hvor en mindre del af produktionen er omfattet af beskrivelsen i proceslisten til CO₂-afgiftsloven. Disse virksomheder kan opnå bundfradrag på forbruget til denne del af processen. Det er dog en betingelse, at energiforbruget til denne proces måles.

Satser for godtgørelse af afgifter på brændsler

Satser for godtgørelse af energi- og CO ₂ -afgift	Procesformål	
	Energiafgift	CO ₂ -afgift
Olie, kul og naturgas	Den aktuelle afgiftssats er reduceret med nedsættelsen af energiafgifts-godtgørelsen på brændsler. 2017: 4,5 kr. pr. GJ eller evt. 8,14% 2018: 4,5 kr. pr. GJ eller evt. 8,10% 2019: 4,5 kr. pr. GJ eller evt. 8,01%	0% Dette gælder kun ikke-kvote-omfattet brændselsforbrug.
Særlige processer – brændsler	100%	Mulighed for bundfradrag Dette gælder kun ikke-kvote-omfattet brændselsforbrug.

Rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling

Ved rumvarme forstås energi, som virksomheden anvender til at opvarme lokaler, der anvendes til:	Ved opvarmning af vand forstås i denne forbindelse vand, som virksomheden sælger eller bruger til fx:	Ved komfortkøling forstås:
• produktion • lager • salg • kontorer • pakkerier.	• rengøring af lokaler og produktionsanlæg • bad • opvask • vask af hænder.	Fx klimaanlæg eller air-conditionanlæg, hvor kølingen sker af hensyn til de ansatte eller kundernes komfort.

Hvis hele energiforbruget ikke anvendes til procesformål, skal virksomheden som udgangspunkt måle sit energiforbrug til procesformål for at få godtgjort energiafgiften af energiforbruget til procesformål. Ved manglende måling af brændsel anvendt til et anlæg, som fremstiller varme, der anvendes til både proces og rumvarme, opvarmning af vand samt komfortkøling, vil virksomheden som hovedregel miste retten til at få godtgjort energiafgifterne.

Der er dog en række undtagelser, hvor virksomheden kan undgå at opsætte målere og i stedet vælge at opgøre afgifter af energiforbruget til rumvarme, opvarmning af vand samt komfortkøling efter standardsatser.

Standardsatser

Virksomheden kan undlade at opsætte målere og i stedet vælge at opgøre afgiften af forbruget til rumvarme eller varmt vand efter følgende standardsatser:

- Rumvarmeafgift på DKK 10 pr. m² pr. måned (omfatter ikke energiforbruget til opvarmning af vand)
- Forbruget af varmt vand kan skønnes, når forbruget til varmt vand er under 50 GJ pr. år. Forbruget kan som udgangspunkt fastsættes til 0,2 GJ varmt vand pr. ansat pr. måned. Hvis det varme vand også bruges til badning, skal der regnes med et større forbrug.

Virksomheden kan heller ikke få godtgjort afgift på energi, der anvendes til komfortkøling. Hvis virksomheden ikke måler energiforbruget til proces eller komfortkøling, kan virksomheden beregne det beløb, som godtgørelsen skal reduceres med, som er en afgift på DKK 10 pr. m² pr. måned. Beløbet dækker både rumvarme og komfortkøling.

Undtagelse: Virksomheder, som kun anvender komfortkøling i højst fire måneder i løbet af et kalenderår, og som samtidig ikke anvender standardsatserne til at opgøre forbruget af brændsler til rumvarme, kan vælge at betale afgift af de pågældende rum på DKK 10 pr. m² i hver af månederne maj, juni, juli og august.

Særregel for fordeling uden måling: Der kan ses bort fra hovedreglen om måling af energiforbruget til procesformål, hvis:

- anlægget har en fremløbstemperatur på over 90° C (hedtvandsanlæg og dampanlæg)
- energiforbrug på andre anlæg til rumvarme, varmt vand og kulde, som ikke kan godtgøres, udgør under 10 % af den samlede fremstillede mængde energi
- energiforbrug på andre anlæg til rumvarme, opvarmning af vand og produktion af kulde, som ikke kan godtgøres, udgør mindre end 200 GJ årligt, hvis energiforbruget kan sandsynliggøres.

Der gælder helt særlige regler for opgørelse af energiforbruget i disse anlæg.

3.7.4 Vand

Momsregistrerede virksomheder kan som udgangspunkt få godtgjort deres vandafgift samt drikkevandsbeskyttelsesbidrag i samme omfang, som de har fradrag for moms.

Virksomhederne kan få godtgjort vandafgiften samt drikkevandsbeskyttelsesbidraget, uanset om vandet er brugt til produktion af varer, bad, rengøring eller kaffe mv.

Vandafgiften er i 2019 DKK 6,18 pr. m³ vand, og der betales desuden et bidrag til drikkevandsbeskyttelse på DKK 0,19 pr. m³ vand. Virksomheder med liberalt erhverv kan modsat elafgiften også få godtgjort vandafgiften og drikkevandsbeskyttelsesbidraget.

Vandaflædningsbidrag

Virksomhederne betaler vandaflædningsbidrag af den mængde vand, der ledes til kloakken. Mængden er normalt den samme som mængden af ledningsført vand. Vandaflædningsbidragets størrelse varierer fra kommune til kommune.

Virksomheder med erhvervsjendomme kan få godtgjort vandafledningsbidraget for vand, der medgår i produktionen af varer eller af anden grund ikke udledes til kloaksystemet. Betingelsen for at virksomheden kan få godtgjort vandafledningsbidraget er, at virksomheden kan måle, opgøre eller beregne den vandmængde, den ønsker at få godtgjort vandafledningsbidraget af.

Virksomheden skal anmode dem, der administrerer spildevandsanlægget, om at få godtgjort en del af vandafledningsbidraget.

Trappemodell for betaling af vandafledningsbidrag

Der er indført en trappemodell for betaling af den variable del af vandafledningsbidraget. Trappemodellen medfører, at virksomheder med et vandforbrug over 500 m³ kan opnå en reducere af deres betaling af vandafledningsbidrag i tre "trin" alt afhængigt af, hvor stort et vandforbrug virksomheden har. Trappemodellen er gradvist indfaset, hvilket betyder, at besparelsen er større og større for hvert år i perioden 2015 til 2018.

Virksomheden skal selv tilmelde sig trappemodellen, og tilmeldingen skal ske for hver af virksomhedens ejendomme. Det er også muligt at tilmelde sig trappemodellen, hvis man lejer en ejendom. I denne situation skal der dog indgås en aftale (fx via en fuldmagt) med udlejer omkring tilmelding til trappemodellen. Det er en betingelse for at kunne tilmelde sig trappemodellen, at virksomheden sælger varer eller tjenesteydelser mod vederlag fra ejendommen.

Tilmeldingen sker via www.trappetilmelding.dk

3.8 Særlige momsfradrag

Virksomheden kan have en række omkostninger, der ikke giver ret til fradrag for købsmomsen, selvom omkostningerne vedrører virksomhedens fradragsberettigede aktiviteter. Det drejer sig om indkøb, som vedrører kost eller bolig til indehaver og personale, naturalieafłoning, personalegoder, repræsentation og gaver samt personkøretøjer indrettet til befordring af op til ni personer. Det er vigtigt at være opmærksom på disse omkostninger i forbindelse med virksomhedens registreringer.

Reglerne omkring intet og begrænset fradrag for repræsentationsudgifter samt omkring biler er reguleret i ML §§ 41 og 42.

Afgrænsning af repræsentationsudgifter over for virksomhedens øvrige driftsomkostninger er væsentlig i forhold til den momsmæssige behandling. Nedenfor ses fire oversigter over biler samt de forskellige kategorier inden for repræsentation, hvor det momsmæssige fradrag er begrænset.

De nedenfor anførte satser gælder i forhold til virksomhedens generelle momsfradragsprocent. Der er derfor kun 100 % fradrag for momsen, såfremt virksomheden generelt er berettiget til fuldt momsfradrag.

3.8.1 Biler

Motorkøretøjets art	Fradrag ved køb	Fradrag ved leje	Fradrag ved drift	Moms ved salg
Personbiler (hvide plader) (gælder ikke køreskoler, forhandlere eller udlejningsbiler)	0%	Delvist*	0%	0%
Varevogne med tilladt totalvægt ikke over tre tons				
• Bruges kun i virksomheden	100%	100%	100%	100%
• Bruges ikke kun i virksomheden (det er dog en betingelse, at virksomhedens omsætning af varer og momspligtige ydelser overstiger TDKK 50)	0%	1/3	100%	0%
Vare- og lastvogne med tilladt totalvægt over tre tons				
• Bruges kun i virksomheden	100%	100%	100%	100%
• Bruges ikke kun i virksomheden	Delvist**	Delvist**	Delvist**	0%

* Kan fradrage en del af momsen, hvis leasingperioden overstiger seks måneder, og bilen som minimum anvendes 10 % til momspligtige formål. Leasinggiver skal opgøre og angive den fradragsberettigede andel af momsen på fakturaen.

** Momsfradrag skal opgøres på baggrund af, hvor meget henholdsvis vare-/lastvogn anvendes til momspligtige og momsfrigitte aktiviteter. Hvis køretøjet anvendes privat, skal den delvise momsfradragsprocent opgøres ud fra et skøn..

3.8.2 Repræsentation

Repræsentationens art	0%	Delvist	100%
Restaurant (ude i byen)			
• Personale, herunder møder og fester*		X	
• Forretningsforbindelser*		X	
• Bestyrelsesmøder		X	
• Receptioner/jubilæer mm.*		X	
Bespisning i virksomhedens lokaler			
• Til møder med forretningsforbindelser**			X
• Til interne faglige møder med personale**			X
• Kaffe/te til forretningsforbindelser			X
• Gratis kaffe/te, morgenmad og frugtordning til virksomhedens medarbejdere	X		
• Bestyrelsesmøder			X
• Receptioner/jubilæer mv. ***	X		
Andre indkøb vedr. bespisning			
• Anskaffelse af sodavand/kaffeautomat			X
• Kantineindkøb			X

Repræsentationens art	0%	Delvist	100%
Blomster, vin og øvrige gaver			
• Til personale	X		
• Til forretningsforbindelser	X		
Underholdning			
• Underholdning	X		
• Opstilling af borde, scene mm.			X
Hotel			
• Personale ****			X
• Kunder ****			X

* Skal være af strengt erhvervsmæssig karakter. Den delvise momsfradragsret udgør 25 % af den afholdte moms.

** Momsfradraget er betinget af, at bespisningen er nødvendig for at sikre et sammenhængende møde.

*** Under visse betingelser kan der opnås momsfradrag.

**** Det er kun selve hotelovernatningen, der kan opnås 100 % momsfradrag for. Bespisning (morgenmad) giver alene ret til 25 % momsfradrag.

3.8.3 Personalerelaterede omkostninger

Omkostningens art	0%	Delvist*	100%
Arbejdstøj			
• Arbejdstøj/uniformer (ejet af virksomheden)			X
• Civilbeklædning med logo, forbud mod privat brug			X
Telefoner			
• Fastnet medarbejdertelefon, faktureret til virksomhed		X	
• Mobiltelefon, ingen mulighed for privat brug			X
• Mobiltelefon med mulighed for privat brug		X	
• Internetopkobling i hjemmet		X	
• Computer, ingen mulighed for privat brug			X
• Computer med mulighed for privat brug		X	

* Den delvise momsfradragsprocent udgør 50 % ved fastnettelefoner og skal fastsættes efter et skøn over realiseret forbrug ved mobiltelefoner, internetopkobling i hjemmet og ved computere. Der henvises endvidere til afsnit 3.1.2.1 *Omvendt betalingspligt på mobiltelefoner mv.* Husk, at der fortsat er en skønsmæssig begrænsning på fradragssiden – også ved omvendt betalingspligt. Husk endvidere, at fradragsbegrænsningen også gælder anskaffelsen af fx mobiltelefonen. For de omkostninger, hvor der skal opgøres et skønsmæssigt fradrag, er det ny praksis, at virksomheden selv må vælge, hvorvidt den

1) tager et delvist fradrag på tidspunktet for afholdelse af omkostningen

2) tager fuldt fradrag på afholdelsestidspunktet og dernæst beregner udtagningsmoms, når aktivet anvendes privat af virksomhedens ejer eller medarbejdere. Beregning af udtagningsmoms kræver, at virksomhedens ERP-system kan håndtere dette, og det bør derfor overvejes, om man ønsker at anvende muligheden.

3.8.4 Markedsføring/reklame

Markedsføringen/reklamens art	0%	Delvist	100%
Reklameartikler			
• Reklameartikler med logo til en værdi <			X
• DKK 100 pr. stk., som deles ud til en ubestemt kreds			
• Reklameartikler med logo med en værdi >	X		
• DKK 100 pr. stk.			
Markedsføring			
• Sponsorbidrag med reklame som modydelse			X*
• Messeomkostninger, inklusive servering af mad/drikke			X
• Vareprøver			X
• Demonstration af produkter			X

* Dog skal virksomheden være opmærksom på, at hvis der er andet end reklame som modydelse, fx rejser eller underholdning, skal bidraget opdeles, og der vil kun være fradrag for den andel, hvor reklame er modydelse.

3.9 Indberetninger til myndighederne

Kravene til indberetning af moms er reguleret i momsbekendtgørelsen §§ 71 til 79, mens kravene til indberetning af afgifter er reguleret i de enkelte afgiftslove.

Der er en række krav til momspligtige virksomheders indberetning til henholdsvis momsangivelsen, "EU-salg uden moms" og Intrastat.

3.9.1 Indberetning til Skattestyrelsen – momsangivelsen

Indberetning til SKAT skal ske elektronisk på en af følgende hjemmesider:

- *virk.dk* ved brug af digital signatur eller NemID
- *SKAT.dk* ved brug af en TastSelv-kode, som tildeles af SKAT, digital signatur eller NemID.

På næste side ses det skema, hvori indberetning skal ske. Virksomheden skal være opmærksom på, at det kun er virksomhedens momspligtige aktiviteter, der skal indberettes. Hvis virksomheden fx har momsfratagne ydelser efter ML § 13, skal det ikke indberettes på den ordinære momsangivelse, men ofte vil der være registreringspligt for lønsumsafgift. Yderligere kan der kun indberettes for én periode ad gangen. Hvis virksomheden laver efterfølgende reguleringer til en afsluttet periode, skal indberetning ske ved en efterangivelse.

Hvis momsangivelsen viser et negativt beløb, har virksomheden moms og/eller energifgifter til gode hos Skattestyrelsen. Beder Skattestyrelsen ikke om yderligere dokumentation til den indsendte momsangivelse, bliver beløbet overført til virksomhedens NemKonto senest 21 dage efter modtagelsen af momsangivelsen. Det betyder dog ikke, at angivelsen ikke senere kan blive genstand for en moms kontrol. Har virksomheden restancer hos myndighederne, vil der ske en modregning inden udbetalingen.

Vælg periode	Indberet	Kvittering

Skriv negative beløb med minus (-) foran.

Periode	01-07-2018- 30-09-2018
Indberetningsfrist	03-12-2018
Betalingsfrist	03-12-2018

Virksomhedens evt. forklaring på negativ angivelse. Max 250 tegn. Feltet kan ikke bruges til meddelelser eller spørgsmål til Skattestyrelsen - de vil ikke blive besvaret. Skriv til Skattestyrelsen i menupunktet Kontakt.

Salgsmoms (udgående moms) *		?
Moms af varekøb i udlandet (både EU og lande uden for EU)		?
Moms af ydelseskøb i udlandet med omvendt betalingspligt		?

Fradrag

Købsmoms (indgående moms) *		?
Olie- og flaskegasafgift		?
Elafgift		?
Naturgas- og bygasafgift		?
Kulafgift		?
CO ₂ -afgift		?
Vandafgift		?

Moms i alt (positivt beløb = betale, negativt beløb = penge til gode) * ?

Supplerende oplysninger

Rubrik A - varer. Værdien uden moms af varekøb i andre EU-lande (EU-erhvervelser)		?
Rubrik A - ydelser. Værdien uden moms af ydelseskøb i andre EU-lande		?
Rubrik B - varer - Værdien af varesalg uden moms til andre EU-lande. Indberettes til systemet EU-salg uden moms		?
Rubrik B - varer - Indberettes ikke til EU-salg uden moms. Værdien af fx installation og montage, fjernsalg og nye transportmidler til ikke-momsregistrerede kunder uden moms til andre EU-lande		?
Rubrik B - ydelser. Værdien af visse ydelsessalg uden moms til andre EU-lande. Indberettes til EU-salg uden moms.		?
Rubrik C. Værdien af andre varer og ydelser, der leveres uden afgift her i landet, i andre EU-lande og i lande uden for EU		?

Felt i momsindberetningen

Salgsmoms

Hvad skal indberettes/angives i det respektive felt?

Her skal angives den salgsmoms, som er opkrævet via salgsfakturaerne. Som hovedregel skal salgsmomsen angives i den respektive periode, hvor fakturaen er udstedt (faktura-dato). Derudover skal den selvregnede salgsmoms ved køb af it-udstyr også medtages i denne rubrik. Det samme gælder også for fx den selvregnede kantine- og byggemoms.

Felt i momsindberetningen	Hvad skal indberettes/angives i det respektive felt?
Moms af varekøb i udlandet	Her skal indberettes de køb af varer, der er foretaget fra andre lande. Virksomheden skal selv beregne 25 % dansk moms af vareværdien (import og/eller erhvervesmoms). Ved import af varer fra lande uden for EU vil virksomheden på månedsbasis modtage en importspecifikation fra SKAT. Specifikationen viser en opgørelse over månedens fortoldninger fordelt på importmoms og told.
Moms af ydelseskøb i udlandet med omvendt betalingspligt	Virksomheden skal selv beregne 25 % dansk moms af ydelseskøb fra andre lande både fra EU og uden for EU, når leveringsstedet for ydelsen er i Danmark.
Salgsmoms	Virksomheden <i>kan</i> i dette felt fradrage den danske købsmoms, som er afholdt, i det omfang der er fradrag for udgiften. Virksomheden har også fradrag for den selvregnede moms angivet i rubrikkerne "salgsmoms", "moms af varekøb i udlandet" samt "moms af ydelseskøb i udlandet" i samme omfang, som var indkøbene købt med dansk moms.
Diverse energiafgifter	Har virksomheder ret til at få godtgjort energiafgifter, kan afgifterne medtages i disse felter. Hver type energi har sit eget felt, fx elafgift, vandafgift mv. Se også afsnit 3.7 <i>Godtgørelse af energiafgifter</i> .
Rubrik A – varer. Værdien uden moms af varekøb i andre EU-lande (EU-erhvervelser)	Her skal virksomheden angive den samlede værdi uden moms af periodens varekøb uden moms fra andre EU-lande.
Rubrik A – ydelser. Værdien uden moms af ydelseskøb i andre EU-lande	Her skal virksomheden angive den samlede værdi uden moms af periodens ydelseskøb fra andre EU-lande uden moms.
Rubrik B – varer. Værdien uden moms af varesalg til andre EU-lande	Her skal virksomheden angive værdien af periodens varesalg til andre EU-lande, hvor køber er betalingspligtig for salgsmomsen (husk indberetning i "EU-salg uden moms").
Rubrik B – ydelser. Værdien af visse ydelsessalg til andre EU-lande	Her skal virksomheden angive værdien af periodens ydelsessalg til andre EU-lande, hvor køber er betalingspligtig for salgsmomsen (husk indberetning i "EU-salg uden moms").
Rubrik B – salg til EU, som ikke skal indberettes i EU-salg uden moms	Salgsværdien af varer og ydelser til andre EU-lande, hvor køber ikke skal indberette til "EU-salg uden moms".
Rubrik C – Værdien af andre varer og ydelser, der leveres uden afgift her i landet, i andre EU-lande og i lande uden for EU	Denne rubrik anvendes primært til virksomhedens angivelse af eksportsalg af varer og ydelser til lande uden for EU. Hvis virksomheden har momspligtigt salg til ind- og udland, hvor momssatsen er 0 %, skal værdien også angives i denne rubrik. Salg af it-udstyr, skrot mv., som er omfattet af reglerne for omvendt betalingspligt, skal medtages i rubrikken.

3.9.2 Indberetning til Skattestyrelsen – afgiftsangivelserne

Indberetning af afgifter til Skattestyrelsen kan ske elektronisk på en af følgende hjemmesider:

- *virk.dk* ved brug af digital signatur eller NemID
- *SKAT.dk* ved brug af en TastSelv-kode, som tildeles af Skattestyrelsen, digital signatur eller NemID.

Bemærk, at der findes forskellige indberetningsskemaer for hver afgiftslov. Eksempelvis en blanket for chokoladeafgift, en blanket for afgift på emballage og bæreposer mv. Virksomheden skal være opmærksom på, at det kun er præcis den afgift, der er omfattet af afgiftspligten, som skal angives på den aktuelle afgiftsangivelse og under de korrekte afgiftssatser.

Hvis virksomheden skal have penge tilbage i afgifter, kan afgiftsangivelsen ikke nødvendigvis anvendes til dette. Det afhænger af afgiftstype og afgiftsregistrering. Såfremt afgiftsangivelsen ikke kan anvendes, kan en afgiftsefterangivelse anvendes.

Indberetning af chokoladeafgift

Indberetning af punktafgifter

Logget ind med cvr- og se-nummer

Vil du indberette punktafgifter eller ændre i din indberetning, skal du indtaste alle oplysninger. "Afgift i alt" skal indberettes i hele kroner.
Husk at trykke Godkend, når du har indtastet dine tal. Din indberetning er først registreret, når kvitteringsbilledet vises

Periode
Indberetningsfrist
Betalingsfrist
Chokoladeafgift og Råstofafgift af nødder m.m.

01-09-2018 - 30-09-2018
15-10-2018
15-10-2018

Område	Afgiftspligtigt grundlag	Sats	Afgiftsbeløb	Indtastet afgiftsbeløb
Chokolade- og sukkervarer m.m. Varer, hvis indhold af tilsat sukker overstiger 0,5 g sukker pr. 100 g		25,97 kr. pr. kg		
Chokolade- og sukkervarer m.m. Varer, hvis indhold af tilsat sukker udgør højst 0,5 g sukker pr. 100 g		22,08 kr. pr. kg		
Dækningsafgift af kokos		2,90 kr. pr. kg		
Chokolade/dækningsafgift - behandlede jordnødder		5,80 kr. pr. kg		
Dækningsafgift af andre sukkerholdige bestanddele (tilsat sukker over 0,5 g pr. 100 g.)		25,97 kr. pr. kg		
Dækningsafgift af andre sukkerfrie bestanddele (tilsat sukker højst 0,5 g pr. 100 g.)		22,08 kr. pr. kg		
Dækningsafgift af andre nødder og kerner		11,04 kr. pr. kg		
Dækningsafgift af masser helt eller delvist fremstillet af råstofafgiftspligtige varer		11,04 kr. pr. kg		
Råstofafgift: Ubeh. akajounødder, mandel- og abrikoskerner mv.		14,57 kr. pr. kg		
Råstofafgift: Beh. akajou-, cashew- og an kardianødder samt mandel- og abrikoskerner mv.		17,44 kr. pr. kg		
Råstofafgift: Ubeh. og beh. para- og valnødder, pistace mv.		9,71 kr. pr. kg		
Råstofafgift: Behandlede hasselnødder		11,65 kr. pr. kg		
Råstofafgift: Mandler i skal		7,33 kr. pr. kg		
Råstofafgift: Hasselnødder i skal/Jordnødder uden skal		4,87 kr. pr. kg		

Råstofafgift: Behandlede jordnødder		5,80 kr. pr. kg		
Råstofafgift: Ubek. og beh. kokosnødder samt jordnødder i skal		2,90 kr. pr. kg		
Andre masser helt eller delvist fremstillet af råstofafgiftspligtige varer		11,04 kr. pr. kg		
Godtgørelse af chokolade- og sukkervarer, ved eksport. Indtastes med minus foran beløb.		0		
Godtgørelse af chokolade/dækningsafgift, ved eksport. Indtastes med minus foran beløb.		0		
Godtgørelse af råstofafgift mandler, nødder, kerner, ved eksport. Indtastes med minus foran beløb.		0		
Afgift i alt				*

Indberetning af mineralolieafgift

Indberetning af punktafgifter

Logget ind med cvr- og se-nummer
På vegne af

Vil du indberette punktafgifter eller ændre i din indberetning, skal du indtaste alle oplysninger. "Afgift i alt" skal indberettes i hele kroner.

Husk at trykke Godkend, når du har indtastet dine tal. Din indberetning er først registreret, når kvitteringsbilledet vises

Periode

01-10-2018 - 31-10-2018

Forretningsområde

Indberetningsfrist

15-11-2018

Betalingsfrist

15-11-2018

Energiafgift af olie og gas

Område	Afgiftspligtigt grundlag	Sats	Afgiftsbeløb	Indtastet afgiftsbeløb
Gas- og dieselolie (motorbrændstof). Liter			3,054 kr. pr. liter	
Anden gas- og dieselolie. Liter			1,992 kr. pr. liter	
Let dieselolie. Liter			2,936 kr. pr. liter	
Svovlfattig diesel. Liter			2,725 kr. pr. liter	
Svovlfri diesel. Liter			2,725 kr. pr. liter	
Svovlfri diesel med 6,8 pct. biobrændstof. Liter			2,711 kr. pr. liter	
Biobrændstof (dieselækvivalenter). GJ			76,00 kr. pr. GJ	
Fuelolie. Kg			2,257 kr. pr. kg	
Spildolie - vandindhold 65 pct. og derover. Kg			0,790 kr. pr. kg	
Spildolie - vandindhold mindst 30 pct. og under 65 pct. Kg			1,580 kr. pr. kg	
Spildolie - vandindhold mindst 5 pct. og under 30 pct. Kg			2,144 kr. pr. kg	
Spildolie - vandindhold under 5 pct. Kg			2,257 kr. pr. kg	
Fyringstjære. Kg			2,032 kr. pr. kg	
Petroleum (motorbrændstof). Liter			3,054 kr. pr. liter	
Anden petroleum. Liter			1,992 kr. pr. liter	
Autogas (LPG). Liter			1,848 kr. pr. liter	

Flaskegas (LPG) (motorbrændstof). Kg			3,398 kr. pr. kg		
Anden flaskegas (LPG). Kg			2,555 kr. pr. kg		
Raffinaderigas. Kg			2,555 kr. pr. kg		
Nettoafregning. Afgiftsbeløb kr.			0		
Afgift i alt					*

3.9.3 EU-salg uden moms

Formålet med indberetningen til "EU-salg uden moms" er at give skattemyndighederne i de enkelte EU-lande et kontrolværktøj. Det sikrer, at modtageren afregner moms af de modtagne EU-leverancer, når leveringen er sket efter reglerne om omvendt betalingspligt som anført af sælger på fakturaen.

I "EU-salg uden moms" skal virksomheden specificere værdien af EU-leverancerne for hver enkelt kunde fordelt på varer og ydelser samt trekantshandel.

Som hovedregel skal alle virksomheder, der sælger varer og/eller ydelser til andre EU-lande, indsende de specificerede oplysninger om salget senest den 25. i måneden efter.

Ved manglende indberetning vil virksomheden blive pålagt en påmindelsesafgift. Skattestyrelsen har endvidere mulighed for at udstede ordensbøder, hvis virksomheden groft forsømmer sin indberetningspligt.

Følgende oplysninger skal indberettes til "EU-salg uden moms":

- EU-landekode
- Kundens momsnumre
- Værdien af varesalget
- Værdien af ydelsessalget
- Værdien af varesalg i forbindelse med en trekantshandel.

Hvis virksomheden er mellemmand i en trekantshandel, skal salget fra mellemmanden angives i kolonnen trekantshandel i "EU-salg uden moms". Hverken købet eller salget skal dog angives på mellemhandlerens momsangivelse. Det selv samme køb eller salg skal heller ikke indberettes til Intrastat i mellemhandlerens land, da varerne ikke fysisk er afsendt eller modtaget i det pågældende land.

3.9.4 Intrastat

Indberetning til Intrastat foretages for at måle den faktiske varestrøm mellem Danmark og andre EU-lande.

Følgende virksomheder skal indsende angivelse til Intrastat:

- Virksomheder, der importerer varer til Danmark for mere end DKK 6 mio. (2017) fra et andet EU-land
- Virksomheder, der eksporterer varer for mere end DKK 4,5 mio. (2017) fra Danmark til et andet EU-land.

Har virksomheden ikke haft vareoverførsler til/fra andre EU-lande i en given periode, skal der indsendes en 0-angivelse. Danmarks Statistik orienterer virksomheden, hvis der er ændringer i indberetningspligten, eller hvis forpligtelsen ophører.

Fristen for indberetning er den 10. hverdag i den følgende måned.

Ved manglende indberetning vil virksomheden blive pålagt en ekspeditionsafgift. I særligt grove tilfælde kan der blive tale om en politianmeldelse. Følgende oplysninger skal indberettes til Intrastat:

- Ottecifret varekode i henhold til EU's Kombinerede Nomenklatur (KN)
- Landekoden for enten bestemmelseslandet eller afsenderlandet i EU
- Transaktionsart. En specificering af hvilken transaktion (køb, salg, returvarer mv.) der har fundet sted
- Nettovægt i kg/eventuelt supplerende enheder
- Værdien af varerne omregnet til danske kroner.

Virksomheden kan frit vælge mellem de nedenstående indberetningsløsninger alt efter hvilken, som dækker virksomhedens behov bedst. Flere af løsningerne giver mulighed for at importere filer:

- *www.virk.dk*: virksomheden skal logge ind med digital signatur
- *IDEP.web*: de fleste økonomisystemer kan danne filer, der kan importeres til IDEP.web
- Elektroniske blanketter
- *FTP*: en indberetningsløsning, der giver mulighed for at overføre data online direkte fra virksomhedens økonomisystem.

3.9.5 *Frist for angivelse af moms og afgifter til Skattestyrelsen*

I nedenstående skema ses de forskellige frister for indberetning af moms og afgifter. Yderligere vil virksomheden modtage en meddelelse fra Skattestyrelsen, hvis der sker ændringer i indberetningskrav.

3.9.5.1 *Momsangivelsen*

Det er muligt to gange om året at anmode om en kortere afregningsperiode med start enten den 1. juli eller 1. januar. Den frivillige ordning er bindende i en periode på minimum to år. Skattestyrelsen skal have ansøgningen senest en måned inden ændringen skal træde i kraft.

Indberetter virksomheden ikke moms og godtgørelse af energiafgifter rettidigt, kan Skattestyrelsen foreløbig fastsætte virksomhedens momstilsvær for den manglende periode. En foreløbig fastsættelse koster et gebyr samt en påmindelsesafgift. Desuden har Skattestyrelsen ved grove tilfælde mulighed for at udstede ordensbøder. Der skal samtidig betales renter af det for sent angivne momsbeløb.

3.9.5.2 Afgiftsangivelserne

Indberetter virksomheden ikke afgifterne rettidigt, kan Skattestyrelsen fastsætte et foreløbigt afgiftstilsvær for virksomheden for den manglende periode. En foreløbig fastsættelse koster et gebyr på DKK 800. Desuden har Skattestyrelsen mulighed for ved grove tilfælde at udstede ordensbøder.

Fristerne for både moms og afgifter

Virksomhedens årlige omsætning	Momsangivelse	Frist
Under DKK 5 mio.	Halvårlig	1. halvår: 2. september 2019 2. halvår: 2. marts 2020
Mellem DKK 5 og 50 mio.	Kvartalsvis	1. kvartal: 3. juni 2019 2. kvartal: 2. september 2019 3. kvartal: 2. december 2019 4. kvartal: 2. marts 2020
Over DKK 50 mio.	Månedsvise	Januar: 25. februar 2019 Februar: 25. marts 2019 Marts: 25. april 2019 April: 27. maj 2019 Maj: 25. juni 2019 Juni: 15. august 2019 Juli: 26. august 2019 August: 25. september 2019 September: 25. oktober 2019 Oktober: 25. november 2019 November: 27. december 2019 December: 27. januar 2020

Særlige afgifter angives og afregnes til Skattestyrelsen den 15. i måneden efter varerne har forladt lageret (oplagshaver) eller er modtaget (varemodtager), medmindre dette er en weekend eller en helligdag.

3.9.6 Skattekonto

Alle virksomheder samt udenlandske virksomheder med et SE-nummer i Danmark har en skattekonto.

Der tilknyttes en skattekonto pr. SE-nummer, så virksomheder med flere SE-numre har én skattekonto pr. SE-nummer, fx i forbindelse med en eksportmomsregistrering.

Virksomheden har adgang til skattekontoen via TastSelv Erhverv, hvor alle ind- og udbetalingerne vises foruden virksomhedens opkrævninger og indberetninger samt hvilke fordringer, der er sendt til inddrivelse, hvis virksomheden har udeståender.

Alle virksomheder har også fået tildelt en unik betalingslinje, som skal bruges til alle former for indbetalinger til Skattestyrelsen. Betalingen kan ikke længere øremærkes til at dække en bestemt angivelse, men betalinger udligner det ældste udestående efter First In First Out-princippet.

Har virksomheden et tilgodehavende hos Skattestyrelsen, udbetales beløbet - afhængigt af den angivne udbetalingsgrænse - til virksomhedens NemKonto. Virksomheden har mulighed for at ændre grænsen for udbetaling til et angivet beløb. Eneste undtagelse er frivillig aconto skattebetaling, såfremt der ikke er et udestående.

3.9.6.1 Ny rykkerprocedure og rentetilskrivning

Hvis virksomheden ikke betaler til tiden, bliver der beregnet renter af saldoen. Renten beregnes dag-til-dag og tilskrives månedligt. Når beløbet overstiger DKK 5.000, modtager virksomheden en rykker i Meddelelsesarkivet i TastSelv Erhverv. Er det udestående beløb ikke indbetalt inden ca. syv hverdage, sendes gælden til inddrivelse.

Bemærk, at renterne ikke er fradragsberettigede.

PwC's anbefaling

PwC anbefaler, at virksomheden jævnligt afstemmer skattekontoen med virksomhedens bogføring.

3.10 Særlige emner

I dette afsnit vil mere komplicerede moms- og afgiftsmæssige problemstillinger blive diskuteret. Emnerne er valgt på baggrund af, at de erfaringsmæssigt ofte i praksis kan være vanskelige at håndtere for virksomheder. Desuden er disse emner ofte fokusområder hos Skattestyrelsen.

3.10.1 Tab på debitorer

Momsregistrerede virksomheder har under visse betingelser mulighed for at regulere (tilbageføre) den salgsmoms, der er afregnet i forbindelse med momspligtige salg af varer og/eller ydelser, når der efterfølgende opstår et tab på en debitor. Det sker ved, at 80 % af tabet på fordringen kan fratrækkes i momsgrundlaget.

Da der ikke gælder en tilsvarende pligt for debitor til at regulere købsmomsen, er der en række betingelser, som skal være opfyldt, før tab på debitorer giver ret til regulering af den oprindelige salgsmoms.

Muligheden for at regulere momsgrundlaget på grund af tab på debitorer findes i ML § 27, stk. 6.

3.10.1.1 Betingelser for fradrag for tab på debitorer

1. Tabet vedrører leverede varer eller ydelser
2. Leverancen er momsbelagt
3. Momsen er afregnet
4. Tabet er konstateret.

For det første skal tabet vedrøre leverede varer eller ydelser, for at kreditor har adgang til at regulere for tab på debitorer. Hvis "tabet" eftergives (gave) eller konverteres til et lån eller ansvarlig kapital, er der ikke konstateret et tab, og kreditor har dermed ikke ret til fradrag i momsgrundlaget.

For det andet forudsætter fradrag i momsgrundlaget, at den oprindelige leverance har været momsbelagt. Reglerne er således ikke relevante for tab på momsfrie leverancer, ligesom momsfrie renter mv. heller ikke kan indgå i momsreguleringsgrundlaget.

For det tredje er det en forudsætning, før der reguleres, at salgsmomsen er afregnet til Skattestyrelsen.

Endelig er det en betingelse, at kreditor har konstateret, at fordringen mod debitor er endeligt tabt. Kreditor kan konstatere dette på forskellig vis, og der sondres generelt mellem, om debitor er underlagt en egentlig insolvensbehandling eller ej.

Konstatering af tab uden for egentlig insolvensbehandling

Det er en absolut betingelse for fradrag for tab på debitorer, at fordringen er ubestridt. Debitor må således ikke have indvendinger mod grundlaget for fordringen.

Skattestyrelsen har generelt herudover opstillet tre betingelser, før regulering for tab på debitorer kan foretages.

1. For det første skal kreditor konkret have vurderet debtors betalingsevne. Det er debtors evne til at betale, der er afgørende, og ikke debtors vilje til at betale. Skattestyrelsen tillader generelt ikke en procentvis nedskrivning på den enkelte debitor eller på virksomhedens debitor masse.
2. Dernæst skal kreditor have foretaget tilstrækkeligt for at inddrive fordringen. Som en generel tommelfingerregel gælder, at jo større fordring, der er tale om, desto mere skal kreditor have gjort for at inddrive den pågældende fordring. Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at der intet krav er om, at et eksternt inkassobureau skal være tilkøbt, hvis kreditor har veletablerede rykkerprocedurer, som må anses for tilstrækkelige til at konstatere et tab.
3. Endelig følger det af Skattestyrelsens praksis, at handelsforbindelsen med debitor som udgangspunkt skal være afsluttet mindst ét år før fradrag i momsgrundlaget foretages. Det er vigtigt at bemærke, at der ikke er tale om en absolut betingelse, og at konkrete forhold kan føre til, at der tages et fradrag på et tidligere tidspunkt.

3.10.1.2 Konstatning af tab, hvor debitor er under insolvensbehandling

I en række tilfælde vil debitor være underlagt en egentlig insolvensbehandling, og dér vil tidspunktet for regulering for tab på debitorer som udgangspunkt være tidspunktet for afslutning af den pågældende insolvensbehandling.

Eksempler på disse tilfælde er konkurs- og dødsboer, rekonstruktion, tvangsakkord, frivillig akkord, debtors tvangsopløsning, forgæves fogedforretning, tvangsauktion og gældssaner. Kreditor har dog adgang til at regulere for tab på debitorer på et tidligere tidspunkt, hvis der foreligger en officiel skrivelse fra fx en kurator, retten eller lignende, der klart indikerer, at kreditor ikke kan forvente at få dækning for mere end fx 10 % af den pågældende fordring.

I det tilfælde vil kreditor have adgang til at regulere 90 % af fordringen på det tidspunkt, hvor kreditor modtager den pågældende skrivelse. Hvis det efterfølgende konstateres, at kreditor heller ikke får dækning for de resterende 10 %, har kreditor – på dette tidspunkt – adgang til at regulere yderligere.

3.10.1.3 Overdragelse af fordringer og tab på debitorer

Fordringer overdraget til eje eller sikkerhed er en særlig problemstilling, der bl.a. kan være relevant i tilfælde af fakturabelåning, salg af aktiver, omstruktureringer mv.

Hvis en fordring overdrages til sikkerhed, bevarer kreditor adgangen til at regulere for tab på debitorer, da kreditor i denne situation fortsat ejer fordringen og dermed bærer kreditrisikoen herfor.

Det forholder sig anderledes i den situation, hvor en fordring overdrages til eje. Overdrages en fordring til eje, har hverken den oprindelige kreditor eller køber af fordringen adgang til at regulere for tab på debitorer. Ved overdragelse til eje, bærer den oprindelige kreditor ikke længere kreditrisikoen for de overtagne fordringer, idet kreditrisikoen fuldt ud er overgået til køber. Det er væsentligt at være opmærksom på dette forhold, da det gælder, uanset om fordringen overdrages til underkurs eller kurs 100. Ved overdragelse til underkurs har den oprindelige kreditor heller ikke ret til fradrag i momsgrundlaget for kursdifferencen.

Der er to undtagelser fra denne klare hovedregel:

- Hvis en fordring overdrages som led i en generel virksomhedsoverdragelse, og fordringen overdrages til kurs 100, vil køber af fordringen bevare adgangen til at regulere for tab på debitorer. I langt de fleste tilfælde kan dette ikke opfyldes, da fordringer generelt ikke værdiansættes til kurs 100 ved en virksomhedsoverdragelse.
- Hvis der mellem den oprindelige kreditor og køber af fordringen ligger en aftale om, at fordringen tilbagetransporteres til den oprindelige kreditor i tilfælde af debtors misligholdelse, vil forholdet blive betragtet som en overdragelse til sikkerhed, og den oprindelige kreditor bevarer dermed adgangen til at fradrage tab på den pågældende debitor.

3.10.1.4 Mindre fordringer

Ved fordringer, der ikke overstiger DKK 3.000 inkl. moms, er det muligt at fradrage tabet ved blot at kunne dokumentere, at debitor forgæves er blevet rykket, og at handelsforbindelsen mellem kreditor og debitor er afbrudt.

3.10.1.5 Afgifter

Afgifter kan som udgangspunkt ikke refunderes/reguleres ved tab på debitor.

3.10.2 Fast ejendom

Dette afsnit omhandler reglerne for moms på fast ejendom indført med virkning fra 1. januar 2011. Reglerne fremgår af ML § 13, stk. 1, nr. 9 samt momsbekendtgørelsens §§ 54-56.

Salg af fast ejendom er som udgangspunkt fritaget for moms, men med virkning fra 1. januar 2011 blev der indført moms på salg af nye bygninger og byggegrunde samt særskilt levering af bebyggede grunde (omtales ikke nærmere).

3.10.2.1 Reglerne rammer kun det erhvervmæssige salg

Det er ikke alle salg af nye bygninger og byggegrunde, der skal tillægges moms. Det er således en forudsætning, at sælgeren kan betragtes som erhvervsdrivende med den pågældende aktivitet.

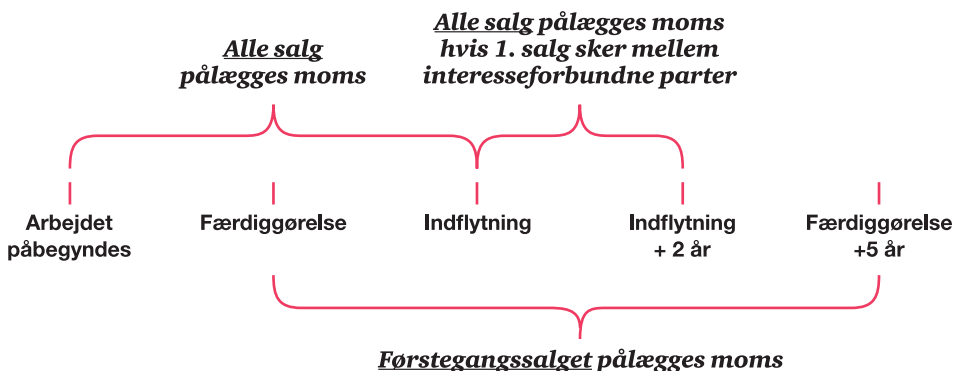
Privates salg af fast ejendom, der ikke har været anvendt til økonomisk virksomhed, er derfor aldrig momspligtige. Herudover kan virksomheder også sælge nye bygninger og byggegrunde uden moms, hvis de kan betragtes som led i passiv kapitalanbringelse. Det beror dog på en konkret vurdering.

3.10.2.2 Hvad er en "ny" bygning?

En bygning er "ny" i momslovens forstand, når byggeriet er påbegyndt i 2011 eller senere, og når én af følgende betingelser er opfyldt:

1. Leveringen sker inden første indflytning
2. Den første levering sker inden for fem år fra bygningens færdiggørelse
3. Leveringen sker, inden bygningen har været i brug ved indflytning i en periode på to år, og første levering sker mellem interesseforbundne parter.

De tre kriterier kan også illustreres på følgende vis:

3.10.2.3 Hvad er en ”byggegrund”?

En byggegrund er et areal, der i henhold til planlovgivningen er udlagt til formål, der muliggør opførelse af bygninger. Det er underordnet, hvilken karakter af bebyggelse, der er tale om. Hvis der sker et særskilt salg af en bebygget grund (bygninger på lejet jord), vil det også udløse moms.

PwC's opfattelse

Der skal som udgangspunkt foreligge et lokalplangrundlag, før der er tale om en byggegrund. Praxis er dog ikke klar, og vi anbefaler altid konkret rådgivning.

3.10.2.4 Til- og ombygninger

Hvis der udføres til- eller ombygning af eksisterende bygninger, kan det også udløse moms ved salg.

Det skyldes, at til- og ombygningsarbejder kan få et sådant omfang, at de ”gamle” bygninger kommer i direkte konkurrence med ”nye” bygninger, hvorfor de også skal behandles som sådan i forhold til momsreglerne.

Til-/ombygningen skal som udgangspunkt være væsentlig for at udløse moms ved et salg. En til-/ombygning anses for væsentlig i følgende tilfælde:

- Værdien af til-/ombygningen overstiger 50 % (alene salg af bygning) eller 25 % (salg af bygning + grund) af den seneste offentliggjorte ejendomsvurdering med tillæg af til-/ombygningen (ekskl. moms)
- Som alternativ kan salgssummen anvendes, hvis denne er højere end den seneste offentliggjorte ejendomsvurdering med tillæg af til-/ombygningen (ekskl. moms).

De samme tidsgrænser som angivet oven for finder også anvendelse her.

Virksomheden skal særligt være opmærksom på følgende:

- Sondringen mellem reparation/vedligeholdelse og ombygning
- Successive ombygningsarbejder
- Værdien af ombygningsarbejdet skal opgøres til normalværdien (relevant, når virksomheden har egne ansatte, der udfører arbejdet)
- Visse udgiftstyper kan holdes ude ved opgørelsen af ombygningsværdien. Vi anbefaler konkret rådgivning i den forbindelse, idet praksis ikke er klar.

Særskilt salg af en nyopført tilbygning betragtes som salg af en ny bygning, og væsentlighedsvurderingen (50/25 %) er derfor ikke relevant.

3.10.2.5 Særligt om moms fritaget anvendelse

Hvis en ny bygning eller en byggegrund udelukkende har været anvendt til momsfritagne formål, som fx udlejning til boligformål, skal der ikke beregnes moms ved salget. Dette skyldes en særlig bestemmelse i momsloven, jf. ML § 13, stk. 2.

PwC's opfattelse

Reglen kan kun anvendes, hvis der ikke er eller har været ret til fradrag for udgifter til ejendommen.

Skattestyrelsen er restriktiv i sin brug af ML § 13, stk. 2, når bygningen, der overdrages, er "ny". Bestemmelsen kan dog anvendes i visse tilfælde, ligesom det konkret kan være muligt at anvende reglerne om virksomhedsoverdragelse uden tillæg af moms. Se også afsnit 3.10.6.

3.10.2.6 Salg af aktier, anparter, andele mv.

De nye regler for moms på salg af fast ejendom finder kun anvendelse ved salg af nye bygninger og byggegrunde. Salg af aktier, anparter, andele mv. er som udgangspunkt fritaget for moms.

Hvis køber af aktierne, andelene mv. opnår en eksklusiv brugsret til en byggegrund eller en ny bygning, kan det ifølge Skattestyrelsens vejledning udløse moms.

PwC's opfattelse

Salg af aktier, anparter, andele mv. er som det klare udgangspunkt uden moms.

3.10.2.7 Tvangsauktion

Salg på tvangsauktion skal i princippet behandles som ethvert andet salg af fast ejendom. Hvis der er tale om en ny bygning eller en byggegrund, og sælger var erhvervsdrivende med fast ejendom, skal der afregnes moms af salget på tvangsauktion. Virksomheden skal i denne sammenhæng især være opmærksom på tvangsauktionsvilkårene.

Ved salg på tvangsauktion er det fra 1. juli 2017 ikke længere sælger, som er betalingspligtig for momsen. Det er derimod fogedretterne og auktionslederne.

3.10.3 Reguleringsforpligtelse

Reglerne om investeringsgoder findes i ML §§ 43 og 44.

Formålet med reglerne om investeringsgoder er at sikre, at virksomheden opnår fradragsret, i det omfang udgiften medgår til momspligtige formål. Dette sker ved, at virksomheden er forpligtet til at regulere momsfradraget, hvis investeringsgodets anvendelse ændrer sig.

Følgende aktiver anses for investeringsgoder:

- Maskiner, inventar og andre driftsmidler (anskaffelsespris over TDKK 100, ekskl. moms), herunder fra 1. juli 2014 også visse immaterielle rettigheder og software
- Fast ejendom, herunder til- og ombygninger
- Reparation og vedligeholdelse af fast ejendom (årligt for mere end TDKK 100, ekskl. moms).

Reguleringen kan blive udløst i følgende tilfælde:

- Når anvendelsen tilsiger et mindre fradrag
- Når anvendelsen tilsiger et større fradrag
- Salg af investeringsgodet
- Salg af fast ejendom
- Virksomhedsoverdragelse.

Hvis ændringen i anvendelsen er mindre end +/- 10 %, er virksomheden ikke forpligtet til at regulere.

Reguleringsperioden er fem år for maskiner, inventar og andre driftsmidler samt reparation og vedligeholdelse af fast ejendom. Reguleringsperioden er ti år for opførelse af fast ejendom (herunder til- og ombygninger).

3.10.3.1 Overdragelse af reguleringsforpligtelsen

Ved overdragelse af fast ejendom og ved virksomhedsoverdragelser er det muligt at overdrage momsreguleringsforpligtelsen til køber. Dette indebærer, at køber overtager sælgers momsmæssige position vedrørende det relevante investeringsgode, og hvis anvendelsen ændrer sig fremadrettet, er køber forpligtet (og berettiget) til at regulere over for Skattestyrelsen.

Hvis reguleringsforpligtelsen overdrages, skal Skattestyrelsen have besked herom. Det sker ved at udfylde blanket nr. 49.040 og 49.026, hvilket bør ske i forbindelse med overdragelsen. Reguleringsforpligtelsen vil typisk blive opgjort af sælgers revisor.

3.10.3.2 Hvordan foretages reguleringen?

Reguleringen foretages én gang årligt ved regnskabsårets udløb. Hvis anvendelsen er ændret på dette tidspunkt, skal der reguleres – også selv om ændringen først måtte være indtrådt umiddelbart før udløbet af regnskabsåret.

Eksempel

En virksomhed køber i 2015 et nyt it-system, som skal anvendes til såvel momspligtige som momsfritagne aktiviteter. Den samlede anskaffelsessum inkl. moms udgør DKK 1 mio. Virksomheden har kalenderåret som regnskabsår. Den momspligtige omsætning udgør 70 % af den samlede omsætning i anskaffelsesåret. I 2016 og 2017 udgør den tilsvarende andel henholdsvis 60 % og 65 %.

I 2018 sælges systemet for TDKK 100 inkl. moms.

Anskaffelsesår	2015
Betalt købsmoms	TDKK 200
Fradragsprocent i anskaffelsesåret	70%
Fratrukket købsmoms i anskaffelsesåret	TDKK 140
Reguleringsperiode	5 år
Årets andel	TDKK 40

Regn-skabsår	(a) årets andel	(b) forskud	(c) årets fra- dragsprocent	(d) årets faktiske fradragsret (c × a)	Årets regulering (d-b)
2015	40.000	28.000	70	28.000	0
2016	40.000	28.000	60	24.000	-4.000
2017	40.000	28.000	65	26.000	0*
2018	40.000	28.000	100**	40.000	+12.000
2019	40.000	28.000	100**	40.000	+8.000***

* Virksomheden kan undlade at regulere, da ændringen er mindre end 10 % i forhold til anskaffelsesåret.

** Salget af it-systemet sker med moms, og aktivet anses derfor for overgået til fuld momspligtig anvendelse i de sidste to år (100 %).

*** Reguleringen er som udgangspunkt TDKK 12, men en særlig bestemmelse gør, at den samlede regulering efter salget (2018 og 2019) ikke kan overstige den salgsmoms, salget udløser. It-systemet blev solgt for TDKK 100 inklusive moms, og reguleringen kan derfor højst udgøre TDKK 20 for 2018 og 2019.

3.10.4 Udlæg og viderefakturering

Momsmæssigt skal udlæg og viderefakturering behandles forskelligt. Begreberne bruges i flæng og forveksles ofte med hinanden, og vi vil nedenfor derfor kort beskrive de momsmæssige konsekvenser ved brug af henholdsvis udlæg og viderefakturering. Udlæg er reguleret i ML § 27, mens viderefakturering følger de almindelige momsregler.

3.10.4.1 Udlæg

Momsmæssigt er der tale om et udlæg, når en virksomhed "midlertidigt" afholder udgiften i den endelige kundes navn og for dennes regning. Det betyder, at den originale faktura for udgifterne skal overdrages til kunden, der i sidste ende skal afholde udgiften og således kan fradrage et eventuelt momsbeløb.

Ved at anvende reglerne for udlæg er det muligt at holde visse beløb uden for momsgrundlaget, når de "videresælges" til vedkommende, på hvis vegne udgiften er afholdt. Det betyder, at der ikke skal beregnes moms af udlægget, og der kan ske overdragelse uden moms.

For at bruge udlægsreglerne skal følgende betingelser være opfyldt:

- Udgiften skal være afholdt i købers navn – dvs. fakturaen skal som udgangspunkt være udstedt til køber. I praksis er det dog tilstrækkeligt, at købers navn blot fremgår af bilaget
- Udgiften skal være afholdt for købers regning
- Fakturaen skal registreres på en udlægskonto (balancekonto)
- Originalbilaget skal udleveres til køber.

Den oftest forekommende årsag til at en udgift ikke kan køre under udlægsreglerne er, at den endelige købers navn ikke fremgår af fakturaen. Herudover er det ofte tilfældet, at den virksomhed, der afholder udlægget, ikke holder udlægget adskilt fra den almindelige bogføring.

Udgifter i forbindelse med salget, som sælgeren er forpligtet til at afholde, fx kilometergodtgørelse eller time-/dagpenge, kan ikke holdes uden for momsberegningen som udlæg, da udbetalingen af godtgørelsen ikke kan opfylde ovennævnte betingelser.

De såkaldte "portoudlægsregler" blev ophævet med virkning fra 1. januar 2017. Portoudlægsreglerne gjorde det muligt for postordrevirksomheder – under visse betingelser – at holde porto- og ekspeditionsudgifter ude af momsgrundlaget. Fremadrettet skal hele det modtagne beløb medregnes til momsgrundlaget, medmindre momslovens almindelige bestemmelser for at anvende udlægsreglerne opfyldes.

Hvis betingelserne for at anvende udlægsreglerne ikke er opfyldt, skal der beregnes moms for den leverance, som udlægget knytter sig til.

3.10.4.2 Viderefakturerings

Når en momspligtig leverance viderefaktureres, gælder momslovens almindelige regler, medmindre udgiften behandles efter særlige regler om udlæg:

a) *Viderefakturerings af en momspligtig vare eller ydelse, fx hotel:*

- Der skal moms på salget
- Fuldt momsfradrag.

b) Viderefakturerings af momsfri vare eller ydelse, fx flybillet/taxi (forudsat den eksakte udgift viderefaktureres):

- Ingen moms på salget
- Intet momsfradrag.

Hvis viderefakturerings af en momsfri vare eller ydelser kan anses for at være en biydelse til en momspligtig hovedydelse, vil den momsfrie vare eller ydelse ligeledes skulle viderefaktureres med moms.

3.10.5 Holdingselskaber

Når et holdingselskab foruden kapitalbesiddelse i ét eller flere selskaber også har momspligtige aktiviteter (fx i form af managementydelser, leasing mv.), opstår spørgsmålet, i hvilket omfang selskabet har fradrag for den moms, der belaster selskabets indkøb.

Dette tog EU-Domstolen stilling til ved afsigelse af Larentia+Minerva-dommen i juli 2015.

Larentia+Minerva-dommen

Sagen vedrørte to holdingselskaber, der havde afholdt momsbelagte rådgiveromkostninger i forbindelse med køb af datterselskaber, hvortil holdingselskaberne havde til hensigt at levere momspligtige administrationsydelser.

EU-Domstolen fastslog, at køb af kapitalandele i et selskab, hvortil holdingselskabet påtænker at levere momspligtige administrationsydelser, momsmæssigt udgør økonomisk virksomhed, og at rådgiveromkostninger afholdt i forbindelse med købet af aktierne kan anses for generalomkostninger.

Dommens betydning for dansk momspraksis

Dommen har ændret Skattestyrelsens hidtidige praksis, således at holdingselskaber har mulighed for at opnå fuldt fradrag for omkostninger forbundet med erhvervelse af selskabsandele i datterselskabet, hvor det er hensigten at gribe ind i administrationen af datterselskabet.

Dommen har desuden medført en ændring af praksis for opgørelse af fradragsretten for holdingselskabers øvrige generalomkostninger, herunder udgifter til revisor og kontorhold, idet der også kan være adgang til fuldt fradrag for disse udgifter.

Skattestyrelsen har den 16. oktober 2018 atter justeret praksis og udsendt et nyt styresignal omkring, hvornår et holdingselskab direkte eller indirekte griber ind i sit datterselskab. Styresignalet er udtryk for en dansk praksisændring.

For at der er mulighed for momsfradrag i et holdingselskab, skal der

1. foreligge indgriben i administrationen af sit/sine datterselskab(er)
2. faktureres momspligtige salg til sit/sine datterselskab(er).

Direkte eller indirekte indgriben i administrationen foreligger, når et holdingselskab opnår bestemmende indflydelse i datterselskabet, og ejerne faktisk gør brug af denne bestemmende indflydelse ved direkte eller indirekte at påvirke beslutningerne i datterselskaberne. Skattestyrelsen tager ved definitionen udgangspunkt i selskabsskattelovens § 31 c, stk. 2-6, og at det er afgørende, at holdingselskabet faktisk bruger denne indflydelse.

For de momspligtige salg gælder der endvidere, at disse skal have en permanent karakter, og at der faktisk udstedes en faktura og sker betaling til moderselskabet. Skattestyrelsen skriver direkte, at en manglende fakturering kan medføre, at der bliver nægtet fradrag.

3.10.5.1 Køb – opgørelse af momsfradragsretten i holdingselskabet

I Skattestyrelsens nyeste udkast til styresignal præciseres det, at et holdingselskabs udøvelse af økonomisk virksomhed og dermed ret til momsfradrag er underlagt opfyldelse af to betingelser:

1. Der skal foretages indgriben i datterselskabets administration. Denne betingelse anses for opfyldt, når ejeren enten direkte eller indirekte gennem sit ejerskab kan påvirke beslutninger i driften af det selskab, hvori kapitalinteresserne besiddes.
2. Der skal ske levering af momspligtige ydelser. Af styresignalet fremgår det, at der ikke kan stilles krav til typen af de momspligtige leverancer, dvs. at betingelsen principielt er opfyldt ved fx levering af momspligtige managementydelser, rengøring, udlejning af fast ejendom eller andre driftsmidler til datterselskabet mv. Det er dog en betingelse at:
 - udlejningen har en permanent karakter
 - udlejningen sker mod vederlag
 - udlejningen ikke er momsfritaget
 - der består en direkte sammenhæng mellem udlejningen og den modværdi, der modtages herfor.

Såfremt ovenstående er opfyldt, vil et selskab, der køber kapitalandele i et andet selskab, have ret til fuldt momsfradrag for momsbelagte rådgiveromkostninger, når selskabet udelukkende gennemfører momspligtige transaktioner. Hvis selskabet også har momsfritagne transaktioner, jf. momslovens § 13, vil selskabet alene have delvist momsfradrag, og fradragsprocenten skal opgøres på baggrund af en omsætningsfordeling (jf. momslovens § 38, stk. 1).

Da kapitalbesiddelsen udgør en integreret del af den økonomiske virksomhed, begrænser kapitalbesiddelsen ikke selskabets momsfradragsret ved køb af aktierne.

Efter vores opfattelse finder de anførte principper også anvendelse ved generalomkostninger afholdt i forbindelse med selskabets løbende drift og eventuelle afvikling. Her vil selskabets momsfradragsret dog blive begrænset, hvis selskabet har kapitalbesiddelser i andre datterselskaber, hvor ovenstående betingelser ikke er opfyldt. I sådan en situation skal fradragsretten opgøres efter et skøn, jf. momslovens § 38, stk. 2.

3.10.5.2 Salg – opgørelse af momsfradragsretten i holdingselskabet

Skattestyrelsens udgangspunkt er, at "aktive" holdingselskaber ikke har ret til momsfradrag for rådgiveromkostninger afholdt i forbindelse med salg af aktier, idet sådanne omkostninger direkte og umiddelbart knytter sig til det momsfrie salg af aktierne.

I november måned 2018 afsagde EU-domstolen dom i sagen C-502/17 C&D Foods Acquisition ApS, som Venstre Landsret har forelagt EU-Domstolen. Dommen bekræfter som udgangspunkt den danske praksis, men åbner dog op for, at der i visse konkrete situationer kan opnås momsfradrag, når visse betingelser er opfyldte.

EU-domstolen fastslår først og fremmest at afhændelse af aktier i et datterselskab, hvortil der hidtil er leveret momspligtige ydelser, anses som økonomisk virksomhed.

Dernæst fastslår EU-Domstolen, at fradraget for rådgiveromkostningerne som vedrører salget af aktierne, alene er berettiget, hvis eneårsagen til salget direkte kan knyttes til holdingselskabets afgiftspligtige økonomiske virksomhed, eller udgør en direkte, permanent og nødvendig forlængelse af den økonomiske virksomhed, som holdingselskabet driver.

Den direkte sammenhæng mellem salget og den afgiftspligtige økonomiske virksomhed, som holdingselskabet driver, kan for eksempel være, hvis overskuddet fra salget skal forbedre og vedligeholde den momspligtige aktivitet som holdingselskabet sælger til sine datterselskaber.

Hvorvidt der er fradrag eller ej, afhænger af den konkrete situation, og det bør overvejes at afklare spørgsmålet med Skattestyrelsen.

3.10.5.3 Forholdet til fradraget

Vi anbefaler, at alle holdingselskaber forholder sig til, hvordan selskabet behandler momsbelagte indkøb i momsfradraget henseende.

Larentia+Minerva-dommen indebærer, at holdingselskaber, som driver økonomisk virksomhed og foretager indgriben i samtlige datterselskaber, men ikke har taget fuldt momsfradrag for rådgiveromkostninger eller den løbende drift, potentielt har et tilbagebetalingskrav på moms mod Skattestyrelsen. Tilsvarende vil et sådant selskab fremadrettet have fuld fradrag.

Vi anbefaler, at alle holdingselskaber, som mener at opfylde ovenstående betingelser, får afdækket, om der er grundlag for at gøre et tilbagebetalingskrav gældende mod Skattestyrelsen eller fremadrettet tage fuldt fradrag.

3.10.6 Virksomhedsoverdragelse, herunder omstrukturering

Virksomhedsoverdragelse er reguleret i ML § 8.

Salg af virksomheder kan ske på flere måder, herunder ved direkte salg af materielle og immaterielle aktiver eller ved salg af aktier. Hvilket alternativ, der vælges, vil ofte afhænge af en række forretningsmæssige faktorer. I den forbindelse kan det fx have betydning, om hele virksomheden ønskes overdraget, eller om det blot er en gren heraf.

Uanset hvilken løsning parterne bliver enige om, vil moms og afgifter ofte have en stor rolle, da løsningen kan give en stor likviditetsbelastning.

3.10.6.1 Moms ved salg af aktiver kontra momsfri virksomhedsoverdragelse

Der skal som udgangspunkt afregnes moms, når en momsregistreret virksomhed sælger sine aktiver, hvis den har haft ret til fuldt eller delvist fradrag ved indkøbet. Det gælder imidlertid ikke, når aktiverne sælges som led i en hel eller en delvis virksomhedsoverdragelse, når køber enten er eller bliver momsregistreret (senest på overtagelsestidspunktet).

Hensigten med at fritage salg af aktiver, der falder ind under begrebet hel eller delvis virksomhedsoverdragelse, er at lette og gøre overdragelse af virksomheder eller dele heraf enklere. Herunder kan nævnes, at køber undgår at blive pålagt en unødvendig likviditetsbelastning i form af en eventuel moms i forbindelse med overdragelsen, som køber under alle omstændigheder ville have fået tilbage på et senere tidspunkt.

Herudover er reglerne med til at forebygge tab for statskassen, der kan opstå som følge af den overdragende virksomheds manglende betalingsevne. Den overdragende virksomhed kan derfor ikke frit vælge at opkræve og afregne moms, når betingelserne for at karakterisere overdragelsen som en virksomhedsoverdragelse er til stede.

Køber har efter fast praksis ikke fradrag for moms, der ikke skulle have været pålagt fakturaen.

3.10.6.2 Hvad forstås der ved en hel eller delvis virksomhedsoverdragelse?

En momsfri virksomhedsoverdragelse er karakteriseret ved, at der overdrages en samlet formuemasse (en økonomisk enhed) i form af materielle og immaterielle aktiver, fx varelagre, maskiner, patentrettigheder mv., der tilsammen udgør en virksomhed eller en del af en virksomhed, som kan drives videre af køber.

Overdragelse af enkeltstående aktiver kan derfor ikke karakteriseres som en virksomhedsoverdragelse, idet de ikke udgør en økonomisk enhed, der kan fortsætte med at drive selvstændig økonomisk virksomhed. Følgende er eksempler på virksomhedsoverdragelser:

- Salg af en landbrugsejendom - uanset om køber vil drive ejendommen videre med malkekvægs-, svine- eller planteavlsproduktion
- Salg af en produktionsvirksomheds driftsmidler med tilhørende kundeportefølje
- Salg af en fast ejendom med tilhørende lejekontrakt vedrørende udlejning.

Salg af en større varebeholdning kan således ikke anses for en momsfri virksomhedsoverdragelse.

3.10.6.3 Betingelser

Ud over overdragelse af en samlet formuemasse er det en forudsætning, at køber har til hensigt at forsætte driften af den overtagne virksomhed og ikke blot øjeblikkeligt likvidere den. Derfor vil der i almindelighed være tale om, at overdrageren ophører med at udøve den pågældende form for virksomhed, som nu er overdraget.

Det er imidlertid ikke en betingelse, at køber driver den samme virksomhed eller virksomhed inden for samme branche, for at reglerne om momsfri virksomhedsoverdragelse kan anvendes. Det er blot en forudsætning, at køber driver momsregistreret virksomhed på overtagelsestidspunktet, så køber kan overtage overdragerens momsmæssige stilling.

3.10.6.4 Hvorfor er det vigtigt at få karakteriseret salg af aktiver korrekt?

Det er vigtigt, at overdragelse af aktiver kvalificeres korrekt fra start enten som en momsfri virksomhedsoverdragelse eller et ordinært salg af aktiver, da det kan have store økonomiske konsekvenser, hvis Skattestyrelsen efterfølgende ændrer karakteren af overdragelsen.

Hvis der fejlagtigt er opkrævet moms ved salg af driftsmidler mv. som led i en hel eller delvis virksomhedsoverdragelse, skal sælger berigtige fejlen over for køber ved at udstede en kreditnota til køber. Det kan være et problem, hvis sælger i mellemtiden er gået konkurs, idet køber samtidig vil blive nægtet fradrag for den moms, der er betalt. Det skyldes, at momsen i så fald er opkrævet med urette. I den situation vil køber derfor komme til at bære momsen som en omkostning, men køber har dog – under visse betingelser – mulighed for at rette kravet direkte mod Skattestyrelsen.

Det er således vigtigt at få afgjort, om der er tale om en momsfri virksomhedsoverdragelse eller blot en ordinær momspligtig overdragelse af aktiver. Det vil altid være en helhedsvurdering af de konkrete omstændigheder.

3.10.6.5 Skattestyrelsen skal underrettes

Overdrager skal inden otte dage efter overdragelsen underrette Skattestyrelsen om den nye ejers navn og adresse samt salgsprisen for de overdragne aktiver. Endvidere skal der for investeringsgoder opgøres en momsreguleringsforpligtelse efter ML §§ 43 og 44. Køber kan vælge at overtage en eventuel tilbageværende reguleringsforpligtelse.

3.10.6.6 Salg af aktier

Salg af aktier er i funktionel henseende det samme som salg af materielle og immaterielle aktiver, idet køber ved erhvervelsen af aktierne indirekte får råderet over aktiverne. Ulempen kan imidlertid være, at køber ved erhvervelsen af aktier også overtager nogle økonomiske risici, fx i form af erstatningskrav mv.

Salg af aktier er en momsfritaget transaktion, hvorfor der ikke skal afregnes moms ved salget. Det har den konsekvens, at sælger som udgangspunkt ikke har fradrag for moms af udgifter til fx advokat og revisor, så længe udgifterne kan henføres direkte til det momsfritagne aktiesalg. Det vil være tilfældet, hvis omkostningerne indgår i prisfastsættelsen af de solgte aktier. Se dog afsnit 3.10.5.2 om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen vedr. fradrag for rådgiveromkostninger i forbindelse med salg af aktier.

3.10.6.7 Virksomhedsoverdragelser og afgifter

Overdragelse af juridisk enhed: Overdrages en juridisk enhed, fx ved salg af aktier, fortsætter de afgiftsmæssige forpligtelser uændret. Dette gælder både i forhold til afgiftsregistreringer, jf. afsnit 2.2.3 *Godtgørelse af energifgifter*; jf. afsnit 3.7, og for ophør af virksomhed, jf. afsnit 4.

Dette skyldes, at de afgiftsmæssige forpligtelser oftest følger den juridiske enhed.

Overdragelse af varelager: Såfremt der sker overdragelse af et varelager, ændres de afgiftsmæssige forpligtelser sig. Dette gælder afgiftsregistreringer, jf. afsnit 2.2.3 og punktafgifter, jf. afsnit 3.3.2.

Dette skyldes, at hvis en virksomhed overtager et varelager – eller evt. et andet aktiv – fra en anden virksomhed, så skal den virksomhed, der overtager dette, sikre sig, at den har de nødvendige afgiftsregistreringer, før varelageret evt. overtages. Ligeledes bør virksomheden, der overtager et varelager, sikre sig dokumentation for evt. betalt afgift.

3.10.7 Gavekort

Når en virksomhed udsteder et gavekort, skal det enten anses som udtryk for en byttehandel, hvor modtageren får et kontantlignende betalingsmiddel, eller for en konkret handel. Den første situation udløser ikke moms, mens den sidste situation udløser moms.

Der findes ingen særskilte regler om gavekort i momsloven.

Hvis gavekortet kan anvendes i en række butikker og/eller indløses til kontanter, vil udstedelsen af gavekortet ikke have momsmæssige konsekvenser.

Det skyldes, at det ikke er muligt entydigt at fastslå leverandøren, eller om der overhovedet sker en momspligtig leverance.

Momsen forfalder først på det tidspunkt, hvor gavekortet indløses.

Hvis gavekortet alene kan benyttes i én bestemt butik og i øvrigt ikke indløses til kontanter, skal udstederen afregne salgsmomsen af gavekortets pålydende på udstedelsestidspunktet.

3.10.7.1 Fakturering

Særligt ved udstedelse af gavekort i kæder, hvor udstederen skal have en provision af det pågældende salg, kan faktureringen give problemer.

En korrekt måde at håndtere det på kan være som følger:

- Den indløsende butik sender en betalingsanmodning til udstederen *uden* moms
 - Udsteder sender en faktura til den indløsende butik på provisionen med tillæg af moms.
- Alternativt kan det håndteres efter reglerne om afregningsbilag, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

3.10.8 Voucher

Der er fremsat et lovforslag i Folketinget om vouchers, der har til formål at fastsætte tidspunktet for beskatning af vouchers, som udstedes til et enkelt formål, en såkaldt "single purpose voucher". Den nye lov vil træde i kraft pr. 1. januar 2019.

De nye regler er udstukket fra EU gennem et direktiv, som skal sikre en ens momsmæssig behandling af vouchers i alle EU-landene. Derfor vil alle EU-lande skulle implementere direktivet med virkning fra 1. januar 2019.

Man opererer med to forskellige typer vouchers. Single purpose vouchers (SPV) og multi purpose vouchers (MPV). De nye regler gælder kun for SPV.

En single purpose voucher karakteriseres ved, at den alene kan benyttes til ét forudbestemt formål. Det vil sige, at landet, hvori varen eller ydelsen leveres, er kendt, ligesom momssatsen for den pågældende vare eller ydelse er kendt.

En SPV kan godt anvendes til flere forskellige varer og ydelser, men for at betingelserne er opfyldt, må den ikke kunne ombyttes til penge eller anvendes til varer eller ydelser, der er fritaget for moms.

En multi purpose voucher karakteriseres som det modsatte af en single purpose voucher.

De nye regler betyder, at momsen af en voucher skal betales på tidspunktet for udstedelsen af voucheren. Hvis voucheren sælges i flere led, skal der afregnes moms ved hvert salg. Der skal til gengæld ikke betales moms ved indløsning af voucheren.

Det betyder samtidig, at momsen af en ikke-indløst voucher ”tabes”, fordi udstederen ikke har mulighed for at tage den allerede afregnede moms til indtægt, som det ellers er muligt i dag i følge dansk praksis.

Hvis en SPV sælges af en virksomhed, som ikke er udsteder af voucheren og som ikke handler i eget navn i forbindelse med salget, skal denne virksomhed ikke afregne moms af selve salget, men alene af den salgsprovision, virksomheden måtte modtage fra udsteder.

Det er stadig uklart, hvordan man i praksis skal håndtere det faktiske salg af den vare eller ydelse, som voucheren giver adgang til.

PwC følger nøje med i sagen og opdaterer naturligvis regnskabshåndbogen næste år, når reglerne er implementeret og anvendt i praksis.

3.10.9 Eksportmomsordning

Eksportmomsordningen har historisk været udformet således, at virksomheder med omsætning til EU og tredjelande kunne få (1) momsen af ”eksportværdien” hurtigere tilbagebetalt samt (2) et stående rentefrit lån. Dette opnås ved, at virksomheden udskiller denne omsætning i en selvstændig momsregistrering med eget SE-nummer.

Det stående lån (2) er nu afskaffet, hvorfor der nu kun er den fremskyndede tilbagebetaling som mulighed for at skabe likviditet.

Eksportmoms er reguleret i lov om fremskyndet tilbagebetaling af visse afgifter. Ordningen giver forventeligt fremadrettet følgende fordel:

- Løbende ekstra likviditet i op til ca. 15 dage.

Der er tre betingelser for, at en omsætning kan henregnes til eksportmomsordningen:

1. Køber er ikke etableret i Danmark
2. Leverancen er momspligtig, men pålægges konkret ikke moms (da køber er etableret uden for Danmark)
3. En tilsvarende leverance mellem to uafhængige parter etableret i Danmark ville udløse dansk moms.

Ordningen omfatter både varer og ydelser.

Virksomheden får efter ansøgning tildelt et særskilt SE-nummer (eksportnummer).

Al omsætning, der sker via eksportmomsordningen, skal herefter faktureres fra virksomhedens hovednummer til virksomhedens eksportmomsnummer (med tillæg af dansk moms). Eksportomsætningen faktureres herefter ud fra eksportmomsnummeret uden moms.

PwC's opfattelse

Det er vigtigt at udstede faktura mellem hovednummer og eksportmomsnummer. Man skal huske at angive eksportnummeret på fakturaen til kunderne.

Praktiske kontroller og sammenhæng mellem hovednummeret og eksportmomsnummeret:

- På eksportmomsnummeret skal salget oplyses i rubrik B (salg til EU af varer og ydelser) og rubrik C (salg til ikke EU-lande).

3.10.9.1 Nærmere om fordelene

Som nævnt opnår virksomheden en løbende ekstra likviditet på op til 15 dage.

Løbende likviditet: Den løbende ekstra likviditet på op til 15 dage opstår som en konsekvens af, at virksomheden nu har to momsnumre (hovednummeret og eksportmomsnummeret) og derfor skal indsende to momsangivelser.

Eksportmomsnummerets momsangivelse indberettes så tidligt som muligt (i princippet den 1. i måneden efter momsperioden), mens hovednummeret angives så sent som muligt (den 25. ved månedsafregning). Det er netop forskellen i angivelsestidspunkterne på de to momsnumre, der skaber ekstra likviditet på op til 15 dage.

3.10.10 Kantinemoms

Tilbyder virksomheder deres medarbejdere en kantineordning, der giver medarbejderne mulighed for at købe frokost til en pris, der er lavere end kost-/fremstillingsprisen af maden, skal virksomheden opgøre og beregne kantinemoms.

Momsgrundlaget til beregning af kantinemomsen udgøres ikke af medarbejdernes faktiske betaling, men derimod af et fikseret grundlag der svarer til kost-/fremstillingsprisen.

For at reglerne om kantinemoms kan finde anvendelse er det yderligere en betingelse, at kantinen drives for virksomhedens regning og risiko.

Virksomheden kan altid opgøre kantinemomsgrundlaget ud fra de eksakte omkostninger. Dette er dog administrativt tungt, da alle omkostninger – både direkte og indirekte – til kantinedriften skal henføres til grundlaget.

Skattestyrelsen har derfor indført forenkledede ordninger til opgørelse af kantinemomsgrundlaget. Skattestyrelsen har i løbet af 2016 præciseret, hvilke virksomheder der kan anvende de forskellige ordninger. De forskellige ordninger, samt hvem der kan anvende dem, beskrives nedenfor.

	Ordning 1	Ordning 2a	Ordning 2b
Forhold	Virksomheden har egne lokaler og eget personale til at varetage den daglige drift af kantinen.	Virksomheden har udliciteret den daglige drift af kantinen til en ekstern operatør, der laver maden i virksomhedens lokaler.	Virksomheden modtager catering til døren fra en ekstern operatør.
Opgørelse af kantine-moms-grundlaget	Indkøbspris af råvarer + 5 % + Indkøb af ekstern arbejdskraft + Lønninger til eget personale, der helt eller delvist er beskæftiget i kantinen – 25 % ÷ Regulering for mødebespisning	Den samlede indkøbspris + 2,5 % (beregnet af den samlede indkøbspris – dog reduceret med de lønudgifter, der medgår til afrydning) + Lønninger til eget personale, der helt eller delvist er beskæftiget i kantinen ÷ Regulering for mødebespisning	Den samlede indkøbspris ÷ Regulering for mødebespisning

Tidligere har virksomheder med egne lokaler og enten eget personale eller outsourcet drift kunne anvende ordning nr. 1. Efter Skattestyrelsens præcisering i 2016 kan ordning nr. 1 nu udelukkende anvendes af virksomheder med egen kantine og eget personale.

Når virksomheden beregner og afregner kantinemoms, er der fuldt fradrag for de indgående omkostninger til kantinedriften.

3.10.10.1 Kantine drives for operatørens regning og risiko

Hvis kantine drives for den eksterne operatørs regning og risiko, kan reglerne om kantineoms ikke anvendes, hvilket betyder, at virksomheden ikke skal afregne kantineoms.

Ved den type kantineordning yder virksomhederne ofte et tilskud til den eksterne operatør. Virksomhedernes mulighed for momsfradrag afhænger af, hvad tilskuddet ydes til. Ydes tilskuddet til, at kantine kan have længere åbningstider eller større sortiment, har virksomheden fradrag for momsen. Ydes tilskuddet derimod til at sænke priserne på måltiderne, er der ikke ret til fradrag for momsen.

3.10.11 Den digitale markedsplads

Den digitale markedsplads vokser dag for dag, og der kommer hele tiden nye regler og praksis, som skal regulere både momsen og skatten af de indtægter som genereres.

Markedspladsen er både for privatpersoner og erhvervsdrivende, og der opstår nogle indberetningsforpligtelser, som særlig privatpersoner skal være opmærksomme på.

3.10.11.1 Bloggere, influencere, youtubere, instagrammere

En blogger eller en influencer på et af de sociale medier har mange forskellige former for indtægt. Det kan være reklameindtægt, affiliate aftaler, indtægt i form af naturalier, betalte hotelovernatninger og restaurantbesøg mv.

Den momsmæssige behandling af disse indtægter afhænger i stor grad af hvordan personen skattemæssigt kvalificeres. Det er PwC's anbefaling, at man søger rådgivning, både i forhold til den skattemæssige indberetningspligt og i forhold til den momsmæssige behandling af de modtagne indtægter, honorarer og varer eller ydelser.

Det er PwC's opfattelse af influenceren skal momsregistreres, når der opnås eller er forventning om at opnå en indtægt på mere end 50.000 kr. i en 12-måneders periode.

Den erhvervsdrivende, som "køber" ydelser af influenceren

Den erhvervsdrivende, som "køber" ydelser af influenceren, skal være opmærksom på, om der er tale om levering mod vederlag eller en gave til influenceren.

Det er blandt andet afgørende, om der er indgået en aftale mellem den erhvervsdrivende og influenceren om specifik reklame, fremvisning eller beskrivelse af et produkt.

Den erhvervsdrivende kan også uddele produkter til en række influencere uden at stille krav til influenceren om reklame for eller anden promovering af produktet. For disse varer og ydelser skal der betales udtagningsmoms af værdien, og hvis der er tale om indkøbte varer eller ydelser, er der ingen momsfradragsret ved indkøbet.

Digital markedsføring via influencere er et nyt spændende marked for rigtig mange virksomheder. Det er dog meget vigtigt, at virksomheden som benytter sig af influencerne, har helt styr på, om der tale om løn, honorar, provision eller køb af specifikke ydelser, når de ”handler” med influenceren.

Det er PwC’s anbefaling, at den erhvervsdrivende søger rådgivning om både moms og skat inden der indgås aftale med en influencer.

3.10.11.2 Airbnb

Udlejning af et værelse (ikke en hel bolig) er momspligtig, hvis udlejningen sker i kortere perioder end 30 dage ad gangen, samt hvis omsætningen i en 12-måneders periode overstiger 50.000 kr.

Opfylder man ovenstående betingelser, skal man lade sig momsregistrere og opkræve moms af udlejningen.

Man vil samtidig opnå momsfradragsret for indkøb af varer og ydelser, som direkte kan henføres til udlejningen, fx rengøringsydelser, indkøb af håndklæder, sengelinned, shampoo og andre badeartikler til gæsterne.

3.10.11.3 GoMore og andre samkørselsordninger

Lejlighedsvis udlejning af personbil

Lejlighedsvis udlejning af en personbil er momspligtig, hvis der opnås en indtægt af varig karakter, og indtægten overstiger 50.000 kr. inden for en 12-måneders periode.

Samkørsel

Samkørsel anses ikke som en ydelse leveret mod vederlag, og betalingen fra de andre passagerer er derfor ikke momspligtig.

3.10.11.4 Elektronisk leverede ydelser

Den 1. januar 2019 indføres en fælles EU-fjernsalgsgrænse for elektronisk leverede ydelser. Fjernsalgsgrænsen er på EUR 10.000 (DKK 74.415).

Reglen omfatter elektroniske ydelser, teleydelser og radio- og tv-spredningstjenester.

Det betyder at en EU-virksomhed, som leverer elektroniske ydelser til forbrugere i et andet EU-land, først bliver momsregistreringspligtig i det andet EU-land (forbrugslandet), hvis omsætningen til de øvrige EU-lande overstiger EUR 10.000 i det indeværende eller forudgående kalenderår.

3.10.11.5 Nethandel – webshop – fjernsalg

Driver man en webshop fra Danmark og sælger varer til privatpersoner i andre EU-lande, skal man være opmærksom på fjernsalgsgrænserne.

Fjernsalgsgrænserne i EU ligger mellem EUR 35.000 og EUR 100.000. Fjernsalgsgrænsen i Danmark er DKK 280.000.

Indtil fjernsalgsgrænsen nås, skal der opkræves 25 % dansk moms af de varer, man sælger. Overskrides fjernsalgsgrænsen, skal den danske webshop momsregistreres i det andet EU-land og fremadrettet opkræve lokal moms.

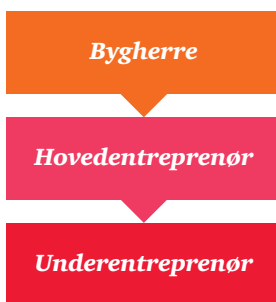
Fra 2021 indføres one-stop-shop på fjernsalg i EU med en fælles fjernsalgsgrænse på EUR 10.000.

3.10.12 Byggepladser, godtgørelse af energiafgifter

Hovedreglen er, at det er den virksomhed, der forbruger energien, som kan få godtgjort energiafgifter i samme omfang som virksomheden har fradrag for moms, se afsnit 3.7.

Der kan dog forekomme undtagelser til denne hovedregel, når energien anvendes på byggepladser.

Ofte er der flere parter involveret i byggeprojekter: en bygherre, en hovedentreprenør og underentreprenører.

Eksempel

En virksomhed (bygherre) opfører en tilbygning. Til dette hyrer de en hovedentreprenør, som hyrer tømrer, murer mv. (underentreprenører).

Her vil det være hovedentreprenøren, der anses for at have anvendt energien, og dermed vedkommende, der er berettiget til at få godtgjort energiafgifter i samme omfang, som denne har fradrag for moms, jf. afsnit 3.7.

For at hovedentreprenøren kan opnå godtgørelse af energiafgifter, skal denne modtage fakturaer på energiforbruget. Dette kan fx afhjælpes, ved at der opsættes bimålere, og ejeren af bygningen/byggepladsen fakturerer hovedentreprenøren for energiforbruget.

3.10.13 Spilafgift

Afgift af konkurrencer og spil i Danmark

Virksomheder, der udbyder konkurrencer og spil i Danmark, skal i mange tilfælde registreres for og betale spilafgift til Skattestyrelsen. Spilafgiften varierer alt afhængig af hvilken type spil og konkurrencer, virksomheden udbyder.

Konkurrencer og spil med indsats

For konkurrencer og spil, hvor virksomheden kræver en indsats for at deltage i konkurrencen/spillet, vil virksomheden som hovedregel også skulle have en tilladelse fra Spillemyndigheden til at udbyde konkurrencen/spillet.

Dette vil fx være tilfældet ved udbud af online gambling og kasino, men også hvis virksomheden fx ønsker at opsætte en spilleautomat eller sælge lotterier, skrabelodder mv.

Konkurrencer og spil uden indsats

Virksomheder, der udbyder konkurrencer og spil, hvor nedenstående fire betingelser er opfyldt, skal registreres for spilafgift hos Skattestyrelsen, før konkurrencen/spillet afholdes. Selve afholdelsen kræver dog ingen tilladelse.

1. Det er gratis at deltage i konkurrencen/spillet
2. Vinderen findes tilfældigt
3. Konkurrencen/spillet er offentligt tilgængeligt, og alle har mulighed for at deltage
4. Gevinstens handelsværdi overstiger 200 kr. – der er tale om markedsværdien og ikke indkøbsprisen.

Spil uden indsats kan være konkurrencer på fx Facebook, i magasiner og blade, hos fanklubber mv.

Opfylder konkurrencen/spillet ikke alle ovenstående betingelser, skal virksomheden ikke registreres for eller betale spilafgift til Skattestyrelsen. I den situation bliver vinderen af konkurrencen/spillet i stedet indkomstskattepligtig af gevinsten.

3.10.14 Grænsehandel med afgiftspligtige varer

Virksomheder, der handler afgiftspligtige varer som chokolade, vin og spiritus mm. over grænsen til fx Tyskland, skal afregne danske afgifter af deres varer. Afgiften skal betales uanset, om de grænsehandlede varer videresælges, gives i gave, forbruges i virksomheden eller i øvrigt anvendes erhvervsmæssigt – som fx til en sommerfest.

Virksomheder, der køber varen uden at være registreret som varemottager efter de enkelte punktafgiftslove, skal forhåndsanmelde købet til Skattestyrelsen, og afgiften betales inden leverandøren afsender varerne. For visse afgifter er der en bagatelgrænse for registrering og betaling.

3.10.15 Told

3.10.15.1 Køb af varer i lande uden for EU

Virksomheder, der køber varer i lande uden for EU, skal i de fleste tilfælde betale told af varerne ved import til Danmark. Nogle gange er det muligt at undgå at betale told, hvilket kan udspringe af flere forskellige forhold som fx varernes oprindelse, særlige aftaler med andre lande mv.

Når varerne ankommer til Danmark, skal de indfortoldes, uanset om der skal betales told eller ej. Det betyder, at virksomheden skal toldangive varerne til Toldstyrelsen.

En toldangivelse skal fx indeholde oplysninger om:

- varens art
- varens mængde
- varens værdi
- varens oprindelse
- varekode
- præferenceaftale
- mv.

Når varerne er indfortoldet, sender Toldstyrelsen en eventuel opkrævning på tolden til virksomheden.

Hvis virksomheden benytter en speditør til at importere varerne, skal virksomheden stadig afregne tolden og vil stadig være den ansvarlige over for Toldstyrelsen for importen af varerne. Speditøren har intet ansvar over for Toldstyrelsen for importen af varerne.

3.10.15.2 Salg af varer til lande uden for EU

Virksomheder, der sælger varer til lande uden for EU, skal i nogle tilfælde betale told af varerne i landet uden for EU. Nogle gange er det muligt at undgå at betale told, hvilket kan udspringe af flere forskellige forhold som fx varernes oprindelse, særlige aftaler mellem Danmark og det enkelte land mv.

Inden varerne forlader Danmark, skal virksomheden afgive en udførselsangivelse til Toldstyrelsen. Det betyder, at virksomheden skal opnå godkendelse hos Toldstyrelsen, inden varerne forlader landet.

En udførselsangivelse skal i de fleste tilfælde indgives elektronisk til Toldstyrelsen.

Hvis virksomheden benytter en speditør til at eksportere varerne, er virksomheden stadig den ansvarlige over for Toldstyrelsen for eksporten af varerne. Speditøren har intet ansvar over for Toldstyrelsen for eksporten af varerne.

PwC's opfattelse

Alle varer har en varekode, som skal anvendes, uanset om virksomheden importerer eller eksporterer varerne. Varekoden har betydning for varens tarifiering og skal anvendes for at kunne beregne, hvor meget virksomheden skal betale i told.

3.11 Handlinger, der sikrer, at momsen er korrekt

Der findes forskellige metoder til at sikre, at en virksomhed beregner, indberetter og afregner moms korrekt. En metode er at udarbejde en sandsynliggørelse af momsen. Det er ikke et lovmæssigt krav at udarbejde en sandsynliggørelse.

En sandsynliggørelse er overordnet set at sandsynliggøre den indberettede moms ud fra virksomhedens råbalance. Ved at tage udgangspunkt i virksomhedens råbalance sikres et fuldstændigt grundlag for sandsynliggørelsen, som sikrer, at den indberettede moms er korrekt.

En sandsynliggørelse skal som udgangspunkt ikke laves ud fra virksomhedens momskoder, da indberetningen til Skattestyrelsen som regel tager udgangspunkt i momskoderne. Så hvis sandsynliggørelsen laves ud fra momskoderne, vil eventuelle fejl ikke blive fundet.

En sandsynliggørelse skal opdeles på henholdsvis købs- og salgsmoms.

Salg til momspligtige personer	A) Omsætningsbeløb ekskl. moms, jf. råbalancen	B) Momsprocent	Indberettes i "salgsmoms" (AxB)	Rubrik-angives
Varesalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Varesalg til kunder i andre EU-lande*	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik B – varer
Varesalg til kunder i lande uden for EU**	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik C
Ydelsessalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Ydelsessalg til kunder i andre EU-lande***	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik B – ydelser
Ydelsessalg til kunder i lande uden for EU***	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik C
SUM			SUM = salgsmomsindberetningen + sum fra skemaet nedenfor	

* Dette er betinget af, at køber har et gyldigt momsnummer, og at det kan dokumenteres, at varen er transporteret ud af Danmark.

** Dette er betinget af, at det kan dokumenteres, at varen er transporteret ud af EU.

*** Virksomheden skal være opmærksom på leveringsstedet, herunder udnyttelseskriteriet (evt. momsregistrering i det pågældende land).

Salg til ikke-moms-pligtige personer	A) Omsætnings-beløb ekskl. moms, jf. råbalancen	B) Moms-procent	Indberettes i "salgsmoms" (AxB)	Rubrik-angives
Varesalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Varesalg til kunder i andre EU-lande*	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Varesalg til kunder i lande uden for EU**	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik C
Ydelsessalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Ydelsessalg til kunder i andre EU-lande***	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Ydelsessalg til kunder i lande uden for EU***	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
SUM			SUM = salgsmomsindberetningen + sum fra skemaet ovenfor	

* Virksomheden skal være opmærksom på reglerne omkring fjernsalg.

** Dette er betinget af, at det kan dokumenteres, at varen er transporteret ud af EU.

*** Virksomheden skal være opmærksom på eventuelle særregler for visse ydelsestyper, herunder udnyttelseskriteriet, se afsnit 3.1.3 *Handel med udlandet* (kan kræve momsregistrering i det pågældende land).

Summen af de to kolonner "Indberettes i salgsmoms" skal være lig det samlede beløb, der er angivet til Skattestyrelsen for salgsmomsen for den periode, som sandsynliggørelsen vedrører.

3.11.1 Sandsynliggørelse af købsmoms

En opgørelse af købsmoms vil som oftest omfatte flere konti end salgsmomssandsynliggørelsen. En sandsynliggørelse vil oftest tage udgangspunkt i virksomhedens omkostningskonti, men det vil også være muligt at anvende udtræk fra kreditormodulet.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at råbalancekonti så vidt muligt bør kategoriseres efter arten af omkostninger. Dette vil give virksomheden en bedre mulighed for opfølgning i forhold til moms.

Ved brugen af henholdsvis omkostningskonti og kreditormodul skal købsmomsen sandsynliggøres ud fra nedenstående omkostningskategorier (der er taget udgangspunkt i en virksomhed med fuld fradragsret).

Som ved salgskonti skal omkostningskonti renses for regnskabsmæssige transaktioner. Sandsynliggørelsen skal laves ud fra konteringer, der vedrører køb, som der er modtaget en ekstern faktura for og ikke fx regnskabsmæssige periodeafgrænsningsposter eller interne flytninger.

Der kan laves en sortering mellem de forskellige transaktionstyper på omkostningskontiene ud fra de anvendte dokumenttyper i økonomisystemet.

Konto	Fradrags- procent	Momsmæssige forhold at være opmærksom på
Omkostningskonti med fuldt fradrag	25%	Almindelige omkostningskonti, såsom varekøb i Danmark, kontorhold og konsulentbistand.
Omkostningskonti med delvist fradrag (restaurant)	6,25%	Konti, der indeholder omkostninger med delvist fradrag, se afsnit 3.8.2 <i>Repræsentation</i> vedrørende særlige fradrag.
Omkostningskonti uden fradrag	0%	Konti, der indeholder omkostninger uden fradragsret, se afsnit 3.8.2 <i>Repræsentation</i> vedrørende særlige fradrag.
Huslejeomkostninger	0% / 25%	Fradragsprocenten er afhængig af, om virksomhedens husleje tillægges moms.
Biler	Delvis	Der foreligger en række regler vedrørende fradragsret på biler, se afsnit 3.8.1 <i>Biler</i> .
Salgsomkostninger, marketing og reklame	25%	Virksomheden skal være opmærksom på reklamegaver med en værdi over DKK 100. Se afsnit 3.8.4 <i>Markedsføring/reklame</i> vedrørende særlige fradrag.
Renteindtægter og omkostninger	0%	
Løn til egne ansatte	0%	Ingen moms beregnes på omkostningen.
Anlægsinvesteringer	25%	Der er fuldt fradrag ved investeringen af anlægsaktivet – der foreligger dog en reguleringsforpligtelse, se afsnit 3.10.3 <i>Reguleringsforpligtelse</i> .
Afskrivninger	0%	Uden momsmæssig relevans, jf. ovenfor.
Reparation og vedligeholdelse på bygninger	25%	Fuldt fradrag – dog er der en reguleringsforpligtelse, se afsnit 3.10.3 <i>Reguleringsforpligtelse</i> .
Tab på debitorer	25%	Når tab er realiseret, kan der ske regulering af salgsmoms. Denne konto skal derfor ikke påvirke sandsynliggørelsen under købsmoms, men under salgsmoms, se afsnit 3.10.1 <i>Tab på debitorer</i> .

Konto	Fradrags- procent	Momsmæssige forhold at være opmærksom på
Ydelseskøb fra andre EU-lande	25%	Hvis ydelsen købes til Danmark, vil moms som hovedregel skulle afregnes i Danmark. Derfor vil faktura modtages uden moms. Der vil samtidig være fuldt momsfradrag.
Ydelseskøb fra lande uden for EU	25%	
Varekøb fra andre EU-lande	25%	Der skal som udgangspunkt betales moms i Danmark, hvis varen transporteres til Danmark. Typisk vil faktura modtages uden moms, hvorefter der skal beregnes erhvervsmoms af fakturabeløbet. Der vil samtidig være fuldt momsfradrag.
Varekøb fra lande uden for EU	25%	Ved køb af varer i lande uden for EU skal importmoms afregnes. Der vil samtidig være fuldt momsfradrag.

Efter virksomhedens udgifter er opgjort pr. kategori (kun dem, som der er modtaget faktura på), kan momsbeløbet til indberetning beregnes ud fra nedenstående formel, som laves pr. kategori fra skemaet.

Beregning af momsbeløb til indberetning – købsmoms

$\text{Momsgrundlag} \times \text{fradragsprocent} = \text{momsbeløb til indberetning}$

Summen af alle ”momsbeløb til indberetning” skal afstemmes med den foretagne indberetning til Skattestyrelsen. Virksomheden skal yderligere være opmærksom på oplysningsforpligtelserne i rubrik A.

Eksempel

	Momsgrundlag X, DKK	Moms- procent	= Momsbeløb til indberetning, DKK
Varekøb	200.000	25%	50.000
Salgsomkostninger	100.000	25%	25.000
Omkostninger til gaver	50.000	0%	0
Omkostninger til restauration	50.000	6,25%	3.135
Totale omkostninger	400.000		78.135
stemmer til virksomhedens totale omkostninger, jf. råbalancen			skal indberettes til Skattestyrelsen

3.11.1.1 Sandsynliggørelse

Efter virksomheden har lavet en opgørelse over den moms, der burde være indberettet, jf. saldi på konti, kan det totale beløb sammenholdes med det konkrete indberettede beløb til Skattestyrelsen. Sammenligningen kan laves med udgangspunkt i skemaet nedenfor pr. måned/kvartal/år.

	Indberettet	Beregnet, jf. ovenstående	Difference	Eventuel efterangivelse
Udgående moms				
Moms af varekøb i udlandet				
Moms af ydelseskøb i udlandet med omvendt betalingspligt				
Salgsmoms				
Rubrik A – Køb af varer i EU				
Rubrik A – Køb af ydelser i EU				
Rubrik B – Salg af varer i EU				
Rubrik B – Salg af ydelser i EU				
Rubrik C – Værdien af varer og ydelse, der leveres uden afgift				

Se hvordan de forskellige rubrikker skal anvendes, og hvad virksomheden skal være opmærksom på i afsnit 3.9.1 *Indberetning til Skattestyrelsen – momsangivelsen*.

3.11.1.2 Kontrol af virksomhedens skyldige moms

Virksomheden bør efter hver indberetning sikre, at den bogførte skyldige moms stemmer overens med indberetningen af momsen.

3.12 Skal virksomheden have penge tilbage fra Skattestyrelsen?

Reglerne omkring genoptagelse af moms- og afgiftstilsvaret findes i skatteforvaltningslovens §§ 31 og 32.

Forældelsesfristen er tre år beregnet fra angivelsesfristens udløb.

- For kvartalsafregnende virksomheder indebærer det, at moms- og energiafgiftskrav, som fx vedrører tredje kvartal 2018, forældes den 1. december 2021
- For månedsafregnende virksomheder betyder det, at moms- og energiafgiftskrav, som fx vedrører august måned 2018, forældes den 25. september 2021
- For virksomheder, der er registreret for andre afgifter, betyder det, at afgiftskrav, som fx vedrører september måned 2018, forældes den 15. oktober 2021.

Fristen gælder både for myndigheders og virksomheders mulighed for at korrigere et moms- og afgiftskrav tilbage i tid.

I særlige tilfælde kan virksomheder søge om genoptagelse ud over treårsfristen. Dette gælder fx, hvis hidtidig praksis ændres ved en Landsskatteretskendelse, dom, EU-dom eller anden offentliggjort ændring af praksis.

Der gælder dog en absolut forældelsesfrist på 10 år.

4. Ophør af moms- og afgiftspligtige aktiviteter

Der findes en række moms- og afgiftsmæssige forhold, som virksomheden skal være opmærksom på, når den ophører.

4.1 Indsendelse af ophørsblanket

Stopper en virksomhed med at have moms- og/eller afgiftspligtige aktiviteter, skal virksomheden elektronisk anmelde dette til ERST. Det er vigtigt, at virksomheden får afmeldt alle relevante aktiviteter, når en aktivitet stopper, for at undgå unødige rykkere og påmindelsesgebyrer fra Skattestyrelsen for manglende angivelser.

Nedenstående pligter kan alle afmeldes på samme blanket:

- Afmeldelse af momsregistrering
- Afmeldelse af relevante punktafgifts-, miljøafgifts- og energiafgiftsregistreringer
- Afmeldelse af import- og eksportregistreringer
- Afmeldelse af lønsumsafgift
- Afmeldelse af A-skat.

PwC's anbefaling

PwC anbefaler, at virksomheden efter afmeldelsen kontrollerer, at alle åbne afgiftsperioder er korrekt angivet. Hvis der ikke har været aktivitet i den sidste periode, skal der indsendes en nul-angivelse.

4.2 Varelager, driftsmidler, fast ejendom mv.

Har virksomheden et varelager eller driftsmidler, når virksomheden ophører, skal dette oplyses på blanketten.

Varelager, driftsmidler og fast ejendom overdrages til:	Momsmæssig behandling eller konsekvenser
Privat forbrug – salg til ikke-momspligtige personer	• Der skal afregnes salgsmoms af varelagerets værdi på salgstidspunktet, hvis der sælges til uafhængige personer. • Hvis ejer udtager varelageret, afregnes salgsmoms baseret på fremstillings- eller indkøbsprisen (alternativt kostprisen). Salgsmomsen skal medtages i salgsmoms på den seneste momsangivelse. • Salgsmomsen på driftsmidler (der ikke er omfattet af regelsreglerne) kan inden afregningen nedsættes med 20 % pr. påbegyndt år fra anskaffelsestidspunktet.
Til momspligtig ejer	• Der skal ikke afregnes moms af varelageret, når det overdrages til en anden momspligtig person som led i overdragelse af virksomhed. • Skattestyrelsen skal have besked om overdragelsen inden otte dage efter overdragelsestidspunktet. • Er anskaffelsesværdien på driftsmidlet større end TDKK 100, skal der ske en momsregulering. Alternativt skal køber overtage momsreguleringsforpligtelsen. • Reguleringsperioden for driftsmidler/investeringsgoder er fem år fra anskaffelsestidspunktet. • Ved overtagelse af fast ejendom er reguleringsperioden ti år fra anskaffelse af ejendommen.

4.3 Skattestyrelsen inaktiverer momsregistreringen

Skattestyrelsen har mulighed for at mærke en virksomheds momsnummer som inaktivt i EU-VIES-databasen, hvis:

- virksomheden har indsendt nul-angivelser de seneste 12 måneder
- andre oplysninger indikerer, at virksomheden har solgt varer eller ydelser til andre EU-lande, selvom der er indsendt nul-angivelser
- virksomheden har indberettet urigtige eller vildledende oplysninger.

Hvis en virksomhed bliver mærket som inaktiv, sender Skattestyrelsen et brev om ændringen til den pågældende virksomheds adresse.

En konsekvens af at en virksomhed mærkes som inaktiv er, at den ikke kan modtage varer med nulmoms, da virksomhedens momsnummer ikke længere kan anvendes til EU-varekøb uden moms.

Ovenstående gælder ikke for virksomhedens afgiftsregistreringer.

Selskabsret

1. Selskabslovgivningen aktuelt

1.1 Vedtagne lovforslag

I 2018 er fem ændringer til selskabsloven trådt i kraft.

Ved lov nr. 675 af 29. maj 2018 er foretaget en ændring til selskabsloven vedrørende minimumskapitalkravet i aktieselskaber. Det betyder, at aktieselskaber fremadrettet kan stiftes med en selskabskapital på TDKK 400. Tilsvarende kan eksisterende aktieselskaber nedsætte aktiekapitalen til TDKK 400, forudsat de almindelige regler om kapitalnedsættelse overholdes.

Ved lov nr. 676 af 29. maj 2018 er der desuden foretaget følgende fire ændringer til selskabsloven:

- Ved etablering af et kapitalselskab skal der senest samtidig med registreringen af selskabet indhentes og registreres oplysninger om reelle ejere. Tidligere har reelle ejere først kunne registreres efter stiftelsen
- ERST kan sende et selskab til tvangsopløsning, hvis der ikke registreres reelle ejere
- S.M.B.A.'er (selskaber med begrænset ansvar) og F.M.B.A.'er (foreninger med begrænset ansvar) kan omdannes direkte til et A/S. Der er således ikke krav om, at disse selskaber først omdannes til et A.M.B.A
- Det præciseres, at der kan foretages apportindskud i forbindelse med en omregistrering af et IVS til et ApS. Det skal bemærkes, at et IVS fortsat ikke kan stiftes ved apportindskud.

Desuden foretages en række administrative ændringer af selskabsloven som følge af ovenstående ændringer. Ændringerne trådte i kraft den 1. juli 2018.

Ændringen vedrørende nedsættelse af minimumskapitalen i aktieselskabet omtales nærmere i afsnit 2.1 *Stiftelse af et selskab*.

Ændringerne vedrørende reelle ejere omtales nærmere i afsnit 2.2 *Kapitalandele, ejerforhold og tegnelser mv.*

Præciseringen vedrørende IVS'er omtales nærmere i afsnit 2.15 *Særligt om iværksætterselskaber (IVS'er)*.

Derudover er der ved lov nr. 503 af 23. maj 2018 foretaget en administrativ ændring til selskabsloven som følge af EU's databeskyttelsesforordning. Ved lov nr. 1665 af 26. december 2017 er der ligeledes foretaget en ændring til selskabsloven vedrørende regler om offentliggørelse af privatadresser i CVR. Disse lovændringer omtales ikke nærmere i Regnskabshåndbogen 2019.

1.2 Lovforslag på vej

I EU har vedtaget ændringer af aktionærrettighedsdirektivet (EU 2017/828). Formålet er at fremme langsigtet ejerskab, aktivt ejerskab og øge transparensen i de selskaber, der har deres vedtægtsmæssige hjemsted i EU, og har aktier optaget til handel på et reguleret marked i EU. Erhvervsministeren har ved redaktionens afslutning udsendt lovforslag i høring om implementering af direktivet i Danmark.

At fremme langsigtet ejerskab, aktivt ejerskab og øgning af transparens sker i form af en række specifikke krav til:

- Identifikation af aktionærer
- Videregivelse af oplysninger
- Lettelse af udøvelsen af aktionærrettigheder og gennemsigtighed i forbindelse med institutionelle investorer, kapitalforvaltere og rådgivende stedfortrædere
- Ledelsesmedlemmers vederlæggelse, herunder indføres blandt andet omfattende krav om vederlagspolitik og vederlagsrapport og
- Transaktioner med nærtstående parter.

Særligt reglerne om ledelsesaflønning og transaktioner med nærtstående parter giver anledning til flere overvejelser i selskaberne. I Danmark implementeres de nye regler om ledelsesmedlemmernes vederlæggelse og om transaktioner med nærtstående parter i selskabsloven.

De påtænkte nye regler i selskabsloven indeholder bestemmelser om:

- at generalforsamlingen periodevis skal tage stilling til selskabets vederlagspolitik vedrørende bestyrelse og eventuel tilsynsråd (mindst hvert fjerde år og ved væsentlige ændringer i politikken)
- at selskabet skal aflønne i overensstemmelse med den vedtagne politik, og kun i helt særlige tilfælde må afvige herfra
- at den ordinære generalforsamling skal tage stilling til den vederlagsrapportering, som selskabets ledelse skal udarbejde for hvert enkelt ledelsesmedlem
- at der ved transaktioner med selskabets nærtstående parter skal tages stilling til, om der er tale om sædvanlige forretningsmæssige transaktioner. Der skal offentliggøres meddelelse om de ikke sædvanlige forretningsmæssige transaktioner, når de enkeltvis eller samlet er væsentlige. Meddelelsen skal gives, inden transaktionen gennemføres. Tilsvarende gælder for transaktioner mellem selskabets dattervirksomheder og selskabets nærtstående parter. Af høringsudkastet fremgår nogle undtagelsestilfælde, hvor transaktionerne ikke skal oplyses, fx:
 - transaktioner mellem selskabet og dets dattervirksomheder, medmindre selskabets nærtstående parter har interesser i dattervirksomheden
 - definerede transaktionstyper, der skal godkendes af generalforsamlingen
 - transaktioner vedrørende ledelsesmedlemmernes aflønning, og
 - transaktioner, der tilbydes alle aktionærer på samme vilkår, således at ligebehandling af alle aktionærer og beskyttelse af selskabets interesser er sikret.

Lovændringerne forventes at træde i kraft den 10. juni 2019, hvilket er i overensstemmelse med direktivets bestemmelser om seneste tidspunkt for implementeringen i de enkelte landes lovgivning. I reglerne for implementering fremgår, at vederlagspolitikken skal behandles på første ordinære generalforsamling i selskabet, som indkaldes efter den 10. juni 2019 – og vederlagsrapporten skal derpå udarbejdes og forelægges første gang på den efterfølgende generalforsamling.

Det betyder, at et selskab, der har den 31. december som afslutningstidspunkt, skal på den ordinære generalforsamling i 2020 godkende vederlagspolitikken og på generalforsamlingen i 2021 godkende vederlagsrapporten for 2020.

2. Selskabsloven

2.1 Stiftelse af et selskab

Reglerne om stiftelse findes i selskabslovens kapitel 3, §§ 24-44.

Et kapitalselskab stiftes ved, at en eller flere stiftere udarbejder et stiftelsesdokument. Der stilles ikke særlige krav med hensyn til bopæl/hjemsted eller nationalitet for stiftere af kapitalselskaber. Det er ikke et krav, at der afholdes en konstituerende generalforsamling, eller at der udarbejdes tegningslister.

Det er ERST's praksis, at stiftelsen skal ske inden for første regnskabsår. Det betyder, at såfremt første regnskabsår løber fra den 1. januar 20x0 til den 31. december 20x0, skal stiftelsen være gennemført og anmeldt senest den 31. december 20x0.

Stiftelse med regnskabsmæssig virkning tilbage i tid

Det er muligt at stifte et selskab med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft, såfremt indskuddet består af en virksomhed/aktivitet, eller hvis indskuddet består af en bestemmende kapitalpost i et andet kapitalselskab.

Generelt har muligheden for stiftelse af et selskab med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft stor praktisk betydning, når der ved stiftelsen indskydes en bestående virksomhed eller en bestemmende kapitalpost, da det derved sikres, at starten på regnskabsåret i det nye selskab altid kan passe med en balancedag. Første regnskabsår kan derfor praktisk svare til starten af regnskabsåret i den bestående virksomhed eller bestemmende kapitalpost, der indskydes.

Stiftelse med fremadrettet virkning

Det er ligeledes muligt at stifte et selskab med fremadrettet virkning, hvis der er tale om en kontantstiftelse. Det betyder, at kontantstiftelser kan ske med virkning fra en fremtidig dato. Det forudsætter dog, at der ikke drives aktivitet i selskabet før stiftelsens virkningstidspunkt. Det er derimod ikke muligt at stifte med fremadrettet virkning, når der indskydes andre værdier end kontanter, bortset fra en praktisk frist på to uger. De to uger svarer til den maksimale anmeldelsesfrist til ERST.

2.1.1 Kapitalkrav

Et aktieselskab skal have en aktiekapital på mindst TDKK 400, mens anpartsselskaber kan nøjes med TDKK 50. Iværksætterselskaber kan nøjes med DKK 1 i selskabskapital.

Samtidig med, at det pr. 1. januar 2014 blev muligt at stifte et iværksætterselskab, blev muligheden for at stifte et S.M.B.A. ("selskab med begrænset ansvar") ophævet. De eksisterende S.M.B.A.-selskaber kan dog fortsætte som hidtil efter reglerne i lov om visse erhvervsdrivende virksomheder.

Selskabskapitalen skal angives i DKK eller EUR. Virksomhederne kan imidlertid vælge at aflægge årsrapporten i en anden relevant valuta end DKK eller EUR. Dette har dog endnu ikke medført ændringer for så vidt angår registrering af aktiekapitalen, der fortsat skal angives i DKK eller EUR.

Indbetaling af selskabets kapital må ikke ske med et lavere beløb end aktiernes eller anparternes pålydende med tillæg af eventuel overkurs. Hvis indbetaling af kapital sker i andre værdier end kontanter, kræves det, at stiftelsesdokumentet vedhæftes en vurderingsberetning. Vurderingsberetning er dog ikke påkrævet, hvis indskuddet består af aktiver, som er individuelt målt og præsenteret til dagsværdi i det forudgående reviderede års- eller koncernregnskab, eller hvis aktiverne består af værdipapirer, der værdiansættes til den gennemsnitskurs, hvortil de er handlet, i de fire uger der går forud for stiftelsesdokumentets underskrivelse. Sidstnævnte gælder dog ikke, hvis ledelsen vurderer, at gennemsnitskursen ikke kan antages at afspejle den aktuelle værdi. Det er ERST's opfattelse, at undtagelsen vedrørende vurderingsberetning også kan benyttes, hvis dagsværdien på de indskudte aktiver blot har været præsenteret individuelt i noterne i det forudgående års- eller koncernregnskab. Det er dog fortsat et krav, at aktiverne også skal måles til dagsværdi.

Det er muligt at nøjes med at indbetale 25 % – dog minimum TDKK 50 – af selskabskapitalen. TDKK 50-grænsen er alene relevant for anpartsselskaber. For et aktieselskab med en minimumskapital på TDKK 400 skal der minimum indbetales 25 %, det vil sige TDKK 100. Muligheden for delvis indbetaling gælder alene for kontantstiftelser, hvorimod apportindskud i sagens natur altid skal indbetales 100 %. En overkurs i et aktieselskab skal altid indbetales 100 %, selvom der er tale om et kontant kapitalindskud, hvorimod det er muligt at foretage delvis indbetaling af minimum 25 % af overkursen ved stiftelse eller kapitalforhøjelse i et anpartsselskab. Delvis indbetaling af overkursen i et anpartsselskab gælder ligeledes kun ved kontantindskud. Det er ikke muligt at modregne det optjente overskud i selskabet i aktionærernes eller anpartshavernes restindbetalingsforpligtelse vedrørende den ikke-indbetalte selskabskapital.

Den regnskabsmæssige konsekvens af delvis indbetaling af selskabskapitalen er, at der under egenkapitalen skal opføres en reserve for ikke-indbetalt selskabskapital, som fratrækkes de frie reserver (fra posten "Overført overskud"). Er der ikke i forvejen frie reserver nok til at dække reserve for delvis indbetaling af selskabskapital, vil de frie reserver blive negative. Etableringen af reserven får derfor som konsekvens, at der ikke kan udbetales udbytte, før de frie reserver igen er positive, enten ved oparbejdet overskud eller ved indbetaling af den udestående selskabskapital. Er der indbetalt en overkurs, kan denne overkurs også hjælpe til at skabe frie reserver.

I takt med, at selskabet optjener overskud, nedbringes en eventuel negativ fri reserve. Først når der er positive frie reserver, må der udbetales udbytte (udbytte kan dog aldrig udloddes, før første årsrapport er godkendt). For iværksætterselskaber gælder dog, at der først kan træffes beslutning om ordinær eller ekstraordinær udbytteudlodning, når reserve for iværksætterselskaber sammenlagt med selskabskapitalen mindst udgør TDKK 50, jf. afsnit 2.15 *Særligt om iværksætterselskaber (IVS'er)*.

Ved en ”blandet” stiftelse bestående af såvel apportindskud som kontantindskud er der ikke mulighed for delvis indbetaling af det kontante indskud. Det skyldes en bestemmelse i EU-direktiverne, som ikke kan fraviges. Stiftes der et selskab, fx ved et generationsskifte, hvor den ene part indskyder en virksomhed, og den anden part indskyder kontanter, bør det derfor overvejes at opdele stiftelsen i to transaktioner – dels en kontant stiftelse og herefter et indskud i virksomheden eller omvendt. Derved kan kontantindskuddet etableres, så kun 25 % af den kontant indskudte selskabskapital indbetales.

Det er værd at huske, at hvis et selskab modtager kapitalindskud, hvor kun nogle af deltagerne indbetaler fuldt ud (bl.a. de deltagere, der indskyder apportindskud), bør der etableres en intern forrentning, så det sikres, at de kapitalejere, der har indbetalt deres andel af selskabskapitalen fuldt ud, også modtager godtgørelse for den fulde indbetaling, fx når der udbetales udbytte. Sker det ikke, overføres der værdier mellem kapitalejerne. Efter selskabsloven er der dog ikke krav om forrentning af tilgodehavende selskabskapital, men det kan være hensigtsmæssigt her at overveje eventuelle skattemæssige konsekvenser.

Indbetaling af den udestående selskabskapital kan efterfølgende på bestyrelsens anfordring kræves indbetalt. Selve indbetalingen kan ske kontant eller som indskud af værdier under iagttagelse af de almindelige regler om vurderingsberetning og med ledelsens samtykke.

Ikke-indbetalte kapitalandele kan overdrages, men her skal man være opmærksom på konsekvenserne af en overdragelse. Opfylder erhververen af kapitalandelene ikke sin indbetalingsforpligtelse over for selskabet, når den aktualiseres, hæfter overdrageren solidarisk med erhververen. Derfor bør det nøje overvejes, om muligheden for overdragelse skal benyttes, da overdrager ikke kan slippe ud af sin hæftelse for manglende indbetaling. I stedet kan overdrageren indbetale det resterende beløb, så overdrageren undgår at blive berørt af et krav, hvis erhververen ikke efterfølgende har betalingsevnen.

Reglerne om ikke at indbetale selskabskapitalen fuldt ud skal derfor anvendes med varsomhed.

For det første skal tegnerne af kapitalandelene være opmærksomme på, at der hviler en yderligere indbetalingsforpligtelse på kapitalandelene, som af selskabets bestyrelse kan kræves indbetalt på anfordring.

For det andet skal selskabets ledelse være opmærksom på den forøgede risiko. Selskabets ledelse er ikke blot ansvarlig for driften af selskabet, men også ansvarlig for til enhver tid at vurdere, om et fremtidigt indbetalingskrav kan honoreres. Bliver ledelsen opmærksom på problemer med betalingsevnen hos kapitalejeren, er ledelsen forpligtet til at nedskrive tilgodehavendet. Samtidig skal der gennemføres en kapitalforhøjelse, så kapitalen (også den ikke-indbetalte kapital) atter er sikret.

Hvis tilgodehavendet nedskrives, vil der for den pågældende aktionær, der ikke har indbetalt kapitalandelen fuldt ud, ske konvertering af vedkommendes kapitalandele til fuldt indbetalte kapitalandele med lavere værdi.

Det må forventes, at selskabets långivere, leverandører og andre kreditgivere vil tage forholdsregler i selskaber, hvor kapitalen ikke er fuldt indbetalt. Det kan ske i form af krav om pant eller garantier. Det kan også ske ved at forhøje renten eller ved at begrænse kapital-ejernes mulighed for at trække udbytte ud af selskabet ud over den begrænsning, der allerede ligger i etableringen af reserven for ikke-indbetalt selskabskapital.

Selskabets ledelse skal herudover være opmærksom på, at der gælder en tiårig forældelse efter forældelsesloven for ikke-indbetalt selskabskapital, når aftalen om ikke-indbetalt kapital er indgået skriftligt. Det blev vedtaget med lov nr. 1622 af 26. december 2013, som trådte i kraft den 1. januar 2014. Indtil da har det været uklart, om ikke-indbetalt selskabskapital var underlagt en treårig eller en tiårig forældelsesfrist.

Kapitalandele, der ikke er indbetalt, modtager normalt fuldt udbytte, ligesom der også er stemmeret knyttet til dem. Det er imidlertid ikke muligt for selskabet at erhverve ikke-indbetalte kapitalandele som egne aktier/anparter. Det skyldes, at selskabet i så fald vil overtage restindbetalingsforpligtelsen, hvorved der i realiteten ikke sker restindbetaling.

Det forhold, at kapitalen efter loven ikke indbetales fuldt ud, betyder ikke, at ledelsen i alle tilfælde kan konkludere, at det er unødvendigt at indskyde midlerne ved stiftelsen. Det skal således konkret vurderes, om den indbetalte kapital er tilstrækkelig til at sikre en forsvarlig drift af virksomheden. Muligheden for at indbetale kapitalen senere må således ikke bruges som påskud til at underkapitalisere selskabet.

Ved manglende indbetaling af selskabskapital kan selskabet vælge, om der i årsrapporten skal indregnes et tilgodehavende på det udestående beløb (bruttometoden), eller om det blot skal præsenteres modregnet på egenkapitalen (nettometoden). Ved valg af regnskabsmæssig metode skal ledelsen være opmærksom på, at selskabets nøgletal vedrørende soliditet, afkastgrader og balancesum kan være væsentligt forskellig, afhængig af valget. Det kan have betydning for bestemmelser i låneaftaler mv.

Præsentation efter bruttometoden

Aktiver		Passiver	
Anlægsaktiver	250	Aktiekapital	500
Tilgodehavende hos kapitalejere (ikke-indbetalt selskabskapital)	375	Reserve for ikke-indbetalt selskabskapital	375
Øvrige omsætningsaktiver	175	Overført overskud	- 375
Omsætningsaktiver i alt	550	Egenkapital i alt	500
		Forpligtelser	300
Aktiver i alt	800	Passiver i alt	800

Præsentation efter nettometoden

Aktiver		Passiver	
Anlægsaktiver	250	Aktiekapital	500
Omsætningsaktiver	175	Ikke-indbetalt selskabskapital	- 375
		Reserve for ikke-indbetalt selskabskapital	375
		Overført overskud	- 375
		Egenkapital i alt	125
		Forpligtelser	300
Aktiver i alt	425	Passiver i alt	425

Ovenstående præsentation af aktiekapitalen og egenkapitalen kan umiddelbart virke noget uoverskuelig. Imidlertid er det konsekvensen af, at der i henhold til ÅRL skal etableres en reserve for ikke-indbetalt selskabskapital, ligesom de frie reserver (overført overskud) skal afspejle, at der ikke er reserver til udbytte, før den ikke-indbetalte kapital er tjent hjem.

Anvendes bruttometoden vedrørende præsentation af den ikke-indbetalte kapital, skal det vurderes, om der er tale om et kort- eller langfristet tilgodehavende, og klassifikationen i årsrapporten skal ske i overensstemmelse hermed. Ofte vil der være tale om et anfordringstilgodehavende, der opføres som et kortfristet tilgodehavende.

2.1.2 Apportindskud

Stiftelsen af et selskab kan ske ved apportindskud, det vil sige, at selskabskapitalen etableres ved indskud af andre værdier end kontanter.

Når indskuddet sker ved apportindskud, skal der udarbejdes en vurderingsberetning. Formålet med vurderingsberetningen i forbindelse med stiftelse af et selskab er at beskytte selskabet og selskabets kreditorers interesser mod, at indskyder ikke overkompenseres. Vurderingsberetningen skal udarbejdes af en eller flere uvildige, sagkyndige vurderingsmænd.

Vurderingen må ikke være foretaget mere end fire uger før stiftelsesdokumentets underskrivelse. Overskrides fristen, må vurderingsberetningen udarbejdes på ny.

Vurderingsmanden skal i forbindelse med udarbejdelse af vurderingsberetningen have fri adgang til at foretage de undersøgelser, som vurderingsmanden finder det nødvendigt at foretage til brug for vurderingen. Herudover skal vurderingsmanden fra stifterne kunne forlange oplysninger og modtage den hjælp, som vedkommende anser for nødvendig.

Vurderingsmanden skal i vurderingsberetningen erklære, at den økonomiske værdi af de indskudte aktiver og forpligtelser mindst svarer til det aftalte vederlag for indskuddet, herunder den pålydende værdi af de kapitalandele, der skal udstedes som vederlag med tillæg af en eventuel overkurs. Det er således ikke tilstrækkeligt blot at sikre, at der er dækning for selskabskapitalen – også overkursen skal være dækket ind.

Indskydes en eksisterende virksomhed, skal der endvidere udarbejdes en åbningsbalance for virksomheden. Åbningsbalancen skal være revideret, hvis der er revisionspligt for selskabet. Tidligere var kravet om åbningsbalance også gældende for indskud af en bestemmende post ejerandele (fx en kapitalandel på over 50 %) i en anden virksomhed. Hvis der alene indskydes enkeltaktiver, der ikke udgør en virksomhed, er der heller ikke krav om åbningsbalance.

Åbningsbalancen ved indskud af en virksomhed skal udarbejdes i overensstemmelse med ÅRL. Regnskabsmæssigt kan indskuddet gennemføres med tilbagevirkende kraft, og åbningsbalancen kan i disse situationer tage udgangspunkt i balancen i det senest aflagte årsregnskab, som eventuelt reguleres til dagsværdi for den virksomhed, der indskydes. Når indskuddet regnskabsmæssigt tillægges virkning tilbage i tid, er der således ikke en direkte sammenhæng til selve vurderingsberetningen, fordi den ikke må være ældre end fire uger på stiftelsestidspunktet. Også stiftelse ved indskud af en bestemmende post kapitalandele kan foretages med regnskabsmæssig virkning tilbage i tid.

Der er ikke krav om vurderingsberetning, hvis indskuddet sker i aktier eller obligationer optaget til handel på et reguleret marked og indskydes til en gennemsnitskurs for de seneste fire uger. Der er heller ikke krav om vurderingsberetning, hvis indskuddet sker i form af aktiver eller forpligtelser (nettoaktiver), som har været individuelt præsenteret og målt til dagsværdi i en årsrapport for det forudgående regnskabsår. Sidstnævnte model kan være relevant, hvis der fx sker tilførsel af aktiver fra et selskab til dets 100 %-ejede datterselskab. Indskydes således fx ejendomme, som hidtil har været opgjort til dagsværdi i en årsrapport, kan ledelsen i det modtagende selskab undlade at få udarbejdet vurderingsberetning. Af lovteksten fremgår imidlertid, at undtagelsen vedrørende aktiver og forpligtelser (nettoaktiver) opgjort til dagsværdi alene kan benyttes, hvis aktiverne og forpligtelserne (nettoaktiverne) er ”individuelt målt og præsenteret” i en årsrapport. Det betyder efter forarbejderne, at bestemmelsen kun kan benyttes, hvis det indskudte – individuelt eller som gruppe – er præsenteret adskilt fra andre aktiver i balancen. Det er dog ERST’s opfattelse, at undtagelsen vedrørende vurderingsberetning også kan benyttes, hvis dagsværdien af de indskudte aktiver eller forpligtelser (nettoaktiver) blot har været oplyst i noterne i det forudgående års- eller koncernregnskab. Bestemmelsen har indtil videre kun været benyttet i begrænset omfang i praksis.

Hvis ledelsen benytter undtagelsen fra at udarbejde vurderingsberegning i forbindelse med et apportindskud, skal ledelsen i den forbindelse selv udarbejde en erklæring, som stort set indholdsmæssigt svarer til en vurderingsberetning. Erklæringen skal offentliggøres hos ERST senest samtidig med stiftelsen.

Benytter ledelsen undtagelsen fra at udarbejde vurderingsberetning under henvisning til, at aktivet har været individuelt optaget til dagsværdi i en årsrapport, skal man være opmærksom på, at selv hvis indskuddet sker blot kort efter regnskabsaflæggelsen, kan værdien af aktivet være reduceret, så der derved ikke er dækning for kapitalen. Ledelsen løber i denne situation en risiko for, at indskuddet ikke måles til den rette værdi. For at undgå et efterfølgende ansvar, er det således tilrådeligt fortsat at få udarbejdet en vurderingsberetning.

2.1.3 *Stiftelse til regnskabsmæssige værdier eller dagsværdier*

Stiftelse ved apportindskud kan ske til regnskabsmæssige (bogførte) værdier i den indskydende virksomhed eller til dagsværdier. ÅRL's regler om neutralitet fører til, at der skal vælges konsistent mellem enten dagsværdier eller regnskabsmæssige værdier, så det er ikke muligt at nøjes med en omvurdering af et enkelt aktiv eller forpligtelse og lade andre aktiver eller forpligtelser være vurderet til en lavere regnskabsmæssig værdi.

Der vil være fordele og ulemper forbundet med at benytte både regnskabsmæssige værdier og dagsværdier.

	Regnskabsmæssige værdier	Dagsværdier
Fordele	• Let at forstå • Det er nemmere – der skal ikke foretages yderligere vurderinger af aktiver og forpligtelser og ingen tilpasning af bogføringen • Fremadrettet påvirkes resultatet ikke af yderligere afskrivninger på omvurderede aktiver, fx materielle anlægsaktiver, goodwill eller forhøjede værdier på varelager	• Skjulte reserver kommer til udtryk i regnskabet • Skabes en bedre egenkapital og dermed bedre soliditet • Bedre muligheder for fremtidigt udbytte. En eventuel overkurs i forbindelse med stiftelsen er en fri reserve • Mulighed for højere gæld uden soliditeten i regnskabet forringes yderligere pga. merværdier på aktiver
Ulemper	• Fordele ved dagsværdier opnås ikke	• Forringet regnskabsmæssigt resultat pga. højere afskrivninger på omvurderede aktiver, herunder bl.a. goodwill • Omvurdering til dagsværdier kræver ressourcer i form af ekspertvurderinger af aktiver • Tilpasning af bogføring • Hvad siger regnskabslæserne, herunder et pengeinstitut? Den samme virksomhed ser nu helt anderledes ud i balancen, ligesom resultatet forringes på grund af afskrivninger på merværdier?

Ved valg af regnskabspraksis i åbningsbalancen skal man derfor nøje vurdere, om de fordele, der kan være ved brug af dagsværdier, fx yderligere udbyttmuligheder, overstiger ulemperne i form af omkostninger til fastlæggelse af dagsværdier, forringet regnskabsmæssigt resultat i fremtiden på grund af afskrivninger på merværdierne mv.

Det er samtidig vigtigt i en situation, hvor stiftelsen foretages til regnskabsmæssige værdier, at være opmærksom på, at de regnskabsmæssige værdier skal være opgjort efter ÅRL's bestemmelser. Det betyder eksempelvis, at såfremt en virksomhed drevet i personligt regi ikke har fulgt reglerne fra ÅRL om eksempelvis afskrivninger på bygninger, skal der ved overgang til selskabsform foretages tilpasning af anvendt regnskabspraksis, og der vil derfor være forskel på de regnskabsmæssige værdier opgjort i personligt regi og de regnskabsmæssige værdier anvendt i åbningsbalancen ved stiftelsen.

Brug af dagsværdier i forbindelse med overtagelse af en bestående virksomhed er nærmere omtalt i regnskabskapitlet, afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*.

2.1.4 *Efterfølgende erhvervelser*

Hvis et aktieselskab (men ikke et anpartsselskab) erhverver aktiver fra en stifter, skal ledelsen udarbejde en redegørelse om de nærmere omstændigheder ved erhvervelsen og en vurderingsberetning, hvis:

1. erhvervelsen sker i tiden fra datoen for stiftelsesdokumentets oprettelse og indtil 24 måneder efter, at selskabet er registreret; og
2. vederlaget svarer mindst til 10 % af aktiekapitalen.

Aktieselskabets ledelse er ansvarlig for, at erhvervelse af aktiver ikke er til skade for aktieselskabet, dets aktionærer eller dets kreditorer.

En aftale om efterfølgende erhvervelser fra en stifter er uden retlig virkning, hvis ikke generalforsamlingen har godkendt aftalen.

Kravet om en vurderingsberetning ved væsentlige erhvervelser fra kapitalejere inden for to år fra stiftelsestidspunktet gælder alene for aktieselskaber.

En bevidst strukturering af en værdistiftelse som to særskilte transaktioner bliver dog ud fra et omgængelseshensyn fortsat fanget af de normale regler om vurderingsberetninger ved værdistiftelser, også selvom der er tale om anpartsselskaber. Der er ingen tvivl om, at ledelsen her risikerer at fravælge et redskab til at sikre, at værdierne ved overdragelsen er forsvarlige. Er kapitalejeren samtidig med i ledelsen af selskabet, er der således tale om selvkontrahering, hvor risikoen for en forkert værdiansættelse til skade for både selskabet og kreditorerne er til stede. Denne risiko kan begrænses ved at få udarbejdet en vurderingsberetning.

ERST har bekræftet, at man kan undgå ovenstående krav om vurderingsberetning ved at købe et tomt selskab eller lade en advokat stifte selskabet i stedet for at stifte selskabet selv. Ledelsen i aktieselskabet vil dog fortsat være ansvarlig for, at erhvervelsen er forsvarlig og herudover, at aktieselskabet opretholder et forsvarligt og tilstrækkeligt kapitalgrundlag.

Reglerne om efterfølgende erhvervelser gælder ikke for anpartsselskaber, herunder iværksætterselskaber.

2.1.5 Anmeldelse

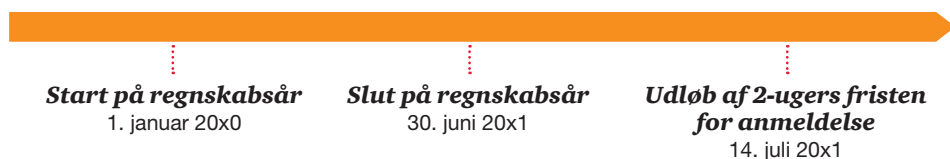
Kapitalselskabets stiftelse skal registreres i ERST's it-system eller anmeldes til registrering senest to uger efter underskrivelsen af stiftelsesdokumentet. Overskridelse af to-ugersfristen medfører nægtelse af registrering med den konsekvens, at stiftelsen er uden retsvirkning. Stifterne må i så fald lade stiftelsen gå om.

Kapitalselskabet kan ikke registreres, med mindre mindst 25 % af den samlede kapital, dog mindst TDKK 50, er indbetalt.

2.1.6 Stiftelse med tilbagevirkende og fremadrettet kraft

Et selskab kan stiftes med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft, hvis stiftelsen sker ved indskud af en bestående virksomhed, eller hvis indskuddet består af en bestemmende post kapitalandele i et andet kapitalselskab (A/S, ApS, P/S eller IVS). Det er også muligt at stifte med tilbagevirkende kraft, såfremt der indskydes en bestemmende post ejerandele i en anden virksomhed, fx i et interessentskab eller et kommanditselskab.

Stiftelsen skal være gennemført og anmeldt til ERST inden udløbet af første regnskabsår. I henhold til ERST's praksis kan stiftelsesdatoen således ikke være efter udløbet af første regnskabsår, da stiftelsesdokumentet skal være underskrevet inden udløbet af første regnskabsår. Der kan således maksimalt overdrages en virksomhed i forbindelse med stiftelse med virkning fra 18 måneder før gennemførelsen af den formelle stiftelse, forudsat at selskabets første regnskabsår er 18 måneder.

Ved stiftelser med tilbagevirkende regnskabsmæssig virkning skal man ligeledes være opmærksom på, at det efter ERST's praksis er en forudsætning for at kunne stifte med tilbagevirkende kraft, at der er dækning for den ønskede selskabskapital og overkurs både i åbningsbalancen – som skal udarbejdes, fordi der stiftes ved apportindskud af en bestående virksomhed – og i vurderingsberetningen, der udarbejdes som følge af apportindskuddet, uanset pr. hvilken skæringsdag disse udarbejdes. Det har derfor ofte i praksis været diskuteret, hvordan en stiftelse kan gennemføres, hvis der i tidsrummet mellem det regnskabsmæssige virkningstidspunkt og den selskabsretlige stiftelse er underskud. Det kan illustreres med nedenstående eksempel:

Eksempel

I åbningsbalancen pr. 1. januar 20x0 udgør egenkapitalen 750. Selskabet stiftes den 1. maj 20x0, hvor egenkapitalen som følge af underskud er reduceret til 600. Stiftelsen sker med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft til den 1. januar 20x0.

Åbningsbalancen udarbejdes pr. 1. januar 20x0. Vurderingsberetningen skal imidlertid tage hensyn til forholdene pr. 1. maj 20x0. Derfor kan aktiekapital med tillæg af overkurs ikke udgøre mere end 600. Kapitalen pr. 1. maj udgør derfor fx 500 og 100 i overkurs. Er der slet ikke plads til en minimumsaktiekapital, kan stiftelsen ikke gennemføres. Stiftelsen anmeldes med en aktiekapital på 500 og en overkurs på 100. Forskellen mellem primoeigenkapitalen på 750 (som anført i åbningsbalancen) og den registrerede aktiekapital og overkurs på 600 forklares i vurderingsberetningen. I selve åbningsbalancen opføres 500 i aktiekapital, 100 i overkurs og 150 i frie reserver (overført resultat). Derved skabes en sammenhæng til vurderingsberetningen, ligesom selskabskapitalen og overkursen er den samme i vurderingsberetningen og åbningsbalancen, således som der er krav om i henhold til ERST's praksis. Når den første årsrapport udarbejdes for 20x0, opføres primoeigenkapitalen til 750, dvs. en overkurs på 100 og de frie reserver på 150, eftersom man regnskabsmæssigt anser stiftelsen for at gå tilbage til den 1. januar. Derved påvirker hele årets resultat selskabet, selvom selskabet først er stiftet den 1. maj. Det skal understreges, at et underskud efter balancedagen kunne indikere et nedskrivningsbehov allerede på balancedagen. Ovenstående model er ikke afhængig af, om stiftelsen sker til omvurderede eller regnskabsmæssige værdier.

Tilsvarende kan der ikke tages højde for et positivt resultat i perioden fra åbningsbalancens skæringsdato til tidspunktet for den selskabsretlige stiftelse. Det betyder, at hvis åbningsbalancen maksimalt kan indeholde en selskabskapital på 500 og overkurs på 100, kan vurderingsberetningen ikke udarbejdes med en samlet selskabskapital på fx 750.

Det er ligeledes muligt at stifte med fremadrettet virkning. Det betyder, at kontantstiftelser kan ske med virkning fra en fremtidig dato, dog senest 12 måneder efter stiftelsesdokumentets underskrift. Det forudsætter endvidere, at der ikke drives aktivitet i selskabet før stiftelsens virkningstidspunkt. Det vil ikke være muligt at stifte med fremadrettet virkning, når der indskydes aktivitet, bortset fra en praktisk frist på to uger, dog ikke længere end til registreringen i ERST. De to uger svarer til den maksimale anmeldelsesfrist til ERST.

2.2 Kapitalandele, ejerfortegnelser mv.

Reglerne om kapitalandele, ejerfortegnelser for legale og reelle ejere mv. findes i selskabslovens kapitel 4, §§ 45-66. Kapitalandele er lovens samlebetegnelse for aktie-, partner-, anparts- og iværksætterselskaber.

En kapitalandel repræsenterer et uigenkaldeligt kapitalindskud til selskabet mod, at kapitalejeren får tillagt visse økonomiske og styringsmæssige rettigheder, herunder retten til udbytter og stemmeafgivelse på selskabets generalforsamlinger.

2.2.1 Ejerbog og ejerregistret

Selskabsledelsen skal oprette og føre en fortegnelse over samtlige kapitalejere (ejerbog). Selskabets vedtægter kan dog bestemme, at ejerbogen føres af en person, som er valgt af selskabet.

Ejrbogen skal være tilgængelig for offentlige myndigheder, og selskabets vedtægter skal således indeholde oplysninger om, hvor ejerbogen føres, hvis dette ikke sker på selskabets registrerede hjemsted.

Selskabsloven giver mulighed for at føre ejerbogen ved at registrere oplysningerne i ERST's it-system. ERST har etableret et særligt webbaseret indberetningssystem, så oplysningerne kan indberettes direkte på www.virk.dk uden større administrative byrder. Systemet kan både håndtere den del af ejerbogen, som skal være offentlig tilgængelig (ejerregistret), og den del som ikke er offentlig tilgængelig (den generelle ejerfortegnelse eller ejerbog). Selskabet kan således indtaste alle oplysninger om ejere – også for de ejere, der besidder mindre end 5 % af stemmerne – i ERST's system. ERST sikrer herefter, at kun oplysninger om ejere, der besidder 5 % eller mere af stemmerne, er offentligt tilgængelige. De øvrige oplysninger holdes fortrolige. Fordelen for selskabet er, at alle oplysninger derved kan inddateres og samles ét sted.

Der gælder en "2 + 2-ugers regel", hvorefter kapitalejerne har to uger til at indberette en ændring i ejerforholdet til selskabet, som herefter har to uger til at indberette ændringen til ejerregistret, jf. i øvrigt nedenfor.

Hvis det er besluttet, at ejerbogen skal være tilgængelig i elektronisk form, kan selskabet opfylde sine forpligtelser ved at give de berettigede (fx myndigheder og evt. kapitalejere) adgang til den elektroniske ejerbog. Selskabet har ligeledes opfyldt sine forpligtelser, hvis oplysningerne er indberettet til ERST's it-system, idet dette vil indebære offentliggørelse af oplysningerne over for de berettigede.

Kapitalejere eller panthavere skal underrette selskabet om ejerskifte eller pantsætning, og underretningen skal være modtaget af selskabet senest to uger efter, at ejerskifte eller pantsætning er sket. Underretningen skal indeholde oplysninger om dato for erhvervelse, afhændelse eller pantsætning, kapitalandelens størrelse og kapitalejers navn og bopæl eller for virksomheders vedkommende navne, CVR-nummer og hjemsted. Hvis kapitalejeren eller panthaveren er en udenlandsk statsborger eller en udenlandsk juridisk person, skal underretningen vedlægges dokumentation, der sikrer identifikation af kapitalejeren.

Kapitalejere skal endvidere give meddelelse til selskabet, hvis vedkommendes stemmeret overstiger 5 % af selskabskapitalens stemmerettigheder, eller hvis den nominelle værdi udgør mindst 5 % af aktiekapitalen. Ligeledes skal kapitalejere give meddelelse til selskabet om ændrede besiddelsesforhold, hvis grænserne på 5, 10, 15, 20, 25, 50, 90 eller 100 % og 1/3 eller 2/3 af stemmerettighederne eller af selskabskapitalen nås eller ikke længere er nået.

Meddelelsen skal gives til selskabet senest to uger efter, at grænserne nås eller ikke længere er nået. Når meddelelse er modtaget af selskabet, skal selskabet inden for to uger registrere oplysningerne i ERST's it-system, hvorefter de vil blive offentliggjort.

I ejerregistret for større kapitalejere skal følgende registreres:

1. Ejerens eller panthaverens samlede besiddelse i selskabet (kapitalandele + stemmer angivet i intervaller)
2. Identifikation af ejeren eller panthaveren
 - a. Navn, bopæl og CPR-nummer for danske ejere
 - b. Navn, CVR-nummer og hjemsted for danske virksomheder
 - c. Entydig identifikation svarende til CPR-nummer eller CVR-nummer for udenlandske personer eller udenlandske juridiske personer.

Endvidere skal virksomhedens reelle ejere registreres i registeret, hvilket er omtalt nedenfor i afsnit 2.2.2 *Register for reelle ejere*.

Det er et krav, at en ejer skal være en selvstændig juridisk person, det vil sige en fysisk person eller en virksomhed. Enkeltmandsvirksomheder, personligt ejede virksomheder samt filialer kan derfor ikke registreres som ejere i ejerregistret. Endvidere skal en fysisk person være myndig for at kunne registreres i ejerregistret. For umyndige personer skal personens værge i stedet registreres.

Kapitalejerne har ikke adgang til selve ejerbogen, medmindre dette fremgår af selskabets vedtægter, jf. dog nedenfor. Ud over, at ejerbogen skal være tilgængelig for offentlige myndigheder, skal den ligeledes være tilgængelig for en medarbejderrepræsentant, hvis medarbejderne er berettigede til at vælge medlemmer af selskabets øverste ledelsesorgan, men hvor denne ret ikke er udnyttet.

I forhold til anpartsselskaber og iværksætterselskaber er det imidlertid et krav, at ejerbogen er tilgængelig for enhver anpartshaver og ejer af iværksætterselskabet.

Endelig har selskabsledelsen mulighed for at beslutte, at selskabet skal udstede ejerbeviser, men kun under forudsætning af, at dette er bestemt i vedtægterne, eller hvor ejerbeviserne er omsætningspapirer, eller ejerbeviserne er udstedt til ihænde-haver. Beslutning om at indføre en bestemmelse om udstedelse af ejerbeviser i vedtægterne kræver simpelt flertal.

Pligten til at registrere legale ejere i det offentlige ejerregister omfatter såkaldte kapitalsselskaber, det vil sige aktie-, anparts-, partner- og iværksætterselskaber. Endvidere er kommanditselskaber omfattet af pligten til at registrere legale ejere. Registreringspligten gælder dog kun for kommanditselskaber, som i henhold til lov om visse erhvervsdrivende virksomheder har pligt til at være registreret i ERST's it-system.

Dette er tilfældet, hvis alle komplementarerne i kommanditselskabet er:

1. aktieselskaber, anpartsselskaber, partnerselskaber (kommanditaktieselskaber) eller selskaber med en tilsvarende retsform eller
2. interessentskaber eller kommanditselskaber, i hvilke alle interessenter henholdsvis komplementarer er omfattet af nr. 1.

Det betyder, at kommanditselskaber fremadrettet også skal være opmærksomme på at registrere ændringer i ejerkredsen hos ERST. Reglerne for registrering er de samme som for kapitalsselskaber, jf. ovenfor, og der gælder ligeledes en to ugers indberetningsfrist, ligesom ejerne i kommanditselskabet har to uger til at meddele skift i ejerkredsen til kommanditselskabet.

2.2.2 Register for reelle ejere

Som følge af EU's 4. hvidvaskdirektiv har Folketinget vedtaget lov om etablering af et register for virksomheders reelle ejere, lov nr. 262 af 16. marts 2016.

Loven medfører, at virksomheder har pligt til at indhente og opbevare oplysninger om deres reelle ejere, der skal registreres i det offentlige ejerregister. Hensigten bag loven er en øget gennemsigtighed for de forskellige selskabs- og virksomhedskonstruktioner. Det betyder, at en række virksomheder, som hidtil har været undtaget fra registreringspligt i ERST, nu skal registreres hos ERST med en række grundlæggende oplysninger, der gør det muligt at identificere virksomheden. Det har bl.a. betydning for interessentskaber, kommanditselskaber, selvejende institutioner, stiftelser og legater.

Disse regler trådte i kraft, så alle registreringer i ERST's it-system skulle være på plads senest den 1. december 2017. Herefter er der en pligt til løbende at ændre registreringer, når de faktiske forhold ændrer sig.

Loven påvirker en række forskellige virksomheder, som hver især er underlagt forskellige love, der er oplistet nedenfor:

- Selskabsloven¹⁾
- Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder¹⁾
- Lov om erhvervsdrivende fonde¹⁾

1) Med virkning fra den 1. juli 2018 kan kapitalsselskaber (aktie-, anparts-, partner- og iværksætterselskaber), erhvervsdrivende fonde og virksomheder omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder ikke registreres uden registrering af reelle ejere. ERST kan sende sådanne virksomheder til tvangsopløsning, når de intet har registreret om reelle ejere. Tilsvarende tvangsopløsningsbestemmelse er ikke implementeret for de øvrige virksomhedstyper.

- Lov om det europæiske selskab
- Lov om det europæiske andelsselskab
- Lov om administration af Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs forordninger om indførelse af europæiske økonomiske firma grupper
- Lov om finansiel virksomhed
- Lov om tilsyn med firmapensionskasser
- Lov om forvaltere af alternative investeringsfonde mv.
- Lov om investeringsforeninger mv.
- Lov om fonde og visse foreninger.

Som det ses, omfattes langt flere virksomheder af kravet om at registrere reelle ejere i forhold til kravet om registrering af legale ejere.

Regelsættet omfatter følgende virksomhedsformer:

Selskabs- og erhvervslove	Finansiel lovgivning	Lov om fonde og visse foreninger
Aktieselskaber (A/S)	Finansielle virksomheder omfattet af selskabsloven	Ikke-erhvervsdrivende fonde
Anpartsselskaber (ApS)	Gensidige forsikrings-selskaber	Legater
Iværksætterselskaber (IVS)	Tværgående pensionskasser	Stiftelser
Partnerselskaber (P/S)	Sparekasser	Andre selvejende institutioner
Kommanditselskaber (K/S)	Andelskasser	Foreninger (fagforeninger, brancheforeninger m.fl.)
Interessentselskaber (I/S)	Sparevirksomheder	
Virksomheder med begrænset ansvar (AMBA, FMBA, SMBA)	Firmapensionskasser	
Erhvervsdrivende fonde	Kapitalforeninger	
Europæiske virksomheds-former (SE, SCE, EØFG)	Investeringsforeninger	
Erhvervsdrivende fonde	SIKAV	

Følgende virksomheder er dog ikke omfattet af reglerne om reelle ejere og skal derfor ikke registrere reelle ejere:

- Børsnoterede virksomheder, hvis ejerandele handles på et reguleret marked eller et tilsvarende marked. Bemærk, at en børsnoteret virksomhed noteret med gældsinstrumenter (obligationer) ikke er fritaget for at registrere ejere, hvis aktierne ikke også er børsnoteret
- Enkeltmandsvirksomheder
- Personligt ejede mindre virksomheder
- Selvstændige offentlige virksomheder (SOV)
- Filialer
- Frivillige foreninger
- Andelsboligforeninger.

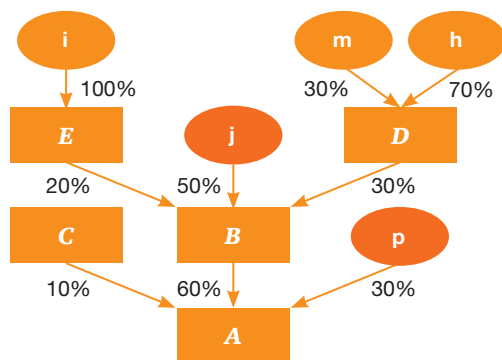
Reelle ejere er defineret som de fysiske personer, der i sidste ende direkte eller indirekte ejer eller kontrollerer en tilstrækkelig del af ejerandelene eller stemmerettighederne eller som udøver kontrol ved hjælp af andre midler. Ved en "tilstrækkelig del" anses som udgangspunkt over 25 %, men det er alene en indikation.

Definitionen af reelle ejere er meget bred og dækker fysiske personer, der har forskellige former for indflydelse over virksomheden. Ejerskab eller kontrol kan være både direkte og indirekte, fx gennem et holdingselskab eller et datterselskab. Ligeledes kan ejerskab etableres gennem aftaler, tegningsretter og købsoptioner samt ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer eller lignende. Der er derfor ikke nødvendigvis sammenhæng mellem de legale ejere og de reelle ejere. Det betyder efter ERST's opfattelse, at et selskab, hvor én person fx ejer 95 % af kapitalen i form af stemmeløse anparter, og én person ejer de sidste 5 % i form af stemmeberettigede anparter, skal registrere 95 % ejeren som reel ejer på grund af ejerandelen og den anden ejer på grund af kontrol.

Begrebet tilstrækkelig kontrol er ikke yderligere defineret i loven. Det har under lovarbejderne været overvejet, om der skulle være en fast grænse på 25 % af hensyn til mere ensartede og klare retningslinjer, som kendes i hvidvaskningsloven. Man har imidlertid valgt at lade de > 25 % være en indikation, således at direkte eller indirekte ejerskab på over 25 % af en juridisk person er en indikation på, at der er tale om en "reel ejer".

Det skal bemærkes, at det lovgivningsmæssigt er bestemt, at i virksomheder mv., der er omfattet af lov om erhvervsdrivende fonde og lov om fonde og visse foreninger, altid mindst skal registre bestyrelserne som reelle ejere, da bestyrelsen har den beslutningsmæssige kontrol. Derudover kan der være særligt begunstigede m.fl., som fonden også på baggrund af en konkret vurdering skal registrere.

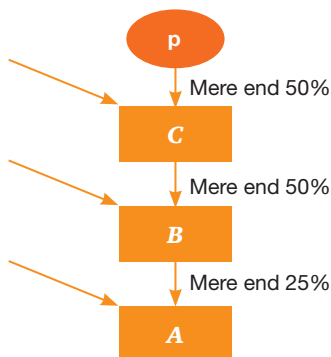
ERST's vejledning angiver som eksempel følgende ejerstruktur, hvor virksomhed A skal identificere sine reelle ejere – alene baseret på det direkte og indirekte ejerskab.

p og j skal registreres som reelle ejere, mens i, m og h ejer mindre end 25 % af virksomhed A. Ejerandelene opgøres således:

- i ejer virksomhed A indirekte med $(1 \times 0,20 \times 0,60) \times 100 = 12 \%$
- j ejer virksomhed A indirekte med $(0,50 \times 0,60) \times 100 = 30 \%$
- m ejer virksomhed A indirekte med $(0,30 \times 0,30 \times 0,60) \times 100 = 5,4 \%$
- h ejer virksomhed A indirekte med $(0,70 \times 0,30 \times 0,60) \times 100 = 12,6 \%$
- p ejer virksomhed A direkte med 30 %.

De reelle ejere skal ikke blot identificeres ud fra det legale ejerskab. De skal også identificeres ud fra andre former for kontrol – og i ERST's vejledning er følgende eksempel medtaget:

p har kontrol over B, da p har mere end 50 % af stemmerne i C, som igen har mere end 50 % af stemmerne i B. Som følge af denne kontrol er p også reel ejer i A. Som følge af kontrol er p reel ejer, men den ejerandel, som p skal registreres med i A, skal opgøres ved, at man ganger de faktiske ejerprocenter (fx hvis de faktiske ejerandelene er 51 % i de to øverste og 26 % i A, skal p registreres med $(0,51 \times 0,51 \times 0,26) \times 100 = 6,76 \%$, og det skal anføres, at registreringen sker på baggrund af kontrol).

Derudover er der andre forhold, som kan medføre, at en person har kontrol. Det omfatter blandt andet:

- Udpegning af ledelsesmedlemmer
- Godkendelse af årsrapport i forhold til udbyttebetalinger
- Vetoret
- Andre rettigheder.

Dattervirksomheder, der er 100 %-ejet af et børsnoteret selskab, har ifølge loven ikke nogen reel ejer, og skal derfor indsætte de enkelte medlemmer af sin daglige ledelse (direktionen), men de registreres alene som direktion og ikke som reelle ejere. Ejer det børsnoterede selskab ikke hele datterselskabet – eller er der tale om associerede virksomheder – skal dattervirksomheden og den associerede virksomhed undersøge de øvrige ejeres rettigheder mv., og disse skal registreres, hvis de er reelle ejere.

Dattervirksomheder og associerede virksomheder, som er ejet af fonde, skal registrere sine reelle ejere, dvs. fondsbestyrelsen.

Er der ingen reelle ejere, eller kan der ikke identificeres reelle ejere af virksomheden, registreres i stedet virksomhedens daglige ledelse i ERST's it-system.

Registrering af reelle ejere i ERST's it-system skal ske hurtigst muligt efter, at selskabet er blevet bekendt med ejerskabet. Oplysningerne om reelle ejere skal gemmes i fem år efter ejerskabets ophør.

For mange virksomheder vil det ikke være et problem at identificere de reelle ejere. Men hvis det er vanskeligt, skal virksomheden foretage alle rimelige forsøg på at identificere de reelle ejere. Det betyder, at virksomheden skal gøre alt, hvad der er muligt, uden det er urimeligt eller uhensigtsmæssigt. Det er derfor ikke nok, at en reel ejer ikke ønsker at give sig til kende over for virksomheden. Såfremt en virksomhed ikke kan identificere en reel ejer, skal det i stedet dokumenteres, hvad virksomheden har gjort for at identificere den reelle ejer samt hvorfor det ikke er muligt at foretage yderligere. Dokumentation for identifikationsforsøget skal ligeledes gemmes i fem år.

Virksomheden skal løbende opdatere oplysningerne om de reelle ejere, hvilket som minimum skal ske i forbindelse med generalforsamlingen eller lignende, dvs. som minimum en gang om året.

Oplysninger om reelle ejere skal som minimum indeholde:

- Det fulde navn og CPR-nummer
- Art og omfang af rettigheder
- Kapitalandele i procent
- Stemmerettigheder i procent
- Oplysning om personen ejer virksomheden indirekte via andre virksomheder
- Er der særlige ejerforhold, fx potentielle stemmerettigheder, eller kontrol på anden måde, eller anden indflydelse, fx ret til at udpege ledelsesmedlemmer, godkende udbyttebetalinger, vetoret eller andre rettigheder
- Startdato for reelt ejerskab.

Og for personer uden CPR-nummer skal der herudover oplyses om:

- Adresse (og et eventuelt co/navn)
- Bopælsland
- Personligt ID-nummer (pasnummer eller det personlige ID-nummer, som fremgår af ejers EU-identifikationskort eller tilsvarende dokumentation)
- Fødselsdato
- Statsborgerskab ved fødslen
- TIN-nummer (Tax Identification Number), hvis personen har det, ellers indtastes ejerens nationale ID-nummer
- Art og omfang af rettigheder.

De fortrolige oplysninger som fx CPR-nummer og tilsvarende identifikation registreres i ERST's it-system, men offentliggøres ikke på www.cvr.dk.

2.3 Forhøjelse af selskabets kapital

Reglerne om kapitalforhøjelse findes i selskabslovens kapitel 10, §§ 153-178.

Hvis et kapitalselskab får behov for yderligere kapital efter stiftelsen, kan ejerne foretage en kapitalforhøjelse i selskabet. Dette kan enten ske på selskabets ordinære generalforsamling eller på en ekstraordinær generalforsamling eller uden afholdelse af en generalforsamling, hvis selskabets centrale ledelsesorgan tidligere har fået en bemyndigelse fra generalforsamlingen til at foretage en kapitalforhøjelse. Generalforsamlingens beslutning om en kapitalforhøjelse skal vedtages som en vedtægtsændring. Udgangspunktet i selskabsloven er, at en vedtægtsændring kræver et flertal på mindst 2/3 af såvel de afgivne stemmer som af den på generalforsamlingen repræsenterede kapital, medmindre andet majoritetskrav fremgår af vedtægterne. En kapitalforhøjelse kan gennemføres på følgende måder:

Metoder til kapitalforhøjelse

Kontant indbetaling (hel eller delvis)	Apportindskud i andre værdier end kontanter	Gælds-konvertering	Fondsemission	Udstedelse af konvertible gældsbreve eller warrants

Herudover kan der gives et tilskud til selskabet, men dette medfører ikke en selskabsretlig forhøjelse af selskabskapitalen.

Når der udstedes nye kapitalandele, kan disse ikke tegnes under forbehold eller til underkurs.

Ligesom ved et selskabs stiftelse kan selskabskapitalen tilvejebringes i andre former (apportindskud) end ved kontant indbetaling, jf. afsnit 2.1 *Stiftelse af et selskab*. I sådanne situationer skal forhøjelsesbeslutningen indeholde bestemmelser herom, og der skal udarbejdes en vurderingsberetning. Vurderingsberetning er dog ikke påkrævet, hvis indskuddet består af aktiver og forpligtelser (nettoaktiver), som er individuelt målt og præsenteret til dagsværdi i det forudgående års- eller koncernregnskab, eller hvis aktiverne består af værdipapirer, der optages til den gennemsnitskurs, hvortil de er handlet i de fire uger, der går forud for beslutning om kapitalforhøjelsen. Sidstnævnte gælder dog ikke, hvis ledelsen vurderer, at gennemsnitskursen ikke kan antages at afspejle den aktuelle værdi. Det er ERST's opfattelse, at undtagelsen vedrørende vurderingsberetning også kan benyttes, hvis dagsværdien på de indskudte aktiver blot har været oplyst i noterne i det forudgående års- eller koncernregnskab. Hvis ledelsen benytter undtagelsen til at undlade udarbejdelse af vurderingsberegning i forbindelse med et apportindskud, skal ledelsen i den forbindelse selv udarbejde en erklæring, som stort set indholdsmæssigt svarer til en vurderingsberetning. Erklæringen skal offentliggøres hos ERST senest samtidig med registreringen af kapitalforhøjelsen.

En kapitalforhøjelse kan efter ERST's opfattelse ikke have regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft. Det gælder, selvom indskuddet består af en virksomhed eller en bestemmende post kapitalandele. Dette er i modsætning til reglerne for stiftelser af selskaber, hvor stiftelsen godt kan tilbagelægges med tilbagevirkende regnskabsmæssig virkning, såfremt der ved stiftelsen indskydes en virksomhed eller en bestemmende post kapitalandele, jf. afsnit 2.1 *Stiftelse af et selskab*.

Hvis nye kapitalandele indbetales ved konvertering af gæld, skal forhøjelsesbeslutningen ligeledes indeholde bestemmelser herom. Endvidere skal ledelsen redegøre for årsagen til og tidspunktet for gældsstiftelsen og for årsagerne til forslaget om konvertering.

Nuværende kapitalejere har fortegningsret ved en kontant kapitalforhøjelse. Fortegningsretten indebærer, at de nuværende kapitalejere har ret til forholdsmæssig tegning af de nye kapitalandele, således at kapitalejerne har mulighed for at bevare samme forholdsmæssige ejerandel af selskabets kapitalandele efter gennemførelse af kapitalforhøjelsen. Blandt kapitalejerne kan det dog vedtages, at fortegningsretten skal fraviges til fordel for nye kapitalejere, herunder selskabets medarbejdere – en såkaldt rettet kapitalforhøjelse. En rettet kapitalforhøjelse skal tiltrædes af 2/3 af såvel de afgivne stemmer som af den på generalforsamlingen repræsenterede kapital.

Hvis forslag om forhøjelse af kapitalen i et aktieselskab behandles på en ekstraordinær generalforsamling, kræver selskabslovens § 156, at den senest reviderede årsrapport fremlægges, og det centrale ledelsesorgan skal afgive en beretning, der oplyser om de begivenheder af væsentlig betydning for selskabets stilling, der er indtruffet efter udarbejdelse af den seneste årsrapport. Er aktieselskabet underlagt revisionspligt, skal revisor afgive en erklæring om bestyrelsens beretning. Proceduren kan i aktieselskaber fraviges, hvis der er enighed herom blandt kapitalejerne, således at forslaget om kapitalforhøjelse ikke skal fremlægges forud for generalforsamlingen, ligesom ledelsens redegørelse og revisors erklæring kan fravælges ved enighed blandt kapitalejerne. Enighed betyder i den henseende, at alle kapitalejerne er enige om, at proceduren fraviges. Procedurekravene i selskabslovens § 156 gælder dog ikke i anpartsselskaber.

En kapitalforhøjelse kan ligeledes foretages ved konvertering af gæld. Selskabsretligt vil en gæld på 100 som udgangspunkt kunne konverteres til selskabskapital på 100. ERST har dog tilkendegivet, at såfremt dagsværdien af gælden (som følge af selskabets ringe betalingsevne) er lavere end kurs 100, skal konverteringen foretages til denne lavere værdi, fx en dagsværdi på 30. Det vil endvidere være nødvendigt med en værdiansættelse af gælden, såfremt konverteringen medfører, at eksisterende kapitalejere skal optage den pågældende kreditor som ny kapitalejer, eftersom de ikke kan forventes at afgive værdier i selskabet til en værdi, der er højere end den aktuelle dagsværdi på 30. Da selskabet ved konverteringen slipper ud af en gæld på 100, betyder det samtidig, at forskellen på 70 skal indregnes direkte på selskabets frie reserver. Dette kan illustreres med følgende eksempel.

Eksempel på gældskonvertering

S har i dag en selskabskapital på 500. De frie reserver er negative med 400, og selskabet har ingen likviditet til at betale kreditorerne til forfaldstid. En af selskabets store kreditorer med et mellemværende på 300 vil imidlertid gerne være med til en ordning, hvor de 300 konverteres til selskabskapital. Hvordan skal dette behandles regnskabsmæssigt hos S og kreditor?

Kursen på gælden vil ved en forsigtig vurdering være kurs 60. Det giver en kursværdi på 180. I den situation vil kreditor i princippet stå med en værdi på 180 og et tab på 120. Kreditor skal indregne en tilgang på kapitalandele på 180 og et tab i resultatopgørelsen på 120. S skal indregne 180 som tilgang på selskabskapital eller overkurs (alt efter hvilken kurs, der er tegnet til). De resterende 120 skal indregnes på egenkapitalen under frie reserver.

Som alternativ til kapitalforhøjelse i et helejet datterselskab kan moderselskabet overveje at yde et tilskud uden modydelse, hvilket ofte kan ske skattefrit, eller det kan overvejes at eftergive eventuel gæld til datterselskabet.

2.3.1 Bemyndigelse til bestyrelsen

Er det bestemt i selskabets vedtægter, kan generalforsamlingen bemyndige ledelsen til at gennemføre en eller flere kapitalforhøjelser. Dette er en udbredt praksis i større selskaber. Fordelen ved en bemyndigelse er den øgede fleksibilitet i relation til ændring af selskabets kapitalstruktur. Bemyndigelsen kan udstedes i op til fem år og skal indeholde rammerne for det centrale ledelsesorgans beføjelser, herunder det maksimale beløb, som aktiekapitalen må forhøjes med. Hvis ledelsen beslutter at udnytte bemyndigelsen helt eller delvist, skal ledelsen foretage de ændringer af vedtægterne, som følger af kapitalforhøjelsen.

Hvis kapitalforhøjelsen i et aktieselskab sker på en ekstraordinær generalforsamling, kan det centrale ledelsesorgan fravælge at udarbejde en beretning, der oplyser om de begivenheder af væsentlig betydning for selskabets stilling, som er indtruffet efter udarbejdelse af den seneste årsrapport. I anpartsselskaber kan anpartshaverne selv vurdere, hvilke dokumenter, der er nødvendige for at træffe beslutning om en kapitalforhøjelse.

Generalforsamlingen kan endvidere bemyndige ledelsen til at udstede konvertible gældsbreve eller warrants, hvis den samtidig bemyndiger ledelsen til at foretage den dertil hørende kapitalforhøjelse. Bemyndigelsen skal indføres i selskabets vedtægter og kan gives for en eller flere perioder på indtil fem år af gangen.

2.3.2 Fondsemission

En fondsemission kan ske på baggrund af overskud, der er konstateret i en aflagt revideret årsrapport, men også i løbet af året, for så vidt angår det overskud, der er optjent i indeværende regnskabsår. Ved en fondsemission udstedes kapitalandele uden, at kapitalejerne skal betale herfor. Det kan ses som et alternativ til en udbytteudlodning og en efterfølgende kapitalforhøjelse.

Kun nogle af selskabets egenkapitalreserver kan anvendes til forhøjelse af selskabskapitalen ved fondsemission. Det gælder:

Reserver, der kan anvendes til fondsemission							
Overkurs ved emission	Reserve for opskrivninger	Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode	Reserve for udviklingsomkostninger	Øvrige lovpligtige reserver (afhænger af lovgivning)	Vedtægtsmæssige reserver (afhænger af vedtægter)	Øvrige reserver (afhænger af generalforsamlingsbeslutning)	Overført resultat

Ud over reserver ifølge selskabets seneste årsrapport kan også overskud i indeværende regnskabsår og frie reserver, som er opstået eller blevet frigjort i indeværende regnskabsår, anvendes.

Selskabets samlede egenkapital påvirkes ikke af fondsemissionen, men det gør fordelingen mellem selskabskapital og andre reserver. Overførslen, som altid skal ske til kurs 100, betyder derfor, at mere af kapitalen bindes i selskabet.

En fondsemission må kun indarbejdes i årsrapporten, hvis der foreligger en bindende beslutning herom senest på balancedagen, og der er bindende tegning.

En fondsemission skal anmeldes til ERST efter reglerne beskrevet nedenfor i afsnit 2.3.3 *Anmeldelse*.

2.3.3 Anmeldelse

Anmeldelse af en kapitalforhøjelse til ERST skal ske senest to uger efter, at fristen for indbetaling er udløbet, eller indbetaling er sket. Endvidere skal indbetalingen ligge inden for 12 måneder regnet fra beslutningstidspunktet, idet anmeldelse af kapitalforhøjelsen skal ske senest 12 måneder efter beslutningen. Den nytegnede aktiekapitals pålydende og en eventuel overkurs skal være fuldt indbetalt.

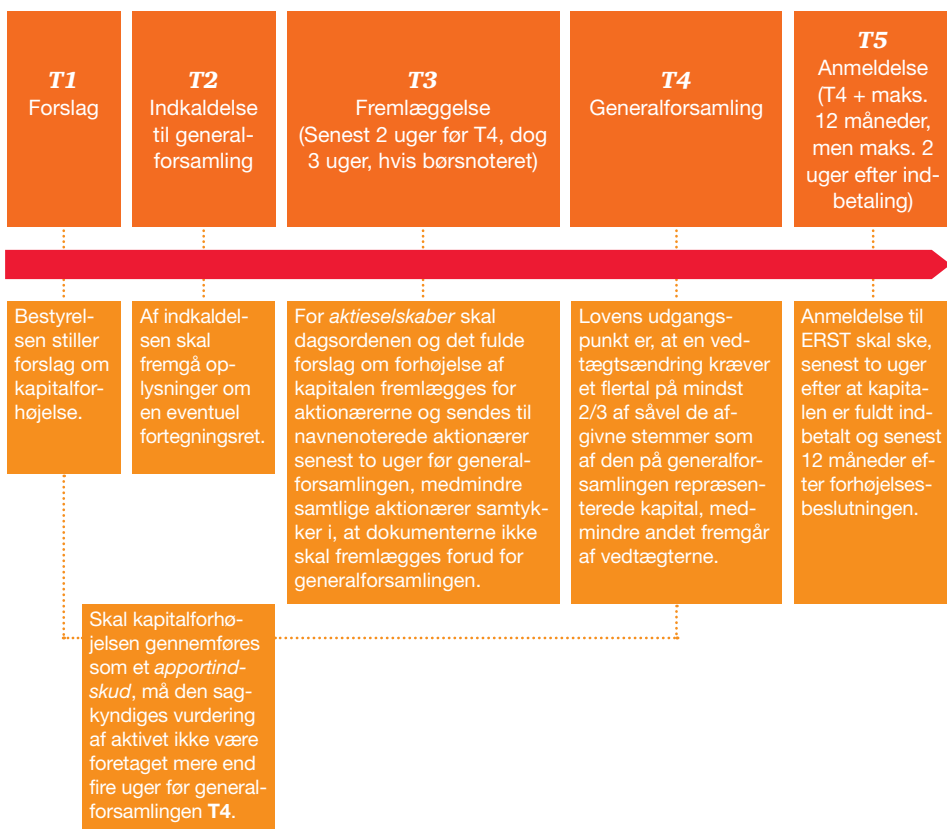
Overholdes 12-månedersfristen ikke, eller nægtes registrering hos ERST, er beslutningen om kapitalforhøjelse bortfaldet. Selskabets kreditorer m.fl. kan derfor ikke, før registrering af kapitalforhøjelsen er foretaget, regne med kapitaludvidelsesbeløbet som kreditgrundlag. I et eventuelt likvidations- eller konkursbo er tegnere af ny selskabskapital med hensyn til tilbagebetaling af indbetalt selskabskapital stillet på samme vilkår som almindelige kreditorer forudsat, at kapitalforhøjelsen endnu ikke er endeligt gennemført og anmeldt.

For aktieselskaber skal i den førstkomende årsrapport efter kapitalforhøjelsen oplyses i noterne til årsrapporten om de faktisk afholdte omkostninger ved kapitalforhøjelsen.

2.3.4 Tidsforløb

For alle beslutninger om kapitalforhøjelse/bemyndigelse gælder følgende overordnede tidsforløb:

- Bestyrelsen stiller forslag om kapitalforhøjelse.
- Indkaldelse til generalforsamling, hvor forslaget er angivet i indkaldelsen, og hvoraf også skal fremgå, at en kapitalforhøjelse skal vedtages som en vedtægtsændring.
- For aktieselskaber skal forslaget om forhøjelse af kapitalen fremlægges for aktionærerne og sendes til navnenoterede aktionærer senest to uger før generalforsamlingen, medmindre samtlige aktionærer samtykker i, at dokumenterne ikke skal fremlægges forud for generalforsamlingen. For aktieselskaber, optaget til handel på et reguleret marked, er fristen senest tre uger før generalforsamlingen.
- Generalforsamlingen træffer beslutning om kapitalforhøjelsen.
- Anmeldelse til ERST skal ske senest to uger, efter den nytegnede kapital er fuldt indbetalt, hvorved kapitalforhøjelsen er en realitet. Beslutningen om kapitalforhøjelse bortfalder dog, hvis registrering ikke er sket, eller anmeldelse ikke er modtaget, senest 12 måneder efter beslutningen.

2.3.5 Indarbejdelse i årsrapporten

Indstiller ledelsen til vedtagelse på den ordinære generalforsamling, at selskabets kapital højes, skal dette omtales i selskabets årsrapport som en efterfølgende begivenhed, hvis det anses for væsentligt.

Indarbejdelse af kapitalforhøjelsen i årsrapporten skal ske, når den samlede tegning er bindende gennemført. Kapitalforhøjelsen skal i så fald vises som en del af egenkapitalopgørelsen.

Hvis det på en generalforsamling, der er afholdt inden balancetidspunktet, er besluttet at forhøje kapitalen, men bindende tegning først er sket efter balancetidspunktet, må kapitalforhøjelsen ikke indarbejdes i årsrapporten. Den igangværende tegning oplyses i ledelsesberetningen eller i en note. Allerede indbetalte beløb indregnes som en kortfristet forpligtelse med noteforklaring. Er bindende tegning derimod sket inden balancedagen, indregnes kapitalforhøjelsen i årsrapporten, såfremt der ikke er tvivl om, at registrering vil finde sted.

Er der på regnskabsaflæggelsestidspunktet tvivl om, hvorvidt registrering af kapitalforhøjelsen vil finde sted, må kapitalforhøjelsen ikke indregnes i årsrapporten som selskabskapital. Den eventuelt indbetalte kapital indregnes som en kortfristet forpligtelse med noteforklaring.

2.3.6 Tegningsoptioner

Tegningsoptioner (warrants) er en ret til at tegne kapitalandele i et selskab i forbindelse med forhøjelse af selskabskapitalen.

Tegningsoptioner giver ejeren ret til at tegne kapitalandele til en forud fastsat kurs, således at denne typisk vil blive udnyttet, hvis selskabets aktier på det senere tegningstidspunkt har en højere værdi end den fastsatte tegningskurs.

Beslutningen om at udstede tegningsoptioner er en generalforsamlingsbeslutning, idet den påvirker øvrige kapitalejeres fortegningsret, og muligheden for at udstede tegningsoptioner skal derfor fremgå af selskabets vedtægter. Generalforsamlingen kan beslutte at bemyndige bestyrelsen til at udstede tegningsoptioner for op til fem år af gangen. Når en bestyrelse i et aktieselskab udsteder warrants i overensstemmelse med en given bemyndigelse, skal bestyrelsen have udarbejdet en beretning, indeholdende oplysninger om væsentlige begivenheder efter regnskabsaflæggelsen samt en erklæring fra selskabets revisor om bestyrelsens beretning. Hvis beslutningen om udstedelse af tegningsoptioner foretages på generalforsamlingen, kan aktionærene i enighed beslutte at fravælge at udarbejde en beretning.

Der skal som minimum i noterne til egenkapitalen gives oplysninger om betingelser knyttet til tegningsoptioner. Den regnskabsmæssige behandling og oplysninger om tegningsoptioner er beskrevet i regnskabskapitlet, afsnit 10.4 *Aktiebaseret aflønning*.

2.3.7 Konvertible eller udbyttegivende gældsbreve

Konvertible gældsbreve giver långiveren ret – men ikke pligt – til på et givet tidspunkt at lade sit tilgodehavende konvertere til kapitalandele i selskabet. Der er ikke begrænsninger i selskabsloven for størrelsen af et sådant lån, når beslutningen træffes på generalforsamlingen.

Udbyttegivende gældsbreve er forrentede fordringer, der forrentes med et beløb, hvis størrelse afhænger af årets overskud eller udbytte til aktionærene. Disse gældsbreve er ikke konvertible, det vil sige, at de ikke kan ombyttes til ejerandele.

Beslutning om udstedelse af konvertible eller udbyttegivende gældsbreve træffes af generalforsamlingen eller efter generalforsamlingens bemyndigelse af ledelsen. Hvis ledelsen bemyndiges til at træffe en beslutning om udstedelse af konvertible eller udbyttegivende gældsbreve, skal der samtidig gives bemyndigelse til ledelsen til at foretage den dertilhørende kapitalforhøjelse. Bemyndigelse kan gives for en eller flere perioder på indtil fem år af gangen og skal optages i vedtægterne. Femårsperioden regnes fra generalforsamlingsdatoen, hvor bemyndigelsen er givet.

Det er beslutningstidspunktet for udstedelse af konvertible gældsbreve – og dermed ikke tidspunktet, hvor konverteringsretten udnyttes – der er afgørende for, hvornår der skal udarbejdes dokumenter efter selskabslovens § 156, se også afsnit 2.3 *Forhøjelse af selskabets kapital*.

Konvertible eller udbyttegivende gældsbreve indregnes som udgangspunkt i selskabets årsrapport efter ÅRL som en forpligtelse. Forpligtelsen er langfristet, hvis løbetiden er over et år, og kortfristet, hvis løbetiden er under et år.

I noterne angives de rettigheder, der er knyttet til de konvertible og udbyttegivende gældsbreve.

2.3.8 Efterfølgende erhvervelser

Reglerne om efterfølgende erhvervelser fra stiftere i forbindelse med væsentlige erhvervelser inden for to år efter stiftelsen gælder ikke for kapitalforhøjelser. En kontant kapitalforhøjelse, der efterfølgende helt eller delvist benyttes til at erhverve aktiver fra en kapitalejer, kræver derfor ikke nogen vurderingsberetning, medmindre opdelingen af transaktionen i de to dele – en kontant forhøjelse og efterfølgende køb af aktiver hos kapitalejeren – alene er sket for at undgå kravet om vurderingsberetning. Sker købet af aktiver inden for 24 måneder efter stiftelsen, er selskabet omfattet af reglerne om efterfølgende erhvervelser, selvom der er foretaget en kapitalforhøjelse.

2.4 Nedsættelse af selskabets kapital

Reglerne om kapitalnedsættelse findes i selskabslovens kapitel 11, §§ 179-195.

Et selskab kan nedsætte kapitalen til følgende anvendelse:

Anvendelse af kapitalnedsættelse

Dækning af underskud	Udbetaling til kapitalejerne	Henlæggelse til særlig reserve, der kun kan anvendes efter beslutning af generalforsamlingen

Nedsættelse af kapitalen med henblik på dækning af underskud forudsætter, at selskabskapitalen og øvrige bundne reserver, der ikke kan anvendes til dækning af underskud, overstiger den faktiske egenkapital. Derved sker en regnskabsmæssig justering, hvor balanceposterne ”selskabskapital” og ”underskud” reduceres med samme beløb, hvorimod der ikke sker udbetaling til kapitalejerne, og den samlede egenkapital forbliver derfor uændret.

Der er ikke krav om en erklæring fra en vurderingsmand i sådanne situationer, ligesom kapitalnedsættelsen ikke skal offentliggøres i ERST's it-system forud for gennemførelsen, jf afsnit 2.4.1 *Offentliggørelse*.

I stedet er det ledelsens ansvar at vurdere, om de har brug for en erklæring, når det skal vurderes, om der er overensstemmelse mellem nedsættelsesbeløbet og det overførte underskud. Udarbejdes ikke en erklæring fra en vurderingsmand, skal ledelsen selv dokumentere, at det akkumulerede underskud på tidspunktet for kapitalnedsættelse – det vil sige på tidspunktet for afholdelsen af den generalforsamling, som beslutter kapitalnedsættelsen – mindst svarer til det beløb, selskabskapitalen nedsættes med. Bestyrelsens ansvar herfor kan i en vis udstrækning afdækkes, hvis bestyrelsen fortsat anmoder eksempelvis revisor om at få udarbejdet en erklæring om størrelsen af det akkumulerede underskud.

Det kan være en fordel at nedsætte selskabskapitalen med henblik på dækning af underskud, da en sådan handling vil medføre, at kapitalselskabet ved fremtidig positiv indtjening hurtigere vil blive i stand til at opnå frie reserver og dermed kunne udlodde udbytte til kapitalejerne.

Følgende reserver kan anvendes til at dække underskud:

Reserver, der kan anvendes til at dække underskud

Overkurs ved emission	Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode	Overført overskud

Derudover kan øvrige lovpligtige reserver, øvrige vedtægtsmæssige reserver og øvrige reserver muligvis anvendes til dækning af underskud, afhængig af hvad lovgivningen, vedtægterne og generalforsamlingen har fastlagt for disse reserver. Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse samt reserve for ikke indbetalt virksomhedskapital og overskud kan imidlertid ikke anvendes til at udstede fondsandele.

Beslutning om nedsættelse af selskabskapitalen med henblik på udbetaling til selskabsdeltagerne eller til henlæggelse til en særlig reserve kan kun vedtages af generalforsamlingen, hvis ledelsen godkender eller stiller forslag herom. I lighed med betingelserne for udbyttebetaling har det centrale ledelsesorgan vetoret, da det er ledelsen, som er nærmest til at vurdere selskabets kapitalbehov og ligeledes bærer et ansvar for, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt.

Nedsættelse af selskabskapitalen med henblik på udbetaling til selskabsdeltagerne kan også gennemføres ved udlodning af andre værdier end kontanter – en såkaldt apportudlodning. En apportudlodning forudsætter, at der udarbejdes en vurderingsberetning, hvori vurderingsmanden skal erklære sig om, at nedsættelsesbeløbet mindst svarer til værdien af aktivet – en såkaldt omvendt vurderingsberetning. Herved sikres, at der ikke sker udlodning af et aktiv, som har en større værdi end det besluttede nedsættelsesbeløb.

Beslutning om nedsættelse af selskabets kapital kan ske på en ordinær eller ekstraordinær generalforsamling. Generalforsamlingens beslutning om en kapitalnedsættelse skal vedtages som en vedtægtsændring, og udgangspunktet i selskabsloven er, at en vedtægtsændring kræver et flertal på mindst 2/3 af såvel de afgivne stemmer som af den på generalforsamlingen repræsenterede kapital, medmindre andet majoritetskrav fremgår af vedtægterne.

Hvis forslag om en nedsættelse af aktiekapitalen behandles på en ekstraordinær generalforsamling, skal den senest reviderede årsrapport fremlægges, og bestyrelsen skal afgive en beretning, der oplyser om de begivenheder af væsentlig betydning for selskabets stilling, der er indtruffet efter udarbejdelse af den seneste årsrapport. Er selskabet underlagt revision, skal revisor afgive en erklæring om bestyrelsens beretning. Disse krav gælder ikke i anpartsselskaber. Kapitalejerne i aktieselskaber kan dog i enighed beslutte, at dokumenterne ikke skal udarbejdes og fremlægges.

Kapitalnedsættelse med udbetaling til aktionærerne eller kapitalnedsættelse til en særlig reserve kan ske til overkurs. En sådan nedsættelse kræver dog frie reserver i selskabet. Det er også muligt at gennemføre en rettet kapitalnedsættelse således, at det kun er visse aktionærer, der får reduceret deres ejerandel i selskabet, men dette forudsætter hver enkelt af de berørte aktionærers tiltræden, da det ellers vil få karakter af en tvangsindløsning.

Hvis bestyrelsen i et aktieselskab indstiller en kapitalnedsættelse til vedtagelse på den ordinære generalforsamling, eller anpartshaverne i et anpartsselskab træffer beslutning om kapitalnedsættelse, skal forholdet – hvis væsentligt – omtales i selskabets årsrapport som en efterfølgende begivenhed.

Henlæggelse til en særlig reserve kan anvendes som en fleksibel mulighed for at udbetale udbytte på andre tidspunkter end på den ordinære generalforsamling. En sådan fleksibilitet kan opnås ved at følge reglerne om kapitalnedsættelse – dog først, når offentliggørelsesperioden på fire uger er udløbet. Alternativt kan selskabet anvende reglerne om ekstraordinært udbytte, som dog ikke giver mulighed for, at en del af selskabskapitalen udloddes.

En henlæggelse til en særlig reserve sker i henhold til SEL § 188, stk. 1, nr. 3, som indeholder en mulighed for – også under iagttagelse af samme regler som ved kapitalnedsættelse til udbetaling – at nedsætte kapitalen ved overførsel til en særlig fond på egenkapitalen. Det er i korte træk blot en reserve på egenkapitalen, som generalforsamlingen efterfølgende kan råde over, og udbetalingen fra fonden er ikke undergivet særlige regler. Det antages dog, at den senere udbetaling til kapitalejerne skal være forsvarlig for selskabet, og hvis der er tale om et moderselskab også for koncernen efter samme regler som udlodning af udbytte. Fordelen ved at benytte udbyttereguleringsfonden er, at der derved én gang for alle kan laves en stor kapitalnedsættelse, som generalforsamlingen – eller ledelsen efter bemyndigelse fra generalforsamlingen – kan udbetale fra. Derved kan der udbetales midler fra selskabet gennem hele året, uden at der skal udarbejdes en mellembalance, som ellers er krævet ved ekstraordinært udbytte.

Kapitalnedsættelse til udbetaling eller henlæggelse til særlig reserve kan ske til underkurs, hvilket indebærer, at det beløb, som udbetales til kapitalejerne, er lavere end kapitalandelenes pålydende værdi. Det resterende beløb – dvs. forskellen mellem det udbetalte beløb og kapitalnedsættelsen – op til kapitalandelenes pålydende værdi overføres til selskabets frie reserver eller en særlig reserve.

2.4.1 Offentliggørelse

Anvendelse af kapitalnedsættelsen til udbetaling til kapitalejerne eller til henlæggelse til en særlig reserve kræver offentliggørelse i ERST's it-system, medmindre kapitalen samtidig forhøjes ved tegning af et tilsvarende beløb. Foretages samtidig en kapitalforhøjelse, skal det indbetalte beløb ved kapitalforhøjelsen mindst udgøre det samme beløb, som er udbetalt ved kapitalnedsættelsen, og det nominelle beløb, hvormed kapitalen udvides, skal mindst svare til den nominelle kapitalnedsættelse.

Formålet med offentliggørelsen i ERST's it-system er at give selskabets kreditorer mulighed for at anmelde eventuelle krav inden for fire uger. Så længe anmeldte og forfaldne krav ikke er fyldestgjort, og der ikke på forlangende er stillet betryggende sikkerhed for ikke forfaldne eller omtvistede krav, må kapitalnedsættelsen ikke gennemføres.

2.4.2 Gennemførelse og anmeldelse

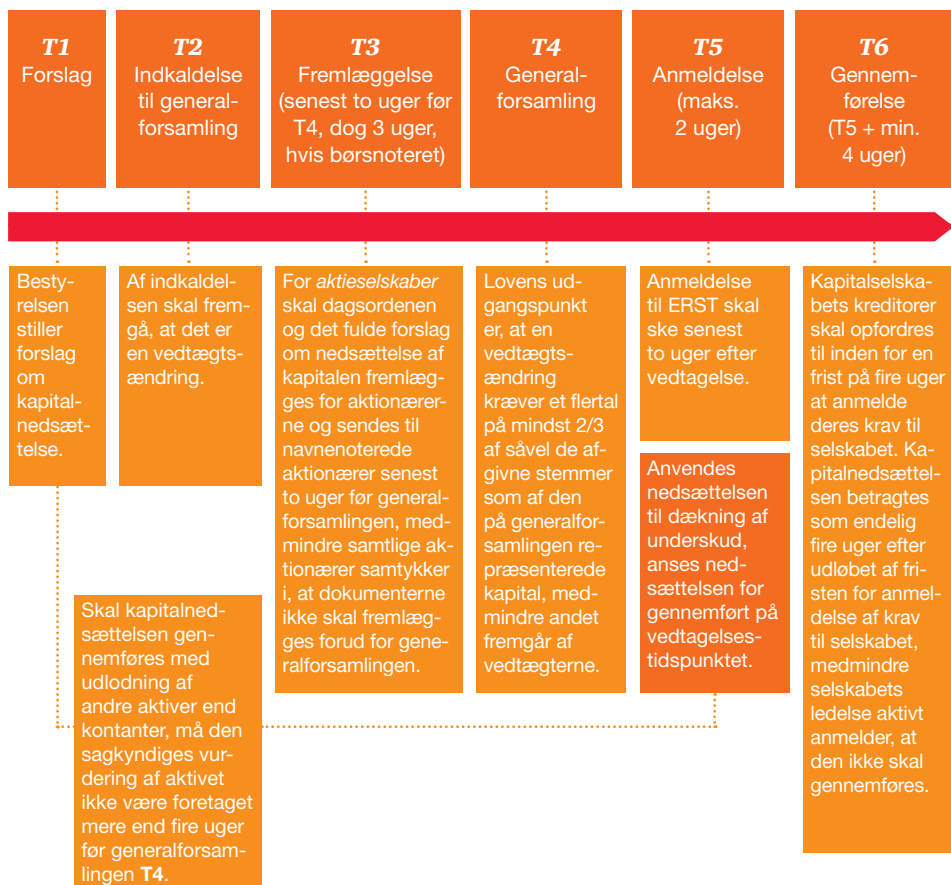
Anmeldelse om kapitalnedsættelse skal være modtaget i ERST senest to uger fra beslutningstidspunktet. Hvis anmeldelsesfristen på de to uger ikke er overholdt, kan kapitalnedsættelsen ikke registreres, og nedsættelsen er dermed ugyldig. Kapitalnedsættelsen anses for endelig fire uger efter udløbet af anmeldelsesfristen.

Der skal således ikke ske anmeldelse af selve gennemførelse af kapitalnedsættelsen. ERST registrerer automatisk nedsættelsen efter udløbet af offentliggørelsesperioden på fire uger, medmindre selskabet har meddelt, at nedsættelsen ikke gennemføres. Alternativt kan virksomheden selv registrere kapitalnedsættelsen.

2.4.3 Tidsforløb

For beslutninger om kapitalnedsættelse gælder følgende overordnede tidsforløb:

- Bestyrelsen stiller forslag om kapitalnedsættelse.
- Indkaldelse til generalforsamling, hvor forslaget er angivet i indkaldelsen, og hvor det også skal fremgå, at kapitalnedsættelsen skal vedtages som en vedtægtsændring.
- For aktieselskaber skal forslaget om nedsættelse fremlægges for aktionærerne og sendes til navnenoterede aktionærer senest to uger før generalforsamlingen, medmindre samtlige aktionærer samtykker i, at dokumenterne ikke skal fremlægges forud for generalforsamlingen. For aktieselskaber, optaget til handel på et reguleret marked, er fristen senest tre uger før generalforsamlingen.
- Generalforsamlingen træffer beslutning om kapitalnedsættelsen.
- Skal nedsættelsesbeløbet anvendes til udbetaling til aktionærerne eller til henlæggelse til en særlig reserve, kan kapitalnedsættelsen først gennemføres fire uger efter, at selskabets kreditorer er blevet opfordret til at anmelde deres krav til selskabet.
- Det centrale ledelsesorgan kan herefter træffe endelig beslutning om kapitalnedsættelsen.

2.4.4 Indarbejdelse i årsrapporten

Er der truffet beslutning om nedsættelse af selskabskapitalen i løbet af året, men formalia vedrørende kapitalnedsættelsen ikke er endeligt afklaret på balancetidspunktet, kan indregning af kapitalnedsættelsen i balancen kun ske, hvis der ikke er tvivl om, at nedsættelsen faktisk vil blive gennemført. En kapitalnedsættelse må dog aldrig indarbejdes i årsrapporten, hvis offentliggørelsesfristen i ERST ikke er udløbet senest på balancedagen. Forholdet skal oplyses i ledelsesberetningen og forklares i noten til egenkapitalen i årsrapporten.

2.5 Egne kapitalandele

2.5.1 Erhvervelse

Reglerne om egne kapitalandele findes i selskabslovens kapitel 12, §§ 196-205. Reglerne gælder for både aktie- og anpartsselskaber.

Et kapital selskab må kun erhverve egne kapitalandele, der er fuldt indbetalt. Dette kan ske såvel til eje som til pant. Hvis et selskab erhverver egne kapitalandele mod vederlag, kan dette endvidere kun ske med midler, der kan udbetales som ordinært udbytte, det vil sige frie reserver opført i seneste årsrapport. Det betyder endvidere, at det ikke længere er muligt at erhverve egne kapitalandele, før selskabet har aflagt den første årsrapport.

Hvis et selskab ønsker at erhverve egne kapitalandele mod vederlag, forudsætter dette bemyndigelse fra generalforsamlingen til ledelsen. Bemyndigelsen kan gives for en periode på maksimalt fem år, og den skal angive den største værdi, som kapitalandelene må have, og det mindste og det højeste beløb, som selskabet må yde som vederlag for kapitalandelene. Ledelsen kan dog erhverve egne kapitalandele mod vederlag uden generalforsamlingens bemyndigelse, hvis det er nødvendigt for at undgå betydelig og truende skade for selskabet.

Ved vurderingen af, om minimumskraverne til selskabskapital er overholdt, fratrækkes selskabets beholdning af egne kapitalandele. Det vil sige, at et aktieselskab med en selskabskapital på TDKK 600 maksimalt kan opkøbe ejerandele for nominelt TDKK 200, da de udestående ejerandele herefter nominelt vil udgøre mindstekapitalen for aktieselskaber på TDKK 400. Opkøb herudover er ikke tilladt, uanset om der måtte være frie reserver til stede.

Selskabets ledelse kan i stedet foretage en fondsemission, hvorved der overføres frie reserver til selskabskapital og herefter erhverve egne kapitalandele, idet selskabet herefter vil have yderligere selskabskapital forud for erhvervelsen af egne kapitalandele.

Uanset ovenstående kan et selskab direkte eller indirekte erhverve egne kapitalandele i forbindelse med en nedsættelse af selskabskapitalen og i forbindelse med fusion eller spaltning. En eventuel betalt overkurs ved opkøb af kapitalandelene ved en kapitalnedsættelse kan dog ikke overstige de frie reserver på opkøbstidspunktet.

Er der flere selskabsdeltagere, skal køb af egne kapitalandele dog ofte tilrettelægges så ingen af selskabsdeltagerne mister indflydelse – det vil sige, at opkøbet skal ske med samme andel hos alle kapitalejere. I koncernforhold er dette ofte uden betydning. Omvendt kan reglerne om køb af egne kapitalandele også bruges, når der skal ske udskiftning i selskabets ejerkreds. Muligheden for at opkøbe kapitalandele betyder, at selskabet på den måde kan tilvejebringe noget af likviditeten i forbindelse med generationsskifter.

Ovenstående finder tilsvarende anvendelse på et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele i dets moderselskab.

Et kapitalselskab må ikke tegne egne kapitalandele.

2.5.2 *Afhændelse*

Kapitalandele, som er erhvervet uden vederlag, og kapitalandele, der er erhvervet som led i overgang af formuegoder ved fusion eller spaltning, skal afhændes, så snart det kan ske uden skade for kapitalselskabet. Afhændelsen skal ske senest tre år efter erhvervelsen, medmindre værdien af selskabet og dets datterselskabers samlede beholdning af kapitalandele i kapitalselskabet ikke overstiger selskabets frie reserver.

Kapitalandele, som er erhvervet i strid med reglerne, skal afhændes hurtigst muligt og senest seks måneder efter erhvervelsen.

Kapitalandele, der ikke er fuldt indbetalt, må ikke erhverves af selskabet. Heller ikke blot til værdien af det indbetalte beløb. Det skyldes, at selskabet i så fald vil overtage restindbetalingsforpligtelsen, hvorved der i realiteten ikke sker restindbetaling. Er kapitalen således ikke fuldt indbetalt, kan det derfor i stedet være i selskabsdeltagernes interesse at udlodde udbytte eventuelt således, at kapitalejerne herefter kan indbetale den resterende kapital.

2.5.3 *Egne kapitalandele i koncernforhold*

Det hænder, at køb af moderselskabets kapitalandele ikke blot foretages af moderselskabet selv, men tillige af moderselskabets datterselskaber. Årsagerne hertil kan være mange, eksempelvis likviditet, eller at datterselskaberne aflønner medarbejderne med aktier i moderselskabet. Reglerne beskrevet i afsnit 2.5.1 *Erhvervelse* finder tilsvarende anvendelse på et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele til eje eller pant i dets moderselskab.

Hertil kommer yderligere en særlig restriktion, eftersom et datterselskab, der køber op i sit moderselskab, også selv skal have tilstrækkelige frie reserver til at rumme opkøbet. Dette betyder, at der for disse datterselskaber gælder et såkaldt "dobbeltkrav" for både moder- og datterselskab vedrørende de frie reserver.

Dobbeltkravet om frie reserver, såfremt kapitalandelene i moderselskabet erhverves af moderselskabets datterselskab, indebærer i realiteten, at der gælder strengere krav ved køb, hvis datterselskabet køber kapitalandelene, frem for at kapitalandelene købes af moderselskabet selv.

Dobbeltkravet er illustreret i nedenstående eksempel:

Eksempel på datterselskabs køb af moderselskabets kapitalandele

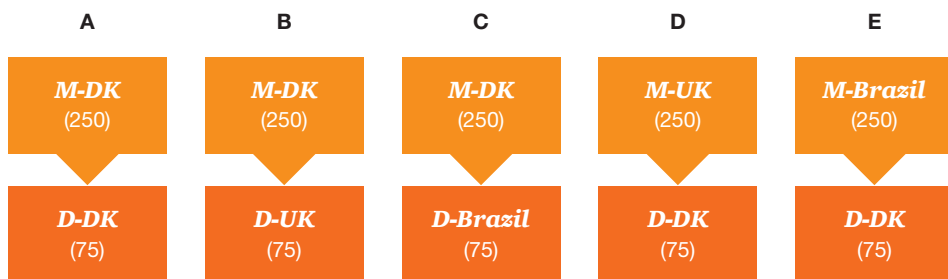
M besidder 100 % af kapitalandelene i D. Den 1. marts 20x1 besluttet i D's bestyrelse at erhverve kapitalandele i M for at hjælpe én af koncernens ejere i forbindelse med dennes udtræden som ejer. M besidder ikke selv tilstrækkeligt med likvider, hvorfor det anses som hensigtsmæssigt, at opkøbet foretages af D. D's bestyrelse anser opkøbet som forsvarligt. I M er de frie reserver pr. 31. december 20x0 (senest aflagte og godkendte årsrapport) 250, mens D's frie reserver på dette tidspunkt er 75. Erhvervelsen skal ske for 110.

Må D's bestyrelse erhverve kapitalandele i M?

D's bestyrelse skal iagttage det såkaldte "dobbeltkrav" om frie reserver. Mens de frie reserver i M er tilstrækkeligt høje og derfor ikke udgør nogen blokering for D's erhvervelse, er D's egne frie reserver ikke tilstrækkelige til at kunne rumme købet af kapitalandelene i M.

D's bestyrelse må højst erhverve kapitalandele i M for 75. Havde M derimod frie reserver for 75, mens D's frie reserver var 250, ville D stadig kun kunne erhverve kapitalandele i M for 75.

Ovenstående beskriver, hvorledes de danske regler gælder i rent danske koncerner. Der er til tider også involveret udenlandske moder- og datterselskaber. Der kan således tænkes en række forskellige opkøbssituationer:

Situation A ovenfor er en ren dansk model, mens de øvrige situationer (B-E) alle involverer et udenlandsk moder- eller datterselskab (inden for og uden for EU). Tallene i parenteser angiver størrelsen af de frie reserver. Uanset at forholdene bedømmes på grundlag af den danske selskabslov – hvis regler er afhængige af reglerne om opgørelse af frie reserver i henhold til ÅRL – kan fortolkningen af selskabsloven næppe udstrækkes til at kræve, at de frie reserver i udenlandske virksomheder skal opgøres efter ÅRL. De begrænsningsregler, som derved ligger på danske selskaber i henhold til selskabsloven, må derfor fortolkes ud fra de reserver, som opgøres i henhold til de årsregnskaber, der udarbejdes i de forskellige lande.

Definitionen af frie reserver følger derfor af de lokale regler. De opgøres således efter lokale regnskabsregler og defineres efter lokal selskabsret. Hvis der ikke udarbejdes lokale regnskaber, fx fordi der ikke er lokale regler herom, må regnskabstallene fra koncernrapporteringen kunne lægges til grund.

Ud over ovenstående forudsætninger gælder tillige, at det planlagte køb i dattervirksomhederne af moderselskabets kapitalandele er fastsat til 110.

	A	B	C	D	E
Disposition	D-DK ønsker at erhverve kapitalandele i M-DK for 110.	D-UK ønsker at erhverve kapitalandele i M-DK for 110.	D-Brazil ønsker at erhverve kapitalandele i M-DK for 110.	D-DK ønsker at erhverve kapitalandele i M-UK for 110.	D-DK ønsker at erhverve kapitalandele i M-Brazil for 110.
	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-DK alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-UK alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-Brazil alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-DK alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-DK alene udgør 75.
Handling i det danske selskab	Det danske selskabs ledelse må sætte sin indflydelse igennem og blokere opkøbet.	Det danske selskabs ledelse må så vidt muligt inden for rammerne af udenlandsk lovgivning sætte sin indflydelse igennem og blokere opkøbet.	Det danske selskabs ledelse må så vidt muligt inden for rammerne af udenlandsk lovgivning sætte sin indflydelse igennem og blokere opkøbet.	Uanset hvad det udenlandske moderselskab beslutter, skal den danske ledelse afstå fra at foretage dispositionen, eftersom det er strafbart for ledelsen at gennemføre dispositioner, der er i strid med selskabsloven.	Uanset hvad det udenlandske moderselskab beslutter, skal den danske ledelse afstå fra at foretage dispositionen, eftersom det er strafbart for ledelsen at gennemføre dispositioner, der er i strid med selskabsloven.

Reglerne om erhvervelse af egne kapitalandele i koncernforhold retter sig mod et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele i moderselskabet. Reglerne regulerer således ikke et moderselskabs erhvervelse af kapitalandele i datterselskabet, eftersom det på sædvanligvis blot er en yderligere erhvervelse af kapitalandele i datterselskabet og på ingen måder rammes af restriktioner i SEL.

2.5.4 Regnskabsmæssig behandling af egne kapitalandele

Et selskabs erhvervelse af egne kapitalandele fratrækkes direkte på selskabets frie reserver, idet der efter både ÅRL og IFRS er tale om egenkapitaltransaktioner. Dette gælder også koncernregnskabet, hvor moderselskabets erhvervelse af egne kapitalandele indregnes direkte på egenkapitalens frie reserver, uden at reducere selskabskapitalen, men blot som en transaktion mellem moderselskabet og minoritetskapitalejeren.

For så vidt angår et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele i moderselskabet gælder, at disse påvirker koncernregnskabet, moderselskabet og datterselskabets årsregnskab på følgende måde:

Koncernregnskab	I koncernregnskabet er der tale om en egenkapitaltransaktion. Erhvervelsen fratrækkes direkte på koncernegenkapitalens frie reserver, som hvis erhvervelsen var sket af moderselskabet selv.
Moderselskabet – kapitalandele måles til indre værdi	Datterselskabets erhvervelse af kapitalandele fratrækkes direkte på moderselskabets frie reserver med modpost på kapitalandele i datterselskabet. Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode påvirkes ikke af datterselskabets erhvervelse af kapitalandele i moderselskabet.
Moderselskabet – kapitalandele måles til kostpris	Anvendes kostprismetoden til at indregne værdien af kapitalandele i dattervirksomheder, påvirkes moderselskabsregnskabet ikke.
Datterselskabets regnskab	I datterselskabets eget årsregnskab behandles erhvervelsen af kapitalandele i moderselskabet som udgangspunkt som en erhvervelse af kapitalandele i en hvilken som helst anden virksomhed, dvs. som en tilgang på kapitalandele. Er der således tale om køb af minoritetsposter – hvad det normalt vil være – skal beholdningen af disse aktier måles efter ÅRL § 37, dvs. enten til dagsværdi eller kostpris, såfremt kapitalandelene i moderselskabet ikke er optaget til handel på et aktivt marked.

2.6 Kapitaltab

Reglerne om kapitaltab findes i selskabslovens § 119.

Har et kapitalselskab tabt 50 % eller mere af selskabskapitalen, skal ledelsen foranledige, at der afholdes en generalforsamling. Generalforsamlingen skal afholdes senest seks måneder efter, at kapitaltabet overstiger 50 % af selskabskapitalen, medmindre selskabets vedtægter indeholder mere restriktive regler herom. Hvis selskabets ordinære generalforsamling skal afholdes inden for seks måneder efter, at kapitaltabet konstateres, kan handlepligten opfyldes på den ordinære generalforsamling.

Det er den samlede ledelse, som skal sikre, at generalforsamlingen afholdes. Dvs. at både direktion, bestyrelse og tilsynsråd har pligt til at reagere ved kapitaltab. Hvis generalforsamlingen i et selskab ikke vedtager ledelsens forslag om foranstaltninger, der bør træffes for at genoprette kapitalen, samtidig med at ledelsen skønner, at det vil være uforsvarligt at videreføre selskabet uændret, må ledelsen normalt træde tilbage.

På generalforsamlingen skal det centrale ledelsesorgan redegøre for selskabets økonomiske stilling og om fornødent stille forslag om, hvilke foranstaltninger der bør gennemføres som følge af kapitaltabet, herunder om selskabet skal opløses.

Kapitaltabsreglerne gælder ligeledes for iværksætterselskaber. Det bevirker, at iværksætter-selskaber med en selskabskapital på DKK 1 meget let kan komme i en kapitaltabssituation. Ledelsen af iværksætterselskaber skal derfor være ekstra opmærksomme i de tilfælde, hvor selskabet har underskud, da det let medfører, at selskabet har tabt mere end 50 % af den registrerede selskabskapital.

Det forhold, at den tegnede kapital ikke er fuldt indbetalt, gør ingen forskel i forhold til kapitaltabsreglerne. Er der således tegnet en kapital på TDKK 400, sætter kravet om reaktion på kapitaltab ind, når selskabet har tabt TDKK 200, uanset om den ikke indbetalte selskabskapital præsenteres brutto eller netto, jf. afsnit 2.1.1 *Kapitalkrav*.

Beregningen af kapitaltabet vedrører kun selskabskapitalen og således ikke en eventuel overskurs. Er selskabskapitalen eksempelvis på MDKK 1,5 og den samlede egenkapital (inklusive negativt overført overskud) på TDKK 700, er mere end 50 % af selskabskapitalen tabt.

2.6.1 Retablering af selskabskapitalen

Et kapitalselskab kan retablere selskabskapitalen på flere forskellige måder, afhængig af de konkrete omstændigheder. Det kan eksempelvis ske ved kontant kapitalforhøjelse, apportindskud, konvertering af gæld til selskabskapital, gennem koncerntilskud eller ved fusion med andre selskaber.

Hvis selskabskapitalen overstiger minimumskapitalen, dvs. TDKK 50 for anpartsselskaber og TDKK 400 for aktieselskaber, kan underskud dækkes ved en kapitalnedsættelse, dog maksimalt ved nedsættelse til kapitalselskabets minimumskapital. Det betyder, at selskabets negative egenkapital reduceres med det nedsatte beløb, og der sker således en regnskabsmæssig ompostering og ikke en udbetaling af midler til kapitalejerne. Er der samtidig behov for tilførsel af ny kapital gennem en kapitalforhøjelse, kan den samlede fremtidige selskabskapital holdes på et minimum ved at reducere selskabskapitalen evt. helt ned til DKK 0 til dækning af underskud – kombineret med, at der samtidig foretages en kapitalforhøjelse ved indskud af ny selskabskapital, så kravet om minimumsselskabskapital fortsat er opfyldt.

2.6.2 Ansvar

Kapitalselskabets ledelse har pligt til løbende at overvåge, om et eventuelt kapitaltab opstår. Det gælder ikke kun i forbindelse med aflæggelse af årsrapporten – pligten gælder i hele regnskabsåret. I overensstemmelse hermed begynder seksmåneders fristen for afholdelse af generalforsamling i tilfælde af et kapitaltab på mere end 50 % at løbe fra det tidspunkt, hvor kapitaltabet på mere end 50 % blev konstateret.

Kravet gælder ligeledes i de tilfælde, hvor kapitaltabet forsvinder inden afholdelsen af generalforsamlingen, som er foranlediget af det tidligere kapitaltab. Generalforsamlingen skal i disse tilfælde fortsat afholdes, uanset at behovet for at retablere kapitalen ikke længere består.

I situationer, hvor der er risiko for kapitaltab – fx hvor en forudgående årsrapport viser et underskud, samtidig med at udviklingen ikke er vendt – er ansvaret for at overvåge selskabets økonomiske situation skærpet.

2.7 Selskabets ledelse

Reglerne om selskabets ledelse findes i selskabslovens kapitel 7, §§ 111-139 a samt kapitel 8, §§ 140-143 om medarbejderrepræsentation.

Et kapitalselskab kan have en ledelse bestående af en bestyrelse og en direktion. Et anparts-selskab kan derudover have en ledelse bestående af en direktion alene. I stedet for at have en bestyrelse kan generalforsamlingen vælge, at det øverste ledelsesorgan skal være et tilsynsråd. Tilsynsrådets opgave er alene at føre tilsyn, det vil sige, at tilsynsrådet ikke indgår i den strategiske ledelse af selskabet på samme måde, som en bestyrelse gør. Der er således mulighed for følgende ledelsesmodeller for kapitalselskaber:

		Aktie-selskaber	Partner-selskaber	Anparts-selskaber	Iværksætter-selskaber
1	Direktion og bestyrelse	X	X	X	X
2	Direktion			X	X
3	Direktion og tilsynsråd	X	X	X	X

Danske selskaber har herved mulighed for at etablere ledelsesmodeller, som ligner dem, der er tilladte i andre lande, herunder flere af de andre EU-lande.

Et anpartsselskab kan etablere sig udelukkende med en direktion. Et aktieselskab skal derimod have en direktion samt enten en bestyrelse eller et tilsynsråd. I aktieselskaber skal bestyrelsen eller tilsynsrådet bestå af mindst tre personer. I et anpartsselskab accepteres, at bestyrelsen alene består af én person.

Fælles for såvel anpartsselskaber som aktieselskaber er, at direktionen kan bestå af en eller flere personer blandt bestyrelsens egne medlemmer eller af personer, der ikke er medlem af bestyrelsen. I aktieselskaber skal majoriteten af bestyrelsens medlemmer være personer, som ikke er direktører i selskabet. Endvidere kan en direktør i et aktieselskab ikke være hverken formand eller næstformand for bestyrelsen i selskabet. Et medlem af direktionen kan ikke samtidig være medlem af tilsynsrådet. Her har anpartsselskaber generelt mere frie rammer.

Der er ingen krav til, hvor bestyrelsesmedlemmer og direktion har bopæl eller deres statsborgerskab hverken i et aktieselskab eller i et anpartsselskab.

I selskaber, der i de sidste tre år har beskæftiget gennemsnitligt mindst 35 medarbejdere, har selskabets medarbejdere ret til at vælge et antal medlemmer af selskabets øverste ledelse og suppleanter for disse svarende til halvdelen af de øvrige ledelsesmedlemmer. De har dog altid ret til at vælge mindst to medlemmer. I de tilfælde, hvor et anpartsselskab alene består af en direktion, kan medarbejderne fortsat kræve, at der vælges et antal medarbejderrepræsentanter til bestyrelsen. I så fald vil anpartsselskabet være tvunget til at etablere en bestyrelse.

2.7.1 *Direktionens pligter*

Direktionen varetager den daglige ledelse af selskabet og skal følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning, idet sådanne dispositioner kun kan foretages efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen – medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed.

Direktionen skal endvidere sørge for, at selskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på en betryggende måde. Hvis virksomheden etableres uden en bestyrelse, er det desuden direktionens ansvar at varetage den overordnede og strategiske ledelsen af selskabet samt andre ledelsesopgaver, der normalt er bestyrelsens ansvar.

Det er samtidig vigtigt at understrege, at direktionen sammen med bestyrelsen har ansvaret for, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til selskabets drift.

2.7.2 *Bestyrelsens pligter*

Bestyrelsen og direktionen forestår ledelsen af selskabet, herunder aflæggelse af årsrapporter. Bestyrelsen har dog ansvaret for den overordnede og strategiske ledelse af selskabet og skal sørge for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed og angive retningslinjer og anvisninger til direktionen. Bestyrelsen har således også ansvaret for at ansætte og afskedige direktionen.

Bestyrelsen skal påse, at bogføring og regnskabsaflæggelse foregår på en måde, der efter selskabets forhold er tilfredsstillende. Endvidere skal bestyrelsen påse, at der er etableret de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller samt at bestyrelsen løbende modtager den fornødne rapportering om kapitalsekskabets finansielle forhold. Bestyrelsen skal også påse, at direktionen udøver sit hverv på behørig måde og efter bestyrelsens retningslinjer.

Bestyrelsen skal tage stilling til, om selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til selskabets drift. Bestemmelsen er en præcisering af det overordnede bestyrelsesansvar og et ønske om at fremme en aktiv bestyrelsesinvolvering. Begrebet kapitalberedskab er ikke præciseret, men opfattes sådan, at selskabets finansielle stilling – herunder den likviditetsmæssige situation – skal være tilstrækkelig til at sikre selskabets fortsatte drift på kort og langt sigt. Dette ansvar deler bestyrelsen med direktionen.

I aktieselskaber kan bestyrelsesmøder afholdes skriftligt i det omfang, dette er foreneligt med udførelsen af bestyrelsens hverv. Et medlem af ledelsen kan dog forlange, at der finder en mundtlig drøftelse sted. Det er endvidere muligt at afholde bestyrelsesmøder ved anvendelse af elektroniske medier. Der gælder særlige regler for anvendelsen af elektroniske medier i denne sammenhæng.

Hvis et anpartsselskab kun har en direktion, varetager direktionen alle de ovenfor nævnte opgaver.

Formanden for bestyrelsen i et statsligt aktieselskab eller i et selskab optaget til handel på et reguleret marked må ikke udføre hverv for selskabet, der ikke er en naturlig del af hvervet som bestyrelsesformand. Bestyrelsesformanden kan dog, hvor der er særligt behov herfor, udføre opgaver, som den pågældende bliver anmodet om at udføre af og for bestyrelsen. Det giver bestyrelsesformanden mulighed for kortvarigt at deltage i den daglige ledelse af selskabet, hvor det er nødvendigt, med dertil hørende ansvar. Muligheden gælder ikke formanden for et tilsynsråd.

2.7.3 Tilsynsråd

Indførelse af muligheden for et tilsynsråd frem for en bestyrelse giver selskaberne mulighed for at etablere et organ i stedet for bestyrelsen, som alene fokuserer på tilsyn og kontrol. Tilsynsrådet vælges af generalforsamlingen på samme måde som bestyrelsen. Grundlæggende varetager tilsynsrådet den ene halvdel af de opgaver, som bestyrelsen varetager. Tilsynsrådet fokuserer derfor på kontrol og er dermed ikke involveret i den overordnede og strategiske ledelse. Tilsynsrådets opgaver tæller:

- At bogføring og regnskabsaflæggelse fungerer tilfredsstillende
- At de fornødne procedurer for selskabets interne kontrol og risikostyring er etableret
- At tilsynsrådet løbende modtager den fornødne rapportering om selskabets finansielle forhold
- At direktionen udøver sit hverv på en behørig måde
- At selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt til opfyldelse af nuværende og fremtidige forpligtelser.

Medlemmerne af tilsynsrådet kan ikke tegne og forpligte selskabet.

Da tilsynsrådets opgave er at føre tilsyn med direktionen, er der indført et forbud mod, at medlemmer af tilsynsrådet samtidig sidder i direktionen. Direktionen forestår ledelsen af selskabet, mens tilsynsrådet i princippet er afskåret fra ledelsesbeføjelser og alene ansætter og afskediger direktionen samt fører tilsyn med denne. Der er således tale om et ægte tostrengt ledelsessystem.

Fordelen ved tilsynsrådet er, at man derved får et organ, som fokuserer på kontrolopgaven. I forhold til bestyrelsen må det derfor forventes, at tilsynsrådet har en større "afstand" til direktionen, end bestyrelsen har.

Revisionsprotokollen skal underskrives af tilsynsrådet. Tilsynsrådet har også en rolle ved regnskabsaflæggelsen, eftersom de enkelte medlemmer af tilsynsrådet skal underskrive årsrapporten sammen med direktionen. Endvidere pålægges medlemmerne af tilsynsrådet i lighed med medlemmer af bestyrelsen en afgift, hvis selskabets årsrapport modtages for sent i ERST.

Tilsynsrådet vil formentlig især blive overvejet i større koncerner, herunder i danske datterselskaber af udenlandske moderselskaber.

2.7.4 *Forretningsorden*

Bestyrelsen eller tilsynsrådet i et aktieselskab skal have en forretningsorden. I et anpartsselskab skal bestyrelsen eller tilsynsrådet kun have en forretningsorden, hvis den består af flere end ét medlem. Er selskabet omfattet af revisionspligt, skal revisor kontrollere, at der er en forretningsorden og tillige kontrollere ejerbog, forhandlingsprotokol og bestyrelsens underskrift på revisionsprotokollater. Denne pligt omfatter kontrol af, om selskabet overholder sine forpligtelser til at registrere oplysninger i det offentlige ejerregister. Er disse forhold ikke i orden, skal revisor fremlægge en erklæring om de mangelfulde forhold for generalforsamlingen.

2.7.5 *Måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning i det centrale ledelsesorgan*

Den 11. marts 2016 udsendte ERST en vejledning "Måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen og afrapportering herom". Vejledningen kan downloades på www.erst.dk.

Vejledningen præciserer gældende lov og giver en nærmere beskrivelse af reglerne om redegørelse for kønsmæssig sammensætning af ledelsen. Loven stiller krav om, at virksomhederne opstiller et måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i det øverste ledelsesorgan. Endvidere skal virksomhederne udarbejde en politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i virksomhedens ledelsesniveauer generelt.

Endelig skal virksomhederne i deres årsregnskab afrapportere om status for opfyldelsen af det opstillede måltal samt for sin politik herunder, hvorfor virksomheden i givet fald ikke har nået den opstillede målsætning.

Reglerne har til hensigt at skabe fremskridt i udviklingen af andelen af kvinder i private og statslige virksomheders bestyrelser med henblik på, at der kommer en mere ligelig fordeling af mænd og kvinder i de øverste ledelsesorganer. Reglerne omfatter de ca. 1.100 største danske virksomheder i Danmark og dermed de samme virksomheder, som er forpligtet til at udarbejde en redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a. Virksomheder med under 50 ansatte i seneste regnskabsår er dog fritaget fra at fastsætte og oplyse om politikker for det underrepræsenterede køn, men skal altid fastsætte måltal vedrørende bestyrelsen.

Følgende selskaber er omfattet af reglerne:

- Statslige aktieselskaber
- Selskaber, som har aktier, gældsinstrumenter eller andre værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land
- Store kapitalselskaber (store regnskabsklasse C-selskaber).

For moderselskaber, der udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at der opstilles måltal og udarbejdes en politik for koncernen som helhed.

Rapportering om CSR og kønsmæssig sammensætning i ledelsen skal afrapporteres efter reglerne i årsregnskabsloven. Se mere i afsnit 8.2 *Samfundsansvar og den kønsmæssige sammensætning af ledelsen*.

2.7.6 Møder i bestyrelse og tilsynsråd

Møder i bestyrelsen eller tilsynsrådet afholdes som udgangspunkt på dansk. Såfremt flertallet beslutter det, kan møderne imidlertid afholdes på et andet sprog end dansk, hvis der samtidig gives mulighed for simultantolkning til og fra dansk for samtlige deltagere. Kravet om simultantolkning gælder dog ikke for møder afholdt på svensk, norsk eller engelsk, hvis dette sprog er angivet som koncernsprog i selskabets vedtægter.

Såfremt bestyrelsen eller tilsynsrådet består af flere medlemmer, skal der føres en protokol over forhandlingerne. Af hensyn til senere at kunne dokumentere forhandlingsforløbet og kunne placere et ansvar skal der foreligge en forhandlingsprotokol og ikke kun en beslutningsprotokol. Det skal bagefter være muligt at genfinde forudsætningerne for de drøftelser, der har fundet sted. Forhandlingsprotokollen skal underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer. Et tilstedeværende medlem, der ikke er enig i en beslutning, har ret til at få sin mening indført i protokollen.

I et anpartsselskab, hvor ledelsen kun består af en direktion, skal der alene føres protokol over forhandlingerne, hvis direktionen består af flere medlemmer.

Forhandlingsprotokollen kan føres elektronisk. Bestyrelsen eller tilsynsrådet skal dog i den forbindelse tage højde for, hvordan det sikres, at den elektroniske version af forhandlingsprotokollen er den ægte version.

2.7.7 Beslutningsdygtighed i bestyrelsen og tilsynsrådet

Bestyrelsen eller tilsynsrådet er beslutningsdygtig, når over halvdelen af samtlige medlemmer er repræsenteret, medmindre der efter vedtægterne stilles større krav. Beslutninger må dog ikke træffes uden samtlige medlemmer – så vidt muligt – har haft adgang til at deltage i sagens behandling.

De anliggender, der behandles i bestyrelsen eller i tilsynsrådet, afgøres ved simpelt stemmeflertal, medmindre der efter vedtægterne kræves særligt stemmeflertal.

2.7.8 Aflønning generelt

Af selskabsloven fremgår, at ledelsen kan aflønnes med fast og/eller variabelt vederlag. Om vederlagets størrelse gælder en generel grundsætning om, at vederlaget ikke må overstige, hvad der anses for sædvanligt efter hvervets art og arbejdets omfang – samt hvad der må anses som forsvarligt i forhold til selskabets økonomiske stilling.

Alle bestyrelsesmedlemmer og medlemmer af tilsynsrådet har samme ansvar og skal som udgangspunkt honoreres ens. Det gælder uanset, om de pågældende medlemmer fx er valgt af generalforsamlingen eller af medarbejderne. Det er sædvanligt, at formanden for bestyrelsen honoreres med et større honorar end øvrige medlemmer grundet den større arbejdsbyrde for formanden. Tilsvarende kan forventes også at gøre sig gældende for formanden i tilsynsrådet.

Der er ikke noget til hinder for, at et medlem af bestyrelsen eller tilsynsrådet oppebærer honorar for andet arbejde eller andre ydelser i forhold til selskabet ved siden af den pågældendes vederlag som medlem af bestyrelse eller tilsynsråd, selvom det samlet set fører til en højere aflønning end øvrige ledelsesmedlemmer.

I et selskab optaget til handel på et reguleret marked eller i et statsligt aktieselskab må formanden for bestyrelsen eller tilsynsrådet dog ikke udføre hverv for kapitalselskabet, der ikke er en del af hvervet som formand. Bestyrelsesformanden må dog, hvor der er særlige behov herfor, udføre opgaver, som den pågældende bliver anmodet om at udføre af og for bestyrelsen.

Erklæres et selskab for konkurs, skal ledelsesmedlemmerne tilbagebetale, hvad de i de seneste fem år før fristdagen har oppebåret som variabel løn, forudsat at selskabet var insolvent, da den variable løn blev fastsat.

Der skal i årsrapporten for virksomheder i regnskabsklasse C-D oplyses om aflønning af selskabets ledelse, herunder både direktion, bestyrelse eller tilsynsråd, uanset om aflønningen er fast eller variabel, eller om det er incitamentsaflønning.

2.7.9 Retningslinjer for incitamentsaflønning til ledelsen

Børsnoterede selskaber skal have generalforsamlingens godkendelse af de overordnede retningslinjer for incitamentsaflønning af bestyrelse og direktion, inden der indgås aftaler herom.

Ved incitamentsaflønning forstås enhver form for variabel aflønning. Det er således ikke kun aktiebaserede aflønningsformer, såsom aktieoptioner, warrants og fantomaktier, der er omfattet. Andre former for variabel aflønning er eksempelvis resultatafhængige bonusordninger og andre ikke-aktiebaserede aflønningsformer, hvor den endelige aflønning er ukendt på tildelingstidspunktet. Fast løn vil ifølge lovbemærkningerne ikke være omfattet uanset størrelsen på den faste løn.

Retningslinjerne skal være overordnede og indeholde klare oplysninger, som kan forstås af den enkelte aktionær, der ikke kan forudsættes at have en dybere indsigt i beregning af værdien af fx optioner. Bestyrelsen har det overordnede ansvar for udarbejdelsen af retningslinjerne. Retningslinjerne skal indeholde følgende:

- Hvem der kan tildeles incitamentsaflønning
- Hvilke ydelser kan indgå
- Hovedbetingelserne for ydelsernes tildeling
- Den anslåede værdi
- Hvad det tidsmæssige perspektiv i incitamentsaflønningen er, herunder eventuelle frister for udnyttelse af optioner.

Når generalforsamlingen har godkendt retningslinjerne for incitamentsaflønning, skal en bestemmelse herom indføres i selskabets vedtægter. Bestemmelsens optagelse i vedtægterne kræver ikke særskilt vedtagelse på generalforsamlingen.

Endvidere skal de godkendte retningslinjer uden ugrundet ophold offentliggøres på selskabets hjemmeside. Konkrete aftaler om incitamentsaflønning kan tidligst indgås dagen efter, de godkendte retningslinjer er offentliggjort på selskabets hjemmeside.

Komitéen for god Selskabsledelse har udsendt en vejledning om beskrivelse af retningslinjer for incitamentsaflønning af ledelsen. Vejledningen er ment som et praktisk supplement til lovgivningen og lovforarbejderne, som selskaberne kan lade sig inspirere af.

Vejledningen af 23. november 2017 kan downloades på www.corporategovernance.dk.

2.7.10 Aftaler indgået med enekapitalejer

Aftaler, som indgås mellem en enekapitalejer (ejer 100 % af kapitalandelene i selskabet) og kapitalsekskabet, er kun gyldige, såfremt de affattes på en måde, som senere kan dokumenteres, medmindre der er tale om aftaler på sædvanlige vilkår som led i et løbende mellemværende. Alle former for goder, der tilfalder enekapitalejeren, bør derfor dokumenteres skriftligt. Såfremt enekapitalejeren ligeledes er direktør i selskabet, bør aftaler, der relaterer sig til direktørstillingen, også for en sikkerheds skyld dokumenteres skriftligt.

Dokumentationskravet gælder ligeledes i koncernforhold, hvor enekapitalejerer er et andet selskab.

Såfremt aftalerne ikke affattes på en sådan måde, at de senere kan dokumenteres, vil det kunne medføre erstatningsansvar. Endvidere skal transaktionerne tilbageføres, når transaktionerne ikke er gyldige.

Kravet gælder kun ved aftaler indgået mellem kapitalselskabet og en enekapitalejer. Reglerne gælder derfor ikke for søsterselskaber eller kapitalejere, der ejer fx 90 % af selskabskapitalen. I disse tilfælde gælder det almindelige ledelsesansvar, hvorved medlemmer af kapitalselskabets ledelse ikke må disponere således, at dispositionen er åbenbart egnet til at skaffe visse kapitalejere eller andre en utilbørlig fordel på bekostning af andre kapitalejere eller kapitalselskabet.

2.8 Generalforsamling

Reglerne om generalforsamlingen findes i selskabslovens kapitel 6, §§ 76-110.

En kapitalejer har mulighed for at gøre sin indflydelse gældende på selskabets generalforsamling. Selskabets generalforsamling er samtidig som udgangspunkt den øverste myndighed i alle selskabets anliggender. Den øverste ledelse kan dog bestemme, at andre personer (fx rådgiver) end kapitalejerne og ledelsen kan overvære generalforsamlingen, medmindre vedtægterne foreskriver andet.

Kapitalejerne har ret til at møde på generalforsamlingen ved fuldmægtig (tidsubegrænset fuldmagt er tilladt, medmindre denne er udstedt til selskabets ledelse) og til at møde sammen med en rådgiver.

Generalforsamlingen har dog visse begrænsninger i kompetencen over for bestyrelsen. Således kan kapitalejerne eksempelvis ikke på den ordinære generalforsamling træffe beslutning om uddeling af et højere udbytte end foreslået af den øverste ledelse og tiltrådt af den centrale ledelse.

Endvidere kan kapitalejerne i enighed bestemme, at beslutninger i selskabet generelt skal træffes på anden vis end ved afholdelse af generalforsamling. Beslutning herom skal indsættes i vedtægterne. Dette gælder dog ikke for børsnoterede selskaber.

2.8.1 Ordinær generalforsamling

På selskabets ordinære generalforsamling skal kapitalejerne træffe beslutning om de forhold, som ifølge selskabets vedtægter skal behandles på den ordinære generalforsamling.

Disse forhold vil blandt andet omfatte godkendelse af årsrapporten og anvendelse af overskud eller dækning af tab i henhold til den godkendte årsrapport. Fravalg af revision af selskabets kommende årsrapport træffes ligeledes på den ordinære generalforsamling. Tilvalg af revision kan derimod træffes på både den ordinære og ekstraordinære generalforsamling.

Selskabets ordinære generalforsamling skal afholdes i så god tid, at den reviderede og godkendte årsrapport kan være ERST i hænde senest fem måneder efter regnskabsårets afslutning. Fristen for indsendelse af årsrapporten er dog fire måneder for børsnoterede og statslige aktieselskaber, som er omfattet af regnskabsklasse D.

2.8.2 Ekstraordinær generalforsamling

Ud over den ordinære generalforsamling er der mulighed for, at selskabet kan afholde ekstraordinære generalforsamlinger, hvis selskabets kapitalejere har behov for at træffe beslutninger, som efter loven eller vedtægterne skal beslutes på en generalforsamling. Således kan selskabets centrale ledelsesorgan, tilsynsrådet, revisor eller aktionærer, der ejer mindst 5 % af aktiekapitalen (eller mindre, hvis vedtægterne giver mulighed derfor), og enhver anpartshaver forlange, at der afholdes ekstraordinær generalforsamling. Ekstraordinær generalforsamling skal indkaldes af det centrale ledelsesorgan senest to uger efter, at det er forlangt.

På en ekstraordinær generalforsamling kan følgende fx beslutes:

Eksempler på beslutninger på en ekstraordinær generalforsamling

Ændring af selskabets vedtægter, herunder navn, regnskabsår, hjemsted mv.	Valg af selskabets bestyrelse	Valg af selskabets revisor	Kapitalforhøjelse eller kapitalnedsættelse
Erhvervelse af egne aktier (øverste ledelse efter bemyndigelse)	Bemyndigelse til bestyrelsen om udlodning af ekstraordinært udbytte (efter selskabets første regnskabsår)	Fusion (ophørende selskab), spaltning eller likvidation	Granskning

2.8.3 Indkaldelse til generalforsamling

Det centrale ledelsesorgan indkalder til og tilrettelægger generalforsamlinger.

Indkaldelse til generalforsamling skal foretages tidligst fire uger (medmindre vedtægterne foreskriver en længere frist) og senest to uger før generalforsamlingen. For aktieselskaber, optaget til handel på et reguleret marked, skal indkaldelse til generalforsamling foretages tidligst fem uger (medmindre vedtægterne foreskriver en længere frist) og senest tre uger før generalforsamlingen.

Indkaldelsen skal ske i overensstemmelse med vedtægternes bestemmelser og angive tid og sted for generalforsamlingen og dagsorden. Såfremt forslag til vedtægtsændringer skal behandles på generalforsamlingen, skal forslagets væsentligste indhold angives i indkaldelsen. Selskabsloven indeholder endvidere en liste af oplysninger, som skal fremsendes til/gøres tilgængelige for aktionærerne, såfremt selskabet er optaget til handel på et reguleret marked.

For aktieselskabers vedkommende skal selskabets reviderede årsrapport endvidere gøres tilgængelig til eftersyn for aktionærene senest to uger før generalforsamlingen. For aktieselskaber optaget til handel på et reguleret marked gælder en registreringsdato, der ligger en uge før generalforsamlingens afholdelse. En aktionær har således ret til at deltage i generalforsamlingen og afgive stemme i forhold til de aktier, aktionæren besidder på registreringsdatoen. Endvidere har en aktionær ret til at få et forslag behandlet på den ordinære generalforsamling, såfremt forslaget stilles senest seks uger, før generalforsamlingen afholdes. Vedtægterne kan bestemme, at en aktionærs deltagelse i en generalforsamling senest tre dage før generalforsamlingens afholdelse skal være anmeldt til aktieselskabet. Selskaber, der ikke er optaget til handel på et reguleret marked, kan indføre i vedtægterne, at ovenstående også gælder for dem.

Kapitalejerne kan ved enstemmighed vælge at fravige ovenstående frister for indkaldelse til generalforsamlingen. Fristerne kan dog ikke fraviges for selskaber optaget til handel på et reguleret marked.

2.8.4 *Beslutningskompetence*

Alle beslutninger træffes som udgangspunkt med simpelt flertal, medmindre andet fremgår af selskabsloven. Selskabsloven indeholder specifikke regler om stemmemajoritet afhængig af, hvilke beslutninger der er tale om.

De beslutninger, der kan træffes med simpelt flertal, er eksempelvis godkendelse af årsrapporten, valg af bestyrelsesmedlemmer og valg af revisor. Ændring af selskabets vedtægter kræver som udgangspunkt 2/3 flertal. Herudover er der visse for kapitalejerne særligt indgribende beslutninger, der kræver 9/10 flertal eller enstemmighed.

Vedtægterne kan indeholde skærpede krav til generalforsamlingens beslutninger.

Alle generalforsamlinger ledes af en dirigent. Medmindre andet fremgår af selskabets vedtægter, bliver dirigenten valgt med simpelt flertal af generalforsamlingen.

Ejeraftaler er ikke bindende for selskabet og for de beslutninger, der træffes af generalforsamlingen, jf. afsnit 2.8.6 *Ejeraftaler*.

Elektronisk generalforsamling og kommunikation

Kapitalselskaber har adgang til at afholde generalforsamlinger elektronisk. Denne adgang skal fremgå af vedtægterne, såfremt generalforsamlingen kun afholdes elektronisk og dermed ikke blot er et supplement til fysisk fremmøde.

Der er tilsvarende mulighed for at beslutte anvendelse af elektronisk dokumentudveksling og elektronisk post i kommunikationen mellem selskabet og aktionærene. Disse regler kan bl.a. være relevante, hvis selskabet ønsker at erstatte den trykte årsrapport med en elektronisk årsrapport.

2.8.5 Sprog

Generalforsamling kan afholdes på svensk, norsk eller engelsk uden simultantolkning – eller et andet sprog end dansk, hvis der gives mulighed for simultantolkning – ved en simpel flertalsbeslutning om dette. Beslutning om afholdelse på andre sprog end disse uden simultantolkning kræver en vedtægtsbestemmelse, der skal beslattes med 9/10 flertal – med mulighed for, at mindretallet kan forlange sig indløst af selskabet. Ovenstående gælder tillige dokumenter udarbejdet til generalforsamlingen.

For kapitalselskaber skal følgende dokumenter indsendes til ERST på dansk, norsk, svensk eller engelsk med undtagelse af stiftelsesdokument og vedtægter (punkt 1 og 2), som skal være på dansk, norsk eller svensk:

1. Stiftelsesdokument
2. Vedtægter
3. Dokumentation for indbetaling af selskabskapitalen
4. Vurderingsberetning om apportindskud ved stiftelse, efterfølgende erhvervelser og kapitalforhøjelse i andet end kontanter
5. Det centrale ledelsesorgans erklæring, hvor denne erstatter en vurderingsberetning
6. Indkaldelser, meddelelser og erklæringer mv., som offentliggøres i ERST's it-system
7. Fusionsplan ved national og grænseoverskridende fusion
8. Flytteplan ved grænseoverskridende flytning af hjemsted
9. Vurderingsmandserklæring om kreditorernes stilling ved national og grænseoverskridende fusion
10. Spalttningsplan ved national og grænseoverskridende spaltning
11. Vurderingsmandserklæring om kreditorernes stilling ved national og grænseoverskridende spaltning
12. Omdannelsesplan ved omdannelse af andelsselskab til aktieselskab
13. Vurderingsmandserklæring om kreditorernes stilling ved omdannelse af andelsselskab til aktieselskab.

For partnerselskaber skal desuden oplyses om de fuldt ansvarlige deltageres fulde navn, funktion i selskabet, adresse og eventuelle indskud.

Øvrige anmeldelsespligtige dokumenter kan også sendes til ERST på svensk, norsk eller engelsk uden oversættelse. Dokumenter på øvrige sprog skal ledsages af en autoriseret oversættelse til dansk.

Årsrapporten

Herudover er det muligt at aflægge selskabets årsrapport og delårsrapport på engelsk. Beslutning herom skal vedtages af generalforsamlingen med simpelt flertal og indføres i vedtægterne.

Det første år, hvor selskabet vælger at aflægge årsrapport udelukkende på engelsk, skal det senest beslattes på den ordinære generalforsamling, hvor årsrapporten efterfølgende godkendes. I tilfælde af, at generalforsamlingen forkaster forslaget om, at årsrapporten aflægges på engelsk, må den ordinære generalforsamling afbrydes, indtil årsrapporten er udarbejdet på dansk.

Efterfølgende foretages tilretning af selskabets vedtægter i overensstemmelse med generalforsamlingens beslutning. Det er således ikke nødvendigt først at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling, hvor vedtægtsændringen besluttet, for derefter at godkende årsrapporten på den ordinære generalforsamling. Det hele kan besluttet på den ordinære generalforsamling.

2.8.6 Ejerftaler

Som oplyst ovenfor er ejerftaler ikke bindende for kapitalselskabet og de beslutninger, der træffes af generalforsamlingen.

Kapitalejerne kan som hidtil indgå ejerftaler, men de har ikke betydning for beslutningers selskabsretlige gyldighed. Dette kan medføre civilretlige, herunder aftaleretlige, konsekvenser for aftalens parter, men det berører ikke lovligheden af beslutninger truffet på generalforsamlingen. Den selskabsretlige gyldighed beror således alene på selskabsloven og selskabets vedtægter.

Vil kapitalejerne sikre, at en bestemmelse har selskabsretlig gyldighed, skal denne indsættes i selskabets vedtægter. Bestemmelsen skal have vedtægtsmæssig relevans, og bestemmelsen må ikke stride mod ufravigelige bestemmelser i loven. Det er således ikke muligt at indføre en ejerftale i vedtægterne eller at henvise til denne.

Følgende eksempler kan efter ERST's opfattelse indsættes i vedtægterne:

- Forhold, der beskriver selskabets kapitalforhold, stemmeretsbegrænsninger og bemyndigelse til kapitaludvidelser mv.
- Bestemmelser om overdragelse af kapitalandele, fx forkøbsret, samtykkekrav eller indløsningsbestemmelser.
- Bestemmelser om, at visse beslutninger kræver enighed eller andre skærpede vedtagelseskrav, eller at visse kapitalejere er tillagt vetorettigheder over for bestemte nærmere opregnede generalforsamlingsbeslutninger.
- Bestemmelser om, at visse kapitalejere eller andre har ret til at udpege bestemte personer til selskabets øverste ledelsesorgan eller til det centrale ledelsesorgan.

2.9 Udbytte

Reglerne om udbytte findes i selskabslovens §§ 180-184.

Uddeling af udbytte kan enten finde sted i forbindelse med godkendelse af årsrapporten på selskabets ordinære generalforsamling eller ved udlodning af ekstraordinært udbytte i løbet af året.

Et kapitalselskab kan som ordinært udbytte udlodde overført resultat og andre ikke-bundne positive reserver ifølge den seneste årsrapport, men udbyttet må generelt ikke overstige, hvad der er forsvarligt under hensyn til selskabets økonomiske stilling. Derudover skal en udlodning af et ordinært udbytte være tiltrådt af selskabets ledelse.

Ved udlodning af et ordinært udbytte, hvor de frie reserver opgøres pr. en tidligere dato – nemlig balancedagen i årsregnskabet – stilles samtidig krav om, at der skal være frie reserver på tidspunktet for udlodning af udbyttet. Det betyder, at der i praksis gælder “laveste værdis princip” ved udlodning af ordinært udbytte, dvs. det laveste beløb af reserverne på seneste balancedag og udlodningstidspunktet. Ledelsen skal derfor være opmærksom på udviklingen i selskabets resultat og dermed udviklingen i de frie reserver frem til tidspunktet for udlodningen af et ordinært udbytte. Dette gælder ikke ved udlodning af ekstraordinært udbytte, hvor alene de frie reserver på udlodningstidspunktet er afgørende.

Det er muligt at udlodde ordinært udbytte ved udlodning af andre værdier end kontanter. Det er dog et krav, at der i sådanne situationer udarbejdes en vurderingsberetning, som angiver, at udbytteforslaget mindst svarer til aktivets dagsværdi. Det er endvidere et krav i forbindelse med ordinær udlodning i andre værdier end kontanter, at dagsværdien af det udloddede aktiv skal kunne rummes i selskabets frie reserver ifølge selskabets seneste årsrapport. Ved udlodning af ekstraordinært udbytte i andre værdier end kontanter er det tilstrækkeligt, at den bogførte værdi af aktivet kan rummes i de frie reserver, som er tilgængelige på udlodningstidspunktet.

Det er alene nogle få af selskabets egenkapitalposter, som kan anvendes til udbytteudlodning:

Egenkapitalreserver, der kan anvendes til udbytte	
Selskabskapital	Nej
Overkurs ved emission	Ja
Reserve for opskrivninger	Nej
Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode	Nej
Reserve for udlån og sikkerhedsstillelser	Nej
Reserve for ikke-indbetalt selskabskapital	Nej
Reserve for udviklingsomkostninger	Nej
Reserve for iværksætterselskaber	Nej
Øvrige lovpligtige reserver	Måske – reserven er normalt kun relevant, hvis virksomheden er underlagt særlovgivning. I så fald vil anvendelse af reserven afhænge af den pågældende særlovgivning
Øvrige vedtægtsmæssige reserver	Måske – afhænger af bestemmelserne i vedtægterne
Øvrige reserver	Måske – det er generalforsamlingen, der disponerer over reserven. Generalforsamlingen kan vælge at udbetale øvrige reserver som udbytte
Overført resultat	Ja

Ved vurderingen af de frie reserver i selskabet kan det forhold, at et selskab forventer underskud, betyde, at forsvarligheden i en udbytteudlodning kommer under pres. Det forventede underskud har derimod ikke betydning for opgørelsen af de frie reserver på udlodningstidspunktet. Det kan illustreres med følgende eksempel:

Eksempel

Bestyrelsen i S ønsker pr. 30. juni 20x1 at udlodde ekstraordinært udbytte. Selskabet har haft et mindre driftsunderskud i første halvdel af regnskabsåret, og de frie reserver opgjort pr. 30. juni 20x1 udgør 150. Budgettet for resten af året viser, at der kan forventes endnu et underskud på 25, således at de frie reserver pr. 31. december 20x1 forventes at udgøre 125.

Selskabet har masser af likvider og har samtidig mulighed for at opnå yderligere finansiering hos banken og hos sin modervirksomhed. Bestyrelsen overvejer, hvor meget der kan udloddes i udbytte.

Selskabet kan pr. 30. juni 20x1 udlodde maks. 150 under forudsætning af, at udlodningen anses som forsvarlig. Det forhold, at man forventer underskud, er imidlertid en indikation på, at udlodningen ikke anses som forsvarlig. Selskabets ledelse bør derfor nøje vurdere årsagerne til det forventede tab herunder risikoen for, at det er tilbagevendende eller udtryk for en trend.

Det har også i praksis været diskuteret, om de frie reserver, som opgøres på balancedagen til et ordinært udbytte, kan anvendes to gange ved en ekstraordinær udbytteudlodning forud for afholdelse af den ordinære generalforsamling. Følgende eksempel illustrerer denne situation:

Eksempel

Et selskab har opgjort de frie reserver i årsrapporten pr. 31. december 20x0 til 100. Bestyrelsen overvejer nu, om der i januar måned skal uddeles ekstraordinært udbytte på grundlag af en mellembalance – som kan være årsrapportens balance pr. 31. december 20x0 – og endvidere ordinært udbytte senere på generalforsamlingen den 31. marts 20x1. Særligt har bestyrelsen overvejet det forhold, at når der uddeles ekstraordinært udbytte i januar måned, påvirker det ikke reserverne pr. 31. december 20x0 – og derfor kan de samme reserver benyttes til ordinært udbytte den 31. marts 20x1 på den ordinære generalforsamling.

Uanset, at det ordinære udbytte alene fastsættes på baggrund af de frie reserver pr. 31. december 20x0 (og i øvrigt forsvarligt), kan reserverne ikke bruges to gange. Efter ERST's opfattelse vil ekstraordinært udbytte, som uddeles i perioden frem til den ordinære generalforsamling, skulle fragå i de frie reserver, der kan benyttes til ordinært udbytte. Det fremgår tillige af årsregnskabsloven, at det i tilknytning til resultatdisponeringen i årsrapporten skal fremgå, at der allerede efter balancedagen, men inden godkendelsen af årsrapporter, er udbetalt ekstraordinært udbytte, og at generalforsamlingen derfor ikke kan disponere over alle de frie reserver, der fremgår af årsrapportens balance. Det bemærkes, at eftersom årsrapporten endnu ikke er godkendt, skal der udarbejdes mellembalance. Denne skal reviews af selskabets revisor, hvis selskabet er underlagt revision.

ERST har udtalt, at udbytte kan udloddes i anden valuta end DKK eller EUR, hvis årsrapporten er aflagt i denne anden valuta i overensstemmelse med ÅRL's bestemmelser herfor. En sådan udlodning kræver ikke vurderingsberetning, da det anses som en kontant udlodning. Det er dog en forudsætning, at den pågældende valuta handles.

Danske selskaber vælger fra tid til anden at give skattefrie tilskud til andre koncernvirksomheder. Tilskud, der gives opad eller vandret i en koncern til et søsterselskab, skal efter ERST's opfattelse ske under iagttagelse af udbyttereglerne. Der henvises til afsnit 2.9.4 *Tilskud i koncernforhold*.

Alternativt til udbytteudlodning kan det overvejes at anvende de frie reserver til at tilbagekøbe selskabets egne kapitalandele, hvorved der frigives midler til de sælgende kapitalejere (se afsnit 2.5 *Egne kapitalandele*). Som et andet alternativ til udbytteudlodning kan det også overvejes at gennemføre en kapitalnedsættelse, hvorved den frigivne kapital udbetales til kapitalejerne (se afsnit 2.4 *Nedsættelse af selskabets kapital*).

2.9.1 Ekstraordinært udbytte

Ligesom ved ordinært udbytte må der ikke udloddes højere ekstraordinært udbytte end det, som er tiltrådt af selskabets ledelse. Endvidere kan generalforsamlingen eller ledelsen (i henhold til bemyndigelse) først træffe beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte, når selskabet har aflagt mindst en årsrapport. Det betyder, at et selskab ikke kan udlodde ekstraordinært udbytte i stiftelsesåret.

Som ekstraordinært udbytte kan udloddes det beløb, der ifølge den senest godkendte årsrapport kan anvendes til ordinært udbytte med tillæg af overskud, optjent i indeværende regnskabsår frem til datoen for beslutningen om udlodning. Ydermere kan der til ekstraordinært udbytte anvendes frie reserver, der er opstået eller blevet frigjort i det indeværende regnskabsår. Eksempelvis kan overkursbeløb, der hidrører fra aktietegning i mellemprioroden, fortjenester ved salg af opskrevne anlægsaktiver i mellemprioroden og andre frie reserver, som er opstået efter balancedagen, udloddes som ekstraordinært udbytte.

Ved udlodning af ekstraordinært udbytte i andre værdier end kontanter skal der udarbejdes en vurderingsberetning. Vurderingsberetning er dog ikke påkrævet, hvis udlodningen består af aktiver, som er individuelt målt og præsenteret til dagsværdi i det forudgående års- eller koncernregnskab, eller hvis aktiverne består af noterede værdipapirer, der værdiansættes til den gennemsnitskurs, hvortil de er handlet i de fire uger, der går forud for vedtagelse af udbytteudlodningen. Ved en ekstraordinær udbytteudlodning i andre værdier end kontanter skal det pågældende aktivs regnskabsmæssige værdi kunne rummes inden for selskabets frie reserver. Det skyldes, at ERST har accepteret, at der ved fastlæggelsen af de frie reserver, som skal anvendes til en ekstraordinær udbytteudlodning, skal tages hensyn til en eventuel gevinst eller tab i forhold til aktivets bogførte værdi, der realiseres ved udlodningen af aktivet.

Generalforsamlingen kan med simpelt flertal vedtage at bemyndige bestyrelsen til at udlodde ekstraordinært udbytte. Bemyndigelsen kan besluttes på en ordinær eller ekstraordinær generalforsamling og kan indeholde økonomiske og tidsmæssige begrænsninger. Det er ikke læn- gere et krav, at bemyndigelsen skal optages i vedtægterne, men der er intet til hinder herfor.

2.9.1.1 Aktieselskaber

Når det skal vurderes, om et *aktieselskab* kan udlodde ekstraordinært udbytte, skal ledelsen iagttage følgende forhold (se nedenfor vedrørende reglerne for anpartsselskaber):

- Om der skal udarbejdes en mellembalance, som viser, at der er tilstrækkelige midler til rådighed for uddelingen, jf. dog nedenfor. En eventuel mellembalance skal være gennemgået (reviewet) af en revisor, hvis selskabet er underlagt revision. Mellembalancen må ikke have en balancedag, der ligger mere end seks måneder forud for beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte. Det er særligt relevant, hvis der anvendes en periodebalance til brug for udbetaling af ekstraordinært udbytte.
- Beslutningen om uddeling af ekstraordinært udbytte skal optages i bestyrelsens forhandlingsprotokol og referatet fra generalforsamlingen, når det ekstraordinære udbytte besluttes af generalforsamlingen (dvs. hvor beslutningen ikke sker på baggrund af en bemyndigelse til bestyrelsen). Beslutningen skal vedlægges den gennemgåede mellembalance, inklusive en eventuel revisors reviewerklæring.

Træffes beslutningen om ekstraordinært udbytte inden for de første seks måneder efter selskabets seneste balancedag, skal ledelsen vurdere, om der skal udarbejdes en balance. Balance kan eksempelvis udgøres af balancen fra den seneste årsrapport, hvis der er tilstrækkeligt med frie reserver i denne.

Det er ERST's opfattelse, at når udbytte udloddes baseret på indtjening realiseret efter balancedagen for senest godkendte årsrapport, skal der altid udarbejdes mellembalance i et aktieselskab, som skal reviewes, hvis selskabet revideres. Mellembalancen skal vise, at der er tilstrækkeligt med frie reserver. Udloddes udbytte baseret på efterfølgende indtjening derimod i et anpartsselskab, skal ledelsen vurdere, om der skal udarbejdes en balance, hvis udbyttet udloddes indenfor de første seks måneder efter balancedagen. Her er således forskel på kravene til aktieselskaber og anpartsselskaber. Træffes beslutningen efter seks måneder fra seneste balancedag, skal der altid udarbejdes en mellembalance, som viser, at der er tilstrækkelige frie reserver i selskabet til at foretage udbytteudlodningen, uanset om udbyttet udloddes i et aktie- eller anpartsselskab.

Vurderingen af, om de frie reserver er tilstrækkelige, skal foretages på udlodningstidspunktet, og såfremt ledelsen er i tvivl herom for udlodninger i første halvår, anbefales det, at der udarbejdes en mellembalance til at understøtte ledelsens beslutning. Hvis selskabet er underlagt revision, skal mellembalancen være gennemgået (reviewet) af selskabets revisor.

Udlodning i andet halvår af regnskabsåret og frem til tidspunktet for den kommende ordinære generalforsamling kræver altid en mellembalance, som på beslutningstidspunktet ikke må være ældre end seks måneder, og som skal reviewes, når selskabet er revisionspligtig.

2.9.1.2 Anpartsselskaber

I anpartsselskaber er der ikke krav om, at en beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte inden for de første seks måneder fra seneste balancedag, ledsages af en balance. Beslutningen skal dog ledsages af en balance (eventuelt fra seneste årsrapport), hvis bestyrelsen skønner, at en sådan er nødvendig som grundlag for beslutning af udbyttet, herunder om udbytteudlodningen er forsvarlig. Træffes beslutningen efter seks måneder fra seneste balancedag, skal der altid udarbejdes en mellembalance, som viser, at der er tilstrækkeligt med frie reserver i selskabet. Mellembalancen skal gennemgås (reviewes) af selskabets revisor, hvis selskabet er underlagt revision.

Udlodning af et ekstraordinært udbytte i første halvår efter balancedagen medfører som ovenfor anført ikke i sig selv et krav om udarbejdelse af en mellembalance for selskabet. Ønskes der udloddet et udbytte, som overstiger de frie reserver i selskabets seneste årsrapport, vil dette medføre krav om udarbejdelse af en mellembalance, jf. nedenstående:

Eksempel

Et anpartsselskab har frie reserver i årsrapporten 20x0 på 100. På forårets generalforsamling udloddes 20. I forlængelse af generalforsamlingen – men inden den 30. juni 20x1 – ønskes udloddet ekstraordinært udbytte på 100, eftersom selskabet har haft god indtjening i første halvår.

I denne situation skal der ikke udarbejdes en mellembalance til brug for udlodningen af ekstraordinært udbytte. Beslutningen skal dog ledsages af en balance, hvis ledelsen skønner, at det er nødvendigt for at sikre, at udbytteudlodningen af forsvarlig.

Det skal bemærkes, at såfremt der i stedet for et anpartsselskab er tale om et aktieselskab, så skal der i dette tilfælde udarbejdes en mellembalance.

Selskabets ledelse skal altid – uanset ovenstående – sikre sig, at der er tilstrækkelige frie reserver til udlodningen, selvom beslutningen træffes inden for seks måneder fra seneste balancedag. Der bør derfor altid udarbejdes dokumentation, som viser, at der er frie reserver til udbyttet, uanset om denne dokumentation formelt set ikke er krævet som en del af bestyrelsens beslutningsgrundlag.

Denne dokumentation kan eventuelt være en udskrift fra selskabets interne rapportering, hvis denne er tilstrækkelig præcis og opdateret eller en bogføringsbalance. Sikkerheden i opgørelsen af de frie reserver behøver dog ikke være så stor, hvis de frie reserver utvivlsomt er meget betydelige i forhold til udbyttets størrelse.

Udlodning i andet halvår af regnskabsåret og frem til tidspunktet for den kommende ordinære generalforsamling kræver altid en mellembalance, som på beslutningstidspunktet ikke må være ældre end seks måneder, og som skal reviewes, når selskabet er revisionspligtigt.

2.9.1.3 Øvrige forhold – aktieselskaber og anpartsselskaber

Forsvarligheden af at udlodde ekstraordinært udbytte i selskabet skal vurderes i forhold til såvel selskabet som koncernen. Det må afgøres konkret, hvor store krav der stilles til mellembalancen. Opgørelsen af aktiver, forpligtelser og egenkapital skal dog ske efter ÅRL's regler eller efter reglerne i IFRS, hvis selskabet aflægger årsrapport efter IFRS. ERST har udtalt, at en mellembalance skal indeholde følgende:

Indhold af mellembalance				
En balance	Anvendt regnskabspraksis eller en henvisning til anvendt praksis i seneste årsrapport	Ledelsespåtegning	De noter, der er nødvendige af hensyn til det retvisende billede	En eventuelt revisorerklæring (review)

Mellembalancen skal indeholde de noter, som er nødvendige af hensyn til et retvisende billede. Det vil normalt være eventualforpligtelser, eventualaktiver og en egenkapitalopgørelse, hvis der har været væsentlige bevægelser direkte på egenkapitalen i den pågældende periode. Har der i den seneste periode været store bevægelser på anlægsaktiverne, kan også anlægsnoterne være nødvendige for et retvisende billede.

Der er ikke krav om sammenligningstal på mellembalancen. Vær også opmærksom på, at mellembalancen ikke skal indeholde en resultatopgørelse. En sådan må dog gerne medtages frivilligt.

2.9.2 Forsvarlighed i relation til udbytte

Generalforsamlingen kan ikke beslutte et højere udbytte, end ledelsen har foreslået. Baggrunden for denne bestemmelse er, at ledelsen har bedst mulighed for at vurdere selskabets finansielle stilling. Ledelsens forslag om udbytte skal fremgå af årsrapporten.

Efter ERST's praksis kan et ordinært vedtaget udbytte ikke efterfølgende på en ekstraordinær generalforsamling forhøjes, uanset at selskabet kunne have udloddet et større udbytte på den ordinære generalforsamling. Det ses i praksis, at en generalforsamling beslutter ordinært udbytte, men umiddelbart efter ønsker kapitalejerne og selskabet ikke at gennemføre udlodningen, fx fordi selskabet er kommet i uforudsete likviditetsproblemer.

I sådanne tilfælde kan beslutningen ikke uden videre ændres, men alle kapitalejerne kan vælge at eftergive deres krav på udbytte – et “tilskud” til selskabet, som blot bogføres på egenkapitalen. Det er således ikke muligt at tilsidesætte den enkelte selskabsdeltagers krav på udbytte, medmindre deltageren selv accepterer dette. Ved eftergivelse af udbytte er det ikke generalforsamlingen, som træffer beslutningen, men den enkelte kapitalejer.

Det ses endvidere, at generalforsamlingen ønsker at udlodde et større udbytte, end det i årsrapporten af ledelsen foreslået. I sådanne tilfælde skal ledelsen senest på generalforsamlingen tiltræde det foreslåede udbytte, og generalforsamlingsreferatet skal indberettes sammen med årsrapporten, eller der skal udarbejdes en ny årsrapport med ny datering (og dermed skal revisionen af begivenheder efter balancedagen også omfatte frem til det nye dateringstidspunkt).

Når udbyttet er besluttet på generalforsamlingen, har den enkelte kapitalejer en fordring på selskabet. Generalforsamlingen har ikke mulighed for at annullere dette krav – det kan alene den kapitalejer, som har fordringen. Der er naturligvis intet til hinder for, at kapitalejerne mødes og i enighed beslutter at tilbagebetale udbyttet.

I en koncern skal man ved udbytteuddeling fra moderselskabet ikke alene tage hensyn til moderselskabets, men hele koncernens økonomiske stilling. Ansvaret for at bedømme udbyttets forsvarlighed påhviler ledelsen. De frie reserver bedømmes dog altid i forhold til moderselskabets egne frie reserver.

2.9.3 Udbytte i forlængelse af et offentligt overtagelsestilbud

Der gælder særlige regler om udbetaling af udbytte i forbindelse med en overtagelse af et børsnoteret selskab. Der må således ikke udbetales udbytte til tilbudsgiveren og dennes nærtstående i de første 12 måneder efter gennemførelsen af overtagelsen af selskabet, medmindre tilbudsgiveren har oplyst om den planlagte udlodning og de nærmere vilkår herfor i selve tilbudsdokumentet. Ifølge ERST vil en udlodning til tilbudsgiver som følge af en kapitalnedsættelse være begrænset på tilsvarende vis.

Som undtagelse hertil gælder dog, at udlodning alligevel kan ske til tilbudsgiver inden for de første 12 måneder, hvis udbetalingen kan begrundes i særlige konkrete omstændigheder, der har forbedret selskabets finansielle situation, og som ikke var påregnelige for tilbudsgiveren ved udarbejdelse af tilbudsdokumentet.

2.9.4 Tilskud i koncernforhold

Et tilskud er en betaling fra et selskab til et andet selskab uden modydelse. Den selskabsretlige behandling af tilskud afhænger af, fra hvem og til hvem tilskuddet ydes. Hvis der er tale om tilskud fra en modervirksomhed til dens helejede dattervirksomhed, det vil sige nedad i koncernen, er dette ikke reguleret af selskabsloven. Et sådant tilskud skal således ikke anses for at være en form for udlodning, idet tilskuddet blot medfører, at datterselskabets værdi forøges, og moderselskabets formue er således uændret.

Er der derimod tale om, at en dattervirksomhed yder tilskud til modervirksomheden, det vil sige opad i koncernen, skal selskabslovens almindelige regler for udbytte og anden kapitalafgang iagttages. Ifølge selskabsloven kan uddeling af selskabets midler kun finde sted som udbytte (ordinær eller ekstraordinær), nedsættelse af kapital eller ved opløsning af selskabet.

ERST har tilkendegivet, at tilskud til koncernforbundne selskaber derfor skal følge de almindelige udbytteregler. Det betyder, at tilskuddet skal beslutes af generalforsamlingen, hvis det er ordinært udbytte. Er det ekstraordinært udbytte, skal det beslutes af generalforsamlingen eller af bestyrelsen, når bestyrelsen er bemyndiget hertil af generalforsamlingen. Derudover skal de almindelige krav til dokumenter være overholdt således, at der skal foreligge en årsrapport eller i visse situationer en mellembalance, hvor der sker henholdsvis ordinær og ekstraordinær udlodning.

Tilskud fra et datterselskab til et andet søsterselskab ville aldrig finde sted, hvis der ikke var en koncernforbindelse, hvorfor det reelt er moderselskabet, som disponerer og beslutter, at der skal gives et tilskud til søsterselskabet. Substansen er derfor, at tilskuddet gives via moderselskabet, hvorfor tilskuddet skal behandles som udloddet udbytte i det ydende datterselskab, som modtaget udbytte hos moderselskabet og endeligt som et tilskud i det modtagende datterselskab. Dette gælder uanset, at selve betalingen af tilskuddet sker direkte mellem de to datterselskaber (søsterselskaber).

For et modtagende selskab er der ingen særlige selskabsretlige bestemmelser, som skal iagttages, idet indskuddet ikke medfører en forhøjelse af den registrerede selskabskapital. Tilskuddet går således direkte ind på det modtagende selskabs frie reserver og må således ikke passere resultatopgørelsen. Nedenfor er tilskud ydet i koncernforhold behandlet i forskellige situationer, afhængig af hvilken regnskabspraksis moderselskabet anvender ved indregning af kapitalandele.

Situation	Modervirksomhed (indre værdi)	Modervirksomhed (kostpris)	Dattervirksomhed	
Tilskud fra modervirksomhed til dattervirksomhed	Tilgang på kapitalandelen, jf. ÅRL § 36.	Tilgang på kapitalandelen, jf. ÅRL § 36.	Indskud af egenkapital (frie reserver), jf. ÅRL § 49, stk. 3.	
Tilskud fra dattervirksomhed til modervirksomhed	Afgang på kapitalandelen, jf. ÅRL § 43 a, stk. 4.	Udbytteindtægt (skal dog i nogle situationer fragå kapitalandelen), jf. ÅRL § 49, stk. 1.	Udlodning af udbytte, jf. ÅRL § 49, stk. 3.	
Tilskud fra en dattervirksomhed til dennes søstervirksomhed (Datter 1 til Datter 2)	Afgang på kapitalandelen i Datter 1 og tilgang på kapitalandelen i Datter 2.	Udbytteindtægt fra Datter 1 og tilgang på kapitalandelen i Datter 2. Det skal vurderes, om kapitalandelen i Datter 1 skal nedskrives.	<i>Datter 1:</i> Udlodning af udbytte til modervirksomheden, jf. ÅRL § 49, stk. 3.	<i>Datter 2:</i> Indskud af egenkapital, jf. ÅRL § 49, stk. 3.

2.9.5 Transfer pricing-justeringer

Det forekommer, at udenlandske eller danske skattemyndigheder tilsidesætter de afregningspriser, som selskaber inden for samme koncern har fastsat. I forlængelse af den skattemæssige såkaldte primære regulering og skattemæssige korresponderende regulering, kan det vælges at gennemføre en finansiel betalingskorrektion, det vil sige en betalingsforpligtelse, inklusive renter, fra det tidspunkt, hvor transaktionerne oprindeligt blev gennemført. Formålet med betalingskorrektionen er at sikre, at pengestrømmene også tilrettes i forhold til de nye afregningsvilkår, som skattemyndighederne har accepteret. Beslutes det ikke at gennemføre betalingskorrektionen, vil den økonomiske fordel efter danske forhold blive beskattet som eksempelvis maskeret udbytte, tilskud eller lån, uden der vil være sikkerhed for, at et tilsvarende beløb kunne fradrages i den anden skattemæssige jurisdiktion.

En betalingskorrektion anses som en ejertransaktion, der regnskabsmæssigt skal indregnes som udbytte eller kapitaltilførsel, såfremt der ikke i transfer pricing aftalen mellem parterne er hjemmel til at foretage korrektionen. Hvis betalingskorrektionen anses som en ejertransaktion, indebærer dette samtidig, at betalingerne alene kan ske under iagttagelse af de selskabsretlige udbytteregler i de tilfælde, hvor et dansk selskab afgiver likvider til et moderselskab eller et søsterselskab. Betalingskorrektionen (overførslen af likvider) anses for at være en udbytteudlodning, der alene må udloddes under iagttagelse af udbyttereglerne, typisk reglerne om ekstraordinært udbytte. Det betyder, at der skal være frie reserver på egenkapitalen, og udlodningen skal af ledelsen anses som forsvarlig for selskabet. Det er dog vores erfaring, at transfer pricing aftaler i dag ofte indeholder muligheden for at foretage en betalingskorrektion, der indregnes i resultatopgørelsen, som et ændret skøn over afregningspriserne.

Særlige problemstillinger opstår, hvis myndighederne ikke kan blive enige om afregningspriserne. I så fald risikerer koncernen reelt dobbeltbeskatning af den samme indkomst. Sådanne usikre skattepositioner skal særskilt omtales i årsrapporten.

2.10 Økonomisk bistand til moderselskaber, kapitalejere og ledelse m.fl.

Reglerne om økonomisk bistand til moderselskaber, kapitalejere, ledelsesmedlemmer mv. findes i selskabslovens §§ 206-212.

Selskabslovens hovedregel har hidtil været et forbud mod, at et selskab yder lån eller stiller sikkerhed for aktionærer eller ledelsen i selskabet. Reglerne er ens for aktieselskaber og anpartsselskaber. Med virkning fra den 1. januar 2017 blev det muligt efter selskabsloven at foretage udlån til kapitalejere og ledelsesmedlemmer – sådanne udlån kan dog i nogle tilfælde have negative skattemæssige konsekvenser.

Efter denne ændring i selskabsloven er det nu muligt at foretage udlån efter en række forskellige bestemmelser i selskabsloven. Forskelle og ligheder imellem de forskellige selskabsretlige udlånsmuligheder kan i oversigtsform sammendrages således:

	Skyldig selskabs-kapital §§ 33-34	Nye kapital-ejerlån § 210	Moder-selskabs-udlån § 211	Sædvanlig forretnings-mæssig disposition § 212	Lovlig selv-finansiering §§ 207-209
Frie reserver?	n/a	Maks. de frie reserver i seneste årsrapport – og ikke højere udlån end frie reserver på udlåns-tidspunktet*	n/a	n/a	Maks. de frie reserver i seneste årsrapport – og ikke højere udlån end frie reserver på udlåns-tidspunktet
Registrering i ERST?	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
I selskabets interesse?	Nej, dog indbetaling med 14 dages varsel	Nej, dog krav om forrentning på markedsvilkår	Ja	Ja, dog krav om sædvanlig disposition	Ja
Markedsmæssige vilkår?	Nej, ikke krav om forrentning	Ja	Ja	Ja	Ja
Generalforsamlings-beslutning?	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
Anmeldelse i ERST's it-system	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Specifikt eller rammeudlån?	Specifikt	Formentlig specifikt	n/a	Specifikt	Specifikt
Kan det ske i første regnskabsår?	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej
Regler i års-rapporten, der skal iagttages	• § 35 b • § 73 • § 98 c	• § 35 b • § 73 • § 98 c	• § 98 c	• § 73 • § 98 c	• § 35 a • § 73 • § 98 c
Se nærmere i afsnit	2.1.1	2.10.1	2.10.2	2.10.5	2.10.7

*) Hvis skat på lånet, så skal skatten også kunne rummes i reserven.

2.10.1 Udlån og sikkerhedsstillelse

Med virkning fra den 1. januar 2017 er lovgrundlaget om udlån til ledelsesmedlemmer og kapitalejere ændret, det er muligt under iagttagelse af nogle givne betingelser at foretage udlån til ledelsesmedlemmer og kapitalejere.

2.10.1.1 Lovlige udlån og sikkerhedsstillelser

Et kapitalsselskab kan direkte eller indirekte stille midler til rådighed, yde lån eller stille sikkerhed for kapitalejere eller ledelsen i selskabet, forudsat at følgende betingelser er opfyldt:

- 1) Den økonomiske bistand skal kunne rummes inden for selskabets frie reserver, jf. § 180, stk. 2, og skal ydes på sædvanlige markedsvilkår.
- 2) Beslutningen om at yde økonomisk bistand skal enten træffes af generalforsamlingen eller af selskabets centrale ledelsesorgan efter bemyndigelse fra generalforsamlingen. Generalforsamlingens bemyndigelse kan indeholde økonomiske og tidsmæssige begrænsninger. Den økonomiske bistand må ikke udgøre et større beløb, end der er foreslået eller tiltrådt af selskabets centrale ledelsesorgan.
- 3) Beslutningen om at yde økonomisk bistand kan først træffes efter aflæggelsen af selskabets første årsrapport.

Reglerne om lovlige udlån og sikkerhedsstillelser kan dog ikke anvendes i det omfang, der skal ydes økonomisk bistand i form af selvfinansiering, hvilket alene kan ske i henhold til betingelserne i §§ 206-209. jf. afsnit 2.10.7 *Lovlig selvfinansiering*.

Efter ÅRL skal der reserveres et beløb til "Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse" på selskabets egenkapital. Det medfører, at økonomisk bistand, som ydes fra selskabet til ejerne, vil reducere selskabets frie reserver og dermed selskabets udbytteudlodningsmulighed.

Selskabet skal overfor ERST kunne dokumentere, at den økonomiske bistand opfylder ovenstående tre betingelser.

Det skal bemærkes, at skattelovgivningen ikke er ændret. Det betyder blandt andet, at de skatteregler, der i 2012 er indført om, at udlån til fysiske personer, der har kontrol over selskabet (hovedaktionærer), og som låner penge i selskabet, beskattes på långivningstidspunktet, er videreført uændret. Der vil således fortsat kunne være skattepligt af udlån til disse kapitalejere, ligesom den selskabsretlige tilbagebetaling vil kunne medføre dobbeltbeskatning, hvis midlerne på et senere tidspunkt bliver udbetalt som udbytte eller løn.

Af lovforarbejderne fremgår, at hvis selskabet skal betale skat af udbetalingen, skal også skattebetalingen kunne rummes i de frie reserver.

2.10.1.2 Ulovlige udlån og sikkerhedsstillelse

Et ulovligt lån til kapitalejere m.fl. foreligger, hvis selskabet - uden at iagttage betingelserne i selskabsloven om de forskellige lovlige måder - yder lån til eller stiller sikkerhed for:

- Selskabets kapitalejere og ledelse
- Kapitalejere og ledelsesmedlemmer i selskabets moderselskab eller i andre selskaber, som har bestemmende indflydelse på selskabet
- Personer, som ved ægteskab, slægtskab i ret op- eller nedstigende linje eller på anden måde står de ovenfor nævnte personer nær.

Forbuddet omfatter både fysiske og juridiske personer, men som en særlig undtagelse er et datterselskabs udlån til eller sikkerhedsstillelse for et moderselskab ikke omfattet af forbuddet, jf. nærmere om tilladte jurisdiktioner for moderselskabets hjemsted i forbindelse med udlån og sikkerhedsstillelse til moderselskaber nedenfor i afsnit 2.10.2 *Udlån til visse moderselskaber*. En sådan disposition overfor moderselskaber forudsætter imidlertid, at dispositionen ikke er i strid med selskabslovens regler om ulovlig selvfinansiering.

Lån mellem søsterselskaber er tillige tilladt, idet søsterselskabet ikke er kapitalejer i selskabet. ERST har i den forbindelse udtalt, at ledelsen i det långivende selskab altid har pligt til at sørge for en betryggende formueforvaltning af selskabets midler. Det skal derfor også være i det långivende selskabs interesse at foretage udlånet, og lånet skal være ydet på markedsmæssige vilkår og dermed betryggende sikkerhed, sædvanlig afvikling og en rente, der afspejler lånebetingelserne. Det er altså ikke tilstrækkeligt, at det er i det låntagende selskabs interesse, selvom selskaberne er koncernforbundne.

Ledelsen i det selskab, der yder et lån, er ansvarlig efter de almindelige regler, herunder reglerne om forsvarlig formueforvaltning, uanset lånet gives til koncernforbundne selskaber. Ledelsen kan blive personligt ansvarlig ikke alene i forbindelse med ulovlige aktionærlån, men også i tilfælde, hvor et udlån principielt er lovligt – eksempelvis lån til et moderselskab – hvis lånedispositionen bedømmes som økonomisk uforsvarlig for det långivende selskab, eller hvis dispositionen bedømmes til at være åbenbart egnet til at skaffe visse kapitalejere eller andre en utilbørlig fordel på bekostning af andre kapitalejere eller kapitalselskabet. Ved udlån til moderselskaber er det afgørende for dispositionens gyldighed, at der er oprettet en skriftlig aftale på lånet, inklusive de relevante lånebetingelser, sikkerhedsstillelser mv.

Låneforbuddet gælder, uanset om lånet er indgået på markedsmæssige vilkår og med betryggende sikkerheder. Det er dog samtidig vigtigt at være opmærksom på, at det er forholdene på långivningstidspunktet, der er afgørende. En tredjemand, der har fået et lån hos selskabet og efterfølgende bliver medlem af ledelsen medfører ikke, at lånet bliver ulovligt. Lånet skal derfor ikke straks tilbagebetales. Det gælder begge veje, dvs. et ulovligt udlån til et ledelsesmedlem på udlånstidspunktet bliver derfor ikke lovligt, fordi den pågældende person efterfølgende udtræder af ledelsen.

Tilgodehavender – både lovlige og ulovlige – hos ledelse og kapitalejere skal fremgå særskilt af årsrapportens balance, og ulovlige kapitalejerlån skal omtales i revisionspåtegningen i et selvstændigt afsnit om ledelsesansvar, når revisor har konstateret forholdet i forbindelse med sin revision. Der er ikke krav i årsregnskabsloven om, at de ulovlige dispositioner vises særskilt i balancen.

Som en generel undtagelse til ovenstående regler gælder, at lån til en kapitalejer – herunder også til moderselskaber beliggende uden for de godkendte lande, jf. afsnit 2.10.2 *Udlån til visse moderselskaber* – er tilladt, når det er opstået som led i et selskabs normale drift (almindelig forretningsmæssig disposition) og derfor ikke skyldes, at parterne er nærtstående.

Et varemellemværende mellem kapitalejeren og kapitalsselskabet, der i udgangspunktet må anses for opstået som et led i selskabets normale drift, kan senere blive en ulovlig disposition, såfremt kapitalejeren gives en usædvanlig lang henstand med betaling. Det skal derfor altid sikres, at varemellemværender mellem kapitalejere og disses kapitalsselskab har sædvanlige betalingsvilkår og reelt også afregnes i overensstemmelse med disse vilkår.

2.10.1.3 Konsekvenser af ulovlige lån mv. til aktionærer og ledelse m.fl.

Har et selskab ydet et ulovligt lån, stillet sikkerhed eller stillet midler til rådighed for personkredsen nævnt ovenfor i afsnit 2.10.1.2 *Ulovlige udlån og sikkerhedsstillelse*, anses det for at være retsstridigt. Et ulovligt udlån skal derfor betales tilbage til selskabet straks med tillæg af en årlig rente i henhold til rentelovens § 5, stk. 1 og 2 (den fastsatte referencesats med et tillæg på mindst 8 %) tillagt yderligere 2 %, medmindre højere rente er aftalt. Der er tale om en ganske høj rentesats, hvilket skal ses i lyset af, at udlånet er ulovligt.

I 2012 blev der tillige indført regler om beskatning af ulovlige lån mv. til fysiske personer med bestemmende indflydelse over det selskab, som yder lånet mv. Personkredsen i relation til beskatning er mere snæver end personkredsen i relation til det selskabsretlige forbud, idet kravet om beskatning af udlånet hverken omfatter selskaber eller fysiske personer, der er mindretsaktionærer eller ledelsesmedlemmer. Beskatningen gælder således alene overfor fysiske personer, der har kontrol over selskabet.

Selvom der fra den 1. januar 2017 er indført mulighed for lovlige udlån og sikkerhedsstillelser, jf. afsnit 2.10.1.1 *Lovlige udlån og sikkerhedsstillelser*, kan lånene skattemæssigt blive anset for skattepligtige på låntagningstidspunktet.

Indførelsen af beskatningen er begrundet i at der i en årrække blev konstateret en stigning i ulovlige aktionærlån, hvorfor det selskabsretlige forbud ikke anses for tilstrækkeligt effektivt. Dette har været problematisk for SKAT, da lån mv. til fysiske personer med bestemmende indflydelse kan anses som et skattefrit alternativ til udbetaling af skattepligtig løn eller udbytte til den pågældende kapitalejer.

2.10.2 Udlån til visse moderselskaber

Det er tilladt for et dansk kapitalsselskab at udlåne til eller stille sikkerhed over for moderselskaber, der er beliggende i EU/EØS og OECD's klasse 0- og 1-lande. Med moderselskaber skal forstås aktie- eller anpartsselskaber eller en tilsvarende retsform, herunder eksempelvis partnerselskaber.

Hvis udlånet er til et moderselskab beliggende uden for EU, må det fastslås, hvorvidt det pågældende moderselskab har en retsform svarende til et dansk aktie-, anparts- eller partnerselskab. Inden for EU er selskaber omfattet af 1. selskabsdirektiv anset som en tilsvarende retsform.

Det betyder samtidig, at udlån til modervirksomheder, der er interessentskaber, kommanditselskaber, andelsselskaber med begrænset ansvar, erhvervsdrivende fonde eller lignende ikke tillades, uanset om modervirksomheden er beliggende i Danmark eller udlandet. Sådanne lån kan imidlertid ydes, hvis der er tale om lovlig selvfinansiering eller en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

Uanset, om selskabet udlåner inden for rammerne af moderselskabslåne reglerne eller reglerne om lovlig selvfinansiering, skal långivningen være i selskabets interesse, og den må ikke krænke eventuelle minoritetsejeres interesser eller sikkerheden for kreditorerne i det långivende selskab. Der er også krav om forrentning af udlån ud fra den risiko, som selskabet løber. Såfremt der er tale om lån mellem moderselskaber og deres helejede datterselskaber, er der endvidere krav om udarbejdelse af skriftlige lånedokumenter.

Gruppe	Godkendte lande	
Danmark m.fl.	• Danmark • Færøerne • Grønland	
EU-lande	• Samtlige EU-lande	
EØS-lande	• Island • Lichtenstein	• Norge
Lande i OECD's klasse 0-1	• Australien • Canada • Hong Kong • Japan • Sydkorea	• New Zealand • Singapore • Taiwan • USA • Schweiz

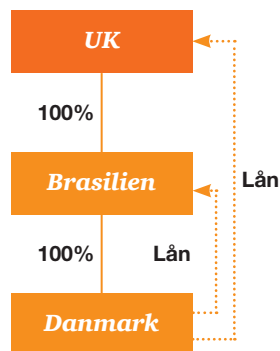
Moderselskabsudlån til et selskab i et af de godkendte lande er ikke begrænset til de frie reserver i selskabet, men skal fortsat være forsvarligt for det långivende selskab. Selskabets ledelse har således et selvstændigt ansvar for at vurdere, om udlånet set fra det långivende selskabs side er økonomisk forsvarligt, og om det långivende selskabs kapitalberedskab efter udlånet er tilstrækkeligt. Derudover skal udlånet være i selskabets interesse og dermed økonomisk fordelagtigt for det långivende selskab under hensyn til forrentning og sikkerhedsstillelse mv. Udlån til moderselskaber uden for ovennævnte kreds af lande betragtes som udlån til andre kapitalejere og er dermed ulovligt, medmindre det sker som lovlig selvfinansiering, som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition eller som lovligt udlån efter reglerne herom.

Eksempel

Eksemplet er det danske selskab 100 % ejet af et brasiliansk selskab, som igen er 100 % ejet af et engelsk selskab. Det engelske selskab er således moderselskab for det brasilianske selskab, og det brasilianske selskab er moderselskab for det danske selskab.

Henset til, at UK for nuværende er beliggende i EU, vil et lån fra Danmark til selskabet i UK være tilladt. Brasilien er derimod hverken et EU-/EØS-land eller omfattet af OECD's klasse 0 og 1, hvorfor et lån til det brasilianske selskab ikke vil være tilladt. Sådanne lån kan imidlertid ydes, hvis der er tale om lovlig selvfinansiering eller en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

Ledelsens beslutning om at yde et lån til moderselskabet skal tilføjes i bestyrelsesprotokollen. Lånet og dets betingelser skal fremgå af et lånedokument underskrevet af såvel datterselskabets som moderselskabets ledelse. Ledelsen i datterselskabet skal tillige dokumentere den kreditvurdering, der er foretaget, ligesom det skal dokumenteres, hvorfor ledelsen i datterselskabet mener, at lånet er ydet på markedsmæssige vilkår med hensyn til rente og sikkerhedsstillelse.

2.10.3 Cash pool-ordninger

Cash pool-ordninger er omfattet af reglerne om lån til kapitalejere og er derfor som udgangspunkt omfattet af låneforbuddet. ERST har dog de senere år under visse forudsætninger og i konkrete afgørelser accepteret, at cash pool-ordninger ikke blev anset som omfattet af låneforbuddet, fordi der var tale om sædvanlige forretningsmæssige transaktioner. Styrelsen har i den forbindelse forudsat, at deltagelse i cash pool-ordningen er erhvervsmæssigt begrundet og er sædvanligt såvel i selskabet som inden for branchen.

Derudover skal selskabets fordele ved at deltage i ordningen svare til de risici, der er ved deltagelsen. Efter ERST's praksis anses cash pool-ordninger derfor for at være sædvanlige forretningsmæssige dispositioner, når følgende kriterier er opfyldt:

1. Er cash pool-ordninger almindelige inden for såvel den pågældende koncern som branchen, den pågældende koncern indgår i?
2. Indebærer selskabets deltagelse i cash pool-ordningen fordele for selskabet, som overstiger den risiko, selskabet påføres ved at deltage i ordningen?
3. Kan selskabets deltagelse i cash poolen i det konkrete tilfælde betragtes som en forsvarlig disposition?
4. Er formålet med cash poolen at omgå låneforbuddet, og medfører ordningen, at der sker en ensidig kontantstrøm til kapitalejeren?

Hvis der kan svares ja til spørgsmål 1, 2 og 3 og nej til spørgsmål 4, er cash pool-ordningen at anse som lovlig og ikke omfattet af låneforbuddet.

Overordnet er det derfor afgørende, om cash pool-ordningen kan anses som en sædvanlig forretningsmæssig transaktion.

Deltagelse i en cash pool-ordning må ikke betyde, at der uden modydelse overføres midler fra et selskab til kapitalejere, søsterselskaber eller andre koncernvirksomheder. Det udlånende selskab skal således som hidtil beregne en udlånsrente, der er baseret på den risiko, selskabet løber ved at deltage i ordningen. Derudover skal udlånet være forsvarligt for det udlånende selskab.

2.10.4 *Ansvar*

Ledelsen i det selskab, der yder et lån, er ansvarlig efter de almindelige regler, herunder reglerne om forsvarlig formueforvaltning. Ledelsen kan derfor blive personligt ansvarlig ikke alene i forbindelse med ulovlige kapitalejerlån, men også i tilfælde, hvor et udlån principielt er lovligt – eksempelvis lån til et moderselskab, hvis lånedispositionen må bedømmes som økonomisk uforsvarlig.

Tilgodehavender – både lovlige og ulovlige – hos selskabets ledelse skal fremgå særskilt af årsrapportens balance, og ulovlige kapitalejerlån skal generelt omtales i revisionspåtegningen i et selvstændigt afsnit som supplerende oplysning, hvis forholdet kan være ansvarspådragende for ledelsen, og revisor har konstateret forholdet i forbindelse med sin revision.

2.10.5 *Sædvanlige forretningsmæssige transaktioner*

Som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition kan et selskab direkte eller indirekte stille midler til rådighed, yde lån eller stille sikkerhed til kapitalejere og deres nærtstående.

De mest almindelige dispositioner er salg af varer og tjenesteydelser på kredit. Dispositioner, som er sjældent forekommende, er normalt ikke at anse for en normal forretningsmæssig disposition, og således næppe tilladte.

Et vigtigt parameter til at afklare, hvorvidt en konkret transaktion er sædvanlig, er, om selskabet har indgået tilsvarende transaktioner med uafhængige parter. Hvis selskabet tidligere har foretaget tilsvarende transaktioner med uafhængige tredjemænd, og det således er ”tilfældigt”, at den pågældende også er kapitalejer eller ledelsesmedlem i selskabet eller nærtstående til en kapitalejer eller et ledelsesmedlem, er dette en indikator på, at der er tale om en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

Særligt ved handel med selskabets større aktiver fx salg af en ejendom fra selskabet til en kapitalejer, hvor der etableres sælgerpant, vil sådanne transaktioner normalt blive anset som en ikke-sædvanlig transaktion for selskabet, hvis selskabet ikke har salg af ejendomme til andre parter på lignende vilkår.

2.10.6 Selvfinansiering

Et selskab må som udgangspunkt ikke yde lån til eller stille sikkerhed for erhvervelse af kapitalandele i selskabet eller dets moderselskab. Dette betegnes også som forbuddet mod selvfinansiering. Der gælder dog særlige regler for lån til medarbejderes erhvervelse af medarbejderaktier.

En vis form for selvfinansiering er desuden tilladt, jf. afsnit 2.10.7 *Lovlig selvfinansiering* og 2.10.7.1 *Betingelser for lovlig selvfinansiering* og 2.10.7.2 *Generalforsamlingens godkendelse i forbindelse med lovlig selvfinansiering*.

Forbuddet mod selvfinansiering betyder efter ERST's praksis, at et selskab ikke må stille midler til rådighed i forbindelse med sin egen (gældsfinansierede) overtagelse, medmindre det sker efter reglerne om lovlig selvfinansiering, jf. afsnit 2.10.7 *Lovlig selvfinansiering* og 2.10.7.1 *Betingelser for lovlig selvfinansiering* nedenfor. Således kan et selskab heller ikke i forlængelse af sin egen overtagelse udlåne midler til at finansiere købet, selvom udlånet sker til et moderselskab. ERST's praksis betyder også, at det kun i særlige tilfælde er tilladt at fusionere opkøbselskabet med det købte selskab, eftersom det købte selskabs midler herved blev stillet direkte tilgængelig for den gæld, der har været optaget til at overtage selskabet. Er overtagelsen ikke lånefinansieret, gælder de sædvanlige muligheder for både lån og fusion inden for de normale regler herom.

Hidtidig praksis har imidlertid anerkendt, at der i forlængelse af en gældsfinansieret overtagelse godt kan udloddes udbytte, nedsættes kapital og købes egne kapitalandele i det tilkøbte selskab. Derved er der visse muligheder for efterfinansiering, uden at de specifikke regler om lovlig selvfinansiering skal iagttages. Alle disse muligheder kræver dog tilgængelige frie reserver i det tilkøbte selskab, ligesom dispositionerne skal være forsvarlige for det tilkøbte selskab.

2.10.7 Lovlig selvfinansiering

Det er muligt for et selskab at yde økonomisk bistand inden og også i umiddelbar forlængelse af købet. Den økonomiske bistand kan dog kun etableres inden for rammerne af de frie reserver i den tilkøbte virksomhed. Det kan derfor alene ske inden for de reserver, der kunne være benyttet til køb af egne kapitalandele eller udlodning af udbytte.

Herudover skal den økonomiske bistand være forsvarlig i forhold til det tilkøbte selskabs drift. Reglerne skaber derfor ikke i sig selv mulighed for at trække flere midler ud af det tilkøbte selskab, end hvad der i praksis er tilladt i forlængelse af en overtagelse efter reglerne om udbytte, kapitalnedsættelse og køb af egne kapitalandele. På den anden side vil et udlån fra det tilkøbte selskab kunne hjælpe til med finansieringen af købet, samtidig med at det tilkøbte selskabs soliditet ikke umiddelbart forringes. I takt med, at der senere skabes overskud i selskabet, kan dette udloddes til kapitalejeren, der herefter nedbringer gælden.

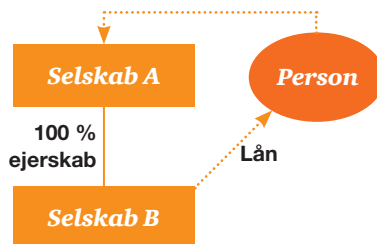
Reglerne om lovlig selvfinansiering har forrang for det almindelige låneforbud, jf. afsnit 2.10.1 *Udlån og sikkerhedsstillelser*. Det betyder, at det vil være tilladt at udlåne til en fysisk person, hvis udlånet benyttes til at erhverve kapitalandele i selskabet eller i dets moderselskab.

Skillelinjen mellem et ulovligt kapitalejerlån og lovlig selvfinansiering giver i praksis anledning til usikkerhed.

Det må forventes, at hvis selskabet yder fx DKK 1 mio. i lån til et ledelsesmedlem, der i umiddelbar forlængelse heraf erhverver kapitalandele i selskabet for det samme beløb, vil dispositionen være lovlig under forudsætning af, at betingelserne for lovlig selvfinansiering overholdes. Omvendt synes et lån, der ydes af selskabet til en kapitalejer et stykke tid efter erhvervelsen af kapitalandele i selskabet, mere at ligne et ulovligt kapitalejerlån, eftersom lånet ikke direkte er anvendt til finansiering af kapitalandelene.

Reglerne gælder også ved tegning af ny kapital, hvilket indebærer, at man derved kan komme ud over kravet om indbetaling af 25 % af selskabskapitalen og hele overkursen.

Eksempel på selvfinansiering

Selskab A ejer 100 % af selskab B.

En fysisk person ønsker nu ejerskab i selskab B, men har i denne forbindelse brug for finansiering. Selskab B tilbyder derfor at finansiere købet af kapitalandelene, således at den fysiske person kan købe kapitalandelene fra Selskab A. Der er tilstrækkelige frie reserver i selskab B. For at ovenstående situation kan udgøre lovlig selvfinansiering, er det en forudsætning, at lovens betingelser herfor er opfyldt, herunder at der opnås generalforsamlingsgodkendelse, lånet er på markedsvilkår, og at lånet er i selskab B's interesse, se også afsnit 2.10.7.1 Betingelser for lovlig selvfinansiering.

Som alternativ til lån i selskabet kan kapitalejeren optage et lån i banken og stille sine kapitalandele som sikkerhed herfor. Loven sætter ingen begrænsninger for denne mulighed.

Ledelsen i det långivende selskab skal nøje overveje, hvorvidt der skal ydes økonomisk bistand. Ud over at skulle etablere et lånedokument med eventuel sikkerhedsstillelse og en markedsrente samt forsvarlig kreditvurdering løber ledelsen i det långivende selskab en risiko, fordi den løbende skal forholde sig til, om værdien af selskabets tilgodehavende kan opretholdes. Bliver der problemer med tilbagebetaling af lånet, skal det nedskrives.

Vælger et selskab at yde selvfinansiering inden for selskabets frie reserver, vil ledelsen fortsat være ansvarlig for, at selskabet efter et udlån skal have et forsvarligt kapitalberedskab i forhold til selskabets aktiviteter mv.

2.10.7.1 Betingelser for lovlig selvfinansiering

Gennemføres udlån i forbindelse med finansieringen af køb af kapitalandele i selskabet, skal følgende betingelser opfyldes forud for långivningen:

- Den økonomiske bistand skal etableres på sædvanlige markedsbetingelser, især hvad angår rente, sikkerhedsstillelse og vurdering af kreditværdighed. Disse forhold skal derfor fastsættes individuelt i forhold til kapitalejeren.
- Den økonomiske bistand skal på forhånd være godkendt af generalforsamlingen med sædvanlig vedtægtsmajoritet. Denne godkendelse skal ske på grundlag af ledelsens skriftlige, offentliggjorte redegørelse om betingelser og risici, jf. mere herom nedenfor.
- Den økonomiske bistand skal ske inden for rammerne af selskabets frie reserver jf. selskabets senest godkendte årsrapport, det vil sige inden for de midler, der kan udloddes som ordinært udbytte.
- Selskabet skal opføre en reserve på egenkapitalen ”Reserve for udlån og sikkerhedsstillelser” svarende til den økonomiske bistand. Reserven kan ikke udloddes som udbytte.

Betingelsen om, at finansieringen fra det overtagne selskab skal være godkendt på forhånd af generalforsamlingen, er i praksis fortolket af ERST, så det også er tilladt at beslutte udlånet og gennemføre udlånet i op til to uger efter købet, hvis vel at mærke finansieringen fra selskabet var forudsat allerede på købstidspunktet. Kommer man ud over denne periode, gælder de almindelige regler om udlån, hvorfor et sådant udlån kan være i strid med reglerne om ulovlig selvfinansiering.

Vedrørende fastsættelsen af markedsbetingelser kan ledelsen som tommelfingerregel vurdere, om den ville udlåne til en tredjemand på de samme vilkår. Selvom et indgående kendskab til debtors økonomi i den situation kan forudsættes, så kan selskabets ledelse ikke undlade at foretage kreditvurderingen. En undladelse heraf vil medføre, at ledelsen kan ifalde ansvar. Generalforsamlingen kan ikke på forhånd bemyndige selskabets ledelsesorganer til at træffe beslutning om økonomisk bistand. Generalforsamlingens tilslutning til, at selskabet yder økonomisk bistand, skal således ske på baggrund af et konkret forhold. Det må derfor antages, at generalforsamlingen ikke uden videre kan bevilge ledelsen en generel udlånsramme vedrørende økonomisk bistand, der udfyldes med lån til kapitalejere/potentielle kapitalejere.

Afviger den fastsatte rente fra den rente, som låntageren ville kunne opnå i et pengeinstitut eller hos en anden långiver, skal der kunne argumenteres for, hvorfor den fastsatte rente vurderes at være på markedsvilkår. Der sættes i loven ikke en egentlig minimumsrente for udlån i forbindelse med selvfinansiering.

2.10.7.2 Generalforsamlingens godkendelse i forbindelse med lovlig selvfinansiering

Forinden, der ydes økonomisk bistand, skal dispositionen godkendes af generalforsamlingen på baggrund af en af bestyrelsen udarbejdet redegørelse. Redegørelsen skal indeholde følgende oplysninger:

- Baggrunden for forslaget om økonomisk bistand til kapitalejere
- Selskabets interesse i at gennemføre en sådan disposition
- De betingelser, der er knyttet til dispositionen, fx rente og sikkerhedsstillelse, varighed af lån, opsigelsesbetingelser mv.
- En vurdering af de konsekvenser, som dispositionen måtte medføre for selskabets likviditet og solvens
- Den pris, som tredjemand skal betale for kapitalandelene.

Redegørelsen skal offentliggøres i ERST's it-system eller være modtaget hos ERST med henblik på offentliggørelse senest to uger efter generalforsamlingens godkendelse.

Økonomisk bistand i forbindelse med erhvervelse af kapitalandele i selskabet må alene ydes, hvis der er frie reserver i selskabet, og disse kan anvendes til en ordinær udbytteudlodning.

Afgørelsen af, om der er frie reserver, skal vurderes i forhold til den regnskabsmæssige egenkapital på tidspunktet for udlånet. Desuden skal de frie reserver også fremgå af seneste årsrapport. Der skal derfor altid foretages en vurdering på udlånstidspunktet. Vurderingens omfang og detaljeringsgrad afhænger af udlånets størrelse i forhold til de frie reserver i øvrigt.

De frie reserver, som fremgår af seneste årsrapport samt de frie reserver på tidspunktet, hvor den økonomiske bistand ydes, er afgørende for, om lånet er lovligt. Et fald i de frie reserver fra balancedagen og frem til tidspunktet, hvor lånet ydes, medfører, at det maksimale lånebeløb reduceres til de nye frie reserver. Et fald i de frie reserver, efter at lånet er ydet, vil imidlertid ikke medføre, at et i øvrigt lovligt ydet lån skal tilbagebetales. Det svarer til, hvad der gælder ved udbyttebetaling. I en sådan situation skal ledelsen imidlertid være ekstra grundig, når størrelsen af de frie reserver skal opgøres, ligesom også forsvarligheden skal vurderes nøje. Disse overvejelser bør dokumenteres af selskabet.

Der er ikke krav om en revisorerklæring om, hvorvidt der er tilstrækkelige frie reserver i forbindelse med etableringen af økonomisk bistand til kapitalejere/potentielle kapitalejere. Ud over at der skal være tale om frie reserver, skal et udlån også være forsvarligt for selskabet. Det vil sige, at der skal være tilstrækkelig med likviditet til at finansiere den fortsatte drift.

Den økonomiske bistand må ikke ydes, før generalforsamlingen har godkendt det. Hver enkelt vedtagelse på generalforsamlingen skal vedrøre et konkret låneforhold. En forsinket offentliggørelse af redegørelsen i ERST bremser imidlertid ikke långivningen.

2.11 Fusion og spaltning

2.11.1 Fusion

Reglerne om fusion og spaltning findes i selskabslovens kapitel 15, §§ 236-270.

Ved en fusion overdrages et selskabs aktiver og forpligtelser uden likvidation til et andet selskab ("uegentlig fusion"). Alternativt sammenlægges to eller flere selskaber til et nyt selskab ("egentlig fusion").

2.11.1.1 Fusionsplan

Ledelserne i de fusionerende selskaber skal i fællesskab udarbejde en fusionsplan, der skal indeholde oplysning om:

- Selskabernes navne, binavne og hjemsted.
- Vederlaget for kapitalandelene i det indskydende (ophørende) selskab.
- Tidspunktet for, hvornår kapitalandelene, der er ydet som vederlag, giver ret til udbytte.
- Oplysning om, hvilke rettigheder og andre fordele, der tillægges ejere af kapitalandele eller gældsbreve med særlige rettigheder i det indskydende (ophørende) selskab.
- Notering af kapitalandele, der ydes som vederlag, og eventuel udlevering af ejerbeviser.
- Oplysning om, fra hvilket tidspunkt det indskydende (ophørende) selskabs rettigheder og forpligtelser regnskabsmæssigt skal anses for overgået til det modtagende (fortsættende) selskab (det regnskabsmæssige virkningstidspunkt af fusionen).
- Særlige fordele, der ydes til medlemmer af kapitalselskabets ledelse.
- Udkast til nye vedtægter skal foreligge, hvis der ved fusionen dannes et nyt selskab.

Fusionsplanen skal være underskrevet senest ved udløbet af det regnskabsår, hvori tidspunktet for fusionens regnskabsmæssige virkning indgår. Er den regnskabsmæssige fusionsdag fx den 1. januar, og har alle de involverede selskaber kalenderårsregnskab, skal fusionsplanen med andre ord være underskrevet senest den 31. december samme år.

Ovenstående gælder kun ved fusioner, hvori der indgår aktieselskaber. Hvis der er tale om en fusion, hvori der alene deltager anpartsselskaber, kan anpartshaverne i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes fusionsplan. Udarbejdes en frivillig fusionsplan, skal ovenstående regler vedrørende indholdet dog overholdes.

Såfremt fusionsplanen ikke udarbejdes, skal dette meddeles ERST.

2.11.1.2 Mellembalance

Hvis fusionsplanen er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabernes seneste årsrapporter vedrører, skal der som udgangspunkt udarbejdes en mellembalance for de pågældende selskaber. Har de fusionerende selskaber forskelligt regnskabsår, vil kravet om mellembalance kun gælde de selskaber, hvor 6-måneders fristen er overskredet. Mellembalancen må ikke have en opgørelsesdato, der ligger mere end tre måneder forud for underskrivelsen af fusionsplanen, og den skal være revideret, hvis selskabet er omfattet af revisionspligt. Der gælder derimod ingen regler for, hvor gammel en mellembalance må være i forhold til det endelige vedtagelsestidspunkt for fusionen. I praksis forekommer det derfor, at mellembalancen – hvis en sådan udarbejdes – udarbejdes pr. 31. december, det vil sige pr. samme dato som sidste dag i selskabets regnskabsår (balancedagen), da der derved spares arbejde ved ikke at skulle udarbejde en mellembalance med en "skæv" opgørelsesdato. Der henvises til afsnit 2.11.6 *Tidsforløb og frister ved fusion og spaltning*.

Kapitalejerne i såvel aktie- som anpartsselskaber kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en mellembalance, uanset at en eventuel fusionsplan er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabets seneste årsrapport vedrører.

Endvidere er børsnoterede kapitalselskaber, der har aflagt en revideret halvårsrapport i henhold til ÅRL, undtaget fra kravet om udarbejdelse af mellembalance, såfremt kapitalselskabet er noteret på en børs i EU/EØS, og halvårsrapporten gøres tilgængelig for kapitalejerne. Denne undtagelse er imidlertid ikke så meget værd, eftersom mange børsnoterede selskaber ikke får revideret halvårsrapporten.

2.11.1.3 Fusionsredegørelse

Ledelsen i hvert af de fusionerende selskaber skal som udgangspunkt udarbejde en skriftlig redegørelse, hvori den påtænkte fusion – herunder en eventuel fusionsplan – forklares og begrundes. Redegørelsen skal blandt andet omtale vederlagets art og størrelse, herunder hvordan vederlaget til kapitalejerne i det indskydende (ophørende) selskab er fastsat. Hvis der som vederlag ydes kapitalandele i det fortsættende selskab, skal der oplyses om kapitalandelens nominelle beløb. Har der været særlige vanskeligheder forbundet med fastsættelsen af vederlaget, skal dette omtales i redegørelsen. Redegørelsen skal endvidere indeholde oplysning om udarbejdelse af vurderingsberetning om apportindskud, såfremt udarbejdelse af en sådan beretning er påkrævet i forbindelse med fusionen.

Til fusionsredegørelsen kan vedhæftes en fælles regnskabsopstilling (fusionsregnskab), men der er ikke krav om dette. Ligeledes er der ikke krav om indsendelse af et fusionsregnskab til SKAT. Vælger parterne alligevel at udarbejde et fusionsregnskab, er det valgfrit, om fusionsregnskabet revideres.

Kapitalejerne i såvel aktie- som anpartsselskaber kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en fusionsredegørelse.

Muligheden for at fravælge fusionsplan (kun muligt for anpartsselskaber), fusionsredegørelse og mellembalance sker alene på bekostning af kapitalejerne, og det forekommer derfor også rigtigt, at det er kapitalejerne, der i enighed skal fravælge dem. Af den grund vil fravælgelsen næppe blive udnyttet, hvis fusionen sker mellem uafhængige parter. Lempelsen har derfor størst betydning ved koncerninterne fusioner.

2.11.1.4 Vurderingsberetning

Ved fusion mellem et aktieselskab og et anpartsselskab, hvor der opstår et nyt aktieselskab – eller der sker en kapitalforhøjelse i et fortsættende aktieselskab – skal der som udgangspunkt som led i fusionen udarbejdes en erklæring fra en vurderingsmand om, hvorvidt den ansatte værdi af de overtagne aktiver og passiver mindst svarer til den pålydende værdi af de aktier, der udstedes med tillæg af en eventuel overkurs.

Vurderingsberetningen må ikke være udarbejdet tidligere end tre måneder forud for vedtagelsen af fusionen.

Skematisk kan kravene om udarbejdelse af vurderingsberetning ved kapitalforhøjelse eller stiftelse i forbindelse med fusioner vises således:

Fusion med kapitalforhøjelse/stiftelse	Det fortsættende selskab er...	Krav om vurderingsberetning?
Fusion mellem to aktieselskaber	A/S	Ja
Fusion mellem to anpartsselskaber	ApS	Nej
Fusion mellem et aktie- og et anpartsselskab	A/S	Ja
Fusion mellem et aktie- og et anpartsselskab	ApS	Nej

Vurderingsberetningen kan dog undlades, såfremt der i stedet udarbejdes en vurderingsmandsudtalelse om fusionsplanen, jf. afsnit 2.11.1.5 *Vederlagserklæring* eller en kreditorerklæring, jf. afsnit 2.11.1.6 *Kreditorerklæring*. Her vil det normalt være mest hensigtsmæssigt blot at erstatte vurderingsberetningen med en kreditorerklæring, eftersom den trods alt giver god mening i stort set alle fusioner.

2.11.1.5 Vederlagserklæring

Som udgangspunkt skal en vurderingsmand udarbejde en erklæring om den påtænkte fusion, herunder en eventuel fusionsplan, der skal fremlægges for kapitalejerne i de fusionerende selskaber. Erklæringen skal omtale, hvorvidt vederlaget for aktierne/anparterne i det ophørende selskab er rimeligt og sagligt begrundet. Hvis samtlige kapitalejere i de fusionerende selskaber samtykker hertil, kan udarbejdelse af vederlagserklæring undlades.

Ved en fusion skal kapitalandelene i det fortsættende selskab fordeles mellem ejerne af de fusionerede selskaber. Formålet med en vederlagserklæring er, at revisor udtaler sig om ombytningsforholdet. Derved får ejerne af selskaberne en uvildig vurdering af, om fusionen i økonomisk henseende er rimelig for deltagerne. Erklæringen tilsigter således at tilkendegive, at selskabsdeltagerne før og efter fusionen har de samme værdier.

2.11.1.6 Kreditorerklæring

Vurderingsmanden skal som udgangspunkt udarbejde en erklæring om, hvorvidt kreditorerne i det enkelte selskab må antages at være tilstrækkeligt sikrede efter fusionen i forhold til selskabets aktuelle situation. Efter ERST's opfattelse skal erklæringen være uden forbehold. Antages det i vurderingsmændenes erklæring, at kreditorerne i det enkelte selskab ikke er tilstrækkeligt sikrede efter fusionen, kan kreditorer – hvis fordringer er stiftet forud for ERST's offentliggørelse, og for hvilke der ikke er stillet særskilt sikkerhed – senest fire uger efter ERST's offentliggørelse anmelde deres fordringer. Anmeldte forfaldne fordringer kan forlanges indfriet, og for anmeldte uforfaldne fordringer kan kreditor forlange, at der stilles betryggende sikkerhed, før fusionen kan registreres som gennemført hos ERST. Det kan eksempelvis være en bankgaranti. Hvis kreditorerklæringen fravælges, skal det anmeldes til ERST, inden fusionen kan gennemføres.

ERST har udtalt, at der ikke er noget til hinder for at gennemføre en fusion, selvom det fortsættende selskab efter fusionen har negativ egenkapital. Det forhold, at man i åbningsbalancen for det fortsættende selskab har negativ egenkapital, giver derfor ikke i sig selv anledning til, at ERST nægter registreringen. Dette gælder også, hvis det ophørende selskab har positiv egenkapital, mens det modtagende selskab har en større negativ egenkapital. Ifølge ERST må en fusion derimod ikke gennemføres, hvis det ophørende selskab har negative regnskabsmæssige værdier, og det modtagende selskab har positiv egenkapital, hvis der vel at mærke ydes vederlag i forbindelse med fusionen. Såfremt der ikke ydes vederlag, vil fusionen imidlertid kunne gennemføres, selvom det ophørende selskab regnskabsmæssigt bidrager med negative værdier. Som alternativ kan en fusion også gennemføres til dagsværdi, hvorved det ophørende selskab lettere kan fremvise positive værdier. En situation med negativ egenkapital vil dog være en indikation i vurderingsmæssig henseende, som vurderingsmændene skal være opmærksomme på i forbindelse med deres erklæring om kreditorernes stilling og om fusionsvederlaget. I relation til kreditorernes sikkerhed i det ophørende selskab kan det i praksis løses, hvis aktionærerne – fx et moderselskab – har et betydeligt tilgodehavende i det modtagende datterselskab, hvor moderselskabet afgiver en tilbagetrædelseserklæring vedrørende sit tilgodehavende.

Det fortsættende selskab er i alle tilfælde underlagt reglerne om kapitaltab, jf. afsnit 2.6 *Kapitaltab*. Kapitalejerne kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes kreditorerklæring. I sådanne situationer kan kreditorerne inden for de første fire uger efter fusionens offentliggørelse anmelde deres fordringer og kræve, at forfaldne fordringer indfries, og for uforfaldne fordringer kan der forlanges betryggende sikkerhed. Dette gælder dog ikke, hvis der allerede er stillet betryggende sikkerhed for fordringerne.

2.11.1.7 Fusionens gennemførelse

Fusionsplanen for hvert af de fusionerende selskaber skal, såfremt denne udarbejdes, indsendes til ERST senest fire uger efter fusionsplanens underskrivelse. Hvis en kreditorerklæring er udarbejdet, kan denne indsendes til ERST i forbindelse med indsendelsen af fusionsplanen. Modtagelsen af dokumenterne offentliggøres i ERST's it-system, og en eventuel ret til at anmelde krav vil være indeholdt i offentliggørelsen.

Den endelige beslutning om gennemførelse af en fusion træffes i det ophørende selskab af generalforsamlingen, medmindre der er tale om fusion mellem moder- og datterselskaber med moderselskabet som det fortsættende selskab, hvor bestyrelsen kan træffe beslutningen. Tilsvarende gælder med visse begrænsninger en fusion, hvor moderselskabet ejer mindst 90 % af aktierne. I så fald træffes beslutningen af det centrale ledelsesorgan.

I det modtagende selskab træffes beslutningen af det centrale ledelsesorgan. Dog skal generalforsamlingen træffe beslutningen, hvis der skal foretages vedtægtsændringer – bortset fra optagelse af det ophørende selskabs navn eller binavn som binavn for det fortsættende selskab – eller hvis kapitalejere, der ejer 5 % af selskabskapitalen, inden to uger efter modtagelse af fusionsplanen skriftligt stiller krav om, at beslutningen skal træffes af generalforsamlingen.

En række dokumenter, herunder fusionsplanen, godkendte årsrapporter for de seneste tre regnskabsår, vurderingsmændenes udtalelser og erklæringer samt bestyrelsens fusionsredegørelse mv., skal fremlægges senest fire uger forud for generalforsamlingen, medmindre samtlige kapital ejere samtykker om, at disse først fremlægges ved den besluttende generalforsamling.

Den endelige beslutning om at gennemføre fusionen må tidligst træffes fire uger efter modtagelsen af oplysninger om den påtænkte fusion. Hvis der er tale om en fusion, hvor der alene deltager anpartsselskaber, og hvis vurderingsmændene vurderer, at kreditorerne er tilstrækkeligt sikrede i forbindelse med fusionen, kan anpartshaverne i enighed beslutte at fravige fire ugers fristen for vedtagelse af fusionen.

Hvis et ophørende kapital selskab har afsluttet et regnskabsår inden det tidspunkt, hvor fusionen skal have regnskabsmæssig virkning, og generalforsamlingen endnu ikke har godkendt årsrapporten for denne regnskabsperiode, skal generalforsamlingen senest godkende årsrapporten for denne regnskabsperiode samtidig med beslutningen om at gennemføre fusionen. Hvis det ophørende selskab har kalenderårsregnskab, og fusionens regnskabsmæssige virkning er den 1. januar 20x2, skal årsregnskabet for 20x1 godkendes senest samtidig med beslutningen om at gennemføre fusionen.

Når beslutning om at gennemføre fusionen er truffet, skal den vedtagne fusion anmeldes til ERST senest to uger herefter.

Fusionen skal være endeligt anmeldt senest ved udløbet af indsendelsesfristen for årsrapporten for den periode, hvori tidspunktet for fusionens regnskabsmæssige virkning indgår – det vil ved kalenderårsregnskab sige senest den 31. maj i det følgende år (eller den 30. april for statslige aktieselskaber eller børsnoterede selskaber). Dog skal anmeldelsen indsendes senest et år efter, at ERST har offentliggjort modtagelse af oplysninger om den påtænkte fusion.

Vedtages fusionen ikke i overensstemmelse med den bekendtgjorte fusionsplan, anses forslaget som bortfaldet. Der kræves ikke nogen anmeldelse heraf til ERST.

Overskrides anmeldelsesfristen på 12 måneder anses en eventuel fusionsplan for bortfaldet.

2.11.1.8 Frister for indsendelse af dokumenter – gælder både fusion og spaltning

Af nedenstående skema fremgår, at der en del steder er frit valg mellem indsendelse på det ene tidspunkt eller det andet tidspunkt i processen. Det skyldes, at loven og praksis ikke er udtrykkelig præcis. ERST accepterer således, at de omhandlede dokumenter enten kan indsendes i starten af fusions- eller spaltning processen sammen med den underskrevne plan eller til sidst i processen, når fusionen eller spaltningen er endeligt vedtaget i de involverede selskaber.

Dokumenter	Hjemmel	Modtages hos ERST senest fire uger efter planens underskrivelse	Modtages hos ERST senest to uger efter planens underskrivelse
Eventuel fusions- eller spaltplingsplan ¹	§ 237 § 255	X ⁴	
Bestyrelsernes redegørelser om planen ²	§ 238 § 256	X (frit valg mellem de to tidspunkter)	X (frit valg mellem de to tidspunkter)
Mellembalance ²	§ 239 § 257	X (frit valg mellem de to tidspunkter)	X (frit valg mellem de to tidspunkter)
Vurderingsmændenes udtalelse om planen, herunder om rimeligt og sagligt vederlag ^{2,3}	§ 241 § 259	X (frit valg mellem de to tidspunkter)	X (frit valg mellem de to tidspunkter)
Vurderingsmændenes erklæring om kreditorernes stilling ²	§ 242 § 260	X ⁴	

1) I anpartsselskaber kan anpartshaverne i enighed fravælge denne.

2) Kapitalejerne kan i enighed fravælge denne.

3) Der skal udpeges en vurderingsmand for hvert af de involverede selskaber, hvilket dog godt kan være den samme person.

4) Generalforsamlingen må tidligst afholdes fire uger efter ERST's offentliggørelse af en eventuel fusions- eller spaltplingsplan og af en eventuel erklæring om kreditorernes stilling. Det indebærer, at kreditorerklæringen godt kan indsendes senere end planen, men en senere indsendelse udsætter tidspunktet for den endelige vedtagelse.

2.11.2 Spaltning

Ved spaltning overdrages aktiver og forpligtelser helt eller delvist til flere bestående eller nystiftede aktie- eller anpartsselskaber mod vederlag til det indskydende kapitalsselskabs ejere.

2.11.2.1 Spaltplingsplan

Spaltplingsplanen skal udarbejdes af de centrale ledelsesorganer i de bestående selskaber, der deltager i spaltningen, og skal indeholde samme oplysninger som en fusionsplan samt yderligere:

- En præcis beskrivelse og fordeling af de aktiver og forpligtelser, som henholdsvis overføres eller forbliver i hvert af de selskaber, der deltager i spaltningen. Ofte opfyldes denne redegørelse med et spaltplingsregnskab, men der er intet krav om udarbejdelse af et spaltplingsregnskab.
- Redegørelse for fordelingen af vederlaget, herunder kapitalandele i de modtagende selskaber, til kapitalejerne i det indskydende selskab samt kriterierne for denne fordeling.

Spaltningsplanen skal være underskrevet senest ved udløbet af det regnskabsår, hvori tidspunktet for spaltningens regnskabsmæssige virkning indgår. Er den regnskabsmæssige spaltningssdato fx den 1. januar, og har det spaltende selskab kalenderårsregnskab, skal spaltningsplanen således være underskrevet senest den 31. december samme år.

Hvis der er tale om en spaltning, hvor der alene deltager anpartsselskaber, kan anpartshaverne i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en spaltningsplan.

2.11.2.2 Mellembalance

Hvis spaltningsplanen er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabernes seneste årsrapport omfatter, skal der som udgangspunkt udarbejdes en mellembalance for de spaltende selskaber. Har de deltagende selskaber forskelligt regnskabsår, skal der kun udarbejdes mellembalance i de selskaber, hvor 6-måneders fristen for underskrivelse af planen er overskredet. Mellembalancen må ikke have en opgørelsesdato, der ligger mere end tre måneder forud for underskrivelsen af spaltningsplanen, og skal være revideret, hvis selskabet er omfattet af revisionspligt.

Kapitalejerne i såvel aktie- som anpartsselskaber kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en mellembalance, uanset at en eventuel spaltningsplan er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabets seneste årsrapport vedrører.

Endvidere er børsnoterede kapitalselskaber, der har aflagt en revideret halvårsrapport i henhold til ÅRL, nu undtaget fra kravet om udarbejdelse af mellembalance, såfremt kapitalselskabet er noteret på en børs i EU/EØS, og halvårsrapporten gøres tilgængelig for kapitalejerne. Denne undtagelse er imidlertid ikke så meget værd, eftersom mange børsnoterede selskaber ikke får revideret halvårsrapporten.

2.11.2.3 Spaltningsredegørelse

Ledelsen i hvert af de selskaber, der deltager i spaltningen, skal som udgangspunkt udarbejde en skriftlig redegørelse, hvori den påtænkte spaltning, herunder en eventuel spaltningsplan, forklares og begrundes.

Redegørelsen skal blandt andet omtale vederlagets art og størrelse, herunder hvordan vederlaget til kapitalejerne i det indskydende (ophørende) selskab er fastsat. Hvis der som vederlag ydes kapitalandele i det modtagende selskab, skal der oplyses om kapitalandelens nominelle beløb. Har der været særlige vanskeligheder forbundet med fastsættelsen af vederlaget, skal dette omtales i redegørelsen.

Hvis samtlige kapitalejere er enige herom, kan det besluttes, at spaltningsredegørelsen ikke skal udarbejdes.

Spaltningsredegørelsen kan vedhæftes en fælles regnskabsopstilling (spaltningsregnskab), men der er ikke krav om dette. Udarbejdes et spaltningsregnskab, er det også valgfrit, om det revideres. Det kan dog være praktisk imellem de enkelte selskaber at udarbejde et spaltningsregnskab for at opfylde forpligtelsen til at beskrive en nøjagtig fordeling af aktiverne og passiverne. Ligeledes er der ikke krav om indsendelse af et spaltningsregnskab til SKAT.

2.11.2.4 Vurderingsberetning

Ved spaltning, hvor de modtagende eller nye selskaber er aktieselskaber, og hvor der i forbindelse med spaltningen enten etableres nye selskaber eller gennemføres en kapitalforhøjelse i et allerede eksisterende modtagende aktieselskab, skal spalttingsredegørelsen vedhæftes en erklæring fra en vurderingsmand om, hvorvidt den ansatte værdi af de overdragne aktiver og passiver mindst svarer til den pålydende værdi af de aktier, der udstedes med tillæg af en eventuel overkurs. Vurderingsmandens rapport må ikke være udarbejdet tidligere end tre måneder forud for vedtagelsen af spaltningen. Overskrides fristen, kan spaltningen ikke vedtages.

Skematisk kan kravene om udarbejdelse af vurderingsberetning ved kapitalforhøjelse eller stiftelse i forbindelse med spaltninger vises således:

Det indskydende selskab	De modtagende selskaber	Krav om vurderingsberetning?
Aktieselskab 1	Aktieselskab 2	Ja
	Anpartsselskab 1	Nej
Anpartsselskab 1	Anpartsselskab 2	Nej
	Anpartsselskab 3	Nej
Anpartsselskab 1	Aktieselskab 1	Ja
	Anpartsselskab 2	Nej

Vurderingsberetningen kan undlades, såfremt der i stedet udarbejdes en vurderingsmands-udtalelse om spalttningsplanen eller en kreditorerklæring.

2.11.2.5 Vederlagserklæring

Som udgangspunkt skal en vurderingsmand udarbejde en erklæring om den påtænkte spaltning, herunder en eventuel spalttningsplan, der skal fremlægges for aktionærerne. Erklæringen skal omtale, hvorvidt vederlaget til kapitalejerne i det indskydende selskab er rimeligt og sagligt begrundet.

Udarbejdelse af en vederlagserklæring kan undlades, hvis samtlige kapitalejere i de deltagende selskaber samtykker heri.

Ved en spaltning skal kapitalandelene i de fortsættende selskaber fordeles mellem ejerne af det spaltede selskab. Formålet med en vederlagserklæring er, at revisor udtaler sig om ombytningsforholdet. Derved får ejerne af selskaberne en uvildig vurdering af, om spaltningen i økonomisk henseende er rimelig for deltagerne. Erklæringen tilsigter således at tilkendegive, at selskabsdeltagerne før og efter spaltningen har de samme værdier.

2.11.2.6 Kreditorerklæring

Som udgangspunkt skal en vurderingsmand udarbejde en erklæring om, hvorvidt kreditorerne i det enkelte selskab må antages at være tilstrækkeligt sikrede efter spaltningen. En sådan kreditorerklæring skal være uden forbehold. Antages det i vurderingsmændenes erklæring, at kreditorerne i det enkelte selskab ikke er tilstrækkeligt sikrede efter spaltningen, kan kreditorer, hvis fordringer er stiftet forud for ERST's offentliggørelse – og for hvilke der ikke er stillet særskilt sikkerhed – senest fire uger efter ERST's offentliggørelse anmelde deres fordringer.

Anmeldte forfaldne fordringer kan forlanges indfriet, og for anmeldte uforfaldne fordringer kan kreditor forlange, at der stilles betryggende sikkerhed, før spaltningen kan registreres som gennemført hos ERST.

Kapitalejerne kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes kreditorerklæring. I sådanne situationer kan kreditorerne inden for de første fire uger efter offentliggørelse af spaltningssplanen anmelde deres fordringer og kræve, at forfaldne fordringer indfries, og for uforfaldne fordringer kan der forlanges betryggende sikkerhed. Dette gælder dog ikke, hvis der allerede er stillet betryggende sikkerhed for deres fordringer.

2.11.2.7 Spaltningens gennemførelse

Spaltningssplanen for de deltagende selskaber skal indsendes til ERST senest fire uger efter spaltningssplanens underskrivelse sammen med en eventuel erklæring om kreditorernes stilling.

Den endelige beslutning om gennemførelse af en spaltning træffes i det indskydende selskab af generalforsamlingen. Er der tale om en lodret spaltning, kan beslutningen om spaltningen imidlertid træffes af det centrale ledelsesorgan i det indskydende selskab.

I det modtagende selskab træffes beslutningen af det centrale ledelsesorgan. Dog skal generalforsamlingen træffe beslutningen, hvis der skal foretages vedtægtsændringer, bortset fra optagelse af det ophørende selskabs navn eller binavn som binavn for det fortsættende selskab, eller hvis 5 % af kapitalejerne inden to uger efter modtagelse af spaltningssplanen skriftligt stiller krav om, at beslutningen skal træffes af generalforsamlingen.

En række dokumenter, herunder spaltningssplanen, godkendte årsrapporter for de seneste tre regnskabsår, vurderingsmændenes udtalelser og erklæringer samt bestyrelsens spaltningssredegørelse mv. skal fremlægges senest fire uger forud for generalforsamlingen, medmindre samtlige kapitalejere samtykker i, at disse først fremlægges ved den besluttende generalforsamling.

Den endelige beslutning om at gennemføre spaltningen må tidligst træffes fire uger efter modtagelsen af oplysninger om den påtænkte spaltning. Hvis der er tale om en spaltning, hvor der alene deltager anpartsselskaber, og hvis vurderingsmændene vurderer, at kreditorerne er tilstrækkeligt sikrede i forbindelse med spaltningen, kan anpartshaverne i enighed beslutte at fravige fireugers fristen for vedtagelse af spaltningen.

Hvis det ophørende kapitalselskab har afsluttet et regnskabsår inden det tidspunkt, hvor spaltningen skal have regnskabsmæssig virkning, og generalforsamlingen endnu ikke har godkendt årsrapporten for denne regnskabsperiode, skal generalforsamlingen senest godkende årsrapporten for denne regnskabsperiode samtidig med beslutningen om at gennemføre spaltningen.

Når beslutning om at gennemføre spaltningen er truffet, skal den vedtagne spaltning anmeldes til ERST senest to uger herefter.

Spaltningen skal være endeligt anmeldt senest ved udløbet af indsendelsesfristen for årsrapporten for den periode, hvori tidspunktet for spaltningens regnskabsmæssige virkning indgår. Det vil ved kalenderårsregnskab sige senest den 31. maj i det følgende år (eller den 30. april for statslige aktieselskaber eller børsnoterede selskaber).

Anmeldelsen skal endvidere indsendes senest et år efter, at ERST har offentliggjort modtagelse af oplysninger om den påtænkte spaltning.

Vedtages spaltningen ikke i overensstemmelse med den bekendtgjorte spaltningsplan, anses forslaget som bortfaldet.

Overskrides anmeldelsesfristen, mister beslutningen om spaltningen sin gyldighed, og en eventuel spaltningsplan anses for bortfaldet.

Fristerne for indsendelse af dokumenter i forbindelse med en spaltning er de samme som for fusioner og fremgår af afsnit 2.11.1.8 *Frister for indsendelse af dokumenter – gælder både fusion og spaltning*.

2.11.3 Særligt om straksfusion eller straksspaltning af anpartsselskaber

I visse tilfælde er der efter ERST's praksis ikke krav om, at ERST skal have offentliggjort en meddelelse om den påtænkte fusion og spaltning, før der kan træffes beslutning om gennemførelse af transaktionen. I disse tilfælde vil det således være muligt at indlede fusions- eller spaltningsprocessen med at træffe beslutning om gennemførelse af transaktionen og derefter anmelde gennemførelsen heraf til ERST. En fusion eller spaltning, hvor det er muligt at begynde processen med gennemførelsesfasen, benævnes i ERST som straksfusioner og straksspaltninger. Det skal i denne forbindelse nævnes, at sådanne sager – uanset begreberne straksfusioner og straksspaltninger – ikke er hastesager i ERST, og at disse sager derfor er undergivet ERST's normale sagsbehandlingstid.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at hvis en fusion eller spaltning skal kunne behandles som en straksfusion eller -spaltning, så kræver det, at følgende betingelser alle er opfyldt:

1. Udarbejdelse af plan skal være fravalgt i enighed af kapitalejerne

Hvis der er udarbejdet en plan, skal ERST have modtaget og offentliggjort modtagelsen af denne, før der kan træffes beslutning om at gennemføre transaktionen. Dette gælder, uanset at planen er frivilligt udarbejdet, og det ellers ville have været muligt at fravælge udarbejdelsen af planen. Det bemærkes, at det som nævnt ovenfor alene er muligt at fravælge udarbejdelsen af en plan, hvis samtlige de deltagende selskaber er anpartsselskaber, og det er derfor også alene muligt at foretage en fusion eller spaltning som en straksfusion eller -spaltning, hvis samtlige deltagende selskaber er anpartsselskaber.

2. Der skal være udarbejdet en kreditorerklæring med konklusion om, at kreditorerne er tilstrækkeligt sikrede efter transaktionen

Hvis konklusionen i kreditorerklæringen er negativ, hvilket betyder, at kreditorerne ikke vurderes at være tilstrækkeligt sikrede efter transaktionen, eller hvis kreditorerklæringen er fravalgt af kapitalejerne i enighed, er det ikke muligt at gennemføre transaktionen som en straksfusion eller -spaltning. Det skyldes, at hvis en straksfusion eller -spaltning skal være mulig, så må kreditorerne ikke være tillagt rettighed til at anmelde deres krav, hvilket de er, hvis kreditorerklæringen er fravalgt, eller hvis vurderingsmanden i kreditorerklæringen konkluderer, at kreditorerne ikke er tilstrækkeligt sikrede efter transaktionen.

3. Fireugers fristen mellem offentliggørelse og beslutning om gennemførelse af transaktionen skal være fravalgt

Fireugers fristen mellem ERST's offentliggørelse af meddelelsen om den påtænkte transaktion og beslutningen om gennemførelse af en fusion eller spaltning skal være fravalgt af kapitalejerne i enighed. Hvis kravet om fireugers fristen ikke er fravalgt, kan transaktionen ikke gennemføres som en straksfusion eller -spaltning.

4. Der skal indarbejdes en række forhold i generalforsamlingsreferatet vedrørende den generalforsamling, der beslutter fusionen/spaltningen, og referatet skal også medsendes til ERST

Fusion	Spaltning
Anpartsselskabernes navne og eventuelle binavne, herunder om et ophørende selskabs navn eller binavn skal indgå som binavn for det fortsættende selskab.	Anpartsselskabernes navne og eventuelle binavne, herunder om det indskydende selskabs navn eller binavn skal indgå som binavn for et modtagende selskab.
	Nøjagtig fordeling af de dele af aktiver og forpligtelser, som overføres eller forbliver i hvert af kapitalselskaberne, der deltager i spaltningen.
Vederlaget for kapitalandelene i et ophørende anpartsselskab.	Vederlaget for kapitalandelene i det indskydende selskab.
Tidspunktet fra hvilket de kapitalandele, der eventuelt ydes som vederlag, giver ret til udbytte.	Tidspunktet fra hvilket de kapitalandele, der eventuelt ydes som vederlag, giver ret til udbytte.
Tidspunktet fra hvilket et ophørende anpartsselskabs rettigheder og forpligtelser regnskabsmæssigt skal anses for overgået.	Tidspunktet fra hvilket det indskydende anpartsselskabs rettigheder og forpligtelser regnskabsmæssigt skal anses for overgået.

Fusion	Spaltning
Vedtægter, jf. selskabslovens §§ 28 og 29, hvis der ved fusionen dannes et nyt anpartsselskab.	Vedtægter, jf. selskabslovens §§ 28 og 29, hvis der ved spaltningen dannes et nyt anpartsselskab.
Der skal være truffet identiske beslutninger i samtlige de deltagende bestående anpartsselskaber.	Der skal være truffet identiske beslutninger i samtlige de deltagende bestående anpartsselskaber.

2.11.4 Særligt om fusioner og spaltninger med fremadrettet virkning

En fusion eller spaltning kan have fremadrettet virkning. Det regnskabsmæssige virkningspunkt kan dog ikke være senere end to uger efter beslutningerne om at gennemføre fusionen eller spaltningen.

Det er dog et krav, at det regnskabsmæssige virkningspunkt og tidspunktet for beslutningen om, at gennemføre fusionen eller spaltningen skal være i samme regnskabsår. Det får den konsekvens, at det ikke er praktisk muligt at fusionere eller spalte et selskab hen over et regnskabsår. Derfor er det ikke muligt, at træffe beslutningerne om at gennemføre en fusion eller spaltning fx den 22. december 20x0 med regnskabsmæssig virkning pr. 1. januar 20x1.

Derimod kan et selskab fx godt træffe beslutning om at gennemføre en fusion pr. 8. marts 20x1 med regnskabsmæssig virkning den 21. marts 20x1. Det vil imidlertid kræve, at årsrapporten for 20x0 er indsendt til ERST senest den 21. marts 20x1.

2.11.5 Oversigt over muligheder for at fravælge dokumenter ved fusion og spaltning

Nedenstående oversigt viser, hvilke muligheder der er for at fravælge de forskellige dokumenter i såvel aktie- som anpartsselskaber i forbindelse med nationale fusioner eller spaltninger.

Nationale spaltninger/fusioner	Spaltning		Fusion	
	A/S	ApS	A/S	ApS
Spalttningsplan/fusionsplan	Obligatorisk	Kan fravælges ved enstemmighed	Obligatorisk	Kan fravælges ved enstemmighed
Spalttningsredegørelse/fusionsredegørelse	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed

Nationale spaltninger/fusioner	Spaltning		Fusion	
	A/S	ApS	A/S	ApS
Vederlagserklæring – “rimeligt og sagligt” begrundet	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed
Kreditoreklæring	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed*	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed*
Mellembalance (gælder ikke-børsnoterede virksomheder, der har aflagt revideret halvårsrapport efter ÅRL eller IFRS)	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed
Vurderingsberetning (kun krav hvis stiftelse af nyt selskab eller kapitalforhøjelse i eksisterende selskab)	Muligt at fravælge, hvis der i stedet udarbejdes vurderingsmandsudtalelse om planen (vederlag mv.) eller en kreditorerklæring	Ikke krav om vurderingsberetning i de modtagende selskaber, der er anparts-selskaber	Muligt at fravælge, hvis der i stedet udarbejdes vurderingsmandsudtalelse om planen (vederlag mv.) eller en kreditorerklæring	Ikke krav om vurderingsberetning, hvis det fortsættende selskab er anpartsselskab
Fremlæggelse af dokumenter	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed
Årsrapporter for regnskabsår, der ligger forud for det regnskabsmæssige virkningstidspunkt	Besluttes en fusion eller en spaltning med et regnskabsmæssigt virkningstidspunkt til den 1. januar 20x1 (start på regnskabsår), skal årsrapporter for de ophørende selskaber i en fusion og det indskydende selskab i en spaltning for regnskabsår 20x0 være modtaget i ERST senest i forbindelse med registreringen af fusionen/spaltningen			

*) Ved straksfusion eller -spaltning skal der altid udarbejdes en kreditorerklæring, jf. ovenfor.

2.11.6 Det regnskabsmæssige virkningstidspunkt for fusioner og spaltninger

Normalt har en fusion eller spaltning regnskabsmæssig virkning senest på datoen for underskrivelse af en eventuel fusions- eller spaltningssplan.

Det er dog muligt at udarbejde en fusions- eller spaltningsplan, hvor den regnskabsmæssige virkning af transaktionen indtræder i tidsrummet efter planens underskrivelse dog senest samtidig med planens vedtagelse på generalforsamlingen. Det bevirker, at processen for fusion eller spaltning og herunder udarbejdelse af en fusions- eller spaltningsplan allerede kan påbegyndes inden starten af det regnskabsår, hvor den eventuelle vedtagelse af planen skal have regnskabsmæssig virkning. Derved kan man i visse situationer forkorte fusions- og spaltningprocessen. Det er ikke muligt at vedtage en plan, som først får regnskabsmæssig virkning efter vedtagelsen.

Hvis en fusion vedtages efter et selskabs balancedag, skal de ophørte selskaber ikke udarbejde årsrapport for det netop overståede regnskabsår. I den forbindelse er det afgørende, at fusionen er gennemført med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft, og inden årsrapporten udarbejdes og indsendes.

Eksempel

Hvis selskabets seneste årsrapport dækker perioden fra den 1. januar 20x0 – 31. december 20x0, og selskabet gennemfører fusionen den 1. marts 20x2, og det sker med tilbagevirkende kraft pr. 1. januar 20x1 (kræver, at fusionsplan er underskrevet senest den 31. december 20x1), er der intet krav om udarbejdelse af årsrapport for 20x1 for det ophørende selskab. Derimod skal det fortsættende selskab for 20x1 indeholde alle tal fra det ophørende selskab.

Gennemføres en fusion midt i året, skal der heller ikke laves perioderegnskab for det ophørende selskab for den forgangne periode frem til fusionen. I praksis er set fusionsdatoer helt frem til den 31. december i selskaber med kalenderårsregnskabsår. I disse tilfælde skal der ikke udarbejdes årsrapport, da fusionens regnskabsmæssige virkning ligger i regnskabsåret.

I relation til pligten til at udarbejde årsrapport er det vedtagelsestidspunktet for fusionen, der er afgørende. Det er således i denne sammenhæng underordnet, hvornår en eventuel fusionsplan underskrives.

Hvis fusions- eller spaltningsplanen underskrives i starten af regnskabsåret, fx den 10. januar 20x1 med virkning tilbage til den 1. januar 20x1, skal årsrapporten for det netop afsluttede regnskabsår indsendes til ERST, før fusionen eller spaltningen kan finde sted. Det får ofte den praktiske betydning, at årsrapporten næppe kan blive færdiggjort og revideret i tide, inden fusions- eller spaltningsplanen underskrives. Offentliggørelsen af en eventuel fusions- eller spaltningsplan kan dog godt ske primo 20x1 – det er alene vedtagelsen, der først kan ske, når årsrapporten for 20x0 er indsendt til ERST.

2.11.5.1 Særligt om spaltninger

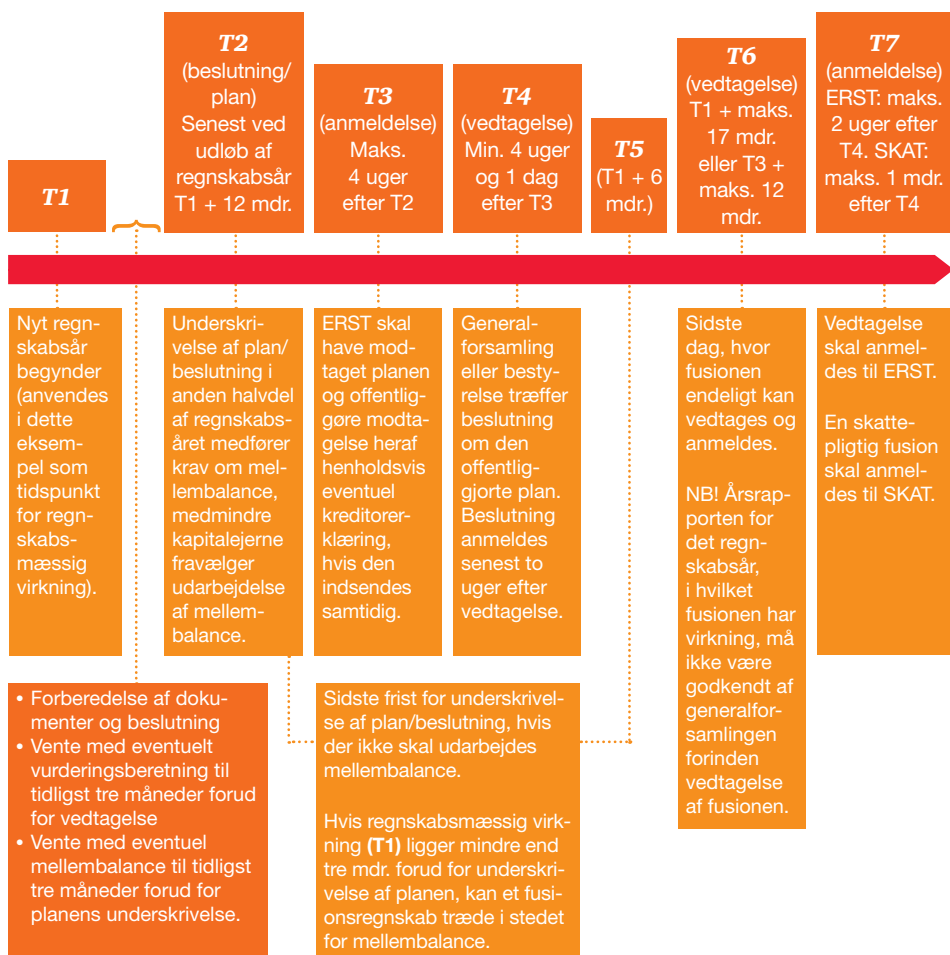
En eventuel spaltningsplan – eller beslutningsgrundlaget, såfremt udarbejdelse af en spaltningsplan er fravalgt – skal indeholde en nøjagtig beskrivelse og fordeling af de dele af aktiver og forpligtelser, der skal deles som led i spaltningen.

ERST har i den forbindelse gjort opmærksom på, at en spaltning kun kan gennemføres, hvis den vedtages i overensstemmelse med den offentliggjorte plan. Hvis den nøjagtige fordeling af aktiver og forpligtelser har ændret sig i perioden fra planens underskrivelse og indtil den efterfølgende regnskabsmæssige virkning af transaktionen, vil spaltningen således ikke kunne gennemføres. At værdien af aktiver og forpligtelser har ændret sig fra tidspunktet for planens underskrivelse til tidspunktet for den regnskabsmæssige virkning er derimod ikke et problem, så længe fordelingen af aktiver og forpligtelser er identisk med planen.

2.11.7 Tidsforløb og frister ved fusion og spaltning

Processen for fusion og spaltning er identisk for så vidt angår det overordnede tidsforløb, og følgende beskrivelse er således også gældende for spaltninger. Der gælder følgende overordnede tidsforløb:

- Et nyt regnskabsår begynder, og balancedagen er ofte tidspunktet, hvorfra fusionen får regnskabsmæssig virkning.
- Fusionsplanen underskrives af bestyrelserne i de involverede selskaber. Underskrivelsen skal ske senest ved udløbet af det regnskabsår, hvori fusionen skal have regnskabsmæssig virkning.
- Underskrives en eventuel fusionsplan mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som den seneste årsrapport vedrører, skal der som udgangspunkt udarbejdes revideret mellembalance for det pågældende selskab.
- Senest fire uger efter underskrivelse af fusionsplanen skal den være anmeldt og indsendt til ERST. Både selve planen og en eventuel kreditorerklæring skal offentliggøres via ERST's it-system. Derfor indsendes kreditorerklæringen typisk sammen med planen, men det er ikke et krav.
- Sker der i forbindelse med fusionen en kapitalforhøjelse, eller opstår der et nyt selskab som led i processen, kan der være krav om, at ledelsens redegørelse skal vedhæftes en vurderingsberetning. En eventuel vurderingsberetning må ikke være udarbejdet mere end tre måneder forud for vedtagelse af fusionen.
- Beslutningen om at gennemføre fusionen kan tidligst træffes fire uger og en dag efter, at der er sket offentliggørelse af modtagelse af oplysninger om den påtænkte fusion samt eventuel kreditorerklæring i ERST's it-system. Den ekstra dag skyldes, at frister i selskabsloven først begynder at løbe fra og med dagen efter den begivenhed (det vil sige offentliggørelsen af fusionsplanen), som udløser fristen, finder sted. Afhængig af, hvilken tidsfrist der udløber først, skal generalforsamlingen senest træffe beslutning, inden der er gået 12 måneder fra det tidspunkt, hvor fusionsplanen blev offentliggjort – eller inden udløbet af fristen for indsendelse af årsrapport for det år, hvori fusionen får regnskabsmæssig virkning. Det vil sige op til 17 måneder efter regnskabsårets begyndelse. I særlige tilfælde, hvor regnskabsåret er 18 måneder, kan fristen for indsendelse af årsrapporten være op til 23 måneder regnet fra regnskabsårets begyndelse.
- Anmeldelse af den vedtagne fusion skal ske senest to uger efter, at fusionen er vedtaget i alle de fusionerende selskaber.
- Det bemærkes, at på visse betingelser kan henholdsvis fusionsplanen, mellembalancen og kreditorerklæringen fravælges i enighed af kapitalejerne.

2.11.8 Tilførsel af aktiver

Begrebet ”tilførsel af aktiver” er et skatteretligt begreb, der ikke er specifikt reguleret eller omtalt i selskabsloven.

De selskabsretlige regler, der gælder for apportindskud, finder derfor anvendelse ved tilførsel af aktiver til enten et selskab, der stiftes ved indskuddet eller til et bestående selskab i forbindelse med en kapitalforhøjelse.

2.12 Likvidation og opløsning

2.12.1 Likvidation

Reglerne om likvidation findes i selskabslovens kapitel 14, §§ 216-235.

Et selskabs likvidation besluttet af generalforsamlingen. Beslutningen kræver vedtægtsmajoritet dvs. 2/3 af såvel stemmer samt den repræsenterede kapital på generalforsamlingen. En beslutning om, at selskabet skal træde i likvidation, skal anmeldes til ERST senest to uger efter generalforsamlingens afholdelse. Selskabet skal til sit navn tilføje ordene ”i likvidation”, og der skal vælges en likvidator, som træder i stedet for ledelsen. Den eksisterende ledelse skal derfor fratræde og afregistreres hos ERST.

Det er en forudsætning for at gennemføre en likvidation, at selskabet er solvent. Er selskabet insolvent, skal det tages under konkursbehandling.

Generalforsamlingen vælger én eller flere likvidatorer, som skal forestå likvidationen, dvs. afhænde selskabets aktiver og indfri selskabets forpligtelser – og i sidste ende også sørge for en opløsning af selskabet. Der er ikke nogen formelle krav til, hvem der kan være likvidator, men der stilles de samme krav til likvidator som til ledelsesmedlemmer. Generalforsamlingen kan til enhver tid vælge at afsætte den valgte likvidator.

Senest to uger efter beslutningen om at træde i likvidation er truffet, skal likvidator have sikret, at anmeldelsen om at træde i likvidation er modtaget i ERST. Referatet af den generalforsamling, hvor beslutningen om at træde i likvidation blev truffet, skal indsendes sammen med anmeldelsen om at træde i likvidation.

Samtidigt med anmeldelsen til ERST skal likvidator meddele alle kapitalselskabets kendte kreditorer, at kapitalselskabet er under likvidation. Kreditorerne opfordres til senest tre måneder efter offentliggørelse i ERST's it-system at anmelde deres krav til likvidator.

I perioden fra beslutningen om valg af likvidator til indsættelse og godkendelse heraf i skifteretten må selskabets ledelse kun foretage dispositioner, der er nødvendige, og som kan gennemføres uden skade for selskabet og kreditorerne. Når likvidator er indsat, træder vedkommende i ledelsens sted. Med de fornødne tilpasninger gælder samme regler om ledelse og ansvar for likvidator, som gælder for en sædvanlig ledelse.

Ledelsen kan efter indtrædelse af likvidator ikke længere tegne selskabet, og ledelsen vil blive registreret som fratrådt samtidig med, at ERST registrerer, at selskabet er trådt i likvidation. Herefter er det kun likvidator, der kan tegne selskabet.

Likvidator kan tidligst optage boet (selskabet) til endelig likvidation efter udløbet af tre måneders fristen for opfordring af kreditorerne til at anmelde deres krav til likvidator. I den forbindelse skal det bemærkes, at hvis en anmeldt fordring ikke kan anerkendes, skal likvidator underrette kreditor herom ved anbefalet brev og samtidig oplyse, at den ikke-ankendte fordring senest fire uger efter brevs afsendelse kan indbringes for retten.

Eventuelle krav, der først anmeldes efter boet er optaget til slutning, kan alene dækkes af midler, der endnu ikke er udloddet til kapitalejerne.

Selskabslovens og årsregnskabslovens generelle regler om regnskabsaflæggelse, revision, generalforsamlinger og regnskabsindsendelse til ERST finder tilsvarende anvendelse under likvidationen.

2.12.1.1 Udlodning

Udlodning af likvidationsprovenu kan først finde sted, når likvidationen er offentliggjort i ERST's it-system, og der er forløbet tre måneder fra offentliggørelsen (kreditorenes anmeldelsesfrist), og gælden er betalt. Kapitalejerne kan vedtage at udlodde ordinært og ekstraordinært udbytte i et selskab i likvidation på baggrund af den seneste godkendte årsrapport. Udlodningen af udbytte sker efter de almindelige regler om udbytte.

Det er endvidere muligt at foretage acontoudlodning, hvis der stilles betryggende sikkerhed herfor. Det vil i praksis typisk være en bankgaranti.

Det er muligt at udbetale likvidationsprovenu i andre værdier end kontanter, og der stilles ikke krav til at udarbejde en vurderingsberetning. Dette skal ses i sammenhæng med, at hensynet til kreditorerne ved en likvidation er varetaget via kreditorenes anmeldelsesret. Samtidig må udlodning af likvidationsprovenu normalt først må finde sted, når gælden til kreditorerne er betalt.

Hvis der er flere kapitalejere, og der udbetales likvidationsprovenu i andre værdier end kontanter, bør det imidlertid alligevel overvejes frivilligt at udarbejde en vurderingsberetning. På den måde sikres, at der ikke sker begunstiggelse af en kapital ejer på bekostning af de andre kapitalejere.

2.12.1.2 Likvidationsregnskab og endelig likvidation

Når et eventuelt likvidationsprovenu er udloddet, afsluttes likvidationsprocessen ved, at der afholdes en generalforsamling, hvor kapitalejerne træffer endelig beslutning om at likvidere selskabet. På denne generalforsamling aflægger likvidator et likvidationsregnskab for likvidationen af selskabet, som herefter skal godkendes af kapitalejerne. Dette likvidationsregnskab må ikke have en balancedag, der ligger før udløbet af proklamafristen.

Det afsluttende likvidationsregnskab skal udarbejdes i overensstemmelse med reglerne i ÅRL og skal dække perioden fra den sidste dato for hvilken, der er aflagt årsrapport og frem til selskabets opløsning. Hvis likvidationen strækker sig over flere år, skal der i likvidationsperioden udarbejdes sædvanlige årsrapporter. Er der i likvidationsperioden udarbejdet årsrapporter, skal det endelige likvidationsregnskab i henhold til ERST's praksis kun omfatte perioden fra seneste årsrapports balancedag og til likvidationens afslutning.

Opløses et selskab efter regnskabsårets afslutning, men inden fristen for indsendelse af årsrapporten udløber (fem måneder), kan selskabet dog undlade at udarbejde den pågældende årsrapport for det seneste regnskabsår, idet der i stedet kan udarbejdes et ”kombinationsregnskab”, dvs. et regnskab, der omfatter såvel årsrapporten for det afsluttede regnskabsår som det afsluttende likvidationsregnskab.

Et sådant kombinationsregnskab skal omfatte perioden fra den sidst aflagte årsrapport og frem til tidspunktet umiddelbart inden beslutningen om endelig likvidation.

ERST accepterer dog ikke anvendelsen af et kombinationsregnskab, hvis dette regnskab er modtaget efter udløbet af indsendelsesfristen for årsrapporten for det seneste afsluttede regnskabsår. Et kombinationsregnskab kan derfor maksimalt dække over en periode på 17 måneder, hvis regnskabsåret er 12 måneder.

Dette bevirker, at såfremt et selskab fx har kalenderåret som regnskabsår, kan der ikke udarbejdes et kombinationsregnskab, der fx vedrører perioden 1. januar 20x1 til 30. juni 20x2, da kombinationsregnskabet senest skal indsendes og være modtaget i ERST efter indsendelsesfristen for årsrapporten for 20x1, hvilket er den 31. maj 20x2. Selskabet skal i stedet udarbejde og indsende en årsrapport for 20x1 og efterfølgende indsende et afsluttende likvidationsregnskab i forbindelse med anmeldelsen om den endelige likvidation for perioden 1. januar 20x2 til 30. juni 20x2.

Det er vigtigt, at selskabets likvidator sørger for at kontakte skattemyndighederne med henblik på at få en såkaldt skattekvittance – dvs. en endelig godkendelse af tidligere års skattemelding – således at selskabet og likvidator, inden likvidationen afsluttes, har sikret sig, at selskabet ikke har nogen forpligtelser over for skattemyndighederne.

Det endelige likvidationsregnskab godkendes på den afsluttende generalforsamling og indsendes til ERST. Senest to uger efter generalforsamlingens godkendelse af det endelige likvidationsregnskab skal anmeldelse om sletning af selskabet indsendes til ERST. Som bilag til anmeldelsen skal følge likvidationsregnskabet. Sideløbende hermed gælder den sædvanlige indsendelsesfrist, som også gælder for indsendelse af årsrapporten, det vil sige typisk senest fem måneder efter regnskabets balancedag.

2.12.2 Opløsning ved betalingserklæring

Det er muligt at opløse et kapitalselskab uden at gennemføre en egentlig likvidation – der kan i stedet foretages en opløsning ved betalingserklæring også kaldet for en ”stille lukning”, jf. selskabslovens § 216. Opløsningen gennemføres ved, at aktionæren/anpartshaveren afgiver en erklæring over for ERST om, at al gæld – forfalden såvel som uforfalden – er betalt, og at selskabet herefter er opløst.

Anvendelsen af denne form for opløsning af et selskab kan være risikabel for ejerne, idet disse hæfter personligt, solidarisk og ubegrænset for den del af selskabets gæld, der bestod på tidspunktet for erklæringens afgivelse. Det gælder også, hvis eventualforpligtelser i selskabet senere aktualiseres.

Kapitalejernes navne og adresser skal fremgå af erklæringen, som skal være modtaget hos ERST senest to uger efter, at erklæringen er underskrevet. I samme forbindelse skal der indsendes en erklæring fra skattemyndighederne, som viser, at der ikke påhviler selskabet aktuelle skatte- eller afgiftskrav. Efter ERST's praksis skal der ikke medsendes en egentlig anmeldelse.

Opløsningen har virkning fra registreringstidspunktet.

2.12.3 Tvangsopløsning

ERST kan beslutte, at et selskab skal tvangsopløses, hvis:

- årsrapporten ikke er indsendt rettidigt
- visse minoritetsbeskyttelsesregler er overtrådt, ellerselskabet ikke har den i loven eller vedtægterne foreskrevne ledelse eller revisor, hvor der i øvrigt efter loven er revisionspligt.

Opløsning sker dog kun, hvis manglen ikke afhjælpes inden udløbet af en af ERST fastsat administrativ frist.

Tvangsopløsning sker ved skifteretten, hvor selskabet har hjemsted. Skifteretten kan udnævne en eller flere likvidatorer samt en revisor.

2.12.4 Genoptagelse

Når et selskab er sendt til tvangsopløsning, kan det ikke ændres. Et selskab under tvangsopløsning kan dog under visse betingelser genoptages. Det kræver, at følgende forhold er opfyldt:

- Anmeldelse om genoptagelse er modtaget af ERST seneste tre måneder efter, at Erhvervsretten har anmodet skifteretten om at tvangsopløse selskabet.
- Selskabet må ikke have været under tvangsopløsning inden for de sidste fem år.
- Forhold, der begrundede tvangsopløsningen, er berigtiget. Hvis tvangsopløsningen fx skyldes manglende indsendelse af en årsrapport, skal årsrapporten være godkendt og indberettet senest på det tidspunkt, hvor der søges om genoptagelse af selskabet.
- Har skifterette udpeget en likvidator, skal likvidator samtykke i genoptagelsen.

Det kan derfor være forholdsvist omkostningsfuldt at få en tvangsopløsning trukket tilbage.

En genoptagelse kan eksempelvis være relevant, hvis selskabet er oversendt til skifteretten, fordi selskabet ved en fejl har undladt at indsende årsrapport eller registrere ledelsesmedlemmer, og selskabet i øvrigt har til hensigt at fortsætte sin virksomhed.

Fordelen ved en genoptagelse er således, at selskabet beholder sit hidtidige CVR-nummer. Se imidlertid nedenfor om begrænsninger i, hvornår selskabet kan genoptages.

Det er generalforsamlingen, der træffer beslutning om genoptagelse af selskabet. Anmeldelsen om genoptagelse skal være modtaget hos ERST senest tre måneder efter, at ERST har anmodet skifteretten om at tvangsopløse selskabet.

Er der allerede sket udlodning af likvidationsprovenu, kan selskabet imidlertid ikke genoptages.

Før genoptagelsen kan gennemføres, skal revisor desuden afgive en erklæring (høj grad af sikkerhed) på, at selskabskapitalen er tilstede, og at der ikke er ulovlige kapitalejrlån i selskabet. Er minimumskapitalen ikke til stede, kan generalforsamlingen træffe beslutning om at forhøje selskabskapitalen ved at udstede nye kapitalandele i forbindelse med genoptagelsen. Læs mere om reglerne for kapitalforhøjelser i kapitel 2.3 *Forhøjelse af selskabets kapital*.

Betingelserne for genoptagelse af et selskab i frivillig likvidation er stort set identiske med selskaber under tvangsopløsning. Der må tilsvarende ikke være sket udlodning af likvidationsprovenu, og revisor skal afgive en erklæring på, at selskabskapitalen er tilstede, og at der ikke er ulovlige kapitalejrlån i selskabet. Hvis der derimod er sket udbytteudlodning, hindrer det ikke, at selskabet på et senere tidspunkt genoptages.

Tvangsopløsning af selskabet hindrer ikke retsforfølgelse af selskabets ledelse eller revisor, hvis skifteretten eller ERST måtte finde anledning hertil.

Der henvises til vejledning om genoptagelse udsendt af ERST.

2.12.4.1 Fusion af selskaber under tvangsopløsning

Hvis selskabet ikke kan genoptages efter de almindelige regler, fx fordi selskabet tidligere har været under tvangsopløsning inden for de sidste fem år, kan selskabet i stedet indgå i en fusion som det ophørende selskab. Læs mere om fusioner i kapitel 2.11 *Fusion og spaltning*. Det vil sige, at selskabet genoptages uden om de almindelige regler.

Det er dog udelukkende muligt, hvis likvidator eller skifteretten godkender fusionen.

Hvis det fortsættende selskab i en fusion er under tvangsopløsning, er det dog et krav, at de almindelige regler for genoptagelse iagttages. Det betyder samtidig, at hvis selskabet har været under tvangsopløsning inden for de sidste fem år, kan selskabet ikke være det fortsættende selskab i en fusion.

2.13 Filialer

Reglerne om filialer findes i selskabslovens kapitel 19, §§ 345-350.

Udenlandske selskaber, der svarer til danske aktie-, partner- eller anpartsselskaber, kan drive virksomhed her i landet gennem en filial, hvis én af følgende betingelser er opfyldt:

- Det udenlandske selskab er hjemmehørende i EU eller EØS (Island, Lichtenstein og Norge)
- Selskabet i henhold til en international aftale har ret til at drive virksomhed her i landet
- Det udenlandske selskab er beliggende i et land, der giver danske selskaber tilsvarende rettigheder i vedkommende land (USA, Schweiz, Georgien og Sydkorea)
- ERST i øvrigt giver selskabet tilladelse til at drive virksomhed her i landet.

Der er ikke pligt til at registrere en filial i Danmark, hvis der er tale om:

- Ren ordreoptagelse, hvor fakturering mv. sker i og fra hjemlandet
- Enkeltstående entrepriser eller anden enkeltstående virksomhed i forhold til en bestemt kontraktpart
- Opkøb af danske produkter gennem en mellemmand i Danmark
- Arbejde af administrativ karakter som fx markedsbearbejdelse.

En filial skal anmeldes til ERST. Filialen skal i sit navn vise det udenlandske hovedselskabs navn med tilføjelse af ordet "filial" og tydeligt angive hovedselskabets nationalitet. En filial kan have binavne.

Filialen skal ledes af én eller flere filialbestyrere. Der stilles ikke særlige krav til filialbestyrelsens bopæl. Filialen tegnes af filialbestyrerne hver for sig eller af flere i forening. Filialbestyrerne har mulighed for at meddele prokura, hvorved udvalgte medarbejdere ligeledes kan tegne filialen.

I forbindelse med anmeldelsen af den danske filial skal gives oplysning om:

- Det udenlandske selskabs navn, retlige form og hjemsted, eventuelt register og registreringsnummer for hovedselskabet i hjemlandet, hovedselskabets formål, dets tegnede kapital og regnskabsår
- Filialens navn, adresse og formål
- Fulde navn, funktion i hovedselskabet henholdsvis filialen og adresse for filialbestyrer(n). Anmeldelsen skal ledsages af CPR-nummer for danske personer og kopi af pas/identitetskort for personer uden dansk CPR-nummer
- Hovedselskabets tegningsregel.

Der stilles ikke krav om registrering af den tegningsberettigede i hovedselskabet.

Herudover skal nedenstående dokumenter indsendes på dansk, svensk, norsk eller engelsk til ERST:

- Officielt bevis for selskabets lovlige beståen i hjemlandet (må højst være tre måneder gammelt)
- Stiftelsesoverenskomst og vedtægter for hovedselskabet, hvis selskabet har hjemsted uden for EU- og EØS-landene
- Fuldmagt (uden begrænsning) til filialbestyreren, underskrevet af de tegningsberettigede i hovedselskabet
- Hvis nødvendigt en gensidighedserklæring (en gensidighedserklæring er en erklæring, der afgives af de relevante myndigheder i det land, som filialens hovedselskab er registreret i. Det skal af erklæringen fremgå, at et dansk selskab, der har samme formål, som det udenlandske hovedselskab, frit kan drive virksomhed i det pågældende land gennem en filial).

Alternativt kan dokumenterne indsendes i en autoriseret dansk oversættelse.

Et udenlandsk selskab, der har fået en filial registreret i ERST, skal offentliggøre sin årsrapport på linje med danske selskaber. Denne årsrapport skal indsendes inden for de samme frister, der gælder for danske aktieselskaber – dvs. inden for fem måneder efter regnskabsårets udløb. Særligt kravet om indsendelse af den udenlandske årsrapport inden for den danske frist på fem måneder kan give problemer i praksis. Det skyldes, at de danske indsendelsesregler vedrørende årsrapporter ofte er kortere, end hvad der er gældende i udlandet.

Dette gælder, uanset om reglerne i hovedselskabets hjemland giver mulighed for en senere indsendelse af hovedselskabets årsrapport. Hvis indsendelse sker for sent efter danske regler, modtager filialen et påkrav fra ERST med en frist på fire uger til at indsende årsrapporten. Har styrelsen ikke modtaget årsrapporten inden for fristen, bliver filialen slettet i ERST's register.

Indsendes årsrapporten for hovedselskabet ikke rettidigt, er der også lovhjemmel til at pålægge filialbestyreren en afgift.

Der er muligt at genregistrere en filial, som er slettet på grund af eksempelvis manglende indsendelse af årsrapport, hvis de forhold, der har ført til sletningen, ikke længere foreligger, og selskabet anmoder ERST om genregistrering. Filialen kan på den måde generhverve sit hidtidige CVR-nummer. Filialer er ikke underlagt de samme regler for genoptagelse som almindelige kapitalselskaber, herunder den særligt restriktive fem års regel. Tilsvarende eksisterer ikke en frist for genoptagelse af filialer, som vi kender for almindelige kapitalselskaber – en filial kan således genoptages flere år efter, at filialen er blevet slettet. Læs mere om genoptagelse af kapitalselskaber i kapitel 2.12 *Likvidation og opløsning*.

Genregistrering af en filial forudsætter, at de forhold, der har ført til sletningen berigtiges. Slettes en filial fx på af manglende filialbestyrer, kan filialen genregistreres ved registrering af en ny bestyrer.

PwC's opfattelse

Hvis selskabet hvert år ikke er i stand til at indsende årsrapporten for hovedselskabet inden for fem måneders fristen, bør det efter PwC's opfattelse overvejes, om selskabets virksomhed i Danmark i stedet for skal drives i selskabsform, idet der så kan indsendes en årsrapport for selskabet rettidigt til ERST, da man i en sådan situation ikke længere er afhængig af det udenlandske hovedselskabs årsregnskab.

Der stilles ikke krav om, at årsrapporten skal være revideret, hvis det udenlandske selskab er hjemmehørende i EU/EØS, og årsrapporten i henhold til den nationale lovgivning er fritaget for revision. Er det udenlandske selskab derimod beliggende uden for EU/EØS, er der krav om revision.

Hvis hovedselskabet ("datterselskabet") ikke er forpligtet til at indlevere sin egen årsrapport, kan et overliggende koncernselskabs årsrapport indsendes i stedet, forudsat en række betingelser er opfyldt, jf. ÅRL § 144:

- Datterselskabet og dennes modervirksomhed henfører under lovgivningen i et EU-/EØS-land
- Koncernregnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU. Regnskabet skal desuden være revideret, medmindre selskabet er undtaget fra revisionspligt i henhold til lokal lovgivning
- Undtagelsen er i overensstemmelse med den lovgivning, der gælder for virksomheden
- Datterselskabet indgår ved fuld konsolidering eller ved indre værdi i koncernregnskabet
- Alle virksomhedsdeltagere har erklæret sig indforstået med fremgangsmåden
- Modervirksomheden har erklæret, at den indestår for datterselskabets forpligtelser, indtil indeståelsen er tilbagekaldt og offentliggjort med en frist på mindst tre måneder eller filialens afmeldelse eller slettelse af styrelsens register er offentliggjort med en tilsvarende frist, og
- Modervirksomheden i sin årsrapport oplyser, at dattervirksomheden har undladt at udarbejde egen årsrapport med angivelse af den anvendte undtagelsesbestemmelse.

Udnyttes ovenstående undtagelser, skal filialbestyrerne indsende en undtagelseserklæring til ERST sammen med koncernregnskabet og de to ovenstående erklæringer om, at virksomhedsdeltagerne har erklæret sig indforstået med fremgangsmåden og moderselskabets indeståelse for datterselskabets forpligtelser.

Der er endvidere særlige regler om opbevaring af dokumentationsmateriale og bogføring i Danmark, jf. bogføringslovens regler herom.

En filial er ikke underlagt særlige regler med hensyn til bunden egenkapital, og udtræk af kapital sker uformelt.

2.14 Koncerner

Reglerne om koncerner findes i selskabslovens §§ 6-7.

Et kapitalselskab kan kun have ét direkte moderselskab. Hvis flere selskaber opfylder et eller flere af kriterierne nedenfor, er det alene det selskab, som faktisk udøver den bestemmende indflydelse over selskabets økonomiske og driftsmæssige beslutninger, der anses for at være moderselskab. Det afgørende kriterium er således reel bestemmende indflydelse.

Bestemmende indflydelse i forhold til et datterselskab foreligger, når moderselskabet direkte eller indirekte gennem et datterselskab ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i et selskab, medmindre det i særlige tilfælde klart kan påvises, at et sådant ejerforhold ikke udgør bestemmende indflydelse. Det er moderselskabets ansvar at påvise, hvorvidt der foreligger kontrol over et selskab.

Hvis moderselskabet ikke ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i et selskab, foreligger bestemmende indflydelse, hvis moderselskabet har:

- råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer,
- beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i et selskab i henhold til en vedtægt eller aftale,
- beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse på selskabet,
- råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over selskabet.

Eksistensen og virkningen af potentielle stemmerettigheder (herunder tegningsrettigheder og købsoptioner), som aktuelt kan udnyttes eller konverteres på balancedagen, skal tages i betragtning ved vurderingen af, om et selskab har bestemmende indflydelse.

Koncerndefinitionen er udarbejdet med udgangspunkt i IAS 27, inden IASB ændrede på koncernbestemmelsen, som nu er medtaget i IFRS 10. Bestemmelsen skal fortolkes i overensstemmelse med den tidligere koncernbestemmelse i IAS 27 og er i øvrigt i overensstemmelse med koncerndefinitionen i ÅRL. Som følge af den ændrede koncernbestemmelse under IFRS kan der være forskelle dertil. Der henvises til regnskabskapitel 9 *Koncernregnskabet* for en nærmere beskrivelse af definitionen på bestemmende indflydelse. Særligt henvises til der afsnit 9.1.1 *Koncernregnskabspligten*, hvori der gengives en afgørelse fra ERST om opnåelse af faktisk kontrol.

2.15 Særligt om iværksætterselskaber (IVS'er)

Reglerne om iværksætterselskaber findes i selskabslovens kapitel 20 a, §§ 357 a-357 d.

Det blev tilbage i 2014 muligt at stifte et IVS, der er en særlig type anpartsselskab. Det betyder, at reglerne om anpartsselskaber i selskabsloven som udgangspunkt finder anvendelse på IVS'er, medmindre andet fremgår af selskabslovens kapitel 20 a. Som baggrund for den nye selskabstype nævner lovbemærkningerne bl.a., at anpartsselskaber uden en minimumskapital længe har været brugt i fx England og Irland uden at have særligt negative konsekvenser. Dertil kommer, at muligheden for at stifte et S.M.B.A., som ikke har en lovreguleret minimumskapital, er afskaffet. Reglerne om IVS'er trådte i kraft den 1. januar 2014, og samtidig var det ikke længere muligt at stifte et S.M.B.A.

Den væsentligste forskel på et IVS og et ApS er kravet til selskabets kapital. Et IVS kan stiftes med min. DKK 1 mod en årlig opsparing på 25 % af årets overskud.

2.15.1 Selskabskapital

Selskabskapitalen i et iværksætterselskab skal udgøre mindst DKK 1, jf. SEL § 357 a, stk. 2, og maksimalt DKK 49.999, jf. definitionen på et IVS i SEL § 5, nr. 14. Reglerne i selskabslovens kapitel 20 a forhindrer ikke, at et IVS stiftes med en overkurs.

Jf. SEL § 357 a, stk. 2, kan selskabskapitalen i et IVS kun indbetales i kontanter. Der kan således ikke foretages apportindskud ved stiftelse eller ved senere forhøjelser af kapitalen. Gældende fra den 1. juli 2018 er begrænsningen af apportindskud ved omregistrering fra IVS til ApS ændret. Se afsnit 2.15.5 *Omregistrering til ApS* for nærmere beskrivelse af omregistrering af IVS til ApS.

2.15.2 Stiftelse

Reglerne om stiftelse af et selskab i selskabslovens kapitel 3 gælder i vid udstrækning også for iværksætterselskaber, hvorfor der henvises til afsnit 2.1. *Stiftelse af et selskab*.

Den eneste forskel ved stiftelse af et IVS er, at der i visse situationer kan anvendes en egenklæring ved stiftelse. En egenklæring er et dokument, der dokumenterer, at selskabskapitalen er tilstede og indbetalt til IVS'et senest på tidspunktet for registrering hos ERST.

Det er kun IVS'er, der kan gøre brug af en egenklæring, og det er kun i situationer, hvor stiftelsen sker med en kapital på maksimalt TDKK 25 nominelt, at en egenklæring er tilstrækkelig. Sker stiftelsen med et højere beløb, skal selskabskapitalen dokumenteres på anden vis. Det har ingen betydning for brug af en egenklæring, at selskabskapitalen indbetales med overkurs, da det er den nominelle kapital (kurs 100), der bestemmer, om dokumentation af selskabskapitalen ved en egenklæring er tilstrækkelig.

Kapitalen kan ligeledes dokumenteres på følgende måder:

- Udskrift af bankbilag, der viser, at kapitalen er indbetalt til selskabets bankkonto
- Udskrift af klientkonto hos advokat, hvor kapitalen er deponeret i forbindelse med stiftelse
- Erklæring fra en advokat om, at kapitalen er tilstede og indbetalt på en klientkonto
- Erklæring fra en revisor om, at kapitalen er tilstede og indbetalt på selskabets bankkonto.

2.15.3 Særlig reserve

Iværksætterselskaber skal årligt henlægge mindst 25 % af årets overskud på en særlig reserve, jf. SEL § 357 b, stk. 1. Denne reserve er særlig for IVS'er og skal være medvirkende til at opbygge selskabets kapitalgrundlag. Bestemmelsen gælder, indtil selskabets kapital sammen med den bundne reserve udgør mindst TDKK 50.

Der kan frit bindes mere end 25 % af årets overskud på den særlige reserve.

Reserven er bunden, og den kan derfor ikke anvendes til udlodning af udbytte.

2.15.4 Udbytteregler

Et iværksætterselskab kan først træffe beslutning om udlodning af udbytte, når selskabskapitalen sammen med den særlige reserve mindst udgør TDKK 50. Når dette er tilfældet, gælder de almindelige regler for udbytte i selskabslovens kapitel 11.

2.15.5 Omregistrering til ApS

Generalforsamlingen kan beslutte at lade iværksætterselskabet omregistrere til et anparts-selskab, når selskabskapitalen sammen med den særlige reserve tilsammen udgør mindst TDKK 50, jf. SEL § 357 c, stk. 1. Det er en betingelse for omregistrering til et ApS, at der udarbejdes en erklæring fra en vurderingsmand om, at kapitalen er til stede på tidspunktet for omregistreringen.

Hidtil har det ikke været muligt at omdanne et IVS, inden selskabskapitalen og den særlige reserve tilsammen mindst udgjorde TDKK 50, grundet forbuddet om kapitalforhøjelse med andre værdier end kontanter, jf. SEL § 357 a, stk. 2. Begrænsningen af apportindskud ved omregistrering er dog ændret med virkning fra den 1. juli 2018. Det betyder i praksis, at der fra denne dato kan indskydes andre værdier end kontanter i forbindelse med omregistrering af et IVS til et ApS.

Det er derimod ikke muligt for et ApS at lade sig omregistrere til et IVS. Tilsvarende er det ikke muligt at omdanne et IVS direkte til et A/S. Det skyldes, at der er tale om en særregel i selskabsloven, som alene tillader, at et IVS kan omregistreres til et ApS. Først herefter kan der ske omdannelse til et A/S efter de almindelige regler. Selskabsloven skelner således mellem omregistreringer og omdannelser.

2.15.6 Andre forhold

Selvom betegnelsen "iværksætterselskab" hentyder til en specifik målgruppe, er der ingen begrænsninger for, hvem der kan stifte et iværksætterselskab, eller hvad selskabet må anvendes til. Der er således ikke krav om, at stifterne skal være iværksættere, eller at den aktivitet, der skal drives, skal kunne forbindes med en iværksætter. Stiftere skal dog være opmærksomme på, at der gælder de samme regler for ledelsens ansvar, som gælder for andre selskabsformer.

Reglerne om kapitaltab gælder ligeledes for iværksætterselskaber. Et iværksætterselskab kan således let komme i en kapitaltabssituation, hvis selskabet er stiftet med en selskabskapital på kun DKK 1. Ledelsen for et iværksætterselskab kan derfor meget hurtigt efter stiftelsen stå i en situation med kapitaltab og dermed pligt til at afholde generalforsamling inden for seks måneder. Se afsnit 2.6 *Kapitaltab* for nærmere beskrivelse af reglerne for kapitaltab.

Eksempel: Hvordan skal årets binding beregnes i et IVS der ejer kapitalandele?

Et IVS er stiftet med en selskabskapital på DKK 10 og har indtil nu kun haft underskud. Selskabet ejer kapitalandele i et datterselskab, der indregnes efter indre værdis metode. I år har selskabet overskud og skal således binde en del af årets resultat på den særlige reserve.

Hvordan skal bindingen beregnes, når årets overskud ikke giver plads til både binding efter den indre værdis metode og til den særlige reserve?

Løsning

Det fremgår af ÅRL, at binding til reserven for den indre værdis metode har forrang for binding på den særlige reserve. Dvs. at der først skal ske binding på reserven for den indre værdis metode, hvorefter 25 % af det resterende overskud bindes på den særlige reserve.

Hvis der efterfølgende udbetales udbytte fra datterselskabet, skal binding til den indre værdis reserve reduceres, og 25 % af dette beløb (udbyttet) skal herefter bindes på den særlige reserve.

3. Oversigt over væsentlige forskelle mellem aktieselskaber, anpartsselskaber og iværksætterselskaber

Selskabsloven har i vidt omfang medført ensartede regler for aktieselskaber og anpartsselskaber. Der eksisterer dog fortsat visse forskelle mellem de to selskabstyper. Dem redegøres der for i nedenstående oversigt. Lovens reglerne for aktieselskaber finder med de fornødne tilpasninger anvendelse på partnerselskaber.

	Aktieselskab	Anpartsselskab	Iværksætterselskab
Kapitalforhold	Mindst TDKK 400. Der er dog kun krav om, at 25 % af selskabskapitalen skal være indbetalt, dvs. TDKK 100. Eventuel overkurs skal dog indbetales fuldt ud.	Mindst TDKK 50. Kravet om, at kun 25 % af selskabskapitalen skal være indbetalt, gælder også anpartsselskaber, men dette beløb skal som minimum udgøre TDKK 50. Det er muligt at foretage delvis indbetaling af overkurs.	Mindst DKK 1. Krav om kontant indbetaling, som ikke må foretages delvist. Et IVS skal årligt henlægge mindst 25 % af selskabets overskud til en bunden reserve til opbygning af selskabets kapitalgrundlag, indtil denne reserve sammenlagt med selskabskapitalen udgør mindst TDKK 50.
Forhøjelse af selskabskapitalen	Forslag om kapitalforhøjelse skal gøres tilgængelige for aktionærerne og fremlægges på generalforsamlingen. På generalforsamlingen skal den seneste godkendte årsrapport fremlægges, og bestyrelsen skal afgive en beretning. Er aktieselskabet underlagt revisionspligt, skal en revisorerklæring ligeledes fremlægges. Ovenstående, herunder udarbejdelse af bestyrelsens beretning og revisorerklæring, kan dog fraviges, hvis aktionærerne er enige herom.	Tilsvarende regler gælder ikke for ApS.	Tilsvarende regler gælder ikke for IVS.

	Aktieselskab	Anpartsselskab	Iværksætterselskab
Nedsættelse af selskabskapitalen	Generalforsamlingen kan ikke bemyndige ledelsen til at gennemføre en kapitalnedsættelse. Forslag om kapitalnedsættelse skal gøres tilgængelige for aktionærerne og fremlægges for dem på generalforsamlingen. På generalforsamlingen skal den seneste godkendte årsrapport fremlægges, og selskabets centrale ledelsesorgan skal afgive en beretning. Er aktieselskabet underlagt revisionspligt, skal en revisorerklæring ligeledes fremlægges. Ovenstående, herunder udarbejdelse af bestyrelsens beretning og revisorerklæring, kan dog fraviges, hvis aktionærerne er enige herom.	Generalforsamlingen kan i vedtægterne bemyndige ledelsen til at gennemføre en kapitalnedsættelse indtil et vist beløb. Intet krav om, at forslag til kapitalnedsættelse skal gøres tilgængelige for anpartshaverne eller fremlægges på generalforsamlingen. Intet krav om, at den senest godkendte årsrapport, ledelsesberetning og eventuel revisorerklæring fremlægges på generalforsamlingen.	Samme regler som ved et ApS.
Ledelse	Ledelsen kan bestå af direktion og bestyrelse eller direktion og tilsynsråd. Bestyrelsen eller tilsynsrådet skal bestå af mindst tre personer. Majoriteten af bestyrelsens medlemmer skal være personer, som ikke er direktører i selskabet. Endvidere kan direktøren ikke være formand eller næstformand i bestyrelsen. Særlige regler om generalforsamlingsgodkendte retningslinjer for incitamentsaflønnning til ledelsen i selskaber optaget til handel på et reguleret marked.	Ledelsen kan bestå af direktion og bestyrelse, direktion alene eller direktion og tilsynsråd. Majoriteten af bestyrelsens medlemmer kan godt være direktører i selskabet, ligesom direktøren gerne må være formand eller næstformand i bestyrelsen.	Samme regler som ved et ApS.

	Aktieselskab	Anpartsselskab	Iværksætterselskab
Udbytte	Beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte skal altid vedlægges en balance. Ledelsen vurderer, om det er forsvarligt at vedlægge balancen fra den seneste årsrapport. Træffes beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte mere end seks måneder efter balance-dagen i selskabets seneste årsrapport, skal der dog altid udarbejdes en mellem-balance, som skal gennemgås af revisor, medmindre selskabet ikke er underlagt revisionspligt.	Ledelsen vurderer, om beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte skal vedlægges en balance. Træffes beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte mere end seks måneder efter balance-dagen i selskabets seneste årsrapport, skal der dog altid udarbejdes en mellem-balance, som skal gennemgås af revisor, medmindre selskabet ikke er underlagt revisionspligt.	Det er ikke tilladt at foretage udbytte-udlodning, herunder ekstraordinært udbytte, før selskabskapitalen samlet er på mindst TDKK 50. Herefter følges reglerne for anpartsselskaber.
Fusion og spaltning	I forbindelse med fusioner skal bl.a. udarbejdes fusionsplan, som skal indeholde en række fastlagte oplysninger. Sker der i forbindelse med fusionen en kapitalforhøjelse i det fortsættende selskab, eller opstår der et nyt aktieselskab som led i fusionen, skal udarbejdes en vurderingsberetning, medmindre der i stedet udarbejdes en vurderingsmands-udtalelse om fusionsplanen eller en kreditoreklæring. Ovenstående gælder også spaltninger.	Anpartshaverne kan beslutte, at der ikke skal udarbejdes en fusionsplan. Det samme gælder også spaltninger. Gennemføres en fusion eller spaltning udelukkende med anpartsselskaber, kan det gennemføres som en straksfusion/-spaltning. Det kræver dog udarbejdelse af en kreditoreklæring.	Samme regler som ved et ApS.

*Gængse
forkortelser,
kontakt-
oplysninger
og øvrige
publika-
tioner*

Gængse forkortelser

ABL	Aktieavancebeskatningsloven
AL	Afskrivningsloven
EBL	Ejendomsavancebeskatningsloven
ERST	Erhvervsstyrelsen
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
KGL	Kursgevinstloven
LL	Ligningsloven
LSR	Landsskatteretten
LV	Ligningsvejledningen
ML	Momsloven
SEL	Selskabsskatteloven
SKL	Skattekontrolloven
SL	Statsskatteloven
UFR	Ugeskrift for retsvæsen
ÅRL	Årsregnskabsloven

Kontaktoplysninger

Henrik Steffensen

Partner

T: 3945 3214 M: 2373 2147

E: henrik.steffensen@pwc.com

(ansv.) Regnskab og selskabsret

Kim Tang Lassen

Partner

T: 3945 3522 M: 2381 0467

E: kim.tang.lassen@pwc.com

Regnskab og selskabsret

Jan Fedders

Partner

T: 3945 9101 M: 2370 6574

jan.fedders@pwc.com

Regnskab

Sahra Albrecht

Senior Manager

T: 3945 3462 M: 2494 5633

E: sahra.albrecht@pwc.com

Regnskab

Martin Kristensen

Senior Manager

T: 3945 3683 M: 5120 6478

E: martin.kristensen@pwc.com

Regnskab

Thomas Ryttersgaard

Senior Manager

T: 3945 9194 M: 2942 2747

E: thomas.ryttersgaard@pwc.com

Regnskab

Daniella Krol Lundtang

Manager

T: 3945 3159 M: 2362 0278

E: daniella.krol.lundtang@pwc.com

Regnskab

Karina Nielsen

Manager

T: 7921 2709 M: 4021 8365

E: karina.nielsen@pwc.com

Regnskab

Jens Pultz Pedersen

Director

T: 3945 9234 M: 2373 2222

E: jens.pultz.pedersen@pwc.com

CSR and Non-financial assurance

Mogens Pedersen

Senior Manager

T: 3945 9700 M: 3068 7629

E: mogens.pedersen@pwc.com

CSR and Non-financial assurance

Klaus Okholm

Partner

T: 8932 5680 M: 4044 5906

E: klaus.okholm@pwc.com

Selskabsskat

Søren Bech

Specialist

T: 3945 3343 M: 2373 2145

E: soeren.bech@pwc.com

Selskabsskat

Joan Faurskov Cordtz

Partner

T: 3945 9463 M: 5135 7562

E: joan.feurskov.cordtz@pwc.com

Afgifter og told

Maria Raabye Füchsel

Manager

T: 3945 3149 M: 2463 1890

E: maria.raabye.fuechsel@pwc.com

Afgifter

Claus Boldt

Partner

T: 3945 9008 M: 2364 7871

E: claus.boldt@pwc.com

Moms

Sandra Erichsen

Director

T: 8932 5654 M: 5138 4761

E: sandra.erichsen@pwc.com

Moms

Helle Riber Toftegaard

Manager

T: 8932 5745 M: 2452 8777

helle.riber.toftegaard@pwc.com

Moms

Vivi Clemmensen

Sekretær

T: 3945 3301

E: vivi.clemmensen@pwc.com

Tilmeld dig Dialog

Få fagligt nyt og invitationer til kurser og arrangementer

Vidste du, at nyhedsbrevet Dialog fra PwC giver dig faglige nyheder, invitationer til kurser og arrangementer, og mulighed for at præge debatten i PwC's erhvervspanel Puls? Gå ikke glip af de mange tilbud og aktuelle nyheder, som PwC tilbyder via Dialog.

Tilmeld dig på pwc.dk/tilmeld, hvor du også kan krydse dine foretrukne interesseområder og brancher af, så nyhedsbrevet bliver skræddersyet til dig.

Ved tilmeldingen kan du også vælge at blive medlem af PwC Puls – vores erhvervspanel, der 4-6 gange om året svarer på spørgsmål om aktuelle samfundsemner.

Vil du vide mere?

Fondshåndbogen 2019
www.pwc.dk/fh

Værdien af årsrapporten II
www.pwc.dk/vaerdi-aarsrapport

**Regnskabshåndbogen for
pengeinstitutter 2019**
www.pwc.dk/pi

**Indregning af omsætning
efter IFRS 15**
www.pwc.dk/ifrs15

Leasing efter IFRS 16
www.pwc.dk/ifrs16

Bestyrelsesarbejde i Danmark 2019
www.pwc.dk/boardforum

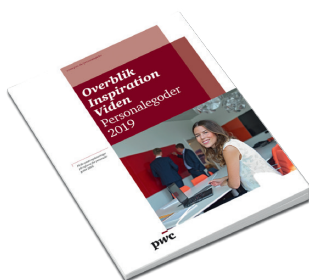
Momsvejledning 2019

www.pwc.dk/momsvejledningen
(udkommer januar 2019)

Afgiftsvejledning 2019

www.pwc.dk/afgiftsvejledningen
(udkommer januar 2019)

Personalegoder 2019

www.pwc.dk/personalegoder
(udkommer december 2018 / januar 2019)

***Overblik over Justitsministeriets
betænkning og de væsentligste
ændringer i persondataforordningen***
www.pwc.dk/persondata-overblik

PwC

København

Strandvejen 44
2900 Hellerup
T 3945 3945

Esbjerg

Esbjerg Brygge 28,
6700 Esbjerg
T 7612 4500

Herning

Platanvej 2-4
7400 Herning
T 9660 2500

Hillerød

Milnersvej 43
3400 Hillerød
T 4825 3500

Holbæk

Ahlgade 63
4300 Holbæk
T 5158 4300

Holstebro

Hjaltesvej 16
7500 Holstebro
T 9611 1800

Næstved

Marinebuen 11
4700 Næstved
Tlf. 5575 8686

Odense

Rytterkasernen 21
5000 Odense C
T 6314 4200

Skive

Resenvej 81
7800 Skive
T 9615 4900

Ringkøbing-Skjern

Østergade 40
6900 Skjern
T 9680 1000

Slagelse

Ndr. Ringgade 70C
4200 Slagelse
T 3945 9544

Sønderborg

Ellegårdvej 25
6400 Sønderborg
T 7342 3232

Trekantområdet

Herredsvej 32
7100 Vejle
T 7921 2700

Aalborg

Skelagervej 1A
9000 Aalborg
T 9635 4000

Aarhus

Jens Chr. Skous Vej 1
8000 Aarhus C
T 8932 0000

DKK 395,00 ekskl. moms

9 788791 837791

ISBN nr. 87-91837-79-0